VISCOUNT MERSEY
BIGNOR PARK

Terenti cū Directorio Glosa iterlineali Cometarijs

Vocabulorū Sententiarū artis Comice Donato Gvidone Ascensio

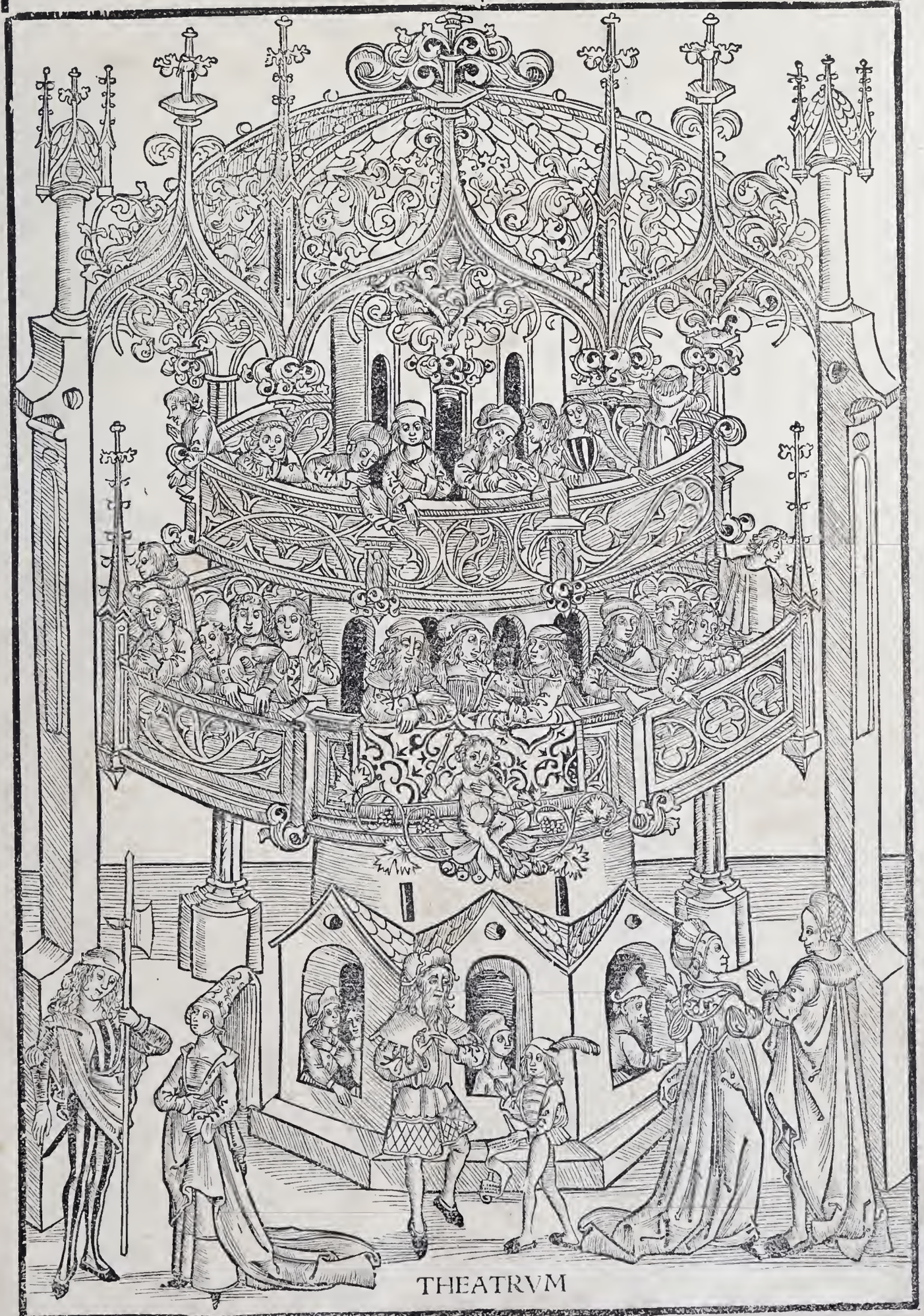

THEATRVM

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Getty Research Institute

https://archive.org/details/terentiuscudirec00tere

Terentij directoriū vocabulorum vocabularij vicem supplēs incipit

De lra A

Bdicare i x
a Abicio lxv l
Absurdū xcvii q
Abuti ii f
Abigere xcviii b
Ac xxiii q
Accerso xvi r xliii ę
Accingere lviii s
Actuare ciiii i
Ad xx i Adeste iii b
Adesdum iii d
Adire xvi c
Adiutor lxxxi c
Adorin xiiii v xix a
Adornant xliii v
Admiratio xxi x
Aduentus xxxv m
Aduocatus lxi q
Age xxxvi z lxxvi r
Agere xx a
Agnoscere i q
Affectare lxviii e
Affinis lxxxii i
Ain xxv b
Ait xxxii l
Aiunt x ę
Alacris xxxvi m
Amans lxx ę
Amator lxx ę
Amare xlv m
Amittere lxxi b
Amoliri xx x
Amouere cii r
Angiportus cii h
Annona xxi i
Appagesis xlix b
Aposiopesis xxi h
Applicuit xiii y
Appellere i ę
Appulit xiii y
Apparari xix i lxxiii x
Apueris lxv a
Aridum lxxiii n
Ariolare cxli f
Arraboni lxxiiii m
Arrideo xxxv x
Assentatio xxxix a
Assideo lxiii r
Aspernari cxix y
Asperum lxx i q
Astu liiii a
Attat v v xlviii a
Attingere xci t
Au xxi q xxxiiii h
Aucupare xxxv s
Aucupium xxxv s
Ausim liii s
Audacia lxviii n
Augetur animus lxvi b
Aufferre iii b
Auaricia cxxix ę
Auellere xli l

De littera B

Basium xxx c
Bolus lxvi d
Bolus xcix x
Bruma cxlvi n

De littera C

Calamitas xxxi f
lxx x
Calotechnus xlvii n
Canis l ę
Capio lxxii m
lxxxii f
Captusest iiii i
Caput xiii l
Capitulum xli s
Carnifex vi m
Caro lxxix i
Casa cx l viii c
Cedo xx g
lxvi b lxxii ę
Cella cii q
Cellarium cii q
Censeo xxxiiii ę
Celum cix i
Certum li f
Certatio xcii g
Ceruix lxix o & p
Cessare xxxviii p
Cesia lxxxv n
Cetarii xxxv h
Cibus iiii c
Ciprum xcii l
Circumspectare xxxvi r
Clemens cxi i & l
Clementia vi d
Cliens lvii m
Concaluit lxviii v
Coire xlii a
Coitio lxii c
Cōdamatū est xxxvii r
Concurrere xxxv f
Conclaue xliii y
Concludere xlvi d
Conciliatum ibidem
Cognoscere i q
Conditio iiii d
Condicere lxviii d
Conficio liiii e
lxxix l
Confectores liiii e
Confidentia lxxxiiii f
Conflicto iiii b
Colaphus xci t
Colere lxx l xcvii
Colloquium xl t
Consobrini xxii g
Coniunx i r
Comendo liii v
Conmereri xci x
Conmitigari lvii i
Comminari lxv g
Commutare xii h
Committere xvii d
vii d
Cōminisse vii x lxxix h
Cōsiliū xxxv r lviii v
Conspicor xxxviii o
Contemplari lxiiii f
Consistere ciiii g
Comperiri i m
Conuentio xl t
Conuenire lxxx x
Conuertere xcv c
Contaminari ii x
Contemno xv p
Contus diii b
Continere cxix p
Copie xlix z
Coram l p
Cordati cvi o
Coriuales xxxvi x
Credere ii e li f
Crepo xciiii a dxv l
Crutior xxiiii s
Cudere lxxviii a
Cum liiii l
Cupedinarii xxxv g
Cura curatio curare iii f
Curriculo lxxviii o

De littera D

Datio xl t
Dare verba xxix m
Damnum lxxviii g
Deambulare cxiii g
Decernere lxiii g
viii e
Decrepitus xxxiiii b
Dedo xxv e lxxvi b
Deditio xl t
Deferbuiſſe xc y
Defunctum c h
Deficere lxx v
Deierare xxxvii i
Demens xiiii l
Demiror dxv g
Denicꝫ diiii n
Deridere cxi a
Deriuatio cxxvii r
Derepente clxv e
Deperire lxxii m
Deſpicere xviii y
Deſpondere i l
Detrimentum lxxj g
Dicere xv d
cx o
Dictum xxix p
xlj p
Dicaces xxix d
Diecula xx e
Dies naturalis vi i
Differre xii e
Diiudicare dxvi t
Diminutiua i c
Dimittitur exercitus lih
Dioniſia lxiiii r
Diſcrutior ciiii a
Diſpergo xcſti e
Diuinare dxx y
Dixi dxviii n
Dolus xli e
Domus cviii m
Donum lviii o
Dorax I i
Dragma lxxiiii ₤
Dudum lxxviii i
Ducere xxxvii d
cxi a vi f

De litteara E

Eccos lxvii p
Eccum xvi t
Edicere xliii n
Edicta ibidem
Efferri v n
Efficere iii g
xxiii e
Efutire cxlviii p
Eger lxiii a
Egregium lxx h
iiii i
Egrotus vi g
Eho iiii l xxi n
Ehodum xviii l
Elegãs xliii z lviii p
Eludere xxxi n
Ellum xxiiii a
Elluo lxxxiiii p
Emergere xlii ₤
xcv f
Emungere cxlvi a
Enim xc z
Enimuero lxxxv a
Emittere xxvii x
Ephebus li ₤
Equitas lxxxvii l
Eradicare lxxiiii c
Erumpere xlii c
Errare lvi b
Errones lxvii s
Eſſet iiii f
Euadere vi t
Euertere lxix p
Euenit xix e
Eunuchus xxxii m
Euomere c ₤
Euſimbolum iiii n
Excarnificare lxxix i
Exhereditare i p
Exigere lxvii ₤
Exiſtimari lxvii l
Exorator lxi d
Expectare xii e
Expetere lxix c
Experiri xcvii y
Expiſcari cxxix r
Exponere lxxiiii a
Exporgere cx g
Exprimere xxxi y
Exprobratio iii t
Expuere xli r
Extorquere c h
Eya cxlv a

De littera F

Facetus lxxii ₤
Faceſſat cxlv g
Face lxiii o
Facere iij g
Facilis cxi i
Facile xx e
Facilitas lviii y
Facta lviij x
Facto lxij o
Falſum xxxij d
Fames lxxxiij y
Famelicus xxxv m
Faſtidium lv e
Fauete iij b
Fælicitas aduerſa xxx
viij v
Feſtiuitas lviij y
Feſtiuum caput xciij r
Fictum xxxii f
Fides iii ₤
Eidelis xiiii a
Fidi clii d
Eidicina xl f
Fiducia lxxxiii f
Fingere lxxxi n
Flagella xxxviii m
Flagitium ibidem
Flama, ibidem
Flagitare ibidem
Flabellum xliii v
Forum cupedis xxxv e
Forma iiii r
Fors dxviii f
Fortuna ibidem
Fœdum liii t
Frater i a
Frigere xlviii i
Frugi xliiii h li l
lxxiii q
Eraus lxxi b
Fructus cxi b
Erumentum lxviii q
Funda l e f
Fundere cviii e
Fundus lxii f
Fungo lxii d
Funus iiii e
Fungitur lxxix a

Futilis. xxvii. e
Furtum. li a
Furcifer. xviii q

De littera G

Gaudeo. xxvi q.et.z
Ganeo. lxxxiiii. q
Ganeum. xcvii. g
Gãnire. cii. x
Gratia. xvii g
Grandis. xxiii p
Grandem Cv ꝑ
Grauior lxxv g
Gratulamur xvi q & z
Genus i f
Geſtire xlij i
Gerro lxxxiij m
Glicerium i f
Greciſſo lxxi p

De littera H

Habeo xxxviii ꝑ
Habeẽ gratia xlix q
Habitior xxxvi d
Hanc xcvi x
Hariolus Cxlvi l
Haruſpex Cxlvi m
Haruga Cxlvij n
Hem xiiij e. h. xiiij e
xvi a. lxviij ꝑ
Hercule xxi c d
Heus xviii h xvi d
Hic lxix d
Hymen Cxiii h
Hodie C ꝑ
Horrere xxxi Ciiii g

De littera I

Iamdudum lxxviii i
Doneus xxi c
Ignarus xxxii h
Ignis xxxi d
Illuuies lxvii o
Ille lxix d
Illicet lxxxiii t
Inaſtu lvi t
Inceptare lvi d
Incipere lv z
Iners lxxxiiii m
Inducere xl z
Inducie xxxi r
Inire xxiii c
Ingratus xxxiiii o
Impeditus xviii n
Impero xxxviii v
Impetrare clxxi f
Imponi xiii a
Importunus lxv o
Impotens lxxi m
Impudens xx d
Imprudens xxxii h
Impluuium xliii f
Impulſor lxxxi c
Ineptum lxxxiiii b
Ineptus lxxiii o
Inhoneſtus xxxvii d
Inſolens xv d
Inſtitum clxxi t
Inſimulare lxiiii e
Inſticia lxxv x
Inter xix o
Integrari xix d
Internuntius xxxvi b
lxxvi c
Interloqui lxxvi m
Interdiu ci x
Intendere xli n
Intercipit xxxi h
Intertrimentũ lxxi g
Intertrigo ibidem
Inuolem lii x
Inuertere lxix n
Inuenire xxxiiii c
Inueſtigare lxxvi g
Iocari xliii s
Ira cix p
Iratus lxxx g
Iracundus ibidem
Irruere l h
Ire v o
Is xcix h
Iſte lxix d
Iugulare ix l
Ius lxxxvii

De littera L

Labaſcit xciii c
Labra xxxvii f
Labia ibidem
Lacerare dii. m
Lactare xviii i xxvi i
Lanii xxxvii
Laſciuia lxxxii
Lætus xliii h
Lœtari xxvi z
Laudamus xliii y
Leno xci g h
Lepos xxvi b
Lepus xxxix ꝑ
Liberalis cxix z
Libido lxvii z
& eodem b
Ligurire liiii n
Limus vel lima xliiii a
Lolarius xxiiii c
Lora xci z
Ludificari xlv f
Luxuria lxxxvii p

De litera M

Macellum xxxv e
Macerare xcviii z
Maceries cxiii l
Macería cxiii a
Macula cxiiii e
Maiuſcula xli o
Naledicere xxi r
Maliuolus lxi ii h
Malum l. v. lxxiii g
Mala lxvii r
Magnifica lxvi o
Matrona xxi q
Maſtigía cix h
Mendicus xxiii r
Mereo lxii q
Mereor ibidem
Meretricule i c
Mille lxxiiii l
Miror xx p
Miſer xl t
Miſerã me xxxi a
Miſereamare lxv ꝑ
Miſerari lxxi x
Miſereri ibidem
Modeſtus v t
Monſtrum xlv r
Monumenta xlix t

Moror lxiiii z
Moroſi clxvii d
Mulciber cli m
Nulcto iii r
Muſicus lxi ꝫ
Muſitare xc e
Mutire xv h
Mutuū xx a xxvii c
Mutio dxxvi f
Mutilare cli m

De littera N

Nanciſci dxx f
Narrare xxi p
Nauiter xxxi h
Ne lxxx t
Nebulo xxxv z
Nedum lxxi m
Negocium ii c
Nequitia lxxi c
Neptunus cix h
Neſcire dxviii b
Ni xxxvii z
Niſi l v
Nimirum xli a
Nihil lxiii c
Nobilis lxvi q
Noſter dxxii e
Noſtin xiii p
Noua lxviii b
Nona cvii e
Nuncium lxx l
Nulli conſilii xvii c

De littera O

Obiici ciiii d
Oblatum xcv n
Obfirmare lxxx i
Obnunciare cii ꝫ
Obſaturabere lxxx x
Obſecrare lxxxv c
Obſecundare lxxx b
Obſeruatio xiii b
lxxxvii b
Obſidere cvii g
Obſonari cxv h
Obſonium xi ꝫ
Obticemus li f
Obturbat xxvi a
Obtundere xlii h
lxxxi l
Ocioſus xxiiii a xc d
Ocium lxiii f
Offendere lxvii o
Oh cxii c
Olim xvi o
Omen vi o
Omphale lvii h
Optare xxii b
Opera lxii h
Opino lxxvi ꝫ
Oratio xxi s ii s
Orator lxi h
Orare lxxxv c
Orcus dxxvi v
Oſculum xl c
Os diſtorquere xlvi e

De littera P

Pamphilus i h
Palam xiiii ꝫ
Paraſcena xxxvi f
Paraſitaſter cix d
Parcens lxiii a
Particeps lxiii i
Pape xxx ꝫ
Pauper xl t
Pax xl t lxxvii l
Pendere lxiiii l i t
Peto xiii ꝫ lxxxiiii g
Pedagogus cxxi r
Periculū xvi f lxv i
Perconctari lxii n
Percontatum diii b
Percunctatum ibidem
Perdere lxxi y
Pergere lxxxii c
Perficere lv z lvii e
Perplexus l a
Peſſulum xliiii c
Phaſma xxix g
Phriigia lxxvii m
Piget xcviii m
Pirheum xxvi g
Piſtrinum vi l
Pitiſſare lxxi p
Placidus cxi l
Poeta ii d
Potis ci d
Potior lxviii y
Popularis lxii a
Pollicitatio xii g xv f
Polliaeri lxxvii d
Porro lxiiii n
Portare iiii z
Poſtulo xiii ꝫ xv f
Poſcimus lxxix t
Precium xvii f
Predicare xliii y
Premium xvii f
Preparare lxiii x
Preſto ſum lxiiii iii b
Preter xiii f
Procedere xl y
Producere lxiii e
Procax lxvi n
Procari ibidem
Procus ibidem
Procul dxviii a
Prodere lxxvi d
Proh liiii s
Properare lxvii f
Promiſſio xii g
Promittere lxxvii ꝫ
Proluuies lxvii z
Proluuium cxvi g
Pronomen xvii a l e
Prorſus xv n xxxvi p
Propemodum xvii d
Propriū xx a xxvii c
Proteruus lxxiii o
Proteruitas lxxix i
Prouintia lxxii e
Prouiſo cxii a
Prudens lxxv y
Pudet xcviii m
Puerpera xiiii m
Puerulus i o
Pugna liii ꝫ
Pugnus xc d
Pulcher xlvi x
Pulpa xxxix l
Pulpamentum ibidē
Putare xiii q
xlv b lxxi e
Pyreum xxxvi h
Pyrhus l z

De littera Q

Queſtus iiii e
Querere lxxi f iiii b
Queritare ibidem
Qui xl x ii h
Quippiam xiii z
Quo xix i
Quin lxxviii v cxi b

De littera R.

Rapina xcvii a
Raptio ibidem

Raſtrum lxiii s
Receptus lxxxiii p
Redux lxx s
Regina xxxiii n
Referre xv y
Refert gratia xlix q
Recleo lxxi r
Relinqui xiii a
Remoror xxxvi l
Remorari xxi
Reputare xlv b
Requieſcere xxxviii p
Res xvi p xxxv i lxiii a
Res muliebris lxvii s
Reſipiſco xx p
Reticeo li f
Ridere cxi a
Riſcus xlix y
Riualis xxxvii x
Rufus lxxxv m
Ruere xcvi h
Rurſus xlvii c

De littera S

Salus cviii m
Sal xxxviii i
Saltem xv r
Sandalium lvii f
Sane xxiiii m
Satiſſactio xviii v
Satrapes lxxi l
Sceleroſus xlv a
Sceleratus ibidem
Scire iij q
Sciens xxxi z
Scitus xiiij g
Scilicet lxvii a lxxvii z
Sciſſitari xlii h
Scortari lxv f
Scortum xxxix i
Screare lxix q
Scrupulus xxv i xcii g
Secordes cvi o
Secretus xxii v
Sectari xxxx t
Sed xiiii c
Seducere cxi a
Sentire xiiii n
Sepe xxxv l
Sepulchrum v z
Sera xlix i
Seria lxxi s
Sermo xliiii i
Sermonẽ querere xli g
Seruari lxxviii s
Seruitus iii m
Sicophanta xxiii q
Signum xxi r
Silicernium ciii v
Simulare iii x
Symalio xcvii c
Simbolũ iiii n xliiii g
Sine xliiii b
Syreſtus l i
Soccus lxiii t
Sobrius xxii v
Solers xl h
Soluere cx r
Sordidus lxvii a
Sordidata ibidem
Soror i a
Speras xii z. xiii e
xxxiii b
Spectator xliii a
Spectande iii f
Spinga vi h
Spoliare cli m
Spondere i l
Stare xx r Statura
xliii t Statꝰ xliii t
Stellio xlvi e Stilꝰ
ii s Stolidus xiiii n
lxxiii y Storax lxxx-
vii ſcena prima & a
Stultitia xxxix a
Suauiũ xl c Subduce-
re cxi a Subduci liii a
Submouere xliij c
Subolere lxxxi c Sub
ſenſi lxxi a Subtegmẽ
lxvii x Succendi xij b
xiij b Succꝰ xxxvi l
Suffarcinata xii p
Sumere lxx i ij d
Summum xxxij o
Rumpinoſa lxvi p
Supponere liij a
Suadere xcvij h

De littera T

Tace xci a Tacere xij
e li f Taciturnitas xl e
iij f Tandem lvij f
lxxvij i Tãgere xxxix f
Talentum lxij f
Tantiſper lxij d
Techna xlvii n
Tela lxvij n Templũ
lxxiij f Temulẽta xlv p
Temetum ibidem
Temno xv p Teneo
xxxvij f Timor xviii f
Titubare lxix f
Tollere lxxv p Torq-
re C h Triclinĩũ xiii v
Triſtis xliiii h
Tuber xciii m
Turba lxvii n Turbo
as ibidẽ Tuſſis lxix r

De littera V

Vah xvii h Vale xi e
xxxiii r Valere xx n
Vanũ xxxii e Vecor-
dia xviii c Vereri xv x
xlv c Verecũdia xviii m
Verum xxxvii q
Veneficus xlv l
Veterator xii f Ve-
ternoſus xlvii c Vehe
mens lxxi a. Vetus ii i
xlvi b. xli i
Vero liii d Vertunus
xii f Vetuſtus v t
Viceris xxv y Vitiare i g
Vicina lxii a Vicini-
tas ibidẽ. Victus lxxi e
Videlicet lxvii a. xcix f
Videndum eſt lxxvii s
Vietus xlvi a
Villa lxxvii m Villum
cix o Vir lxxv m
Virgo liii y Vitupare
ii m Viuere lxxxiii q
Vix lxx x Vltro xxxv y
Vno verbo dicere iii v
Vnus xxxix z
Volupe cxliiii c
Vortant cxliiii v
Vro hominem xxxv l
Vſus cxii f
Vſuuenire lxxiii b
Vt lxxiii h ii d
Vti ii f
Vxor i f

FINIS

Directoriū Adagionū

Essinãt maledicere: malefacta ne noscãt sua iii. c
d ld arbitror apprime in vita esse vtile: vt nequid
nimis. iiii m

Obsequiū amicos: veritas odiū parit. iiii r

Ingeniū est omniū hominū ab labore procliue ad li
bidinem accipere condictionem. iiii f

Magnū exemplū cõtinentie. nam qui cũ ingeniis cõ
flictaꝛ eiusmodi: neq; cõmouet animus ĩ ea re. iiii p

Oês qui amãt: grauiter sibi vxorẽ dari ferũt vi d

Si quis mgrim cæpit ad eã rẽ improbũ: ipm animũ
egrotũ ad deteriorẽ ptẽ plerũq; applicat. vii f

Inceptio est amentiũ haud amantium. vii p

Dum in dubio est animus: paulo momẽto huc vel
illuc impellitur. ix q

Vt animus in spe atq; in timore vsq; añ hac attentꝰ fu
it: adempta est spes lassus cura cõfectus stupet. x f

Si nõ põtid fieri quod vis: id velis quod possis x i

Satius est te id dare opam qui istũ amorẽ ex animo
amoueas tuo q̃ id loqui quo magis libido frustra incẽ
datur tua. ix K

Facile oĉs cũ valemꝰ recta consilia egrotis damꝰ xK

Neutiq; officiũ liberi hois esse puto: cũ his nihil me
reaꝛ postulari id gratię sibi poni. x z

Nulla ne in re esse cuiq; hominũ fidem ver; illud ver
bum est vulgo quod dici solent. Omes sibi esse melius
malle q̃ alteri. xiii m

Amantium ire reintegratio amoris est. xvi z

Pro pctõ magno paululũ supplicii satis ẽ pri. xxv l

At mihi vnus scrupulus etiã restat. qui me male ha
bet. xxvi &

Dignus es cum tua religione odio. Nodum in scirpo
quæris. xxvi r

Vitã deorũ propterea sempiternã esse arbitror. quod
voluptates eor; proprie sunt. nã mihi imortalitates pa
rata ẽ si nulla egritudo huic gaudio itercesserit. xxvii c

Nullũ ẽ iã dictũ quod nõ sit dictum prius. xxx p

Labascit victus vno verbo q̃ cito. xxxiii y

Adeon homies immutarier ex amore vt non cogno
scas eundem esse. xxxiiii v

Est genus hominum qui esse primos se omnmũ re
rum volunt. nec sunt. xxxv r

Quicquid dicũt laudo id rursum si negant laudo. id
quoq; neget quis: nego: ait: ayo. postremo imperaui ego
met mihi omnia assentari. Is questus nunc est multo
vberrimus. xxxv z

Viden ociũ & cibus quid facit alienus. xxv v

Omnium rerum heus vicissitudo est. xxxv o

Bene plaustrum pertulit. xxxviii g

In me cudetur faba. xxxviii l

Homo per paucorum hominum. xxxix t

Similiter singulor; hominum lepus tute es: vt pulpa
mentum queris. xxx: x K

Par pari referto. xxxix z

Fac periculum in literis: xl f

Qui animum allẽtari induxeris ę flamma te cibum
petere posse arbitror. xl a

Non conuenit vna ire cũ amica ipatorẽ ĩ via. xl i

Extrema linea amare haud nihil est. xlv l

Quod cisnescis. xlvii r

Sine cerere & bacho friget venus. xlviii h

Quod tu cauere potes stultum est amittere. xlix e

Malo ego hos prospicere q̃ hunc vlcisci. xlix g

Mane omnia prius experiri verbis q̃ armis sapien
tem decet. l y

Nimia ẽ miseria nimis pulcrũ esse hominẽ. l i

Quem lupo commisisti. li s

Ad vsum hoim oia creãtur. hoies aũt hoim cã gene
rãtur. vt ipi iter se alii aliis prodesse possint. lxii m

Solicitudinẽ falsam q̃ te excruciat amittas. lxiiii a

Quem ferret si parentem non ferret suum. lxv b

Nostin animum mulierum dum moliuntur dum
comuntur animus est. lxvi K

O iupiter vbinam est fides. lxvii q

Nõ fit sine piculo facinus magnũ & mẽorabile. lxviii o

In tpe veni quod rer; oim est primum. lxix h

Mores pudici gratiores eẽ solẽt i pulcro corpe. lxix b

Senes est equum senibus sequi. lxx e

Pares cum paribus faciliter congregantur. Ibidem

Quantã fenestram ad nequitiam patefeceris. tibi autẽ
porro vt nõ sit suaue viuere. lxxi c

Omnes deteriores sumus licentia. lxxi d

Itan comparatã esse homim naturam oim aliena vt
melius videãt atq; iudicẽt: q̃ sua. an ea fit quia in renã
aut gaudio sumus ppediti nimio aut egritudie. lxxii p

Multa fert libido. lxxiii m

Contumelia est hoiem amicum recipe ad te. atq; eius
amicam subagitare. lxxiii e

Nostrum est intelligere vtcunq; atq; vbicũq; opus
sit obsequi. lxxiii o

Optata loquere. lxxiiii b

Meę stulticię tua iusticia sit aliquid presidii. lxxv. h

Malo decet facilitas multa. lxxv K

Nõ licet hoiem eẽ sepe itavt vult si res nõ sinit. lxxv. z

Nihil tã difficile qui q̃rẽdo inuestigari q̃at. lxxvi g

Amica & si impudica es: dummõ amatori placeat:
ab eo cõmẽdaꝛ: amore eum impellente. lxxvi g

Deor; vita leticię est plena & felicitate. nulla tristicia
admixta. lxxvii p

Recta via rem narret ordine omnem. lxxvii b

Mulieres nil aliud curant. nil aliud agũt: q̃ quomõ
aliquid ab amantibus extorqueant. lxxviii n

Vix in primis ex plebile desideriũ illius rei est quã diu
optauimus: sed eius postea indies paulatim nos satietas
capit: lxxxviii d

Ius sumum sepe suma malitia est. lxxix h

Nulla est tam facilis res quę difficilis fiet q̃ inuitus
facias. lxxix a

Multa iniusta ac praua fiunt moribus lxxx K

Vultus quoq; hoim fingit scelus. lxxxi n

Nouũ id flagiciũ ẽ te aliis cõsiliũ dare: foris sape: tibi
non posse te auxiliarier. lxxxii y

Voluptates q̃ licet in p̃sentia sunt suaues. sp tñ secũ
iunctam haben penitentiam. lxxxiii K

Matres omnes filiis in pctõ adiutrices & auxilio in
paterna iniuria solent esse. lxxxiii g

Hoc patriũ ẽ potius cõsuefacere filiũ: sua sponte recte
facere non alieno metu. lxxxiii o

Hoie ipito nunq; quicq; iniustius est. lxxxix c

Qui nisi quod ipe facit rectũ putat. ibidem.

Id laudi dices quod factũ est in opia. lxxxix K

Pecuniã negligere i loco iterdũ maxim lucr; ẽ. xcii m

Absquis hoie bñficiũ cum opꝰ ẽ accipe gaudeaſ xciii a

Vereor corã te laudare animus assentandi magis q̃ ꝙ
habeam gratum facere existimes.

Istuc est sape nõ quod ante pedes mõ est videre sed etiã
illa que futura sunt prospicere. xcvii d

Deniq; inspicere tãq; in speculo vitas hoim iubeo: atq;
ex aliis exemplũ sumere sibi xcviii x

Vt quisq; vult suũ esse ita est. xcviii y

Pii esse debemus in pentes in sanguie nobis iũctos ad
necessitatẽ. p̃cipue aũt pii dẽmus eẽi deũ. xcix b

Verum nimia illic licentia profecto euadet in aliquod
magnum malum. C i

Lupus est in fabula. C i g

Simulare certe est hominis. C vii s

Ita vita ẽ hoim q̃si cũ ludas tesseris si illud quod maxie
opus ẽ iactu nõ cadit illud quod ceciḋit forte id arte vt
Vetus verbum hoc est cõmu- (corrigas. C vii y
nia esse amicorum inter se omnia. C x y

Multa in homine signa insunt. C x m

Vnũ hoc vitiũ senectus affert hoibus attenciores sumus
ad rem omnes q̃ sat est C x z

Nunq̃ ita q̃sq̃ bñ subducta rõne ad vitam fuit q̃n res etas vsus semper aliquid aportet noui. Cxi a
Facilitate nihil posse homi melius neq̃ clemẽtia cxi f
Vetus verbũ hoc est Cõia esse amicor̃ iter se oĩa cx y
Multa in homine signa insunt ex ni vnum hoc vitium senect⁹ affert hoib⁹ attẽtiores sum⁹ ad rẽ oẽs q̃ satẽ cx z
Quam iique comparatum est hi qui minus habẽt vt sem per aliquid addant diuitioribus cxviii l
Presertim vt nunc sunt mores. ad hoc res redit. si quis qd reddit magna habenda est gratia cxix h
Insticia est aduersus stimulum calces cxx a
Quod sors feret feremus equo animo cxxi g
Stã plericq̃ igenio sumus oẽs nr̃i nosmet penitet cxxiii p
Fortis fortuna adiuuat cxxiiii x
Similia omnia omnes congruunt cxxvi K
Vnum cognoris omnes noris ibidem.
Iudices sepe propter inuidiam adimunt diuiti: aut propter misericordiam addunt pauperi cxxvi e
Non rhete accipitri tẽditur & miluo qui male faciunt nobis illis qui nihil faciunt nobis tẽditur cxxviii f
Quot homines tot sententie cxl h
Q̃d sit factũ legibus rescidi posse. & turpe inceptu ẽ cxl K
Tedet iam audire eadem milies cxli c
Ego meorum solus sum meus cxliiii q
Mulier mulieri magis congruit cxlvii i
Composito factũ est quo hanc amans habere posset sine dote xlviii c
Dii vestram fidem qua sepe forte temere eueniunt que nõ audeas optare cxlviii d
Nostrapte culpa facimus vt malos expediat esse dum nimium dici nos bonos studemus & benignos cxlviii a
Heus heus quanta hec mea paupertas est tamen aduc curaui vnũ hoc quidẽ vt mihi esset fides
Ludificamini inepti vestra puerili sentẽtia nolo: volo: volo nolo cliii m
Oẽs mulieres eadẽ eque studeãt nolintq̃ oĩa neq̃ declinatã qcqd ab aliar̃ ingenio ullam repias clv e
Aeque studium est similis pertinaciaq̃ mulier̃. ibidẽ
In eodẽ oẽs mihi videtur ludo docte ad malicĩã clv K
Mater quod suasit sua adolescens mulier fecit mirãdum ne id est clxix d
Multum valet ad suadendum laudatio eius apud quem laudamus clxx m

Directoriũ artis Comice.

Virt⁹ ẽ vt argumẽti narratõe actio scenica videat. iii. scena i
Ita pitiã comedie populus teneat vt res agi magis q̃ narrari videatur. iii. scena. i.
Vnde nomina seruorum sint comicorum vii y
Sententie que a pronominibus incipiũt seria semper atq̃ vera promittunt x z
Periculũ comicũ fit ex executõe consilior̃ xii sce. ix
Iurgium repetit & turbulentam orationem
Prudentia & sagacitate & quod supra dixit non penitu it idem repetere xii b
Omnes res consulto consilio simul agere. videntur tamẽ oẽs rer̃ exitus inopinato ludificantur xiii sce. x
De improuiso respicere xiii d
Corrigit dictũ vnius psone p dicta alterius xiii n
Omnia extenuat vt audiat conferi xiii n
Versipellis esse debẽt celare vultum xiii z
A sumo ad imum opponi xiii a xv q
Fallitur per nimiam sagacitatẽ xiii. scena. xii. silẽ eadẽ.
Casu putat spectator venisse puod consilio scriptorũ factum sit referre priora dicta xv v
Sepe interrogat de re quã tamẽ astute intellexit xvi d
Productiones comici stili ad fucum orationis posite.
Perturbatio in qua oẽs iter se reddũt offensi xviii. sce. xvii
Asseueratio est si a noie incipias cũ quo loquaris xx h
Cui comedia sit dicata xxi h
Crebro interrogat vt se ignarissimũ ostẽdat xxi i
Conuenit iudicem multa indagari xx K
Nul⁹ tristis debet recedere aut i puisus videri xxvii. sc. xxv
Gratulatione cepit omne compendium xxvii h
A psonis adgesta cũ varietate transitum fecit xxx q
Exemplum ponitur q̃ non sue potestatis sit qui amat. xxx scena prima.
Impaleata poetis comicis seruos dñis sapientiores fingere quod idem in togata facere non licet xxxi o
Nihil exquisitum quod non sit expressum vt nihil addi possit. xxxiii K
A tempore inducitur exprobratio xxxiii p
Vbi vestigia repiunt supest interrogatio xxxvi t
Artifex sumus q̃ etate non põt nature attribuit xxxvi i
Molli descensu ad consilium peruenitur xxxvii q
Comici semper ea ostẽdunt fieri ab altero vnde alterius p sone qui ascẽdisse ipse non poterat xxxviii f
Disciplina est comicis stultas sententias verba que vitiosa ascribere ridiculis impitisq̃ psonis xxxix r
In bñficiis dr̃q dedit obliuisci memisse qa accepit xl g
Ex long inquitate ponderis dignitas mensurat xl z
Mun⁹ ad Precĩũ reuocauit vt ad auaricĩã cõuerteret xl a
Eclipsis ethica i qua plus vultu significat q̃ verbis xli K
Conceditur secũ loquẽtibus multa transcẽdere que tacite intelliguntur xli scena viii
Insinuatio psone p proloquiũ cui narraturus est xlii
Verba gestũ: vultũq̃ indicãt exeuntis xlii scena ix
Facete repetit vera eisdem interrogationis xliii o
Interrogationibus describit vultum dicturi xliii q
Decet a salutatione incipe luculente dictum xliii r
Ostẽdit quid ferat argumẽtis xlvi t
Familiare est iratis aduertere se ad aliam psonam ab ea i quam commoueantur xlvi h
Contra firmam argumẽtationẽ aliquam eque firmã ad firmiorem opponimus xlvii
Satis credit mutatã esse cũ ipse mutatus sit xlviii d
Plures sentẽtie cõgruũt q̃ ad audaciam xlix e
Facetũ cũ rebus magnis res ridicule diriuẽtur l
Vim habent ad delectandũ in comediis seuere sentẽtie cũl a ridiculis psonis proferuntur l i
Loqui solẽt plus gestu q̃ verbis cõcite & cõmoti ira l y
Vani impetus exitum semper accipiunt li d
Acriter irator̃ est ea repetere que proxime dixerunt quibus irascuntur li z
Plus infertur q̃ interrogatur resp̃sionis breuitas attulit compẽdium q̃quirẽtis ne plura interrogaret liii d
Tragicus aparatus delitias memorat qui picula cogniturus est lv b
Suaue est nescire psonas quid agat poeta lvi
Facilius flectit cũ quo nõ pugnam⁹ vt cõsentiat lviii K
Varie psone exprimuntur in comedia quibus ars comica nobilitatur lxi r
Amãtis solicitudo exprimit cui expectãti hora dies. dies annus videt. Amor eni res ẽ suspitiõis plena lxvi. sce. iiii
Ibi quoq̃ bene amantis exprimit affectũ qui semp oĩa in deterius suspicatur
Amabant veteres de proximo similia dicere lxix x
Mulieres consueuerunt esse impitiores viris & multis supertitionibus detineri lxxv m
Bene deliberantẽ de re aliqua exprimit dialogismus acuti ingenii in multa cogitatiõe versantis lxxvi scena xi
Aliquid incepturi multa apponere solẽt & affirmare & reuellere quod sit faciẽdum vel relinquẽdum lxxvi h
Fingit se credere amico q̃ fidũ cognouerat lxxx h
Cũ ad exitũ apperat fabula fallacia detegit lxxxi. sce. viii
Iactationis species ẽ fingere se nõ astutum dum videt alterum stultiorem lxxxi b
Personã abiectã delegit que deludibrio habẽt lxxxii z
Interuenit psona cuius gra pax cõciliet ita vt oĩa tranqlla sint & cõposita put comedie finis postulat lxxxv. sce. xxii
Alterius verbis quid faciat alter ostendit xc c
Aduerte vigilãtẽ poetã q̃ vt vbicũq̃ vocẽ tragicã euite

rit statim psonā insanam id dicere faciat xci d
Ab etate iunatur sentētia loco xcii h
Propriū ē mulierū cū loquuntur aliis blandiri xcv K
Seruū currētē exprimit nūciātē mala multa xcv. sce. viii
Questurus de hoie seculum accusat prius xcvi i
Magis ridicula est astentatio si quis maxime laudetur q⁹
bus maxime caret xcviii
Effundit queremonias dolēs se esse suspectū ciiii sce. xvi
Clemētie genus est aut omne ignoscere aut crimen in leui
us commutare cvi x
Moris est exēplo linire quod purgare nō possis cvi b
Moris est iratis ab vltio verbo cōtradicētis limire cvii b
Vbi non inuenit quid digne loqueretur ab interiectione
incepit cix f
Iuste irati omissa seuitia ad rōnes sepe festināt cx r
Vide singulas syllabas imbutas amaritudine rustica atq⁹
agresti cxi n
Naturam secutus est qui artem ignorat x av
Multa oratorie maluit generaliter dicere q̄ querere specia
liter quod inuenire non possit cxv a

FINIT.

Quid comedia. vnde dicta. quot eius species. quot membra. quotq; actus sunt.

Comedia scōm grecos est & priuate ciuilisq; fortune sine piculo vite cōprehensio. Comedia scōm Ciceronē est imitatio vite speculum consuetudinis & imago veritatis. Dicitur autem a greco quod indicat Pagos .& ode cantus . Nam vt ait Varro iuuentus attica circumuicos ita ire solita fuit.& questus gra hoc carminis genus exercebat. Vel dicitur a greco hoc est comesatione que olim in hmōi fabulis amantium fiebas. Tragedia vt refert diomedes est heroice fortune in aduersis cōprehensio. Dicisq; hoc est a tragos quod est hircus & cātus. qm̄ olim auctoribus tragicis hircus premiū cātus Proponebat. vt Horatius in arte poetica. Carmine qui tragico vilem certauit ob hircū. Vel q⁹ vtrem ex hircina pelle vino plenū pro premio capent. Virgi. Vncti saliere p vtres Tragedia aūt heroas regesq; cōtinet & sp infelices exitus habet. Vnde Euripides roganti Archilao regi vt de se tragediā scriberet abnuit. p̄catusq; deos est ne q̄d sibi accideret tragedia dignū. Comedia cōtra ciuilis priuatosq; & felices exitus habet. Primi poete comici fuerūt. Sassaron. Rullus. ac Magnes. hiveteris disципline iocularia nec scite nec venuste pronunciabāt. Secūda etate fuerūt Aristophanes Eupolis Cratinus. q vitia sectati acerbissimas scripserūt comedias. Tertia etas Menandri & Philemonis fuit: qui oēm comedie acerbitatē mitigauerūt. Horum fabulas Romani transtulerūt Primusq; Liuius andronicus scripsit. Sunt q velut epicarmū in insula Cro exulantē primum hoc carmen frequētasse. & sic a Cro comedīa dici. Comediaq; quedā sunt togate sic dicte: vt ait Diomedes q⁹ oīa in publico honore cōfusa cernebātur Que togate postea in p̄textas & tabernarias diuidebātur. Togate sunt que scribūtur ritu habituq; togatoq; i. romanoq; vt grece fabule a grecoq; pallio palliate dicūtur. Sed q̄uis togata genus sit subquo & p̄textate & tabernarie reponūtur: tū pro tabernaria ponitur. Pretextata habet argumētū magistratuū qui pretexta Vtūtur & imperatoq; & principū romanoq;. Tabernarie ab humilitate psonaq; & argumētoq; appellātur. Nam tabernas pauperq; domos habebāt que priscis tpibus ex tabulis cōficiebantur. Attellanæ dicunt ab atella A seoq; vrbe vbi repte sunt. He sunt argumētis dictisq; iocalibus similes satyricis fabulis grecis. Planipedes comedie dicunt grece mimi. latine vero planipedes q⁹ actores neq; soccis neq; cothurnis prodeūt in prosceniū aut pulpitū. Sed planis. i. nudis pedibus. Membra comediaq; tria ponebāt greci. Diuerbia. Canticū. Choros. Diuerbia sunt p̄tes comediaq; in quibus diuersoq; p̄sone versantur . Persone aūt diuerbioq; aut due sunt aut tres raro quatuor /plures adhibere nō licet in canticis vna dumtaxat poni debet. aut si due fuerint ita ponūtur vt ex occulto vna audiat nec loquat. sed secū si opus fuerit verba faciat. In choris numerus p̄sonaq; diffinitus nō est. quia oēs cōiuncti canentes concentūq; faciētes pro vna voce habētur. Comedia tū vetus chorus fuit. Sed paulatim ex numero p̄sonaq; aucta in quinq; actus p̄cessit. Paulatim deinde attenuato choro ita ad nouā puenit vt nō modo non sit chorus sed ne locus quidē illi relinquatur. Quapropter quīq; actō qui in comedia sunt difficile est nosse in latiuis sublato choro q se interponēs actus distinguebat Est aūt comedia quīq; partita ita vt ps prima argnmētū explicet. Secūda agi iam cepta ad finē deducere cupit. Tertia p̄turbationem affert & impedimēta & desperationē rei concupite. Quarta remediū interueniēti malo affert. Quinta adoptatū exitū cuncta perducit. He itaq; quinq; sunt principales comedie p̄tes que dicūtur actus. hi aūt neq; plures neq; pauciores esse debēt. Horatius. Neue minor quinto nec sit productior actu. Fabula que posci vult & specta reponi. Actus aūt vnus interdū multas scenas habet. Actio vero est ps secūdaria que qualibet scena cōtinetur vtputa partus Glicerii.

TERENTII EPITAPHIVM.

Natus in excelsis tectis carthaginis altæ

Romanis ducibus bellica præda fui

Descripsi mores hominū iuuenūq; senumq;

Qualiter & serui decipiant dominos

Quid meretrix qd leno dolis cōfingat auarus

Hec quicunq; legit. sic puto . cautus erit.

THERENTII VITA EXCERPTA DE DICTIS.D.F. PETRARCHA.

E Terentij vita in antiqs libris multa reperiuntur. Plura etiã in modernis scripta per varios scholasticos rerum ignaros: veris falsa miscentes. Illud primũ rei totius fundamentũ. Multi ponunt carthaginensem patria fuisse Terentiũ. Quod aut dubie ver; ẽ sicut epithaphiũ eius dare indicat. Quãuis hoc ip̃mqdem negent vt inferius patebit. Cæterum & q hoc dicunt vero huic falsum illd' implicant. Dicũt enĩ Scipione Romam reuertente euersa Carthagine interfecto, Annibale hunc terentiũ inter cæteros captiuos solutũ & pileatũ incessisse post triumphalẽ Scipionis currũ: q̃ res multipliciter a veritate semota ẽ. Nã in primis Scipio carthaginẽ qdẽ vicit: & tributariã fecit. Nõ euertit tñ ip̃am carthaginẽ. Sed nepos ei⁹ adoptiuus Africanus mior. Annibalẽ p̃terea bello vicit fugauitq; sed nequaq; interfecit. Nempe qui victus in Asiam profugit & sub antiocho rege Siriæ militans consilio atq; opera sua & regis potentia nouũ cũ romanis bellũ denuo gessit. Quæ hystoria oĩbus q in talibus ingeniũ exercẽt plenissime nota est. Deinde scipionis triũphãtis currũ / nõ hic Terentius pileatus ꝓsecutus est. Sed alter huius nominis / romanus ciuis. Et vt Valerius Maximus testat: præterea familia ortus & inter paucos senatorij ordinis splẽdidus. Qui etiã post id tp̃s tũc scilicet quom Scipionis frater accusatus est / rome præturã gessit Hic ergo triũphantis currũ Scipionis ꝓsecutus est pileo capiti imposito qd' donatæ libertatis signum erat. Quattuor milia siqdẽ romanor; ciuiũ q bello punico capti erãt & in seruitutẽ redacti / victor Scipio liberatos in patriã reduxit. Inter ꝙs fuit hic Terentius de q̃ dixi / & tã memor bñficij accepti / tamq; singulariter añ oẽs gratus / vt p oẽm vitã liberatorẽ suũ Scipionẽ / omni obsequio ac patrocinĩs debita veneratõe coluerit. Triũphi aũt die post eũ pileatus incessit hoc ẽ liberti habitu: quasi p̃ illius viri virtutem se libertati redditũ populo romano pileo testãte denunciãs / q̃ oĩa apud Tytũ Liuiũ celeberrimũ hystoricũ nota sunt. Sed minus miror scolasticos hoc errore deceptos. Cũ paulus Orosius hoc scripserit de q̃ admodũ mirarer nisi q; interdũ magna qdẽ ingenia & in multis occupata & inter difficultates erecta equor; instar ꝓpter incautã securitatẽ in plano cespitãt. Idẽtitas noĩs: ni fallor: errorẽ fecit q̃d scilicet vterq; Terentius. Sed circũspectus hõ nõ vidit q̃d se oculis ingerebat. In primis diuersitatẽ cognominum q̃ ad discretionẽ noĩm sunt inuẽta / q̃d scilicet ille Terentius Culeo. Hic Terentius Afer vt tituli hui⁹ operis indicãt. Ille romanus. Iste carthaginẽsis. Ille ꝙ seruitute in libertatẽ. Iste aũt cõtra ꝙ libertate ĩ seruitutẽ duct⁹. Ille senator. Hic pœta. Ille iã senior euo. Hic puer eo tpe q̃ a romãis ducib⁹ captus ẽ. In qua captiuitate ob elegãtiã mor; ad magnor; venit amicitias. Vtq; ait Eusebius libro de tp̃ib⁹ / ob ĩgeniũ & forma libertate donatus ẽ. Inter tot diuersitates fallere vna nõ debuisset idẽtitas. Hic sane terẽtius a prĩcipio iuuẽtutis suæ fer̃ a terẽtio q̃dã lucano emptus a q̃ & nomẽ ip̃m fortasse potuit accipe: aliter antea dict⁹ ap d' suos. De hoc tñ p̃ter cõiecturã hẽo nihil. Id q̃d cõstat lrãs latinas romæ didicit ad pœticã ꝓnus: & p̃cipue comœdiã. q̃ in genere facile vt mihi videt oẽs añ se vicit. Nã seq̃ntes etiã a scribẽdo deterruit. nec fere quẽ nouerim comœdie scriptor clarus post terẽtiũ fuit. scripsit comœdias forsan plures: sed q̃ habẽt̃ in mãib⁹ sex sunt q̃ p ordinẽ hoc volumine cõtinent̃: cuius ip̃e ordo nõ in oĩb⁹ voluminib⁹ vn⁹ sit. vtcũq; vero sint aliæ. vbique prĩa oĩm ẽ. Andria / quã comœdiã priusq; ædilib⁹ vẽderet: & vt Eusebius idem ait: Cecilio multũ se mirãti legit. De materia comœdiar; log; plixũ est. De expositõe ꝓlixi⁹. Sed cuiusq; materiã in argumẽto eius per breuiter cõprehensam lector inueniet expositionẽ studio & ingenio molier̃. Vt nempe ait Rufinus Comœdia Terẽtij concynna ẽ argumẽto cõsuetudine cõgrua vtilis sententijs grata sodalibus & apta metro. Hic aũt noster Terẽtius Eusebio teste in archadia defunctus ẽ. Sed q̃d plura? Ille diuus Hieronimus hũc nostrũ Terẽtiũ inter quatuor pœtas duos scilicet græcos humer; Menandrũ duos vero latinos Virgiliũ & hũc ip̃m Terẽtiũ cõmemorat. Hic ꝙ græcã nouiter linguam qa insectatus Menãdrũ græcũ signãter in primis quatuor Comœdijs Andria: Eunucho: Heauton: & Adelphos plane oñdit hæc vel noticiã hñdam: vel ad errorẽ declinãdũ breuiter de Terẽtio dicta sunt.

THEATRVM

Acta ludis megalensibus. M. Fulvio ædilibus: et. M. Glabriõe. Qu. Minutio Valerio curulibus egerũt. L. Attilius latius pnestinus: &. L Ambiuius turpio Modos fec̃ Flaccus claudij filio, tibiis paribus dextris & sinistris ẽ tota greca edita. M. Marcello. & Sulpitio cõsulibus

non vere .i. que credebatur
a b soror
Ororem falso creditam me-
.i. Crisidis .i. natione .i. ex ãdro in
c d vel patria e sula maris
retricule genere Andrie gly-
illã puellã .i. stuprat
f g h in-
ceriũ viciat Pamphilus: gra-
pgnata .s. vbi Glicerũ. i. sancte. pmittis
i pamphilus. k
uidaq; facta dat fidem vxorẽ
pam° destinauerat
pam° futurã esse Symo l scitaq;
sibi fore hãc: Nam ei aliam pater desponderat gna-
.i. sentis cuius athenensis .s. Symo deprc-
nomine philomenã .i. postquã m hendit pgnouit .i. fini-
tam Chremetis: Atq; vt amorem comperit: simu-
git .i. faciendas .i. volens .i. quem animũ
n
lat futuras nuptias: cupiens suus quid haberet ani
pam. callidi .i. admonitiõe subire nuptias que
serui apparabantur ei
filius cognoscere. Daui suasu nõ repugnat Pam-
.s. amata a pamphilo q̃ postq̃
reuera erat passibula o
philus. Sed ex glicerio natum vt vidit puerulum
pater philomene .i. matrimõium non d̃ esset sz qui
desponsate .i. renuit pcrebi cũ pam° futurus sperabat .i. expellit
Chremes: recusat nuptias: generum abdicat:
.i. statim p° quersionẽ factã pter spem .i. que pgnita .i. in vxorẽ
perturbationem z rtraq; oim q fuit alia Glicerũ
Mox filiam Glicerium insperato agnitam: hanc
Chremes philomenã aui athenensi .i. in vxorem
r
Pamphilo dat: Aliam Carino coniugem:

a Sororem falso Creditam: Sororẽ accusatiuus nõ habet creditã pro adiectiuo: sed pocius ab eo vt dici solet regitur. Eiusmodi enim participia passiua plerũq; copulant similes casus: vbi casus sequẽs significat rẽ cõiunctã vel eãdã cũ añcedẽte. Soror inqt labeo: appellata ẽ q̃ q̃si se orsum nascit: seperatq; ab ea domo in qua nata est: et in aliã familiã transgredit. Fratris vero vocabulũ Publius nigidius recto interptam ẽ to interptatur: frater est dictus quasi fere alter.

b Falso. Est ablatiuus positus pro aduerbio qualitatis

c Meretricule. Meretricula diminutiuũ est a meretrice: sic positum per contemptũ. vt cum homũtio appellatur aliquis vl' homũculus vel homullus. vel homullulus vt pristiãus habet de dimiutiuis. quatuor ẽ decausis proferũtur dimiutiua. prio gratia significatiõis vt regulus paruus rex. Gratia vrbãitatis et vitandę atrogãtię. vt ingeniolum. Gratia adulationis vt corculũ ocellus. Gratia contẽptus. vt homũtio.

d Genere. Genus interdum dicitur tota cognatio qui ab eodem principio originem ducunt: vt Romani a Romulo Nam primi reges fuerunt. patresfamilias ex quibus genera propagata sunt: et ciuitates coniũcte. (vt ait aristoteles) primo politicorum. Interdum genus refertur ad nobilitatẽ. vt familia. Ad copias ait donatus Item genus aliquando est progenies aliquãdo genus vt iam dictum est: aliquãdo ipsa generatio. Genus autẽ putatur dictum (vt refert Festus) age grece quod est terra latine: zẽ possimus quidẽ dicere imitati Therẽtium. habeo matrem genere cenomanam.

e Andrie hic adiectiuũ ẽ ab andro deriuatũ

f Glicerũ. dicit dulcis amor. dicit ecã glicera Martialis in. xi. formosã glicerã amat luperc⁹

g Viciat. Viciare a vicio deductũ. Interdũ significat viciose agere aliquid. Persius. Ne liceat facere id quod quis viciabit agẽdo. Interdũ significat vicium et stuprũ afferre puellæ nõ sine eius vicio et quasi vitupatiõe qui affert.

h Pamphilus: quasi totus amans a pam. quod est totum • & philos amor quo nomine fuit quidã pictor teste Quitiliano eximius qui multa ratione depinxit.

i Dat fidem. Vir. Accipe da q; fidem. i. accipe meam promissionẽ. et da mihi vicissim tuam. Dicimus enim quamcunq; fidem pro me dederis eam prestabo. i. exequar quicquid de me promiseris.

k Vxorem ab vngendo dicitur vxor (vt ait Dona) q; puellæ cum nuberent maritorũ postes vngebãt. et eis lanã figebãt. Ennius exinde inquit tarquinii bona femia lauit & vnxit. Inde vxorius dicit qui vxori seruit ait Seruius

l Despõderat. despõdet filiũ pater ducturũ in vxorẽ filiã quã petit. Pater autẽ sponsæ a quo peti puella spondet se daturũ filiã nuptũ adolescenti a cuius patre petitur. Nã vt Seruius sulpicius in libro quẽ scripsit de dotibus inqt. Sponsalia in ea parte Italie quæ latium appellatur hoc more autẽ iure solita erãt fieri: Qui vxorẽ ducturus erat: ab eo vnde ducẽda erat stipulabatur eã in matrimõium ductum iri. Qui daturus erat itidem sponbat daturũ. Is contractus stipulationũ sponsionumq; dicebatur sponsalia. Tum que promissa erat sponsa appellabatur qui sposponderat ducturum sponsus. sed si post eas stipulationes vxor non dabatur. aut non ducebatur qui stipulabatur ex sponsu agebat. Iudices cognoscebat. iudex quamobrem data acceptaue non esset vxor quærebat. Si nihil iustæ causæ videbatur. litem pecunia estimabat: quanticq; interfuerat eam vxorem accipi aut dari eum qui sposponderat: aut qui stipulatus erat cõdemnabat. Hoc ius sponsaliorum obseruatum dicit Seruius ad id tempus quo ciuitas vniuersa lacio lege iulia data est. Hec eadem Horatius scripsit in libro quem denupciis composuit. Hęc Gelius.

m Comperit. .i. cognouit. Inde dici solet compertũ est mihi vel habeo exploratum et perspectum.

n Nupcias futuras. Futurus interdũ a sum es retinet significationẽ Interdum a fio fis fit vt hic. vocis tamẽ formatõne a neutro deriuatur sed a verbo antiquo fuo fuis futum: futu. quod in desuetudinem abiisse cõstat retinẽs tantum fui preteritum: quod verbo sum es. dt. accõmodamus:

o Puerulum .i. puer propriũ diminutiuũ fit puellus. vt a puera quod dicebatur puella: quod autem puerulus dicitur: potius a puerus nominatiuo manare iudicatur.

p Abdicare. est expellere a bonis filium dum viuit pater. Exhęreditare vero est filium a bonis paternis expellere post mortem patris. sed abdicare est grauius. quod ni se exhęreditatiõem continet.

q Agnitã. Agnoscimus enim vetera. Cognoscimus noua.

r Coniugem. Coniuges dicuntur: eo q; indissolubili vinculo matrimonii coniũguntur:

Andria insula
Pbania
Pasibula
Carm⁹ Birra
archilis Klm
Obstetrix
-milis
Crito
Pasibula
Pbidomena
Cremes
Dampbil⁹
Symo
Dromo
Sosia
Davus

Argumenti lucidior scdm hanc figuram declaratio

Argumentū est res ficta: q̄ tamen fieri potuit. vt' argumēta Comœdiarū. Ita describit' a Tullio in nouo rethoricoꝝ primo. Est aūt oratio prætuia / breuiter / totius Comœdiæ seriem & ordinem continens. Et hanc p̄scire necesse est: vt clarior in Comœdiā / ad actusq; eius oīes / aditus fiat. Cū aūt doctor melius doctrinare nō possit: q̄ cū ea quæ dicit: ad oculū discentis realiter demōstrat. Id ego facere studui p hoc q; ad argumentoꝝ declarationē Comœdiaꝝ oīm vnā principalē sculpsi figurā: in qua intuitu vno simplici / respectus psonaꝝ cernitur oīm: qualisq; personaꝝ altricantiū quadriptita: & ptialis diuisio. Medii q̄q; Comici supuenientis semp in mediū locatio. Amantiumq; p lineaꝝ tractus cōtraria positio. Has aūt ita (vt Comœdiæ totius fundamētū habere volentibus) lōge sua ꝓspēsionis labor abſit: nō sine laboribus redegi. Attentas igit' o lector præbe aures: & quis sit figuræ huius Comœdiæ prime / intellectus carpe. Vides primo ædes aut' domicilia quattuor: ante earundē fores psonaꝝ sectas stantes totidem. Stat primo maior Comœdiæ agentis pars. Symo ciuis athenienſis cū suis seruis & filio suo Pamphilo Qui filius cū ex suo arbitrio viuere incipere: incœpit amare quandā puellam dictā Glicerīū: cui & fidē eā vxorem velle ꝓpetuo tenere dixit: stuprauit: im p̄gnauit. Illa depicta iacet puriens in domo supiori contrarie opposita Crisidis scilicet: que mulier erat aduena ex andria insula: athenis aliquādiu morā traxit: Ibiq; finalis necis dispendia soluit. Prius tn̄ naufragio in mari ægeo facto. puellā q̄ ex naufragio enatauerat forte quæsitus causa cū forma erat) susceperat: q̄ cū nomen eius nesciret Glicerīū eā vocitata: q̄q; & honeste educauit & amauit plurimū ita q; omnes illā vt sororē Crisidis reputabant. Ideo Criside mortua bona relicta Glicerīū vt sororē habita quiete possedit. Hanc vbi amare suspicabat' pater Symo Pāphilū: simulat fiendas nuptias cū philomena filia cuiusdā ciuis athenienſis scilicet Chremetis: vt ptemptaret filiū an aliā amaret / necne: quia si amasset aliā / certū erat q; nuptias fieri nō cōsentiret cū illa. Quod & fecisset nisi a callidi serui suasu Dauo scilicet vt consentiret fuisset p̄monitus. Ille em̄ seruus lōge sua p̄ualuit calliditate dn̄m Symonē: qui quāq; simulatione omī oēs celaret: p̄ter sosiā libertū cocū eius quē secreti & conscii sui ptecipē fecit Dauus tn̄ ex cōiecturis veris nuptias fictas esse ratissime sūpsit. Hic Pāphilo vt cōsentiret suasit: vt ne mora de nuptiis fiendis in eo staret: ac p hoc patri se amore alieno nō captū esse ostenderet. Quid postea: ex falsa illa nuptiaꝝ fictione rumor in vulgū descēdit: nubere filiā Chremetis philomenam Pāphilo tandem ad aures vsq; peruenit Chremetis patris philomenæ: qui de rumore (cum eū lateret) plurimū mirabatur Accessit patrē Pāphili Symonē. De fictis nuptiis cū dicerent: veras fieri cōcluserūt. Quod cū audirēt Pamphilus & Dauus: admissū ioco serio facto recusare nō potētes: multas eis turbas dedit: Multo plures Carino socio Pāphili q; tū philomenā amabat: & rumori nō crederet: seruū suū Byrriā ad explorandū misit. Denicq; missis ādilla alterius iussu ancillæ archilis accersitū obstetricē lesbiā iret. Pāphilū duxisse philomenā vxorē audiuit. exhinc suam herā Glicerīū desertā esse ptimuit. Ita cū inter hos oēs turba & cęitatio esset Comica: & quō se ex his piculis eriperent deliberarēt / eoꝝ facto ex abrupto a Daui psuasu imitato senes ambos reddiderūt piter anxios: seipsosq; magis. Disposuit em̄ Dauus vt Symo tpe illo q̄ Glicerīū pareret añ ostiū eius staret & clamantē audiret. Puerū natū Dauus cū Misside ante fores Chremetis posuerūt: vt p hoc chremetē ad abdicationē generi & nuptiaꝝ p̄terrescerēt Quod p Dauū factū cū Symo sentiret Dromonē vocat: Dauū iubet constringi quadrupedē trahi in pistrinum. Tūc ad extremā psonaꝝ oīm puentū est turbationē: pturbatione itaq; tali stāte necesse est vt aliquod supuēiat medium turbā oēm āmouens: recōciliansq; Comicas lites: Finē q̄q; Comicū q; psonis oībus optatus est pficiēs. Is hospes erat Chrito andrinus cōsobrinus Chrisidis. Ille cū mortuā Chrisidē audiuit vt eā in hereditate succederet ad uenerat. Votū eius cōsequ obstāte Glicerio haud quiuit ipa cm̄ vt habita soror bona Chrisidis possidebat. Chrito igit' Glicerīū ciuē athenienſem & Chremetis filiā esse veridico declarauit. Hoc pacto q; q̄ndā naufragio facto apd' andrīū insulā illic iectus est quidā atticus phannia dictus cū q; vna pua virgo: qd' cū audiuit Chremes Phanniā fratrē suū esse cognouit: & virginē filiā q; olim passibula dicebat. Hāc dat Pāphilo vxorē aliā Philomenā eius socio Carino, Dauus itaq; vinculis solutus finem Comicū oīmibus fœlicem & lætū dicit.

Prologus

Poeta cum primū animū ad ſcribendū. Principiū factū eſt a cōmendatiōe pſonæ q̄ pudens: q̄ honeſtus q̄ prudens Terētius. a Poeta. Honore maiori poetam potius q̄ Terentium dixit: vt ipm hoc ipo nomine de quo laborat ornaret. iam meritū poete dedit: poetam eundē dicendo: & ab animo eius quē defendit. Item omnis huius prologi intentio hoc agit: vt nouo poetæ veniā paret: & veteri odiū: & vt q̄ maxime modeſtū: minimeq̄ errantem Terentiū probet. b Appulit. Appellere, pprie dicitur cū ex pelago aut freto quis ad litus acceſſerit Virg. Hinc me digreſſū veſtris deus appulit oris. P. in ſecunda lectione appulit fuit. ſed appulit magis vt Terentius. Nam poſtea ſic animū ad vxorē appulit.

c Id ſibi negocii. Negotii modo p moleſtia cura non labore.

d Populo vt placerent. Vt nenon ſignificat modo non eſt coniūctio vt placerent.

ō Quas feciſſet fabulas. Ad feciſſet retulit fabulas nō ad placerent. & eſt figura Syleſis. & bene feciſſet. nō ſcripſiſſet. Vnde poetæ a faciendo dicti ſunt. Sic Virgilius Pollio & ipe facit noua carmina.

e Verū aliter. Sic Virg. Maior rerū mihi naſcitur ordo. Maius opus moueo. Non em̄ hoc ſe legiſſe dicit. ſed quaſi ex ordine ipo natū ſibi eſſe intelligit. quod itelligimus certū ē. quod credimus plerūq̄ falſum.

Aliter contra ſignificat: vt diis aliter viſū eſt Verū aliter euenire multo intelligit. Adeo nec præparauerat: nec intēderat quenq̄ ledere vt ſpe falſus / laceſſituſq̄ hoc faciat.

f Opera abutitur. Vtimur fructibus rei quæ ab amantibus ſaluo vſu nobis ſubminiſtrātur. Abutimur quādo depdimus & rem & fructum. Nam vſui eſt ager / domus. Ab uſui vinū / oleum & cetera hmōi. Cicero. nō debet inq̄t ea mulier cui vir bonorū ſuorum vſum fructū legauit cellis vinariis plenis relictis putare id ad ſe ptinere. Vſus em̄ nō ab uſus legatus eſt: ea inter ſe ſunt contraria. hoc in Topicis habetur.

g Non qui argumentū narret. Qd' vere prologi eſt officiū. Senſus hic eſt Propoſuerat quidā poeta noſter vt i prologis argumēta narraret. ſed hoc iputat luſcio lauinio ad uerſario: qui eum facere non permiſit quod propoſuerat maledictis ſuis ad reſponden / dum eundem prouocans.

Prologus.

.i.q̄ñ .i.ingeniū .i.ad cōponendū poema

Octa cū primū animū ad ſcribendū

.i.applicuit .i.illā ſolli citudinē rārūmō

b adhibuit c

appulit. id ſibi negotij credit ſolū da

nemō cōpoſuiſſet .i.fabule ſecun

d c cōtra

ri populo vt placerent quas feciſſet fabulas. Verū ali

longe valde poeta .i.q̄ .i.pfārib⁹ibus

ter euenire multo intelligit. nā in prologis ſcribendis

laborē & nō bñ col tū .i.pfer g fabule materiā vt fa .i.vt natura

induſtria lecar f rim .ſ.poeta cere deberet h

opera abutit: nō qui argumentū narret: ſed qui mali

i .i.lōga cōſuetudine la purgere detractiones l m q̄d vituperent

& i emulatiōe iuerecūdi & criminationes & improbent

uoli veteris poetæ maledictis reſpondeat. Nunc quā

.ſ.poete .i.poſco o vos ſpectatores poeta ille

n ō .i.diligēter attēdite p grecus .ſ.bene

rem vitio dent quæſo animaduertite: Menander fecit

greca comedia ſic dicta q .ſ.earū hoc ē vrā bñ cogno .i.cōtrē vno

libet ſuis literaturā uere uerſu

andriam & perinthiā qui vtrāuis recte norit ambas

.i.cogno .i.adeo .i.materia .i.diſſimilibus

uerit r s ſententiis

norit. non ita diſſimili ſunt argumento: ſed diſſimili

.i.ſūcrura .i.cōmoda fuerūt ſcz latinam

verborū t & aptā

oratione ſunt factæ ac ſtilo. Que cōuenere in andriā

greca comedia .ſ.ipe .i.tradidiſſe .ſ.fare .i.cāq̄s a ſe iuctas

poeta ſe eſſe vel cōuenientibus

ex perinthia: fatetur tranſtuliſſe: atq̄ vſum pro ſuis.

.ſ.male reprehendunt .ſ.quod imorantur ar q̄ redarguant aut

uoli u ſequitur gumēranf x maculari

Id iſti vituperant factū: atq̄ in eo diſputant contami

h Sed qui maliuoli. Qui prout qui ergo mō nō ꝓnomē. Maliuoli primū a natura maliuoli. Deide a tēpore:

i Veteris poetæ. Ab iuidia veteris. A ſigno emulatōis poetæ. Vetus plerūq̄ refer ad laudē. Interdū ad vituperationē vt hic. & alibi. Vetus veternoſus ſenex. Veter, p cariosi & q̄ſi rancidi poſuit: atq̄ iō maliuoli nō crimib⁹ ſed maledictis. q̄d aūt iter maledictū & crimē interſit Docet Cicero in tuſculanis. Veteris rō i uuidie poetæ cā ſiſectatōis.

k Maledictis. Criminatio aduerſarii. Veteris poetæ maledictis reſpondeat. Quia ſenex luſcius debat fabulas adoleſcentulo tunc Terentio elegāter maliuoli maledictus veteris. cōmendatio poetæ a perſona aduerſarii.

l Reſpondeat. Excuſatio reſpondentis quod non obſiſtat ſed reſpondeat m Nunc quā rem Quā qualē Vitio dent vituperent culpent. Vituparе eſt mala vitio dare & etiā bona. Vtq̄ aūt nūc ani duertite / an nūc vitio dent. Et oratorie quaſi multa facit cū vnū ſupra dixerit. vt Vir. Deſiſte malū cōmittere theucris. n Quæſo. Propoſitio eſt. o Animaduertite. Aduertite legitur & attendite. Vnde manifeſtū eſt & aduertite & attendi te nō eſſe plenū niſi addideris animū. p Menander fecit andriā & perinthiā. Narratio eſt: & pprie fecit. ſcribit em̄ Terētius q̄ verba adhibet tantū. facit Menander q̄ etiā argumentū componit. Sed ſæpe ad laudē Therentii fecit ab eo q̄ eas tranſtulit. q Vtrāuis. Prima ſcena Perinthię pœne iſdem verbis q̄bus andria ſcripta eſt: cetera diſſimilia ſunt. exceptis duobus locis. altero aduerſus. xi. altero aduerſus. xii. qui in vtraq̄ fabula poſiti ſunt.

r Non ita diſſimili ſūt argumēto. Ordo ita nō ſunt. ergo ita ſubdiſtinguēdū. ſed tñ diſcretio a ſuperiorib⁹ & ē. nō em̄ ſupra ponſuit q̄dā. ita pro valde. s Sed diſſimili oratione ſīt factę ac ſtilo. Caute hoc. Potuit em̄ dici quō ergo ſunt due diſſimili oratione. Ita ne Menandrū culpare videaī. ita adiunxit qd' laudis eſt oratione & ſtilo. Oratio in ſenſu eſt. ſtilus in verbis. Oratio ad res refertur. Stilus ad verba. Stilus nō eſt in rebus. ſed prolata oratione. Oratio aūt eſt in cogitatione & prolatu. Orationē in ſententiis dicūt eſſe. Stilū in verbis Argumentū in rebus. ergo in poemate oratio eſt. t Que cōuenere in andriā. Apparet nō de induſtria ſed caſu eſſe tranſlata: ea q̄ ex perinthia in andriā eo ſenſu / iſdēq̄ verbis preſcripta fuerūt. Que cōuenere in andriā. vnam ergo non duas tranſtulit. Quæ cōuenere i andriā que apta & cōmoda fuerunt in andriā latinam non greçam & fatetur tranſtuliſſe. Sed quare ſe onerat Terentius cū poſſit videre de vna tranſtuliſſe. Sic ſoluitur. quia conſcius ſi bi ē primā ſcenā de pinthia eē trāſlatā vbi ſenex ita cū vxore loqī vt apud Terētiū cū liberto. at in andria Menādri ſolus ſenex eſt. u Id iſti vituparit factū. Iſti ad reph̄enſionē ſumit pſonæ. Interdū rei reph̄enſionē ſignificat. vt Vir. Quid peris iſtis. Vituparit vitiū rei parāt. x Cōtamiari. Proprie ē manibus luto plenis aliq̄d attigere. & polluere. Virgi. Linqui pollutū hoſpiciū cōtamiatū. Cōtamiari tāgi & reliqui polluta manu / ac p hoc noluit fœdari aut maculari vt ipe aīt. Ne hoc gaudiū cōtamiet. vitā ignitudine aliqua.

y Faciũt ne intelligendo: Neq̃ corripiũt & cũ interrogatiõe pronũciãt. Quidã producũt quoꝝ alii ne pro nõ accipiunt: alii nẽ pro valde. vt ne ego homo sũ infœlix. & Cicero. ne illi & hoc melius: nã statim refert. z Qui cũ hũc accusant Neuiũ Plautũ Enniũ accusant. In singulis magna Emphasis est auctatis: sed ordo nõ est seruatus. Ennius nãq; añ plautũ fuit: sed q̃d est sũme auctatis Enniũ vltimũ dixit. Terentiũ inqt spẽaliter accusantes nesciũt se bonis hoibus maledicere q̃s ille imitatur & argumentũ est ab exẽplo & auctate. a Dehinc vt q̃escant porro moneo. Recte est. nã q̃escere ille dicit̃ q̃ est insolens & inquetus. Porro in futurũ dixit. Moneo terribiliter dixit. Cicero Moneo p̃dico admoneo liberatus culpa etiã terret crimiatu rus aduersarios.

b Fauete adẽste. Iam ad auditores conuertitur a quibus fauorem cœpit. quasi dicere. hoc aduersarii faciunt vos aũt quod in vobis est fauete vos vero fauorẽ facite. ac adeste nõ vt absentibus dicit q̃ppe q̃ corpibus præsto erãt sed itenti estote fauete silete. sic & põtifices dicũt fauete linguis / fauete verbis. vñ Vir. Ore fauete oẽs adeste: animis. s. auxiliũ p̃bete vt aduocatus reo dicitur adesse. c Equo anio & rẽ cognoscite vt pnoscatis. Equo anio ab honesto. & rẽ cognoscite a iusto. & sic dixit cognoscite vt pnoscatis abulti. quemadmodũ i æcyra Orator ad vos venio ornatu plogi sinite exorator siem d Quid spei sit reliquũ. Pro reliq̃ accipiũt vt sit sensus de hac fabula sũmite specimẽ vt scias an cetera vobis spectãde sint. nã postmodũ dictũ alio plogo alias cognoscetis eius quæso hãc cognoscite. reliquũ quasi diceret postremũ. ergo q̃so aduerbiũ est. e De integro vtq; de nuo an ex integris grecis. f Spectandæ an exigẽdæ sint vobis pri⁹. Silepsis vt sup adverbũ em̃ faciet declinauit nõ ad spectãde sint. Spectãdæ proprie vt fabulæ propalandæ exigendæ: excludendæ.

.i.nõ honestũ esse .i.cerne .i.animia. curiositate obscuri ne. ex multis vnã facere ꝙ ri ignari sitis.

nari non decere fabulas. Faciũt næ intelligendo vt nihil ĩ
maluoli .i.arguãt illos poetas magnẽ auctoritatis
ꝙ tereti⁹

telligãt q̃ cũ hũc accusant. Neuiũ Plautũ Enniũ accu =
.s.poetas .i.imitãdos .s.poetaq̃ .i.imitari .i.pele
.i.q̃q̃ sequit auctoritatẽ gite

sant: quos hic noster auctores habet quoꝝ emulari exo
.i.nõ imitã .i.imitari .i.afferentẽ ob .i.dam
curiositatẽ .s.dicetis securitatẽ .i.curiositatẽ a ceps.

ptat negligẽtiã potius q̃ istoꝝ obscurã diligẽtiã. Dehic
.i.quiete .i. in futurũ .i.admoneo. .i.cessent .i.decrahere .s.mãifestatio
sedeãt siue postea nes poete

vt quiescãt porro moneo & desinant maledicere malefa
.i.fauorẽ da .i.auxiliũ .i.bono .i.intelligite
b re silendo pbere c .i. comediã agẽdaꝫ

cta ne noscãt sua. Fauete: adeste æquo aio. & rẽ cognosci
.i.pfecte .cogno .i.q̃ spe ..reliq̃ .i.in posteꝫ .i.scribet ex
noscatis scatis d ctes trãsferet

te vt pnoscatis & q̃d spei sit reliquũ post hãc q̃s faciet de
.i.comedie vel.s.q̃s .i.vtq̃ .i.excludẽde .i.antecz specẽt.
e facit poeta f ejiciende

itegrõ comoedias spectãdæ an exigẽdæ sint nobis prius.

In hac scena prima hec virtus est vt argumẽti narratõe actio scenica videat: vt sine fastidio longus sermo sit ac senilis oratio. Hæc scena pro argumẽti narratione ponitur atq; pro iacendis fabulæ fundamentis vt virtute poetæ sine officio plogi & piciã comœdiæ populus teneat vt res agi magis q̃ narrari videatur. In qua quidẽ introducit̃ pro tatica psona Sosia q̃ semel inducta in pricipio fabulę in nullis decepis fabulę ptibus adhibet̃. Symo senex Pãphili pater sosiã seruũ alloqtur sup nuptiis falsis qbus aim filii tentare nitebat Isq; suo sermone subtilit̃. Fabulę argumentũ explicat q̃d in prologo omiserat vt maleuoli poetę dictis responderet Symonis etiã principiũ abruptũ ẽ sic em̃ incipit̃ quasi epule nuptiales iã eẽnt coempte.

Rymo senex. Sosia libertus eius.
serut pura ad asportare .i.discedite .i.aduenti
a edulia b coẽnã c d

a Vos. Non rõne caret ꝙ a. pnoie incipit. sicut nec ꝙ Vir. in Buco. a noie pprio Titire ꝛc.

b Istęc intro auferte: Addit cãm aliis abeundi dicẽdo istęc intro auferte. Ne suspitionẽ iniici

Os istæc intro auferte, abite. Sosia adesdũ.

at Sosiã cõicãdi secreti causa remansisse. Auferũt q̃ cũ fastidio cernũtur. Ferũtur q̃ cũ honore tractanť. c Abite. Concitatius legendũ est. Ipis em̃ seruis respicientibus neq; pperantibus subdit abite.

d Sosia adesdũ. Molliter retẽturus & expturus sosiam. Submissa voce dicit sosie vt remaneat.

e Dum. Sillabica adiectio est & ades ipatiuũ & capiť p.ppe sis. f Recte curenť. Curatio medicor̃ est Cura reliquor̃. Curare interdũ significat reficere. vñ curare corpus generale verbũ est ad oĩa q̃ spectãt ad curã corpis & pcipue ad egestionẽ siue ventris euacuationẽ. g Efficere. Facere est in ope esse. Sed efficere designat perfectionẽ. Inde effectus & efficax. h Arte. Mire ait arte. nũc opus est artibus, hic signatissime oñdit multas variasq; artes ad eã rẽ rimãdã q̃ in amore est. i Sed his. His .s. artibus. a supiore quod subaudiť artibus. k Fide & taciturnitate. Fides interdũ est cõmendator̃. fida executio. taciturnitas vero obseruãtiæ genus, q̃ silencio cõstituta & in celando secreta. l Iusta & demẽs. Ista verba iusta & demẽs passiue vl si mauis cape actiue vt sentit Donat Iusta in qua nihil iniquũ iubeť. Clemẽs in qua etiã deiusto multũ remittitť. Quid em̃ nõ iustũ dño i seruũ. m Seruitus. Seruitus p dñatu mire capi debet. n Ex seruo Oĩe bonũ libero a/ptũ: malũ seruo. ideo dicit ex seruo dulcẽ liberta. ẽ fecit opatione & tractatiõe verbor̃. Nõ enim tantã habet gratiã. feci libertũ vt esses simplr quãtam feci ex seruo libertus vt esses. Ac si q̃s dicat. feci vt esses sanus. nõ tantã habet gratiã. vt si diceret. Feci vt ex egro esses sanus. & p hoc vi bñficii oñdit. o Mihi. Emphasim habet q̃ mihi libertus factus sis nõ filio. aut ideo: quia libertas ad aliquẽ diciť & bene mihi ne timescret filiũ cui nec libertatis munus debeat. p Seruiebas. Seruiebas in ĩperfecto tpe vt ostẽdat eũ potuisse etiã atq; etiã plus seruire adhucq; potuisse laborẽ & exercitiũ ferre. q In mẽoria habeo. Plus est q̃ scio. nã quæ scimus possum̃ obliuiscí. q̃ vero mẽoriæ cõmẽdam̃ nũq̃ amittimus. r Haud muto factũ. Propterea dicit q̃a q̃ libertus factus est nõ fecit indignũ quo factũ esset mutãdũ & reuocatio in seruitutẽ esset facienda. Legiť etiã aliq̃n mulcto factũ. i. nõ dãno rẽhendo. s Aduersũ. Nõ declarat cõtrarietatẽ. aduersus aũt dicí põt & aduersũ sic rursum & rursus. t Exprobratio ĩmemoris beneficii. Imm̃oris etiã põt capi passiue vt mẽorem iunonis ob irã sic intellige ẽ quasi exprobratio. i. obiectio. Est ẽ exprobatio tũc cõmẽoratio bñficii cũ enũeratõe factor̃ bñficii ĩmẽoris. i. obliti videlicet de q̃ nõ habetur memoria.

u Vno verbo. Vno verbo dicere. ẽ vna sñia pfectam intelligentiã cõtinere q̃ scilicet conficiť ex noie & verbo. x Cur simulas. Symo solet simulare. Oĩs em̃ virtus assimulatio est. Sine em̃ vnico verbo nemo curialis esse põt. hoc tñ i theatro nõ in scolis dictũ est. y Eo pacto. i. eo mõ. Nam pactũ pcedit & modus seq̃tur.

z Iste sũt diuisiões dicẽdor̃. Nã dicťur ẽ vitã gnati. a Nãis. Incipit narrare vitã nati bonã b Ephebis. Ephebi ani sunt q̃ pubescere incipiũt. & ephebia est prima ætas in adolescẽtia extrema puericia. c Liberius. Liberi nõ est cõparatiuus gradus sed pro positiuo poniť. nõ em̃ potuit liberius viuere dũ ætas /metus /magister ẽ. vel supplendũ est aliq̃to liberius solito viuere potuit. d Noscere. Scimus q̃ certũ est. noscimus q̃ adhuc incerta desideramus.

e Ita est. Intercidit poeta. ne solus simo loq̃retur ceter̃ nõ erat respondẽdi locus. f Quod plerisq; Hic adiectio dicitť in primo loco Adiectiones etem̃ aut in prima pte oratiõis /aut in vltima adiiciũtur. Hic etiam pleri ex superabũdãtia positũ est. Oĩes vero necessario positũ est vt alibi Calesces plus satis. Sonorã tñ hæc supabũdantia reddit orationẽ: Aut æquos. Sic & equos ad venandũ alit quo & canes quod multi docti improbãt & dicunt separata esse.

h Philosophos. Edypsis pulchra Terentiana. potest em̃ subintelligi infinitiuus audire vl adire

.i.liber sui sermone .i.existima re di .i.coquam edulia
.s.verbis .s.alloq̃ dicisse dictũ esse certe f

paucis te volo. So. Dictũ puta, nẽpe vt curẽť recte hec. Si
.s.volo .i.meũ artificiũ .i.hac rẽ. s.vt recte
mea industria g curenť edilia

ĩmo aliud. So. Quid est q̃ť tibi mea ars efficere hoc possit
.i.magis .i.nullatenꝰ .i.nõ .s.tua cognaria .i.facere dispono
egeo h .i.ad exprimẽtũ filii mei no

ãplius? Sy. Nihil istac opus ẽ arte ad hãc rẽ /quã paro:
.s.opus est artibus .i.cognoui s.ad cõplẽda iussa .i.ad celãda cõmissa
i lz secreta

sed iis /q̃s p in ite ĩtellexi sitas /fide /& taciturnitate. So:
desidero audire sane symo .i.quo ꝛpeadhuc quus ꝛeras q̃liter

Expecto q̃d velis. Sy. Ego postq̃ te emi a puulo /vt sem
.i.conti equa benigne tua seruitꝰ nedũ quo
nuatiue l tractata conditio m sed

per tibi apud me iusta /& demẽs fuerit seruitus scis, feci
n .i.cũ pri⁹ manumissus .s.patrono nõ filio .i.liberali aio vl q̃ ẽ
is seruꝰ .i.ideo p priuare vnluratꝰ

ex seruo vt esses libertus mihi; ppterea q̃ seruiebas libe-
.i.libertatẽ. sosie .i.nõ sũ ingratꝰ; ꝯs
p mẽoꝛa accepti bñficii

raliter: q̃d habui summũ pciũ psolui tibi. So. In mẽoria
.i.nõ vellẽ nõ ẽ facti leror
r

habeo. Sy. Haud muto factũ. So. Gaudeo si q̃d feci aut
.s.quod feci apud
s

facio: q̃d placebat symo. & id gratũ fuisse aduersũ te /ha
.i.aĩm gratũ .i.hoc mihi displicer .i.ad mẽoriã redu
cto

beo gratiã, sed id mihi molestũ est. nã istæc cõmẽoratio /
vituperatio hois .i.q̃ est ingratꝰ bñficii .i.q̃nimo vna sñia
t accepti u

q̃si exprobratio est ĩmemoris bñficii q̃n tu vno verbo dic
facere .i.vno verbo dicam .i.añ reliq̃ .i.hoc negocio

Quid est q̃d me velis. Sy. ita faciã, hoc primũ hac in re p̃
apte .s.nu .s.verus
dico prius

dico tibi: q̃s credis esse has /nõ sunt veræ nuptiæ. So. Cur
.i.fingis eas rẽ ꝛ nõ sunt rotã cãm exordio
x 3

simulas igiť. Sy. Rẽ oĩem a principio audies; eo pacto &
q̃ pri⁹ bõa ꝛ nũc mala .i.intelliges .i.in nuptiis fiẽ
y .i.id quod fuerit ppesum dis

gnati vitã: & consiliũ meũ cognosces & q̃d facere in hac
sosiã pam. postq̃ nõ fuit animꝰ de nũero ephebor̃ .i.libere
a b c

re te velim. Nam is postq̃ excessit ex ephebis sosia: liberi
facultas .i.an hoc tps .i.inclinationẽ
quo naturalẽ

us viuẽdi fuit potestas. Nã antea q̃ scire posses: aut ĩgeni
.s.genera .s.verbor̃ .i.pedagogus ipediebãt q̃min noscerer
d

um noscere: dũ ætas /metus /magister /phibebãt. So. Ita
.s.vt dicis .s.egregie studere .i.in tali erare cõstituti .i.ita
e f

est. Sy. Quid plerisq; oĩes faciũt adolescẽtuli /vt aĩm ad ali
.i.ad aliquẽ vacationẽ applicẽ .i.ad alendos .i.venatũ vel venã
g di gratia

q̃d studiũ adiũgant, aut equos alere /aut canes ad venan

tia positũ est. Oĩes vero necessario positũ est vt alibi Calesces plus satis. Sonorã tñ hæc supabũdantia reddit orationẽ: Aut æquos. Sic & equos ad venandũ alit quo & canes quod multi docti improbãt & dicunt separata esse.

h Philosophos. Edypsis pulchra Terentiana. potest em̃ subintelligi infinitiuus audire vl adire

i Egregie. Egregiū dicitur quod ex grege dicitur. Sed hic egregie .i. valde nimis. non est ergo ad laudem positum. k Gaudebam. Gaudebam dicit non laudabam. Laudat em̄ etiā alien⁹. gaudet qui pater est. l Non iniuria. Interpellatiue respondet Sosia. sed prudentia tantæ sententiæ compensauit importunitatem. m Apprime. Adiectio est cōfirmantis: n Ne quid nimis. Mirabiliter dixit Ne quid nimis. Sententia non est incongrua seruo: quia ē vulgata & non refertur ad personā dñi dicentis & de quo dicitur an magis: quia Sosiæ cōuenit. cur huiusmodi caracter in verbis est.

.i. venatū vel venandi gra. / secundos vel audiendos / .s. nar⁹ / .i. nihil ex his q̄ sequūt / .i. valde vt nimis / .i. vltra relīq̄ i q̄ agere dēbat

dū aut ad philosophos: horū ille nihil egregie præter cæte
.i. studiose faciebat / .s. studebat tuis / .i. modeste / .s. ꝙ tā mediocriter eōia agebat
.s. pri⁹ in lra cōtēta / k / l

ra studebat: & tn̄ oīa hæc mediocriter gaudebā. So. Non
.i. nō imerito / valde; mire imodū / .i. nō aliqd agas ꝙ
gaudebā / m / n vltro hoc q̄ō satis

iniuria. Nā id arbitror apprime in vita esse vtile: vt ne qd
ralis mod⁹ viuēdi / .i. facile tollerare eos; mores
o / benigne / p / .s. si etiā illis afficiebat

nimis. Sy. Sic vita erat facile omnes pferre: ac pati cum q
.i. viuebat / .i. se cē dediū aut patiū / .i. nec̄ genere ad ea q̄ socij
q / erant parati.

bus erat: ciuiq; vna his sese dedere / eor̄ obsequi studijs /
.i. nulli ad nersari / .i. preferens / .s. facetus vel
aut repugnari / vehemens

aduersus nemini / nunq; pponens se aliis. ita vt facillime
detractione / .i. nocuret / cōcordes / prudenter

sine inuidia laudē inuenias: & amicos pares: So. Sapiēter
.i. modū / .s. pam. / hoc seculo / .i. assentatio
vtendi / suscepit / r

vitā instituit. nāq; hoc tpe obsequiū amicos / veritas odi
.i. interī dū hoc agunt christus / .q. trio⁹ aī ānte
s / t

um parit. Sy. Interea mulier quædā ab hinc trienniū ex
.s. insula patria orelinquēs / .i. ad hāc vicinia vel / .i. paupertatē / ppinquoū
.i. huic vel huⁱ⁹ loco;

andro cōmigrauit huic viciniæ: inopia & cognatoꝝ ne
.i. necessitas / i. eminenti q pstāti facie / nihil q̄s de / .s. floreret aut / iteriere cō
u / minuū / nihil eēt addēdū / dolēs

gligētia coacta: egregia forma / atq; ætate integra. So. Hei
aliqd / femina crisis / afferat / .i. in principio / caste
ƿ / 3 / 5 / a / christus

vereor / ne qd andria apportet mali. Sy. Primū hæc pudi
.i. vtebat / tenuiter / laboriose cōtra rōnē regule / q̄ finite / laboris / vix q̄tidie q̄
.i. ope lanificio / b / rēdo victū inuenīs

ce vitā parce ac duriter agebat: lana & tela victū q̄ritans.
.i. q vere amat ama / .i. vltro ꝓmittens prio / sibi post / duo
tor fingi pōt

sed postq; amans accessit p̄ciū pollicens vnus / & iter⁹ al
scō / .i. natura / voluptates
mō

ter / ita vt ingeniū est oīm hoīm ab labore prodiue ad libi
ipa christa / .i. pactioni pmissi / e / .i. lucrū / .i. in. s. fa / .i. tunc
onis; assensit / .i. deinde / care

dinē accepit cōditionē, dehinc quæstū occipit: qui tū illū
.i. asu vt fieri / .i. ad christidē / .i. cū eis cōco
q̄dam / solet / f / mineretur

amabant: forte (ita vt fit) filiū pduxere illuc secū (vt vna eēt
illico / .s. voluta / .i. urrent⁹ siue lacratus ē amoris
6 / bā voletā / prana cupedine / h / i

meū. Egomet continuo mecū. certe captus est: habet. ob
anis duarebā / .s. adolescentulū

seruabā mane illor̄ seruulos venientes / aut abeūtes: ro
frequenter aduerbij / seruc / .i. fi. laudes / qs est ea po
rogabam / vocantis / l / tetus

gitabā / heus puer dic sodes: quis heri christidem habuit /
.i. illi mulieri / .s. christis / intelligo
delandria

nam andriæ illi id erat nomen. So. Teneo. Sy. Phedriam
.s. seruī / tuenes habuisse / .i. nunc

aut diuitem dicebant / aut niceratū. nam hii tres tum sim

o Perferre ac pati. Possunt etiā exponi p p̄ terito imperfecto. p Sic vita erat facile oēs. Latens argumētatio ē qua filiū ad meretricē cō measse narrat pater: nō ad corruptelā filii. sed ad obsequiū amicoꝝ. q Dedere. Dedere significat valde dare quēadmodū hostes se dedunt in hostiū potestatem. r Obsequium. Hic versus peripropri⁹ est. veritas odium parit. Tñ illa sententia in theatro habet locum non in scolis: Tullius multa dixit de illa sententia quæ tamen magis probabilis est q̄ necessaria & honesta. cū habet instātiā superiorū actoꝝ. s. Mulier quedam dixit quasi ignoret nomen eius paulo post Chrisidem nominatus. Sed ideo vt gratam expectationem faciat: simulq; lectorē auidum nominis reddat. t Trienniū. Artificiose dixit triennium cum posset plus minusue temporis ponere vt sit verisimile vnum annū fuisse pudicæ parceq; vitæ. Sequentē condictionis accepte. tertiū mortis. Primo ergo anno ignorata ē Chrisidis Pāphilo domus. Secundo Glicerio cognitus. Tertio nupsit Glicerii Pamphilo & pariter inuenit parentes. u Negligentia coacta. Laudatis moribus qui mox ducet vxorem super est vt future quoq; matronæ. Glicerio probitatem debitā pro persona reddat. quæ qa honesta nunq; esse poterit: si sic constet eam ante nuptias impudicam ductā esse: ptim defendenda / partim laudanda est Chrisis cū quo cōmorata ē quā quoniā necesse est meretricē fateri in conditione turpissimi nomis: multū sumit ex cusatio voluntatis. x Hei vereor. Mireau diuit antea Pāphilū excessisse ex ephebis cū iam mentionem facit mulieris peregrinæ & adolescē tulæ dicit. hei vereor. y Andria oñdit nomē fabulæ. z Apportet bene. quia portare ignotis est. a Primū hæc pudicę. Defendit vitam Chrisidis vt potuerit apud eā recte morata esse gliceriū. Nota vt videat pudicæ apud eā futurā materfamilias educi posse q̄ meretricem ne cessitas fecit. b Queritās Querit q ad plenū & perpetuum reponit. Queritat qui vix q̄tidie querendo victū inuenit. c Victum. qui in puis aridisq; alimoniis est constitutus: Cibus etiam delicatis præbetur. d Condictio Interdū pro pactione ponitur. inde ferre conditionem quasi certa lege siue certo pacto aliquid promittere. E quæstum. Questus significat lucrum sed proprie numarium.
f Vt vna esset. Vel si producte legatur esset ab ędo es sensus est vt comederet vna cū eis & conuiueret. g Egomet continuo mecum. Bene mecū vt nihil appareat tenere constitutū vel prolatū. Foras hoc ipm satis quæsitū est qđ statuit de falsis nuptiis & inoffensus esset filio. h Captus. est. Tractū a feris laqueo implicatis: i Habet. i. vulneratus est. qui em̄ p cussus est habet. Tractū est a gladiatoribus qui dicunt alterutrū eoꝝ habere qui percussus est. k Dic sodes. Sodes dicit priscianus vocabulū esse defectiuū. Seruius vult esse defectiuū & p cationē significare. Donatus dicit esse vocem exhortantis vt amabo. Festus & nonius volūt eē copulata verba. vt sodes ex si & audes. vt capsis id est capesi vis. Sis. i. si vis. Exponit etiā Dona. sodes id est si scias.

l Eho. Eho interiectio est nõnunq; admirãtis interdũ depoſcit intẽtionẽ nutus & animad uersionẽ. m Quid Modus interrogandi & facta diſtinctione ſubiungenda est reſponſio n Symbolũ dedit. vt ſenſit Tortellius. i. portionẽ ſuã. vel ſignũ vt anulũ aut aliqd tale quo uſq; pecuniã conferrent. Symbolũ est paruũ numiſma. vnde & ſignũ a nonnullis tradit qui & euſymbolum bonũ omẽ interp̃tant. Symbolũ dedit Mire nulla pro Pamphilo negatio facti ẽ poſita ſed per puerilem ſimplicitatem oĩa geſta nudata ſunt. & quidã tacitũ est nõ celatũ. ſed vt non factũ est ita videatur. o Item alio die Vide diligentie tempus. quaſi nõ ſufficeret vnus dies. p Conflictaꝝ. Conflicto frequentatiuũ est a confligo is ere. quod ſignificat concertare & manus cõſerere. Inde conflictus prelium Conflictatio autẽ est tactus corporũ inuicem et colliſio. cõflictaꝝ ergo colliditur atteritq colluctaꝝ q Tum vno ore oẽs. Ne pater amore falli videretur. & ideo mox agit bene diſſimulatũ atq; amorẽ celatũ indicat. r Fortunas. Hic pro me fortunatũ & de more: vt qui te tanti talẽ genuere parentes. Vade ait o fœlix nate pietate & Plautus Fortunatũ qui illũ addixit ſibi. s Hac fama impulſus Chremes Vere laudatus ſit. & ſingula hæc pro argumentis ſunt. & excuſatio est nõ ſtultitia falſus ſed impulſus. t Impulſus. Bene impulſus vltro eũ venire impulſus est qui daret contra officiũ ſoceri. u Vnicã gnatã ſuã. Abundat quidam ſuam ſed tamen aſſeueratiuũ est vnicã gnatũ ſuam ſi tedio multorum filiorũ ait vnicã. x Cum dote ſumma. q; ſi pauper ait cum dote ſumma. y Placuit deſpondi. Cõi pnũciatiõe placuit. z Hic nuptijs dictus est dies. vtrum conſtitutus: an dicatus: vt Iunoni minerue dictus ſacer Placuit adeo bona conditio fuit vt q̃uis vltro obijceret tamen ſtatim placeret. O factũ bene Animaduerte a poeta ſic inducĩ comicas mortes vt cũ ad neceſſitatẽ argumenti referant: non ſint tamen tragice. b Beaſti. Artificioſe iõ ſubiecit gaudiũ ne mors in comœdia luctꝰ ĩ tragedia perſonaret. c Metui. Metuo illũ qui mihiipſi aliquid facturus est. Timeo illũ idẽ cuius cã poſſũ aliqd pati. etiã ſi ipſe nihil in me mali conſulat. d. Aderat frequens. Nã præſentes eſſe poſſumus neq; tamen adherem⁹ quibus adſumus: e Curabat vna funus. Funus dicitur a funalibus. i. a funibꝰ qui intra ceram latent. Virgi. Et noctem flammis funalia vincunt. Etem noctu efferebant mortui propter ſacrorũ celebrationem diurnã. propterea opus erat funalibus. i. cereis ſeu facibus. e Curabat vna funus: ita q; non potuerat videre patrẽ f Interim. Diſcretio huius rei quæ ad narrationẽ pertinet ſuperiorẽ. g Collacrimabat. Illis em magis cauſa flendi fuerat qui quã amabant amiſerunt. Hic amore propter ſuam gliciſ rium collacrimabat qui alienis lschrimis ſuas cõmendabat. h Sic cogitabam. Acſi diceret hoc cogitabã: & ſenſum tantũ cogitationis dicere debuit. ſed quia ſic cogitabã dixit ipm geſtũ cogitantis exponit. i Quid mihi hic faciet patri. Mihi patri pondus intulit nomis dicendo patri. & peruenuſte repetijt hic.
k Putabam. Putare est eius qui ſimplicitate pectoris oberrat

amore capti erant .ſ. fœtæ

l m n

mul amabant. Eho: quid Pãphilus: quid: Symbolum de

o

dit / cænauit / gaudebam. Item alio die querebam: com

inſrendo repiebã .i. nõ ſpectare certe

periebam nihil ad Pamphilũ quicq; attinere: Enimuero

.i. probarum .i. magna miratione m .i. cauõis cõſerua tiõis a libidine

ſpectatum ſatis putabam / & magnũ exemplum conti

.ſ. hõ .i. cũ hoĩb⁹ talis natu .i. arteritſi .i. talibus reputa laſciuis p ue agitaꝝ

nentiæ. nam qui cum ingenijs conflictatur eiuſmodi. ne

.i. a ſuo ducẽ z eius .ſ. aut hõ eſt tenore nõ deflectat

q; cõmouetur animus in ea re: ſcias tum poſſe habere ip

.i. talem .i. regimẽ z .i. et .ſ. q; nõ cõmouet animꝰ eiꝰ .i. ea vno pſilu inuenem moderationẽ q vna voce

ſum ſuæ vitæ modum. tum id mihi placebat. tũ vno ore

bant bant .i. me fortu r nartũ z felicẽ videlicz

omnes omnia bona dicere / & laudare fortunas meas qui

filium ego .i. naturaꝝ z talibꝰ moribꝰ moratũ ſiue inſtitutũ i .i. cũ plurib⁹ verbis laudẽ eius inculcarem

gnatum haberem tali ingenio prædituꝫ. quid verbis o

.i. bono rumore de filio s r iducẽ moꝝ ciuis attic⁹ .i. nõ rogat⁹

pus est. hac fama impulſus Chremes / vltro ad me venit

cũ opria dotis u p conditione meo q̃ foret vxor filio

vnicam gnatam ſuam cum dote ſumma filio vxorem vt

.i. fili con .i. pmiſi me .i. ad nuptias celebrãdas y tentus etiã daruꝫ z ꝓſtitutus

daret. placuit: deſpondi: hic nuptijs dictus dies. So. Quid

.i. impedit ꝓpter qõ .ſ. fiere cognoſces .i. ppe modũ

igitur obſtat: cur non vere fiant. Sy. Audies. Fere in die

.i. in hoc breui ege .ſ. dictus pdicta .i. facta .i. q̃ cõmigrauerat huic vicinie

bus paucis / quibus hæc acta ſunt: Chriſis vicina hæc mo

.i. ẽ beatꝰ euentꝰ .i. beatũ me timui ne q̃d mali pã. a vel. o bñ collatũ b reddidiſti dolentis c contigeret

rirur. So. O factum bene: beaſti me: hei me tui a chriſide

.i. apud chriſidẽ meus

Sy. Ibi tum filius cum illis qui amabant Chriſidem / vna

adherens diligẽter .i. cũ illis in põpã ere .i. interea cũ cu d e diſpõebat e uentib⁹ quiarum f rarer funus

aderat / frequens curabat vna funus: triſtis interim nõnũ

.i. ſimul cũ aliis lachrimas .ſ. q; lacrimabat hoc pacto filius meus

emittebat g

q; collachrimabat. placuit tum id mihi: ſic cogitabã. Hic

.i. cõi tantũ cõuerſationis mulieris

paruæ conſuetudinis cauſa / huius mortem tam fert fami

grauiter q̃ſi .ſ. feciſſet .i. ſi fuiſſet capt⁹ .i. circa mẽ .i. mihi q̃ q̃ faciebat familiaris i ſũ pater

liariter. quid ſi ipſe amaſſet: quid mihi hic faciet patri: hæc

voluebã mẽte tanq; pecto h ris ſimplicitate oberrans .i. nature benigne circa chriſidem .i. bõe mẽtis ĩ amicos

ego omnia putabam eſſe humani ingenij / manſueticq;

debita .i. cur lõgo ſermone ꝓtendo .i. ego ipe pr .ſ. mãſuetudis filii z ꝓfiantiaꝫ

animi officia. quid multis moror: Egomet quoq; eius cã

l Moror. Potest etiam dici id est ĩmoror conſiſto multis. id est in longo ſermone. & hoc dicendi genus cum ſimilibus solet adhiberi vbi aliquid præcipuũ aut creditu difficile addendum est . . . m Egomet quoq;. Vt & ipſe Pamphilus etiam vt ego quẽ quaſi minus credes.

officiū ipm seu exeo .i.cogitans adhuc vt stat sus interiecto
põpā exequarum põsito auditoris indignantis
in funus prodeo: nil suspicans etiam mali. Sosia, hem
.i.q̃d sibi vult .i.exportarī ad ro
q̃ dicis ertā n gū.s.cadauer
quid est. Sy. Scies. effertur imus interea inter mulieres /
.q̃ in eo loco fuerāt .s.iuuenculam hārē formam
.i.casu q̃dā p q r
quae ibi aderant. forte vnā aspicio adolescentulam forma.
.s.forma aspexisti .s.aspicio .i.fronte vel ꝛ ita .i.moderato ꝛ probo
iuuenculam e illam idirto volūtatis ad probitatem i
So. (Bona fortasse) Sy. Et vultu sosia adeo modesto / adeo
formoso ꝛ elegāti .s.excogitari possit vel in plangere pl⁹ q̃ cetere
ad naturā corpis hil sit pterea reprehendū
venusto vt nihil supra quae tum mihi lamentari praeter ce
.i.specie seu .i.pulchra .i.p se ferentē
facturā liberalitatē
terasvisa est. & q̃a erat forma p̃ter cæteras honesta ac libe /
.i.ad ancillas ꝛ pe .s.illa ado ītet .s.pedisseq̃ mortue
disseq̃s glicerii lescētula rogo
rali / accedo ad pedisseq̃s. q̃ sit rogo, sororē esse aiūt chrisi /
.s.suspitio vel rāsū mecū admirantis .s.pprer quod .s.procedunt
.i.cōmouit cōtinuo u curabar vna
dis percussit illico aīm attat. hoc illud est, hīc ille lachrime
.s.q̃ eū duci putabā in mortuā cū tā .i.q̃tū .i.ad q̃ pfequēda te conferas et
ex lupstitee glicerio pficiscar x ereas seu puentas
hæc illa est misericordia. So. q̃ timeo q̃rsū euadas. Sy. Fu
mortue ītērea .i.tumulū accedimus .i.rogū
corpus y pgredit 5 a
nus interi, p̃cedit, seqmur, ad sepulchrū venimus, in ignē
.s.ab oibus .s.glicerū
b c
posita ē, fletur. Interea haec soror (quā dixi) ad flāmā acces /
nimis incōsiderate .i.nō satis sibi consulens in eo loco tūc .i.perturbat⁹
sit imprudentius satis cum periculo, ibi tamen exanima /
multū occultatum
tus Pamphilus bene dissimulatum amorem / & celatum
.i.indicijs ꝛ argumē meditū mulieris amica mea
tis ostdit ab effectu d e
indicat, accurrit, mediam mulierē amplectitur, mea gly /
.s.pā rāq̃ destructū glicerius
amator f vadis
cerium (inquit) quid agis: cur te is perditum: tum illa (vt
clare .i.cernere posses pam.
g h
consuetum facile amorem cerneres) reiecit se in eū flens
q̃rū .i.amice .s.symo .i.ipatienter sęs
i .s.culpa
q̃ familiariter. So. Quid ais. Si. Redeo inde iratus, atq̃ e /
difficulter ferēs .i.incusandū vel .s.filius tonquaꝫ
culpā filii p̃ter ipē k indemandū o pater l facinus
gre ferēs, nec satis ad obiugandū causæ, diceret, quid feci /
.s.q̃d .i.erraui .i.in rogū
m .s.in q̃ n
quid cōmerui / aut peccaui pater, q̃ sese in ignem iniicere
impediui .s.eam vel vt alii volūt oro .i.bōa ē tibi sniā
voluit: prohibui, seruaui, honesta ratō est. So. recte putas

n Effertur. Efferri proprie dicuntur cadauera mortuorum

o Imus Ire proprie ad exequias spectat.

p Vnam aspicio. Extra consuetudinem dicit vnam. Nā vt diximus vnus est adolescens tolle vnam & ita fiat vt sensui nihil desit. Sed consuetudo miranti non erit expressa vnā. ergo dixit pro quandam.

q Adolescentulam forma. Hic duo sunt & ætas & forma quibus additur pudor: quia meretrix non est.

r Forma. Forma immobilis est & naturalis. vultus mouetur & fingitur.

s Et vultu sosia. Quia formę laudatio cū meretrice cōmissa est, progreditur artifex poeta ad laudanda ea quæ honestiora sunt arte q̃ forma. s O sosia. ad attentionē excitandā proprium nomen exprimit. Et quid hic deest vt eam mirum dignetur Symonis sola cognitio: et formā probat in puella Pāphili pater. & matronalem modestiam miratur in vultu & venusta tem stupet. Nonne ergo iam cernimus præscripsisse Therentiū vt cū Chremetis filiā esse eam recognosceret. Symo hanc potius eligat q̃ philosophiam mirum. quanq̃ ex sororia pulchritudine & amore Carini. & Dauī laudatione ipsorum quæq̃ monstrauerit nobis.

t Modesto adeo venusto. Modestus ad pbitatē vultus & morum pertinet: venustus ad naturam corporis. Hoc est ad formā refertur atq̃ adeo sibi vultum fingere multi possunt: formam nemo.

u Attat. Interiectio admirantis vocē subditum motum designans & impetū admirātis.

x Quā timeo. Non videtur adhuc sosie plenum argumentum adeo pēdet ad ea quæ dicturus est Symo.

y Funus interim procedit sequimur dixit: quasi post ipsam morituri. vnde exequie dicuntur.

z Ad sepulchrum. Sepulchrum dicitur aut quasi sine re pulchra / aut quasi sine pulsu: cum ibi mortui sint / aut a sepeliendo eo q̃ illiq̃ anīe a viuis sepeliantur. i. sepantur. Et sepulchrū dixit futurum non q̃ iam esset.

a In ignem posita est. Eclypsis non ēm est quæ & mire cum funus supra dixerit.

b Fletur. Hic bene impersonaliter fletur scilicet ab omnibus. Extrema ēm quæq̃ mortuorum omnes commouent ad lachrimas.

c Ad flammā accessit. Inuenit affectum sororis. vnde omnes vicerit. cæteri ēm flent hæc flamen se ingerit.

d Indicat. Indicat dicit non ostendit. non accedit sed accurrit: non vestem aut manus sed mediam mulierem. non tenet sed amplectitur. Et quia tribus rebus inducitur in alicuius rei gestionem persona affectu / facto / dicto. Hoc etiam fecit Pāphilus affectus ibi tum exanimatus Pāphilus factum: accurrit mediam mulierem cōplectitur. Dictum q̃ ait mea Glicerium.

e Mea. Mea quasi amator. Glicerium quasi familiaris dixit.

f Cur te is perditum. Quasi cōsolaturus eam.

g Cerneres. Non suspicitur dixit. & secunda persona pro tertia ponitur vt supra laudem inuenias & amicos pares.

h Reiecit se in eum. Obijcitur ei q̃d a Glicerio factum est vt quis vnq̃ tam palam de honore vidit.

i Quid ais. Non interrogantis est sed mirantis

k Nec satis ad obiurgandum. Mire expressit indulgentiam patris erga filium. Erat inquit causa sed per amaritudinē obiurgatiōis non erat satis: hoc est nō ydonea videbat

l Quid feci. Mire fiduciam protulit argumento quod est a minoribus ad maiora. Etiam feci quasi facinus dixit: Facere enim quis & homicidium dicitur.

m Commerui. Nam commeremur mala. promeremur bona tantum. Commerui minoris culpæ sed peccaui multi minoris vel leuioris.

n Que sese in ignem. Iliic mea glicerium hic pronomen dixit infinitum mira dissimulatio tanq̃ illam præter periculum nesciat.

o Nam si illum obiurges ꝛc. Argumentū per rationem econtrario. p Tulit pro attulit multa significat. Et alias pertulit. Vir. Non tulit hanc speciem furiata mente. Coroebus. Alias sustulit vt omnia fert ætas .i. aufert q Venit Chremes. Argumentū ex cōiectura in testibus & mire supra vltro venit ad me. ergo hic causa iusti doloris ostendit: quia dolet etiam Chremes: Nam potuit non daturus filiam non venire.

r Postridie. Vt sine dilatiōe sciri possit & clamitans indignantis est. s Indignū facinus comperisse se. Distinguendum vt per se intelligatur indignum facinus. hoc est & ipse dolet Pamphilum corrumpi. Comperisse ergo ab aliis vt aperiatur verum quod ait. Tum vno ore oēs. Et hac fama ꝛc. t Peregrinam. Per contemptum dictum est. Nam etiam peregrine nomine meretrices nominabantur. u Ego illud sedulo. Quanto affectu pater factum quod videbat negabat. & est officiū patris: & simul hoc expressio probationis. x Denique. Ad summam properat & ad finē dictorū. Et probauit q̄ non volebat senex sospitæ adhuc superesse. vt oīa det q̄ nō sit irascendū q̄ iuste irascatur.

y Non tu ibi gnatum. Aposiopesis vel ecclipsis deest inuasisti obiurgasti adortus es.

z Qui cedo. Est manum porrigentis.

a Prope adest: Prope adsunt nuptiæ in proximo sunt mente libertatis. & ideo auidius voluptaria sub fine capiūda sunt. b Quis igit relict? Mire obiurgandi tanq̄ incensus pater in filium videretur. Nā supra cōmotus plus per Aposiopesim significauerat. c Si propter amorē. hoc est iniciū cōsilii sui demonstrandi qd erat sed in diuisione & consiliū meū cognosces.

d Nolit. Legitur & nolet indifferenter.

e Ea primū ab illo animaduertenda. Id est castiganda vindicanda ab illo est iniuria quā facit non quā patitur iniuria ē. Et nota principiū a passiuo animaduertenda castiganda vindicanda ē ab illo iniuria quā facit. non quā patitur.

e. Ea primū animaduertenda iniuria. Vt iam sit peccatum qd recusat nuptias non qd peccat adolescens. Ideo ergo primū dixit. & bene ab illo dixit. Certissimā em notat personam quæ debeat pro iniuriis pœnas soluere. Quod si dixisset iniuria eius amphiboloiā fecisset. Et vtrum quā passus est ab illo an quā ipse aliis intulit.

f Vera obiurgandi. Anutheton falsa dixit: intulit vera. g Manibus / pedibusq;. Proverbiale est in oīmibus membris. h Quā vt obsequatur gnato. quia non prodest filio amare meretricem. i Quapropter. Mire sosia interrogat quasi nulla causa sit fallendi dominū k Mala mēs / malus animus. Argumentū a natura. & an aliqs sine cā malus an impulsione mala mēs malus anim?: qa dixit magis vt ledat q̄ vt psit. l Sed qd opus est verbis. Est grauissimā pœnā oīdētis. m Qui mihi exorādus. Legit & expurgādus. Si expurgandus lege cui nō q: qa cui pro qui veteres scripsere.

n Et spero cōfore. i. cōficri pfici. vñ cōfectū negocii dicit: vel cōfecta res q̄ ad plenū perficitur.

o Nūc tuū est officiū. Hoc ad illud tertiū respicit quod dixit. Et quid facere in hac re te veli.

p Has bñ vt assimules. Hoc erat tertiū de his quæ dicturum se promiserat.

q Assimules. Hoc est vnū verbū assimules quod dixit Quin tu vno verbo dic. Quid est qd me velis. r Perterrefacias dauū. Venuste & poetice.

s Obserues filiū. Obseruatio in duabus rebus in obsequio & speculando.

.i. incuso — als sustulit vel gerulit

Nam si illum obiurges vitæ qui auxilium tulit: quid fa-
p illo .i. illi q̄ intulerit .f. rei qō est hois cuius
facerit q aret?
cies illi / qui dederit damnū? aut malum. Sy. venit Chre-
.i. die seqnti .f. saēs indignabūd? .i. turpiter deforme .i. ab alio eo
r s p̄ra bñ morato gnouisse
mes postridie ad me clamitans / indignū facinus compe-
nō pamica .i. alicui gnā sermo
t
risse se Pamphilū provxore habere hanc peregrinā ego il-
u instanter negabaz pam. chremes .i. p̄remo .i. rēe
aur. f. cepi .i. cōtēnit? vrget x
lud sedulo negare factū. illc instat factum. denicq; ita tum
recusat
y
discedo ab illo: vt qui se filiam neget daturum. So. non tu
.f. obiurgasti rūe filiū .i. nec
ertā
ibi gnatum. Sy. nec hic quidem satis vehemens causa ad
.i. inclamandū cur dic vel da tu met voluptuī ? .i. ærumnum
vel, incusandā z liberari
obiurgandum. So. qui: cedo. Sy. Tu rebus finem p̄
determinasti .f. rgus q̄ vxore arbitrio
a
scripsisti pater: prope adest. quū alieno more viuendū est
.i. mea voluptate meo arbi
trio meo more
mihi. sine nunc me meo interea viuere modo. So. Quis
.f. tibi .i. q̄ opportunitas .f. glicerio
vel occasio c
b
igitur relictus est obiurgandi locus. Sy. si propter amorē
possum renuor accipe tuc primo .f. pam. pēas .i. castigāda, vindicanda
phi. d e sumēdo ab eo
vxorem nolit ducere: ea primū ab illo animaduerenda i-
.f. quē facit mi diligenā .i. ficetas
nias recusādo
f
iuria est. & nunc id operam do: vt per falsas nuptias vera
incusandi occasio recuser du etiā vitiosus
cere phi.
obiurgandi causa sit si deneget: simul sceleratus dauus si
.i. astucie vaframēti .i. cōcerat z inuanū expenat .i. in nullo noceant
quid consilij habet: vt consumat nūc cum nihil obsint do-
.f. dauū .i. oibus mēbris z oib? viribꝰ .i. insistēter toto conatu z nī
su
g
li. quem ego credo manibus / pedibusq; obnixe omnia fa-
q̄d qō facier cerre .i. neccessi comedū offerre .i. morē
h gerue
cturum: magis id adeo mihi vt incommodet / q̄ vt obseq̄
filio .i. q̄re id faceret dauꝰ interrogas .i. indrus quasi male intre
rrsio i: tio sine cogitatio
tur gnato. So. Quapropter. Sy. rogas. mala mens / malus
ec mala vo
lūtas. f. cā
cepero aliqd
moliri l
animus / quem q̄dā ego si sensero. sed qd opus est verbis
.i. cōringar .f. vr exgiar ira tarditatis .i. reliqꝰ
sine eueniat / q̄d volo ī Pāphilo: vt nihil sit more. Restat
.i. me psuadendꝰ .i. pferū in re chremes .i. in hac re
m n actuuer figmērū.
Chremes q̄ mihi exorādus ē / & spero cōfore. Nūc tuū ē
.i. ad re grince .f. decet .i. fingas illas .i. terrerū facias
o p q
officiū / has bñ vt assimules nuptias. perterrefacias dauū.
.i. aniaduertas vel oclis .i. q̄ dauo
r diligenter custodias
Obserues filiū q̄d agat. q̄d cū illo cōsilii capiat. So. Sat ē

Curabo Curabo vt cocus. Et sup̄ sic nempe vt recte curentur hæc. I præ. Figura Anastrophe quod nos prei dicimus.

parabo oīs .i.p̄cede .i.ibo post te curabo. Eamus nunc iam intro. So. I præ. sequar.

In hac scena secunda iā narratōe hita p̄sona sosia nō erat necessaria. ergo subsistit senex p quē agēda sūt reliqua. Ad hoc certus inducit Symo vt magis pturbet sopia ta cōsensione Pāphili ad ducendū vxorē & p̄terea nihil agat cū Chremete detrahēda filia cōfirmandisq; nuptijs.

a Nō dubiū. Argumentū qd sup̄ ab eo q̄ nostri faciunt. Mō hoc est anteq̄ q̄ cū sosia loqui cepisset. b Ita dauū. Dauus nō recte scribit Dauos scribendū. q̄ nulla littera votalis geminata vnā syllabā facit. Sed q̄a ambiguitas vitāda est noiatiui singularis & accusatiui pluralis necessario p hac regla diga mon vtimur & scribimus dauus seruus coru. c Mirabar. Locus ē in q̄ dauus insinuat spectatiuus & multa gesturus. d Semp lenitas Lenitas / demētia / facilitas cui cōtraria aspitas & difficultas. Sp lenitas & in hoc similata vsq; nūc: nūc lenitas. nā nēo in diuersis actibus sp lenis est nisi forte fictus assilator & callidus. Sp lenitas sine differētia ē importuna lenitas.

e Quorsū euaderet. Euadere ē p quācūq; difficultatē ad aliq̄d peruenire. f Verbū fecit. Nō dixit litigiū aut rixā sed verbū. Iste exiguitates aseueratiōes dicunt & cū p̄nūciatiō ē vt intelligat nec verbū quidā. g At nūc faciet. Symo de se p tertiā p̄sonā loquit sūmisse & secreto rūdens, verbis daui nescientis eū. Ducere ē expectatōe lōgi tp̄is malū platari vl̄ diuci vt fera in retia.

h Falso gaudio velut ex ira & senis iracū dia. i Amoto metu. Dixit q̄si metus sit corp̄ bru tū q̄d cū molimīe mouet. k Oscitātes. Oscitatio est aī ociū & securitas dicta ab ore cīendo. i. mouere. l Astute. Hoc & gestu / & vultu seruili / & cū agitatione capitis dixit. m Carnifex q̄ loqt̄. Carnifex aut excarnificās dūm aut ip̄e dignus carnifice vt caro fiat. i. lamet. Lucilius carcer vir carcere dignus. Est igit carnifex dūm / vl̄ destruens / vl̄ i eius p̄nicē & rhalum tendēs / aut eū suis verbis larnēs. Ergo cū exclamatiōe lege. n Herus est. Audiēs dauus murmur sic ait. o Preuidērā. Preuidētia duplex est: aut in aīo / aut ocīs p̄uidemus.

p Hem. Nūc quasi correptio totius corpis / interiectio indignantis. q Ehodum. Hæc p

Symo Dauus seruus.

.i.q̄ .i.philo .i.nō vellit
menā pāphilus b

On dubiū est / quin vxorē nolit filius / ita da-
.i.anteq̄ cū sosia loc̄ cepisse .i.q̄ primū fiendas

uum modo timere sensit: vbi nuptias futuras esse audiuit
egredit .i.cōmissū pāphili ita negligēde & facile
c vel factū symōis traduceret .i.cetā

sed ipse exit foras. Da. mirabar hoc si sic abiret: & heri sp
d assidua & cōtinua .i.ad quē effectū
demētia .i.timebā ci.ad quā p̄ē erūpet

lenitas / verebar quorsum euaderet: qui postq̄ audierat
.i.nō cē dandā .i.nihil dixit nobis
ne verbū quidem f

nō datū iri filio vxorē suo nūq̄ cuiq̄ nostrū verbū fecit: ne
.i.īparier aut molestē g .i.egre ferre .i.verbum reor

q̄d ægre tulit. Sy. At nūc faciet: neq̄ (vt opinor) sine tuo
.i.cōmiabat tibi & mias ḱo .i.quod tali lenitate .i.nō suspi tāq̄ feras in re
ēnēs ad pensa quemas sesteur cātes tia h

magno malo. Da. Id noluit nos sic nec opinātes / duci fal-
.i.spē hītes .i.postpositio timore vel securos vel .i.deph̄di
dctas i nihil putātes li

so gaudio: spantes iā amoto metu iter oscitātes opprimi:
.i.ne haberem" opportunitatē .i.cōmiscēdi .i.ad ipediēdas
dissipandas

ne esset spacium nobis cogitādi ad disturbādas nuptias:
fecit dūs adest .i.ducē meo sim
l m n plicitate

astute. Sy. carnifex quæ loq̄tur. Da. Herus est. neq̄ p̄uide
p .i.veni

rā. Sy. Daue. Da. Hem quid est. Sy. Ehodū ad me. Da.

ticula est signū deposcentis attentionē & aniaduersionē. dū Parelcon est hoc loco. i. syllabica adiectio.

r Quid hic vult. More seruili & auernali gestu sicẽ vocati a dñis secũ vultuose agunt.
s Qua de re. Negãtis vim habet hæc iterrogatio: plus est ẽ qua de re q̃ nihil.
t Rogas. cũ iterrogatiõe indignãtis
u Meũ gnatũ rumor est amare. Mire apud seruũ dissimulat id qd'iã pbauit. & grauiter cõstanter q̃ senex notidũ se fateẽ credere / nec verũ scire: ne amittat vim vindicaturi si rescierit.
x Agis. i. audis. Alibi sic hoc age amabo Plautus Vos hoc agite spectatores. nõ sumitur demõstratiue veluti aurem suã tangens.
y Iniq patris est. Si nũc velim q̃rere act⁹ liberos adolescẽtis. z Nihil ad me attinet. Id agit vt cõsiliũ se seruare oñdat.
a Siui. Mira rõ cur siuerit. vt & hoc qd'permisit ad bonã frugẽ pmiserit nõ ad luxuriã.
b Nũc hic dies. Hoc est recte & seuere & inexorabiliter denũciat. c Daue. Grauius illud fecit nomie appellando. d Iam. Modo tarditatis est signũ. & in viã dixit quasi exin de ius sit erroris ad rectã viã. Et est prouerbiale. Redeat in viã. i. resipiscat & viã lasciuiæ deserat. & trãslatiue ab eo q̃ delirauit seu deuiauit & tãdẽ i rectã rediit viã. e Ita aiũt. Est tepida cõsensio: & quasi inuiti responsio vt in Heauton. Ita credo monẽte patre filiũ. f Tũ si qs magistrũ. Methaphoricos an qa ex pedagogo ẽ getha. g Egrotũ. Pro ægro hic vsurpat. nã ęger est anim⁹. corp⁹ vero ęgrotũ. h Daus sum nõ œdippus. Multiplex cõtumelia. Potest ẽ senem quasi spingam dixisse. i. desormẽ monstriq̃ simem. potest etiã inhumanũ & ferum dicere vt spinx. potest etiã p œdippũ se vltorem promittere futurum: atq̃ oppressorem sapiẽtiæ senis. Facete igit se negauit œdippũ vt senem spingã esse cõfirmat. Oedipus ẽ postea q̃ spigis mõstre enigma pponentis & nesciũ dissoluere opprimẽtis dissoluit & monstrũ interfecit. dictus est rerum obscurissimarum interpres.
i Si sensero. Cõminatio & sic pronũciatio vt singulis verbis ardeat & mire hodiẽ nã ad tẽpus non plenum sed ad cõmiationem referẽ. & etiã pro nocte accipitur. Dies ẽ naturalis cõplectitur tã diem q̃ noctẽ.
k Te Daue. Vult & pnomine & nomie ex agitare cõminatiõe seruũ: ne quid reliquat multum iracundie.
l Dedam. Dare est quod repetas. dedere est ad ppetuũ. Damns & amicis. dedimus tantum hostibus.
m Pistrinũ. Pistrinũ dicit a pinso. i. molo is siue tondo tondis. Laurẽtius ait. Licet verbera, p verberatione accipiãtur tamẽ rem corporeã proprie significant vt flagella / virgas / baculus / lora / ferulas / harundines. & si quid est simile.
n Ea lege. Leges auspiciis seruatis ferebant ergo sic intellige quasi dixerit ea conditione.
o Atq̃ omine. Omen teste Festo est augurium quod ore fit vt voce non auibus aut alio modo dictum quasi orimem qd'ore fiat. Seruius etiam dicit esse auspicium: Ite votũ mentis & vocis.
p An nondũ etiã. Nondũ etiã quartum pel con quia abũdat etiã. p Vsus. Vsus legit & vsores. q Neq̃ haud tibi. Due negatiue faciũt vnã cõsecutiuã tres negatiue p vna negatiua accipiũt. ve hic. neq̃ haud nõ Salu: haud ingreq̃ inultus occidit. vera ergo lectio est neq̃ haud tu dicas q̃ plurimi nõ intelligũt hoc dicas legunt.

.i.ſtruo .i.interroga

Quid hic vult. Sy. Quid ais. Da. Qua de re. Sy. Rogas

.i.fama volat .i.amare .i.filiũ amare .ſ.qõ vulgo dr de ſcitae
capi z fere ſp ironice dicẽ

meũ gnatũ rumor est amare. Da. Id populus curat ſcili ſ

verũ hoc .i.audis q; dicas intelligis .ſ.audio
dico an non .i.iſtud qõ agis

cet. Sy. Hoccine agis an nõ. Da. Ego vero iſtuc. Sy. Sed

.i.q̃ ante fecit .i.ſpectat ad patrẽ nõ equũ .i ante; hoc rps qõ magis
cõ ſuetudine q̃z rõne fecit

nũc ea me exquirere iniqui patris est. Mã q d'añ hac fecit

.i.ſpectat .i.qñ .i.rgis opportunitas ...pbuit
.i.ad amandũ .ſ.ſe .i.pmiſit

nihil ad me attinet. Dum tempus ad eam rem tulit ſiui

ſatisfaceret animo ſuo .i.hoc rps .i.diuerſũ vi .i.recte venũdi
b ps p toto, uẽdi modũ aꝛſue adhibet

animũ vt expleret ſuũ. Nunc hic dies aliam vitam affert

.i.cõtrarios a ſuperiorib⁹ .i.ex hoc rpe tãq̃z rem .i.rectũ ſi di
.i.rẽpre in poſterum tuſtam cat nõ

alios mores postulat. Dehinc postulo & si æquum est te

rãq̃z mi .i.nũc recram .ſ.dicis
norem c d

oro Daue vt redeat iam in viam. Da. Hoc quid sit miror

.i.ſi ſcire vis tibi .i.amore .i.moleſte z egre patiũ
ſũ capti

Sy. Si queris dicam. Omnes qui amant gratuiter sibivx

.i.loquũtur .i.deinde vel
e vniuerſi f prerea

orem dari ferunt. Da. Ita aiunt. Sy. Tũ si quis magistrũ

ad amandũ .i.male hãtẽ pprer .i.peiorem
ſiue ſup amore amorẽ inſaniam g

ceperit ad eã rem improbũ ipm animũ ægrotũ ad deterio

.i.ſi penu .i.adiũgit iurantis .i.capio verba
mero rus

rem partem plerũq̃ applicat. Da. Non hercule intelligo;

intercepto .i.ſimplex i.nõ interpẽs cui gmatũ mihi p
traſeuntis b ſeruus poſtroq̃ niſi agrius fiat ſermo .i rerre

Sy. Non hem. Da. Dauus sum non œdippus. Nempe er

.i.plane .i.reliq̃ ſũt valde certe
volo i

go aperte vis me quæ restant loqui. Sane q̃dem. Si sense

.i.tã nocte q̃ die .ſ.q̃ ſimulo .i.aliq̃ deceptionẽ dare
cauſationẽ moliri

ro hodie quicq̃ in his te nuptiis: fallaciæ conari quo fiãt

.i.vt ipedi amus .i.q̃rũ .i.aſtue virgis fuſtibus lotis

minus aut velle in ea ostẽdere q̃ sis callidus: verberibus

flagellarũ ad arcẽdagendũ nolas ppetuo dabo .i.morem .i.tali cõditiõe
l l n q̃ ad homiẽ

cæsum te in pistrinũ daue dedam vsq̃ ad necem: ea lege

eo auſpitio augurio q̃ .i.ex pistrino .i.eduxerim vicẽtua agẽ molas
adtẽ otiuñ

atq̃ omine: vt si te inde exemerim: ego pro te molam. qd

.ſ.qõ nũc dixi .i.nõ adhuc .ſ.intelleriſti vt cetera dicebas
intelleriſti ne p intellige .i.intelleri

hoc intellextin: an nondũ etiã ne hæc q̃dam: Da. ymo cal

.i.dare .i.tuã volũtatẽ pi paulo añ ambage verboq̃
ſtrinũ z pẽas ſiles piphraſi

lide ita aperte ipsam rem modo locutus nihil circuitione

.i.in ꝑcũq̃ .i.mm⁹ moleſte ferrem .i.in his nuptiis .i.dender
b alia re

vsus es vbiuis facilius passus sim q̃ in hac re me deludier

q̃ſi t icar verba rogo non .i.nõ reignoro nõ me .i.te mo
meliora lareo neo

Bona verba quæso Irrides nihil me fallis. Sed hoc dico ti

.i.incõſulte .ſ.dicq̃ ꝑr .ſ.malũ futuruz.
z nõ

bi ne temere facias neq̃ haud tu dicas tibi non prædictũ
fuge

caue. Dauus solus.

In hac scena breuis & Co mica delibera tio est magna expectatiõe plurimarũ rerũ imi nentiũ cõmotiua excitãtis Daui cõsideratio nẽ ꝓpositã. a Segnicie. Segnis dicit ne gligens. & segnitia vel segnities negligentia quasi vt Festus ait sine nitẽdo qd vtile & ho nestũ ẽ. b Secordie. Secors aũt dicitur ignauus. i. timidus aut stultus siue incõside ratus. Et dicit quasi sine corde. i. animositate vt prudẽtia. nã cõcordati homes prudẽtes dicũt c Prouideant. Prouisio rerũ duas significa tiões habet. Prouidemus em nobis tã bonũ q malũ. sicut quis eminus venies telũ puidi atq; cauerit. ergo hic puident cauent vitant. d Pessũdabũt. Metaphora. Nuptias ve lut vndã nauigio imminentẽ fecit / q si quis nõ vndã sed ex aduerso venientẽ prorã excu perit demersus vndis submergitur. & ab vn dis opprimit. sic Dau⁹ timet ne a nuptiis op primat. aut herũ filius: e Pãphilũ ne adiu. Semp deliberatiua verba hñt quẽdã sonũ p quẽ exitus rei demõstrat. vt hic oñdit se Pam philũ magis adiuturũ q̃ verbis senis obtẽpe raturũ. f Si illũ relinq̃. Partiũ tractatus g Opitulor. Opẽ ferre dicit in multis rebus & his qui de salute dubii sũt. vt ser opẽ serua me obsecro. Inde opitulor opitulatio dicta ab opẽ tollẽdo hoc ẽ ferẽdo. h Primũ iã de amore cõpit. Quasi cũ tedio & reꝑhẽsio ne eius amoris loquat. i Me infensus ob seruatiõ reuera timẽdus ẽ. k Neq; iã facit Ad illud spectat. tũ si quis magistrũ ad eã rẽ accepit ꝓbũ ipm aĩm egrotũ. l Quo iu re quaq; iniuria. Prouerbiale hoc ẽ q̃ sunt fas & nefas nolis velis. Ad hoc ipa re ma ior ẽ difficultas quia grauidã gliceriũ seruat. m Pistrinũ. Est locus quasi ergasculũ i q̃ ingẽs erat mola qua equis volutã molabãt tritic̃iũ. In eũ aũt locũ mitti solebãt serui cõtumaces vt eq̃ vice molã verterẽt. neq; illic eximebãt nisi dñis ipis postu lãtibus. n Siue ista vxor. Hoc cũ q̃dã tedio & idignatiõe stomachi iterpũpit. o Opẽpciũ Dicit de mirific & laudabilibus. nã & ea q̃ magna sũt etiã si mala tñ miramur. quia libẽter audiam⁹. & hoc pciũ ẽ ope. i. audiẽdi Opẽpciũ itaq; ẽ. i. iucundũ. p Nã iceptio. Paranomosia ẽ. nã amabãt veteres de pxio silꝛia dicere. Ci. minus cauꝛ putauit fore de armario q̃ ꝙ de sacrario fuisset sublatũ. paronomosia ẽ cũ q̃ in verbis sũt dicitẽ in nomĩbus. q Quicq̃d. Maiorẽ reꝑhẽsionẽ sonat. pit n. aut masculũ aut seminã & solet iustior eẽ cã tollẽdi si marẽ vxor pepit. ſ nimii amor ẽ nõ expectare qd tollas. Decemere. ẽ de magnis reb⁹ certã ꝓferre sniam. vñ senat⁹ decretũ.

.i. certe q. d. nõ oportet hic vanũ ẽ negli gẽre neq; stultũ ꝛ icõsiderati a .i. negligẽter ad agendum b

Nimuero daue nihil loci ẽ segnitiæ neq; se

.i. stultitie ad ꝙ tuñ .i. paulo ꝓsiderandũ tum ante .s. pposituũ nis fiendis .s. nu prie

cordiæ; quãtũ intellexi mõ senis sniam de nuptijs: q̃

.i. astuciã .i. pãphilẽ .i. cauerant c vitent herilẽ filiũ .i. ꝓpriẽ dabũt

si nõ astu prouideãt me aut herũ pessũdabũt. Nec qd

.i. agere nõ ẽ explorat rũ siue nõ .i. dubitãs ꝙ debeã ẽ apud me deliberatũ vrq; .i. adiunẽ c .i. obsecr mo rẽ gerã .s. primo pam. ni f

agã certũ est Pãphilũ ne adiutẽ / an ausultẽ seni. Si il

defero ne peat .i. mereo sed ꝙ timeo nõ .i. opẽ fero .i. senis tionẽ .i. interminatiõnes

lũ reliquo: eius vitæ timeo, sin opitulor; huius minas

.i. fallacias nõ ꝓssibile

h

cui verba dare difficile est. Primũ iã de amore hoc cõ

.i. vehemẽter irate? ꝛ odiũ gerẽs .i. diligẽter ad i .i. diligẽter nisi ꝙ uertente q̃dã agã .i. vt nõ .s. quo min⁹ fiant

perit. me ifelus obseruat; næ quã faciã nuptijs fallaciã

pcepit .i. male ago mecum .i. si libuerit seu placuerit .i. occasionẽ .i. capies .i. ꝙ quõ .i. ius

Si senserit perij. aut si libitũ fuerit cãm coeperit: quo

.i. ꝙ qua iniuriã .i. in cũ locũ m .i. ꝓcipitabit .s. q̃ im inẽt ꝓpe nuptias

iure quaq; iniuria pcipitẽ in pistrinũ, dabit. Ad hæc

.i. adiũgit addit̃ur .i. hec puella de ancilla dro scꝫ glicerii n

mala hoc mihi accidit etiã. Hæc andria siue ista vxor /

.i. amasia .i. pgnãs .i. ex ope pam. .s. pãphili ꝛ soceꝝ o

siue amica ẽ: grauida e Pãpilo est audireq; eoꝛ ẽ ope

i. mitũ .i. temeritate .s. idẽ ichoatio .i. mẽte destituroꝝ

p

ræpræciũ audaciam. Nã iceptio est amentium: haud

.i. amore capto; q .i. siue masculũ siue feminã .i. educare

amantium quicquid peperisset decreuerunt tollere:

s Et fingunt quandam. Argumenti partem narrat. & nō credit esse quæ dicit. vt sup sit locus errori. & fallaciam quandā ne verisimilis sit ipsa fallacia totius contentionis' & vilitatis..

t Fuit olim quidam senex. Ab exegematico ad mimeticū transit.

u Obiit mortem. Plene dixit q nos obiit tantum. Cicero in epistolis dicit. Obire villas pro adire. Inde obire mortē. id est ire ad mortem. Obire diem suū. i. ire ad diem fati. hoc ē mori.

x Atq; ipīs cōmentū. Cōminisci significat excogitare inuenire. Inde cōmentia ratio id est ratio fictitia. Inde cōmentū figmētum.

y Sed misis. Parascenæ. i. preparatio alterius scenæ. Nota semp nomia Comicorū seruorū; aut a nationibus sunt inditavt Misis Syrus. Aut ab accidētibus vt lesbia. quasi ebriosa a lesbo insula quæ ferax est suauissimi candidissimiq; vini. Aut a moribus & vernilitate: vt pseudulus. Aut ex negocio vt Chrisalus. Aut ex qualitate corpis vt Chilacus. Aut ex specie formæ vt pinacium.

z Ego hinc me ad forū. Nihil adhuc Dauus inuenit cōsilii nisi vt q̄rat Pāphilū moueatq;. Et vultuose hoc pnūciat vt desit pergam: aut ducam me.

.i. ex vrbe

Et fingunt quandā inter se nunc fallaciam. Ciuem
athenien si q̄ est .i. gl ice e .i. tā pridē
in arctica regione tū
atticam esse hanc, fuit olim quidam senex mercator
.i. naufragia. s. naui fracta merca .i. mortu⁹ ē
fecit u roz q̄si iuit ad
Nauem his fregit apud andrū insulam: Is obijt mor
moxē .i. ion .i. rūc .i. ad lit⁹ emis .s. fama ē
dro isula glicerū saz ex naufragio fingunt
tem. Ibi tum hanc ciectam Chrisidis patrem recepis
.i. ita agnoscere paren .i. nuge sūt. .i. p. herculē
tes nequiret
se orbam paruā. Fabulæ. mihi quidam hercule nō sit
.i. pbabile tum .i. figmentū q.d. q̄ cōmiscū .i. ācilla illa a
p tale tur probant p narrōe ficticā
verisimile: atq; ipīs cōmentum placet. Sed Misis. ab
glicerio .i. exit .i. sz .s. dau⁹ ducā vel conferā .i. alloquar
ea egreditur: at ego hinc me ad forum: vt cōueniam
.i. q̄nctū speccat .i. amore .i. īprouisum .i. deprehendas
ad hanc rem
Pamphilū ne de hac re pater īprudentem opprimat:

Misis ancilla
.s. q̄d me fa .i. o anus .i. iā primū illā obstitrī
a cere velis cē ebriosam
Vdiui archilis iamdudū lesbiā adduci
.s. pcipis .i. multū p deū pollucē .i. cōsiderata pceps non
vel vis b vt ded⁹ a⁹ c .i. vinolēta sat⁹ cōsideras q̄d agat.
iubes: Sane pol temulēta est mulier & temeraria: nec
.i. credas cū qua maior difficultas ē q̄ rārope vis
d aut vt concta suz
satis digna cui cōmittas prīo ptu mulierē. tm adducā
.i. cōsiderationē siue ī .s. vos spectatores c .s. archill sz lesbie
cōmodandē loci zepis .i. considerare archillis i. simī cū ea
eā īportunitatē spectate anicule q̄a cōpotrix eius est.

In hac scena he sunt inuētiones poeticæ: vt Faceciæ aliq̄d addāt. nā œconomia vt acceptatur obstetrix & cōueniat Pamphilus. Facecia scribentis in his verbis est: q̄ archilis cōpotricē potissimū adduci iubet & fingitur.

a Audiui. Frequenter hoc mō Terētius cōpendiū facit. vt egrediens loquat̄ psona de eo qđ est gestura: & simul doceat: q̄d ab altera gestū sit. Audiui iamdudū vtq; audiui iāmdudū: an tādiu iubes. Incerta distinctio & sūt q iādudū; primū intelligāt vt iādudū sumite pœnas. b Sane. Multū al's valide nanq; validus est q multū req necessaria q; habet ad salutem.

c Temulenta: Temeto plena. Temetū em vinū est quia teneat mentē. Inde abstemius. i. sobrius. Temulenta vino: Temeraria natura. d Cōmittas primo ptu. Bene. in cōclusiōe illa specialiter probauit dicēdo nō ydoneam cui cōmittat̄ primus ptus mulier; sed mire signateq; dixit cōmittas. Cōmittimus etem magna q̄ salutē in dubio hūt. e Quia cōpotrix eius est. Deest p aposiopesim ideo illā vult accersiri:

.i.g facere glicerio lesbie
rogo
Dii date facultatem obsecro huic pariūdi: atq; illi in
.i.rebus vel .i.errandi opportunitatē .i.cui
multebus occasionē f g
aliis potius peccandi locū. Sed quidnā pāphilū exani
.i.perturbatū .i.timeo .i.qd sit negesti .i.expectabo
h
matū video: vereor quid siet. Opperiar vt sciam nūc
hec turbatio .i.quā tristiciā
commetio
quidnā hæc turba tristiciæ afferat.

Pamphilus adolescens: Misis:
.i.vtrū hoc est alij facta et incepta
a .i.vt fiat aut inceptā
Occine est humanū factum aut inceptum:
.i.vtrū hoc est .i.id quod deberet facere pī
b c
hoccine est officium patris: Mi. Quid illud ē: Pā. proh
.i. decorū veritatē q.d.nihil aliud est ōz .i.iniuria
sue opē contumelia d e
deū fidē atq; hoim: qd est si hæc cōtumelia nō est: vxo
.i.cōstituit .f.earum .i.dē nuptiis
g
rem decreuit sese mihi hodie: nonne oportuit præsciſ
pam. q; nuptiarū prīa .i.collarū fuisse inter pā
nō eis in pē est trem. z me h
se me ante: nonne prius cōmunicatum oportuit: Mi.
.f.trū vicā sicut .f.vxorē .i.quē sermo i .f.agit vel
me infelicem dare nem facit
Miserā me: quod verbum audio: Pā. Quid. Chremes:
repudiauerat quod .i.traditurū vel pht in
eā nō latuit crediturum
qui denegarat se cōmissurū mihi gnatā suā vxorem:
q; parauerat .i.nō desistere ab vtrū ne .i.pseueraret q;
nuptias. amore glicerii riaretur l:
id mutauit quia me imutatum videt. Ita ne obstinate
.i.diuellat
afflictum
l
operam dat: vt me miserum a Glicerio abstrahat:

In hac scena inducit Pamphilum adolescentem iracundus & dolēs de nuptiis tā repēte celebrādis vt ingēs gaudiū cōparet in fine fabulæ cognita Glicerio & simlid agit vt magis magisq; p Misi dē Pāphilus excitet ad rūpendū patri nuptias ī ducēdi. Et ab iracūdia & dolore cœpit. Iracūdia descendit ex iniuria: dolor ex miseria

a Hoccine. Quasi deliberatio est in q̄ duē ptes sūt vna patris /& altera amice psuasorie

b Officiū. Dicit ab efficiēdo ab eo q̄ q̄rī tur q̄d efficere in eo vnūquenq; cōueniat pro conditione personæ.

c Proh. Interiectio doloris ē. vñ prohdolor dici solet ab eo q̄ dolēs loquit atq; exclamat. Pōt etiā esse indignantis siue vituperantis vt prohpudor. Hic aūt indignanter capit quasi detestor & inuoco fidem.

d Si hæc cōtūelia nō est. Cū stomacho dī ctū quasi in eum qui diceret non esse cōtumeliam. vel si omis contumelia postponeretur.

e Decreuit. Decernere est de magnis certā sniam proferre.

f Vxorē. Vxorē decreuit propositō iuriæ.

g Præsciſſe añ. Ibi alterq; abūdat vel ante vel pre. & dolet p hoc se spaciū non habuisse consilio.

h Cōicatū .quod neq; huius propriū est neq; illius. i Quid Chremes. Trāsit a patre nūc ad socerq; & irascit patri qui cogat chremetem. & dolet nō odio haberi nō repudiari. k Obstinate. Obstinate aliquid facere est aliquid in alterī malū cū conatu pseuerāter facere & ī alterius pniciē nimis niti. l Vt me a glicerio. Magna vi verbi & proprietate vsus ē. vñ illud ē Iphitus & Pelias mecū diuellimur inde. Et magna idignatiōe vsus ē tāq; Chremes non tā filie cōsultū velitq; ledū Pā-

m Proh deū. Quā ferueat indignatione hic aſpice quod frequenter exclamat. & hec exclamatio affectū indignantis dolentiſq; demonſtrans & eſt aduerſus ſocerum.

n Adeon hoiem. Neminē putat eſſe in genere humano ita infœliçem vt ſe quod eſt cōeoim qui in aliq̄ merore conſiſtunt. Itaq; nō ſe: ſed conditionē humanā dolet & irascit natū eſſe quēq; qui poſſit eſſe tam miſer vt ipſe eſt.

o Inuenuſtus eſt ſine venere. i. ſine gratia quē oēs reſpuant repudiēntq; pulchræ & quē deformes appetant: & eſt cui diſplicens obiicit.

p Infœlix cui plaçens negatur.

q Contēptus ſpretus. Exaggeratio eſt militans affectū exprimentis intelligimus dicere Pamphilū: quia opam dederit vt ſe repudiaret Chremes. vt ſupra dixit. mutauit. quia me imutatū videt.

r Facta tranſacta oīa. Prouerbiale eſt in id negotii de quo nihil ſupſit ad agendum.

s Repudiatus repetor. Quaſi hec iniuria ſit repudiare & repetere. & tale eſt in Eunucho. Exclusit reuocat.

t Niſi id quod ſuſpicor. Conjecturale argumētū ē q̄t duplex contūelia eſt & mōſtri & aliquid ſicut alibi quid homis vxorem habes?

u Monſtri aliq̄d. Deforme em̄ p̄ter naturę ritū productū. Et q̄a monſtrū dixit. ea ſubiūxit tanq; non verbis ſed ſententiæ ſeruiens.

x Obtrudi. Mire obtrudi quaſi inuito. & totū cū iraçundia. Nota dotē amator non cogitat & advtilitatē trahit quod vltro vēit & q̄ ſe repetit Chremes.

y Nam quid ego nūc dicā. Redit ad patrē in quo noue hoc accuſat negligenter eum agere quod voluit fieri.

z Pretericns. Oſtendit ſpēaliter quid peccauerit pater. & vndiq; cōflat accuſatio ex facto p̄teriens hoc occaſionaliter non querens.

a Modo ex tpe. Ex loco apud ſoz. Exverbis vxor tibi ducenda eſt Pamphile inquit.

b Ducenda. Semp hoc genus declinationis neceſſitatē oſtendit

c Aut vllam cauſam. Duo tpa ſunt in defenſione: aut vera ad tempus accommodata.

d Ineptū quod a quouis reprehendi poteſt.

e Falſam. Quod etiā prudentē poſſit fallere. Prius dixerat vxor tibi ducēda eſt Pāphile hodie iā abi cito: & ſuſpende te: cito retulit id hodie ſuſpende. at vxor tibi ducenda eſt

f Quid ſi ego reſciſſem. q.d. cōmētus eſſem

g Quid facerē. Ipſe ſeip̄m reprehendit. Facerē hic pro tacerem ponitur

h Sed quid nūc primū. Deliberatio & p̄tes eius Amor: miſericordia. hec oratoria ſūt cum vnū negociū in multas detrahimus p̄tes & vocat hec exornatio rethorica articulus vel diſſolutū ſiue dyalitonvel forte ſcheſonomaten deficientibus copulis

i Sollicitudo eſt q̄ inheret mentibus. Sollicitatio aūt eſt queab alio fit

k Patris pudor. Amphibologia

l Que meo cunq;. Themeſis ibi fit que habet fieri q̄ vna dictio diuidit & alia interponit

m Qui me tā leni paſſus Explanatio quare pudēdū ſit apud patrē & ad illud ſpectat Tute his rebus finem.

n Ei ne ego. Hoc pronomē vi q̄litatis habet

o Aduerſer. Videt inclinaſſe vel ſcōm patris aim cōſiſterer & amore ad icertū iteq; reuolueret.

p Miſera. Miſis nondū ſe oſtēdit pāphilo: ſed cū apud ſe cōquerentē latenter auſcultat & ſola quod callidati fœminee & aſtuciæ ſuīa hec cōgruit etiā ſecū p̄ iterualla loquit vt vidimus in priori parte ſcenæ.

.ſ.deteſtor .i.ſi ſubeat .i.acrū ē profus odi
m .i.deoz̄ harav es veme ci eus

Proh deū atq; hoīm fidem. quod ſi ſit pereo funditus
verū ne .i.ſine venere et gratia .i.infoꝛtunatū
n o quē oēs pulere reſpuāt p

Adeon hominē eſſe inuenuſtū atq; infoelicē quenq;
pamphi. .i.vtrum nullo ne ſim eius genere ꝓpinq; racem ꝓ nuptias

vt ego ſum. nullon ego Chremetis pacto affinitatē
.i.in toꝛū fugere q.d.multis mōis .ſ.apan-
q r

effugere potero quot mōis cōtēptus. ſpretus. Facta
.i.facere cōcoꝛdia .i.recuſarus cur repetoꝛ: ſiue hoc
a ſ.hremete s reuocoꝛ facitūr pr̄ et hremes

tranſacta omnia. hem repudiatus repetor quā obrem
.i.opinoꝛ q.d.reguns zeclans pr̄ et hre .ſ.q̄ femina eſt
t aliquid mali u mea

niſi id quod ſuſpicor aliqd monſtri alunt: ea quoniā
vt nubat ꝑ ipingi ifringi recūrit .ſ.q̄ſi ad miſi .i.hic ſermo
ipſonaīr hoſtem dem

nemini obtrudi poteſt. itur ad me. M. Oratio hec me
infelicē et affliterā .i.prurbat ſed
p

miſerā examinat metu. Pamp. Nam quid ego nunc
interlerno doleritis .i.rārus nuptias ſummā nari

dicā de patre. Ah tantā ne rem tam negligenter agere
paulo ante
ꝙ a b

preteriens. modo mihi apud forum vxor tibi dicenda
o .i.dixit .i.diſpo nere aduer recede bialiter

eſt Pamphile hodie īquit. para. abi domū. id mihi vi
.i.ſuſpēdio vi tam termina attonit⁹ fui et ex animatus coꝛus puꝛus ne

ſus eſt dicere abi cito & ſuſpēde te. Obſtupui cenſen
ꝓponere ꝓfari e excuſationē

me verbū potuiſſe vllum proloqui aut vllam cauſam
abſurdā que a q̄uis d rephendi poſſ e ēe prudēt .i.fallentē .i.iniuſtā nō admittēdā .i.obiecui nicaſſet .i.ſi mecū cōmu f

ineptam ſaltem. Falſam iniquā obmutui. quod ſi e-
.i.cognouiſſem .ſme ducuꝝ hodie vxoꝛem reſpōderē .i.iterroga
g

go reſciſſem id prius q̄d facerem ſi q̄s me nunc roget.
.i.non tacerem
h

aliud facerem. vt hoc ne facerem. Sed nunc quid prine poſſum deliberare .i.prurbant
q̄d opanū fuerit ſit

mum exequar tot me impediunt curæ que meū ani
.i.diuerſas ſnīas q̄bus ſollicit conſulere ſe non poſſe

mū diuerſe trahūt amor. miſericordia huius nuptia-
inſup .ſ.quē ꝓpter me pr̄ eſt habiturus beni
l ꝛ vel quē apud eū ſum paſſurus m gno

rū ſollicitudo tū patris pudor. q̄ me tam leni paſſus ē
.i.hucuſq; hactenus l .i.hibuit

animo vſq; adhuc que meo cunq; animo libitū eſt fa
.i.et⁹ volūtati n .i.repugnē o .i.dolen tis .i.nō eſt mihi explorat̄ .i.agere debeaz

cere. Ei ne ego aduerſer hei mihi incertū eſt q̄d agā.
.ſ.ego p .ſ.quod dixit .i.ad q̄ēpē vel verſ⁹ quē ꝓrem .i.quenīat vel veniat

M. Miſera timeo incertū hoc quorſum accidat. Sed
valde pamph. glicerio dña mea glicerio

nūc peropus aut hūc cū ipſa aut aliqd de illa me ad-

q .i.muta r nescit q̄ pessimū se vertat facile
uersum hunc loqui. Dum in dubio est animus paulo
quo tpe absq; .i.hūc vel illā .i.inducī homo
longa mora sniam eligat r
momēto ꝓhuc vel illuc ꝓpellitur. Pam. Quis hic loquitur:

s t u
Misis. salue. MI. O salue Pamphile. PAM. Quid agit:
inter. .s.gens ⁊ egritudinis afflicta miserabilis
x .i.auxia
MI. Rogas. laborat e dolore ꝓatq; ex hoc misera sollicita
.i.multo ante .i.delinare .i.prerea sed
y z
est die. qa olim in hunc sunt constitutæ nuptiæ. Tū autē
.s.certā sol .i.derelīq; vrq; velle vl nedū pfice
licitudinē b re istud. q. d. non
a
Hoc timet ne deseras se. PAM. hem ego ne istuc cōnari
a .i.vtrū q: ex me grauida ⁊ afflictam patiar
b de me sollicita
queā: Egon ꝓpter me illam decipi miserā sinam. quæ mi
cp̄tū ad amorē sperās se nactā maritū .i.mee fidei gli.
cōmisit
hi suū animū ꝓatq; omnē vitam credidit. quā ego animo
optio sūmoq; honeste coste
desiderio
egregie caram pro vxore habuerim. bene & pudicæ eius
olitum patiar .i.indigentia ei⁹ naturā pagogē
e
educatū sinam ꝓ coactū egestate ingeniū imutarier: non
timeo .s.negociū .i.si tuo tpius .s.vereor
f arbitrio relinquer ipetū g
faciā. Mi. haud vereor: si in te solo sit situ: sed vim patris
nō possis pati verum .i.timidū parū verum
h fortem
vt nequeas ferre. PAM. Adeon me ignauū putas: adeō
imemore bñficii .i.durum .i.imāsuetū
i accepti k imitem
porro ingratū ꝓaut inhumanū ꝓaut ferum: vt neq; me cō
.i.diutina cōuersatio .i.in me affectionē īducat
q̄ etiā fera māsuescūt .i.inciter
suetudo ꝓneq; amor ꝓneq; pudor cōmoueat ꝓneq; cōmo
.i.sim ei fidelis q.d.quod facrus gli
l m sis nescio
neat. vt seruem fidem: Mi. Vnum hoc scio. hanc meritā
.i.meruisse iudicio q̄si abdite adeo .s.sui
n cōmouet hoc dico pam. o
esse: vt memor esses sui PAm. Memor essem: o misis mi
.i.insculpta
p
sis etiam nunc scripta illa dicta sunt in animo Chrysidis
ppe modū ⁊ pprera vera vt pam. .s.ad alie mres ab
q cēs nō adulans r s eam ea. s. fuistis
de glicerio. Iam ferme moriens ꝓme vocat: accessi: vos se
segare .s.ego ⁊ chri .s.ipa dicere gli. .i.pulchritudinē
t u x y
mote ꝓnos soli. incipit: Mi Pamphile ꝓhuius formā ꝓatq;
.s.quā iuuentē tu nō ignoras .i.q̄rū .s.forma ⁊ etas nō cōmode
ætatem vides: nec clam te est q̄ illi nunc vtræq; res inuti
casturē cōseruādā subitantiā ⁊ fortunas sint post quod dictū
z
les ꝓ& ad pudicicia & ad rem tutandam sient. Quod ego

q Dū in dubio. Translatio hæc est a molæ alicuius ponderis q̄ antēq; in loco sederit & q̄; diu pendet facile cōmouet. & hucvel illuc in trutina impellit. r Quis hic loqtur: Secū volutans p̄dicta audiuit Misidē. deinde conuersus vt aspiceret. visa Misi de dixit: qs hic loq̄t: & est. s O Principiū therentianū in iungendis psonis. O interiectio optantis aduentū aut repente pcussi. t Salue. Quippe huius verbi per modos rara est declinatio. u Quid agitur. Amatorie pfamiliariter dictū. nō em̄ dixit quæ. Vir. Quæ mihi reddat cū leo me saluat amantē. x Rogas laborat. Lenta & tristis responsio & dolore plena. Et duplicē laborē glicerii esse dicit. vnū ptus & solitudinis. alterq; curæ & sollicitudinis nuptiarq; Pamphili Callide mulier aggreditur iuuenē. nā vtrūq; ꝓpter illū patit & dolorem & sollicitudinē. y In hūc diem. Solicitudo reiq; inceptaq; magna est q̄ in hunc diem hic certior metus est & grauior. z Cōstitutæ nuptiæ. Nec addidit a patre se inuidiose q̄si a pāpilo sint constitutæ an timet in negocio. a Hem. Hem est interiectio dolentis & indignantis affectū demonstrās. b Ego ne istuc conari quēā. Ideo sic Pāphilus: qa illa inuidiose non deserere cogaris dixit. sed deseras; c Conari. Dicit nō perficere: qa conari velle aliqd ad scelus effectio est. iā si nō potest fieri hic em̄ volūtas nō factū dānatur. Conari etiā leuis est q̄ facta facere. d Egon ꝓpter. Magna vis est in ꝓnoibus & diuersa sunt & singularia nec dicūtur vno spū sicut in Eunucho. ibi. Ego ne illam quæ me q̄ illū ⁊c. e Non faciam: Respondet sibi ipsi. f Haud vereor. Argu it aīm adolescentis contra patrē cuius etiā nomē graue est. g Sed vim patris nequeas ferre Nō dānatio est. vereq; adolescentis ꝓuocatio in cōtemptū patris. h Ignauus est. Qui vi non pōt ferre q̄ nō est pseuerans. i Porro. Hic cōiunctio copulatiua est est al's aduerbiū tpis. Porro aūt ptcula significat sed longe ꝛ certe. k Aut ferū. Ista q̄ttuor ignauū ingratū inhumanū & ferū dixit mira hois cōuersatio est. Nō em̄ dixit adeon me obsequentem patri existimas adeo gratū adeo piū adeo mansuetū: at amatoris p omnia seruat cōditiones vt oratorie hoc cogat scelus esse si pareret nūc pri. Item nūc ordinem reddit: qa fer; ad māsuetū: qa etiā feræ mansuescunt: neq; amor ad illud inhumanū. Amor nanq; vehementior est in hoies. pudorē ad ingratū retulit. l Vt seruē fidē. Exqsite: non em̄ dixit vt cōtempnē patrē. m Vnū hoc scio. In eodē hęret mulier vt excitet iuuenē: neq; audire se fingit quod dicit. Et sunt callida verba eiusdem ad irritandā pmissionem Pamphili. n Vt memor esses. Bene preterito vsus est q̄m quæ ꝓterita sunt in recordatione magis lachrimabilia sunt. o O misis misis. Primū vocandi: alter; incipiendi est. p Etiā nūc scripta. Id argumentū est quod viue memor sit qui etiā mortue verbor; meminit Chrisidis de Glicerio q Iam ferme. Ferme aduerbiū ē festinātis r Moriens me vocat. Moriens ex tpe ꝓbauit locutā vera esse non ficta & simulata. nam q sani sunt spe longioris vitæ adulantur. Et etiā ferme moriens affectus a tpe eo q̄ postrema vox erat: s Accessi vos semo. Figure propriæ therentianæ. t Hos soli. Ibi fidem q̄ soli fuimus q̄ nemo testis an timuit ne hoc pater ante firmatū amorem cognosceret. u Incipit. Preparatio quasi vestibulū oronis est. inceptio dicit oronis q̄ lōga taciturnitate mediante grauiterq; pferē. x Mi Pāphile. Et Prosopopeia & principiū a blandimēto & Pam. imitatus est blandimentū Chrisidis. y Huius formā atq; etatē. Amat cōpendiū lassitudo. forma em̄ dicēdo pulchritudinē significat etatē quod puā huius formā & p hoc inuit duplex causa cōmendationis vt supra. In hoc toto dicto vide redditā vocē morientis densis interuallis int erruptā orationē vtpote lasso anhelitu iuterueniente. z Et ad pudicicia. Pudicicia ad formā

rẽ tutandam ad ætatẽ retulit. Per hanc dexterã fi/
dei & fœderis mẽbris ad manũ fit cõuẽtionis.
a Ingeniũ. Legit̃ &geniũ q̃si p familiarẽ.i.na
turæ deũ.dicũt cm̃ poete q̃ qlibet hõ geniũ pro/
prium habeat sicut nos credimus angelum.
b Solitudinẽ. Solitudinẽ & sollicitudinẽ le
gitur tũc sensus est obtestor.i.adiuro te p̃ eius sol
licitudinẽ. c Obtestor. Obtestatio dicitur
q̃n cũ adiuramus quẽ rogamus. d Segreges
ad fidẽ deseras ad solitudinẽ. Hoc est ne aliã du/
cas aut amare desinas etiã si nõ ducas aliam.
e Si dilexi te. Vtimur si in tali genere loqueudi
cũ aliq̃d p̃stitũ volumus exprobrare. f Te
isti virũ do. Hæc dicimus vt singularia sunt:
& non precipitantur nec dicuntur vno spiritu.
g Virum amicum. Quia potest maritus eẽ
non cum amic⁹. h Hanc mihi in manũ dat
Mire non huius manũ. i Mors continuo.
Quo magis memorẽ esse oportet post quæ illa
locuta non est. k Acceptã seruabo. Con
clusit ptẽ deliberationis sue p electionem.
l Propera atq; audin. Reuocatio ad argũ
tum magni amoris accedit.

.s.quã reneo .s.naturã tuã mã uerã p constantiã fidei
a rẽ veritatem

te per hanc dexteram oro/& ingeniũ tuũ per tuã fidem,

q; sola est nisi tibi gli.post formã z seiungas
b vni cõsocietur c eratẽ amantẽ elongeo

perq; huius solitudinem te obtestor: ne abs te hanc segre

vnõ deserã re .i.ex codẽ vtroq; genere vel
linquas e sed; eriã nõ solũ

ges neu deseras: si te in germani fratris dilexi loco: siue te

gli. .i.plurimũ estimauit siue officiosa ob
.i.siue mutuã z te mihi gessit sequiosa

hæc solum semp fecit maximi/seu tibi morigera fuit in

gli. maritum ..cã nõ deseras vt eã vtpote q̃ qua sit od
f g tuearis tanq̃ ortuã/ huc pmo egea auxi⁹

rebus oĩbus: te isti virum do amicum tutorẽ/patrem bo z

hanc nram sup credo trado cõmendo fidei trari gli.
pellectilem h

na nostra hæc tibi committo: & tuæ mando fidei. Hanc

q.d.p manũ cõtũ .s.chri. illico chri. arripit ppue qua
cros nos cõiunxit i si vxorem

mihi in manũ dat, mors continuo ipsam occupat, accepi

.s.futurã vel hoc dicrũ ire
b .s.vxorẽ te facturũ panris est

acceptã seruabo. Mi. ita. spero quidem. PAM. sed cur tu

dise eã sotã re .i.sagacẽ mulierẽ q̃ adeo ad reuoco eã audiome
dis linquẽs parierib⁹ fert opẽ vocãdũ l

abis ab illa. Mi. obstetricẽ accerso. Pã. propa: audin? ver/

.s.ne dicas illi .s.eus dolorꝭ ireq; ĩtelligo cupio
audiuit q̃d velis

bũ vnũ caue de nuptijs: ne ad morbũ hoc etiã. My: teneo.

In hac scena V. est colloquium duorũ adolescentũ Carini & Pãphili altera ps fabulæ oñdit̃. Nã andria ex duor⁹ adolescentũ periculis gaudiisq; cõponit̃. Byrriã & Carinũ addit The rẽtius fabulæ q̃ tñ apud Menandrũ non sunt ne philomena spreta relinq̃ret aut sine sponso pam philo aliã ducẽte: a Quid ais. Ex verbis Carini appareẽt Byriã nũciasse futuras nuptias factas cũ Pãphilo: nec adducit̃ tñ vt stati credat & accõmodat aim. Sæpius ergo repetit interro gando. b Illa. Bene velut amatorie de certa loq̃rẽ psona. c Sic est. Hoc cũ indigna tione stomachi dixit. Apud forũ. De loco mõ/de tpe/de psona edauo. e Veh misero mihi. Tandem aliq̃n ꝓdu ctus est vt crederet, Vehinteriectio dt̃ his rebus q̃s execramur

Secundus actus.

Carinus Adolescẽs Byria Pãphilus.

dicas serue verũ philo .i.cur vr nubat
a b

Vid ais byria? dat ne illa. Pamphilo hodie nup

.i.cur hodie .i.hoc ĩtrenẽ quo paulo
c nuptũ scis vel vnde d ante

tũ. By. Sic est. Ca. Qui scis? By apud for⁹ mo

accepi execrãris te futuro
detestãris bono

do e dauo audiui. Ca. Veh misero mihi. vt animus in spe

de futuro malo .i.assidue .i.arrectus .i.ablata
f
atq; ī timore vsq; antehac attentus fuit: ita postq; ademp=
.i.anim⁹ fatigans & cruciat⁹ .i.ror⁹ attōitus: ī stu oro .i.p eā pol
g sollicitudie h pid⁹ est abiecta spe lucis
ta ē spes / lassus / cura cōfectus stupet. By. Quæso ædepol
o prouerbiale est
i
carine: quoniā nō potest id fieri / quod vis: id velis quod
q.d. ne vtram quidem
k l
possis. CA. nihil volo aliud / nisi philomenā. By. Ah q̄n=
.i.melius .i.laborare .i.ex corde cupias
vt
to satius est te id dare opam: q̄ istū amorē ex aīo amoueas
.i.imodera rus amor .i.incassum inflamet
tuo: q̄ id loqui / quo magis libido frustra incendat tua.
.i.sani sumus infirmis male habentibus
CA. Facile oēs (cū valemus) recta cōsilia ægrotis damus.
.i.si ageres pres meas .i.pergе hoc dicit reprobāt
l m .i.ruo arbitrio n eccum
Tu si hic sis / aliter sentias. By. Age age / vt lubet. CA. sed
oēs vias rentare .i.deliberatū ē ob eā mouear
r ones
Pāphilū video. oīa expiri certū est priusq; pereā. By quid
q.d. sic tādiu imoramur hic pam. .i.ergo philomenā
vanis verbis ergo ?sumim⁹ o p q
hic agit. CA. ipm hūc orabo / huic supplicabo / amorē hu
r s
ic narrabo meū. Credo ipetrabo: vt aliq̄t saltē nuptijs pro
.i.durantib⁹ illis diebus .i.quod ?ru dicis facū tri
t u
dat dies. Interea fiet aliq̄d spero. B / . Id aliq̄d nihil ē. CA.
.i.debeo ne adire
x y
Byrria / q̄d tibi videt: adeō ad eū. By. q̄dnī: si nihil impe
q̄rem⁹ reputet .i.adulterum pht.
tres vt te arbitret sibi paratū mœchū si illā duxerit. CA.
facesse .i.malā fortunā vt dici solet .i.turpi opi .i.scelerare
discede ad patibulū aut suspendiū nione tua a
Abi hic in malā rē cū suspitione istac scelus. PAM. Cari=
.i.des mihi a;
b c liq̄d spei d
nū video. salue. CA. O salue pāphile: ad te venio: spē / sa=
icolūi opem ad sanādā q; ipe ego q; amo
tarē e f dementiā g
lutē / auxiliū / cōsiliū / expetens. PAM. Neq; pol consilij
.i.facultatem .i.ferēdi q; facultatem .i.quod re ipellit ad
opportunitatē miser sum h perenda
locū habeo neq; auxilij copiā. Sed istuc q̄dnā est: CA. ho
pht. accipis .i.si eam ducas
i k l
die vxorē ducis: PAM. aiūt. CA. Pamphile si id facis ho
nouissime q̄si insani amoris do cur postremū
lore iā sū mo;tur⁹ te video
die postremū me vides. PAM. Quid ita. CA. hei mihi ve
meo pam. o
reor dicere: huic dic q̄so byrria. BI. ego dicā. PAM. quid
pht. tibi p valde carinus
missam carin⁹ m
est:. BI. Sponsam hic tuā amat. PAM. Næ iste haud me
.i. ē lōge a .i.rīde .i.aliq̄d .i.pht.
nia mea n o .i.q̄ amare
cū sentit: ehodū. dic mihi: nun q̄dnā āplius tibi cū illa fu
isse cū illa p
it carine: CA. Ah pāphile: nihil. PAM. q̄ vellē. CA. nū

f Vsq; ante hac. Duas p̄positiones p̄posu it vt dicit̄ sed vna est velut aduerbiū nō ia p̄posi tio. vel si nulla p̄p̄sitio p̄poni adiūgi sepati pōt sed vsq; eiusmōi vt sine aliqua p̄positione raro inueniat̄. g Lassus cura. Ex p̄terita spe.
h Confectus. Tunc est sicut vulneratus est pcussus vt sanari nō possit. i Quoniā nō pos sit id fieri. Consolatio ad id quod fieri nō po; test suadens id vt velis quod possis prouerbiale
k Nihil volo aliud nisi phi. Magis gemitu amatorio q̄ vt rīderet Byrrie dicit quasi magis phi. velit q̄ vitā & lucē. Nō ei dixit nullā: sed ni hil quod infinitū est. l Tu si hic sis. Hoc gestu scænico melius cōmendat̄. nā hæc magis spectatoribus q̄ lectoribus scripta sūt. hic ergo seip̄m oīdens dicit & hic pnomē est. n Sed Particula est hic inceptiua p atq; eccū pāphilum
m Age age vt lubet Aduersus hūc nō habu it qd loquerē & pmissio reprobantis ea q̄ sentit.
o Ip̄m hunc. Bene quasi auctorē & princi pem. refert etiā ad dignitatē. p Orabo. Ora mus quæ bona sūt. Supplicamus i aduersis ma lis vel lachrimis. q Amorē huic. Nō studiū aut voluptatē. r Narrabo. Nō petā totū magnifice. s Saltem. Despatis reb⁹ so; lā petens salutē hoc vtimur. t Protrahat.
Alii prodat quod in hac pte idē significat hoc ē proferat prolatet differat. u Interea fiet ali quid spe. Tale est quale est illud Interea aliq̄d accidet boni. Sed nihil illū dixisse poeta p seruū ostendit dūmodo id aliquid nihil est. x
Adeon ad eū. Dicimus & adeo eū sed Do. dicit adeo ad eū dici magis cōsuetudine q̄ rōne cū alterq; ad abundet. x Quidni? Et quid si in vtroq; idem sensus est. sed superior p yror; mam. inferior p simplicē explanationē soluitur.
z Nihil impetres p ironiā dicitur. a Cari nū video. Nō imperite Pāphilū priorē loqui fecit vt fiduciā det Carino loquēdi. & Pāphilus prior incipit vt ad confessionē Carini min⁹ clau sa præ pudore sit via. b O Optātis hic est.
c Spem. Quo recreer a meis curis.
d Salutē. Si nō ducas eā cui⁹ amore depeo.
e Auxiliū. Vt saltem proroges nuptiarū tps in aliquot dies. f Consiliū. Quia amans sum: ideo amens & nō mei compos. Eleganter consiliū nouissimū posuit quod demens & im probū est quod petit quod si nō possit cōcedi: vt consiliū expetat ad sanandā dementiā. Itē in pe tionibus fieri solet beneficiū petēs vtil̄ ptibus de liberatiuis. g Neq; pol consilii. Apud a; mantē neq; cōsilii facultas neq; auxilii. ideo in his duobus oīdit sese amatorē. h Sed istuc quidnā est. Hoc si nō adderet locus cōfitendi amoris Carini nullus fuisset. i Hodie vxo; rē ducis. Vide mirā interrogationē ante cōfes sionē. k Aiunt. De re dicimus quē vo; lumus esse falsam. l Si id facis hodie p.m.v Nihil priusq; se moritur dixit pudenda dictu; rus. vñ datū est vt ille instantius q̄reret cām. pl⁹ etiā dixit postremū mevides q̄si dixisset morior Sponsam hic tuā amat. Nulla cūctatiōe sed facete seruili sermōe paratissime narrat.
m Sponsam amat. Callide sponsam. hoc ē neq; adhuc vxor tua ē neq; aliq̄d admisit. quia amat tm. n Ehodū. Particula moues at tentionem: quia se conuertit ad Carinū.
o Nūq̄dnā a. Hoc interrogat recusandę cā
p Ah pāphile. Artificiose personā expressit nuptias recusantem. q Per amicitiam.
d est p̄ beniuolentiam inter me & te mutuam.

r Et amorẽ.ſ.meũ in eam philomenã quo ita crucior vt mei ſit miſerendũ.
s Principio. Addidit/ſuffeciſſet dixiſſe ne ducas. t Dabo eqdẽ opam. Plus ille pmi ſit q̃ ille poſcit.& cũ pnũciatõe legendũ ẽ.pl⁹ eſt ẽ dabo eq dẽ opam:q̃ ſi dixiſſet non ducam.
u Cordi. Pamphilus interrum/pens verbum ſibi non placens repetit inquiens cordi. x Saltem aliquot dies ptofer. Primo que maiora ſunt petit poſtremo qnæ ex his videntur minima & hoc arte.
y Audi nunciam. Correptio impatientis q̃ non ſinat audire de exilio.
z Ego Carine. Sententiæ quæ ex pronominibus incipiũt ſeria ſemp atq; vera promittunt.
a Ego carine neutiq̃ officiũ. Senſus hic eſt non puto inquit hominẽ liberũ qui cum nihil præſtet:deberi gratiã ſibi poſcat.ergo cũ tibi nihil preſtem nolo mihi gratias agas.non enĩ tui cauſa fugio:q̃ priuſq̃ me peteres magis nolebã ducere quã tu cupis .
b Mercaꝝ. Mereri eſt aliquid mercedis,p laborẽ ſumere.
c Nuptias effugere ego iſtas malo. Interpoſita diſtinctiõe vultuoſe hoc dicit.hoc ẽ cũ geſtu.
d Facite. Fit qd'verũ ẽ fingit falſũ iuenit ne temere fiat.Inuenite ergo agite dicit poſt cogitationem efficite.i.in effectũ perducite.Saluſtius .nã & priuſq̃ nuptias conſulto & vbi conſulueris mature opus facto eſt.& mire per illa quattuor verba expreſſit pamphili animũ nuptias recuſãtis:cui quicquid dixerit parum eſt.
e Qui detur tibi. Qui Donatus quẽadmodum ponit.
f Sat. Antiqui poſuerunt pro ſufficit.

ſuã t pãphli — ſuñ rãtũ circa virginẽ — .i.in primis — .ſ.cũ vxore eſſe

te p amicicíã & amorẽ obſecro pãphile prĩcipio:vt ne du-
.i.elaborabo ne id fiat — ad pfem retulit .ſ.fieri ad pã.
cas,PAM.dabo eqdẽ operã. CA,ſed ſi id nõ potes aut ti-
q.d.dubitas aut times
bi nuptiæ hæ ſũt cordi,PAM.qd.(cordi)? CA,ſaltẽ aliq̃t
plura pduc — .i.pegre me — .i.in aliquẽ rãp̃ exilii locũ
differ — quouſq̃ — conferam — .ſ.nuptias
dies profer:dũ,pficiſcar aliquo nevideã,PAM:Audi nũc
.i.nequaq̃ vna pſoñis
iam carine,ego neutiquã officiũ liberi eſſe hominis puto
.i nihil mercede dignũ efficiat — .i.ad gſam — attribui — pbat
aſſeribi
cũ is nihil mereatur:poſtulare id gratiæ poni ſibi:nuptias
cuadere — magis — .i.aſſequi — .ſ.mihi
ego iſtas effugere malo q̃ tu adipiſcier.CA,reddidiſti a-
carine — .ſ.ꝺ̃d ve-
rum eſt
nimũ.PAM.nũc ſi quid potes/aut tu;aut hic byrria:faci
quop falſũ ẽ — .i.date opam — carine
.i.excogitate
te:fingite:inuenite:efficite:q̃ det tibi:ego id agã: mihi q̃
.i.nõ — .i.ſufficiat mihi — ſeruũ — .i.opor:tũe
ne det.CA.Sat habeo.PAM.Dauũ optime video cuius
ſuaſione — .i.cõſilium — .ſ byrria es ſilio,quo — .i.nõ dicẽ aut nũ cias afferis — nihilo vt non
conſilio fretus ſũ.CA.an tu herde haud quicq̃ mihi/mi-
nõ attinẽt/ſcin a me cõminãtis eſt z abiicient/ſeruũ a ſe — .ſ.fugio a te — .i.bono animo
ſi ea q̃ nihil opus ſũt ſciri:fingin hĩc.Bi.ego vero ac lubẽs

In hac ſcena VI continet cõſiliũ pſonarum:ad quas maxime pertinet argumentũ .Et hic eſt locus in quo/vt fieri ſolet) fortuna mixta rebus diſpoſitis magnas turbas dat.In cuius principio datus comperta nuptiarũ falſitate inſolentius exultat querens pamphilum
a Dũ boni boni. Ex proximo repetiuit bis Sed tamen alterum in nominatiuo plurali/alte

DAVVS CARINVS PAMPHILVS.
.ſ.ppter bñficia inhoies — .i.geſto ĩ pectore — repiam
a b
Ii boni/boni quid porro.ſed vbi inueniã pã-
abſtergã
auferaꝫ
c
philũ:vt metũ in quo nũc eſt/adimã/atq; ex-

pleã aĩm gaudio. CA. Lætus est: nescio q̃d PAM. Nihil
est nondũ hæc rescíuit mala. DA. quẽ ego nũc credo /si
iã audíerit sibi patas nuptias. CA. audín tu illũ: DA. To
to me oppído exaíatũ q̃rere. Sed vbí q̃ram: aut q̃ nũc pri
mũ intẽdam: CA. Cessas alloq: DA. ab eo. PAM. Daue
ades. resíste. DA. Quis hõ ẽ: qui me vocat: o pamphile te
íp̃m q̃ro. Euge carine ambo oportũe: vos volo. PAm. da
ue perij. DA. Quí tu potius hoc audí. PAM. iterij. DA.
Quid tímeas /scio. CA. mea quidẽ herde in dubio est vi
ta. DA. & quid tu: scio. PAM. Nuptiæ mihi. DA. & id
scio. PAM. hodie. DA. obtundís, tãetsi intellígo, id præ
caues ne ducas tu illã: tu aũt vt ducas. CA. Rẽtenes. istuc
íp̃m. DA. atq; istuc íp̃m nihil pericli est. me vide. PAM.
Obsecro te: q̃ primũ hoc me míserum líbera metu. DA.
Hem líbero: vxorẽ tibi nõ dat iã Chremes. PAM. q̃ scís
DA. Scio tuus pater mõ me præhẽdit: aít tíbi vxorẽ dare
sese hodie. Itẽ alia multa /q̃ nũc nõ est narrandí locus: con
tinuo ad te propans /p̃curro ad forũ: vt dicã tibi hæc. Vbí
te nõ inuenío ibí: ascendo in quendã excelsũ locũ /circũ=
spicio: nusq; ibí forte huius video byrriã. Rogo: negatvi
disse se te. Mihi molestũ. Quid agã /cogito: Redeunti in=
terea ex ípa re mihi incidit suspicio. Hem: paululũ /obso=

rum in genitiuo singulari dictum est
b Porto. Non solum corpore sed etiã animo portamus: tam bona q̃ mala.
c Vt metũ in quo nunc est adimam Ordine locutus est prius metũ adimere sic demum gaudio perfundere, hic ordo etiã in laude seruatur.
d Quẽ ego credo. Dauus querẽs pãphilum neq; videns pgit in sermone incepto ad spectatores. e Audín tu illũ. Carinus allo= quẽs secreto pãphilũ sic inqt an audiret illũ Dauũ: quõ de nuptiis loq̃tur tanq̃ resciuerit. & ita daui sermo Carini sermõe interruptus est.
f Oppído. Oppidũ dicit q̃si opponẽs se bello. g Sed vbí q̃rã. Nũc in oẽs se versat pẽtes q̃rens q̃ dirigat cursum. h Cessas loqui. Hoc dicit pãphilo carinus timẽs ne abeat dauꝰ
i Abeo. Videt q̃si extitisse. deinde q̃si elegisse q̃ pgat. Etiã legit habeo inueni. & abeo vt i me rito illi dicat resiste. k Quis est hõ q̃ me v. Dauus in oẽs ptes se vertẽs hoc dicit. deinde auertẽs pãphilũ dicit. l O pãphile te. Videt añq̃ cõpleat oronẽ. m Euge. Euge mõ interiectio est letitiã mouẽs. q. d. exulta. interdũ applaudẽtis est & adulantis. interdũ ettã irridẽtis seu exprobrãtis: & p̃cipue q̃n geminatur.
n Daue perii. Propriũ est dolentis p̃fitiare adiudicãda q̃ dolẽt. Daue: habet nõ nullũ affectũ q̃ addidit daue. o Quin. Mõ pro ymo al's cur nõ. p Mea q̃dẽ hercle ĩ dubio ẽ vita. Certa sinia est videt carinus plus dixisse perii q̃ pãphilus. sed nõ est hoc. plus em̃ pãphilus dixit: nã q̃ viuit nõ potuit interiisse. Is aũt q̃ viuit vitã põt i dubio hr̃e. iõ & iurauit herde & affirmãs iusiurandũ certe: addidit bene certe q̃si illud iterij falsũ sit, ita pãphilus plus fecit peritur̃ se esse dicẽdo q̃ carinus interiisse. q Obtũdis. Obtũdere est trãslatio a fabris q̃ sæpe repetũt tũdendo aliq̃d malleo. & idẽ obtundũt & æbetãt. igit ob tundis. q. d. caput mihi frangis & aures hebetas tua crebra repetitione. r Atq; istuc. i. n. p. est Hoc idẽ dixerat cũ exclamatiõe. qd' q̃si vanũ cõtenit. s Me vide. Vt in glo. interlineali: vel id est me habes vel an lætus sim. & vultus meꝰ id est spẽ aliquã gestire videaĩ. t Obsecro te q̃ primũ. Cũ p̃cibus & tps admiscuit. u Libera. Bene. Perfecta em̃ securitas liberatio nuncupat. x Hem. Hec ptícula hic demõstrãtis factũ est q̃si ecce libero te. y Vxorẽ tibi non dat. Bene & oratorie in sũma cœpit cuius ptes multis dicent. z Iam. Bene. qd' si nõ dixisset intellligeret pãphilus postea Chremetẽ filiã suã daturꝰ. sed addito iã plena securitas est. iã em̃ renũciatio ppetuitatis est. q. d. neq; iã dat nec post ea daturus est. a Scio. Prepatio ẽ auditoris ad eã narrationẽ q̃ oñdit argnmẽta falsarũ nuptiarꝰ. b Præhendit. Pro prendit addita aspiracõe gemiat sillabã. c Ait. Proprie & bene /qa cõtẽnenda dicunt d Tibi vxorẽ dare sese hodie cõiecturã facit ex malis q̃ pcesserũt. & hic dicit cur primo crediderit veras dicturus deinde cur falsas. e Itẽ alia multa ⁊c. bene distulit narrationem ne audiret carinus & byrria dolos struere aduersus vigilantissimũ senẽ. & hæc est comoda narratio a nccãriis tantũ minas autẽ senis ptermisit ne corrũpet bõa quæ nũciabat ne pamphilũ & carinũ de spe deiciat. f Properans: Percurro dixit vt cõtinuationem cursus oñderet.
g Vbí tenõ iuenio ibi. A sũmo ad infimũ diuisiões: q̃bus dicta & facta cõtinent: sub quoꝰ genere suut spẽs nõ dictorũ nõ factorꝰ cũ consideratione reꝰ psonarũq̃. h Forte huius video byrriã. Et recte. dixerat em̃ byrria prius apud forꝰ mõ e dauo audíui. i Rogo negat. Mira breuitas & imitãda. k Paululũ obsonii ⁊c. Mire & moraliter ex his em̃ q̃ facta nõ sunt dicit q̃ fecisse deberet obsoniũ qd' grece obsonion dicit q̃cquid in comedẽdo addit, vino & pania

q̃ obſono as are neutrũ: & obſonor aris depo/
nẽs. k Quorſũ nã: nã ſillabica adiectio ẽ ad ſi/
gnificationẽ nihil efficiẽs. l Egomet cõtinuo
Bene cõtinuo vt ſi ab vtroq; hoc fieret vera erat
ſuſpicio. m Chremetẽ. Vel chremẽ dici/
mus indifferẽter. n Iã id gaudeo. conſentien
tẽ filiũ excitat ad gaudiũ letícia ſua. o Ma/
neo. vt tp̃s fiat dilatio p Interea q̃ loc q̃ tp̃s
habet ſignificantiã. q Matronã quidẽ dicũt
eã eſſe q̃ peperit q; mater ſit. quidã añt locupletior
rẽ feminã matronam appellãt Feſtus matronas
appellat q̃bus ſtolas hñdi ius erat. r Signũ
pro argumento. s Nõ videñ hec cõue/
nire. A ſeq̃ntibus argumentũ. t Nõ toppi
nor. Ille opinionẽ accõmodat tm̃. hic multũ
attribuit cõiecturis. & qm̃ argumẽta ſunt & cõ
iecturæ opinionẽ dixit. nã cõtra opinionẽ certa
res eſt. q̃ añt opinamur putamus q̃ putamus in
certa ſunt. u Chremi. Quia chremes chre/
metis & chremi facit genitiuũ. x Piſciculos
minutos. Sufficeret diminutiue piſciculos di
xiſſe: qd' ſic minutos dixit. y Emptos obolo
Precio addit obulo qd' eſt victima numoꝝ ſigni
ficatio. & bñ. Sũt em̃ genera piſciũ minutorũ q̃
magno veneãt p̃cio. Hic ergo etiã de p̃cio vilíſſi
mos piſces ſignificãt. & q; dixit ſic minutos nõ
oibus. z In cenã. Dixit vt obſonationis
oñderet cãm quã ſup̃ gñaliter ſignificauit: dicẽ
do paululũ obſon; hic ſp̃aliter dixit. a Se/
ni. Cuius ẽ maior cura domi. b Ridiculũ ca
put. Pro toto hoie ponit nemo em̃ ore cõ tem
pto ex aliis mẽbris hoiem velit ſignificare. & ẽ
ſynodochẽ tropus q̃ſi c ceſſe ſit oñdit vitioſu
hoc eſſe in q̃ altero ſublato nõ neceſſario altero
relinq̃. Et his dictis dauus artificioſe laboratvt
ſi fieri poſſit Carino propriis laborbus p̃mereat
vxorẽ. & eã ad hoc plurimũ excitat. vt etiã adiu
uet negociũ pãphili q; hoc dũ ille ſibi puidet.
d Ambis magnarũ rerum deſideriũ & appeti
tus ambitio dicitur. e Vale. Cõfirma
ta rea factis & a perſonis deliberatiua naſcitur.

.a.ſpe moze .i.meſt⁹ ex obrupto .ſ.indicte .i.nõ ſũt verisimlia
veruſto ẽ aſperato

niſi: ipſus triſtis erat de improuiſo: nuptitæ non coherent:
.i.ad quẽ finẽ .ſ.dicis m .ſ.vado hocẽ me
l2 .ſ.vbi l .ſ.dico.i.prin⁹ offero ad eꝝ domũ

PAM. quorſũ nã iſtuc. DA. egomet continuo ad Chre
.i.illuc .i.hoim vacuitates tũc ꝓpter
ẽ carentia

metẽ cũ illo aduenio: ſolitudo añ oſtiũ: iã id gaudeo. CA.
proſequere

o p

Recte dicis. PAM. perge. DA. maneo. interea ĩtroire ne/
q; ſi intus erant .i.mulierem .i.in domibus chremẽ.
q

minẽ video / exire neminẽ / matronã nullã in ædibus ni/
ꝓnat⁹ ꝓtumult⁹ adiit .i.in domũ

r

hil ornati: nihil tumulti. acceſſi intro aſpexi. PAM. Scio:
.ſ.qõ tu dicta nõ mihi q.d.hec ſigna ſunt a nuptijs aliena
datũ int pḣilo.
s

magnũ ſignũ. DA. Nõ videñ cõuẽire hæc nuptijs. Pã/
.i.in ea ſum opinione .i.intelligis

t u

Nõ opinor. DA. opinor: narras: non recte accipis: certa
de ea re q; nõ .i.certũ chre .i.chremetis .i.diſcedẽs
ẽ opinãdũ .i.ꝓtereo .i.caſu⁹ venit
x

res eſt. & puer; cõueni Chremi inde abiẽs / olera & piſci/
.i.inuſũ .i.ꝓpter ſenẽ, cuius maio
cene a ẽ cura domi

culos ferre emptoſ obolo in cenã ſeni. CA. liberatus ſum
iduſtria .i.nõ ſũ qr ea hũc cura .i.cur ira ꝓfero
cõfectus nulli⁹ ea

hodie. daue tua opa. DA. ac nullus q̃dẽ CA. q̃d ita: Nẽpe
pḣile. q.d. valde hõ ridiculus es
b c

huic illã, prſus nõ dat DA. Ridiculũ caput: q̃ſi neceſſe ſit

ſi huic non dat: te illã vxorẽ ducere, niſi vides / niſi ſenis a/
.ſ.chremetis .i.appens q̃ nõ
d ſequeris

micos ores: ambis. CA. bñ mones: ibo tametſi herde ſepe
cacinũ .i.decepit me

e

me iã mea ſpes hic fruſtrata eſt. Vale.

PAMPHILVS DAVVS

a .i.qd q̄rit qd cogitet cur simulat illas nuptias

Vid igit sibi vult pater, cur simulat. DA. ego
ꝓpter id .i.irascat chre.
b
dicã tibi. si id succenseat / nũc q̄a nõ dat tibi vxorẽ Chre-
ipe .i.inducet se tibi iniuriã intulisse .i.nõ imerito
c
mes / ipsus sibi eẽ iiurius videat neq; id iiuria. priusq̄ tu-
.i.q̄ liret .i.sit disposit⁹ ad nuptias .i.ad plenũ t .i.noluerit
d ꝓfecte nouerit
um vt sese hẽat aĩm ad nuptias pspexerit. sed si tu negaris
.i.nũc deinde .i.cõferet traducet .i.turbationes cõmotiones
ripe
ducere: ibi culpã in te trãsferet oẽm. tũ illæ turbæ fiẽt. Pã.
hoc est portar me t tõ hñs aucro .i. cũ verbis rect
e vxorẽ ducere f ritatem pere
Quid vis patiar. DA. pater ẽ pãphile / difficile est ei verba
deinde .i.deserta sine cito ſtarim inuenier
g glꝫ. auxilio i h
dare: tũ hæc sola ẽ mulier. dictũ / aut; factũ, ĩtenerit aliq̄
occasionẽ .i.exigat ẽã .i.excruciare .i.sciet
ꝓpter quã l m
cãm: q̄ obrẽ eijciat oppido. Pã. Eijciat. DA. Et cito. Pam.
.i.dic .i.phi dolentis
n
Cedo igit q̄d faciã daue. DA. dic te ductur. PAM. Hẽ.
cur tra igentis vt dicere dẽas dices
o p
DA. qd ẽ: PAM. ego ne dicã. DA. cur nõ? PAM. nũq̄
.i.dicam .i.noli negare .i.consulere
faciã. DA. ne nega. PAM. suadere noli hoc. DA. ex ea re
glꝫ. .i.illic vbi philomena ẽ
q claudar
q̄d fiat vde. PAM. vt ab illa excludar: hac cõdudar. DA.
.i.certe puto
r
nõ ita ẽ: nẽpe hoc sic eẽ opĩor dicturꝰ patrẽ: ducas volo vx
tices ꝓpter ripabitur .i.tũc
s t
orem hodie. tu (ducã) inq̄s cedo: q̄d obiurgabit tecũ. hic
facies resti .i.sine ducẽda
tues philomena
reddes oĩa (q̄ nũc sũt certa ei cõsilia) ĩcerta vt siẽt: sine oĩ pi
non q̄n nõ cõsentiat .i.phi
.i.q̄
culo. nã hoc haud dubiũ est q̄n Chremes tibi nõ det gna
ꝓpter eã cãm .i.diminues vel
u vel mutabis x
tã: nec tu ea cã minueris; hæc q̄ facis; ne is mutet suã sniam
cũ casa
y z
patri die velle te vt cũ velit iure tibi irasci neq̄at. nã q̄d tu
.i.cõfidis repellã .i.viro his moribꝰ pdito .s.pater
times a
spas, ppulsabo facile: vxorẽ his moribus dabit nemo inue
paupẽ .i.a te
niet inopẽ / potius q̄ te te corrũpi sinat. Sed si te equo aĩo
audiet vel in parãdis .i.facies i.altũ .i.secur⁹ sine cura t .i.accidet .s.eẽ futur
intelligẽ nuptus medũ sollicitudine; uptiaꝝ
ferre accipiet: negligentẽ feceris: alia ociosus q̄ret: interea aliq̄d accidarit boni. PAM. Itan credis. DA
.i.diligẽter inuitas .i.nõ es secur⁹ .s.ergo me ducere .i.ferũ
aniaducere
Haud dubiũ id quidẽ est. PAM. Vide quo me inducas. Da. Quin tace? PAM. dicã: puerꝰ aũt ne reci
glꝫ. .i cauendũ ẽ vel courtẽe op⁹ ẽ receptuꝰ t educatuꝰ .i.factũ remerarũ .vt firme, pmitterem
scat mihi esse ex illa / cautio ẽ: nã pollicims sũ susceturꝰ. DA. O facinus audax. PAM. hãc fidem sibi
.i.derelictuꝰ .i.opa dabit vt nõ recisca ppe est .i.puide, pspice
me obsecrauit; qui sciret se nõ desertuꝰ / vt darẽ. DA. curabit. Sed pater adest caue: tetristẽ eẽ sentiat.

In hac scena VII.

cõtinet deliberatio daui & pãphili. & qd pãphilus dixit.

a Quid igit? Stomachose dixit. q.d. esto illd falsas eẽ nuptias. qd igit? b Succẽseat. Succẽdi est subtus & latẽter ira incẽdi & nõ se talẽ oñdere. c Neq; id iniuria. Neq; adeo iniustus sibi videbit vt se iniusticiæ ipse condemnet. d Perspexerit. Perspicere ẽ ad plenũ & pfecte aliqd videre. e Quid vis patiar? qduis id ẽ q̄plibet dũ culpa ĩ me nõ trãsferat. & turbas prĩs nõ audiã. vel vt alii volũt. qd. i. quã rẽ vis. s. vt patiar. f Pater ẽ pãphile. Hoc vultuo se pnũciãdũ ẽ & mire pr̃ dixit vt ipsius noiẽ haberet auctem: & veluti dormitantẽ & oblitũ pcestatis pr̃ne his rebus excitat. g Verba dare vbi alii hñt resistere. i. cõtradicere. h Sola est mlr. Sine defẽsor ib' ppriis sine auxilio & p hoc defera. et mlr dixit cui pua iest defendẽdi vis. i Dictũ aut factũ in. Prouerbiũ celeritatis ẽ: qd sæpe in ore ppli ẽ. k Inuenerit. Cõiũctiuus, pr̃ dicatiuo ponit. l Eijciat. Pãphilus admirat & stupet hoc dicit. m Et cito. Tẽpus celeritatis illi admirãti etiã affert & Priora p hoc cõfirmat. n Dic te ductur. Pronũcia: dic q̄si rẽ facilẽ & nullius p̃iudicii. Dic te ductur. hoc ẽ qd ab itro nitebat. o Cur nõ? Interrogat sed facilitatẽ rei oñdit. p Nũq̄? faciã. Nũq̄? plus habet negatõis q̄? nõ. q Vt ab il. excl. hac con: mire hãc cũ, pnoie significat dicẽs ab illa. illic nec sexũ seruauit ne vxor eẽ videat, & ex feraꝝ trãslatiõe cõdudar dixit. r Sic opior. Cõiectura atq; diuinatio an hac vt illud vẽturꝰ sit. s Cedo. Singulariter tñ cetera plural'r. t Hic redes oĩa. Hic aduerbiũ loci nõ ẽ sed tpis. u Nec tu ea cã. qa pmisisti te eẽ ductur. x Neq; is m. Hoc ẽ qd supꝫ Id mutauit: qm̃ me ĩmutatũ videt. Mutẽ suã sniam ad cõsiliũ reddit & cõsiliũ gite eucti. y Irasci neq̄at Es ei securus q̄ chremes nõ sit daturꝰ filiã suã. puisacit itã pr̃is vt neget vxorẽ ducere: vtpote sieꝰ neminẽ sibi aliũ cõmissurꝰ cõiugẽ. z Nã qd tu spas. Sũt q spas ꝓtimeas hẽant. a Propulsabo. Hoc ẽ cãm ĩ anẽ eẽ mõstrabo, & elegãter, p id qd ẽ repellam b Accident ẽ. Pro bono & adhuc & apud veteres freq̄ntatũ. c Haud dubiũ id qdem. Plusitulit q̄? iterrogatus sit. d Vide q̄ mein. In eadẽ trãslatõe pmansit feraꝝ s. qa supius dixit hac cõdudar bõa œconomia vt mox iuste succẽseat pãphilus dauo. e Quĩ tace. Nõ tacere securꝰ eẽ dicit. & iõ ille vt cõsentire dicẽti tacẽs videret ait (dicã) vt scias illũ nõ silentiũ sed securitatẽ impasse. f Pauperꝰ aũt ne reciscat videtur hoc illi cõtrariũ esse qd dixit q̄cq̄d peccasset decreuerũt tollere sic, ergo soluit qd ibi seruus cũ stomacho dixit. Hic tñ pãphilũ verecũde locutũ accepimus. g Pollicitus sũ. Promissio & sollicitatio eãdẽ vi hñt. sed pollicitatio ẽ maiorꝫ aseueratiõis. h Curabit. Nõ curabo sed impersonal'r, cũ difficultate qd q̄si arduũ et graue oñdit

In hac scena IX nodū inie
cit terroꝛ ſa
tulæ & piculū comicū facit etiā executionē cōſi
liorꝛ. a Reuiſo qd agāt. Auribus opus ē
& tan en reuiſo dicit b Quid cōſilii.captēt.
Prudētia & ſagacitate: & qđ ſuꝑ dixit nō peni
tuit idē repetere.obſerues filiū qd agat cū illo qd
cōſilī captet.qđ'em̄ prudēter dicit ū fuerit non pi
get repetere. c Hic nūc nō.d. Nō dixit ſenex
aut pr̄.ſed hic cū odio.qm̄ ai aduerſo loquit.
d Oēonis. Vt hūt aliq. & hoc dixit:qđ qua
ſi ad plenū cogitari potuiſſet.Nota hic dauus in
ducit terrorē nā terror obiurgaturi pr̄is hortatō
ē ad.pmittēdū pāphilo qđ iubet. e Differat
q̄ſi i diuerſū ferat. f Proin tu fac a.t.ſ.id ē ne
amoſea cōſilio ſuo alienet pāphilus. g Mō
vt.mō p nō vel cape vt.p q̄liter. h Cōmu
tatuꝛ. Cōmutare eſt pro eis dictis mala i gere
re.hoc eſt i racōdia in mala compelli.

SyMO DAVVS PAMPHILVS:

.i.redeo ad videndū .i.ſtcant loquanē quod pſilium meane b

Euiſo qd agāt:aut qd captēt conſilij. DA.hic
c munitus rōne c

nūc nō dubitat: qn te ducturꝛ neges. venit meditatus: ali
.i.ex alīj deferro ſoluturo. .i.cogitaſſe e .i.rurſus pinde ea
d viā modū .i.credit .ſ.rōne diſſipet f ꝓpter

cūde ex ſolo loco rōnē ſpatiu eniſſe ſe: q̄ differat te. Proin
labeā .i.ꝑparatus ad videndū non .ſ.apud me eſſe

g
tu fac apud te ſies. PAM. mō vt poſſim daue. DA. crede
dico h alīcaturum

inquā hoc mihi Pāphile nūq̄ hodie tecū cōmutaturum
turcu philemenam

patrem vnū eſſe verbum: ſi te dices ducere.

In hac scena x Vide q̃mi/ re cũ oẽs res consulto cõsilio simul agere videant. tũ oẽs rer̃ exitus inopinato ludificãt. Ad hoc venit Byrria vt in merore consulet Carinũ. In hac scæna q̃t tuor psonæ sine replicatiõe intellectus loquũtur a Herus me relictis rebus. Imponũtur ma nus rebus cũ pficiẽt id qđ cepit. Relinquũturvero res cũ impfecte dimittunt. b Obseruare. Obseruatio duplex est vel captiõis vel obsequii. Captiõis cũ damus opam vt aliquẽ deprehenda mus in aliq̃ negocio. Obsequii cũ videlicet accu rate aĩaduertimus & intẽtos tenemus oc̃os in eũ cui plene obseq̃ cupimus. c Hocagã. In gestu est figura corpis obseruãtis quid agatur. d Quasi de improuiso respice ad eũ. ĩterest a9 q repẽte aspexerit: nã videbit nihil dolose locutu rus vt respexit ad vrbẽ q̃si dixit de improuiso re spice ad eũ. s. ne meditata intelligat habuisse con silia. e Volo. Volo & nolo minus impi ose & supbe dictiões sũt. f Neq̃ istuc neq̃ a. Ibi pnũciant aduerbia loci p rebus & negotiis q̃ in locis fiũt: pter vsq̃ qđ pprietatẽ suã seruat. g In me mora. Recusantis ẽ mag̃ q̃ volẽtis cõ sensio ea segnis & tepida si bñ cõsideres. h Hem. Perculsus hoc dicto Byrria interiectõe magis q̃ verbo exclamauit. i Quid dixit. Nota Byrrie psonã q̃rtã sed nõ ad mixtã. k Cũ istuc qđ postulo. Nimis obsequẽter locu/ tus est pater & postulo, p iubeo & impetro, p ex torqueo Postulo iuste volo. petimus em̃ q̃ pca/ rio. Poscimus impiose postulamus iure. l Ab vxore excidit. Excidere spe dicunt q̃ leua ti aio a sũmo ad inferiora labunt. m Nulla ne in re esse cuiq̃ hoĩm fidẽ. Nõ in nullis terr̃ sed ne in terris neq̃ in psona vt Vir: Nusq̃ tuta fides. n Ego illã vidi virginẽ forma bona t Recte bona: ne illa forma lasciuiæ potius irrita mentũ eẽt q̃ castimonie ornamentũ. vbi poeta corrigit p Byrrie psonã qđ a pãphilo dictũ fue rat. aliqđ alunt monstri cũ dicat se eã vidisse bo na forma. o Memini videre. Potest etiã sic ĩ telligi nũc adhuc eã mihi videre uideor. vel ut dictũ est psens ponit pro pterito. Etiã quia memini pteriti vox est cui pteritũ tum infinitiui nõ sæpe inuẽitur iunctum fortassis ea causa videre dicere maluit q̃ vidisse.

BYRRIA DAVVS SIMO PAMPHILVS.

.d.dñs carinꝰ .i.postpositis .i.nego
q postĥabitis tis

Erus me relictis rebus oĩbus: iussit Pãphilum

.i.aĩaduertere oc̃is .s.in diẽ ꝓstituris
b mentecp̃ custodire

hodie obseruare: vt qđ faceret de nuptijs scirẽ.

.s post q.d.cũ venientẽ oculis lustro obseruo pã. certe pãrẽ seu cor.m

Id, ppterea nũc hũc veniẽtẽ sequor, ipm adeo pst̃o videO

qđ iussus s sũ .i.dauũ ꝛ .i.adu entre ꝯdolentis
c ꝯ.i.factã pãphilũ vel ppe esse

cũ Dauo hoc agã. Sy. vtrũq̃ adesse video. DA. Hem ser/

custodi reipm d .i.pter spẽ inopinato

ua. Sy. Pãphile. DA. q̃si de ĩprouiso respice ad eũ. PAM

rñsio pamphili .i.recte rndisti .s.pr9 apd fo

Hem pater. DA. Probe. Sy. hodie vxorẽ ducas vt dixi vo

pam. ernon
e

lo. BIR. Nũc nostræ timeo pti. qđ hic mdeat. PAM. ne/

rt. in hoc negocio f talus .i.in/aliq̃ loco g h

q̃ istic/ neq̃ alibi tibi vsq̃ erit in me mora. ByR. Hẽ. DA

.i.obticuit i ĩ tibi honestũ est k

obmutuit. ByR. qđ dixit. Sy. facis vt te decet: cũ istuc qđ

.i.iuste volo pro ipetrẽ bene uolẽtia veraꝛ ve
.i.obtinco ridicus

postulo / ipetro cũ gratia. DA. sum verus. AyR. herus / cp̃

q̃ cũ possũ intelli .i.a mrimonio vade in domũ .i.fis garus cũ opus
gere verbis audirꝛ l a q̃nuptijs sit

tũ audio) ab vxore excidit. Sy. I nũc intro: ne in mora cũ o/

.i.fis .s.itro aliqua .i.verũ m

pus sit fies. PAM. Eo. ByR. nll̃a ne in re eẽ cuiq̃ hoĩm fi

veritatẽ .i.puerbũ vel fmia .i.cõiter
pstantiã est verum

dẽ. ver̃ illud verbũ est: vulgo qđ dici solet. Oẽs sibi eẽme

pẽligere n phylo. .i.honesta pulchritudine

lius malle: cp̃ alteri. Ego illã vidi virginẽ forma bona / me

vidisse sũ memor .i.q̃ re .i.q̃ pãphil9 phylo. .i.p nocrẽ carnuꝛ
o .i.mun9 iniqu9

mini videre q̃ æqor sũ pãphilo: si se illã in somnis / cp̃ illũ

.i.referã illi

ãplecti maluit. Renũciabo: vt p hoc malo mihi det malũ.

Tertius actus

DAVVS SIMo.

In hac scena. XI. dolos cõtinet vtriusq; psone daui & symõis qbus vtraq; capit. & capiẽ miro mõ Dauus ita videt loq vt null⁹ spectator audiat: sed hoc aitvt velit audiri a sene.

a Gra. Gra veteres pro cã ponebãt. b Quid dauus narrat. Videt ibi blãdius locut⁹ ee. c Eque qcq; nũc qdẽ.q.d.narro nũc te al loquẽs plus q; narrabã cũ tu iterrogasti: q; rnsio equalet nihil. d Nibil ne hem. Hem inter iectio irati aduersus eũ q̃ p se negat aliq̃d dixisse simul qd sicæque qcq; nũc qdẽ senex explicãdũ dat. e Nihil prsus. Dicit in q̃ nulla ẽ ambiguitas. & est cõfirmatio negãtis. Atq; expectabã qdã. Expectamus tã bona q; mala. speramus bona. f Preter spẽ. Preter, p contra vt pter ætatẽ tuã. g Hoc male habet. Allo qtur spectatores de symone in tertia psona vt ip se nõ audiat h Virũ. Ironicos defessũ senẽ mõ ioculariter dixit. vtq; ad vitupationẽ cũ ironia. ad laudẽ mõ sumt ironia. i Nihil facilius. s. est dicẽdũ q; veritas. qa rõ naturaliter ad optia depcaẽ. & iõ ad vet qd' & vnũ est. & dicere verũ habet se cõtraria trãslatiõe vt sagitare ad metã vbi difficulter meta tãgẽda ẽ: mõi aũt errã di infiniti sũt. iõ errare facile. k Molecte q̃piã. Quippiã significationẽ habet minie rei. l Huiusce hospite. Hæc oia, p nomibus bñ mollita sũt & nõ atrocia sũt si cũ suis noib⁹ nuda ponant. m Hospitæ nõ meretricis. n Cõsuetudinẽ. Nõ amorẽ dixit. ita oia extenuat vt dauus audeat cõfiteri. o Aut si adeo bidui. Beue aie si qa si sibi oino negaret cur igitur tristis ẽ ille diceret p Nostin deinde desinet In significatione multor q̃ cõpẽdio facimus nostin dicimus. q Reputauit. Putare purgare ẽ. pñ & arbores & vites putare dicimus. r Laudo. Senex inducit & credit. s Dũ licitũ est ei. Et mire vtit verbis senis. ne em̃ supdixit dũ tps ad eã rẽ tulit siui aim vt expleret sum. t Tulit. Duo significat: tulit & abstulit / passus ẽ & ptulit u Tũ id dam cauit Bene clã: qa nũc liqdo apparet & pãphilũ volũtatẽ ppositũq; mutasse. x Nũc vxore opus est. q̃si denũciatiõe q̃dã necessitatis seni ipposite. y Appulit. Bñ appulit. qa ab iactatiõe fluctum marini estus. has ei tẽpestates. Habet amor q̃s oẽs deseruit relicta amica & ad litus. hoc est ad vxorẽ q̃si mrimonio qetior potiri potuit applicuit. z Sub tristis visus ẽ. Mire seruatũ est in adolescẽte libero & amatore ne eẽt versipellis vultũ & oino celaret tristiciã. ideo senex dixit Sub tristis visus ẽ qd' sub tpamentũ ẽ plene pronũciatiõis vt cõfessionẽ eliceret. itaq; nec ad plenũ tristis fiat. qa dixit occultãda res erat nec gaudiũ fuerat: qa ingeniũ & amatiõis nccitas in tristiciã retraxit. a Sed ẽ qd' succẽseat tibi. Qd' ille a sumo ad imũ oppositi hic cause deriuationẽ opposuit. b Succẽsere potioris ẽ. & i re graui & iusta cũ rõe irasci c Puerile ẽ. Apparet dauũ nũc q̃rere qd rñdeat et ad quã cãm deriuet auersa suspitiõe tristiciæ pãphili quã animaduertit senex. d Nihil ẽ. Vtrũ magis iõ suspẽdit vt senex audire desideret: an qa nec dũ cõmẽtus ẽ cãm cõtra rependendã ppositioni senis. Et videt iuenire nõ posse. e Tu qcq; p pce nimiũ. Bene q̃q;. q̃si dicat cũ ille peccet q̃ pueriliter succenseat: tu qcq; peccas pparce nimiũ faciendo sumptũ. f Perparce nimiũ. Vnũ sufficeret nimiã vitupationẽ inducũt. p em̃ & nimiũ vitupatio est g Nõ laudo. Magna moderatõe dixit / potiꝰ q̃ reprehendo vl vitupo. h Cõmoui. Ideo qa argumta dixit senis q bus, pdit nõ esse veras nuptias. & hoc vt spectator nõ senex audiat. i. Quidnã hoc rei est verba sũt secũ cogitatis senis de his q̃ nũc locutus est dauus aut de aduentu mulier q̃ in scænã veniãt. k Veterator est vetus in astutia & q vna re callidus. l Caput. Caput est origo & sũma vniuscuiusq; rei. Vir: O lacii caput hor & causa malorum.

Ic nunc me credit aliquam sibi fallaciã portare & ea me hic restitisse gratia, Sy. qd dauus narrat: DA. Aeq̃ q̃cq; nũc quidẽ. Sy. nihil ne? Hem. DA. nihil prorsus, Sy. atq; expectabã quidẽ. DA. Preter spẽ euenit huic sentio, hoc male habet virũ. Sy potis ne mihi ver dicere? DA. nihil facilius. Sy. nũ illi molestæ q̃piã he sũt nuptiæ ꝓpter huiusce hospite cõsuetudinẽ. DA. nihil herde; aut si adeo bidui ẽ aut tridui hæc sollicitudo, nostin? deinde desinet. Etenĩ ipsus secũ eam rẽ recta reputauit uia. Si laudo. DA. dũ licitũ est ei / dũq; ætas tulit amauit, tũ id clam cauit: ne unq; infamiæ ea res sibi esset: ut uirũ fortẽ decet; nũc uxore opus ẽ / aĩm ad uxorẽ appulit. Si. Sub tristis ui sus ẽ ẽ aliquantulũ mihi. DA. nihil ꝓpter hanc rẽ, sed est q̃d succenseat tibi. Si. q̃dnã ẽ. DA. puerile ẽ. Si. q̃d. DA. nihil ẽ. Si q̃n. dic q̃dẽ? DA. ait te nimiũ parce facere sũptũ. Si. Me ne. DA. Te. Vix (inqt) dragmis ẽ obsonatus decẽ nõ filio videt vxorẽ dare. quẽ (inqt) vocabo ad cænã meo rũ equaliũ potissimũ nũc? & q̃d dicẽdũ hic siet / tu quoq; pparce nimiũ: nõ laudo. Si. Tace. DA. Cõmoui. Si. Ego istæc recte ut fiãt videro. Quidnam hoc rei ẽ? qd hic uult ueterator sibi? nã si hic malĩ ẽ qcq; (hẽ) illic ẽ huic rei caput;

a .i. ira .i. aliq̃d. f. vt prius b remãsisse causa dicit c .i. sed vt sez aliq̃d narraret d .i. pter opionẽ pris e .i. pcipio talis rñsio tilli q̃si male tractat porcus eo f .i. esset q̃ dicere vet pam. inuise displi cẽres g h symonem senẽ i pegrine alienigene .i. cõuersationẽ .f. fũt molestæ k glr. m n .f. esset dicẽdũ q̃ veritas .i. spacil duor .i. trũ dicrũ .i. perturbatio .i. nostin ne postea o dierum p .i. desistet pam. amorẽ q retractauit rõne cõsilio r .i. dũ pmittit .i. pter te imaturæ nuptiæ .i. amor opaz dedit .i. secrete s .i. passa est pmlit .i. deinde t u .f. amare .i. honestũ ẽ viro fort quidicrid qõ sequitẽ x .f. est tristis .i. nuptias aliquid y reticta amasia ꝑ applicuit z q̃si nõ ad plenũ tristis a .i. pter ture irascat .i. graue ẽ virũ dedecẽs b c .f. ymo .f. ac si fecisset pue vel tenaciter .i. ipsa d .f. aut verũ .f. aut facere pam. .i. vix] cõpauit obsonia .f. tenaciter ꝛ tenuiter q: pparce ꝛ .i. solliciuit f nimium g h irritauit eum sumptũ facis i mee pces sũt non rue k .i. astutus mueterat? .i. si promissa nõ cõplcuerit pam .i. ongo ꝛ callidus l

Tertius actus MI Sy. DA. LES. GLy.

iusiurandū est .i.fidē seruantē

Ta pol qdē res ē vt dixti lesbia / fidelē hand fer

.i.nō fa ale .i.īuenta alitds vel īuenire possie .i.exprē ondriel b

me mulieri īuenias virē. Sy. Ab andria ē ancil

.i.dicit c d

la hæc qd narret. Da. ita ē. Mi. sed Pāphilus (qd dicit) Mi.

q.d qd̄ pmisserat rarificauit .f.symo missa

.i.cōfirmauit pmissionē e f ne audire possit

firmauit fidē. Sy. hem. DA. vtinā aut hic surdus : aut hæc

ne posset dicere e siue masculū siue feminā .i.educari h

muta facta sit. Mi. nā qd̄ peperisset; iussit tolli. Sy. o iupiter

q.d. perissimale tecū ageē .i.si cere .i.loquī bonā naturā

qd ego audio? actū ē; si qdē hæc vera p̄dicat. LES: Bonū

refers .f.narro in p̄ ingeniū

īgeniū narras adolescētis. Mi. optimū: sed seqre me intro

.i.adsis satis glę. .f.re ēē pestine

ne in mora illi sies: cū opus sit. LES. Seqr. DA. qd reme

.f.res est .i.tantū .f.pam.

l l m

diū nūc huic malo īueniā? Si. qd hoc? adeo ē demēs ex pe

mererice .f.factū filii post multū tpis ḡcepi fallacia

.f.vt suscipiat filiū vel aliud male n

regrina? iā scio. ah vix tandē sensi stolidus. DA. qd hic sē

q̄si ex multis fallacijs .f.dauo glę. q̄s pauerae

sisse se ait. Sy. hæc primū affert iā mihi ab hoc fallacia: hāc

.i.q̄re .f.a dādo ft .i.deflectent sic dicta .i.ve lia sua o

simulāt parere / q̄ Chremetē absterreant. GLy. iuno / luci

.i.opitulare. parientē .i.p sacra rogo irridens parturi .i.custodi p q

na fer opē serua me obsecro. Si. hui tā cito. ridiculū: postq̄

.i.stantē ciulare ? iunonis aupi .i.oportune digesta liū ploture festinat .i.sacris

añ ostiū me audiuit stare / appropat. nō sat cōmode diui

.i.p rpa .f.ftūt .i.a re .i.nunq̄ es oblitus r s

sa sūt tpibus Dane hęc tibi. DA. mihin? Mū immemor

Inhac scena XII. nouo modo cessante dauo fallit Simo p nimiā sagacitatē suā. Simul in hac scena agit poeta vt ad nuptias faciēdas magis accēdat Symo: & q̄dā industria agit velut casu euenīūt: vt nūc suspicio senis. In multis em̄ œconomia comicor̄ poetarū sic se habet vt casu putet spectator veniss se qd̄ cōsilio scriptor̄ factū sit. a Fidelem Potius q̄ fidū qd̄ honestius dixisset. b Ab andria ē hæc ancilla. i. andrie fauet. Cū ei dicimus ab illo ē hoc significamus illi faueo illi accōmodo suffragiū. c Sed hic pam. Semp. sed contrarie significatiōis est ita ibi. nā supius dixit fidelē haud ferme mulieri inuenias virum. sed noster pamphilus fidelis ꝛc̄. Et bene hic vt ostendat de illo fuisse sermonem. d Quid dicit. Audito noīe pāphili pater intercipit loqui incipiēs neq; tū alloqtur mysidem sed dauū. e Hem. Interiectio est. verba accipiētis & admirantis. f Vtinā. aut hic surdus ꝛc̄. Comicæ & facete & ēsylepsis p genera: g Nam. Pendet ex eo q̄ dixit firmauit fidē. ponit em̄ rōnē huius.

h O iupiter quid ꝛc̄. Bene: nursū pater adducitur ad desperationem Misidis verbis

i Actū. In summa rer̄ despatione ponit actū est. q.d. periisti male tecū ageē. Est aūt illd̄ dictū a iure ciuili deductū in quo cauet ne quis acta apud iudices repetat. Cicero ad petū. Actū igit dete est nisi puides sic ipe in phormione. Actū em̄ aiūt ne agas. k Quid hoc. Senex secū loqtur. l Adeon est demens. Demens est qui amore captus est. seqtur em̄ quo ducit voluptas non quidē sui corpis cōpos. m Expegrina papoliopesim acta cogitanti: reliquū sic pnunciat quasi repertū cōsilio. & bene adeō. quia demens est quod amat. Mulieres em̄ peregrinæ in honestæ ac meretrices habebātur n Vix tā dem sensi stolidus. Pulcro colore inducto poeta oñdit nō minus falli suspicioſū q̄ stultus est. huic em̄ veritas fallacia videē dū nimis astutus est & perspicax. & hoc est quod ab euētu fingit poeta. non em̄ in dauo est sic errare nunc seuē Translatio pulcherrima. Vix tandem sensi stolidus. Quinq; sunt sensus quos cōes habemus cum beluis quor̄ duos visum & auditum magis nos sensibiles habemus q̄ pecora. Vnde Cicero. Non solum etiam videam sed etiā audiam pleneq; sentiā quasi ad tactū retulit quo eā pecora impelluntur ad sensum. Duabus ergo rebus scimus: aut ratione aut sensu: q̄bus maxie p̄stam̄ ceteris aialib̄ g̃ senex senō sen̄su aut rōe sēsisse: sed veluti calcarib̄ & stimul̄s pūctū ait Stolidus ille est qui proxime accedit ad naturā sensumq̄ pecudum. o Iuno lucina. Lucina a beo q̄ in lucē producat. & gemina vota sunt vt partus & pariens seruetur. nam fer opē propter partum. serua me propter parientē dicit p Hui tam cito. Cito vt fœlicitatem partus ostendat citam & incredibilem. Tam cito ad reprehensionem.

q Ridiculū. Ad irrisionē & inspice ridiculū si sit aduerbiū an nomē vt sit vide hominē ridiculū. Sed aduerbiū est magis. videt̄ tñ non inepte nomē neutri generis subito intelligēdo caput vel aliud. r Michin. Adhuc dauus nō pcipit. & bñ q̄si dicat. cū ille loqtur ille agat mihin q̄si nō intelligens q̄d loqtur senex. s Nūquid immemor es discipuli? Dauus mgr̄i nomē est

eũ eã ſuꝑ mgrm fecit. Tũ ſi qs mgrm ꝛc. Pamphilus diſcipulus. t Ego qd narras neſcio. Ita rñdet dauus ſeni tãq̃ nõ intelligat qd loquat u Adortus eſſet. Adoriri dicit q̃ ex inſidiis repente inuadit dictũ ab eo corpa aggredientiũ ex urgãt ſubito: atq; increſcãt. & oĩa hæc ex maris tranquillitate dicta ſunt methaphoricos in portu nauigo.

pãp; ili q̃s hos fal clas ſtruis — quaſi fallacia ſic dicas e — hic ne hoc ẽ ver ſi hic dauus

es diſcipuli. DA. Quid narras neſcio. Sy. Hiccine me ſi

impouiſũ .i. vere celebriãdis u aggreſſus tocos

impatum in veris nuptijs adortus eſſet; quos mihi ludos

.i. obiceret re torq̃ret in me — pam. — .i. in periculũ ꝛ pniciem — .tagit laborat .ſ. res i nuptis — .i. tuto res meas ego

redderet. Nunc huius periculo ſit; ego in portu nauigo.

LESBIA. SIMO. DAVVS.

.i. hucuſq; a b c

Dhuc archilis q̃ aſſolent / quæq; oportẽt ſigna

.ſ. herentia aut princuna — .i. in primis — .i. da opam d

eſſe ad ſalutẽ oĩa, huic eſſe video, nũc primũ fac; iſtæc vt

q̃ſalutẽ ſignificat .i. date e modũ retꝛ q̃ſalutem f

lauet / poſt deinde q̃ iuſſi ei date bibere / & q̃tũ impaui

.i. valde — preceptor ẽ aduer biũ iurãdi g — .i. elegãs pulcher

date mox ego huc reuertar. Per ecaſtor / ſcitus puer ẽ na-

.i. ex opere pam. h — .ſ. ſaluus viuens — qrere pã. i

tus e pãphilo. Deos quæſo / vt ſit ſupſtes. qñq; dẽ ipe ẽ in-

.i. bona natura — .i. qr — .ſ. gliceriõ

genio bono. Qñq; & huic veritus eſt optũ e adoleſcentulæ

.i. ceſſãt — .i. hanc fallaciã — .ſ. dauũ k

facere iniuriã. Symo. vl hoc qs non credat (q̃ te norit) abs

dauo — p̃fectũ cõmen rũ cõpoſitum — .ſ. lesbia l

te eſſe ortum. DA. Quidnam id eſt? Sy. Non imperabat

.i. in cõſpectu, ſiue in pñtia puerpe — .i. facere — gliceriõ m

coram / q̃d opus facto eſſet puerperæ: ſed poſtq̃ egreſſa ẽ

In hac ſcena. XIII. ſpecta q̃ ſcite exp̃ſſa ſit cõſuetudo medici vel medice egredientis de domo ęgri. nã veniẽs leſbia de negotiis eius loqtur abiens de morbo: a Adhuc Veteres ſcribebãt adhuc q̃ſi incerti futurar; rerũ ex p̃ſentibus rebus firma intimabãt qd' eſt gen? certiſſime pmiſſionis & caute. Itẽ medicina aut in rõne / aut in cõſuetudine / aut in exemplis. b Aſſolent. cõſuetudinis. c Oportent rõnis. d Nũc primũ fac iſtec vt lauet. Et ego intellexi Do. aliq hũt iſta alii iſtec. Iſtec. ſ. q̃ ex puerperio ſordebant. ſiue diſcretiõe nimia eẽt hoc dicere. Melius iſta dicẽdo ne pudẽda nominaret. & tũc p iſta quidã intelligũt puerperã imperite tũ eo q̃ non continuo ſolent poſt puerperiũ lauari ſed diebus omiſſis. e Date bibere. Magis cõſuetudine q̃ rõne dixit, p date ei porcionẽ. nã duo verba vna cõiũcta nullã hũt ſignificationẽ ſine noĩe aut pnoĩe vt ſi dicã det facere. f Quãtũ impaui: Impaui dixit vt auctatẽ & iactantiã medicor; imitet dicendo Sili etiã mox huc reuertar dixit: qa hoc ſolẽt medici pmittere vt frequẽter. g Scitus puer. Satis obſtetrici adhuc ẽ incertũ q̃lẽ dicat atq; vt ita dicã a mre ſanguinolentũ non pulchrũ qd' ip̃m nimiũ videret cito dicere ſed ſcitũ, pnũciat. iõ ſub audit vt ope p̃ciũ maius accipiat. Perecaſtor ſcitus. Dieniſis ẽ: nã ordo p ſcitus ecaſtor. h De os q̃ſo vt ſit ſupſtes. Supſtites ſũt ſenes & anus: qa ſenes multi ſupſtites. i. ſuꝑuiuẽtes ætate delirãt. vñ & ſupſtitio dicit. i: vana religio & ſupſticioſi q̃ vana religione ĩplicati delirãt. & q deos nimis timẽt. qd' ſignũ eſt delirãtis. Supſtes nũc ſalu? i Q̃ñqdẽ ipe ẽ ingenio bono. Ip̃e trãſit a puero ad ip̃m pãphilũ. K Vel hoc qs nõ credat. Yronia eſt & vel mõ nõ eſt cõſũctio diſiũctiua. ſed, p etiã poſita: & bñ vel hoc: exceptis illis q̃ reꝑhẽdit ſuꝑ. l Nõ ipabat corã. Argumẽtũ ex eo qd' nõ factũ eſt cũ fieri oportuerit. & palã. corã ad certas p̃ſonas referẽt: ad oẽs palã. Nõ ipabat corã. Argumẽtũ ex eo qd' nõ factũ eſt cũ fieri oportuerit. m Puerpe. Puerpera oĩs dicit quæ peperit ſiue quæ ſuperioribus diebus mater eſt effecta.

illis q̄ sunt intus /clamat de via. o daue ita contēnor abs
te aut ita ne tandem idoneus tibi videor esse: quem tam
apte fallere incipias dolis? saltē accurrate: vt metui ne videar
Certe si rescisset. DA. Certe /herde nūc hic ipsus se fal-
lit: haud ego. Sy. Edixin tibi? interminatus sū /ne faceres
Nū veritus es qd retulit? Credon tibi hoc nūc pepisse hāc
e pāphilo? DA. Teneo qd erret: & qd agā habeo. Sy. qd
faces? DA. Quid credas q̄si nō renunciata tibi hec sint sic
fore? Sy. Mihin quisq̄? DA. Eho an tute intellexti hoc af
simularier? Sy. irrideor? DA. Renūciatū est /nā qui istec
tibi incidit suspitio? Sy. Qui? qa te norā. DA. quasi tu di
cas factū id cōsilio meo. Sy. certe ei scio. DA. nō satis me
pernosti etiam q̄lis sim symo. Sy. ego ne te? DA. Sed si
quid narrare tibi occepi /cōtinuo dari tibi verba censes:
Sy. Falso. DA. itaq; herde nihil mutire iā audeo. Sy. Hoc
scio vnū ego neminē pepisse hic. DA. Intellextin? sed ni-
hilo secius deferet mox huc puer ante ostiū id ego nūc iā
tibi here renūcio futurū: vt sis sciens: ne tu hoc mihi dicas
posterius Daui factū consilio /aut dolis prorsus a me opi-
nionē hanc tuā esse ego a me tam volo. Sy. Vnde id scis?
DA. audiui: & credo. Sy. Multa concurrunt simul q̄ con
iecturā hanc non facio? Iam primū hec se e pamphilo gra
uidā dixit esse. iuentū est falsū. Nūc postq̄ vidit nuptias
domi apparari missa est ancilla illico obstetricē accersitū ad

n Sed postq̄ egressa est illis. Argumentū ex eo qd est factū cum fieri non conuenit.
o Clamat. Mire. q. d. maluit clamare q̄ sine labore impare. p O daue itan cō. Temno grecū est. i. cedere & reicio. nā veteres dicebāt si ne ppositiōe. q Ita ne t. Indiguatio est ad existimatiōnē reuocātis eū dictaue facta quō cō tēnit qs. & est q̄ddā vrgēs & accelerās. q. d. sine lōgiori sermōe ita ne tandē idoneus. r Saltē. Ponit in despatiōe rei. s Certe si rescisset & vtrū, p cū rescisset an qa sultū me putas.
t Certe hercule. &c. Ita dicit vt audiat spectator nō symo. u Dixin tibi. Ad hoc retulit. Edico tibi ne temere facias. x Nū verit? Veret liber: metuit seruus. & deest es. & est apta eclipsis irascēti. y Quid retulit. Referre prima longa significat vtile. esse siue, p desse. & ē sensus sic cōtēpsisti q̄si nō tibi cōmiatus sim. & iō nihil, p fuit, p hibere tibi ne faceres: qa nihilominus effecisti cōtra iussū meū. z Teneo qd erret. Hoc dixit nō vt symo sed vt spectator audiat. hoc denicq̄, put senex dicēs. a Quid taces? Nō audiuerat ēm dauū ppm alloquentem.
b Quid credas. Repetit verbū eius qd ait credon q̄re adiuuandū, p nūciatiōe est. c Mihin quisq̄. Fauet sibi senex in eo q̄ se vult pspicatiorē videri. valet ēm tūc meo ingenio id pspicaciter excogitari. d Quasi tu dicas Dicas, p credas. nō ēm dicimus nisi qd credimus: ab eo qd fieri id qd p̄cedit figura metalepsis a posterioribus ad priora. vel intelligibilius dicā est locutio ab effectu. Idē alibi audacter dicito. & alibi. Fœneratū istud beneficiū pulchre tibi dices. id ē credes. e Ego ne te. Duobus istis pnomibus oñdit se senex scire oīa. f Occepi. Melius dicit q̄ incepi: qa dicit tāq̄ caput rei istituī.
g Falso. Pōt & ironicos falso pnūciari. potest & falso loq̄ris dici. h Nihil mutire iam audio. Mutire. i. loq Persius. Men mutire nephas. i. nō licet mihi loq. vel vt vult Dona. Mutire. i. nec dicere nec facere. vñ mutos dicim⁹. forsitan etiā dici posset nō absurde: iā nō audeo mutire. i. nō mō nō audeo os opire ad loquēdū vel inter dētes murmurare vel susurros efferre. Mutire ēm videt esse mutatū: & eos q̄ more mutos loquūt sed nō audēt sicut muti nō pāt. i Neminē pepisse hic. Vbi aduerte neminē in feminino genere positū. & dicēdo hic oñdit domū.
k Id iā ego tibi nūc renūcio. Fingit se, p dere qd ipē facturus est vt nō credat senex ab eo fieri qd p̄dixit fore. l Renūcio. Resillaba apud veteres interdū abūdat, p nūcio q̄si secretū consiliū. m Daui cōsilio factū. Comodius & magna cū iuidia dixit daui q̄si sine eo scire, dixisset vt Vir. Cū turnus icusaret dixit. nulla mora in turno. n Prorsus q̄si porro versus qd græci dicūt lōgiū vel tractū, prsus, p q̄re positū putāt ego, p eo q̄ est oīno. Sūt q̄ cōiunctionē vocē esse. o Oppionē tuā hāc. Hāc cū tedio dixit p Audiui & credo. Locus cōis an famæ credēdū sit bene subiūxit credo. nō ēm audisse credere est. q Multa concurrunt simul. Restat ēm vt multis concurrentibus signis vna cōiectura conflatur. & a summo adinsimū. & ex factis etiam ex dictis: ex rebus atq; personis sumit argumentū. r Inuentū est falsū. Inuentum potest esse adiectiuū & substantiuū
s Nuptias domi apparari. Eleganter omisit in cuius domo.
t Illico. Quasi in loco loci significatio est etiam breuitatem notans temporis.

u Quid ais. Cū intellexerat quasi verteret se Dauus obuiū: insectūq; inuenit senē: ita versute tū vt obuiā: vt cōprehensus elabatur.

x Quis igitur eū ab illa abstraxit. Non frigide intulit dixisse se. sed cū magna assueratiōe Abstraxit vt supra me a Glicerio miserū. abstrahat & diuellerent inde p vim. Quis igit eum. Hic subintelligendū est quasi dicat dixi

y Postremo id mihi da negotij. Pro dilatione pueri pro foribus.

z Tu tamen idem. Idem abundat apud veteres. tamen idem negociū fuit. vnde apud nos tādem & tū natum est: sic & idem eorūq; dictū.

a Has nuptias perge facere. Vt caueatur ab appositione pueri ante ostium.

b Quod parato opus est/para. Diserte ac latine dixit.

c Non impulit omnino. Omnino dicit. p hoc ostendit se quedam credidisse: in quibusdā tamen esse circumuentum. Mire autem tantum capi inducit senem vt crederet q̄ gliceriū nō perpetisset.

d Atq; haud scio an quæ dixit sint vera oīa: Bene oīa vt appareat senem multa credere vera esse quæ Dauus dixerit.

e Multo maxim est. Multo etiam comparatiuus aut qui adiunxerunt.

f Quod mihi pollicitus est. Pollicitatio multarum rerum promissio est paucarū.

g Eccum ipsum. Mutauit dictionem vt iuueo Chremetem.

gliceriū .i. erā
.s. uuandā

eam/& puerū vt afferet simul. DA. hoc nisi sit puerum
.i. non. pturbent q̄n fiāt fiāt differantur u
vt tu videas: nihil mouētur nuptiæ Pāphilo. Sy. q̄d ais:
.s. deferre puerum ante ostium
f
cum intellexeras id consiliū cape: cur nō dixti. DA. Quis
.s. dicis cur .i. abstulit dau? certe
nō dixti pam. glicerio auulsit
igitur eū ab illa abstraxit: nisi ego: nā omēs nos q̄dem sci
.i. valde nimis .i. nō recusat sibi dare vxorem .i. tande ȝ
ly
mus q̄ misere hāc amarit. Nūc sibi vxorē expetit. Postre-
q. d. relinq̄ mihi illud facien .i. tu met
dū. vt nō recuset vxorem ȝ sed a pſequere
mo id mihi da negocij. tu tū idem has nuptiass pge face-
.i. negociū nuptias .s. foze sed i domum
re ita vt facis: & id spero adiutores deos. Sy. īmo abi intro
.i. expecta .i. parare dauus persuasit
b c pfecit
ibi me operire: & q̄ parato opus est/para. Nō īpulit me
.s. glicerū pgisse
d
hic oīno nūc/vt crederē. atq; haud scio: an q̄ dixit/sint ve-
nō multū curo
e
ra oīa sed q̄ pendo. illud mihi multo maximū ē: quod
pamphilus
f alloq̄r
mihi pollicitus est ipsus gnatus. Nūc chremetē cōueniā
.s. vt det .s. q̄ dat cur in alio .i. eligam
rpe
orabo gnato vxorē. Sy. īpetro: q̄d alias malī q̄ hodie has
non
fieri nuptias: nā gnatus q̄ pollicitus est/haud dubiū est
.s. fil⁹ .i. recu sar facere .i. q̄ nō .s. vt faciat .i. certe valde intra ntum
mihi: si nolit/q̄n eū merito possim cogere. Atq; adeo in
.i. rēpestiue mature in ipa oportunitate ⁊ in ipo articulo negocii suscepti.
.i. recte ipm .i. occursum
ipso tempore eccum ipm obuiam.

SIMO CHREMES PATER.

volo.i.saluere optantis
a b

Vbeo chremetem. CHRE. O teipm quæ-
mvltũ optatus neqꝫ multi
neqꝫ pauci
reba m. Sy. & ego te. CHRE. Optato aduenis, aliqt me
.i.venerunt vt est e vano mõ
c d
adierunt: ex te auditũ. q aiebant / hodie filiam meam nu
dam nu pam. ob .s.re s.q aiebãt q.s.nõ audita audi
ptui ad videndũ venio referant e
bere Gnato tuo: id viso tu ne: an illi insaniant. Sy Auscul-
breuib⁹ .s.intelligere facere
verbis f vel.s.tãroge optarẽ
ta paucis: & quid ego te velim: & tu quod quæris scies:
.i.dic .i.quid captas vt fiat
CHRE. Auscultо: loquere quid velis. Sy. per te deos oro
inlitterata tã cũ adhuc parui
g essemus
& nostram amicitiam o Chreme quæ incepta a paruis cũ
.i.ccpit incre .i.giter .i.et .i.sola siue sozo pht.
h mentum i rib⁹ siue fãbus
ætate accreuit simul: perqꝫ vnicam gnatam tuã & gnatũ
guari iz custodiret ne quat
meũ cuius tibi potestas sũma seruãdi dat vt me adiuues ĩ
in hoc ne eo pa .i.faciende volen
gocio cto l celebrentur tia
hac re / atqꝫ ita vt nuptiæ fuerãt future / fiãt. CHRE. Ah
.i.ne me obsecres sz alterꝫ
p sacra roges .i.tãqꝫ m morum
ne me obsecra: q̃si hoc te orãdo a me ĩpetrare oporteat. ali
putas .i.qꝫ ptento rpe filiã meã .i.si veriqꝫ nim evrt
n o .i.qñ filio tuo p q, le z nemi iurtie
um esse censes nũc me: atqꝫ olim cũ dabã: si in rẽ vtriqꝫ est
.i.cuoca me seu .s.nuptiaꝫ .i.vtilitatis,
r fac me certiorẽ
vt fiat / accersi iube. sed si ex ea re plus mali est qꝫ cõmodi
mihi tibi .i.a te pero .i.ex eqꝫ pspicias .i.filia mea .i.filii tui
s puidcas t
vtriqꝫ id te oro / in cõe vt cõsulas: q̃si illa tua sit: pãphiliqꝫ
qm in te est .i.et .i.vt hoc negotiũ cõpleat o
ego sim pater. Sy. imo ita volo: itaqꝫ postulo: vt fiat chre-
.i.postulare velim .i.inciret z postulet
u
me. Neqꝫ postulẽ abs te: nisi ipa res moneat. CHRE. qd
.i.intelligo qõ
x x dicis
est. Sy. Iræ sũt iter Glicerii & gnatũ. CHRE. audio. Sy
.i.abstrahi
ita magnæ: vt sperẽ posse auelli. CHRE. Fabulæ. Sy. p-
pcul rubio amore captꝫ
cõfirmatio est 3
fecto sicẽ CHRE. Sic herde: vt dicã tibi amãtiũ iræ amo
.i.instauratio ob id qꝫ amãtiũ, zc. .i.puentam⁹ .i.q̃diu
a oportunitas
ris reintegratio est. Sy. hem id te oro vt añ eamus / dũ tps
.i.effrenis volu .i.cohibita .i.obbrobriosi vi
pras z lasciuia repressa tro atroqꝫ b
datur / dumqꝫ eius libido occlusa est contumelijs / priusqꝫ
.i.hui⁹ gli scelerati sitate .i.astucus fraudib⁹ ad decipiẽdũ
mores c tedigãt
harum scelera / & lachrimæ confícte dolis reducant aim
qꝫ amore sauciũ vt miscreat eꝰ gli. nos .i cõsido .i.cõuersatiõe tue si
lie
ægrotũ ad misericordiã. vxorẽ demus: spero cõsuetudine
.i.mrimonio .i.facta cũ libe alligatũ posita
rosa vel seruꝰ irretitum
& coniugio liberali deuinctũ Chreme: dein facile ex illis

In hac scena. xiiii. hec con gressio duoꝝ senũ ad tale piculũ agit fabulã: vt id nõ videat cõsilio sed euẽtu posse vitari q euẽ tus ẽ Critonis pscntia nã nũc etiã falsis fiũt veræ nuptiæ. a Iubeo chremetẽ. Firme aliꝫ quid iubere velle est. ideo iubeo valet tm sicut vo lo. & deest saluere qđ exprimit ab alterius perso ne interuẽtu. & metalepticos: qa q̃ dicit salue: iu bet. volumus em animo: iubemus verbis
b. Teipm q̃rebã. Placabilis & lenis amic⁹ p totã fabulã inducit Chre. vt cognitiõe ad vltꝫ mũ interesse possit c Adierũt. Nõ accesse rũt: qa aditus arduus difficilisqꝫ est. adierũt q̃si ĩportune & interpellãtes adierũt. Sicut alibi. Bir ria qd tibi videt adeon ad eũ. d Ex te audi tũ. ergo nõ rumor sed veritas. e Auscultа paucis. Et paucis & pauca legit q̃si audi aliq̃ f Et qd ego te velim & tu qđ q̃ris scies. a doci litate· g Quæ incepta a puis cũ ætate. Mi re vt oñdat nõ nup cognitã amicitiã: sed ãtiquã. h Accreuit. Vt supꝰ accurate Ad ꝓpone vtit familiariter adcreuit. i Perqꝫ vnicã gnatã tuã Ineptũ est sic adiurare aliquẽ p salutẽ filꝫ mei vt facias id quod te rogo. sed huic etiã subiũxit qđ' seqt. k Cuius tibi potestas sũma dat seruãdi in tua iqt est ptate & tuus est. Hec cõclusio obte statio dicit.: cũ p eas res adiuramus aliquẽ de q bus agit cã. l Nuptiæ vti fuerãt fiãt. Breui ter & latine hoc genꝰ cõpositiõis veteres nõ nu tabãt. m Quasi te hoc orãdo. Hæc plena vox est & caritatis & officij qꝫ em amicus ab a-mico petit iustũ esse debet nec p eo qꝫ ẽ iustũ sup plicare oportet. o Cũ dabã. Antiqt⁹ nos dicimus cũ darẽ. Olim hic p nuper ponitur.
n Aliũ nũc cẽses esse. Nõ ꝓsonæ sed rei cõdi tio mutata est. p Si in rẽ. Res interdũ pro vtilitate ponit. vt hoc est re mea. i. mihi vtile / re tua. i. tibi vtile. q Vtriqꝫ. Mihi & tibi & alteri & nemini inutile. r Accerso vel accer sio ab actio is est qđ significat voco as. quẽad-modũ & arcesso eiusmõi significatiõis. Antiq em dicebãt. arcio is. mutãtes d litterã in r. Inde ar cesso is. nũc aũt dicimus arcio is d in c mutata & inde fit accerso is. vel accersio is tertie vel q̃rte inflectionis. s In cõe i. incõmodũ qđ' fit mi hi cõe tecũ. & vt Do. vult cõe sæpe dicit de duo-bus tm vt hic. & Ci. ad Sulpic. Quicqd nos cõi nia statuerimus. i. mea & tua in multis alijs lo cis t Quasi illa sit tua. p. q. e. s. Nota suauissi mã varietatẽ. nõ ei dixit q̃si illa tua sit & pãphil⁹ meus: sed pãphiliqꝫ ego sim pr. ita qꝫ mõ due p-tes orois sũt u Nisi ipa res moneat. Pñ mo neat itulit: & nõ postulẽ. qa postulo prius, ptulit hoc est iõ vt sinonimoꝝ verboꝝ mutatio fiat ne vnũ bis ponat. x Iræ sũt iter gli. & gna. Hoc leto vultu, pnũciat & hoc a possibili ẽ. logt ei a-pud eũ exq audiuerat pãphilũ, p vxore hĩe hanc pegrinã y Audio. Ironia more fabulæ: & hic paulo sapiẽtior iducit & min⁹ obnoxius do lis. z Amãtiũ ire a. Snia in q a spẽ recedit et in oẽs aliqd dicit est em sine auctẽ snia. Est aũt sy lepsis cuiusmõi illd' ẽ. Xenophõ delitiæ mex sũt Sifr mãdata tua meditatio mea ẽ. verbũ em seqt vltimũ noiatiuũ & cũ illo cõgruit. a Hẽ. i teriectio ẽ oñdẽs dolorẽ, pfectũ ex dicto chreme tis q catolicã. i. cõem, ptulit snĩam. b Priusqꝫ harꝫ. Hic iuidiosus harꝫ dicit cũ tñi vnã sit sici Eunucho. nõ ppeti meretricũ cõtuelias c Re ducat aim. Hoc vt supꝰ ipm aim ægrotũ ad. d. d Cõiugio. l. d. Liberali q̃ nõ pseruã fieret q̃lis forte putabat pegrina illa Glicerii. Vel cõiugio liberali. i. liberaliter facto.

e Neq; illũ hanc perpetuo habere. Hic Amphiboloiam ex industria posuit. vt vterq; poneret. dicit Dona. & pro certo nisi melius illud declaretur pauci capere possent. Est em̃ hæc dubiosa sententia: qa vel sic intelligitur: neq; illũ Pamphilũ posse habere hanc filiã meã perpetuo. vel contra dici potest hanc nõ posse habere illũ perpetuo. f Qui scis ergo istuc nisi piculũ i ea re fecisses. Tantũ est dicere nullus scit quicq̃d nisi multa pícula fuerit passus. hinc est q; hic periculum experiẽtiam dicemus. g Atq; istuc periculum in filia fieri graue est. Mirabile dictum nimis. & id quod merito in prouerbium cesserit. h Quod dij prohibeant. Parenthesis per euphemismon. i At si corrigat. Est simulis p̃ cõtraria lẽmata & ipe negatiuus l Principio amico filiũ: Principio nec itulit secundo restitueris iuuenes ergo anacoluthon duplex. k Quot cõmoditates inde. Alii habent vide quod ipsum satis quadrat q̃tũ ad sententiam. m Restituéris. i. restitues contiũ ctiuũ pro indicatiuo. n Quid istic. Cõcedentis & veluti victi verbũ tanq̃ si diceret q̃d? & istic abundat, vel potius quid istic: hominem significat de loco & sententia secedere vt ecõtra; rio perstare atq; resiste re dicitur qui aliquid negat. vel est sensus. quid istic facis supple admirãdo? o Si induxti. i. induxisti. Legitur Sed illud plenũ est: hoc p̃ methaplasmi sincopẽ diminuitur: p Qui scis eos. Eos dixit q̃ masculinũ præponderare debet fœmineno. q Ipsus mihi. dauus qui intimus. Cõmendatio testis vt in foro modo edauo audiui ergo ipius quasi qui maxime sciat. r Tute adeo id ẽ modo. & abnndat vt Vir. Tuq; adeo tm̃ quẽq̃ s Heus euocate huc dauũ. Hic admonet alios seruos vt euocent dauũ ad Symonem. Heus aduerbiũ vocantis & attentionẽ petentis.
t Atq; eccũ video. Eccũ quasi ecce eum vetres. Eccũ ellũ dixerunt quod apertius significat ecce eum ecce illum & obscurius ellum.

creptuq; .s.q̃ in amore sunt .s.futurum sed

sese emersurq; malis. CHRE. Tibi hoc ita videtur? at ego
pam. filiã meã .s.arbitror
e chremete
nõ posse arbitror / neq; illũ hanc ꝓpetuo habere / neq; me
.i.vsq; ad finẽ pati .i.vnde .i.temperamen tũ seu expgentiã
f
ꝓpeti. Sy. q̃ scis ergo istuc nisi piculũ feceris? CHRE. At
tẽpram-ntũ .s.mea .i.molestu certe .i.ipportunitas
g
q̃ istuc piculũ in filia fieri graue est. Sy. Nẽpe incõmodi
.i.eandẽ .i.in me .s.cessionẽ .i.auerrant
h
tas denicq̃ huc oĩs redit: si eueniat (quod dij prohibeant)
separatio .i.recipiscat ꝓpter filiã suã opportunitates ipsimis tuo
l .s.pcedãt l
discessio. at si corrigat q̃t cõmoditates inde. Principio amico
.i.reddes stabilem tue quẽ vides lasci
m
filiũ restitueris / tibi generũ firmũ / & filiæ inuenies vi
n.eritũ .s.facis ꝓsus sit .i.esse vtile
n o
rũ. CHRE. q̃d istic? si ita istuc aĩm induxti esse vtile: no-
.i.hoc est nolo tuũ commodũ retardari p me .i.ure .i.te plurimi estimari
pogogen
lo tibi vllũ cõmodũ in me daudier. Si. merito te semp ma
ximi feci chreme. CHRE. Sed q̃d ais? Sy. quid? CHREt
.i.q̃ mõ .s.pam & gliceriũ b q̃ marie sciat
p
q̃ scis eos nunc discordare inter se? Sy. ipsus mihi Dauus;
.i.familiarissim⁹ pam. & .i.ꝓpositis
ꝓpinquissimus gliceri
q̃ intimus est eorq; cõsiliis: dixit: & is mihi ꝓsuadet nupti
accellerem .i.nunq̃d .i.indicas
as / quantũ queam / vt maturẽ. Num (censes) faceret: filiũ
tuipse .i.mõ certe
r
nisi sciret eadẽ hæc velle? Tute adeo iã eius audies verba:
.i.accersite ad me .i.ecce ipe enim iussu symonis abierat in
s t tro vt pararet paranda
heus euocate huc dauũ atq; eccũ video ipm exire foras;

DAVVS SIMO CHREMES

.f.ſmonẽ
ego
D te ibam. Sy. Quidnã eſt: DA. Cur vxor nõ
.i.aduocat ad duci curatur ad veſp. tiã in dimat dies .i.audis ne chremes .f.dauum paulo a ante
accerſit. iam adueſperaſcit. Sy. Audín tu illũ? Ego dudũ
.i.aliqd .i.necqd a re fieret b timui o q maior pars
nõ nihil veritus ſũ daue abs te: ne faceres idem: quod vul
.i.aſtutiis malis .i.ludibrio q offenderes .i.amore c capr° eſt
gus ſer uoꝛ ſolet: dolis vt me deluderes / ꝓpterea q amat
.f.vellẽ ſeꝛ deludere dolis .f.ne decaperer .i.valde
filius. DA. Egon iſtuc facerẽ. Sy. credidi. idq; adeo metu-
ſꝛ uos
d
ens vos cælaui: quod nunc dicã. DA. quid eſt? Sy. Scies.
.i.admodũ vel ferme prope .i.credo tibi e f .i.nouiſti
nã propemodũ habeo iam tibi fidẽ. DA. tandem cogno-
ſcis .i.ſim faciende .i.cur
ſti / qui ſiem: Sy. non fuerant nuptiæ futuræ. DA. Quid
.f.fuerat fta cnde future g .i.ꝓfecte de vobis periculũ faceꝛẽ
non. Sy. ſed ea gratia ſimulaui / vos vt pertentarẽ. DA. qd
ais? Sy. ſíc res eſt. DA. vide / nunc ꝗ iſtuc quitui ego intelli
ꝓpe ſirum .i.aſtutia ꝛ cal poſtꝗ dauum
h cõmẽrũ i liciter e plenus
gere. Vah conſiliũ callidum! Sí. hoc audivt huc te introi
tempeſtiue chremes .i.occurrit ꝓſto .i.nunquid
l
re iuſſi / oportune híc mihi fit obuiã. DA. hem / nũ nam
.i.perdiri ſumus chremen paulo ante
perimus? Sí. narra huic / quæ tu dudũ narraſti mihi. DA
.f.chremes .i.obtrunco.
l
Quidnã audio? Sí. gnatã vt det / oro vixq; id exoro. DA.
.i.pati pdit°ſũ indignãtis .i.dixiſti .i.dico .i.cẽ vel ẽtn
m n
occidí. Sy. Hem quid dixti. DA. optime inq; factũ. SI.
.i.nõ ſtat g chremẽ ẽman° ſicrent nuptie
nũc per hunc nulla eſt mora. CHRE. domũ nũc ibo. vt
.f.obſonia filie mee ſignificẽ
p
apparent / dícam: atq; huic renũcio. Sy. nunc te oro daue:
.i.facẽdo ꝓfeciſti
q r s t
quoniã ſolus mihi effeciſti has nuptias. DA. ego vero ſo
ad vtã rectã dirigere pam. deinceps labora
v x y
lus. Sy. corrigere mihi gnatũ porro enitere. DA. Faciam
g herde inſtanter .i.cõmorus ẽ ira fuc cõ
z a b cratus ꝛ puocatus
herde ſedulo. Sy. Potes nũc dũ animus irritatus eſt. DA.
.f.volo. .i.cõquieſcere de hac re labores .i.miror
c d .i.vic
Quieſcas. Sy. Age igit: vbi nunc eſt ipſus? DA. Mirum /
.i.ſi nõ ẽ domi cũ ſint inimicitie filiũ
f
ni domi eſt. SI. ibo ad eũ: atq; eadẽ hæc quæ tibi dixi: dicã
.i.ſimiliter .i.non ſum g .i.que cauſa eſt .i.cur non
itidem illi. DA. nullus ſum. Quid cauſæ eſt / quin híc in

In hac ſcena. XV. locus eſt i q̃ iã ad diſcrimen mali producta Comœdia i me liorẽ ptem iam incipit inclinare. a Ego dudũ. Semp grauis eſt inceptio oratiõis quæ exordiũ ſumit a pronomie. Dudũ. aduerbia tpis ſũt aut certa: vt hodie / cras. aut incerta: vt dudũ nup. itaq; incertis certũ addit tẽpus. vt iãdudũ / iãnup. b Nonnihil veritus. Breuitati ſtuduit poeta vt alibi metui a Criſide. Et cicero. Que p̃catus ſũ a diis imortalibus pro eſſe qd̃ eſt que ab his petii precatus eos. c Propterea q̃ amat filius. Totũ cĩ extenuatiõe ptulit tanq̃ qui ſatisfactũ voluerit dauo ob cõprobatã fidẽ eius. d Quid ẽ. Mira ſerui ſimulatio cũ ſepe interrogat de re quã tñ aſtute intellexit quaſi nũq̃ intellexiſſet. e Scies nã ꝓpemodũ Iã ridicula dilatio eius rei que dudũ nota ẽ audituro. Nã propemodũ. i. admodũ. qũq; etiã ſignifi cat iã hoc ẽ propemodũ eius actus ẽ admodum f Tandẽ cognoſti q̃ ſiem. Oſerue nequã cũ pater ſimo in te dixit habere fidẽ dixiſti eũ te cognoſcere hoc ẽ ſimul & cognoſcere. Cũ tñ contrariũ de te potius proditurus es quo etiam ſi te culpaſſet pater nõ totũ cõfutaſſes. Dicis quoq; tandẽ q̃ſi. g Sed ea gratia. Gratia hic pro cauſa poſuit. h Vah Interiectio indignãtis vel increpantis ac deridentis. i Cõſiliũ callidũ. Hoc dictũ exclamatiõe tollendũ ẽ. q. d. Cõſiliũ illud ẽ multũ callidũ & irridet dauꝰ eo pacto ſcĩm eũ eni nõ latebat eiuſmõi cõſiliũ k Hem nũnam perimus. Hem doletis interiectio. Nũ nam vt q̃ſnã ſillabica adiectio ẽ. l Quidnã audio. Legit & quidnã audiã m Occidi Optime dixit vt ſi'itudine falleret audientem n Hem qd dixti. Bñ dixit qa ille dixerat occidi qd̃ durũ ẽ verbũ. o Ibo atq; huic renuncio Varie ibo atq; renũcio. p Nũc te oro daue Daue te p̃ quẽ ſtat ſũma nego cii. & mõ magis vere rogat quã tũc cũ ait. Dehic poſtulo ſiue cĩ equũ ẽ te oro dauc: ibi eni iracũdia latet cũ dicit ſiue equũ. q Effeciſti nõ. Feciſti eſt eni efficere pficere faciẽdo. r Has. Bñ q̃rũ cã laboro. s Ego vero ſolus Interrũpẽs ſermonẽ hoc dicit dauꝰ: & hec ad increpationẽ dicit nõ ad cõfirmationem. t Solus id ẽ cui nõ aſſentiebat pamph. u Porro Futuri tẽporis aduerbiũ vel adhortantis. x Enitere. Labora q̃ſi difficile ſit & conatu opꝰ. y Faciã hercule ſedulo. Productiões ſũt comiti ſtili ad fucũ oratiõis poſiti. z Sedulo Quaſi ſine dolo. a Potes nũc A poſſibili argumẽtũ. b Dum animꝰ ẽ iratꝰ. Quia dixerat ire ſunt inter. G. & P. Iratus ẽ. hoc verbũ ducit a canibus qui reſtrictis dentibꝰ hãc ſram imitantur c Quieſtas Dicit ne iniurioſum videretur d Age .i. dic. vel eſt aduerbium hortandi. e Mirni domi ẽ. Exiſtimatione intulit in certũ. fugiens ẽ cõpoſitũ q̃ſi hoc ẽ mirũ ni domi ẽ: caute ſeruꝰ callidam interrogationẽ ſenis patus excipit & memor ſi'atediſcordiæ cũ amica fingit nõ ſe alibi eũ ee ſuſpicari q̃ domi. f Dicã itidẽ. Aliq habent alii idẽ accipiamus vtriq; pro idem. g Nullus ſum ẽ. Plus eſt nullum eſſe q̃ perĩſſe. Nam qui periit corpus habet reliquũ. Quin vero non eſt: ita nõ eſt ac ſi natus non ſit

h Recta via. Pene recta vel corpis impulsione lusuri facia: aut recta non vt ei ad pcatore aut ad pamphilu. i Perturbaui oia ꝛc. Subiugit ergo causas cur pficiscatur in pristinu. & in hac causaꝝ enumeratione mirifice exaggerauit erroꝛes suos. k Feci hodie. Nedum feci sed hodie addidit tepus vt ne diecula quedam eius sit qd fecerat mali. l Inspirante atq; inuito. Duplex offensio. m Hem astucias. Bona iroꝛnia pluraliter dix astucias quasi is qui habundat astuciis vt ei vna nō sufficeret. n Vtinā mihi esset aliquid. Nō dixit gladiu aut laqueum ne eet tragicu ergo expressit bene dicēs precipitem darem.

.i.in ergastulū .i.plena tenebꝝ res egra h & difficilis i nullꝰ locꝰ hoc est nulla opoꝛtunitas q.d. pces nſe apō pā. no sunt valituꝛ

pristinū recta proficiscar via. Nihil est preci loci relictum

.i.in imperiu & iniuria immisi

i

iam pturbaui omnia, herum fefelli, in nuptias conieci he

pam.

h l

rilem filium. Feci hodie / vt fierent in sperante hoc / atq; i

.i.nolente irascentis m .i.in ea re nō laborassem

uito Pamphilo. Hem / astutias / q si quiessem / nihil e

.i.ecce hic añ octos gditus sum

ueniisset mali. Sed eccū ipm video, occidi. Vtinam mihi

n .i.pcipitarem me mihi ipi me rē conferꝝ

esset aliquid hic quo nunc me præcipitem darem.

In hac scena xvi Cuius perturbationis ee debeat sup poeta prestruxit cū ad cōsentiendū dū consilio tardū pamphilū faceret & ab accusatiōe hic incipit dicēs ꝛc. a Vbi illic ē scelus Nimirū terribile ē seuire anteq; videas eū contra quē irascaris. b Illic Pro ille ponit & ad intellectū refert nō ad verba. Nā illū esse dicendū quē admodū subiunxit relatiuū masculini generis. s. q vbi ē sylepsis p genera cū quo eet dicendū si ad verba rediger. In eo aut ē q scelus p stellerato ponit quida dicūt emphasim ee. c Nulli cōsilii. Vna ps oōnis est vbi nulli genitiuo ponit vetuste p nullius. Nā veteres nulli nullo & soli solo declinabāt more adiectiuoꝝ nec sola hec sed & alia nō nulla in ius genitiuū terminātia. d Me cōmisisse. Nō cōmēdasse Cōmittimus cui q cū magno piculo volumus esse seruata. e Seruo futili. Id ē leui. Tractū a vase qd futile dicit. Illud enī vas sacroꝝ ē & a solo sacroꝝ ministro deponit em ad terrā. ēq fīdo acuto et patulo ore, pterea in terra stare non pōt; quīmo statim acūbens effundit qcqd in se liquoris est latū os & fundū acutū. f Ego pciū. Id ē pmiū. Premiū vero generaliter pro bono aut malefacto reddit. Sed pmiū & preciū ista discernunt. Nā pcium p stultitia ē pena. Premiū vero p virtute & sapia & ē honor & lucꝝ g Nā qd ego nūc dicā patri. Bene patri non symoni vt de auctoritate huius noīs sūmus error exurgat. h Mō pollicitus sū. Mō. Mire

PAMPHILVS DAVVS

.i.ille .i.scelestus .i.destructe

n b

Bi illic est scelus / qui me perdidit? DA. Peri;

.i.occidisse .i.certe

PAM. atq; hoc confiteor iure mihi obtigisse / quandoq;

.i.sine arte & astutia .i.nulli⁹ pꝛudentie & qui cauere nequeā .i.seruo ne .i.successus meos vt gditiōes & storias

dem tam iners / tā nulli cōsilij sum. seruon fortunas meas

.i.vꝛq est pꝛudēte credidisse .i.leui & c .i.pmiū f .i.nō vindicaturꝝ pciū possiue

cōmisisse futili? ergo pcium ob stulticiam fero. sed inul

.i.spe seruus .i.asperabit .i.in futurū .i.saltū & nō post peri clitaturū

tum id nunq; a me auferet. DA. post hac incolumem fat

q.d. rām difficile est hic euadere vt qui euaserit videatur īmoꝛtalis futurus

.i.futuꝝ esse .i.euado

scio fore me: hoc nunc si deuito malum. PAM. Nā quid

g b

ego nunc dicā patri? negabo velle me mō qui sum pollici

impudentia .i.negare.

tus ducere: qua fiducia id facere aud eā? Nec quid nūc de

pme solū .s.scio .s.qd faciā certe
t. instanter cogito
me faciam scio. DA. Nec de me equidē atq; id ago sedu-

lo. Dicā aliquid iā me inuentur: vt huic malo aliquā p-
pferam interlectio sentēti
p'endā tis cū quē grebat l l
du cam morā. PAM. Ohe. DA. Visus sum. PAM. Eho
logris di .i.video ne
tis facis
dum bone vir: quid ais? viden me tuis consilijs miserum
implicatū involutū breuiter vel
illigatū irretitū n celeriter .i.exolua o
impeditū esse? DA. At iā expediam. PAM. Expedies?
certe sicut .s.expedisti
p
DA. Certe pamphile. PAM. Nempe vt modo. DA. Im-
.s.me expeditū pfido
q
mo melius spero. PAM. ob hoc tibi ego vt credo furcifer
intricatā involutā .i.de q̄ nulla refarcies repabis trascentis r
r implicatam restar pare recupabis repabis indignāris s
tu rem impeditam & perditam restituas? Hem. quo fre
q̄ erat sine oī perturbatiōe
tus siem / qui me hodie ex tranquillissima re coniecisti
.i.vtq; q.d.imo .s.illud futuq;
t
in nuptias / an non dixi hoc esse futurum? DA. Dixti.
cruci affigar qō supplicū malo; seruoz;
v erat t precipue fugitiuoq;
PAM. quid meritus es? DA. Crucem. Sed sine / paululū
.i.resumā aim tiue reci .i.aliqō .i.disquirā excogitabo
piā er sedē mentis x remediū y cōmērabor cōmiscar
ad me vt redeam: iam aliquid dispiciam. PAM. Hei mi-
.i.opportunitatē rēs ociū .i.exigā penas
s
hi cur non habeo spacium vt de te sumam supplicium vt
prouidere .i.admoneā
volo. Nanq; hoc tempus præcauere monet me: haud de
.i.vindictā capere de re
pmittat.
te vlcisci sinit.

etenim maiorē vim habent recentiora promissa
Et oratorie meus pollicitus sū quē pmisit dixit.
i Necquid de me nunc faciā scio. Donatus
vultvt me ablatiuus sit sine ēpositione: quasi qd
faciā me. i. p me solū. k Visus sum Dauus
superiora interposuit non pceptus a pamphilo
nunc hic dicit. l Ehodū. particula ē euocā-
tis ad se. m Ehodū bone vir quid agis.
Grauis interrogatio & minātis cū iracūdia. &
hec ironia pſequitur: cū oīe genus cōtumelie le
ue in eū dicimus in quem ferimur iracundia.
n Impeditū esse Impeditus est proprie q ita
habet pedes illigatos vt progredi non possit. sed
hic ad negociū retulit. o Atiam expediam.
Nō defendit se sed emēdaturū se pmittit & duo
pmittit tēpus cū celeritate & effectū & bñ expe-
diā qa prius dixit impeditū. p Imo melius.
Cōpatiuo vsus ē q positiuū pſuppōit. q̄si prius
bene expedierit. q Hoc tibi credam furcifer.
Furtiferi dicebant q ob leue delictū cogebantur
dñis ignominie & magis q̄ supplicii cā circavi
cinos furcā in collo ferre: subligatis ad eā manī-
bus & pdicare pctm suū: simulq; monere ceteros ne quid sīle admittant. r Tu rem impedi
am restituas. Multū pgressus ē modo ipeditā
dicit: mō perditā dicit. Sensus hic est. Rem integrā perdidisti & pditā restitues. hoc ē q integrā
pditāq; turbasti. s Hem quo siem fretus. Est
memor se ante dixisse. Dauū video cui' cōsilo
fretus siem. q.d. in quo possū āplius fiduciā hre
t An nō dixi hoc eē futurū. Vt ab illa exclu
dar hac concludar. & vide quo me inducas.
v Crucem. Plena satisfactio. ē cōfessio pctī
sine recusatione pœnarum. Nā mitiores eos reddimus quibus vultu ope pciū, p delictis nostris
offertimus. Vir. Equidem merui nec deprecor.
x Ad me vt redeam. Ad se redit qui amens
esse desistit. y Iam aliquid despiciā. Dispicere ē disquirere consilium. Despicere est deorsū
aspicere. z Non habeo spaciū ꝛc. œconomia est.

In hac scena. XVII

Elegans p turbatio iu qua inter se oēs redduntur offensi. Et ecōtrario ab interrogatione q̄dā incipiunt qui nimis irascunt & totū hoc in pnunciatione ē hoc em genus interrogatiōis vim negādi exprimit. a Hoccine ē credibile. A generalitate incipit. b Tanta vecordia innata cuiq; flet. Hic singulari numero sit ponit & plurali mūdetur vt malis gaudeant: legitur tñ etiā gaudeat. c Vecordia Id est malicia cordis. Dicit em vecors mali cordis. d Id genus ē hoim pessimū. Parū accusauerat dicēdo id est genꝰ hoim & ideo addidit. i. pessimū genus hominū vt hoc facere nō hois mō sit sed pessimi homis. e Tūc coacti necessario se aperiunt. Mire necessario qa natura sūt tales & necessitas ē in natura cīōstituta. Sīc Mire aperiūt quoniā tūc cum p̄mittebāt mali erāt sed latebat malicia in pectoris altitudine. f Et timent. Timēt meliꝰ dicitur quā pudet nam timor ē malorꝝ: pudor tm bonorꝝ. g Res id est malicia qa mali sunt ad rem quā prestare nō possunt. h Quis tu es Ad dignitatē refert. i Quis mihi es. Ad necessitatē. Et hec verba mollia sūt dictu aio aspa. k Heus. Hec pticula heus hic significationem habet remouēdi aliquē ad attētionē siue cōsiderationē eius qd statim ē dicēdū. l Proximꝰ Id est carus beniuolus qa pximi ppinqui siuevicini dicunt qui nobis cari esse debet. l Proximus sum egomet mihi. Hoc ē qd ait supra quo equior sū pam. Si se illam in somnis quā illū amplecti maluit. m Nihil pudet. Bene pudet. nā pudor ē male facti verecūdia recti & honesti. Et ibi nihil pōt capi p non aut genitiui casus q̄si nullius rei eos pudeat. Aut noiatiui casus & tūc pudet psonale verbū est. n Vbi. Et illic aptū est iracscentis repetitionis genus. o Sed quid agam adeon ad eū. Hic locos ē deliberationis & vnū ad abūdat & moraliter verba carini posita sunt. p Expostulem. Expostulatio ē aduersus eū quē incusamus. Expostulare ē q̄relam apud eū ipm deponere qui fecit iniuriā. Postulare autē est querelā dicere de altero apud alterum q Nihil pmoueris multū molestus zē. Trānsi tū fecit. r Atq; aio moꝝ gessero. Erit fructꝰ iracūdie ex vindicta & piracūdiā atq; verbera tionē nō inuenit q̄ sit inultū aliud: ergo inuenit molestus certe ei fuero: s Carine & me & te Artificiose fecit pamphilū priorē loqui ad p̄strigendā iracūdiā carini. Alioqn si prior vociferare potuisset. tragica exclamatiō e vsus fuisset

t Ita ne. Ibi distingendū ē atq; subiūgendū imprudens me pdidisti in quē. Et attēde hoc illū repetere q̄ indignāt magis quasi audierit imprudēs & nō audierit reliqua. u Imprudēs defensio ab imprudentia & etiā mihi bene eēt con scientie nūq; diceret te pdidi purgat' x Tuū animū ex aio speciaui meo. cōiecturā eni ex meo animo capiebā. y Iactare est oblectare suauib' sermonib' allicere. Et interdū vltra notā significationē ē inducere in aliquam voluntatem a lactando: vnde & oblectare dicitur.

z Spe falsa. Ibi falsa actiue capit. Superius falsus passiue & vt est ptcipium. a Habeas. Promissio irati animi. b Verser miser. Cum versor protulit conficiat debuit inferre: est ergo anacoluthon vt ē illud principio filio amicum. c Quātas is suis cōfiliis mihi confecit sollicitudines. Ironia vt supra cuius consilio foc⁹ cus sum.

Quartus actus.

CARINVS PAMPHILVS DAVVS.

.i. verū hoc est q.d. incredibile .i. memorari dignū
a ¶ nephandū b

Occine est credibile /aut memorabile /tāta ve

.i. malicia .i. alicui
cordie c

cordia innata cuiq; vt siet: vt malis gaudeat alienis atq; ex

i. acquirat volenti
assequat

incōmodis alterius /suavt cōparet cōmoda: Ah id ne ē ve

verax veri tantūmō vt negēt se facturos
dicū fidele d

rum: immo id genus est hominū pessimū: in denegādo

dūraxat .i. dbus hōmibus .s. ne denegēt deinde qñ

modo quis pudor paululū adest, post vbi tēpus est, pmis-

.i pstari de necessitate .i. malicia suā oēdit quā p
e reperīt in pectoris altitudie

sa iam perfici /tunc coacti necessario se aperiunt & timēt:

malicia .s. qꝺ pmiserāt tūc .i. deinde insolentissima
f g petulantissima

& tamē res cogit eos denegare. Ibi tū eorꝝ impudētissima

.i qua digni .i. fr aut rogna .s. optas vel petis
tare polles h nōe tūcus i rs. vxōiē pre l l

oratio est. Quis tu es: quis mihi es: cur meā tibi: heus prō

carus .i. sed .i. fidelitas veritas cōstantia ei
l croq; ¶ cōmentoq; .i. pcūcret

ximus sum egomet mihi. Attamen vbi fides est si roges /

.i. nullo officiunt pudore .i. vbi pmiserāt denegare .i. nō
m n

nihil pudet. Hic vbi opus est /non verent, illic vbi nihil o

.i. vbi nihil .s. denegare pam.
pmiserūt
o

pus est /ibi verent. Sed quid agā: ad eā ne ad eū: vt cū eo

.i. de hac iniuria .i. conquerar .i. iniectā q̄si tela ille pāphil' q.d. mihi
p probris eū officiam

iniuriam hanc expostulem /ingerā mala multa atq; aliqs

.s. expostulādo .i. pfecerit mīdeo pmouero eū aliq̄ molestia afficiā
q pfuerit .i. falrem

dicat /nihil promoueris, multū molestus ei certe fuero: at

.i. cōplacuero obsecut' .i. male puidēs i
r fuero satisfacero s cer' male pspicēs

cq; animo morē gessero. PAM. Carine & me & te imprū

aliquantulū .i. sint adiuroxes .i. destrux .i. vtq; est .s. me pdisti
t

dens nisi quid dij respiciunt peredidi. CA. Ita ne: imprū-

.s. vt me pderes .i. occasio fregisti sanctā p
violasti missionē
v

dens: Tandē inuenta est causa: soluisti fidē. PAM. Quid

.i. mīde paucis sine longis ambagibus .i. decipe .i. tuis verbis .i. contendis

tandē. CA. Etiam nūc me seducere istis dictis postulas: u

.i. amare cepi .s. ē amica

PAM. Quid istuc est: CA. postq; me amare dixi /cōpla

vt ¶ mihi .s. dico farco: .i. putauī re gestare aīm adeo fidelē vt ego hēo
p

cita est tibi. heu me miserū: q tuū aīm ex animo spectaui

.i. decepr' es o, carine q̄ ea opinionē de me habes malam.
t. integrū idoneū plenū

meo. PAM. falsus es. CA. Nonne est tibi satis. Hoc soli-

.s. eā hīe quā amo pduxisses induxisses .i. amore coptū .i. fallaci
oblectasses y decipienti

dū visum gaudium: nisi me lactasses amantē & spe falsa

produxisses
a

produceres: habeas. PAM. Habeam: ha /nescis quantis

.i. assidue sim
¶ voluer b c

in malis verser miser /quantasq; is suis consilijs mihi con

cõpauit .i.perturbatiões .i.tortor in me .i.cur istud
corrapit b
fecit sollicitudines meus carnifex. CA. quid istuc tam mi-
.i.si re imitaꝛ
c
rum est de te si exemplũ capit. PAM. Haud istuc dicas:
p sincopam .i.igenũ quo cõplecto: glꝫ. ꝓtendisti
mecum f
si cognoris me vel amorem meũ. CA. Scio cũ patre alter-
paulo ante irascitur
g
casti dudum: & is nunc propterea tibi succensset nec te q-
.i.potuit phlo. .s.i vxorẽ .s.audi .i.qre
h
uit hodie cogere: illam vt duceres. PAM. Immo etiã quo
.s.ignoras illud miserus quia falso erant
i k
tu minus scis erũnas meas; hæ nuptie non apparabantur
.i.aliquis .i.intelligo
bñ
mihi / nec postulabat nunc quisq; vxorem dare. CA. Scio
soluis .i.auscultra paz .i.nõ adhuc
m nec discede
tu coactus tua voluntate es. PAM. mane nondum scis.
.i.ego quidẽ phi.
CA. Scio equidem illam ducturum te esse. PAM. Cur
.i.cruciας .s.dauus .i.cessauit instãter vrgere
n
me enecas? hoc audi: nunq; destitit instare vt diceremme
tanq; patre rãq; supiorẽ .i.intrãtũ vel ipulit impegit
eousq; q̃usq; me ad id faciẽdũ
esse ducturũ: patri suadere / orare vsq; adeo donec perpu-
.s.de q̃ loquẽris
lit. CA. Quis homo istic? PAM. Dauus. CAR. Dauus?
.i.valde .s.intertũbat
o
PAM. Dauus interturbat omnia. CA. q̃obrem? PAM
.s.quia factũ est hoc .i.obediuerim
p q
nescio nisi deos mihi iratos fuisse satis scio. qui ausculta-
seruo .i.faceꝛ
r
uerim ei. CA. Factũ est hoc Daue. DA. factum? CAR:
indignãris .i.o sceleroſe serue .i.pniciẽ di irreuocabilis
s
gnã factis
Hem quid ais o scelus? at tibi dij dignũ exitiũ dium. Eho
t v
dic mihi si omnes hunc coniectũ in nuptias esse inimici
.s.quod tu dedisti
x
vellent. quod nisi hoc consiliũ darent? DA. deceptus sũ:
.i.nõ tra fracꝰ vt nullas vias alias ꝓsequi velim imo ad alia expienda paratus sum
.s.te nõ cẽ fatigarũ .s.rõne
at non defatigatus. CA. Scio. DA. hac non successit: alia
.i.adoriamur .s.q̃ sc̃ẽ estimes .i.parũ habuit momenti
z a
aggrediamur via. Nisi id putes / quia primo processit pa
.s.molitus sim? .i.ad ꝓsequẽ z
b incolumitatem
rũ non posse ea ad salutẽ cõuerti hoc malũ. PAM. Immo
.i.dederis opaz ad binas
etiã. iam satis credo si aduigilaueris ex vnis geminas mi-
q.d. si vigiles sao. re adeo mea mala posse augere vt ex vno malo ad duo meꝰ educas
hi conficies nuptias. DA. Ego Pamphile hoc tibi pro ser
seruture .i.oibus mẽbris z viribꝰ rotis .i.omni tempoꝛe
c o
uitio debeo conari manibus pedibusq; , nocteq; & dies

d Confecit. Sed legitur confecit & conflauit
e De te si exemplũ capit. Vtrum si te imitaẽ aut si de te exigit pœnas vt alibi. Ipe vterq; exem pla in te edent sed melius te imitatur accipimus.
f Cum patre altercasti. Legitur & altercatus es. nam non alterco dicimus.
g Nec te quiuit hodie cogere. Argumentũ attulit ex his quæ nõ sunt facta cũ fieri debuerit.
h Immo etiam. Preterea & amplius & de est audi. i Quo. i. quod. supple audi vel accipe vel quoniã vel quomodo vel exquo aut quare aut certe erit sensus cũ huiusmodi subau-ditione.
k Hæ nuptiæ apparabantur mihi. Hæ nuptiæ legitur & bæc nuptiæ sicut veteres dixe-runt.
l Apparabantur. Apparari cum domino semper cladem & perniciem significat.
m Tu coactus tua voluntate es. Hæc accu-satio. ille eñ excusat per imprudentiã. hic arguit voluntatẽ: hoc ergo dicit eo grauius quo nullo cogente peccasti.
n Instare vt dicerem me esse dicturũ: patri sua dere orare. Non plus dicere posset
o Dauus interturbat oñia: Cum admirati one pronunciat / deerat vt hic Dauus diceret sed plus intulit interturbat: & inter modo nominis exigit additamentũ est eñ particula actiua adeo vt non pro mediocri significatione sit: sed quia maiorem habere non potest vt interfectus inter-ceptus. vel inter modo pro post.
p Nescio Quia irascitur Dauo dixit nescio: alioquin scit.
q Nisi fuisse mihi deos iratos. Deest vt nisi factũ hoc est.
r Factũ hoc est Daue. Non quod non cre-dat interroget sed quod ex sua ipsius confessione increpet.

s At tibi dii factis dient exitiũ. At est coniũ ctio aduersatiua & principiũ increpationi aptũ vt Vir. At tibi pro scelere. & Horacius. At o deo deoꝝ quicquid in cœlo regit & terras.
t Dic mihi. Semper dic mihi iniurioſũ est vt Vir. Dic mihi Damnita cuiũ pecus.
v Si omnes hunc coniectũ. Cum odio hoc pronunciandũ est. ideo coniectum dixit.
x Deceptus sum. Concessio.
y Scio. Non ad deceptionem sed ad defatigati gationẽ retulit: ergo cũ ironia sonandũ.
z Hac non succesſit. Proprie de bono sic di citur. a Alia aggrediamur via. Vel adoriamur. Adoriri proprie dicitur repente ex ĩ sidiis aliquẽ inuadere. Quid aũt aggredi signifi-cet supra resume.

b Quia pri.pa.p.nõ posse iã ad salutẽ hoc verti malũ. Scimus q̃ multa pericula aliquẽ exp tũ reddunt.igitur malũ ad salutẽ vertit. Scimus hoiem q̃to plura perpeti auerit mala tanto plus (malis cognitis & sumpto sic ab illis) horrore p fectũ senio meliorẽ fieri.precedentis em̃ mali cõgeries est subsequentis boni ædificatio:ita etiam hic ex multis malis medijs comicis finis adipi/scit comicus optimus.ideo cõmune prouerbiũ surgit.Nulla mulier de suo desperet quocũq; malo filio:quia quãq; primo tẽpe iuuentutis parũ processit non posse ad salutem verti.s.tempore senectutis.

c Pro seruitio dẽo. Seruicio,p seruitute posuit.

d Conari manibus pedibusq;. Ad id retu/lit quod ait supra.Quẽ ego credo obnixe omia facturum,& acculatiuo sine itermissione significat noctes & dies post ablatiuos manibus pedibusq;. e Si qd p̃ter spẽ euenit.Euenit productũ magis:qa hoc perpetuũ nõ vult Pãphilo accidere.ergo euenit pene euenit. aut euenit media correpta.i.parum succedit.

mortis subire .i.dũmõ .i.sim vtilis is.offidũ .i.pro optionẽ eam & volũtatẽ mea

capitis periculũ adire dũ prosim tibi. Tuũ est si q̃d preter

.i.pspere cadit .i.molior

e

spem euenit mihi ignoscere si parũ succedit quod ago. at

.i.ex aio q̃si sine dolo & mistãter .i.facio q̃si ego f .i.excogitaui & cõmẽdo sũ .i.nolo vt ego meo & tẽ mitte me vt iucrõ;pfectr

facio sedulo.vel melius tute:aliud repperi:me missũ face

.i.volo .i.in eũ statũ in q̃ me accepisti.hoc ẽ ola mihi;integra et salua redde

PAM. Cupio,Restitue in quẽ accepisti me locũ. DA. Fa

.i.restituã g q.p.pariẽtiã habe modicũ.iã.n. neui quicq̃ occurrit mihi

ciam. PAM. at iã hoc opus est. DA. Hem, sed mane con/

.i.glẽ cerit ostiũ aprũ .i.spectat si ostiũ aprũ est iuestigo aio meo & silliũ q̃ restituanto

crepuit a glycerio ostiũ. PAM. nihil ad te. DA. q̃ro. PA.

.i.q̃nto cõsilitũ;ũ dudũ fuisset opus vtr̃ stari .i.psilliũ, vltio,i.denigr .i.excogitarũ

Hem nũccine demũ? DA. at iã tibi hoc inuentum dabo;

f Aliud reperi. Hoc dicit cõmenti occurrit q̃cq̃ quod ei placebat ad disturbãdas nuptias. g Hem sed mane:Hoc quasi incipientis demõstrantisq; aliquid noui se inuenisse.

An hac scena. XVIII.

MISIS PAMPHILVS CARINVS DAVVS.

instauratio est ad hortationis pamphili per Misidem.opus est em̃ exhortari rursus adolescentẽ ne sub patris oppssione astringatur aut frangat aduersus quã difficultatẽ.quia ipius persona,nõ sufficit:id agit:vt ad ipam Glycerii mõ adducat pãphilũ:cuius affectũ cogitat:nõ ex eo solũ q̃ eũ puella vocat:sed eiã q̃ desiderat eũ videre.

a Iam iam. Tempus addidit.

b Vbi vbi erit Primũ vbi vim suã tenet:in posteriori est productio:& est quẽadmodũ q̃ qua vndeunde pro vbicũq; q̃cunq; vndecũq;.

c Modo anie mi noli tẽ. Mollis oratio & femineca multis implicata blandimentis.

d Hoc malũ integrascit. Integratur quod ad integrũ redditur quo repetitur restauratr refricatr renouatur. e Miseros Ibi masculinũ ppõderat femenino vt mos est. f Apparari. Ad

.i.statim vel mox .i.inuenire .i.dabo ego am

a .i.vbicunq; b q̃si amãri

Amiam vbiubi erit inuentũ tibi curabo & me

.i.adducere tibi glẽ.quẽ tero pectore

e amo

cũ adductũ tuũ Pãphilũ tu mõ anie mi noli te

.i.excruciare vel no li te angere affligere vlso pãpilo depte opportune, rẽpellitue

macerare. PAM. O misis. MI. q̃d est: hem pãphile optie

.i.obũis mihi eris .i.si tã amore ea captus

mihi te offers. PAM. Quid ẽ. MI. Orare iussit ;si se ames

glẽ.

;plerpanteo

here:iã vt ad sese venias videre te ait cupe se. PAH. Vah

perij hoc malũ ītegrascit. Siccine me atq; illã opa tua nũc

miseros sollicitarier? nã idcirco accersor /nuptias q mihi

apparari sensit. CA. qbusquidẽ q̃ facile poterat quiescí: si

hic quiesceret. DA. age si hic nõ insanit satis sua sponte /in

stiga. MI. atq; ædepol ea res est: propterea nunc misera in

mœrore est. PAM. misis p oẽs tibi adiuro decs: nunc eã

me desertur̃. non: si capitũdos sciã mihi esse inimicos esse

oẽs hoies. hanc mihi expetiui. cõtigit cõueniũt mores. va

leant: q̃ inter nos dissidiũ volũt hanc nisi mors /mihi adi-

met nemo. CA. Resipisco. PAM. non appollinis magis

verũ q̃ hoc responsũ est. Si poterit fieri: vt ne pater p me

stetisse credat /quominus hæ fierẽt nuptiæ /volo. sed si id

nõ poterit: id faciã in procliue q̃d est per me stetisse: vt cre

dat. PAM. Quis videor? CA. miser æque: atq; ego. DA.

Hoc ego tibi pfecto effectũ reddã. Pam. iã opus est. DA

Quin iã habeo. CA. quid est? DA. Huic non tibi habeo

ne erres. CA. Sat habeo. Pam. Quid facies cedo? DA. Di

es mihi hic vt satis sit vereor ad agendũ ne vacuũ esse nũc

me ad narrandum credas. Proinde hinc uos amolimini.

Nam mihi impedimento estis. Pam. Hanc ego visam.

DA. Quid tu: quo hinc te agis? CAR. Verum vis dicam

DA. Immo etiam narrationis incipis mihi inicium.

honorẽ & timorẽ referẽ. & datiuo casui subiun
ctũ cladẽ & pniciẽ significat. vt Vir. Mihi sacra
parari. g Age si hic nõ insanit satis sua spõ
te instiga. Hic exitus comprimit Carinũ neso
menta iracundię pãphilo pberet aut si penitet te
q̃tũ sua spõte insanit. aut ironia est: aut laus ad
irritandũ pãphilũ. h Misis p oẽs. Asseue
ratio est si a noie eius incipias cũ quo loq̃ris.
i Adiuro deos. Ad auctiua pticula ẽ vt ad-
mirabiliter. i. valde mirabiliter & aduerto & ad
do. & hoc sup est vt amissa side adiurandũ sit.
k Nõ si cap. s. m. e. i. o. h. Mira verecũdia oẽs
hoies maluit dicere vt in his quoq; pentes signi
ficaret q̃ apte dicere patrẽ cuius metu promisit
nuptias. & cõtra illud sed vim vt nequeas ferre
ita dixit de vno: hoc est de pre. omes homines.
l Cõtigit. i. eucit. vt ea potior optata: & quod
vix euenit cõtigisse dicit. m Mores cõueniũt
Quod valet ad cõfirmandum mrimonium.
n Valeãt. Hoc est abeãt recedant: qa & disce
dentibus & mortuis dicit. vale dicit. vel potius
cũ male optaturus esset: cõsiderato pre locutus ẽ
& nõ dixit qd intendebat pereãt & attẽde q̃ mo
derate iterq; plurar dixerit cũ significaret patrem.
valeãt renũciatiõis & imprecationis est verbũ.
o Discidiũ. a discidio es qd significat discrepo
as. discordo as. p Resipisco. i. recreor sensus
mei reuocant spiritũ: & beñ resipisco qd significa
cat in pristinũ sensũ bonũ redire. q. d. se pauloañ
insanuisse & desipuisse præ dolore. q Procli
ue quod est Quod ipendet faciundũ: qm̃ res eo q̃
clinata prope videt vt id fieri sit necesse quo eam
nõ deserã. r Per me stetisse. Hoc est esse, vt
Vir. Desertaq; montis stat. aliter plenũ est vt idẽ
stant & iuniperi: aliter horrent: stant limine prio
& Lucilius. Stat sensibus fundus. s Miser
æque atq; ego. Bene: & qa hic amore vexat &
intulit padoxon. nã volebat sibi dici fortis qd il
li tũ mox dicẽ. hic igit aliter rñdet /atq; interro
gauerat Pãphilus ideo q̃ videat ipossibile esse
Pãphitũ resistere parenti. t Consiliũ quæro.
Sensus est Scio quid est: Scio qd caueas. sed an
efficere possis nescio si pãphili est psona cũ iro
nia dicit. Si Carini simplex laudatio ẽ. Sed si pã
phili est hoc significat qd sup. Ex vnis geminas
mihi cõficies nuptias. Sed nõ esse psonã pãphili
ex subiectis oñdit. v Nõ tibi habeo. De-
terret Carinũ vt sup quasi necesse sit si huic non
dat. vel vt etiã Carinus pro se sentiat hoc dici: ve
lut solẽt serui cõtiatiores aduersus amicũ domi
qa nup a Carino accusatus est. vel qa quod di-
cat nõ habet & videt tacendũ nõ esse. x
Amolimini. Amoliri dicũtur ea q̃ cũ magna
difficultate & molimine sũmouent & tollunt
e medio sic dixit q̃si odioso & molesto. Sed dis-
cedere dicit q facile abit e medio. Amoliri q vix
recedit. Proinde vos hic amolimi: molestũ ipedi
mẽtũ ex rei magnitudie iacẽtis in medio: & iõ i-
pediẽtib' se dixit amolimi hic nõ abite. iterq; spei
fecta. iã etiã impat dñis callidus seruus. y
Nã mihi ipedimẽto estis. Vtrũ hoc verq; dicit: an
fingit: qa adhuc cõsiliũ nõ iuenit qd narrare pos
sit. z Hãc ego v. hãc cũ miseratiõe puellæ
dixit a Quo hinc te agis. Agere ẽ ppriet tar-
de discedẽtis ac tristis. Quo te hinc agis. Admo
nitio discedentis vt solet. nã a q̃ discedere deside-
ramus admonemus vt vadat vel q̃ eat vel ire p
interrogationẽ admonet Dauus Carinũ q nũc
vltim' remanet. b Verq; vis dicã. Pro ini-
cio sedulæ narratiõis huius sumimus an sic rñ-
det carinus tanq; q̃ intelligat nõ dici sibi uelle Da
uũ de quo eat sed id agere vt abscedat.

Quartus actus

c Quid de me fiet? Ab eo hoc quasi a iocãte pronũciandum est: nam sic illi eho impudẽs respondet.

d Impudens. Quasi insolita & multa poscenti: quippe qui & sponsam alienã petere ausus est & non satis habet per dauũ sibi moram pẽtitã pamphili nuptiarum.

e Dieculam addo. Horam. tempusculum & sumitur ab eo qꝙ est hæc dies diecula & quasi ꝙ ua dies in qua scilicet ambias quantum poteris ad ducendũ philomenã. vult em̃ se Dauus adiuuari per Carinum & Byrriam.

f Promoueo nuptias. Memoriter Dauus scit illũ antea petiisse saltem aliquot dies proferri. cuius rei oblitus Carinus etiã vt ducat vxorem petit. g Age veniam. Vix concedẽtis vix contentientis est.

c .i. inuocandus d

CA. qd de me fiet. DA. Eho tu ipudẽs nõ sat habes ꝙ ti-

e .i. repudiatũ ꝙ .i. ꝙs pam. .i. differo f

bi dieculã addo. ꝗtũ huic ꝓmoueo nuptias: CA. attamẽ.

.i. pertis tibi fieri aliud philo. cu exclamatõe ꝛ irritõe .i. poiez .i. plurimũ ridendũ

DA. qd ergo. DA. vt ducã. DA. Ridiculũ. CA. huc face

ali .i. inuenire .i. cur nihil sũ cemẽs qõ tibi ex re sit

ad me vt venias / si quid poteris. DA. qd veniã? nihil hẽo

.i. habuerit ventro d portatus .i. ad te .i. primo me q̃ me possis facile ꝙuentre

CA. attñ si qd. DA. age veniã CA. si qd: domi ero. DA.

.i. aliqñ diu .i. expecta .i. re operiar

tu Misis dũ ex eo parũper opire me hic MI. quapropter.

facere re ita .i. ppera cũ moderatõe fiari tico tibi .i. pũs ero

DA ita facto opus ẽ. MI. matura. DA. iã inqꝫ / hic adero

In hac scena XIX administratiõe doli habet quod fit vt deterreatur Chremes filiã suam pamphilo dare & videnon minimas ptes in hac comœdia Misidi attribui. hoc est personã femineæ: siue hæc personatis viris agat: vt apud veteres: siue per mulierẽ vt nunc videmus & hæc scena actuosa est magis i actu ꝙ in oratione est constituta.

a Nihil ne esse. Omne quod habemus aut mutuũ est aut propriũ: ergo propriũ est perpetuum. vt propria hæc sunt dona. ergo nihil nobis proprium esse potest: quod cũ non fuit nec esse quidem potest: aut quod capi potest non est nostrum: nisi illa quæ eripi non possunt. vt sapientia / iustitia / prudentia: & quæ fortuna neq; dare neq; eripere potest. Et simul hoc ipm̃ a re ostẽdit per hoc ꝙ dicit nihil. & a persona per hoc ꝙ dicit cuiqꝫ. b Du vestrã fidẽ. Admiratiõis prouerbium cum exclamatione. c Summũ bonum. Mire pro pleno & neutro extulit.

d Quem capit dolorẽ. Quem cũ pronuncia tione & exclamatiõe quadã. e Facile. Aduerbiũ cõfirmantis. veteres dicebãt facile pro certo. f Mi homo quid istuc tẽ Ex Misidis verbis quid Dauus faciat demonstratur.

Ocius. Comparatiuũ pro positiuo.

MISIS DAVVS

pcũ cãrj .i. est nerũ .i. ꝓpriũ nõ ꝙpale aut mutuũ .i. olim̃ i b .i. ꝙpes auri lium c

Nihil ne esse propriũ cuiqꝫ? dij vestrã fidẽ: sũmũ

.i. tuẽ gly. qꝫrũ ad aim ad corpus .i. vimẽ

bonũ cẽ heræ putaui hũc pãphilũ amicũ / amatorẽ / virũ /

qꝫuer .i. ad eos effect? f. d pam. q. t. magnũ d

in quis loco patũ. verꝫ ex eo nũc misera quẽ capit dolorẽ

.i. liquido ꝛ manifesto in dolore amittẽdi .f. i amico ai. viro retinendo .f. a remo gly. e

facile hic plus malẽ ꝗ illic boni. Sed Dauus exit. MI. hõ

f. qõ portas .i. qso ꝛ ꝙ facta re? o dau? ei portabat puerũ .i. ut quẽ doctũ

quid istuc obsecro est? quo portas puerum? DA. Misis

ꝓperantis ꝛ ipense agentj .i. in medũ emissa seu plata intelligentia

nunc opus est tua mihi ad hanc rem exprompta memo-

.i. callidus rare suscepturus inchoaturus .i. aspera recipe

ria / atqꝫ astucia. MI. Quidnam inceptums es? DA. Acci

velociter g

pea me hunc ocius: atqꝫ ante nostrã ianuã appone. MI.

quęſo .i.ſup terrã appollis .i.herbas z frõdes
.i.verũ h t

HI.obſecro humi ne:DA.exara hinc ſume verbenas ti-
.f.verbenas ſuppone opta quare .i.tumet .i.nõ appo
puero l2 tus
bi ſatq; eas ſubſterne.MI.Quãobrẽ id tute ipẽ nõ facis?
erq; ſmonẽ .i.turare

DA.Quia ſi forte opus ſit ad herũ iuſiurãdũ mihi nõ ap
pure ma .i.capto .i.ſubite⁹z ſolut⁹ mec⁹ deꝫ et
nifeſte reuerẽtia vt timeas mẽtiri et peiorare
poſuiſſe vt liqdo poſſim.MI.intelligo.Vñ noua nũc reli
ingruit .i.dic .i.velociter .i.agere ſuſcipiaꝫ
inuaſit l
gio in te iſtæc inceſſit cedo.DA.moue ocius te:vt q̃d agã
.i.deinde exclamatio ẽ comica idignatiõe pter ac doloꝛẽ oñdens
m .i.fer opẽ phi.pmiſſ.pã.
porro intelligas.Proh iupiter.MI.q̃d eſt?.DA.Sponſæ
.i.intercidit .i.recuſo .i.ppoſitũ .ſ.enim q̃ rethe
n reticio o
pater interuenit:repudio cõſiliũ qd̃prius intẽderã.MI.
.i.recitem etiam .i.ex hoc loco .ſ.pte
loquens q
Neſcio qd narres:DA.ego quoq; hĩc a dextera vẽire me
.i.fingam .i.lorẽter z caute faueas obſeq̃ris
r s .ſ.mee
aſſimulabo:tu vt ſubſeruias oratiõi vtcunq; opus ſit ver-
ũia duerte .i.quid agendũ ꝓponas
bis /vide.HI.Ego quid agas /nihil intelligo.Sed ſi quid
.i.in q̃ loco .i.labore et .i.intelligis z ſapis q̃ ego
induſtria .ſ.hic
eſt q; mea opera opus ſit nobis:aut tu plus vides / mane-
.i.nalit̃ .i.vtilitatem
e
bo:ne quid veſtrum remorer commodum

h Exara Appollini comœdia dicata eſt in cuius honorẽ arã cõſtituebat:comœdiã celebrãtes:& verbena erãt arar̃ redimicula.Libero vero patri tragedia dicata eſt.vel verbenæ ſunt herbæ/frondeſq; ex aliquo loco pure decerptæ. Et dicunt̃ verbenæ quaſi herbenæ. i Sume tibi. Dixit:& nõ ſubſterne tibi:& tibi quaſi geſtum quendã & motũ ſtomachantis habet. k Tu te ipſe non facis.i.tumet:& eſt tautologia tũc dicitur cũ pnomen reflectit̃ ad eã perſonam a qua finitur vt verbigratia vt cũ dicimus.tu lege & ille nobis reſpondeat cur tute non facis. l Cedo. Porrigentis eſt manũ. m Porro.Modo aduerbiũ eſt ordinis aſs tpis. n Sponſæ pater interuenit. Mire ſponſæ pater dixit non chremes ne cũ dixiſſet quis chremes.Miſis rurſus hic reſponderet ſponſæ pater & non temere hoc facit poeta.nã pro miſerat ſe reditur⁹ domũ Chremes domũ ibo dicã vt apparent̃. o Repudio cõſiliũ oñe quod prius intenderã. Verbũ avenatoribus tranſlatũ qui retia intendũt ad feras capiendas:quia ergo parat Chremẽ & ſymonem fallere intenderã dixit vel a ſagittis atq; arcu. p Neſcio quid narres. Narrare em̃ aliena & q̃ nobis nõ ſũt neceſſaria dicimus.
q Ego quoq;.Bene quoq;: quia &,Chremes veniebat. r Subſeruias. Recte.non em̃ tm̃ loquit̃ Miſis q̃ tũ dauus.& hoc ſignificat p hoc quod poſterius dicit. s Oroni. Oronem em̃ dicit qui multa eſt locuturus.q.d.plura ſum locutur⁹ q̃ tu Miſis.ideo addit verbis vide :qd̃ multo minus eſt q̃ oratio. t Nequid veſtrũ remorer commodũ. Remorer.i.retardem retineam a remora piſce minutiſſimo qui nauim retinet.

CHREMES MISIS DAVVS

Euertor poſtq; quæ opus fuere ad nuptias
philomene .i.cuocari vel pãphilũ viſo
a vel potius filiã b puero
gnatæ paraui:vt iubeam accerſi:ſed q̃d hoc

In hac ſcena .xx. adeſt nũc ip chremes cuius cã ſcæna fraudibus inſtructa eſt ne pmiſſas cõpleat nuptias. a Vt iubeã accerſi.Scilicet ego pater:qa ſũma poteſtas nuptiarũ in patre puellæ eſt. b Sed quid hoc. Nõ interrogantis ſed mirantis & non intelligentis ẽ & apparet eum nõ oculis priuſq; corpe offenſum puerum ſenſiſſe latentem.

c Puer hercule ē. Hercule ois natiua ptcula est. d Mulier magis q̄ misis qa eā noīe forte non nouerat. e Vbi illic ē. Dauū querit qui nunc absceſſit vel ipe de foro venire videat. f Non mihi respondes. Bene Supra em̄ memor ē vetitā qcq̄ dicere nisi subseruiat oīoni Daui g Reliquit me hō. Mire hoiem non Dauū dixit vt etiā si audiat Chremes incertā personā hominis audiat nō Dauū. h Di vestrā fidem. Est ad uerbiū admirātis cū exclamatione. i Tū anona cara est. Cōmiscentis potius ē quā alicui referentis. Annona nō solū de frumētis dicit sed & de carnibus salicis & aliis hmōi rebus. Cicero de diuinatione putaret annonā in macello cariorē fore. k Quid aliud dicam. Hoc post spectatores. l Cur tu obsecro hic me solam. Aposiopesis tertia. m Hem que est hec fabula. Fabulā se dicit audire q̄si rei principium rationēq̄ ignoret. n Eho. Interiectio est vel principiū vl aniaduersionē in se poscentis aut repēte cernētis o Qui hic neminē aliū videam. Callide affirmat nō sibi visū Chremē cū & puiderit venientem & pntē videat. p Miror vnde sit. Miror recedo cū vnde p nescio ponebāt. Nā admiratio ab ignorantia descendit. Plautus. Ne quis mireť qui si paucis loqnar. q Au Interiectio cōsternate mulieris. r Cōcede ad dexterā. Et bñ ad dexterā sinistra em̄ venit Chremes & non vult pximū ei chremetē sed iuxta: supra em̄ dicit Ego quoq; hinc ab dextra me venire sīl'abo. s Deliras nō tute ipe. Dedisti mihi sed tacuit hoc, propter aposiopesim tertiā: ppter .s. interruptionem factā a Dauo: ne mulier prodat eū & totū dicat supra, eni dixit & nūc Dauus interturbat omia. t Nō tu te ipe. Submissa voce. u Verbum si mihi vnū accōmodate comminaī Dauus Pene em̄ misis vniuersa narrabat. x Preterq̄ qd'te rogo. Hoc vt senex senciat pnunciari potest. y Caue faxis. Gestu cōminātis ē & vnlt vt suspenderet cōminationē deinde insert gestum. z Maledicis. Cū cōtemptu loq̄ris cū cōuitiū facis. apparet ergo maledicis lencius esse dictū: cū subiūgit. Dic Clare Maledicis noue p cōminationē posnit cum pro cōuitio soleat poni nisi forte qa cōtumelie genus ē cōminatio. a Mirum vero. sepe ad ironiā referť. Impudēter si mulier facit meretrix bono ordine locutus ē primo em̄ cā impudentie natura est deinde conditio. b Adeon videmur vobis. Quia a vobis parq̄ intelligaī hic addidit morē meretricis vt vel sic intelligat senex. c Idoneus. Est qui est aptus ad oia & bona & mala. d In quibns sic illudatis & illudo in te sexto casu: & illudo te accusatiuo casu dicimus. Et primū in supuacnū ē vt sit sensus qbus. e Caue ne q̄q̄ excessis Necesse Dauus retinet Misi dē nōdū em̄ oia audiuit Chremes nōdū cōperit vnde sit mulier et puer de quo suscepturus sit. f At etiā rogas Rursū iurgiū repetit & turbnlentā orationem g Cedo cuiū puer. Cedo idē significat q̄ dic mihi ergo repetitionē significat nō supuacuam oīonem & ē dictū cū q̄dā fiducia et cōtēptu ei? cū sermo est interrogantis aliquid. h Mitte id quod scio. Hoc lencius & sūmisse. i Hem quid pāphili. Apparet mulierē vri & pamphili lencius pronūciasse quā dauus vellet. & ideo nunc repetit nomen vestri & pamphili. Et crebro interrogat vt seignarissimū ostendat & vt pāphilus noīetur. & argute repetit nomen pāphili. quasi per indignationē vt soceri auribus nomen adolescentis inculcet. metuit em̄ ne audiat senex. k Recte ego has. Solus post dauū loquitur. hic effecit qd' voluit dauus vt pamphili Chremes puerū esse cognoscat & recusет generū. O facinus animaduertendū. Aposiopesis quarta. i. reticentia interuentu. s. persona: Misidis quæ inceptum sermonem interpellauit. l Clamitas. Clamauit enim dauus vt puerum audiret Chremes.

q̄si q̄ heredem turan vrq̄ puerū .i. ille dauus
i sadiuerbiū c d e
puer hercle ē, mulier tu ne apposuisti hūc? MI. vbi illic ē?
volentis z idiq̄ narris q.d. maledicito val
f .i. in nullo loco ē de me tua fir
CHRE. nō mihi rndes? MI. hem nusq̄ ē, ve miseræ mihi
g .i. discessit .i. ip loco vim suppriū h .i. turbationis
relict me hō atq̄ abijt. DA. dij vestrā fidē, qd turbe est a?
.i. ppter varia hoim litigia .i. agūr eās in deinde .i. res turbaria
.s. causaq̄ scinutem i
pud forū? quot illic hoīm litigant? tū ānona cara est, quid
b .i. ipse queso z q̄ sacra rogo
dicā aliud nescio. MI. cur tute obsecro hic me solam? DA
volentis z .i. q̄ sunt he nuge
indignātis m n
Hem q̄ est hæc fabula. Eho misis puer hic vñ est? quisue
.i. saris ne q.d. tu es pene furua ce insanus
.i. interroges
huc attulit. MI. Satin sanus es? q̄ me id rogites. DA. quā
.i. interrogare possem o .i. nescio p
ego igit rogē q̄ hic neminē aliū videā? CHRE. Mirorvñ
.i. ne pero q r cōser re veni
sit. DA. dicturan es qd' rogo. MI. Hau. DA. Cōcede ad
.i. docuias despicis q.d. ira q̄ tu dedi
insanis s t ili mihi puerū hūc v
dextrā. MI. deliras nō tute ipe. DA. verbū si mihi vnū p
.i. facias .i. minari vel cū prēpru loq̄ris
x y z
terq̄ qd' te rogo faxis? caue. MI. maledicis. DA nū est, dic
.i. apte depost .s. est q: ab ridētis ob ironia q.d. iuerecūde depositio oī pudo
ta oī sīlatiōe hero pam? rīsionem nō ē mirū a re cū fronte z effrenerie
clare. MI, a nobis. DA. ha ha he. mir? vero ipudenter mu
andrie gleceri .i. fauce andrie
lier si facit meretrix. CHRE. Ab andria ē ancilla hæc; q̄ tū
adeo ne vrrū b c apti d
intelligo. DA. Adeon videmur vobis esse idonei ī qbus
.i. faciatis vras illu apud se dicit hic versꝰ clare ꝺ: vr senex audi
siones et irrisiones .i. opportune .i. festiua valde
sic illudatis. CHRE. veni in tpe. DA. ppera adeo puerū
.i. asportare .i. a hic ne senex audiat s. loco in .i. expedias
e .i. aliquo q̄ nūc es
tollere hinc ab ianua. mane caue / quoq̄ ex istoc excessis
extirpene euellēe .in miseriis versantē
dauū e terra re abducene frēnter reres
loco. MI. dij te eradicent ita me miseram territas? DA.
vt tollas puerū vel vt dicas cuius sit
f g
tibi ego dico / an nō? MI. qd vis? DA. at etiā rogas? cedo
in ianua. vultuose pferēdū p ironiaꝫ
cuiū puerum hic apposuisti? dic mihi. MI. tu nescis? DA
.i. permittere apposuisti puerū
.s. dicere b .s. dñi vel herilis filū
mitte id qd' scio: dic qd' rogo. MI vestri est? DA. cuius ve
indignāris cū exclamatiōe dicendū ē
i
stri MI. Pamphili. DA. Hem quid? Pamphili? MI. Eho
.s. pāphili nuptias
.q.d. ita k l
an non est. CHRE. Recte ego has semper fugi nuptias.
.i. flagitiū .i. puniendū et supplicio dignū cur .s. ita ofacinus
l
DA. O facinus animadnertendum. MI. Quid damitas?

puerum vrz sero
m
DA. Quem ne ego vidi heri ad uos afferri vesperi? MI.
exclamatio sed illã anũ verulã
n o
O hominem audacem. DA. Verum vidi cantharam suf
.i.pãnuriã pãnosz turantis .i.cũ parere sine ipso
p puerperii rpe
farcinatam. MI. dijs pol habeo gratias: qp in periundo ali-
multeres .i.valde qremerẽ non qbremeris
q r s
quot fuerunt liberæ. DA. næ illa illum haud nouit: cuius
causa hoc incipit. CHRE. si puerum positum ante ædes
pplouenam deinde altera cõside
ratione motus
viderit suam gnatam non dabit tanto herde magis dabit
apud se z bñ rese .i.nõ dabit ri certe .i.scias meze veru
tertiã psonã fingẽ bi gnatã sto z eloquenter
CHRE. non herde faciet. DA. nunc adeo vt tu scis sciens
auferas nunc .i.ex ianua plicã ãsi pedibus
volucndo
nisi puerũ tollas: iam ego hinc in mediam viam prouol-
misidẽ ãsi porro voluã .i.in.ceno z so-
z trudam t dibus vic
uam: tecp ibidem prouoluã in luto. MI. tu pol homo non
.i.sine meritis .i.decepto ãsi alia ex alia emergit fallacia .i.murmurari
u p assuetam
es sobrius. DA. fallacia alia aliam trudit. Iam susurrari au
ãsi in aure subimissis verbis lacenter dicti idignãtis .i.cõpulsus
.i.arhentensem interiectio
dio ciuem atticam esse hanc. CHRE. Hem. DA. coactus
.i.aure ciuili glz. queso .i.attica
y
legibus eam vxorẽ ducet. MI. au obsecro an non ciuis est
.i.de q possit fieri toc z tensio impendens fere .i.lapsus sum
CHRE. Iocularium in malum insciens pene incidi. DA
z tate ãsi cũ nunc .i.in rpe cõpetitue
3 primo videre oportune
Quis hic loquit? o chreme p tps aduenis: ausculta. CRE.
dolenz z murãtis
t.an a.
audiui iam omnia. DA. Ah ne tu omnia? CHRE. Audi
dico .i.audisti ne flagitia
b
ui inquã a principio. DA. Audistin obsecro (hem) scelera?
.i.supplicũ vt abstrahi vir magn .i.qñ deridas
de eo sumatur c d senez
hanc oportet in cruciatũ hinc abripi. hic est ille non te cre-
deridere iureiurãdo z tectũ
e f
das dauũ illudere. MI. me miseram: nihil pol falsi dixi mi
.i.scio sez vti est
senex. CHRE. noui omnẽ rem: sed est simo intus. DA.
.i.intus .i.noli me tangere .i.scelerare z .i.vis dicere vel aliqd tale
g sceleris plene h
Est. MI. Ne me attingas scelestе. si pol glycerio non om-
stulta incon sere possum
i siderata k
nia hæc. DA. eho, inepta nescis qd sit actũ. MI. quid sciã
.i.patre plilomene .i.aliter non
DA. hic socer ẽ alio pacto haud poterat fieri: vt sciret hæc
volentis pdicere debas .i.qui referre
l
quæ volumus. MI. Hem prediceres. DA. paululũ itere-
.i.postulat .i.naturalis z inge
m instigat nita accusatio
se censes, ex ão omnia vt fert natura facias an de industria

m Quem ne ego. Vult negando irritare mu-
lierẽ ad confirmanda quæ vult.
n O hominem audacem. Exclamatio
Misidis testimonium veritatis est.
o Verũ vidi cantharã. Vide infirmitr agumẽ
tũ prius vidi puerũ afferri dixit post non puerũ
sed cantharã: & hoc dixit vt leuiter redarguat.
Misidẽ nõ vt vincaf hoc enĩ vidisse se inuit can-
tharã si nõ puerũ portãtẽ. p Suffarcinatam.
Propriũ ẽ animbus suffarcinatas eẽ & q̃ sub veste
multã ferre solent latẽtia: q̃ cũ reuolutas sursum
vestes atcp succinctas habẽt: eo quidẽ vt nõ nul
la ferre possint dicuntur suffarcinate.
q Aliquot. Non pauce sed multæ.
r Libere. Testimonia libera contra seruum
et hoc ppriũ est Therentii. Nam de romano mo
re hoc dixit. s Ne illa illum haud nouit Da
uus conuertens sermonem ad spectatores de mi
side in tertia persona loquitur. Ne. i. certe sed m
Vallã valde sed m donatũ Cicerone probat: d.
Ne illi vehemẽter errant. t Prouoluã in luto
De pximo repetiuit, puoluã qm̃ noia sunt para-
nomasia; quãdo q̃ verba panomẽ dicũtur. Et
dolo quidẽ minaf qd facturus nõ ẽ: verũ sedulo
id agit vt iam puer tollaf in mediũ simul eĩ ser-
uet chremeti vt ipe recuset generũ non vt a q̃quã
passus videatur iniuriam.
u Sobrius Quasi sebrius separatus ab ebrio
vt Secretus dicitur quasi separatus ab his que
discernuntur. x Fallacia alia aliam trudit.
Prouerbium cui subiacet memorẽ mendacẽ eẽ:
oportere. y Au obsecro. Au interiectio
conturbate mulier. y Ioculariũ in malum.
E contrario & pantifrasim, p graui: modesto ac
nimio. z Quis hic loquitur. Principiũ lo-
quẽdi Dauus chremeti dat pfecturus que ipe co
natus est. a Ah ne tu oia. Ne pro an legit:
aut vt ne, pducaf & accipiaf, p non: nõ tu oĩa. s.
audisti. b Audistin obsecro. Exultãs Da-
uus infert & cõculcat frequẽter repetẽdo. Itẽ dif-
ficile credendo affirmat se nõ sciuisse presentem
chremetẽ vt hac cõfirmatiõe nihil illã de se faci-
at suspicari. c In cruciatũ hinc arripi. In cru
ciatum non in crucem
d Hic ille est. Cum emphasi quasi vir ma-
gnus sed hoc chremetẽ oñdens dicit cũ ironia.
e Me miseram. Subpalpitatio mulebris
f Misenex. Bene senex quia quasi alienior
eẽt & ignotus. g Ne me attingas scelestе.
quedam ostenduntur aperte in comediis: que-
dam ex aliis personis, intelliguntur. Hic ex illis
verbis Misidis bene itelligitur quod Dauus vo
luit eam verberare nitebantur.
h Si pol Glicerio non omnia hoc. Aposio-
pesis tertia q̃ aliene persone internentu retice-
tur. Fiunt autem aposiopesis tribus modis: aut
per seipsum & ad alium transit & est prima.
Aut tacet nec vltra aliquid dicit: & est secunda.
Aut alterius interuentu persone scilicet & est ter-
tia. i Eho. Hac interiectione mouet atten
tionem.
k Nescis quid sit actum. Nescis plerunq;
dicitur ei non quem volumus redarguere iperi-
tie aut ignorantie. sed quẽ facere volum' vt velit
libenter audire.
l Paululum interesse Nonne per multarum
est. m Ex animo omnia vt fert natura.
Ephexegesis est.

In hac scena. XXI. psona ad castrophen machinata loquit. Nã hic Crito nihil argumẽto deber nisi absolutionẽ erroris eius simul & verbis suis q̃ grauis q̃ modestus q̃ iust⁹ sit oñdit. a Habitasse Dicit nõ habitare q̃a mortua ẽ. b Optauit Optare est vnũ de duob⁹ eligere. Nota primũ dolet Crito. q̃ meretrix fuit. Sccdo pgressus q̃rit q̃ mortua ẽ Et nota q̃ tria dixit Crito cõtẽpsisse crisidẽ: patientiã honestatẽ & pauptatẽ & seruatũ est graui viro: cũ illũ sobrine pudet sil' hic oñdit eius generis fuisse crisidẽ vt q̃ pbe viuere potuerit nisi vt ait necessitas cogeret. c Quã in pria honeste Antitheton primũ. Itẽ his verbis a poeta iã honestus inducitur crito: & dign⁹ cui credi oporteat. d Paup viuere. Ad illud. Sed inopia & cognatorũ negligẽtia. ꝛc̃. e Eius morte ea ad me. Hic ius tractauit dicẽdo redeũt. qa i familiã redeũt si nõ ẽ heres de pximo aut ex testamento. f Sed quos pconter video. Interrogatio ẽ cui neq̃o respõdet aut sic: aut nõ. Percontatio cũ nihil horũ g Consobrinus. Sobrini sũt cõsobrinorũ filii: nã sic dicit menander verũ vt alii putãt de sororibus nati hi sunt cõsobrini quasi sorini dicti. h Quid vos Hic p gressio loquẽtis ad interrogandũ idẽ putas inqt q̃ illa perit: vos aũt q̃ mõ? i Vt q̃nius aiunt q̃n vt volum⁹ nõ licet Et ad pñtis & p̃teritevi te excusationẽ ptinet ista rõsio q̃ purgat volũtas crisidis in questu meretricis. Et ẽ q̃si puerbiũ q̃. le est illud. Cecilii in plocio viuas vt possis quãdo neq̃s vt velis. k Quid gliceriũ iã hic suos Cõuenit hereditatẽ petẽti: sic & iudici futuro de pluribus indagare: ergo recte & bono ordine q̃ siuit quid crisis? quid vos? quid gliceriũ. l Vtinã Nouo genere exoptationẽ p negatiõe intulit: & q̃si nõ reperit. m Haud auspicato huc me. id ẽ mauspicatus qđ nõ eẽt auspicatus & vsitatũ veteres sic dicere. Si qđ aliquãdo aliter euenisset quã vellẽt. u Semp eni dicta atq; habita. Nõ credita: quia aut veris credendũ ẽ aut etiam falsis. Que tñ inuenerauerũt hinc Ci. ita habeant ita dicant habita ergo plus ẽ quã credita: semper

CHRITO senex MISIS DAVVS

.t.in hac pte vrbis plana ⁊ lata .s.mihi chritoni chrisis
a hoc qued sequit

N hac habitasse platea dictũ est Chrisidẽ quæ
seßam .t.elegit. .t.acchrere q̃si aio sua
b hereditis hũdi

sese inhoneste optauit pare hic diuitias potius q̃ in patria
.t.inops chrisidis g morte g legem
d c

honeste paup viuere. eius morte ea ad me redierunt lege
q̃ paup .t.interrogem salui sitis vani ⁊
f misidi dictum

bona. Sed quos pconter video saluete: Mi. obsecro quem
.t.cognatus chrito sc̃z
g

video? est ne hic chrito sobrinus chrisidis? is est. CHRI. o
assueuerat o salutãtis .s.perit sedlipe
est non q̃si responsio diute gemitus

Misis salue. Mi. Saluus sis chrito. CHRI. ita chrisis? Mi.
diutãdo me ⁊ .i certe .t.destrugit facinus
pferenda herã vel perit h

Hem. nos quidẽ pol miseras pdidit. CHRI. quid vos? q̃
medo .s.vos .t.sat; ne .t.perit vtr nos .t.possumus vt ferrum
habetis .s.vos habetis hcamus recte i

pacto hic? satin recte. Mi. hem. nos ne? vt quimus aiunt.
.t.q̃ .s.habere vel facere gnitur.
h

q̃n vt volumus: nõ licet. CHRI. Quid gliceriũ? iã hic su-
l .t.q̃si nõ reperit .t.adhuc nõ repit

os pentes repperit? Mi. vtinã. CHRI. an nõdũ etiã? haud
.t.nõ facilter .t.applicat .s.eã nondũ pentes repisse
m adegit

auspicato huc me appuli. Nã pol si id scissem nunq̃ huc
.t.nũq̃ huc accessissem .s.chrisidis gliz. iudicara estima
vel subleuassem n ta credita

tulissem pedẽ. Semp eius dicta est esse hæc; atq; habita so
.s.bona chn. quasi seuẽ paupem exercitare agitare
o .t.directa

ror: q̃ illius fuere possidet: nũc me hospitem lites sequi q̃;
.t.in hac vrbe q̃si difficile .t.inutile ad eiusm

hic mihi sit facile atq; vtile: alior; exẽpla cõmonẽt. simul

.s.g lr.

arbitror iam esse aliquẽ amicũ & defensorẽ eius. Nã fere
adulta exercera grã .i.discessit ex andro clamitare possint cauillatorẽ mẽdicũ
p dis natu maior q
grandiuscula iã pfecta est illinc, damitent me sicophantã
.i.successionẽ repetere in .i.inopẽ et q̃si pe vacuã oĩb⁹ bõis q.d.nõ est
sobrie tudicio r rentem stipem .i.preces relinquere honestus
hereditatẽ persequi mendicũ: tum ipam dispoliare non li
q̃ q̃ nõ .i.aduena obsolute vt equũ aut bonũ
sint sua peregrine .i.obseruus
cet. MI. optime hospes pol chrito /antiquũ obtines. CRI
lr. cũ .i.cũ huc venerim q̃us nihil q: libẽtissime te
q: habiturus sim ducam
Duc me ad eam quando huc veni: vt videã. MI. Maxime

DA. Sequar hos: nolo me in tempore hoc videat senex

Sicophanta.i.calũniator: quia delinquens in sontẽ falso crimine calũniabatur. r Mendicũ. Mendicus vt vult Varro animus dicit. vl' vt Festus ait ex sententia varri a mente quẽ fefellerit fortuna. vel q̃ pcatur q̃ q̃ vt vitæ suæ medeat cibo & tunc a medeor dicitur.

Quintus actus

CHREMES SIMO

.i.nunc pbara

Atis iam satis Simo spectata erga te amicicia
syncopa subire nũc .i.cessa
.i.siste pces
est mea /satis peridi incepi adire /orãdi iã finem face: dũ
.i.laboro .i.morẽ gerere ppe modũ phi. certe nunc
.i.ludibrio inquinaui b
studio obsequi tibi: pene illusi vitã filiæ. SI. Immo eĩ nũc

q̃ maxime abs te oro: atq̃ postulo Chremes: vt beneficiũ
verba inceptũ pauloañ tpõ effectu .i.cõfirmes .i.q̃ntum
c
verbis initum dudũ /nũc re cõprobes. CHRE. Vides q̃
.i.iust⁹ petitor .i.nimia cupiditate
d
iniquus sis præstudio: dum id efficias quod cupis /neq̃

In hac scena. XXII

cõtinet disceptatio officior̃ inter se de officio amicor̃ & paterna pietate tractantium.

a Satis satis. Hæc repetitio oñdit Chremetẽ cumulate suo in Simonẽ functũ officio. & hæc velut quedã controuersia est. nanq̃ iniuriarũ reus sit Simo cõtradicit p cõiecturã falsũ est eẽ qđ intendit: cũ pãphilus neq; amet neq; ex eo natus sit filius. & adhibẽ deriuatio causæ: qa dicit meretricẽ ista oia esse molitã ad disturbãdas nuptias & bene negaturus filiã purgat prius officiũ suũ de fide promissa & vltra accusat ipsum.

b Immo etiam q̃ maxime. Renunciare affinitati Chremetem aut parum adhuc intelligit Simo: aut subtiliter dissimulat vt ad fidem promissam hominem compellat.

c Initum.i.inceptum. Ab ineundo. vnde & inicia quoq; dicimus.

d Quod cupis. Etiam quod velis legit & quod iubes.

e Iniuriis. Iniuria eſt ſiue dicitur quicqd nō iure fit

f Perpuliſti me vt homini ⁊c. Hic eſt tota accuſatio homini adoleſcentulo. Sic Saluſtius. occultanti ſe tugurio mulieris ancillæ.

g Filiā vt darem. Inuidioſe dare non pmitterem dicit: darem: q̄tum in te eſt.

h In ſeditionem /atq; in incertas nuptias. Quin eā fortaſſis relinqueret: & in alteri⁹ amore fixus inhereret: aut rōnē aliquā iniret qua eam repudiaret.

i Dum res retulit. Cōpoſitū pro ſimplici poſitum eſt: tulit & altius q̄ decet comicū charactherem dictum videtur.

k Per ego te deos oro vt ne. Defenſio p conſecturam. & eſt ordo: ergo oro te per deos

l Quibus id maxime. Argumentū a perſona. Item a cauſa rationatiua.

m Vbi ea cauſa q̄obrem hæc faciunt. Non intulit ob quā cauſam: cum ſupra dixerit: ea cauſa ſed quaſi dixerit vbi eas res intulit q̄obrem hæc faciunt. Item aut rem aut cauſa abundat.

n Ibi me adeſſe neuter præſenſerat. Creditur & ſiviſus a Muſide erat tū ignorabatur eſſe chremes donec diceret Dauus. Hic eſt ille non te credas Dauum ludere.

o Dauus dudum prædixit mihi. Hic oſtēdit quid velit callidus dauus vt prædiceret futurum ſeni id quod ipſe erat facturus.

p Neſcio quid .i. quare vt ſit aduerbiale.

q Ac volui dicere. Ac pro contra q̄.

miſſā menſurā liberalitatis vel māſuetudinis debite in amicicis
q̄rū ipoſſibile mēte voluiſſe
modū benignitatis /neq; quid me ores /cogitas /nā ſi cogites /remittas me iā onerare iniurijs. SI. Quibus. CRE.
.i. ceſſans deſistus grauare .i. iniuſtis petitionib⁹ .ſ. iniurijs te oneret ſuſpicetis c
dolē .i. tuis ſperantis p̄bus m. eipuliſti q̄ filie
etis f
ah rogitas? perpuliſti me: vt homini adoleſcentulo in alio
.i. detento .i. p quē alienū .i. a cōiugio legitio diſcordiaꝫ
g h
occupato amore /ab horrēti ab re vxoria filiā darē in ſedi
.i. nō ſtimas
i
tionē /atq; īcertas nuptias /eius dolore atq; labore gnato
.ſ. q̄dā ꝑpuliſti pā. q̄ amoris grauit vulnere ſauci⁹ eſt .i. q̄dm hōeſta .i. paric
inederet vt id facerē .i. q̄dm i poſtulauit
vt medicaret tuo; īpetraſti; īcepi dū res retulit; nūc nō fert
.i. partaris opetret q̄n q̄dē filiā nō ſū daturus .ſ. ex ea diuitre nos
.i. ex athenis dicūt hoies ēſſe rumorē
feras. Illā hinc ciuē eſſe aiunt. puer eſt natus. nos miſſos fa
non .i. tibi impes aut
h ꝑſuadeas
ce. SI. Per ego te deos oro: vt ne illis aīm inducas credere:
valde peſſimū
l
q̄bus id maxime vtile ē illū eſſe q̄ deterrimū: nuptiaꝝ gra
.i. filiam q̄n gra ꝓpter quā cām
m
tia hæc ſūt ficta atq; incepta oīa. Vbi ea cā q̄obrē hæc faci
.i. ablata .i. ceſſabūt fingere ⁊ .i. te de capis
cōmiſci mendacio
unt erit adempta /deſinent. CRE. Erras cū dauo egomet
q. d. intelligo q. d. ſerio nō ſiſtare c
.ſ. tuis
vidi obiurgare ancillā. SI. Scio. CRE. At vero vultu /cū
.i. ꝓcepera qđ dicis obiurgaturas
n ⁊ offurbaturas
ibi me adeſſe neuter tū p̄ſenſerat. SI. Credo. & id factu
.ſ. mulieres illas o p ire vel ꝓpter qđ
ras dauus dudū p̄dixit mihi. & neſcio quid tibi ſum obli
.i. ſicut vel
ꝓpter quē q
tus hodie ac volui dicere.

DAVVS CHREMES SIMO DROMO

.i.securo volo ꝛ mbeo vt ſtatim fiat

a Nimo iã nunc ocioſo eſſe impero. CHRE. b Hem Dauũ tibi. SI. vnde egredit? DA. meo

.i.auxilio criconis alienigene

præſidio atq; hoſpitis. SI. Quid illud mali eſt? DA. Ego c cõmodiorem hominẽ aduentum ad tempus nõ vidi. SI.

.i.opportunioꝛem .i.aduenientẽ .i.comodius ſtepſis

Scelus quẽ nam hic laudat? DA. Omnis res eſt iam in va d do. SI. Ceſſo alloquiꝛ? DA. Herus ẽ: quid agam? SI. o ſal-

.i.ceſſito

uebone vir. DA. Hem o ſimo /o noſter Chreme oĩa ap- e parata iam ſunt intus. SI. Curaſti probe? DA. vbiuoles /

.i.valde bñ dicis certe .i.q̃ hoc loco in q̃ .i.deeſt

accerſe. SI. Bene ſane, is enĩuero hinc /nunc abeſt. etiã tu f hoc reſpondes /quid iſtic tibi negocij eſt? DA. Mihin? SI

.ſan non .i.vbi ru es añ operę ſollici .ſ.loq̃ris in e

Ita. DA. Mihi ne? SI. tibi ego. DA. Modo introij. SI. qua g ſi ego q̃dudum rogem. DA. cũ Gnato tuo vna. Sí. an ne

oppꝛimoꝛ angor s infelix t

eſt intus Pamphilus? DA. Cruciorꝛ miſer. SI. Eho? nõ tu

.i.ꝓbe ſeruę q̃ me toꝛques tãtopę

dixtin eſſe inter eos inimicicias carnifex. DA. Sũt. SI. cur h igitur hic eſt? CHRE. Quid illũ cenſes? cum illa litigat.

.i.potius .i.cõgruũ incõ .i.facilã

DA. Immo vero indignũ Chreme iam facinus faxo /ex i

.i.audis .ſ.intro paulo añ .i.ecce illic cũ illic vi- a

me audies. Neſcio quis ſenex mõ venit /ellũ confidẽs & b

.i.callidꝰ .i.foꝛmã cenſeꝭ tudicaꝛ cẽ tãi grauis ad lau

doctus pcii q̃tus eſtiaꝭ dem hic

cautus? cũ faciem videas? videtur eſſe q̃tiuis pcij triſtis ſe- c

.i.rigoꝛ q̃dã .i.ꝓſtãtia q.d. q̃d nouꝭ mali ap

ueritas ineſt in vultu /atq; in verbis fides. SI. Quidnã ap d

.ſ.appoꝛto criconẽ

portas? DA. nihil equidem niſi q̃ illũ audiui dicere. SI. e

.ſ.paucis q̃ hec pticula tandẽ ha bñ ꝛ ꝓſtãter dixit ſcire athenieñ

ber quoddã vrgẽs ꝛ accelerãs

Quid ait tandem? DA. Glycerĩũ ſe ſcire eſſe ciuem atticã

In hac ſcena. XXII

principiũ iudicii & iracũdia ſenis cõtinet /atq; in ea vehemẽter exponit cõſuetudo pris ac dñi offenſi & indignantis. Dauus exultans egredit nũcians prona eſſe oĩa ad ſecuritatem.

a Anio iã ocioſo. Ocioſo. i. ſecuro: qa negocij ſollicitudo eſt. b Impero. Suphe dixit Summũ em̃ iudicij ſecuritatis eſt ſuperbia.

c Vnde egredit. Nõ interrogat ſed cũ admiratione: vel magis cum indignatione dicitur.

d Meo pſidio. Dauus nõ videns chremetẽ neq; Simonẽ cõtinuat ſuũ ſermonẽ impoꝛ quẽ eſſe ocioſo aio meo pſidio. e Ego cõmodiorẽ hoiem. Hic Dauus admiraꝛ q; in ipſo articulo periculi ſupuenerit Crito. poteſt em̃ cõmodũ eſſe in hoie aliq̃d: & alieno tpe ſupuenire põt & cõmodũ eſſe in hoie. ſed oportunũ malũ & aduentũ hre põt. nã cõmodũ in hoie eſt aduentus in facto eius. tps in oportunitate facti. f Scelus quænam hic laudat. Non eſt ſoleociſmus. ad ſenſũ em̃ /nõ ad verba. reſpexit etem̃ ꝓpter ſenſus verba ſũt: nõ ꝓpter verba ſed ſenſus.

g Omnis res in vado eſt. i. ſecuritate. nã vt in ꝓfundo ꝓiculũ eſt: ita in vado ſecuritas. Prouerbiale ſermone tritũ. h Quid agã. Plus eſt dicere q̃ cogitare de fuga. i Saluebone vir. Ironia eſt q̃ eſt maioꝛ i increpatiõe. cũ em̃ oẽ genus crimis aliqs ſupauerit: tũc excluſi ironia laudamus. k O noſter Chreme. Quia noſter dicit latenter dicit Glycerĩũ filiã Chremetis eſſe ĩuentã. l Oĩa apparata iã ſũt intus. Quia ſup̃ dixerat ſenex. abi intro & q̃ pato opus ẽ para: m Benę ſane. i. valde. Nã q; ſanus eſt is eſt validus. n Mihin. Quãdo nõ ſumus pati ad rñdendũ ducẽdo tps eludimus. o Mihi ne. Dixerat priꝰ corrupte: nunc plene, ꝓfert apparet ita turbari Dauum mõ cõſilio poete vt oĩes amittat fallacias /& oppꝑſſus prodat Pãphilũ dũ malũ cominus perhorreſcit: totũq; hoc ex argumẽto eſt. vult em̃ iam poeta cataſtrophe pateſieri. p Mõ introij. Hoc ſignũ pturbationũ inducit a cõſcia Daui. q Cũ tuo Gnato vna. Serui excuſatio /filii accuſatio eſt. & hoc q̃ſi prurbatio dicit ſeruo: ſed conſilio poetæ exitũ feſtinantis de reſolutione fabulæ. r An ne eſt intus pãphilus. Cauſa iræ vehemẽtior ĩuẽta eſt. s Cruciorꝛ miſer. Dauus in verbis depꝫheſus & oppꝑſſus neſcit q̃d rñdeat. ſed videt ſe excuſaſſe filiũ ſe excuſando. Cruciorꝛ in maxia ſũ cõſtitutus anguſtia. t Sunt. Nulla rõne dicit ſũt. ſed ne nihil rñdeat nã turbatus eſt vtpote oppꝑſſus. v Eho. Interiectio oñdẽs Dauũ oppꝑſſũ & verbis ſuis captũ. vl̃ eſt interiectio mouẽs attẽtionẽ. x Cũ illa litigat. Chremi cõuenit hic ſermo. hic em̃ irridet q & ſup̃ dixit. Amantiũ iræ amoꝛ reintegratio eſt. & irridet illis Simonẽ Chremes: qa dixit: iræ ſũt inter Gly. & Gna. y Immo vere indignũ. Chremes bñ ad eũ loqtur q eſt a nuptiis deterrendus. vel q nõ interturbet oꝛonẽ ſuã. vel quẽ ſup̃ ſibi pcatorẽ deſtinet ita loqtur q̃ſi hæc ſit cã curſit Pamphilus ingreſſus q̃tenus eius. ſ. intendaꝛ a Critone hoſpitæ ducendæ vxoris animus quã ciuẽ attica nominauerit. z Neſcio quis ſenex. Bene neſcio. quis enim ſi notus eſſet videretur gratificari. id ẽ gratioſus eſſe. teſtis & minis verus. a Ellum. Veteres: quod nos illum dicimus: ellum vl̃ ollum dicebant q̃ quis ellum quidam ecce illum volunt intelligi tanq̃ pro ipo Dauũ Glycerii oſtendit Dauus dicens ellum quaſi en illum. Eſt em̃ vt alii volunt ꝓnomen: vt alii aduerbium demonſtrantis. nã ꝓnomen huiuſmodi veteres ſic proferebant ille ellus ollus ſed vt diximus aduerbium compoſitum ex pronomine videri poteſt vt ſit in eo vel in en vel ecce vt ollum. i. en vel ecce illum ad paruitatem.

b Quantiuis pcii Ad magnitudinem refertur quantiuis.

c Dromo dromo. Commotus ira & dolore nihil dixit nisi q̃ solarijs i. seruos verberatorẽ & punitorẽ aliorum sæpius vocat.
d Verbum si addideris. Bene. quia omnia p̃sente socero contra nuptias loquitur.
e Audi obsecro. Pleriq; a verberandis vel indulgentia loquitur vel mora.
f Quantũ potes. i. celerrime quia segniores se ostendunt serui ad puniẽdos collibertos scilicet mora captantes veniam indignantum dñorũ.
g Quadrupedem. Vtrum ligaturæ genus ẽ sic dictum quadrupedes an quadrupedem ferã an quadrupedem. i cum pedibus ac manibus / an quadrupedem pro seruo vt fugitiuo posuit.
h Constringito. Mire ne quid fiat tragicum in comœdia vsq; ad vicula ita progreditur: nec quicq; tentat ne quoq; tendat vlterius.
i Si viuo tibi. Qui certa minari volunt ĩcertam facinnt vitam suam.
k Herum quid sic perdi ꝛc. Cum ingenti p̃nunciatione dirigit.

indignãtus .f. veni .f. veni

c

SI. Hẽ Dromo dromo, DA. q̃d est? SI. Dromo, Da. audi

.f. vnũ cogã re ta aduncerus treq; r. sumit
cere aut aliquid tale

SI. Verbũ si addideris Dromo. DA. Audi obsecro, Dro;

.f. me facere .i. p̃ alrũ vel elatũ vnũ .i. celerrime
in alrũ rapiẽdo ĩ carcerẽ .i. celeriter cape f

q̃d vis? SI. Sublimẽ intro hunc rape q̃tum potes. DRO.

.f. rapiã .i. cur rapiã .i. liber u. p̃ i poũit

Quẽ? SI. Dauũ. DRO. Quãobrẽ? Quia lubet mihi rape

.i. nũq; dico .i. falso affir
tibi rape masse

inq;. DA. q̃d feci? SI. Rape. DA. Si q̃q; inuenies me mẽ

q̃ pl'ẽ. q̃ .i. nũc .i. arũ celeq; vl effi
verberaro multũ perturbarũ ciã

titum / occidito. SI. Nihil audio. ego te iã cõmotũ reddã.

.i. q̃q; .f. q̃ dico .i. rancũmõ .i. dn opam .f. dauus
dromo

DA. Tametsi hoc verũ est. SI. Tantũ tu cura ad seruãdũ

.i. ligatum .i. audis ne .i. rispositũ in mo .i. firmo ligaro
g duz q̃drupedis h .i. fac

vinctum: atq; audin quadrupedem cõstringito. age nũc;

turãtis .i. q̃d sit piculuz
i h

iam ego pol hodie si viuo tibi claue ostendã q̃d sit pericli

pã. .i. noli fenire

herũ fallere. & illi patrẽ. CHRE. Ah ne sæni tanto pe: SI;

p̃ tionã q̃ in p̃cm filiꝰ .f. pan.
cẽ deberet

o Chreme pietatẽ gnati nõ te miseret mei? tantũ laborẽ ca

.f. me horta .i. eg redere de .i. vrq; pudore lam
p̃cm nis glycerii domo aliq̃d cit

pere ob talẽ filiũ: age Pãphile. exi pãphile. ecq̃d te pudet.

In hac scena XXIIII

est accusatio quæ soluitur defensiõe in eo quod ad amorem pertinet per concessionẽ in eo quod ad Critonis personam per coniecturam.
a Quid ais omniũ. Aposiopesis tertia & est ad deformationẽ peccati: & est irati familiaris aposipesis cum pro dignitate peccati non inueni-

PAmphilus SIMO CHREMES

pent viso p̃re .f. qui me vult .i. q̃d er oib' excusari
.i. pdit'ssũ ont' b' q̃ dici p̃t acto

q Vis me vult? perij pater est. SI. Quid ais om

dolentis digentis .i. p̃ditus ifec
.i. facrũ re

nium? CHRE. ah rem potius ipam dic. ac mitte male lo-

qui.SI.Quasi quicq̃ in hunc iã grauius dici possit. Ain tandem Glycerium ciuis ẽ:Pã.Ita pdicant.SI.Ita pdicãt: o ingentẽ confidentiã/num cogitat/quid dicat:num fa/cti piget:vide:num eius color pudoris signũ vsq̃ indicat Adeon impotenti esse animo:vt præter ciuiũ morẽ atq̃ le/gem/& sui voluntatem patris:tamen hanc habere stude/at cum sũmo probro.PAM.me miserum.SI. id demũ sensisti Pãphile:olim istuc/olim cũ ita aim in/duxti tuũ hoc quod cuperes aliquo pacto efficiundũ tibi: eodẽ die istuc verbũ vere in te accidit.sed qd ago:cur me excrutio:cur me macero:cur meã senectutẽ hui⁹ sollicito/amẽtia:an vt p huius pctis ego supplicũ sufferã:imo ha/beat valeat viuat cũ illa.PA.O mi pater.SI.qd mi pater: q̃si tu huius indigeas patris.Domus/vxor liberi inuenti/nuito patre/adducti/qui illã ciuẽ hĩc dicant.viceris.Pã/ter/licet ne pauca:SI.quid dices mihi.CHRE.attamẽ/simo audi.SI.audiã ego.qd ego audiã Chreme.CHRE/at tandem dicat:sine.SI.age:dicat:sino.Pam.ego me hãc/amare fateor.si id est peccare:fateor id quoq̃ tibi pater me/roraliter/ riddam/dedo:quiduis oneris impone.impera.Vis me vxorẽ duce/re.hanc vis amittere.vt potero/feram.Hoc modo te obse/cro.vt ne credas a me alllegatum hunc senem.sine me ex/purgem/atq̃ illum huc corã adducam.SI.adducas.Pã/sine pater.CHRE.æquum postulat/da veniã.Pam.sine

atur cõuiciũ Quid ais:Nõ interrogantis sed iue hẽtis.& est eclypsis multa significãs in eo q̃ di/cit oim. b Ain tandẽ. Querit probus grã maticus ain quæ psonis sit.& an vna sit. Est aũt ain q̃si ais ne.& mire q̃si ipe dicat qd dauus dixerat:ergo ain pcontatiuũ verbũ ẽ. c Tan dem pro tũ. Videt aũt melius capi vt rnsionẽ ce lerẽ augeat. d Ita pdicant. Adeo in hac reue hemẽter cõmotus senex hoc ipm repetit pdicãt p iracundiã.nã repetunt verba in qbus arguit im prudẽtia. e O ingentẽ cõfidentiã. Cõfidẽtia in malã ptẽ hic accipit:sed sup in bonã. Fiducia vero spiũ bonã. f Nũ cogitat. Ita vt solent irascentes:auertit oronẽ a secũda ad tertiã perso/nã ab ea cũ qua loq̃bat ad aliã. g Nũ ei⁹ co lor pudoris. Paterno aio dicit: nãq̃ patribus erubescere pudẽtes q̃ esse familiare est cui contra riũ est erubuit. h Vt pter ciuiũ morẽ. Tria cõtẽpta sũt.mos/lex/imperiũ pris. i Tamẽ Cũ nõ dixerit q̃uis subiecit tñ & figura est ana colutoii:al's vnũ sine altero nõ ponerẽ. k Me miserũ. Iniciũ defensiõis & deploratio ca/lamitatis & miseriæ q̃ in amore culpã remouet a voluntate sua:cũ pr q̃ amat filiũ viciũ mentis dicat eẽ nõ impulsũ. l Mõ nei id demũ.s.p. Cõprobatiõe oñdit eũ esse miserũ. m Demũ Signũ est tarditatis.& sentire dicit:q̃ vix colligit se.vixq̃ animaduertit.vt alibi.vix tandẽ sensi sto/lidus. n Olim. Obiurgatio est qd dictũ ẽ olim.cõfirmationẽ aũt p repetitionẽ ostendit. o Sed qd ago cur ꝛc. Pròpriũ est pentibus i dignatiõe velut abiicere curã filiorũ cũ destoma chati fuerint:& est eclypsis ibi p aposiopesim. p Cur meã senectutẽ Nõ dixit me qd prius est sed miserabiliũs dicit q Imo hãc hẽat vi Nõ irascit vt pr sed dissimulat vt alienus:qa vehemẽ ter dolet. r Mi pr. Principiũ factũ a cõcilt atione. s Quasi tu huius indigeas.p.Huius oñdẽs se dixit. t Domus Vxor l. Mira gra uitate sensus elatus ẽ:nec de Menãdro sed ppriũ Terentii. v Liberi. Dicit in plrali cũ vn⁹ eẽt oratorie de vno pluraliter dixit. x Inuenti. Nõ geniti iuidiose scdm illud.hoc scio vnũ ne/minẽ pepiisse hic. y Viceris Verbũ ẽ eius q̃ vix sibi extorquet vt abiiciat curã & ppriũ pa tribus ac familiare iratis. z Pr licet ne pauca Titubãs & balbutiẽs oro pudore & cõscia lo/quẽs copiã petit. a Age dicit simo.Hoc nõ ex aio,pmittẽtis sed cũ stomacho patiẽtis ẽ. b Fgo me amare hãc f. Amphibologia,qa duo actiui cũ infinitiuo. c Hanc. Nõ glycerium cuius noie offendit sænex:nec ignominiã vitans vocat eã pegrinã. d Si id peccare est fateor. Noli inq̃t me accusare qa amo. amantẽ em̃ ne/mo accusat.Febricitantẽ nemo accusare põt cur febricitet:Mire igit & subdefendit culpã:& assẽ sus irato est. e Dedo. Bene.quia deditio i hoste fieri solet. f Quiduis oneris impone. Executus est translationem oneris dicendo im/pone impera. g Vt potero feram. Obse/quium sine voluntate ostẽdit & multum valet sub Chremetis præsentia hæc confessio ad recu sandas nuptias. h Sænem.Dicit vt de hac appellatione pondus adiiceret testimonio. i Adducas. Simo indignatus q̃ illum petit adduci:Pãphilus repetit verbum sibi displicens dicis vt adducas illum:iudignãter,pferendũ est. k Aequũ postulat. Artificiose interponit lo quentẽ chremetẽ quẽ volens vsq̃ ad cognitionẽ filiæ suæ retinere non facit irasci pamphilo ad cõ

temptum filiæ: & post hoc abire de medio.
l Dum ne ab hoc falli comperiar. O paterna pietas: ipse accusator est & redargui se cupit.

.l.psuadeã tibi hoc .l.permitto .i.rẽ quãlibet dũmõ ꝓpter.
e re impetrem l .i.nõ

te hoc exorem. SI. Sino: q̃ duis cupio: dũ ne ab hoc me fal
.i.deprehendar .i.dicito
cognoscar

li cõperiar chreme. CHRE. pro peccato magno paululũ
.i.reprehensionis accusationis turgit eructatus
.i.sufficit in suũ filiũ.p.

supplicij satis est patri.

In hac scena. XXIIII.

CRITO SIMO CHREMES PAMPHILVS

progredit Crito in cuius verbis nõ mõ ipe promittit sed etiã q̃ & Pãphilus dixerit demõstrat & hic ois error apiet fabulæ Crito alloqtur Pãphilũ orantẽ vt firmus staret verbis contendendo aduersus patrem.

a Mitte orare harũ vna. Dicẽdo vna hanc ondit multas esse cãs: etiã pares esse magnitudie: dicendo q̃uis & distinctiõe distinguit triplices eẽ.

b Andriũ ego video Critonẽ. Bonũ inicium agnituram filiã itaq; cõpendii cã nõ laborãt de agnitõe psonæ Critõis vt ab eo facile doceri possit.

c Saluus sis. Crito ne laboret ad psuadẽdũ miro cõpẽdio poetæ iã crito notus est Chremi.

d Insolens. i. insuetus insolitus. inde insolentia id est insuetudo. Cicero. Moneor etiã insolentia loci. Item insolentia dicit arrogantia. Item differunt arrogãs & insolens. Qui em ꝓter legẽ agit humanã dicit arrogans & naturalẽ insolẽs dicitur. Cicero. Ipa victoria q̃ natura insolẽs dicitur

e Euenit. Pudet fateri ꝓpter hereditatẽ venisse & vidisse ipm esse qui dixerat sup. Clamitent me sycophantã hereditatẽ prosequi. ne igit vltra interrogẽ. & hanc veritatẽ cõpellat dicere. p. euenit rndit cõditionaliter & ptinus cũ alio aliũ incipit sermonem dicens: sed hiccine est simo.

f Tu ne impune. Nunc acriter Critonem aggressus: dilatauit icusationẽ & generalẽ fecit virtute oratoria.

g Illicisti. illigas. Vnde licia dicta sunt quasi ligia.

h Sollicitando. Sollicitare interdũ significat

.i.cessã rogare q̃sequunt .i.quelibet .i.qõ petis
a desiste

m Itte orare, harũ vna quæuis causa me vt faci
he sũtkãc .i.tua benuolẽtia honesto mõ affabilitas
.i.quod dicitur sũ

am monet, vel tu vel quod verum est vl qd
.i.glycerij plurimũ amo ex andro insula
.i.volo b

ipsi bene cupio Glycerio. CHRE. andriũ ego video Cri
ꝓcero .i.crito .i.solue .i.cur
andri c

tonem: certe is est. CRI. Saluus sis chremes. CHRE. qd
.i.venisti .i.insolitꝰ insuetꝰ t.cõtigit casu aliq̃ athenas venire
b c virum

tu athenas insolens: CRI. euenit. sed hiccine est Simo:
.i.simo ne interrecto antẽtionẽ .i.ex athenis
mouẽs vl retidẽris vrbe

CHRE. Hic est. SI. Men quæris: eho tu Glycerij hinc ci
.i.nficiarj eã cẽ .i.subornatus ꝛdo
ciuẽ attica lo compositus

uem esse ais: CRI. tu negas: SI. ita ne huc paratus adue=
.i.venirẽ partus inter .i.venti .i.sine pena seu
as gat f puninone

nis: CRI. Qua de re: SI. rogas: tu ne impune hæc facias.
q.d. ira .i.athenis vbi delicta vindicantẽ .i.educatos ꝛ nutritos
ꝓmoz eoz .i.emissos

Tu ne hic choes adolescẽtulos iperitos rei: eductos libe=
illigas .i.incitando frequẽter ꝓmittẽdo illis cõplemẽtum
g h lũatũ

re in fraudẽ illicis: sollicitãdo & pollicendo eoꝝ aios la

.i.certnos q̃dã .i.sane mentis z cõpos. q.d. insanis q.d. vt de mercetrice fiat' con-
dulcedie i lz vrz l iũx nõ amica qõ grauit'ẽ lenocinio
ctas: CRI. Sanus ne es? SI. at meretricios amores nuptiis
.i.coniungis· succũbat ne pegnus alienigẽa
qꝫ ferre possit prũelitas pñs in
cõglutinas? PAM. perij. metuo: vt substet hospes. CRE
.i.cognoscas .i.ira de eo cẽseas crito
n
si Simo hũc noris satis: nõ ita arbitrare. bonus ẽ hic vir. SI
ironia .s.q̃rũ solet vrz venit .i.rẽpestiue in .i.in tpõ articulo
o hodie ipis nuptis
Hic vir sit bonus? ita ne attẽpate euenit hodie in ipis nup
.i.hoc q.d. illi fides habẽda est
p rpus q
ptijs: vt vẽiret an hac nũcq̃? est vero huic credẽdũ chremes
nisi ego pã. .s.aliqd .i.rũsiõe ad critonẽ ad .i.cõmode
obiecta
PAM. Ní metuã patrẽ hẽo, p illa re q d'illũ moneã, pbe:
exclamauit calũniator· idignãris .i.talis nature z recte. nã natu
r s r re ignoscaf nõ voluntati
SI. Sycophãta. CRI. Hẽ. CHRE. sic crito ẽ hic mitte. Cri.
q̃lis psequif grauiter z mature
videat / q̃ fiet: si mihi pgit q̃ vult dicere: q̃ nõ vult / audiet
rem bonã gturbo .i.cogito .s.amor ẽ in filio
v
ego istæc moueo? aut curo, nõ tu tuũ æquo aĩo feres ma-
.i.nũc an vera vel ips argu
x falsa sint mẽti est
lũ: nã q̃ dixi / vera vel falsa audieris / iã sciri potest. Atticus
.i.naufragio insulam .s.ad litus simul
facto
q̃dã olim naue fracta / apud andrũ eiectus ẽ / & istæc vna
s.cicera est .i.hic a casu adigit appellit qꝫ postea mortu
y uelest
pua virgo. Tũ ille egenus / forte applicat primũ ad crisi-
.i.nugas gmitte eũ loq
3
dis patrẽ se. SI. Fabulã inceptat. CHRE. sine. CRI. ita ne
tu ne euertit veritatẽ aut pseqũre
redamas ce relucretur a z psequere
vero obturbat? CHRE. Perge. CRI. Tũ mihi cognatus
.s.attici .in eo loco .i.athenien sem
b
fuit / q̃ eũ recepit: ibi ego audiui ex illo / sese a tticũ eẽ ciuẽ
.s.tic .s.puru .s.dicaz
c
is ibi mortuus ẽ. CHre. eius nomẽ. Cri. Nomẽ tã cito tibi
.s.est nomẽ sed
d e f
phania. Cre. Hẽ. perij. Cri. Verũ herde: opinor fuisse pha
.i.ex rhãno at
rico pago g
niã? hoc certe scio. rhãnusiũ se aiebat. Cre. o iuppiter. Cri.
.i.in andro insula tunc
h
Eadẽ hæc chreme multi alij in andro tũ audiuere. Chre.
attẽtionẽ menet glr. .s.filiã vrz
Vtinã id sit / q d'spero. Eho dic mihi q̃d eã tũ. suã ne esse
.i.cur filiã cẽ aiebat .s.aiebat
i
aiebat. Cri. Non. Chre. Cuiam igitur. Cri. fratris filiam.
filia dius
Chre. certe mea est. Cri. Quid ais. SI. Quid tu ais. PAM
erecta pbe ad accipiendũ vocẽ .s.chreme
lz sibi cõgruã
Arrige aures Pamphile. SI. Qui credis. Chre. Phania ille
phanã frem fuisse fuecr ex athenis
meus
frater meus fuit. SI. Noram: & scio. CHRE. Is hinc bd-

sollicitum reddere. interdum vero est inquietare aliquem & inter spem metũq; constituere / atq; incitare seu stimulare.

i Lactas. Lactare est dulcedine aliqua retinere: & ad psuasionem inducere. vnde oblectare & delectare dicimus. k Sanus ne es. Interrumpit Crito sermonẽ simonis. sed Simonis nihilominus cõtinuat dicẽs vt sequtur. l Meretricios amores nuptiis. Vide oratorie agi: vt grauius Critonẽ accuset Simo nũc defendit filiũ quẽ iã dudũ increpauerat. m Hospes. Et bene nõ homo vel Crito. est enĩ ipo noie cã diffidentiæ. n Bonus est hic vir. Cũ pondere & distinctiõe inferendus est. o Hic vir sit bonus: Mire poeta cũ oportuerit critonẽ inimiciorẽ chremi esse q̃ Simonĩ sic rem iducit vt nocior ei sit cõtra quẽ maxime venerat / atq; ab eo defendat: magis vt res progredi ad catastophen possit. p Vt veniret ante hac nunq̃. Plerũq; casus imitat industriã: & hoc sæpe fit: vt etiã sedulo facta sint suspecta. q Est vero huic credendũ. Vero p ironiã dicit. Vir. Egregiam vero laudẽ & spolia ampla refertis. r Sycophanta. Minime voluit sibi dicere crito. nam ita locutus est supũ vt clamitent me sycophantam hereditates sequi. s Hem principiũ iracundiæ. ideo rñdendo dicit. t Sic crito est. Et mire. chremes traducendo eũ sic ab iracundia.

v Non tuum malum. Non filiũ sed amorem in filium significat: an quia iratus est: & q̃rens an conueniãt hæc verba pro Pamphilo veniẽti. Immo enim conueniunt: quia quanto magis dissimulat fauorem tanto plus acquirit ad ea quæ loquuntur.

x Iam sciri potest. Addit temporis celeritatem: & magna maturitate dixit.

y Applicat. Proprie de naufragio in litus eiecto dicitur atq; ægenti.

z Fabulam inceptat. Quia fabula comœdia / & quia argumentum quasi fabula narrat̃ aut certe ad irrisionẽ narrationis dicit.

a Ita ne vero obturbat. Obturbat .i. interstrepit si subdistinguit: & tunc cum comminatione infertur obturbat. etiam obturbat distinguit: & tunc valet .i. euertit.

b Ibi audiui ex illo. Magis confirmatõ veritatis est.

c Nomen tam cito. Non negantis est sed difficile sese dicturum ostendit.

d Phania. Hoc ita dicit Crito vt nemo audiret. s. adhuc dubitans an ipse sit.

e Hem. Sunt qui putant sy tuouẽ dicere irascentẽ filio. alii chremis dolentis potest & Pamphili esse.

f Verum herde opinor. Hoc adhuc contãter est dictum indiget confirmatione.

g Rhannusium se. Pirheum & rhanniũ pagus attice: & cetera huiusmodi maritima attice proprie intelligenda sunt.

h Multi alii in andro. Hoc testimoniũ cecũ ducit. Testimonior̃ enim modus duplex ẽ manifestus & cecus. Manifestus est q certus & prẽsentes habet. Cecus in quo multitudinẽ aut ciuitatem dicimus scire. vt cicero Testis est tota ciciclia quod tũ audientẽ consternat. Est etiã in cecu iusiurandũ tabulæ absentisq; personæ.

i Cuiã igr̃. Vetuste cuiã q d' oibus generib' & casibus seruit. k Arrige aures pãphile. Trãslatio a pecudibus q̃bus intẽdit accipiendũ esse vocẽ. & hoc simo videt dicere vt alii putant ipse sibi Pamphilus;

Noram & scio. Ad personam & ad rem retulit. m Mecq; in asiam persequens. Persequens dicit pseuerationem sequentis ostendens. sed sequitur qui desinit sequi.
n Vix sum apud me. Hoc est argumentū a sapientibus ad letitiam vehementem in bonis moderanda: enim vnusquisq; gaudens ita perturbetur: vt apud sepm non sit. & magis hoc consuetudine q̄ ratione dicitur: aut forte si dicit quasi abierit animus & redierit rursus.
o Ita animus cōmotus est. Duo carnifices futuraq; rerū sūt spes & metus. dolor em & gaudiū psentiū rerum sunt. Sed dolorē hic in letitia non posuit. & mire ordinē seruauit. sic em se hec inuicē sequūt. & distinguendū est & sepatim inferanť. p Sane istā tuā. Alii ne habent .i. nimis. Cicero. Ne iste vehementer errat. Salustius Ne ista nobis māsuetudo & misericordia.
q Gaudeo. Gaudemus nobis gratulamur aliis.
r Credo pater. Hic iā redit in gratiā Simo cū filio nisi forte p̄rem socerū appellat.
s At mihi vnus strupulus. At discretiuū dictū est supiorū dictoq;. Tractū est a strupulo lapide minimo qui in calcio latens ledit et molestus est. Molestie em sūt pedibus viæ strupulosæ
t Nodum in scirpo queris. Prouerbiū est. de illis qui nimis sunt curiosi & qui querunt aliquid vbi non est quod dici solet vulgo. tu quærs in veruece quinq; pedes cū tantū sunt quatuor.
v Id quæro. Rursus Crito obliuiosus est: vtpote alienaq; rerum. x Heus Chremes. Heus dicendū erat: quia Chremes Critonē intuebatur. y Ex ipa milies audiui. Duas res ostendit Pamphilus & quā veram scit q̄ ex ipa sape audiuerat & quā sua sit Glycerij milies numer? finitus pro infinito: & q̄a infinicies ab ea audiuerat lignū erat q̄ infinities etiā cū ea fuerat.
z Omes nos gaudere hoc. Aut hoc gaudere corrupte aut hoc corrupte vt sit hac re gaudere & gaudere nostris est vt supra mō sit animus. alienis vero gratulari. & ergo plus est gaudere q̄ letari. a Iamdudū res reduxit me ipa i gratiā .i. beniuolentiā & Chremetis & filii vt videlicet mihi bene cupiāt & ego quoq; illis: quod si ad solū dicatur Pamphilū ad Pamphilū referat tantum. b O lepidū caput. In quo leporis est plurimū lepidus dicitur nam lepos est veustas. c Nempe id scilicet. Dicentes manu & vultu dotem significat quod mox intelligit Cremes. alii thremetis personam faciunt.
d Dos Pamphili est decem talenta id est Pāphilo pro dote dabuntur decem talenta.
e Accipio. Nisi ille hoc dixisset accipio dos non esset. datio em ob acceptu confirmatur nec potest videri datū id quod sit acceptum.
f Eho. Adiuratio est attentionis ad id qd dicturi sumus.
g Dauo istuc dedam iam. Addidit & tpis celeritatem.

vt bellū nō sequentis erat sed in greco

l lum fugiens / mecq; in asiam persequens proficiscitur. tū
.i. ergo vel ea q̄ sunt dicta
illam relinquere hic est veritus: post illa nunc primū audio: quid de illo sit factum. PAM. Vix sum apud me ita
.s. fratre meo
perturbatus
.i. subito
.i. dū miror
anim⁹ commotus est metu / spe gaudio mirando: Hoc
tā magno
valde
gr.
rōnabo
tanto & tam repentino bono. SI. Sane istam multis modis tuam inueniri gaudeo. PAM. Credo pater. CHRE.
.s. te gaudere
.i. vna angustias
vna difficultas
adhuc
supest
vexat vel magis
torquet
Āt mihi vnus scrupulus etiam restat: qui me male habet.
superstitione
scrupulositate
vt odio
hearis
q̄ tu inuenias spēs leuissima vi nodo
PAM. Dignus es cum tua religione odio. nodum in scirpo quæris. CRI. Quid istuc est? CHRE. Nomē non cōgruit
.s. quod te sollicitat
.i. tē noie est cōtrouersia
.i. cū esse qua
uenit. CRI. Fuit hercle huic aliud paruæ. CHEE. Quod
.i. rēro illud i mēoriā illud redigere
crito. nunquid meminisți? CRI. Id quæro. PAM. Ego
vrq; critonis
non letitiæ aut gaudio
nocere
ne huius mēoriā patiar meæ voluptati obstare cū egomet
possim in hac re medicari mihi? nō patiar. heus Chreme.
.s. passibūla
filia mea
q̄d q̄ris? passibula ē. CRI. ipa ē. CHRE. Ea ē. Pā. Ex ipsa
.i. hac re
millies iā audiui. SI. oēs nos gaudere hoc chremes te credo credere. CHRE. Ita me dij bñ amēt? credo. Pā. quid re
hoc est. ne, transcaris sed pereat reliquū
agnitio passibule
.i. in beniuolentiā
.i. paulo aū
stat pater? SI. Iamdudum res reduxit me ipsa in gratiam.
tā habui cā
PAM. O lepidum patrem? de vxore ita vt possedi nihil
quia nihil mutā
sumo
mutat chremes. CHRE. causa optima est nisi quid pater
.s. an aliud ois
.i. cerre
aliud ait. PAM. Nempe. SI. id scilicet. CHRE. Dos pā-
.i. p dote dabunt tibi. x. talenta
.i. grata hēo
illa talenta
festinarem eo
phile est decem talenta. PAM. Accipio. CHRE. propero
passibulā
.s. vent
non
ad filiam. Eho mecum Crito / nam illam me haud credo
.i. in hunc locū
.i. traduci
nosse. SI. cur non illā hunc transferri iubes? PAM. recte
valde tubo
.s. id negoci i suscipe
admones. dauo ego istuc dedā iā negocij. SI. nō pōt. pā.

Quí non poteſt? SI. Quía habet aliud magis ex ſeſe / &
maíus malũ. PAM. Quidnã? SI. vĩctus ẽ. Pã. pater nõ re
cte vĩctus eſt. SI. haud ita iuſſi. PAM. iube ſolui obſecro.
SI. Fage fiat. PAM. at matura. SI. eo intro. PAM. o fau-
ſtum & fœlicem hunc diem.

h Vinctus eſt dicit pater. Et nõ recte victus eſt oſtendit filius ſenex ad rẽ: filius ad cãm retulit
i Haud ita iuſſi. Quaſi quadrupedẽ ſtringi iuſſerat quaſi recte ac diligenter. & hoc ipm nõ vacat: nã iam & ioculariter loqui & minus ira ſcentis eſt & placabilis animi. k Haud ita iuſſi. Eleganter iuſſi ad: Amphibologiã. Et ſimul oſtendit q; propicius ſit Pãphilo pater. & q; facile veniã Dauo impetrare poſſit. ab eo qp pequi iam etiam iocetur. Pãphilus autẽ dixerat non iuſte. ille ſic reſpondit quaſi dixerit non dili genter vinctus eſt. Sed mea ſententia diſtinguen da eſt inter haud: per modũ interrogationis vt haud: nõ recte vt dicis poſtea ita iuſſu fieri tñ.

CARINVS PAMPHILVS

p Rouiſo quid agat Pãphilus: atq; eccũ. PAM
aliqs forſitã me putet nõ putare hoc verũ: atq; mihi nũc
ſic eſſe hoc verũ lubet. Ego vitã deor; ꝓpterea ſempiter-
nam eſſe arbitror. q; voluptates eor; ꝓpriæ ſunt. Nã mihi
ĩmortalitas pata eſt / ſi nulla ægritudo huíc gaudio ĩterceſ
ſerit. ſed quẽ ego potiſſimũ nũc mihi exoptã cui hæc nar-
rem dari? CA. Quid illud gaudij ẽ? PAM. Dauũ video
nemo eſt quem malim omniũ. nam hunc ſcio mea ſoli-
dæ ſolum gauiſurum gaudia.

a Prouiſo quid agat. Dupliciter res ab oculis ſpectatorum mouentur: aut em̃ futura pmittuntur aut facta narrantur:
b Nunc ſic eſſe hoc verũ lubet. Sic delicate, p nunciandũ eſt & ſeparatim diſtinguendum.
c Ego deorum vitam propterea ſempiternã? Oẽ quod habemus aut mutuũ eſt aut ꝓpriũ: Mutuũ eſt qui cqd ad tẽpus habemus: nec poſtmodũ noſtrũ futurũ eſt vt vxor / domus / villa Propriũ vt virtus animi. & bonũ ſempiternũ quod proprie de dĩs dicitur. non em̃ aliunde venerunt: ſed apud ſeipſos ſunt ſemper. & epicurus ſecutus hoc dixit. Nam de dĩs proprie ſempiternum dicitur: Perpetuũ vero ad homines ptinet.
d Scio mea ſolide ſolum gauiſurum gaudia. Dicimus em̃ eleganter gaudeo gaudiũ tuũ p eo qd̃ eſt gaudeo: quia gaudes. Celius ad Ciceronẽ Acceſſit huc q; poſtridie eius abſolutionẽ in theatrum curionis hortenſius introiit prout ſuum gaudium gaudebimus. i. gaudeamus: quia ipe gaudebat.

In hac ſcena XXV

alterum generum Chremeti comparat: ne aut carinus triſtis recedat: aut non prouiſum videretur philomene. & hoc colloquiũ poſt cõpendiũ fabulæ inducitur vt vna narratione negociũ Carini tranſagi poſſit.

DAVVS PAMPHILVS CARINVS

In hac scena. XXVI.

mira arte ea quæ restant de comœdia breuiter explicat & designãtur duorũ socioꝝ binæ nuptiæ.

a Quisnam homo est. In effectu gaudentis Pamphili & Daui gratulatione cognitionẽ rerũ Carino præbuit: cuius persona parce vtitur post compendium.

b More hominũ. Hominum abundat.

c Euenit vt quid sim nactus mali. Quia fama mali celerior ẽ q̃ boni. i. vt facilius mala q̃ bona nuncientur. ergo dixit q̃ ille prior scierit q̃ esset vinctus q̃ q̃ is q̃ Glycerii is cognitã cognosceret.

d Mea glyceriũ suos parẽtes repperit. Hæc ita narrantur Dauo vt eadẽ opera etiam Carinꝰ audiat.

e Pater amicus summus. Hæc oĩa vt diximus propter Carinũ dicuntur vt audiat.

f Desine. Compendium attulit.

g Solus est quẽ diligunt dii. Id est tu omniũ fortunas supas. siue omniũ fœlicissimus es: & cui dii magis fauerunt.

h Factum bene. Gratulatione cepit omne compendium.

i Age me in tuis secundis rebus respice. Hæc sunt quæ absolute dicuntur: & est commonitio. sunt enim qui fœlicitate elati ne respicere quidã volentes amicos. & respicere proprie est retro aspicere. i. quẽ p̃cedis fœlicitate nõ obliuiscaris. & vt alter dicit tractũ est a diis qui respiciendo homines illis fauent.

PAmphilus vbinam hic est: PAM. Daue. DA.
.s.me vocat
a
quisnã homo est. PAM. Ego sũ. DA. o Pãphi
.i.acciderit p̃fecto
le. PA. nescis q̃d mihi obtigerit: DA. certe. sed q̃d mihi
p̃sensi .s.scio
b
obtigerit scio. PAM. & quidẽ ego. DA. more hoĩm eue
inuenerim post factũ cognoscere
c
nit vt quid sim nactus mali prius resciisseres tu: q̃ ego il
bonũ .s.amica .i.patrẽ ⁊ matrem
d
lud q̃d tibi euenit boni. PAM. mea glyceriũ suos ꝑentes
casu q̃dã iuenit exclamatio est ꝑ qua factum est admirãtis gly.
e
repperit. DA. o factũ bñ. CA. hẽ. PAM. pater amicus sũ
.i.dicis mihi
mus est nobis. DA. q̃s: PAM. chremes. DA. narras ꝑbe
.i.q̃ nõ .i.in nũquid
PAM. Nec mora vlla est. q̃n eã vxorẽ ducã. CA. Nũ ille
.s.dũ vigilaret cupiuit deinde .s.quidfiet
somniat ea q̃ vigilãs voluit. PAM. tũ de puero daue. Da
desiste .i.sũ icolumis
f g
ah desine: solus est quẽ diligũt dii. CA. saluus sũ si hæc ve
.i.ibo ad eũ ꝑferã cũ eo dephis .s.qui loquit
rat sunt. adibo: & colloquar. PAM. quis homo ẽ: o Ca
.i.oportune ⁊ tẽpestiue .s.est
h
rine in tempore ipo mihi aduenis. CA. bene factũ. PAM
audiui .i.faue mihi .i.ꝑgratibus retro aspice
horrãtis i
Hẽ audisti. CA. oĩa: age me secũdis in rebus tuis respice.

q.dus moderaret eo'? tibi magna est apud eũ fides ita vt uo sit vsurus consilio

tuus est nunc chremes facturũ: quæ voles scio esse omĩa.
scio eũ cẽ meũ certe q̃usq;
? oĩa facturum lr
PAM. memini: atq; adeo longũ est illũ expectare dũ exe
p hãc viã discede p
pera
at. sequere me hac intus apud Glycerium nunc est. tu da
voca vel vade ad vocandũ aliq̃s glr. cur
l ab hac domo .i.abducãt
ue abi domũ propere: accerse. hinc qui auferant eam: qd
erect? es tardus in vado
mora es
stas? quid cessas? DA. Eo.

a.d auditores q̃usq; .i.veniat in medũ .i.sponsa efficiet
.i..nolite expectare pscenũ
n E expectetis dum exeat huc. intus despon=
post scenã .i.?cordabit conficiatur .i.supest
bitur. Intus transigetur / si quid ẽ quid restet
spectatores .i.?gratulamini? poete q̃ hec nobis suo ingenio spectanda prebuit.
discedite cũ sonitare .i.recognoui
vos valete & plaudite: calliopius recensui.
Eunuchus Terentij.

k Atq; adeo longũ est expectare. Quia au=
dacter & artificiose binos amores duor? adole
scentiũ & binas nuptias in vna fabula machina
tus est & id extra prescriptũ menandri cuius co
mœdiã transferebat. ideo aliud in pscenio aliud
post scenã retulit ne vel iusto longior fieret vel ĩ
eande ppter rerum similitudinẽ cogerentur.
l Tn dauc abi domũ. Habet versus vsq; ad
illũ Gnatã tibi meã philomenã vxorẽ negantur
Terentii esse adeo vt in pluribus exemplaribus
non inferantur vel inueniantur.

Ne expectetis dũ exeat huc intus despõde
bitur. Mire dicit latenter se laudãs quo verbo
auidũ adhuc ppsm audiendi / adeoq; cupidũ et
attentũ ostendit vt finem comœdiæ euenisse nõ
senserit.

Andriæ finis adest Comicus Eunuchus sequitur

ETHIOPISSA
PARMENO
EVNVCHVS
DORAS
PYTHIAS
PHEDRIA
ANTIPHO
THEREA
LACHES
SOPHRONA NVTRIX
THAIS
SIRISCVS
SANYA
GNATO
PAMPHILA
CHREMES
TRASO
DORAX

Prologus Eunuchi

Figuræ huius quæ ſecundæ comediæ Eunuchi principalis eſt & argumenti declaratio clarior.

In hac figura iterum vt in priori principali quinq; ſunt perſonar; locationes ſcdm quinq; actus in quos Comœdia pti tur domus quattuor ante earundē fores quattuor perſonarum & mutuo ſe amantiū & altricantium ſectiones. demū medium comicum comicas reconcilians lites: & ſtat in medio. Eſt igitur primo parte in inferiori dextta Traſo miles gloriouſus qui amore(vti tractus lineæ indicat)detinebatur Thaidis meretricis quæ cum ſuis ancillis ſtat ſiniſtro in latere parte ſuperiori. Illa Thais non ſatiata vno amore amplectabatnr Phedriam filiū cuiuſdam ciuis athenienſis Laches dicti. Ideo hi duo amatores facti ſunt corriuales clare tractus hoc indicant linearū diuerſarum qui & confluunt: p hoc q; alter alterum odio affecit vter priores cupiens partes habere. Muneribus (quæ & gratū quenq; faciunt)ſtudebant ambo ſibi amorem Thaidis prēuendicare. Thraſo miles quandā virginem pulcherrimā nomine Pamphilā emit dono mittit Thaidi cum ſuo ſeruo Gnatone dicto paraſito & aſſentatore: cū ille Gnato iam iret deferens munus Thaidi Pamphilā: quam cū Cherea adoleſcens frater Phedriæ in via aſpiceret ex vnico aſpectu captus amore / tractuſq; intantū vt cuſtodiæ officium in portu athenienſi / ſuoſq; ſodales oēs deſereret & amatā inſequebatur: vt vbi diuerteret locum ſignaret: ſed cum ita curreret obuiū ſibi ſe prębuit Archimenides frater patris eius ille graui & tardo ſermone eum conuenit Cherea aliquantulam ſibi audientiam prēſtare coactus in terea ex oculis eius ſe abſtulit virgo. Ille q; totius potuit ſe abſoluit: tamē amiſerat amatam: tunc plus feruere incœpit: eamq; quæritans vt amans hincinde cursitare: eo ſic ex amore inſaniente veniebat permeno ſeruus patris eius ex iuſſu fratris Phedriæ etiam munera Ethyopiſſam & Eunuchum ad Thaidē deducens. huic permenoni Cherea amorē ſuum detegens & eum vt ſibi ad explendā voluptatem auxilio ſiet rogitat. Parmeno ſciuit illam quā amabat eſſe in domū Thaidis a Gnatone pro munere deductam: perſuaſit: vt ille mutata veſte vice Eunuchi (a quo comœdia nomen ſumpſit)in domū Thaidis vt amata potiretur / introduceretur: ſi cq; auſu temerario factum eſt. abeunte ſic Thaide in domū militis thraſonis relicta eſt virgo ſub cuſtodia aliarum ancillarum & Chereæ qui domū venerat a Phedria ſub ſpecie Eunuchi. Cherea ſuū expleuit appetitum domū exiuit de loco vbi veſtem rurſum mutaret cum ambigeret / nec aliquem adiutorem haberet a caſu repperit Antiphonē eius ſodalem qui ex pirreo vt eum quæreret abierat. huic factum detexit. ille in mutanda veſte adiumento fuit. thais vero poſtq; domū redierat viciatā virginem ab Eunucho intellexit indignata in Phedriam q; talem ſceleratum Eunuchum donaſſet Phedria cum Doro contendere. ille ſe vt potuit a crimine purgauit Chereæ reatū quia ſibi veſtem detraxerat aſſcripſit. thais itaq; virginem cogitauit reddere viciatam ſuis puta Chremeti fratri eius qui ſolus ſtat depictus in parte inferiori in latere ſiniſtro / illāq; eius ſororem per teſtimoniū nutricis declarauit miſit thais ad Chremetem vt ad ſe veniret. cum hoc miles thraſo conſideraret ſuſpicabatur eū amoris illiciti cauſa thaidem accedere. ille ira incenſus cum ſuis familiaribus oēmibus Sanga / coco / Syriſco & Dorace ædes venit expugnare thaidis prēſente chremete. tamē vbi nutrix Sophrona veris interſigniis demonſtrauit hanc eſſe ſororem chremetis. & ſic illa ciuis reperta thraſo miles abierat Pamphila nuptui traditur chereæ Phedria liberum acceſſum parauit ad thaidē. Miles tandem multis prēcibus prodigalitate ſua adiutis corriualis admittitur.

PROLOGVS EVNVCHI.

.t.aliquis laboret
Si quiſq; eſt qui placere ſe ſtudeat bonis q; plu
non cupiat
.i.inter rates vel rebs placendo z ledendo
timis & minime multos lædere: in his poeta

a Si qſq; eſt. Attendēda poete copia q; i tot prologis ab eadē cā eisdē fere ſentētiis variis verbis vtit. defensor em̄ Calliopius introduct⁹ hūc plogū vt p̄cedentē in malefactorē pnūciat captādo, per hoc auditor; beniuolentiā. hanc hui⁹ Eunuchi plogi primā ꝓpoſitionē aliter interpretari volo. Eſt eqdē ipa dignitas: hoc eſt digna vt eā ad meū intellectū quē dicā imitemur, & ipa vt

Prologus Eunuchi

ad partem dicitur referatur ad omnes. ita omis studeat placere bonis qui sunt q̃plurimi intelligẽ estimatione & multos. i. stultos quorum numerus est infinitus. non lædere. i. molestare si eis per operum equiualentiam no vult placere.

b Tum si quis. Bene. Si quis ideffinite cum tamen lustium latiniũ significet: ne vel ipm a se lesum esse fateretur.

c Inclementius. i. clementer. Comparatiuum p̃ positiuo. vt iã senior: sed cruda deo viridisq; senectus.

d Responsum non dictum. Superius dictũ participium inferius nomẽ a quo etiam dicaces dicuntur qui iocosis salibus maledicunt.

e Idem menandri. Apparet pronunciandũ quasi hoc ipso admonuerit spectatorem quam turpe & impite hæc fabula scripta sit.

f Nunc nuper. Bene. vt ex vicinitate facti oñ dat nihil esse dicendum q̃; quod displicuerit hæc comœdia lustii lauinii propterea q̃ res recẽs sit & omnes meminerint.

g Phasma. i. apparitio. Vana dicitur latine quia incerta & in nocte. hanc igitur fabulam totam silentio damnat vt appareat silentio totũ hic scribere prętermitto. sed thesaurum non totum. sed ex vno loco. ideo potentia.

h Atq; a thesauro scripsit. Arguit Therentius q̃ Lusius contra consuetudinem litigantium defensionem ante accusationem induxerit huiusmodi eñ est Lusii argumentum: adolescẽs quidam familiarem ad nequiciam prodegerat seruũ mittit ad patris monumentum quod senex sibi vivus magnis opibus apparauerat vt id aperiret illaturus epistolas quas pater post annũ decimum cauerat sibi inferri sed eum agrũ in quo monumentum erat senex quidam auarus ab adolescente emerat seruus ad aperiendum monumẽtum auxilio vsus est sanis thesaurum cũ epistola ibidem repperit. senex thesaurũ tanq; a se pertumultũ hostilem illic defessum retinet & sibi vendicat. Adolescens iudicem capit apud quã prior senex qui aurum retinet causam suam sic agit ita q̃ contra naturam / iurisq; consuetudinem posita argumena notat Terentius q̃ ille ordo potior erat. vt adolescens prior proponeret causam qui petitor inducitur.

i Defunctus iam sum. Iam egi fabulas nostras & iam defessi periclitari in ædendis Comœdiis: aut certe iam ædidi quã tu reprehendis fabulam. Nam defunctus qui finiuit periculaq; morbos.

k Quã nunc acturi ꝛc. Ab obliquo incipit hæc narratio: & a carmie dimidiato cum ordo melior videtur: & esse debet talis. post q; ædiles emerunt eunuchum quã ꝛc. & relatiuũ antecedenti suo prꝑponitur

l Exclamat. Mire. reprehendit ante vitium q̃; de causa maledicti dicat.

m Dare verba. Decipere est: quia qui rem expectat: & nihil prꝑter verba inuenit: deceptus est vnde & alibi. verba istæc sunt & de contrario: cum videas censeas.

n Parasiti personã. Dicit pſonã & mire. nõ versus obiicit. sed pſonã esse tranſlatã. Parasitus est q̃ omia ad voluntatẽ eius loquit. in cuius cõtubernio est assentando / laudando / nihil repugnando ventris gratia est:

o Si id peccatũ est. Primo negat peccatum: deinde concedit & purgat id ipm venali qualitate ab imprudentiæ partibus.

p Bonas matronas facere meretrices malas.

.i. estentat prꝑea q̃si iocũ ꝛ sermonem
b inexdacem

hic nomen profitet suũ. Tũ si qs est qui dictũ in se incle-
inclemẽter nimis tuaitec .s. ei .s. tale
aspe dure cognoscat d .i. iocũ mendacẽ
mentius existimat esse: sic existimet: rñsum nõ dictũ eũ:
in andria .i. valde .i. in linguã latinã trãsferẽdo .i. inepte carminibꝰ iambicis transtata mala ordinando

q̃le sit prius: qui bene vertendo: & eas describendo male:
.s. fabulis poete greci
c

ex grẽcis bonis latinas fecit nõ bonas. Idem Menãdri phas-
.i. fabula paulo añ .i. edidit .i. ex ea fabula q̃ tractat de the
quandaꝫ g f h sauroꝫ sene auaro derẽto .i. rõnẽ

ma nunc nup dedit: atq; a thesauro scripsit cãm dicere pri
possessorẽ. fecit prꝑte agere q̃ pertrorẽ .i. adolescens cuiꝰ erat aur
.i. a quo in patris sepulchro dica.

us vnde petit aurũ quare sit suũ: q̃; ille qui petit: vnde is sit
.i. vnde habuerit senex .i. patris .i. sepulchrũ
.s. dicat

thesaurus sibi: aut vnde in patriũ monumentũ puenerit.
.i. post hoc moneo .i. decipiar se si polt hꝑ eloquar .i. taceat .i. iã finiat picula in
i edendis comediis

Dehinc ne frustretur ipse se: aut si cogitet. defũctus iã sũ:
.s. therẽ. in me inuehi põt. ꝓpter vetustatẽ in errorẽ labaꝫ .i. ed. desistat

nihil est q̃d dicat mihi. is ne erret moneo: & desinat lacessere. prũcipijs rhe.
.i. remittuntur
irritare scio

sere. habeo alia multa: nunc quæ condonabuntur: quæ p
.i. detergent pseuerabit offendere .i. incepit .s. fabulam
it

ferẽtur post: si perget lędere: vt facere instituit. Quã nunc
.s. eunucho ꝛ col hãc fabulã nõ ad hoies recultit mgratus .s. lusc. la.
lacerantes traducta

acturi sumus Menandri eunuchũ / postq; ædiles emerũt
.i. obtinuit ꝛ diffi cultet ꝛ illiare vare vel fieret .s. q̃ exhibeat ludos pñs esset faculeas

ꝓfecit sibi vt inspiciũdi esset copia. magistratus cũ ibi adesset / occepta est agi. exclamat furẽ / nõ poetã: fabulã dedisse
agendo re .i. voce effre .s. the. q̃si varia hinc inde sublegisset
pñtari na'clamat l m
.i. nihil addidisse de stilo illã fabulã .i. in qua illi laborauerãt
suo aut hoiem decepisse

se / nihil dedisse verboꝝ tñ. collacẽ esse neuij / & Plautive
.s. clamat .i. ex collace .s. abstulisse pſonã militis ꝛ gasiti o
n

terẽ fabulam / parasiti pſonã inde ablatã & militis. Si id ẽ
virtũ nomẽ ignoratia therentij ex aliꝰ poetis

peccatũ / peccatũ imprudentia est poetæ qui nõ furtũ face
labo:rauerit cupiuerit spectatores fabula

re studuerit. Id ita esse, vos iã iudicare poteritis. Collax me
a menãdro gre .s. fabula .i. glorie affectatoꝛ
co prius posita illas

nandri ẽ: in ea est parasitus collax / & miles gloriosus. eas
.i. eraduxisse .i. ad fabulã recꝑ nom hominẽ retulit

se nõ negat pſonas transtulisse in eunuchũ suam ex græca:
.i. ante eũ scriptas latio sermone certe

ca: sed eas fabulas factas prius latinas scisse sese: id vero p
.s. seq̃ntibꝰ poetis gmittat ꝛ deceat cur vel quomõ

negat. Quod si personis ijsdem vti alijs non licet: qui pl?
.i. huc ꝛ illuc curritantes .i. inducere in comedijs .i. matres familias p introduce

licet currentes seruos scribere: bonas matronas / facere me
ꝓbas vt matronẽ yoꝛacẽ hic cupidũ seu affectatoꝛẽ thrasonẽ

retrices malas / parasitũ edacem / gloriosum militem / pu

.f.intreduci vel loco alteri⁹ posit̃ .i.decipi .f.aliquẽ introducere amores itroducere odia

erum supponi/falli per seruum sænem amare/odisse/

.i.suspitiones

suspicari? Deniq; nullum est iam dictum quod nõ sit di

.i.a veteribus iustum .f.morẽ scribentiũ vel materiã comicoꝝ .f.equũ

ctum prius. Quare æquum est vos cognoscere atq; igno-

priscꝰ poete sept⁹ fecerũt receptꝰ poete .i.artẽdite ꝛ aures eẽs ꝓbẽte

scere: quæ veteres factitarunt si faciunt noui. Date operã

.i.animaduertite .i.cõsiderate .i.ꝓfecte intelligatis

& cũ silentio aĩaduertite/vt ꝓnoscatis: qd sibi eunuchus

.i.quid sit de eunuchi compositione ꝛ quid significet. est enim comedia imitatio vitæ speculum consuetudinis. imago veritatis .ꝛ ideo: quid sibi velit comedia ẽ attendenda.

velit.

Eunuchus Terentij.

Acta ludis Megalensibus. L. Posthumio Albino &. L. Cornelio merula ædilibus curilibus. Egere. L. ambiuius turpio &. L. attilius prænestinus græca Menandri prima. Acta secũda. M. Valerio &. C. Mutio fannio consulibus. Modos fecit Flaccus daudij tibijs duabus dextra: & sinistra.

Vnum eunuchi argumentum

.i.ũuma frequẽter meretricꝫ .i.cã ẽ sororꝫ nõ vere appellatã rhodie

f Ororem falso dictitatam Thaidis: idipsum

nõ scies .i.q̃m militiã solitꝰ erat exercere nauigio vel egno vehiculo thaidi dono dat

ignorãs miles aduexit thraso. ipsiq; donat

puella aduecta ex rhodo athenas de milite ciui.athe. oriũda ex thai di a pmeno ue

erat hæc ciuis attica. eidem Eunuchum quem emerat tra-

.i.ꝓcepit amator thaidis militi apud thaidem .f.phe. .i.rogatus

di iubet. Thaidis amator Phedria Thrasoni oratus bidu-

.i.spaciũ du dare adolescens cherea

i.ũ.dierũ locũ pubes

um concedere. Ephebus frater Phedriæ puellulam cum

.i.indumento vestitur

repperiret dono missam. Thaidi: ornatu Eunuchi indui-

.i.ingressus est domũ stuprat virgo .f.q̃ prꝰ erat .i.moneꝫ cõ suit id fieri callidꝰ seruꝰ

tur introijt viciat virginem. Suadet Parmeno sed atticus

aũ omnia forte interueniens .f.phe. stẽs ciui .i.mãumento .f.puellam queme .f.cheree pudẽti

ciuis in primis repertus frater collocat viciatam ephebo.

Aliud argumentum.

thais .f.phedriã adolescẽtis .i.pari vel vltro ei phedrie troq; data acceptoq;

m Eretrix adolescentem cuius mutuo amore

fores clausit neq; phe. recõciliato expulsionis ira remittere voluit placato

tenebatur. exclusit: eiq; reuocato/exclusio

Vt thaidem atq; bachidem facete: se est in Heautontimorumenon. Scortari crebro volunt cõuiuari & artificiose ostendit omnẽ materiã comicorum.

q Amare odisse ꝛc. Mire a personis ad gesta cũ varietate transitum fecit. omẽ em̃ quod in oratione venit vel persona vel factũ est.

r Odisse. Quia odere in infinitiuo latinũ nõ ẽ.

s Quæ veteres factitarunt. Cum magna defensione Terentii semel facientis id quod sæpe veteres &c.

c Apta quedã ex Attica virgo nobilis: atq; adducta est Rhodũ. Ibiq; matri thaidis meretricis ab amico dono data est: & educta velut soror vnacũ filia: sed thais relicta matre Rhodo cũ amatore quodam athenas se contulit: ab eoq; heres instituta mutuo: mox a milite thrasone diligebat̃ nimis. q cũ matrẽ athenis ꝓfectus thaidis mortuã rhodi cõpisset. & eã virginẽ quã diximus ab heredib⁹ mortuæ aĩaduertisset venũ esse ꝓpositã: cuius ignarꝰ reꝫ oĩm: emit tñ: & dono amatæ thaidi vexit athenas. Verũ postq; aduenies riualẽ Phedriã apud amicã repperit: quẽ p eius absentiã sibi meretrix conciliarat: affirmauit se non: ante daturũ promissam virginem: quã thais foras emulum pepulisset. Illa igitur & si amaret Phedriã: cupiditate tamen recuperandæ virginis & ciuis atticæ: & quã a paruula vt sororem dilexerat excludit Phedriam. Hinc ille primo irascitur: post accepta: facti ratiõe a thaide leniturꝫ & in biduj spacium sponte concedens militi rus proficiscitur. Statim quæ ne ab emulo milite muneribus superaretur: Eunuchum & puellã parmenoni iubet abiens ad thaidem deducere. Verum Cherea frater Phedriæ tunc ephebus visa nimio in virgine inflãmatur amore eius. atq; eo euasit vehemẽti ardore: vt pro Eunucho ipe deduceret ad thaidem. Hac occasione vitiata virgo: & mox ciuis & nobilis cognita datꝫ vxor Cherea. Phedria vero & miles ex riualibus cõcordes p parasitum redditi cõmuni amica sine certamine potiũtur.

ARGVMENTVM EVNVCHI.

v Irgo quedã attica rhodũ aduecta ẽ matriq; Thaidis meretricis dono data. deinde Tais Athenas se cõtulit vnacũ amatore suo cui mortuo hæres ĩstituta successi quã Thraso miles misere cepit adamare. Rhodũq; ꝓfectus rex omnium ignarus ĩuenit puellã atticã venũ ꝓpositam mortua Thaidis matre quã Thaidi donaturus emit: reuersusq; Athenas Phedriã cũ Thaide cõmerciũ hre cõpit: quare indignatus nõ prius se donaturꝫ puellam affirmanit q̃ Phedria eiceret ipa aũt Thais puellæ potiũdæ cupida ad tẽpus Phedriã eiecit quẽ postea indignatũ leniit ab eoq; obtinuit vt in biduj spaciũ rus recederet. qd'a biens Phedria iussit Eunuchũ cũ puella ex ethiopia deducta p Parmenonẽ Thaidi dono offerri qd'vt resciuit cherea frater Phedriæ amatorq; puellæ a Thrasonæ datæ suppositus eunuchi loco Thaidi donatus est. Ea occasiõe stuprata virgo & mox ciuis & nobilis cognita datꝫ vxor Cherea vt supꝝ. In hac comœdia Terẽtius delectat facetiis, pdest exẽplis & vitia hoim paulo mordatius quã ĩ cẽterꝫ carpsit. Exẽpla aũt morꝫ hic trina p̃cipue ꝓponunt̃ vrbani, f. moris parasitici & militaris. Hæc ędita tertio est &, pnũciata Terentii eunuchus qppeiã adulta cõmẽdatiõe poetæ ac meritis ingenij nocioribns ppl'o. Facta autẽ ex duabus grecis vna est latia. Nã ex eunucho & collace menãdri fabulis. Hęc eunuchus terentiana scripta est nõ sine crimine q̃ multa in hanc translata sint ex multis poetis latinis. quod totũ prologo purgat atq; defendit.

meretrix occasio phe. vel che. .i. iunior puellam
nes mortua

nis causas reddidit. eius frater minor natu virginē quam
pro .i. ipse che. a. parmenone

miles meretrici dono miserat; amare cepit. deductusq; in
thaidis loco stuprat stupro restituo
.i. ideo

domū meretricis pro eunucho vitiat. Re itaq; cognita cū
.i. ludibrio thais cherea .i. ad lenitatē
lesam reducitur

illusam se meretrix doleret; ab eodem adolescente placat̄.
.i. intercessione .i. ex athenis originē
parentum ducentem

interuentuq; fratris eius cognitā ciuē athenienſem duxit
thraso etiam .i. ipius thaidis

vxorem. miles quoq; in partem meretricij amoris recep-
decipitur
deridetur

tus illuditur.

An hac scena. I exemplū ponitur quā non
sue potestatis sit q amat sapiatq; q nō amat: neq; aliter affectus est. Apparet multa cogitasse adolescentem: & tandem in hec verba prorupisse. a Igitur pro deinde Vt Plautus in Amphitrione. Si aliter fuerint animati: neq; dent neq; petant sese igit̄ summa vi armisq; oppidum oppugnassem. Quid igitur faciā ē dialogismus perdite mentis post multam frustrā cogitationē

b Non eam ne nunc quidem:
Hoc videtur non esse contrarium sed est. Nam dubitat vtrū meretricis satisfactionē expectet an illam oīno non querat. c Comparē .i. constituam. Vt q̄inique compatum est. d Meretricum contumelias. Sic in andria priusq; harū scelera & lacrime cōficte dolis cū vni sit iratus deoibus q̄rit̄. e Excluſit Reuocat. Vtrū q; iniuriā fecit ex verbo dicendo excluſit & potius q; nō admisit & reuocat potius q; petit vt redeam qd̄ erat moderatius. f Redeā nō si me obsecret. Vides ergo supiorē ptē dubitationis

PHEDRIA adolescens PARMENO seruus
.i. deinde .i. are debeam .i. nec etiam

a b
q Vid igitur faciam? non eam ne nunc quidē
.i. aduocet ppio motu eo pacto .i. restituā siue cō
meretricis c stituere debeq;

cum accersor vltro? an potius ita me comparē
.i. ferre illusiones ejecit me nō rogat

d e
non ppeti meretricum contumelias? excluſit: reuocat: re
redire debeā deliberatiue dictū est cerre .i. q̄ herle .i. facere vt
f vehemēter & obnixe roget nō redeas

deam? non: si me obsecret. PAR. siquidem hercle possis:
meli⁹ .i. est .i. validi⁹ sed persequerabis

g h
nil prius neq; fortius: verum si incipies neq; perficies na-
fortiter & ma postq; dñs eam videns .i. p̄ter spē & expectationē nōdus
gno animo facta

uiter: atq; vbi pati non poteris: cū nemo expectet/ infecta
i ru cōdens amore ej⁹ capt .i. dñs ad eā venies

pace vltro ad eam venies indicans te amare: & ferre nō pos

.s.de re .i.ire licet pdit⁹ es neq; est ꝑplꝰ de tua salute spes alia
m n .i.arridebit .i.ei
se:actum est.illicet perijsse. eludet.vbi te victum senseri
.i.proinde par.q̄dia cōmodū seu .i.neq; ac sept⁹ recū volue q̄ nā mō a
cap:opter oportunum hoc insano amore potero me exoluere
PHE.Proin tu dum est tempus etiam atq; etiam cogita.
i.domie in q̄ dan bonū ꝓfiliū non potest .i.aliquā mensuram
o
PAR.Here:q uæres in se neq; consilium neq; modum
.s.rem suasiōe ꝛ .i.moderare .s.insano
p monitiōe q
habet vllum eam consilio regere non potes.In amore hæc
turgia proba .s.de tuali ⁊ fco:die iremissiōes
cōtumelie amoris
omnia insunt vitia iniuriæ/suspitiones/inimicitiæ/indi
cere amē itet amārce s .i.denuo instabilia .i.coneris moderatione
r cōcordia reconciliatio vel velis aliqua
ciæ/bellum/pax rursum.Incerta hęc si tu postules ratio
firma reddere .i.nō plus efficies .i.latebras .i.cū vltrōis qō est
stabilia impossibile
ne certa facere nihil plus agas:q̄ si des operam/vt cum ra
insanus sis .i.que timet .s.tecū videlicet
t
tione insanias.Et quod nunc tute tecū iratus cogitas:ego
nō vlciscar mittēre cepit .s.admisit me a fino tantūmō
thaidē
ne illam:quæ illum:quæ me:quæ non:sine modo .mori
.s.quā nō vlciscī .i.q̄lis .i.sim q̄ nihil sūt efficacius .s.iuuante
q̄ prudē tecū cogens v herdem
me malim.sentiet qui vir siem.hæc verba vna me hercle
.i.ficta q̄si cū maxio labore male q̄si ꝑmēdo emiserit
suos difficulter x
falsa lachrymula quā oculos tergendo misere vix vi exp̄s
ex .i.nullo cogente .i.culpabis .i.dabis penas a hoc ē
retp̄m puntes
serit:restringeret:& te vltro accusabis:& dabis vltro sup
exclamantue vel nō admittendū neq; q.d.turde .i.scelerataq;
indignāter impune ferendum iniquā
plicium.PHE.o indignū facinus:nunc ego & illam sce
.i.tedio afficior insanis amoris

lestam esse:& me miserū sentio.& tedet:& amore ardeo:
meo intelligē alteri⁹ iudicio nō mortuꝰ .i.vigilās nō dormiens .i.ād agere debeā
rta cognoscens ⁊ admonit⁹ a .i.occido
& prudens/sciēs/viuus videnscq; pereo:nec quid agam
agere debeas .i.in amore captiuū ꝓpo
c irretitum
scio.PAR.Quid agas:nisi vt redimas captum/q̄minio
possis .s.te redimere admodū quo .s.te redimas .i.extorquere
p̄cio .i.p̄tio p̄cio poteris te redimere
queas:si nequeas paululo:ac quanti queas:& ne te affli
vere consulis .i.es sapiens .s.eas
c
ctes:PHE.Ita ne suades:PAR.si sapis neq; p̄terq; quas

ipse amor molestias habet/addas:illas qua habet recte fe
.i.ecce thais exit foras possessionis .i.thais q̄ est tāq; grādo q̄
calamos fūdi concutit
ras.Sed ecca ipsa egreditur nostri fundi calamitas:nā qd
thais .s.ortū capit
h
nos capere oportet,hęc intercipit.

in eo fuisse vt rogatus rediret.inferiorem vt ne rogatus quidem. Et bene:non si me obsecret:de ea quæ totum proterue agens & excluſit & reuocat.non petit nec rogat:sed obsecret ingt. qd'horum olim in maiorem partem est vltimum.

g Nil prius. Modo ad laudem non ad ordinem pertinet:vt salustius.Quæ prima mortales dicant.& idem in heaut.& sua via quæ erūt prima habere.

h Nauiter. Nauiter a naui ductum a qua in altum ductum nullum diuersorium est.

i Insecta pace. Emphasis p methaforam.

k Indicans te amare. vt alibi.ibi tum exaiatus Pamphilus.Bene dissimulatum amorem. & celatum indicat.

l Actum est. De iure translatum est.Cicero actum est de te nisi prouides.

m Illicę. De iudicio.hoc em̄ voce a pręcone prolata iudices de consilio demittebātur.ponitur autem ea vox semper in fine transactę rei.

n Eludet. Eludere proprie gladiatorꝫ est cū vicerint.Similiter est finem ludo imponere.

o Here quæ res. Concessum ē in paleata poetis comicis seruos dominis sapientiores fingere.quod idem in togata facere non licet.

p Eam cōsilio regere non potes:nunc domio seruus est sapientior.quia nec amator nec amās vt idem in Andria.Facile oīes cū valemus recta consilia egrotis damus.

q In amore hęc oīa insunt. Duas prepositiones pręponit.

r Indutiæ. Indutiæ sunt pax in paucos dies vel q̄ in diem dentur:vel q̄ in dies ocium p̄beāt

s Pax rursum. Bene vt cōsolaretur vltimā partem ponit

t Ego ne illam:quæ illum? Familiaris eclipsis irascentibus.nam singula sic complent vt interlinealiter ponitur.nec potest cōplere oronem: qui & secum loquitur & dolore vexatur:Nam amat Aposiopesim nimia indignatio.

v Vna me hercule. Exp̄ssio ad auxesim dicens nō vera:sed falsa.& nō lachrima:sed lacrimula.& nō vltro flens.sed oculos tergēdo. & non facile:sed vix vi.& nō extillauerit:sed exp̄serit totum sensum verbis significātibus,ptulit

x Hercule. Ab eis sic itelligebatur quasi hercule me iuuante:quod a xp̄iano minime putem vsurpari debere:qui verū deū colit vera colit religione:neq; herculē neq; alios quos eluſa antiquitas pro dys colebat quic̄q; habere deitatis putat. Qm̄ omnes dij gentium demonia.

y Expręsserit Exprimim⁹ sordes alicuius vel ceris carnem premendo.

z Prudens /sciens. Prudens & sciens differunt.prudens per se.Sciens vero p alios admonitiones.

a Viuus. Mire & noue viuus pereo propterea sic dixit vt intelligamus occidor & viuus quia sapiens & sciens.

b Videnscq;. Bene addidit.Quia viuus perit qui dormiens opprimitur.

c Redimas captū.q.m. quæras. Perseuera in translatione quē iandudum sumpsit a bello

d Captū. Saluſt.Sui captū q̄ cupidinibus.

e Si sapis.i.si sapias.Ad inferiora reinferend. est.nam aliter non intelligitur.

f Nostri fundi calamitas. Proprie calamitatem rustici grandinem dicunt eo q̄ cōminuat calamū hoc est culmū ac segetem. g Nam. Subdit deinde quare est calamitas. h Intercipit. Proprie quasi totum capit Plautus in Aulularia:quæ sola interbibere corinthiensem fontem & pyrenęum potest .interdum etiā intercipere significat ex insidiis cape: vt latrones intercipiunt merces que ferūtur huc & illuc.

In hac scena. II Thais adducta rõe q̃ exclusérat phedriã eũ sibi recõciliat: & vt biduum rus abscedat suis blãdimẽtis ipetrat.

a *Miserã me.* Pro interiectiõe dolẽtis ab aliqbus rite repit: vel subintellige dico vel fateor.

b Qd'heri intromissus nõ est. Hęc leuius de facto suo loquẽs quẽ prius phedria exclusit reuocat. c Tremo horreoq;. Ex amore nimio nimius ignis effectũ frigor; reddit. vt ex frigore nimio effectus ignis existit. efficimur igitur tremuli & horridi ex frigore: & aliqñ ex nimio calore. ſm illud qd'phisici aiũt. natura ci magni caloris etiã horrorẽ icutit vt nimie febres. q; aũt ex frigore nimio effectus ignis existat ex Virgiliano liquet dicto. Aut boreæ penetrabile frigꝰ adurat. Horrere interdũ significat frigere. Iuuenal. Et tunicã horrenti nõ reddere seruo. d Accedead hũc ignẽ. Aptius ignẽ q; meretricẽ accipimus q; arã appollinis. vel qa amator vritur Vir. At mihi sese sp offert vltro meꝰ ignis amyntas: vel qa auida & auara est alimẽtoꝝ vt ignis. f Calestes plus satis. Noue sed intelligit plꝰ satis .s. q; horrueras hoc quidã putant. at mihi de his videtur eẽ q̃a veteribus geminabant vt pleriq; omes: hoc ẽ oẽs sic plꝰ satis .i. satis. g Quis hic loquit? Nõ impite intelligũt qui existimãt meretricẽ etiã hoc simulare q; nõ puiderit phedriã. nã & psonæ & dictis eius ceteris hoc cõuenit: & tũc ei ũt grosa oĩa q̃ supra dixit. h Cur nõ recta introibas Quasi parꝝ fuerit introibas: satis mire additũ recta. Elegãtius etiã supplimitur via q; apponat. Cicero ad Petum. Recta ẽm a porta domũ meã veniste. Itẽ Amicꝰ vrbẽ ingressus recta venit domũ meã. i nusq; aliorꝝ diuertit. sed statim eo dẽ viæ tenore domum meã petiuit i De exclusione verbũ nullum Plus admirationis est: nec accusationi nec satisfactioni locũ reliqsse meretricẽ callida & dissimulata iniuria k Quid taces Et hoc callide q̃si innocẽs ne suspicẽt qdã qd succẽseat adolescens. l Sane vero Tolle sane & vero & pnũciadi adiumenta vultũq; dicẽtis illatũ est vt in verbis nõ negatio sed cõfessio esse credat. nã vero semper ironie cõuenit. vt Vir. Egregiã vero laudẽ & spolia ampla refertis. m Quia hæ mihi &c aut qa sũ. Duo dixit q̃ dolẽt qa clausæ fores & qa posterior habẽt plato milite. n *Missa* istæc face Alia dissimulatio & durior post admonitionẽ: sed bene intellgit: qa a meretrice ridente molit & osculũ porrigente dici accipit. Notate. q; magna est virtus poete nõ sinias solũ de cõsuetudine ac de medio tollere & ponere in comœdia: verũetiã verba q̃dã ex cõi seruorũ more q; ait nũc 'Quid missa ō' Pars æqua Amãdi & non amandi. p Ne crucia te Hęc rursũ mihi amplectẽs adolescẽtẽ mulier dixerit videbit ne crucia sine affectu dicere est. sic dicit ne crucia te in eo gestu: qa in eo etiã ipa cruciaret. nã iõ subiecit anie mi: animus meꝰ q Anie mi phedria *Mi* vocatiuus est ab eo q; est meus. Vide q̃ similiariter hęc idẽ repetit blãdimentũ. vult ẽm Terẽtius velut peculiare hoc verbũ esse thaidis iõ toties dictũ est. r Nõ pol q.q. Hoc totũ inimis blãde & cũ cõtractione adolescentis dicit meretrix. s Faciundũ fuit Legendũ / faciendũ / scribendũ / totũ hoc sp nẽcitati adiũgitur t Credo vt fit misera Oratorie ac sacere addit ur misera: & cũ illa a deriuatiõe causæ argumẽtat mirea Parmenone corrupta ẽ. Verisimile nõ

THAIS PHEDRIA PARMENO

.s. tuto infe licem a .i. grauiter molestę

m Iserã me: vereor/ne illud grauius phedria tu

vel .i. in aliã grẽ interpeat? id fuerit b .i. admissus i domũ sed exclusus

lerit: neue alior sũ atq; ego feci/accepit: qd'heri intromissus

p oẽs grẽs .i. tremul? sũ .i. horrore pcutior c

nõ est. PHE. totus parmeno tremo/horreoq; postq; aspe

chaidẽ p amo renimio .i. habes bo nũ animũ aduẽti v chaidẽ cui? amore re ignis ardurit .i. calid? fi statim f es

xi hãc. PAR. aĩo bono es accede ad ignem hũc iã calesces

.i. vtrũ quẽ satis ẽ supra modum simulatrix me rentx dicit g dsi eũ nõ eñ pspexerit vocatiu? blandientis

plus satis. THA. qs hic loqt? hem tu hic eras mi Phedria

cur .i. mor; abaris .s. via sed h

qd hic stabas? cur nõ recta introibas? PAR. Ceterꝝ de ex

.s. ipius phedrie .i. null? ser i mo fit cur .s. ru phe. l; .i. nõ leqris ironia l

clusione verbũ nullũ. THA. Quid taces? PHE. Sane: qa

.i. apte, sunt .s. nõ intrcluit .i. pcipu? z in magno honore habitus. m

vero hæ mihi patẽt sp fores: aut qa sũ apud te prim?. Tha:

ob mittre q̃ loqris cur .s. facia n

missa istęc face. PHE: qd missa? O Thais thais vtinã esset

.i. cẽus porro .i. vt tãtũ hrez te redamantẽ o .i. siliter efficeret .s. q; excluſus sum .i. te afficeret dolore

mihi ps æq; amoris recũ ac piter fieret: vt aut hoc tibi dole

.i. silr .i. q̃s tũ est mihi dolor .s. exclusionẽ mei fleret facerẽ pẽne rẽ nõcurarem

ret itidẽ: vt mihi dolet: aut ego istuc abs te factũ nihil pẽde

.i. noli te angere p sacra rogo opposititue dictũ torquere p q r pretũ polluce

rem. THA. Ne crucia te obsecro, aĩe mi phedria. nõ pos

aliquẽ q; te rõ exclusi te .i. negociũ ita posi ulabat

q̃q; quenq; plus amem aut plus diligã / eo feci: sed ita erat

rẽ assequendũ q. posit .i. fieri afflicta .i. oportuit facere ad eã t solet tãto ei? amore flagrabas v

res faciundũ fuit. PAR. credo vt fit misera præ amore ex-

gerria q; si q; eq̃pĩa amat .l. vr̃ sic o corripietis nõ hoiã
cũ nõ cycludit f ris
clusisti hũc fŏras. THA. Siccine ais parmẽo? age. sed huc
cã vocari p̃cepi .l. ausu trabo
q̃ gratia te accersi iussit: ausculta. PHE. fiat. THA. dic mi
.l. q̃ sequi .l. ẽ porẽs pmeno seruus ru .l. pessim .l. pessũ facere
facere vr̃
hi hoc primũ: potin est hic tacere? PAR. Ego ne? optime.
sed arrẽtionẽ posẽtis nõ euo pmitto veritatem
z mẽs ea q̃ audiui vera a obligo cẽtatem b
Ver̃ heus tu hac lege tibi meã astringo fidẽ: q̃ vera audi-
me cohibeo .l. si q̃cũ tuũ
c d e f
ui/ taceo & cõtinuo optie. Sin falsũ aut vanũ/ aut fictũ ẽ:
fiarum vulgãtũ est fissurarũ .l. cõmissa mihi reuelo sine q̃sidera
g patefacẽ h tione cõmittẽtis si vera nõ sunt
cõtinuo palã est: plenus rimar̃ sũ/ hac atq; illac pfluo. p-
ea p vt rideat ex sanctõ insula
pter celari i
in tu tacere si vis: vera dicito. THA. Samia mihi mater fu
.i. cõmoratabat i vrbe remota a natali q; ẽ verisimile meretricẽ posse nasci ex pegri
solo tõ mercenr̃ li nat q̃dẽ meretrice .l. tunc
it ea hĩtabat rhodi. PAR. põt tacere hoc. THA. tũ ibi ma-
exercẽs cultare
tri puulã puellã dono q̃dã mercator dedit/ ex attica hic ar
.l. ablatam .l. dedit vr̃ q̃ infantis mẽorie p̃xima sunt
m z matre
reptã. PHE. Ciu̇ ne? THa, arbitror: certũ nõ scimus ma
vr̃bemũ regionem
z familia
tris nomẽ & patris dicebat ipa. Patriã & signa cẽteta neq;
erare p̃mittere tunc .l. q̃õ puellam tebat
.l. ad mãs z pñs nemẽ
scibat/ neq; p̃ ętatẽ etiã tũ potuerat. Mercator hoc addebat
a q̃bꝫ .l. pam' puellã ex illo pmõtorio athe
abducta nienst o mea
ẽ pdonibus vñ emerat se audisse abreptam e sunio. Mater
posq; .l. daraꝑa q uiuẽ cerz .i. nutrire .l. eo mõ
illam .l. incepit affectuose .l. sicut
vbi accepit cœpit studiose oĩa docere/ educare/ ita vti si es
vr̃ soror: habẽ multi .l. cũ
do cẽt t
set filia. Sororẽ plerisq; cẽ credebãt meã. Ego cũ illo q̃ cum
solo .l. psuetudinẽ .l. pegrino discessi hospes .l. possideo
amorem alienigena rhodo athẽas p restimentũ
vno tũ rẽ habebã hospite abij huc: q̃ mihi reliq̃t hęc q̃ hẽo
.l. cereũ q; .l. crudelabile cubita cur .l. dicis cẽ
peccatore nostro cẽ falsum
oĩa. PAR. Vtrũq; hoc falsũ est: effluet. THA. q̃d istuc?
.l. amatore q; admiseras mihi rẽ hospes oĩa q̃ue phe.
habeat
PAR. q̃a neq; tu vno eras cõtẽta: neq; solus dedit: nã hic
eriam .l. q̃ritatẽ q̃ritatẽ tuo; bono; q̃ ad spẽm .l. phe. attulisse
f p
quoq; bonã/ magnãq; ptẽ ad te attulit. THA, ita ẽ, sed si
.i. ad q̃d nar .l. tũ hec agunt
randũ rẽdo z
ne me p̃uenire q̃ volo, interea miles q̃ me amare occepat
.l. eam pũ in eam phe. tumet
a
in cariam hinc est profectus te interea loci cognoui tute
.l. omissis illis reb
.l. pa q̃rũ .l famarem b
scis post illa q̃ intimum te habeam: & mea consilia vt tibi

esse vt si quis quẽpiam amet cundũ possit excludere v Exclusisti hunc foras Intulit intuens puellam & ei ostendens phedriã vt oĩdat q̃ falsa & repugnantia loquetur meretrix
x Accedit mihi. Meretricia callidítate commendat quæ ductura est.
y Ego ne? optime. Bene: Non expectauit seruus vt pro se dominus rñdeat Thaidi
z Verum heus tu. Astute seruus reponit thaidi vicem. nam illa vt magnũ voluit expectari quod dictum est: iste vt falsum contemnit.
a Mea astringo fidẽ q̃a vicula fidei dicũt.
b Quæ vera audiui Mire vicem Parmeno reddidit meretrici. Nam vt seruũ difficile est tacere commissa: ita meretricẽ parum est vera dicere
c Cõtinuo optie. Propria a methaphora vasorũ trãstulit verba q̃ nõ pfluũt: sed liquorẽ ifusũ cõtinet hõ q nõ ẽ diligẽs & secreta cõmissa nõp dit: continere dicitur d Sin falsum. Falsum est quo tegitur id quod factũm est: & est fictum mendaciũ simile veritati: & id loqui mendacis est culpe piter & ab his decipimur.
e Vanum vanum quod fieri non potest: nec possibile nec verisimile & id loqui stulti est: & verecundiæ & ab his offendimur f Fictum Quod non est factum & fieri potuit. Totũ sine vero sed verisimile: & id loqui est virtutis: & ab eo delectamur g Continuo palam est. In priori verbo contineo & illo aduerbio cõtinuo vna sola alteratã littera. ita in minimo stat secreta continere vel continuo palam esse. quare vĩa archana sodalibus non committeris hortor
h Hac atq; illac perfluo vilis atq; abiecta translatio & apta apud meretricem loquẽti trãslata aũt est ab aquario vase fictili, i Samia mihi mater fuit Puduit dicere meretrix quod tñ significauit dicẽdo aliunde ciuẽ alibi hĩtasse.
k Potest hoc tacere Id verisimile est: nec hoc ad laudẽ proficit: sed ad dedecus meretricis.
l Puellam Etas & sexus sunt amoris causa: cur eam Thais puellã diligat. m Arbitror. Bene & nihil certi. quando eñ ausurus esset parmeno adornare Chreã ad viciandam hanc virginẽ si pscisset ciuẽ eẽ. n Matris nomẽ & patris dicebat Matrẽ ponit: q̃a illa ætas sp prius matrẽ q̃ patrẽ cognoscit o Esumio. Sumium promontoriũ est athenien siũ: & in eo rex venalium emporiũ est. p Mater vbi accepit. Hęc figura in narratiõe basis dicit cũ oĩa pedetim dicunt insinuandi gña vt nũc. q Cœpit studiose oĩa docere. Mire. nõ docuit sed cœpit docere r Sororẽ plerisq; meã. Oratorie cumulat dignitatẽ & amorẽ puellæ: vt eius cõpatõe leniat iniuria facta phedriæ s Ego cũ illo ?ẽ. Totũ dixit & q; hospite & q; rẽ habẽ & bñ nũc & nõ nũc: nã nũc cũ duobus. t qui mihi reliquit. Hoc iõ ne tantũdẽ obseq̃ exigat phedria v vtrũq; hoc. Ipe exponit hoc vtrũq; q̃d & cõtia dicẽdũ ẽ: q̃a pñs amator grauat hoc dicto.
x Nã hic q̃q;. hic dixit nõ phedria tangẽs illũ q̃si inuito illo exprobret y Ita est nõ erat negandũ meretrici q̃dã dixit parmeno satis facere cupiẽti & nõ tacẽti culpã in cõscia eẽ. z Interea miles Oratorie priorẽ amatorẽ facit militẽ q̃; phedriã. nã posterius dicit hũc cognitã p absentiã militis. ergo cũ militi phedria niuat' supductus sit cõsequẽs est vt miles q̃ri debuerit nõ phedria. & q̃pterea nihil erratũ si ordine seruato miles añ positus fuerit amatori postmodũ cognito & hoc sine puella & nimiũ cã multũ pro milite cõtra phedriã valet. Sed vide meretricẽ q̃a rẽ dixit parentẽ q̃t & q̃lia blãdimẽta subiecit dicẽdo. a Tute scis post illa q̃ intimũ te habeam. Figuratẽ hoc ad narrationẽ nõ ptinet. b Et mea cõsilia. Ex pñti actu sumpsit argumentũ quod eũ nũc tanq̃ cõsulto adhibuerit. Et bñ credã fm illud potui hic tacere.

c Hoc agite amabo. Pro aduerbio corripi/entis est positū: aut certe pro adhortatione audiē tiæ prębendæ. Sic Plautus. Hoc agite stultis spectatores. & cōuenit velut nutu audientiā significantis: & gestu hoc ipm adiuuari. d Nuper Vt adhuc amor flagrare videat addidit nuper. e Aliquātulū ad rē est auidior. Vultu accōmodato ad rephensionē pronunciandum est. f Is vbi hanc vidit. Ex aliena psona vult oī dere pter affectū quāti sibi estimāda sit: & quāto munere miles phędriæ meruerat apponi. g Hic meus amicus. Quia locus est meritorū: non iā miles sed meus amicus. vide em qd sequatur scilicet emit qđ fominis gratū est verbū. h Mihi dedit iprudēs harę. hic oī dit q̄ auidus hic faceret si rē penitus nosceret: simul etiā oī dit quāta secreta dicat phędriæ: vtpote q̄ riualis nesciat, imprudentia naturalis est ignaritas extrī secus aduenit imprudēs. ignarus p alios hoc est qđ nec suspicatus sit neq; ex alio audierit.

i Tecū quoq;. Magno pōdere dixit tecū: tā q̄ irascēdi iusta magis sit cā militi q̄ Phędriæ. k Rem hīre. Sic dixit vt honesta res impura dicat. l Ait. Sp ait dicimus cū vel iniusta nobis vel audiētibus: aut vana dicta narramus alicuius. m Si fidē hēat. Si credere cogitatur. i. si credat fideiussor dī: hoc ē auctor credēdi n Se iri pposito. Anastrophæ in verbo ppositū iri. necessaria implicatio in his q̄ dure dicta sunt. o Sed ego quātū suspicor. Alta & aīcuia inuctio. scit meretrix hoc solo amatores inimicos esse qđ idē diligūt. Magnifice igit vt riualis odiū declinet vult: psuaderi phędriæ nō se amari sed virginē. p Ad virginē aim adiecit. Cur hoc iferat vt vel lędēdi militis cā phędria patiat eū quē amet & nollet virginē dono dare.

q Nihil nā q̄siui. Ergo optie purgauit Terēn. q̄ mox liberalibus nuptiis fuerit obfuturū. si vitiatā virginē duceret Cherea ncē ergo defendit tā q̄ q̄ honestæ nuptura ē. r Mltæ sūt causæ. vel textus: primū q̄ soror &c. Nō indiligēter cōsideraverūt hāc meretricis, orōnē: q illā instar cō troversiæ retulerūt. nā & principiū ē. Me mis, v. &c. narratio Samia mihi mire fuit. & ptitio cū cōfirmatiōe vt ibi primū. Rephensio ego ne id timeo & conclusio p cōquestionē vt quā ioco rē me ipetrare abs te neq; biduū saltē vt cōcedas solum. s Quamobrem cupio abducere. Etiā hoc verbo gratificat phędriæ nō ei accipevt ab inimico remunerāte. sed abducere vt ab stulto & inexpto. t Vt suis restituā ac reddā. Differt. qa restituimus qbus nos volumus. Reddim⁹ his q nos volūt. Itē restituim⁹ volētes. reddimus volētibus. sed in hac vtrūq; est v Sola sū. Ad familiariū refert absentiā. x Sed hēo hic neminē. Ad alienos amicitiā Pōt em sola domi esse hīre tū aliquē foris. & habeo hic neminē plus sonat q̄ neminē hic hēo. & sola sū ab his q̄s natura cōciliat p se: hēo neminē q̄ voluntate iungunt. y Sine illū. Blāde sine illū tā q̄ in manu eius sit iniuriā nō pati & excludi militē. nō dixit fer aut patere: & honeste circūloqt & oratorie ne dicat abi foras. z Nihil mihi r. Iā silētiū accusat: qa scit nihil rūsuros contrariū: & hoc satis blāde dixit tā q̄ dēas amoris vicē. a Tandē pdoluit v. Elegāter variauit psonā scd'am & tertiā. b Eduxit mr p sua. Cū odio inductā & depuatā pniciatiōe ita vt & nō vitarent de industria. c Nempe omnia hęc nunc verba huc redeūt. Repudiatis causis quas illa attulerat p deriuationem causæ. hic aliquid esse cur repellatur.

.i. hoc falsū est

credā oīa. PHE. Ne hoc qdē tacebit Parmeno. PAR. Ah
.f. me id taciturū vrę simire z hoc arrē blādiēris dire qđ dictura c iterlocto

dubiū ne id est: THA. Hocagite amabo, mater mea illic
.i. nō mīro ege a nūc pcuniā ꝓgerenda post q̄
o e .i. nimis cupidus f

mortua ē nup. eius frater aliquātū ad rē est auidior. Is vbi
.i. habentē pulchritudinē honestā esse pertā cithera .f. magnū
z pte se ferentē honestarem rū rangendaq;

hāc forma vidit honesta virginē /& fidibus scire /pciū spe
ex vēditiōe illi⁹ pu .i. venū eā seu .f. bona .i. pfis fuit miles thraso
elle statim venalē ꝓponit g

rās illico, pduci ac vēdit. Forte fortūa affuit hic meus ami
.i. ex se nō intelli q: ab alijs nō ad mo
h gēs has res nitus nescius

cus, emit eā: dono mihi dedit iprudēs harę rerę / ignarusq;
.f. rerū miles .f. ranq; celarū nō dicrū .i. eriā .i. amorē .i. cōmiscrē
i l

oīm. is venit. postq; sensit me tecū quoq; rē habere. fingit
occasiones vt nō .i. sine dolo .i. si faciā, aliq; vñ credat .f. mihi ꝓponi
hoc ē ipse l m n

causas: ne det sedulo. ait si fidē habeat se iri ꝓpositū tibi a
.i. timeat id vt q̄ .f. puellā ab eo milite .i. deferaꝫ
qđ sequit postq; ipm militē

pud me. ac nō id metuat: ne vbi acceperim se se relinquā:
.f. aut .f. puellā sed .f. qđ dicrū est .i. optinet
.i. timeri o

velle se illā mihi dare. verę id vereri. sed ego q̄tū suspicor
.i. virginē cepit amare z ad eā amorē applicuit eclipsis .f. fecit animū
p .i. vrę .i. vitra fecit

ad virginē aīm adiecit: PHE. etiā ne āplius: SHH. nihil.
q .i. inuestigaui o r propter s quae

nā q̄siui. nūc ego eā / mi Phedria, multæ sūt causæ / q̄ob
.i. abstrahere a milite .f. mea .i. insuper ꝓpria volūtate tricta t

rē cupiā abducere. primū q đ soror dicta. pterea vt suis re
genitrix sine familiaribꝰ z sanguine iūctis explicat q̄ triste sola sū
v f

stituā / ac reddā: sola sū: hēo hic neminē / neq; amicū / ne
acquirere ꝓpetuo amāres

q̄ cognatū. q̄obrē Phedria cupio aliq̄s pare amicos bñfi
restitutione filie blādientis adiuua vt .i. pario amicos ꝓmiscre
nō alieno q̄ min⁹ diligūt frequrer ꝙ militem

cio meo. id amabo adiuta me / quo id fiat facilius sine illū
pferri rabiē esse ꝓpositē
s

priores partes hosce aliq̄t dies apud me habere. nihil mihi
verū istis p contemptū
.f. tuis

respondes: PHE. Pessima egon quicq; cum istis factis ti
phe. .f. te vel dicrū tuū .i. dolorē fortis
rhaso a

bi respondeam: PAR. Hei noster: laudo: tandem pdolu
.i. virilis nō puer q .i. rēdeba dicē do hecerba
meretricē cōremnis .i. cū eēt adhuc pua

itvir es. PHE. at ego nesciebam quorsum tu ires. paruula
ex aetico .f. puella ipa b educauit z extra pu .f. filia .f. mea iō
abducta asportata ericiā duxit

hinc est abrepta. eduxit mater pro sua. soror est dicta. Cu
thrasoni genitrix ꝓfecto
c

pio abducere / vt reddā suis. Nēpe oīa hæc nūc verba huc
recidunt randē miles cā. q. d. nulla alia
spectant

redeunt. Denicq; ego excludor: ille recipit: qua gratia nisi
ex rhodo

illū plus amas q̄ me: & istā nunc times quæ aducta ē ne

nullire suripiat ne amore splicat? reconcilio amet q timet magnū odium
o amorem vtq; q.d.vic
illum talem prripiat tibi. THA. ego ne id timeo? PHE
.i.cōmoneri solliciā ratles
z animam reddit dic e
quid te ergo aliud sollicitat? credo nū solus ille dona dat?
nunqd alicubi liberalitarē bent .i.cepisti ergo gogoge vel
f gne exercitā claudicare g
nunc vbi meā benignitatem sensisti in te claudier? nonne
posiq; dixisti .i.desiderare .i.ethyopissam tō mgrā .i.omissis
h guā ancillā f
vbi mihi dixti cupe te ex ethyopia ancillulā/relictis rebus
inuenigant deinde vt .f.fota non peruti
k l postea m
omnibus quæ sui? porro eunuchum dixti velle te: qa so-
cunuchis .i.diuitres dedi tanta opam vt vnū inuenirē illa genera numi
seruitu? n o p .i.libras smaris
læ vtuntur his reginæ/repperi: heri minas viginti p am-
.i.sperus recordarie nē
q r benefici
bobus dedi. tamen contemptus abs te hoc habui in mēo-
officia quare .f.remoramur
s
riam: ob hæc facta abs te spernor. THA. Quid istuc Phe
rtesi puellā tanq; a stulto q p frau .f.biduū posse cā
dē nō vtq; incertū pcedēdo abduci
dria? q̄q; illam cupio abducere/atq; hac re arbitror id fie
pcipue infestum
t
ri posse maxime. verum tamen potius q̄ te inimicum ha
hoc est te ami dicrū vt sen
cū habeam v tentiam
beam: faciam vt tu iusseris. PHE. Vtinam istuc verbum
.i.ex ani affectōe nō silere z hoc est illud verbū
ex animo/ac vere diceres: potius q̄ te inimicum habeam
.i.solide integre .i.qd liber vel
pure simpli x q̄dd velles
Si istuc crederem sincere dici: quiduis possem perpeti,
apud se .i.cadit supat? vno dicto celeriter
y
PAR. Labascit victus vno verbo. q̄cito? THA: Egō ex
q.d.dubitas vtq; ex aio dixerim .i.iocādo nō serio nō postulasti
a b vel dixisti
animo misera dico? quam ioco rem voluisti a me tandē
.i.q̄ nō tuoq; dieq;
spacium
quin perficeris? Ego impetrare nequeo hoc abs te/bidu-
.i.annuas certe .f.asset
um saltem vt concedas solum. PHE. Siquidem biduum
.f.vertes .f.duo dies p certe nō vlem vel
amplū
c
verum ne fiant isti viginti dies? THA. profecto nō plus
.f.ent apostopestus sōa .i.nō dubito cū aut dixeris q̄n plꝰ biduo sit su
turum si conceſſero
biduū; aut. PHE. Aut dixti nihil moror. THA. non fiet
.i.pacto pmittere psuadēa tibi .i.certe facere oportet emere cogēte
f g .i.q̄libet
hoc modo sine te exorem. PHE. Scilicet faciundū est qd'
.f.q; meruisti .i.ad agros pferam me
h i k .i.rum
vis. THA. merito te amo. PHE. Bñ facis. rus ibo, ibi hoc

d Ne illū talē pripiat. Ironia stomachantis amatoris: e Nū solus ille dona dat Sed exigua aut minus libēter. & iō mentionē benignitatis adiecit. f Nū vbi meā b. Intelligit se & dicta obtuliſſe & id benigne sæpe feciſſe. nā plerūq; ingrata dona sūt in q̄bus benignitas nō apparet / quæ aut in quātitate reperest aut in fœlicita te pstantis. g Nōne vbi dixti cupe te. Plus dixit q̄ si diceret feciſti vt emerē. plus est em id pstitiſſe qd'q; accepit nō ausa fuerit postulare.
h Ex ethyopia ancillulā. Vult rē pui pcij ex illius cupiditate & suo labore ppendi. i Relictis oibus r.q. Hæc iā oia in bñficiis cōsiderari solent. k Quæsiui. Vide quēadmodū exhibeat erūnas sibi difficillimū numerū imposuisse meretricem. Miſe ät cœli & solis ac pœne orbis alterius q̄siui: nō em in pmptu erat. itē nō dedi sed relictis oibus rebus q̄siui. Quid igit hic nō exqsitū qd' nō ira exp̄ssum vt nihil addi possit. l Porro. Vide quēadmodū vtmaius faciat qd' pstitit nō semel imputat duo mācipia sed primo puellā: deinde eunuchū. m Eunuchū. Eunuchos a persis instutos putāt ex captiuis Babilonis q̄n. damicus antiq;or extat id habuisse: Eunuchus vt vult Tortellius est q vilibus exectus est. n Reginæ. i diuites. Oratorie subdit q̄ in ancilla pter missit: qa nulla ethyopissa honesta dici potuit & regias hoc mō diuites dicit. o Repperi. Plus q̄ emi. Et vide q̄ probriis amplissimis verbis vsus est: qa ad ancillulā q̄siuiad repperi hūc scilicet eunuchum
p Heri minas. Rectiora bñficia grauiora aduersū ingratos sunt ergo a tpe inducit expro-
bratio. q Pro ambobus. Melius q̄ si separati diceret q̄ illo emeret ancillulā: deinde mox diceret. hic sūt tres minæ nā cōstat eunuchū solum emptū esse minis viginti vt ipe pmeno cōfitetur
sæni. r Tñ cōtemptus. Hoc seruat in bñficiis. nā maiora sūt cessantibus meritis cor̄q; bus pstanē. s Ob hæc facta abs te sper. Hīc duplex est. pnūciatio: vel p inuidiosam exprobrati-
onē: vel p interrogationē & melius indicatiuo q̄ mō interrogatiuo, pferē. hic em modus grauior illo. t Verūtamē potius. Scit meretrix cōtentione quedā negari q̄ fingit se vinci adolescen
tē se mollīat & ipa redit vt & ille remittat ptinatiam. Et hoc totū loqtur tanq; magis ipa amet Phedriā q̄ ab illo amet. v Facā vt tu iusse. Nec volūtate nec vultu cōsentientis hoc meretrix agit sed callide tētat oia. nā qa pſistēdo nō pficit qd' expectat. docet Phedriā ctiā ip̄m negligentia negare qd' poscit: & adeo hoc subtile est vt statī ipetrauerit. puulgatū est em q̄ sūma vi defenderis quā extorq̄rē hoc idē postmodū remittere remittēti x Sincerū. i. purū sine fuco. i. adulatōe Fucus em dr̄ color adulterin⁹. i. simulatus nō verus & ē simplex vt mel siue cera. Bñ ergo vt mel blandimentū nutricis dulce fatet sed negat eē sincerū. y Labascit. Oia inchoatiua trisilla
ba fere media, producta enūciant. z Victus vno verbo. Per verbū dictū itelligas enūciati
onē q̄ vno astrigat & ligat verbo. a Egon ex aio. Qd' sensit multā valuisse hoc thais iucundi-
tatis amici sui. & vide q̄nta sīgnificat Ego Cōuenit hoc pnomē blāda mixta exprobrāti. Vir. Mene fugis. b Quā ioco Cōtra illud referē q̄ ait Phedria. nōne vbi dixti cupe te. sed hoc vehemētius & discreti⁹ nō quē inqt voluisti sed qd' pl⁹ est rē & nō dixit serio sed ioco facilitate pūtis. Murandū obsequiū ex volūtate ani pēdēs nō expectat iperiū nec voluptati mora sit dū iubeat. c Perfeceris. Nōne pōdus hoc verbi & potētia phedriæ certa amica & illius obsequū vehemēs & rep̄ difficultatē q̄ exorte sint mōstrat atq; oēm obtenit q̄relā Phedriæ. d Ego ipetrare. n. Argute additū & saltē & solū & bñ cōcedas vt volūtatis. sic em dixit sup̄ sine illū priores ptes hostē aliq̄t dies &c. e Verū ne fiāt viginti d. Facete biduū decuplauit: & simil' qa ex cadē rōne sūt vigiti ex q̄ duo & ex q̄ vigiti ducētiduo milia. & sic deinceps. f Sine te exorem Nouenū c. Nō de te exorē sed te exorē: & hoc absolute. g Scilicet sa. e. q. v. Nō qd' oportet dicēdo. multū addidit obseqo suo. h Merito te a. Bñ amoris mētionē ad auferandā suspitionē cōtēptus Phedriæ fecit. i Bñ facis. In cō suetudinē vēit bñ facit & bñ feciſti nō indicātis ē sed grās agētis; k Rus ibo. Hoc amatorū est odiisse.

Ibi me macerabo: Dixit non ibi ero.
m Hoc biduū pnūciandū est. Biduū acsi dixisset biennīū. n Ita facere certū ē. Ex his verbis apparet quā sibi amator hoc ægre impet
o Mos gerūdus est thaidi. Cū pnūctiatōne & gestu vt oñdat quæ vis amoris sit vt Thaidi mos geratur. p Illi. Eunuchus & ancilla figuratæ illi sed prqualer genus masculinum.
q Adducātur Bñ adiectū est ne relatis obretentionē muneribus nō pcederet actus fabulæ. & simul qa absentia phedriæ opus est dū p Chreā ludificat meretrix. r In hoc biduū Thais vale. Nūc vale absscessū significat nō salutatio nē. nā si mera salutatio est biduo solū amicā valere optat. sed prescribere conat quāto tpe obfuturus sit. & simul oñdat quā inuitus abscedat. vale maiorē vim habet ex dolore discedentis qp obsequio salutaris. Et accusatiuo vtēs biduū ex pressit amatoris impatientiā. s Cum milite isto. Isto bñ additū. hæc em̄ pnoia spernentis sunt odiūqp morantis. t Me desideres. qa plus est ibi ab amore desideriū. v Me expectes. Exanaphora prima cū amore & desiderare sit volūtatis atqp ani & obsequij. Me sōnies satis amatorie dictū. x Me speres. Cū me spectes iā dixerit. qd sibi vult iterꝙ me speres. iter spem & spectationē hoc interest: qa spectatō certoꝝ est. ppinq; ū rerꝝ desinit. spes vero incertorū longinquꝝ & nō desinit. y Me miserā. Recte thais nūc ptē argumēti exeqt tacitā apud phedriā ppter pñtiā seruī quē poeta vult ita nescire: vt audeat adviciandū virginē subornare chereā z Atqp ex aliaꝝ ingenijs. Hic Terentiꝰ oñdit virtutis sue hoc esse vt p vulgatas psonas noue inducat: & tñ a cōsuetudine nō recedat. vt puta meretricē bonā cū facit capiat tñ & delectat animū spectatorꝝ. a Neqp finxisse f. q. Aut dixisse debuit dicere: aut abūdat falsi: aut qa & vanū aliqd fingi potuit vt supꝝ. b Spero ppemodū. Noue spo p credo vel cōfido ppemodū qa hoiem nouit sed fratrē eē virgis nōdū probauit. c Atqp expectabo dū veniat. Futurū actū voluit pmittere nō qp aliquis gestus sit expectantis.

debilitando afflictabo hoc spacio me ita ma .i. deliberatū ē mihi
l excruciabo m u cerare o oportet mo rē gerere roidi
me macerabo biduū: ita facere certū est. mos gerundus est
ad thaidem .s. ad tha idē
p q .i. adducito eos
Thaidi. Tu Parmeno huc fac illi adducantur. PAR. ma-
libentissime q. d. a re absscedo vsqp ad tuos ties
r
xime. PHE. In hoc biduū thais vale. THA. Mi Phedria
.s. vale .i. nū .s. a me fieri interea .s. aliud
s
& tu. nūquid vis aliud. PHE. ego ne qd velim: cū milite
p. p rēpū p cogita .s. a me d rure luce & tenebris
.i. odioso tionem ero diuans t
isto presens absens vt sies: dies nocteqp me ames/ me desi
.i. rectas & meo desiderio teneari v .s. item cogitare
.i. p somnū me videre videaris x
deres/ me sōnies/ me expectes/ de me cogites/ me speres:
.i. delectationē capias mēoria & recordatiōe mei .i. ea opera .i. tandem
.i. vero aio q: corpus militis erat
me te oblectes/ mecū tota sis. meus fac sis postremo ani-
.i. maximis mecū rebus gaudeas qd volo & opto y dolentis interretēsis qsi phdo
qz .i. a tua nō dissentio volūtate
mus: quando ego sum tuus. THA. me miseram: forsitan
phe. pax mihi credat .i. hīc possit meretricū morbo maturis
z
hic mihi paruā habeat fidem: atqp ex aliaꝝ ingenijs nunc
thais iurātis .i. q nosco volūtatē meā .i. hoc ē vere nouā
me iudicet. ego pol: quæ mihi sū conscia: hoc certo scio:
.i. simulasse .i. aliqd mēdacij aliquē
a
neqp finxisse falsi qcqp/ neqp meo cordi eē quēqp chariorē
.s. excludendo eū
hoc Phedria. & qcqd huius feci cā virgīs feci: nā me eius
.i. phido veteredo valde, seu nimis
b
fratrē spero, ppemodū iā repperisse adolescentē adeo nobi
frater .i. ppositū aduerbialr discedā
lem. & is hodie venturum ad me constituit domū. conce
.i. qp hoc loco quousqp
dam hinc intro/ atqp expectabo dum veniat.

Secundus actus.

PGEDRIA PARMENO

eo pacto ipaut tibi ad thaidē eunuchū .i.deducam
a eryopissa

f Acita vt iussi, deducant isti. PAR. Faciā. PHE
.i.diligenter ſ .i.cēpestiue

at diligenter. PAR. fiet. PHE. at mature. PAR
.ſ.mature sanis ue imūcū indig .i.instārer
nāis b rogare

fiet. PHE. satin hoc mandatū est tibi? PAR. Ah rogitare.
.ſ.ad meretricē dona deducere .i.acquirere
c

quasi difficile sit. Vtinā tam aliquid inuenire facile pos/
q̄rū donū nihilifici q nihil sumni cū .i.molestia amoris
facile estimabit ab ea muneribo conficior

sis phedria /q̄ hoc peribit. PHE. Ego quoq; vna pereo.
.i.qui vel que res .i.maiori ē cure vl magis .i.noli pati
aīm meū tangi;pungite tā egre ḡnimo parero volūtati mee

quod mihi est carius? ne istuc tam iniquo patiare animo
.i.nō patior quiuno .i.pducrā in effectū.q.t.iussisti .ſ.quā vt de .i.pci
d ducā domū pis

PAR. minime: q̄n effectū dabo. sed nunqd aliud impas
.i.reddito pul .i.aliq̄ sermōis eloquio
e ch;ū q dare;ū .i.inq̄rū

PHE. Munus nostrum ornato verbis /quoad poteris: &
.i.inuidū q inq̄rū thaidi adducēdo cū .i.i mēoria,hēo
f riualem in iuidiā g h iā;reconditū

istū emulū quoad poteris ab ea pellito. PAR. Au memī /
q̄uis .i.non ad run
i

tametsi nullus moneas. PHE. ego rus ibo; atq̄ ibi mane
ea res est mea sīa vocaris
vt id efficias .ſ.parmeno

bo. PAR censeo. PHE. Sed heus tu? PAR. Quid vis?
arbitraris ne ſabulare tolerare
k l m ꝑstrenere

PHE. Censen posse me offirmare / perpeti; ne redeam in
q̄dtu hec mea .ſ.censēā re posse ḡ herclē .i.re posse statim
iussa cplebis m vrq̄ offirmare

terea? PAR. Tene? Non hercle arbitror, nam aut iam re/
.i.reditis paulo post nocrur .i.adducēre ad visa in somnis vel
nō rpe vrbem agent vigile

uertere / aut mox noctu te adigent horsum in somnia.
.i.ogabor: curi .i.assidue inuitus somnum
coactus o capiam

PHE. Opus faciam / vt defatiger: vsq̄ ingratus vt dormi
.i.somnū nō capies magi.q difficili⁹
.i.ope defatigatus efficies

am. PAR. Vigilabis lassus. hoc plus facies. PHE. Ah ni/
cruēda ē a nobis .i.effeminato

hil dicis parmeno. eijciunda hercle hæc ē mollicies animi.
pl⁹ equo .i.nimis benign⁹ sū mihi carere possim
p

nimis me indulgeo. tandē ego nō illa careā / si sit opus: vl
integrū rider phedria seru⁹ ndēris vel aliq̄d mutāris ad agendū
q ſ.illa carēs r .i.cōsidera sapias

totū triduū? PAR. Hui vniuersū triduū? vide quid agas.
.i.ea optio ē deliberatū est vocāris q̄si iueco vos .i.qualis insania
s t

PHE. Stat sententia. PAR. Dij boni quid hoc morbi est
est ne vrq̄ .i.mutari ꝓprer .i.siultiā .i cognoscar ali
.i.tantū v amoris quis

Adeon homines immutarier ex amore / vt non cogno/
ſ.hosem q ānō .ſ.phedria .i.prudēriez
amoē erat x y

scas eundem esse? hoc nemo fuit minus ineptus /

In hac scena. III iam amatoriū multiloquium & vaniloquium continet ista accusatio. nam & repetit quod iam dictum est & id facere magis & odiose nimis.

a Deducantur isti. Prepondcratur masculinum fœminino.

b Rogitare. Deest vis vel pergis vel teipm respicis vel hunc si aduersus hæc dicit. vt sit rogitare te aut rogitare hunc & distinctione interposita inferendum vultuose quasi difficile sit id quod mandat. ita & ineptiā nimiam circa hoc solliciti amoris expſſit & ostendit nihil esse facilius q̄ deducere ad meretricem munera. cum cōtra sit difficillimū poscenti non aliquid dare.

c Inuenire. Inuenire pro acquirere vt in Heauton. sic patri cōmodo obsequare & vt serues quod labore inuenerit. Nam ideo ab inuenire etiā questus dicuntur.

d Sed nunquid aliud imperas. In his seruus nihil vult nisi coactus facere propter maiorem dominum:

e Munus nostrum. Non dixit meum quasi & Parmenonis sit vt & eo etiam sibi sit maioris commendationis.

f Istum emulum. Istum est odiosum ꝓnomen deest molestum & odiosum.

g Ab ea pellito. ſ. met non pelli facito.

h Au. Au est interiectio ad eū spectans q̄ incepit apparere & intelligere quorsum vergat & properat seruus capere vaniloquiū domini.

i Nullus. Nullus pro non. sic in Ecyra. Nullus dixeris Pla. in Trinūmo: nullus credas.

k Censen me posse. i. arbitraris. Vnde censores qui morū aliorum sunt summū arbitrium ideo hunc putat nō censere: q̄ ipse desiderat fieri

l Obfirmare & perpeti. Verba sūt despant;

m Tene? Te quod dicit hanc vim habet vt significet perditū amatorē phedriam esse.

n Te adigent. Adigent & adiget legitur si sit in somnia singularis numeri. sed meo iudicio q̄ sub tali dubio relinquitur non textui sequenti cōforme est respōdit em̄. opus faciam vt defatiger vsq̄ ingratus dormiam signū est cū dicit vt dormiam q̄ insomnia dicuntur vigiliæ. stat igitur melius adigent.

o Ingratus. Non vltro significat: quia nō vltronea grata sunt. ingrata quæ ab inimicis fiunt ac recusantibus.

p Nimis me indulgeo. Indulgeo me sic veteres dicebant quod nos dicimus mihi.

q Totū triduum Sic cœpit tanq̄ aliquid dicturus magnificum. non autem est vsus. Sed vere amator magnum hoc putat vel totum triduū magna professio virtutis cum biduo sit opus triduum posse durare: & totum triduū dicat vniuersum triduū quasi in in mlto nūero sit.

r Vide quid agas. Sic dicitur magna aggredientibus.

s Stat sententia. Et vultu & gestu modis spectabile q̄ dixit stat sententia: vel maxie eo q̄ tanto sonitu hæc de se ꝓmittat Phedria cōtinuo rediturus: vel potius nō accessurus ad villā. tm̄ autē abirit quantū tpis opus est ad vicīādū virginē.

t Quid hoc morbi est. Accusatio amoris ē quoniā non culpa est sed morbus.

v Adeon homines. ie. a. v. n. c. e. e. More suo a plutali ad singularē numerū se conuertit.

x Hoc nemo fuit. Nisi em̄ hoc esset quid eet q̄ illum mulier preferret militi.

y Minus ineptus. Minus positiuo iunctum

reddit cõtrarii cõpatiui significationẽ. nota etiã q; The. solet hic circũloq; & facere compatiuos cũ magis & minus. z Facie honesta. œconomia qua ostendit amaturus Cherea siq; dẽ hãc Parmeno ipe mirat: mox idẽ dicet ita dii me ament honestus. a Cũ meo. Eacete meo ad parasitũ retulit cũ pulchro munere veni entẽ. & prepatio est ad deducendũ chereã poti⁹ q; deformẽ Eunuchũ. b Decrepiti. Decre piti sũt dicti quoꝝ crepitu & plangore familiæ fuerãt iã cõclamata funera. c Hæc superat. Hoc nõ accipias tanq; vituperat thaidẽ. Hippo licos est ideo addidit (ipam) quasi nimiæ pulchri tudinis & propter quẽ datur.

.i. grauis .i. aliquis .i. cõrindus a lasciuia sibi cauens

magis seuerus quisq; / nec [illegible]gis continens. Sed quis hic
.i. psequit̃ ter suũ p̃cepto .i. q̃ adulatiõe sic appel
vicerũ q̃ritat larus thrasonis

est qui pergit? atat. hic quidã est parasitus Gnato militis:
pro thaidi admiratis

3
ducit secum vnam virginem dono huic: pape / facie ho-
modesta nisi .i. cũ pudore ĩ hoc dedero seu loco obtulero a

nesta. mirum ni ego me turpiter hodie hic dabo cũ meo
.i. sento iã p̃fecto .i. viribꝫ puella .i. excellit pulchritudine
ad modũ decrepiti b execto c

decrepito hoc eunucho. hæc superat ipam Thaidem.

In hac scena. IIII nõ stans sed quasi ambulans psona inducit. cõstitit aũt aliquãtulũ intuẽs spectatores dũ secũ loq;. Exprimit ãt parasitũ & sub eius verbis corruptos mores in as sentationẽ oñdit. prsus vt honestæ quoq; psonæ in eius culpa iuente sint. & hæc iã mire & p secu li & tpm reprehensione. Satirice q; d'apud eũ stultũ vocat simplicẽ pasitus. & se intelligẽtẽ malũ.
a Mei loci atq; ordis. Mei loci ingeniũ atq; ordis paupem illud natalitũ hoc fortune est.
b Haud impurũ. i. nõ auarũ q; auaricia sæpe dicit sordes & auarus sordibus: hoc est pdigũ. & hoc laudamus eos in qbus nihil est q; d' mag nope p̃feramus. c Itidẽ patria q; obligurierat bona. Hoc ioculari vultu dr: & eleganter ex psona parasiti nõ culpat: qa comederit bona.
d Video. q; bene. post q; dixi cõueni & tps mutauit & verbũ. e Pannis ãnisq; obsitum. Morologie parasitoꝝ sunt vel parasitica vernali tate additũ est iocãti: vel qa hõ dixit & est misẽ rie seniũ debitũ. vñ huic magis tristicia grauitas q; displicuit alena sp ab hoibus parasitis. & bñ addit ãnis: qa vt qsq; miser est ita sænex videtur
f Quid istuc inq; or. Scire nos cõuenit cũ re cto casu, pferẽ interrogatio nõ eẽ cõtumelioſũ vt si dicas qs hic hõ est. Si aũt in obliq; cõtẽptũ significat vt qd hois? qd mulieris? qd ornatus?
g Quod habui p̃didi Nõ dixi id q; d' erat comedi aut consumpsi. h Hem q; redactus sũ. Vel habitũ suũ vel corpus oñdens hoc dicit. nec q; q;

GNATO parasitus. PARMENO seruus.
admirantis exclamatio cũ parasiti gesticulatione
alteri vn⁹ q̃tũ .i. p̃ferend⁹ ẽ

d Ii immortales homini homo quid præstat.
.i. ip̃rudenti .i. p̃rudens q̃tũ .i. differt hec sñia certe

stulto intelligens quid interest: hoc adeo ex
.i. ob hãc causam .i. subit animũ meũ .i. sũ alloc⁹ nedũ vidi

hac re venit in mentẽ mihi / cõueni hodie aduenienſ quẽ-
.i. q; eodẽ lo co oriundũ .i. stat⁹ mei .i. pauperes q; .i. auarũ .i. sñiter vt ego
a b

dam mei loci hinc atq; ordinis / hoiem haud impurũ. iti-
.i. a p̃te c relicta .i. suauitꝫ est q; epulis p̃supserat .i. aspicio horidũ sordidum d

dem patria qui obligurierat bona: video sentũ / squalidũ
.i. aio mestũ .i. viliꝫ idumentis c .i. sento inculcatũ f tipt .i. q̃lis ornat⁹

ægrum / pannis anniſq; obsitũ. Quid istuc inq; ornati est
respondit alter .i. iops .i. a p̃te meo .i. consumpsi dolẽs g .i. in quem statum h .i. deuenit

quoniam miser quod habui perdidi. Hem quo redactus
cogniti .i. qui p̃ius erãt familiares cũ diues essem. gnato

sum: oẽs noti me / atq; amici deserunt. hic ego illũ contẽ-

.t.in cõgratione mei dixi illi .i. sine mõlestate q̃ .i.respondisti
ter⁹ aio cadis

psi præ me.quid homo inq̃ ignauissime? itan parasti te:
fiducia relicta in tuo q in q rẽ a fortũa .t.rõnẽ q̃ tibi cõsulere de
dustria accepisti i beas qõ dit bonũ animæ

vt spes nulla reliqua in te siet tibi? simul consiliũ cum re
primonio sub .t.vides ne natũ ex eadẽ .f.est mihi mũdicia
sidria tua fortũa lz

amisisti? viden me ex eodẽ ortũ loco: qui color/nitor/ve-
.t.qs cult⁹ t.qlis aptitudo sta q.d.sũ vegeto corpe qr vtuẽdi nõ deest
rus l vtuido q bũ hiro in mihi psilũ fortunarũ sez

stitus/quæ habitudo est corpis? oia habeo: neq; quicq̃ ha
.f.fortunarũ q̃uis .t.deficit rũdit alter
n sed o

beo. Nihil cum est nihil defit tamen, at ego infœlix neq;
q̃ ab alijs ridear q̃ alijs ve vapulem roleram tũ qs ridet aut vapulet
pbeam ridendi materiam

ridiculus esse/neq; plagas pati possũ. Quid tu his rebus
.i.prsus re decipes mlto añ .f.gnatonicoꝝ
p

credis fieri? tota erras via. Olim isti fui generi quondam
.t.lucr̃ q̃ppie cũ sũt tpa supi⁹ vite q̃⁹ de gen⁹ s
numarum melio:a r .i.decẽs nec diu vsurpatũ

quæstus apud sæculũ prius. hoc nouum est aucupiũ, ego
tõ nouũ est pastrandi rõn⁹ erat modus spẽs
t

adeo hanc primus inueni viam. Est genus hoim qui esse
p̃cipuos p̃cipui tales
v

primos se omniũ rerum volunt: nec sunt. hos consector/
talibus .t.nõ pst⁹ .t.derideant nõ rogat⁹ applaudo
pbeo x assentior

hisce ego non paro me vt rideant: sed his vltro arrideo &
naturas pl⁹ est q̃s laudo .f.q̃ laudauerũt
mozes z a .t.denuo

eoꝝ ingenia admiror simul. quicq̃d dicunt: laudo id rur-
ali. .f.cs etiã affir
.f.affirmat mo

sum si negant laudo id quoq; neget quis: nego, ait: aio.
.t.denicꝝ .t.induxi .t.cõprobare oia assen illõ aucupiũ
tiẽdo t adulãdo b ille vite mõ⁹

Postremo iperaui egomet mihi oia assentari. is quæstus
.t.copiosissim⁹ q̃s apõ sæculũ pri⁹ saciẽs
c

nunc est multo vberrimus. PAR. scitũ herde hominem.
.t.inconsideratis sue mẽtis nõ cõpores pseq̃ narrato
sed desipiẽtes nẽ suã q̃diu

hic homies prorsũ ex stultis insanos facit. GNA. Dũ hæc
.f.pdicta .i.ad locũ vbi obsonia
b vendunt f e postq̃

loquimur interea loci ad/macellum vbi aduenimus: con
cõsuũt gnaront q̃ maiores pisces q̃ pecora la
f vẽdũt p i lantunt

currũt læti mihi obuiam cupedinarij oẽs/cetarij lanij/ co-
q̃ farcimia faciũt q̃ recẽtes pisces .t.auiũ .f.cupedi subã primõiõ
q̃ curã coq̃ndi gerũt vẽdũt caprozes nariꝝ lz cũ adhuc hẽz

q̃/fartores/piscatores/aucupes/q̃bus & re salua & pdita
postq̃ rẽ meã psumpserã dolose .f.emendam vel .t.ob aduentũ vt aduentut
agebã cũ alienã l ad cõsuetum m accusatiuũ p dativo

pfuerã: & psũ sæpe: salutãt: ad cænã vocãt. aduẽtũ gratu
postq̃ .t.fame pfect⁹ q̃ currũt sal-
n p o

lantur. Ille vbi miser famelicus videt me esse in tãto hono

hic nisi media consuetudine collatum est
i Consiliũ cũ reamisisti Hęc interrogatio in crepãtis est: nec desiderat rũsionẽ. nã cõsiliũ i bonis ani. res in ptate fortũe. k Qui color. Hoc cõtra illud q̃d ait video sentũ &c̃. color ad sentũ nitor ad qualidũ. vestitus ad pãnisq̃ obsi tũ. hitudo corpis ad ægrũ. oia hẽo: ad q̃d habui pdidi: nec q̃q̃ hẽo ad mei loci atq; ordis hoiez l Quæ hitudo corpis Plautus in Epidico Corpulentior hercule atq; habitior. m Oia hẽo Ad industriã retulit: neq; q̃q̃ hẽo ad fortune culpã & itẽ dentũ fortune crimẽ n Nihil cũ est Ad suã laudẽ nihil defit: alterꝝ horum neutrũ: & põt accidere vtrũq; nulli. o At ego neq; Vehemẽter iuectus ẽ in tpa & mores poeta sub hac psona in q̃ hoiem ita iducit penitere pbitatis suæ: vt se infœlicẽ nõ honestũ dicat. Et nõ volo sed possum dicit. p Tota erras via Methaphora ẽ a demãtibus tracta. r Hoc nouũ ẽ aucupiũ Vide q̃d intersit cũ de illo quę stus hoc de aucupio illud de sapiẽtibus: hoc de stultis. s Aucupiũ. Proprie ẽ ars auiũ capiẽdarꝝ nã aucupari significat arte quadã aues i quirere. inde trãsferi ad alia: vt aucupari laudem aucupari gl'am. t Est genus hoim Quia multi sũt hmõi. nõ dixit hoies sed ẽ gen⁹ hoim. v Hisce ego nõ paro me vt ri. Quia ille dixerat neq; ridiculus. x Sed is vltro arrideo. Q̃nid ẽ is arrideo: aut veluti pareo. i. exeq̃r venio aut veluti dictis delector atq; arrideo nõ sicut ĩ pasitis fieri solet vt is arrideã a regibus: q̃s potius ipi dictis factisq; arrideant alienis hoc esse intelligendũ etiã res ipa iudicat ecõtrario. y Vltro .i. versa vice an prior: an etiã insup hoc vltro z Quicqd dicũt Nõ q̃d dicũt sed q̃cqd dicunt. i. bñ vel male: ne vel si interdusa fuisset assẽtatio nõ sei pediũt q̃d cõtrariũ laudauerit. a Id rursũ si negãt. Id quoq; pclare Tere. q̃'a Satyrico de aliis dicere: id hic de se dicentẽ inducit Facecius mlto q̃s si alter feciſſet. etiã mores tpm iã tũ vitiatoꝝ sp ad assentationẽ q̃d fere in pleris fabulis mõstrat vt obsequiũ. b Is quæstus. Vide quẽadmodũ illiberalẽ vitã honestiori nomie noiauit aucupiũ, post etiã quæstũ noiauerit hic inducẽs. c Scitũ her. Mire Teren. lõge velut nũc pmeno, pculaudiẽs. d Interea loci. Parte soronis cõiũctæ cũ vnã fecerint mutãt accentũ. e Macellũ Macellus & cupes vt Festus & Do. referũt ex snia Varronis duo fuerũt romani quoꝝ ob latrociniũ vel vt alii volũt ob pditionẽ patriæ dãnatoꝝ ædes dirute atq; solo æq̃te sũt. in areis aũt vbi ædes fuerant vendi coperũt obsonia .i. ea q̃ addanẽ pani & vino. ac p terea locus ille vocatus est macellũ vl' foꝝ cupedinis vt Festus ingt. Antiq; etiã cupedia in neutro plurali vel cupedias in fœminino noiabant lauciores cibos. Ait em̃ Le. li. vi. Cõiectabam⁹ ingt ad cænulã nõ cspedias ciboꝝ sed argucias quæstionũ. f Cõcurrũt Et multos & ppe ros vno verbo oñdit: & ex diuerso ad se festinãtes. g Cupedinarii. Qui esculenta & poculenta vendũt a rebus cupidinis ab alimẽto cupedinarii appellanẽ. nõ incõgruæ: etiã q̃si cupiẽtes

denariũ: & tũc dñr cupedinarii. vel vt Seruí. dicit Cupedinarios vocãt voluptatis & cupiditatis ministros. h Cetarii. Ipe subiecit qui accipiendi sunt cupedinarii. i Lanii. Lanii qui laniunt pecora. vnde & laniſtæ dicti q̃ laniandis pſũt gladiatoribus. sic & macellũ a mactãdis pecoribus dictũ & horꝝ officina dicit laniena. k Re salua &c̃. i. cũ de meo impẽdere ita debet cõstrui. & psũ scilicet adhuc re pdita. i. cũ de alieno mantinot. i. furor. l Sæpe Expletiue significatõis dicit Donatus ec̃. si ad verbũ vt ẽ maneret priusq; posteriusue verbũ deteriaret redderet sniam satis cõgruã. m Aduentũ Aduẽtus, ppie expectatorũ necessariorũq; dr. n Ille vbi. m. f. hic oñdit q̃ res coegerit ad discendũ & simul uentũ vide sm vulgi opionẽ loq pasitũ miser & famelicũ hoiem honestis moribus pditũ. o Videt me. Vide vt sententiose demõstrat: malos ex bõis cõtagiõe fieri exẽplis in puũ pualẽtibus. p Famelicus a fame & ædẽdo dictũ q̃si famedic⁹

q Homo Mire addidit aut ſuꝑuacuum eſt:
r Vt ſibi diſcere liceat. quaſi diſciplinā aut artem tantū auctoritatis criminū fœlicitas ſūpſit.
s De me Magis veteres ſic dicebāt q̄ a me.
t Sectari iuſſi Proprie.nam & ſectæ philoſophorum ab eo dictæ ſunt.
v Viden ocium & cibus quid facit Rurſus Parmeno & facetias dicit & diſtinguit longiloquium paraſiti neq; tum ab eo ſentitur.
x Deducere Proprie.nam ducitur quis ad ſupplicium.deducitur in leticiam.
y Salua res eſt. quia & ante oſtium non interius & triſtem:nec valet ad leticiā q̄ parmeno eſt ſed hoc riualis ſeruus. z Nebulonem. Nebulo vel fur eſt.quia vel nebulas obiiciat & tenebras ſequatur:vel mollem vt nebulam: vel inanem & vanum vt nebula eſt. a Iſte hoc munere &c. Non immerito Gnatonē deridet parmeno qui penitus nouit meretricis conſiliū.
b Plurima ſalute. Hec tota locutio paraſitice elegantiæ & ſimul ironiæ plena eſt:nā & plurimam dicit ei ſalutem quā nec exiguam quidā velit continere c Summū dicit qui nec leuis amicus ſit ſibi.& q̄ venuſte q̄ ſummū,amicū non reſalutet parmeno. d Quid agitur. Pro blandimento non pro interrogatione nunc pōitur vt noſter quid ſit. e Statur Venuſte & facete.nam ſtat cum ingredi non licet.
f At nunquid aliud. Cum iurgio hic de illo reſpondit:& ideo repetit dictum.
g Qnid tum Interrogat interrogantem ne ipſe reſpondeat.
h Nihil eqdē Dicēs.Nihil mutauit vultum parmeno in leticiam.ideo illi facete Gnato agenti hoc ipſum ne ſis dixit vt prabaret triſtē fuiſſe.
i Mancipium Apoſiopeſis: dicit puellam aut virginem.& bene mancipium dicitur quando ita manibus ducitur. & volo q̄ mancipiū veha quæ manibus trahitur vocetur cui quiuis qui trahit poteſt quando libet in ſidere ita &c.
k Non malum Initnica laudatio eſt certe.
l Vro hominem Sibi hoc geſtu & vultu paraſitico dicit & pro eo q̄ eſt dolere cogo.
m vt falſus animi es Similiter & parmeno ſecum geſtu ſeruiliter:& animi pro animo. & ideo falſus ē animi quod putat huiuſmodi munere capi poſſe thaidem.
n q̄ hoc munus gratum Mire inſultat Gnatoto.q̄to enim munus gratum fuerit tanto erit riualis excluſior.
o Heus omniū rerū viciſſitudo eſt vide locū in quo erumpere dolor Parmenonis potuit niſi comiſſa ſeruaret vt celaret thaidis conſilium.
p Detineo te fortaſſe tu vult exprimere cōſeſſionem cur ad thaidem venerit ſed itrare nō poſſit ſimulat eum detineri cum ipſe plus ſibi impedimento ſit dat ei abeundi veniam.
q Paululū da mihi opere hoc quaſi ſupplicātis vultu ad irriſionē dicitur & proprie ſic dicit adiuua me.
r Age modo nunc hæ tibi patent fores.ex eo q̄ tū licere oportuit oſtendit q̄ miſere nihil illi liceat parmenoni. s quia iſtam ducis. hoc quaſi ad Gnatonem ſed lente:ac ſub ligua murmurat t Nū quenq̄ &c qa ipe itrare nō pōt
v Sine biduū hoc p̄tereat. & hoc lentius. nā ſi aliter pronunciaueris ſecreta produntur.
x Fortunatus vt ipſe videris tibi.
y Ne tu iſta faxo ꝯcalcibus. Mira eloquentia in qua vtraq; hypbobe exp̄ſſiſſima eſt: nā neq; vno digitulo minus aliquid dici poteſt, neq; cal

q̄ ad cenā vocāt .i.alimoniam eūc .ſ.ille miſer vehemēter q ſe leni via ꝛſone q era rogare

re:& tam facile victū quærere/ibi homo cœpit me obſe-
.ſarte poſtrandi ē ſeeratorē p̄cept u.poteſt
r s t illuꝫ

crare:vt ſibi liceret diſcere id de me.Sectari iuſſi ſipotis eſt
velut .i.ſcire .ſ.philo ſophis vt pyragonica plaronica

tanq̄ philoſophoꝝ habent diſciplinæ ex ipſis vocabula/
ſimiliter a gnatone .i.videt ne v .i.ſecuritas hoc ē curaꝝ vacuitas

paraſiti itidē vt gnatōici vocent.PAR.Viden ociū/& ci-
nimis cūcto: ꝛ tardo puellam

bus q̄d facit alienus.GNA.ſed ego ceſſo ad thaidē hanc
q̄paſitus magis operat q̄ appoſitiue dicitur
munus ſapere thaidis

deducere & rogare ad cænā vt veniat.Sed p̄menonē ante
cinuli militis .puerit aliter cerre dicū ʒ

oſtiū thaidis triſtē video/riualis ſeruū ſalua res eſt. nimi-
q: video triſtē .i.ceſſans ꝛ remiſſiſſe ꝛ pigri q: pigrū frigus ōr decipe #bis l'deridere
ex contextu .i.furē ʒ .i.conſiſtere apud me

rū hoīes frigent.nebulonē hunc certū eſt eludere. PAR.
p̄ is .ſ.gnato illi⁹ pu a elle b

Iſce hoc munere arbitraſ ſuā thaidem eſſe.GNA. Pluria
.ſ.amicū ſiue hoc eclipſis .i.fit.a re c d

ſalute p̄menonē ſuū ſummū imp̄tit gnato.q̄d agit.PAr.
.ſ.a me .ſ.a re ſtari .ſ.videre e

Stat.GNA.video:nū quidnā hic q̄d nolis vides.PAR.
.ſ.video quia .ſ.vides q̄ nolis .i.q̄d tū cēſi aliud videre
nolim videre videre f g q̄ nolī vt q̄d deide vis dicere

te.GNA.credo,at nunqd aliud.PAR.qd tū.GNA.qa
non .ſ.ſū triſtis .ſ.triſtis q̄ res .i.q̄d tuſ ō h hoc mācipio

triſtis es.PAR.nihil eqdē.GNA.ne ſis.Sed qui videt tu
ſerua puella nō inuenuſtū nec deformē l2 icendo vel dolore
t l ango

bi hoc mancipiū.PAR.nō malū herde.Gna.Vro homō
antiphraſis .i.q̄dā crat ꝛ deceptꝰ eſt q̄tū m n acceptū

nē.PAR.Vt falſus ani es.Gna.q̄ hoc munus gratū thaa-
.i.purus ex domo heq; me thaidis

di arbitrare eſſe.PAr.Hoc nūc dices eiectos hinc nos.om-
o .i.ōmutatio vel ql ama rotis ītegros ſine vlla ō
remo mutatio ſeruū remiſſione

niū rer: heus viciſſitudo eſt.Gna.Sex ego te totos parme
.i.q̄ agunt hoc rpe efficiā huc ꝛ illuc q̄ō .i.freq̄nter
eſt laboris currens

no hos menſes quietū reddā:ne ſurſum deorſum curſites
neq; nocte in ſom num ducas ymo vt dormias q̄ō eſt extra .i.reberū facio .i.beatū faci ademrāris

neue ad lucē vſq; vigiles.ecquid beo te.PAR.Men.Pa-
.ſ.beare hoc ē eunuchos .ſ.illud .i.impedio remoror p

pe.Gna.ſic ſoleo amicos.PAR.Laudo.Gna. Detineo te
.i.in aliū locū .i.in nullū locū crā p̄fecturus deinde

fortaſſe/tu,p̄fecturus alio fueras.PAR.nuſq̄.Gna. Tū
q .i.parum adiuua me .i.introducar thaidem

tu igit paululū da mihi opæ.fac vt admittar ad illā.PAR
hoc ꝛ ēris .i.nūc .i.apte ſunt puellā nunqd
r ſ t

age modo.nūc tibi hæ patent fores.q̄ iſtā ducis.Gna. nū
aliq̄ē ex domo .ſ.aperte e p̄mittere .i.duoꝝ dieꝝ ſpaciū

quenq̄ euocare hinc vis foras.PAR.Sine biduū hoc p̄ę
.i.reducaſ .i.facillime cui oīa ꝓſpe ſuccedūt

tereat/q̄ mihi nūc vno digitulo fores aperis fortunatus ne

foeco .f.facia .i.pedibus .f.pulsabis incessum

tu istas:faxo:calcibus sæpe insultabis frustra. GNA. etiã
q.v.nõ admittens intrõ attentenẽ mouẽs .f.a phe. speculator
z .f.nũqd a b phibitor
nũ hic stas pmeno? eho nũnã hic relictus custos: ne qs for
.f.amantiũ in ntier q c thrasone thaidẽ troiice q̃si inepte
nũcia mutua defert .i.secreto d
te ĩternũcius dã a milite ad istã cursitet. Par. Facete dictũ.
imiꝫ ẽ ea facete dicta q hz aures dinoscẽdi sa .i.heri scz chereã fratrẽ .f.natu
e sed certũ ab ifacero tronicos f
mira vero militi q̃ placeãt. Sed video herilẽ filiũ minorẽ
.i.nescio qd id ẽ illo loco discessere pirei aduersus pdonũ
g cur h i
hucaduẽire? miror qd ex pireo abierit. nã ibi custos publi
ex publico z ãbigua discretõe positũ ẽ .f.parat circũlustrãdo oculis
.i.cõsiderate sine cã festinus omnia molitur
ce ẽ nũc. nõ temere ẽ et ꝓperãs vẽit. nescio q̃d circũspectat.

CHEREA PARMENO

a .i.mortuꝰ sũ b puella in aliq̃ loco .f.sũ pfq̃

O Ccidi. neq̃ virgo est vsq̃: neq̃ ego/ q̃ illã e cõ-
.f.eã pdẽdo etiã me pdidi .i.p vestigia eã seq̃r nescio quẽ interrogem si
c vestigia desint
spectu amisi meo. Vbi q̃rã/ vbi inuestigẽ/ quẽ pcõ. ter q̃
q̃ iter reuerã .i.dubiꝰ sũ fuma fiducia ex .i.vbicũq̃ ꝓpter nimiã for
d ꝓpua peccatio me gloriam
insistã viã: incertus sũ. Vna hæc spes ẽ. vbi ubi ẽ diu celari
admirãtis formã rerã q̃ appete certe nõ ptẽ .i.aim .f.alius ab hac
venustã e aufero oblitero puella
nõ põt. O faciẽ pulchrã: delco oẽs de hinc ex aniõ mulie-
redio officior .i.leuiũ z vitatuz faciẽ .i.i spectu adest repẽtinũ aliõ
f malum filium
res. tædet quotidianũ haꝛ formaꝛ. PAR. Ecce aũt alterũ
p indignationẽ iãducũ phedria exclamãs .f.ifelicẽ scz patrẽ hoꝛ adolescentiz
z contemptum loquebaf g z dolentis h sz
nescio qd de amore loquit. O infortunatũ sænem: hic ve-
phe. .i.inceperit in facto in verbo diceret aliqs phe.
ro est/ q̃ si occeperit amare ludũ/ iocũ q̃ dices esse illũ alte
in cõparẽ phe. insania i .f.illa i. monebit .i.vtinã i:
rũ: præut huius rabies quæ dabit. CHE. Vt illũ dij deaq̃

cibus se. & insultabis: aut ãplius aut ingentius.
z Nũnã Nã abũdat vt qdnã a relict? cu
stos. Bñ relictus ab excluso. b Ne qs for
te internũcius. His verbis dat intelligi pasitũ
e domo meretricia egredi / proprie internũcius.
c Clã a milite Hoc facete q̃si ipse sibi thaidem
totã vẽdicauerit qd miles facit. d Facete dictũ
Ironice: qa insacete. e Mira vero. m q̃. p.
Mira ꝓ miꝛa & ironia est. Quid miꝛa ẽ inqt face
te loq̃ eũ q̃ militi placeat: põt tñ & pluraliꝛ itelli-
gi. f Sed video. h. f. Parascæne hoc ẽ psonæ
in seq̃ntẽ scænã introductio. Et dicit Terẽtius he
rilem filiũ: qa nõ trophiniũ ꝓpriũ dicere.
g Miror qd ex. p. a. Hic oñdit cã cur ignotis
possit eẽ vicinis & p eunucho fingi. h Ex py
reo Pyreũ ẽ oppidũ qd erat portus athenieñsiũ
ps em illa maritima accessu licoꝛ erat clemẽtior
i Abierit. Símbolo amicoꝛ vt huc pueniret
omisso negocio aspectus virginis fecit.

In hac scena. V Nou? amor Chęreæ ephe
bi oñditur & consiliũ potiendæ virginis demõ
strat tãta virtute poetæ comici vt hoc cõmentũ
nõ q̃sitũ eẽ sed occurrisse sua sponte videat.

Occidi Nõ habuit qd dicere deberet aliud
ꝓperãs & circũspiciens nisi occidi pro duc medi
am syllabã verbi huius & cõtrariũ significat.
b Neq̃ virgo est vsq̃ neq̃ ego. Amatorie
dũ illã nõ inuenit: & se pdidit. c Vbi q̃ram?
Circũspectãtis ẽ & interrogat pluries: nã vbi nec
vestigia repiunt supest interrogatio. d qua i-
sistam via. Et quã insistã viã legit. Sic nec q̃ in
terrogetur apparet. e Deleo dehinc oẽs. Mõ
argumentũ est vt ostẽderet hũc grandẽ: iã ephe
bũ etiã amoris exptem nõ fuisse. f Ecce aũt
alter. Sic dicimus cũ propter alterũ de altero ve
nit in mentẽ. g O infortunatũ sænem.
hoc dicto pꝛstruxit ad exitũ fabulæ Castrophẽ
Nã pturbatus ad thaidẽ ingredit: hic sænex per
fallaciã Pythie. & iudiciũ parmenonis atq̃ ita
firm abunt nuptiæ virginis quã ducet Cherea.
h hic vero ẽ. Sænex an cherea. sed sænex poti
us sic dicit Donatus cõtrariũ Guido. hic. i. Cherea propter relatiuũ sequens qui cuius antecedẽs est hic. i quæ dabit. q̃si
de re violenta. & hic expte characteris istius qd est psonæ Chęreæ quẽ moribus cõuicit seruus ardẽtiorẽ in amore fieri posse

simul ac cœperit. Itē hic ostendit iā pridē motū in res venereas Chęreā: & magna poetæ cura est ne incredibile videat adolescētulū q̄ p eunucho deduci potuerit tā expedite virginē vitiasse: q̄ circa artifex sūmus qd' ætate nō pōt naturæ attribuit Chęream vt callidior ingenio & añ ānos amator nō libidinē in sese sed quandā rabiē designauerit in venereos appetitus. k Vtillī. d. d. o. p. s. Plus dixit senilū q̄ senē. nec mireris post senilū q̄ additū. ió q̄a declinationē ad intellectū retulit. Et senex ad ætatē: & senilū ad cōuiciū l Remoratus ē. Remoror remoraris significat detineo. dicitq; a remora. re. piscículo echeneidē nomine naues remorantē. m Alacris Lra. l. p d posita. Alacris est mutatio quedā vultus gestientis in spē n Vñ is. Auctores eo, quenio et venio pro eo vtunt. o Quorsū eā? Bene. q̄a, pxime dixerat vbi q̄rā vbi inuestigē &c.

p Prorsus. Est porro versū. i. añ versū. hic & prosa oro quā nō inflexit cātilena. q Hē. Si cū h pmeno. Si leniter Chęrea Oūdes q̄ vir sies. vir nō mō ad sexū vl' ad ætatē dicit sed ad laudē. r Sæpe pollicitū Necesse est eū pstare q̄ promisit magis necessarius q̄ sæpe pmisit.

s Chęrea aliqd i. Induxit mimesin grāmatici more suo: nō cōtētus dicere q̄ pollicitus sit tā tū sed quō etiā & q̄bus verbis. t Inueni mō Quasi hęc mora sit, pmissis cōplendis. v Vtilitatē ē. i. e. r. f. vt cognoscas An possit qui posse se affirmauit. plus ē p̄hasse qd' pmiserit q̄; oūdere q̄d possit. x Cū in cellulā ad te Sic dicit anus quæ & accepit bñficiū. y Penum oēm: Ipm totū penū nō ex eo aliqd Hypbolicos: & hoc penus veteres dixerūt ergo & omnē & oē legit. z Age inepte. Age vel hortantis est: vel verbū. i. effice. ergo vt tu aliqd inuēias & huic cōuenit mīsio seq̄ns a Siue adeo digna res est. Alii applicāt illa verba pmenoni et supabūdare siue: & eēt cōiūctio expletiua. Sed melius vt dicit Donat' totū applicat psonæ chęreæ. b Quas matres studēt. Hoc verbo student oūdit cultū industriæ nō pulchritudīe naturalē. Antiq̄ em̄ græci etiā virginibus suis p̄bebāt palestrā ad cōponēda corpa. c Demissis humeris &c. Nō accipiendū est q̄si hoc dicat: ad hoc illas studēt mīres demissis hūeris eē & vincto pectore vt graciles sient q̄si hæc duo propter vnū illud fiāt: sed varie tria dixit. d habitior. Vt nanq; hūeris de more habilē suspēderat arcū e Deducūt cibū Mire vitupauit formā quā accumauit fames & ppriē deducūt. f Tali curatura Cura mētis: curatio medicine. curatura diligentiæ est. g Itaq; ergo amātur. Itaq; i quit nemo illas amat ironia ē amant: vt eo magis hæc amāda fiāt q̄ naturæ bñficio nō factis cōptib?: aut industria facta ē pulchra: itaq; vt amētur nō naturæ merito sed industria. h Quid: tua istæc. Recte: Sic em̄ ipe dicet videlicet. at nihil ad nostrā hanc. i Noua figura o: Laudis genus est. Noua q̄a dixerat tedet q̄tidianarū harū formarū. k Pape interiectio ē: mira subito accipiētis. l Succi plenū Quia nemo deduxit cibum. & succus, pprie q̄si sugus quē sibi ex alimētis mēbra sugūt vt se repleāt. Succus est hūor in corpe in q̄ abūdāt bñ valētes. & ē interior piguedo mēbrorū. m Anni sexdeci? Exinde vide quēadmodū ętatē virgis mature poeta ex occasiōe demōstrauerit. n Hæc tu mihi vel vi &c. Hæc tria sūt q̄bus nō riteres agiē sine p̄cii mentione q̄a virgo nō meretrix: vel q̄a nulla ephebo spes ē fallēdi sanis. Itē fm ius locutus est. nā his tribus mala fide aliqd possidet. o Mea nihil refert. d. p. Nō hoc psonæ attribuendū ē sed effectui. Nō cm̄ q̄a chęrea ē: sed q̄a amator de se cupit facere quēadmodū potiat. p Nescio. Tantūdē. Neid qdē Pulchra varietas. q Quā rōne amisti Figura syncope p amisisti. Et hæc seq̄ns est rō q̄re amisit: nisi remā sisset chęrea & cōsecutus virginē fuisset aut vidisset q̄ deducta fuisset prius q̄ pmenonē cōueniret nō ita p̄cederet fabula vt nūc p̄cedit. irruisset em̄ in cognitionē meretricis iportune chęrea ne pro eunucho adduceret vlterius. r Id equidem Deest ob: aut propter/ vt sit ob id, aut propter id.

l: .i. dest ruāt / sarcę .i. dolenit me / l .i. dū gdē / valē

senilū oēs pdāt qui me hodie remoratus ē: mecq; adeo qui

ce ssauerim sed / virginē .i. deinde .i. pupenderim .i. ecce hic

restiterim: tū aūt q̄ nō illū floccifeceri. Sed eccū parmeno:

.i. salu? sis / hoīq; tristicē .i. puerū tale m / cur nō .i. vultu mestu m .i. lerus n .i. venis

nem, salue. PAR. Quid tu es tristis? qd ne es alacris? vñ

.i. venis / o rus .i. adeo tor? sū amore corrup .i. versus quā grec

is? CHE. Ego nescio herde/ neq; vñ eam/ neq; quorsum

.i. adeo omī / tui .i. insanus sum .i. quō vel cur ita es oblitus

eā: ita prorsus sum oblitus mei. PAR. Qui quæso? CHE

amore sū capt? / q indignāris .i. q̄tū fidei ius pmissis q̄lis

Amo, PAR. Hē, CHE. Nūc parmeno te oūdes/ qui vir

r / stādo q̄tā prārē z vrutē hēas .i. spontę tua / pmisisse s .i. cęcogita elige

sies, scis tute mihi sæpe pollicitū esse? chęrea aliqd inueni

tanrūmō / .i. tibi sit cordi / quā amabis .i. q̄tū tibi vtl' ero .i. ego pmeno

mō quod ames, in ea re vtilitatē ego facia/ vt cognoscas

p .i. qū / quā camerulā .i. q̄d d esculentū pr hēbat .i. coadunabā .i. secreto

meā: cū in cellulā ad te patris penū oēm cōgerebā clancu

.i. q̄si dubitas de pmissis vel / z tacitas te multa largitū .i. inueni qb animem / effice

lum, PAR. age inepte, CHE. Hoc herde factū est: fac sis

.i. si vis / .i. tua / .i. facetis z vt vult / certe / in qua

tarē cognoscā tuā / a

nūc promissa ipsa appareāt, siue adeo digna res est. vbi tu

.i. labores / pdideris hoc est de tuis / .i. illa / .i. nūc pīe

virtibo copias piculū non

neruos intēdas tuos, haud similis virgo ē virginū nostra

.i. ægies nās / .i. laborāt / .i. hīe hūeros demissos / .i. castigato tenui represso

dāropam / z nō extātes ale i modū c

rū q̄s matres studēt demissis humeris eē vincto pectore

.i. vegetior? aptior? vel / aliq̄s corpulentior / apraz / pugne ducūt mentes / vel homines

vt graciles sient: si qua ē habitior paulo pugilē eē aiūt. de

diminuūt z / dęta ipondē / q̄uis plena magna pinguis / exhibent / efficiunt

tenues z / pallidas / e / g / .i. q̄lis ē ista quā tu amas / .i. eo pacto nō beneficio nature / h / i

ceas, itaq; ergo amant. PAR. qd tua istæc? CHE. noua fi

.i. inaudita inusitata fo? / ma venusta / .i. factet / l: nusquā ē q̄sis / admirāt? ve / .i. naturalis nō ex / fuco vel de fuco / firmū plenū non / fla cidū

gura oris. PAR. Pape. CHE. color verus/ corpus solidū:

.i. humoris nō corrupti / .i. sunt illi virgini / m

& succi plenū. PAR. Anni quot? CHE. Sexdecī. PAR.

.i. inuēerunt / ē in ea ętate / violentia q̄ / n / qui custodit / virgo est / p pres q̄ pcul / nō habet

Flos ipse. CHE. hanc tu mihi vel vi/ vel dam/ vel pcario

labora / o / q.d. nō curo q̄ / via readiatur / voco vtar meo / vtę seruo vel filio

fac tradas mea nihil refert: dū potiar mō. PAR. qd virgo

.i. cui? cōditionis / .i. cuia sit / p / .i. dicio

cuia est? CHE. nescio herde. PAR. Vñ est? CHE. tantū?

mor? / .i. scio seq; vbi habitet / .i. eam

dē. PAR. Vbi habitat? CHE. ne id qdē. PAR. vbi vidisti

q̄ pacto q̄ mō / pper / r .i. accidēo

CHE. in via. PAR. q̄ rōne amisti? CHE. id eq̄dē adue

.i.apud me vel mihi q: sic mea culpa .i.aliquē hoiem
.i.indignabar amiserā q̄ me
niens mecū stomachabar mō neq; ego quēq; hoiem eē ar
.i.psperi successus .i.cū ep;cis aliquid
t u v quod ledat nascāt
bitror cui magis bonæ fœlicitates oēs aduerse siēt. PAr.
.s.qđ a re cōmis .i.sceleus periclitaretur
sū ē vel ab alio x sum
q̄d hoc sceleris ē? CHE. Perij. PAR. q̄d factū ē? CHe.
queris .i.cognos/
p scis ne
rogas? patris cognatū /atq; æqualem achimenidē nostin?
.i.cur non q̄diu puellā .i.efficiē .i.oc/
y nouerim offertur cursuz
PAr. Quid ni? CHE. is : dum hanc sequor: fit mihi obui
.i.inrēpestiue im factus est sed certe
portune tibi obuiā a
am. PAR. incōmode herde. CHE. immo enimuero ifœ
fuce? ē ob nō minora sed maxia ac ſ; đđ graui? est senē siquidē
uiā mihi noua infelicitas dici debet cōstans
liciter. nā incōmoda alia dicēda sunt Parmeno: illū liquet
paratū
est b c
mihi deierare his mensib? sex vel septē prorsus nō vidisse
.i.supioribus .i.quo nō .s.vidisse .i.necesse neq; vt le
aut preterita tpe cū d
ꝓximis /nisi nunc /cū minime vellē: minimeq; opus fuit
indignantis er animi hoc est deforme ad modū et vēre portē rē .i.ad modū
passionē ostendens et feudū mōstr; .i.q̄ ē i hac re opinio sile ē mōstri
cho nonne hoc monstri simile est? qđ ais? PAR. maxime
.i.illico .i.accessit s.curriculo q̄rū .s.erat valde
e
CHE. cōtinuo accurrit ad me q; longe quidē incuruus /
t trubans pre dep;essis ac gemebundus p vocantis.et chorea precedens trep;
senio f pendēribus prer cōtinuatā russim g dixit heus
tremul? labijs demissis /gemens. heus /heus tibi dico che=
dixit .i.constitit fixi gradū .i.scis ne .s.facere
retinui pedem h i
rea /inquit. Restiti. Scin quid ego te volebā? dic. cras ē mi=
subdit chorea. dixit senex
.i.deinde vis dicere k
hi iudiciū. q̄d tū? vt diligenter nūcies patri /aduocat? ma=
.i.q̄diu trāsq; .i.inter
l
ne mihi esse vt meminerit. Dū hæc loquit? abijt hora. Ro=
roga .i.verum .s.aliquid nihil aliud .i.discedo in hanc parē i qua mercem;
m aliud volo er;mo;aliter habitabit
go nunquid velit? recte ingt /abeo. cū huc respicio ad vir=
.i.dum id .i.oportune .i.diuertat
n agebatur o
ginē illa se se interea cōmodū huc aduerterat in hanc no=
q: vicina erat;illis thais .i.paulo ante
ad quā deducitur
strā platea. PAR. mir; ni hāc dicit /mō huic quæ data est
crenim iam ingressa .i.hic non erat
fuerat puella p
dono. CHE. huc cū aduenio /nulla erat. PAR. Comites
libenter gnaro
q
secuti. s. sūt virginē. CHE. Ver; parasit? cū ancilla. PAR.
.s.quā queris .i.cessa .i.finitū est vel .i.non intendis ad id q: dico
r transactum nugaro;as er vanas .i.loco;
Ipa ē. s. desine iā cōclamatū ē. CHE. alias res agis. PAR.
.i.ad id qō i.cognoscis puella
dicis ago ne
istud ago equidē. CHE. nostin quæ sit: dic mihi /aut vidi

s Mecū stomachabar Mecū qa acriorē do=lorē sustinet q sibi ipi irasci cogit. t Cui ma=gis bone. Magne noue /dixit aūt magnas fœ=licitates sibi aduersari eo q; virginē tāte pulcritu=dinis ex ocul' amiserit. Nā vidisse eā tāte fœlicita=tis indicat. Sed amisisse aduerse infœlecitatis. Et bone dixit vel magne vel nimiæ intelligunt̄ vel epitheton est ꝓpriū & ꝓpetuū fœlicitatū.

u Fœlicitates oēs aduerse sunt. Fœlicitas ad=uersa est cū ex ꝓsperitate quod ledat nascit̄.

v Bone fœlicitates. Emphasis est eo q; fœli=citates pluraliter posuit. Epitheta aūt tribus de causis noibus addunt̄. Discretionis vt phrygie molimur montibus. inde ꝓprietatis vt terribili impetū sera dentibus atris Ornatus vt alma ve=nus. x Quid hoc sceleris est. Propter hoc quod patior ingt nunc em̄ scelus dixit a sene cō=missum & ex illo intellectu apparet hec dixisse Chereā. y Archimenidē nostin. Hoc sic ꝓnunciandū ē vt appareat ex ipo noie statim odi osum. nescio quē occurrisse ac permolestum.

z Quid ni? Correptio est ab se manifesta in=quirentis est em̄ sensus qd mihi aut cur nō noue=rim. Veteres ni ꝓ ne ponebant & ne pro nō.

a Immo vero infœliciter. Bene hoc interpo=nit quod incredibile est tardiorē amorē finisse in incessu virginis. b Deierare. i. valde iurare Vt demiror. si de ꝓductā legeris. Si de correptā deos iurare itelligit̄. c Sex vl septē pror. non vi. ꝓximis. Proxima em̄ nobis aut ꝑterita aut futura sunt. Nam p̄tia ea sunt in qbus sumus nunc. d Minimeq; opus fuit. Sepe em̄ volu=mus tm̄ nō est opus. e Cōtinuo accurrit. vt oia oīdat in cōtrariū sibi esse cursum attribuit seni. f Labijs demissis. Labra sunt supiora labia inferiora labre asinor; ꝓprie dicunt̄ Recte dicis deformitatē describit senis q ꝑter etatē post pulchrā virginē fordior videbat̄. Et quā impor=tune oia posuerit videlicet ꝓ puella senex occur=rit. p virgine incuruus tremulus. p pulchra la=biis demissis. Et cū amator sit ianiter adolescēs. ipe iudiciū loquit̄ dū festinandū sit remoratur.

g Heus heus tibi dico Che. ingt. Chereā dis=simulantē ꝑterire inquit. aliter inquit ꝓnunciandū est hoc est concitate. Nā senis verba aliter ꝓ=ferenda sunt. h Scin quid ego volebā? Hic oīdit odiosa tarditas senis apud festinantē Che=ream. Nā nō dicit quid se ꝓmittit dicturum.

i Cras ē mihi iudiciū. Huic more etiā illud ad dictū quod cū debeat dicere quod velit prius dic quod nō est necessariū quare velit esse.

k Vt diligenter nuncies. Diligenter nihil tam abundāter nihil tam moraliter dici potuit.

l Vt meminerit. Nō vt sit sed vt esset memine=rit. Ideo plixitas dū hoc dat tps verbis q̄ nō po=tuit q̄uis immitare exprimere. m Rogo nunqd velit. Hoc est significo me abire. Nā abi=tnri ne id dure facerent. Nūquid vis dicebāt his qbus cōstitissent: qđ ē ergo nūqd velit: hoc ē di=co quod abeūtes solēt. n Interea. Nunc cōiunctio accipiēda est nō vt alias pro aduerbio pōit. o Comodū. Tātū ē quod vel ipo eo=tpe cōmodū fuisset. vna lex hoc significat. vt si dicas codē tpe q̄ hoc agebat̄. p Comites secu=ti fuut. Interrogatiue qđ hoc dictū est: nō vt ne=scire videar id quod q̄rit sed ad hoc q̄rere vt qđ sic confirmet. q Verum. Inceptiua modo particula est non relatiua. vt in Andria verum vidi cantharam suffarcinatā. r Iam conclamatum est. Conclamata corpora nihil reliqui iam habent ad vite officia. Conclamatum est. manifestum significat. vt in conclamatis funeribus nulla dilatio est doloris & luctus. Vnde Lucanus ait. Corpora nōdum conclamata iacent. Aut cōclamatum satis deploratum satisq; vociferatum est. quia dixerat, O infortunatum senem. Si & hic amare ce=perit tanq; dicat iam occisum patrem tandem famus iamq; deflemus.

s.eam .i.in quē .i.de
locum

stin? PAR. vidi: noui: scio / quo abducta sit. CHE. Eho,
e f
par, mi nostin? PAR. noui. CHE. & scis vbi siet? Par:
v
huc deducta est ad meretricē thaidē ei dono data ē. CHE.
.s.hō de ram amator
egregio thaidis
g
qs is tā potēs cū tāto munere hoc. PAR. miles thraso phe
.i.riuulus asperas .i.onere seu pum dias
acerbas ciam asperam
driæ riualis. CHE. Duras ptes frīs prædicas. PAR. Im=
sed certe quale mun? thaidi .s.hoc donū .i.emat vt .i. tunc
.i.vicissim ꝫ ꝙndū puter
mo enim si scias q̄d donū huic dono cōtra cōparet: tū ma
.s.duras .s.donū p hercule(m) .s.cōparat
pres ꝛc)
b
gis id dicas. CHE. quodnam quæso herde? PAR. Eunu
fedum .i.emit
d e
chū. CHE. Illū obsecro inhonestū hoiem: quē mercat? est
.i.annosum .i.effeminatū .s.cōgat frater truderur
verberibus
heri: senē mulierē? PAR. istū ipm. CHE. hō quatiet cer=
h
te cū dono foras. Sed istā thaidē nō sciui nobis vicinam.
.i.non .s.qō est vici perditus verum thaidem
i na nobis sum
PAR. haud diu est CHE. Perij nunc̄ ne etiā me illā vi=
qō poeta artificiōse .i.vtrū. .i.rumor est .i.hꝫ pulcritudinem
tuculcat mouēs. i. fide ratrentrōz ꝛ .i.certe ē forosa
disse: ehodum dic mihi: est ne: vt fertur: forma. PAR. sane
sed .s.est in .s.puellam .s.de hac ꝫ de illa
ꝙatōe l m .i.de lata ē dñia
CHE. at nihil ad nrām hanc. PAR. alia res est. CHE. ob
.i.elabora .i.vota mea vtar .i.diligenter instanter
n
secro herde parmeno fac vt potiar. PAR. Faciam sedulo
.i.elaborabo .i. faucbo o
ac dabo operā adiuuabo: nunquid me aliud vis. CHE. q̄
vadis .s.eo .i.hos seruos sicut .i.p̄cepit phedria
quasi manuca pra
nunc is. PAR. domū: vt mancipia hæc: ita vt iussit frater:
.i.felicē q ꝙp̄rtū
deducā ad thaidē. CHE. O fortunatū istū eunuchū: qui
.i.mirratur thaidis cur dicis eū ita .i.interrogas
fortunatū
quidē in hanc de? domū. PAR. quid ita. CHE. rogitas.
hāc summā formam .i. puellā q̄ erit conseruꝰ simul
.i.pulchritudinē cum ipse sit, seruus q
summa forma semp conseruā domi videbis: colloquetur
pñs erit .i.simul .i.in eadē domo .i.interdum ꝫ .i.cū ea comtder
vel prope
aderit vna in vnis ædibus: cibū nōnunc̄ capiet cū ea: iter=
.i.iuxta eam .s.dicetes .i.ruipe felix vt ille .i.effice i
r tumet eunuchus aria
dum ppe dormiet: PAR. quid: si nunc tute fortunat? fias
ficrem fortunatus g eunuchi
CHE. Quare parmeno: trīde. PAR. Capias tu illi? vestē.

s Scio quo abducta sit. Plus dixit q̄ interrogabat. credo tedio interrogantis. Nā properat vt dicturus est ad ducendū Eunuchū ad thaidē cū ancilla ethiopissa. Et ē secūda aposiopesis.
t Eho parmeno. Amatorie satis repetūtur q̄ semel dicta suffecerāt. v Huc deducta est. Et hoc cōfūdit semel cū acceruatim dicit: velut odio interrogātis sepius & festinatōe ad māda tā phedriæ pagēda. x Phedrie riualis Cū pronunciatōe addēdū q̄ magis dolcat. idē phedrie riualis. Riuales. dicunt emuli de eadē muliere. quasi in vnū amorē deriuātes. facta trāllatione a feris bestiis q̄ sitiētes cū ex eodem riuulo hausturū petūt i pliū inuicē veniūt. Vnde in iure riuales vel corriuales dicūtur q̄ in eodē riuo ius hūt & pro eo sepe cōtēdūt. y Duras partes frīs p̄dicas. Scilicet cōtra emulum & diuitem & largissimū. Et duras ptes metaphoricos ab actoribus scenicis. z Cōparet. Iā ostēdit miles illustrior p̄ riualis dona q̄ p̄ sua & ē qualitas cōpatiua a Quodnā q̄so hercle. Curiositatē addidit ita. b Queso hercule. Vide q̄ molliter & sine intellectu spectatoris ad argumētū spectati ordinē poeta pueniat vt de eunucho facta mētiōe cōsiliū nascit supponēdi Che.
c Eunuchū. Mire therētius prio simpliciter eunucho nomē posuit huic quoq; detracturus
d Inhonestū. Fœdū vt cōtra facie honesta.
e Hominē. Opportūe dixit tāq̄ icerti sexus.
f Senē mulierē. Nota cōi genere dixit senem qppe q̄ alibi sepauerit dicēdo senex atq; anus. Sed subdistinguēdū ē vt sit duplex vituperatio vna ab ætate q̄ ait senex. Altera a mēbroꝝ mollicie q̄ ait mulierē.
g Quatiet cer. cū dono. Mire cū dono tāq̄ illi repulse donū cū futurū sit. Tū deinde non reiiciet sed quatiet. vide q̄ cōtumeliosius dictū sit q̄tiet. foras vel verberibus ipellet foras nō expulsione sed detrusiōe. vl' sic dixit foras q̄tiet vt desit versū. vt sit foras versum verberabit vt verberet & fuget foras. Nā & peruulgate cōsuetudis dictū ē feri canē foras hoc ē feriendo canē foras eiice.
h Sed istam thai. nō sci. &c. Mō emī pro eunucho veniet. si nouit aut notus est. Et si mulierē adolescēs ne nouit quod ipe m'to maxie nesciet.
i Haud diu ē. Est cā an verisile sit nescire potuisse vicinā. Et nota apud therētiū vicinas poni sepius adolescētibus meretrices vt hic sit pria amoris illecebra
k Est ne vt fert forma. Hoc propter illud quod supra diximus sed nimio lepore therētiano iā illud agit. Nā hic oñdit verisile ē pro eunucho creditū apud vicinā meretricē Cherēā q̄ adeo ignotus sit mulieri vt ne ipe eā nouerit. quod erat facilius & promptius. Et ad dit color q̄ & illa nō diu vicina est & q̄ adolescens primū in pireo cōmoratus est.
l Nihil ad nrām hāc. Moraliter nrām pro nostra.
m Alia res ē. Nō potuit melius vterq; suam grām reseruare. nā illa & hec amentur.
n Faciā sedulo. Mire in promissis posterioribꝰ difficultas rei oñdit cū primū faciā dixerit
o Nūqd me aliud vis. Hoc dicere abeūtes solent & bñ vis q̄ festinat & sil' q̄ hinc nascit dolus fallende meretricis.
p Vt mācipia hec &c. Vide therentiū vt nō q̄sita eē hec fallacia. sed ipa se obtuliſſe videat
q O fortunatū istū &c. Quid facilius quā imitari velle qd' laudes. Nec q̄squā nisi q̄ cupit eligit pro eunucho q̄ eunuchū putaret btm. Vide quā molli descēsu ad hoc cōsilium peruenit. Res em hoc suggerit potius q̄ parmeno. iō q̄ seruū hoc suadere Chereę nimis temerariū fuit.
q Videbit eo. Amatorie q̄nq; lineas amoris executus ē adeoq; diligēter vt & iā ordinē custodierit. Et mire amator nō semel effudit hoc bonū sed particulatim digessit vt maior voluptas futura ignoscat.
r Quid si nunc tute for. fi. Sic videt dicere parmeno pocius vt iocet quā vt fieri credat posse:
s Capias tu illius vestē. Nō semel oñdit qd' futurꝰ sit sed particulatim pōt etiā quod turpe ē iam mitti ad persuasionē. semel ingestū respicit. ergo nō dixit pro eunucho sed primo capias illius vestem. Tunc deinde hoc ipm non aspernante dño pergit seruus ad cetera. q̄ audaciora sunt.

.f.capiã eũ fict p̃ capr̃ vestem eunucho ad thaidem

CHE. Veste: quid dũ postea. PAR. p illo te ducã. CHE.

.t.libenter hoc admitto v eunuchũ ego .f.capto .i.tunc

audio. PAR. te illũ esse dicã. CHE. itelligo. PAR. Tum

cũ delectatõe voluptatibus fruitur paulo gñ vrens simꝫ

illis fruare cõmodis / quibus tu illũ dicebas mõ / cibũ vna

pñs ppe stis .t.irrectes .t.colludas .t.iuxta cam qz certe

capias adsis / tangas / ludas / ppe dormias: quãdoquidem

.t.ex illis mu lieribus .t.aliqua pgnosat y .t.ꝺsq̃ 3 .t.sis .t.insuper

illaꝛ neq̃ te quisq̃ nouit neq̃ scit / qui sies: præterea for-

pulchritudo qz es ephebꝰ .f.in re q̃ eũ eunuchũ pluadeas

qz pulcher es talis a b fingas

ma & ætas ipa est / facile vt p eunucho / pbes. CHE. dixti

festiue festiuiter .t.excellentius hortantis est

pulchre: nunq̃ vidi melius cõsiliũ dari. Age eamus intro

.t.induc me vestẽ eunuchi ꝺduc ꝺ .i.ciro c

nunc iã orna me / abduc q̃ntũ potes. PAR. Quid agis: io

.t.loco dicebã supradicta nugaris verba mihi dare vis futilibus verbis me tentas .t.dixi

cabar equidẽ. CHE. Garris. PAR. Perii. quid ego egi mi

.t.infelix .t.in quẽ locũ .t.ad terrã me deiecerit ã nec pſequere qꝺ incipis

f .t.pellis me g q̃ plausꝫ aliqꝺ eiciſum h

ser: q̃ trudis: pculeris iã tu me: tibi equidem dico. mane.

.t.pſeueras ne i incepto .t.pstitutũ est apud me pergere

CHE. eam⁹. PAR. Pergin: CHE. certũ ẽ. PAR. vide: ne

pculosum callide excogitarũ .f.nimis callidũ .f.q.ꝺ.ipe videro pmittre me facere

nimiũ callidũ hoc sit mõ. CHE. Nõ ẽ p fecto: sine. PAR.

puerbiũ .t.hoc malũ recidet in me volentis l vel vindicabitur, .t.flagitõe dignum m

at enim istæc in me cudet faba ah flagitiũ facinus. CHE.

.t.vituperatõe dignum n thaidis q̃si ꝺ alys lesus sit

An id flagitiũ est: si in domũ meretriciã deducat: & illis

tormentis adolescentes iuuentutem .f.despicatos. p̃mptã o despectã

crucibus / quæ nos / nostrãq̃ adolescentiã habẽt despicatã

torquent in malã p̃ceptam vices

& quæ nos semp oĩb⁹ cruciãt mõis: nũc referã grãm: atq̃

meretrices vicissim vel eoꝺẽ mõ .t.decipiã capiamur atq̃ recipiamur .f.flagitiũ ẽ p .f.q̃ fiũt a me reuirtib⁹ .t.iuſtũ ẽ

easꝺẽ itidẽ fallã / vt ab illis fallimur: an poti⁹ hæc pati: equũ

.t.decipiantur a me fraudulentur q .f.pati .t.ad q̃z noticiã puenerit .i.criminẽ

est fieri / vt a me ludant̃ dolis: qꝺ q resciuerint nulli culpẽt

.f.ocluſos qz bñ meruerunt eẽ mererrices r .i.cur rã longũ ser a monẽ producis .t.constituisti.

illud merito factũ oẽs putẽt. PAR. q̃d istuc: si certũ est fa-

.t.facto .i.sedvide postea .t.cõsilias tu rõsilias

cere / facias. verꝫ ne post cõferas culpã in me. CHE. nõ fa-

conferã culpam in re ornare: ꝺducere .f.pcts sui v

ciã. PAR. iubes ne: CHE. iubeo: ĩmo cogo / atq̃ impero

.i.nõ recusabo facere dũ tu tñ sis auctor: fieri .t.iussionẽ

PAR. nunq̃ tuã fugiã auctoritatẽ. Sequere me. CHE.

.f.quod agimus.

Dii bene vortant.

t Vestẽ. Quã libenter audiat repetitõe dicto rũ p̃ interrogatõem oñdit Cherea. v Audio intelligo. Vim mõ nõ vsitatã exprimit sed ob cõsentientis in modicũ affectũ. x Cibum vna. Bñ seruus interturbauit supradictas amandi lineas & ordinẽ voluptatũ q̃ppe q amare nõ nouerit. Et si satis erat superior versus tñ intentiua sunt amatori etiã sigillatim hec enumerata q̃ vna snia superior versus ostenderat.

y Quisq̃. Quia q̃q̃ dicere absurdũ ẽ multis em̃ exẽplis probaẽ etiã feminino genere q̃sq̃ p tulisse ita vt in numeris & generibus hec pronomina infinita sunt. z Neq̃ scit qui sies.

Hoc ẽ q̃ supra poeta callide prestruxit.

a Facile vt pro eunucho probes. Nũc fingas aut persuadeas vt in cõsuetudine dicimus hõ sacrilegus pro innocẽte se probauit. Probes vt migrantes ceruas. b Pro eunucho. Honeste dixit. nõ in eunuchũ quod rectũ erat sed pro eunucho ne esset contumeliosum in Cheream.

c Orna me. Hortatiue orna dixit nõ de spolia aut exue me. d Abduc. Abducimur vñ volumus. ducimur q̃ volumus. e Quid ais. Callide seruus nõ vult se auctorẽ videri tãti facinoris. f Quo trudis. Comici semper ea oñderunt fieri ab altero verbis alterius persone q̃ oñdisse ipe nõ poterat: vt nũc manu agere per Chereã pmeno ne ipo ducẽte cognoscimus. Itẽ p̃ hoc p̃bet se vi cogẽdũ a dño seruũ quẽcõpulit dictis. g Perculeris Peruerteris, puerbiũ bñ plausꝫ pculit. h Tibi eqdẽ dico mane.

Sigillatim: ista pronũciãda sunt ex qbus itelligitur nõ cessare Chereã qñ adhuc ipleat & tradat. i Pergin. Quasi vero ioco dixerit nõ serio. k Ne nimiũ callidũ. Periculosum. Sed melius callidũ legit̃ separatũ. nimium prouerbiale: quia nimis propria vox est m Flagitiũ. More militari dr̃ res flagitõe hoc est increpatõe digna. nã flagitatio ad strepitũ dicitur Vñ flãma & flagella & flagitare. i. personare intelligimus dici. nã hec oia sine sonitu crepituq̃ nõ sunt. l In me istæc cudet faba. Faba cũ siliqs exuit & intertunsa fustibus vt in areis more rusticoꝝ vel terra. Vel quod q̃dẽ male cocta fabã & q̃ nõ maduit sed dura permanserit supra caput coq velut ipi fabe irati eius granũ saxo cõminuũt tũ vniuersum malũ & ois dolor ad coquũ peruenit. Simile & alibi a pulmẽto prouerbium est. Tute hoc intristi tibi. hoc est exedendum accingere. n An id flagitium ẽ.

Therentius laudat argumentum huius suple in quo exemplum permittitur quod promisit parẽtibus & obsit meretricibus & simul de liberationibus tractãs id faciendum vt ad domũ meretriciam deducat hoc tale ẽ vt nulla lex prohibeat vt defendatur q̃ licitum est.

o Habent despicatam. Contemptam despectionẽ & est ita parenthesis metaplasmos. vel certe alterius verbi declinatio ab eo quod ẽ conspicor & despicor. Salustius. Quin interea. Metellus monte digrediens cum exercitu cõspicatu dubius quidnam insolita facies ostẽderet.

p An potius hec pati equum est fieri Illic vicissitudo extat in pati dolos.

q Quod qui resciuerint. Ex consequentibus argumentum. nam illud factum vituperatio sequitur hoc approbatio.

r Omnes putent. Bene non iudicent quia & hac ipm non satis prolatum est velle meretricẽ fallere. s Quid istuc. Aduerbium q̃st egre concedentis. t Ne post conferas culpas in me. In hoc negocio non auctor vult esse sed seruus.

v Iubeo cogo aç impero. Euidenter ostendit plus esse imparare q̃ iubere.

In hac scena VI. Sermo sic pdit vt & post scenā inchoatus esse videat. Contiet aūt assentationē pasiti
cam & stulticiā glorioſi militis. a Agere. Plus ſonat infinitus modus finito
ideo congrue ponit modū p mō. b Ingentes. Vide cētū adūciat pasitus ille vel magnas dixit: Hic rīdet ingentes. Ille
leta est. hic triūphat. c Id vero serio. Id ob id. vt amabo adiuua me. Nūc idē parelcon. pductōis locus est cē abs te da
tū ē: maioris est habere tantū potuisse amorem militis: vt meretrix minus letaret ob lucrū.
d Triūphat. Nūc militaribus dictis tangit militē pasitus. e Huc puiso: Tercia perſona venit ni scenā sed sepatim loquitur & setum
f Sed eccū militē. Iniurioſe militē: honorifice ipō noie dī: vt in subiectis. Audire vocē vi
ſu ſum mō militis. g Adnerti her. animum
Approbat dictū etiā ait aio. h Vel rex mihi
cē intēpestiue miles ad regē trāsitū fecit: cum de
meretrice agat ab eo q supra dixit magnas ve
ro grās. i Qui habet salē. Sal neutraliter
cōdimentū ē: masculini sapia. Mire adulator
hoc attribuit militi quod minime habet vt ver
ba vel salē. k Habes. i. intelligis. Tenemus
em̄ corpe & habemus aio. Quodq; in aio ha
bemus intelligimus igit habes p intelligis. Sic
dī accipe: hoc ē habes: hēs etiā. i. dicis. l Rex
te er. in oc. Vide inconditā properationē lau
dari se cupientis adeo: vt nō sinat verba impleri
m Vex credere oēm ex. Magis irridēs si cō
sideres militē motū esse q crederet oēm exercitū
& cōsilia sub obtētu militis ea stulticia scripsit
breuiter comitem regnum acceptum q; impato
ri. Nam qui nunc credit exercitum credit & con
silia. Auxesis plus est consilia quam totus exer
citus. n Mirum. Melius est per ironiam
prouuncianus quasi dicat quis nō crederet tali
viro sed pt etiā simpliciter pro admirantis gestu
accipi quasi mix est quō sic vtaris eo familiarit
o Vbi satietas hoim aut negocii. Rex prin
ceps duas res patit homines & negocia. i. pso
nas & res bominū. Aut negocii eos qui gerūt
& ea que geruntur. Et bene satietas ceperat. Nō
em̄ par erat reipub. principē odio laborare.
p Requescere vbi volebat. Bono verbo vsus
est. Nā cessat desidiosus. requiescit defessus.
q Quasi nostin Grece expssit: stulti infantiā
militis: q ante vult itelligi q sentit quā ipe dicat
& ppie hoc morale ē stolidi siue ruditer loqntis.

THRASO GNATO PARMENO

incepturā pericula
.i. agebat a

Agnas vero agere grās thais mihi, GNA, in
.i. immensas maximas dicis ne .s. ob donū .s. leta est
b .s. agebat
gētes, THA, ain tu: leta ē, GNA, nō tam ipō
certe ꝓpter donū .i. q; cuius amore .i. bono aio nō facere aut
letaretur c iocularter d
q̄dē dono / cē abste datū ee. id vero serio triūphat, PAR,
.i. pecdo qñ .s. ad thaidē ecce p̄ temptum
e eunuch ꝛc. f
huc, puiso: vtubi tps siet / deducā. Sed eccū militē, Thra. ē
.i. fato decreto q; ꝓcessum
istud mihi datū, pfctō / vt grata sint quæ facio oīa, GNA
pcepi et bene amnetaui etiā imper
seu obseruauī g h er dux meus
aduerti herde aīm, Thra. vel rex sp maximas mihi grās
quācūq; rem s. grās nō sit agebat .i. alios que nō sunt
ea facūdia
agebat. q̄cq̄d fecerā: alijs non itidem, Gna. Labore alieno
q̄ putur seu ac. .i. cloqueta sua .i. eraducit
quiretur
magnā partā gloriā verbis sæpe in se transfert; qui habet
faceriam intelligis .i. ꝓspectu
sapiam i k l
salē quod in te est. Thra, habes, Gna, rex te ergo ī oculis:
me hēbat añ .i. gesticbat .i. mammuretebat actem belli
conspectū suū m
Thra. s. Gna, gestire. Thra, vex credere oēm exercitū cō
archana et .i. nō est estimandū .i. deinde .i. alicubi .i. rectio hoim
secreta n vel. s. non est mix o erat affectus
silia. Gna, mix. Thra, Tū sic vbi eū satietas hoim / aut ne
.i. molestie cure alt qñ .i. cupiebat
p
gocij si quando odium ceperat / requiescere vbi volebat:
.i. tedii .i. qñ .i. cū fastidio aliqd
q go bñ ejicerer et expelleret
q̄si nostin: Gna, Scio, quasi vbi illā expueret miseriā ex

r .i.intelligis .i.inuitatū ab eo ad epulas
.i.nunc s
anio. THRA. tenes, tū me cōuiuā solū abducebat sibi.
gestīēris ꝛ q̄si vel q̄ elicere sciat
admirantis vel ipe sit eligēd⁹ t
GNA. huic regē elegantē narras THRA. imo sicē hō per
.i.q̄ p paucis vtī vt paucis placet ne audiat miles .s.regē eē q.d. nullis ē eū silēs puto
paucoꝝ hoim. PAR. imo nulloꝝ arbitror: si tecū viuit.
cōsuleuerēs mo:debāt .i.secreto ꝯ.i.cōsuebā q̄ minus
derēt ꝛ mordērent
THRA. iuidere oēs mihi/ mordere danculū/ ego flocci:
.i.cū miseria aīe mo .s.ex in ti.valde vehementer
f lestia sma z utdis g
pēdere. illi inuidere misere: verꝝ vnus tū īpense elephātis
.i.de inuidia .i.utinus me officiēs redio vtpī
pfectis
quē rex indicis pfecerat: is vbi molestus magis ē q̄so inq̄
nomē accōmo .i.ō cau mire supra elephēros
darū milite sale .i.terribilis
strato: eo ne es ferox/ q̄a habes imperiū in beluas: GNA.
festiue lepide fuit admirāris attonitū ꝛ mutū reddi
b c
derus ac ingniosus
pulchre me hercle dictū/ & sapiēter. Pape: iugularas ho:
.s.rūdis fuit nec dēq̄ statim hoc ē vt possit esse
addidit d vt iugularas
minē, q̄d ille: THRA. Mutus illico. GNA. Quidni eēt.
.s.inuoco .i.vīm auxiliū .i.inhoē scel⁹dorū infelicē .i.nephariū
e
PAR. Dij vestrā fidē: hoiem pditū/ miserūq̄/ & illum sa
med⁹interrogādi modo quendā adolescē
tulū de rhodo
crilegū. THRA. Quid illud gnato: quo pacto rhodiū te
.i.pupugerim f ego .s.dixisti mihi g
tigerim in cōuiuio; nūq̄d tibi dixi: GNA. nunq̄ sed nar
h hoc dīat auersus simul
ra obsecro. plus milies iā audiui. THRA. Vna in conui:
.i.a casu i
uio erat hic: quē dico: rhodius adolescentulus, forte habui
.i.meretricē .i.in. .s.scortū q̄s hēbā .s.cepit vtpī
scortū/ cœpit ad id ludere/ & me irridere. Quid ais hō in
.i.effrōs ꝛ in .i.pulpamentū .s.iu alio q.d. pstas re aliq̄ abutendā
uereundē k .i.rumet
quā īpudēs: lepus tute es, & pulpamentū quæris. GNA
hec intericeto cesū vultū q̄ primet oloeris festiue splēdide polite
m vrbane nitide
Ha ha he. THRA. quid ē: GNA. Facete/ laute/ lepide/
.s.ici poterat .i.a te inuenitū q̄ redoleat antiq̄tatē q̄ festiua erat .i.audieui
n ꝛ facta illud
nihil sup. Tuū ne obsecro hoc dictum erat, vetus credidi:
.s.illud dici q̄q̄s .i.audierā dicēs inter primas ꝛ p̄cipua dicta
q̄ facetū hīt o
THR. Audieras: GNA. Sæpe & ferī īprimis. Thr. meū
.i.ex gemo .s.mihi incauto .s.illi rhodio .i.q̄ nō ē ferendus pditōis .i.destruxit
meo illud vel noīabr ꝛ melius an id dicī dicēdū noīauit q
ē, dolet dictū īprudēti adolescēti & liḡo. Par, at te dij pdāt

r Expueret Expuere est cum fastidio aliq̄d reiicere & expellere. Nā expuere est extra pus mittere, i. foras. nā pus est oīs humor corpi one rosus. s Cū me cōuiuā solū. ab. Hoc superat q̄s scilicet eēt mgr magnaꝝ rex. i. cōsiliari⁹ voluptatibus quoq; regiis princeps eēt. & vide q̄ significatu dicat me/ & cōuiuā: & solū & abducebat. nā nō vocabat & si q̄si nō propter me sed vt sibi bene eēt t Per paucoꝝ hoim. Aut q̄ paucis vtī: aut q̄ de paucis est aut q̄ pauc⁹ placet. hoc est bonis & sapiētibus q̄ fere pauci sunt vel ppaucoꝝ hoim rari inuēiu q̄ sint eis similes. & qd'dici solet est singuloꝝ hō & nouus q̄ habet qd'paucis cōuenit. v Immo nulloꝝ ar. Hoc auersus dicit ne miles audiat, pōt tū & aliter intelligi & maxie cū milite. x Inuidere. o m.m. Plus pōt ad significandū infinitū tpus q̄; finitū. y Misere. i. molestia. nā se nō alios inuidus igne coquat. z Verꝝ vnus Prope vnus. nā vnus ex multis dicīt. & mire facta nullius pōderis. repetitio ad inerciā loq̄nt⁹ exprimē dā. nā post q̄; dixit inuidere oēs mihi repetit: inuidere misere cū & ipense & miser eidē significēt. & mox tū sine vllo actu addidit. a Elephantis quē rex. i. p̄. Et hoc stulte cū ad dignitatem sumit: & sic, pnūciat vt magna esse pfectura videat hæc ipa: & hoc a stolido milite sic pferī ran q̄; magnū hoiem velit eē q̄ sibi inuideret. b Pulchre me hercle. d. In modica laudatiōe: vertit etiā si qd facete dictū est. sufficeret cū pulchre quod est sapiēter: qa & iugularas. c Iugularas Pulchre tāgit militē iugularas dicēdo: non occideras q̄si nō ad verba vsus sit. d Mutus illico Tā hoc stultū ē q̄; si diceret stati nihil. Recte aūt diceret. ex illo mutus fuit tale & id tacere festinat e Hoiem pditū. Deest o. sed sic melius sonat. maioris em̄ stuporis est hoc mō pronūciatū. vide q̄; tū addiderit q̄ nō hoiem simpl'r sed pditū & miserꝝ illū: nec malū sed sacrilegū dixerit vnā ptē illius dicti referas ad Thrasonē & alterā ad pasitū q̄si vtuīq; vituper. f Tetigerī Luserim /fatigauerim. nā tāgere cū multa tū etiam hoc significat. g Nūq̄; sed narra obsecro Callide pasitus intelligit ad hoc se interrogatum vt audire postulet. h Plus miles. i. a. Hyp bole: aut supfutura vt eq̄tur: aut subiacet subfu/ turꝝ eq̄tur miles subiacet: vt tantū milies nō conuenit stultum eīdē & immēorē eē cui intelligentia nō est. i Forte habui s. Vide quēadmodū miles dū multa ad dictū suū quenire fateat. interiq; cōtēptus sit atq; derisus abdomen incorpe foemiaꝝ patiēs iniuriæ cogit⁹ scortū dr: ga iō scorta sūt dura coria. a pte ergo meretricis sul' scorta dicunt̄ vel qd'græce palpitare intelligit qd'ille faciūt assidue: vel potius crissando: vt Lucretius ait. ob eā cām vt cōcūbiorē venerē exhibeāt uiris aut sibi abigāt conceptū qd'in vulua foemine in ipō coitu nō se mouētis incidit. k Lepus tute es Lepus, p infamia multa ponit: vel quod magis a priori pte hoc ē armis pulpamētū de se p̄beat cū in cōuiuio capit̄ apposit⁹: vt Hora. foecūdi lęporis sapiens sectabit̄ armos: vel q; venant illū & pstant canes q̄s, p amatoribus allegorice intelligimus: vt ipe Teren. ait: Cernā videre fugere sectari canes: vel q; illū sic fugiāt oēs cōstituāt: vt hūc libido efforminata: vel q; a phisicis dicat incertī sexus ac eē mō mas mō femina lepus. t.e. &. p. q̄. Qd'in te hēs in altero q̄ris. & est tropus allegoria. l Pulpamentū Pulpæ & pulpamentū vt vult Do. dr: caro q; māducat eo q; pulset & cōcidat: & iō sæpius hois pulpamentū est: qm̄ eius carne vescat hō. sed hic sub eo dicto infamia: fœda multaq; intelligit q̄ potius est reticēda q̄; nimis patefaciēda. m Ha ha he Parasitus hic interiectiōi risus addidit q̄ magis tūc hoc audisse credat. n Tuū ob hoc dictū. Et dicta & puerbia & adagiōes q; rē agant facetis hoibus assciabnnt. & hoc laudis genus est ad potiores referre qd'aliter, pbat dixisse: o Meū est. Nō sensū tantū mō: sed verbisq; ipis aggreste est qd'nūc dicit meū est. p Dolet dictū Si dictū ptī pīū est intelligit vt interlineāliter. si vero nomen sic intelligit dictū. i. dictoriū meū & ridiculū mordax scilicet lepus tute es dolet. i. dolori ē adolescēti iprudēti. Sed vt Donatus vult ē Gnatōis pasiti q̄ addidit q̄ grauius sit dictū cōmiseratiōnē eius in quā dictū ē vtpote in īprudentē adolescentē. Scit em̄ hoies stultos malos videri velle & inde pasitū in eisdē versari cū ait supī: iugularas: hic, dolet dic mihi q; minie crederet tali sepcuti posse conuicio. q Atte dij perdant Noue inquit Parmeno non cū ipso sed de ipso loquitur non audientem ironicos Parmeno hic male facit. Ad te dij perdant inquit.

r Risu oēs q aderāt Disciplina est comicis stultas sententias verbaq; viciosa ascribere ridiculis / ipitisq; psonis. vide igit poetā p loco & tpe scire quid dicat. s Purgē ne me. œconomia ad litem futurā inter militē & thaidem : t Siqñ. Prima sillaba acui pōt: & media tū variat sniam. v Tu pāphilā cōtinuo. Hic magna œconomia ē qs Teren. ppat quēadmodū iurgiū inter thaidē militēq; & gnatonē p suas ptes serpit fabula: & bñ cōtinuo vt intelligat meretrix nō tā pāphilā amari quā sibi vicē dari. x Phędriā itro. c. &c. Elegāter: qa ille forisē. hæc itus: hæc ē in verbis poetæ germana proprietas. y Tu huius cōtra. Hic cōtra vicē significat. z Qd'eā. m. qd'. s. par pari: vel absolute qd'q̄ris. a Si qdē me nō a· his versiculis psonā militis & gnatōis cōtinēs pro œconomia inducit qd' verisīle fit. facile militē ferre posse añponi sibi phędriā: q se sp intellexerit nō amari Nā si hoc tollas aut excludēdus est phędria. aut ex dolore militis in hac fabula fit exitus tragic?. & hoc miles vt sapiēs locutus est: ergo memisse cōuenit ridiculas psonas nō oino stultas: & excordes induci a poetis comicis: nā nulla delectatio ē vbi oio qd' deducit nihil sapit. Stulticia aūt ē in his q̄ttuor mōis: aut nō venire in mentē q̄ oportet. aut si venerit nō tenere: aut bonū cōsiliū amittere: aut malū admittere. Vide ergo vt hoc qd' cōmode miles viderat nō tenuerit totūq; amiserit. hoc aūt idcirco interposuit poeta vt ostēderet qd veneni hret assentatio p quā nō mō errāres decipimur acpcipites eunt. verūetiā sapientes interdū saniq; euertunt. b Qñ id qd' tu das expectat. hæc sententia tollitur militi qd' recte senserat: nec persuadetur tū q; ametur ab amica. c Alio cōferas hic locū, ppsona posuit ne diceret ad aliā.

d At mihi istuc in mentem. Sic pronunciādum est quasi militi monstri simile videatur sapiens dictum: Alii prius venisse in mentem quā sibi.

.i. p nimio usu .i. assuebāt moriebant .i. od sū mam sq; ne talia ipse dicerem

risu oēs q aderāt emoriri: deniq; metuebāt omēs iam me.

.i. ast facilū sine causa vocātis .i. purgare .i. excusare se nō debeo

GNA. nō iniuria? THRA. Sed heus tu purgē ego me de

.s. puella .i. q̄ militē .i. optimare factas puellam

istac thaide: q d' eā me amare suspicata est. GNA. nihil mi

.i. fac vt magis suspicet? hęc erit causa reiciendi militis q̄re id facā

nus: īmo auge magis suspitionē. THRA. cur. GNA. ro

inter .i. scias ne aliq̄n t sermonē de phe. .s. phędriā

gas. scin si q̄n illa mētionē phędriæ facit / aut si laudat tevt

.i. cēdat in cura vel amore intelligo .i. ne laudet phędriā rivalē

male vrat? THRA. Sentio. GNA. id vt ne fiat / hęc res so

vnica ad remediū posq; locū. tempus signat notato v illā puellā illico

la est remedio. vbi notabit phędriā. tu pāphilā cōtinuo. Si

forte r. introducamus ? ad .i. ad comedendū .s. dicito mittamus

q̄ illa dicet / phędriā / īt romittamus cōessatū tu Pāphilā

.i. ad cōuidandū q̄si foras vocemus thais pulchritudinē .i. diuertendū so

cātatū, p uocemus. Si laudabit hęc illius formā: tu huic cō

.i. nē plura .i. iniuriā reddito referre p pudicitia
psequar iniurie accōmodato ri thaidē ? offendat

tra. Deniq; tu par pari refert o: q d' eam mordeat. THRA

certe . a .s. q̄ dicis q?

Si q̄dē me amaret: tū istuc, p dessem gnato. GMA. qñq; dē

thais .i. q̄n tamp: idem statim
b .i. desiderat nimiū valde illico

id q d' tu das expectat atq; amat: iādudū amat te: iādudū il

thaidi ad illud par pari refert fructū thais .s. te cōmoditatem

li facile fit q d' doleat / metuet sp / quē ipa nūc capit fructū?

forte vel .i. queras ad aliā amicā ? d
ne aliq̄n c

ne q̄n irat? tu alio cōferas. THRA. bn dixti at mihi istuc

i. nō animaduerteram vel neu p indignationē .i. dicit q nō cogitaueram
ogitaueram o ridendū hoiez vt res ridēda tueras

nō in mentē venerat. GNA. Ridiculū: nō enī cogitaras:

.i. sed .s. q̄ ego inueni .s. ipe excogitasses

Cæterū idem hoc tu melius quanto inuenisses thraso.

In hac scena. VII inducitur multiplex concursus dissimilium personarum tum virtute & consilio poetæ discretarum: vt confusio nulla sit facta sermonis. simul etiam pro se cuiq; ac ommodata mira repręsentatur oratio. a Audire vocem visa sum Omnes sensus visa dicuntur ab eo d'est certissimum oculorũ. ergo visa sum sensi. Vir. Visæq; canes vllulare per vmbram: Aduentate dea. qb Salue mi traso. Quasi cum nomine militis apud illum Thraso nõ honestum sit. est quædam accusatio cuius nomen honestum ẽ. sicut Orator Philosophus quædam cuius nomen offensum est vt miles larius. c Meum suauium. Tria sunt osculandi genera. osculum basium & suauiũ. Oscula officiorum: basia pudicorum affectuũ. Suauia libidinum vel amorum. Meum suauiũ cum oscularetur dixit.

THAIS THRASO PARMENO GNATO PITHIAS ancilla

.i.sensi audire .i.ecce hic eum
a pauloante b
a VDire vocẽ visa sũ mõ militis, atq; eccũ, salue
o amasio iã cũ est osculare? deinde dixit d
mi thraso. THRA. o thais mea/ meũ suauiũ qd agit? ec/
vtq; aliq; rulum de puella pirã fidiñ q;rũ .i.facere qle
c f .i.pper pulsandaz g
q̃d nos amas de fidicina hac. PAR. q; venuste: q̃d dedit
in aduentu suo .i.te amo .i.beneficio tuo
b i
pricipiũ aduenies? THA. plurimũ merito tuo. Gna. Ea/
ppter mun? .i.meretris pasiñ vel fluirũ ortuz
tardas k indigẽtis thrasone
musergo ad cænã? qd stas? PAR. hẽ alter: ex hoie hũc na
.i.qñ vis .i.tardo neq; resto .i.ad eos fingã
tũ dicas? THRA. vbiuis nõ moror. PAR. adibo/ atq; as/
q; tã pcul .i.egredior interrogat .i.in aliq; ẽ locũ o
fierent vrerpiãt l
siłabo q̃si nũc exeã. Ituran thais q̃piã es? THa. hẽ pmeno
p polluce pcẽdo an q̃piã sim dre bñ cũ stomacho
m n feci o militem
bñ pol feci?ti hodie itura. PAR. Quo? THA. q̃d hũc nõ
.i.cum .i.cũ videre .i.vbiliber vel .i.ppe sũt
p qõ vis q
vides? PAR. video. & me tædet vbiuis/ dona adsũt tibi a
ad moꝝ referẽ de eo vbi p posco
r s iterat idẽ p;rarũq; verbis meno riualis est
phędria. THA. q̃d stamus? cur nõ imus hinc. Par. Quæ/
.i.qõ interpo aut q;ra vo .i.rare quenire thaidi .i.liceãt eaz
stes licet t lũrate colloqui
so hercle vt liceat pace q̃d fiat tua dare huic/ quæ volum?
.i.alloqui .i.cõicare cũ ea valde p;ronia de fiducia
ppulchre virginis
conuenire/ & colloqui. THR. Perpulchra credo dona/
non .i.donis .i.aspect? rez .i.an sint pulchre p cunuch.
v indicabit vocãris .i.petpire ;ferye.
haud nostris similia. Par. res idicabit. heus iubete istos fo
.i.velociter .i.veni vrapias .i.maurtania qõ
y rais capiebat z
ras exire quos iussi ocius procede tu huc/ ex æthyopia est

a Vdire vocẽ visa sũ mõ militis. Hem alterum. Bene alterum: quia duo sunt. si hoc reprehendatur miles alterum dictũ si parasitus alterum hominem. vult ẽm Parmeno & parasito esse versutior: qui & debet eẽ cũ peioris conditionis sit, recte reprehendit Parmeno duos, quorum vnus de beneficio Thaidem exprobat. Altero pro beneficio cænam ostendit tanq; ad eam currenduum sit. nã hoc significat.

b Salue mi traso. Quasi cum nomine militis apud illum Thraso nõ honestum sit. est quædam accusatio cuius nomen honestum ẽ. sicut Orator Philosophus quædam cuius nomen offensum est vt miles larius. c Meum suauium. Tria sunt osculandi genera. osculum basium & suauiũ. Oscula officiorum: basia pudicorum affectuũ. Suauia libidinum vel amorum. Meum suauiũ cum oscularetur dixit.

d Quid agitur. Et hoc blandimenti genus ẽ post osculũ sed duri ẽ & aggrestis. ĩsert em

e Quid nos amas. Ac quid aliquantulũ ne significat: & ideo non pluri mĩ intulit.

f De fidicina. Vide non puellam sed fidicinam quasi ab amatore dictum, & eo amatore qui quasi immemor sit artis: quia delectatur & quia puella sit æmula meretricis, nam meretricũ est fidicinam esse.

g Quã venuste qd'dedit principium. Bene reprehendit Parmeno: Nam in beneficijs debet obliuisci qui dedit: & meminisse qui accipit. Et est grauis ironia: q̃ venuste,

h Plurimũ merito tuo. Facete meretrix amorem suum non ad auariciam retulit sed ad officium: & cum de fidicina inquit te amem: tum p̃cipue merito tuo. Alij sic respondere intelligunt vt ipa de fidicina gras agat &c. sed melius est vt p̃ter modus meritũ dixerit: q̃ q̃ multi munus meritum suum intelligant. vt est illud Virgil. Quiq; sui memores alios facere mirando. ideest in mirando.

i Eamus ergo ad cænam. Decuit ergo parasitum de cæna etiam importune admonere eũ quadam emphasi velut magnæ rei.

k Hem alterum. Bene alterum: quia duo sunt. si hoc reprehendatur miles alterum dictũ si parasitus alterum hominem. vult ẽm Parmeno & parasito esse versutior: qui & debet eẽ cũ peioris conditionis sit, recte reprehendit Parmeno duos, quorum vnus de beneficio Thaidem exprobat. Altero pro beneficio cænam ostendit tanq; ad eam currenduum sit. nã hoc significat.

l Hem parmeno. Vide deprehensam meretricem velle blandimentis satisfacere parmenoni. m Bene pol feci?ti: Quid bene fecit parmeno: an quasi perturbata. hoc loquitur etiam de nihilo blandiens: vt pote meretrix facetа: an q; illuserit conuicia. n Hodie Dulciter additur hodie quasi cum exceptione quo se significat non perpetuo obsecuturam militi. & vt quæ promiserit biduum tantũ absuturũ phędriam. o Quid hunc non vides. Si dixit ad militem lędit præsentem. si ad amicum lędit parmenonem. Mire igitur pronomen adinuenit. p video & me tædet. Oportune Parmeno fatetur odium militis vt retrudat ab eo amorem Thaidis. q vbiuis dona adsunt tibi Nil potuit exitiosius militi contingere q̃ vt riualis mitteret munera in plurali etiam & posterior & coram ipso. r A phędria Cum illa sub pronomine celauerit nomen militis ex arte Parmeno pronunciauit a phędria. s quid stamus His verbis miles insultus dolere se indicauit

t Pace quod fiat tua dare huic quæ volumus conuenire & colloqui. Sic locutus est quasi bellum in his verbis omnibus indixerit quia pax /datio /dedicio /conuentio /colloquium militiæ verba sunt. & inuidiose sic ait: quasi per eum non accipere liceat dona Thaidem. & sic pronunciandum vt quasi dicat liceat per te miles. quod etiam inter hostes in bello licet. & singula cum inuidia pronunciandа sunt. v Res indicabit. Sic eunuchi nomen posset contemni: & ideo videri vult potius q̃ sperni munera sua. i. Cheream. x Iubete istos foras exire. Cum fiducia & alto vultu pronunciat & festinat ne occupet miles prius abire q̃ videat & est oꝛco ocius exite. y Procede. Bene non accede aut veni vt appareat dignitas in incessu & callide ab inferiori incipiet munere: hoc est a puella ad cheream ventuius: simul vt a vero mancipio incipiens ad falsum sine suspitione transiret. Similiter vt Anxesim domi faceret in cherea & turpi præcedente lenocinium comparet securo pulchro. z Ex ethyopia est vsq; hæc. vt longinquitate monstri et, vt ex longinquitate dignitas muneris ponderetur. & quid erit iam criminis in colore quando ipse dicere gloriatur vnde sit, & ad hoc supra. Munus nostrum ornato verbis quoad poteris.

a Hic sũt tres mínæ. Callide munus ad p̃ciñ reuocauit: vt ad auaríciã cõuerteret meretricẽ: ne officio donãtis gr̃a lenire tur. & iõ nõ dixit tria dona sed tres mínæ q̃si iã vẽdẽdæ sint. b Vbi tu es dore. Tanq̃ q̃rat vt nomẽ indicet q̃ audito magis dissimulet Cherẽã Vbi tu es. Vultu eo dicit quo debuerat dicere. vt dicto emuloꝝ lesus & cõfidẽtia destitutus: ve lut in eo: sed dũtaxat cõspectu Cherææ cõfidens. c En eunuchũ tibi. Mire post̃q̃ eunuchũ dixit: tibi intulit: quia sole vtũtur his reginæ. q.d. eunuchũ dixti te velle: eunuchũ tibi repperi. d Quã liberali facie. Nõ nariatiue laudat. sed p̃ in terrogationẽ: quæ maior fiducia est e Tacẽt. Taciturnitas cõfessiõis genus est p̃sertim cõtra aduersarii interrogationẽ. iõ tacere hoc vel quasi laudis argumetũ est: q̃ sup̃ tacere vitupauit. ideo & ip̃e sic ait: qd ais gnato. f Fac periculũ i litteris Si totũ singulariter diceret eẽ omne coleuton lr̃a palestra musica. g quæ liberum scire æquũ ẽ. quondã liberi pueri his artibus erudiebant: & est eclipsis deest. h Solertẽ. i. disertũ. vtq; hũc solertẽ vt Horacius Pactæ sermõis vtri usq; linguæ: an assumendũ sit extrinsecus solertẽ deest his. Solers q̃si totus arte cõsistẽs. huic ineis cõtrariũ. Et dicit a solen qd'ẽ totũ. & hoc ligua ostoꝝ. inde tela dicunt̃ soliferrea. i. tota ex ferro. i Ego illũ eunuchũ vel si s. Hoc vt militare ẽ ita iportunũ p̃ute Thaide: extra q̃ q; miles sil sa peret & nihil amatorie cõtẽplare debuit. sed & hoc accidit ad eius odiũ p̃terq̃ q; iã in suspitiõe est amicæ suæ. q; fidicinã magis diligat: & hoc mire q; nemo prior eunuchũ esse Cherẽã quam miles crẽdidit. adeo stultus etiã noie suo appellauisse statim. Stulte miles. Primo qdẽ cõuicium ipi eunucho facit in quo p̃ot lędere amicã. deide attestatur hoc dicto pulchritudinẽ muner: quid igit̃ p̃ficit. satis autẽ ioculare ẽ si cogites Cherẽã eẽ qui hęc de se audiat & tacere cogat. k Vel sobrius Honesta eclipsis p̃pter mulierũ p̃tiã hoc tñ miles coactus a Parmenone dicit. ga rep̃ hẽsus ẽ tacuisse. l Sua cã exclusi ceteros. Nihil potuit dici inuidiosius. nõ em̃ dixit phędriã: sed ceteros q̃si futuri amatores fuissent nisi metu erẽt exp̃lũ phędriæ. m Neq; pugnas n. Descriptio militis tantũ excepto noie. n Neq; cicatrices. Insigne fœlicitatis: nã apud meretricẽ qd aliud q̃; cicatrices valẽt. nã cicatrices & si sp̃ gl'osæ sint nõ tñ etiã apud meretrices q̃bus post p̃ciũ fortũa placet. vt Salust. quoq; fatet. hec sũt virtutis insignia de honestamẽto tñ eẽ corporis maxime lętabat. o qd'qdã facit. qdã recte nã & figura & aptũ sentẽtiæ est & cõtemptũ indicat hoc verbũ. p Vbi molestũ nõ erit. Ad superiora retulit quod nunc dicit scilicet a nõ sibi soli postulat viuere & sua causa excludi ceteros illatius est. q Vbi tempus tibi erit. Et mire occupat animũ meretricis: cum illã huius impulsu ducit fateri qcqd dure fecit excludẽdo phędriam. hic igit̃ qui scit p̃cepta de beneficis estimãdis intelligit oratorie in vtranq; ptẽ dicta omia. r Sat habet si tũ recipit̃. his dictis & militẽ reppulit ab aio meretricis & cõmẽdauit adolescentẽ & p̃fecit ne iniuria videat̃ apud thaidẽ q; sponte susceperat phędriam. s Apparet hunc seruũ esse domini p.m. Tristiores ei sũt serui pauperũ & ob hoc ip̃m nequiores. & hoc melius erat q̃; quis illud aliter positus exponat. t Paupis miserq;. Bene additũ miseri: qa nõ cõtinuo paup & miser est: qa qui pauca possidet paup est. miser si puo cõtentus sit. v Nã hercule nemo posset. Scdm illud Ait: aio. approbat positus quod miles dixit. x Qui hr̃et q; paret. Aliã cãm subtiliorẽ assignat positus: q̃ p̃supponit hanc quã dixerat miles: q; hr̃et q; paret prius q; pnomẽ sequẽs q; aduersbiũ ẽ. y quẽ ego eẽ infra &c. nã hæc scia vult illũ hoiem seruis etiã eẽ peiorẽ: qa & seruus hõ vt in phormione. seruũ hoiem cãm orare leges nõ sinunt. z qui huic assentari. Induxeris p̃prie nã animus inducit̃ aduersum obiectas difficultates. a E flamma petere cibum. hoc est alimentũ ibi petere vnde sine damno aut malo nihil potest auferri. E flamma. Non ex foco aut ex medio ignis: sed ex flaminis incendio. nam non intelligibile est vt e foco cibum peteret. nam antiquũ verbum est petere cibum e flamma. & mordaciter vtrumq; simul vt nesciat quẽ prius vituperauerit huius ne famẽ an illius immanitatem vel voraginem & simil' vi de cõuicium redditur. vnde coniectum est idem de paupertate & honestate. b Iam ne imus. Odium Parmenõis & stomachum militis ista indicat festinatio & tota iam increpatio mora est.

eo loco hucusq; deducta .s. maura .i. in hac maura a .i. t. tres libre fuerũt ex positę in ea emenda .f. .i. dissilr vel nõ ũe r

uscq; hæc. THRA. Hic sunt tres mínæ. GNA. vix: PAR cunuche .i. ad videbũ te b .i. ecce c p re q̃rũ venusta for d ma vel spẽ

vbi tu es dore: accede huc. en eunuchũ tibi q̃ liberali facie habet etatẽ flor. tentis nõ amore phędrie sed veritate cogi ad horrendum .i. pulcher

q̃ ætate integra. THA. ita me dij ament/ honestus est. inuenisti .s. in hoc pl'o est q̃ vitupero

PAR. Quid tu ais gnato? nunquid habes q d' contemnas sz .s. ais e .i. expientiam f .i. docerĩ pharionem mia

quid tu aũt thraso? tacent. satis laudant. fac periculũ in lit .i. in lucran di arte .i. in arte musice g .s. his iuuenez ingenuũ .i. licet .i. collere

teris/ fac in palestra/ in musicis: quæ libet tũ scire æquũ est .s. eunuchũ / disertũ ornatũ pdeditũ h .s. indigne tractare tẽ i

adolescentẽ solertem dabo. THRA. Ego illũ eunuchũ l etiã .i. ietun' vel serto .i. rãta munera .s. is k

si opus siet: vel sobrius. PAR. Atq; hęc qui misit/ nõ sibi .i. vt illũ solũ omes t illi soli indulgeas .p. pter se l .i. cuici sua causa .i. amatores

soli postulat te viuere & sua causa excludi cæteros. Neq; descriptio est .s. phe. militis m .i. vulneq; vestigia t iudicia n ficẽter oñdit t q̃si facerent .i. nõ tibi istar vt nãtores tuos repellat

pugnas narrat: neq; cicatrices suas ostentat/ neq; tibi o .s. miles p .i. qñ .i. res molestia t tedia sue molestię afferens tibi an alijs q̃ñ

stat quod quidã facit verum vbi molestum nõ erit. vbi tu neq; tibi obstat .i. opportunitas rpis q .i. sufficit ei r .i. cũc .i. admittẽ

voles/ vbi tempus tibi erit: sat habet/ si tũ recipit̃. THRA invisu ẽ obuiũ s .i. ad dñi gremere miserio aliq̃ afflictũ t calamitosum t

Apparet seruũ hunc esse domi paupis/ miserq;. GNA: .i. p. hercle v sat; mihi constat x fuiet via rõnẽ t modũ p̃ceperet y q̃ via q̃ pacto

Nam hercle nemo posset: sat scio: qui haberet: qui pararet seruũ pati, vel tolerare gnato z .i. vitiorũ pditoꝝ ipis se a nis

aliũ hunc perpeti. PAR. Tace tu: quẽ ego esse infra infi estimo .i. adulari ẽbis tuis huic z

mos omnes puto homies. Nã qui huic animũ assentari ĩ suscepis impa ucis tibi a .i. ex flamis incendio alimentum sine damno

duxeris/ e flãma te cibum petere posse arbitror. THRA. nũc vr̃ vadim? b .i. cunuch. t ecphop. .s. te comiter .s. fieri .s. in domũ

Iam ne imus? THRA. Hos prius introducã/ & quæ volo

eſtam ꝓcipiam .ſſacra illico .ſ.vt re ſeq̃r ad cenam d er hꝰ loco
ſimul imperabo: poſtea continuo exeo. THRA. Egohĩc
.ſcedo thaidẽ .i.expecta .i.nõ bñ q̃drat nõ ẽ bñ ꝓſentaneũ aut cõ gruũ e .ſ.ſit .i.ter facere
abeo, tu iſtam operire. PAR. Non conuenit vna ire cum
.i.cũ q̃ milites ſub ſe habet f
amica imperatorẽ in via. THRA. quid multa tibi dicã do
.ſ.in mo ribus .i.ineptus ridẽtis z ſtulti effuſi in riſum .i.cur vel ꝓpter quã rem g
mini ſimilis es? GNA. ha ha he. THRA. Quid rides?
.ſ.rideo .i.ꝓpter tuum dictum .i.paulo añ h .ſ.lepus ture es z pulpa mentum
GNA. Iſtuc/ quod dixti modo: & illud de rhodio dictũ
.i.in memoriam .i.egredit̃ a domo ſua .i.vt .i.añ nos curre ſcede i
in mẽtẽ venit. ſed thais exit. THRA. abi prẽcurre/ vt ſint
ad cenã zc. .i.iuc te ſe k
domi parata oĩa. GNA. Fiat. THA. Diligenter Pyrhia
.i.da ogaz .i.cure habeas l .i.caſu aliq̃ .i.accẽſſerit .i.cures .i.in p/mis
fac vt cures: ſi Chremes huc forte aduenerit; vt ores pri=
.ſ.me expe/crans .i.ſed manere vtile oportunũ/et .ſ.ores
mũ vt maneat. Sin id nõ cõmodũ eſt/ vt redeat, ſi id non
.ſ.vt redeat vbi ſum thaidẽ tu ꝓhibes vt impaſit
poterit/ ad me adducito. PIT. Ita faciam. THA. Quid
.ſ.nũc nõ venit in mentem m
aliud volui dicere? hem/ curate iſtam diligenter virginẽ/
nec illinc vos mouẽtes .i.pũtes fitis .ſ.ad cenã in domũ meã puelle pediſſeque
domi adſitis/ facite. THRA. eamus. THA. Vos meſe/
thaidẽ
quimini.

c Poſtea. Legitur & poſt.vt.ſ. pro poſtea & quomodo pro poſtremo poſt. d Ego hinc abeo. Cõſequens erat vt offenderetur mꝰ. les tã diligenter rualis munus ſuſcipite meretricis.
e Non conuenit vna ire cũ amica imperatorem.
Vide œconomia future litis inter thaidẽ & militẽ. Amica mꝰ. rifice dixit nõ meretrice imperatorem congrue in mꝰ. lite quaſi ipſe ſit ſub quo eſt: & hic ſeruat parmenonem quod ſibi inde datum eſt & iſtum emulũ quo ad poteris &c. Et bene mutat nomina: hinc ad honorẽ: hinc ad inuidiã: hãc non meretricem ſed amicã dixit: hunc nõ militẽ: ſed imperatorẽ. f Domini ſimilis es. Non habuit aliud miles ſtultus & redit ad illã quæſtiõ pra dixit: pauperis miſeriq̃ domini locus iniuriæ in quo ſeruus vicem domini comparatur.
g Quid rides. Et eo vultu dicitur quaſi ſibi cõſcius ſit miles actũ facere dicti conuitii. nã nõ q̃ neſciat cauſam riſus interrogauit quid riſerit? ſed ideo vt denuo laudetur. h Illud dictũ de Rhodio. Hoc ẽ illud: eoq̃ ingenia admiror: & huic vt apparet ſit amicicior. ideo facilius ab amico q̃ a paraſito ſeparabat. i Vt ſint domi parata oĩa. Non dixit quæ ſed intelligitur.
k Fiat. Non faciam dixit ne videatur eius ſeruus ſed fiat tanq̃ libere ipſe ſibi precipiat vel me iubente per alios ſeruos: & hæc eclipſis ethica in qua plus vultu ſignificatur q̃ verbis.
l Si Chremes huc forte. Oeconomia ad litem fururam & ad exitum fabulæ: & hoc non audit miles. nam ſi audiret nimis iraſceretur.
m Curate diligenter iſtam virginem. Hæc res eſt quæ faciet virginem eludi in lectulo collocari & obdormire. Ridiculum: cum contra euentum riſit.

CHREMES. adoleſcens ruſticus. PITHIAS. ancilla.
.i.certe .i.intenſi⁹ .i.mente vo/lucro

p Rofecto quando magis/ magiſq̃ cogito/

In hac ſcena. VIII. Hæc ꝑſona apud Menandrũ adoleſcentis ruſticí eſt & inconueniens oratio eſt: ſed conceditur ſecum loquentibus multa tranſcendere quæ tacití intelligunt.

a Nimirū. Potest & pro confirmatione accipi vt nihil desit vt sit nimirū sine dubio pro certo: vel solue nimirū & fac non & mirū & statim consequens erit pasinrheton tota sententia quasi diceret non est mirū & sub distinctione interposita mox intulit: dabit hęc Thais &c quibus verbis intelligitur se sentire paulatim labi in amorē meretricis cuius inuitum & adhuc retinentē mētem. b Roget quis. Prius intulit cū interrogauit. c Vt ibi manerem. Dixit nō dormirem. d Rem seriam velle agere. Scilicet quæ non posset nunc agi cū operetur: an rem seriam magis agendā tunc putabat cū rē diuinā fecisse. e Dolo malo hæc omnia fieri. Dolō a dolendo dictus: hoc est a dolando .i. minuendo nam & dolos græce lesio dicitur. & dolores tela q̄dā bellica. & dolare fabri lignarij ineſt. id est astia scindere cp autē addidit malo: aut archaismus est: quia sic in duodecim tabulis a veteribus scriptū est: aut Epytheton doli est ppetuum aut: diascole est: quia est & bonus quo a medentibus falli ægros non tamē decipi. Lucretius poeta testatur. f Mihi dare sese. Nō potest magis significari profusa petulantia. g Sermonem querere. Sermonem querimus quando non solum quod dicimus querimus. vemmetiā quomodo alter nobis respondeat & obloquat puta cū deficiemus sermocionandi causis .quot ta sit hora: an satis recte quis valuerit perconctamur. h Quāpridem pater mi & mater. Hoc propter ætatem puellæ inquisitum est.

i Huc euasit. Tancp imprudenter contendesit ad hanc inquisitionem. k Quālonge a mari. Hoc ideo meretrix inquisiuit vt sciret vtrum rapina prædonibus fuisset quippe ad mediterraniū locum qui accessus potuit esse piratis sed tamen non abhorret a suspitione meretricis: quod & scire vellet: cuius precii fundum habeat Chremes: hoc est cp amenū cp maritimum.

l Hoc sperat se a me auellere. Bono vsus verbo auellere / tancp a pertinaciter retinente.

m Hæc cur queritet Et in gestu acvultu id quod restat ostenditur. nam deest nescio.

n Hunc se intendit. Proprie intendere est crimen in aduersarium iacere.

o Maiuscula est. Diminutiue dixit vt ostenderet vtracp esse primeuam.

p Misit porro orare vt venirem serio. Vtrū vt venirem serio an orare serio sub dubio: hoc explicat Donatus. Tamen credibilius est quācū quam determinationem super uicimus determinabile cadere quare potius advenirē cp ad orare dicitur serio.

q Aut dicat quid vult. Vult .i. velit. In Ecyra. Ah vide cp immerito ęgritudo hęc ortur mihi abs te sic strata aut molesta siet. aut hoc moraliter. an cui hoc imperat aut cū quo hoc agit.

r Heus heus. ecquis hic est. Hæc separatim pronuncianda fuit. nam apparet inter hæc verba pulsatam ianuam personare.

s Ego sum Chremes. Vide cptum distet ac varia sit huius rusticitas. Ego sum Chremes. a faceta meretricis disciplina: o capitulum lepidissimum. nam rusticum esse statim magis apparebit vbi dixerit. rus eo.

.i. certe vel sine dubio

a

nimirum dabit hæc thais mihi magnum malum: ita me

thaide .i. intelligo .i. prurbari cōmouerī .i. qñ .i. pce

.i. ex eo tpe pit

ab ea astute video labefactarier. Iam tum cum primū iussit

appellari .i. ad domū suā .s. est cōmeraj

b

me ad se accersier domum: roget quis quid tibi cū illa?

.i. nouerā illā postcp .i. occasionē .i. demi sue.

eriam c

ne noram quidem. Vbi veni: causam vt ibi manerē rep

.i. dicat .i. se fecisse sacrificiū seu sacrū .i. magni ponderis

d nō iocularia .i. loq

perit: ait rem diuinam fecisse se: & rem seriam velle agere

.i. ex eo tpe .i. optimo ꝓcuro. i. mala calliditate

e

mecum. Iam tum erat suspicio dolo malo hæc fieri omnia

.i. ad cpulas sumēdas mecū .s. ipam .i. q̄re

sedebat .i. penes me f dabat g bat

ipa accumbere mecum / mihi sese dare / sermonem quæ

qñ .i. cessat .i. in hec .i. q̄ntū tpis ecē .i. ad mecū incōmodū

h ꝑba erupit i

rere / vbi friget huc euasit / quāpridem pater mihi / & ma

rīdco .i. olim .i. quē mundū sūnj habeā.

ter mortui essent: dico iamdiu. Rus sunij & quid habeā?

.i. paul .s. habeā thaidi .s. thais .i. exora

k pueo rus l quere

& cp longe a mari credo ei placere: hoc sperat se a me auel

tandē spat q̄ sequūt .i. q̄ tpe .i. pdita fuisset

lere: postremo hæc. qua in die parua periisset soror & qs

.i. sil' erat .i. possedit qñ pdita .s. nescio

fuit

cum ea vna / quid habuisset / cum perijt: & quis eā posset

.s. ne peuncrat

m

noscere: Hec cur queritet: nisi illa forte quæ olim perijt:

.s. q̄ apud thaidē .s. mulicp

n ꝓponit hic intelligitur oēdere sed

paruula soror / hanc se intendit esse: vt est audacia: verum

soror .i. hꝫ sedecim annos .i. maiorus eratis

ea: si viuit: annos nata est sexdecim: non maior: thais cp

.i. paulo maior .i. postea .i. ad me ꝓmandū

o p .s. ad eam

ego sum / maiuscula est. Misit porro orare / vt venirem se

nō iocularīter vel .i. nō me molestia afficit

q nō

rio. aut dicat quid velit / aut molesta ne siet. nō herde veni

.i. tertia vice vocāris & hoc dicēs .i. inūcid aliqs

r pulsat manuā .s. q̄ ostiū pulsat s

am tertio. heus / heus / PI. Ecquis hic ē? CHRE. Ego sū

.i. puū caput facīū facetissimū

blādimēti gra iucundissimū

chremes. Pyr. O capitulū lepidissimū. CHRE. Dico ego

pditōes & fraudes & impune vel thais cp

circūuentōes singulariter

mihi insidias fieri. Py. Thais maximo te orabat opere: vt

.i. ad negociandū qr rogo te p amorē

v .s. q6 peto t

cras redires. CHRE. Rus eo. Py. Fac amabo. CHRE. nō

t Dico ego mihi insidias fieri. Blandimentum rusticus insidias putat

v Rus eo. Pro potiori negocio rus posuit & maiori negocio est cp si diceret non huc venio.

x Non possum. Plus valet cp nolo.

.s.redire .i.quonſq;

possum inquam. PI. at tu apud nos hic mane / dum rede-
thais vel dña .s.facũ q; .s.nihil min⁹ facis q; manca a

at ipa. CHRE. nihil minus. PI. cur mi chremes. CHRE:
.s.fortunã discede .s.redire .i.ꝓstitutum

.i.a me b

Malam in rem hinc abi. PI. si istuc ita certum est tibi ama-
in domũ militis thais vado .i.seruu
ꝓbreuẽ hyã re trãsferas illuc

bo / illuc transeas / vbi illa est. CHRE. eo. PI. abi dorias. ci-
.i.ad domum militis

to hunc deduc ad militem.

y Dum redeat ipa. Vel domina vel ipsa de qua agitur. z Malam in rem abis. Hoc ad uerbialiter dixit quẽadmodum dicimus domũ abis: & apparet illum manutactum esse qui sic irascitur quia dixit pythias.

a Cur mi Chremes Quasi dicat. Cur meus sic indignatus est adolescens. nam ab eo quod ẽ meus vocatiuus mi facit.

b Amabo illuc transeas vbi illa est. Videnõ esse ociosum q; omnia pretenta sunt potius q; res importuna fuerit vt cũ ad militis domũ Chre-deducꝛetur. Neq; enim hoc conueniebat personæ bachiali: quoniam aut infacetum & preter usum aut importunum. Ideo hoc ipm doriæ prætexit: vt illuc transeas vbi ea est vt breuem viã demonstraret non eas sed transeas dixit. Amabo. Interiectio est blandientis sic verbum sonat.

ANTHIPHO. adolescens.

.i.ꝓsimꝰ pepigimꝰ quenim⁹

a

Eri aliquot adolescentuli coimus in pyreo: in
q̃si de portionib⁹ collatis ab vnoq; nostrũ
b .i.ꝓmederein⁹

h hunc diem vt de simbolis essemus. chream ei
ꝓposuim⁹ .s.ꝓ simbolis .s.ꝓstituꝰ ẽ vbi cena panda erat
c .i.determinatũ

rei præfecimus. dati anuli / locus / tempus constitutum est
.i.apsum est .s.meo .i.ꝓstitutũ est nullꝰ est paratꝰ
cenã hre

Præterijt tempus. quo in loco dictum est / parati nihil est.
chrea uõ operi vsq; .i.ad possim ꝓtecture
cõsequi & cogitare

homo ipe nusq; est. neq; scio quid dicam / aut quid coni-
.i.hãc curã adolescẽtulꝰ inuestigẽ
hãc puniciã d

ctem. nunc mihi hoc negotij cæteri dedere. vt illum quæ-
.i.videbo

e

ram. ibo' ad eum / visam / si domi est. Sed quisnam hic a
.i.a'domo thaidis .s.cherea chrea q; ephebꝰ exit a domo
f g meretricis

thaide exit: is est: an non est: ipse est. Quid hoc hominis
.i.cuiusmodi q; erat veste eunuchi indutꝰ q; tumid⁹ egredit

est: Quid hic ornatus est: Quid illud mali est. nequeo sa-

Heri aliquot adole-

scentuli. In hoc prologo insinuatio ꝓsonæ eius ẽ cui narraturus est Chrea: quæ a se retro post scænam facta fũt. fit autem hoc populi causa vt spectator auribus accipiat quod subiicere oculis poeta non potuit:

a Coimus. Consensimus pepigimus ne sit soleocismus Antipho hic persona bene est inuenta cui narret chrea ne vnus diu loquatur.

b Vt de symbolis essemus. Plautus in Menachmis. Minime essemus minore non cum sui dispendio sed melius essemus producta e littera.

c Dati anuli. Nihil interim de scorto, apparet e phebo esse.

d Ceteri dedere. Ceteri exceptis me atq; ipso:

e Quisnam hic a Thaide exit. Causa scisitandi est admiratio de habitu commutato & vix sibi agnitus est Chrea.

f Is est an nõ? ipsus est Vide an potuerit meretricem ignotam hoc habitu atq; ornatu fallere qui ab antiphone vix agnoscitur.

g Quid hoc hominis est est? Vide an longã narrationem possit audire qui nondum amico narrat. & iam affectus pendet

h Libet prius quid sit scissitari. Scissitari est occulta magis & secretiora rimari ac velle cognoscere vt suspensi eripilum scissitatum oracula phœbi.

.i.cōicerem sortis ꝓpe .i.longe a me

tis mirari necꝫ conijcere nisi: quicquid est: procul hinc. li-
velim .i.inq̄rere tanq̄ nouū
bet prius quid sit scisciscitari.

In hac scena. IX verba gestum vultumqꝫ indicant exeuntis: cui obuia ꝑsona obiicitur: sub cuius occasione spectatoribus gesta narrabūtur. a Nunquis hic est? nemo est. Nūquis me sequitur. Duo metuit: ne quis obuius comp̄hensor occurrat: & ne quis sui ꝑsecutor exi stat. b Nemo homo est. Quāuis per nemo homo intelligatur tamen addidit homo vt veteres solent nemo iunctū hominē idem est ꝙ nullus. c Iam ne erumpere. Erūpere quasi actiuū verbū posuit pro neutrali vt sit liceat mihi erūpere quasi exire. vtrū erūpere pro emittere posuit? nā erumpe pro exclamare: vt erumpe vocem dicitur qui exclamat. nam proh Iupiter dicturus est d Nunc est tempus profecto. Cur hoc dixerit statim subiungit causam quæ sequitur.
e Cum ꝓpeti me possum. Vbi animaduertē dum est ꝙ si cū cōiuncte legeris quando significat. Si sepate vero dū significat. Nūc est profecto. Figurate aꝙ coniuncte lege sine distinctione
f Contaminet vitam. Mire vitæ crimen oñdit velut ipa sit campus / possessioꝙ fortunæ instabilis varioꝫ g Sed neminē ne curiosum. Apparatus ad intentionē future narratiōis dicit. Cupit em̄ id gaudens qd tristibus molestum est. Nā cōtra Menedemū grauat narrare quę dolet. curiosus dicitur q̄tiens plus diligentes q̄ oportet impendimus rebus vel nr̄is vel alienis.
h Obtūdat. instet ac repetat: obtūdat molestus. & tediosus sit. i Quid gestiā. Gestire ē motu corpis mōstrare qd sentias. Constat āt a peccudibus ad hoies eē trāslatū. ē .n. magis brutoꝝ aialiū. k Vñ emergā ꝓprie dixit emergā ex lustris atꝙ inhōestis locis vtpote meretricis domo. Cicero An netū qdē emersisti lutulēte q̄so ex nature tue sordib⁹ l Vestitū hunc nactus. Bene nactus dixit vt q̄ nō sūmeret nisi sua fisset hec occasio m Adibo atꝙ ab eo grām hāc &c. Grām mire est dare bñficiū ac ꝓ hoc alicuius rei grām .i. amicitiā Sed hec ē allocutio grām ab eo inibo ꝓ eius grām merebor. Nam adeo amat Terentius ab eo ꝓ eius ponere. vt in Andria primū aduertenda ab eo iniuria est. Inire aūt grām ē mereri grām. Plautus. Iniet tamen solidam & grandem grām.
n Video velle. Hoc ē offero meilli & interrogabo eū vt possit suū gaudiū erūpe qd habiturus est beneficii loco.

CHEREA ANTIPHO

.i.nunq̄d a de nemine viso dicit .s.q̄ ꝓsequat me

Vnquis hic est: nemo est. Nunquis hic me seq-
.i.nullꝰ b .i.nūc c vtrū .i.erumpere .i.a me .s.q̄ cepi
tur: nemo homo est. Iam ne erumpe hoc mihi licet gaudi
irascētis exclamatio ē .i.pculdubio qñ vel in d c q̄ tpe
um: Proh iuppiter. nunc est tps profecto interfici / cū per-
vt nō .s.q̄ cepi .i.inquinet .i.alit^ crie e passione
peti me possum: ne hoc gaudiū contaminet vitam ægritu
.i.minutissima'q̄ exq̄rentē .i.interea venire .i.ad me f
dine aliq̄. Sed neminē curiosū interuenire nunc mihi vi-
aures q̄si enecet me
g h suis q̄stiōibꝰ i
deo: q me sequat: quicꝫ iā rogitādo obtundat: enecet: qd
.i.motu corpis oñdā .i.in quē locū .i.exeā erūpā
.s.q̄rēs .i.iter ꝓs.q̄r k .s.querens
gestiā: aut qd letus sim q̄ per gā: vñ emergā vbi sien ve-
inuenirē .s.q̄rēs .i.q̄d mihi velim postulē vtꝫ .i.sim mēte
l t.mētis cōpos captus
stitū hūc nactus: q̄d mihi q̄ram: sanus sim / an ne insaniā.
.s.eum .i.dūbo illi hoc bñficiū .s.grāꝫ
m n
An. adibo. atꝙ ab eo grām hanc: quā video velle: inibo.

.i.q̃d gestu corpis oñdis tale indumẽtũ

o p

cherea quid est q̃d sic gestis. aut q̃d sibi hic vestitus querit

ꝓpter est ergo aliud q̃ gestire bone mẽtis

q

q̃d est q̃d letus sis? q̃d tibi vis? satin sanus es? q̃d me aspe-

.i.cur .i.o hõ q̃ est cã festi dieꝝ vel q̃ sit rãꝰ q̃ne ꝰ est festꝰ dies

r

ctas? q̃d taces? CHE. O festus dies hominis. amice salue?

.i.nullꝰ ex oito .s.antiphonẽ

s

nemo ẽ oĩm / quẽ ego nũc magis cuperẽ videre q̃ te. AN

.i.recta .i.rogo .s.q̃d sic gestis sed .i.q̃ sacra rogo

t

narra istuc q̃so / q̃d siet. CHE. immo ego te obsecro her-

.i.ausultes .i.cognoscis ne phedria

dicta mea v .s.mereticẽ

x

de / vt audias. Nosti hãc / quã frater amat? AN. Noui. nẽ

.s.mereticẽ eo mõ .i.recordabar ꝛ

amat mẽoria tenebã

pe opinor thaidẽ. CHE. istãipam. ANTI. sic cõmemine

aliq̃ .i.quere

y

ram. CHE. hodie quædã ei est dono data virgo. q̃d eius ti

.i.narrem .i.cõmendẽ .i.noueris

bi nunc faciẽ prædicẽ aut laudẽ antipho cũ meipm noris

.i.q̃rũ ꝓbaro: .i.faciẽ virginẽ .i.allecꝰ primo aspe-

5 .i.apteꝰ accõmodatꝰ a b ctu

z

q̃ elegans spectator formaꝝ siemꝰ in hanc cõmotus sum

.i.ais ne .s.cherea .i.pstãtissimã formã .s.eam

a b

AN. Ain tu? CHE. Primam dices / scio: si videris. Quid

.s.post cõmotionẽ .i.casu quodã vt dici solet ad verbũ cuẽrus

multa verba? amare cepi. forte fortuna domi erat quidam

eunuchũ .i.emerat cunuchus

ꝓpter thaidẽ

eunuchus. quẽ mercatus frater fuerat thaidi. neq; is dedu-

tunc thaidẽ leuiter ꝛ latẽter monuit me .i.rũe

c aliq̃d techne

ctus erat etiam tum ad eam. Submonuit me parmeno ibi

.i.celeriter ipo inuito raput

f

seruus / quod ego arripui. AN. Quid id est. CHE. Tacꝰ

.i.noli interrũpe sermonẽ .s.submonuit inquã .i.illꝰ loco

eunucho g .i.ꝓpiã

tus sis citius audies. vt vestẽ cũ illo mutã / & pro illo iubeã

seruo gmẽoꝛi ad thaidẽ .i.loco eunuchi

.i.deduci

me illuc deducier. AN. Pro eunucho. CHE. sic est. AN.

ea deductione vultuosus .i.inquirus .i.celeriter

h

quid ex ea re tãdẽ capes cõmodi? CHE. Rogas videre m /

.s.ei⁹ blãdos sermões fit .i.cũ qua .i.nunq̃d .s.est

versarer i

audirẽ / essem vna / qua cũ cupiebã antipho. nũ parua cã /

.s.q̃re cupiebã deducier .s.thaidj .i.ꝓtinuo .i.cũ

aut pua rõ est? traditus sum mulieri. Illa illico vbi me acce

gaudia .i.sed penes se tradit fidei mee puellã

k

pit. lęta vero ad se adducit domũ / cõmẽdat virginẽ. AN.

.s.cõmẽdat vtrũ .s.cõmẽdat inquã sine giculo tibi ꝓmẽdat .i.iubet

l m n

Cui? tibi ne? CHE. mihi. AN. satis tuto tñ. CHE. Edicit

aliquis puellã .i.ingrediaꝝ .i.discedã ab ea thais .s.ꝓ cũ sola

o

ne vir q̃s ad eã adeat. & mihi ne abscedã imperat. In inte

ꝓsequerem .i.q̃dã signo oñdo me velle

p

riori parte vt maneã solus cũ sola. annuo / terram intuens

aspiciẽs

o Chęa q̃d est ꝙ sic gestis &c. Facete repetit verba eius interrogationis vt sciat iãpridẽ esse p-sentem. p Aut quid sibi hic vestitus querit. Facete & figurate dictũ est sic & alibi vt pnosca tis quid sibi eunuchus velit. q Quid me aspe ctas: quid taces? His duabus interrogatiuncu lis descripsit vultum dicturi. r O festus dies homis amice salue. Decet a salutatione incipe-re luculente dictũ: illud aũt verisimile est & pcus-sum re noua & audiendi cupidũ immemorẽ ex-titisse salutandũ. s Nemo est oĩm quẽ &c. Bene additũ magis vt his amicis se antepositum intelligat quos cũ oportet videre. Chęrea tñ eum magis adeo vt aliis amicis antepositũ neminẽ cu pit. t Immo ego te obsecro hercule. Bñ cõ tulit verba: vt ex his appareat quid agere velit. Il-le dixit quæso. hic obsecro. v Nostin hãc quã amat frater. Queritur an verisimile sit Antipho ni notã esse Thaidẽ quã frater ipe nesciuerit: sed in telligere debem⁹ mõ noticiã nõ vultus sed famæ positã esse. quã famã potuit ex Phędria Antipho scire. atvero aliã noticiã negauerat chęrea sibi fuis se cũ Thaide hoc ẽ visus vultus / oris & corpis. x Noui nempe opinor Thaidẽ. Opinor Tai dẽ optime & ab illo tacitũ. & ab hoc nomẽ ob latũ est vt appareat quã nouiter & quã possit as sequi quæ dicenẽ. y Quid eius tibi nũc faciẽ prædicem. Prædicamus vt res sunt laudam⁹ extollimus. vel pdicamus voce: laudamus argu mentis. z Quã elegans spectator formarũ. Elegans est concertantis & fastidiosi iudicii nõ quod placet facile: & ẽ totius dicti sensus.

a Spectator probator. vt pecuniæ spectatores dicũtur. b In hanc sum cõmotus. Vt ille q solet & scit formas eligere pro merito. c Pri mã dices scio. Fiduciam elegantiæ & de alienis oculis indicare. d Quid multa verba amare Ordine egit. Nã prius est cõmoueri: inde amare. & bene. Non ante dicit quid aggressus fuerit nisi amoris mentione plata quo cogente nihil est inse ctum cupientibus.

e Submonuit me parmeno. i. leuiter monuit. Et recte: quia arripui dicturus ẽ. & totum op-time. nam vt non erat boni adolescentis hanc te chnam repperire sic ab illo reperta fuit: plane ve-ri amatoris arripere.

f Tacitus sis citius audies. In oratione sole / mus corripere extra ordinem perconctantem. & bene sceleritatem promisit qua facile tenetur au-ditor. Et mire tanq̃ sola interrogatio in ore sit

g Et pro illo iubeam me illuc deducier. Ille dixit tanq̃ inter honesta sit quod vile sit. & tur-pe factum plerũq; perseuerãte impudẽtia releuat

h Quid ex ea re tandem caperes commodi. Transit a rephensione facti ad cãm ipius facti.

i Num parua causa aut parua ratio est. Sic illata interrogatio est: quasi ad hanc annuere: & vultu consentire. Antipho sic coactus.

k Læta vero ad se adducit domũ. Omnia mire ꝙ læta / ꝙ deducit / ꝙ commendat. spectа singularẽ & mirã virtutem poetæ. hic em̃ cõmẽ-dãdus est locus erroris initium continens apud Thaidem conuitium. l Tibi ne? Nõ inter-rogat sed mirat. m Satis tuto tamen. Vtq; hoc & si meritrix: tñ satis tuto agit: an & si Chę-rea satis tutus: tũ quia nullus accedat alius te pñ-te cũ illius sis satis futurus sollicitus.

n Edicit. Edicimus / iubemus vel iure dici-mus. Edicta em̃ impatoris sũt. o Et mihi ne abscedã impat. Certe nullus vir accedit.

p Maneã solus. Ac p hoc sim miser. Ironia.

q Ego iuquit ad cœnã hinc eo. Ad impudentiam mulieris exprimendam que hoc die erit secura de custode eunucho.
r Ab-ducit secum. Memoriter nam dixit vo me sequimini. s Paucæ quæ circũ illam essent. Relictæ nonnullæ vt laudari possit ea virgo quæ sub victu huius occasione nuptura est. hoc em totum sic inducit poeta vt non abhorreat a legitimis nuptiis in ea presertim quæ vxor futura est. t Nouiciæ puellæ. Eclipsis nouitiæ & puellæ. v Continuo hęc adornant Hęc pluraliter pro hæc vt in formione. hęc ille erant iciones. Adornant aũt ex medio significatu p apparant.
x Dum apparatur. Impersonaliter dixit.
y Virgo in conclaui. Est separatior locus in interioribus tectis. Vel q intra eũ loca multa & cubicula clausa sint adherentia triclinio.
z Suspectans quandã tabulam depictã. Bene accedit repente picturã ad ornamenta aggrediende virginis. ideo quia nõ ad hoc venerat chrea vt continuo vitiaret puellã: sed vt videret / audiret / esset q vna: cũ nihil amplius cogitaret. ausus / incitatusq; dũ picturã cerneret. a Iouem quo pacto. Mire inuentio: quia hęc pictura domui tribuitur meretricis aduersus omniũ pudicitiã amorq; contra parsimoniã / contra dignitatem / contra pudicitiã est. b Misisse aiunt. Bene aiunt: quia fabula est. quia tã turpis iouis q; aperta meretrici. quæ aptior pictura domui meretricis: q; hęc ad amatorẽ illecebras: q; hęc quæ exemplũ continet amatoris & amoris puellæ & amoris ad iouem pertinentis: & amoris nõ gratuiti nec puo prepositi. sed auro in gremiũ fluente venalis: tumq; ingeniũ Daue se Iupiter, vt splendidus imber illabitur. Nonne videtur in meretrice ducente adolescentulos illam corporis ptẽ auctore Ioue velut inaurata fuisse imbrẽ aureũ nõ rorẽ vel pluuiã sed imbrem addidit ad auariciã meretricis. c Iam oli ille ludũ. Bñ ludũ: nõ scelus sed ludum dixit. d Deum se in homines cõuertisse Phisice nunc Terentius demonstrauit q; cladem moribus hoim & ciuitatibus afferant figmenta poete cũ exempla stellarũ afferãt. Vtrũ aũt iuppiter humana forma aurq; infundẽs pictus erat in tabulis an p Ioue aurq; an in hominẽ. i in hominis audatia atq; flagitia.
e Atq; in alienas teg. Hic apparet iouẽ separatim fuisse auri picturam. Et satis comico charactere locutus est & presso stilo f Venisse clã. Hec oĩa vt difficillia factũ sed hũilia & noue digna pferunt vt merito sequat. Varro. Impluuiũ est id quod relictũ erat in medio tecti vt lucẽ caperet deorsum quo impluebat dictũ sic impluuium a pluuia. g Tẽpla celi. Snĩa tragica sed deinduſtria nõ errore. h Ego homũcio hoc Oratorie vt iouem extulit ita dixit vt puta. Ille est deus & magnus & ego nõ hõ sed homoncio.
i Dum hec mecũ reputo. Hic oñdit nõ sibi primũ. hec nunc in mentem venisse. sed tunc etiã cogitata fore cũ esset in domo meretricis.
k Accersitur. Seruauit ordinẽ nuptiarũ & p prio verbo quasi de nupta dixit accersitur. l Lauit rediit. Quia sepatim his vtimur deinde.
m In lectũ collocarũt. An aliqd deest ita legitimis nuptiis nã & ipm verbũ. collocarũt, ppriũ est & asscribit, p nubis. n Sto expectans. Energia. nõ em dixit stabã. & mire oẽ tps exequt? ẽ salua veritate in q Vir. negligens inuenit cũ post occisũ Mesentiũ nõ facta noctis mentiõe statim intulit. Occeanũ interea surgens aurora reliquit. o Cape hoc flabellũ. Prẽclare non sensũ. sed verba ipa induxit p q puellaris error exprimit.
p Ventulũ huic sic facito. Demõstratiuũ & gestu explicandũ. vide q; pticulatim cũ q diligentia iubet quasi nouicio & impito. q. Dũ lauamus vbi nos lauerimus &c. Vide vsũ verbi tã cito narratũ dũ lauamur & vbi nos lauerimus. r Accipio tristis. Bene tristis tanq; aliud magis vellet: hoc ẽ lauare aut ludere. Metuit em ne quod cupit prodatur gaudio. s Tũ istuc equidẽ os. Licet iocanti & amico cõuicũ iucunde facere. t Qui status. Statura corpori asscribit. Status ad habitũ refert. ergo status est scenici. Statura jõgitudo corporis
v Flabellũ tenere tea. Quia hoc ministerũ delicatorq; seruorq;. x Omes proruũt se. Verbo neutrali q; si actiuo vsus est.

.i.cũ bono mõ .s.eras dono dat?q; seruitẽ meretrici .i.ex hoc loco

modeste. AN. Miser. CHE. Ego: inquit: ad cænam hinc
.s.virginẽ seruandã
r s
eo. abducit secum ancillas. paucæ: quæ circũ illam essent:
.i.adhuc noue & rudes & impire .i.hæc apparant .i.subeat
t illico v
manẽt nouitiæ puellæ. Continuo. hæc adornant / vt lauet:
.i.suadeo .i.celeriter fiat talis .i.q; diu .i.fit apparatꝰ il le ad lauadũ .i.in loco secretiori
apparitio x domus
adhortor / properent. Dum apparatur: virgo in conclaui
sedebat .i.sursum aspicies in q; tabula
z
sedet suspectans tabulam quandã pictam / vbi inerat pi-
modo illiꝰ puelle .s.poete .i.nõ pudẽ
a b olim
ctura hæc. iouem quo pacto dane misisse aiunt quondã
habentẽ aureas guttas .i.ertã .s.tabulã pictã
in gremiũ imbrem aureũ. Egomet quoq; id spectare cœ-
.s.iupiter .s.sine me furere, aũ furorẽ vndũ .s.quẽ luse-
c rat
pi. & quia consimilẽ luserat iam olim ille ludum / impen-
d
dio magis animus gaudebat mihi deum se in hominẽ cõ
i.murasse .i.cœca aliena solũ aprũ erat secreto
e f
uertisse: & per alienas tegulas venisse danculũ per implu-
e .i.vt faceret femie sed abaucero: tare psone .i.arma
g
uium / fucum factũ mulieri. At quẽ deum qui templa cæ-
i.loca cõsecrata deo puius homo in cõ .i.efficerẽ hec q̃ feci
.i.tonitru h patrõe ei?
li summo sonitu concutit. Ego homũcio hoc nõ facerem
.i.sed .i.cũ magna libidine & appetitu
i pdicta apud me
Ego illud vero ita feci / ac lubens. Dum hæc mecum repu-
aduocat ego vadit reuersa ẽ, vbi ego erã
k l
to / accersitur lauatum / interea virgo it, lauit redijt. deinde
.i.disponũt crecẽtiõ sedẽs .s.nouicie
m n ancille
eam in lectũ ille collocant sto expectãs / si q̃d mihi impent
ex illis ancillis .i.instrumẽtũ aprũ ad vẽ
o tilãdũ & ambigẽdas mulas
Venit vna: heus tu: inquit, dore cape hoc flabellum / & vẽ
.i.puum puelle hoc pacto q̃diu
p q
tulum huic sic facito / dum lauamus. vbi nos lauerimus:
q̃si sanꝰ faciẽs ẽ q illũ solũ relinq̃at tunc certe
r volũ seuero & q̃si tristio s
si voles lauato. accipio tristis. AN. tum equidem istuc os
.i.inuerecundũ valde cupem .i.qualis stat?& mod? t hũdi
tuum impudens videre nimiũ vellem / qui esset status: fla-
.i.tã magnũ asinũ .s.puella .i.effara
.s.q̃ dixi.
v
bellum tenere te asinum tãtũ. CHE. Vix elocuta est hæc /
.i.cũ impetu pferũt .i.discedũt .i.magnũ strepitũ faciũt
s
foras simul omnes proruunt se. abeunt lauatum. perstre-

punct: ita vt fit: dñi vbi absunt: interea somnus virginē op/
primit. Ego limis aspecto sic per flabellum & danculū si/
mul alia circūspecto: satī explorata sint. Video esse/pessu
lum ostio obdo. AN. Quid tum? CHE. Quid tum fatue
AN. Fateor. CHE. An ego occasionē mihi ostentatā /tā/
tam /tam breuem /tam optatam /tam insperatā amittere?
tum pol ego is essem vere q assimulabar. AN. Sane her/
de /vt dicis. Sed interim de simbolis quid actū est? CHE.
paratum est. AN. Frugi es. vbi? domin? CHE. imo apud
libertū discū. AN. p longe ē. CHE. sed tāto ocius ppere/
mus. AN. Muta vestē. CHE. vbi mutē? perij. nam domo
exulo. nūc metuo fratrē /ne intus sit. porro autē / pater ne
rure redierit iā. AN. eam? ad me. ibi pximū ē. vbi mutes.
CHE. recte dicis. eam? / & de istac sil' q̄ pacto porro pos/
sim potiri cōsiliū volo capere vna tecū. AN. fiat.

.i. nō sunt pātes .s. cui vērulū faceb;
p z .i. dū pstrepūt
.i. occupat .i. oculis obliq̄ intuēt; .i. hoc mō vr oñdo
a b
venustas rozū
.i. circūlustro vr̄ ne sans .i. cerra .s. oīa explorata repagulū
c
vr amoneret auxiliū ægis deide; ē factū deinde sic securū .s. q̄ris
oppono d
.s. me esse; fatuū vr̄ .i. opportunitatē .i. oblatā
e f
.i. pat̄ duraturā pter spem mihi allatā .i. amittere de
bebā
q̄ pellucē .vere eunuch? .i fingebar certe est ita
interea .i. de pecunijs vel annulis collatis
g ad prandiū parandū
.s. pādium vtilis z necessari? sed .s. patū
h
manumissū sic notatū .i. valde velociº festinemus
libertū discū. AN. p longe ē. CHE. sed tāto ocius ppere/
.i. depone illis z sume alia .i. qdiº sum .s. pēna
l k i
mus. AN. Muta vestē. CHE. vbi mutē? perij. nam domo
ppe tā ejectº sum vereor frater deinde metuo
m n
ex agris .s. domicilū mutare possis
bñ dicis .s. ad te puella ceta qua via ;postea decepo
o
.s. ea cāē re' opera efficiatur
.i. volo deliberare pstituere vr vis

y Vbi absunt. Vbi & tpis & loci potest eē:
z Interea somnus virginē oc. Vt puta cōpsa/
sam somno & oblectatā flabello: atq̄ ab eunu/
cho nihil metuentem· a Ego limis aspecto.
Limis si nōiatiuus singularis est trāsuersus. si ve/
ro ablatiuus pluralis a limus lima. deest oculis.
nā limis est ttansuersus. Vnde limen dicit quoq;
qđ ingredientibus exeuntibusq; trāsuersū ē: Cū
igit dissimulant hoies se videre quod vidēt: & nō re
cta facie: sed transuersam intuentur: limes dicunt
aspicere. b Sic p flabellū & dan. Sic & est
necessario additū. nā & limis & p flabellū sine de/
monstratiōe parū intelligit. c Pessulū ostio.
Scilicet vt a moueret arceretq; auxiliū virginis.
d Quid tū fatue? Quid em̄ pter vitiū supest:
vbi amator est adolescēs: & virgo dormiens: &
inclauso gutture explicata narratio est quā audiē
tis curiositas fuit: & cuius in extrema pte maior
narratio est. e Fateor. Fateor me esse fatuū
q hoc q̄sierim subaudiē. f An ego occasonē
Vide quāta dixerit nō voluntatē sed occasionem
nō animaduersam: sed ostentatā. nō hanc; sed tāta
nō angustam: sed breuē nō appetitā: sed exopta/
tam. nō repentinā: sed insperatā. aliud em̄ sibi p;
miseratvt sup̄ diximus nō quod pictura occasio
q; psuasit. g Sed interim de simbolis qđ actū
Bene memor est psonæ quā induxit poeta p hāc
interrogationē. h Frugi es. Vt fruges hūa
no generi. Frugi est ergo in quo est aliqđ q̄ frua/
mur. i. vtamur. i Muta vestem. Ad id' qđ
in domū Thaidis rediturus est Chremes.
k Vbi mutē: perii. Vultu ostendit q; subau/
ditur nescio l Nā domo exulo. Deest ppe
velveluti. Exulo duobus modis dicit. & de loco
in quo exul est est & de loco in quo deiectus est.
m Metuo fratrē. Causas ostendit cum do/
mo penitus veluti exulat.
n Pater ne rure redierit Prepatur iam interue
tus sœnis: & est zeugma ad superiora. Nam &
hic metuo est subaudiendum.
o Recte dicis eamus. Ipsa verba quodā
modo festinationem sonant.

In hac scena. X. Ea persona quesita est q̃ terribilẽ credat militẽ vt eo magis in experiendo vanus ac ridiculus eẽ possit. Et in hoc loco quid post scenã gestũ sit. hoc ẽ in cõuiuio militis ancilla demonstrat. vt iam quæ in pro scenio geruntur ex his possumus cognoscere.

a Ne quã ille hodie insanus. Ille insanus sic affertur. vt omnibus insanis miles esse noscatur b Nam postq̃ iste aduenit chremes. Admonet quis sit chremes. c Militem rogat. Et hoc quasi de odioso militẽ dixit non Trasone.

d Neq; negare audere. Vt amice poscenti. e Instare vt hominẽ inuitet. Videimpudentiam meretricis. primũ petit vt iubeat eũ admitti postea vt inuitet quod est maius. f Id faciebat retinendi illius cã. Admonet spectatorẽ ne existimet alteri riuali iniuriã fieri phedriç & simul est hic relictus locus virginis agnoscẽde. g Inuitat tristis mansit. Adolescens. s. & mã sit p remoratus ẽ. i. recubuit. neq; recessit mansit significat. Sic̃ est mansit passus ẽ. Sic chremes re remoratus cõuiuia nc̃itate discessit accipiẽd⁹ ẽ. h Tristis. i. inuitus nõ libẽter vt ecõtra. Vir vobis loctus ego hunc candentẽ in littore thaun & accipio tristis eodem modo. i Sermonẽ occipit. Sermonẽ colloquiũ dicit. k Miles vero sibi putare adductum. Et plus adductum ẽ; admissum. & simul quia videbat furibũdũ Chremẽ totũ crimẽ reuocat ad Thaidẽ. Et hæc ẽ cã cur a milite in eius domo nullã rixam patitur chremes. l Heus inqt puer. Hic ostenditur quod supra appatũ est. Accerse pãphilã nõ, quoca. quia nõ actum militi. m Vt delecter hic nos. Quasi dicat q̃ hec nõ facit. Sed delectare fidicine ẽ. quia supra de illa dixerat. Et fidibus scire & bñ hic. quia insua uiter nunc tractemur.

n Illa exclamat. Non respondit sed exclamat. o Minime gentiũ. Hoc magis mi; minime gentiũ q̃; nusq̃; gentiũ. p Miles tendere proprie dixit tendere quod significat pertinacẽ contẽtionem vt vasto certamine tendunt.

DORIAS ancilla Quartus actus.

.f.qõ dicturo sum veq; .f.militẽ .f.aliq̃ntin⁹

Ta me dij bñ ament. q̃; tũ ego illũ vidi / non nihil

doloꝛe affiꝛma miles turbationẽ .i moueat

timeo misera: ne quã ille hodie insanus turbam faciat: aut

violentiã iuuenis

b .f.ad domũ militis

vim thaidi. Nam postq̃; iste aduenit chremes adolescens /

chremẽ .i.introducꝛ z recipꝛ in domũ

c miles

frater virginis militẽ rogat vt eũ admitti iubeat. ille conti;

.f.cepit renuere q; chremes introduceꝛef deinde vel postea .i.instabat

d e

nuo irasci neq; negare audere. thais porro instare: vt ho;

chremẽ .i.alliciat ad visũbẽdũ chremetis

f i.p̃abat

minẽ inuitet. id faciebat retinẽdi illius cã. quia illa q̃ cupie

chremes .f.quã gabat .i.cẽpestiuũ z opportunũ

significare g

bat de sorore eius indicare / ad eam rem tps non erat. inui

.i.inuit⁹ nõ libẽs .f.thais .i.colloquiũ interim

h remoꝛat⁹est i h

tat tristis / mansit ibi. illa cũ illo sermonẽ illico occipit mi;

sed .i.adhibitũ ciusdẽ rei studiosum ri;

ualem

les vero sibi putare adductũ ante oculos emulum. voluit

.i.in oppositũ .f.aliq̃d miles ꝛginẽ quã dono dederat

thaidi .i.molestꝛe l fac venire

facere contra huic ægre. heus: inqt: puer pamphilã accerse

m fidibus z canendo thais o .i nequaq̃ .f.accerſaꝫ q; phibeo

vt delectet hic nos: illa exclamat. Minime gentiũ in con;

.f.venturũ est

p rixã q

uiuiũ illã. miles tendere. inde ad iurgiũ. Interea aurꝛ sibi

amouet a se .i.asportem .i.signũ z pie;

tradit cura .i.cã

clam mulier demit. dat mihi / vt auferam. hoc est signi: vbi

.f.se abducere .i.clam se subꝛahꝛet

.i.er domo militis

primum poterit, se illinc subducet scio.

q Interea aurum clam sibi mu demit. Ne aurum pro virgine q̃ retinebat amitteret. Vel aurꝛ demit vt esset ad fugã expeditior. vel ad rixã. Et opportune mulierẽ dixit nõ thaidem. vt ostẽderet militia sexus. r Hoc ẽ signũ vbi primum poterit. Ad quã rẽ signi. Vtꝛ hoc signi q̃ obrẽ meuã ne quã ille hodie inian⁹ turbã faciat rei: vi thadi. An hoc signi vbi p̃mũ poterit.

PHEDRIA.

ego phedria mēre voluare

Vm rus eo: cœpi egomet mecum inter vias: ita
a
quēadmodū fieri solet displicēte
.i.cum
vt fit vbi quid in animo est molestiæ: aliam rem ex alia co
.s.cepi cogitare .i.deteriorē .i.quid attinet multa dicere
gitare: & ea omnia in peiorem partē. quid est verbis opus
.i.q̄diu .i.existimo siue reputo .i.domū agrestē q̄ iprudentā nō ꝓsiderāt
b .i.ptergressus sum
Dum hæc puto prætereŏ imprudens villam: iam abieram
.i.pcepi .i.reuerto .i.male sanus .i.postq̄
c
cum sensi redeo rursum / male vero me habens. Vbi ad
.i.ad semitam .i.restiti apud me hec sequēta
d
ipm veni diuerticulum: constiti. occepi mecum cogitare:
interrecto .i.spacio duoꝝ dieꝝ .i.opteet manere mihi chaide
laboratis e f in hac villa
g
Hem biduum hic manendum est soli sine ea: qd tum po
.i.deinde facultas
h .s.manere biduū i
stea: nihil est. quid nihil: Si non tangendi copia est: eho /
hoc ē tangere pmittat .s.videre
le
ne videndi quidem erit: si illud non licet: saltem hoc lice-
vltima aliquid
l m
bit. Certe extrema linea amare haud nihil ē. Villā ptereo
.i.nō iprudēs ꝛ nō mīe ama/ perturbata animo exie
ro: q̄ p:ꝰ n dd hoc sibi vult
sciēs. Sed qd hoc est: q̄ timida subito egredit pythias:

In hac scena xi. nunc cau
sa narrat cur statim in vrbem redeat Phedria qui discesse-
rat abfuturus biduū ad tollendum iurgiū mili /
tis sed importune redit. iam tamen tempus est re
uocandi in scænam Phedriam postq̄ acta sunt
omnia quæ illius absentiam desiderabant.

a Inter vias. Figurate ait nouæ inter vias.

b Dum hæc puto. i. existimo. Vir, Multa pu /
tans: forteq̄ animo miseratus iniqnā & est aphe
risis pro reputo. putamus em̄ instantia: reputa /
mus præterita.

c Vbi ad ipm veni diuerticulum. Diuerti-
culum est vbi inter deuia flectitur: & proprie di
uerticula dicūtur in via domicilia ad quæ de iti-
nere diuertendum sit.

d Constiti. Plus est nunc scientem stetisse q̄
præteriisse nescientem.

e Biduum. Hic pronuncia vt longū nimi
umq̄ temporis.

f Hic. Tanq̄ in loco solo atq̄ tristi.

g Sine ea. Sine ea aut sine alio oblectamēto
& satis amanter sine illa. iam causa est cur bidu-
um grauetur.

h Nihil est. quid nihil? Si non amantiū dis-
putationes intermiscat quædā consilia sane men
tis: quæ tamen statim resurgentis amoris sequi /
cia deuincuntur.

i Eho ne videndi quidem erit. Eho ridicule
additur tanq̄ omnino non secum loquatur sed
cum altero.

k Saltem hoc licebit. Bene bis dictum licebit
licet: q̄si de re magna loquat totū ergo amatoriæ

l Certe extrema linea. Et hoc certe: quia quin
q̄ liniæ perfectæ sunt ad amorē. prima risus. secū
da loqui. tertia tactus. quarta osculi. quinta coit?
An sic dixit extrema linea quēadmodū dicat lon
gis lineis quid fieri. i. de longinquo.

m Amare haud nihil est. ¶ Amare mō frui amo
re. n Sed quid hoc est &c. ¶ Ex huius verbis
psonā in scænā veniens & locutura describit & timida. aliquid ē timidū naturaliter: aliud est etiā timidū ex euentu.

PITHIAS PHEDRIA DORIAS

In hac scena. XII. Opere p̄cium est de lectiōis spectatoribus ex querela ancillæ Thaidis atq; errore phedriæ. & hoc initio ostenditur tanq; prosequentem fugientē pgressā esse psonā a Sceleros̄um. Sceleros̄us est multorum. scelestus vnius sceleros̄us est proprie auctor est sceleris. sceleratus in quo scelus est constitutum vel commissum. sceleros̄um accusatio personæ.

b Audax facin⁹. Facinus facere archaismos

c Hoc quid sit vereor. Pro duobus vnum dixit scilicet vereor pro & nescio & vereor.

d Quin etiam insuper. Accusatio facti.

e Scelus. Plus est scelus q̄z sceles̄tus Ideo auxesis est.

f Post q̄z ludificatus est virginem. Argumētum ab his quæ sunt post negocium gesta: & mire post q̄z ludificatus est & conscidit dixit: cum ille videlicet dum virgo reluctaretur hoc faceret et mire expressit vitiū illatum virgini ab eo qui vitiare iam posset: sed tamen eiusmodi ab adolescētulo cuius propter teneras adhuc vires ad expiādum venerem longiore noxa aduersus virginem vtendum fuit. nam ideo preter occasionem familiæ discedentis tempus locus & cetera attributa negocio: etiam somnus virginem opprimens adiuuat Cheream & mire ludificatus potius q̄z cōplexus est: aut tale aliquid quod amorem indicaret. g Vestem omnem &c. Adeo vt non amore fecerit sed iniuria: & vide vt ex his appare at multum virginem reluctatam esse.

h Tum ipam capillo conscidit. Melius q̄z si diceret capillum illi conscidit.

i Vt ego vnguibus facile. Nonne credis pythiam id comminari quod a virgine minus factū sit: quod quia puella non potuit.

k Vnguibus. Vnguibus q̄bus armatur hic sexus: in oculos quasi amatori.

l Venefico. Mutanti homines & ex virginibus mulieres faciens. an venefico amatori: quia amor venenū occultum est: vt occultum inspires ignem fallasq; venenum & longūq; bibebat amorem. m Quid festinas. Properas turbaris & trepidas. Sālustius. Properantibus vel festinantibus in summa inopia partibus.

n Eunuchum quē dedisti nobis quas turbas fecit. Aut anthitesis est casus pro casu. vt vrbem quam statuo vestra est: adducite naues. aut quem? cum interrogatione pronunciandū vt sit qualem? Quidam volunt quem distinguere quasi dicerent qualem. sed nesciunt. hac figura multū veteres vsos esse. eunuchum em̄ quem addidisti retulit. nunc ergo addidit propter aliud. assumendum extrinsecus is eunuchus. nam quotiēs vno nomine aut pronomie diuerse declinationis enūciationes comprehenduntur necesse est quod alteri accōmodatum fuerit: ab altero discrepare: vt quem dedisti quas turbas dedit: & quem / & q̄s licet accipere: quasi dixerit qualem eunuchum & quas turbas.

o Quid ais? Hoc admirantis est magis q̄z interrogantis.

p Temulenta es. Ebria a temeto: quo nomīe antiqui graue vitiū appellabant eo q̄ tentaret mētem. i. labefactaret. Virgilius. Tenuisq; lageos. Tētatura pedes olim vincturaq; linguam.

q Vtinam sic sint qui mihi male volunt. Bene se non ebrium esse in maledictum verbū probat quasi vere temulenta esse infœlicitatis sit procul dubio: quia non negat se esse ebriam sed non vino verum malo ebriam vult intelligi. r Quid istuc nam monstri fuit. Quippe monstrū est omne contra naturam. si igitur eunuchus est & vitiat virginem contra rerum naturam factum est & recte monstrum est.

s Quid istuc facere eunuch⁹ p. Istuc facere honesti⁹ apud puellā quā si vitiare dixisset: & pōt videri aliq̄d nutu significare

in quo loco — in thaidē scelen⁹ plenū — in ꝑginē cui vim intulit

a cherea

Bi illum ego sceleros̄um misera / atq; impiū i

vel — est ne hoc veq; impo:tunum

b

V ueniam: aut vbi quæram? hoccine tā audax fa

.i.pdita sum — .s.qd cōquerit pyth

c tuneo ⁊ nescio

cinus facere esse ausum? Perij, PHE. Hoc quid sit vereor

atq; etiā — .i.pcres — .i.scelest⁹ — .i.decepit illusit — puellā

e — c — f

PI. quinetiam insuper scelus post q̄z ludificatus est virgi

.i.disrupit — .i.deinde

g — h

nem vestem omnem miseræ discidit. tum ipam capillo cō

indignātis — eunuch⁹ — p vtinā

i

scidit. PHE. Hem, PI. qui nunc si detur mihi. vt ego vn

.in modū quis celeriter volē

b — l

guibus facile illi in oculos inuolē venefico? PHE. nescio

.i.abscondo archaismos — .i.occidā

q̄d profecto absente nobis turbatū est domi adibo. Quid

i.est qd ita q̄ris ꝓperas — inuestigas ꝓpes — indignāt

.i.cur — m

istuc? quid festinas? aut quem quæris? pythias? PIT. Hem

.s.cogas — discede — in quē pē

a nobis — .q.d.in malā rem

Phedria egon quem quæram? abi hinc quo dignus es /

inuerecūdie — .s.q ita queris

cum donis tuis tam illepidis. PHE. Quid istuc rei ē? PI.

.s.is eunuchus — .i.turbatio

n — nes

Rogas me? eunuchum quem dedisti / nobis quas turbas

virginē — thaso — stupenute

dedit? virginem quam heræ dono dederat miles / vitiauit

q̄si nō credas — pdita sum — .i.vino ingurgitata

o — p — q

PHE. quid ais? Pl. Perij, PHE. Temulenta es? PI. Vti

.s.ebria — indignatōs oēdē

nam sic sint qui mihi male volunt. DOR. hau obsecro

qd mulieris blādimēti ē — .i.qd fuit illud inopportūe — .s.ginē stuprare

r — ⁊ cōtra naturā factū — s

mea pythias: qd istuc nā monstri fuit? PHE. q̄ istuc face

q: bñ vitiat eunuchi nomē — .s.vitiū

.i.nō cognosco

re eunuch⁹ potuit? PI. ego illū nescio / q̄ fuerit. hoc q̄d fec

.i.affectus liquide,oñdit .i.lachrymas

res ipa indicat,virgo ipa lachrimat neq; cum rogites/qd
in nullo loco .i.facit copia sui pto est
sit,audet dicere, Ille aũt bonus vir nusq; apparet. etiã hoc
.i.opinor .i.thaidis
misera suspicor/aliquid domo abeũtem abstulisse. Phe.
.i.nescio .i.in quẽ locũ inualidus
nequeo mirari satis/quo nam ille abire ignauus posset
.i.penes nos blandimentum mulieb're
longius,nisi domum forte ad nos rediit. Py. Vise amabo
.i.domi .i.statim an illic sit nec ne quẽdo
.i.factã
nũ siet. PHE. Iam faxo scias. Dor. Perij,obsecro tam in-
.i.detestandũ flagitiũ .i.audiuisti sed_
.i.nec etiã
fandum facinus mea tu ne audiui quidem? Pyth. At pol
.i.eunuchos tm q nõ,decerat voluntas sz facultas .i.audierã
ego amatores audieram mulierum esse maximos. sed ni-
.i.rei veritas .i.ego misera nõ erã suspicata vel nõ cognouerã
hil posse,verum misere non in mentem venerat. nã illum
eos amatores
.i.aliquẽ locũ .i.custodiẽdã
aliquo conduxissem; neq; ei cõmisissem virginem.

t Virgo ipa lachrimat. Nũc ostendit qd fecerit & hoc argumentis. v Neq; cum rogites q si verberata eẽt nõ pudor erat q̃ri. Hec ãt iniuria apd virginẽ nõ habet nomẽ. x Bon⁹ vir yronicos nõ em eunuchus dixit. Et bñ vir quia hoc illũ eẽ contendit. y Nã nusq; apparet. Nescias vtr fuga eius q̃rat an culpa. constat hec argumẽta eẽ q virginẽ viciauerit. z Etiam misera suspicor. Bñ & quia suspicat virginẽ viciatam. a Nequeo mirari satis. Bene hic omnes suspitiones ad eunuchũ quẽ nouit reuocat. Nescit chreamq siquidem hinc esse. & mira locutio pro eo quod est nescio.
b Sed nihil posse. vt voluntas rei sit & uõ scũ
c Verum misere nõ in mentẽ &c. Ad partẽ em sñe pertinet quod dicit in mẽtem venerat nõ ad totum quod audiuisse se dudum etiam mihi penitus negatiue consideraueris cõtrouersia inerit si em nihil posse audieras quid est quod in mentem nõ venerit vt vitares. Vtrum igit amatores mulierum esse maximos audieras qd ipm vitandũ fuit. Neq; oim hoc satis est ad pudicitiam stupr vitasse. cũ impudicã vel solo osculo possit. q̃ omnino integram & inuiolatã velis: An verũ nõ coniunctio erit sed nomen. vt illd q̃ si falsum audierit. hoc aũt quod ver inuentum est. nõ ipa suspicata sit. Nã in mentẽ venire nõ reminisci tm sed etiã cogitare significat. sic Cicero In mentem tibi nõ venit cãm publicã sustinere. In mentẽ nõ venit. nõ quod audieram sed quod hic fecit. d Nam illũ aliq cõduxissem. Mire cõduxissem dixit vt scenam feram vt conclusam hic habetur vxorem sceuam.

PHEDRIA.DORVS.PITHIAS.DORIAS ãcille:
linq vos improbe .i.cũ scelere tuo es mihi repugnãs exi foras
mũ meã a b .i.resistis c d
xi foras scelest: at etiam restitas fugitiue? pro-
o tu empte magno pcio z q sacra rogo nolo me ira
nullius frugis innocentẽ trahere:
di male conciliate. DORVS. Obsecro. PHE.

In hac scena. xiii. Iucundus error phedriæ in q nõ dubitat phedria ipm esse q q̃rit. ver insup sic aggredit tanq sit ipe. a Scelest. Quale ẽ scelestũ appellari q nihil sciat.
b Restitas. Nccario restitas q miraf se ptrahi.
c Fugitiue. Et scelestũ & fugitiuũ increpat i hũc crimẽ trãsferẽs chreæ. d Prodi m cõ. Oportune adolescẽs hic exprobrat mun⁹ magno emptũ

Male malo significat vt plautus in Amphitriõe hæc mox scita est exercendo scorto cõducto male. ergo male conciliato magno empte significat. nam oẽis conuentio conciliatio nominatur cõciliatum ergo magno emptum.

e Os vt sibi distorsit. Et hic memor adolescens insinuãdi numerũ dicit illud sibi os distorsisse. Os autem dicimus illũ distorquere quẽ natura pulchrũ deturpamus.

f Quid huc reditio est? Eleganter ei reditio obiicit qui reuera loco se non mouerit.

g Quid vestis mutatio? Sic veteres Plautus in trinũmo. Quid tibi interrogatio aut consiliũ huc accessit. h Paululũ si cessassem pythias. Familiare est iratis aduertere se ad aliam personam ab ea in quam commoueantur.

i Ita iam adornarat fugã. Veste mutatus. nã liberi vestem habebat vtpote Cherææ seruicq; vero atq; eunuchi deposuerat. k Habes ne hominem amabo. Pythia quæretis Eunuchũ dicit. id em̃ erat iucundũ vt querat illũ quẽ videt.

l Vbi est. Hoc dicit Dorionem non contemplata: quia non ipm̃ sed alterum nouit.

m Rogitas nõ vides. Stomachabatur vtergerrans mirifice: illa q; eunuchũ credidit Chæream videns: hic q; eunucho obiicit quod cõmisit Cherea pro eo scilicet hunc iam tangens eunuchũ dicit hoc phędria. n Hunc oculis suis nostrum nunc̃ quisq; vidit. Archaismos pro nostros vel nostras quæ familiæ nostræ sunt vt par̃ sit nõ vidisse Thaidem mihi addatur ne familiariũ qdã vllã esse quæ hunc viderit. o Nõ vidit. Totidem eisdemq; verbis repetit & interrogatio admirantis stuporem ostendit. etiã venit consentientis. p Nam qui aliũ habui neminem. Bene ad illud quod ait an tu hunc &c. quasi ex multis. q Ille erat honesta facie.

Erat: quasi de mortuo aut qui non est in domo Thaidis quia fugit. r Honesta facie. Commode descriptus est Cherea. s Nunc eo tibi videtur. Facete videtur fœdus nõ em̃ est.

t Tace obsecro. De consuetudine dictum est tace & bene additũ est obsecro ne tace ipm̃ videatur iniuria. Item apte dictũ est tace fœminio stomacho: quasi impudenter assistenti forme improbæ: & argumenta inaniter /pertinaciterq; inuocati. v Quẽ tu videre vero velles. Cõmota aduersus phędriam cogitur eum laudare cui irata est: & ideo toũ callide quẽ tu videre. facere: quasi nec hunc nec ipm̃ quẽ misit conspectũ velit. Et breuiter forma eius laudata est cũ ꝓpius sit describenda illius deformitas. x Quẽ tu videre vero velles. Vero pulchre. Pulcher vero ẽ cuius forma nec odiũ nec conuicium meruit.

y Quem tu. Quare tu? an quia ista iam non velit videre irata scilicet ob vitiatam virginẽ: an tu quasi spectator elegans formaꝝ & quæ amator sis Thaidis. z Hic est vetus. Sic hoc totum pronunciandum quasi irascatur huic propter quem laudauerit Cherea. a Vietus. Mollis flaccidusq; & flexibilis corpore. vnde & vimina vineta vites vietores dicuntur. Et viere religare dicitur. quia vietis magis religare possumus quo dlibet. Vnde Lucretius. Aranea texit vietam vestem & putri premolicie prædicam. b Vetus. Ad vituperationem modo /non ad laudẽ ponitur. vt veteris poetæ maledictis respondeat Vetus: cuius diminutiuũ est vetalis. c Veternosus. Morbo vetere confectus. i. veterno. quales sunt hi qui hydropem patiuntur. & recte: nam sæpe Eunuchi in senecta veternosi fiunt: & cito hoc laborant morbo.

d Sænex. Ex morbo vægritudineq; rugosus. Sænex vtrum sænex? An quia ita videtur ob deformitatem.

e Colore mustelino. Hic dicit Donatus. errauit Terentius Menandrũ Quo mõ reprobat vacat græco spacium in omnibus exemplaribus. hoc repperi latine stellionem animal: quod lacerte non dissimile est maculoso corio nanc̃ ad id genus coloris facies exprimitur eunuchorum: quia plerique lentiginosi sunt. non tamen reor inepte esse dictum a mustela animali vel a telon quod est longum: & mus animal nostræ patriæ cognitum: cuius ventris color satis lentiginosus & subluridus est vt Terentius significare vult: quia vere eunuchi aut ex candidissimis lentiginosi fiunt. vt ex gallis & huiusmodi accidentibus aut ex fustis subluridis vt ex armeniis & aliis orientalibus. f Eho tu: enim ego te. Irato stomacho sic ait. & an hoc secerit vt ex alio conatur audire quatenus hæc audiat: an hæc fecerit dubitatiue.

monẽs arten q̃liter t erurpauit .i. roꝛoꝛ i tomũ ruer
tionem e f meã sio

Eho illud vide: os vt sibi distorsit carnifex quid huc redi-
.s. sibi vult dicis ꝛeit se ad ꝓsonã pythie
g h aliq̃diu .i. cardasse

tio est? quid vestis mutatio? quid narras? paululũ si cessas-
.i mucuissem cum hoc mõ vt videri pt
i apparauerat

sem pythias /domi nõ offendissem: ita iam adornarat fu-
.i. discessũ enucq̃ quẽ q̃ro q̃si rogo te p amoꝛẽ quare nõ
celerem h

gam. PI. Habes ne hominẽ amabo? PHe. quidni habeã?
exclamãtis qõ habes cũ facetũ
p f l

PI. O factum bene. DO. Istuc pol uero bene. PI. Vbi est
aspiciebat ei doꝛ. h scichat nõ .i. videre possum
m cẽ eũ quẽ querit .i. queso

PHE. Rogitas? nõ vides? PI. Videã obsecro quẽ? PHE.
.s. videas quẽ .s. quẽ tangis queso
tangio

hunc scilicet Pyth. Quis hic est obsecro homo? PHE. qui
p munere .s. quẽ oñdis .i. nr̃aꝝ hoc ẽ
n pleonasmos nr̃e familie

ad vos deductus hodie est. PI. Hunc oculis suis nostrum
p quẽq̃ admirando ⁊
indignando

nunc̃ quisq̃ vidit phedria. PHE. Non vidit? PI. An tu
.i. p sacra rogo .s. credidi
quippe

hunc credidisti esse obsecro ad nos deductũ. PHE. Nam
.s. ad vos deducendũ ꝓturbare fcie nec ꝓstãtis sibi ille
p .i. nõ equipandꝰ est

qui alium habui neminẽ? PIT. Ahu ne comparãdus hic
cherea simulato .i. hẽbat facturã foꝛ pulchra ⁊ benigna
rem eunuchi q r mã ꝓpueroꝝ

quidẽ ad illũ est. Ille erat honesta facie /& liberali. PHE.
.s. eunuchꝰ sc̃z paulopũ
honesta ⁊c.

Ita visus est dudum quia varia veste exornatus fuit nunc
ea re .i. deformis .s. vestẽ quã prius q. d. noli ꝓcedere
turpis habuit illũ qnẽ quero

eo tibi videtur fœdus /quia illam nõ habet. PI. Taceo ob
ꝓmiũ .i. sit qua differẽtia
t

secro: quasi vero paululũ intersiet. Ad nos deductus ho-
talẽ quẽ sed adeo facie honesta ⁊ li
v x y berali

die est adolescentulus /quẽ tu videre vero velles Phedria.
.s. doꝛus ad vitiꝓaõz more vetere ꝓfectꝰ rugosus hz colorẽ mustelino
z b a c d e colori sil̃z. i. subluridũ

hic est vetus /vietus / veternosus. senex colore mustelino.
indignãtis .i. q̃le est hoc figmẽtũ .i. reducis
.i. hũc erroꝛẽ

PHE. Hem quæ hæc est fabula eo redigis me /vt q̃d eme
nõ meĩneri arteꝛõz mouẽs eunuchũ .s. me
vel nõ agnoscã f

rim egomet nesciã? Eho tu: enim ego te? DOR. Emisti.

PI.Iube mihi denuo rñdeat.PHE.roga. PI.Veniſtin ho die ad nos: negat. At ille alter venit /ānos natus ſexdecim quē ſecū adduxit Parmeno.PHE.Age dū /hoc mihi explica pedi primū iſtā quā habes: vnde habes veſtē: Taces: mō ſtrum hois nō dicturus es: DOR. Venit Cherea. PHE. Frater ne: DOR. Ita PHE. Qñ. DOR. Hodie. PHE. q̄ dudū. DOR. Mō. PHE. q̄ cū. DOR. Cū Parmenone. PHE. Noras ne cū prius. DOR. Nō. nec q̄s̄ eſſet vnq̄ diuerā dicier. PHE. Vñ igit frēm eū eſſe ſciebas. DOR. Parmeno dicebat eū eſſe. is dedit mihi hanc veſtē. PHE. Occidi. DOR. Meā ipe induit. Poſt vna ambo abierunt foras. PI. Iam ne ſatis credis ſobriā eſſe me /& nihil mentitā tibi: Iam ſatis certū eſt virginē vitiatā eſſe. PHE. Age nunc belua /credis huic qd dicat. PI. qd iſti credā: res ipſa indicat. PHE. Cōcede iſtuc paululū audin etiā nūc paululū: Sat eſt. Dic tu hoc rurſum. cherea tuā veſtē detraxit tibi. DOR. Factū. PHE. & eam eſt indutus: DOR. Factū. PHE. & pro te huc deductus eſt: DOR. Ita PHE. Iuppiter magne /o ſceleſtū /atq̄ audacē hoiem. PI. ve mihi miſeræ: etiā nūc nō credis indignis nos eē irriſas mōis: PHE. Miꝛ ſi tu credis qd iſte dicat. PI. qd agam neſcio. PHE. heus tu: negato rurſū: Poſtū ne hodie exte exculpe veritatē ne rē verꝛ. vidiſtin. frēm cherea: DOR. nō. PHE. nō pt ſine malo fateri /video: ſeq̄re hac. mō ait. modo negat. ora me.

.f vt g q: rādit tibi — interroga h — .i. veniſti ne

hoc dicat, de eunucho quē interrogauit — .i. ſedecimū annū agens

i

hortāris k

explica — nō rñdes l

.i. deformitas: & pgredies natura modū — m cū ſis nec mas nec femīa — .i. nō es rñſurus

.ſ. me⁹ — verū

n

.i. q̄nto ergo añ venit — paulo añ — .i. cū quo

o

cognouerus — .i. verū cū ſis nouiciꝰ — .ſ. noueră — .ſ. cherea

p

fratrē tuū

q

.i. perū — veſtem .ſ. cherea — vtinde ſit cherea & pmeno diſceſſerūt

r

vērū — .i. nō rā lentā

hortāris s

ſtolida nō ſatis ꝓſiderata — cur — .ſ. q̄ dicat

t .ſ. eunucho ſeruo & fugitiuo — v — .i. effectus

.i. declarat ſatis — .i. pfert re eunuchū — aliq̄d dū

x .i. ad me verſū — audis. ne

.ſ. qđ dicturꝰ ſum — .i. denuo dic — .i. abſtulit

.i. ſufficit — .i. rñde

o. ſ. eſt a cherea — .ſ. cherea

.ſ. ab eo — loco rui — ad domū pamphilis

z

.i. temerariū — a

inhoneſtis & turpibꝰ rōnibꝰ — illudas

.ſ. eſt — eunuchꝰ p̄ pcemptū — hoc dicit ſūmiſſa voce

b .i. agere debeā

c .i. cōtrario tterato — .i. exprobrare

.ſ. vidi — .ſ. hic eunuchꝰ d

q. d. ſine ſupplicio & roīmēto — p hanc vīā — aliq̄ diffĕrtur

.ſ. qđ verꝝ eſt — e facile ꝓſpicuo aliq̄ f — g

g Iube mihi denuo rñdeat. Hoc eſt quod in rhetoricis Cicero ſic ait. Contra firmā argumentationē aliquā æque firmā aut firmiorem oportet nos. hec eſt aūt eque firma. denuo aūt reſponde at pertinet ad mihi. h Roga. Mire vtriuſq̄ fiduciā cōfertur & apud vtrūq̄ eſt veritas. cum vterq̄ fallat. i At ille alter venit. Inſtitit q̄ſi iam exacte obtinuerit pythias. k Age dum hoc mihi expe. Hec plautina ſunt cū in eiſdem ſit longa diſputatio. ſed mire a therentio pferuntur ad eius exemplū & q̄ ē plus platinis nugis. Age dū hortantis eſt. & adiuuat ex aīo loq̄ntē. l Taces. Et recte taces quia metuit Chremes. m Monſtrū hois. Bñ eun ucho dictum eſt hoc eſt nec mas nec femina exiſtēs. ſicut & ſupra ſenem dixit mulierē. n Quā dudū modo. Nota mō apte p preterito tpē dictū eſſe. i. q̄dudum. nā qui viciauerat virginē nō mō. ſed lōge ante veſtem mutauit cum eunucho phedrię. o Qui cum. Prepoſitio cū his dictionibus ſupponit qui cū nobiſcū vobiſcū. In ceteris vero ita vt ipm nomē pſcribit pponit vt cū amicis &c. p Vñ igit frēm. Vtpote nuncius quicq̄ exspir reo raro diſceſſerit & longo interuallo in vaſtū venerit. Et heę ſunt oblique interrogatōes. q̄bus vti oratores videmus cū deriuare teſtimonium nitūntur & iō ſic ait phędria: vt fruſtreē omnia q̄ cōfeſſus eſt dorus. vult em fri eſſe conſultum. q Parmeno dicebat eum eſſe. Prope infirmatū teſtimonio ē. Quod em ſic ait. Parmeno dicebat eū eſſe falſum eſſe pōt. & mire ſic ait. vt ſola mihi talis caſus caſſandra canebat. Sic āt dicimus q̄n nō ſemel qđ factū fuerit ſed ſepius demōſtramus. r Iam ne ſatis credis ſobriam eſſe. Quia ſupra dixit temulenta es. & quia grauē iniuriā hoc dicto paſſa ſit. & memoriter dictū retulit. s Iam ſatis certū eſt virginē eſſe. Or dine agit cū primū de ſe. tū de aduerſario loquit. t Credis huic quid dicat A perſone qualitate derogat fidem. Nam quid credendū eſt eunucho fugitiuo. v Quid iſti credam res ipa indicat Hoc a perſona quæ cum vincebat oratorie ad factū ſe retulit eunucho em dixit phędria: x Cōcede iſtuc paululū. Ad ſe verſum dicit iſtuc. vt longe ſit a pythia y O Iuppiter hanc exclamationē facit de cherea ſed vt putet ancillā de eunucho dici. z O ſceleſtū atq̄ audacem hominē. chereā. ſ. parmenonē ſed ſic pnunciādū eſt vt putet ancilla de eunucho dici hoc ipm qui preſto eſt. ideo illa infert. a Ve mihi miſere. Hoc totū ve mihi quidā a pythea vſq̄ ad irriſas modis dici exiſtimant. b Miꝛ ſi tu credis. Dicit verum an ſerua quod ſeruus an ſtulta qđ ſtultus. an femina quod eunuchus. Miꝛ ſi tu clare dicit quod preſſius putant. c Heus tu negato rurſū. Rurſum nō ad negationē pertinet. ſed ad interrogationē vt ſit rurſus interrogatus. Rurſus retro. i. ecōtrario ac per hoc contrarium ſuperioribus dicito. d Nō pōt ſine malo fateri /video. Amplificatio & dilatio quæſtiōis argumentū eſt nihil cōſtetiſſe ad id. p poena minatur. nō tanq̄ iam incerto. ſed & falſo teſte. Deinde ipm fateri cōſideramus quale ſit nō ē teſtis fateri ſed rei. igitur vt in illū culpā. tranſferat vniuerſam. fateri dixit: nō indicare: vt ipe reus non alieni facti teſtis eſſe dicat. Item non poteſt ſine q̄ ſi quia nec hec fuerit nec illa cōfeſſio in q̄bus nulla veritas ſit. e Sequere hac. Quaſi ad tormenta ſubeunda. f Mō ait mō negat. Teſtis ab aduerſario conuincit falſitatis. aut a ſeipo ſi variauerit contraria priora. quia non potuere

cõuinci ab instãtia testis. pfidiũ defensiõis ingsitum est. g Ora me. Hoc lentius vt sit cã seuiendi. h Obsecro te vero phedria. Bene vero. nã quia ille dixerat vt simularet pces. hic anxius vero addidit. oñdens vero se rogare & ex aio nõ vt ille videbat dolo. i Intro terribiliter dũmõ eũ sum moueat intro. Vtr in domum ad phedriã. an ad thaidem. sed nõ oportet ad Thaidem intelligi. ne celandar rer iudex teneatur.
k Hoi hei bñ. Rusticũ posuit vtpote & serui et nouicii. Et ẽ deploratio ab eis sic dicta.
l Alio pacto honeste &c. Contra officiũ fuit mentiri docuisse seruũ, & afficisse mẽdacio liberalẽ adolescentulũ. Sed vide quẽadmodũ defendat animose. dũ se mentiri coactũ sentit. dũ cõsuli honestati. Hanc aũt cãm lõge sermocinatõnis ad hoc induxit artifex pœta vt apud oẽs iam certum sit. a cherea viciatã virginẽ ne vllo errore impediant vlterius nuptie. vel finis fabule differat.
Alio pacto q̃si diceret nullo alio. s. mihi per hãc fallaciã. m Actum est siquidem hoc rursus clare & sic dicit quasi adhuc iratus eunucho suo
n Parmenonis tam scio eẽ hãc technã. Techna grece dr̃ ars latine. Inde technideo. i. artifex. Inde calotechnus. i. bonus artifex & cacotechnus. i. malus artifex. o Inueniã pol hodie parem. Hec est preconia ad futur exitũ fabule nondũ se vlciscit pythias fit iudiciũ patri cheree & confirmant nuptie p Vtr taceã ne an prædicem Terciũ parelcon. Abũdat em̃ aut vtr aut ne aut certe. q Tu pol si sapis qd̃ scis nescis. Non possumus nescire qd̃ scimus sed ita vt cõcordia distors vir. Seqtur q̃ sequentẽ. de eunucho qd̃ fuerit tu pol si sapis quod scis nescis. Videmus cur nolit pœta de vicio virgis cõtinuo scire thaidem ne de improuiso malo vehementius cõmoueat ac doleat an vt ex eisdẽ virginis habitu. vultuq̃ ista cognoscat quod ẽ actuosius an quod proximũ vero ẽ vt illã & thais & frater ignorãtes vicia tã aiosius aduersus militẽ defendãt repetitũ eã venientẽ cũ tãto strepitu ac nimis. Nã quo ore p̃ terea diceret thais chremeti de sororis pudore sollicito. Educata ẽ ita vt teq̃ illaq̃ digna est si sciret eã nõ virginẽ esse de eunucho q̃ cherea sit nõ eunuchus. r Quod scis nescis. Prouerbiale est & multũ apud dyalecticos tractatũ. vt facio & nõ facio. & amicus sũ. & nõ sum. & audio & nõ audio. & cetera huiusmodi. s Hac re & tẽ ab oi turba euolues. Cã quesita cũ añ iurgium cũ milite thais nesciat viciatã virginẽ t Et illi gratũ feceris. Cui mihi virgini cuius crimẽ vt supra silẽtio texeris presertim tacentis iniuriam suam & dolentis amissam virginitatẽ nec confessionem sue calamitatis subire possit.
v Id modo dic abysse dorum. Id pro hoc subiunctiuum pro prepositiuo. x Quia cũ inde abeo: Aliam causam ex alia suppositi quasi diceret video causam.

certe .l. ingredere in domũ

h i

DOR. Obsecro te vero phedria. PHE. Intro. DOR. hoi
dolentis .l. alia rõne .l. cũ meo honore ex hoc loco .l. discedam

l

hei. PHE. Alio pacto honeste quomodo hinc abeam ne-
factum .l. q; eriã futilis inutilis vt ne-
m bula

scio / actum est. si quidem tu me hic etiam nebulo ludifi-
illudis tamẽ fallaciã orrẽ .s. magis

n

cabere? PI. Parmenonis tam scio esse hanc technam / q̃
.s. vt dicis

o

me viuere. DOR. sic est. PI. Inueniam pol hodie / parem
pmenoni rependã vices

vbi ei referam gratiam. Sed nunc quid faciendum censes
q̃ fuerit stupro .s. de illa eelem

p

doria? DOR. De istac rogas virgine? PI. Ita vtrum taceã
spte. dicã sapiens es .s. apud te .l. ignoras

q

ne an prædicem. DOR. Tu pol si sapis quod scis: nescis
.i. stupro .l. tua cacierunt ate ? celari
s one

neq̃ de eunucho neq̃ de vitio virginis. hac re & te ab om
expedies virgine .l. facies tãtumõ fugisse

t v

ni turba euolues: & illi gratũ feceris. Id modo dic: abisse
vt mones

dorum. PI. Ita faciam. DOR. Sed video n chremem? thais
statim aduenier cur sic aderit tã .l. ex domo militis

x

iam aderit. PITH. Quid ita? DOR. Quia cũ inde abeo
rixa rurbario

iam tum inceperat turba inter eos. PI. Tu auferaũ hoc
fiam chreme .l. sit de turba incepta
r quõ res se habeant

& ego scibo ex hoc quid siet.

CHREMES PITHIAS

p hercule .i.fraus mihi facta ē dolosū

a b

Tat data herde verba mihi sunt.vicit me vinū

.i.mihi data sunt verba .i.iudicabar

.i.ad mē sam̄ sedebā c

quod bibi. At dum accumbebam / cp videbar

.i.animis vel fortiter .i modest⁹ .i.ecōtuo adiunctum

mihi pulchre esse sobrius? Postcp surrexi: necp pes / necp

od facta ⁊ dicta .i.qō efficere debet

d e

mens satis suum officium facit. PI. Chreme. CHRE. qs

visa ea dicit gaudētis hic pulchrior

f multo longe

est? ehem pythias, vah quanto nunc formosior videre mi

.i.paulo ꝑ ñ alacrior cp prius

g

hi cpdudū? PI. Certe tu quidē pol mlto hilarior. CHRE.

puerbū dictū cibo ⁊ potu .i.cessat vel ñ

h i

verbum herde hoc verum: sine cerere & baccho friget ve

lasciuia interrogat

l2

nus. Sed thais multo ante venit? PI. an ne abijt iam a mili

.i.longo añ rpc,vt est eras

l

te? CHRE. Iamdudum ætatem. lites sunt factæ inter eos

nō .i.tunc .i.sepsam

maximæ. PI. nihil dixit. tum vt sequerer sese. CHRE.

In hac scena. XIIII.

Semigrauis inducitur vino chremes priorū memor tibans in pñtibus vt vere appeti solent.

a Attat interiectio est paulatim percepti atcp intellecti mali. b Data verba fraus facta dicta hercule verba a milite. An a meretrice. cuius iam pridem dolū malū in omni re suspectū. An magis a vino. quasi captioso aliquo data verba sūt quia bibere dulce est. ebriū fieri turpissimū adeo his quę sequunt quasi subtilē fraudem ebrietatis inducit Plau. de vino pedes captat primo luctator dolosus. Vir de vua. Tētatura pedes olim vincturacp liuguam.

c Quā videbar m.p.e.so. Nihil elegantius non dixit videbar mihi tunc esse sobrius. sed vt hoc ipm iam erroris esset ac violētie accumulatio videbar ingt mihi nimiū sobrius pulchre fortiter ac nimis d Satis suū officiū facit. Bñ non em omnino nō facit. nā hec insani est. sed nō satis facit qnod est ebrietatis. e Quid ē hem pythia. Satis miro exēplo mutatā credit postcp ipe mutatus est. f Quanto nūc formosior. Hoc multum achademicos iuuat: quiv t aiunt prout habiti fuerimus atcp afflicti ita nobis aliud quod aliud videri: & ideo nihil certi coprehendi posse.

g Certe pol quidam. Et certe: & pol: vt apparet hanc vere loqui quæ sobria est: illū vero ex vino falli: & honorifice atcp vt sobria non dixit tumulentior aut lasciuior sed alacrior.

h Sine cerere & bacho friget venus. Hoc si ad sententiam reuoces non cōuenit ad ebriosi petulantiā quā sic ante dictū est. nam & improbior factus est: & cum tropice locutus sit. tamē ordinem naturalem seruauit. nam primū cibum deinde potum postremo libido venerea &

i Frige autem. Quia omnis eiusmodi voluptas in calore sanguinis constituta est qui his rebus alitur. Et friget proprie non adheret: translatum em hoc prouerbium friget a picatione vasorum quæ frigidam picem non tenent cum alia multo meliora sunt ad vsum frigida vt ferrum argentum aurum & cetera huiusmodi. nam sic alibi vbi friget huc euasit. Et vide tres me tommias cererem liberum venerem k Sed Thais multo ante venit. Interrogatiue pronunciandum est hoc. Et scias de his interrogationibus hunc ipam esse in quibus ita quærimus vt qui interrogantur responsuri nobis senescire videantur l Iamdudum ætatem. Quia iamdudum infinite more est addit ætatem vt ostendit multum abisse tempons vt factum est Iamdudum ætatem pro longinquo tempore. Lucilius Vt multos mensesq; dies q: : non tamen ætatem diu longinquoq; tempore ac prolixo vt est ætas. nam sic dicimus de die. & dieculam aliquantulum moram.

m Nihil niſi abiens innuit Apparet & quaſ iratam diſceſſiſſe Thaidem a milite & tamen ſic iratã vt illi ira conſiliũ nõ ademerit: innuit inquit cũ abiret. n Eho nõne id ſat erat. Adeo ſim plex inducitur adoleſcens vt a pythia reprẽhendi poſſet. nam quid opus fuit dicere ſi innuit.

o Niſi qa cor. mi. &c. Hoc vẽ facetius & ſapientius q̃ dici ab ẽbrio ruſtico & adoleſcente debuiſſe. hoc vitiũ tunc fit cũ poetæ ingeniũ ſuũ in ꝓſonas conferunt. p Nam me extruſit foras. Veriſimile. hũc tantũ extruſum fuiſſe non vapulaſſe: quia miles Thaidi magis q̃ huic iraſcitur.

.i.nõ dixit .ſ.cũ diſcederet ſignũ fecit mihi vel oculis vel alias .ſ.ſufficiebat

m n

nihil: niſi abiens mihi innuit. PIT. Eho nonne id ſat erat

ſed vt diſcederet thaidẽ .i.cẽſtigẽdo me oñ/
ſignificare, velle p dit id

CHRE. at neſciebam id dicere illã niſi quia correxit me

.ſ.adhuc expulit

q

miles quod ego intellexi minus. nam me extruſit foras.

thaidẽ in q̃ gre vie hanc p̃ceſſerim

Sed eccam ipam video miror vbi ego huic anteuorterim:

In hac ſcena XV. colloquium ẽ Thaidis & Chremetis armantiũ ſe ad bellum q̃ timebant futurum.

a Credo equidem. Vides ne ex ipis apparere verbis q̃ cõcitata: & recens a litigio veniat thais Itaq; nec no mĩat militẽ nec virginẽ: ſed pronoie vtriuſq; ſignificat: quaſi in medio conſtitura negocio. b Sine: veniat. Quaſi diceret ſine nullis & cõminantis eſt vt ſine modo. c Atque ſi digito. Moris cõminantiũ eſt ad exiguũ reuocare cõmiſſa quæ ſe vltores prædicent.

d Oculi illico effodient. Et fœmineæ minæ ſũt: & in libidinoſos q̃ maxime. Nam hunc ſuſpicatur amatorem eſſe virginis. ſic & alibi. ego vnguibus &c. In oculos autẽ maxime ſæuire fœminas & tragediæ fere oẽs & comœdiæ ꝓteſtantur e Vſq; adeo ego illius poſſũ. Nõ dixit vſq; adeo poſſũ amare: ſed q̃ inſuauius iã diu ſic oñdit dicẽdo ferre poſſit: & cito oñdit quæ ſit amicicia militis ineptias inqt & magnifica. f Verba dũ ſint. Hoc ẽ q̃ vim nõ admiſceãt. g Verũ ſi ad rẽ cõferanẽ v. Si diſceſſerit a verbis & rẽ expire cœpit vapulabit: & bona locutio. vt ſi dicas verba ad rẽ cõtulit hoc ẽ agere qđ dicebat aggreſſus eſt. h Ad me qui quaſi iſtuc. Et ruſticus & timidus & pudens cõmotus ẽ meretricule dicto. i Reddere & reſtituere. Proprie reddit cupientibus vt dño ſeruus. reſtituit cupiens vt pri ciuis. & reddit & reſtituit cupiẽs cupiẽtibus: vt penti filius. ergo in hac vtriuſq; ẽ & reddi & reſtitui. k Hęc atq; hmõi mlta ſũ paſſa.

THAIS. PITHIAS. CHREMES

ego thais militẽ ſtatim .ſ.aduentuꝝ ꝓginẽ

a

c Redo equidem illum iam affuturũ eſſe: vt illã

.ſ.miles .i.pmitte ſz certe

b c

a me eripiat. ſine: veniat. at q̃ ſi illam digito at/

.i.cerebẽ euellent .i.intrãtũ

b c

tigerit vno: oculi illico effodientur. Vſq; adeo ego illius

.i.pati tolerare .i.ſtultas vitãdi nrões dũmõ

timida ſuꝑba elata oñratoria f

ferre poſſum ineptias /& magnifica verba /verba dũ ſint

.i.ſed efficerũ .i.querant .i.cederet

g

Verum enim ſi ad rem conferentur: vapulabit. CHRE.

...diu eſt ex quo ſum hic blandientis

thais ego iamdudum hic adſum. THA. O mi chreme te

.i.ſcis ne rixã turbatõez ꝓcerõez

ipſum expecto. Scin tu turbam hanc propter te eſſe factã

.i.volde intrãtũ .ſ.ducis primere

.i.ſpectare z tua intereſſe

h

& adeo attinere ad te omnẽ rem: CHRE. Ad me: quiſ q̃/

.ſ.ego fecerim laboro i

ſi ego iſtuc. THA. quia dum tibi ſororem ſtudeo redde/

.i.multa

k

re /ac reſtituere: hæc atq; huiuſmodi ſum multa paſſa.

CHRE. vbi ea est? THA. domi apud me. CHRE. Hem
THA. qd est? educata ẽ ita: vti te illaq; dignũ ẽ. CHRE.
Quid ais? THA. Id q d'res est hanc tibi dono do: neq; re-
peto pro illa quicq; abs te pcij. CHRE. Et habeẽ & referẽ
thais a me: ita vti merita es: gratia. THA. At enĩ caue: ne
priusq; hanc a me accipias: amittas. CHRE. Nã hæc ea est
quã miles a me vi nũc ereptũ venit. Abi tu cistellã pythias
domo affer cũ monumentis. CHRE. Viden tu illũ thais?
PIT. Vbi sita ẽ? THA. In risco, odiosa cessas? CHRE. mi
litem ad te quantas secum video copias adducere. atat.
THA. Num formidolosus obsecro es mi hõ. CHRE.
Apagesis. egõ formidolosus. nemo est oĩm q̃ metuat mi-
nus. THA. atq; ita opus ẽ. CHRE. hau metuo quẽ tu me
eẽ hoiem existimes. THA. Immo hoc cogitato. q̃ cum res
tibi ẽ. pegrinus est. minus potẽs q̃ tu minus notus minus
amicoꝝ hic hñs. CHRE. Scio istuc. Sed tu quod cauere
possis: stultũ est amittere. Malo ego nos. pspicere q̃ hunc
vlcisci accepta iniuria tu abi. atq; obsera ostiũ intus: dum
ego hinc trãscurro ad foꝝ volo ego adesse hic aduocatos
noꝝ in turba hac. THA. mane. CHRE. meh? ẽ. THA.
mane. Chre. Omitte. iã hic adero. THA. nihil opus ẽ chre
mes. hoc mõ dic / sororẽ eẽ illã tuã: & te paruã virginẽ ami

Mulier fœcũda meretrix hęc imputat adolescẽti: quæ vidit & alia qbus nõ interfuit. l Hem extimuit adolescens cũ soror ẽ suã in domo mere tricis esse audiuit cui rei statim occurrit Thais. m Educta est. Scilicet domi apud me ita vti teq; illaq; dignũ est: Bene purgauit quod ex fastu meretricio spectabat: nõ inquit vt me dignũ est apud me. n Quid ais. Recte: quia meretri cem liberaliter educatã. o Hãc tibi dono do Melius dixit q̃ dono vt donũ placidius videat & pstantius. p Neq; repeto &c. Ex eo q̃ potuit iure facere beneficiũ demõstrauit orato-rie dicẽs serio nõ esse facturã q Et habetur & referẽ Qui habet apud se gratiã nõ dũ retulit. Re tulit qui desistit habere. multũ ergo hic dixit: & habetur gratia & referẽ haberi tñ quẽ sensũ tran stulit Salustius in bellũ iugurtinũ. arma / pecuni am / summe vtere. & quoad vixeris nunq; reddi tam tibi gratiã imputaris semp apud me integra erit. r Ne priusq; hanc accipias a. Hoc in comœdia licet more vulgi dicere: ceterq; non põt amitti quod nõ dũ acceptũ sit: tam quia iamdudũ sumptũ sit. s Nam hęc ẽ quã miles nũc &c. Nõ ad deterrendũ sed ad pparandũ aim adole-scentis: hęc dixit quẽ audacẽ putat. Aliter autem res ipa est: nã mox Thaís mutabit oronẽ dicens. q cũ res tibi est pegrinus est. t Abi tu cistel-lam pq̃ domo affer cũ monumentis. Monu menta sũt instrumenta seu litterę cũ memoriali-bus: quæ litterę forte mentionẽ faciebant de statu eius scilicet q̃ esset ciuis attica: aut etiã de hereditate eius &c. v Viden tu illũ Thais? Longe videre est timoris indiciũ. x Vbi sita est. Tre-pidantes pœnas imiscuit. y In risco. In cista pelle contecta nomen Phrigiũ. Seruius. Fustus dicit fenestra qua in pariete posita cũ quo Honi us cõuenit inquiens esse locũ in pariete angustũ. z Quãtas copias. Proprie dixit copias: nam sicut dicũtur legiones in vnum collectæ: conue-nit tñ rudi & rustico adolescenti sex homies co-pias dicere militẽ parasitũ Doracem Syristũ Sy gmalionẽ Sangam. a Nũ formidolosus. Et terribilis & timendus intelligit & ita actiue: b Apagesis. Verbũ comicũ siue aduerbiũ: et græcũ. i. recede. Nõnulli dicũt apagesis, p tace: vel sta in pace: aut sis sanus & pacificus. c Au metuo qualẽ tu me esse hoiem existimes Videt ebrius factus hic Chremes & iam displicere nol le mulieri nã idcirco fatet se timere malã opinio-nẽ Thaidis de se: sed metuo qualẽ noue dixit pro metuo ne ignara sis. d Peregrinus est minus potens q̃ tu. Quã post q̃ añ ipa nõ eloq̃t qd efficiat ex eo q̃ ait Peregrinus est minus potens q̃ tu. Bene sic dixit: quia tardũ fuit dicere. ille im potens tu potens &c. e Sed tu qd'cauere pos sis stultũ est amittere. Ostendere vult Terẽtius plures sentẽtias ad timiditatẽ cõgruere q̃ ad au-daciã. nam & mox dicturus est oĩa prius expire q̃ armis sapientẽ decet: quia ex prouidẽtia timor ex audacia temeritas, puenit. f Stultũ est. Sci licet nec fieri sinere: & melius dixit amittere q̃ pa ti hoc generale est: nam nũc amittere patefieri sig-nificat g Malo ego nos pspicere Prouidere ne fiat. i. pspicere & cauere ab eo q̃ põcedit id qd'se quit. h Accepta iniuria. Hic causa ostendit curid malit. i Tu abi atq; ostiũ obsera. Pa-uidi cõsiliũ nihil aliud cõtinet post claustra & su gam. nam sera est claustrũ ianuæ. k Dũ ego hinc trãscurro. Trãscurro dixit nõ curro vt ppinquitatẽ loci ostenderet. l In turba hac. Vide timidam turbã appellare quã mulier non timet. m Melius est. Fugiendi occasionẽ hic cupit dari. Mane. hoc gestu iam adiuuatur. n Omitte. Ex huius verbis apparet manu comphensum esse adolescentem. o Iam hic adero. Probari nõ videt: celeritatẽ redeundi pollicetur. p Hoc mõ dic sororẽ esse illã tuã. Ordine est exe-cutus primo vtq; psonã habet: dic sororẽ illã esse tuã vtq; negociũ habet. & te puã virginẽ amissam cur hodie agat? Nũc co-

gnouiſſe. Et vnde probet ſigna oñde. Hec oĩa ſic pnunciãda ſunt vt & iuſta & factu facilia demonſtrẽt. q Si vim faciat in ius ducito hominẽ. Et recte quia violento ciuiliter reſtiti ſolet. r Facaĩo hæc pñti vt dicas. Hec nõ dicerẽtur a thaide niſi in illius vultu pauor nimis apparereť. s Faciã. Adiuuandũ pnunciatione Faciã eñ timide dictũ eſt. t Attolle pallium His verbis chremetis demõſtrauit nimiũ libera liter pauidi adoleſcẽtuli aim. Et attolle palliũ vel quia ſimplex eſt. vel quia ebrius pallium trahit chremes. v Periĩ huic ipi opus eſt pa. &c. Hec meretricis querela rudem adoleſcentulũ magis & honeſte natũ q; culpandũ eẽ demonſtrat.

.i. cognouiſſe q;bo pſuadeas cẽ tuã ſororem cõprehẽde q
.ſ. mules ꝛ fuit aduentũt violẽtã

ſiſſe nũc cognoſſe ſigna oñde. Pl. adſũt. Tha.. cape. ſi vim

.i. deduc cũ ad iudices vt de eo fiat ius .i. recte intelligi
militẽ .i. virũ intelligentiſti

faciat ĩ ius ducito hoĩem. intellextin ꝛ Chre.. probe. Tha.

.i. forti ꝛ ꝓſtanti .ſ. anio pñti .i. erige
r s t

facaĩo hæc pñti vt dicas. CHRE. faciã. THA. attolle palli

pdita ſum .ſ. adoleſcẽtulo .i. defenſore .ſ. meum diſpono
v

um periĩ. huic ipi opus ẽ patrono; quẽ defenſorem paro;

In hac ſcena. xvi. Rurſus incepti vanitas militis demonſtrat ad amicã tanq; ad hoſtilẽ exercitũ pergentis irritato animo. concitato curſu. vndanti chalamide & quatiẽtis caput. & hæc verba pornatu impatoris accipienda ſunt qnandoquidem omnia de exercitu tranſferuntur.

a Contumeliã ꝓprie. Nõ vt miles ſed vt nequã. Contumeliã tam inſignẽ in me accipiã Gna. Apparet gnatonẽ & de horatorem eſſe certaminis & ad prelia. oĩa exẽplaria habent. ad pocula militẽ. puocare maxime cũ viderit perſuaſiſſe iſta cõſiliavt hoc certamen mouerẽt. b Tam inſignem vt miles dixit: qa inſignia armoꝝ ſũt c Mori me ſatius eſt. Tanq; aliter miles aduerſus mulierem audere non poſſe: vel quia nihil: vel quia amator. Mori me ſatius ſẽ quaſi ille ſibi dicat moleſtũ eſſe certamen: vel amicã non eſſe lędendam d Si malis. Hoc concite pronunciandũ eſt. e Sequimini. Huiuſmodi militia p tumultũ repente ſuſcipitur: Et dicit euocatio vbi dux alloquitur ciues: ita qui rempublicã ſaluã vultis me ſequimini. f Primũ ædes exp. Debet hic eẽvo ciferatio vna ad hoc vt verbum militis cũ quodam motu ingenti per immanes minas ſine vlla vi rerũ vanaq; cõminatione velle videatur ędes expugnare cum foris ſit meretrix. g Male mulctabo. Vide ordinem belli: primo expugnatio meniũ. tũ recuperatio captarũ rerum. demũ pœna prędonũ. h Pulchre. Poſtq; nõ obtinuit qd volebat Gnato aſſentatur ad oĩa Vide autem manifeſtam irriſionẽ ex ipſo genere laudandi: nam qd eſt rectum in expugnatõe re-

THRASO GNAT. THA. SAN. GNA. CHRE.

vtrũ hanc magnã grauẽ
a b

Anccine ego contumeliam / tam inſignem in

partar .ſ. q; talẽ ꝓtumeliã pati
c .i. meli?

h me accipiam. GNA. mori me ſatius eſt ſima-

.in primis .i. domũ thaidis
e f pugnãdo capiã

lio / dorax / ſyriſce ſequimini. primum ædes expugnabo.

adulãdo; dicit .ſ. quã dono dedi .i. abducã facies

GNA. Recte. THRA. virginem eripiã. GNA. Probe

punĩã thaidẽ
g h

THRA. male mulctabo ipam. GNA. Pulchre. THRa.

cti:quid in virginitatis ereptione prohibitatis.quid in mala|mulctandā muliere pulchritudinis sed hoc est quod ait supra de
seipo parasitus quicquid dicit laudo. i In medium hucag. Mire composita ad contemptum nomia legionariorꝫ sunt.
nam Dorax ab arundine veluti sit inanis & fragilis nomē sortitus est. Simalū a simio vel a simia deriuatū est,ob ꝓ fœditatē
oris vel nasi Syristus deriuatiuū est a syro. k In mediū huc Ridicule satis armaturas leues non putat adnersus Thaidē
idoneas.& ideo agmē cum rectevultvenire in mediū:aut ideo cum vecte:quia ad expugnationē venitur edium. l Tu si
malio in sinistrū cornu &c. Hic agmē instruitur.facetū autem cū a rebus magnis res ridicule deriuentur. m Cedo alios. Dixit non reliquos sed alios.quasi multi sint. n Sanga. Nec sangarius vt nomen esset o Manipulus fur. Manipulus proprie ē militis cum romani & latini sub nouo centurione bellum aggressuri deputabant sibi sertum vel coronā ex manipulo herbæ vel huiusmodi conficiebāt quē pro signo sequebantur.merito ergo centurionē videns manipulum desiderauit:hoc est cocum videns conuiuas desiderat qui apparuerat quotiens locus fuit:vel quotiens conuiuiū est institutum. Alii manipulum furum coci discipulos esse putant. p Eccum adest. Pro se atq; discipulis.

q Quid ignaue. Apparet cocum ad repentinū strepitum sic exisse vt ad artem suam fuerat expeditus. r Ego ne. Hęc causa est. s Imperatoris virtutem.&c. Hoc plus habebit salis si sic intellectum fuerit vt Sāga vno eodē q; tempore & querant simulq; respondeat.quasi diceret.hoc noueram fieri sæpe:sed sine sanguine &c. t Abstergerem vul. Quasi hoc esset auxilii genus quoꝫ vulnera.viro rū vtriusq; partis an q; magis ridiculū est suorum. v Qui(malum) Malum per parenthesim suauiter infertur & nō interponitur malum nisi oculis conuersis ad eum qui id quod reprehendimus dixerit. x Post principia. Magnifice ad risum cō mouendum:nam dicere debuit post vos:& hunc locum sibi optimū elegit vt timidus.Et militare dictum est: vt ambiguū militi: an in extremo agmine sit hic locus:an in medio: y Inde oībus signū dabo. Tanq; non omnibus dari possit si aliunde detur. z Idē hoc iam pyrrhus factitauit. Irridet quidam poeta Verumtamen ostendit officiū imperatoris hoc,ē ne se i periculum proiiciat. Sic Salustius. Et in p̄liis actu promptus.& hoc totū quasi in pallea-ta sed concessum poetis fuit. Pyrrhus autē peritissimus Stratagematō fuit primusq; qui quem admodū ars & disciplina per calculos in tabula traderetur ostendit. a Nimirū consilium illud rectū est. Et noua locutio & superiori similis.Nimirum dat hoc Thais &c.pro sine dubio rectū est. b Sane qui tibi. Hic figurata locutio & p̄terea hyperbaton intermixta.nā hic ordo est sane.hic nebulo est ne metuas:an hic ordo & sensus vt sit dictū ne metuas sane.

c Qui tibi nunc vir videtur esse hic nebulo magnus. Et recte dū.nam dum obterretur adolescens & ætate militis q; iam vir est & magnitudine q; magnus corpore quæ vtraq; vana eē meretrix vt experta denunciat. Nebulo aūt vel inanis vel vanus aut mollis vt est nebula.dicitur & hoc ironicos dictū est:meretrix frustra metuentē corripiens Chremetē.sane inquit nimis cōsiliū rectū est de hoc.& deest nō ē d Qui tibi nūc. Nō diceret miles si staret in sententia:sed iā videt timore mutatus. Dubitādi est quod dictū sit.Ego sane hoc militē puto dicere quē paulatim a violentis ac acribus principiis ad terrorē desidiāq; deduxit timor.nā primo ipē p̄cedit vtpote q; dicit segmini:dū deniq; ꝓpius deuentū post principia refert pedē.postea nihil ipē audet:sed q̄ it cōsiliū parasiti:deniq; vbi cōis res gerēda est dixit manet:& cōtinet irruētes.ad postremū diffusus nescit q̄d agat:ad parasitū spectās:q̄d agimus inquit e Eundā tibi nūc. Mire pasitus hoc ait:vel q̄a militē nolle videt:vel qa nō audet ipugnare cōsiliū formidulosū & aptū metuēti dedit.subtilior tū:nā funda pugnāt q cominus non p̄t. f Ex occulto. Qui nō audēt palā:sed honesta cā nō qa timēt sed vt fugiāt tāq; visi hostes fugerit:nō sit tutū accedere.Itē fundā dixit nō hastā aut lanceā:sed sagittā fundā q nimiū lōge iactat vt ex hoc iteruallo pauorē oīderet:& nō audentis accedere:& mire tibi tanq; ipē pasit nec hoc audeat.Sūt āt q putāt hoc a Thaide ad Chremetē dici:sed male:nō oīm cōueniūt ista meretricis dictis supioribus. g Sed eccam Thaidem. Figura est Emphasis quasi eccam principem belli teipsam contra quam bellaturus est. h Quā mox irruimus. Hoc parasitus irridens militem dixit,& irruere proprie dicuntur qui cum furore p̄lium ineunt. i illū

f.concede ferreo tustro pieribꝰ domoꝫ pfo dienꝫ apto
i h .i.exercitū l
In medium huc agmen cum vecte dorax,tu simalio in si

i.in pcu adel sinistre .f.barus noia reliq̄s seruos
m
nistrum cornu.tu syrisce in dextrum.Cedo alios:vbi cētu

.i.is q̄ pest cētū militib .i.eaterua militū q̄ sequit exercitū .i.ecce hic .f.cotidie
n o .i.p̄donū p
rio est sanga:& manipulus furum:SAN. Eccum adest.

.i.timide .i.spongia longa periculo
q tu agmē
THRA. Quid?ignaue periculo pugnare: qui istūc huc

.i.q̄ris vtq; cogites pugnare vires
r s .f.tui
portes:cogitas?SAN. Ego ne?imperatoris virtutem noue-

vehemētā animo nīa
.i.quō
ram:& vim militum:sine sanguine hoc non posse fieri.q

.i.deficcarē misdarē .f.sunt interiecto mala grā
t
abstergerem vulnera. THRA. Vbi alij?GNA. qui:ma-

ille seruꝰ custodit vel sedit
lum:alij?solus sanio seruat domum. THRA. Tu hosce

eu gnaro .i.primas legiones sonitu tube aut classis
p ex hoc loco aurarius
instrue.hic ego ero post principia.Inde omnibus signum

.i.esse sapientē
postq̄
dabo. GNA. Illud est sapere,vt hosce instruxit ipsus sibi

oportuno sibi opportune cauit & psuluit .i.sepe fecit
3 rex pyrrorum
cault in loco.Idem hoc iam pyrrhus factitauit. CHRE.

.i.vides ne ipse miles .i.sine dubio
s
Viden tu thais quam hic rem agit? nimirum consilium

illa suasio vel illud ppositū ironia q̄is
obseranda domo
illud rectum est de occludendis ædibus. THA. Sane qui

vanus inanis .f.corpe & statura
c d noli timere
tibi nunc vir videtur,hic nebulo magnus est. ne timeas.

.i.qd iudicas de incūdo ꝓpio
e .i.sagitta q̄ seq̄ longe iacratur
THRA. qd videt?GNA. Fundā tibi nūc nimis vellē da

longe ab hoc loco .i.cedēdo cogeres vel verberates
ex loco vbi nō videris .i.darent tergā
rivt tu illos,pcul hīc ex occulto cæderes facerēt fugā. Thra.

.i.ecce .i.statim vel q̄nto post
g h .i.impetū facim⁹
Sed eccā thaidē ipam video. Gna. quā mox irruim⁹. Thr.

i Mane oīa prius. Animaduerte q̄tā vim habeāt ad delectandū in comœdiis seueræ sententiæ cū a ridiculis psonis p ferūtur quale est apud Plautū vbi miles suā formā admirās ait. Nimia est miseria nimis pulchrū esse hoiem. k Sapientē Non me quod magis ridiculū est. l An quæ iubeā. Et mire non velim: tamen p velim vt iubeo Chremetē. m Dii vestrā.f. Bona analogia qui leuiora laudauerat hic exclamore iā debet. & hoc est quod supra ait. id rursū si negat laudo. hic quoq; negat rursū male pugnandū esse q̄ supius retineri nō poterat quin in plīū vel moriturus irrueret. Et mire agit ps onā admirātis p trinā apostrophā ad deos.

n Nunq̄ accedo qn abs te abeam doctior. Ridicule p̄situs accedo dixit q̄ nunq̄ recedit ne q̄ abeat nimis ipudens assentatio sefieri doctiorē ex militis sapientia. o Thais primū hoc. Vide amissam intentionē repetendæ virginis. nō em̄ puellam sed pactum exigit vt amator p Quid tum postea. Aut dixi respondendū erat aut non dixi: sed vide contumaciā meretricis in contemptione psonæ militis quæ p interrogatiōnē potius q̄ p inductionē illū alloqui voluit.

q Rogitas. Contentionis genus interrogatiue. q Quæ mihi ante oculos corā. Coram vtrunq; significat vt inepti militis dictum. ante oculos minus est q̄ coram. potest. & ante oc̄los longe intelligi: coram proximitatē significat.

r Quid cum illo agas? Omino meretrix animo putat illū idoneū cui reddenda sit oratio: cui q̄ se purget adeo apud illam amicitiæ eius pertesum est. nam erret qui diceret se velle militi reconciliari. s Libuit Superbū est meretricii verbum sic de Chilone. Cicero ait. Libenter ait se facturū. t Huc redde. Idonea est pro contūelia reposcentis: sic & in Ecyra renumeret a.h.c. v Nisi mauis eripi. Vtrum nisi pronon & si vt si non. x Tibi illam reddat Hic se p̄mū interponit Chremes vt adolescētibus fracto milite. y Aut tu tangas oīm. Aut vtrūq; Chremes? nō: quia dixit nisi tibi mauis eripi. addit: tu illam tangas & est Aposiopesis secunda. sic autē loqui solent plus gestu q̄ verbis concitis & cōmoti ira. z Quid tu tibi vis. Recte cum Thaide enim loquebatur non cum hoc.

a Egon non tangam meam. Huic em̄ probatur iniuste dictum. tu illam tangas.

b Tuam autem furcifer. Incongrue vt imperitus adolescens liberū seruilibus officiis sagitet.

c Caue sis nescis. Animaduerte parasitum nec; tacere omnino: nec defuisse patrono videat: nec; in aliena causa rixam in se transferre.

Caue sis. Quia imparatiua verba sunt velut contumeliosa addebant veteres sis quod significat si vis. d Non tu hinc abis. Hoc parasito: illud militi dixit Chremes & minaciter cū eo agat q̄uis sit meticulosus. e Tu tibi. Magna vis in pnoibus & significatio ē. f Faciā vt huius. Mons est magnas esse animas homīnum meticulosorū. Specta ergo q̄ acriter timidus cōminuetur: loci in quo lesus: dici in quo cesus. g Miseret me tui. Hic parasitus non quasi monitor Chremeti respondet.

h Qui hunc tantū hominē facias inimicū tibi. Ne nunc quidem parasitus a militis assentiōe discedit. i Diminuā ego caput tuū &c. Rusticus dixit. caput tuū diminuā quasi diuidam tibi caput. k Ain vero canis. Hoc verbū canis impudentibus inimicis conuiciū fieri solet. nam militare dictū est vt in hostem canis.

m Quis tu homo es &c. Figura est vbi mīta terribiliter interrogant. n Scibis. Nō obsequenter sed figurate dicit ab irato. o Principio esse ea dico liberam. Qui tollitur tuā videri. & in tria diuisit officiū defensiōis suæ in assertoris: principio dico esse liberā. in cognitoris: ciuē atticam. in fratris meā sororem. & honus est ordo. libera ciuis nobilis. p Ciuem A q̄ etiam negociū pōt ei fieri q̄ se p dñio gessit in ciuē. q Hui. Hui hem & cetera hmōi generis sane sūt aduersus eos q̄bus irascimur. r Meā sororē. Quo cōstat p̄sto eē defensionē puellæ q̄si ex oibus hoc sit impudentius q̄ & sororē, suā dicat

s Os durū. Os impudēs & ecōtra mollis frōtis dicūt q sūt reuerētes. t Miles nūca.e. Vt supbe q̄si militi. nā edictū p̄toris dicit & impatoris. & miles cōtūelioseē dixit. ab his em̄ officiis q suo noie vocādi sūt dat vocabula cōtūelioseē.

.i.siste pedē tērare bona cōpositōe z cōpactōe mittim⁹ .i.quō
i .s.agere bello l
mãe oĩa pri⁹ expiri verb. q̄ a rmis sapiētē decet. q̄ scis: an
sine impetu z violēta .s.implozo vīm auxiliū eē sapiētē
thais m q̄nti valet
q̄ iubeã sine vi faciat. GNA. Dij vœstrã fidē q̄nti est sape
n q: tãta ee sapia o
nũquã accedo: q̄n abs te abeã doctior. Thra. Thais p̄mū
.s.q̄ sequtur p parē .s.aut nō
.i.primi sisti ne
hoc mihi rnde. Cũ tibi do istã virginẽ, dixtin hos dies mi
.i.exhibere .s.fact .i.pcess
p q
hi soli dare te? THA. Quid tũ postea? THRA. Rogitas,
chremetē quē miles suspicabatur ctualē intq̄ tm
r
q̄ mihi añ oculos corã amatorẽ adduxti tuũ. THA. q̄d cũ
chremete. q. d. quã o cerez ex ea re amatore subtraxisti
pra eũ hẽ possis inuidiose
illo agas? THRA. Et cũ eo dãte subduxti mihi. THA:
.i.sic fuit mea voluntas q: discessisti a, paco vel cõditiez vonatois nõ ipleuisti auferri
s t relinere v .i.violentia
libuit. THR. Pãphilã ergo huc redde nisi vi mauis eripi.
.s.ducis pãphilã pãphilã .s.pessim⁹
x .s.thais y
CHRE. Tibi illã reddat: aut tu eã tãgas oĩm? GNA. Ah
loqueris vez ego
z
q̄d agis? tace. CHRE. Quid tu tibi vis? THRA. Ego nõ
pãphilã .s.ducis dign⁹ vt furcã feras .i.si vis
a b c
tangã meã. CHRE. Tuã aũt furcifer. GNA. Caue sis nes
.i.tumultũ inferas ex hoc loco scis ne
d discedis
scis: cui maledicas nũc viro. CHRE. Nõ tu hinc abis? sin
q̄liter .i.q̄nẽ specãt ad te in hoc loco .i.petauerte
e f
tu: vt tibi resese hẽat? si q̄cq̄ hodie hic turbæ cepis, faciam
.i.omni ope .i.mia tui
recordetis g me mouet
vt huius loci dieiq; meiq; sp memineris. GNA. Miseret
militẽ virum .i.aduersariũ maluolũ
h i
tui me: q hũc tantũ hoiem facias inimicũ tibi. CHRE. di
mutilabo recedas dicis ne sed
k l
minuã ego caput tuũ hodie: nisi abis. GNA. Ain vero ca
.i.q̄lis q̄d operer tibi puella
m
nis sic agis? THRA. q̄s tu hõ es? q̄d tibi vis? q̄d cũ illa rei
.i.q̄, negociũ seu cõmerciũ hẽs .i.nõ seruilis p̄dicis indignãt
n .i.scies o .i.in primis
tibi ẽ? Chre. Scibis, principio, eã eẽ dico liberã. Thra. hem
dico inquã deridẽtis
p q r
CHRE. Ciuẽ attică. THRA. Hui. CHRE. Meã sororẽ.
impudens certe pãpio impo
s t
THRA. Os durum. CHRE. Miles nunc adeo edico ti

q̄nō violētiā .ſ.ptra puellā
v f
bi ne vim facias vllam in illam. ego eo ag ſophronam nu
ſ.puelle .ſ.nutrīcē .ſ.ſororis mee
tricem: vt eam adducam: & ſigna oſtendā hæc. THRA.
vtrū impedias .ſ.quā emi vero ne cā tāgas itērū
p dico
Tu ne prohibeas: meā ne tangā: CHRE. Prohibeo īquā
.ſ.intuſte,pfiteri chremes aſtringit ſatis ne
3 a .ſ.reū ſe effecit b
GNA. Audin tu: hic furti ſe alligat. CHRE. Satin hoc
.ſ.ſufficit hoc q̄ō chremes dicit .ſ.aliquē
dicis e
tibi eſt: THRA. Idem tu hoc ais thais: THRA. Quære:
q.d.nullū reperies imo e
d
qui reſpondeat tibi. GNA. Quid nunc agimus: Quin
vñ venim⁹ ſtatim thais aduenit ſponte
redeamus. Iam hæc tibi aderit ſupplicans vltro. THRA.
.ſ.credis ne .ſ.pfecto .ſ.naturā
f
Credin: GNA. Immo certe noui ingenium mulierum
q̄ñ .ſ.aliq̄d .ſ.cū .ſ.q̄ nolis
g
nolunt vbi velis vbi nolis cupiunt vltro. THRA. Bene
.ſ.recte cogitas diſpu/ tas iudicas ſtatim nūc de certamie dādo abeūdi copiā .ſ.q̄ñ vt cū li/ ber dimitte exercitū
h
putas. GNA. Iam dimitto exercitum: THRA. vbi vis.
coq̄ne
i
GNA. Sanga: vt fortes decet milites: domi fociq; fac viciſ
.ſ.recordens in vaſis in q̄b⁹ edu/ lia; ponunf
k l
ſim vt memineris. SAN. Iamdudum animus eſt in pati/
.ſ.homo .ſ.q hanc grē
l
nis. GNA. Frugi es. SAN. Vos me hac ſequimini:

v Ne vim facias vllam in illam. Seruauit p̄/ cepta meretricis adeo vt meminerit: ſi vim facit ī ius adducite hoiem. x Ego eo ad ſophronā. Hoc lentius dixit ad Thaidē Chremes ſe conuer tendo ne alii audiant. y Prohibeo inq̄t. Nō ſatis exercitate adoleſcens totidem verbis di ctū repetit militis. z Audin tu hic furti &c.

Gnato occaſionem finiendi litigii iamdudum querito deſiderium menſe & cibi & ideo qua/ ſi de iure conſiliū ſuggerit hūc reū militi eſſe poſ/ ſe qui patus alienā rē ſuā dicere. a Furti ſe alligat. i reū ſe effecit fraudis. nā metalepticos fur tū p omī fraude & dolo accipimus & iniuria. oē id q̄d fraude fit furtū eſt. Virg. Dulcia furta. i. ad/ ulteria. Eurto lætatus inani diſtulit. furtū duob⁹ modis dicit vno cū oīe maleficiū generaliter ſi/ gnificat. altero cū res ſurrepta demōſtrat. Nūc er go furtū maleficiū eſt. b Satis hoc tibi ē. Ad repetendū virginē. ſ. ſumendūq; iniuriæ vindictā. c Quere q̄ ñ deat tibi. Et cōtemſit interrogā/ rē & indicit meretrices pfeſſiōē iracūdiæ cū dicit indignū militem: qm̄ ipa quod interrogauit ma licioſe ait & ſatis contumelioſe. illud em̄ q̄rit q̄d difficile repit: ergo nō mō dignus inq̄t cui ego re ſpondeā: ſed vix inuenies q̄ te dignū reſponſo iu dicet. d Quid nūc agimus. Vide euanuerit actio militis. primo dixit. oia expiri certū eſt: nec poſt idem hoc tu ais Tais. & poſtremo q̄d nūc agimus & laguidi & deſeſſi eſt: vbi eſt illud q̄d ait primū ædes expugnabo &c. Sed vani ipetus hunc exitū ſemp accipiūt. e Quin redeamus Nō abeamus inquit ſed redeamus: vt irritos co/ natus vno verbo oſtenderet. f Credin Cre/ dere dubitantis eſt certū eſſe videntis. g Vbi nolis cupiunt vltro. Plus intulit ſpei nō reuo/ cādo verbū q̄d expectabat: hoc eſt volūt ſed cu/ piūt: ergo vanauit. nō em̄ intulit volūt vltro.

h Iā dimitto exercitū. Dimitti exercitus dicit vel pace facta: vel fugatis hoſtibus. ridicula ergo magnificentia dictui eſt cū facta deformia.

i Sanga vt fortes milites. Mire in cocū q̄ focū curat in domo: q̄ milites vix fortiter pugnāt q̄ſūt mēores domor⁹. vide er go q̄ vtrūq; comicū ad ineundū prelīū: reſq; bellicas. Dorax em̄ prius eſt ad res domeſticas. Sanga vero cocus q̄ viciſſim dictū foco miniſteriū ſatagebat. k Iamdudū animus eſt in patinis. Hic apuit cām poeta: cur & inuitus Gnato iret ad lite: & libens domū redeat. l Frugi es. i. vtilis & neceſſarius a frugibus quæ q̄ his fruamur dicte ſūt in fructus & fru/ mentū. Frui aūt eſt veſci a frumine quæ eſt ſumma pars gulæ: a qua re etiam his quæ nec cibo nec poculo ſunt frui dicim⁹ vt pute rebus veneris & delectatione odoris viſus auditus &c.

In hac scena. XVII

nunc demū virgo vitiata esse cognoscitur a Tade oportune magnopere & defensa est & retenta. nam statim consequentur nuptiæ eius & chreæ qui illam vitiabat.

a Perplexe loqui. Ideo perplexe. quia statuerat crimen virginis celare. Perplexus est districtus ne scius quorsum se conferat. b Scio nescio. Ex dictis omnibus pauca decerpit: & ostendit qd perplexe dixerit & stomachū seuientis expressit.

c Ego non affui. Acriter iratorę est ea repete re quæ proxime dixerint quibus irascuntur.

d Nō tu istuc mihi dicturą apte es. Non est hęc interrogatio. e Virgo conscissa veste. Hęc omnia rixam esse significauerant.

f Lacrimas obtice. Taceamus cōsilia vt nec tacui demens Reticemus dolores vt ne verere ne retice. Obticemus quorum non pudet vt in phormione. Heu quidnam obtices. g Eunuchus abiit Eunuchus non Chęrea nō fugit sed abiit dixit. h Quamobrem quod est factū taces. Hęc a syntheca istantis dñe vultūq; habitumq; demonstrant. i Quis fuit igit. Hęc minatiue pronunnciandasunt: aut quia inuita indicat: aut dubitat de nomine ignoti: aut trepidat p timorem: aut non videat scisse cum fuerit factum: aut quia non libenter dicat eius nomen cui irascitur: sed ego cognosco ancillarum cōsuetudinem quæ oliuiosæ sunt dominarum.

k Iste Ephebus frater phę. Ephebus nomen ad ætatem retulit / non ad facinus cōmissum & statim ostēdit cur iste eunuchus creditur.

l Quid ais venefica. Redit rursum ad iracundiam: aptū conuicū & comicū in ancillas venefica / lupa vtputa vippera / & sacrilega & cetera.

m Quid is obsecro ad nos. Non rogantis ē obsecro sed dolentis. n Id opinor. Calli de Pythias opinor dixit cum sciat. o Quid ais sacrilega. Auxesis. nam primo scelesta. Deinde venefica. postremo sacrilega. p Istuccine interminata sum hinc abiens. Moraliter. Apparet hęc post scænam esse minata. nam supra non meminit sed dixerat tantum hos prius introducā: & quæ volo simul &c. q Quid facerē &c. Dixerat em prius Chereæ edicit ne. n. q. a. e. aderit. r Ita vt iusti. Sincope metaplasmus. pmisisti. s Scelesta ouē lupo cōmisisti. Bene dilatū tot occasionibus prouerbiū p sonæ Thaidis asscriptum est. Continet em foeminea reuerentiā meretriciū sensum. Reditq; rursū ad minora cōuicia quia videt se esse confectam.

t Mihi data esse verba. Videt plura fuisse dicturа nisi supueniisset Chęrea. v Quid illic homis est. v Per genitiuū casum iniuriose dicit. per noiatiuū honorifice: & hoc dixit quia nō cōtinuo agnoscit hūc hominem meretrix: qa & si adhuc eunuchi veste indutus est. Attamen exuit spadonis incessum vultūq; habitūq; mutauit & p̄ter vestē totus in Chęream rediit. x Hera mea. Blande & puellariter arridet. y Tace. Nō silentiū indicētis est sed securā faciētis vt tace egomet cōueniā ipm. z Habemus hominē Mire hoiem dixit vt reū. a Cōphēdi iube. Pro cōphende vt iubere velle significat.

b Quid faciā rogas. Moraliter exīsit puellę stupētis verba & nō hītis qd rndeat ad ea q̄ dicta sunt. c Videamabo si nō &c Mire ab eo qp rndere cepat ad aliud trāsit mirata cōfidentiā Chereæ. i. nō ē qa os eī nō ē pudēs ingt. i. nō est simlis impudenti. sicalibi.

Quintus actus.

THAIS PITHIAS

pśeq̄ris scelerata pythias .i. obscure dicēdo .s. domi fiere puel
a b lam
Ergin scelesta mecū perplexe loq̄ris? scio. nescio?
eunuch? .s. domi hoc admissum
cū hęc fierēt d
abijt audiui. ego non affui. Non tu istuc mihi
.i. palā loquēdo manifeste nō pplexe hīs vestē fractā
c f
dictura aperte es. quicqd est? virgo conscissa veste lachry?
lacrimas emittēs discessit .i. quare .i. admissum
g h
mans obticet eunuchius abijt cōsobrem? quid est factū? ta?
.i. clas adductū
ces? PI. Quid tibi ego dicam misera? illū eunuchū negant
si nō fuit eunuch? p̄ptēptū .s. fuit
i
fuisse. THA. Quis fuit igit? PI. Iste cherea. THA. Qui
.i. adolescēs impubis
k l
cherea? PI. Iste ephebus frater phedriæ. THA. Quid ais
aut veneno afficiēs amatores .i. cognouit cur .i. quęso
aut adultera venefica m
venefica? PI. Atqui certe cōperi. THA. qd is obsecro ad
ppter quā occasionē quia
nos? aut cōsobrem adductus est. PI. Nescio. nisi amasse creperij
do pamphilam. THA. Hem misera occidi. infœlix. si q
.i. illa .s. q̄ dicis .i. narras .i. nūqd .i. ob id
dem tu istæc vera prædicas. Num id lachrimat virgo? PI.
ob id virginē lachrymari nefarta ipia q̄si q̄ sacrū violauerit
n suspicor o p .i. nō istuc ne q̄sq̄ eā accederet
Id opinor. THA. Quid ais sacrilega? istuccine intermina
discedens .i. qd aliud tō facere possem
q r
ta sum hinc abiens tibi? PI. Quid facerem? ita vt iusti? soli
t. cōmissa est scelerata virginē violatori tradidisti
s
credita est. THA. Scelesta ouem lupo commisisti. dispu?
.i. sic me esse deceptā .s. veste eunuchi indut?
t v x
det sic mihi data eē verba. Quid illic hominis est? PI. He?
.i. esto secura cherea tanq̄ reū
y z
ra mea. tace obsecro. saluæ sumus. habemus hominē ipm.
.s. cherea p indignatōz .s. prem eū vides ne
THA. Vbi is est. PI. Hem ad siniſtram. viden? THA. vi
.i. capi .i. cto
a b
deo. PI. comprehendi nunciube cōsum potes. THA. qd
cōpprehenso .i. incōsiderata blandiētis
b c
illi faciemus stulta? PI. quid faciam / rogas. videamabo / si
.s. cum .i. miserecūdū .s. os ei? impu?dens
non? cum aspicias? os impudens videtur. THA. non est.
.i. deinde .i. nimia securitas
PI. tum quæ eius confidentia est.

CHEREA THAIS PITHIAS

.i.in domo antiphonis parens
a b
Pud antiphonẽ vterq; pater & mater /quasi de
.i.consulto de industria
c d
dita opa domi erant: vt nullo mõ introire pos-
.i.q̃ min⁹ .i.dum hec agunt̃ .i.antiphonis
e
sem: quin viderent me. Interim dum ante ostiũ sto, notus
.i.in occursum postq̃ f
mihi quidam obuiam venit. vbi vidi: egomet in pedes:
.i.velociter ẽfugies .i.vicõ angustũ nec quiũ nõ frequẽtatũ querri cõ ieci prult
quantũ queo: in angiportum quoddam desertum dedi.
ex eo angi angiportũ eo mõ .i.fui fatigat⁹ lassus lãguidus amando
inde item in aliud, inde in aliud, ita miserrimus fui: fugi
nõ aliqs vtrũ .f.illa mulier
g
tando ne quis me cognosceret. Sed est ne thais quã video
incert⁹ maneo ⁊ defigor: dubito .f.prius
h i nescio
ipa est: hæreo quid faciam, quid mea autem? quid faciet
.i.eam⁹ ad cã .i.fuisti ne
lr fugitiuus
mihi. THA. adeamus /bone vir dore salue. dic mihi ausu
dñe .f.aufugi vtrũ satis aufugisse
l m
gistin. CHE. Hera factum. THA. Satin id tibi placet.
.f.placet mihi .i.credis ne qõ fiẽtur .i.euasur⁹ sine pnitõe
CHE. Non. THA. Credin hoc te impune habiturum.
solam .i.culpã .i.ignosce .f.noxam .i.cõmisero
n o
CHE. Vnã hãc noxiã mitte. Si aliã admisero vnq̃: occid⁹
.i.emutisti .f.verit⁹ sum
p
to. Tha. nõ meã seuitiã verit⁹ es. Che. nõ. tha. qd igit. che.

In hac scena .II. Etiam re diens i vi cinã suã causam reddit Cherea cur nou mutaue rit vestem. Oportuit aũt & de necessitate argumẽ ti fuit Cherea nõ mutasse vestẽ: vt cũ meretrix vir ginem a Cherea viciatã audiret: & eũ cum turpi habitu incedentẽ intueret eũ reũ vitiate virginis ĩ putaret. a. Apud antiphonẽ. Dixit pro ĩ domo eius. b Vterq; pater & mater. Dixit vter q; pater: & vterq; mater nõ vterq; parens. quia pater & mater quasi dedita opa domi erant.

c Domi erant. Nõ tã mirũ si domi erant sed illud magis mirũ q; in ea domus pte qua ĩ ædes introcundũ erat adolescentulo. d Qui nullo modo introire possem. Supius causa continet cur nõ mutauerit vestem, inferius aĩt cũ hęc redi erit. e Notus quidã mihi ob. An notus qui me posset agnoscere an q̃ me nouerit. i. amicus.

f In pedes q.q. in angiportũ. Vide illũ nõ vi sasse sub vna clausula bis indicere in pedes in an giportũ. g Sed est ne hæc thais &c. Iampridẽ ipe visus nunc primũ videt. h Hæreo. Incer tus remaneo: atq; defigor primus metus adimit consiliũ. sed recogitatio reddit confidentiam.

i Quid mea autem &c. Colligit se rursus ad impudentiam Cherea: & vide si non eadẽ est au datia in Cherea q̃ in suscipiendo facinore fuit. Quid mea aũt q.t.m. Ooportune se confirma uit qui si extimuisset & fugisset nihil nuptiæ pro mouerent. k Bone vir Dore. Hoc totũ fi guratæ dicit vt meretrix & subtiliter. nã scit Chę rea quẽ alloquitur nõ eunuchũ hic & magna oc casio dat meretrici adeũdi adolescentis: q habitũ nõ mutauit & adhuc quasi eunuchus & seruus ẽ. Bone vir Dore salue: maior obiurgatio ẽ p hãc dissimulationẽ Thaidis aduersus Chęreã q̃ si illum id qd ẽ appellet. l Herea factũ. Nõ potuit subtilius rũdere cherea: q̃ accõmodare se iterro ganti. m Satin id tibi placet. Hoc põt non figurate dici sed aperte. n Vnã hãc noxiã mit te. Trisillabo nomĩe noxiã dixit q̃ quasi noxam. Sic alibi dictũ est dñm esse extra noxiam. o Si aliã admisero vnq̃ occidito. Verba seruor̃ quibus nihil horribile est post p̃sentes plagas. Et non cedito: sed occidito. Et no al's dixit quasi illa dixerit adhuc irrisor es: vti fugitiuus. p Num meam seuiciam veritus es. Vt fugeres.

q Hanc metui ne me criminaret tibi. Perfecte. imitatus est verba fugitiuor: quæ apud dños faciunt comphensi. r Vitiare ciuẽ bonã. Intulit ciuẽ quod plus est q̃ virginẽ auxesis grada tim facta. s Conseruã esse credidi. Sed ad mirabiliter conseruã dixit & hoc ipm miserabiliter pronunciandũ est tanq̃ miserabiliter credit conseruã esse quæ ciuis erat: atq; eam quasi cõseruã vitiare debuerit. t Conseruã. Oportũe stomachabat pythias facta mentione conseruæ v Vix me contineo &c. Minæ istæ proprie fœminar; sũt: & in se & in alios vnguibus sæui entiũ vt vnguibus ora soror fedans & pectora pugnis. sed inuolem ab auibus tractum est. ergo hoc gestu & dicto & corpis motu est adiuuandũ. x Inuolem in capillũ. Apparet more veterũ intõsum esse y Etiã vltro derisũ aduẽit

Mire hoc addidit ad occasionẽ saltẽ q̃ nõ fu / geret. z Quid ita vero abeam &c̃ Vero au tem ironicos pronũciandũ est: sane debere dici / mur pœnas pro iniuria ei cui iniuriã fecerim⁹ q̃s se nõ debiturã Cherex vt furcifero dicit pythias si illi cedem intulerit in seruili habitu constituto: a Nõ te dignũ Cherea feci sti. Artificiose meretrix ab eo q̃ licuit ad id quod oportuit transit: nec tractat quid sit legitimũ: sed qd sit honestum Itaq; totã illã ptem facto accusandi omittit: & a succenditibus pſonæ adolescentis obiurgat. Scit em̃ vno verbo obstare posse licuit mihi in domo meretricia. ſ. & contra meretricia: nec videat irrationalis audacia illa ciuis a poeta inductam esse b Nõ te dignũ Cherea feci sti. Dignũ pro digne: aut deest facimus: vt sit sensus nõ te dignum facim⁹ feci sti. Mira accusatio mixta laude & blãdimento. c Nam & si ego digna. Deest vt sit ordo. nã & si digna pati sit. quia meretrix: non tamen maxime digna pati Thais est. ideo bñ additũ est maxime. d At tu indignus q̃ faceres

Recte dixit. Quattuor em̃ sũt modi in hmõi rebus: ita vt aut vterq; dignus sit: aut vterq; indi / gnus: aut alteri digno / alter indignus & econtra e Neq; edepol quid nũc cõsilij capiã scio de virgine Intelligit Thais amari virginẽ ab hoc: & ideo sic ait vt cõciliet nuptias. nã satis signi est. q̃ Eunuchi habitũ ꝓpter hanc sumpsit: & vide quẽ admodũ ad captionẽ nuptiar; transeat: vt q̃ dicere nõ audet Thais offendit adolescenti coniecturis q̃ tentat sciens amantẽ virginẽ: & viã ostẽdit petendæ sibi vxoris. f Hoc mihi beneficiũ

Cherea Blande nomen repetitũ est cherea.

g At nũc dehinc spero. Nunciã Cherea vera veris equiparans recedit a ioculatoribus. Sæpe ex hmõi re: hoc est turbulentia. h Quapiam. quæcunq; vl'aliqua. i Quid si hoc voluit q̃spiã deus. Plæraq; repentinis impulsionibus nata: mirisq; prouentibus deo assciibi solent: vt descẽdo hęc ducente deo flammã inter & hostes: & hic me digressum vestris deus appulit oris. & Salustius. Vt tanta repente mutatio non sine deo videretr. & vult amorẽ intelligi deum k Equidẽ pol in eam partẽ accipioq;: Et volo vt eterna inter nos sit gratia: & ex malo pricipio cõpleat magna familiaritas: & volo euenire sub auditur. & est sylepsis tertia. l Immo ita quę so: Vtrũ meretricẽ: an deos. quæso em̃ vtrumq; accipi põt: an quæso vnũ. m Hoc scito. Scio vnde sciat Thais inepte queri cũ ipa res damnet

ancillã .i. q̃ .i. apud re

q

Hanc metui, ne me criminaret tibi. THA. quid feceras,

.haliquid indignantis .i. inuerecũdẽs

.ſ. te q̃dã dicis fecisse

CHE. paululũ quiddã. THA. Eho paululũ impudẽs. an

.i. pue estimarõis et qui crimis stuprare

r

paululũ hoc esse tibi videtur virginẽ vitiare ciuẽ? CHE.

.ſ. cũ pythia nõ ciuẽ q̃si paululũ cẽ diceret ancill' meretricis vim facere

s t

Conseruã esse credidi. PI. Cõseruã? vix me cõtineo, quin

.i. insiliã velociter .i. adꝓcidendũ

ſ .i. sponte exiliſse

inuoluem in capillũ, monstrum etiã derisum, vltro adues-

.i. discede .i. incõsideranta discedam

5

nit. THA. Abi hinc insana. PI. Quid ita vero abeam? cre

.i. vtrũ credere ſ debeo .i. impio boſseruo

.i. aliq̃d .i. p̃cipue

don isti q̃cq̃ furcifero? præsertim cũ se seruũ fateat tuum

ioculatoria et furtiua .i. nõ feci sti debitũ muũ siue nõ es futurus

.i. amittam⁹ officio tuo b

THA. Missa istæc faciamus, nõ te dignum cherea feci sti

.i. q̃uis q̃ meretrix sed

c d

nam si ego digna hac cõtumelia sum maxime, at tu indi-

.i. facere deberes vel debuisses .i. quã deliberatõẽ sumã

e iurãtis est

gnus / q̃ faceres tm̃. neq; ædepol q̃d nunc consilij capiam

sicut .i. vias reddendẽ eius

scio de virgine istac, ita cõturbasti mihi rationes omnes;

pennto scz ac, cognatis tuitum quẽadmodũ

vt eã nõ possim suis: ita vt æquũ fuerat, neq; vt studium:

.i. offerre integrũ firmũ .i. cõciliarẽ f

tradere vt solidũ parare hoc mihi beneficiũ cherea. CHE.

sed amodo post hac .i. beniuolẽtiã .i. futurã esse

g

At nunc dehinc spero eternam inter nos grãm fore thais.

plerũq; tali .ſ. turbulẽta h aliqua

Sæpe ex huiusmodi re quapiam / & ex malo principio

.i. ꝓsecutio, ꝓficio .i. ꝓrata es .ſ. dicere .ſ. sic fieri et instigauit vt fieret i

magna familiaritas cõflata est. Quid si hoc quispiam vo

scz cupido .i. certe .i. intelligo

h

luit deus? THA. equidem pol in eam partem accipioq;:

.ſ. vt eterna inter nos sit grã. &c .ſ. vtriusq;

l .i. rogo re m

& volo. CHE. immo ita quæso. vnum hoc scito / cõtume

liæ non me feciſſe causa, sed amoris. THA. Scio & pol

.nõ sũ natura adeo in mitis

n o

propterea nunc magis ignosco tibi. Non adeo inhuma-

.i. nõ exꝓgta vel rã pudica q̃ meretrix

p

no sum ingenio cherea, neq; ita imperita, vt q̃d amor va-

.i. possit q̃, ꝓ ea ad multa nephãda impulit scz est vehemens me amari

q .i. etiã

leat nesciam. CHE. te quoq; iam thais; ita me dij. bñ amẽt

nunq; hanc conditionẽ subiturũ Cherea: vt pro Eunucho etiã seruo se fingeret sine amoris ipulsu. n Nũc ignosco tibi: Quod culpa nõ sit hominis sed amoris. o Nõ adeo in humano sũ ingenio. Hoc est immitiis nõ sum q̃tũ putas. vt non obtusa a deo gestamus pectora pcpni. p Vt quid amor valeat nesciam. Non in humana: quia homo. non imperita: quia meretrix. & neq; tam imperita inquit. q. d. neq; tam pudica sum: vt quid amor valeat nesciam.

q Te quoq; iam Thais. Bene quoq;: Non em̃ iam ita hanc amat vt negligat illam sed hancillius causa.

cherea ne vim faciat ꝓuidendū .i. censeo
.i. dña
amo. Py. tum pol tibi ab istoc hera cauendum intellígo.
.i. nō audebo .i. nō .i. ruis verbis
CHRE. non ausim. PyT. nihil tibi quicq̄ credo. THA.
.i. desine. loq̄ thaidē .s. vet̄ducā: panphilā
desinas. CHE. nunc ego te in hac re mihi oro vt adiutrix
.i. trado fidelitatī .i. aduoca
sies. Ego me tuæ cōmendo & cōmitto fidei. te mihi patro
eligo ꝓ sacra rogo vt sis aduersꝰ ꝓ pamphilā
nam capio thais. & obsecro: emoriar si nō hanc vxorē du-
.s. nō volet .s. dicat tpe gestiēs in spem
xero. THA. tamēsi pater. CHE. quid: ah volet: certo scio
dūmō panphila .i. oꝑit stultum
ciuis modo hæc sit. THA: paululū operire si vis: iam fra-
pūto erit .s. cherea .i. adducetū siue vocatū ꝓginē
ter ipse hic aderit virginis. nutricem accersitū iuit: qui illā
.i. cū adhuc puula cēt .i. tumet .i. pūto erit
passiue. i. dū cognoscet a nutrice
aluit paruulā. In cognoscendo tute ipse hic aderis cherea:
ꝙsentiēris .i. vez .i. interim frater
.i. opio: vt voluisti
CHE. Ego vero maneo. THA. Vis ne interea: dū is ve-
.i. expectem. frātrē
nit: domi operiamur potius. q̄ hicante ostium: CHE.
.i. ānimo valde .s. q̄ sic vis cherea in domū duce
Immo percupio. Py. Quam rem actura es obsecro: Tha.
.i. cur .i. in domū tuā
Nam quid ita: Py. Rogitas: hunc tu in ædes cogitas reci-
.i. amodo recipem .i. habeas hāc mihi fidē
pere posthac: THA. Cur non: Py. Crede hoc meæ fidei.
cherea .i. aliq̄ stupū .i. rursus
dabit hic pugnam aliquam denuo. THA. Au tace obse-
.i. clare cognouisse .i. iudicare
cro. Py. Parum perspexisse eius videre audaciam. CGE.
.s. cherce .i. remeritarē
.s. q̄ dicis .s. re factuꝝ ꝓterq̄ creditū
Nō faciā pythia. Py. Non pol credo cherea. nisi si cōmis-
pura puella ānimo ne sim q̄q̄ facturus
sum nō erit. CHE. Quin pythias tu me seruato. Py. neq̄
custodiendū .i. nō audeā .i. custodiā tuū gerere
pol seruādū tibi q̄q̄ dare ausim: neq̄ te seruare. THA.
.i. discedite ac cessate .i. o ꝓtune chremes .i. pdite sum
.i. ꝓsto ē virgis ꝓ herculē
Apagete. adest optime ipse frater. CHE. Perij herde. Ob-
.i. abscedam in domū .i. cunuchiali
secro abeamus intro thais. nolo me in via cum hac veste
.s. chremes q. d. pauci rīdē oīs vt laroīs finis. s. re nō videat
videat. THA. Quāobrem tandē: an quia pudet: CHE.
.s. est ꝓpter q̄ nolo vt me videat chremes ꝓcede seq̄re
.s. est q̄ pudet ꝙ puella
Idipsm. Py. Idipsum virgo vero vitiata. THA. Ipræ seq̄r:
.i. interomittas
tu istic mane: vt chremem introducas pythia.

r Pol tibi ab istoc hera. Facete tanq̄ soleant capillū ac vestem conscindere qui amauerit.

s Nō ausim. Non ausim pro non audebo. & est verbū huius tempꝰis tantū nō ausim ꝓpē ætatem: an ꝓpter fratrē suū phędriam potius.

t Nihil tibi quicq̄. Parelcō quartū aut nihil ꝙ non. v Ego me tuæ cōmendo & cōmitto fidei. Satis amatorie vt apparet nūc maxime captū Cherea: ac mancipatū virgini. Cōmendam⁹ nos cognitis cōmittimus ignotis. ergo auxesis ē maioris officii fidei circa Thai. x Te mihi matronā cupio. Te adiectiui vim habet ex animo supplicantis habitū adolescentis ostendit.

y Emoriar si non hanc vxorē duxero. Vide amorē adolescentuli cū in ipo flore nihil dulcius vita est ipam tū despicere si sibi vxor hęc nō dat.

z Tñ si pater. Eclipsis: ruit aposiopesis secūda. a Quid: ah volet certe scio. Quid: de Deest dicat: sed ista oīa ad cōfirmationē ꝑtinent.

b Ciuis modo hęc. sic. Mire hic in notū conuersus qui timere potuit nō ducturus vxorem.

c Paululum operire si vis: iam frater &c. Adeo cito probari potest. d Ego vero maneo. Vero modo consentientis est aduerbium al's confirmantis: al's coniunctio: al's ptcula ironiā iuuans vt egregiā vero laudē & spolia ampla refertis e Domi potius operiamur q̄q̄ hic ante ostiū. Non ignari illecebraꝝ meretrix non solū Cherea retinet: verūetiam vocat vbi virgo ē & satis callide interrogat an velit quasi nesciat velle. f Immo ꝓcupio. amatorie nō volo nec cupio: sed percupio dixit. g Hunc tu in ædes. c.r.p.h. Pronomē in his plus valet q̄q̄ accusatio. Et mire: cū ille iā velit cogita dixit volens vt nō recogitet. Cogitas. m.a.e.r. Per ancillæ verba vult ostendere q̄q̄ sit tractandorū adolescentiū experta meretrix. h Post hac post hoc factū post hanc audaciam. i Crede hoc meæ fidei. Puellariter dixit meæ fidei. k Dabit aliquā pugnā. Pugnā ꝓ stuprū dixit vt At nō in venerē segnes nocturnaq̄ bella fereuti: & ingens facinus: vt Lucilius. Vicimus o socii & magnā pugnauimus pugnā. l Dabit. Dabit aūt ꝓprie ꝓducet vt magnā dabit ille ruinā arboribusq̄. f.s.

m Au tace ob. Au interiectio est ꝓtubate mulieris. n Parū ꝓspexisse videre e. a. parū ironia est: vt nō consensisse sed ꝓspexisse dixit iā non sit expienda illius audacia q̄ pfecte cognita sit.

o Non faciā pythias. Bene & moraliter appositū pythias. p Nō pol credo Cherea. Ioculariter vt pythias dixit ita hęc Cherea.

q Quin pythia. Iteꝝ omē vultūose est ad sitū: quin ꝓ immo. r Neq̄ pol seruandū tibi q̄q̄ dare ausim. Totū ioculariter & gesticulose vt puellā cū adolescentulo fabulari videas.

s Adest optime ipse frater. Optime oportūe. & nō additū cuius frater vtpote in re manifesta.

t Nolo me in via cū hac v.v: Subtiliter adolescens: qa nihil ꝓfecerat. dicendo ꝓcupio ꝓuenit cām qua tandē ingredi possit. v Quāobrem Interrogatio hec increpationē cōtinet imprudentissimi facti: an q̄a hęc interrogatio irrisionis plena est in eū quem nihil pudet. habet autem tandē quoddā virgens rīdere & accelerās. x Id ipm. Hoc velusti molesto vultu dicit a deo vt imitet dictū vultūq̄ eius pythias.

y Virgo vero vitiata. Ironicos: vt egregiam vero laudē. Et dr virgo q̄si q̄ minie pudiciæ statū ac verecundiā virginalē venerē. Et in hoc sensu virgo in masculino genere intelligit pro Cherea. z Ipræ seq̄r. Manifestū est cur meretrix ducta capiendoꝝ iuuenū ꝓpere velit. Cherea in consequēdo ipam sit tardior. vult em liberis siue arbitris cū puella esse colloquiū & licitū amorē. nisi forte putam⁹ Terentiū hæc sine cā fecisse q̄ fuit artificiosissimus poeta: nā neq̄ ipa ingredit cum Cherea neq̄ ingredi simul permittit pythiam.

& Tu istic mane &c. Pythias relicta est ob multas causas: & in primis vt possit per eam delusus parmeno pauore suo senem compellere ingredi ad meretricem & pñtem fieri ad confirmandas nuptias.

PITHIAS. CHRE. SOPHRONA. NVTRIX.

In hac scena. XIX.

cogitantis disputatio est apud seipsam pythiæ q̃te nus parmenonem dolo possit vlcisci.

a Qui hunc suppositum nobis. Proprie suppo suit. nã vt subduci dicũtur quæ volumus admit tere. ita supponi quæ non desideramus vt Plau tus huic supponitur hircus / vnctus / nausea.

b Video sed nihil promoues. Hinc est illud Virgilianũ: illa gradum sceleratis studio ꝓperabat anili. s. non re celerabat sed studio.

c Amabo quid ait cognouit ne. Exhibitũ spectatori est quid post scænã feratur. i. agnitio puellæ. d At memoriter. plus intulit q̃ rogabatur. nam magna sunt signa in quibus anilis memoria nõ erat. Item responsionis bre/uitas attulit compendiũ perquirenti ne plura interrogaret. e Nam illi faueo virgini. Illi non Cherex. & simul causa est cur illum vlcisci cupiat: quia scilicet multum illi fauet.

f Vir bonũ eccum parmenonẽ incedere huc video. Res odio dignior nouitate. s. incessus.

g Vide vt ociosus siet. Inuidet illi securitatẽ quõ sollicitum redditura est. non em̃ vlla alia erit vindicta post ꝑter istam. Et vultu & gestu dicit eum esse securum. Et mire poeta lætum describit vt repente ostendat cõmotum esse.

h Si diis placet. Proprium est exclamantis indignatione alicuius rei.

i Ibi intro &c. Eleganter defatigare Parmẽonem non necessarium putat sed occasionem. Nã prius dicit se ire intro: exitura autem vt ipsum in timorem conijciat.

.i. oẽ qõ

Vicquid venire in mentem nunc possit mihi?
.s. quid est quũ .i. rependã .s. ꝑmẽont vicem cherẽã

quidnam? qui referam sacrilego illi gratiam. qui hũc sup
.i. loco, eunuchi latẽter adhibuit interficerio stomachantis velocẽ

posuit nobis. CHRE. Moue vero ocius te nutrix. SO=
.i. exercco meũ cor.ꝑ quã maxie possum ꝑficis vtruz

b .s. re moueri
Moueo. CHRE. Video. sed nil promoues. PI. Iã ne ostẽ=
.s. agnitõis virgis .s. signa oñdi rogo tẽp amoẽ .s. nutrix
.s. sue

c
disti signa nutrici? CHRE. Omnia. PI. amabo quid ait.
.s. ea signa verũ criã .s. cognoscat quã q̃ an ꝑsꝑe refere

d edẽ pollucis
cognoscit ne? CHRE. Ãt memoriter. PI. Bene ædepol.
q. d. nõ cherce .i. in domũ ex multo añ tpe dña

e
narrat. nam illi faueo virgini. ite intro. iamdudum hera
ꝓ ironiã ꝙ ꝓpositiue dictũ
ecce hic video

vos expectat domi. Virum bonum eccum parmenonem
venire videsne .i. secur⁹ sine sollicitudine credo

f
incedere huc video. vide vt ociosus sit. Si diis placet spero
.i. habiturã, cognoscere .s. vt volo .i. afflictum .i. more in domũ
.i. quõ .s. ꝑmenonẽ

g
me habere. qui hunc meo excrucem modo, ibo intro: de
.s. puelle q nutrict .i. postea deinde
.i. ex redtur

cognitione vt certum sciam. post exibo: atq; hunc perter=
.i. impiũ sic ꝑmenonẽ

rebo sacrilegum.

PARMENO PITHIAS.

.i.redeo,ad videndū .i.apud thaidē .s.cherea
.i.quas res

Euiſo q̄dnam cherea hic rerum agat. q̄ ſi aſtu
negocīū .s.imploro .i.opem .i.q̄magnā
geſſit'agitauit b

rem tractauit. dij veſtram fidem: q̄tam / & q̄
.i.nō ſine cā loq̄tur in tercia ꝓſona de ſeipſo .i.excepto eo .s.cherea
c

veram laudem capiet parmeno. Nam vt omittā q̄ ei amo
.i.admodū difficilē vt cherea ſuo nutu potiret'q̄ ſi voluiſſet porro .i.ſubtraxit furtim
.i.habendi cupida

rē difficillimū & cariſſimū a meretrice auara ſurripui vir-
.i.ſupaui vel deuici impedimēto
d .s.virginē e .s.ea virgine cū deſiderio vteretur

ginē quā amabat eam cōfeci vt potirē'ſine moleſtia / ſine
.i.impenſa .i.damno ac detrimēto .i.hec altera reſ a me inuenta
.i.deinde f .i.certe

ſumptu / ſine diſpēdio. Tū hoc alterū: id vero ē q̄d'ego pu
.i.palma dignū victoria,ſeu laude .i.qua via
excogitaſſe g

to mihi palmariū, me reppiſſe. quo mō adoleſcētulus me
.i.naturas .i.modos faciendi circūſtantes
h i

retricū ingenia / & mores poſſet'noſcere mature: vt cū co-
.s.ingenia capiēt mores ꝓſequitur .s.meretrices .s.apud amātes lauer⁹ delu-
omni re .i.q̄n le cacius

gnorit / ꝓpetuo oderit. Quæ dū foris ſunt: nil videt mūdi-
.s.videtur .i.ornatū aliq̄d .i.venuſtū
l m meretrices

us / nec magis cōpoſitū q̄q̄ / nec magis elegās. q̄ cū ama-
q̄n .i.ſuauiora cū faſtidio deguſtār .i.vērus ſue gule voluptatē
n .i.ſqualorē

tore ſuo cū cænāt liguriūt. hanc videre ingluuiē / ſordes /
.i.extremā paupertatē .i.turpes .i.cū ſoleāt ſint vt ignote .i.votares .i.quō
.i.q̄ntū .s.apud ſe o

inopiā / q̄ inhoneſte ſolæ ſint domi / atq̄ auidæ cibi. q̄ pa-
.i.epiſucco'pulmētarij vetuſtare mundū cognoſcere .i.ſalutare
pridiano p̄cedēte die p .i.deglutiūt vtile

cto ex iure heſterno panē atrū vorent: noſſe oīa hæc ſalus

In hac ſcena. xx.

Parmeno pythiam ſuis maledictis magis irritat quē tñ nō ſentit adeſſe: atq̄ maledicta audire.

a Aſtu Aſtu pro aſtute: modo aduerbiū eſt al's nomen vt iā in aſtu venit. & vt inquit Tortellius eſt nomen græcum ſignificatq̄ apud poetas aſtutiā cuius origo vt ait Feſtus ex græco vocabulo aſtu deducitur quod oppidū ſeu vrbem indicat in qua qui conuerſati aſſidue ſunt cauti atq̄ acuti eſſe videbanē. b Dii veſtrā fidem Modo non inuocantis eſt ſed admirantis. & eſt figura per apoſiopeſim facta. c Mam vt omittam q̄ ei amorē Dicit ſic: cū dicere deberet. q̄d'ei amorē & difficillimū & cariſſimū confeci. d Virginē quā amabat. Apoſiopeſis ſecunda. Difficillimū quia virginē quem amabat cariſſimū quia a meretrice auara.

e Confeci. Primo quaſi oblitus dicti ſuperioris tranſit ad virginē. Deinde dedit cām ex abundanti: q̄ dixiſſet amorē cōfeci poſſet intelligi confeci expediui ꝓfeci. Aſt vero virginē cōfeci: q̄d intelligimus niſi hoc vnū q̄ inſultanter ꝓmenonē confecta virgine. q.d. ſupatam atq̄ deuictā. Nā ꝓprie hoc verbū cōuēit gladiatoribus his q̄ grauiſſimis vulneribus occubuerunt. Inde cōfectores feraꝝ q̄ feras fauciando trucidant. Sic Cicero in catilina. Gladiatori illi confecto & ſautio cōuenit. ergo ſeruilibus verbis velut iocoſe virgiliter iactanti rem cōfectā eſſe in puella virgine & nō exhibere Chere ædamnū vel negotiū a meretrice auara. f Id vero eſt. Vero niſi eēt ornatiuū nihil ſignificaret: g Quo mō adoleſcentulus meretricū &c. Optime non meretricis ſed meretricū dixit h Mature. Bene addidit fere eñ cito cognouiſſe obfuit. ſed id ad illecebrā fuit q̄ cognitus eſt cito. i Vt cū cognorit. Suauiter nō nouerit ſed cognouerit & dixit quod ē plenum ſpicatie. k Nihil videtur mundius. Bene videtur non eñ ſunt Et hoc dixit p cōpatiuū.

l Nec magis cōpoſitū q̄q̄ nec magis elegans. Bona varietas. Nā nec oīa p magis aduerbiū pfert. nec oīa p cōpatiuū gradū. Et more ſuo addidit magis ne dicere cōpoſitius elegantius vt ſupra hic nemo fuit minus ineptus magis ſeuerus m Que cū amatore ſui cū cænā. Vnū cū prepoſitio alterū cōiunctio. Et dē hec figura liptotes. n Liguriunt. Ligurire qui elegantur & more ſenū multo faſtidio ſuauiora quecq̄ deguſtat. o Quo pacto ex iure heſterno panē. Aut deeſt madidū aut maceratū aut emolitū. Nam apparet & ſordidū eis

k ij

& quasi acre vt Durus vtercꝫ panis' qui ex iure
hesterno sit commedendus. Cui contrariũ Salu
stius dicit de deliciis militum loquens. panes eñi
indies mercan inqt p Panẽ atrum. Hoc est vt
quidã volũt ex antiquitatẽ musidũ quasi panem
musidum hesterno iure accipientes diglutiunt.

.i.furantis .i.q̃ paulo añ pruliſti in nos .ſ.cõtrercuiſti

q
est adolescentulis. Py. Ego pol te p istis dictis & factis sce

.i.puniã nõ .i.sine pena .i.innocuus fueris,

lus vlciscar: vt ne impune in nos illuseris.

q Ego pol te pro istis &c. Miro artificio poetæ & ab initio nõ placatur pythias nec in grãs redit Chereæ: & insup nunc mirea parmenone irritatur magis vt per eã Parmeno terreatur: adeo vt per eum ingredi ad Thaidem cogatur senex. Et demũ per senem nuptiæ confirmentur. hæc ergo artificibus & eruditis Cetera spectatoribus poeta exhibet.

r In hac scena. xxi.

PyTHIAS PARMENO

Pythias simulata perturbatione sui Parmenonem
terret: atq; in principio vim magnã ostendit: deo
rum implorans fidẽ quasi in hoc negocio nihil
prosit humanũ consiliũ. s Proh deũ atq; ho
minũ. Hęc singula pferenda sũt pauido atq; at
tonito vultu. s Proh. Irascentis exclamatio est
& testantis seu inuocantis fidẽ. i. opem vel auxili
um deorũ. t Fœdũ. i. crudele. Salu. fœdi odi
v O infœlicem adolescentulũ. Plus est miseriã
adolescentis dicere pythiã qꝫ irasci ei. x O sce
lestũ parmenonem. Vt verba sunt pythiæ profe
cto miser adolescens cũ in eodẽ peccato irascitur
Parmenoni pythias non Chereę. y Miseret
me &c. Hęc oĩa quasi secũ loquitur: & fin
git se nescire qꝫ assistat parmeno z Quæ cẽsu. fu
tura exempla &c. Graues pœne quę possunt
ceteris documento esse exempla dicuntur.

.ſ.ripere .i.flagitiũ crudele miſeꝝ & afflictũ

r s .i.deoꝝ t v
Roh deũ fidẽ / facinus fœdũ. o infœlicẽ adole /

.i.scelerosum adolescentulũ

x .ſ.vt rã grauiter puniaꝝ
scentulũ: o scelestũ parmenonẽ, q̃ istũ huc ad /

.i.misereor ei⁹ chereę nõ .i.tale supplicũ

y .i.ideo
duxit. PAR. q̃d est? PI. Miseret me, itaq; vt ne id viderem

afflictã videndo talia .i.faciẽde vt ceteris sit documẽto no
.i.elapsa sum z q̃d tale arrẽpetur
misera huc effugi foras, quæ eẽ futura dicũt exẽpla / in eũ

crudelia fœda .i.qualis illa turbatio & cõmotio

a .i.nunq̃d
indigna. PAR. O iuppiter quæ illic turba est: nũnam ego

.i. gdiꝫ sum .i. erga vel in quo nõ q̃dẽ imitãda sed fugiẽda .i.efficiẽt
periꝫ? adibo. q̃d istuc pythias? q̃d ais? in quẽ exẽpla fient?

.i.plene rememoratis .i.destruxisti gnatosus illi fuisti .i.loco en
nucht
b c
PI. Rogitas audacissime p̃didisti istũ / quẽ adduxti, p eu /

.i.q̃n .i.das opaꝫ labenas .ſ.dicꝫ
d .i.decipe nobis
nucho / adolescẽtulũ dũ studes dare verba nob. PAR. q̃d

.ſ.de chereo .i.dic .ſ.q̃d factũ
ita aut q̃d factũ est? cedo. PI. Dicã. virginẽ istã: thaidi ho

.i.scis ne ex ho loco hęc ẽ ex athenis chremeẽ valde
e f
die q̃ dono data est: scin eã hinc ciuẽ eẽ / & frẽm ei⁹ eẽ appri

.i.certe .i.certis eẽ .i.stupefacit
g h
me nobilẽ? PAR. nescio. PI. atq; sic inuenta est eã iste vitia

b Rogitas audacissime. Totũ hoc terribile ẽ in gestu ac vultu pythiæ ac nimis vsitatũ & fœ / mineũ. c Perdidisti istũ quẽ adduxisti. Artificiose nõ accusat q̃d peccauerit aduersus Taidẽ quasi ex pœna adolescẽtis plus doleat qꝫ sibi irascatur Parmeno d Dũ studes dare verba nobis. Bene studes dare nec⁹ eñ dedisti.

e Scin eã ciuem hinc esse. Eam abundat quẽ admodũ supra quã amabat virginẽ eam cõfeci.

f Et fratrẽ eius esse apprime nobilem. Hęc ad

cherea .i.qñ .i.inopinatñ cognouit ipetuosissim⁹ siue turbu lentissimus

uit miser.ille vbi id resciuit factum frater violentissimus.

.s.ille frater .i.in primis cherea

PAR.Quidnam fecit? PI.colligauit primum eum mise/ indignando .i.colligauit

ris nodis.PAR.Hem.Colligauit.PI.Atq; equidem fecit

.i.nō colligaret cū exupentis est

orante:vt ne id faceret:thaide.PAR.Quid ais? PI. Nunc

.i.postea .i.stupratur⁹ .s.fieri

minitatur porro sese id facturum quod mœchis solet.qđ

.s.qđ solet mechis .i.vellē vidisse fieri .s.chremes

ego nunc̄q; vidi fieri /nec̄q; velim.PAR.qua audacia tan/

.i.tā enorme facinꝰ .i.audēret admittere .s.facinꝰ audere ipsum verū

tum facinus audet? PI.quid ita? tantum? PAR. An non

cur dicis

stupratore z adultero,

tibi hoc maximum est? quis homo promœcho vnc̄q; vidit

.i.oppumi .i.aliquē

in domo meretricia deprehendi quēc̄q? PI.Nescio.PAR.

.i.sed ignores assero tibi .i oīb

vt nō

at ne hoc nesciatis pythias:dico /edico vobis /nostrum esse

chercā .i.filiū heri puta lachis indignātis z dolētis .s.đ filiꝰ heri ē

verū

illum herilem filium.Pl.Hem obsecro an is ē? PARM.

nō aliquā chereā violēriā .i.ꝑmittat .i.certe

ne quam in illum thais vim fieri sinat /atq; adeo autē cur

.s.defensurus cū .i.aspice ꝑsidera .i.agendū suscipias videlicet

non egomet intro eo? PI. Vide parmeno quid agas /ne

nō .i.occidatis chremes cū thaide

nec̄q; illi prosis:& tu pereas:nam hoc putant: quicquid fa

.i.a tua techna,z arte .i.moliar

ctum est:ex te esse ortum.PAR.Quid igitur faciam mi/

.s.pdiisse ꝑfectū esse

.i.nibo faciūdū .i.in ꝑspectu adest .i.ex agro

ser:quidue incipiam? Ecce autem rure video redeuntem

parrem sent elegit se dicturꝰ .i.cū̄ quis

Hercule

senem.Dicam huic /an non.dicam herde.& si mihi ma/

cheree .i.succurrat

gnum malum scio paratum:sed necesse est /huic vt subue

.i.sapiēter dicis seu loq̄ris .i.in domū thaidis ...torā seriē facere

.i.discedo

niat.PI.Sapis,ego abeo intro.tu isti narrato omnem ordi

qualiter

nem.vt factum siet.

terrorem & gratiam aucta sunt.Nam primo virginem posuit: post ciuem. ad vltimum nobilis sororem.

g Nescio. Perturbatur Parmeno:nec negare potuit:nec consentire volebat.sed quasi defensionis loco dixit nescio.

h .Atqui sic inuenta est. Facile est vt credat quod nesciat ergo Pythias non laborat vt suadeat ciuem esse. At qui sic inuenta est. magnum honorem incutit audienti.non accusando sed miserando Cheream.

i Frater violentissimus. Hoc inuentum est quod daretur ad nobilem.

k Quidnam fecit? Hoc dicit Parmeno intercipiens sermonem.& interrogat ideo vt accelleret ancillam quæ longiora narrat.

l Colligauit primo eum miseris nodis. Mira tarditas ad torquendum parmenonem.simul etiam relictus ad succurrendū locus.

m Colligauit. Indignando & exclamando præ timore & ira repetiuit idem verbum a Pythia prolatum.

n Atq; equidem fecit orante &c. Adeo violentissimus & recte hoc additum ne speret auxilium de Thaide.

o Nunc minatur porro. Bene minatur:vt succurrere possit ei qui nō sit passus.

p Quod solet mechis. Vt forte qđ abscindet det illi vitilia vel alia.

q Quid ita tantum. Nimis callide Pythias hunc dicit violentum.& tamen iniustum: audacem q; dici non patitur:sed defendit vt magis terreat Parmenonem.

r In domo meretricis deprehendi quenq;. Causa finalis virginem ciuem apud meretricem vitiauit:mercedem offert:petitur ad supplicium.

s Nescio. Quā astute dixit nescio:ne laborās ad contradicendum amitteret fidem simplicis psonæ ac veraˢ dicentis. Vult enim magis minas officio fungi q; persuadentis.

t Dico edico vobis. Vt supra.Vbi quæram: vbi inuestigem.Dico tibi Pythias.Edico omnibus tuis.ergo ad vniuersos vtrumq; refertur.

v Obsecro an is est. Insultantis vt in Phormione.hoccine eras.nam sciebat eum esse.

x Nec̄q; in illum Thais vim fieri sinat. Quā bene prouidet Pythias quæ equidem o.n.n.s.i.t.:

y Nec̄q; illi prosis & tu pereas. Totum hoc ad id adddidit vt senex intromittatur ad cōfirmādas nuptias:sed poeta hoc agit personæ nesciunt.

z Quid neincipiam. Perficimus mediocria: incipimus ingentia.

a Ecce autem rure video redeuntem senem: Choragii est administratio vt oportunei proscænium.

b Dicam huic an non Quod nō esset verisimile nisi dubitasset.Quid em̄ ad Chream pertinet si quid ad ipsum pertinet dubitat.

c Scio paratum sed necesse est. Hęc causa dubitandi fuit q; hic Parmenonis illic adolescentis periculum cernitur.

d Sed necesse est me huic dicere. Subaudiendum est vt sit sēsus necesse est dicere. Asyndethon & inferendum est.quod sequitur enim propterea vel quid .ale.

e Sapis. Sapis dicit non videns quid futurū sit sed tamen desisse contenta.

In hac scena. XXII.

Annotandū q̄ huius senis nomē apud Therentiū nō est apud Menandrū Symon dicitur.
A Ex meo ppinq̄ rure hoc capio cōmodi. Firmat status mentis trepidantis senis vt appareat quā inopinato malū omne fieri possit quod ipm supius etiā in parmenone seruatum est Imparatis em̄ mentibus mala maiora sunt. ergo nunc tā ocios⁹ incedit senex. vt neq; mores icrepet neq; q̄q̄ suspiceā mali. Sed agat grās pxie ville cuius būficio nō sit qd in vrbe agerēt filii et nunc adest vbi opus ē pcte. Et vide hanc causā fuisse cur nō ad villā diuerterit cū oēs villas sub urbanas eē comoditatem nūc ipam explicat & oñdit. b Neq; agri neq; vrbis. Tragicus apparatus delicias memorat q̄ picula cognitur⁹ ē.
c Odiū me vnq̄ pcipit. Fastidiū ex abūdātia ē.
d Vbi satietas &c. Suffecerat ad hāc sententiam duos supiores versus. sed energia est sentis eloquii faceti & garruli e Sil' cōmuto lo. Mira breuitate duas res explicuit. sil' vbi satietas est deest nā cæpit. p cepit. Satietas odiū. ab eo qd' pcedit id qd' seq̄tur. f Sed ē ne nr̄ille parmēo Certe ipsus ē & dubitauit & firmauit postea vt pote senex visu iā lāguido atq; ocul' etate defessis
g Qnē pst⁹: parme. Inquit noue. nō cui pst⁹ lare sed quē dixit aliter Tullius q̄ tibi ad forū aure liū pst⁹ larent. Prestolari ē pst⁹ eē & appere hoc ē obseq. h Quis hō ē. Quare q̄s hō. cū preuiderit venientē. Vtq; nō vult videri puidisse. neqd fallacie passe videat sic & in Andria. Quasi de improuiso respice. vel quia pturbat exanimatus. q dū qd apud Thaidē gerat auscultat nō videt se nē. ppius accedere quē lōge viderat. An vero id circo hoc fingit. q̄a quod pabat dicere de cherea postq; cominus ventū est non audet loq̄ lingua heret metu. Vir. Vox faucibus hesit. i Quid trepidas. Instandū est seni ad audienda q̄ de facili nūq̄ fateret pmeno.
k Satin saluæ. Integre recte cōmode. Plautus ni trinūmo bñ valens tuus atq; amicus. Satin salue dic mihi nūc aduerbiū est. pductio est ē lra. Sal'. Inde ortus sermo pcōtātibus vtrūq;. Satin salue que grati ducibus suis quātis familiaribus copiis agerentur. l Here primū te arbitrari &c. Quot añ narrationē cōfirmatio inducit cōtra morē & pcepta ē sed merito: q̄a cōturbatus est licet simil' vt nō possit dicere. m Qu cquid hnius. Absolute vt supra & quicquid huis feci causa virginis feci. aut deest rei vt sit huius rei Stomache: n Quid? Interrogat: q̄s em̄ ante crimē quā obiiciat aut pponat neget.
o Recte sane interrogasti. Docte Terentius ipe se reprehendit nō ordine factū est pōt timore & cōscientia p Emit q̄n dā phedria eu. Vide narrationē a necessariis & vrgentibus ceptā: id qd' rei cōditio cogit fateri. q Quē dono huic daret. Nō dixit cui daret alter ab amoris mentiōe cepisset. Et huic more suo dixit potius q̄ meretrici q etiā interrogatus Thaidi po-

LACHES SENEX PARMENO

.s.vrbi agello .i.pcipio hāc cōmoditatē
a ego laches b| nāq;
X meo ppinq̄ rure hoc capio cōmodi neq; agri /
reditū .i.nūq; sum, satietate defessus .i.capere me
c d fastidiū reditū
neq; vrbis odiū me vnq̄ pcipit. Vbi satietas cœpit fieri sil'
.i.discedo ab vno loco: ad alīd .s.pmeno
f vtrū
cōmuto locū, sed est ne hic noster pmeno? certe ipsus est.
.i.expectas .i.mercenarius .s.d;me allo quitur
g
quē pstolare parmeno hic añ ostiū thaidis? PAR. q̄s hō ē
interficio, capitis dñe .i.expectas manes
hem saluū te aduenisse here gaudeo. LA. quē prestolare?
occidi q̄si fixa manet vel imobilis ē .s.mali .i.times
.i.ex timore metuētis i
PAR. Perij, lingua heret metu. LA. Hem qd ē qd trepi /
satis ne recte cōmode, integre sez te habes vel res
k l rnde
das satin salue. dic mihi? PAR. Here primū te arbitrari id
.i.q̄d; neq; est .s.ret sez de suppositōe cherete et eo deceptione
m .i.meo vitio ipedire
qd' res ē velim. qcqd huius factū ē culpa / nō factū est mea
.s.dicis facerū factū ipsum
n o
LAC. qd. PAR. Recte sane interrogasti. optuit rem prius dicere incipit narrare thaidi
p q
narrare me. emit q̄ndā phedria eunuchū / quē dono huic
.s.daret vt daret
daret. LA. Cui? PAR. PAR. thaidi. LA. emit? Perij her /
.s.emit libeat vt dicerū ē .s.ee phedria .i.deinde
r s
de. quāti? PAR. Viginti minis. LA. Actū ē. PAR. Tum

.i.canentẽ citharã filiꝰ altus indignãtis excãdescẽtis virũ
quãdã sidicinã amat hic chrea. LA. Hem. quidꝫ amatꝫ an
qꝫ fiducia mereri et .f. in vrbẽ athenas .f. qꝫ amat phedria
r v
scit iã ille qd meretrixꝫ an in astu venitꝫ aliud ex alio malũ
dñe .f. vt indignãtib⁹ qꝫ tmp llã cũ ad id faciẽdũ aut inducã
x .i. inspicias situs oculis
PAR. Here ne me spectes, me ipulsore hoc nõ facit. LA.
.i. cessã excusando re .i. digne q furcã feras .i. dcqd sit
.i. loqui y z .f. repunã a
Omitte de te dicere. ego te furcifer si viuo sed istud: qcqd
.i. explica chrea b .f. qui fuerat emptus
est. primũ expedi. PAR. Is, p illo eunucho ad thaidẽ dedu
.i. virũ ne sꝫ deducẽ⁹ẽ chreã rãqꝫ cẽ mechꝰz
c d adulter
ctus ẽ. LA. Pro eunuchon? PAR. Sic ẽ. hũc, p mœcho po=
.i. ceperũt in domo thaidis peri
c
stea cõphendere intus /& cõstrinxere. LA. Occidi. PAR
.i. pfidera vide .i. virũ referẽdo ad pstrictũ, chreã
f pliquid g
audaciã meretricũ specta. LA. Nũqd ẽ aliud mali damni
ad emptõẽz eunuchi .i. restat supest .f. illud dũraxat, qõ dicit in domũ
h cur tardo
ue /qd nõ dixeris reliquũ? PAR. tantũ ẽ. LA. Cesso huc
.i. violẽter ingredi i .i. supplicũ
intro irrũpere. PAR. nõ dubiũ ẽ qn mihi magnũ ex hac
.i. pper. hãc deducẽẽz cõprehẽsionẽ vel, manifestationẽ .f. vt succurrat cheree pri=
.i. optent .i. manifestatõẽz pri chranti
re sit malũ /nisi qa necesse hoc fuit facere. id gaudeo /pro /
f. meretricib⁹ .i. occasionẽ
pter me hisce aliqd cẽ euẽturꝫ mali. nã iãdiu aliquã causã
laches ppter quã .i. magnũ? nobile facim⁹ .f. cãm, facinoris
m n o
qrebat senex /cꝫobrem aliqd insigne faceret. is nũc reppit

tius dicturus est qꝫ vt nomẽ dicat q offendit sẽ=
nex. Eunuchi etiã solius mẽtio est nccaria: qa di=
cturus est p eunucho deductũ Cheream.
r Actũ est. Despantis verbũ dẽ q etiã supra :
s Tũ qndã fi. Extenuatio crimis est qd virgi
nẽ cp ciuẽ vitiauerit. Tũ qꝫdã fi. Mire & nccario
variauit: ille emit vt eunuchũ mittat ad Thaidẽ :
hic emit vt deduci se p eunucho velit. t An i
astu venit. In astu in vrbẽ suã de pyrrheo. Cre=
do tñ cp nõ inepte in astu eẽt vnũ nomẽ vt an in
astu venit. i. iners sine astu venit &c. v Aliud
ex alio malũ. Hoc sapati dixit sẽnex fixis i pmẽo
nẽ oc'is. x Here ne me a.i.m.n.f. Ipm accu=
sat cõscia: nõ emi qd leuius ẽ dixit: me, sciẽte: cum
plus inferat me ipulsore. y Ego te furcif. Mõ
ois sequicia comica aut in cõmutatõe ẽ aut in ap
paratu verboꝝ. z Si viuo. Aposiopesis te
vlciscar: qa nccio seqt a Si istuc qcqd. Inuẽta
cã cur supplicia differanꝫ donec vxorẽ ducat che
rea & ipe purget pmenonẽ scdm argumẽta q si ;
bi ipe, pspexit, iussu coactuꝫ fecisse & impio he
rilis filii sui. b Is, p illo eunucho a. T. d. est.
Deductus ẽ vñ deductor ille sceleratꝰ. c Pro
eunuchon Nõ iterrogat sed exhorresçit tũc pro
mœcho postea. Bñ studuit Teren: p bis nũero di
cere: &, p eunucho & p mœcho q̃si excusans di=
xit nã vere i virginẽ atticã nõ, p eunucho sed mœ
chus. d Sic ẽ hũc, p mœcho p. Bñ vtrũqꝫ qa
neqꝫ eunuchus ẽ q vitiauit virginẽ neqꝫ mœchꝰ.
qa in domo meretricia: & specta qꝫ oratorie, trã
tulerit mentionẽ vitiate virgis : p mœcho ingt
vt culpã Chereæ sub meretricis accusatõe celaret:
Hũc, p mœcho: bñ tecũ, p qa neqꝫ eunuchꝰ. quia
ephebꝰ: neqꝫ adulter qa amator. e Cõphẽdere
i. e. s. Quo dicto vim ingẽtẽ inferri significat che
ræ cõphẽdere significat strictũ aliquẽ in facinore
dephensũ f Audaciã me Maior emphasis accusatõis est: p pluralẽ nũerꝫ
peti meretricũ cõtũelias. audaciã meretricũ: oratorie auertit irã sẽnis a se: & a Chrea' atqꝫ deriuat in meretricẽ. g Nunqd
est aliu. m. d. Bñ iterrogat qa ois inuitus seruitus dicere videbat: cũ & dãnũ malũ sit de proxio collatũ: discernitur & dã=
nũ ad emptionẽ eunuchi: & malũ ad cõphensũ ptinẽt & cõstrictũ Chreã. h Cesso huc intro. In tantã formidinẽ cõie=
ctus ẽ sẽnex: vt nõ miremur qꝫ tãcito nuptias firmet: & ephebi & virginis cꝫuis honestæ: tũ qa exingẽti metu vel, digno ma
trimonio filii vitã pacisci vellet. i Nõ dubiũ qn. m. m. m. Suaue ẽ nescire psonas qd agat pocta. ita nõ pclitatur pmẽo
k Propter m:. Plus dixit cꝫ si p me diceret. l Histe aliqd. Meretricib⁹ nõ adolescẽtibus & itẽ pluralr suo more. vt au=
daciã meretricũ specta' & nõ ppeti meretricũ. m Quãobrẽ a. i. f. Manifestus hoc Menãder explicat iãpridẽ infestũ mere
trici sẽnẽ post corruptũ ab' ea phedria: nũc demũ se iuẽtã occasiõe vidicaturꝫ n Quãobrẽ. cꝫuis dixisset cãm itulit cꝫobrẽ
insigne aliqd magnũ & nobile factũ facturus dixit. o Nunẽ repperit. Prouerbiũ in eos q ipi se produnt. quia sẽnex
nõ facile caperetur nisi emitteret vocem noctu.

In hac scena. XXIII.

PYthias egreditur: veluti irrisura Parmenonẽ: vt ipa putat. egredi autem a poeta cogitur vt doceat populũ quid intus egerit senex. ergo persona cachinans inducitur: quẽrẽs Parmenonem: aspectu eius eius ob nimiũ risum vix loqui posset.

a Nunc᷑ edepol &c. Rara est euenire quid velis & q̃ maxime vel id rarum magis. Dixit nñ quã. & iam diu. quasi diceret in longo temporis spacio nulla temporis parte quod magis vellem venire mihi euenit. b Intro ad nos venit errãs Non gressu eerans nec via: sed animo & opiniõe c Mihi solæ ridiculo fuit Regulariter dicitur soli: non recte solæ sed antiquæ vt alibi. hoc ipa in itinere altere dum narrat forte audiui:

d Quid hoc autem est Ridentem minatur Parmeno.

e Quid rides: pergin: Ex his verbis ostendit q̃ multum rideat petulans puella.

f Ha ha he pertũ. Perii proprie hoc verbum ẽ aptum quasi sit lassa ridendi.

g Nunc᷑ pol stultiorem hominem vidi. Rogitas: quasi narratura videbatur: & rediit ad insultationem. h Quos ludos prębueris intus Ex errore & metu nimio scenis credentis constrictum filium se offensurũ in domo meretricis.

i At etiam primo callidum ac disertum credidi hominem. Hęc omnia sicut in scæna pronuncianda sunt: vt risu interrumpi verba puellę videantur. maioris q̃ insultationis esse: si is q̃ fatigata risu est iterum dicat se ante de illo multũ risisse qui illicita crediderit. Non autem hoc ideo dicit: qui personæ suæ fidem deroget: sed q̃ res incredibilis fuerit quã illi persuaserit: aut certe si credẽdũ fuerit: non autem statim: neq̃ exanimata neq̃ facta rei cognitione.

k Illico ne credere. Obiurgatio de tempore.

l An non penitebat flagitii. parum videbat Ipse alibi. Quantum hic opere. f. p. Plautus in truculento. penitet ne te q̃ ancillam solam nimis erumpere. m Ni miserum insuper Duo obiicit: vnum quod male consuluerit: alterũ q̃d male prodiderit consilia sua. Et bene indicares. Nam indicium dicitur eius qui vna peccauerit. Item ad timidam parmenõis miserum dicit adolescentem: eo modo quo Iuno accusans venerem ait an miseros troas a. o. Siquidem agimus cũ ab his qui falso rei sunt in auctores culpam sceleris remouemus.

n Quid est iam scis te periisse. Hoc non stupentibus ac culpã patientibus dicitur. Guido fatentibus. Quid est. Modus interrogandi ridendo illum qui prius non poterat intelligere quod ei dicebatur. o Hem quid dixti pessima. Nunc demum intelligit Parmeno se esse delusũ.

Etiam rides. Apparet eam ex huius stomacho vehementius cachinare. p Nos irridere. Nos supbius dixit q̃si diceret me

q Verum. Irridentis interrogatio.

r Sed in diem istuc parmeno est: fortasse. In longam dilationem. vnde dilatio dicta est diei. p latio. s Tu iam pendes. Iam nimiam velocitatem significat.

t Denobilitas a. f. Duas res significat simꝫ & cogis flagitia facere & facientẽ indicas.

q Vterq; exempla in te edent. Noua ac merita in te tormẽta quæ pro exemplis narrantur quę documenta sint ceteris ne delinquant exempla dicuntur & edent: & edet legitur. Si edent figuratũ est: si edet recte: Et plus est edet q̃ dabit.

x Nullus sum. Hoc secum Parmeno.

PITHIAS PARMENO

.s. et longo tpe

o Vnc᷑ æpepol quic᷑ iamdiu quod magis vel
paulo añ laches

lem euenire mihi euenit / quã q̃ modo senex
in domũ alucinar⁹ loco .s. is senex pythias

b c
intro ad nos venit errans. mihi solæ ridiculo fuit. quæ q̃d
.s. sola .s. q̃ tãto tpe rideret ꝓpter

d
timeret sciebam. PAR. quid hoc aũt est: PI. Nunc id pro
.i. ex eo in meduñ pmeno

deo / vt conueniã parmenonẽ. Sed vbi obsecro is ẽ. PAR
.i. mene. .i. ecce eũ

Men. q̃rit hæc: PI. Atq̃ eccũ video. adibo. PAR. quid est
fatua .i. q̃d significas .s. tanto; cachino .i. vtrũ nõ cessabis

e f
inepta: quid tibi vis: quid rides: pergin: PI. Ha ha he. Pe
.i. defatigata .i. infelix .i. affectu tanto risu cur .s. me rides

rij. defessa iam sum misera ridendo te. PAR. q̃d ita: PIT.
.i. inquins .i. q̃ tu sis

g
Rogitas: nunc᷑ ædepol hoiem stultiorẽ vidi te: neq̃ vide-
ridentis .i. sufficienter .i. loco .i. in domo rha idis .i. sed

h
bo. ha nõ satis põt narrari quos ludos præbueris intus. At
.i. in principio cũ te cepi cognosco .s. te esse

.i. astutũ .i. oportune deserere potẽ de re aliqua

etiã primo callidũ ac disertũ credidi hominẽ. PAR. quid
q. d. q̃d peris q̃d sit verũ

i
est: PI. qnid illico ne credere ea quæ dixi / oportuit te: an
.i. suadente ꝙ stulo chereã

non pœnitebat flagitij te auctore / qnod fecisset adolescẽs
.i. pteritã .s. suo .i. pderes ipsum adolescenti

m
ni miserum insuper etiã patri indicares: nã q̃d illi credis
.i. quẽ animũ credis fuisse illi chereti .s. vestem cunuchi

.i. q̃n
animi tum fuisse: vbi vestẽ vidit illã esse eum indutũ pa /
nunc .i. male re habere

n o
ter: PAR. q̃d ẽ. PI. iã scis te periisse: PAR. Hem q̃d dixti
.i. ꝓbissima pernitãtissima .i. ꝙ cũ verũ .i. festiuũ ꝙ iucundũ

dicẽdo mihi q̃d pri⁹ dixeras

pessima an mẽtita es etiã rides ita ne lepidũ tibi visum ẽ sce
.i. flagitiũ illudere valde vel plurimũ certe

lus nos irridere: PI. Nimium. PAR. Si quidem istuc im-
.s. nimiũ sine pena .s. q̃ discrim; pena me .i. rependã vices in malã prem

.i. feras q g hercule

pune habueris. PI. Verum. PAR. Reddam herde. PIT.
.i. longã dilationẽ .s. dictis .i. imitrãdo pollicis certis

r
Credo. sed in diem istuc parmeno est fortasse / quod mini
nũc statũ .i. infamas deturpas .s. chereã

s .s. penas meritas lues t
tare. tu iã pendes. q̃ stultũ istũ denobilitas adolescẽtulũ fla
.i. turpitudĩbo .i. prodis pñ ꝙ mñ .i. documẽta seruis .i. ꝓsternat⁹ sum ac sc
adolescentulũ v efficient ꝙ null⁹ essem

gitijs & eũdẽ indicas: vterq; exẽpla in te edẽt. Par. null⁹ sũ PI.

.i.talis .i.p intro ductõe ad tha.loco⁹ eunuchi .i.ipensus a⁹chrea

f Hic pro illo tibi munere honos est habitus, ab eo. PAR.
manifestatõe quãfeci de chrea patri suo occidi
3 Egomet meo indicio miser: quasi sorex; hodie perij;
a :hoc anial

Confessorẽ te faciã soricia venia. a Quasi sorex hodie perii. Quia latere potuit nec occidi si facerem.

y Hic pro illo tibi munere honos est habit⁹ ab eo. Pro munere & honos numeri singularis q rumigerulis p̃beri solet. z Egomet meo iudicio miser quasi sorex. Proprijũ soricũ est: vl stridere clari⁹ q̃ mures: vel strepere magis cũ obrodunt friuola: ad quã vocẽ multi se intendentes q̃uis per tenebras noctis transfigunt eos. Plautus

Scena. XXIIII.

GNATO THRASO

.i.cur expectatõe .i.q̃ mẽre .i.in domum
b fiducia thaidis
Vid nunc⁹ qua spe / aut quo consilio huc im⁹
.i.faciendũ suscipis .i.peris q̃d incepro
d vrũ e
quid inceptas thraso⁹? THRA. Ego nec⁹ vt thai
tradam .i.p̃cipiat velit .i.q̃ ru dicis
f
di me dedam / & faciam quod iubeat. GNA. Quid est.
.i.cur .i.thaidi seruã .i.e ego seruã thaidi
uir fortissim⁹ h
g
THRA. Qui minus huic. q̃ hercules seruiuit omphalæ;
.i.tuũ .i.pbo exẽplũ ruũ .i.rundẽdo; deprimi atq̃ de
i pon
GNA. Exemplum placet. vtinam tibi cõmitigari videã
illo genere calciamẽto .i.fores thaidis thaide
k .i.putefacere sune
sandalio caput. Sed quid fores crepuerũt ab ea⁹? THRA.
chreã iõ mirãt
l
Perij. quid hoc autem est mali⁹? hunc ego nunc q̃ videram.
.i.cur .i.ex dome thaidis .i.prodit exit
.i.festinans
etiam quidnam hinc properans prosilit⁹?

b Quid nunc⁹ qua spe. Reminiscere hunc esse qui supra militi dixerit de Thaide iamdudũ te amat: & rursus iam tibi hęc aderit supplicans vltro: & hinc videbis quos exitus habeat assentatio. nam idem militi auctor fuit summe desperationis. Et animaduerte q̃ semp a mensa Gnatonem inuito sequi vbi dicit. Hanccine ego &c. Et bene ait qua spe. & quo consilio tanquã omnia expertus: & nec muneribus gratus: nec terroribus metuendus. c Quid nũc qua spe. A parasito intelligitur quid agat miles: sed ad hoc inducitur interrogare ip̃m militem vt populus audiat quo consilio veniat ad Thaidem. Item summa desperatio est apud militem reconciliãdæ amicæ ad hoc vt æq̃ aio ferat admitti phedriã dũ ipe q̃q̃ recipiat nã ne vt erit fine fabulę cõtristãd⁹ d Quid iceptas Thr. Incipere magnorũ facinor⁹ & audaciæ. e Vt Thaidi me dedam. Post inductionẽ belli: & instructionem pugnæ qd sequtur nisi deditio impatorum.
f Et faciã qd iubeat. Proprie. nam in deditiõe victores iubent victi obsequũtur. g Qui minus huic q̃ hercules &c. Terentius exprimit consuetudinem: in qua ignauis rationes terminũ & exempla suppeditant. nam & sic supra de pyrrho. h Seruiuit Omphale. Omphale lidiæ regina fuit quæ herculem sibi seruientem etiam ad lanificium compulit cũ ipa calathum & colum cultus q̃ fœmineos cum sagittis & daua leonisq̃ tegmine mutasset. i Vtinam cõmitigari tibi videam. Cõmitigari est tundendo deprimi atq̃ deponi. k Sandalio caput. Plus dixit caput q̃ aliam partem corporis vt alibi dicere verberari: & mire calciamento caput. Sandalium genus calciamenti est nostra tempestate ditũ sandalia illi calcei q̃bus vtitur papa & episcopi in celebranda missa q̃bus nec pes totus tegitur: nec nudus terre allidit. Dicũt insup sandaliũ q̃dã esse puũ pannũ quo operiũtur equi magnatũ vt pape cardinaliũ. l Perii q̃d hoc aũt mali est. Eunuchi habitu Chrea sed virili confidentia prosilit: & ad militẽ velut noui ritualiterret aspectu. m Properans. Properabat enim præ gaudio quęrens Parmenoem cui suum gaudium impartitur.

In hac scena. XXV.

Persona Cherea est feruens gaudio. vt adolescentuli est in prosperis rebus. Et non mirum si insane exultat nuptiis qui iamdudum obid solum q̄ vicinauerat virginem letabatur.

A O populares. i. vos q̄ estis de populo: Aut qui habetis auram. i. fauorem populi iudicetis an sitis fortunaciores me. b Nemo hercule q̄sq̄ & interrogauit & rndit sibi & est parelcō terciū. Abūdat quisquam.

c Cui tam subito tot contigerunt. Tam qualitatis & q̄titatis est. d Quid hic letus est. Inuenta persona est ad quā gesta hæc narrat Cherea vt ppl'us & miles instruantur quid intus geltū sit

e Iuuentor inceptor. Inuenire sapientis est accipere audacis. Perficere constantis. ergo plēa laudatio est & constat hoc cherea laudatiue dicere. Nam in subditis solum consilium attributurus est parmenoni.

f Scin me i quibus sim gaudiis. Silepsis. Et nota scin me cum sufficeret scin. ergo me abundat & est figura.

g Scis pamphilam meam inuentam. Amatorie dixit meam. Vel potius sponsam meam q̄ amo. h Scis sponsam mihi. Et est sponsam nunc participium.

i Audin tu hic quid ait. Hoc vultu mutato & perturbato dixit.

k Amorem omnem in tranquillo. Bene in trā quillo quia mari & tempestatibus omnis amicę mobilitas & instabilitas cōpaī. Sic Oratius

l Thais se patri commendauit. Hoc etiā qd profuit quia vna est domus post pamphili nuptias. m Inclientelam & fidem. In clientelam vt ametur. In fidem vt defendatur. Clientela dicit cliens. Est autem cliens consultor qui patronum sequitur. seu aduocatum vt ab eo causa ipius clientis agatur. Et illa clientela dr illa defensio & illud patrocinium. Capi etiam potest pro illa amicitia quā conciliat sibi aduocatus cū clientibus causas eorum defendendo vt hic aduocatus multas habet clientelas. i. quod inepte dicit multas practicas. Aliqui codices habent. dictulam. i. famulam.

n Fratris igitur tota est Thais. Bene tota: vt ne expte quidem sit militis.

CHEREA. PARMENO. GNATO. THRASO.

i.o gratiosi z ppli grati i.hoc ep̄e i.felicior

a

Populares. ecquis me hodie viuit fortunatior?

rndit .f.est fortunatior me .i.oino certe

b

nemo herde quisq̄. Nam in me plane dij pote

.i.pbuerunt .f.mihi repere

c

statem suam omnem ostendere? cui tam subito tot conti

bona.pspera .i.cur cherea

d

gerunt cōmoda? PARM. Quid hic letus est? CHRE. O

.i.deliciarum tāq̄ sapiēs

e

parmeno mi. o mea voluptatū omnium inuentor sinceptor

tāq̄ ps̄tans .i.verū scis ne

f g

fectior? scin me in quibus sim gaudijs? scis pāphi-

.i.quā amo cognitā cōptā .f.esse .i.acceptā esse

q.d.ingenuā

h

lam meam inuentam ciuem? PAR. Audiui. CHE. scis

.f.esse .f.pmissam .f.q̄ pāphila tibi cōpmissa

sponsam mihi? PAR. ita medij amēt bene factū. GNA.

.i.audis na cherea deinde .i.sed

i

Audin tu hic quid ait? CHE. Tum autem phedrie meo

.i.in tuto sine perturbatōe

k .i.vnica est

fratri gaudeo esse amorem omnem in tranquillo. vna est

i.manslo lachi .i.in pcerōcj .i.fidelitatē

l m

domus. thais se patri cōmēdauit i clientelā: & fidē nobis de

phedrie est tota

n

dit se. PAR. Fratris igit thais tota ē? CHE. scilicet. PAR.

Iam hoc aliud est: quod gaudeamus, miles pelletur foras.
CHRE. Tum tu frater: ubiubi est: fac q̃p primum hæc au
díat. PARME. Visam domi. THRA. Nunquid gnato
dubitas, quin ego nunc perpetuo perierim? GNA. Sine
dubio opinor. CHE. quid commemorem primum / aut
laudem maxime: illum qui mihi dedit consilium vt face=
rem, an me qui ausus sum incipere: an fortunam collau=
dem, quæ gubernatrix fuit, quæ tot res tantas / tam opor=
tune / in vnum conduxit diem: an mei patris festiuitatem
& facilitatem? O iuppiter serua obsecro hæc bona nobis,

o Miles pelletur foras. Sunt gaudia ex nr̃is bonis: sunt gaudia ex alior̃ malis hostiũ aut inimicor̃: ergo vtrunq; genus gaudior̃ complexus est. p Visam domi. Bene domi quæritur amator excluſus: nam neq; ruri neq; in foro est.
q Perpetuo perierim. Quia illud periisse sup̃ temporale videbatur. & hic iam militi neq; seruiendi amicæ vt apparet prębetur locus.
r Sine dubio opinor. Quia nunc quis dicit p̃petuo periisse. Quid em̃ opus hac exceptione, est quando nemo ita perit temporaliter pereat. & postea non sit perditus. Correxit parasitus stulti dictum militis. non illum ppetuo sed sine dubio periisse opinari respondens: non est em̃ contrarium id opinor te periisse cõfirmatur miles vt post tanta munera ex despato supplex ex supplice patiens riualis existat. s Quid cõmemorẽ primũ. Diaporesis oratoria familiaris laudantibus. Cice. Vnde igitur potius incipiã. hoc autem fit vbi omnia & magna videntur & paria.
t Illũ qui mihi dedit consilium. Attribuũtur p̃sonis consilium facta casus & orationes. ergo hic laudatur consiliũ parmenonis: factum Chęreæ: casus fortune: idem vt euentus oratio sanis.
v Dedit consilium. Tria sunt inuita hoim consilia facta successus. Consiliũ animi est factũ corporis: successus fortunæ x Quæ tot res tantas tam oportune. Bene tot res quasi diceret eunuchũ pro quo duceretur cõmendationẽ virginis: absentiam meretricis: occasionem vitii inferendi: patris interuentum nuptiis. y An mi patris festiuitatem. Etiam patri laus impartienda est: nam non erat transeundum festiuitatem qua & festiuus amator nõ obstitit quod ignouit vt facilis. vnde festiuitas in dictis: facilitas vero in aĩo & factis. festiuitatẽ lætitiam vt festiuus dies est.

PHEDRIA. CHEREA. THRASO. GNATO.
I vestram fidem: incredibília parmeno mo
do q̃ narrauit: sed vbi est frater. CHEREA.

In hac scena. XXVI.

cito interuenit Cherea vtputa qui dormierat & audierat quæ gesta erant apud Thaidẽ ex parmenonis relatione & præadmiratione eor̃ q̃ audiuit facta erumpit in exclamationẽ hanc ad deos factã. a Quæ narrauit. Nimius affectus in vtranq; partẽ defectus orationis amat. ẽ

erg o eclipſis: deeſt em̄ gaudio. c Satis credo: Sic dici nota agentibus ſolet recte ergo huic dici tur cui fiunt nuptiæ gaudeo & ille ſic reſpondet: vt amicis congratulantibus decet. credo aūt ideo quia multi ſeſe fingunt congratulari cū videant. c Mihi illam laudas. Mihi. ſ. gaudenti & q̄ bene norin amatorie hui. & mihi pronūciatione iuuandum eſt. d Perii q̄to minus ſpei eſt. Hic vero eſt ardor inſuauiſſimus vt Virgi. Foro moſum paſtor corydon ardebat alexim. quaſi di ceret. & pfecto ſic & ſapientes ſpe maxime ad a / morem cogūtur ſtulti forma tantū. e Obſe / cro gnato in te ſpes eſt. Mire: quaſi deſperatis om̄ibus auxiliis abiecta nimis ſupplicatio indu citur. nā & obſecro & gnato id ſignificat: & in te ſpes eſt. f Quiduis faciam. Non eſt interro gantis ſed oſtendentis nō eſſe quid faciat. g Precibus precio. Nihil militi ſupereſt præ / ter preces vt victo & p̄ciū vt diuiti: mil igit aliud optat q̄ ſic res eant vt pſona Thaidis conueniri poſſit. Precibus precio. Aſintheta veluti afflicta & laſſa pronuncianda ſunt. precio varie: quia a / libi dixit precario. h Vt hereā. Vlti mū ge / nus beneficii eſt. i In pte aliqua. Non em̄ p tē dixit vt æqua in telligatur. k Tandem. Et deſpantis eſt & difficulter credētis. & nō eſt ad / uerbiū tpis ſed nūc ſaltē ſignificat. l Difficile eſt. Vultu & pnūciatiōe & aſſeueratione affir mandū eſt. m Si qd col. Eclipſis: ſiqd pro ſiqdē collibitū eſt officiū. n Noui te. Deeſt pficere. ſed vbiq; plura geſtu ſignificat miles: vt / pote in fantiſſimus. o Quiduis donū. Donū premiū eſt & munus p̄miū. ſed donū p̄miū diis dat. ſed munus p̄miū hoibus. nā ſepatim donū deor; eſt. p̄miū viro; eſt fortiū munus hoim. & donū munuſq; tā ante factū q̄ poſt factū dat p̄ miū nō niſi poſt factū eſt donū voluntariū: p̄mi um debet. oia ergo ordine pnūciauit primo do / nū: & ſic p̄miū q̄ſi vnā ptēoronis. donū vta lar / go hoīe. p̄miū vt a p̄claro facinore. p Premiū a me optato. Totū familiariter. nā optato dr & optari a militibus. q Si efficio vt mihi t. &c. Prouerbiale eſt p̄ſente abſente vt ſurſū deorſū vl tro citro & cetera hmōi. fanda infanda: iuſta iniu ſta: digna indigna: velit nolit. r Inuocato vt ſit locus ſp. Inuocato nō vocato ſignificat: In & auget & minuit dictionē. inuocat male intelligit p̄cibus vocabo cū ſit ideſt etiā nō mutando: q̄n vltro venire debeat in ſuā domum

pñs vel ppe .ſ. frater tuꝰ .ſ. te adeē ⁊ te res tuas .ſ. me gaudere meo gaudio ex ſnīa bñ geſſiſſe b

Præſto adeſt. PHE. Gaudeo. CHE. Satis credo. nihil eſt .i. nulla meretrix .i. gaudeo

thaide hac frater tua dignius: quod ametur. ita noſtræ om .i. fauorē p̄bens .i. cognatōi ridēs ē ⁊ amatorie dicta c rhaidē

ni fautrix ē familie. PHE. huic mihi illā laudas. THRA. .i. amore captor c

d Perij. q̄ntominus ſpei eſt: tanto magis amo. obſecro gna / vt me in hac re adiuues .i. cupis facere f efficiā

to. in te ſpes eſt. GNA. quid vis faciam? THRA. Perfice .i. p̄curio .i. doni h .i. faltē l

g hoc precibus / aut precio: vt hæream in parte aliqua tandē .ſ. id q̄ vis .ſ. facere l m capeſſas

apud thaidem. GNA. Difficile eſt. THRA. ſi quid colli .ſ. p̄ficere .i. tuā induſtriā .i. q̄libz n .ſ. vt herā apud eam o p

buit facile eſt. noui te. hoc ſi effeceris. quod vis donū / pre / .i. q̄ q̄me oprueris .i. habebis tolles .ſ. ferā a te donū

mium a me optato. id optatum feres. GNA. Ita ne? Thr. tra fiet q

Sic erit. GNA. Si efficio. hoc poſtulo. vt tua mihi domus q̄n tu eris p̄ñs .i. cū tu eris abſens .i. non mutabo .i. aperta ſit r

te p̄ñte / te abſente pateat inuocato. vt ſit locus ſp. THR. turo ⁊ firmo ſpōdeo .i. me parabo

q̄ ita ſerit vt petis s

do fidem futurum. GNA. Accingar. PHE. Quem ego .i. ſalut eloge vos ambo fratres t v

hic audio? o thraſo. THRA. ſalue te. PHE. tu fortaſſe q̄ .ſ. ea q̄ facta ſunt

facta hic ſient neſcis. THRA. Scio. PHE. Cur te ergo in .i. video te .i. locus in q̄b; moꝛaꝛ amica .i. viā ambo; clemēria v z .i. p̄ſius

his ego conſpicor regionibus? THRA. Vob; fretus. Phe. .i. ſcis ne p̄ſius eē debeas .i. p̄cipio .i. planicie pre vrbis .i. q̄ntū ſez eſt a b .i. inuenero

Scin q̄; fretus? miles edico tibi: ſi te hac in platea offendero poſt. hoc tp̄s .i. aliq̄ tpe .i. ducere debeas .i. nō illū quē putas c nō optee d

poſthac vnq̄: nihil eſt quod dicas mihi. aliū quærebā iter mihi fuit p hūc locū trāſeundū nō .ſ. velle facere ſic ſtat ſnīa e .i. moꝛtuꝰ es ſi hoc feceriſ f .ē honeſtū certū eſt

hac habui. Periſti. GNA. Eia haud ſic decet. PHE. dictū .ſ. vel ingeniū moꝛē inſtitutū .ſ. vt dicti eſt g h .i. inſolens

ē. GNA. nō cognoſco veſtr; genus tā ſuperbū. Phe. ſic erit q̄ dicturus ſum .i. breui ſermōe vſum fuerit bonū i l2 faciatis

Gna. Priꝰ audite paucis q̄ cū dixero ſi placuerit facitote:

miles edico tibi. Hoc cōtūelioſe & pprie vt militi; miles inqt edico tibi: b Si te hac in platea. Hoc eſt ſi vel caſu inuenero. & in platea inqt nō circa meretricis fores. c Nihil eſt q̄ dicas. Ni / hil pro nō vt ſit nō eſt q̄ dicas mihi. i. nihil eſt q̄ dicas prout ſic dicas mihi: vt ſit q; p vt: aut quod p q̄d. vt ſit dicas mihi cer tū eſt autē ſic veteres locutos eſſe. d Aliū querebā. Aut aliū p quendā poſuit vt ſit quendā q̄rebā. i. aliquē. aut aliū hoc ē nō quæ tu putas hoc eſt aliū nō Thaidē. ſed ſi aliā diceret neq; cōmode neq; loq̄reꝛ. p̄ualet em̄ maſculinū genus. e Ordo eſt. Poſt q; in platea hac offendero periiſti. f Eya. Interdū hortantis eſt. ergo nūc eya correctionē ſignificat. g Non co / gnoſco v. g. t. ſup. Locutio annotanda. Mire laudauit pſuadere potuiſſet. h Veſtrū tā ſuperbū. Nō veſtrū ſupbū. ve / ſtrū. ſ. abſolute vt pol Crito a. o. ergo ſubaudiamos. vel ingeniū vel animū vel amorē vel inſtitutū. i Prius audite pauc; Mira inſinuatione a git. qui non vt conſentiat ſed vt audiat petit. & vnde prius quaſi non obſtet quo minus facient q̄d velint Tam deinde quo d attentionem excita: addidit paucis. k Si placuerit. Facilius em̄ flectitur cum quo non pugna / mus vt conſentiat. Prius audite q; fiduciam oſtentat perſuaſoriam rem dicturi.

l Audiamus bene? Nō faciamus dixit. Nā prima oratoris īpetratio in mala causa est audire meruisse. m Tu cōcede paululū istuc thraso. Thraso hoc in bonā partē accepit. & ideo paret. putat em̄ vt turpe esse si humiliter p̄cetur suo nomine seq; audiente parasitus. vel in congruū vel in incongruū sibi eum p̄sens nō a Gnatone lāudetur. n Istuc thraso. Nō ad se vocat sed locū ostēdit quo abeat atq; concedat. o Principio ego vos ambos. Videt neq; se odio haberi neq; offendi animos audientiū in militis noīe. hoc ergo oratorie pro eo hoīe in q̄ offendat eū in q̄ nō offendit posuit me. p Hui? q̄d facia &c. Deest rei aut est hic a p̄sona. discessit & rem nō odiosam posuit. i. parasitica pro emuli amore & cōmodo. q Verū si idem vobis placet. Multū attulit ad persuadendū non esse commodū militi admitti sed suū cōmodū & iporum esse cōmodū. r Vos nō id facere iusticia est. Oratorie & sc̄m insinuationis p̄cepta sic dixit. nā remittendo & dubitando magis flectit animos quasi aperte ac pertinaciter assequeret s Militē ego riualem recipiundū censeo. Artificiose satis: semel intulit omne quod durū dictu ad persuadendū erat. nā q militē & riualem dixit ad eam rem valet vt magis admittēdus sit q̄ excludēdus & simul fiducia sic dicētis parat animos ad audiēda quæ dicet. Riuales dicūtur emuli de mulieribus facta translatione nomis a ferisbestiis quæ ficientes cū ex eodē riuulo haustū petunt in preliū contra seinuicem concitantur.

t Censeo. Vide virtutē poetæ. Non em̄ dixit peto sed censeo tanq; illis modo consulat neq; p milite agat. Considera quo vultu hoc dicendū sit: & intelliges & militem & riualem & recipiendū: & ego censeo quanta significat. Nō em̄ dixit Thraso militē sed militem quod nomen ad stulticiā valet. Nō sociū sed riualem: quod ostendit quanto quidē riualis in meretrice capiendus est / hīc potius eligendū. Non excludendū sed recipiendū dixit vt & oī deret adeo prodesse vt etiā de industria reamādus sit Nō volo aut rogo sed censeo vt cōsiliamus nō parasitus videatur loqui. nam q ego addidit nō dicto vsus est quo vti solent q plus in negocio vident. v Cogita modo. Aut modo tantūmodo significat aut tpis est adhuc dubiū & simul incerta distinctio est. x Suppeditare. Aut suppeditare pro suppeditari: aut deest se vt accingunt oīes operi. y Ad omnia hæc magis oportunus. n. me. u tuo nemo ē. Locutio est ex negatiua tertia vt agrū in his regionibus meliorem nemo quisq; habet. z Fatuus. Inepta loquens a fando fatuus. dicitur inde fani fatui: & nimphæ fatuæ dictæ sūt. Fatui igitur sunt qui verbis & dictis fatui sunt. Insulsi vero corde & animo. Tardus corpore & mēbris / q̄q; intellectu tardos vocamus qui stulti sunt: sed melius est sic intelligi. vt ea vitia videat dicere quæ inamabilem faciant etiam diuitē largūq; amatorē. nā aut verba cōmendat vt pendat q; iterq; narrantis ab ore. hic fatuus est aut sapientia aut gratū facit vt multa viri virtus anio & hic insulsus est. Sed mihi videt fatuū dicere em̄ qui gloriet & blandiri amicę nesciat. Insulsū q nō sit falax & cupidus coitus. Tardūq; ū facile exercet ex

PHE. Audiamus. GNA. Tu cōcede paululū istuc thraso. PHE. In primis hanc habere fidem. GNA. Principio ego vos ambos credere hoc mihi vehementer volo: me huius quicqd faciā: id facere maxime causa mea veri si idem vobis ꝓdest: vos non facere īscitia est. PHE. Quid est. GNA. Militē ego riualem recipiūdum censeo. PHE. Hem recipiundū? GMA. Cogita modo. Tu herde cū illa phedria & libenter viuis: eteni bn̄ liberter victitas. quod des panlulū est: & necesse est multū accipere thaidem. vt tuo amori suppeditari possit sine sūptu tuo / ad oīa hæc magis opportunus / nec magis ex vsu tuo nemo est. principio & habet quod det: & dat nemo largius. fatuus est / insulsus / tardus. stertit noctes & dies. neq; militē vt vel q istū metuas: ne amet mulier. facile pellas: vbi velis. PHE. quid agimus? GNA. præterea hoc etiā quod ego vel primū puto: accipit hominē nemo melius / prsum neq; plixius. PHE. mirū / ni illoc homine quoquo pacto opus est. CHE. Idem ego arbitror. GNA. Recte facitis. Vnū etiā

siuc placet (hīc alii venerē) q̄ res meretricibus odiosa est. Fatui. i. insulsus. Sūt q fatuus aio putāt insulsum dictos sed male, nā fatui quoq; dii sūt q & fanni dicūtur & nō stulti: sed multū fantes. i. loq̄ntes. Fatuus est insulsus &c. Hæc quæ nunc addidit nō ex superioribus pendent sed supiora velant plurimū. nā quia diues & liberalis potuit obesse rialibus. hæc omnia bona in milite corrūpuntur q fatuus: q insulsus &c. quæ īpe p̄sequitur. Fatuus insulsus: hęc bene addunt: quia dixit & habet q det & dat nemo largius ob rem eā volebat vt amaretur miles a meretrice & p̄ponēdus oīmibus esset: sed ingrata sunt mulieribus maximeq; lasciuis. hæc oīa quæ subiicit. Fatuus & insulsus hoc pro acerbo vitioq; cū quadā vultus improbita te pronunciandā quo magis tes in medio posita esse videatur. a Insulsus. Sine sale & sapientia: aut sine saltu et facilitate. b Stertit. Plus dixit q̄ dormit. c Noctesq; dies. Plus significat q̄ si diceret diebus & noctibus vt hoc nō nomine consiliarii auctoritas inesse videatur. d Quid agimus. Initiū consentionis dubitatio eius q negauerit. e Nemo melius prsum. Horū alter apparet & alter indicat copiā. f Mirū ni illoc homine &c. Facete dixit adolescēs rei pcus: & q putat amorē sine dāno eē oportere: quicq; fefellerit meretricē nō solū eiiciendū esse militē: sed etiā quis mō sustinendū ac p̄ferendū Mirū ni &c. Obtinuit parasitus ia quod negabat: primo deliberatū vt qd agimus post cōcessū. Ac mirū hoc quit eiusmodi est vt etiā cū mala condictione patiendū sit. g Idem ego arbitror. Sane opus fuit cōsensione p̄cipue phedriæ cuius res agitur. nam ita & seruata persona est tarde consentientis amatoris. h Recte facitis. Gratiarum actio est. i Vnū etiam vos oro. Subtiliter parasitus hic se adiungit: suasq; partes circa hos agit.

flagito .i.comitatē vel societatē .i.ascribatis .i.satis longo tpe'
pcro l caterua lr

vos oro: vt me in vestrū gregē recipiatis, satis diu iam hoc

deduco istā materiā tegnatonē in gregē p er .s. recipim⁹

saxum voluo. PHE. recipimus. CHE. ac lubentē. GNA.

.s.sum hyc aliter nō ītrū ad substātiam
m p ista re n suam

at ego pro istoc phedria. & tu cherea hunc comedendum

.i.illudendū .i.porrigo offero o vt ꝓmedat deridcat

& deridendum vobis propino. CHE. Placet. PHE. Di-

.sad illa miles qū rogo
p q

gnus est. GNA. Thraso vbi vis accede. THRA. Obse-

facimus .i.petis ꝗd agam⁹
r .i nō nouerant

cro te quid agimus? GNA. Quid. isti te ignorabāt. post-

.i.gesta
s

q̄ eis mores ostendi tuos: & collandaui secundum facta

.i.obtinui qō volui

ac virtutes tuas: impetraui. THRA. Bene feci sti. gratiā

.s.tibi .i.in aliquo loco
t .i.qō nō v

hem o maximam. Nunq̄ etiam fui vsq̄: quin me omnes

.i.multū dixi ne militie residere

amarint plurimum. GNA. Dixin' ego in hoc inesse vo-

veram .i.facundiā p hūc locū quē oīdo cō
x messatū scz ad militē y

attica eloq̄ntiā. PHE. Nihil p̄termissū ē. GNA. Ite hac:

k Satis diu iam hoc saxū voluo. Vide quēad modū seruat paulati etiā in eoꝝ asseuerationē ex vitupatione militis. Hoc saxum Prouerbiū in eos qui inextricabili labore afflicti sunt. & bene saxum de stulto milite ait & seipm sysiphum fecit hoc saxum voluo velut sysphus apud inferos. l Vt me in vestrū gregem. Iam laudat & nimis pasitus si recorderis eundē dixisse facete. laute. lepide. m At ego pro isto Phedria & Cherea. Ambos notat q̄si legib⁹ pacis cantur. n Hunc comedendū. Et cū ceteris rebus. Sūmus poeta etiā fidē ostendit amicicie parasiticæ Gnatonis exemplo de milite loquētis hoc mō o Propio Facete sic dixit vt pasitus vt q de eo cōuiuio loqueret. p Dignus est. Hæc verba vltima longi sermonis eiusmodi sūt vt miles hæc audiēs laudatū se eē & approbatū existimet. q Vbiuis accede Honorifice reuocat allegatū cū iuria dicēdo: vbiuis: quia accede impatiuū erat: & vbi nisi q̄ndo itellexeris vitiū ē r Isti te ignorabant. Figura dilogia: ad vtrū q̄ eī pertinet: & ad laudē & ad mores ostendit ambiguū similiter: quia sunt mores & boni & mali. s Scdm facta & virtutes tuas. Et hoc amphibolum. nam virtutes ironicos pro vitiis posuit vt nescis qui vir siet: & ornatus eēs ex tuis virtutibus facta & virtutes proprie militis asscribuntur. Item amarior est ironma in vitiosos hominesq̄ veritas. t Nunquā etiam fui vsqnā. Nunq̄ & locum & tempus significat vsq̄ locū magis nunq̄ pro non vsq̄. i. nusq̄ v Quin me oīes amarint. Contrariū superiori. Quid est em̄ quod bene non fecerit quicqd si in illo est vt ametur. x Atticam eloquē tiam. Et hoc ironicos: vt illa quæ supra. Atticā dicit veram atq̄ germanā: quia excultior eloquentia dicitur attica. & summi oratores attici appellati sunt. y Nihil prætermissum est. Et hoc anceps est intellectu gemino ad vtrūq̄. z Ite hac. Quo vocat parasitus an ad meretricem an ad cœnā militis vt promisit: hoc ego credo & censeo. Ite hac comessatum ad militem vel ad Thaidem. Sicœne interfuit meretrix quomodo post acta sunt oīa cum mētio noctis facta non sit oīa post cœnam gesta snnt & non completa rixa. cœna supfluit plurimū temporis ad agendum.

Vos valete & plaudite. Callopius recensui.

Publij Therentij Afri poetæ Comici Heautontimerumenos incipit fœliciter.

Acta ludis Megalensibus. L. Cornelio lentulo. L. Valerio flacco ædilibus curulibus. egere. L. Ambiuius turpio. L. Attilius Prænestinus. græca Menandri pria acta secūda. modos fecit flaccus Claudij: tibijs duabus dextris. M. Iunio. T. Sempronio consulibus.

Argumentum.

.i. bellū .i. filiū suū .q. amabat puellā

N militiā, pficisci natū Clineā amantem Anti
.i. accerb .i. gio curas voluebat

philam compulit durus pater: animoq; sese an
.i. macerabat .i. pria duce? .i. ttatim .i. nesacte
.i. talis turicier

gebat / facti pœnitens. Mox vt reuersus est: clam patre / di
.i. deflectitur .i. mererice

uertitur ad Clitiphonem. Is amabat scortum Bachidem,
amatā clinee

Gū accersiret cupitā Antiphilam Clinia: eius Bachis ve
.i. cang amica .i. vente
.i. ancille

nit amica: ac seruulæ habitum gerens Antiphila, factū id
.i. vt chremetē .i. arrib .i. callidtranb illi serut

quo patrē suū celaret Clitipho. hic technis Syri decem mi
.i. libras .i. erro: quer chremete
p bachide cui pmiserat

nas meritriculæ aufert a sene. Antiphila Clitiphonis repe
dimissa bachide

ritur soror. hanc Clinia: aliā Clitipho vxorem accipit.

ARGVMENTVM HEAVTON

Hremes & Menedemus duos filios ha
c buerunt. Chremes Clitiphonē & mene
demus Cliniā. Clitipho exarsit in bachi
dis meretricis amorem. Clinia autē in antiphilæ
quæ cū ea considebat. Menedemus egerrime fe
rens illud iurgijs multis filiū cliniam in militiā
ire compulit. Deinde ad se reuersus & se orbum
videns omnia vendidit & agrum emit in quo se
exerceret ac maceraret: in seipso filii iniuriā volēs
vlcisci. Interea Clinea clam patre rediit / diuertit
q; ad Clitiphonē vbi cū accessisset antiphilā Ba
chis vnacum ea venit cupiente Clitiphone. Chre
meticq; psuasum est eam esse Cliniæ amicā, quæ
haberet puellam Antiphilā arabonis gratia ob
pecuniæ certæ sūmam quæ ei ab anu corinthya
debebatur. hæc autem psuasio a Syro callido ser
uo prodiit: effectūq; est vt a Chremete extorque
rentur decem minæ quas clitipho promiserat ip
si Bachidi. Postea agnita est Anphila esse ipsius
Clitiphonis sororquæ a matre fuerit tradita cui
nam anui corinthiæ secreto propterea q; Chre
mes vxori suæ fuerat interminatus si puellā pa
reret nolle tolli. Itaq; ipa agnita data ē Cliniæ vx
orē. Clitipho vero dimissa Bachide aliā accepit.

ALIVD

In militiā proficisti.

Hæc fabula Menandri græca quæ facta a Te
rentio latina nomē idem obseruauit: ne græci no
minis enphoniam pderet quod Terentius min?
laudis extimaret propria scribere q; græca trans
ferre. nomen habet a sene: seipm excruciante ob
filii absentiam: q; amantem duricia sua in milici
am proficisti. cōpulerat Heautontimerumenos
latine seipm excrucians interptatur. illud aniad
uertendum omes Terētianas fabulas ex vtroq;
genere mixtas preter hāc. Nā cōœdiæ aut moto
riæ. Statariæ sūt aut mixtæ. Motoriæ turbulētæ.
Stataricq; quietiores. mixte ex vroq; actu cōsisten
tes in hac quæ plurimū delectat & actu & stilo
primæ partes sunt Menedemi & Chremetis. Se
cundæ Cliniæ & Clitiphonis. Tertiæ Syri. & sic
deinceps. Hæc etiam vt ceteræ quinq; actus ha
bet: prologū cōcitatū. nam & se purgat & in le
dendis aduersariis est occupatus. Argumentum
quoq; non simplicis negocii habet: nec vnius adolescentis. vt in Ecyra sed duoq; vt in ceteris fabulis
Chremes grauide vxori olim interminatu si puellam pareret nolle tolli. at illam clam anui corinthiæ nutriendam dedit hāc
adultam. Clinia inuito patre amare cœpit: cuius duricia & assiduis iurgiis in miliciam proficisti compulsus est. postea sa
cti patrem Menedemū adeo penituit & oīa venderet & agrum emeret. in eo se exerceret: vt sic filii iniuriam vlciscceretur.
Paulopost reuertitur Clinia & clam patre diuertitur ad Clitiphonem: qui & ipe amabat scortum Bachidem. mittit accersi
tum cupitam Antipholam. Clinia cum qua & Bachis vna venit hanc adolescentes Cliniæ amicam simulant Syri tecgnis
Antiphila ad matrē deducitur occasione Syrus decem minas merete iculæ aufert a Chremete. dehinc Antiphila Clitiphōis
soror reperitur. & cliniæ in vxorem datur chremes Bachidem a clitiphone amari animaduertit: irascitur: minatur: & aliam
illi dat.

BACHIS
SYRVS
ANTIFILA
NVTRIX
HOSTRATA
DROMO
CLINIA
CLINICHO
CREMES
MENEDEMꝰ

Figura illa tertia principalis in tertiam comœdiam sculpta sicut & aliæ: omnes notificans totius fabulæ psonas subscriptam exposcit declarationem.

HEAVTONTIMERVMENOS nomen fabulæ huius est grecū: de quo cū interpretatione sua / varii vario modo certant. quor ego (latinæ linguæ non gnarus taceo cp experts grecæ) iudex esse nequeo. vix possum sine linguæ cespitatione lalla re. Ex nominis tamen interpretatione liquet comœdiā hanc hoc nomen a persona sumere: vti precedens ab Eunucho. Hæc comœdia rusticana est quo ad viros: mulieres tamen satis sūt magnificæ: quibus rusticorum filii adherere procaces fuerunt

In hac figura iterum quinti partita est locatio personarū: scdm quinq; actus in quos comœdia est distributa: vt in prioribus / pariter & in sequentibus. Comici medii in medio: circa quod quadrangulariter domicilia quattuor. Partes superiori amicæ (non sine causa) In inferiori vero proci cum genitoribus suis. in parte vna est rusticus Menedemus cum rastro: a quo fabula vti se excruciante nomen sumpsit: cum quo stat Clinia filius suus vnicus armatus quidam, vt iam bellum aggressurus: qui & bellū in Asiam ingredi proposuit. quoniam pater senex adolescentem ipsum adhuc: cum non ad votum suū & scenis ad instar viueret increpare incœpit correptione (quæ adolescentibus dura est) nimia: filiū profugum a patria vt credebat fecit. Filius em adolescentū sasciuia motus amare cœpit Antiphilam quā tractus lineæ indicat: pro qua pater indignabatur ei: eum tam duriter atq; acerbe increpans: cp filius in dulcibus patriæ finibus patris noluit tolerare verba: verbera potius in bello in Asia subire patri significauit. Abeunte igitur illa intentione filio: pater suaui oblectatione filii priuatus: se obiurgare cœpit: cp vnicam quā habebat prolem / suis verbis duris ad bella ire compulit: macerauit se durissimis & assiduis laboribus / vt pro delicto quod in filium factū estimabat / lueret pœnam. quod cum alter rusticus vicinus Chremes nomine considerarat: sciscitabatur suorum labor; causas: quas cum Menedemus narrasset satis lacrimabili planctu. Chremes eum solabatur spem de reditu filii patri mœsto spondens. Sed Chremes cū domū suam rediret: in ea Cliniam cū filio suo Clitiphone repperit. quia hi duo equales fuerant: alter quoq; alteri adiutor: quare nō immerito Clitipho eum cœlabat: quia & suum sub illius texit amorem. Dixit em Clitipho suo patri Chremeti causam: cur tam statim redierit Clinia: quia amaret (ideo diutius abesse non posset) Antiphilam. Hoc pater intelligens Chremes: Menedemi ob intuitum Antiphilam amatam a Clinia pariter vna i domo esse permisit / nō solam sed cum ancillarum grege / quē vides parte in superiori Syro cum suo seruo ductore atq; Dromone præcursore / & internuncio / qui aduentum prenunciabat: ne ex abrupto aspectu amantes exanimes caderent. Cum autē hec puellarum grex in domo Chremetis solum vna nocte esset ille grauatus a sumptibus plurimū vt de vlteriorib⁹ esset supportatus Menedemo aduentum filii nunciat: qui tanto perfusus gaudio delictum omne filio indulsit: admisitq; vt grex puellarū secum vna domū rediret. Interim cum antiphila quæ ancillæ habitum gerebat lauatū aliquid iret anulum quem in digito habuit ne corrumperet detraxit Sostratæ matri Clitiphonis ad seruandū dedit quæ cum anulū intentius cerneret: Antiphilam suam filiam esse cognouit. Cum enim eam peperit Chremes maritus eius dixerat: si famellam pareret, nolle tolli Mater ipsa igitur præ timore filiam exposuit anui nutriendam: ne autem paterne hereditatis priuata esset omni no anulum eiistum dederat: gaudebat de inuenta filia accessit nutricem vt testaret marito vera hec esse. datur igitur Antiphila vxor Cliniæ. Scorum Bachis ē vt incuriuata linea indicat nescitur attinere Clitiphoni a qua vt eum abstraherent studentes omnes Clitiphoni vxorem dare. illam ipe quā met delegerat non quam parentes sibi dare voluerūt: quæ sola in domo quarta in fenestra stat vxorem parentibus consentientibus cœpit

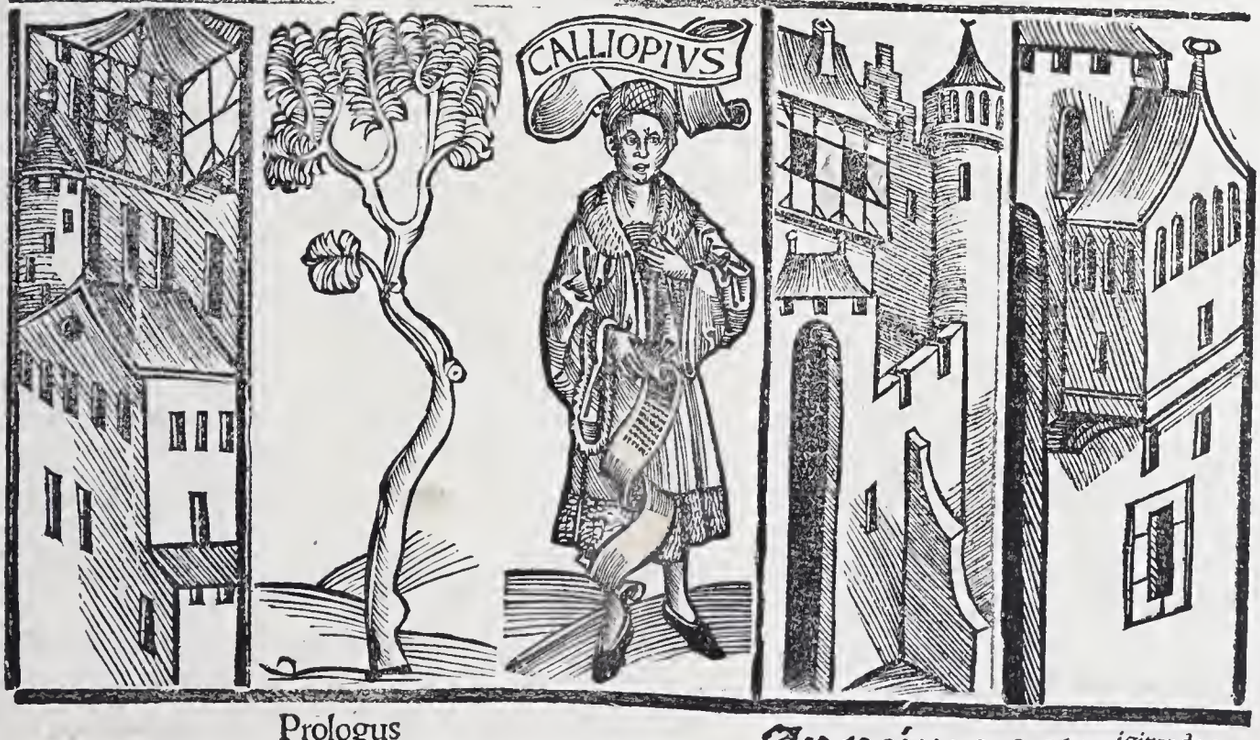

Prologus

.t. vt nō alicui .t. qu audatis f. officiū cū tñ aptiores forēt agendi b iuuenes

n E cui vestrum sit mirē: cur partes seni poeta dederit: quæ sunt adolescētium: id primū dicam

.f. ptes .t. spectāt ad adolescētes

In primo actu igitur de coniunctionæ sex num videlicet Menedemi: & Chremetis simi & de amicicia & familiaritate adolescentum i qua Clitipho ardentissimus ostendit. Secundus act continet quēadmodū adolescentes amices recepit: simul & Syri callidū consiliū. Tertius act

exprimit Syri fallatiã in chremetẽ vt Bachidem credat Clinie esse amicã & antiphilã araboni bachidi relictã esse puta, ꝑ argento quod anũ corinthiã meretrici debere finxit. In quarto actu agit de recognitõe antiphilę. & de extorsione argenti qd Bachidi Clitipho promiserat. Quintus vero actus continet oim rerꝫ cõuersionẽ ad iucundos exitus patefacta cũctis cognitione gestorꝫ & quẽ admodũ ãtiphila vxorẽ Clinia duxerit Clitipho vero dimissa Bachide aliã coꝛperit.

a Ne cui vestrũ. Prologus concitatus. nã & se purgat & aduersariũ acriter terret. Actor quo cꝫ ex cõmodo suo cur hanc comœdiæ actionem susceperit: causas affert. Actor loqtur. i. ille q Comœdiã est acturus. b Sæni/ Per sanẽ intelligit senẽm qui iam senio sit confectus. c Ex integra græca. Terentius Ecyram & phormionem ab apppollodoro transtulit: reliquas quatuor a Menandro. d Oratorem voluit esse me nõ prologũ. Officiũ prologi ante narrationẽ rei est. veritamen & post principiũ fabulæ inducitur: vt apud plautũ in milite glorioso: & apud ceteros magnæ auctoritatis poetas: oratorẽ sic in ꝓlogo Ecyræ: orator ad vos venio cũ ornatu prologi. Oratorẽ. Oratorẽ audire ius gentiũ est. Oratorem nõ licet iniuriã pati: ne igitur iniuriã patiatur nõ se, ꝓlogum: sed oratorẽ nominat. Et orator est qui rogat: exorator qui impetrat. Alibi Terentius. Orator ad vos venio siue te exorem. Et orator est cui causa defendenda mandatur.

e Tantũ poterit a facundia. Quasi dic. actor facundia tantũ valebit seu poterit cꝫtũ poeta inuentione cõmoda. f Nam qd rumores distulerũt. Id qd maliuoli vitio dãt sibi laudi asscribit: secꝫ exemplo pstantissimorꝫ poetarꝫ defendit qui idem facit tauerũt. g Autumat. Opiatur dicit: censet. h Habet bonorꝫ exemplum. videlicet Plauti Neuii Ennii: quos auctores Terentius habebat: vt in prologo Andriæ fateꝫ. qui cum hunc accusant. Neuiũ Plautũ Ennium accusant: quos hic noster auctores habet. i Tum cꝫ maliuolus vetus poeta. A natura maliuolus: a tempore vel inuidia vetus: a signo emulationis poeta. Vetus plerũcꝫ ad laudẽ refertur. interdũ ad vituperationẽ. vetus. i. carnosus & quasi rancidus. maleuolus nõ criminibus sed maledictis k Hũc musicũ. Videlicet poetã elegantẽ. Musicus latine dicit elegans. amusos vero grẽce dicit inelegans. l Amicũ ingenio fretũ. Hoc idẽ refellit in prologo Adelphorꝫ. idcꝫ laudem maximã ducit cꝫ illi vehemens maledictũ existimant Nã cꝫ isti dicunt maleuoli homines nobiles eũ adiurare assidueꝫ vna scribere cꝫ illi maledictũ vehemenscꝫ existimant eẽ laudẽ hic ducit maximam. m Amicũ. Pro amicorꝫ videlicet Lelii & Scipionis quorꝫ amicicia Terentius familiarissime vsus est. n Arbitriũ vestrũ. Bene arbitriũ: nã arbiter dicit q totius rei habet arbitrium: & facultatem: horꝫ in arbitro & iudicio comœdia cõmendari poterat. o Ne pl⁹ iniquũ possit. Iustam rem petit. quæqdem nisi abiniustis conceditur p Qui nuper fecit seruo curreti. In hoc notatur aduersarius qui decorum personæ non seruauerit. Quid eñ magis ꝓter serui decorum: cꝫ vt illi populus in via decedat: & insano seruiat. q Adeste. Adeste. i. intenti estote & auxiliũ ferte more aduocati qui clienti adest. r Ne semper seruꝰ curreꝝ.

Exprimit varias dersonas quæin comœdiis introducuntur. quibus ars comica nobilitatur. In

ꝓdũ in medium mouendi
.i. culto sermone vtẽs c

deinde quid veni eloquar. Ex integra græca integram
.s. translatã .i. recitaturus

comœdiam hodie sum acturus heautontimerumenon
ꝓpter senes ⁊ iuuenes .i. vniformi .i. nouo mõ .s. ratã ducẽ

duplex quæ ex argumento facta est simplici. nouam esse
.i. q̃ noie vocatꝰ .i. cõposuerit .i. cuiꝰ autoris ipa

ostendi. & quæ esset. nũc q scripserit. & cuia græca sit: in

partem maximã existimarẽ scire vestrum: id dicerẽ. Nunc
.i. discẽdo cas suscepterim .i. recti sermõe vtẽs
.s. verbis d

cꝫobrem has partes didicerim: paucis dabo Oratorem eẽ
.i. orõne aliqd rogare. i. iudicẽ .i. voluit vt iudicaretis .i. repsentaro/rem
.i facẽte, pfectos

voluit me nõ ꝓlogũ vestrum iudicium fecit: me actorem
.i. destinauit .s. ego .i. cõsequitur .i. exornatu loquẽdi seu facẽdis ꝓnũciandi
e

dedit. Sed hic actor tantũ poterit a facundia, quantum ille
.i. inuentre opre

potuit cogitare cõmode, q orationẽ hanc scripsit, quam di
facẽde ꝓnũciatur⁹ .i. sermones diuulgauerũt .i. inuidi

cturus sum. nam q̃d rumores distulerunt maliuoli. mul/
fedasse .s. comedias .i. qũ comedias qõ ex ml/tis ꝛc.

tas contaminasse grẽcas, dum facit paucas latinas: esse id
nõ .s. negat .i. dolere postea

factum hic non negat, neꝫ se id pigere & deinde facturũ
.i. oppinaꝝ dicit cẽsere se .i. doctorꝫ eruditorꝫ poetarꝫ comicorꝫ .i q̃ imitatõe
g h

autumat. Habet bonorꝫ exemplũ, quo exemplo sibi licere id facere quod illi fecerunt, putat. Tum quod maliuo/
.i. dande .i. malignus
i
.i. inuerecũdꝰ lusti⁹ lascui⁹ .i. subito appuliſſe
.i. tacitat l

lus vetus poeta dicitat: repente ad studiñ se applicasse hũc
.i. poetã elegantẽ industria ꝓfisum nõ fretũ scz .i. ꝓpria minerua
l amicorꝫ m .i. iudiciũ

musicũ amicũ ingenio fretum haud natura sua: arbitriũ
.i. vestra intẽcio .i. locũ ac pond⁹ hẽbit .i. oro vos oẽs

vestrum / vestra existimatio valebit. Quare oẽs vos oratos
.i. matorẽ habeat autoritatẽ .i. eũꝫ ⁊ bonorꝫ .i. laborate
o .i. iniquorꝫ improborꝫ .i. ferme .i. iusti iudices

volo: ne plus iniquũ possit cꝫ æquũ oratio, facite æqui sitis
.i. vt cecsẽs, mouẽ comedie .i. aspiandi .i. faculteẽ
.i. faculteẽ

date crescẽdi copiã nouarꝫ. qui spectandi faciunt copiam
erroꝛib⁹ nõ .i. grã⁹ sui .i. finxit
.s. hoc p

sine vitijs. Ne is ꝓ se dictũ existimet. qui nuper fecit seruo
⁊ ꝓ hoc nõ seruabit ⁊ decorẽ ꝓsone quare factus .s. ppls

curreti in via decessisse populũ. Cur insano seruiat. de illi/
erroꝛib⁹ comedias

us peccatis plura dicet, cum dabit alias nouas: nisi finẽ ma
.i. detractorib⁹ ꝙrentiꝫ .i. intẽti estote bone ⁊ iuste iudicãti sine vlla affectõe

ledictis facit. Adeste æquo animo date ptãtem: mihi stataria agere vt liceat per silentiũ, ne semper seruus currẽs / ira
.i. recitare .i. tacturnitatẽ .s. sit agendus
q

.i.vorax multi cibi .i.calūniator .i.inuerecūdus .i.cupi⸗dus

tus ſenex /edax paraſitus /ſycophanta aūt impudens /aua

.i.foueꝰ ſenectutē .i.repſentādi .ſ.hi oēs dicti .i.vocaferatōe .ſ.mihi accori annoſo

rus leno aſſidue agendi ſint ſeni clamore ſummo /cum la

.i.p̄ēplatōe .i.ipare vobis

s .ſ.cām me eſſe ſenē

bore maxīo mea cā cām hanc iuſtam eſſe animū inducite

comedias .ſ.hū

vt aliqua pars laboris minuat mihi. Nam nūc nouas qui

.i.condāt .ſ.comed.a .i.redrēs maximū labor ē

.ſ.mihi accori t

ſcribūt: nil parcūt ſeni, ſiqua laborioſa eſt, ad me curritur.

.i.facilis .i.ad alios accores .i.mitidi⸗ſer

v .ſ.ſtatarta mo

Sin leuis eſt: ad aliū mox defertur gregē. in hac ē pura ora

.i.gicilū facere .cā comedijs leuib⁹ q̄ labor:oſis .ſ.in reci⸗tando

tio. Experimini in vtrāq; partē ingenium q̄d poſſit meū.

mercedē .i.p̄ſcripſi .i.indulſiſſe .i.lucrū

t

Si nūq; auare preciū ſtatui arti meæ & eū ē quæſtū in ani

.i.extimaui .i.obſequat .i.vnliterati⸗

z

mū induxi maximum q̄ maxime ſeruire veſtris cōmodis

.i.collocare .i.q .ſ.poti⁹

exemplum ſtatuite in me, vt adoleſcentuli vobis placere

.i.laborent

ſtudeant potius q̄ ſibi.

ducit aūt leno periturus: amator feruidus: ſeruus callidus: & amica illudens & vxor inhibens: & mater indulgens: & patruus obiurgator: & ſo⸗dalis opitulator: & miles prēliator: paraſiti eda⸗ces: parentes tenaces: & meretrices procaces.

s Mea cauſa cauſam hanc iuſtam parono⸗maſia. t Si qua laborioſa eſt. Iuſtū eſt em̄ ſæni in re laborioſa fauorem prēſtare. v Ad alium gregem. Gregem cum contemptu⸗ dixit alios auctores paruifaciens.

x Eſt pura oratio. Hoc eſt nitida: quæ facile aſſenſum adiutorium ineat. y Si nunq; q̄ auare prēcium ſtatui. Per hęc verba Teren⸗tius demonſtrat q̄ grauis auctor ſit: quia ſuas co⸗mœdias probet. ſic Horacius. Ea tamē reſponde re coneris /quæ grauis Eſopus quæ doctus Ro⸗ſius egit.

z Et eum eſſe quæſtum. Nonnunq; ſubau⸗ditur & ſi: vt ſit ſenſus. & ſi eum quæſtum &c. & Seruire veſtri commodis. Plus dixit cō⸗modis q̄ ſi diceret voluptatibus.

CHREMES MENEDEMVS

.i.nō multo aū tpe

Vanq; hæc inter nos nuper noticia admo⸗

.i.valde extat ſiue intercedit rus ꝛ pdiū .i.in hac vicinia

dum eſt: indeadeo q̄ agrum in proximo

In hac ſcena I. Menedemum ſenex ſe excru⸗ciantē cū raſtro in agro præ dolore filiij alloquit ita Chremes. q̄ q̄ &c. Et bene ex arte comica ſæ⸗nex opitulator inducit. q & triſtitia alterius val⸗de cōmoueat. Etiā amborū ſænum coniunctio & familiaritas multum ſequentibus rebus accō⸗modata eſſe cenſetur.

a Vicinitas est ipa domor, ppinquitas. vicinia significat homines qui circa domū nostrā habitant. b Nam proch deum atq; hoiem fidē. Exclamatio vehemens in eū qui & senex & diues cōtinuo se labore defatiget. & eo magis chremes admiratī huius laborē nōdum intellecta causa. c Vt coniicio .i. coniecturā capio. Hinc coniectura dicta est a coniectu. i. a directōe quadā rōnis ad veritatē Vnde seniorē & oim interpretes cōiectores vocamus.
d Tute illorē officia fungere. Nunc dicimus officiis fungeris Fungor idē est quod officium munusq; ago vt fungor magistratu fungor lectione.
e Quin te. Quin pro q̄ non hoc loco alias pro cur non pro etiam pro quare ponitur.
f In fundo. Supius dixit agrū in pximo. hic mercatus es: Fundus em̄ ab agro, cōtinetur de quo Cicero in quo dā iocularī libello. Fundum vero vocat. quē possit mittere funda ni lapis exciderit qua cæna funda patet.
g At em̄ dices. Antipophorē rndit pēnitet. i. par̄ videtur. Penitet em̄ eū qui par̄ putat. vt ibi Therentius. Nostri nosmet pe/nite Vir. in buc. Nec te peniteat calamo triuisse.
h Quod in ope faciūdo. Opa est actio & persona ipa. q̄ opus peragit. Opus finis ē & fructus opere. Nonnunq̄ opus p opa videtur accipi. Vir mollibus exstratis opera ad fabrilia surgit.
i In illis exercendis. Qui alis præest vt paterfamilias at imperator plus efficit sua adhortatione q̄ opera.
k Tantū ne est ab re tua oci tibi aliena vt cures. Difficilis vt inquit Cicero est cura rerū alie/narum. nam ea magis percipi/mus atq; sentimus: quæ nobis ipis: aut prospera aut aduersa veniunt q̄ illa quæ ceteris quæ lōgo interuallo interiecto videm⁹ aliter de illis ac de nobis iudicamus. l Ab re tua &c. A negociis familiaribus. dicitur em̄ ab re tua contra vtilitatē tuam.
m Homo sum humani a me nihil alienū puto. Hęc est platonis sententia. qui inquit ortus nostri partem primā vendicare partem amicos: & vt stoicis placet: quæ in terris gignuntur ad vsum hominū oīa creātur. hoies aūt hominū causa generant: vt ipsi inter se alii aliis pdesse possint. n Perconctari. i. interrogare Perconctari de natura sua ad finē spectat coarguendi. Interrogamus noscendi gratia. perconctamur vero arguendi. q̄uis tamen vtroq; indifferenter vtamur. o Vt opus est facto face. Face pro facere. sic Salustius. nam & priusq̄ incipias consulto & vbi consulueris mature facto opus est. ponitur igitur hic ablatiu⁹ participii p̄teriti temporis pro infinitiuo sicut ibi consulto. i. consulere & facto. i. facere.
p Mihi. Non repugnat sententiæ Chremetis sed solum meruisse dicit vt crucietur.
q De te tantum meruisti. Dicimus aūt mereo & mereor. Mereor de te est aliqd in te cōfero vel bonū vel malum.]

emisti aliqua cā certe .i. ylera illā noticiā vt agrū emere

hic mercatus es: nec rei fere sane amplius q̄q̄ fuit: tamē vel virtus tua

ppinquitas .s. esse vicinū .i. contūcta pomone .i. nducat

a

me/vel vicinitas: quod ego in propinqua parte amicitiæ puto: facit: vt

.i. libere .i. cōtra tuā senectutē

te audacter moneam/& familiariter: q̄ mihi videre præter ætatem tuā

.i. tua vtilitas .i. admonet suadet postulat b

facere: & præterq̄ res adhortatur tua. Nam proh deum atq; hominum

.i. q̄ dicitur q̄d oporet tibi .i. pcts .i. habes sexaginta annos .i. ylera illū numeq̄ .s. numero

fidem: quid vis tibi: quid quæris: annos sexaginta natus es: aut plus eo

.i. cōtecturo .i. ferilitorē .i. plus valentē c

vt conijcio. agrum in his regionibus meliorem neq; precij maioris ne/

.s. q̄ tu habes .i. plures .i. ideo .i. quasi nūq̄ habeas .i. tu met d

mo habet: seruos complures. Proinde quasi nemo siet: ita attente tu ilt. tam sero tam tarde

lorum officia fungere. Nūq̄ tam mane egredior: neq; tam vesperi do/

.i. q̄ nō .i. in pre agri .i. videam .i. colere e f

mum reuertor: quin te in fundo conspicer fodere: aut arare: aut aliquid

.s. in fundo tuo .i. relaxas .s. q̄ sp labores .i. tuinō ducis rōnē nec tue pcis voluptatē .i. ad delectationē

ferre. Denicq̄ nullum remittis tempus. neq; te respicis. hæc nō voluptati tibi esse satis certe/scio. At dicis enī me quātū hic opis sit pœnitet. q̄d

sed .i. co q̄ hic fit a seruis mihi par̄ videtur g h

.i. ogandolin agro .i. labor: tui contēris pdis .s. seruis tractandis ad opus i

in opere faciundo operæ consumis tuæ: si sumas in illis exercendis: plus

.i. magis oparetis ? pl⁹ lucrificares vtrū .i. a tuis negocijs familiarib⁹ .i. res alior⁹ seu negocia k .i. cessatōis vacatōis quietis l

agas. ME. Chreme tantū ne est ab re tua ocij tibi: alienav cures: ea quæ

nullaten⁹ .i. spectant .i. sociabilis p naturā nihil spectās ad hoiem m

nihil ad te attinent. CHRE. Homo sum humani a me nihil alienum

.i. a me abhorrens .s. vt te nō exercutes .i. interrogari arguēdi gra .i. officio sumē ? honestū negotiū .s. te admoneam

puto. vel me monere hoc: vel perconctari puta. Rectum est/ego vt faci/

n .i. deflectā te ab instituto pposito o

am. non est te vt deterream. ME. Mihi sic est vsus. tibi vt opus est facto

vtq̄ .i. alicui hoi .i. opus vel vtile torq̄at affligat .s. est vsus vt me cruciē p

face. CHRE. An cuiq̄ ē vsus homini se vt cruciet. ME. mihi. CHRE.

.i. si q̄s in eo faciēdo q̄d facit .recusarē .i. q̄d sibi vult istud malū .i. obsecro

labor est q

Si quid laboris est/nollem. sed quid istuc mali est quæso: quid de te tā

.i. tam grauiter tam egre interiecto: dolēs effuse .i. nolī lachrymare seu flere

tum meruisti. MENEDE. heu hoi. CHRE. ne lachryma: atq; istuc

.i. q̄unq̄ res est .i. noli clare timere

quicquid est: fac me vt sciam, ne retice. ne verere crede inquā mihi/aut

suasu ꝛ dat̃ō cōsiliꝫ ipō effectu .s.hęc̃d est admuabo

r consolãdo /aut cōsilio /aut re iuuero. ME. Scire hoc vis? CHRE. Hac
ꝓpter quã dixi .s.dicã .s.tibi qō est s
quidem causa: qua dixi tibi. ME. Dicetur. CHRE. At istos rastros in-
.i.iuxta repone .i.noli tẽ vexare .i.nō apponã rastros meos .s.re cruciãdo
t ita
terea tamen appone. ne labora. MENE. miníme. CHRE. Quam rem
.i.patere me laborare vt nullo ꝛpe sim sine labore meritis meis postulãtib⁹
agis? ME. Sine me; vacuũ tempus ne quod dem mihi laboris. CHRE
.i.nō patiar te ita facere dolẽtis est .i.rem tuã .s.poꝛtas
v tibi x y
Non sinam inquã. ME. Ah non æquum facis. CHRE. Hui tam gra-
.i.ponderosos .i.qō merui .i.explica
obsecro postulat vt tales gestem
ues hos quæso? ME. Sic meritum est meum. CHRE. Nunc loquere.
volentis sed
ME. Filium vnicum adolescẽtulũ habeo. Ah quid dixi habere me? Im-
.s.poti⁹ ꝗ̃ mea culpa iret in meliciã .i.dubiũ est nõ ꝓstat
mo habui chreme. nũc habeam necne? incertum est. CHRE. Quid ita
.s.vt nõ habeas .i.morat hic expecta vrbe adhuc pegrina nõ hinc oriũda
filium seu resident vetula
istuc? ME. Scies. est e corintho hic aduena anus paupercula. eius filiam
z miſre .i.tanꝫ si esset ꝓpꝛ nescientc
ille amare cœpit perdite: prope iam vt pro vxore haberet. Hæc clam me
postq̃ tãꝫ inopinatũ cognouit .i.nõ benigne neq; ritu seu more hũano egrum
.s.illũ amore captũ a .i.congruit
omnia. vbi id resciui: cœpi nõ humaniter: neq; vt animũ decuit ægro-
b .i.imperu mõ ꝛ more cõi .i.penetum
tum adolescentuli tractare. sed vi & via peruulgata patrum quottidie
.s.faciendo vtrũ ratio q̃ facis ꝓmittifacere viuente
c credis
accusabam. hem tibi ne hæc diutius licere speras facere me viuo patre:
.i.falleris opinionẽ tua .i.haud meũ nos
.s.vt tibi liceat sit stomachũ
amicã vt habeas prope iam in vxoris loco? erras si id credis: & me igno-
.i.q; tu dicenda me⁹ fili⁹ .i.tãdiu .i.donec .i.q̃diu fugeris
d officio tuo
ras Clinia. Ego te meum esse dici tantisper volo: dum quid te dignum
.i.sed .i.erga te; seu cõtra te .i.honestũ .i.excogitabo
est /facies. quid si nõ facis: ego me quod in te sit facere dignum inuene-
.i.certe .i.causa .i.efficiã .s.menedem⁹
c .i.ꝓterq̃ f g .i.cũ ista etate q̃es h
ro. Nulla adeo ex re istuc fit: nisi ex nimio ocio. Ego istuc ætatis amori
.i.nõ indulgebã .i.in cã putneiã discessi .i.q; erã paup .i.ĩ asia
i .i.ex patria natali h
operam non dabam: sed in asiam hinc abij propter pauperiem: atq; ibi
partcr .i.diuitias .i.laudẽ ꝛ honorẽ inuenit acquisiuit .s.qō sequtur negociũ filꝫ
l m .i.instrumẽtis belli .i.randẽ de filio
simul rem & gloriã armis repperi. Postremo ad hoc res rediit. adolescẽ-
.s.quicta molestie .i.fractus .s.filius patrẽ ꝓpter etatẽ q;
n o p senẽ eram
tulus sæpe eadẽ /& grauiter audiendo victus ẽ. Putauit & me etate /&
q; videbat me bñ sibi velle .s.asie .i.ad militãdũ
beniuolẽtia plus scire: & prouidere q̃ ipm sibi. in asiã ad regẽ milita-
admirantis me nescirẽte
tũ abijt chreme. CHRE. Quid ais. ME. Clam me ẽ ꝓfectus. mẽses tres
.i.absens est .s.tam tu q̃ fili⁹ .i.ꝓpositũ filij tui
.s.estis
abest. CHRE. Ambo accusandi. & si illud inceptũ tñ anĩ est pudẽtis si-
.i.valentis seu elati postq̃ .s.socijs .i principes eiꝰ
q .i.cognouit
gnũ /& non instrenui. ME. Vbi cõperi ex his q̃ fuere conscij domũ re
tristis .i.penetꝰ cõmoro .i.pplexo .i.ꝑ dolore animi
uertor mœstus. atq; animo fere conturbato atq; incerto pre agritudine

r Aut consolando aut cõsilio: aut reinuero His tribus adhibitis quid auribus in vera amicicia exoptandũ. s At istos rastros interea. Dicimus rastrũ in singulari & rastri in plurali. dicti aũt sũt a radendo ꝙ terrã radent. t Ne labora. i. noli te vexare: aut te ita labore conficere. Interdũ ne labora significat ne cura noli curare. v Nõ sinã in q̃. Hæc magis gestu exprimũtur. x Hui tã graues. Aposiopesis & admiratio ponderis rastrorũ quibus senex vtiẽ y Hui. Miserantis est exclamatio. z Perdite virginem. Bene pdite. nã pditus est q; in oẽ scelus est traditus. Perdite aduerbiũ. i. misere & nimis vehementer & in pditionẽ moꝛ suoꝛ.

a Aim ægrotũ. Pro ægro dr̃. nã animꝰ ægeꝛ: corpꝰ vero egrotum dr̃. nõ tũ icõueniẽter id qđ corpi appropriat attribuit aio. p. uenit em̃ mẽti vel aio ægritudo ex carnis lasciuia. b Et via prouulgata patrũ. Patres bonis institutis alioꝛ exemplis nõ nunq̃ minis filios adhortãtur a qbus etiã sũt iuuisi mali filioꝛ mores. c Hem. Interiectio indignãtis. d Tãtisper volo. Dũ tãtisp postulat post se dũ ꝙ donec q̃diu. Cice. In carcerẽ ductus vt ibi eẽt tantisp dũ culeus iquẽ deferꝛ̃ compareꝛ̃. Sũt q; accipiũt tãtisper ꝙ tantũm mõ. Sũt q; ꝙ iterea accipiũt. Linius li. prio. Tñ id ipeꝛiũ ei ad puberẽ ætatẽ i colume mãsit tãtisper tutela muliebri. & tantisp siue dũ vsus ẽ. e Exre istuc fit. Res interdũ significat imperiũ: interdũ diuitias. aliquando litem. quãdoq; venerẽ: & quandoq; alia mlta. f Ocio. i. cessatiõe & reqe ab opibus nã diuturna quies vitiis alimẽta mistrat. g Ego istuc æta. i. cũ eẽm i ea ætate q̃ es. dicit eodẽ mõ Cic. i epis. Id ætatis ꝙ ea ætate. h Nõ amori o. dabo Bñ: Sæne ex iuxta Hora. tui ꝑce / pũ. laudator acti tpis inducit. i In asiã. Quæ ẽ tertia ps oriꝭ & ꝙicia in ea pte eiusdẽ nois. k Propter pauperiẽ. Quia vnusq̃sq; cupit pauperiẽ fugere tãq̃ magnũ malũ vt inqt Hora l Rẽ & gl'am Hæc duo potissimũ a militib⁹ strẽnuis cõpant̃. Res tria notat: imperiũ siue diuitias: litẽ & venerẽ. m Armis repperi. Alii codices nõ hñt cũ armis belli: & tũc armis belli intelligat. i. ꝑ ꝑclara gesta q̃ gessi ĩ bello. n Audiẽdo: s. sæpe ea dẽ cõuicia & pbra. o Victus a ꝓposito malo amoris deflexus: & ita laudat filiũ qui in malo nõ fuerit ptinax vt mlti sũt ꝑ Putauit & me ætate &c. Clementissimus pr̃ filiũ laudat q; nõ ptinax in malis vt multi / fuerit. q Vbi comperi. Hæc oratio tota pathetica est. & bene comperi. compertum est mihi & exemplo ratum. i. quod scio ꝙ inuestigationem.

Primus actus

In hac scena secūda

Cliniæ qui ex Asia redierat ingeus de amica solli citudo exprimitur: accedit & sodalis opitulator Clitipho qui aduentum amici mira voluptate patri narrat. Miseret autē Clinia accersitum an tiphilam discruciabatur cp non rediret cui sic in quit Clitipho: nihil &c̄.

a Sollicitudinem istam falsam. Bene sol licitudinem dixit. Nam sollicitudo est quæ inhæ ret mentibus. Sollicitatio qnæ ab alio fit.

b Audiui in Asia esse. Recta eiuscemodi est oratio per infinitum. Nam non latine dicitur Audiui cp in Asia est.

c Apud nos est. Recte & non penes nos. nam penes nos est quicquid a nobis possidetur & in nostra potestate est: vt penes principem sa lus nostra est. i. in eius potestate.

d Quid ais. Interrogat id quod audiuit ad mirabundus necp facile credens.

e Voluptatem magnā nuncias. Vt Cicero in epistolis voluptatē habui nimiam.

f Miserum quem minus credere est. Minus hoc loco pro non ponitur. Non est inquit credē dum Cliniam esse miserum hoc ad ad sequentia respicit scilicet quid reliquū est quin habeat quę quidem esse in homine dicūtur bona. Minus cre dere est oro non credendum est. huiuscemodi lo cutio parum latinis vsui est.

CLITIPHO CHREMES CLINIA

.i.nō habes materiā seu occasionē ppter .i.timeas nō vērurā antiphilā .i.neq̄ p

n Ihil adhuc est quod vereare clinia: haud quaq̄

.i.differūt aduēcū z tardant .i.vna .s.q̄ tuitricā accersitū .s.antiphilā

etiam cessant & illam simul cum nuncio tibi

pinde ideo a

hic ego affuturam hodie scio. Pro in tu sollicitudinem

.i.sine cā exārem sollicitudo affligit .i.cū quo

istam falsam: quæ te excruciat: omittas. CHRE. qui cum

.s.meus .i.ppe est vel aduenit .s.patrem

loquitur filius? CLI. pater adest: quem volui. adibo. pater

.i.exspectatiue auspicato .s.ppter qō opportune aduenio

ppter

opportune aduenis. CHRE. Quid id est? CLI. Nūc Me

.i.nostri ne .i.bene seu recte nouit

nedemū nostin nostrū vicinum? GHRE. Probe. CLI.

.i.eū habere filiū .i.accepi .s.cum

b

huic filium scis esse? CHRE. audiui in asia esse. CLI. Nō

.s.in asia .s.illū .i.applicantem

c d

est pater. apud nos est. CHRE. Quid ais? CLI. Aduenie

.s.q̄ redibat cp asia cpeuntē .i.primo .i.deduxi

tem e naui egredientē illico abduxi ad cænā. nam mihi cū

.i.cū ambo essem⁹ pueri .i.a tpe pueritie .i.assidue

eo iam inde vsq; a puerītia fuit sp familiaritas. CHRE.

leticiam narras .i.noui refert

e

Voluptatem magnā nuncias. quid narrat? CHTI. Quid

.s.narret potis .i.infelicē .s.se narrat esse qualē .i.nō licet ei dicere

f

Ille miserū se esse. CHRE. Miserum? quē minus credere

.i.ḡnerū patrē illū .i.vocatum

est: quā vellem manedemū inuitatum: vt nobiscum esset

.i.suspiconti .i.nõ cereros .i.offerrẽ
g
hodie:amplius vt hãc lẽticiã nec opinãti primus obiicerẽ
.f.pri .i.facis maturũ est eũ inuitare .i.vide ne facias .i.necesse vt muttet
.f.mittẽdi p eo h
ei domi,atq; etiã nũc tps ẽ.CLI. Caue faxis.nõ opus ẽ pa-
.i.cur nõ est opus q.d.nescit quẽ viã ipe vult tenere
ter.CHR. Quapropter? CLI. Quia incertũ etiã: & qd de
intẽdat paulo an videlicẽ sue
.i.appulit ex asia i
se faciat,mõ venit.timet oĩa,patris irã. atq; animũ amicæ
amicã amicã
h
se erga vt sit suæ,eã mĩsere amat,ppter eam hæc turba atq;
.i.turbatio t discordia inter eũ t pẽm m .f.accersenda
i .f.euenisse
abitio euenit.CHRE. Scio.CLI. Nunc seruulũ ad eã in
.f.misi scz seruũ .i.restat supest
vrbem misit & ego vna nostrũ syrũ. CHRE. qd reliq est
vt nõ certe .i.sensant a vulgo ipatrẽ t mãtrẽ
n
quin habeat.q; quidẽ esse in hoie dicunt bona: parentes /
.i.saluã et nõ armis quassatã p sapiẽtia mediocrẽ .i.opes
.i.ppinq; seu de cognatõe sua
patriã incolumẽ/amicos/genus/cognatos diuitias atq;
.i.ita eiusmodi q̃lis hoĩs .f.q dicũt bona a vulgo .f.vt decet illis bonis
perinde sunt: vt illius animus ẽ: q ea possidet. Qui vti scit
.f.illis q a vulgo,dicũt bona scd
.f sunt
ei bona sunt:illi q; nõ recte vtit: mala. CLITI. Immo ille
menedemꝰ .i.acerbo molestꝰ infestus
o
fuit senex importunus,sp:& nunc nihil magis vereor: q;
aliqd cliniã .i.plus eq seu plꝰ q; decet plꝰ satis facit
p q .i.faciat r
ne qd in illum iratus plus satis faxit pater CHRE. Ille ne
.i.cohibebo clinia menedemo
s
sed reprimã me.nã in metu esse hunc illi est vtile. CLITI.
.i.tu mecꝫ voluis aut cogitas .i.vertũ q; siue q̃lutercũq; .i.manere
e .i.apud te v tes se habebar p
Quid tute tecũ? CHR. Dicã vtut erat pater: mansum tñ
.f.filiũ .i.possibile acerbior equo seuctior .f.pater filij lasciuiã
y z
optuit;fottasse aliquãto iniq̃or erat,ppter eius libidinem
.i.tolleraret pateretur .i.vertũ ꝓ filiũ
a b
pateret. Nã quẽ ferret:si parentẽ non ferret suum? hũccine
.i.decebat patris arbitrio .f.erat equũ viuere
c .f.patrẽ scz filij d
erat æquũ ex illius more,an illũ ex huius viuere? Et quod
.i.incusat mores eꝰ .i.aspe q acerbũ tolleratu difficilem
c
illũ insimulat dur: id nõ est. Nã parentum iniurie vniuꝰ
.i.vniꝰ rois seu filis paululũ .i.dignꝰ q tollet passiue sepe seu fre
.f.parẽs ille f quẽret
modi sunt ferme:paulo q; est hõ tolerabilis. scortari crebro
.f.filiũ .f.crebro .f.ipe hõ tollerabilis .i.impẽdia
g .i.pce
nõ vult;nõ vult crebro cõuiuarier. & ꝑbet exigue sũptũ,
.f.ac frẽdã t pmittẽdas ales imũdicias postq;
.f.q facit ipse
atq; hec sunt tũ ad virtutẽ oĩa. Ver animus vbi semel se
.i.irretitus illigauit inuertit fili mi ꝓposita
h
cupiditate deuinxit mala:necesse est Clitipho cõsilia cõse
sate docte,atq; prudẽter facti .i.ex vtilitate
i .i.exigentiã seu sumere,exprimentũ
qui similia;scitũ est peridũ ex alijs facere:tibi qd ex vsu si

g Nec opinanti. Insperatũ em gaudiũ maiꝰ
ẽ solet quẽadmodũ & dolor acerbior si nõ opi-
nanti obiicitur. h Caue faxis. Volebat chẽ
rea nũciare Menedemo rediisse filiũ:sed ditipho
phibuit eo q; Cliniæ nõdum patris volũtas eẽt
pspecta i Atq; animũ amicæ se ergavt sit sue
Hoc est vt aliquãdo prius diximus extra Dona
ti sententiã animus amicæ scilicet nõ sit erga se .i.
timet ne amica eũ postergauerit:ac ne ex eius aio
effluxerit. K Misere amat. Qui pdite &
vehementer amat & in suã miseriã. l Atq;
abicio euenit. Dicĩ aũt abicio ab abeo is abi-
tũ abitu.u. versa in io fit abicio onis .i. discessio
seu pfectio:nam abire significat discedere.
m Scio. Scilicet ppter eã discessisse & a pre
molestatũ sæpe. n Quæq̃dẽ essei homie dicũ
tur bona Dicũtur scilicet a vulgo.cũ tantũ ani
mi bona scdm philosophos appellanda sint.&
hoc ad illd quod supra dixit Chremes Affirmas
scilicet cliniã nõ esse miserũ. o Sænex impor-
tunus semp. Importunus.q.d.dici solet male
gratiosus quasi nõ oportunus. p Quã neqd
.i.q; q; aliquid.nã hic ne significat tantum q.
q Iratus plus faxit pater. Vel hic pater ẽ no
minatiui casus.& sic refert ad Menedemũ vl ma
ius est vocatiui casus refertur q; ad Chremetem.
r Illene? Chremes sermonẽ quẽ ceperat repr
sit vt exemplo Cliniæ filius terretur clara voce,p
nunciandũ est. Illene? Id est dicis te timere q; il
le sænex faciat aliqd in illũ. Deinde Chremes se
repssit p aposiopesim ne cõfirmaret Clinã vidẽs
bonũ esse vt in timore foueat dicit. Sed reprimã
me scilicet nõ ostendendo eius patris teneritudi /
nẽ in eum. s Sed reprimã me: Hec submis-
sa voce,ptulit ne audiret filius. t Quid tute te
cum Quia dixerat Chremes Reprimã me.sub
missa voce & apud se. interrogat filius
v Dicã vtut erat. Quãbene teneẽ patrũ ptes
qui omnino a filiis tolerandi sunt. x Mansũ
tñ oportuit. Mansũ p infinitiuo:vt curabo ad
ductũ Namphilũ,p adducere vt prius visũ est.
y Propter eius libidinẽ. Vult causam Clinię
videri deteriorẽ vt ostendat pentes filiis ob vicia
eoꝝ asperiores esse. z Propter eius libidinẽ:
.i.ppter lasciuiã eius:aut ppter inordinatã:aut te
mere susceptã voluntatẽ. a Paterẽ.i.pati debe
bat:vl pati debuisset:vt facere sæpe,p facere debu
isses:nisi mauis ad patrẽ referri.q.d.debebat pa-
ter eius pati libidinẽ:nec supior sentẽtia melior,p
pter id qd sequit. Nã si &c. b Nã quẽ ferret.
si parentẽ nõ ferret suũ. Tale est illd. Cuius saluti
cõsulet q; snã negligit. c Erat equũ ab equo
suscipit paternã defensionẽ. d Et qd illũ insi
milat durꝫ id nõ ẽ. Aliud obiectũ refellit.& a sta
tu definitiuo,cẽset patrẽ nõ esse appellandũ durꝫ
q; filios a vicijs sua seueritate deterreret. e Insi
mulare,significat incusare hoc est mores malos
repẽdere vt insimulo illũ supbie.i.incuso.
f Scortari.i.ductitare.Scortari em vt Varro in-
quit ẽ sepius meretriculã ducere q; meretrix a pel
le scortũ appellat q; vt pellicula subigat. Scortes
em pelles sunt arietiniæ.& stortea vt festus iquit
& sifr Varro apellãt oĩa ex pellibus facta seu co
riis g Conuiuarier. Cõuiuator deponẽs ver-
bũ aut significat celebrare cõuiuiũ aut ad conui-
uiũ inuitare at etiã frequntare cõuiuia. Nonius etiã
dicit inueniri cõuiuo,p cõuiuor,p eo qd ẽ ad cõ
uiuiũ inuito. Põpo in mũda. Si calẽdis cõuiuãt
ydibus cænãt foris. h Cõsilia cõseq. Nã cui
animus in re mala semel corruptus est indies fit
peior. i Periculũ aliq̃n videt,p consilio capi-

Cicero ad Trebatium. Cornelio nihil audeo di/cere cuius periculo tu stultus es.
k Cenæ quid siet. Minus dixit q̄ si dixis/set quæ cœna: Sic illud Quicquid hoc hominis Aliter exprimitur q̄ si diceremus quis hic hō est

.f.esse .i.existimo .i.in domū

et. CLI. Ita credo. CHRE. Ego ibo hinc intro, vt videam
q̄diu .i.caue .i.vt nō in
aliquē locū
nobis cænæ quid siet, tu vt tempus ē dicei: vide sis: ne quo
ex hoc loco .i.nimis longe
discedas
hinc abeas longius.

In hac scena III. solus Clitipho pmā/sit qui de patre conqueritur vt mos est adolescen tum qui paterna prȩcepta moleste ferunt.
a Nos iam a pueris. Pro aduerbio ponitur id est a puericia vel ab ineunte ætate vel statim vt pueri sumus aut cū primū pueri euadimus.
b Sua libidine. Exponit Guido. i. sua volun tate siue ex meo arbitrio: quod mero iudicio sic intelligendū sua libidine moderanī q̄ in senectu te quodāmodo cessauit volunt iuuenes adhuc li bidinis plenos & succi regere, pbat tñ dictū suū Guido sic q̄ libido sit quæq̄ voluntas temere su scepta interdū tñ capit in bonā ptem. Salustius i catillina. Magisq̄ in decoris armis & militari/bus æquis q̄ in scortis & conuiuiis libidinē ha/bebant. c Nunc quæ est? Huic illud con trarium: sed nūc ea me exquirere iniqui patris est nam quod ante hac fecit nihil ad me attinet: dum tempus ad eam rem tulit si vi animū vt expleret suū. d Cognoscendi & ignoscendi.
Ex affectu eorum loquit qui cum alicui innoxii sint: aliū habēt animū. quā haberēt si liberi essent:
e Dabit peccanti locus. Nam qui alias errauerit ignoscere errantibus non renuit & eoꝝ errata excusare. f Per alium. Ostendit suam sen/tentiā superius: sed reprimā me. nā in metu eē hūc illi est vtile. g Ad bibit. Nihil plus signifi cat nisi aliquatinus augeat p̄positio. ibi dicit ꝑDo natus Quā petulens filius in parentem ostendit cuius prȩcepta contemnit h Astutus ne ille? Ne pro certe ponitur. i Fabulam. Nam fabulæ loco habeo eius sermonem k Da mi hi. Subiunxit verba amicæ semper petentis quæ

CLITIPHO

.i.q̄ntū .i.nō cū sed accrbi erga iuuenes

Vam iniqui sunt patres in omnes adolescētes
censores .i.rectū .i.a pue
ritia
iudices? qui æquū esse censent: nos iam a pue/
.i.primo .i.hūres moxe senules ⁊ sapiāres pricipes seu finitimos cōtermios
.f.censent
ris illico nasci senes, neq̄ illarum affines rerum esse: quas
inducit afferit .i.regūt scz ipi prēs
.i.iuuentis ætas b c
fert adolescentia, sua libidine moderantur: nunc q̄ est: nō
.f.cū iuuenes essent ⁊ q̄les nos sum⁹ .i.certe .i.hēbit me prēz benignis/
simū ⁊ plimū indulgētē
q̄ olim fuit, mihi si vnq̄ filius erit næ ille facillime vtetur
mīta q̄ fiūt a iuuentb⁹ instabilia posita .i.errauit
d .i.pcēdi pctis alienis e
patre, nam & cognoscendi /& ignoscendi dabit peccanti
facultas occasio oportunitas cōmoditas scz factā filio meo .i.id qđ sentit
.f.p̄ mihi facit f .i.p exēplū alteri⁹
locus. nō vt meus: qui mihi per aliū ostendit suā sententiā
.i pdite⁹ sum .i.bibit .i.paulo largi⁹ equo .i.sua pclara gesta ⁊ facta
g
Perij: is mihi vbi adbibit plus paulo sua q̄ narrat facinora
.i.aliq̄n .i.diligē tibi q̄ imitēris exēpla ex alioꝝ exēplis .i.vtile vt pi⁹ dicū ē
.f.piculū h caue⁹
nunc ait, periculū ex alijs facito, tibi q̄d exvsu siet. astutus
vtrū q.d. mihe .i.nō arrendēt .i.quas nugas
.i.nō i
ne ille? haud scit, quā mihi nunc surdo narrat fabulā. Ma/
incitant, solicitant .f.munusculo hoc vel il
lz lud
gis nunc meæ amicæ dicta stimulant: da mihi, atq̄ affer

amice|petĕti .i.debeā|rūdere .i.nescio

mihi.cui quid respondeam:nihil habeo.neq; me quisq;
.i.q̄uis facīedaq;

est miserior.Nam hic clinia & si is quoq; suarum rerum
.i.anxi⁹? curiosus ē honeste caste⁊ ꝓbe educatā .i.nescīā
l m

sat agit.attamen habet bene& pudice eductam ignaram
.i.astutie seu versutie meretricis vel robusta vel opulēta .i.magnifice instructa
n .i.assidue petens o p

artis meritriciæ.mea est potens /procax /magnifica /sum
.i.quida'sumpt⁹ deinde .i.facīā cimunera .i.q̄ dem
q .i.insignis .i.placet

ptuosa /nobilis.tum quod dem ei.recte est.Nam nihil ēē
metus
r

mihi religio est dicere.hoc ego mali non pridem inueni:
.i.nōdū .i.me isto malo laborare

neq; etiam dum scit pater.

magis clitiphonem stimuiant q̄ patris precepta
l Satagit.genitiuo iungitur. m Pudice eductā.Quod nos educare dicimus antiqui educere dixerunt. n Procax. Procare vt Pompeius inqt signat poscere.Inde ꝓcaces meretrices dicte sunt ab assidue poscendo.inde proci dicunt vxorem in matrimonio poscētes.itaq; ꝓcax.i. petax dispoliatrix· o Magnifica.Magnifice instructa suppellectili magnifice iduta magnifice epulans &laute querens cōniuia.q̄ oia magnū̄ auri pondus poscunt. p Sumptuosa. Multa īpendens & propterea multa petens.
q Nobilis.i.insignis in malam partem.i. multus nota quia videlicet frequentes hēat amatores.
r Religio.Metus vel sollicitudo.Therentius in Andria.Dignus es cum tua religione odio.inde dies religiosi infames vel infausti dicti q̄s ex cōtraria causa propter hominis duritatē relinquā.

Secundus actus. CLINIA CLITIPHO
.i.ꝓspere succedēres .i.q̄ntū ad amorē ꝑtinet

I mihi secundæ res de amore meo essent: iam
paulo añ .s.antiphila⁊ seruī ameo antiphila
.i.nō dubito a

dudū:scio:venissent.sed vereor:ne mulier me
q̄diu fuī absens .i.pecunia q̄ largitōe ad alīū locū diuertere
.i.in hoc loco .i.simul in mentē venīūe

absente hic corrupta sit.cōcurrunt multæ opiniones:quæ
ad credendū oportunitas celebris iuuenilis
b c d

mihi animū exaugeant.occasio /locus /ætas /mater:cuius
prāte impioba .s.mīi .i.pecunias vel mercedē .i.suaue

sub imperio est:mala.Cui nihil iam præter precium dul
.i.senno me misęq

ce est.CLI.Clinia.CLI.Hei misero mihi.CLI.Etiam ca
e f
clintā caucbo

ue.ne videat forte hic te a patre aliq̄s exiens.CLI.Faciam:

In hac scena.IIII.

Mira amāq; sollicitudo exprimitur cui expectanti hora dies dies annus videt. Amor ei res est suspitōis plena torquetur igitur clinia mora & dilatōe amicor⁹ antiphile. Sed vereor ne mulier.Bene amantis exprimit affectum q̄ sp oīa in deterius suspicat.
b Nihil animū exaugeant. Augeri dr animus q̄n multa concurrunt quibus flectitur in eā ꝑtē in quā inclinatur. c Occasio locus ætas.Hic loci habet alter loca ex arte rhetorica ad maioris confirmationem valerent.Quoniam argumēta deducūtur:aut a rebus aut a ꝑsonis.Hęc em̄ causa /tps /locus /occasio /instrumentū /modus: & cetera sūt rer⁹ accūtia.a ꝑsonis deducūtur hoc mō.nā sil'es pentibus aut maiorbus suis plerū/q; filii credūtur:& nōnūq; ad honeste tut piterq; viuendū. Sil'a natione quoq; ꝓpria /sexu /ætate: educatiōe:& disciplina sumūtur. d Occasio &c. Subdit ea q̄ exaugent aīm ad id credendū videlicet occasio vt corrūpatur. q̄a formosa & multis forte iuuenib⁹ placens ac nota.Locus:q̄a

ſcilicet eſt in eo loco vbi aliæ ſũt petulãtes. & ideo cõtagiõe facilis lapſu ẽ ætas qa iuuenilis & flore iuuẽte nitens q̃ plerũq; lubrica eſt. e Clinia. Vocat eũ vt attẽdat qd dicere cupit. f Hei mi ſero mihi. Illud dictũ interiectõis vim obtinet. Heu datiuo iũgitur. Virgilius. Heu mihi q̃lis erat Heu vero actõ: vt alibi Theren. Heu miſerum. g Mihi animus p̃ſagit mali Sic fieri cõſueuit vt q̃tiẽs aliqd expectamus ea occurrãt potius q̃ mentẽ nr̃am ad cogitandũ aliqd mali trahant. h Quãdo iſtuc erit. Nõ poteſt credere ex nimia ſuſpitiõe venturã amicã. i Non cogitas h.lo. Clitipho remouet ſuſpitionẽ ex aĩo cliniæ & loco q̃ interuallo: & ex cultu mulier q̃ maiorẽtpis ptẽ in ſe ornãdo cõterũt. k Dũ molliũtur. Molles carne amãt q̃re cõſuetũ mulieribꝰ erat ſe ad tactũ vngẽtis p̃pare. l Annus eſt. Scilicet iteger & plus expectãti ex affectu: vel nũerus determiatus p indeterminato ponit. m Clitipho timeo. Vide nulla re arceri poſſe ſuſpitionẽ ex pectore amãtis. n Eccũ Dro. Cũ dicticos & cũ geſtu nimiæ lætitiæ pronunciãdum.

g certe .i. p̃nũciat p̃diuinat

ſed neſcio quid, pfecto mihi animus præſagit mali. Cliti.

.i. conaris ne

Pergin iſtuc prius díjudicare q̃ ſcias quid veri ſiet. Clinia

.ſ. an oe antiphila p̃ns eſt mox ſtacim p̃ns erit

Sí nihíl mali eſſet, iam hic adeſſet. Cliti. Iam aderit. Clinia

.ſ. q̃ adeſt ex hoc loco remota eſt.

h i multũ longe

Quando iſtuc erit? Cliti. Non cogitas hinc lõgius abeſſe

.i. cognoſcis ne q̃diu .i. lenes ſeu molles cure efficiũt

.i. modos l2 q̃diu .i. peccũt

& noſtin mores mulierum? dum molliuntur dum comũ

.ſ. integer .i. reſume vires ecce hic

l m n

tur annus eſt. Cliti. O clitipho timeo. Cliti. Reſpira. eccũ

ſeruũ ipſi appropinquãt

dromonem cum ſyro vna adſunt tibi.

Hec ſcena. V.

plena ẽ: & timoris & ſuſpitiõis ſed p̃ſona ſeruilis vtriq; ſuccurrit. Sertii aũt in frõte ſcænæ ex abrupto colloquũtur tãq; pgẽtes i incepto colloqo qd vltro citroq; in via cõferebãt. a Ain tu Hoc ſic lege vt itellígas mꝰ taverba p̃ceſſiſſe. Quid ãt dixerit Dromo: nõ ẽ curandũ nã iſte ẽ abruptus ſermo ex cõi viæ colloqo. b Sermões cædimus. Cedere vt vult Nonius vltra ceteras ſignificatões: interdũ ſignificat cõmiſcere: alle gatq; Luci. dicentẽ. Tineæ oĩa coedũt. i. cõmiſcẽt: vt ip̃e interp̃tat. nr̃o aũt hic, ppoſito optime cõgruit. c Mulier. Nõ Antiphila aut amica ſed ſic dixit q̃ſi illi q deſp̃auerat reditura. d Ego vero audio. Verba ſũt reſpiratis & ad ſe redeũtis. e Nũc demũ & video & valeo. Cũ prius languerẽ p timore & cõſternatus eſſem: mei ſenſus ſua nõ recte exercebãt officia. f Minime mirũ. Serui nõ vidẽtes adoleſcẽtes: pgũt in ſermõe incepto. ita inqt Syrus Minie mir. ſ. ſi illiæ relictæ ſũt: mulieres em a natura tarde in ſceſſu ſunt ſed hic addit cã tarditatis ſcilicet ancillar gregẽ ducũt ſecũ: acſi ducereẽ vnus grex ouiũ. g Perii vnde ille ſunt &c. Has em ab

SyRVS DROMO SERVI CLITIPHO CLINIA:

.i. dicis ne vere .ſ. vt dico ſed .i. q̃diu colloquia

a b

In tu? DRO. Sic eſt. Sy. Verum interea dum ſermones cæ-

.i. cõmiſcem⁹ .ſ. quã tantope optabas .ſ. vere ſeruos on illã

mulieres c .i. appropinquat

dimus: ille relicte ſunt. Cliti. Mulier tibi adeſt audin clinia?

certe .i. nũc ſolũ vel tandẽ .ſ. ſan⁹ ſum

d e f

Cliti. Ego vero audio nunc demum: & video: & valeo clitipho. Sy. Mi

.i. nõ ẽ mirandũ ſi ſunt relicte .i. retardare ab incęſſu veloci .i. caterua ac ſi duceret vn⁹ grex ouiũ

.i. valde vel intantũ .i. famularũ

nime mirum adeo impeditæ ſunt: ancillarum gregem ducunt ſecum.

.i. pditus ſum vndeſor acdſiuit ancillas .i. verũ .i. opebat

g

Cliti. Perij vnde illi ſunt ancillæ. Cliti. Men rogas. Sy: Non optuit reli-

.ſ.aliq̃s ro dolꝰē oũdens .i.hux accedis

b

ſtas.portant quid rerum. Cli. hei mihi. Sy. Aurum /veſtem: & veſpera

ad veſpam vent .i.neſciũs .ſ.factũ q eas relinq̃m? .i.vnde .ſ.mlierib

ſcit: & nõ nouerunt viam factũ a nobis ſtulte eſt. Abidũ tu dromo illis

.i.in occurſum .i.cur .i.nõ vadis .i.ſum fruſtra? ꝛ delect?

obuiã propere. q̃d ſtas? Cliti. Ve miſero mihi. quãta de ſpe decidi. Cli.

.i.angũr ſolliciti reddũt .i.vidis ne

.i.ſcd

quid iſtuc quæ res te ſollicitant aũt? Cli. Rogitas quid ſiet? viden tu an

.ſ.cẽ hunc ancillulã .i.tudi

cillas aurꝫ /veſtẽ: quã ego cũ vna ancillula hic reliqui? vnde eſſe ea cen

m cas

irridẽris vel illudẽs .ſ.q̃d re ſollicitat .i.q̃ turba mulierꝫ

.i.randẽ n

ſes? Cliti. Vah nunc demũ intelligo. Sy. Dij boni q̃d turbe eſt? ædes no

.i.recipient nõ dubito q edes nr̃e vix capiẽt .ſ.chremete

o admirãdo interrogas

ſtre vix capient ſcio: quid comedent? quid bibent quid ſene erit noſtro

.i.infelic? .i.ecce eos .ſ.videre ſeq̃ am .ſ.q̃ iura hoſpitalitatis curas

p bos adoleſcẽtes q

miſerius? Sed video eccos quos volebam. Cliti. O iupiter vbi nam eſt fi

ꝓſtãtia ꝛ veritas .i.pegrinabund? .i.deſipiẽs

.i.q̃diu r s

des? Dum ego propter te errans: patria careo clemẽs. tu inter ea loci col

.i.diuiſti locupletẽ te feciſti .i.dereliq̃ſti ꝛ habuiſti prẽptui .ſ.te

locupletaſti te antiphila: & me in his deſeruiſti malis propter quã i ſũ

.i.verſor .ſ.meq̃ demo patrie verecũdia teneor ꝛ mia

.i.nõ t

ma ifamia ſũ & meo patri minus obſequens. Cuius nũc pudet & miſe

mereticũ .i.frequẽter inculcabat .ſ.ipſe pater

v

ret: qui harum mores cantabat mihi. monuiſſe fruſtra dolet. neq̃ eũ po

.i.huiꝰ amore .i.abducere abſtrahere .i.abſtrahã me ab ea

x

tuiſſe vnq̃ ab hac me expellere. quid tamen nunc faciam? Tum cũ gra

.i.tocũdũ q: tũc fuiſſem prij obſecut? clinia .i.ppter verba noſtra

tum eſſe potuit: nolui. nemo eſt miſereor me. Sy. Hic de noſtris verbis

.i.in errorẽ labitur .ſ.eis verbis .i.quã ſe hꝫ

a .i.certe

errat: videlicet quæ hic ſumus locuti clinia aliter tuum amorem atq̃ eſt

.ſ.eiꝰ puelle .i.eꝰ filis .ſ.prius.

.i.modꝰ viuẽdi eiꝰ eſt talis q̃ ille fuit

accipis. Nam & vita eſt eadem. & animus erga te idem /ac fuit: quantũ

.i.rõne ſe hñdi quã p ſe fere .i.ſi dicis

ſigna verteret

ex ipa re coniecturam cæpimus. Cli. quid obſecro eſt nam mihi nũc ni

.i.ex eis reb .i.portꝰ velim .ſ.eã deſeruiſſe .i.ſuſpicari

.i.imerito

hil rerum omnium eſt. quod malim. q̃ me hoc falſo ſuſpicarier. Syrus

.ſ.qõ ſeq̃tur .i.ve nõ verũ

.i.in primis b

hoc primum. vt ne quid huius rerum ignores. anus: quæ eſt dicta ma

.ſ.puelle .ſ.materſet? .ſ.an? .i.mortua ẽ .ſ.eã obiſſe .i.interuenẽdũ

.i.añ hoc rpe c d .ſ.alteri mlieri

ter ei ante hac: non fuit. ea obijt mortem. hoc ipa in itinere alteræ dum

ipſa puella a caſu

.i.ſiſte ab interrogatiõe

e .i.inſtitui dicere

narrat: forte audiui. Cliti: quæ nam eſt altera? Sy. mane hoc quod cœpi:

in primis dicã recte .ſ.illa .i.cadã ſup id qõ interrogas .i.matura

f g

primum enarrem clitipho poſt iſtuc veniam. Cliti. Propera. Sy. Iam pri

.i.in primis .i.cũ .i.puerũ ẽ ipſonaliter .i.puerie .i.eſtis dom? .i.eſtis

.i.ad domũ puelle h

mũ oim vbi ventũ ad ædes eſt. Dromo pulſitat fores. anus quædã pro

.ſ.an? poſtq̃ dromo .i.cũ impetu ingreſſus eſt .i.ingr.dicꝫ.ſ.eũ

.i.in domũ

dijt. hæc vbi aperuit oſtiũ. cõtinuo hic ſe coniecit intro. ego conſequor.

aliis amatoribus eſſe putat:

h Portant qd reũ. Ob hoc nõ eſt ſecurus ſyrus q mulieres relictæ ſũt. i Et veſpaſcit & nõ norũt viã. Cauſa cur non oportuit reiictas. quis em̃ tutus ſi qd portat & in nocte & in in certo itinere. k Abidũ. Dũ pcon. i. ſillabica adiectio.

l Veh miſero mihi Magis ſuſpicat Clinia q a ſyro aurꝫ & veſtem audierat &c m Vnde eſſent ea tanq̃ notũ non explicuit. n Quid turbe eſt. Perſona ſeruilis vtpote fidelis heri impenſis timet. turba primũ ptur bationẽ ſignificat. ide turbo. as pturbo deturbo. dehinc mſtitudinẽ q̃ fere pturbatiõe nõ vacat. o Capient. Alꝰ deligẽt ſignificat. Vir. Aut capeaut captas iã deſpectare videnẽ. p Eccos qs volebã. Eccũ eccã eccos eccas: ellũ ellã ellos ellas ab ecce cõpoſita ſunt & p aduerbia reſoluũtur nõ p. pnoia. Eccũ ecce hic ſubintellige virum de quo aie /bamus. Eccam ecce hic ſubintellige fœminã. ita ellũ intellige. ecce illic virꝫ &c. q O Iupiter. ſic exclamat dũ putat ab amica eẽ deceptũ. r Propter te. q̃a tua cã a prẽ ſũ excluſus verborũ increpatiõibus. s Errans. Hic errones dicunt. t Pudet et miſeret. Quia poſt pudorem ſolet conſequi miſericordia pudet verecũdiæ & piget penitẽtiæ Teren. in Adelphis frĩs me q̃dẽ pudet pigetq̃: & bene pudet de filio in patrẽ. in Andria. Tũ prĩs pudor. v Cãtabat. Hoc eſt frequẽter dicebat & ſignãtius dixit cãtabat: & antiq̃ canere. p elo qui dixerũt. x Ab hac. Sic dixit: q̃a nõ dũ appulerat: & ſi ſupius me deſeruiſti dixerit.

y Tũ cũ gratũ eẽ potuit. Quia tũc fuiſſem patri obſecutus & eius morẽ geſſiſſem voluntati. a Videlicet. Scilicet & vide licet idẽ ſignificare videnẽ q̃d certe ſed hñt vſũ ſuũ p amaritudinẽ cũ deriſu pmixtã. Vir. ſcilicet his ſuperis labor eſt. b An? q̃ dicta ẽ mater e. Hoc contra illud ẽ q̃d ſupdictũ a Clinia mater ſub imperio cuius eſt mala. c Ea obiit mortẽ Hoc dictũ ne ab illa corruptã amica ſuſpicẽt d Alter & dũ narrat. Antiquũ ẽ nos alteri dicimus e Quæ nã eſt altera. Interrogat: q̃a nõ dũ intellexerat amicã aduentare. ſ. Bachidẽ cũ Antiphila f Propera. Properat q feſtinãter aliq̃d agit vel dicit. Virgi. Multa forẽt q̃ mox cœlo ꝑdaſereno: g Iã primũ oim: Sic incipit mſta pudicicie ſigna narraturus. vt Linius. Iã primũ

omnium satis constat. Hic iam primum omnium. i. in primis vel in principio. Nam principium est primum oim. vel sic intelligas. Iam primū oim. i. ecce primum oim quod sequitur.

h Anus quedam prodijt. In eunucho de vilissima persona Prodi foras male calciate.

i Ad lanam rediit. Hec signa sunt pudice vitam agentis. Sicī Andria primum hec pudice vitam parce ac duriter agebat lana & tela &c. k Vitam exegerit. aliter dicitur exigere vitam exigere fabulā. exigere opus significat ēm traducere expellere & finire exemplum primi ē hic secundi vt in andria An exigendo sint vobis prius. tertiū est operis. s. finire opus inceptū. Et dicitur ab ex & ago agis agere ex quibus compositum eē cōstat.

l Existimandi copiam. i. iudicandi. Existimare ēm est considerare. Existimare vero iudicare. Nam prius cōsideramus ea que iudicare debemus.

m Quæ cuiusq; ingeniū, vt in andria. Nam qui cum ingeniis cōflictatur eiusmodi.

n Telam tela dicitur oīs pannus tam laneus q̄ lineus.

o Offendimus reperimus. Offendere vere idem est quod reperire.

p Eius anuis cā. Anuis hic legi debet in casu gignēdi. M. Varronem & P. Nigidium viros romāi generis doctissimos constat non aliter locutos eē & scripsisse senatus & domuis. ita hic anuis.

q Que ornantur sibi. non vt placeant amatoribus. Honeste ēm mulieres reiiciunt vestium sordes honesteq; sibi vestiri cupiunt. r Nulla malam re eē expolitam. Mala a similitudine mali hoc est pomi assumpsit nomen Nam id est quod p̄emi net inter nasum oculos & buccam quod rotundum est & in speciem mali.

s Muliebri. Res muliebris est fucus quo mulieres molles vtūtur ad exporgendā cutem ne rugescat seu soluātur in rugas qđ senescentibus contingit.

t Capillus passus. i. sparsus Virgi. Comibus iliades passis Sunt quedam verba que aduerso veniunt pñti sed in preterito confundūtur sicuti apacior ita apande passus descendit a vertor & vereor versus sum.

obiecit opponit .i. repagulū .i. ostio — lanificiū exercēdū .i. ad eo loco .i. reuertitur

anus obdit foribus pessulum. ad lanam redit: hinc sciri potuit haud vs-

.i. qua industria — .i. traduxerit — qñ — .i. ex inspato pter exceratione

q̄ alibi. Clinia. quo studio vitam exegerit te absente. vbi de improuiso

i. inter eps nō exceratū ventū est — .s. talis interuēr inopinat — .i. iudicandi — .i. facultatē

.i. ad mulierē — q

est interuentum mulieri. nam ea res dedit tum existimandi copiam. q-

.i. querlationē — .s. exercitado q̄tidianc vite — q̄liter — .i. ondere ipa nō verbis

tidianæ vitæ consuetudinem. quæ cuiusq; ingenium vt sit declarat maxime. texentem telam studiose ipam offendimus. mediocriter vestitam

.i. ordientē & filū filo iūgentē in tela — .i. inuenimus — .i. diligenter — .i. luctuosa — .i. vetule — .s. offendim eā — .i. tunc

veste lugubri: eius anuis cansa: vt opinor: que erat mortua: sine auro tū

.i. seu vel admodū — .s. offendim — .i. genā grēalla — .i. fucatā

ornatam. ita vti qua ornantur sibi. nulla malam re esse expolitam mu-

capitis pilus — .i. solue p collū — .i. longus — .i. rārūmō

liebri. Capillus passus / prolixus / circum caput reiectus negligēter: pax

.i. sine causa — .i. imittas — vcula cū q̄ viue bat & lasciuie intermūcta

Clin. Syre mi obsecro / ne me in leticiam frustra cōijcias. Sy. Anus sub

filabat — .s. anū — filū filo iūgebat — .i. sit — .i. vilibo indumēnis

tegmen nebat. præter eam vna ancillula erat. hæc texebat vna. pānis obsita / neglecta / immunda illuuie. CLITI. Si hæc vera sunt dinia: ita vt

inuoluta — .i. fœda — .i. sorde — q̄ dicis — .i. abiecta p̄empta — .i. felicior — .i. seis ne — .s. ancillā — .s. strus

credo: quis est te fortunatior? scin tu hanc: quam dicit: sorditatam & sordidam? magnum hoc quoq; signum est domi / nam esse extra noxam.

ertā — .i. culpam

.i. pāq apparant — q̄ merita ferūt ad amatores & referūr ad amatas — .s. amatoribo — .s. artis meretricande

cum tam negliguntur eius internuncij. Nam disciplina est ijsdem mu

affici muneribo — meretricū amasiaq — ancille — .i. pparant ingressum accessum

nerarier ancillas. primum ad dominas quæ affectant viam. CLINIA:

.i. pfeqre in / in cepta narratōe — .i. mcā benuolentiā mēdacio — .i. captare — .s. antiphila — .s. eu syre — .i. de industria laboras

Perge obsecro te: & caue ne falsam gratiam studeas inire. Quid ait. vbi

q̄ñ — antiphila

me noīas? Sy. Vbi dicimus rediisse te. & rogare vti veniret ad te. mu-

.s. quā texebat — .i. illico — .i. replet — .i. facīē — .i. ira — .i. dare

lier telam deserit continuo: & lachrymis opplet os tuum sibi. vt facile

v Pax aduerbium grecum vt ait Priscianus. x Subtegmen. i. filum quod in tela texenda stamē intercurrit

y Pannis obsita sic in Eunucho Pannis annisq; obsitum. z Immunda illuuie. Proluuies & illuuies significantiā hñt parē & imundicia est. Virgil. fœdissima ventris illuuies a Sordidatā & sor. Sordidus a natura dicit. sordidatus vero fit vrgente necessitate. sordidatam refertur ad illud pannis obsita. sordidam ad illd neglecta immūda illuuie.

.a.ita vt desideras vel cupiditate vidēdi affirmātis hoc

scires desiderio id fieri tuo. CLIN. Præ gaudeo: ita me dij ament: vbi
.t.mei sum oblit⁹ ⁊ extra me sum p̄ gaudio .s.pter qđ deberes timere
.t.adeo .s.oppositū
sim nescio. ita timui. CLITI. At ego nihil esse sciebam clinia, agedum
.t.cōtra, vel rursus .s.que venit .s.amicā
vicissim Syre, dic quæ illa est altera? Sy. Adducimus tuam bachidem.
interiectio indignātis .t.scelerose bachidē .s.pens bachidē
Cli. Hem qđ? bachidē? eho scelestę q̄ illā ducis? Sy. q̄ ego illā? ad nos sci
.t.pens patrē .s.patrē duca ipam .s.ſrri .t.effrenatā
licet. CLIT. Ad patrē ne? Sy. ad eū ipm. CLITI. O hoīs impudentē au
.t.temeritatē vocāris ⁊ exp̄tāris ad arrētionē .t.factū .t.magni ponderis .t.dignū me
daciam? Sy. Heus tu: non fit sine periculo facinus magnum & memo
qđ sequtur .t.in vite mee piculo .t.vadis
rabile. CLITI. Hoc vide: in mea vita tu tibi laudem is quesitum scelus
in q̄ vita siue faciēdi rōne erraueris in ea rectna exercēda quā paras .s.in rge .t.sed
.t.quō admodū .t.tātūmō .t.co'tpe pdit⁹ cro
vbi paululum modo quid te fugerit: ego perim. quid illo facias. Sy. At
.s.factā qđ intēdo .t.pmittis patiaris pmitte
enim. CLI. Quid enim? Sy. Si sinas: dicam. CLITI. Sine. CLITI. Si
.t.facio illi copiā seu pmitto .t.male gre .t.circū cōes ⁊
s .ita se hz negociū t bon ⁊ sermonū suelucra
no. Sy. Ita res est. hæc nunc quasi cum. CLITI. Quas: malum: ambages
clitipho .t.tales ambages
ad insistentū ꝓpositū
mihi narrare occipit. CLIN. Syre verum hic dicit mitte ista: atq; ad rem
.t.certe .t.nō possum ꝓtinere q̄n dicā hoc q̄ mouet stomachū
.t.infesti⁹ molesti⁹
redi. Sy. Enimuero reticere nequeo. multis modis iniurius clitipho est.
.t.nō tolerare ea q̄ dicūt .s.qđ dicūt
x .t.potest clitipho
neq; ferri potis est. CLIH. Audiendum hercle est. tace. CLITI. Quid
.t.esse amans .t.amata meretrici
3 3 .t.inueniri alios
Py. vis amare: vis potiri: vis quod des illi effici, tuum esse in potiundo
.t.nō promice .t.quia .t.id oprare
a
periculum non vis: haud stulte sapis. siquidem id sapere est, velle id qđ
vel si fieri potest .t.assecj vel cauere picula .s.q̄ dicta sunt piculis
b
non potes contingere, aut hæc cum illis sunt habenda, aut illa cum his
.t.optionū electionū .t.quā .t.potius velis
c
amittenda sunt harum duarum conditionum nunc vtram malis vide.

b Extra noxā Hoc ē culpā Noxa em̄ significat damnū. Sue tonius in cesare. spurmāq; irridens: & vt falsum arguens qđ sine vlla noxa sua ydus martie esset. c Eius internuncii. Internuncii qui nuncia ferūt ad amatores & referūt ad amatas: quos aliqui gamagogi dicunt a ducendis mulieriqus vtrum bene necne ipsi viderint.

d Nam disciplina est. Precep tum in arte amandi vt amatores ancillas prius corrumpant. e Affectant. Affectare est p num animū ad faciendum habere: vt dicit Festus. Laurentius dicit affectare esse affectu & conatu alterius virtutem emulari q̄; assequi nequeas rō agāte natura. Seruius autem hic interpretatur affectant viā pro p̄parant quēadmodum & illud Virgilianum viamq; affectat olimpo id est vt interpretatur ille præparat sibi diuinos honores seu disponit. f Falsām gratiam Scilicet mentiendo: nam ipso re; scito gratia inita frustraberis

g Oppletos Nam & exnimio gaudio interdum lachrime prouenire solent.

h Agedum. Age singularem numerum desiderat. Agite plu ralem. Age dū vero vtrumq;.

i Que ē illa altera. Interrogat non immemor verborum syri. O clitipho post istuc veniā.

k Hem quid. Hem interiectio est nouas res & optune audiēt; Eho interiectio admonentis at tentionem & vt sistatur gradus poscentis.

m Quo illam ducis. Hoc cū timore pronunciādum. Timet ne pater illius amicā amica cognoscat.

n O hominis impudentē audaciam. Bene audaciam quæ p prie est temeritas.

o Hem tu: non fit sine periculo. Sententia generalis q̄ & ser uis conuenit.

p Hoc vide. Sic dicere solemus his q̄ res maximas aggrediuntur q Vbi paululum modo quod te fugerit. Verbū proprie alicuius cōmittentis alteri cū piculo vel res suas vel salutem. r At em̄. Aliquid supplendū syrus dicere volebat: aut in ea re nō esse periculū: aut se effecturū quod intendit: sed illius sermonē Clitipho interupit s Ita res est hęc nūc quasi cū. Hęc oratio imꝑfecta est vtpote a Clitiphone qui impatiens audiendi est interrupta. recusat em̄ Clitipho pericula & vult amica sine his potiri: quod syrus fieri posse negat: quia necesse est si amare vult vt amittat picula. ergo subintelligendū est q̄ hic velit compos esse voti sui sine periculo quēadmodum si aliquid sine belli periculi velit consequi victoriā: aut aliquid tale: vt sit prouerbiū vsitatū in ignauos qui sine labore consequi vellent quod optant t Hæc. Vn bachis an Antiphila. incertum est em̄ hic oratio imperfecta a Clitiphone interupta nunc quasi quid velit dicere nescitur interuptione impediente. Et ideo libetum est vnicuiq; subintelligere quod placeat. v Malum. Aduerbium est interpositę indignatōis x Neq; ferre potis est. Pro non potest. y Potiri vis. Potior a potis descendit. ideo illi in significatione est similimū. Dicitur enim sū compos animi: aut rationis q̄ hęc habeo. z Vis q̄ des illi effici. Pro inueniri positum.

a Haud stulte sapis. Ironicos. id enim velle sine periculo quod fieri non potest est insipientis. b Cum illis. Inuidiose illis cum vna sit. sic in eunucho neq; perpeti meretricum contumelias. c Harum duarū conditionū. Hoc sic infert Syrus vt tandem velit consiliū suū anteferri. d Harum duarum conditionum. Aut velle pericula cum amica: aut amittere eam vnam cum periculis. Condictio est actio in aliquē vel denunciatio. Condicere enim prisca lingua est denunciare. Conditio vero sine c vt hic est legendum est cum vno certam legem in se continens. alibi Terentius. Accepit conditionem dehinc questum oc. Dicitur & bone conditionis: ita vt referas ad fortunas non ad mores id est diues est. Est autem conditio inter plura eligenda fortis oblata electio. Conditionū igit. i. optionū vel electionum.

e Quod vt efficerem. Superius vis q̄ des illi es. Id efficim⁹ quod magno conatu & molimine facimus. vixq; per nos fiinem accipit.

f Siquidem. Syrus repetit verbum Clitiphonis quod per eum dubitare videat.

g Assimulabim⁹ tuā amicāh⁹ esse. Callide Clitiphonis amica Cliniæ esse simulatur: vt Antiphila ad Sostratam deducatur quæ post agnoscetur filia Chremetis qua cognita & altero con filio inuento a Syro extorquebitur argentum a Chremete quod Clitipho Bachidi promiserat.

h Dedecori est parum. Turpe est habere vnam amicam nedum duas.

i Quid eo? Cum interrogatione. quasi diceret quid tum si ad matrem deducetur.

k Fabulæ. Recte fabulæ q̄a neq; veræ sunt neq; verisimiles.

l Istiusmodi obsecro aliqd repperi. Stulte amans inducit credere Syrum qui iocatur iam habere aliquid quo potiatur amica sine periculo.

m In aurem vtramuis. Per dextram aurem dextrum latus designatur. Per sinistram vero latus sinistrum nec nasum dixit in tali genere dicendi.

n Quid ago nunc. Dubius & circa pericula & circa amicā querit consilium.

o Quid boni est Nam boni est velle abscedere lasciuas mulieres & hoc totum dicit ridendo eū. p Age modo. Sic ꝓnunciandū ē vt syrus discedat & dicat amicæ Clitiphōis vt domū reuertatur q Ac nequic q̄ voles. i. frustra voles: quoniā statim reuocabis voluntatem et impedies quominus dicam verum vt prius fecisti. vel sine & quicq̄ sint duo verba tunc sic astrue ac ne. i. nō voles nō ꝓmittq; quicq̄. scilicet dicia me. nam impedies vt prius. r Syre in quā istuc ē. Interea syrus ad mulieres se conferebat q̄ abeuntem clitipho primo paululū reuocat deinde ipso calescente magis ac magis amore & syro ꝓgente vehementissime reuocat. s Tamen istuc ago. Quod cœpi. s. vt dicam amicæ vt domū redeat.

t Verū hercule si istuc est syre. Verba creduli & trepidi amantis & concedere volētis syro: vt quid constituerit ꝓgat bene de amore. v Concaluit. Bene de amore in eunucho. Accede ad hunc ignem iam calestes plus satis. Cōcaluit. i. amoris igne ardescit. quapropter me sic revocauit.

·t.q̄uis· ·f.facultas ē seu facile factū est

Et si hoc consilium: quod cœpi: rectum esse & tutum: scio. Nam apud
·f.apud patrē· ·t.deinde post hoc· ·f.amice·

patrem tua amica tecum sine metu vt sit copia est. tum quod illi argen-
e odē mō eadē rōne ·t.inuenirē· ·t.rogādo·
e ·f.argentū·

tum es pollicitus. æadem hæc inueniam via. Quod vt efficerem: orādo
·t.attonitus obtusus stupidus· ·t.certe· ·f.qō·
f dico·

surdas iam aures reddideras mihi. quid aliud vis tibi? Cli. Siquidē hoc
·f.dicis z ꝓpterea videris dubitare· ·t.dic·
·t.cū experieris re ipa qō dico·

fit. Sy. Si quidem. experiundo scies. Cliti. Age age cædo istuc tuum cō-
·f.cōsiliū· ·i.fingem⁹· ·f.bachidē· ·f.clinee·
g

silium quid id est? Sy. Assimulabimus tuam amicam huius esse. CLI.
·t.iocunde excogitasti seu dicis· amica ·f.clitipho· clinee

Pulchre. cædo quid hic faciet de sua? an ea quoq̄ dicetur huius. si vna
·f.antiphila· ·t.sed· ·f.sostratā· ·f.ipsa antiphila·
h ·i.est dedecus·

hæc dedecori est parum? Sy. Immo ad tuam matrem deducetur. CLI.
·t.cur deducetur· q.d.longū esset tibi ꝓincipio narrare ꝓpter quā ·i.eā deduci ad
i ·t.ad matrē· matrē.

quid eo? Sy. longum est a ditipho: si tibi narrem. q̄obrem id faciam:
·t.nihil sunt nisi nuge ioculatoria verba ·i.ꝓpter quā rē ·t.subire·
l ·i.nullā rē satis firmā certā·

vera causa est. Cliti. Fabulæ. nihil satis firmi video. q̄obrem accipe hūc
·t.sit.mihi vtile· ·i.tace audi qō dicatur⁹ sum ·f.qō suadeo puta q̄ assiduē tua cē ꝛc.
·i.scio·

mihi expediat metum. Sy. mane: habeo aliud. si istuc metuis quod am-
·i.tale sex qō ꝓfiteamur esse sine ꝓiculo·
l

bo confiteamini sine periculo esse. Cliti. huiusmodi obsecro aliquid re-
·t.libentissime· mulieribꝫ vñ venerunt in edes suas

peri. Sy. maxime: ibo obuiam. his dicam vt reuertantur domum. Cliti.
dixisti ablarum ·t.faciā dicēdo vt reuertant· ·i.sup verū liber lae⁹
m

Hem q̄d dixti? Sy. Adēptū tibi iam faxo omnem metum: in aurē vtrā-
·t.tranquille quiete· ·t.quid facio· ·t.vt̄ pcris q̄d agas ·f.age· cra
n o ·i.qō ad bonū vt̄ spe-

uis ociose vt dormias. Cliti. quid ago nunc? Sy. tu ne? q. d. boni est. Cli.
q.d.dic nūc vere quid facere velis hortātis ·i.hoc vesperi ·t.frustra
p q

syre dic modo verum. Sy. age modo hodie sero. ac ne quicq̄ voles. Cli.
·t.ꝓcedit oñdere vt̄ ·i.ꝓmittit· ·f.ostēdēdi vert ·t.post hoc ꝓps
·t.vtare ea facultate dicēdi ·t.ꝓmittit

datur fruare dum licet. nam nescias eius si sit potestas posthac. anvnquā
·i.dico· ·i.pseqre· ·i.sed· ·f.mlieribꝫ eo ebriā tuā ami· ·f.re studere vt̄ ami-
r s cā remissur⁹ e cā remittas

tibi. Cliti. Syre inquā. Sy. Perge porro tm istuc ago. Cliti. Vt̄ here de si
aduerbiū vocantis dicit hoc apud se mdit et.
v

istud est. Syre syre inquam. heus heus. Syre. Sy. Concaluit. quid vis?

.i.reuertere noli rem ittere amicã .i.ꝓpter ꝙd me reuocas etiam
f .i.ꝑsto sum .i.statim x

Cliti. Redi redi. Sy. Adsum dic quid est. iã hoc quoꝙ ne
videlicet q amica ventat ꝛ reuertat clitiphonẽ
gabis tibi placere? Cliti. Immo Syre & me / & meũ amo
.i.cõ.vel credo vel trado .i.arbiter .i.ne in aliq̃ vel ꝓpter aliq̃
quid p
rem / & famam permitto tibi. tu es iudex. ne quid accusan
a.rẽphendẽd? .i.stultũ est ac ndẽdũ est 3
dus sis: vide. Sy. ridiculum est te istuc me admonere Cliti
.i.in ea ficẽõe ranꝙ dicere velis .i.in hac ficẽõe sus
a b sceptra
pho quasi istic minus mea res agatur. qui tua. hic si ꝙd no
.i.nõ ꝑperi accideriẽ ad me obiurgandũ .s.mihi
c d
bis forte aduersi euenerit. tibi erunt parata verba: huic ho
.s.inquã erũt ꝑata .s.quẽ cogito facere .i.a me negligiẽ
e .i.nullatenꝰ nullo mõ
mini verbera. Quapropter hæc res neutiquã neglectui est
clinã .i.fingar tuã amicã .i.ꝑfecto
cere
mihi. sed istunc exora: vt suam esse assimilet. Cliti. Scilicet
.i.ꝙfaciam .i.negociũ .i.statũ
vel eo vsꝙ puenerũ est
facturum me esse: in eum res iam redijt locum. vt sit neces
.s.o clinia nõ iniuria sed bachis .i.nõ i aliq̃ va
f g cillet
se. Cliti. Merito te amo clinia. Cli. Verum illa: ne ꝙd titu
.i.gnissima talũ ꝑterea valde quo mõ
.i.satis vel rite. vel oꝑtune
bet. Sy. Per docta est probe. Cliti. At hoc demiror qui tam
vt ventret bachidi .i.omnes
bachis h
facile potueris persuadere illi. quæ solet quoscꝙ spernere.
tempestiue oꝑtune .s.ventre in tpe valentiũ ad obtinẽdũ
Sy. in tempore ad eam veni. quod rerum omniũ est pri
oꝑtimũ: ꝑcipuũ .i.inuenꝰ .s.apud eã
i
mum. Nam miserum quendam offendi ibi militẽ / eius
.i.copiã nocturnã fieri sibi bachis .i.foueba .i.miseꝝ militẽ
.i.perentẽ asturiaꝫ mercenariũ militis
noctem orantem. arte hæc tractabat virũ. vt illius animũ
.i.amore captũ .i.carẽtio sui .i.inflãmaret .s.inquã
k
cupidum inopia incenderet. eademꝙ: vt esset apud te ob
.i.ꝓpter talẽ repulsionẽ militis .i.causa .i.si vis aliq̃ntulũ incõsideraꝰnõ
.i.etiã atꝙ etiã grata l sat aspicies ꝙd faciẽdũ sit
hoc ꝙ gratissima. sed heus tu vide sis: ne quid imprudens
labaris etres .s.ꝓpiẽdas subtilis, siue .i.sed
.s.ruũ
ruas. Patrem nouisti. ad has res ꝙ sit perspicax. ego te aũt
.s.te .i.cuoꝝ appetitũ mime moderatoꝝ .s.abstine
m n .i.in ambiguũ iacrata o p
noui. ꝙ esse soleas impotens. inuersa verba euersas cerui
.i.noli oñdere colla rua indomita .i.cusses .i.ne fluaris in risum
.i.suspiria q .i.sputa r siste cohibe ꝛrepume
ces tuas / gemitus / screatus / tussis / risus abstine. CLITI.
.i.ꝓbabis meos gestꝰ ꝙ ꝛ mores .s.meas rõnes me hñdi
.i.si vis
Laudabis. Sy. Vide sis. CLITI. Tutemet mirabere. Sy.
.i.ꝙntum ibi simpatia amãtis oñditur
Sed quamcito sunt consecutæ mulieres? CLITIPHO.
mulieres .s.eas neꝙ finis nos illoꝝ pẽna delectari bachis .s.amica
t
Vbi sunt? cur retines? SyRIA. Iam nunc hæc non est tua

Adsũ. Hoc dicit postea ꝙ paululũ rediit ac ꝓpe clitiphonẽ fuit. y Ne ꝙd accusandus sis vide. Ne ꝙd deest ob vel ꝓpter. & ẽ admonitõ aliꝙd alieni trepide cõmittẽtis. z Admonere. Admoneo te hoc dicim⁹ cũ duob⁹ accusatiuis. a Quasi istuc min⁹ mea res agat. Securius cõmittimus his ad ꝙs nõ minus pertinet qd agẽdũ quã ad nos. b Quasi istuc minus res mea agat ꝙ tua. q.d. videris ita. ꝫ monẽdo me putare ꝙ min⁹ mihi ex ea re impendeat periculũ ꝙ tibi. Vt ꝙ id caute fieri minus mea intersit aut minus ad me spectet ꝙ ad te Nã cũ Oratius ingt. Nã tua res agitur paries cũ proximus ardet intelligit sic tibi imminet periculũ ꝓxime ardente vicino pariẽte. vel negociũ de incendio parietis vicini ad tepertinet. Nã res in eo dicẽdi genere capit ꝑ negotio ꝑ te rea hec ꝓticula quasi hic capitur yronice vt sæpe precipue cũ iungitur cũ vero etiã sine vero exẽplorum plena fuut omnia. c Homini huic verba. Amabãt veteres de proximo sibi a dicere Minus caꝛ putauit siue de armario quãquã de sacrario fuisset ablatũ. c Hõi huic dictitos hec dixit seip̃m oñdens. d Hoi huic verba. Huic. i. mihi. Nã hic dr̃ de persona loquẽtis. Iste de persona audientis. Ille de persona remota ab vtroꝙ. e Hec res neutiquã ueglectui ẽ mihi. Immo est maxime mihi cure. Nã res mea agitur & in ea periculũ mihi cõmune tecũ ipendet. f Verꝛ ne illa titubet subaudi timeo. Titubare ꝓprie est pedibus nõ valentis insistere quales sunt ebrii ad aĩm transfertur ꝙtiens animo verba dissentiũt. Veret clitipho ne ꝙd timere effundat quo se indicet. g Verꝛ illa ne ꝙd titubet. Ibi ne capiẽ ꝓhibitũ neꝙ ẽ opus intelligere timeo. Admonet autẽ cliniã vt bachis nullatenus verbis suis aut gestis aut vultu titubet ne forte deꝑhenderet eam nõ ee suã. h Que solet ꝙscꝙ spnere ꝙs. i. quales amatores. Virgilius. Quos ego ꝫ sum totiens iam. d. m. i Miserꝛ q̃ndã offendi. Recte intellectu dixit vt oñderet nõ amissum arte. s. meretricia. k Cupidũ inopia. i. sui. Ouid. Nitimur iuetitũ ꝙ cupimusꝙ negata. l Heus tu heus aduerbiũ admonentis & vocantis est ac ꝑ poscentis attentionem. m Noui quã esse solias impotens. Impotens est suoꝛ appetituũ mime moderator. Nã is ipotẽs dr̃ q suis affectibus ac animi passionibus nõ potest modum adhibere ac eas cohibere. sed ab illis victus trahitur quo cunꝙ ferant & rapiant eum. n Inuersa verba. Omnia ponit que ab amante vecordia fieri solẽt Inuersa verba. i. verba prepostere & in cõtrariũ ꝓnnciata. Est em̃ inuertere quasi in contrarium vertere & ꝓpostere verba ꝓnũciare vt ꝓ lauo vola. o Euersa ceruices Ceruix seu ceruices posterior pars colli vbi origo est omnibus neruis Vñ hõ dure ceruicis dr̃ quasi indomabilis. & ꝙ si duri capitis & dure mẽtis. Euersas ceruices cõtrarium est erectas ceruices. Er significat illũ flecti & domari ab amica. p Euersas ceruices tuas. Ceruix em̃ est posterior pars colli ꝓ ponitur ꝓ supbia seu cõtumatia quadã ac rigore mentis vt vir dure ceruicis. i. indomabilis & mẽtis rigorem ꝑ se ferens tãꝙ nemini caput inclinare velit. Euertere interdu m significat destruere vt euertere vrbẽ. i. destruere & eã demolliri ac dissipare ac etiã subuertere. Interdũ euertere significat ꝓsternere et facere vt qd stabat nũc ꝓstratũ iaceat & ab hac signifi catõe manauit ꝑcedẽs. nã euertit vrbs cũ moenia ꝙ prius stabãt dirimunt. Itẽ mulier ꝙrẽs dragmã euertit totã domũ. i. ingrẽdo illã oia ꝙ i domo sunt iacit huc & illuc & a suo ordine dimouet. Itẽ iure sepe dr̃ q Screatus a screo as are. qd significat screatus eicere ex ore pectoris ac ꝑcordioꝛ. r Tussis. i. tusses Hoc ẽ cõtusiones. s Vide sis. vultuose ꝓnunciandũ est. t Cur retines Impatia amãtis oñdit. Nã visa amica. clitipho verba syri obliuiõi tradiderat apud patrẽ. Obseruabo id qd me admonuisti

u Vt nunc iterim. Aposiopesis amantis vt sit si ne interim paulisper cũ amica ludere.
x Nihilo magis vult Sirus vt eũ perpetuo mo destum. ne si incepit possit se abstinere etiam pa tre vidente. y Quid istic. Istic pro iste.

.s.nõ est meo

.i.interea priusq; ad prẽm'eat
v .i.nõ pl'ẽ tua nũc q̃ apud prẽs x

CLI. Scio apud patrem, at nũc interim, Sy. nihilo magis

.i.pmitte me delectari el' pñtia

.i.patiar

.i.quo rpe sinas me de lectari el' pñtia

CLI. Sine. Sy. non sinã iniquã. CLI. quæso paulisper. Sy.

.i.phibeo sc̃z te frui el' pñtia

.s.sine .s.me eã

.i.discedas

.i.discedo

.i.si facis qõ sapiens

Veto. CLI. saltẽ salutare. Sy. Abeas: si sapis. CLI. eo. quid

.i.iste dimittat facier

.s.dico dimittã q̃ maneat cũ amica

nõ discedet

.i.ingredere; vitã t pge q̃uis inuis'.

istic? Sy. Manebit. CLI. O hoiem fœlicẽ. Sy. ambula.

In hac scena. VI. Non potuit melius cõdictionẽ meretricẽ exprimere q̃ per eã que esset meretrix que tamen nomini meretricio fauet. cũ alibi reprehẽdant meretrices nihil aliud ex amore adolescentium querere q̃ pecunie extorsionẽ. hic quoq; iocunda amantium congressio signa tissime exprimitur.

a Edepol per castorem & pollucem. ornatiua sunt iurandi aperta feminis.

b Isti forme vt mores cõsimiles forent. Mores em̃ pudici gratiores esse solent in pulchro corpore. Vir. Gratior & pulchro veniens in corpe.

c Si te sibi quisq; expetit. Recte expetit cũ eã a pudicicia cõmendet. expetimus em̃ tm ea q̃ honesta sũt & plane bona. vnde de rebus expetẽdis a philosophis scriptũ: q̃. s. peti debent. d Oratio tua Qđ dixeris cũ vno velle ætatẽ traducere Antiqui etiã pauca verba orationẽ dixerũt.

e Vulgus quæ ab se segregant. Hoc est neq; promisque quosq; recipiunt. f Nã expedit bonas esse vobis. Quia cũ solo viuitis: nec potest esse verus amor nisi inter duos qui sibi inuicem fidem seruent. iuxta illud. Nec regna nec tedet soli um pati volũt. g Expedit bonas esse vobis. Vbi notanda est ꝓhec structura Mihi expedit eẽ bonũ: & mihi expedit esse bono vt Quin. cui eẽ deserto vacet. h Quippe forma impulsi. Et hic amor est gratia voluntatis tantum. Et bene impulsi. nam hec omia nox / vinũ / amor / adolescentia: ab impulsionis ꝓte dicuntur non ad ratiocinationis. i Quippe &c. Quippe ponitur sine relatiuo & sine cum coniunctiope.

BACCHIS MERETRIx AMTIPHILA MVLIER. CINIA. SyRVS:

p edẽ pollucis .s.amica .s.q̃ dixisti, te velle traducere vitã cũ vno solo
a .i.felicem

Edepol te mea antiphila laudo: & fortuna tam iu

qõ sectur .i.conata es .i.tue venustati .i.ꝓformes

b

dico: id dũ studuisti: isti formæ vt mores consimi

.i.nõ affirmatio cũ iuramẽto

c

les forẽt; minimeq;: ita me dij ament: miror si te sibi q̃sq;

.i.qualẽ naturã argumẽto signo t oñsioni d

expetit. Nã mihi quale ingeniũ haberes. fuit indicio ora

.i.tuus sermo

tio tua & cum egomet nunc mecum in animo vitã tuam

certe vñi silũ iuuẽculaꝝ .i.amatoꝝ mlitrudinẽ
c iuuencule

considero / adeoq; omniũ vestrarum. vulgus quæ ab se se

.i.segant, segregatũ .i.tales quales estis .s.tales q̃les vos estis qui vñi siles

.i.non

gregãt: & vos eẽ istiusmodi: & nos nõ eẽ haud mirabl'e eẽ

.i.deces cõmodũ est .s.illi amatores habem? ꝓfuctudinẽ t copiam nñi facim? .i.patiunt
g

nã expedit eẽ bonas vob nos q̃buscũ ẽ res nõ sinũt q̃nq; dẽ

pulchritudine illecti inducti b freq̃tãt forma nr̃a l posteq̃ forma impulsi nostra nos amatores colũt. hæc vbi immu
.i. decor suũ amisit r nitor ẽ .f. amatores .i. ad alĩ amicã seu ad tẽ altã m .i. quisum cõgan do pecunias
tata est, illi suum animum alio conferunt. nisi prospectũ
.i. dũ colũt r dura nr̃a forma verclicce atq; abiecte oĩb .i. vitã agim⁹
interea aliquid nobis est. deserte viuimus. Vobis cũ vno
.i. vna scu pter vitem ẽ ipa traducere statuisti deliberastis decreuistis .f. viri .i. viuẽdi mod⁹ .i. pcipue
simul ætatem agere decretum est viro, cuius nos maxime
.i. conformis p ventus .f. viri .i. adhibẽt alios n scz seruãdo mutuo fidẽ n
est cõsimilis vestrum. hi se ad vos applicant. hoc beneficio
eã vir q̃ vxor .i. vtro; utroq; .i. obligamini .f. sed utaq;
vtriq; ab vtrisq; vero deuincimini: vt nunq; amor vestro
.i. miseria .i. nõ cognosco q̃d aliter faciãt p q
vlla ĩcidere possit calamitas. ANTI. Nescio alias. me scio
.i. certe .i. instanter r sine dolo q. d. cõmodũ ei⁹ẽ mihi cure nõ minori q̃ mei mihi
quidem semper fecisse sedulò. vt ex illius cõmodo, meum
.i. cõtrahã acq̃rã reparẽ q. d. longe aliter ẽ q̃ suspicabar vt vi r deo
pararem commodum. CLIN. Vah ergo mea antiphila
.i. reuertentẽ s
tu nunc sola reducem me in patriam facis. nam dum abs
.i. sum abs te assidua tui cogitatiõe r spando re reuisere aliquãdo
te absum omnes mihi labores fuere: quos cepi: leues. præ
.f. qõ dicis ita cẽ vt asseris .i. difficulter t
ter tui carendum quod erat. Sy. Credo. CLI. Syre vix suf
.f. sustineo moleste fero .i. esse licitũ .i. nunc .i. cõplexione mea q̃ pna ẽ ad voluptates
.i. verũ hoc ẽ veq
fero. hoccine me miserum nõ licere meo mõ ingenio frui
.i. sed etiã .i. q̃ntũ u. portui cognoscere .f. lites vel
v 5 .i. affectũ dispositũ partes
Sy. Immo vt patrem tuum vidi esse habitum. diu duras
.i. dabit tibi aspa officia .i. quis .i. aspicit nos b
dabit. BAC. Quisnam hic adolescens intuetur nos? AN.
dolẽtis ne cadã pticinãta blãdiẽtis ũsi rogo teq; amorẽ
c .f. re bachis .i. quid habes
Ah retine me obsecro. BAC. amabo quid tibi est? AN.
.i. p̃ numio timore sum attonita .i. cur .i. ita stupida es r pternaris
.f. ego
Disperij misera. BAC. Quid stupes antiphila? AN. Vi d
.i. vtrũ
deon cliniã, an non? BAC. Quem vides? CLIN. Salue
.i. int⁹ amore ros⁹ animũ versat .i. diu desiderate e f g
anime mi. AN. O mi expectate clinia salue. CLIN. Vt
.i. qualiter te habes vtrũ h
vales? AN. Saluum aduenisse gadeo. CLIN. Teneo ne
.i. vtrũ es adhuc mea mihiq; fidẽ adhuc intemerata cõseruas .f. in domũ
.i. desiderata chremetis
te antiphila maxime animo expectata meo? Sy. Ite intro
vt cenetur
vos iamdudum expectat senex.

k Amatores. Bene amatores. amator fingi potest: amans vero amat. l Colunt. Colere est inferioris personæ ad superiorem: nunquã superioris ad inferiorem. Virgi. Post habita coluisse famo m Ni prospectum. Prospicimus futura diiudicamus p̃sentia. n Consimilis moribus vestrum. Pro mores vestri vt recentioribus placet. o Hoc beneficio vtriq; ab vtrisq; vero deuincimini. Quasi diceret sic ambo obligatis vos mutuo beneficio intemerate fidei seruãde. Et hoc dictũ est illi simile vterq; vtriq; sunt cordi vbi Laurentius confirmat a boratoribus potius esse dicendũ vterq; alteri est cordi p Incidere possit calamitas. In eunucho nostri fundi calamitas proprie calamitatẽ rustici grandinẽ dicunt eo q̃ minuat calamũ hoc est culmẽ ac segetẽ. q Nescio alias. Verba mulierũ commendantis se a fide in virum. r Vah. Flamosa interiectio hoc in loco ad gaudiũ spectat. nec potuit vox accomodatior dari amatori præ nimio amore ferme insanienti ad primũ cũ amica congressum s Reducem .i. incolumem Post varia pericula quæ subij eundo in asiam ac redeundo. Nam vt Seruius inquit. Reduces dicũtur proprie qui pericula euadunt. Facis itaq; me reducem .i. defunctum periculis reuertentem in patriam. t Tui carendum. Antiqui carere verbum genitiuo iungebant nedũ ablatiuo. v Credo. Syrus se non loco mouerat respondet verbis Clitiphonis qui cum loquebatur: vt cũ aliquo ambulatum abire cogeret.
x Vix suffero. Vix difficultatem significat & aliquando pro nõ ponitur. Ouidius. Vix priamus tanti totaq; troya fuit. Lucilius. Carcer vix carcere dignus. Suffero sustineo al's suppono.
y Immo vt patrem tuum &c. Cum non possit per se Syrus Clitiphonem abigere ad minas patris confugit quem fingit iratum.
z Vidi esse habitum. Vario modo homies habiti atq; affecti esse possunt quibus sed in facademicos aliud atq; aliud videtur.
a Diu etiam duras. Subintelligendum est vel lites vel partes fratris prædicas: & partes duas methaphoricas ab actoribus scænicis.
b Diu etiam duras dabit. i. aspera officia vel onerosi cognouerit te adhuc amare. Et quidam diu dabit illas partes. scilicet vel lites.
c A retine me obsecro. Antiphila præ nimia lætitia viso Clinia animo male esse cœpit. Nam vt anim⁹ vna cum corpore nõ nunq; deficit immo mœrore sic & interdum nimio gaudio.
d Videon Cliniam an non? Tanta lætitia erat Antiphile: vt & si amatorem agnosceret: De eo tamen dubitaret.
e Anime mi Mollis orario & fœminea mentis implicata blandimintis.
f Mi. Vim blandimenti habet. nam significat meus. g Clinia salue. Illa ad ad maiorẽ gratiam amantẽ, proprio nomine appellauit.
h Teneo ne te. Præ nimio amice desiderio perit: cum dubitatione loquitur: Sunt qui legant teneo ne te vt referatur ad fidem: ita vt dubitet an a se alienata sit an in fide persistat,

CHRMES MENEDEMVS

.i.lux fit hoc est dies aduenit .i.tardo .s.mei
.i.quare a

Vcessit: hoc cur iã cesso pulsare ostium vicini?
menedemi .s.ipse .i.ad suũ gaudiũ
.i.q̃uis

primũ ex mevt sciat sibi filiũ rediisse. & si adole
.s.clinã .s.ve parer sciat eũ venisse parrẽ .i.adeo
b

scẽtẽ hoc nosse itelligo: verꝫ cũ videã miserꝫ hũc tã ex cru
.i.vexari .i.discessu .i.debeã celare

ciarier eius abitu: celẽ tã insperatũ gaudiũ: cũ illi peridi ni
.i.ex indicatõe ẽ manifestatõe
e .i.nõ .i.nõ celabo gaudiũ d

hil ex indicio sieri haud faciã, nã: quoad potero: adiuuabo
menedamũ .i.sicut cunphonẽ scz cinie
.i.eo mõ

senẽ. ita vt filiũ meũ amico ꝯatq; æquali suo video in seruĩ
.s.video filiũ meũ .i.certã .i.iustũ
e

re. & sociũ esse in negotijs: nos quoq; senes est æquũ seni
.i.inseruire menedem⁹ .i.natura .i.valde nimis
f .i.certe h

bus obseq. MENE. Aut ego pfecto ingenio egregie ad
.i.infelicitatẽ sustinendã

miseriã natus sum: aut illud falsum est, qđ vulgo audio
.i.remp⁹ .i.auferre .i.merito: em .i.increꝺ
i l2 scit

dici: diẽ adimere ægritudinẽ hoibus. Nã mihi ̃tidie auge
ex .i.cã filij .i.dolor: aĩ .i.longius .i.obsens est

scit magis de filio ægritudo, quanto diutius abest: magis
.i.cũ⁹ desiderio teneor .s.senẽ .i.certa domũ

cupio. & tanto magis desidero. CHRE. Sed ipsum foras
.s.cum facã sermonẽ cũ eo qđ ó: nouũ
l

egressum video. ibo: alloquar. Menedeme salue nunciũ
.s.nũcij .i.mañoge .i.te illo imperii nuncio
m

apporto tibi: cuius maxime te fieri ꝑticipẽ cupis. ME. nũ

In hac scena. IIII. veri amici officiũ pulcherrime a Terentio exprimitur. in qua amicus amico simul & gaudii insperati maximo cũ affectu nunciũ & consiliũ affert.

a Cesso. Aliquis cessare dicit̃. i. tardare ad aliquid celeriter pagendũ. Virg. Cessas in vota prꝫ celꝫ. Cessat desidiosus. requiescit defessus.

b Miserum hunc. Cum affectu: nam ꝓpriũ veri est amici lætari rebus prosperis amici & dolere aduersis.

c Exindicio. Indiciũ proprie est oris & linguæ.

d Adiuuabo ſſænem. Sænem plus habet affectus quã si d. Menedemũ

e Nos quoq; senes est æquũ senibus obsequi. Iuxta illud ꝓuerbiũ vsitatissimũ. Pares cum paribus facillime congregantur. naturaliter em̃ adolescentes adolescentibus. sænes vero sanibus potius inseruiunt & obsequũtur.

f Aut ego profecto. i. ex his duobus necesse est alterꝫ tantũ esse verũ: sed sænex ex nimio filii desiderio dubitat de eo qđ oibus approbatissimũ ẽ.

g Ingenio. Hoc est ex natura: ingeniũ natura lis est sapientia. Salustius in catilina. Ingeniũ nẽo sine corpore exercebat. ingeniũ quoq; veteres dixerunt & sua sponte vel natura Virg. Georgico. libro secundo. Hunc locus aruoꝫ ingeniis. roborà cuiq;

h Egregie ad miseriã. Egregium dicitur quod ex grege eligitur. sed hic egregie valde nimis. nõ ẽ ergo ad laud positum.

i Adimere ægritudinem. Aegritudo. i. meror mœsticia animi. ægritudo em̃ animi est. ægrotatio est corporis.

k Diem adimere ægritudinẽ hominibus. Seruius sulpicius ad Ciceronem nullus dolor est quẽ non longinquitas temporis minuat atq; mollıat.

l Nunciũ apporto tibi. Nuncius & res ipa & nuncius dicitur.

m Cuius maxime. Bene maxime. quis enim nuncius illi gratior esse poterat cꝫ filius.

.i.nunqd aliqd .f.dicis .i.sanẽ

n

quidnam de gnato meo audisti chreme: CHRE. Valet

.f.filius .f.est

atq; viuit. MENE. Vbi nã est quæso: CHRE. Hic apd

.f.est apud te

p

me domi. MENE. meus gnatus: CHRE. Sic est. Mene:

.f.meus gnat⁹ .i.sine dubio venit fili⁹ meus

q

Venit: CHRE. Certe. MENE. dinia meus venit: Chre:

r s

Dixi. MENE. eamus. duc me ad eum obsecro. CHRE.

.i.q; eu scias

t

Non vult te scire / se rediisse. etiam tuum conspectum fu/

.i.flagitiũ suũ .i.deinde .i.vt

q; offendit reamo:i in diligẽdo

gitat propter peccatum. tum hoc timet: ne tua duritia illa

.i.augmẽtata seu increuerit chreme

v

antiqua etiam adaucta siet. MENE. Non tu ei dixisti: vt

.i.q̃liter me habere .f.dixi .i.q̃re nõ dixisti

essem: CHRE. Nõ. MENE. q; obrem chreme: CHRE:

qõ fecit .i filij tui detrimẽtũ

x

.i.in tuũ futuq; dolorẽ pspicis quides

Quia pessime istuc in te / atq; in illum cõsulis. si te iam

.i.suauiri miti benigno indulgẽti .f.nõ oõdere me illiq;o

.i.fracto obtecto: mollificato leni z victo y

leni / & victo animo esse ostẽderis. MENE. Nõ possum

.i.seuer⁹ acerbꝰ inhuman⁹ volẽris .i.iperiosus acer

a

satis iam satis durus pater fui. CHRE. Ah vehemens in

.i.in duritiã z indulgentiã .i.indulgentia

vtranq; partem me nedeme es nimis: aut largitate nimia /

.i.tenacitate ac duritia .i.in eo dẽ mõ recipieris

b

aut parsimonia in eandẽ fraudẽ ex hac re / atq; ex illa inci/

.i.in primis .i.pmittere .i.se cõferre trãsferre

.i.multo aũ rpe

c

des. Primũ olim potius q; paterere filiũ cõmeare ad muli

.i.vicetu ad modũ quo mulierule .i.placebãt q;d

.i tũc lꝛ habant

erculã: quæ paululo tũ erat cõtenta. cui q; erant grata oĩa

.i.incussisti filio terroꝛẽ mlercula .i.poste quã pterruisti ꝛc.

.i.ex eo rpe d .i.inuita z pter volũtatẽ e

pterruisti. hinc ea coacta ingratis. post illa cœpit victum

.i.passim z in cõi .i.in hoc rpe .i.domino

f .i.querirare g

vulgo quærere. nunc cũ sine magno detrimẽto nõ potest

:f.illa mulierecula .f.mulierecula .i.appa/

b .i.q̃libet seu q̃ perat rata

haberi. q̃duis dare cupis. nã vt tu scias quã ea nunc istru/

.i.inde .i.dãnũ tuũ z tui filij .i.in primis

i

cta pulchre ad perniciẽ siet: primũ iam ancillas secũ addu/

ornatas .i.vestimẽtis .i.monilibꝰ pfectꝰ pumicie cui sunt

b aureis l abunde pecunie

xit plus decẽ / oneratas veste atq; auro. Satrapes si siet ama

sustinere .f.puelle .i.ipendia possit .i.nõ solũ .f.sufferre

m sumptus

tor: nunc q; sufferre eius sumptus queat. nedum tu possis.

.vel puella .f.sunt⁹ .i.pcus c .i.satis pcepi, eã esse

n intus

MENE. Est ne ea intus: CHRE. Sit rogas: sensi. nam ei

ancillis pedissequis

vnã cænã / atq; eius comitib⁹ dedi. q; si iterũ mihi sit dãda

n Nunquid nam de gnato meo &c. Quia omnis illius sollicitudo circa filium erat: Idcirco statim de eo suspicatus est nondũ facta mentiõe o Valet atq; viuit. Protisteron in sensu est. Si em̃ valet necessario viuit: non si viuit valet: ergo viuit & valet dicendum erat. Et bene vtrunq; iũ xit. nam multi viuũt sed nõ bene valent.

p Meus gnatus. Magis cum admiratione q; cum interrogatione legendum.

q Clinia meus venit Addidit & nomen qd̃ fieri consueuit in his. quos diu optauimus & nõ dũ venisse credimus. r Dixi. Denũciatio est confirmandæ sententiæ: nec mutanda est translata de foris & causidicis Cicero. Prçcor dixisse pronunciat. s Dixi. Hoc verbum in sine additũ superiora confirmat: & est proprium his qui perorauerint causam dixi sic dixit quasi p̃ orauerint causam. Dixi. q̃si iam obtunderetur a Menedemo. t Etiam tuũ conspectũ fugitat. Fugitat plus est q; fugit: & fugitat dixit vt ostenderet vehementer filium timere.

v Non tu ei dixti vt essem. Non aliquando certã qualitatem significat. & nonnũq; incertam vt erat gesta. x Quia pessime istuc in te atq; in illum cõ. &c. Et parentibus oĩbus & filiis salubre. patres em̃ nimia largitate & clementia liberos corrumpunt. illi vero nimia licentia deteriores facti patribus mœrori sibi vero detrimẽto sunt y Non possum. Hoc est animi victi & clementis. interdum ad nimiã indignationem spectat vt illud Satyrici Non possum ferre quirites græcam vrbem. z Satis iam satis Hęc replicatio magnã habet vehementiã.

a Ah vehemens. Bene dixit vehemens de eo qui non seruaret modum. vt em̃ particula sicuti quędam alia. tum intensionem: tum minutionẽ: ergo vehemens a mentis vi atq; impetu dicitur.

b In eandem fraudem. Fraus pro dolo & pœna ab atiquis accipiebatur. c Mulierculam. Minus est q; si dicere: aut mulierẽ aut meretricem: vtpote quæ erat contenta paruo.

d Coacta ingratis. Hoc est inuita: Et bene coacta & ingratis. nam aliquid ingratis dicitur aliquid facere: qui inuitus & coactus præter voluntatem facit. & vetuste ingratis. e Post illa cœpit victum vulgo quęrere: Sic in andria. Laua et tela victũ queritãs. Et recte victũ & nõ cibũ protulit. Cibus est em̃ q; delicatis p̃betur. victus in p̃uis ardisq; alimoniis est cõstitutus. Vir. Victum iufœlicẽ bachas lapidosaq; corua. f Quęrere. Melius dixisset q̃ritare. quęrit em̃ qui ad plenũ & ppetuũ reponit. q̃ritat q; vix quotidie inq; rendo victũ inuenit. g Sine magno detrimẽto. i. dãno detrimentũ ꝑm Varro. a detrita dicitur q; ea q̃ trita minoris precii sunt. l inter trimentum ab eo q; duo q̃ inter se trita & diminuta a q̃ etiã intrigo dicta. h Quod vis dare cupis. Et hoc est nimie largitatis. i Primũ iã ancillas. Et hoc ẽ signũ illã probe instructã ad expilandũ amatores. k Plus decem. Dixit quemadmodũ dicimus magis decẽ in q̃bus dictis magis & plus sũt aduerbia. solemus tñ sępius apponere q; vt adduxit secũ plus q; decẽ. verꝰ auctorũ vsus sp̃ est seq̃ndus. l Satrapes a græcis prouinciæ p̃fectus dicit. m Nedũ tu possis. Nedũ hoc loco negatiue ponit vt nõ credere tibi obulũ nedũ pro te effundere sanguinẽ iã Chremes Bachidẽ credit Cliniæ eẽ amicã. & obserua Terentia nã cõsuetudinẽ q; inducit nihil sape eos q; fallunt. Est argumentũ a maiori ad minus: nã si nõ possit maior idẽ nec minor. n Sensi. Hoc cũ

dolore dicere solemus in his in q̃bus detrimẽtũ ingens passi sumus. o Actũ siet. Actũ est. dicit de ea re de qua iam lata sit sententia. & ẽ verbũ despantis. p Pitissando mõ mihi. Bene pitissando. nam pitissare proprie est parce vinũ degustare quasi tentandi gratia. Tale est verbũ q̃ Plau. vtitur Cyatisso tale est græcisso. q Sic hoc dicẽs asperũ .i. austerũ sed'm Plin. Tria vini sunt genera austerũ dulce & tenue. r Releui : dolia oĩa. Vt inquit Pli. In italia aduasa vino condendo maxime probatur brutia circa alpes ligneis vasis condunt / circulisq̃ cingunt. Picant aũt protinus a canis ortu. dehinc perfunduntur marina aqua aut salsa ac leui cinere sarmenta aspergunt. dũ igit vina aperiuntur dolia releuẽtur.

Releui .i. pforaui quæ pforatio fieri nõ poterat nisi prius auferret: aut lutũ aut limus aut argilla aut pix aut resina aut gypsus qb⁹ liuebantur dolia: aut picabant seu incrustabant. Liuere est pi / care i. pice aliquid linire seu vngere seu mauis incrustare: & alicui rei supposituũ aliq̃d supducere vt parietẽ linimus calce aut gypso. i. incrustam⁹ Doliũ linimus pice &c. eius rimulas & quẽadmodũ tegere significat contrariũ. s. tegmen auferre: sic linire signicat quod dictũ *fi* linire aliquo bitumine. & relinire significat contrariũ. hoc est bitumen detergere seu amouere quo aliquid pri⁹ linitum erat. & ita releui dolia oĩa significat absterso lutũ vel terrã tenacem ab oĩbus dol is vt in ea cæna vinũ variũ apponeret. ppter aũt pdi / ctam significationẽ liuere significat etiã deturpare Inde litura ræ. i. deturpatio facta ãtramento ducẽdo lineam per falsa scripta vt fieri solet s Oẽs serias. Seria doliũ: & proprie vas fictile. de li / mo oblogũ. Persius. Et o si sub rastro creperet argenti seria dextro. Inde seriola læ. Persius seriolæ veteris metuens deradere limũ. t Seruos oĩs sollicitos habui. Variis officiis & ministeriis distractos. Nihil significantius dicere potuit, q̃d eĩm aliud est solicitare q̃ suo loco monere. solum aũt cum significet locũ qs dubitat cũ exules q̃q̃ dicũtur loco patriæ suæ pulsi Solicitos igit habuit oĩes domesticos qui hinc inde ad ministrãdũ destinabant. v Quẽ assidue exedent. Plus dixit q̃; si cuius res dixisset. x Vt me tuarũ misertũ est menedeme fortuna. Bene misertũ est. nam sed'm nõ nullos miserari est flere & lamẽtari. Misereri vero miserationẽ alienis casibus exhibere. y Sumat cõsumat perdat Quis huic patre indulgentior: sed hoc continere solet dũ vnicus est gnatus. Sumat. Accipiat al's sumere ẽ eligere. Salust. in Iugurth. Sumat aliquẽ expo / pulo monitorẽ officii sui. Perdat. quod maius ẽ quod finem consumendi habet tertio loco posuit. z Per aliũ quẽuis vt des. Quod salubrius p̃ceptũ pentibus dari potest. nulla eĩm re pentes magis corrumpũtur q̃ nimia pentum indulgentia. a Subsensi. Rectesubsensi. nã sub tpamẽtũ est plene pnũciatõis vt subtristis subridet non ad plenum tristis: aut ridet: & cum q̃nq̃ sint sensus: duo sunt visus & auditus quos nos magis sensibiles habemus q̃ pecora. Cicer. Nõ solũ videã: sed etiã audiã. Duabus ergo reb⁹ scimus aut rõne aut sensu quibus maxime p̃stamus ceteris aialibus. ergo sænex dicit se sensu sensisse seruulos fraudẽ parare. b Quã abs te amittas filiũ. Amittas pro dimittas dixit. nã qd'nos dicimus dimitte antiq̃ etiã dicebãt amitte. Vir. Quisquis es amissos hinc iam obliuiscere graios. Salu. Pactione amissa publico cõsilio. c Ad neq̃tiã. Bene de adolescẽte neq̃tiã dixit. neq̃cia eĩm est luxus vitæ pdigus atq̃ effusus. Ouidius Neq̃cia est q̃ te nõ sinit eẽ sænẽ. d Nã oẽs deteriores sumus licẽtia. Snia. ppriæ sæni cõueniẽs: & deteriores signatissime. tulit. Deteriores eĩm hoĩes licẽtia a bono ad malũ vertunt. Est eĩm res peius a malo qd'in vsu ẽ: & celeberrime freq̃ntat. deterius vero a bono vt mioris sit meriti q̃ q.d placet. Vir. in Geor. Deterior donec paulatim ac decolor ætas. e Neq̃ putabit. Putamus instantia tepu

q̃ hoc dictũ in malã pr̃ẽ dicit .i. degustãdo .i. paulo aũ .i. mei dementẽtũ
o .s. q̃ ipensa sunt p

actum siet. nam: vt alia omittam: pitissando modo mihi
.i. q̃ntũ vini .s. filius me⁹ absorpsit vel exhausit .i. nõ est suaue gustui

quid vini absumpsit? sic hoc dicẽs asperum pater hoc est
.s. vinũ .i. suaue⁹ mihi⁹ dulci⁹ .i. pfidera qõ dictur⁹ sum .i. fi audes r .i. pforaui s .i. vasa fictilia

aliud lenius. sodes vide. releui dolia omnia. omnis serias.
.i. varijs officijs distractos & occupatos vnica arcq̃ sola

t

seruos omnis sollicitos habui. atq̃ hæc vna nox. quid te fu-
.i. ad puros q̃ ru'eris .i. corroder tua substãtia & bñ viuendi facultates
q. d. miser euades v absumẽdo .i. amens .i. sicut

turæ censes: quem assidue exedent? sic me dij amabunt: vt
.i. mia seu miserabõe mor⁹ sum

x

me tuarum misertum est. Menedeme fortunarum. ME.
.s. filius .i. qõ ex sua erit libidine .i. ipedit nõ solũ vrat sz etiã aburat
y .i. spõte capiat .i. ꝓsiteri atq̃ decreuit

Faciat quod lubet sumat, consumat, perdat, decretũ est pa-
.s. filiũ meũ .i. ꝓsiteri fit & decreuisse

ti: dum illum: modo habeam mecum. CHRE. Si certũ
.s. vt dicis .i. tibi & filio magis ceare vt leeẽ & mitẽ ad rẽ tuã & illi⁹ spes q̃s deceptũ

est tibi sic facere: illud permagni referre arbitror: vt nesciẽ-
.i. iudicet .i. tantã indulgentiã q̃ntã patrũ te dicis

tem sentiat te id sibi dare. MENE. Quid faciam? CHRE
.i. q̃libet aliud o. i. magis .s. facere .i. quẽlibet seu q̃cũq̃ volueris

z

Quiduis / potius q̃q̃ quod cogitas, per alium quemuis vt
.s. q̃ vt dare vis .i. paciaris .i. falla⁹ .s. tuũ .i. q̃uis .i. aliq̃ mõ pcpt
.i. deludi a

des. falli te sinas technis per seruulum: etsi subsensi id q̃/
.s. seruos & filios domi mee .i. sentiret .i. seru⁹ meus

q̃ illos ibi esse. id agere inter se clanculum: Syrus cum illo
seruo .i. sũmissa voce colloquitur suscepta ꝓposita seu instituta .i. animaduertere .i. cõcant .i. filij nostri

nostro cõsurrat. cõferũt cõsilia adolescẽtes: & tibi pdere
tale argenti pond⁹ t. melius s. mõ re pdẽdo illi .i. in hac gre .i. hoc mõ vt dico .i. libram

talentum hoc pacto satius est. q̃ illo minam. non nunc de
.i. de q̃ntitate pecunie .s. tractatur .i. eo mõ q̃ mime vergeret in eius pricium

pecunia agitur: sed illud quo modo minimo perido id de
.s. qõ datur⁹ eo .i. filio⁹ tuo q: .i. tuã voluptatẽ .s. filij⁹ tu⁹

mus adolescentulo. nam si semel tuum animum ille intel
.s. vt dilucet .i. substãtiã

lexerit: prius perditurum te tuam vitam: & prius pecuni-
.i. dimittas ejcias indignãtis .i. q̃ magnũ aditum

b

am omnem. q̃ abs te amittas filium. Hui q̃ntã fenestrã
.i. luxũ & libidinẽ .i. aperuerueris .i. sz .i. certe tantã inquã patefeceris imo acerbũ

c

ad nequitiam patefeceris. tibi aũt porro vt nõ sit suaue vi-
.i. min⁹ bonũ .i. nimia libertate .i. oẽ qõ

d

uere. Nam omnes deteriores sumus licentia. quodcunq̃
filio⁹ tuus .i. nõ ꝓsiderabit, nõ volutabit .i. distortũ

e

inciderit in mentem: volet: neq̃ putabit / prauum an re/

.f.illud qꝺ venit in mẽtẽ .i.substãriã tuã ꝛ bona filium

f .i.pdi

ctum sit: quod petet, tu rem perire, & illum non poteris

.f.qꝺ petet .i.habere mgnã auctoritatẽ

pati, dare si denegaris? ibit ad illum illico, q̃ maxime apud

.i.discessuꝝ .i a tuo socerare

g

te se valere sentiet, abiturum se abs te esse illico minitabit.

quẽadmodũ

.i.res se habet

MENE. Videre verꝝ, atq; ita vt res est, dicere. CHRE.

turannis .i.q̃dm

Somnum herde ego hac nocte oculis nõ vidi meis: dum

.i.inquiro .i.quõ q̃ viaq̃ rõne .i.redderem .i.da

h i k

id quæro: tibi qui filium restituerem. MENE. Cedo de-

.i.manũ tuã .i.vt restituas mihi filiũ alsq̃ via

xtram porro te oro: idem vt facias. Chreme. CHRE. Para

.i.scis ne .i.ꝺd facias

tus sum. MENE. Scin quid nunc facere te volo? CHRE

.i.quia .i.pcepisti

MES. Dic. MENE. Quod sensisti illos me incipere fal

.f.me decipe

.i.festinẽt ꝓperent

lere, id vt maturent facere, cupio illi dare quod vult. cu-

vt maturẽt filiũ videas .i quemꝺ

l

pio ipm ĩã videre. CHRE. Operã dabo. Syrus est appre-

.f.vt educet filiũ ad te vt ei⁹ pãtia reficiatis .i.egredit

.i.de domo mea

hendendus: atq; adhortãdus mihi a me nescio q̃s exit. con

.i.ꝓferte .i.in domũ .i.quentre .i.ꝓcipiane

cede hinc domũ, ne nos inter nos cõgruere sentiant. pau-

.i.aliqꝺ quer ꝓuersie quã fecerut inter vicinos

.i.impedire me q̃ min⁹ domũ eã

lum hoc negotij mihi obstat. Syrus & crito vicini nostri

.i.dubitãt .i.de termis agroꝝ suoꝝ .i.elegerũt .f.ad eos

m n .i.iudicem

hic ambigunt de finibus, me cepere arbitrum, ibo: ac' dicã

sicut .f.eis nõ posse vacare suis negocijs

vt dixeram operam daturum, me hodie non posse his da-

.i.statim .i.ꝓsto ero .i.vr adsis statim .i.opem

o .i.rogo

re, continuo hic adero: MENE. Ita quæso dij vestram fi-

.i.ro ne c, veꝝ sc;

.i.constitutã

dem, itan comparatam esse hominum naturam omnium

.i.negocia alioꝝ .f.hoies .f.videãt ꝛ iudicẽt

.i.ꝓfigit

p

aliena vt melius videant atq; iudicent q̃ sua, an eo fit, q̃a

.i.causa aut negocio impediti q̃ min⁹ recte iudicem⁹ .i. dolore ni-

imio aĩ; aut nimio merore

in re nostra aut gaudio sumus prepediti nimio, aut ægri-

.f.chremes q.d. multo plꝰ .f.sapiã .i.ꝓ mea

.i.ꝓ utilitate me veritate

tudine. Hic mihi nunc quanto plus sapit q̃ egomet mihi

.i.expediut .i.ero .i.tuis rebꝰ incũberem

.f.iã redue ꝛ dicit

CHRE. Dissolui me ocius, operam vt tibi darem;

tamuus preterita. Putare proprie purgare est. vnde & arbores & vites putare dicimus: hinc putare est cogitare: quia cogitando superflua mente re scindimus. Est tamen putare eius qui simplicitate pectoris oberrauit. Cicero. Non putant lapsum

f Rectum sit. nam vt inquit Cicero ad hereniũ Rectum est quod cum virtute & officio fit.

g Minitabitur. Minatur etiam filius parenti: dum se carum animaduertit & discessũ simulat. h Tibi qui filium Qui quomodo & est sermo Comicus.

i Restituerem. Redditur cupientibus vt domino seruus. Restituitur cupiens vt patriæ ciuis & redditur & restituitur cupiens cupientibus vt patriæ filius. k Cedo dexteram. Cedo est verbum defectiuum duas tantum personas habens secundas in singulari & in plurali: quod significat da vel date. Probat Nonius nitens dicto Enniano cuius hęc verba sunt. Cedite manus vestras measq; accipite vt iunctis manibus confirmetur fœdus: quod exemplum clarius possit ad duci illo. Cedo igitur dexteram. nos enim auctoraturi aut confirmaturi quicq̃ alicui cuius dexteram poscere solemus.

l Apprehendendus. In Andria Tuus pater modo apprehendit.

m Me cepere arbitrum. Arbiter dabatur his qui de finibus regendis ambigerent. Dicitur cm̃ arbiter iudex q̃ totius rei habeat arbitrium & facultatem. n Cepere. i. elegerunt vt Cicero. Aut capiendus auxilio locus.

o Ita quæso. Dictum abeunte Chremete

p Aliena vt melius videãt atq; iudicent q̃ sua. Huic illud Ciceronis libro primo officiorũ contrarium est. Est enim difficilis cura rerum alienarum. Quanq̃ Terentianus ille Chremes humani nihil a se alienum putet: sed tum quia magis ea percipimus atq; sentimus quæ nobis ipis aut prospera aut aduersa eueniunt q̃ illa æqua cętera q̃ quasi longo interuallo interiecto videmus aliter de illis ac de nobis iudicamus.

ASCEN.

Istisne do modo quid vini assumpsit? Assumpsit inq̃ Bacchis amica Cliniæ vt credebat Chremes: cum tamen Clitiphonis esset. Nam vt de Clitiphone intelligas non procedit non etenim verisimile est Chremetem illum seuerum patrem tantũ filio indulsisse. prętera vult probare se sensisse illam esse intus. i. domi suæ. p pterea q̃ tantum vini absumpserit. Nec obstat q̃ pater dixit: id enim venerationis causa patrifamilias ab omnibus dicebatur. Potes etiam non incommode illud quod sequitur sic astruere. Pater hoc vinum quod modo gustaui est asperum. vide id est pro me perquire sodes aliud lenius &c. Illud vero. Et si subsensi. i. id quoq; illos ibi esse &c. mallem sic interpretari. Et si. i. quãq̃. subsensi. i. secrete sensi: & percepi illos. i. liberos & seruos nostros esse ibi. i. in ea reqũ dico: hoc est in decptione tui seu in te decipiendo sollicitos. Nam mihi nõ fit verisimile vt de domo intelligat. Nõ cm̃ subsensit: sed palam sciuit eos esse domi suæ. Prętera Menedemus in eadem scæna exponit vbi dicit. Quod sensisti illos me incipere fallere &c.

In hac scena. VIII.

continetur iocundus error in quo herus in seruo decipitur quẽ credit alteri fallaciã intendere dum sibi tenditur: & sic eũ aggredit de fallacia in alterũ. a Hac illac circũcursa. Hoc dicit seruus admonens secum seipm. b Intendenda. Verbum a venatoribus trastatum qui retia intendũt ad feras capiendas: quia ergo parat sæuẽ fallere i tendenda dixit vel a sagittis atq; arcu. c In sænem. Cum stomacho seruili in sænẽ dixit. in Andria. Quantũ intellexi modo sænis sententiam.

d Non me fefellit. Idem superius: Et si subsen si id quoq; illos ibi esse. Et hic ẽ error credit senẽ Menedemũ dum syrus de Chremete ipo intelli / git. e Prouincia. Onus dicitur cuiustibet rei gerendę: nam acqsite bello longe ab italia regiones prouinciæ dictæ sunt a porro vel a procul vincendo: ad quas pretores quia cũ officio mittebantur: officia quoq; prouinciæ nominãtur.

f Recte. loco vult syrus deflectere orationem in aliud: & subterfugere heri reprehensionem.

g Aquilæ sænectus Plinius libro decimo naturalis histo. de aqlis hęc refert. Obeunt nõ senio nec ægritudine sed famæ intantũ superiore accrescente rostro vt aduncitas aperiri non queat. igit aquila tantum in sænectute bibit vel de pręda sãguinem fugit ex quo prouerbiũ in sanes q plus bibunt q; comedunt. h Eya Eya inter dũ hortãtis est nunc correctionem significat.

i Mulier cõmoda. A cõmendatione meretricis incipit vt melius persuadeat Cliniam deperire hanc cum sit amica Clitiphonis. k Ac faceta Bene de meretrice faceta dixit. Nam facetus est q facit verbis quod vult. Potest etiam referri ad formã corporis: vt significatio vocabuli iudicat.

l Ita non vt olim. Preterita semp presentibus preferuntur & magis cõmendantur.

m Deperit. i. ardenter amat. Nam amator eius amore quam amat perire dicitur. Nam perditus est qui insano est raptus amore. inde ventũ est quod dicimus depero illam.

SyRVS CHREMES.

.i. p hãc ptẽ .i. cursitea .s. dcẽd sic
a .i. p illã

Ac illac circũcursa: inueniendum est tamen ar
.i. exercenda .i. chremetẽ .i. decepto
b c

gentũ intendenda in senẽ est fallatia. CHRE.
.i. latute seu bñ mihi in mẽtẽ venit .i. certe .s. domo
.i. machinari
d

Non me fefellit hosce id struere: videlicet hic cliniæ seruus
.i. aliq̃ro tardior meo .s. seruo scz syro .i. onꝰ q̃rẽde pecunie
c

est tardiusculus. idcirco huic nostro tradita est prouincia.
nõdũ pcepat sernꝰ hęc hoc dixit .s. q̃ dixi vocat eũ herus
.i. nunquid

Sy. quis hic loquit? perij num hec audiuit? CHRE. Syre.
rndẽdi modꝰ indignãt .s. facis vel aliud tale .s. ago. i. nihil mali
f

Sy. Hem. CHRE. quid tu istic? Sy. Recte. equidem te de
.i. valde .s. te surrexisse .s. eu

miror chreme / tam mane. qui heri tantũ biberis. CHRE
.i. nõ bibi .s. feci .s. te fecisse nimis .i. sed .i. qõ puerbiũ ẽ qõ in
.i. dicis orcappti habeẽ
g h i

Nihil nimis. Sy. Nihil narras? visa vero est. quod dici so
.s. q; plꝰ biberis, q; comederis corrigeris .i. opruna elegãs

let / aquile senectus. CHRE. Eia. Sy. Mulier cõmoda / &
.i. festiua ꝛ sermone iocũda .s. comeda ꝛ facera
.s. q̃ est cũ clinia .s. meretrix

faceta hæc est meretrix. CHRE. Sane idem visa est mihi.
.i. certe inquã .i. pulchra, nitida, splẽdida fulgida .i. eo mõ inquã est
.s. luculẽta l

Sy. equidẽ herde forma luculenta. CHRE. sic satis. Sy. ita
.s. ei⁹ forma ẽ .i. valde venusta
.i. non

nõ vt olim. sed vti nunc / sane bona minimeq; miror. Cli.
mererice vehemẽter amat menedemũ parcum .i. q nõ aude/
m .s. clinia .at vti patris

nia hãc si deperit sed habet patrẽ quendam auidũ / miserũ

s.menedemū .s.cognoscis ne
n .t.sed
atq; aridū. vicinū hūc nostin? at q̄si is nō diuitijs abūdet. gnatus eius
.i.pfugus fuit .t.cognoscis ne .t.cur .t.ignorē ? nō cognoscā
o p
pfugit inopia. scis eē factū vt dico? CHRE. qd ego nesciā? hoiem pristi=
.s.dicas cē dignū pistrino .t.intelligo secū susurrat
q
no dignū. Sy. quē? Chre. istū seruulū dico adolescētis. Sy. syre tibi timui
pfectur dictū suū videlicet vt filio? discederet .t.excogitaret
.s.seruulus .i.qd ipse poterat
male. Chre. q̄ passus est id fieri? Sy. qd faceret? Chre. rogas? aliqd reperi
.t.cōmisceret .t.ex qbo .s.aliquid .s.sue

ret. fingeret fallacias. vnde eēt adolescēti / amicæ / q d̄daret. atq; hūc diffi=
q penit? se pdit .s seruus .t.fabulas deponimus nugatis .s.q̄ dixi .s.seruo
r
cilē inuitū seruaret senē. Sy. Garris? CHRE. hæc facta ab illo oportebat
.t.obsecro .t.dños .t.cū est oportunū cū loc? .i. occasio possit
s .s.eos seruos p certo .s.fallēces heros
syre. Sy. Eho q̄so laudas q heros fallūt? Chre. in loco ego vero laudo. Sy.
.s.facis vel dicis .t.quia certe .s.seruos fal .t.delon? t mēris ? corpis alt
t lere dños quādo
Recte sane. Chre. qppe. q̄ magnæ? sæpe id remediū ægritudinū est. iā
.s.seni menedemo hoc ē in gaudiū ei? p.locū .t.expatio sūcrer .s.senex
clinia .t.illa q̄ dicit
huic māsisset vnicus gnatus domi. Sy. iocon / an serio illæc dicat / nescio
.i.certe .t.auget .t.vt .s.ipe seru?
v
nisi mihi q̄dē addit aīm. q̄ libeat magis. Chre. & nunc expectat syre? an
.i.donec .t.it? .s.fili? .t.discedat .s.mereteris .s.fili?
.t.possit
dū hinc denuo abeat: cū tolerare huius sumptus nō quæat: nōne ad se /
astructā .s.seru? tpe .i.ros? faru? .s.seru? .t.adiuuare cū seruū
x y
nē aliquā fabricā fingit. Sy. stolidus ē. CHRE. at te adiuuare optet ado=
scz clinie .t.adiutare ad fabricā faciēdā
.t.vis vel p̄cipis
lescētuli cā. Sy. facile equidē facere possum: si iubes. etenim quo pacto
.i.senes? recapt alfilū? retineri .t.aprior seru? q̄ dñs scias mederi .t.nō ē me? mos vel ad me non
z .t.optime scio spectat
id fieri soleat. calleo. CHRE. tanto hercle melior. Sy. non est mentiri me
.i.adiuua ad fallēdū senē admoncēs .t.daro opaz .s.q̄ p̄cipis me facere
q? tu calles a .t.donec
um. CHRE. Fac ergo. Sy. At heus / tu facito: dum eadem hæc memine=
.s.clinie .s.factū .t.sicut se hñt more hūanitat? et
b humane fragilitatis
ris: si huius quid simile forte aliquando euenerit: vt sunt humana: tuus
.t.q̄ nō eueniet scz nō vsuuenturꝰ

vt faciat filius. CHRE. non vsuueniet: spero. Sy. Spero herde ego quo=
.t.admoneo de filio .i.p̄ceptū, aliqō .s.acciderit, sit? hui?
vt nō aliqd mihi dicas
q̄? Nec? eo nunc dico q? quicq̄ in illum senserim. sed si quid nequid:
vt illi de peculijs putdeat .i.excellēter
c d .t.si accidat vel opus sit e f
quæ sit eius ætas vides. & ne ego te: si vsus veniat: magnifice chreme tra=
.t.nō habeat occasionē tractādi .i.de ista re q̄ times eueniret filio .t.q̄ sidērabim?
.i.acciderit
ctare possim. CHRE. De istoc, cum vsuuenerit: videbimus: quid opus
.i.intendere fallacias senī .i.optuni? .i.dñm
sit. nunc istuc age. Sy. Nunquam commodius q̄? nunc herum audiui lo
.i.cū aliqd mali moliretur .t.cū maiori impunitate .t.quis
g
qui: nec cum malefacerem, crederem mihi impunius licere / quisnam a
.t.de domo nostra
.t.exit
nobis egreditur foras.

n Aridū. Translatio a terra q̄ nihil pfert. o Profugit. Superius in aziā ad regē militatū abiit. hinc pfugus dictus q pro cul a sedibus suis vagat. p Hominē pistrino dignū Ambigue an de Dromone an de syro de quo bene annotarentur senium vitia. Et secū hęc dixit.
q Syre tibi timui male. Et hic secum. id est ne quid mali acciderit tibi. nam iam mihi nescio qd presagit animus mali.
r Seruaret senem. Bene seruaret dixit de eo qui penitus se p deret: & continuis excruciaret laboribus. s Eho quæso. Eho modo interiectio est intero rogantis: al's admirantis: al's ad se vocantis. t Quippe magnarum sæpe id remediū ægri / tudinum Ipsum fallere in tempore quidam de officiis scribentes rectum putauerunt. nam me dici ægrotos sæpe falluit.
v Quo libeat magis. i. magis placeat heros a seruis decipi qd' vt videri sæuiat in me & me in pistrinum dedat.
x Aliquam fabricam. Trās latio ab his qui expugnaturi op pida machinamenta belli ad id pręparant.
y Stolidus est. Superius ille Cliniæ seruus tardiusculus est. Et proprie stolidus est qui proxime accedit ad naturam sensū / q̄ pecudum. nihil habens consi derationis.
z Calleo. i. callide scio:
a Atheus tu facito Iam prouidet fallaciam quam meditat ceperat quo facilius mereatur veniam si quid struxerit in herum
b Sed si quid. Aposiopesis. quasi diceret si quid, euenerit
b Vsuueniet. vsuenire significat euenire: vt sæpe licet videri in epistolis ciceronianis.
c Quæ sit eius ætas. Quæ amori est obnoxia.
d Et ne ego. Ne pro valde.
e Magnifice. Bene magnifice dixit memor verborū Chremetis q̄ supra dixit heros falli a seruis aliquādo esse remedium magnarum ægritudinum.
f Tractare. Superius: Quo pacto id fieri soleat calleo:
g Quisnam a nobis egredit Parascænæ alterius scęnæ.

In hac sce. IX

Syrus hero suadet q̄ inultū faʒcit ad extorquendū argentum.
a Quid istuc. Viderat Chremes filiū ludentē cum Bachide quā Climā esse credebat Et bene exp̄sit obiurgationē Paternam sæpe repetendo. b Huic meretrici Plus intulit q̄ si dixisset mulieri. c Acta hęc res pii. Verbū desperātis. Timebat em̄ Syrus ne ob hoc fallacia eius detegeret. d Mene. More filiorū q̄ cōmiserat p̄i audacter negat. e - facis adeo indigne iniu.i. Bñ pater post obiurgationē ad admonitionē trāsit. f Vel heri. Ingerit aliud malefaʒctū inter admonitionē vt solent p̄es. g Factū. Fatet syrus eū fuisse imodestū in vino nisi etiā capiat factū est sicut ꝓactū vt sit despantis dictū. h Vt eg dē. Vt p q̄ptū vel pro q̄liter. m Guido dicit. nō est opus vt capiatur vt p q̄ptū vel q̄liter vt vult Calphurnius. Vir. vidi vt perii.
i Aduortunt gra. ga in amore oīa suspecta sūt
k Esto. Verbū concedentis.
l Cōcedas aliquo. Et hoc q̄ʒrit syrus vt abigat Clitipho ab amica ne Chremes eius eē anim aduertat. m Multa fert libiʒdo. q.d. libido incitat amātes multa inter se vltro citroq̄ agitare. n Ego de me facio cōʒiecturā. P̄es conant monere filios aut proprio exēplo aut aliorū. o Ne ineptus ne proteruus. Ineptus q̄ ad dignitatē .p. teruus dicit iportunus q altero est impedimēto: vel si p impotētiā mētis obuium cubito feriat: aut cōtumeliā sibi dicere cogat.
p Quid istuc narrat. Syrus secū loq̄tur timēs suæ fallaciæ
q Frugi. Vtilis & necessarius a frugibus q̄ q̄ his fruamur dicte sūt. Inde fructus & frumtū Frui aūt est vesci a frumine q̄ est sūma ps gulæ r Tace sodes Sodes est aduerbiū blandientis
Tace sodes. Ab illo cōsilio lōge alienus Clitipho illū sermo / nē interrupit nec audire voluit sic inquit.
s Quin mihi molestū ē. Quin etiā mihi habet emphasim q̄ nō sū pater. t Pergin. Irascit cli tipho seruū a duersus se loquiʒ
v Eho. Hoc loco admonētis ē
x Vna via. s. honesta: nec te impudicæ agas. y Actū ē. Sp despantibus hoc verbū datur.
z Hic prius. Hęc secū loq̄tur.
a Chreme vintu. Conuertit se

CHREMES CLITIPHO SIRVS
sc̄z q̄ fecisti vel sibi vult sc̄ificat .i. vērū opere ita ludere cū meretrice
g .i. q̄lis .i. iste

Vid istuc quæso: q̄s istic mos est clitipho: ita ne fieri oportet.
.i. vidi ne

b
Cliti. quid ego feci. CHRE. Vidin ego te manū in sinū huic meretricu
c. i. imponere .i. actū est q̄si fallacie fuerit illo facto obstruc⁹ aditꝰ .s. vidi inquā
c pditꝰ sum d .s. dicis inseruisse manū
læ inserere: Sy. Acta hæc res est. Perij. Cliti. Mene: CHRE. Hisce oculis
.i. noli negare .i. certe: valde clinie .i. reprimas ab arrogācē amice illiꝰ .i. certe
e .i. indecenter
ne nega. facis adeo indigne iniuriā illi. q̄ nō abstineas manū. Nā ista qui
.s. ruū .i. admittere .i. in domū tuā .i. cū ea ꝓsuerudinē habere siue ea aburi
dem cōtumelia est / hominē amicū recipe ad te: atq̄ eius amicā subagita/
.i. erā .i. q̄ntū .i. q̄ntū
f in vino potāde. q.d. multū imodestꝰ g .s. fuisti
re: vel heri in cōuiuio q̄ imodestus fuisti: Sy. factū. CHRE. quā mole
.s. dico vēp timui .i. qđ ꝓpingeret timebā enī ne oriret inter vos cōʒ
rentio
stus: vt equidē: ita me dij amentꝰ metui: qd futurꝫ deniq̄ esset. noui ego
.i. accipiunt .i. inq̄ aīo ꝛ molestesc̄ ea .i. sed .i. hic adhibet mihi fi
i .s. nō iudices eos aduertere dem
amantiū animū. aduortūt grauiter. q̄ nō censeas. Cli. at mihi fides apud
qđ times .s. credat .i. sit ita sane te ꝓferas
k l .i. saltē l
hunc est nihil me istius facturꝫ pater. CHRE. esto. at certe cōcedas aliq̄
.i. a ꝓspectu .i. aliq̄diu .i. multos igestꝰ .s. q̄ affert libido chremes
m
ab ore eorꝫ aliq̄ti sper: multa fert libido: ea ꝓhibet facere tua p̄ntia Ego de
.i. detegere
me facio coniecturā. nemo est meorꝫ amicorꝫ hodie apud quē exprome
.i. archana .i. ante .i. aut oculos eius
re oīa mea occulta / clitipho audeā. apud aliū ꝓhibet dignitas: apud aliū
lasciuꝰ perulās ipo: rumꝰ ꝛ ipudēs .i. credito q̄ añ te timet ne peteruꝰ
o videar
ipius facti piget me: ne ineptus ne ꝓteruus videar. qd illū facere credito.
.i. ad nos spectat .i. scire .i. q̄liter cū q̄ .i. q̄ eunq̄ loco inseruire .i. q̄re
p
sed nostrꝫ est intelligere vtcūq̄ / atq̄ vbicūq̄ opus sit obsequi. Sy. Quid

scz chremes .s.hec re voco vel admoneo videlicet .i.velis vt discedas aliquo q
istuc narrat? Cli. Perij. Sy. O ditipho hæc ego p̄cipio tibi. hois frugi & tē
.i.officio antique .i.si audes .i.valde recte volo facere r
perātis officiū functus. Cliti. Tace sodes. Sy. recte sane. CHRE. Syre pu
.i.pudore affici? filiū nolle neq; mihi nec tibi credere .s.q nō sum pater .i.pcēsi ne aduer/
.s.te pudere .i.nō mutre pudere re .animo s sum me loqui t
det me. Sy. Credo. neq; id iniuria. qn mihi molestū est. Cliti. Pergin her
scz id ad clinia ? bachidē admonētis v
de? Sy. Ver? dico: qd videt? Cliti. nōne accedā ad illos? CHRE. Eho q/
ne te immisceas mēretricū libidini ? amori clitipho .i.incusabit scz qō dem me
x y z retrica
so vna accedēdi via est. Sy. actū ē. hic prius sese indicarit. q; ego argētum
extrudo extrahō. a. senex .i. vis ne .i. credere ? aures p̄bere a
effero. chreme vin tu hoi? stulto mihi auscultare? CHRE. qd facia? Sy.
filiū .i.in aliquē locū .i.discedā .i.q tu. vis cede paululū .i.in quēlocū
iube hūc abire hinc aliq. Cliti. q ego hinc abeā? Sy. q̄ lubet. da illis locum
.i.expatiarū .s.libo irridēris .s.q possis deambulare .i.certe b
abi deābulatū. Cli. deambulatū? q̄? Sy. vah q̄si desit locus. abi sane istac.
.i.versus p̄cē istā .s.syrus .s.tibi trahe facie dū .i.extirpent .i.quēliber locū c
istorsū q̄uis. CHRE. recte dicit cēseo. Cli. dij te eradicēt syre? q̄ me istinc
extrudas cū cas inutrū .i.tuas q̄s in sinū mulieris inseruisti q̄re venisti in suspitiōes patris d
.i.puta sne
extrudis. Sy. At tu tibi istas posthac cōprimito manus. cēsen vero? qd il/
.i.deinde p̄ eas facultate q̄ntā tibi de? dabit .i.facultatis
lū porro credis facturæ chreme. nisi eū q̄ntū tibi opis dij dent seruas. casti
vt seruē eā .i.ē certe custodiēdus .i.accurate efficiā
gas? mones. Chre. ego istuc curabo. Sy. atq nūc here tibi seruād? ē. Chre.
.i.obseruabit? .i.si sapiēter agis cū adseruabis .i.sed rur? filia mea ? monitōes e f
fiet. Sy. si sapis. nā mihi iā min? minusq; obtpat. Chr. qd tu? eho q̄d de
.i.paulo an̄ .s.aliquid .i.nō ad huc registi .i.ero gaui vel recū locut? sum. ? cōcauit
illo qd dudū tecū egi? egistin syre? aut reperisti. tibi qd placeat. an nō dū
.s.seni intēd.nda .s.fallacia .s.fallacia .i.verbis .i.dic .i.loq̄ris
etiā. Sy. De fallacia dicis? iuēta ē. iueni q̄ndā nup. Chr. frugi es cedo /q̄d
.i.sed .i.q̄rere .s.ē. ppter. q̄ō dicis? p̄ aliud q̄ incidere ex alio g h
ē? Sy. dicā ver? vt alid ex alio icidit. Chr. qdnā syre? Sy. pessima hæc ē me
.s.q̄ sit pessima .s.q̄ mala sit miraris i
retrix. Chr. ita videt. Sy. Immo si scias. hoc vide /qd ceptet facinus. Fuit
.i.verula .i.ex corintho vrbe .s.anui meretrix .i.rōne mutui l? l
q̄dā anus corinthia hic. huic dragmar? argēti hæc mille dederat mutuū.
.i.qd inde securū est .s.an? .s.adolescētula .s.meretrici
Chr. q̄d tū? Sy. Ea mortua ē. reliquit filiā adolescentulam. Ea relicta huic
.i.pignori .s.q̄ illi mutuū dederat .s.adolescētulā m
arroboni est pro illo argento. CHRE. intelligo. Sy. hanc secum huc ad/
.s.hec meretrix .i.apud .i.qd inde vis inferre
duxit. eaq; est nunc ad vxorem tuam. CHRE. Quid tum? SyR. Clinia
.i.patri id videlicet adolescētulā .i.postea .i.posse dare .s.q̄ verule dederat ipa mu
.i.vt illa meretrix .s.meretrici n .i.flagitat
orat. sibi vti nunc det illam. illi tamen post daturum mille nūmū posci?.
q.d.poscat multa q̄ nō dabunt verū .s.q̄ poscat sex dara/
o rū illi mille nūmū
CHRE. Et poscit quidē. Sy. Hui dubiū ne id est? CHRE. Ego sic puta

ad Chremetem.
b Deambulatū? q̄? Bñ ipoten tia amantis exprimit: nec p̄ nec syrus nec deliberatio añ facta re mouere poterat Clitiphonē ab amica c Eradicent. fūditus ac radicitus stirpitus te euellant & de medio tollant. d At istas cōprimito ma. Subtilcet p̄cussionē ne surgat in tragicū co thurnū. vel sic intellige poti? ita vt legat? vt cōprimas quēadmo dū in aliq̄ codice legi sic. at vero sed certe & alloqtur Chremetē censen. i. putasne vt. i. q̄ compri mas tibi post hac istas man? .i. tuas manus: neq; extēdas aliqñ eas ad filii castigationem.
e Quid tu? Bñ amato filio de fallacia erga Menedemū exq̄rit.
f De illo. Sic dicere solēt q̄ de re aliq̄ pagēda inter se loquūtur
g Vt aliud. Ex alio incidit mlta esse fingit: vt verisimilis sit q̄ finxerit. h Pessima hæc ē mere/trix. Cōtrariū illud qd dixit su perius Mulier cōmoda & face/ta hæc est meretrix: sed hoc loco pessimā appellat: vtpote quæ te neat virginē: quā syrus illi reli/ctā arraboni fingit: & hæc ē vo lens cā ad extorquendū argentū
i Inceptet. Incipe & inceptare magnor? est facinor? & audaciq; in Eunucho. qd ceptas thraso.
k Dragmar? argēti. Dragma pondus ē cōstās vt vult prisciā/nus ex tribus scrupulis seu decē & octo siliquis. Sumit etiā p ge nere qdā monetæ propterea q̄ numismata antiq? pōderabāt.
l Mille dederat. Hic mille sin/gularis est nūeri & substātiuū: de quo multa Gelius. iūgit autē sp genitiuo ppterea: qa substāti/uū ē: sed mille adiectiuū & nūe ri pluralis substātiuo iūgit in si/militudie generis nūeri & casus
m Arraboni. Pignori hoc lo co itelligas. Arraboni dicit mer ces corrolariū: & est qd pri? da tur vt reliquum reddatur.
n Mille nummū. Tale & il lud. mille hoim occidit & anti/quū. o Dubiū ne id est. Qd meretrix auara poscat. Hui & cetera hmōi generis sane sūt ad uersus eos qbus irascimur. Du biū ne id est. q.d nihil dicit ad rē qd nō sit scitū. nā nemo dubitat q̄n ipe Clinia illi? adolescētiæ cu pidus: & iā poscat & poscenter & sæpius vt meretrici pecuniā soluat q̄ puella possit potiri: ne/q; hoc dictū. Dubiū ne id est. q̄tū videre possū de meretrice dici nō est intelligendū q cqd di cat Calphurnius: qa nō cohere ret sensus neq; cū añcedēte neq;

cũ consequente. p Ibo dicã. se astutũ fingit ad decipiendum Menedemũ supi⁹. etẽ q̃ pacto id fieri solet calleo. q Erras. In p̃dictis verbis syrus fingit suam ee̊ calliditatẽ q̃ dixerãt se decepturuꝫ menedemũ quã fallaciã cõfutat Chremes. r Non emo. Hoc est cũ sermonẽ facies ei de emẽda ea dicet. Non emo si militer. Quid ais. q.d. dicet tibi Menedemus cur loqueris mihi de hac re vel Chremes iterrogat syrũ q̃d ad eã dicat rñsionem. s Optata loq̃re. Ita loqtur ille q̃ cũ alio loq̃ẽ & cui is aduersaẽ in cõsilio de repagẽda. Optata loq̃re. Potest dupl'r intellgi vl' loq̃re pro loqueris dicit & ẽ sensus dicis qd'tu vis vel q̃ tibi sũt cordi vt dici sæpe solet. vel loq̃re est impatiuũ: et tũc ẽ sensus: dic ea q̃ ego opto: & accõmoda sermones tuos meis optatis.

.s.hoc ad rẽ .s.vtrũ speris q̃d ego sperẽ me facturꝫ deinde subdit p

ui q̃d nũc facere cogitas? Sy. ego ne? ad menedemũ ibo dicã hãc ee̊ captã

.i.ex illa regione .s.eã .s.dicã .s.ita volẽs

.i.locupletẽ q cũ decipe

ex caria: ditẽ /& nobilẽ. si redimat: magnũ in ea esse lucrũ. Chre. Erras.

.i.cur dicis me errare .i.loco menedemi .i.recusolcuas cautelas .i.loq̃ris

r .i.nolo eã emere

Sy. q̃d ita? CHRE. p Menedemo ego tibi nũc mndeo. nõ emo q̃d agis?

.i.certe .s.eã emere .s.dicis

s

Sy. Optata loq̃re. CHRE. atqui nõ est opus. Sy. nõ opus est. CHRE.

p herculẽ .i.certe .i.quare .s.dicis .i.statim q̃si fuste loq̃r audi

.s.q̃re istuc dicã

Non herde vero. Sy. Quid istuc? miror. CHRE. Iam scies. mane mane.

.i.pper quid .i.nunꝫ .i.vehemẽter .i.paruerunt apre sunt

quid est. quod ita iam a nobis grauiter crepuerunt fores.

In hac sce. X.

SOSTRATA SyRVS NVTRIx CHREMES

Antiphilæ recognitio cõtinetur: ex q̃ inter virũ & cõiugẽ altrica tio oriẽ demũ reco̊ciliatio. simul syro offert aꝑia rõ extorq̃ndi argentũ &c. a Exposita. Exponere est morti tradere & obiicere. b quid vult. Chremes nõ se loco mouerat. c Hæc oño. Pauca verba veteres oñonẽ q̃ꝫ dixerũt. d Dixi equidẽ Hęc sic rũdit vt q̃ nihil i hac dubitatiõis hẽat. e At vide vt. Hic dicimus in his rebus de q̃bus dubitamus: & p̃cipue q̃s iãdiu nõ vidimus. f Cõtẽplata. Cõtẽplari dictũ ẽ a tẽplo .i. a loco q̃ ab oĩ pte aspici: vel ex q̃ oĩs ps videri põt quẽ antiq tẽplũ noiabãt. g Satis. Multũ infinitũ ẽ. satis vero finitũ. h Te vult. Signãtius dictum quã quęrit aut expectat: i Nescioq̃d. Deest ob vel ꝑpter. k Nõ temere. Alii volunt. i. non sine causa. l quid fiet Cũ stomacho pronunciandum.

.s.anulum .i.opinor esse

Isi me animus fallit. hic p̃fecto est anulus quẽ ego suspicor is

.i.cũ q̃ anulo .i.filia mea .i.signat hic sermo vꝛoris alloq̃r] nutricẽ

a .i.morti obiecta b c

q̃ cũ exposita est gnata. CHRE. q̃d vult sibi syre hæc oratio? So. q̃d ẽ? is

vtꝛ .s.ee̊ q̃ cũ exposita ẽ .i.positꝫ .s.anulũ cũ quo exposita est

d e

ne tibi videt? Nu. Dixi eq̃dẽ. vbi mihi oñdisti illico eũ ee̊. So. at vide vt

.i.suffiuẽter .i.ꝓspexeris anulũ .s.prẽplata sum antiphila

f g

satis mõ cõtẽplata sis mea nutrix. Nu. satis. So. Abi iã nũc ĩtro. atq̃: illa

.i.balneauerit se .i.referˈdic .i.maritũ .i.expectabo .s.vꝛor

h

si iã lauerit: mihi nũcia. hic ego virꝫ ĩterea opibor. Sy. te vult. videas q̃d

.i.pper incõsulte incõsiderate pper .s.metuis .i.certe

i k .s.tristis l .s.tristis p indignationẽ

velit nescio q̃d tristis ẽ. n̄ temere ẽ. metuo q̃d sit. chr. q̃d siet: ne ista hercle

fabulas vana & futilia
.i.dicet m
magno iam conatu magnas nugas dixerit: So. Ehem mi
q.d.ieroz de aduentu tuo ut ibi natre q accidetur
n
vir. CHRE. Ehem mea vxor. So. te ipm quæro. CHRE.
.i.dic .i.in primis vt nõ
o
loquere quid velis. So. primũ te hoc oro: ne qd credas me
.i.contra .i.tussum impiũ .s.qõ nihil fuerit ausa facere
aduersũ edictũ tuũ facere eẽ ausam. CHRE. Vis me istuc
.i.ẽptus .s.re nihil ausam facere .i.in hoc more gero tue voluntati
p
tibi: & si incredile est: credere: credo. Sy. Nescio quid pec-
.i.excusatio .i.recordaris tenes memoria .i.impregnata
cati portat hæc purgatio. So. Meministi me esse grauidã.
.i.murũ imodũ .i.minatũ esse mihi .i.nolle vt nutriret
p
& mihi te maximope interminatũ / si puellã parerẽ nolle
.i.educasti pro tussum meũ puellã
q
tolli. CHRE. scio quid feceris sustulisti. So. Ita factũ est.
.i.sustuli .i.tuã .i.dñs meꝰ .i.propter dotẽ q dãdo est
r
Sy. Si sic est factũ dña. ergo herus dãno auctus est. So. Mi
.i.nõ sustuli puellã .i.verula .i.inhonesta .i.tradidi filiã
s impudica
nime. sed erat hic anus corinthia / haud impura. ei dedi ex-
.i.mortis piculo vel morti obrinẽdã verũ .s.in alĩ ps̃ona .i.ignoran-
t v x tiam
ponendã. CHRE. O iuppiter. tantã ne esse ĩ aio insciciã
.i.pdita sum .i.erraui
So. Perii qd ego feci? Chre. At rogitas? So. si peccaui mi
.i.p ipsum dentẽ .i.certe .i.ẽpuis .s.qõ sciẽs
y
chreme: iscies feci. Chr. Id qdẽ ego: & si tu neges: certo scio
.i.p ignorantiã .i.errata
z
te insciẽtẽ atq; ĩprudentẽ dicere / ac facere oia. tot pctã ĩ hac
.i.cõplere
3 a
re oñdis. nã iã primũ si meũ ĩperiũ exequi voluisses. inter
.i.optuit interfici eã .i.p verba .i.ipso effectu dãdo illi
emptã optuit nõ simulare mortẽ verb, re ipa spem vitæ da
.i.sed .s.re debuisse exeq impiũ .i.facile pactor illõ
.s.mouer in ferũ vel ẽ dignꝰ vt sui miseretur b
re. at id omitto misericordia / amor maternus sino. q; bene
.i.sed .s.filie .s.facere de filia. q.d. mererricula .i.vetule
c .i.voluta mẽre .i.certe
vero abs te pspectũ ẽ. qd voluisti? cogita. nẽpe anui illi p-
.i.decepta & data .i.olno vel clarissime & manifestissime .i.lucrũ tuũ preter cor-pe
.i.tã q;
dita abs te filia ẽ planissime p te veluti q̃stũ faceret: veluti
.i.venderetur a veneno .s.qõ sequitur .i.qdlibet siue efficax q̃stũ corpe
.i.publice plꝰ offerẽti .i.sufficit
veniret palã. credo id cogitasti. qd vis satis ẽ: dũ: viuat: mõ
viris vel mulieribꝫ .i.nomã viuẽdi .i.qõ iustũ est
e .i.agat scẽa ps̃ona p tertia .i.honestũ factũ
qd cũ illis agas: q; nec; ius / nec; bonum atq; æquum sci-
.s.nescĩt qd .i.noceat
unt. melius peius / prosit / obsit / nihil vidẽt. nisi qd lubet:
.i.erraui .i.pfiteor vt cognoscã me peccasse
So. Mi chreme peccaui, fateor: vincor nunc te obsecro:

m Hem mi vir. A blandimento incipit. *Mi* & Vir plurimum blandimenti habẽt. & vir maritum significat. Virum quoq; de animalibus posse dici. Virgilius in buco. ostendit. Vir gregis ipe caper &c.

n Hem mea vxor. Hęc repetitio a simili indignantis est.

o Primum te oro. A purgatione incipit: ne mulier contra edictũ mariti fecisse videatur.

p Nolle tolli. Tollere nutrire. Iuuenalis. Tollere dulcem cogitat heredem..

q Sustulisti. Educasti in alia significatione nonnunq; ponitur.

r Damno auctus est. Propter dotem quæ datur. Et recte damno dixit. Nam damnũ rei ẽ malum vero hominis. Damno auctus. Dicim? ego sum auctus damno & damnum est auctum mihi pro eodem: vt augeo tibi diuitias & augeo te diuitiis & per passiuum tu augeris diuitiis & diuitiæ augentur tibi.

s Haud impura. Commẽdatio personæ cui data exponenda ne Chremes ab ea impudicæ filiam educatam suspicetur. Impurus est aliquo vitio maculatus & aliquando dicitur improbus.

t O iupiter. Terribilis exclamatio sœnis. post q; audiuit filiam anui datam exponendam.

v Ne esse. Eclipsis est quæ datur iratis subauditur decet.

x Insciciam. Insciçia est ignorantia quædã rerum hic vt proderet seipam alteri in facinore quod celatissimũ esse deberet.

y Insciens feci. Prudens est qui intelligentia sua aliquid sentit. Sciens qui alicuius indicio rem cognoscit. prudens per se: sciens per alios. cuius contrariũ insciens est qui ignorat res. & imprudens qui non delectum habet bonorum & malorum.

z Imperium exequi. Primũ ponit peccatũ quod contra edictum suum fecerit.

a Interemptã oportuit. Hic ponitur participium præteriti temporis pro infinitiuo vt assoleputa interempta pro interimi. id enim fit in duobus casibus accusatiuo & ablatiuo.

b Sino. Sino concedo: quia animus matrum plurimum veniæ meretur.

d Illi prodita Signatissime prodita. Socii em̃ deficere dicuntur. Salustius. Post defectionem sociorum prodere parẽtes. Virgilius. Vnius ob iram prodimur. Deserere vero patroni hinc milites patriæ desertores dicuntur. quia patriam deserunt. q; defendere deberẽt Vir desertorem asiæ.

Prodere. Festus dicit est dare & fallere: & bene hic capi potest eo modo. Interdũ prodere significat differre siue elongare (vt ita dicam) Virg. Prodimur atq; italis longe disiungimur oris. Interdum significat iudicare quod deberent tegi & p hoc fallere vt pdidit me voce. i. indicauit: & q; dr inepte incusauit me, propterea pditores dicũtur qui decipiũt indicando qd celare deberent. Filia ergo abs te prodita est quasi cõmissa est illi anui & p hoc decepta. c Pros Pectũ est. Hic est impsonale passiue vocis qd' ante habet ablatiuũ mediante ab vl' abs psonæ gẽtis & post casũ suiverbi. Eodẽ mõ in eplis. Cic. loqtur, ait em̃ q; si meis rõnibus a te, pspectũ eẽ intellexero. e Quid cũ illis agas. Amatores designat. q; nihil pensi habent expertes iuris & omnis æquitatis: ea sola recta putant: quæ illis libuerint. f Peccaui fateor. Victa mariti argumentis crimen suũ fatetur: & quo magis mereatur veniam: simplicitatis opinionẽ mire tentat: & hoc p deprecationem

g Quanto tuus est animus natu grauior. i: peritior propter plures experientias quas potuisti habere plus q̄ ego. & bene dicit grauior natu. Nā maiores natu. i. seniores debent esse graviores. i: moderatiores & constantiores atq; prudentiores ob maiorem experientiā. Potest etiā hic capi grauior natu. quasi diceret: tuus animus potuit plura videre q̄ meus cum me natiuitate precesserit. nam fere mariti sunt natu graviores seu maiores vxoribus suis. h Ignoscentior. In crimine sic confesso vltimum remediū confugere ad iudicium / misericordiam. i Scilicet equidē: Ambę hæ particulæ capiūtur affirmatiue ad maiorem comprobationē. k Mea facilitas. Recte: quia cito vxori veniam dedit. Facilitas illius qui cito iram deponit. Clementia illius qui nūq̄ irascitur. l Qua hoc inceptū est causa. Quasi de magna re dixit. m Et stulte & misere omnes sumus. Vituperatio a sexu: mulieres enim esse cōsueuerunt imperitiores viris: & multis superstitionibus detineri.

n Religiose. Superstitiose. Religiosus em̄ appellabatur is qui nimia & superstitiosa religio / ne se alligauerat vt hoc loci.

o De nostris bonis. Et hęc erat superstitio.

p Istud recte. Ironicos dictum.

q Hem. Syrus timet ne sibi preriperet an ferendi argenti occasio agnitione filiæ itaq; igemit

r Ea lauatum dum it. Lauatum ſm antiqs nos dicimus lotum. Ouidius. fastorum secūdo. Mane lauaturas sacra petebat aquas.

s Exiliui Ostendit nimiā lætitiā de inuenta filia. ideo non dixit accessi.

t Plus spei video quā volo. Nolebat tam cito cognosci filiam ne occasio preriperetur auferendi argentum. Plus spei. Melius est vt non ad syrum referas: sed Sostratam.

v Filteræ. Filteræ in datiuo vel in genitiuo. Nam dicere possum est mihi nomen. Guido vel Guidoni. item & Guidonis vt plerumq; legi sed sæpius per nominatiuū. aut per datiuū loquimur & quidem elegantius.

u Ipsa est. Fatebatur Syrus & nouerat. nam iuerat ad querendas puellas domum eius.

x Mirum in illa salua. Non potest credere periisse anum quod maxime vellet ob recognitōnē Antiphilæ. y Ego perii. Quia recognita ē est anteq̄ auferrem argentum.

z Nihil minus. Pro nō q̄ auctus diuitiis eēt hoc Guido redarguit nihil minus, p non capi.

ASCEN.

Mirū ni salua est &c. Cōmentarius vterq; ingt mirū ni illa anus est salua. Ego vero nō de anu: sed de filia intelligo: vt sit expositio Mirū est ni illa .i. filia sit salua: & ego perii. Rō aūt quare de anu intellectū nolo ē: q̄ syrus eā mortuā sciuerat. vñ supꝰ dixit. Anus q̄ est dicta mī ei nō fuit: ea obiit mortē. & paulopost offendimus medio criter vestitā. veste lugubri eius anuis cā vt opinor q̄ erat mortua &c. nā ergo iā dubitat an illa salua sit sed de antiphila loqtur. illud q̄q; monitos velim adolescentes sæpe in expositiōe, pnoim sublatū eē breuitatis g̃ra verbū expositiuū. i. vel qd vis. nam vt Seruius grāmaticꝰ docte dissentit. Pronoia non cū noibus (nisi emphaticos) sed, p ipis noibꝰ ponūtur: q̄ circa nolint illud prio Enei. Olli natæ sic itelligi vt olli sit pronomen imo aduerbiū: qa illi natæ nō recte diceretur. Tamesi igit inueneritis eiusmodi expositiones: illa anus ipe Cherea &c. non tamen sic loquendū continuo censebitis.

.i.pdor antiq̄or .i.pmptior ad ignoscendum h

g

quanto tuus est animus natu grauior tāto ignoscētior sit.

.i.ita q̄ .i.mee simplicitati .i.precionis auxilij i

vt meæ stulticiæ iustitia tua sit aliq̄d præsidij. CHRE. Sci

.i.sed o .i istitute

licet istuc factū ignoscā equidē. Verū Sostrata male docet

.i.benignitas indulgentia .i.nimia et abūdās .f.exponenda filia esse plus equo .i.norū filia l .i.occa inuenram

te mea facilitas multa, sed istuc q̄d est, q̄ hoc inceptum est

.i.vic quēadmodum .i.incōsiderate .i.infelices .f.nos mulieres m .i.supstitiose n

causa loquere. SO. Vt stultæ & miseræ oēs sumus religio

.i.quo'rpe .f.filiam .i.credo anui .i.abduco .f.verule anulum

sæ, cū exponendā do illi, de digito anulū detraho: & eū dicō

.i.ejceret .f.filiā .i.vel non .i.carens vel sine parte

co, vt vna cū puella exponeret. si moueret. ne expers partis

.f.fecisti dādo anulū .f.ne faceres cōtra religionem o p'pronā

esset de nostris bonis. CHRE. istuc recte: cōseruasti te, ator

ne moreretur oñdit eis annulūq̄ dederat .f.illum anulum .i.vnde recuperasti

q̄ illā. SO: hic est is anulus. CHRE. Vnde hunc habes?

.f.habeo dolētis ē q

SO. Quā bachis secū adduxit adolescentulam. Sy. Hem:

.f.sostrata .f.antiphila r .i.vt cū seruarem

CHRE. Quid ea narrat. SO. Ea lauatū dū it: seruandum

tradidit cōmisit .f.animi .i.in pncipio .i.statim

mihi dedit, animū nō aduorti primo, sed postq̄ aspexi: illico

s .i.celeriter gaudens seu exultans exiui .i.coūcis

cognoui ad te exiliui. CHRE. q̄d nūc suspicare. aut

.f.adolescentula .i.ab .f.adolescē rula anulum

inuenis de illa. SO. Nescio inquit ex ipa q̄ras vnde hunc

.f.vñ habuerit t .f.de agnitōe filio

habuerit: si pōt repiri. Sy. Interij, plus spei video, q̄ volo:

.i.peri .f.quēadmodū ppōni tur a sostrata .i.vtrū .f.anus

nostra ē, si ita ē. CHRE. Viuit ne illa, cui tu dederas. SO:

.f.an viuat .f.illa vetula .i.retulit dederas .i.quondā cum ei .f.se exposu isse filiam

Nescio. CHRE. Quid renūciauit olim fecisse? So. Id q̄d

.f.anus dic .i.peratur a vicinis et noscentibus

iussera. CHRE. Nomē mulieris / cedo q̄d sit. vt quærat.

.f.ei nō est .f.anus q̄ dicat et a qua v .f.anus antiphila abducta est .i.incolumis ac non x p mortua

Sost. Philteræ. Sy. Ipa ē. mirū ni illa salua est. & ego perij:

.i.in domum .i.p hāc viā .i.qualiter .i.ex ispato

CHRE. Sostrata sequere me intro hac. So. Vt præter spem

.i.accidit .i.q̄tū .i.miserere valde .i.inexorabili et inplacabili .i.sicut .f.fuisti

euenit: q̄ timui male, ne nunc animo ita esses duro. vt olī

.i.exponenda de medio vel nutrienda filia

in tollenda chreme. CHRE. Non licet hominem esse sæ-

.i.substātia facultas quā sum auctꝰ diuitijs

pe ita vt vult: si res non sinit, nunc ita tempus est: mihi vt

.i.optem .f.hre cū tussi exponendā 3 .f.erat mihi q̄ cupem filiā

cupiam filiam, olim nihil minus.

Quartus actus.

SyRVS.

.ſ.q̄ pſagit mihi aliq̄d mali .i.nō .i.longe

Iſi me animus fallit:haud multum a me aberit

.i.infelix ſucceſſus .i.adeo .i.locū artiſſimū .i.valde,

a

infortuniū.ita hercle in anguſtū oppido nunc

.ſ.cōprimūtur .i.niſi excogito aliquā techną bachidē

b .i.mee ꝛ lectiōes m.ꝰ exercit ꝰ .i.vt nō

meæ coguntˉ copiæ niſi aliquid video:ne eſſe amicā hanc

clitiphonis .ſ.chremes ꝓpter .ſ.extorquēdo .i.ſpez habeā

.i.cognoſcat

gnati reſciſcat ſenex.Nam quod de argento ſperē aut poſ

.ſ.nihil eſt ꝓpter qō g ironiā lege qō .i.glorior lerez;more illiꝰq̄ triūphar

dici ſolet deꝰſciat c .i.delitеſcere

ſe poſtulem me fallere.nihil eſt triumpho ſcilicet me late⸗

.i.relinq̄re;recerū vbi ſit filiꝰ quē metꝰ pollicitꝰ decepi .i.ſubducerū

.i.dolore ꝓſligor b

re tecto & abſcedere.crucior bolū tātum mihi eſſe ereptū

.i.repente .i.de gurgute;vel ore .i.fingā excogitabo

c

tam ſubito e faucibus. qd agam / aut qnid comminiſcar.

.i.denuo .i.inuentē d.ꝰ ē mihi modꝰ

f g

ratio de integro in cunda eſt mihi.Nihil tam difficile eſt:

.i.quod .i.inuenirī .ſ.erit .ſ.qō cogitabā

h

quin quærendo inueſtigari queat. Quid ſi hoc nūc ſic in

.i.rale figmētū nullīꝰ ē momēti .ſ.incipiā .i.incipiā

i k

cipiam:nihil eſt.Quid ſi ſic:tantundem egero. at ſic opi⸗

.ſ.ficī .i.ſed .ſ.pōt fieri letātis .i.ſcio .ſ.rōnem

nor:non poteſt:immo optime.euge habeo optimam. re⸗

.i.qō me tārope fugit

n

traham herde:vt opinor:ad me idem illud fugitiuum ar⸗

.i.q̄uis obſtructa ſit mihi altera via ꝛ occluſa

gentum tamen.

In hac ſcena.XI.

recog⸗gnita Antiphila Syrus anxius nouū querit conſiliū de extorquenda pecunia:& bene deliberantē de re a liqua exprimit.Eſt em̄ dialogiſmus acuti ingenii in multa cogitatione verſantis. a Ita hercule in anguſtū &c. Quaſi diceret meus exercitus iā pœne ſuſus eſt.nam coactus eſt & impulſus in anguſtias vbi conteretur facile.hoc eſt mei conā⸗tus adeo repſſi ſunt hac re.i.hac agnitione puellę vt facile poſſint contundi ac conteri.& eſt tranſ⸗latio ſumpta a re militari. Alii codices habēt ita: Meæ copiæ coguntˉ.i.conſtringūtur in auguſto oppido.i.in aliqua munitione in qua me recipe⸗re neceſſe fuit. b Copiæ meæ. Tranſlatio ſūpta ab impatore q̄ iā pœnæ ſuſus ab hoſtibus ſe in aliquē locū tutiſſimū receperit.¦Copiæ mire multitudinis & de exercitu dicū tur Saluſti.Ex oīm̄ copia catilinæ.Vir.Et quæ ſic me circūcopiā luſtro. c Triūpho ſcilicet me latere. Verba ꝓprie ſeruoꝝ quotiens vident ſe qd'incœperant ꝓperare nō poſſe & ironicos le⸗gendū. d Bolum. Tranſlatio ab ꝫanialibꝰ qbus auferē prēda.i.tantā oportunitatem.

e Cōminiſcar. Fingā.inde cōmentū dr̄ alibi. Atq; ipſis cōmentū placet. f Ratio de integro nā innuerat vnā rationē hoc eſt modū habēde pe cuniæ:q̄ via vbi nō ꝓceſſit aliā inire hoc eſt exco gitare neceſſe fuit. g Nihil tā difficile &c. Sē tentia generalis ſine certo auctore.q̄ ſeruis etiā cō uenit. Inueſtigare ſignificat querendo inuenire vt ꝓbat Laur.Nūc em̄ ſyrus incipit deliberare et identidē ꝓponit & propoſita reſellit tandē inuen ta bona rōne erūpit in lætitiā. h Quid ſi ſic. Qui aliq̄d incepturi ſunt mlta ꝓponere ſolent & affirmare & refellere: qd'ſic faciēdū vl'reliq̄ndū. i Tantūdē.i tm̄ pficiā in hoc faciēdo q̄tū i alio p̄cedēti iā cōſutato. k Sic opinor. Bn̄ opinor nā q̄ opinamur putamus:q̄ putamus incerta ſūt l Immo optie eſt. Illa rōne aliq̄diu pſpecta co gnouit eā eſſe bonā:& tūc ſe corrigit. m Euge Vox lætantis eius q optimū inuenit conſiliū. n Fugitiuū argentum. Facete & ioculariter ſeruili more de argēto tanq̄ de hoie dixit.

ASCEN.

Nam qd'de argēto &c. ſit quidā interp̄tatus eſt:nec inepte meo iudicio.nā nihil eſt qd'ſperem me poſſe fallere her;immo ad hoc redactus ſum vt triumphi loco habeā malū fugiſſe.ideo q̄ ait triumpho ſi licet me latere tecto & abſcedere impunē. Si tamen textus habet non ſi licet:ſed ſcilicet ironia eſt.

In hac scena. XII. Nimia Clinię letitia exprimitur de recognita antiphila qua p̄; peditus vix potest adduci a Syro vt Clitiphoni succurrat.

a Egritudinem afferat. Tale ad illud deorum vitam adepti sumus.

b Dedo me patri. Plus dedere hoc loco quam obsequi. Dedere se vult patri quēadmodū in hostium ptātem hostes se dedunt. In Andria. Tibi pater me dedo. quasi qui vellet contraria. & dedicio in hoste fieri solet.

c Frugalior. Tpatior si frugalis non extat vide tu. d Omi syre: Ablandimento iucipit vt faciunt' qui qui cq̄; speratum consecuti sunt.

e Quid ni. Quid nisi audierim.

f Meapte. Cum ablatiuo parelcon additum. vt nostrapte. Cato tamen posuit mihipte promihipi. g Honore quouis dignā. Amica etsi; impudica est dummodo amatori placeat ab eo cōmendatur amore eum impellente. g Date. Due parte seorationis. dare est quod repetas dedere est ad perpetuum. damus & amicis. dedimus tantum hostibus.

h Nā amici: Iusta & honesta petitio succurrēdum est amico. ne quid illi incomodi accidat Amici ius gratie habet quam si dixisset clitiphonis & amicus animi est. Amator vero corporis et amator ad tempus est. amicus q̄ppetuo amat

i Ne quid de amica. Aposiopesis.

k O Iupiter. Exclamatio terribilis pene ex nimio gaudio desipientis in syre; tanc̄; aliquid dixisset quod videretur desipienti vergere in nuptiarum impedimentum.

l Nubet mihi. Hinc omnis leticia dependet.

m Interloquere hoc mō inter nō auget quēadmodū inverbo intercipit interbibit. Est aūt interloqui impedire & interpellere loquentē. Interloqueris quasi loqueris inter me. i. inter meū sermonem illū interrūpendo & in eis mediū te interponendo. n Fer me. i. tollera. Tolerandus est q̄; amore desipit: qa amor deus est & nō voluntas. cogit em̄ hoiem ad id quod vult. Fer me. i. ver-

CLINIA. SyRVS

.i. post hoc ꝑs .i. accidere

Vlla mihi res posthac potest iam interuenire

.i. molestiā .i. adeo magna

a

ta nta. q̄ mihi egritudinē afferat. tāta hæc leti-

.f. enata .i. trado vel querro .i. q̄ patior modestior

b .i. in patris ptātem c

cia oborta est. Dedo patri me nunc tiā vt frugalior sim / c̄; q̄ hāc rē nō ignoro nec me latet .f. a pentib⁹ .i. intelligo

vult. Sy. nihil me fefellit. cognita est. quantū audio huius

.i. vt tu volebas ad tuū placitū

.i. contigisse

b

verba. istuc tibi ex sentētia tua obtigisse letor. CLI. O mi

.f. rē tota. vt facta ē de agnitōe filie .i. curtino .i. assidue

c .i. fil cū pentib⁹

syre audistin obsecro? Sy. Quid ni? q̄ vsq̄ vna affuerim?

.f. hoi .i. ita euenisse melius contigisse .f. audiui ita q̄cq̄ cōmodi euenisse

Cli. cui æque audisti cōmodius q̄cq̄ euenisse? Sy. nulli.

.i. meapte

f

Cli. Atq̄ ita me dij ament: vt ego nūc non tam meapte

.f. antiphile .f. antiphilā g .i. quēlibet meruisse omni

causa letor. c̄; illius quā ego scio esse honore quis dignā.

.f. esse vt ais hortāris .i. obsecrare mihi

g .i. ediuerso h

Sy. Ita credo. sed nunc clinia age: date mihi vicissim. Nā

.i. etiam .i. cā negocii hoc ē. vt careat periculo culpatōis.

.i. ostituat i

amici quoq̄ res est videnda in tuto vt colloceť. ne quid de

f. sciat q̄ sit. clin. barbide .i. ne trascoris ita sis q̄et? chremes k z expecta q̄ relīq̄ sunt

amica nunc senex. Cliti. O iuppiter. Sy. quiesce. Cli. Anti

.i. mihi despondebit .i. vtrū ne .i. interpellas me loq̄ntē sic l m

phila mea nubet mihi Sy. Siccine me interloq̄re? CLIT.

.i. nimio gaudio affectus sum .i. tollero re

n .i. tollera me

Quid faciā mi Syre? gaudeo. fer me. Sy. fero herde vero:

f.que letitia .l.ego sum adeptus .l.inefficaciter
p plena est ee felicitate q
CLI. Deor vitã adepti sumus. Sy. frustra opinor: sumo
.l.aures pbeo ruis sermonib .l.nõ me audies
.l.z starim r
hãc operã. Clin. loqre, audio. Sy. At iã hoc nõ ages, Clin:
.l.te audiã .l.pspicẽdũ est .l.decoxit .l.eriã
agã. Sy. Videndũ est inquã amici quoq; res clinia tui in
.l.discedis
tuto vt collocet. nã si nunc a nobis abis, & bachidẽ hic relin
chremes .l.cognoscet rẽ inopinatã .l.recũ duxeris a
r .l.starim nobis remoueris
qs: noster rescisciter ilico esse amicã hãc clitiphonis, si abdu
.l.silr .l.sicut .l.hactenus .l.sed .l.ista re cp
v monces
xeris: celabit itidẽ: vt celata adhuc ẽ. Clíti. At enim istoc ni
.l.cõtrarium .l.qua fronte
r quo vultu
hil est magis syre meis nuptijs aduersum. Nã q ore appel
labo prẽm mihi dare vxorẽ cũ viderit me habere amicam
.l.scis ne .l.dicere debeã .l.cur nõ teneo .f.ppter quã abdu
xerim eam mecum
tenes: Quid dicam: Sy. quidni: Clin. quid dicã quã cau /
f.peris dices .l.clare .l.quẽadmodum
sam afferã: Sy. q d: nolo mẽtiare. apte: ita vt res sese habet:
.l.dicis .l.volo .l.q tu ames an / .q tu velis hẽ
triphilam
narrato. Clin. q d ais: Sy. iubeo illã te amare / & velle vxo /
f.er iubeo inquã re dicere pri. fronia ẽ. q. d. valõ malũ ẽ ihonestũ .l.valde
.l.amari a clitiphone r
rẽ hãc eẽ clitiphonis. Clin. Bonã atq; iustã rem oppido im
.l.pãpis .l.imperas .l.vt fiat .l.voles me psuadere pa /
fronicos z tri
peras: & factu facilẽ: & scilicet iã me hoc voles patrẽ exora
hoc videlicet pr me chremetẽ .l.sed .l.tracru ac remote suo nõ, defleeran /
a b to a via recta
re. vt celet senẽ vestr: Sy. Immo vt recta via rem narret or
.l.per ordinem indignãris .l.insane mentis nõ tumulent .l.certe
.l.satis ne
dine oẽm. Cli. Hem sat insanus es aut sobrius, tu quidem
f.clini. .l.clare .l.iensus .l.q mõ cli.. sine periculo cognitõis to
oino c tius facti
illũ plane, pdis, nã q ille poterit eẽ in tuto: dic mihi. Syrus:
fronicos d assentio in fictiõe .l.excellêret .l.cerollo
cucho
huic equidẽ cõsilio palmã do. hic me magnifice effero. q
sc; ego .l.efficacã f.q versucie caurele
vim tantã in me & ptãtẽ habeã tãtæ astutiæ. vera dicendo
f.iuuenes vel senes .l.deci .l.quãuis sc; mendemus. f.seni bachidem
piam
vt eos ambos fallã: vt cũ narret senex vester nostro istã esse
f.sui f.q dicit sed .l.isto mõ
e
amicã gnati, nõ credat tñ. Cli. at ei spem istoc pacto rursus
l.aufers bachidẽ schremes
f
nuptiar oẽm mihi eripis, nã dũ amicã hãc meã esse credet
.l.creder trader syre .l.putpẽdis .l.dũmõ
g antiphilã parũ cure hẽs
nõ cõmittet filiã. tu fortasse q d de me fiat, puicuras: dũ illi
.l.prouideas .l.quid male gre .l.post mutũ rps sc; de bachide
h i .l.puras .l.finet
cõsulas. Sy. q d: malũ. me tandẽ cẽses velle id assimularier
.l.q diu qõ dic. l.astiure .l.rãtũmõ sc; pero assitari sc; vnũ die
l: sub duce l .l.vltra duis
vnus ẽ dies dũ argẽtũ eripio. pax. nihil amplius. Cli. tantũ
.l.bonũ rps .l.deinde sequer .l.habeo silanõez ad eũ
decipiẽdũ m
sat habes: q d tũ q so: si hoc pater resciuerit: Sy. q d si redeo

ba mea inconsiderata & modũ me habendi.
o Hercule vero. Vero vt plurimũ ironie con
uenit. Vir. Egregiã vero laudem & spolia ampla
refertis. sane & vero, pnũciandi adinuẽta i verbis
negationẽ habent licet confessionẽ afferre credan
tur. p Deor vitã adepti sumus. Quæ leti /
ciæ plena est & fœlicitate nulla admixta tristicia
& est hypbolicus sermo ab affectiõe procedens
q Frustra opinor sumo hanc opam. Q d vul /
go dicitur capio pœnã cũ tantum pœna dumta
xat dicat de punitione: nã vt vult Priscia. A pœ /
na. œ. diptongo in. u. mutata deducitur punio. et
ideo non est dicendũ. Sumpsi magnã pœnã, p te.
sed potius Tua causa multos cœpi seu sumpsi la
bores: aut plurimũ tua causa laboraui. Opa aũt
dicitur operatio / labor / industria. ideo sic intelli
ge frustra laborabo sermonẽ apud te facere cũ tu
gaudio desipiens aures mihi non prebes.
r Hoc non ages. i. audies. in Andria. Hoccine
agis: s Videndũ est inq̃. Hoc verbũ in /
interdũ maximã habet adhortationẽ. Et videndũ
est & vide: magna aggressuris dicit. & inq̃ vti /
mur nõnunq̃ in repetitiõe supradictorum.
t Noster senex. Noster cũ stomacho.
v Si abduxeris. Recte abduxeris. nã abducit
pprie quod alienũ. x Quo ore. Sic dicim?
quando aliquãdo aliquid pudendũ cõmittimus
z Scilicet. Hęc pticula hic indignãter poni po
test vt si quis dicat: & quis est q de me male loq
possit. scilicet hic ponit ironice quasi q d dici solet
deus sciat vt alibi id ppls carat scilicet. Et vir. Sci
licet is superis labor est. y Bonã atq; iustam
Ironicos legendũ. a Vt celet senẽ vestrũ. Di /
cimus eñ cœlo te hac re: cœlo te de hac re intelli /
gendũ cœlet sanẽ de Bacchide. b Imo. Cau /
tus seruus ea admonet quæ nõ erũt aduersa nu /
ptiis. c Prodis. Prodere, pprie ad parentes
referur: sed nõnunq̃ ad eũ cui res demãdata est.
& cuius cõsilio alter regit. d Palmã do. i. as /
sentio more paciscentiũ q assentiẽtes palmã por /
rigũt seu prestant. e Nõ tamẽ credat. i. reuera
sciat contrariũ q. d. in quo decipietur vel erit pul /
chra vt dici solet deceptio vbi qs vt credit nõ deci
pit q d ita erit in tuo pre quẽ putas iri falsũ. f
Meã eẽ credet. Nccãrio si Chremes Bachidẽ gnati
amicã nõ crediderit Cliniæ eẽ crediderit. g Cõ
mittet. Bñ de filia cõmittet dixit: qa, ppriemagna
cõmittimus & ea scdm Dona, quæ salutẽ in du
bio habent. h Quid: malũ. Malũ interiectio,
est irascentis. i Tandem. i. vsq; ad vltimũ tẽ /
poris: vel si mauis cape tandẽ vt habeat vrgens
quodã & accelerans vt sæpe ostendit.
k Vnus est dies. Assignat tempus pro ratõne
non vult Chremetẽ diu credere Bacchidẽ Cliniæ
esse amicã. l Pax. Aduerbiũ comicũ & si
gnificat tantũ. m Resciuerit. Vsus est verbo
vsitato in eos qui subtimidi in re pagẽda dicere
solent. quid si hoc. quid si illud acciderit & osten
dit suo rñso talia dicta esse ridicula p hoc q dicit
quid si redeo ad eos &c.
n Si nunc cælum ruat. Vsitatũ in eos qui sub /
timidi in repaganda semper dicere solent quid si
hoc vel illud accideret
o Age age. Vox consentientis est qui victus ẽ
rationibus callidi serui.
p Optime ipsa exit foras. Parascenę. i. alterius
scenę preparatio.

Ascen.

Qui & quæ audisti &c. Vbi textus habet cõ
modius & cõmentariũ cõmodi. alij legunt cõ
mode vt cui audisti q̃que cõmode q̃cq̃ venisse.

Illa vero exclamatio. O iuppiter potius gesciētis & exultātis q; indignātis. Nā ad syri verba aim nō aduerterat. qd syrus indicat. dicēs qesce vt mihi auscultes & manifestius seq̄ntia indicāt: illud Bonā atq; iustā &c Citra ironiā legēdū indicāt seq̄ntia. At illud vera dicēdo vt eos ambos fallā nullo mō de iuuenibus intelligi p̄t. Nā alter iuuenū hoc audit p̄terea hoc argumenti ē. Quia chremes putabit menedemū decipi. Licet menedem? vere decet bachidē clitiphonis amicā nō habebit fidē. Itaq; decipiet. At vbi menedemus a chreme se deceptū putabit tū primū capiet. quā rē etiā syrus p̄ seq̄ntia declarat. Illud. aūt rem facias palā itelligo vt deceat syrus quō se clinia exoluat. vtpote si faciat rē palā. i. oia q; recta erāt cōsilia reuelet.

.s. hoc dictum ridiculum n .i. labatur deorsum .q. d. nescio quid iuso debeam agere

ad illos q aiūt. qd si nūc celū ruat? Cli. Metuo qd agā. Sy.

.s. dicis q; .i. frontice .s. dicas .i. cāra .s. te dicis timere .i. liberes .i. id qō te meru facturꝰ es

Metuis? q̄si nō ea ptās sit tua q̄ velis vt ī tpe te exoluas. rē

.i. manifestiū .i. te educatur a me vt cela tur itaq; vt hactenus celata est .i. opportune .i. de domo chremens.

facias palā, age age traducā bachis. Sy. optīe ipa exit foras,

In hac scena. XIII.

BACHIS. CLINIA. SIRVS. PHRIGIA. DROMo.

Restat ad fallaciā & ad extorquendū argentum vt bachis irata a syro placeā & ad menedemum trāseat. a Satis pol, pterue. Meretricis conquestio exprimit cuius tota indignatō depēdet ex nō tradita pecunia. b Promissa. Cicero. Promissa tua memoria teneas. Aliter accipit cū dr promissa barba i. plixa quasi pcul missa. Nā pmittere ē polliceri & ad magnitudinē nutrire. Plau. Capillū pmittā. c Huc adduxerūt. Inducit aliqs cū verbis alterius decipit. In Andria. Vide q̄ me induças. d Pollicitus. Pollicemur magis sponte, pmittimus rogati. Promissa dr promissum & pmissio & pollitatio eandē vim habēt. Sed pollicitatio maioris assueratōnis est. e Veniā frustra ve. Pulchra pmutatio eiusdem verbi p tpa. q̄ cōuenit iratis f Spe pēdebit. aīm Quod ē corpis ad cruciatū animi trāstulit supra visum est quā torqueant amātes in amicas ex / pectatōe. g Ac nō veniā. Mira meretricis calliditas exprimit. Iā excogitauit quēadmodū. syrus videat apud clitiphonē vanus & mēdax ex q̄ ab illo verberet. h Satis scite. Hoc cum ri / su, pnunciandum scite pulchre. In Andria scitus puer &c. Hanc iocari credis. Hāc & ad contemptū & odiū dixit habent em̄ ista pnoia quandā emphasim. k Pol istos. Bñ istos quasi odiosos in Eunucho. Cū milite isto. Virgil. Aut quid petis istis. Hxc em̄, pnoia spernētis sunt odiū q; mōstrātis. l Mea phrigia. Hoc est, ppne meretricis vltro excludere amātē & aliū recipere. vel se ad aliū cōferre. Phrigia nomē a regione sicuti lesbia. Andria Samia m Quā villā: Villa domus in agris quo rustici res vehūt. & euehunt. Virgi. Et iam summa, pcul villarū culmina fumant. Vterer Varronis testimonio

.i. per pollucem a iniuriose .i. pmissiones b .i. ad clin. c .s. pter

Atis pol, pterue me syri, pmissa huc adduxerunt

.i. libras .i. spōte, pmisit d .s. syrus

decē minas / quas mihi dare pollicitus ē. q; si is nūc

ad cli. e .i. incassum

me decepit sæpe obsecrās me vt veniam: frustra veniet, aut

.i. q; veniam .i. pmisero .i. ? firmauero .i. qñ syr? .i. retulerit et clin.

cū venturā dixero & cōstituero: cū is certe renūciarit & di

qñ f .i. sollicitus erit vel dubius erit anxius .s. vt pmiserā g .i. in vltiōes iniurie mee

tipho cū spe pēdebit animū decipiā. ac nō veniā. Syr?. mi /

.i. ī dorso .i. dabit luet .i. pulchre h .s. bachis .i.

hi tergo pendet. pœnas Clin. satis scite, pmittit tibi. Sy. At

certe bachidē .i. loco dicere illa .s. id qō minat .i. puidero cli. sy. .i. ecioñ sūt ? i

qui tu hāc iocari credis? faciet: nisi cauero. BAC. Dormi /

negligēres syrū ? di. .i. exarabo famula k .paulo añ. l

unt. ego pol istos cōmouebo mea phrygia: audistin mō

de q̄ cōsta bat ipsis .i. domū agrestē m illius viri

hō iste quā villā demōstrauit charini? Phry. Audiui. Bac.

ꝑ ſ.audiſti .i.ꝓdio .i.dextro:ſum.ſ.ꝑrẽ .i.reco:do: eũ demõſtraſſe ira qõ dici ſo

proximam eſſe huic fundo ad dexteram? Phry. Memini. BAC. curri /

ter toto curſu .i.valde de q̃ ꝑſus dictũ ẽ .i orgia bachi celebrat bachis .i.de

culo percurre, apud eum miles dioniſia agitat. SyRVS. Quid hæc ince

nouo mo .i.valde .i.male ꝑrẽtã ꝫ volũ .i.detinere ꝫ ſuſpi .i.ſed

parat tatem cioſe obſuari

ptat? BAC. dic me hic oppido eſſe inuitam / atq; ſeruari. verum aliquo

.i.modo .i.me decepturam hos .ſ.dic me .i.vẽturã ad eum

pacto verba me his daturã eſſe / & venturã. Sy. perij herde, bacchis ma=

.ſ.phrigiã .ſ.q̃ ipſa .i.nõ cat .i.diſcede phr. .i.animo

illic q̃ tuſſa eſt q̃ re tuſſi

ne. q̃ mitis iſtã nũc? queſo: iube maneat. BAC. Abi. Sy. q̃n eſt paratum

.i.animo q.d.nõ vides me manere .i.certe ſtatum .ſ.argentum

argentum. BAC. quin ego hic maneo. Sy. atqui iam dabit tibi. BAC.

.i.tu vis des .i.nũ q̃d ego vigeo vt ſed .i.ſcis ne .ſ.factã .i.te opo:

ſiue non ꝑ des.q.d.nõ

vt lubet num ego inſto. Sy. At ſcin q̃d ſodes facias? BAC. q̃d? Sy. Trã=

tet trãſire .i.tu? comitat? ancillaꝫ ad Dem.

eundum tibi ad menedemũ eſt: & tua pompa eo traducenda eſt. BAC.

.i.molitꝛ aut .i ſceleſte Alij eho .i.etro:queo egerrime .i.tradã

ꝑ q̃d dicis ʒ a quaſi fabricarem

Quam rem agis ſcelus? Sy. Egon? Argentum cudo: q̃d tibi dem. BAc.

.i.irrid eas .i.nõ incõſulte .ſ.q̃ molior

b c ſꝫ ingenioſe

Dignam me putas quam illudas. Sy. Non temere eſt hoc. BAC. Etiam

.i.vꝛ .i.habeo ꝫ tecũ negociũ d q̃ .i.nõ habes .i.q̃ tibi eſt ꝓmiſſũ

d negocũ mecũ e

ne tecum hic res mihi eſt? Sy. Minime, tuũ tibi reddo. BACHIS. Eatur

ſ.Bachis vocãtꝛ ꝓtecula o ſerue f .i.perit.

SIRVS. Sequere me hac. Heus Dromo. DROMO. Quis me vult?

.ſ.te vult .i.q̃ res de nouo obrigit

SIRVS. Syrus. DRO. Quid eſt rei? Sy. Ad nos ancillas cẽs bachidis

.i.traduc .i.feſtinãter .i.quare traducam .i.noli querere

traducere hinc ad vos propere, Dro. quãobrem? Sy. Ne quæras. & ferãt:

ſ.ipſe ancille .i.afferant .i.ipendiũ eſſe leuatũ Chremes .i.diminutũ .ſ.merces

quæ ſecum huc attulerunt. ſperabit ſumptum ſibi ſenex leuatũ eſſe ha=

culaꝫ .i.diſceſſu .i.ẽre ſ.ſenex .i.nõ g

rum abitu: ne ille haud ſcit hoc paululum lucri: quantum ei damni ap=

.i.afferat .i.certu nõ aduertꝫ .i.q̃ mẽre tua renes .i.ſapiẽs eris vel qz adeo ſũ taceturꝰ neq; ꝫbo

h ſapiẽter rages rũ d q̃ emiſſurꝰ..dromo.

portet. Tu neſcis / id quod ſcis dromo: ſi ſapias, Dro. Mutũ dices.

ex primo de ruſtica ad fundani am niſi notum eſſet.

n Ad dexteram. Inducit me / morem meretricem nec oblitã vbi ſit. & quid agat amans. nã huiuſmodi mulieres nil aliud agunt. nil aliud curant quã quõ aliquid ab amãtibus extorque ant. o Curriculo. Hoc loco aduerbium. i. celerrime. vl ſit ablatiuus a curriculum pro curſu Nõne is curriculo & oleũ petis

p Apud eum miles. Hic eſt de quo ſuperius ſy. Nã miſer q̃n dam offendi militem eius no / ctem orantem. Hec arte tracta batvirum. q Dyoniſia agi tat. Aliter agitat accipitur cũ di cimus agitat conuiuia & dyo niſia. Iunenalis hec. e.n.a.u.d.l.

r Quid hec inceptat tanq; de magno facinore dixit. Nam in ceptare & incipere magnorum eſt facinorum.

s Atq; ſeruari. Cuſto diriꝫ me lius ſuſpicioſe obſeruari. vt illd Virgilianum. Quod ſuper eſt cę li menſes & ſydera ſerua.

t Mane mane. hec ſingula ver ba ſi diligenter notes ſyri ma gnam trepidationem ſignificãt Ideo ſtatim de argento mentio nem fecit in quo lis omnis de pendebat inter ſyrum & bachi dem.

v Quin pro imo in hoc loco ponitur. Et quin repetit bachis ſyri verbum vt mos eſt ſtrato

x Num ego inſto. Fingit ſe non magnopere curare vt ha beat argentum quemadmodũ faciunt hi qui deſeſſi ſunt diu petendo aliquid.

y Quam rem agis ſcelus. In Andria vbi eſt illic ſcelus. Et ad intellectum non ad verba redi

gitur. Nam ſcelus ſceleſtus intelligitur. & plus dixit q̃ ſceleſte. vt tu nihil niſi ſapientia es. Mar. Non vicioſus homo es zoile ſed vitium. z Eho ridicule additum vel ſit eo loci aduerbium.

a Argentum cudo. Iocularitei dixit cuditur enim pecunia dum imprimitur.

b Quam illudas. In Andria. Adeon vobis videmur eſſe idonee in quibus illudatis. Illudo in te & ſeptimo caſu. & illudo in te accuſatiuo dicimus. ſed primo ſuperuacuum eſt vt ſit quibus dicitur quoq; illudo te tibi.

c Non temere eſt hoc. Sic dicitur quando aliquid ſit non ſine magna ratione.

d Etiam ne tecum hic res mihi eſt. In hac re vt ad menedemum traducar & eſt cum interrogatione legẽdũ. ita vt neget non veniſſe ea gratia. e Eatur. Citoflectitur. Et quia mulier & meretrix que trahitur minimo lucello. Et eatur imperſonaliter quaſi diceret a me vella meis ancillis.

f Quis me vult? f Quid eſt rei? Dromo vtpote tardiuſculus non intellgit ſiri conſilium. de eo ſuperius. ille clinie ſeruus tardiuſculus eſt. g Quantum ei damni apportet. Damnum rei eſt malum vero hominis perſoluet Chremes argentum ex fallacia ſyri quod erit maius damnum quam ſi permanſiſſet meretrix.

h Tu neſcis id quod ſcis. In Eunucho. Tu pol ſi ſapis quod ſcis neſcis. Non poſſumus neſcire quod ſcimus. Sed ita vt con cordia diſcors. Virgi. Sequiturq; ſe. Neſcis id quod ſcis ſi ſapis. hoc eſt quod dicitur quod ſcis neſcis. Prouerbiale eſt. & mul tum apud dyalecticos tractatum. vt ſcio & non facio. & amicus ſum & non ſum. & audio & non audio & cetera hmõi.

In hac scena. XIIII

Est trãsacta syri fallatia & tandem extorq̃tur argentũ & idem est chremes q in prima comedię parte miserẽ crimẽ menedemi: & eius vicẽ dolet credens bachidẽ Clinie amicam esse.

a Tantũ. d.a.e. malũ ꝓprius dixisset dãni nisi ad ægritudinẽ animi referas. b Illãccine. hoc est quod supius dixi ista ꝓnoia afferre contẽptũ & odiũ. c Cũ illa familia. Cũ stomacho dixit id qđ superius syrus pompã appellauit.

d Ita magno desiderio. Vix in primis' ex plebi' le desideriũ illius rei est quã diu optauimus. sed eius postea indies paulatim nos satietas capit.

e Hec fieri modũ. Quod plus ẽ & adꝓdigalitatem accedit. f Eccũ in Andria. Atq; eccũ video. superius dixit eccũ ellũ resolui per aduerbia nõ ꝓnoia. sed tamen secũdm Donatũ. Eccũ qui ecce eũ veteres dixerunt eccum ellum quod aperti⁹ ligificat ecce eũ. ecce illũ. g Cesso hunc adoriri. Quasi de improuiso alloq aggredi i andria. hic si me impatũ nũc adortus eẽt adoriri dr̃ q ex insidiis repẽte inuadit dictũ ab eo qđ corpa aggredientiũ exurgant subito atq; increscant.

h Hem interiectio lęti al's perturbati.

i Te mihi ip̃m. Laurẽtius Valla. vir oim nr̃e ætatis eruditissimus dicit dudũ & iamdudũ de paruo tpe dici vnius hore aut semihore. aut duarũ horarũ vel ad summũ quatuor. Sed Donatus illud Therentianũ exponens. Iamdudũ ętatẽ inter eos factę lites. sic inquit iamdudũ. Finite more est. addit ętatem vt ostendit multum abiisse tẽporis vt factum est. iamdudũ ętatem pro longum quo tempe. Lucil. Et multũ mensesq; diesq; nõ tamẽ ętatem diu longinquoq; tempe ac prolixo vt est ętas & quę sequuntur. h Videris egisse Colligit hoc ex verbis syri a quo exoptaretur: credebat enim senex se a seruo nõ optari nisi gratia fallaciein Menedemũ. l Ac factum reddidi. Secure & cũ magna audacia pronũciat & plus est q̃; si diceret feci. m Hercule vero. Aduerbia sunt confirmatiua. n Caput demulceã. Magni blãdimẽti signũ qđ sit q̃uis i re optare dño seruus ex sentẽtia obsequi. o Boni ali-

CHREMES. SIRVS:

.s.cũ tãta familia sit alẽda .i.ꝓpter menedemi fortunã .i.miserẽdo mouear.

Ta me dij ament: vt nũc Menedemi vicẽ miseret

.s.Bach. .i.vtq; oportet siue necẽ

a b seu opus est

me: tantũ deuenisse ad eũ mali illancine mulierẽ

.i.cũ tanto comitatu ãcillaꝝ .i.q̃tus .s.primos .s.menedem⁹

c

alere cum illa familia? & si scio hosce aliquot dies non sen

.s.on⁹cm̃ .i.adeo desiderant eũ videre .i.sed .i.qñ

d

tiet: ita magno desiderio fuit ei filius: verum vbi videbit

.i.ætatis ipensas q̃tidie faciendas

e .i.finem

tantos sibi sũptus domi quotidianos fieri: nec fieri modũ

.i.denuo. s.filiꝰ .i.discedat rẽpestiue oportune .i.eccẽ h .i.qđ miror

f tardo g

optabit /rursũ vt abeat ab se filiꝰ Syrũ optũe eccũ. Sy. Cesso

Ehe. .i.aggredi ꝓbis vocãdo pnũciãdũ .s.qõ me ve/

h

huncadoriri? CHRE. Syre. SIRVS. Hem. CHR. Quid

lis. .i.lõgo añ tpe .i.offerm obuiũ

i

est. Sy. Te ipsum mihi iam dudũ exoptabã dari. CHRE.

.i.videris .i.cũ decipiẽdo vt ego postulauerã Menedemo .i.de illa re vicz .i.pau/

k de eo decipiẽdo

Videre egisse iam nescio quid cum sene. Sy. De illo quod

lo añ cõcauerã? .i.dixi ac feci .i.bona ne .i.vere

l

dudum: dictum /ac factum reddidi. CHRE. Bonan fide?

s.fide dico .i.ꝓtinere q̃ nõ

m

Sy. Bona herde. CHRE. Non possum pati: quin tibi ca/

.i.suauiter attractẽ .i.ad me .i.aliq̃ munere vo/

n o nabo

put demulceam. accede huc syre. faciam tibi boni aliquid

.i.fallacia .i.ꝙ bono ãio .i.sed .i.q̃ntũ .i.pulchre .i.ad qđ postea est subtiliter dicturus

ꝓ hac re /ac lubens. Sy. At si scias /q̃; scite mihi in mentem

interrũpte .i.gl'a ce egrolꝰ .i.q venerit tibi ve volebas

irridẽdi loco

venerit. CHRE. Vah gloriare eueniisse ex sententia, Syr⁹.

s.gloriose sed .i.veritatem s.filiū
p q
nō herde vero, verē dico. Chr. Dic q̄d ē. Sy. tui clitiphōis ēe aicā hāc ba/
s.dicite .i.cā .i.vt nō .i.peipes
chidē menedemo dixit clinia, & ea gratia secū adduxisse, ne tu id psenti/
.i.recte excogitatū ē s.sine .i.si audes blan .i.plimū .i.dico tibi .i.sed s.pbe acū
ficiōe dicens. accū est r
sceres. Chre, pbe. Sy. dic sodes. Chr. Nimiū inq̄. Sy. Immo sic satis. sed
.i.deinde postea s.id .i.restat reliquū est Clinie antiphilā s.diceret
s.seipm s
porro ausculta. q̄d supest fallaciæ, sese ipe dicet tuā vidisse filiā, eius sibi
.i.placuisse .i.pulchritudinē filiā tuā .s.in .i.paulo añ .s.dicq cu/
pere
cōplacitā formā, postq̄ aspexit. hāc se cupe vxorē. Chr. Modon q̄ iuē/
.i.faciet vel aliqs a te peraē .i.peti .i.q̄re r.dicis .i.oino .i.nō bñ ca
t v pio q̄sum
ta ē. Sy. Eā & q̄dē iubebit posci. Chr. quāobrē istuc syre? nā prsus nihil
specēs eua ꝛba idignāt .i.pbes .i.possibile ē me clinie
x esse tardum y
itellígo. Sy. Hui tardus es. Chr. fortasse. Sy. argentū dabit ei ad nuptias:
.i.anulos iduītes .i.q̄ habitio .i.q̄rat .i.emat sibi talia psentiēdo dicit .i.sed chre.
aureos nihil impedio
aurē atq; vestē. q̄ cōparet. tenes ne? Chr. cōparet? Sy. idipm. Chr. At ego
.i.pmitto futurā spōsā esse Cli. s.dicq te spondere .s.nō spondeā inter. dare illā.
z .i.q̄re nō spōdes a
illi nec do, nec despōdeo. Sy. nō? q̄obrē? Chr. q̄ obrē me rogas? hōi fugi
q̄ amore sui fugitā/ .i.vt sorā vitā cū eo exigeret .i.sz .s.te illā dare
ui filiū relicte b et.
tiuo? Sy. vt lubet. nō ego ppetuo dicebā/ vt illā illi dares. verē vt simula
.i.nō me decet q̄ vir .i.faceto .i.tuas techinas .i.pfidito .i.vt nō .i.interponas scu in
q̄uis sū c z fallacias uoluas
res. Chr. nō mea est simulatio, ita tu istæc tua misceto. ne me admisceas,
d q.d.nō facta s.clinie s.te velle id facere nō volo. s.illud
Egon cui daturus nō sim vt ei despōdeā? Sy. credebā. Chr. minime. Sy.
s.id
vt decipez menedemū s.inuenirē aliquā .i.volueras s.re tō accepisse
vl dro fallacia
scite poterat fieri. Et ego hoc: q̄a dudū tu tā tope iusseras: eo cœpi. Chre.
.i.sed .i.certe .i.bona eētare cāēs bon? fu? dño in oīb .i.sz certe .i.deinde
c morem gerens
credo. Sy. ceterē eq̄dē istuc chreme æqui/ boniq; facio. Chr. atq; tū maxi/
s.simulatio z fallacia .i.sz .i.alia rōe s.alia via .i.ali? modus
s.in menedemū alio mō f .i.excogitet
me volo tē dare opam: vt fiat verē alia via. Sy. fiat. q̄rat aliud sed illud q̄d
.i.tua filia ꝓpter q̄d ē data pignori .s.e re
tibi dixi de argēto. q̄d ista debet bachidi. id nūc rdddēdū ē illi. neq; tu. s.
.i.recurras s.interest .i.nūq̄d q.d.nō s.ve dare? s.an? cozuchia .i.p pigre dare
g q̄d ad me spectat q.d.non
eo nūc cōfugias. q̄d mea? nū mihi datū ē? nū iussi? nū illa oppignerare
h .i.nolente .i.ꝛtari psentaneū est s.hoies .i.nimi? rigor iurs
filiā meā me iuito potuit? verē illud chreme dicūt. ius sūmū sæpe sūma
iniuria .i.nō ꝓfugā ad eas rōes .i.sed .i.si fas ē alīs hōib sed iurs rigorē s.hoies .i.splen
sūmi iurs ꝓpterea q̄d fecē t dida
malicia ē. Chr. haud faciā. Sy. immo alī si licet: tibi nō licet. oēs te ī lauta
.i.valde s.ꝛtuib .i.re. .i.animo bachidē s.decē minas s.defer
k
& bñ aucta ꝓte putāt. Chr. q̄n egomet ia ad eā deferā. Sy. Immo filiū iu
re ad eā .i.q̄re iubebo s.filiū tuū q̄ puraka menedemo esse amator bachidis
filiū deferre
be potius. Chr. q̄obrē? Sy. q̄a in hūc suspicio trāslata ē amoris. CHRE:
.i.deinde sequē .i.rcū amare eam .i.q̄n s.filio Bachidi ar? .i.enā .i.efficiam
gentum l
q̄d tū. Sy. qa videbit magis verisile id cē cū hic illi dabit. & sil' cōficiam
s.id sz decipe menedemū .s.efficere .i.certe .s.ipe di. s.o Chreme .i.educo ex capsa ve ferat.
q̄si extra fero
facilius ego q̄d volo. Ipe adeo adest. abi. affer argentū. Chre. Affero.

quid. Nō dicit quid. vt eū leti orem reddat & in spe magni de tineat. p Nō hercle vero. Negat se gloriari & se veri dicū fatetur. vt hi q re magna pacta finguntse nō gloriari: vt sint ma ioris fidei & auctoritatis
q Tui Cliti. Hoc est quod su/ pius syrus. Quod vim tantā in me & ptātem habeā tante astu/ tie vera dicendo vt eos ambos fallam Inferius Chremes nō cre det Menedemo Bachidem Cliti phonis esse amicā. r Immo sic satis. Sic dixit: vt qui suspica retur a Chremete dictū nimium inquā nō serie sed ioco.
s Tuā vidisse filiā. Neq; hoc Menedemo crediturus est Chre mes. cū dicit inferius. Et illū añt velle vxorē. t Iubebit posci Id est peti. Petimus aliqd p̄cario Poscamus impiose. Postulam? iure. v Prorsus nihil intelli/ go. Prorsus, p eo q̄d est oino. Sunt qui cōiunctionem velint vel, prsus certe. recte. vere. Et di/ cit q̄si porro versus. Nā prsum est porro versum. i. añ versum. Hinc & psa oratio quā nō infle xit cantilena. x Hui tardus Hui est interiectio mirantis. & hoc cū gestu seruili & leuiori p/ sone cōgrue dictū. y Argē tum dabit. Scilicet a Menede mo Inferius Chremes nō imme mor verbor Syri Menedemo dicet. & illū autē velle vxorē vt cum despōderim des q̄ aurē & vestē atq; alia q̄ opus sunt com paret. z Nec spondeo. Pro prie dixit: spōdet pater puelle: de spondet pr adolescentis. In An dria placuit despondi. a Fu gitiuo. A cōditione psone Cli niā vitupat. Nam fugitiui ꝓprie serui. vñ in edicto ediliū curu liū titulus ē seruor singulor q̄s fugitiuus erroue sit: noxaue so/ lutus nō sit. b Nō ego ppe/ tuo. Virg Cōnubio iungā sta/ bili ppriāq; d. Illa dar ppetuo q̄ oēs annos cū marito exigit.
c Nō mea. Verba pbi viri q nō vult adherere cōsilio alte ius in renō pbabili. d Cui datu rus nō sum. Argumētū ab eq nō equū. nō leges ipe cōcedunt vtq; pr filiā alicui spōdeat. dein de deneget. e Istuc Chreme. In re nō pbabili vult inite opini onē optimi serui q̄ dño bona fi de morē gerat & nō viribus ob sequat. f Fiat quer aliud. Astute & callide in oibus assen tit hero q̄ a iam lenibus verbis

extor q̄bit argentū. g Eo nūc cōfugias. i. ad rōes q̄s statim callide subiicit. magna vis ē psuasionis. qm nō prius amouemus ea q̄ his rēderet a q̄ aliqd petimus. h Me iuito po. Hæc p chremete eēnt & iure nō teneē reddere id argentum.
i In lauta & bñ aucta pte. Nō decet eū q̄ laute viteſit & splēdide in oibus iuris rigorē obseruare. nā q̄ ad vnguē ius seruant asperi difficiles & tenaces multis videnē. k Egomet. Senex gle cupidus adeo flectit verbis syri. vt ad meretricē cū argēto festinare cupiat. l Sil' cōficiā. Hoc loco, p effitiā ponit. q̄ sepius significatōe Cicero vtit ab hoc cōfectū, ꝓprie verbū cōue nit gladiatoribus his q̄ grauissimis vulneribus occubuerūt. Cice. in catil. Gladiatori illi confecto & saucio.

In hac ſcena. XV. Exprimitur amantis inconſtantia q̃ ob nimiũ amorẽ ſyro in reſua iraſcit dehinc paulo momẽto illũ demulcet a Nulla eſt tã facilis res &c. Huic illud cõtrarium. Nihil difficile hoĩ volenti. b Quin. Pro q̃ non. c Vel me Vel mõ nõ eſt diſiuncti/ua cõiunctio: ſed p̃ etiã poſita. vt apud Virg. Vel p̃ximũ miſeranda m. d Hec deambulatio. Que facilis & nõ laboriosa ẽ. Nã deambulatio hoĩ potius voluptatẽ q̃ laborẽ affert.. e Vt te oẽs quidẽ dij. Improuidus adoleſcẽs nõ cõſi/derat: qd a ſyro in rẽ ſuã pactũ ſit. ſed oĩa ad/voluptatẽ ſuã refert. e Tuo iſto cinuento. Cum contẽptu atq̃ odio hec p̃nunciant. f Cunct̃ incepto. Quaſi de magno facinore. Nã incœptũ & incœptare & incipe magnar̃ eſt facinorum. g Perdiunt. Et antiquũ eſt & plautinum. h Cõminiſcere: Pro cõminiſceris. i. fingis hic cõmentũ: Alibi atq̃ ipſis cõmentũ placet. i Excarnifices. Terribiliter excarnifices dixit hoc eſt excrucies. Excarnificare deductũ eſt a carnifice. Carnifex eſt q̃ carnes ex hoie facit. Nã caro dicta eſt eo q̃ careat aĩa. & caro, p̃prie dicit̃ mortuor̃. Virg. Et corpa luce. c. Vel caro ſic dicta q̃ſi cado. Inde caduci. i: mortui. Virg. Belloq̃ caduci dardanidę quod iã. ſ. ſine ania ſit & cadat. k I tu hinc. Et hic ſecure exclamat: q̃ iam extorſerit argentũ. l Proteruitas Importunitas vel petulãtia. Proteruitas leuior ẽ q̃dam cõtumelia p̃cacitas maior/petulantia maxima. m Ita meritus. Mereẽ q̃s bonũ & malũ & mereri & p̃mereri ẽ p̃ſtare bñficiũ. Virg. Quiq̃ ſui memores alios feceris merendo. Et idẽ. Nũq̃ regina negabo, p̃meritã. n Ex te prius audiuiſſe. Sic fingimus q̃n ſumus collaturi bñficiũ i aliquẽ & q̃cq̃ audiuimus qđ nõ placet nec tñ nos ifenſos reddat. o Nõ licet tangere. Nimius eſt ardor in adoleſcẽte. cũ videt amicã nec tñ tangẽdi facultas datur. p Iam nõ ſum. Nõ poteſt p̃ nimia lẽticia diutius reticere quod fecerit.. i Ira tus. Iratus eſt ex cauſa. Iracũdus ex moribus. r Scin vbi nũc ſit. Hec interrogatio gaudẽtis

CLITIPHPO. SIRVS.

.i.q̃ nõ

a b rẽ

Vlla eſt tam facilis res /q̃n difficilis ſiet: quã in

.i.p̃ vo/lũtarẽ .i.faciat aliqs c .q̃ ſoler offerre recreatoꝛ d .i.q̃t̃ũ .i.nõ

uitus facias. Vel me hæc deambulatio quæ nõ

hẽt laborẽ .i.moleſtiã & tediũ .i.aliqđ

laboriosa ad languorẽ dedit nec q̃cq̃ nũc magis metuo q̃ꝫ

.i.vt .i.nec .i.i aliquẽ locũ .i.remittar ex h̃ loco eyciar .i.vt nõ vadam o ſyre

ne denuo miſer aliq̃ extrudar hinc, ne accedã ad bachidem

.i.vtinã .i.q̃m magnũ .i.licꝫ vl' dicꝫ .i.figmento

e ẽ p̃ſortiũ & deaꝫ f

vt te oẽs qđẽ dij/deæq̃: q̃t̃ũ ẽ, Syre cũ tuo iſto cinuẽto /cũ/p̃ſilio intro p̃posito .i.p̃dãt .i.tales res .i.fingis excogitas .i.i qđ .i.excrucies

g h i

q̃ incepto perdiũt. hmõi res ſp cõminiſcere. vbi me ex carnifices. Sy. I tu hinc q̃ dignus es, q̃ꝫ pene tua me p̃didit, p̃/

affligas .ſ.tuipe .i.vade .i.i quã rẽ .i.q̃t̃ũ .i.p̃pe .ſ.adeo

k .i.vt meruiſti l

teruitas. CLITI. Vellẽ herde factũ, ita meritus. Sy. Meri/

.i.q̃ rõe .i.certe .ſ.quicũ .i.abs .i.quã h̃ẽs

m n

tus quõ: næ me iſtuc ex te prius audiuiſſe gaudeo q̃ꝫ ar/

.i.qđ dare volebã .i.ſtatim cũ nõ rediſti occaſione .ſ.q̃ꝫ

gentũ haberes qđ daturus iam fui. Cliti, q̃d igit̃ tibi vis di

qđ dixi .i.iuiſti bachidem Bach. o

cam: ahiſti. mihi amicã adduxiſti, quã nõ liceat tangere.

ndibñd? ait nõ recte.

p q r

Sy. iam nõ ſum iratus, ſed ſcin vbi nunc ſit tibi tua bachis

.i.penes .ſ.eſt .ſ.eſt

Clitl. apud nos. Sy. nõ. Cli. vbi ergo: Sy. apud diniã.. Cli

.i.ſtatim t v ſ.argen

Perij. Sy. Bono animo es. iam argentũ ad eam deferes qđ

tũ .i.p̃miſiſti nugaꝛ. manifeſto loq̃ꝫ .i.a q̃ exeroq̃bit̃ .ſ.exeroq̃bit̃ s

t ſ.argen.

ei pollicitus es. Clti. Garris, vñ id: Sy. a tuo patre. CLIT.

.i.deridēs me .i.ipo affectu certe .s.felix

ludis fortasse me. Sy. Ipa re expibere. Cliti. Næ ego fortu-
.i.valde amo .i.ꝓpter quā cāz .i.vt hēā arḡtū .i.obtē
natus hō sum: deamo te syre. Sy. qua causa id fiat: ob secū
peraro mihi qñ lo-
cus seu occasio postulabit .s.ru .i.cū admiratōe laudes ne videar
amans.
dato in loco, sed pater egredit. caue quicq̄ admiratus sies.
sis .s.pater .i.dicto .s.ba
quod impabit: facito, loquere paucula.

est: & cui oia ex voto successerint. s Perii. Hec vox est amātis aliqd mali suspicātis, qa armātibus oia sunt suspecta. t Iam argentum Iam nimiā velocitatē significat. v Deferes. In alia significatione accipit illud olimpiadis ad alexandrū amabo inqt: mi fili quiescas ne ꝓpferas me huic delator. x Garris. tanq̄ auis: vñ garrulus. Et garris eis dicit q inaniter loqtur.
y Expibere Antiquū est nos dicimus expire. Iuuenalis. Expiat qd cōcedit in illis est:
z Deamo te syre. Id est valde amo. De hoc

CHREMES SIRVS CLITIPHO

a .i.ecce ħ me. .i.dic rñde

Bi clitipho nunc est: Sy. Eccū me inque. Cliti.
.i.ecce adsū morē gerere pat ḡd rei cēt ū ꝓpter mittebā .i.filio.
argentum
Eccū hic tibi: Chre. qd rei est / dixtin huic: Sy.
s.ad bachidē idignāt .i.cur
dixi plærac̄ oia. Chr. cape hoc argentū. ac defer. Sy. hei qd
.i.dur .i.curnō s.argētū .i. do .i.certe
stas lapis: qn accipis. Cli. cedo sane. Sy. seqre me hac nunc
.i.cito s.chreme .i.egredimur .i.dū ibim .i.opiris
ocius. Tu hic nos: dū eximus: interea opperibere. nam ni
ꝓpter qs .i.multū diu .i.liberas. .i.certe
hil est illic q d moremur diutius. Chr. minas q̄dē iam de-
s.minas .i.nutrimēris .i.puer
cem habet a me filia, quas, p alimentis esse nunc dico da /
.i.has ꝑderes .i.indumēt s.decē mine .i.deinde .i.hec
tas. hasce ornamentis cōsequutur alteræ. porro hæc talenta
.i.p dote .i.adiūgent .i.quantū .i.nō rara
dotis apposcent duo quā multa iniusta / ac praua fiunt mo
s.hoim
bus: mihi nunc relictis rebus inueniundus est aliqs. labo-
re inuenta mea cui dem bona.

auget alias diminuit. a Qua cā id fiat. Vt argentū habeamus qd ad Bachidē deferas.
b Obsecūdato in loco. Obsecūdare est oia ad ad alterius nutū facere. c Paucula. dixit non pauca & sic maiorē vim admonitio illa habitura est. nā paucula corā pre loquit Clitipho.

In hac scena. XVI.

Egredit Chremes cum argento.
a Eccū me inque. Syrus subiicit verba Clitiphoni q̄ patri rñdeat. Inque raro alibi pter inquā & inqt repies. Inque i: dic. b Pleraq̄ oia: Hic adiectio in primo posita est loco. Adiectões vero aut in prima pte orōnis: aut in vltima adiiciunt. Hic ergo pleraq̄ ex abundātia positū est. Oia ne cessario addit nō in vltimo sicut interealoci inter ibi. c Quid stas lapis. Hoc dictū in ignauū Illa vero caudes stipes asinus in stultum.
d Opibere Antiquū est sicut expibere.
e Minas quidā. Inducitur tenax senex circa rem sollicitus conquerit de dāno qd illi acciderat deinuenta filia. f Pro alimētis. Crediderat anū illā oppignorasse filiam Bachidi.
g Altere. Id est totidem. h Porro. Modo auerbiū ordinis als tempis.
l Hec talenta dotis apposcent. Hec pluraliter ꝓ hec. In Eunucho continuo hec adornant vt lauent in phormione Hec ille erant mores.
k Talenta dotis apposcent duo. In sequētibus dicet duo talenta pro re nostra ego decreui esse satis. l Relictis rebus. Postpositis omnibus alijs negociis. m Labore inuenta. Proprie partis:

In hac scena. XVII.

Est iucunda expositio erroris senis de verbis Syri qui Menedemũ credit decipi dum ipe decipit. a Vt errat Virg. Vt vidi vt perii. b Filium & me & filiam. Filium prius nominauit in q̃ omnis cura patris erat. c Quęso. Obiurgatorium est. d Quid homis es. In eunucho. Quid istuc inquã ornati est: Scire nos cõuenit cum recto casu profertur interrogatio non esse contumelioſum: vt si dicas. Quis hic homo est si autem in aliquo contemptũ significari vis vt quid hoc est homis: quid mulieris: quid ornatus: e Ea res nunc agitur. Et ex hoc credit eos inter se finxisse Cliniã amare Antiphilam. f Sic res acta est. Vt decipiaris: Equidem hec &c. Cum contemptu interrogat nam & hoc factum esse credit.

g Ita ainnt. Ita aiunt de re dicimus quã volumus esse falsam. h Id profecto. Fingit se credere amico quem fidum cognouerat.

i Gauisus sum. Bene de filio gauisus dixit qa gaudemus propriis. gratulamur alienis.

k Miser. Miser est vicini miseria anime.

l Amittere. Pro dimittere more antiquo.

m Atq; egrederat. Sic distingue vt Chremes hanc vocẽ Menedemi subrideat: quippe cp filius nõ sit vlla in re timendus.

n Indulges. Nullum magis proprium verbum inuenire potuisset de patre qui omnia filio promittit.

o Incœptum. Nam quod semel in cœptũ non potest facile omitti. Gvido.

p Conuenisse. Conuenire interdum significat paciſci. vt cõueni tecum pro denario diurno. Interdum significat alloqui vt te conuenire cupio id est alloqui. Interdum ſiguificat casu inuenire. vt Cicero ad lentulũ quem cum conuenisset. i. casu inuenisset quandoq; etiam significat placere. neq; in controuersia esse. vt hoc couuenit inter nos. i. de hoc inter nos nulla est controuersia. Item dicere solemus cum de hoc negocio tãdem conuenit. i. placuit deliberantibus. vt res in crastinum deferetur. Alias habet significantias pro locis hic aũt eligetibi quã velis.

q Despõsã. Et hoc est quod Cliniæ magis placitura est.

r Hem. Mõ interiectio letantis alias irascentis.

s Tanto ocius. Quia sic acceperat filius despõsatam antiphilam quam primum exposcet argẽtum ad ornamenta cœmẽda.

t Ne tu. Ne pro valde & hoc proprie therencia num est.

v Propediem. Tpis aduerbium & significat cito.

x Obstaturabere. i. nimiam de filio capies facietatem. quod est corporis ad animũ ttanstulit. & sic plus hoc verbo intulit q̃ inuenisset propriũ verbũ.

y Postulent. Tanq̃ iure quia iure aliqd postulemus.

z Te scientem. Recte sciente. Nam sciens est qui alicuius indicio rem agnoscit. Prudẽs qui intelligentia sua aliquid sentit. Ergo sciens ẽ per alios.

MENEDEMVS CHREMES

.s.homĩ .i.felicissimũ

Vlto oĩm me nũc fortũatissimũ factum puto esse
.i.filii clinia .i.cognosco .i.in; bonã vitã reduisse .i.re met
a .i.fallitur .i.puta bẽ
gnate. cũ te itelligo resipuisse. Chr. vt errat: Me. teipm q̃re
.s.nos .i.in tua prãre .s.patrẽ .i.rorã domũ .i.dic q̃
b
bã chreme: serua: q̃d ĩ te ẽ. filiũ: & me & familiã. Chr. cedo
.s.vt .i.deinde vis vt seq̃tur
q̃duis faciã: Me. inueniſti hodie filiã. Chr. q̃d tũ: Me. hãc
p premptum
c d
vxorẽ sibi dari vult clinia. Chr. q̃so q̃d hoĩs es: Me. Quid:
.i.verũ .s.faciẽda p seruũ
Chr. iã ne oblitus es / inter nos q̃d sit dictũ de fallacia vt ea
.s.q̃d sit dictũ de fallacia .i.tractatur
.s.de fallacia
via abs te argẽtũ auferret. Me. scio. Chr. ea res nũc agit ipa
.i.falsus sum .i.deturbat⁹ sũ
f .i.taliter vt decipiar
Me. q̃d dixti ehreme: erraui sic res acta ẽ. quãta de spe ceci
.s.bachis
g
dit: Chr. & q̃dẽ hæc. q̃ apud te ẽ. clitiphonis amica. Me. ita
s.fili⁹ ẽ fm .s.cã cẽ amicã cliti .s.credo clinã .i.petere ꝓrare
aiũt. Chr. & tu credis. Me. oĩa. Chr. & illũ aiũt velle vxorẽ
.i.spõsam dederim .i.tradas ornamẽta vestimẽta .s.ornamẽta .i.requirũt ad
argentũ aurea nuptias
vt cũ despõderim / des. q̃ aurꝫ & vestẽ / atq; alia. q̃ opus sũt
.i.coemat .i.res ita se hꝫ .s.argentũ .s.cui⁹ amore tenebar credas
h
cõparet. Me. id ẽ. pfecto. id amicæ dabit. Chr. scilicet datu /
irridẽs seipm .s.q̃ putaui filiũ iã .s.ego .i. quãcũq; rem magis
resipuisse i hꝫ
rũ. Me. vah frustra ioit sũ gauisus miser. q̃duis tñ iã malo
.i.pdere .i.referam .i.pa;
i
q̃ hũc amittere. q̃d nũc renũciẽ abs te rñsũ chreme: ne sen-
piat .i.ꝓcepisse illã fallãz .i.molestę .s.times. .i.vltra q̃ fas est
m .s.ferat
tiat me sensisse. ac ægre ferat: Chr. agere: Nimiũ illi mene
n .i.pmitt .i.patere o .i.ꝓgiro .s.vt iceptũ est .i.prinue
deme ĩdulges. Me. sine. ĩceptũ ẽ. pfice hoc mihi perpetuo
p .i.allocutũ cẽ .i.fecisse mẽtiõz illud q̃d dicꝫ
chreme. Chr. dic cõuenisse. egisse te de nuptijs. Me. dicam
s.dicã .i.postea .s.me dic .i.futurꝫ martũ .s.mihi
q̃d deinde. Chr. Me factur ẽ oĩa genera placere. postre /
i.pmissã i mãimontũ .s.vt dicerẽ
q r
mo: etiã si voles: despõsam q̃q; ẽ dicito. ME. Hem istuc
ctiã
.i.optrauerã s .i.velociꝫ argẽtũ .s.illa .s.argentũ .s.dare
voluerã. Chr. tãto ocius te vt poscat & tu id q̃d cupis / q̃
.i.citissime .s reuera dare .i.certe .i.cito .i.sũptũ quẽ es fa;
q̃ posces t v cturus
ociosſime vt des. Me. cupio. Chr. ne tu ꝓpediẽ. vt istã rẽ vi
.i.satureris vt defessus eris .i.ẽntum .i.tibi cauẽdo
x facietate illi⁹ filij
deo. istius obstaturabere. sed hæc ista vtut sunt cautim &
.i.nõ multũ sit sz .i.sapiẽter age / .s.q̃ dicꝫ q̃ pau .i.discede .i.i domũ
ꝓ piculas re vis
paulatim dabis: si sapies. Me. faciã. Chr. Abi itro: vide q̃d
ego .i.si mea opa egebis .i.certe valde
y vt .s.me facere
postulẽt. Ego domi ero. si q̃d me voles. Me. sane volo. nã
z .i.vt scias seu vt sias certior.
te sciente faciam quicquid egero.

Quintus actus. MENEDEMVS. CHREMES.

.i.multũ .i.cautũ callidũ .i.subtilẽ qđ ſeqr̃ ꝓcer
to

a b
Go me nõ tam aſtutũ: neq; ꝓſpicacẽ eẽ id certo

.i.fautor .i.ſuaſor .i.q̃ mihi futura ꝓte

c
ſcio. ſed hic adiutor /& monitor /& præmon/

mõſtrat de filio .i.hac re .i.excellit me .i.ꝑa .i.qđlibet .ſ.q̃ ſequunt̃ .i.con/

ſtrator chremes hoc mihi ꝑſtat: in me q̃duis hãc rem̃ con/

gruit dici .ſ.vocabula .i.cõiectũ̃ .i.cõſideratũ .i.tabula vl̃ .i.colũna .i.rard⁹ .i.dic⁹
v trũc⁹ dura

uenit. quæ ſunt dicta in ſtultũ. caudex /ſtipes /aſinus /plũ

vt plũbe⁹ .i.ꝑa .ſ.hoc ſbo ꝓgruere .i.trãſcedit .ſ. Chremetis ſeq̃ dicta

beus in illũ nihil põt. Nã excupat eius ſtultitia hæc omnia

ſ.ſollitara .i.grãs agẽdo .i.moleſtia afficere

c f
Chr. O he iam deſine deos vxor gratulãdo obtũdere: tuã

ſ.deos .i.natura .i.cenſes .i.ita q⁹

eſſe inuentã gnatã niſi illos ex tuo ingenio iudicas: vt ni/

.i.eadem .i.infinities .i.interea

hil credas intelligere niſi idem dictũ ſit cẽties. ſed interim

.i.cur .i.apõ .i.tanto tpe clitipho .i tardat morat
Clitiphonẽ

g h
q̃d illic iamdudũ gnatus ceſſat cũ ſyro? ME. Quos ais ho

.i.morari ꝫ eſſe deſidioſos

i
mines chremes ceſſare? Chr. Ehem. Menedeme aduenis

.ſ.ea ne .ſ.nũciaui q̃ rogaſti .ſ.clinia

dic mihi; cliniæ q̃ dixi: nunciaſtin? ME. oĩa. Chre. qđ ait?

.i.tantũ valde .i.cãq̃ .i.ducere vxorem.

k
ME. gaudere adeo occepit, q̃ſi qui cupiunt nuptias. Chr.

.i.cur .i.riſiſti .ſ.ꝓpterea .i.aſtucias

l nſi
Ah ah he. Me. qđ riſti? Chr. ſerui venere ĩ mẽtẽ ſyri calli/

q̃s exercuit frõs aſpect⁹ .i.ãt .i.diſſitãt

m n
ditates. Me. ita ne? Chr. vult⁹ q̃q; hominum fingit ſcelus.

In hac ſcena .VIII

Quia iam ad exitũ ꝓperat fabula fallacia detegit̃ ꝑ menedemũ & Clinie Antiphila deſpõſabitur. Vbi ſenes ſe multis ludibriis illudunt vltro citro q; eouſq; donec apte loquens. Mene. oſtẽdit Bachidem eſſe Clitiphonis amicam nõ Clinie.

a Ego me. Vt inſultat ſenex dũ alterius ſtulticiam & tarditatẽ ludibrio habet.

b Non tam aſtutum. Hec iactationis cuiuſdam ſpecies eſt fingere, ſe nõ aſtutũ dũ videt alterum ſtultiorem. c Adiutor &c. Cũ viſu hec pronunciãda & adiutor proprie in re bona. Impulſor in re mala. d Caudex ſtipes azinus. Iſta iniurioſe dicũtur in ſtultum & heturis ingenii hominẽ quẽadmodũ ignauũ lapidem appellamus. q̃uis tamẽ idem ſit. ſed hoc plus eſt. O he. Interiectio eſt ſatietatẽ vſq; ad faſtidium deſignans. f Obtundere. Obtundit qui ſæpe repetendo dicit. Obtundere ẽ trãſlatum a fabris. qui ſæpe repetunt tundendo aliqđ malleo & idem obtundunt & hebetant.

g Ceſſat cum ſyro. Bene ceſſat tanq; deſidioſus: nam ceſſant deſidioſi: requieſcunt deſeſſi.

h Quos ais homines. Hic Menedemus incipit alloqui Chremetẽ vt fallatiã detegat.

i Menedeme aduenis. Sic dixit tãq; expectatus. Et aduentus proprie expectatorũ neceſſario rũq; dicitur. Et hem eſt particula oſtendens gaudium de aduentu. k Quaſi qui cupiunt. In andria. Ita tum diſcedo ab eo vt qui. ſ.n. f.d.

l Ah ah. Vox eſt nimii cachinni: & accõmodata Chremeti qui credebat Menedemũ decipi ĩ filio & aſſimilare illum petere vxorem.

m Ita ne. Sic lege vt quaſi eludat Chremetẽ. qui paſſus ſit ſe a ſeruo decipi. Guido. Ita ne. ſed ſi vt calliditates ſuas in me exercuerit. q.d. nõ. imo potius in te exercuit.

n Fingit Format ſi triſtes ſunt lætos reddit Fingere ꝓprie eſt figuli qui formas ducit ex luto.

o Se assimulat. Refertur ad id vultus fingit hominē. p Venit in mentē. Sic dicit qa scit ab illo deceptū chremetē. q Veterator. Vetus est in astutia. r Ita rē eē. Vultu ose pnunciandū qd' si chremes sciret se a syro deceptū vere illū veterator ē appellaret. s Mane. Deceptus chremes aliter pcipit verba menedemi qnā ipe loquat & ab illo iprudens illuditᵗ. t Nō. Ridicula negatio illa vero virgiliana amara. Nō vex egonis: v Quid nō. Cū admiratō e repetit non.
x Hodie cōficerētur. Incipiet paulatim detegi fallatia. Nā hoc signū ē Cliniā nō falso velle antiphilā. y Neis qdem qcq. Aposiopesis ad mirātis hoc magis videt. qd' nec syrus verba iniecerit ad extorquendū argentū z Alia tam plane scias. Pulchra yronia in eū q deceptus sit.
a Ille tuus. q.d. quē tantū veteratorem putas.
b Filium finxit. Referī ad id qd' chremes supra dixit quoq; hoim fingit scelus. c Suboleat. Tractū a sensu odorandi. Et sub ibi minuit. i. vt nec etiā pauxillū appeat. vel paulūlū sentiat id scilicet qd' sequit. d Quid ais. Nō nunq; pturbati intercessoris ē dicere qd ais sed hoc loco' metuentis ē nō interrogātis. e Mitte iā osculari. Color rhetoricus. Osculari est quarta amoris linea. Nā sunt qnq;. Pria visus. Scd'a loq. Tercia tactus. q̄rta osculi. qnta coitus. f Id nihil puto. Sic dicimus qñ habemus aliud ḿaius ad cōfirmandū. Ita dicit Nil puto osculari & ad amplexari in cōpatō e ad illud qd' sequtur. g Vah in terjectio ē irridentis. h Cōclaue. In eunucho virgo incōclaui sedet. Est aūt cōclaue sepatior locus i interioribus tectis. vel qd' intra eū loca multa & cubicula clausa sint adherētia triclinio & ē neutr;. Festus aūt ait cōclauia dici loca q̄ vno claue claudunt. Cice aūt in de Oratore. Cepit cōclaue p triclinio in q̄ epulabant cōuiue loq̄ns de symonide q cū eēt euocatus a duobus iuuenibus ad ianuā interea cōclaue ingt q̄ epulabat scopas sup' cōuiuas corruit. Vale. aūt vocat illū locū triclinū cū de eodē symonide faceret sermonē i capite de miraculis. i Dictū ac factū. i. æquo cito factū ē hoc ac. i. sicut dictū & hoc sermō e celeritas facti indicatur. Vel intellige qd' vulgo dici solet statim dictū statim factū. Illud aūt dicendi genus dictū. ac factū vim habet cuiusdā aut aduerbiū aut interiectionis. qd' qdē sumptū est a cōmuni loq̄ndi mō neq; adhiberi debet verbū qm eo addito vim suā pdere videt. Melius est igitur vt p aduerbio aut interiectōe sūmat. vt mē miserū. vt proh deū atq; hoim fidē. vt malum & alia multa. k Sola. Hoc magnū argumentū qn te linee. q̄ sola cū solo fuerit. l Oppuere ostiū Ab obstādo. sicut apio significat recludo sic operio interdū significat claudo vt hic. m Vna sit Idē fere signāt sed hic ponitur altera earū particularū ad ornatū vt sonorior reddat oīo. n Familia. Hoc loco. p re familiari ponitur. Vnde in iudicium venit de lite familie herciscunde. id est hereditatis. Cicero in libro de oratore. Idem herciscūde familie causam agere non possit.
o Operam amico dat suo. Facete dictum a sene.

.i. fingit esse — qō intelligis — .f. dico — qō sequē

ME. Gnatus q̄ se assimulat letū id dicis? Chre. Id. MEN.

.i. sil'r. — .f. qō dicī — .f. est syrus

p — q

Itidē istuc mihi venit in mentē. Chre. veterator. ME. ma/

.i. noscas — .i. fuū eē veteratorē. f. eū vt — .i. dicī ne eū eē veteratorē vlra q̄ nouim — id qō fecit r

gis si magis noris: putes ita rem eē. Chre. Ain tu? MEN.

.i. face noli narrare qō velis — scz — s

Quin tu ausculta. Chre. Mane. hoc prius scire expeto: q̄d

.i. qd a te exp̄or — .i. postq̄ — f. filiā mcā a me — f. noume est verum — scrit

p̄dideris. nā vbi despōsā nūciasti filio. tuo scio cōtinuo ille

f. sequēsta — fuū filiū — f. filiū tui — .i. necesse

cisse verba tibi dromonē scilicet spōsevestē aur; ācillas op?

f. iiccit mihi talia — .i. tu dicī — .i. tex; dico cū nō — ✻ba t — v — .i. negas — intecisse ✻ba

eē argentū vt dares. ME. nō. Chre. q̄d nō? Me. nō inquā.

f. intecit — .i. portus

Chre. Neq; ipe gnatus. ME. Nihil prsus chreme. magis

.i. instabat — agerentur — p — celebrarentᵉ

etiā vnū instare. vt hodie cōficerentur nuptie. Chre. Mira

seruus — f. peryt — .i. aliq̄d — .f. peryt — q

narras. q̄d syrus meus? ne is q̄dē q̄q̄; Me. nihil. Chre. q̄; /

.i. ūre nihil — f. quare — .i. certe — .f. illa nescire — .i. alias res clare — peryt — 3

obrē? Me. nescio eq̄dē. Sed te demiror. q alia tā plane scias

.i. illemet seru? — .i. mirabiliter — .i. iformauit — .i. nec

a — b

Sed ille tu? quoq; syrus idē mire filiū finxit. vt ne paululū

apparear — bachidē

c — d — e

q̄dē suboleat esse amicā hāc cliniæ. Chre. q̄d ais? Me. mit/

nūc — .i. dare oscula — .f. est ꝛ a me.

f

te iā osculari / atq; amplexari. id nihil puto. Chr. q̄d est qd'

vbi vērū ē ad — .i. fingat — oscula

g

amplius simulet? Me. Vah. Chr. q̄d est. Me. Audi modo

.i. in fine seu in vltia parte orōnis — .i. in q̄dā secessu — .i. illō ꝑclaue.

h

est mihi in vltimis cōlaue ædibus q̄ddā retro. huc ē intro /

.i. portatus — parat? ornat? est — f. securū est

latus lectus vestimētis stratus ē. Chr. q̄d postq; hoc ē factū

f. est — scz est — i ꝑclaue secessit — f. abijt

i

ME. Dictū ac factū. huc abijt dicipho. Chre. Solus? ME.

f. ne q̄d mali sit — f. secuta

solus. Chre. timeo. Me. Bachis cōsecuta ē illico. Chre. sola

q̄die? sū — .i. postq; — .i. clausērūt.

k — l

Me. sola. Chrē. perij. ME. Vbi abiere intro: operuere osti

indignāt — .f. irrare operire — f. ab eis — .i. nisi — .i. cur nō vidisse

um. Chre. Hem dinia hæc fieri videbat? ME. q̄d ni? vna

m

diriphonis — perij

mecū sit? Chr. Filij amica ē bachis. menedeme occidi. Me.

.i. ūre occidisti — .i. vix habeo sumpt? — .i. res familiaris — .i. cur

n — .f. qō fecit

q̄obrē? Chre. Decē dieq; mihi vix ē familia. ME. q̄d istuc

.i. inseruit — f. clinie — f. timeo — .i. tar o quam

vacat o

times. q̄ ille operā amico dat suo? CHR. immo q̄ amicæ.

.f.est verū .f.aliquē

p q

ME.Sí dat:CHRE.An dubiū id tibi ẽ quẽq; ne aĩo tam

.t.largo dedito .t.suaui .t.in cõspectu suo .f.seduct

r omnibus patienti s

cõi esse & leni putas:q se videte amicã patiat suã:ME.ah

deridentis .t.cur nõ .t.vt .t.facilius .t.ludis

particule id fiat decipiar

ah ah.q̃dni/q̃ verba facili⁹ dent mihi:CHRE.Derides:

.t.nõ iniuria .t.irascor .t.argumenta et signa .i.in quibus

hutus malt

Merito mihi nũc ego succẽseo.Quot res dedere:vbi posse

.i.perapere t .t.durus intellectu .f.ea certe

p̃sentiscere:ni essem lapis:quæ vidi:ve misero mihi.at ne

non nõ vindicarũ v .t.ex hac re .t.reprimis aĩm tuũ

illud haud inultũ:si viuo:ferẽt.nã iam.ME.nõ tu te cohi/

.t.hãc rẽ rue prudentie .t.sufficiens exemplũ

et honestatis .q.ꝑmo

bes:nõ te respicis:non tibi ego exempli satis sũ:CHRE.

.t.adeo sum ira cõmotus .t.mei compos v verũ decet

Præiracũdia menedeme nõ sũ apud me.Me.Te ne istud

.q.d.nõ .f.id quod sequitur .t.apud alios .i.cẽ sa

x picurẽ

loqui:nõne id flagitiũ est/te alijs cõsiliũ dare:foris sapere

.t.consulere et moderari

tibi nõ posse te auxiliarer:CHRE.quid faciã:ME.Id q̃d

.t.dicebas nõ sufficienter effecisse

me fecisse aiebas parũ.fac te patrẽ eẽ sentias.fac audeat tibi

.i.committere .f.cõsilia sua .f.et fac vt audeat aliam .t.facul

cum humilitate ȝ tatem.

credere oĩa abs te petere/& poscere:ne quã aliã quærat co/

derelinquat .t.sed .t.potius .t.longe .t.quocũq; volet

a volo

piã:ac te deserat.Chre.Immo malo mꝰto q̃uis gẽtiũ:q̃ hic

.t.nequitiam paupertem .t.deducat .f.me .t.persequerem .t.submnistrare

c

p̃ flagitiũ ad ĩopiã redigat patrẽ.Nã si illi pgã suppeditare

.t.impendijs ad fouendum .t.quasi illa .f.exercendos necessitas

merecricem d

sũptib⁹ menedeme:mihi illec vere ad rastros res redit.Me.

q.d.multas molestias .t.sumes .t.tibi cõsilis .t.morosum in filiũ

c f ter in exorabilem

Quot ĩcõmoda tibi ĩ hac re capies/nisi caues difficilẽ oste/

.f.illi .t.postea .t.igno molestum

scere

dis te esse:& ignoscẽs tñ post & id erit ĩgratum.CHRE.

dolentis q̃rũ .t.dolore sim .t.q̃rũ vis delcas saltcre

affectus tamen ig. g

Ah nescis q̃ doleã.ME.Vt lubet.q̃d hoc q̃d volo/vt illa

.t.cedat in cõiugiũ alt .t.potius vis sed .f.futurus

nostro filio manus clinta

nubat nostro:nisi qd ẽ q̃d malis.CHR.ĩmo & gener/& h

cognati sunt mihi ex .t.donaẽis .t.destinasse meo cur

i animi sñia p vxore ordinasse k

affines placẽt.ME.q̃d dotis dicã te dixisse filio:q̃d obticui

.f.quid velim .f.de dote dolentis erdamantis o

dare pertis

sti:Chre.Dotis:ME.Ita dico.Chre.Ah.Me.Chreme ne

timeas .f.dotis dederis .t.nullatenus .t.ducit talta pondera

q̃d vereare/si ẽ min⁹.nihil nos dos mouet.Chr.duo talẽta

facultate nostra .t.cõstitui .i.sufficienter .t.necesse est vt dicatur

m

p̃ re nrã ego eẽ decreui satis,sed ita dictu op⁹ẽ/si me vis sal

.i.substantiam meam .t.p dote destinasse

saluam esse

uũ eẽ:& rẽ & filiũ me:mea oĩa bona doti dixisse illi.ME.

n pp̃er illud .i.fingiro .t.inter etiam

o

Quã rẽ agis.Chr.admirari te simulato:& illũ rogato sil.

p Si dat.Suspendendũ & est Eclipsis.q.d.ne/scio vel nõ est satis certũ. q Dubiũ id tibi est Iã credit chremes se esse deceptũ. r Communi & leni.Quod sit comi intellige comi,p beni/gno & mãsueto.Nã comites hoies dicuntur q errantibus viã oñdunt benigne ac nõ grauati.

s Amicã paciaẽ suã.Subaudi subagitari. Et ẽ honesta eclipsis in re turpi.Virg.Nouim⁹ & q te

t Ni eẽm lapis.Supius.Nã exupat eius stulticia hæc oĩa & pl us est quã caudex.stipes.asinus

v Nã iã.Aposiopesis.i.ex hac tpe ex hęredo eũ aut aliqd tale nec est multũ curandum qd voluit dicere.Virg.Quos ego. v Tene istuc loqui. Virg.Mene inceptio desistere vtctam.

y Nõne flagitiũ est te aliis cõsiliũ dare. Hinc illud serui sulpitii ad ciceronẽ.Denicq; noli te obliuiscí ciceronẽ esse.& eĩ qui aliis cõsueueris p̃cipere & dare consilium.Flagitium.facinus flagitium more militari dicitur res ,flagitõne hoc est increpatione digna.Nam flagitare est personare Inde flamma & flagella.q̃ hec non sint sine sonitu & crepitu. z Copiam. Facere copiã sui quasi se familiarem exhibere & presentiam suã nõ denegare.Interdũ significat cõcedere facultatẽ.Fac ergo ne q̃rat aliã facultatẽ. a Immo aũt abeat.Hoc terribiliter ꝓnunciandum.& verba ꝓprie rigidi & asperi patris. b Quouis gentiũ.In fine superflua adiunctio sicut interea loci.Dat tamen quandam auxesim ꝓnũcianti.

c Si pergam suppeditare sumptibus. Pergam perseuerẽ als pergere est ire. Multi codices habẽt sumptibus qd non multũ placet nisi sic dicas si pergam suppeditare illi filio.i.inseruire indulgere illi sumptibus dandis.s.vel sumptibus.i.p̃ sũptus.Et q̃tum ad sumptus spectat,

d Vere ad rastros res redit.Quasi diceret id q̃ tu Menedeme absentia filii exercebas hoc ẽ rem rusticam id ego inopia facere cogar.

e Quot incomoda.Satis comice dixit. Nã hoc nomen lene quoddam significat vt in Eunucho viuo enim infeliciter nam incomoda alia sunt dicenda parmeno.

f Capies.Alias inimicitias caperet.Capere proprie dicimus cum id quod in nobis est assumimus.Vnde capere pro eligere ponitur.

g Quid hoc quod volo. Conuertit Menedemus sermonem ad coniugium faciẽdum clinie & antiphile.

h Nisi quid est.Honeste petit. quod est officiũ probi & honesti viri.q.di. honeste peto nolens impedire quin alteri tradas si videas te melius filie tue consulturum.

i Et affines.Vxoris cognati sunt affines mariti.Vnde multi gradus sunt & veluti rami ꝓpinquitatis in affinitate & cognatione dispositi.

l Quid obticuisti.Sic dixit quasi puderet chremetem dicere q̃ parua dos videretur. Nam tacemus cõsilia reticemus dolores.obticemus quorum nos pudet.

m Pro re nostra. Tacite rem suam extenuat.

n Quam rem agis.Hoc est quasi perturbati interfloris.

o Et illum rogato simul. Pulchra admonitio vt perterrere faciat filium.

Quintus actus

p Luxuria & petulãtia. Luxuria a luxu. i. ſupfluitate deriuatur. Laſciuia aũt deſignat q̃ndam petulantiã & importunitatẽ flagitõne dignam nimis exultãdo & delectando in ſua turpitudine. hec tñ differẽtia nõ obſeruatur ſed indifferẽter illis duobus vtimur. p eodem ſignificato. q Defluit pſius De fluis amens. r Quid ais Ais dicimus de his qui vana loquuntur. s Fiat. Conceſſio irati aduerſus pũnacem. t Dictis confutabitur. Dictis .i. p dicta nõ aũt verbeibus (vt ſeruus. quia liberi verbis obiurgandi ſunt) ſerui vero verberibus puniendi.

v Sed ſyr. Apoſiopeſis eſt p iracundia ſyr. ſ. puniam. x Quid eũ. Modus interrogandi. qd eũ. ſ. punies. y Si viuo Subiũgit affirmationẽ. z Adeo depexũ. Hoc verniliter more ſenũ iratorũ lege: & intellige cõtrarium. z Vidue mulieri. Bñ pſonã abiectã delegit quæ ludibrio habeẽ. Et quia mulier & quia orbata viro

.i.quare .i.q̃mõ certe nõ bñ intrãligo

quãobrem id faciam. Mene. q̃n ego vero quamobrem id facias. neſcio.

.ſ.neſciã .ſ.filij .i.vtrũ dicis perulantia diſſoluitus p q

CHRE. ego ne? vt illius animũ qui nũc luxuria & laſciuia deffluit. retũ

.i.repumã .i.deducã .i.in quã gẽm .i.loqueris r

dam /& redigam. vt quo ſe vortat neſciat. ME. Quid agis? CHREM.

.ſ.inquirere pmitte .i.ſatiſſacere aĩo meo .i.nõ impedio .ſ.vt ei dicã

Mitte. ac ſine me in hac re gerere mihi morẽ. ME. Sino. ita ne vis? Chr.

ſ.volo .i.effice .i.ex hoc rpe .i.adhibeat aduocet .i.ante me s

ita. MENE. fiat: Chre. Age iam vxorẽ vt accerſat. p̃paret ſe. hic ita vt li-

.ſ.rñdere .i.iuſtũ .i.p dicta .i.quincetur .i.vr̃ ego punia eũ

t u x

beros eſt æquũ. dictis cõfutabit. ſed ſyr. ME. Quid eum? Chre. ego ne

.i.ita .i.p̃paratũ .i.reddã .i.ita .i.comptũ .i.q̃diu .i.recordabitur

y 3 .i.aſſidue

ſi viuo: adeo exornatũ dabo /adeo deſpexum. vſq; dum viuat memine/

.ſ.ſyrus .i.ludibrio .ſ.vt ſit ver. qõ dico

rit ſemper mei. qui ſibi me p ridiculo; ac delectamento putat. nõ. ita me

.ſ.ſyrus .illuſiones has .i ꝓra .i.exercuit

3 que ſe vlaſci nõ põt

dij ament. auderet facere hæc vidue mulieri quæ in me fecit.

CLITIPHO MENEDEMVS CHREMES SIRVS

.i.vtrũ .i.tã quotrpe

In ſcena. XIX

Reſtat vt tranqllitas rerum omniũ habeaẽ reliquũ eſt vt filius Clitipho verbis patris pterritus in viã redeat & vxorẽ ducat. Relatu aũt Menedemi ſe a pre eſſe abdicatũ. putat & ſic inqt clitipho. Ita ne &c. a Tandem. expletiua cõiũctio. Et habet ali quod vrgens & accellerãs. q.d. paucis rñde: ac ſi eſſent vltima verba ne me longis exortis detine Cicero. Quouſq; tandẽ abutere Catilma. p n. Alias ponit̃ p. tñ. vt in q̃ ciuitate tandẽ arbitrare te viuere. Nõnũq; p ſaltẽ. b Admiſi. Auxeſis ẽ plus eſt admittere q̃; facere. alibi hæc admittere indigna. c Vulgo faciunt Ad purgationẽ peccati ſi nihil aliud habemus argumentũ ab exemplo alioꝝ ſumimus qui id em facti

a

Ta netãdẽ q̃ſo ẽ menedeme. vt pater tã in breui ſpacio oẽm

benuolentiã paternã .i.ppter qõ facẽ malũ .i.tã graue ſcelus

q.d. mihi ea nolens faciunt

de me eiecerit aĩm patris? qd nã facinus? qd ego tãtũ ſceleris

.i.cõmiſi? feci infelix .i.vt plurimũ paſſim .ſ.qõ fecit pater .i.moleſtus

b c

admiſi miſer? vulgo id faciũt. MEN. Scio tibi eſſe hoc grauius multo/

.aſperũ .ſ.Cli. .i.ſed .i.nõ .i.moleſte .i fero ſ.qõ fecit ſ.id,pter qõ fec.

ac durius /cui fit.verum ego haud minus ægre patior.id qui neſcio nec
modõ faciẽdi intelligo .i.opto tibi mlta bona. .i.ppe cẽ
occaſionẽ .i.nõ ficte
rationem capio niſi quod tibi bene ex animo volo.Cliti.hic patrem aſta
diebas .i.ecce hic eũ Chre. .i.reph̃ẽdis filii
reaiebas.MENE.Eccum.CHRE.Quid me incuſas ditipho? quicqd
ſ.rei .i.effecti .i.conſului .i.incõſideratioi poſtq̃ .i.omittrentẽ facere q̃ debebas.
ego huius.feci tibi proſpexi /& ſtultitiæ tue.Vbi te vidi eſſe anĩo omiſ
.i.dulcia .i.in pmoloco .i.pcipua reputare .ſ.vbi te nõ vidi eſ s futuꝝ longe
ſo:& ſuauia in pñtia quæ eſſent prima habere.neq̃ cõſulere in longitu
q̃ .i.idigeres ncẽq̃s .i.mea bõa .i.dilapidare .i.poſtq̃
dinem,cepi rationẽ.vt neq̃ tu egeres:neq̃ vt hæc poſſes perdere.Vbi:cui
.i.iuſtũ erat .i.i pncipio .i.tu nõ pmiſiſti .i.pterri ſ.tuos .i.extrabant
decuit primo:tibi non licuit per te mihi dare.abĳ ad,pximos tibi q̃ erãt
pꝛis .i.cõmendaui .i.cũ fiducia tradidi .i.apud eos .i.adiumtum
eis cõmiſi & credidi.ibi tuæ ſtulticiæ ſemper erit preſidium ditipho vi /
vel in quẽ locũ freq̃nter recipias .i.dolor mihi ineſt melius
ctus /veſtitus.quo in tectum te receptes.CLI.Vah.mihi.Chre. Satius ẽ
me ita diſpoſuiſſe ſ.bõa oĩa tã ipi eſſes datur? vario mõ ſũ pdit? ſ.ego
q̃ te ipo hærede hæc poſſidere bachidem.Sy.Diſperĳ.ſceleſtus quantas
turbarõẽs .i.ĩcitaui .i.p ip:udẽtiã .i.mori
turbas conciui in ſciens CLI.Emori cupio.CHRE:Prius quæſo diſce /
ſ.cum rõne poſtq̃ q̃d ſit viuere modꝰ viuẽdi .i.iſta re q̃ tibi relict .i.dñe ſ.loq
quid ſit viuere Vbi ſcies:ſi diſplicebit vita.tum iſtoc vtitor.Sy.here licet
.i.vꝛe ſed .i.ſine pcio q̃lio diſcretiõ iudiciũ
ne? CHRE.Loquere.Sy.an tuto.Chre.Loquere.Sy.quæ iſta eſt prauí
.i.inſania .i.admiſi Syrus .i.q̃ obſit filio .i.ire licet
tas? quæ amentia eſt q̃d peccaui ego.id obeſſe huic.? CHRE.Illicet ne te
.i.noli te ĩterponere .i.ſup q̃s pces fundant .i.interceſſorẽ .i.noli parare
admiſce.nemo accuſat te.nec tu aram tibi neq̃ precatorẽ paraueris. Sy.
.i.in nullo .i.raſcor q̃uis leſus ſim Chr. .i.iuſtũ vos incẽpare
Quid ais? CHR.Nihil ſuccenſeo nec tibi:nec huic nec vos eſt æquum
ſ.rare .i.diſceſſit relinquẽs bõa ſorori rue .velles rogaſſe .i.a q̃
quod facio mihi.Sy.Abĳt:rogaſſe vellem.Cliti.Quid? Sy. Vnde mihi
victum ſuppeditur? .i.eo mõ .i.me tibi.h̃ ẽ a te nõ reliquit vñ me ſuſtẽtes ſ.victũ & veſtitũ
ſoli
peterem cibum.ita nos alienauit,tibi iam eſſe ad ſororẽ intelligo Cliti.
.i.eſt ne vꝛ .i.fortunã meã reda crã eẽ .i famis .i.dũmõ pmittat
adeon rem redĳſſe.vt periculum etiam fame mihi ſit ſyre? Sy.mõ liceat
.i.remaneat aliq̃ expectatio ſ.eſt ſpes
viuere,eſt ſpes.CLIT.Quæ? Sy.nos eſurituros ſatis. CLI. Irrides in re
aliq̃tulũ ſeu ĩ aliq̃ .i.p ꝓſiliũ .i ſed ſ.cãq̃ re par' adiuuare
tanta,neq̃ me quicq̃ conſilio adiuuas? Sy. Immo & ibi nunc ſum:&
i. vſq̃ .i.paulo añ .i.effecti facit ſmonẽ tecum
aſſidue a
vſq̃ dudum id egi:dum loquitur pater.& q̃tum ego intelligere poſſũ

taruĩt.ſed multo magis valet ſi ab exẽplo oim ſumit. d Tibi durius cui fit. Quoniã id te ꝓpius tãgit,ſiue tua magis refert e Quid me incuſas. Bñ incuſas q̃a filio maior eſt pater.
f Quicqd ego huius. Huius abſolute vt p eclipſim deſit rei. In Etyra. Ne q̃d ſit eius oratio. Alibi nihil me iſtius facturꝫ patri. g Ego huius. Semp grauis ĩceptio orõis q̃ exordium ſumita,pnoie. h Anĩo vidi eſſe omiſſo. Id eſt negligẽti. Alibi:at enim metuas ne ab re ſint omiſſiores paulo. i Et ſuauia in pñtia que ſunt prima. Saluſt Que prima mortales dicunt. Et primus modo ad laudem nõ ad ordinẽ ptinet. In eunucho nihil prius neq̃ fortius.
k Suauia in pñtia. Voluptates que licet in pñtia ſint ſuaues ſemp tñ ſecũ iunctã hãt pniam
l Cœpi rõnem. Id eſt iniuriã inueni modũ. m Primo tibi nõ licuit p te mihi dare. Id eſt tu nõ pmiſiſti tuis moribus obſiſtentibus. Vel tui mores nõ poſtulauerũt me dare tibi bona mea.ſcilicet cui .ſ.tibi decuit. i.iuſtũ fuit me dare.ſ.bona mea quia iure debebas mihi ſuccedere niſi obſtitiſſent mores.
n Abĳi ad,pximos. Bñ ad,pximos ad q̃s ſpectat poſt filiũ hereditas. o Victus veſtit?. Oſteudit q̃d ſit illud pſidiũ ſtulticie. Victus alimonia ad vitam ſuſtentãdã. Veſtitus cultus ſiue ornatus ad tegendũ corpus.
p Receptes. Id eſt retrahas in tectũ domiciliũ & q̃ſi hoſpitiũ Alibi. Meũ receptes filiũ. & frequẽtatio vſus eſt q̃ nõ raro:ſed frequẽter poterit ſe recipere.
q Viuere. Cũ virtute & rõne intelligas. r Vita. Hoc loco actus & mores in phormione q̃ ego viderim in vita optimum.i.in actu & in moribus.
s Que iſte eſt prauitas. Deriuatio criminis in ſe eſt. Et bene optimi ſerui fungitur officio.
t Illicet r.v.t. Illicet ſemp finem rei ſignificat vt actum eſt. Illicet per ſincopen quod ſignificat ire licet. ſic iudices de conſilio dimittebãt ſuprema dicta cum preco pronunciaſſet. Illicet ergo interpatio eſt quia interloq̃ndo impedit Chremetem narrantẽ.
v Neq̃ precatorem. Alibi ad precatorem abeam. & precari aliquando idem q̃ deprecari. hoc eſt a ſe crimẽ depellere hinc deprecatio. x Nihil ſuccẽſio

ſuccenſere is dr̃ qui cum amare debeat leſus irascitur. y Vt periculum etiam fame. Quod eſt extremũ miſeriarum fames apud antiquiſſimos in quinta declinatõe nominũ variabat exquo põt eſſe genitiuus caſus. Quia Cæſar. in libro de analogia huius die & huius ſpecie dicendum putat. Saluſti. In Iugur.. Vix decima parte die reliqua. Vel ſit ſeptimus caſus. z Nos eſurituros ſatis. Paraproſodocia quando aliter reſpondemus q̃ expectatur. a Dudum id egi. Scilicet vt te adiu-

arẽ cõsilio. b Quid: Interrupit syri sermonẽ Clitipho. Quid: s. vis dicere. s. q̃a dixisti q̃ quãtũ tu potes intelligere.
c Nõ aberit longius. Perficit q̃d dicere incepat. q̃si diceret pater q̃ simꝫ fauit se abscedere & relinq̃re pximis sua oĩa nõ erit absens diu. hec enĩ fictio ẽ paterna.
d Nõ esse horꝫ. Quasi cũ odio horꝫ dixit. & eo q̃ nec te filiũ dixit. e Dũ istis fuisti solus. Satis verisiꝫlis fuit rõ adolescẽti imprudẽti & parꝫpuido. iõ ista tim sibiũgit Clitiꝫ est verisiꝫle.
f Indulgebãt. Faciles erãt tibi ꝓmittẽtes multa q̃ volebas.
g Iratũ putas. Bñ iratũ ob peccatũ Iratus est q ex aliq̃ re lacessitus irascit. Iracũdus expua vel nulla causa. h Id nõ fit. Mater tibi nõ est adiutrix & hoc ꝓpe vere similius i Verꝫ dicis Prius aũt dicebat eũ dixisse aliq̃d verisiꝫle. k Suspitionem hanc. Q̃ turbat tuã mẽtẽ videlicet an sis eorꝫ filius necne.
l Ad miscdiam. Quia pentes veris filiis cito ignoscunt.
m In miscdia spe situs. Nam si nõ esse filiũ crediderit eo, miserabiliter videbit pr̃i. Et citius ad miscdiam cõmouebit. Situs hic inflectit situs sita situm. i. situat? constitutus. n Pacẽ in leges cõficiet suas. Hoc est ꝑm eas leges & cõditiones q̃s dare patri voluerit in ea pace ineunda. Nã cũ pariꝫ inter aliq̃s cõficit lex aliq̃ aut cõditio in ea faciẽda solet allegari. i. adhiberi. Sensus ergo illius orõnis est filius cõponet pacẽ cũ patre suo arbitrio & scdm eas leges aut conditõe pacis q̃s valuerit. o Aut ne vxorẽ ducat. Chremes discedẽs & patriã relinq̃s ducat vxorẽ secũ. s. sostratã. p At syro nil grẽ sit. Tu Clitipho ita tibi pentes recõciliabis dico. Ego autẽ nihil sum gratie apud illos habiturus. hoc est nullo modo potero illis gratus esse. q Quid autem hoc est. vox timẽtis est quasi diceret quid video.

.i. obsens erit — ꝓpter q̃d fuit s. si nõ sic pr̃ discessit — .i. ita sceres hꝫ vr sũ dicturus d

b c

Cliti. Quid: Sy. Non aberit longius. Cliti. quid id ergo: Sy. sic est. Non

s. filiũ Chremetẽ a sostrate — .i. cur s. duc — .i. sano ne .i. mẽtẽ cõpos

esse horum te arbitror. Cliti. quid istuc syre: satin sanus es. Sy. ego dicã

.i. volue apud re .i. q̃diu s. penitẽs — q̃diu s. fuit illis q̃s decle/ctario quã ỹ re hẽbãt

e

q̃d mihi in mẽte est. tu dijudica: Dum istis fuisti solus: dũ nulla alia dele

.i. ꝓpinq̃or f .i. fauebãt .i. dona faciebãt

ctatio q̃ ꝓpior esset: tibi indulgebãt: dabãt tibi. nũc filia postq̃ vera ĩuẽta

occasio .i. ejicerent .i. ꝓbabile q̃ dicꝫ s. q̃ bachide sciuit reamare

ẽ: inuẽta est cã q̃ te expelleret. Cli. Est verisiꝫle. Sy. An tu ob peccatũ hoc

parrẽ g s. cũ esse ob id iratũ .i. ꝓsidera

esse illum iratum putas. Cli. Non arbitror. Sy. Nũc aliud specta, matres

s. suis .i. cũ filiꝫ errauerũt .i. ꝓbere ausilũ .i. q̃ pr̃ ĩiuri? s. matres s. vt nũc vides

h

oẽs filiꝫs in pctõ adiutrices. & auxilio in paterna iniuria solẽt esse. id non

s. cũ ira expellat .i. opinionem parentibꝫ

f i

fit. Cli. Verũ dicis. Quid ergo nũc faciã syre: Sy. Suspitionẽ istam ex illis

.i. pcũcture .i. dic plane vr est .i. si false suspicaꝫ .i. vt misereantur tibi scꝫ pentes

l

quære: rem, ꝑfer palàm si nõ est verũ: ad misericordiã ambos adduces ci/

.i. scies s. filius .i. ꝓsulto s. q̃ suades cõmendat recte suã inuentiõem.

to, aut scibis cuius sis. CLI. Recte suades. Faciã. Sy. Sat recte hoc mihi in

.i. quia .i. iuuenis .i. q̃rũ m .i. collocãd .i. rantã

mentẽ venit. Nãq̃ adolescẽs q̃ in minima spe sit? erit: tã facillime patris

n .i. mihi .i. non vtrũ o p s. suue mihi

pacẽ in leges cõficiet suas. Etiã haud scio an ne vxorẽ ducat: at syro nihil

tocũdiat .i. sed ꝓpter hoc q̃ facturũ est

q

grẽ sit. q̃d hoc aũt est: senex exit foras. ego fugio ob hoc q̃d factũ est mi/

menedemũ

s. ipm senẽ .i. celeriter ꝓpẽdi

ror nõ iussisse ilico arripi me. hinc nũc ad menedemũ pergam. eũ preca/

ĩterfessorẽ .i. dispono .i. patri suo .i. nõ credo sanis illi q̃d dicat.

torem mihi paro. Seni nostro fidei nihil habeo.

In scena. XX.

SOSTRATA. CHREMES.

Rofecto niſi caues. tu hõ aliqd gnato cõficies mali. idq; adeoq;
miror quõ tã ineptũ qcq; tibi venire in mentẽ mi vir potuerit. Chr. Oh
pgin mulier eẽ: nullã ne ego rem vnq; ĩ vita mea volui. qn tu ĩ ea re mi /
hi aduerſatrix fueris ſoſtrata. at ſi rogitẽ iã qd ẽ / qd' peccẽ, aut q;obrẽ id
facia neſcias. in q re nũc tã cõfidẽter reſtas ſtulta: SO. neſcio. Chr. immo
ſcis potius. q; qdẽ redeat ad itegr; eadẽ oratio. So. ohe iniquus es. q me
tacere de re tãta poſtules. Chr. nõ poſtulo. iã loq;re. nihilomin⁹ ego hoc
facia tm. So. facies: Chr. ver;. So. nõ vides q;tũ mali ex ea re excites: ſub /
ditũ ſe ſuſpicat. Chr. Subditũ: ain tu: So. certe inq; mi vir. Chr. cõfitere
tuũ nõ eẽ. So. Ah. obſecro te: iſtuc noſtris inimicis ſiet. ego ne confitear
meũ nõ eẽ filiũ, q ſit meus: Chr. qd metuis: nõne: cũ vel: cõuincas eẽ il /
lũ tuũ: So. q filia ẽ iuẽta: Chr. Nõ ſed q magis credẽdũ ſiet. id qd' ẽ cõſi /
milis tuis moribus: conuinces facile ex te natum. Nam tui ſimilis eſt
probe. Nam illi nihil vitij ẽ relictũ. gn itidẽ ſit tibi. Tũ pterea talem nll'a
niſi tu ꝑeret filiũ. ſed ipe egredit q;ſeuerus. rem cũ videas / cenſeas:

Cõtinet imago q̃dã diſſidĩ in / ter virũ et vxorẽ q natura moro ſi atq; difficiles ſunt.

a Tu hõ p cõtẽptũ & cũ ſto / macho ẽ, pnũciandũ. & dicit tu hõ & poſtea ſubito mulierũ natura redit ad lenitatẽ diſcedente indignatõe. b Tã ineptnm qcq;. Bene ineptũ. Nã inceptũ eſt qd'a q̃uis reꝓhendit. c Veni re ĩ mẽtẽ. Venire in mẽtẽ veteres nõ recordatõis cã tm̃ ſed etiã re cogitatõis cõſideratõiſq; poſue rũt. d Mulier eſſe. i. mulie / ris ptes exercere & officiũ q̃ ſp vult loq; & marito repugnare. e Quod peccẽ. Notat mulierũ iprudẽtiã & ipitiã q̃vt plurimũ ignorant q̃ praua aut recta ſũt. f Tã cõfidẽter. i. temere. Et re / cte cõfidẽter. nã cõfidẽtia ſepi⁹ in malã. fiducia vero in bonam ptẽ accipit. Alibi. O ingentẽ cõ / fidẽtiã. g Neſcio ſic lege vt i / telligas cõtrariũ. h Redeat ad integr; eadẽ oratio. i. potius ſcis eaſdẽ orõnes ſæpius inculta re ac petere vt more muliebri ſp hẽas verba in ore ac ſp loquaris cũ em̃ idẽ ſermo repetit iter; ad ĩ tegr; redit. nã reĩtegrat qd' prius ꝓlatũ erat. ꝓpterea tũc eadẽ oro redire ad integr; dr̃. i De re tanta. ſ. in piculo filii. k Faci es. Indignabũda repetit verbũ l Ver;. Si ẽ no mẽ ſic ꝯintelligit ver;. ſ. dico. vel ver; erat q; facã inſtitutũ. m Subditum ſe ſuſpicat. i. ſuppoſitum Iuuenalis. Tiãſeo ſuppoſitos. Mulieres q̃ parere nõ pñt & vt placeãt maritis ſe grauidas fingũt. et aliq; inopũ mulierũ filios ſupponũt ac ꝓ ſuis edũt. n Ain tu Pro ais ne & ẽ p cõtrariũ verbũ o Ah obſecro. Modus blãdiẽ tis & miſericordiã mouentis.

p Nr̃is inimicis ſiet. Hæc imꝓ catio ſic vſurpatur ab Ouidio. vt illius ꝓpria ſit. q. d. hoc malũ apd' nos nõ hẽat locũ. ſed trãſe rat potiꝰ ad inimicos qbꝰ ab ini micis oia mala deſiderant.

q Cõſilis moribꝰ. Nã plerũq; filii cõſiles ſunt parẽtũ moribꝰ.

r Cõuices. Verbũ iudicii eſt.

s Tui ſil'is. Dicimꝰ cũ gtõ cum mor; ſil'itudinẽ aut doctrie oſtẽ dimus. Sed dicimus. ſil'is tibi cũ dtõ, cũ q̃litatẽ ſil'em oñdere la boramus. t Quã ſeuerus Nã facie ipa videt q̃ndã, pbitatẽ oſtẽdere, re vero alius ẽ. Nã frõ frõtis nulla fides.

In hac scena. XXI.

CLITIPHOSO. STRATA. CHREMES

Adhuc filius mrem sollicitã reddit dũ petit vt pa rẽtes cõmõstret & ex hoc facilius quenit ad tran quillitatẽ omniũ rerum. a Tua volũtate inu itus illã de industria illũ voluisse appellari filiũ.

b Miserescat mei. Habem⁹ miseret miserebat & miserescit. miserescebat in eadẽ significatiõe. sunt q̃ eiusdẽ nature. Habem⁹ etiã psonale misereso. is. Virg. His lacrimis vitam damus & misereschi mus vltro. c Quod peto & volo. Peto inqt q̃si p̃cario. Nã pprie aliq̃d p̃cario petere dicimur d Obsecro te mi gnate. Verba pprie mris despe rate. e Sum. Hec vox simplex terribiliter p nũciat. f Me miserã. Per exclamationẽ p̃ dolore dicit. q.d. Dico verũ est me miserã esse q̃d dictum interiectõis vice fungit. g Quesisti. Ex cogitasti seu somniasti vt dici solet vt mihi dolo rem incuteres. Vel quesisti hoc. i. inuestigasti & in terrogasti. hoc ab aliq̃bus ne esses filius ppri⁹ nõ suppositus. h Ita mihi atq; huic sis supstes. Mos iurandi antiquus pentum & bene inducit mater mitior prẽ & que adiutrix sit in paterna in iuria filio. i Si me amas. Hec verba blandien tis matris sunt. & que valde de filio sollicita sit.

k Si me metuis. Matri dat suauia verba patri vero aspa illa inqt si me amas hic si me metuis.

l Quos. Suple mores dicis esse in me seu me cauere ne sint in me. m Gerro meis. Hec di cunt i abiectissimũ quẽq;: & nullius p̃cii hoiem Gerro vt seruius inqt a gerẽdo. vñ nugigerul⁹ di cimus q̃ nugas gerit. vel vt nonius & festus a gerris. Nã grece sunt nuge ineptie & cõtemptus sic dicte. vt festus refert q̃ cũ atheniẽses syracusas obsiderẽt & crebro ceras poscerent irridẽtes sicu li gerras clamitabant quã gerere prius dicebanẽ. vt idẽ festus ait crates viminee ppter tñ illam irri sionẽ siculoꝝ facta est vt gerre p nugis & contẽ ptu dicanẽ: A gerro noie fit cõpositũ cõgerro. nis. Plautus in persa. Iam pol ille hic aderit credo con gerro. m. Vel vt alii etiã dicunt cõgerrius q̃d signi ficat q cũ alio gerrone easdẽ exercet nugas.

n Iners. i. ociosus ignauus sine arte et industria viuendi vt vult Seruius.

o Fraus. Eraduloſus seu fraudulentus seu culpabilis. Nam vt inquit, Vulpi. fraus est ipa noxa id est culpa. & quasi quedam preparatio pœne. Interdũ etiam pro pena capitur in iure vt ait ser uius. Item & fraus pro periculo poni inuenitur. vt erit illa res fraudi id est periculo. Hoc seruius ponitur autem hic fraus pro frauduloso vt alibi scelus pro scelerato.

p Elluo vorax Catul. in cesarem An parum lenatus est. Insatiabilis inquit Seruius. seu immoderate bona sua consumens inquit Festus. Inde heluor aris id est effundere bona sua luxurioſe ac immoderate.

q Ganeo. Meretricum secutor ac frequentator. Nam ganeum ganei antiqui dixerunt locum abditum ac veluti sub terra. p terea meretricum tabernam ipi antiqui ganeum vocarunt: q̃ in terra sit addita. vnde & ait nonius ganeones dicti sunt a ga neis sicut popiniones a popinis quæ sunt loca vinolenta: ac libidini apta.

r Damnosus. Recte hoc postremum cum superioribus conuenit damnosus id est damni quicq; tuis parentibus afferens vt iam feciſti extorquendo a me per seruum decem minas Bachidi.

s Non si ex capite sis natus. Hec ingenti clamore pronuncianda & his ostendit Chremes filium non debere abiicere spem patris. & si ab eo aspera verba audit.

t Aiunt. Bene aiunt de re fabulosa & ficta.

v Deos nescio. Modus loquendi presertim iratorum qui dei cogitationem non habent.

x Inuenerit. Id est acquisiuerit alibi labore inuenta mea cui dem bona.

y Abducere. Aposiopesis honesta. z Puduit dicere meretricem.

o .i. inq̃ voluptati & delectatõi

Inũq̃ vllũ fuit tps mater, cũ ego voluptati tibi fu
appellar⁹ a .i re volẽte s.rgis .i. recte:deris
erim dictus filius tu⁹ tua volũtate. obsecro eius vt memine
.i. q̃ sũ inops b c .i. posco. .i. cupio
ris atq; inopis te nunc misereschat mei. quod peto & volo
q̃ d nõ
pntes meos vt demõstres mihi. So. obsecro te mi gnate. ne
.i. psuaderi tibi .i. suppositũ & nõ s. alien⁹
pprii filiũ c f,
istuc i aim iducas tuũ. alienũ te eẽ. Cli. sũ. So. miseram me.
vtq; co mõ h s. pri .i. supuiuens .i. sicut
hoccie q̃sisti obsecro: ita mihi, atq; huic sis superstes, vt ex
s. mre s. Chremete pre .i. fuge .i. postea i
me atq; hoc natus es. & caue posthac: si me amas vnq; istd⁹
s. sum alien⁹ s h .i. times s. pditos
verbũ ex te audiã. at ego: si me metuis: mores caue i te esse
.i. precipiã s. mores illos pditos mores s. tibi .i. nugator
l m n
istos sentiã. Cliti. q̃s? Chre. si scirevis ego dicã. gerro iners
.i. vorator lasciuus s. meis pceptis s. filiũ
o p q r
fraus/ helluo/ ganeo dãnosus crede: & nostrũ te eẽ credito
s. q̃ filiũ amet s
Cli. nõ sunt hec pentis dicta. Chr. nõ: si ex capite sis meo
silr sic s. pcede palladẽ .i. ex capite iouis .i. ppter eã cãs
t
natus, itidẽ vti aiũt mineruã eẽ ex ioue: ea cã magis patiar
.i. ppter tua scelera flagitiõe dig .i. ipediãt
clitipho: flagitijs tuis me ifamẽ fieri. So. Dij istæc phibeãt.
v ne fiã ifamis .i. conabor istãter
Chr. deos nescio, ego: q̃d potero: enitar sedulo. q̃ris: id q̃d
videlicet .i. placeas
hẽs: pentes: q̃d abest: nõ q̃ris. patri quõ obseq̃re. & vt ser/
.i. sudore ego. s. pr⁹ .i. astutias Bachidem
x f
ues. q̃d labore iueuerit. nõ mihi p fallacias adducere ante
.i. pspectũ s. mre vocabulũ .i. sed s. q̃s turpe fuit .i. nõ
fuit tibi molestum
oc̃los. pudet dicere hac pñte verbũ turpe. at id te nullo mõ
3 dolẽti .i. q̃rũ q̃rũ
piguit facere. Cli. eheu q̃ ego nũc totus displiceo mihi. q̃
s. id fecisse leniẽdũ mitigandũ pñte
pudet: neq; q̃d principiũ incipiã ad placandum scio:

MENEDEMVS. CHREMES.
SOSTRATA. CLITIPHO.

.i.certe .i.acerbe .i.vehemt ſ̄bis contu melioſis

a Nimuero Chremes nimis grauiter cruciat ado

ſ. Cliti. .i.crudeliter ſ.ad eos .i.cōponā

leſcentulū: nimiſq; inhumane: exeo ergo vt pacem conci-

.i.opportune b

liem, optime ipſos video. CHRE. Ehem menedeme, cur

.i.aduocari vt ſit tibi nur" .i.quā dote deſtina/ rarificas

c uri filie m

nō accerſi iubes filiam? & q̄d dotis dixi firmas? Soſtr. Mi

q.d.ne des oīa filie

e f

vir obſecro te/ne facias. CLI. Pater obſecro vt mihi igno-

.i.parce illi ꝓmitte .i.tibi ꝓſuadeā

ſcas. MENE. Da veniam chreme, ſin te exorem CHRE.

vrg.ſ.peris nō p̄ ip̄ſuadētiā .i.nō dabo illi

g

Egone mea bona vt dem Bachidi dono ſciens? non faciā.

.i.ſed ſ.vt denē Bach. .i.ꝑdiem" cupis

ME. At id nos nō ſinemus. CLITI. Si me viuū vis pater

b .i.fac q̄ꝫ peritē ignoſce illi i .i.tantū

ignoſce. Soſt. Age chremes. MENE. Age queſo ne tam

ſ.eſt

obſtirma te chremes. CHRE. Quid iſtuc? video nō licere

ſicut .i.pficere .i.honeſtū eſt facere.

mihi: vt cœperam: hoc pertendere. MENE. Facis/vt te de

.i.ꝑdirōe certe .i.mutabo ꝓſiliū

cet. CHRE. ea lege hoc adeo faciam: ſi id faciat: quod ego

Cliti. .i.iuſtū k .i.p̄cipe.

hunc æquum cenſeo. CLI. Pater omnia faciam, impera.

ſ.cenſeo ſic eo bo;

CHRE. Vxorem vt ducas. CLITI. Pater. CHRE. Nihil

ne rñſionis .i.ſed l .i.ad ꝓſciaz meā .i.ducet .i.nō ſ.rñ

audio. ME. Ad me recipio: faciet. CHRE. Nihil etiā au-

ſpōdentem. ꝑdit" ſum vtrum .i.nō audes ducere vroz̄.

dio ipſum. CLI. Perij. SOSTRA. An dubitas Clitipho?

.i.ſed ducere vrozem ſ.q̄ impabig

CHRE. Immo vtrū vult. MENE. Faciet omia. SOST.

In hac ſcena. XXII.

Interuenit perſona cuius gratia pax concilietur ita vt omnia tranquilla ſint. & compoſita prout comedie finis poſtulat.

a Enimuero. Hoc loquitur Menedemus ſolus apud ſe. Enimuero, ſi nonnunq; principium eſt aliquid per iram dicturi. b Hem. Interiectio percipientis eum quem volebat. c Accerſi. Beneaccerſi quia proprie accerſitur vxor dū ad virū ducitur. d Mi vir te. Putat ſoſtrata id quod erat fictum eſſe verum timebatq; ne pater penitus exhereditaret filium omnia tribuens filie. e Obſecro. Nil ſignificantius. Nam orare ē placidos petere. Obſecrare vero iratos rogare. f Ne facias. Hec timebat ne omnia bona illi traderet. g Sciens. Quod peius eſſet q̄ſi neſciret h Age. Vt ſit aduerbium hortantis q.d. age ignoſce ei i Ne tam obſtirma te. Id eſt noli tetam obſtinatum oſtēdere. Ille enim dicitur ſe affirmare in aliquo propoſito qui obſtinate ac pertinaciter in illo perſeuerat tanq; immobilis truncus. & eſt tranſlatio ſumpta a repagulo, offirmando. k Pater. Tantum dicit hoc verbum non ſtatim volens dare reſponſum tanq; prius deliberatur l Ad me recipio. Hoc dicendi genere ſæpius. Cicero vtitur in ſuis epiſtolis. & precipue commēdaticiis vt ceme facile eſt nemo enim negat recipere interdum ſumi pro promittere.

Declaratio Figure

m Rufam. Rufus color & rubere idem vt in Gelio habetur.

n Ceſiam. Ceſia gelio atteſtante dicitur ſpecies viridis coloris quaſi celia q talis ſit color celi.

o Sparſo ore. Id eſt habentem os ſparſum et latum ſeu extentum.

p Eia vt elegans eſt. Cõmendat eam filio vt eã amet. Elegans. Hic ad formam refertur. ſed ſæpius ad orationem et ad verba.

q Credas animum eſſe ibi. Id eſt credas q habet animum. et quidem prudentem. vel credas. i. reputas animum tuum eſſe ibi. i. in amore ei⁹ puelle. Nam ſatis pulchra ẽ quæ placet. et vt dicit vulgo ſolet. nulli ſunt amores deformes.

ſcz ſe parce ad nuptias .i. moleſtia .i. cõtinuo .i. ſine ignor⁹ poſtq̃ ſ. dd ſit ſ. erũt
Hæc dũ incipias grauia ſũt: dũq; ignores. vbi cognoris fa-
omnia .i. ducã vxorẽ tunc ſcz
cilia. CLI. Faciã pater. SO. Gnate mi ego pol tibi dabo pu-
.i. finem ſuum ſcz .ſ. amici aut vicini
ellã lepidã: quã tu facile ames: filiã phanocrate noſtri. CLI
m .i. verum n .i. facie lata et etiã ore
TIPHO. Rufam ne illã virginẽ / ceſiam / ſparſo ore, ad-
.i. curuo ſ. ducere eam hortaꝛ cõtũ .i. apta formoſa
o p
unco naſo: nõ poſſum pater. CHRE. eya vt elegans eſt:
q .i. in ea puella ſ. tibi ſcz eſt
credas animũ ibi eſſe. SO. Aliam dabo. CLI. quid iſtuc:
.i. cerne. quia ſ. vxor .i. ſcio .i. fere eã .ſ. ducere
quãdoquidẽ ducẽda eſt. egomet habeo ꝓpe modũ quam
vxorẽ ſ. vicini habeo.
volo. SO. Hũc laudo te gnate. CLI. Archonidis filiã. So.
.i. valde ſ. ſolum .i. reliquũ eſt ſ. reſtat
Perplacet. CLI. Pater hoc nũc reſtat: CHRE. Quid: CLI:
ſeruo .i. remittas ſ. ea .i. ꝓpter me .i. ignoſcat ei
Syro ignoſcas volo: quæ mea cauſa fecit. CHRE. Fiat.

.i. manifeſtũ ſit ſic poete .i. recitatoꝛ .i. recitatui
ꝓgratulãtes
Alete & plaudite Calliopius recenſui.

Incipit comedia quarta

Dedaratio huius figurę in Comediam Therentij quæ in ordine quarta eſt atq; Adelphos vocitata.

Adelphos hæc Comedia dr quod idem eſt q fratres latine. Sũt em bis duo frẽs in ea & ſenes & iuueues. Sunt duo ſenes in medio figure ſtantes mediũ Comicũ inducentes. qs aũt in hoc inducendo potior fuerit. vix arbiter eſſe poſſu m. Mitio in primis fabule partibus plurimum pro medio Comico láborat. Hoc eſt pro Comice litis pace inducenda cum fratre ſuo demea qui cum diu recalcitraret. tandem vltro. & ſubito plus ẽq; Mitio frater pecierat. medium proſecutus ẽ. Hæc ſic carpe. hii duo frẽs vita moribus & rebus cõtrariis vitã trãſierũt. Hoc ſi recte vt hic depicti ſunt eos inſpicis poptime notare potes facies. veſtitus multa indicant. Mitio ſine vxore liberis piter otio vixit liberaliter ac ꝓdigalitur rebus vtens ſuis. Demea vero pce in labore & negotio triuit vitã. Filios hũit duos videlicet Eſchinũ & Cteſiphonẽ. Cũ vero mitio vitã duxit celibẽ & filiis careret atq; cũ oblectabile ſit filiũ hr̃e. filiũ vnũ Eſchinũ. ſ. a demea adoptiuũ accepit quẽ & ꝓ ſuo vt ſe veſciit & ad mores ſuos educauit. Iõ nõ fruſtra Eſchinus ante ædes Mitiõis ſtat et Cteſipho demeę patris veri. Sunt em̃ pte in ſupiori ædes due vno muro tanq; vnũ allodiũ circũdate maceria tñ diuiſe atq; due curie facte paternã forte ſic dimidiabant hæreditatẽ. Vides etiã bñ in ædiũ q̃litate taceo de curiaꝝ diſpoſitõe qs patronus q̃liſq; familia ſiet taceo q oſtia hec indicãt. Mitioni em̃ ẽ expolitũ ſeratũ demeę vero ruptũ reſtibuſq; ligatũ reliq; comito inuẽti accedamus ad fabulã. Cteſipho exarſit amore cuiuſdã citariſtrie noie pſaltria q̃ penes lenonẽ noie ſannio erat. Sed timore duri pr̃is ab ei⁹ ſe cohibebat appetitu. qd eſchinus cõpiens adiutus libertate atq; ſyri ſerui induſtria pſaltriã eripuit. q̃ſi ipſe eius frui vellet cõplexu. ſed fecit vt fris ſatiſfaceret deſiderio. et crimen fratris in ſe trãſtulit. Verꝝ hoc pr̃ demea nõ intelligẽs cepit aduerſũ frem mitionẽ itacũdo aio grauiter iurgari. q adoptatũ ſibi filiũ eſchinũ tãte leuitatis tãteq; ſineret eẽ incõſtãtie. vt etiã ad tãtũ erũpet facinus vt citariſtriã rapet. Sed mitio qbuſcũq; poterat blãditiis eius aim lenire ſatagebat. Viciauerat aũt idẽ eſchinus q̃ndã puellã noie pãphilã filiã ſoſtrate pr̃e ſimulo iã defuncto. Cũ q; ſepe dictus eſchinus fraternũ amorẽ m fidicina ob metũ paternũ in ſe trãſferret cepit ſoſtrata mulier pgetã ſeruũ cauſari nutricẽ pãphile noie cãtarã de violẽtia facta puelle. Sed cũ veritas patuit. demea culpãs ſue aſpitatis ſeuitiã coopari cepit vt eſchinus corruptã pãphilã vxorẽ duceret Cteſipho potiret citariſtria. Syrus ſeruus cũ vxore libertate donaret. Et tãdẽ fratrem mitionẽ q; vſq; ad ſenitũ in celibatu vitã duxit traxit ꝓb⁹ q; ſoſtratã ſoc; eſchini duxit. Sicq; mltis nuptiis factis. Demea iuſſit maceriã q̃ curias diuidebat dirrui atq; vnã curiã fieri vt ipſis ſic triũphãtibus nõ obſtaculũ eẽt. Per hoc etiã denotauit ſe a moribus ſris vltro nõ diſſentire velle. Vitãq; ſic ſine comico et trãq̃llo et pacifico iminẽte pacifice trãſierũt ſimul omnes. Hec omnia poeta vrbano ſtilo et lepore eloquentię more ſuo dilatat. Argumentũ ſolũ ꝓpter purã ignorantiã remouere narrat.

ESCHINVS
THESIPHO
MITIO
DEMEA
GETA
SYRVS
DROMO
PAMPHILA
HEGIO
SANNIO
PSALTRIA
CANTARA
SOSTRATA

Argumentum

Acta ludis funebribus Aemilij pauli. Q. Fabio maximo. P. Cornelio affricano ædilibus curulibus. Egere. L. attilius præneſtinus. Minutius / Poſthmi⁹ Modos fecit Flaccus Claudij Tibijs ſerranis facta græca Menandri. A. Micio. M. Cornelio Conſulibus.

Hanc comediam Adelphos vocant id eſt fratres. nam adelphos græce dicitur frater latine. nec iniuria. Nam in ea continetur duos fuiſſe fratres Demeam & Mitionem quorum alter vitam elegit celibem. Alter vero Demea duxit vxorem & ſuſtulit duos filios Eſchinum & Cteſiphonem ex quibus Eſchinum adoptauit Mitio & delicate educauit. Alter autem a patre ſatis dure exercitatus eſt in opere ruſtico. qui tamen exaſit i quendam Cythariſtriam cuiuſdam lenonis qua potiri ſuo mutu non poterat. Eſchinus autem quãdam ciuem atticã pauperie preſſam ſtuprauit ea quidem lege vt eam eſſet ducturus in vxorem. Hic Eſchinus frẽm & quã maxime poterat celabat totumq; fratris amorem in ſe cõuertebat ne Demea pater durus in eum grauiter excandeſceret. vt erat pater ſatis acerbus fratri. itaq; a lenone abſtulit illam fidicinam quo ea liberius potiretur. quæ vbi reſtita ſunt. Demea ita parcitus poſt multas commouit cum fratre turbas. deinde ipo placato & Eſchinus atticam puellam duxit vxorem & Cteſipho fidicine habende licentiam ẽ conſecutus:

In hac cœmedia ſpectatur quid interſit inter ruſticam & vrbanam vitam & inter aſperam & celibem & inter vitam veri patris & p adoptionem facti.

Adelphorum Argumentum.

ille ruſticus iuuuenco filios.

Vos quum haberet Demea adoleſcentulos:
p̃cdit ſ. ſuo .i. aſſumendũ in filium vnũ de illis ſe dicrã
dat Micioni fratri adoptãdum Eſchinum: ſed
alter⁹ filiũ Demea ſ. Cteſiphonẽ aũ⁹ fidicinã feſtiuo ſermone z allicieti
Cteſiphonem retinet. hunc citharistriæ lepore captum /
ſ. Demea. abſcõdit amorẽ rumorem
ſub duro ac triſti patre frater celauit Eſchinus: famamq;
citharistrie murabat finaliter pſaltriã hiſtrioni vi rapuit
amoris in ſe tranſferebat. Denicq; fidicinam lenoni eripuit
ſtupraueratPamphilam
Vitiauerat idem Eſchinus ciuem atticam pauperculam.
.i. ſancre, miſerat panphilã .i. pungem furtiuã cẽ pr̃ durus .i. obturgabat
fidemq; dederat. hãc ſibi vxorem fore. Demea iurgare &
moleſte .i. ferebat ſtatim poſtq; reſcita
grauiter ferre. Mox vt veritas patefacta eſt. ducit Eſchinus
ſtupratã in .i. hz⁹ Cteſtoni
a ſe viciatã ciuem atticam virginem vxorem. potit Cteſi-
ſtriã pſuaſo in ducto.
pho citharistria. exorato ſuo patre duro Demea.

PROLOGVS

Hic incipit prologus in quo poeta capit benivolētiā auditoris. Postq̄ pro quoniam cuius reciprocū quoniā pro postq̄ plautus in Aulularia. Quoniam is moritur ita anido ingenio fuit.

a Scripturam suam. Indifferenter omnis qui aliquid scripsisset scriptor a veteīb⁹ dicebaē

b Obseruari. Obseruatio ad honorē refertur. Sed nunc obseruari captari significat & audiri vt plautus. Obseruat orare vt blande palpeē mulieri. c Obseruari & rape &c. Varietas p genera verborum & vtriq; sinia apte iūgimus scripturā suam.

d Indicio. Mire de se expressit simplicitatē verā dicturus cū iudicatur; se dixit nō narraturum & indicio erit p index erit.

e Inditio de se. Indicatis qui de sevolēs aliqd & aliis etiā prodit Sed cōfiteē q de se tm̄ & adhuc iuitus q̄dnā, pmulgat. f Vos eritis iudices. Bñ qa apud iudices iudiciū, pfitenē q accusatorē adiuuāt. g Laudin a vi. Medium īfert vt appeat si crimē non sit laudē nō debere eē. h Synaphotniscōtes &. Nec numeri nec genera respiciēda sunt cōtra sniam rēq; ipam. i Cōmorietes. Plautus fecit fabulā apud grecos dramasi caput latio more. Fabula dr̄ cuius spēs sūt tragedia cōmedia togata tabernaria p̄texta trepidata attellana' mictos. Ahnitōica.

k In pria fabula. Hoc ē in prima pte vt dicimus ī pris digitis nō ei aut scd'a aut tertia fabula ē. l Reliqt integr;. Cū'aliū trāsferet

m Verbū de verbo &c. Hec approbatio ē de greco eē sublatū nō de plauto vt dicit aduersarius. Extulit mire nō dixit trāstulit sed extulit. vt ornasse greca videaē latino stilo.

n Qui p̄teritus &c. Plauti. s. cui emulari nūc exoptat.

o Nā qd'isti d. Nā incipiendi vim habet mō. vt nā ego hāc macherā meā dico.

p Eū adiuuare. Legiē & adiutare Pacunius in Chrese. Adiuta mihi.

q Assidueq; vna scribere. Nō dr̄ aduersare: vere; oratorie hic crimē ipingit.

r Qui vobis &c. Vniuersis q in ea cauea sunt dicit pplo q etiā p̄parat; theatro. i. vniuersam vrbē.

s In agendo ptem ostendent. Hic em̄ iā senes; accipiēdi eēnt. ymo potius cetere psone. sed ipsi senes in statario charactare partē apient. In motorio; partē oñdunt. Nam duo agendi sunt principales modi. Motorius. Statarius ex quibus ille tertius nascitur qui dicitur mixtus.

Primus actus

In hac scena. I. Asenibus vti plogo ꝓmisit agit q̄ cōtentio ad argumēta relata vita aspa cū leni & pater mitis cum seueriſſimo compatur. Mitio se plurimū eē ſollicitū oñdit de filio Eſchino adoptiuo quē nō rediſſe a ſcena reſciuit. Itē noīa ꝓsonaꝝ in Comediis dūtaxat hre dñt rōnē & ethimologicā. Etenī abſurdū ē comicū apte argumēta cōfringere vel nomē ꝓsone incōgruū dare. vel officiū qđ ſic a noīe diuerſum hinc ſeruus fidelis ꝓmeno &c. Et hic ab odore ſtorax. Et itē ſiſſia in q̄bus ſūmū pōte vicīū ſi qđ ecōtrario repugnās cōtrariū diuerſūq; ptulerit niſi ꝓ antifraſim nomē ipoſuit ioculariter qđ deſignat ſtorax.

MITIO — Suus sic dicit ab odore — a
SEMEX — filius adoptiuus — b

STorax: nō rediit hac nocte a cæna eſchinus neq; .i. aliqs suuloꝝ .i. obuiā illi .i. irruerāt certe ſ. hoīes vulgo
c d
ſeruuloꝝ q̄ſq; q aduorſū ierāt ꝓfecto hoc vere dicit. ſi ſit aliqs abſens vbi tu ſis .i. ſi ſis otioſus ꝓtinere mala .i. ꝝ
ī aliq̄ loco
cūt. ſi abſis vſpiā aut ibi ſi ceſſes euenire ea ſatius ē. q̄ in te
ſ. mala ipa ſ. cogitāt ſ. mala euenire tibi .i. benigni.
e f
vxor dicit. & in aio cogitat irata. q̄ illa q̄ parentes propicij:
.i. ſi sis ceſſator amore alic̄ puelle ſ. vxor .i. ꝙ amor ē ab aliq̄ deuinci .i. potui
g h i
vxor ſi ceſſes: aut te amare cogitat. aut tete amari. aut pōta
īdulgere ſ. tuo .i. amor ē gerere ſol. capis delicias ſ. vxori micto
k l
re. atq; aio obſeq. & tibi bñ eē ſoli. cū ſibi ſit male. ego. q̄a
ob eā rē ſ. a cena ſ. mala tm̄ vxor ſ. mal. z nō Eſchi. bonis m
l
nō rediit filius. q̄ cogito. q̄bus nūc ſollicitor rebus. ne ille
frixerit ſ. ſollicite .i. hēat aliq̄ mēbꝝ fracū irridēt aliquem
n .i. in aliq̄ ꝑpicū o p
alſerit. aut vſpiā ceciderit. aut ꝑfregerit. aliq̄d. vah quemq̄
vtiq; vecꝝ eſt .i. ꝓponere .i. cōpare aliq̄d dilecti ſ. hō
q
ue hoīem iſtituere in aio. aut parare. q d. ſit charius. q̄ ipſe
car. certe .i. nō ē filius me. naturaſ. demen ſ. frater .i. valde diuerſa
r s t
ē ſibi. atq; ex me natus hic nō ē. ſed ex frē. Is adeo. diſſimili
.i. volūtate z ai .i. ex eo tpe a iuuētute .i. q̄ reddit hoīes ſm modum vite dī
applicatōe v demētes vbe
ſtudio ē. Iā ab adoleſcētia. ego hāc clemētē vitā vrbanā. atq;
.i. amaui tā q̄ mgrām .i. plūmū felicitatis q̄ a me diſſentiūt ſz vixi vita celibe
x y
ocīū ſecutus ſū. & q d. fortūatū iſti putāt vxorē nūq; habui
frater ſ. ꝑdices .i. īagrī viuere renuntiare acerbe ad laborē gerere ſp
z a q̄ tū ad fuandū.
Ille cōtra hæc oīa rurī agere vitā. ſp parce ac duriter ſe habe
ſ. frater ſ. ex eo tpe ex qbꝫ filius ſ. Eſchinū .i. aſſumpſi
b c d e
re. vxorē duxit. nati filij duo. inde ego hūc maiorē adopta
.i. educaui ex eo tpe q̄ credidi carū habui ac ſi cēt me filio
f adhuc puul. erat g h
ui mihi. eduxi à paruulo habui: amaui pro meo. in eo me
.i. capio meā ea ſola rea dilectū Eſchi. .i. ſil̄r .i. vicīſſim
delectatōem i l
oblecto ſolum id eſt charum mihi. ille vt item contra me
i. repēte me laboro .i. ſec. o dolo .i. tribuo ſū pr. .i. relinq̄ .i. nō exigit neceſſitas
l
habeat. facio ſedulo. do. prætermitto. non neceſſe ha

MITIO. Storax. Storacē vocauit. nō Eſchinū abſentē nō credit. qa ſeruī adoleſcētibus ꝓſtolant. vt in Andria. Obſeruabā mane &c. Sed qa fieri ñ poterat vt dño abſente adeſſet Storax comodiſſime adiecit neq; ſeruuloꝝ q̄ſq; q aduerſum ierant.

b Storax nō rediit hac nocte Eſchin⁹. Hoc alii interrogatiue. alii ꝓnūciatiue ꝓferant. Sed magis ꝓnūciatiue dicendū neq; ſeruuloꝝ ꝓpter ſtoracē quē abeſſe in rūdēdo intelleximus. c Qui ad uorſum. Proprie locutus ē. nā aduerſatores dicī tur. d Ierant ꝓducte ꝓnūciando. qđ nos addita n. inerant dicimus. Tale ē illud Virg. Nos abi iſſe rati. e Que in aio cogitat. Id ē oīe qđ ſentimus aut cogitam⁹. aut dicimus. vtrūq; pro oīone eſt. Sd & alia q̄ in cogitatōe ē. Alia eſt q̄ in verbis eſt cōſtituta. f Quā illa q̄ pentes. Eruditenō addidit in quē dicat ſcit noīa vxoꝝ & parentū eſſe. g Vxor ſi ceſſes. Quare nō ſi abſis an. qa iuſtius ceſſanti q̄ abſenti ſuccenſemus. an qa irata vxor ſi ceſſes. h Aut te amare cogitat. Exegeſis. aut minus pcti eſt amori ꝓprio cedere q̄ alieno amori obſeq nulla re ipellente ſine vxore potare. aut velle delicias. ergo auxeſis eſt niſi forte hoc putamus dictū. aut te amare. aut tete amari cogitat cū duo ꝓpoſuerit. alterꝝ ſūpſit. Nā cū dixiſſet q̄ in te vxor dicit. & q̄ in aio cogitat ītulit aut te amari i Aut te ama. Et qa illud te dixerat hoc gēminauit. & tete dixit tā q̄ ſignificātius. k Ego qa nō rediit filius. Plus eſt ꝙ dixit ego q̄ ſi diceret pater Anacoluthon. l Que cogito. Et hoc ſtc ꝓnūciandū eſt. vt horrere videatur ipe cogitatiōē ſuā. m Ne aut ille alſerit Vide q̄ teneri ſit amoris hic timor in iuuene ꝑſertim q̄ circa infantulos carcerari ſolēt. n Aut vſpiā. Et in loco & ad locū ſignificat. o Ceciderit aut ꝑfregerit. Iungendū vt nō ſolū ceciderit ſed etiā ꝑfregerit. hec ſunt q̄ ſibi nemo euenire velit. Et nimirꝝ tenere amat. q hec ī iuuene ptimeſcit. q̄ circa infantulos cauere ſolent. p Quē q̄ne hoiem. Sic dicimus de ea re quā miramur fere ab oībus fieri. q Quā ipſe eſt ſibi. Tā q̄ duo ſint: ſed hoc pōte comico licet. r Atq; hic ex me natus nō eſt. Quaſi dicat ex me nō eſt. ſed ſic afficior ꝙ pater ſi genuiſſē. s Sed ex fratre Hoc ē oīmino nō alienus eſt. t Is adeo diſ. Tā ſit ad argumētū ſubtiliſſimus. adeo vt abūdat aut nimiū ſignificat. vt i eunucho. adoleſcentē adeo nobilē. v Ego hāc clemētē vitā. Vitā clementē dicimus q̄ clemētes facit. Clemēs aūt eſt q colit mētē.

x Secutus ſum. Bñ ſecutus q̄ſi in gram recte beateq; viuēdi. y Vxorē nūq; habui. Sed nō habeo dixiſſet. poterat videri habuiſſe. z Cōtra hec oīa: Suffecerat breuitas. ſed ſubiūxit fratris deſcriptionē vt verbis ipſis malā vite cōditionē oñdat a Agere vitā ſp pce ac du. Semp licet incertū diſtinctionē habeat. tñ recte additū eſt. qa vt rurī agere voluptatis. vel pce ac duriter ſe hre virtutis ſed ſp ad viciū. Itē agere eſt hre variauit vt in andria. b Vxorē duxit. Recte duxit nō ducere. licet prius dixit agere habere que ſunt modi infiniti. Semel enim hoc fecit Demea. ideo varie per modos diſcurrit. Vxorem duxit ad iuuandum. pro nūciatione eſt. Neſingula vtrinq; aſſecuti videantur. Nam ſic in fine fabule ait Demea. Vxorem duxi. quā ibi miſeram vidi. c Nati filii. Alia cura. d Inde ego hunc ma. Mire inde ſubiungit. cum ꝓſonam pretulerit. ſic alibi E predonibus vnde &c. e Adoptaui mihi. Mihi abundat & bene hunc dixit quia de ipſo loquebatur.

f Eduxi a par. Quod nos educare dicimus, educere veteres dicebant. Vt educet ſiluis regem regūq; pentem.

g Pro meo. Bis ſubaudiendum eſt. vt habui pro meo. & amaui pro meo. h In eo me oblecto. Noue dixit pro eo me oblecto. Abſolute vtrūq; & in eo & ſolum in eo quaſi in ea re.

i Solū id mihi carū. Plus ſignificat q̄ ſi diceret. ſolus is eſt carus mihi. k Cōtra mę. Cōtra. i. viciſſim. Plau. Vt illa illū cōtra q eſt amoris cultor optimus. l Non neceſſe habeo oīa pro meo iure agere. Et ſcilicet nō neceſſe ē patrē ſequire qa

beo omnia pro iure meo agere. postremo alij clanculum
patres q̃ faciunt. q̃ fert adolescentia: ea ne me celet consuefe
ci filiũ. Nam q̃ mentiri / aut fallere insueuerit patrem: aut
audebit. tanto magis audebit cæteros. Pudore & liberali /
tate liberos retinere satius esse credo, quã metu. Hæc fratri
mecũ nõ conueniunt neq; placent. Venit ad me sæpe cla /
mitans. quid agis Mitio? cur perdis adolescentẽ nobis? cur
amat? cur potat? cur tu his rebus sumptũ suggeris. vestitu
nimio indulges. nimiũ ineptus es. Nimium ipse durus est
præter æquũ & bonum & errat longe mea q̃dem sẽtia. qui
imperium credat grauius esse aut stabilius ui quid fit: q̃
illud q̃d amicitia adiũgit. mea sic est rõ: & sic animũ indu /
co meũ. malo coact⁹ q̃ suũ officiũ facit: dũ id rescitũ iri cre /
dit: tantisper cauet. si sperat fore clam: rursũ ad ingenium
redit. hic quem beneficio adiungas: ex animo facit. studet
par referre pñs / absens q̃ ide erit. hoc patriũ est potius con /
suefacere filium sua spõte recte facere. q̃ alieno metu hoc
pater atq; dñs interest. Hoc qui nequit: fateatur se nescire
imperare liberis. Sed est ne hic ipsus de quo aiebã. & certe
is est. Nescio quid tristem video. credo iam: vt solet: iurga /

pater est interius & equitatẽ. hoc interest. Ius est quod omnia recta & inflexibilia exigit. Equitas est que de iure multum remittit. Ergo hic sensus nõ licet etiam si nõ necesse est sçquum esse patrem Et mire oñdit ius suũ nisi necessitate nõ eẽ seruãdũ. m Postremo alii clanculũ patres. Nõ alii patres sed alii adolescẽtes. n Que fert adolescentia. Veniam addidit statim peccata ab adolescẽtibus ob etatẽ remouendo. & vide q̃p breuiter q̃p pudice q̃p innocenter locutus est. o Consuefacere filium. Tribus enĩ vnitur modis. natura. consuetudine. & ratione. p Pudore ac liberalitate. Pudore ad filios retulit: liberalitate ad gentes. Argumentũ a coniugatis. Liberalitate inquit regendi sunt ꝓpter q̃d liberi dicunt. Libertatẽ autẽ bonitatẽ dicit. q Retinere satius esse puto. Bene retinere qui retinet qui aduersus aliquẽ tenet. Retinere ergo a viciis scilicet. Nã vicia filios tenẽt quos nõ retinent patres a viciis. r Hec fratri mecũ nõ cõueniũt. Noua locutio & nõ cõueniunt ꝓ nõ congruunt. Per hoc in his ego & frater dissentimus & dissimiles sumus. s Venit ad me sepe clamitans. Et importunitatẽ odiosam oñdit ad me dicendo. & incõditã assiduitatem addendo sepe tenet congrue post q̃p sepe dixit adiecit aptius verbũ. nõ dicens clamans sed clamitans. t Quid agis Mitio. Reminiscere lectionem & inuenies interrogationẽ huiusmodi vel inuectionis principio cõuenire vel obiurgationis. v Cur pdis adolescentẽ nobis. Recte nobis additũ est. & aechicos vt alibi. Psaltriã nobis si diis placet parauit. x Cur amat cur potat cur tu &c. Vide quẽadmodũ vt durꝰ obiurgatorem oñdat Demẽa cum ab eo ea discant in crimẽ vocari. q̃ aut etatis sũt: vt cur amat. Aut nature: vt cur potat. Aut pietatis vt cur tu his rebus sumptũ suggeris. Cur amat ad illud referẽ quod ait supra do ꝑmitto. Nam ꝑmitto delicta intelligimus ex amore. Cur potat. ad illud quod ait do sumptum. y Nimiũ ineptus es. Vtriq; dure & nimiũ & ineptus. z Preter equũ & bonum. Potuit & nõ addit preter equũ & bonum. a Et errat longe. Melius est lõge sim pliciter accipiendũ: vt locale sit. quã valde.
b Mea quidẽ sententia. Modeste hoc addidit ne quis hoc ꝑcepto dici existimet. c Qui imperiũ credat. Vtrum cuilibet an Demea tm.
d Mea sic est ratio. Ad superiora ptinet cõferẽda. & iterꝙ modeste. e Sic animũ induco meum. Ad ea ptinet que dicturus est senilis macrologia. f Malo coactus. Duo dicit & malo: & coactus. g Qui officium suum. Officium dicitur quasi efficiũ ab efficiendo quod vnicuiq; psone congruit. h Tantisper. Pro quasi tm vt paulisper paululũ & parũper: quasi parũ dictum est. i Cauet. Peccare subaudiendũ est Non totũ edipticos & obstrare dictũ est. Et bene cauet quasi malũ. k Si sperat fore clam Iterum quod facit subaudiendum. l Rursus ad ingenium redit. Mire non intulit cauet. sed ad ingeniũ redit. & rursum est retrouersum. vt prorsus prius versum. m Hic quem beneficio adiungas. Non beneficio adiunctus. vt supra malo coactus contra quod dicitur. n Presens absens q̃p. Non ad aliquem locum. sed ad custodem retulit & monitorem. & est contra illud: si sperat fore clam. rursus ad ingeniũ redit. hoc patriũ est potius supetius a retractum est. & hoc iam a persona dicitur argumentum. o Consuefacere. Non cogere. p Quam alieno metu. Vide quẽadmodum suum ad indulgentiã affectum reuocat optime discipline. q Hoc pater atq; dñs. A differentia personarũ & officiorum. r Hoc qui nequit. Longe melius nequit: q̃p si diceret nõ vult. s Fateatur nescire se. Hoc est indicat se melius consulere: & volẽtẽ hoc exercere nescire impare liberꝙ oratorie q̃si artis sit indulgẽtissime agere. t Impare. Mõ nõ ad supbiã sed ad regendũ est referẽdũ. v Sed ne est ipsius de q̃ sermo ẽ: vt factis dicta oñdant. x Et certe is est. Bñ nũc cõfirmat ipm eẽ eũ cũ ꝓpior ẽ ipm a lõge cõspectũ senio vetãte nõ bñ cognoscẽs ac indubitũ. y Nescio q̃d tristẽ video. Orõnis apparatꝰ ex vultu oñdit. vt stetit acri fixa dolore. Tunc quassans caput hanc effudit pectore vocem.
z Credo iam vt solet causa. Cur eum equo animo frater ferat vt solet inquit.

z Saluum te.a.g. vt aſperior oſtendatur Demea etiam ſalutatur ab eo quam obiurgatu rus eſt.

.i.tua ſalute .i.frater

bit ſaluum te aduenire demea gaudemus.

DEMEA. MITIO ſenes.

a .i.repeſtiue.mature b .i.cur

Em oportune.teipm quærito. MI. quid triſtis

.i.inter .i.cū cū hbbeamus .i.ſit

c

es? De. rogitas me? vbi nobis eſchinus ſiet. qd

q.d.nō ē rogandū .i.nonne bñ dixi .i.futurꝫ eē ſ.Eſchin⁹

d e

triſtis ego ſim? MI. dixin hoc fore? quid is fecit? DE. quid

.i.pudore afficat .i.aliqd aliquē

f

fecerit? quem neqꝫ pudet qcqꝫ. nec metuit quēqꝫ. neqꝫ le/

normā .i.obſuare .i.añ hoc qꝫ

g h

gem putat tenere ſe vllā. nam illa quæ ante hac facta ſunt.

.i.noue ni fecit .ſ.qō deſignuit .i.oſtia

i k l

omitto modo qd deſignauit? MI. qdnam id eſt? DE. Eo/

ſ.Eſchin⁹ .i.diſicit violēter ītrauit .i.domū lenonis

m n

res effregit. atqꝫ in ædes irruit alienas ipm dominum atqꝫ

lacerauit .i.ad ꝓfinitū mortē .i.rapidō abduxit.

o p q

omnem familiam mulctauit vſqꝫ ad mortem. eripuit mu

.i.vociferāt .ſ.videres .i.ihoneſtiſſime

r

lierem. quam amabat. clamāt oēs īdigniſſime factū eē hoc

a Diuerſi homines. diuerſi patres: & diuerſa ſtudia ꝓponunt. hic lenis hic amarus. hic facetus. hic impolitus. hic facilis. hic ptinax & difficilis ī delictis. a Hem op. &c. Melius qꝫ Menander. cū hic illū adiurgiū ꝓmpti orem qꝫ ad reſultandū fecit. b Quid triſtis es Bene interrogat potuit eni nō iratus frater q̄rere. c Vbi nobis Eſchinus ſiet. Quaſi q̄dam cauſa ſit triſticie. d Dixin hoc fore. Credo iā: vt ſo let: obiurgabit. e Quid fecerit. Animad/uertēdū vt interrogatus iterroget: more indignā tium: quod ideo facit: qa vide Mitionē eo vultu interrogāre: vt videaē minus reꝑhendere culpam Eſchini. f Quēneqꝫ puder qcqꝫ nec.m. Varie ꝓ caſus diſcurrit. & dicit contra illud qd dicit pater. Erubuit ſalua res eſt. Itē & magno ordine accuſauit. Nō inqt pudere mouet patrū: nō metu pentū. nō timore legū: & gradatim & oratorie ꝓ ceſſit. g Tenere ſe vllā. Bñ tenere quia legē. h Mam illa que ante hac. Ois mira accuſa/tio duo tpa recipit. Preteritū ab añ geſtis. & pns ab his q̄ obiiciunt: ergo vtriqꝫ mira breuitate ꝓ ſtrinxit. i Modo qd deſignat. Deſignare eſt rem nouā facere in vtrāqꝫ ptem & bonā & malam. Nā & deſignatores dicti q ludis funebrib⁹ ꝓſunt. Credo ob eam cām qꝫ ipſis ludis multa fiunt noua & ſpectanda ſimul vt iam turba retineat que fuerat aut in ſpectaculis aut in litibus. Modo qd deſignauit puto ego deſignationē contradictionē. aut cōductionē populi in vnum intelligi. hoc eni cōtingit ei q aliq̄ flagitio pp̄ſi in ſe oculos & ora conuertit. & ſpectaculo eſt vulgo que admodū deſignatores q ludis funebribus multitudinē reuinct. Hoc verbū deſignauit apud veteres duas res ſignificabat enim praue & rectē facta de ſignata dicebant. k Quid nā id eſt. Et hoc etiam cōtentione interrogat Mitio. l Fores effregit &c. Hec ſingula magna cū vociferatōe inferenda ſunt Stomachat eni aduerſus male interrogantē. Totū quidē vnū crimē eſt. Sed vide qua pompa. q̄ vociferatione dilatat accuſatio Demeę. De moribus Eſchini nihil niſi inania referētis. m Atqꝫ in ędes irruit alienas Hec ſingula cōſideranda ſunt. & bñ dicit alienas. quia ſi lenonis diceret: pua res videret. n Ipm dñm Iterum ſuppoſita eſt lenonis ꝑſona. o Atqꝫ oēm familiā. Aut familiā ꝓ ſeruis lenonis dicit aut ꝓ meretricibus. o Mulctauit. Lacerauit: mutilauit. molliuit atqꝫ diſſoluit. Vnde mulciber a mulctando q̄ſi mulctuber. p Vſqꝫ ad mortē. Magna inuidia eę dis mortis mentione, queꝫ nulli accidit. q Eripuit mulierem quā amabat. Omnia magno colore & accuſatiōe dicta ſunt: & hoc maxime qꝫ lenonē & meretricem nō dixit contemptu facti attrocitatē perſonarū qꝫ vtilitatem reticens: & bene eripuit non abduxit. r Clamant omnes: Ad iudicatio ex auctoritate rumorum.

.i.cū venirē .f.facerū .i.eon ciuitatē

aduenienti quod mihi mitio dixere. in ore est omni popu

.i.randē .i.cōparandū.q.d.esthinū nō esse dignū

lo. Deniq; si conferendū exemplum est: frēm non videt

nō amori nō vrbi nō pdigū .i.moderatiuice .f.videt

.i.incūbere

rei dare operam, ruri esse parcū / ac sobriū nullū huius fa /

.i.in illū pera illū .i.in re .i.deprauari

ctum simile: hæc cū illi mitio dico: tibi dico: tu illū corrū /

.i.parcris .i.quā sit hō impius .i.aliqd .i.iniqu⁹ .f.hō ī/

pius

pi finis; MI. homine impito nunc̄ q̄c̄ iniustius est qui

.i.ad qō ppositū

nisi quod ipe facit: nil rectum putat. De quorsum istuc:

.i.hō impius .f.oia facta .i.crimē dignū

MIT. Quia tu Demea hæc male iudicas. Nō est flagitiū

.i.scortū ducere siue seq .f.flagiciū

mihi crede: adolescentulū scortari nec̄ potare, nec̄ fores

.i.rumpe .f.que fecit eschin⁹ .i.gmittit

effringere. Hæc si nec̄ ego nec̄ tu fecimus. nō siuit ege /

.i.penuria rei familiaris.q.d.voluntas nō phibuit ꝫ necessitas

.i.ad laudē estimas l:

stas facere nos. Tu nunc tibi id laudi ducis quod feciſti in

.i.paupie pressus .i.abūdaret .i.quo mediāte

opia. iniurium est. nā si esset vnde id fieret. faceremus. Et

.f.filiū .i.hūan⁹ .i.gmitteres .f.q̄ facit esch. .i.q̄diu .i.eras patē

tu illū tuū: si esses hō: sineres nunc facere: dū per ætatē licet

.i.postq̄ .i.odiosum senē .i.a dñatōe

potius / q̄ vbi te expectatum eieciſſet foras / alieniori etate

.i.deduces

post faceret tamē. DE. proh iuppiter: tu hō rediges me ad

mēeis edictudinē .f.dicis.i.crimē .f.turpia

insaniam. nō est flagitium facere hæc adolescētulū. MIT.

indignāris .i.noli me molestare repercendo

ah ausculta ne me obtūdas de hac re sæpius. tuū filiū dedi /

.i.assumendū .i.effect⁹ erat

sti adoptandū mihi. is meus ē factus si quid peccat demea

.i.ad'meū dedec⁹ .i.vbi ille peccāt fustinebo tolerabo sit bibax

.f.dedeco.is .i.pututa frēnata

mihi peccat. ego illi maximū partē ferā. obsonat. potat olet

.i.de meis pecunijs .i.q̄n

.i.amori indulget

vnguenta de meo, amat. dabitur a me argentū: dū erit cō

.i.oreunū .i.q̄n .f.eschin⁹ .i.nō admittet vel admissus reijci

cerur .i rupit

modū. vbi nō erit: fortasse excludet foras. Fores effregit:

.i.refrigerentur .f.esch.disseruit .i refuerur .f.dabitur

restituentur. discidit vestē: resarciet est dijs gratia. & vnde

s Aduenienti. Quasi dicat: displicet oīibus & multi cū accusant nec tñ lenonis querelæ mentio fit. Vide oratorē. Hic ātvl'articul⁹ vsaduerbiū loci ē Guido glo. hoc: & alii codices q̄t p.t. et amici. t In ore est oīi populo. In ore gentibus agens. v Si conferendū exemplū est. Tāq̄ nō sit conferendū. x Nō frātrē videt &c. Satis comice hoc infertur legentibus argumentum. y Ac sobriū. Contra illud cur amat: cur potat. Itē poeta hęc oia falsa & econtrario facit De meā credere. z Nullū huius sīle factū Hac cū admiratiōe. Mitio tangit quasi ipius culpa sit fratris natura: ideo hoc cū admiratiōe indignan/tis pnunciandū est & ardentius in Mitionē oculis & fubaudiendū est esse aut inuenire.

a Tu illū corrūpi finis. Deest nā & feruētius Asyntheton dr & hoc tibi: & tu pnūciandū est digito intento. & infestis in mitionē oculis. nam hoc agi stomacho aduersū dissil'atores solet.

b Tu illū corrūpi finis. Mitius mō dixit finis corrūpi mox vehementius dicet: an laudi putat fore si pdiderit natū. c Homine impito nūq̄ quic̄q̄ iniustius est. Miro stomacho apud ipsum de ipo tanq̄ de altero loqtur. d Nihil rectū putat. Proprie putat nā hoc verbū impitor̄ est & rusticor̄. e Hęc male indicans. Pari virtute: hęc leuiter dicta sūt: quia supiora vehementer f Nō est flagiciū. Nō peccatū negat esse: sed flagiciū nō esse cōtendit. & ideo indignāter pnunciandū est: vt si dicat scortari quidā adolescentulū delictū est: sed nō flagiciū veniæ locus nō tā in facto q̄ in psona cōstitutus est. Et mire sic rūdit & oratorie ad hæc que inuidiose dicta sunt. nā q̄ ait ille. eripuit mulierē q̄; amabat. hic scortū. qd' & irruit in ædes alienas: quasi ex vino furēs potareq; qd'cū aliis graue ꝓpositū hoc solū dicendo bñ reddidit: ideo fores effregit.

g Mihi crede. Quasi imperito dicit mihi crede. Nō em̄ me intelligē qd'imitatus Ci. sic cœlū exagitat. magna sūt mihi crede noli hęc cōtemnere hic em̄ & auctoritas dicētis: & cōtemptus ostēdit audientis. h Nec̄ potare nō est nec̄ fo.e. Quia dixit qui nisi qd'ipe facit nihil rectū putat. i Nō sinit ęgestas. Non voluntas, phibuit sed necessitas & ideo nulla laus. k Quod tu feciſti inopia. Nota feciſti in eo q̄ significat nō feciſti: l Iniuriū est. quia nihil quic̄q̄ iniustius homie impito. m Vnde id fieret. Producta pria syllaba cuius minime noīe sieri prauū. n Tu illū tuū si esses homo: Multū progressus est accusans accusantē: nā si esset vnde fieri quidnā posset qd'fiat nō necessario cōsequens est sed probabiliter admittit apud oratores. Non em̄ omnes qui hñt vnde faciūt cōtinuo faciūt. o Expectatū. odiosū & malæ vitæ. nā filiis parentes aut amabiles sunt. aut expectati amabiles boni. expectati mali quor̄ mors indies singulos expectanda & exoptanda sit nā expectamus aſi diē. speramus ad diē vñ auidior intelligit q̄ expectat q̄; ille qui sperat. p Eieciſſet foras. Non dixit amiſiſſet vt quidā abiiciendū. q Quā vbi te expectatū. Eorem, pduxit vt ipe magis videat consulere disciplinæ q̄; Demeæ. r Alieniori ætate post face. Anacoluthon. Deest enim q̄uis. & faceret vltimū magnā vim habet. Nihil em̄ prodesset, insup obesset retineri ab'istis filiū iuuenē Alieniori, p aliena dicens compatiū gradū pro positiuo posuit. s Proh iupiter. Tragica exclamatio est. & bñ tanq̄ ipe reprehenderet Demeā adiecit. t Tu hō rediges me. Tu hō dicēs negat illi familiaritatē. v Nō est flagiciū facere hęc. Moraliter indignatio expōsita est iisdē verbis q̄ frater dixerat repetitis. x Ne me obtundas. Ne me sæpe & molestē interpellas. nā obtūdere est aliqd'sæpe odiose repetere. y Tuū filiū dediſti m.a. Mira argumētatio p inductionē cū p interrogationē deuenimus ad id qd'volumus concludendū z Is meus est f. Quasi cōfessionis genus sit aduersariū tacuisse sic pgredi. a Si qd peccat Demea. Cōclusio dubiei aut a nō dubiis sūpta. Interposuit. Demea & repetitū est peccat b Ego illi maximā p.f. Errāt q: illi putāt esse pnomē cū sit aduerbiū loci vt illi mea tristicia fata. degenerēs neoptolemū narrare mētio illi ergo ibi. i. vbi ille peccat q̄re quidā etiā li sillabā discretiōis cā vt locū significet corripiūt. & maximā ptē optime dicit. nō em̄ vniuersā. & nō solū ps Eschini ē: sed ma-

xima q̃ hic magis ẽ cuius filius cepit eẽ p ado / ptionẽ c Olet vrgenta. A ſũmo ad imũ ꝓpo ſita ſoluũtur & mira varietas ẽ ne diceret obſo / nat potat vngiſ. Ne ſ hæc eẽ rõnes paleſtricę nõ luxurie dicerent. d Dũ erit comodũ dare. ſ. ibi. vbi nõ erit argentũ. ſ ſed comodũ dare ſub / audiendũ ẽ. e Fortaſſe excludet foras. Hoc ita ꝓtulit q̃ſi dicat nihil ſibi depiſſe ſi gratis forte fuerit ad amicã admiſſus & totũ hocvacat legẽ dũ ẽ. Et mire fortaſſe dicit vt pr̃ indulgẽs & cre / dens adoleſcentẽ poſſe etiã amari ab aica. vt em̃ affirmauit vt diceret excludet foras. f Fores effregit reſtituẽtur. Peruenit ad pñs crimẽ. Illa eĩ añ acta fnerũt. g Reſarciet. reabundat.
h Et vñ hec fieri [rez] ſubaudiendũ ẽ.
i Et adhuc moleſta non ſunt. Quia non eſt fla / gitium adoleſcentem ſcortari.
k Heu mihi pater &c. Superbum fuiſſet a me dicere. melius ergo ab illis dictum eſt.
l Natura tu il. &c. Vrbane mitio cõſiliis ſubiũ xit plus em̃ valet ad laudẽ cõſiliũ q̃ natura & ſi mul oñdit poeta verbis mitionis q nõ natura ſed effectu ſit pater. nullũ patrẽ eẽ ſapiẽtẽ. cũ nõ poſ / ſit ſine ꝑturbatõne pfrui his q̃ amat quẽ patrem eẽ cõſiliũ fecerat nõ natura. Hoc ẽ q filiũ adopta uerit. Et mire tu natura cum ſingulariter dixerit pluraliter intulit cõſiliis ego. m Tu ne cõſu / lis q̃cq̃. Appertior cõtumelia ẽ & ſequit denun ciatio diſcedendi. Tu cõſulis q̃cq̃ qa dixit conſi liis ego pr̃ ſum a cõiugatis argumentatus rñdit tu cõſulis q̃cq̃. qa a cõſultãdo cõſilia dicuntur & cõſultores. n Si pgis abiero. vt donec me flumine vino abluero. Et ẽ archaiſmos ꝓ abibo & hoc geſtu abeuntis. vel abituri ꝓnunciatur.
o Siccine agis. Recte qa iã abibat. q̃ſi reuocan / tis correptio ẽ. p An ego totiẽs. Hoc conuer ſum intelligas dicere. q Audiã. Deeſt te ſed exprimere dux fuit & hoc eſt obtundere.
r Cure ẽ mihi. Eſchinus ſcilicet. s Curem? æquã vterq;. Proprie vterq; & æquã q̃ſi ꝓticeps. ſi patris. t Prope modũ Niſi addiſſet ꝓpe mo dũ falſa videret eẽ ſnia. v Ah mitio. Religioſe cõmotus ẽ acveluti incuſatio ẽ pfidie. & iõ excla mat dolẽs trãſit in iracundiã cõfeſſionemq;.
x Mihi ſic videt. Rõnabiliter nõ ẽ ſic dixit ſed ſic videt nõ vult em̃ verz eẽ. y Quid iſtud de eſt loquor aut reſiſto. Nã ꝓprie ſignificatio eſt de ſnia ſua decedentis. z Profundat perdat. Hec ſit figura Virgil. Seq̃re italiã vẽtis pete regna per undas. Hec aũt ſic pnũciãda ſunt vt oñdit geſtu nolle q̃d loq̃tur. a Si verbũ poſt hac. Deeſt tibi fecero aut tale hmõi. b Rurſum q̃ſi rur / ſum curãs. c Repeton quem dedi. Ruſticani ſtomachi ẽ repetere ſp verba q̃ inuitus aliud audierit. Et minus erat ſi Eſchinũ diceret ſed plus ẽ quẽ dedi. d Agere ẽ. Quaſi dictũ ſic. Quid ergo loq̃ris. qd ergo ẽ cur ægre ẽ. qa alienus nõ ſũ. e Alienus nõ ſum. Mire alienus q̃ſi timeat dicere pr̃ ſum Vel alienus nõ ſum ſatis cum ſtomacho q̃ſi dicat ſi patrẽ me eẽ nõ licet alienus nõ ſũ f Iſte tuus. Iſte ſentiet quãtus ſis q̃tũ cũq; ames. eũ hoc eſt vt decipiat ꝓ indulgẽtiã tuã. g Ipe ſentiet. Sentire multi ꝓ malo poſuere. vt ipſe alibi ſic rogas ſenſi. Nãvnã ei cenã atq; ei? comitib? dedi. g Iſte tuus ipe ſentiet. Poſtremo malonullum. ſ. quã hoc poſterius. etem Demea ſatis hoc graue exiſtimat dictũ in eũ q nõ ꝓuideat in futurũ & arcius qa pater eſt.
h Nec nihil. Non nihil. Nota figura eſt cõueniens placidiſſimo ſeni qui reprehendendo adoleſcentem moderatus eſt. Et apparet Therentium fauere leniſſimis preibus vnde ſubiecit etiam rationem facti mitioni ſeni.
i Neq; omnia hec ſunt &c. Bene a Mitione hoc dicitur. quia indulgentioris eſt plura ſcire & ſupra ea ne me celet conſueſe / ci filium & hic ſenſus eſt. Nec contemnenda ſunt quæ dicit nec omnia tamen hoc eſt non ſola ſunt quæ dicit. ſed multa alia & ordo eſt. Nec tamen non nihil moleſta placidiſſime neq; enim dixit & non nihil maluit repetere q̃ quod vehementer iracun diam demonſtraret figura. k Non nihil moleſta hec ſunt mihi. Optime poeta Mitionem fecit cõmotum ne ſi omnino im mobilis eet nõ indulgere adoptiuo filio. ſed omnino eũ non curare videretur egre ſic in eum ſeruat placidum animum vt tñ retineat patris affectum. l Sed oſtendere me ægre pati. Conſtat ægre me pati. Nam aliter non erat patiens.
m Nam ita eſt homo. Homo dixit moraliter ſic enim de his dicimus quos parce reprehendimus vt alibi vt homo eſt morem geras. n Verum ſi augeam. Argumentum a contrario. Nam placare contrarium eſt irritantibus augẽ / tibuſq; iracundiam.

ſez diruta reparẽt .i. hucuſq; .i. mihi nõ diſplicẽt .i. rãdẽ .i. ceſſa obiurgare
i ſ. ſchin?
hæc fiãt. & adhuc non moleſta ſunt. poſtremo aut deſine
.i. dicta .i. quẽlibet .i. audirẽ .i. errare i plitis q̃s ego .i. negocio
aut cedo quemuis arbitrum. Te plura in hac re peccare
.i. conuincam h prohdolor cũ ſis celebs parnbus .i. re ipſa
oſtendam. DE. hei mi pater eſſe diſce ab illis. q̃ vere ſciũt.
.i. gñatione .i. ſuaſiõibꝫ adhor ſuades
naturali l rationibꝫ m
MI. natura tu illi pater es. cõſiliꝫs ego. DE. tu ne conſulis
.i. vtile z dolẽs pſeueras abibo .i. vtrũ ſic dicꝫ .i. vtrũ
honeſtũ n o vel diſcedis p
q̃cq̃? MIT. ah ſi pgis? abiero. DE. ſiccine agis? MI. an ego
quaſi obtundendo ſezre .i. ad me ſpectat .i. etiã .ſ. ſchin?
q r
totiẽs de eadẽ re audiã. DE. curæ ẽ mihi. MI. & mihi curæ
.i. ſed .i. hẽam? curã cõſiliis vtriuſq; pr̃ .i. ego z tu .ſ. demea cheſi. .i. fr
s ſ. filiũ
ẽ. verz demea curem? equã vterq; ꝓtẽ tu alterz. ego ite alte
eſchi nũ .i. curã hre ambox .i. fere .i. equaliter ſez eſchinũ
t
rũ nã ambos curare ꝓpe modũ repoſcere ẽ illũ quẽ dediſti
dolẽs ſez re. velle repoſcere .i. cur? ſ. q reſiſto q? filiꝰ placꝫ
v x ſez q reſiſto q? filiꝰ facis
De. ah mitio. Mit. mihi ſic uidet. De. qd iſtuc? ſi tibi iſtuc
cõſumat .i. pdirũ. i. pdat .i. ſpectat .i. ex hoc rpe
z luxurioſe
placet ꝓfũdat. pdat. peat. nihil ad me attinet. Iã ſi verbũ vl?
irerũ .i. ira cõtraria .i. verz .ſ. iraſci q? mi?
dixero b hi ẽ iraſcẽdi materia
lũ poſt hac. Mit. Rurſũ demea iraſcere DE. An nõ credis
i. repero ne .ſ. iadoptnõz .i. extraneus filio .i. reſiſto .i. deſiſto
c d .i. ꝓpez ẽ dictũ e
repeton quẽ dedi? ægre ẽ. alienus nõ ſum. ſi obſto. iam de?
.ſ. cheſiphonẽ .q. d. bñ volo .i. habet .i. qũ .i. res optat ſ re?
ſpondet
ſino. Vnũ vis curẽ curo. & eſt diis gratia. cum ita vt volo
.ſ. filiꝰ adoptiuꝰ .i. ꝓpicit .i. malũ ſequẽs .i. cõtra filiũ .i. peiꝰ deterius
f g
eſt. iſte tuus ipe ſentiet poſterius. nolo in illũ grauius dice?
.i. et nõ .i. oino falſa mala de eſch. .i. q̃uis .i. aliquãtulũ
h t .ſ. hñe ventrẽ lz
re. MI. nec nihil neq; oia hæc ſũt q̃ dicit. tamen non nihil
.i. mihi diſplicẽt .i. moleſte .i. ferre .ſ. demea
t difficiliter vt vbe.
moleſta hæc fnnt mihi. ſed oſtendere me ægre pati illi no?
.i. talibꝫ modꝫ .i. qñ .i. cũ volo placare .i. inſtãter .i. diuerto cũ a. ſua
m .i. ꝓradico oppinione
lui. Nã ita eſt hõ: cũ placo / aduerſor ſedulo: & deterreo. tm
q̃uis .i. modeſte .i. fert .i. ſed .ſ. eiꝰ iracũdiã .i. aſſentior illi in ira ſua
roleret n
vix humane patit. Verz ſi augeã. aut etiã adiutor ſim eius

.i. certe

iracūdiæ, insaniā, pfecto cum illo. & si Eschinus nonnullā

in hac re nobis facit iniuriā. Quā hic nō amauit meretricē

aut cui nō dedit aliqd: postremo nup: credo iam omniū

tedebat: dixit velle se vxorē ducere. sperabā iā deferbuisse

adolescētiā. gaudebā. Ecce aūt de integro nisi quicquid ē.

volo scire: atq; hominem conuenire. si apud forum est.

o Aut adiutor sim eius iracundiæ. Vt sit mitis reprehēsio. nā a gtō casu actūs assumptus ē.

p Et si Eschinus nō nulla in hac re. Rursus vt sit mitis reprehēsio & hocipso grauius. nā & si & nō nulla nobis tpa mēto sunt posita. q Quā hic nō. Quō nō & cui nō ea tū hec sunt vt nō graui sono accusatōis, pferant sed solū reprehensio nē cōtinēt. Aliqd vero admirandū ē q addit meretricē vt oñdit Mitionis hoc solū adhuc scientis nihil deuiciata virgine. r Quā hic nō amauit meretricē. Et hoc cū venia & defensiōe. Nā colere meretricē nō est flagitiū. & sil'etiā viciate virginis ignarus oñditur Mitio. s Nō dedit aliqd

Aliqd dicendo p̄termisit vel meretricē vel numerū. t Credo iā oīm tedebat. Parēthesis reputo etenim ad ea qnę apud nos parū certa sunt aut credo. v Dixit se velle vxorē ducere. Mirū est apud Therēciū cur etiā p̄sonas indicet ante magna tēdit nesciū argumētū. iō quia verisile est amātissimū Eschini Mitionē oēs scire affectus adolescētis & cōsuetudis vt apparet p̄ter coactū eū ex pte fateri viciatū ex amore eschinū; & pudore impeditū tantūq; hoc dixisse quod honeste potuit velle se vxorē ducere dixisse malēs q̄ velle tacuisse cōfusum. x Spabam iā. Recte spabā p gaudebā sic enī dicimus cū quē errasse nos cernimus & mire nō dixit spabam illū nō corruptū. sed mitis senex tot etati tribuit nihil filio. y Deferbuisse adole. Seruat ppositū circa etatis veniā. Deferbuisse q̄si deorsum a feruore tenuisse legit & desenuisse. z Ecce aūt de integro. Vbi Aposiopesis prima quia nō vult credere. z Nisi q̄cquid ē. Deest quia vt sit mihi quia ei est sensus mihi quia nō temere credo & volo scire quicquid est.

Secundus actus.

Scena. III.

SANNIO leno ESCHINVS adolescens.

.i. nosciuce affligere infelici q̄ nō meruerim vapulare

a b

Obsecro populares / ferte misero / atq; innocenti

.i. opem .i. succurrere .i. paupi .i. secure .i. statim

c d e

auxiliū subuenite inopi. Eschi: ociose illico

hoc ipso tpe .i. mane tu leno .i. frequēter respicis q. d. tua pecunia efficis vt

f in hoc loco vapules

iā nūc hic cōsiste nūc. q̄d respectas: nihil periclī ē. nūc q̄: dū

.i. pūs ero pmemo .s. adducā

g

ego adero: hic te tanget. San. ego istā inuitis oībus. Eschi:

a Obsecro populares. Popularitas in oīs rei cōsortiū sumitur. Nūc aūt pp̄lares ciues dicit: & hoc est quod veteres q̄ritari dicebāt q̄rites cō damari. b Ferte misero atq; innocēti auxilium Hic exēplum est cōtumelioſi p potētiā diuitis & in pniciē suā paupis cōtumacis. c Subuenite inopi. Videq; poste iora sunt ad incendēdū pp̄m. Primo miser; post innocētē ad vltimū inopem posuit. Et primo ferte auxiliū: post subuenite & totum hoc principiū a beniuolētia sumit q̄ compar ex inuidia potētie Eschini. Nā cōtraria in eschino esse vult intelligi. d Ocioſe. Nūc iam securē significat. Nā nisi qui securus est ocioſus nō est e Illico Mō locū nō tps significat

f Ocioſe iam illico cōsiste. Sil'impauit modū tps locū factū. Modū ocioſe. tps iā. locū illico factū cōsiste. Cōsistere est audacter & cōstanter stare vt cōsuut in digitos ex tēplo errectus vtriq;. g Ego istā inuitis oībus. Bona eccl̄esiastis. Nemo

cm plene loquit q luctat. h Quãcp sit scelest? nõ cõ. Anacoluthon primũ. Nã cũ posuisset cp cp nõ subiecit nunc. i Cõmittet. i. pficiet. Sed hoc pprie de illicitis & puniendis facinoribus dicimus: & simul hoc ostẽdit comicus adolescens credere se lenoni inuitũ senoxã intulisse: & id qđ fecerit fecisse lenonis culpa nõ sua. k Iterꝝ vt vapulet. Minaciter pœta priorẽ litem sustulit dicendo iterꝝ vt nõ eadẽ lis esset de q supra Demea questus est sed instaurata nascat. l Leno ego sum. Leno terribiliꝰ pnunciandũ est quasi qui dicat cui supplex eris sed ex argumento est qđ cõ teminit. Eschinus minas lenonis vtpote qui iam vxorem decreuerat ducere. m Scio. Hic sic rñdit quasi in lectione monitio capitis tãtũmõ cõ sisteret. n Fide quisqꝫ optima. Fides in cõcipiendis cõminatõis denunciatio cõminãtis est o Huius nõ faciã. Figurate ergo. Huius autẽ dictionẽ: vt cum aut stipulã vel floccũ mouet rata mouerat aut summũ digitũ. huius nõ faciam Cicero nec tantillum quod cõmotus est.

p Ego meũ ius psequar. Hoc est lenocinium Meũ ius. meã libertatẽ. meã vindictã. Nam vt illa iniuria est que fit innoxio ita ius vindicta illa q sic redditur reo. q Persequar. Vlciscar cicero Tu dum tuas iniurias per te id quod nõ potest p sequi conaris. r Necꝫ tu verbis solues. Solues lues psolues. i. satisfacies ac te purgabis.

s Re male feceris. Accuendũ est re & significanter pferendũ. Ibi ei eadem suam & plus dixit re male feceris cp numerũ feceris. t Noui ego vestra. Hec ecclipsis deest ẽim verba. v Ius iurandũ dabitur. Hoc est iurabimus te esse indignum cui iniuria fiat huiusmodi. aut sepatim iusiurandum dabitur: & separatim te esse indignum iniuria hac. & sic melius verba enim satisfaciunt cum res colligitur in generalibus causis. Nam sepe ire ac lites iureiurando sunt termiate.

x Indignum iniuria hac indignũ. Comice indignum & indignus. y Abi nunc prestrenue. Aut abi pre. i. prior: aut abi p. i. prei. vt i presequar. Aut prestrenue. vt pre diuitis vrbe latini. Et p hoc magna contentio lenonis inuitur nõ respõdisse Eschinũ ad ea que dixerat. z At enĩ nõ sinam. Enim inceptiua pticula apud veteres fuit sed & conuenit pturbationi. a Nimium istuc abiisti. Quasi ex contumacia lenonis appareat cp multũ abierit. b propter hunc. Iuxta hũc vt virg. templum de marmore ponã. propter aquã. c Hem sic volo. Mire comicus ex alterius verbis quid faciat alter oñdit. d Qui pugnus continuo. An pugnus a pugna sit dict? an ab illo pugna. e Istuc volo expiri. Expsse ostendit pauperis loquacẽ cõtumaciã vsqꝫ ad periciã cedis. Et hoc illo dicente seruus lenonem verberat. f Hem serua. Nescias cui dicat hec Eschinus an lenoni an seruo: sed seruo magis est verisimile. g Geminabit nisi caues. Hoc cõminantis est non iubentis ferire sed qa longe stat pmeno gemina putauit dictum & gemiabit sub audiendum est plagam. Item nõ singularem pugnam & vnam dabit sed geminabit quasi dicat geminatoqꝫ duplicatoqꝫ numero inferret.

h Hei miseram. Leno pulsatur non iniuria. Conuenienter pœta auidiorem pmenonẽ malefaciendi inducit cum supra dominũ inuitum ostenderet cogi ad inferendam iniuriam. i In istam partem potius peccato. Vt verberes nõ iussus potius cp iussus verberes. k Nunciam. Due partes sunt. & bene iam. quia fero & post plagas: & viũ hoc lenoni vt abeat an puelle vt introeat: dicitur. sed facetius est: & iam etiam tarditatis incusatio est. vt Virg. Iam melior. iam dura parens l Regnum nẽ Eschine. Inuidiosa moraliter exclamatio: & ardentior ad plagas. m Hic tu possides. Bene hic id ẽ Athenis. vbi grauius crimen est dominari velle. nam tiranni ibi semper oppressi sunt & maxime proximi.

n Si possiderem. Concedentis inuidiam. o Ornatus esses ex tuis virtutibus. Cito ostendit quãtum a se longe sit regnum qui diceret ornari potuisse lenonem.

dicit hoc pmenoniꝰ cũ peussit .i. efficiet .i. nullo ẽpe tedatur
h i l

Quãcp scelestus: nõ cõmittet hodie vnc̃p iterꝝ vt vapulet.
.i. nesciũ .i. modoꝝ viuẽdi

SAN. Eschine audi ne te ignarũ fuisse dicas meorꝝ morꝝ
.s. credemur puellas ẽe sibi turpissimũ qstũ facere cogit .i. ſ .i. veritate
l m aliq̃ loco n

leno ego sum: ESCHI. scio. SAN. at ita: vt vsq̃ fuit fide
.i. vtcuꝝ cõsequenter
.i. purgatõꝝ tuã

quisq̃ optima tu quod te posterius purges /hanc iniuriã
.i. qꝝ tu dices qꝝ nõ fueris auctor .s. rei .i. patiar
o

mihi nolle factam esse: huius quicq̃ non faciã. crede hoc
.i. libertatẽ vel vindictã .i. p verba satisfacies
p q r

ego meũ ius pſequar: neqꝫ tu verbis solues vnc̃p qđ mihi
.i. inique .i. vellẽ nõ esse .i. sacra mẽtũ
s t v

re mala feceris. noui ego hæc vestra. nollẽ factũ. iusiurãdũ
.i. iureiurãdo affirmabit qꝝ a tali inuenie ingenuo admitteretur
p .i. nõ esse dignũ cui fieret

dabitur te esse indignũ iniuria hac indignis cum egomet
.i. fructus .i. prei pcede .s. dom?
x

sim accepꝰ modis. ESCHI. Abi prestrenue: ac fores apĩ
.i. sed pficis in domũ

SAN. cæterꝝ hoc nihil facis. ESCHI. Intro iam nunc tu.
.i. sed certe .i. patiar .i. pfer te ad locũ vbi leno ẽ
z

SAN. at enĩ nõ sinã. ESCHI. accede illuc pmeno. nimi
.i. in hoc loco lenonẽ qđ dicẽ tene indignãtis
a b c

um istuc abijsti. hic ppter hunc assiste. SAN. hem sic vo
.i. in aliq̃ pꝛeꝝ

lo. ESCHI. caue nunc iam oculos a meis oculis quoc̃p di
.i. vt nõ .i. fecero tibi signũ .i. vestigiũ litigãtis ma
.i. tardatio d nus clausa

moueas tuos: ne mora sit: si inuenerim: quin pugnus cõ
.i. gena admouearur qꝝ ira pcipis .i. facere
e pculũ

tinuo in mala hæreat. SAN. istuc volo ergo ipm expiri.
meretris .i. parere vt cã deducam? .i. o ppares videre
f .i. pserua te

ESCHI. hem serua omitte mulierẽ. SAN. O miserꝝ faci
.i. duplicabit .s. sustineo
g h

nus? ESCHI. Geminabit: nisi caues. SAN. Hei miseri
.i. nõ fecerã tibi signũ .s. quã nõ innuerim
i

am. ESCHI. nõ innuerã verꝝ in istã partẽ potius pecca
.i. errato vt verberes cũ nõ iussus .i. qualis sit hec res
k .s. abi l

to. tamen nunc iam. SAN. Quid hoc rei est? regnum ne
.i. vtrũ .i. dũaris .s. hic regnũ .i. tu bñficiũ cõ
m n sequeris o

eschine tu hic possides? ESCH. si possiderẽ ornat? esses

.i scõm tuas virtutes .s. que res .i. ꝗd negociũ mecũ habes

p q

ex tuis virtutibus. SAN. Quid tibi mecũ rei est. ESCH.

.s. rei est mihi mecũ .i. scis ne quãlis vir .s. nosce qlis sis

r

nihil. SAN. quid nostin qui sim? ESCH. non desidero.

ledendi grã .i. aliꝗd .i. leuiter tetigisses .i. portares

.i. extruo corpe

s t

SAN. Tetigin tui quicq̃. ESCH: Si attigisses: ferres in-

.i. infelix ciuitatẽ puellã

v x

fortuniũ. SAN. qui tibi magis liceat meã habere / ꝙ qua

.i. aũ domũ pudica in vico

y Incassiuisse

ego argentum dedi? responde. ESCH. añ ædes nõ feciſſe

.s. tibi lenoni .i. hanc ꝙ tumeliã .i. fastidiosus redioſus .i. starim

.i. sed

erit melius hoc cõuicium. nam si molestus ꝙis esse: iam in-

.i. rapieris ab hoc loco .i. mortem .i. scirticis funiculis de co-

.i. obruere rio facris

tro abripere atq̃ ibi vsq̃ ad necẽ operire loris. SAN. Lo-

.i. nõ seruilis .s. vt dico qloris vapulabis .i. ꝑ probũ impudicũ

z a

ris? liber. ESCH. Sic erit. SAN. O hominẽ impurũ. hicci

facultatẽ liberã agendi .i. equalẽ .s. incolis

.i. dicunt veꝝ b

ne libertatẽ aiunt esse æquum omnibus? ESCH. Si satis

.i. insanuisti despuisti valde verũ

debachatus iam es leno: audi si vis iam. SAN. ego ne de-

.i. insaniut verbis ꝛ verberib .s. eschine debachar' es

.i. contra c

bachatus sum in te, an tu ĩ me? ESCH. mitte ista: atq̃ ad

.i. negociũ de quo agit. .s. ad puellã .i. ad quẽ locũ cũ fores domi' mee effregi

b c nunc

rem redi. SAN. quam rem? quo redeam? ESCH. iam ne

.i. ꝙ ego dicã .i. tibi ꝓdest ꝛ cõmodũ est .s. vt dicas dũmodo

f

vis me dicere id qd̃ ad te attinet? SAN. Cupio mõ æqui

.i. qñnõ mõ sit vrule ꝙ iustũ ꝛ honestũ

g ridentis

aliquid. ESCH. Vah leno iniqua me nõ vult loq. SAN.

.i. destructio ꝓditio .i. nouenum .i. ꝓdẽdis ꝙ sequũt

publica lues viã ꝓditionis

Lenosum fateor. pernicies cõis adolescentiũ: perituris pe-

q̃ tuis sim talis .i. cepi ꝓnara .i. p hercu

.i. ego vel meo facto lem

stis, tñ tibi a me nulla est orta iniuria. ESCH. nam herde

.s. qõ vixisti tu .i. postulo .i. a quo negocio

h i .i. reuertere

etiam id restat. SAN. Illuc quæso redi: quo cœpi eschine.

.i. libris leno puellam dario argenti .i. in tuã

lz malũ cedat

ESCH. Minis viginti tu illam emisti: quæ res tibi vertat

.i. tanta pecunia .s. tibi ꝓ illa .s. facies vel dices .s. puellã

l

male: argenti tantũ dabitur. SAN. quid si ego illam nolo

.i. compelles .i. nõ cogã te

vendere ſz m n

vẽdere: coges me? ESCH. Minime. SAN. Nanq̃ id me

.i. vendendã .s. puella .i. seruitis cõditionis

tui. ESCH. Neq̃ venundandã censeo / quæ libera est. nã

.i. ꝓ cãm cõtinentẽ libertatis .i. ꝓsidera delibera

o vindico restituo

ego illam liberali assero causa manu. nũc vide vtrum vis

.s. viginti minas grẽ .i. mẽte voluntatẽ

.i. tuũ ius

argentum accipere: an causam meditari tuam. Delibera

.i. ꝑdiu irascentis

p .s. re prestor re imploro

hoc: dum ego redeo: leno. SAN. Proh supreme iuppiter

p Ex virtutibus tuis. Sic veteres ꝓ ironiã virtutes ꝑ flagitiis dicebant. lucilius animo an virtutibus. q Quid tibi rei mecũ est. Hoc quia verberatus est dicit nunq̃ tibi debeo.

r Nihil. Nõ quia nihil sibi debeatur facere sed quia ipse abstulit & nihil vult a se repeti.

s Quid nostin qui siem. Proprie sic enim dicit qui nihil quicq̃ debet nõ me nouit: non quod ignoretur: sed quod in iure nõ cernatur.

t Si attigisses. Plus attigisses q̃ tetigisses. est enim multo minus attingere q̃ tangere.

v Qui tibi magis liceat. Hic nõ tam ratiocinatio est q̃ exclamatio per dolorem.

x Meam habere. Meam sufficeret. sed magna moralitate addidũ pro qua argentum dedi ad vociferationẽ habere. q. d. non licet attingere tuam. cur tibi licet meã nõ tangere: sed habere. Et habere: vtrum domi ſin cõsuetudine est corrumpe an stuprare intelligimus. y Anteædes n.f. Nõ erat quod ad hec iuste responderet. & ideo sic respondet. vt conuicium dicat quod verum est.

z Loris liber. Lora apud veteres laura' dicebantur a laura trium florum: sub qua mos erat captiuos vinciri ducique per pompam. Sunt & lori funiculi de corio facti quibus vt condictõis remiſiscantur ceduntur mancipia. Nam mãcipia dicuntur qui manu capta sunt. Serui qui seruati sunt cum eos occidi oporteret iure belli.

a O hominẽ impurũ. Sic veteres impurũ generaliter pro improbo ponebant. vt in eadẽ hac fabula persuasit ille impurus sat scio.

b Equã omnibus. Quasi dicat. vbi nõ est qui Eschinus loquitur. Inter te enim & me nõ videtur æqua cum tu pulses ego vapulabo tm̃ & me am possideas. Et bene omibus ne lenones quid videantur excepti: c Mitte ista &c. Superbe adolescens maleficium nõ putat lenonis esse purgandum. d Qnã rem. Quẽ abduxisti. Res enim pecunia intelligitur: vel id pro quo pecunia danda est. e Quo redeam. Ad quem euertisti domũ quia fores effregit atq̃ in ædes irruit alienas. f Cupio. Ille vis dixit. hic cupio.

g Vah leno. Leno nomẽ sacrilegũ & iniustũ leno iniquitatẽ agitat leno iniustitie patrocinator hoc totum ironicos pronunciandum est.

h Etiam id restat. Quod magis est dicere q̃ lenonẽ te esse scilicet esse pernicẽ cõmunẽ adolescentum & pestem perituris. i Illuc quæso redi quo cepisti Figurate rectum enim erat vnde cepisti. Nisi forte quo sit pronomẽ vt interlineali ter ponitur. Et bene memor est dixisse Eschinum Mitte ista atq̃ ad rem redi. k Que res tibi vertat male. Obiicit contumeliã quia & hoc multum sit inimicũ. Vertumn⁹ dicitur deus qui rebus ad opinata reuertentibus preest. Sæpe enim male cedit quod bonum putatur: & hoc est male vertisse. l Quid si ego illam nolo vendere.

Hec maioris sunt stomachi: & ideo stultiora. Nam quod iam amisit venditurum se negat. Potest etiam dicere qui si nolo coges me. m Minime. Nam longe melius est mihi eam sine pecuniis habere. n Nanq̃ id metui. Ironia contumax & ridicula in eo quod iam amisit id quod dixit se cogi non posse. o Nam ego liberali &c. Sunt iuris verba a quibus assertores dicuntur iudices alienę libertatis, seu vindices, manu enim capiebant quẽ asserebant in libertatem. Item causa liberalis dicitur que actionem in se continet libertatis. p Proh supreme iupiter. Hęc locutio ad hoc est iuductavt ex verbis lenonis apparcat q̃ facile mitis fieri possit. &

quoduis libenter acciperet. Et est exclamatio .qâ si non homines a persona. & plebei & lenonis. & vim passionem ipsum conuicio persequi. vt quottidie ab omnibus eius loci & ordinibus fieri. q Minime miror qui insanire occipiunt ex. Sensus hic est insanos fieri per iniuriã plerisq; mirabar. sed iam non miror postq; ego ipse iniuriam quam ego sum passus insanire cõpellor adeo vt exclamem. Proh supreme iuppiter & simul aduerte vigilantem portam. vt vbi cunq; in comœdia vocem tragicam extulerit statim personam insanam id dicere faciat. Sic & supra proh iuppiter. Tu homo me redigis ad insaniã. r Me inuito abduxit meam. Honestioris persone hec querela. Sufficeret abduxit meam. sed leno bene addidit me inuito nam abducũtur meretrices absq; voluntate lenonum: & decora locutio est per eclipsim non enim addidit puellam aut quid tale. s Tantidem emptam. Legitur & totidem emptam. t Homini misero plus quingentos colaphos. Cõtumeliosa cędes colaphis innuitur & indigna leno ni.

v Infregit. Vt illudens hoc fecisse Eschinus videatur: cum sonitu se colaphi fatum significat. Et flebiliter pronunciandum. hoc enim exprimitur vt tamen incuset in alieno facto fortunam suam & vide quantum hoc distet ab illo quod supra dicebat. Ipsum istuc volo experiri hoc. quia solus est. illud. quia cum aduersario.

x Promeruit. Cui contrarium est cõmeruit. Nam merere seu mereri. & promerere seu promereri: significat prestare beneficium. Commerere & commereri significat contrarium. Verũ ergo quia bene promeruit. i. quia multũ meruit vt puellam haberet. hoc autem dicit per ironiam. Fiat id est habeat eam. y Suum ius postulat. Etiam per ironiam est pronunciandũ: nisi velit intelligere eum adiuuisse eũ in eo q; represserit: identidem pmenonẽ cedentem eum lenonem. Hec autem omnia volitat leno apud se cogitabũdus. & varias rationes agitans.

z Vbi dixero tanti dare. Recte dixit. vbi enĩ captio intercessit precii iam ereptionis actio sublata erit: & prędium debebitur.

a Somnium. Id est nihil soluetur neq; inuenietur quẽadmodũ cum aliquis somniat se accepisse pecunias tandem cum expergiscitur nihil inuenit in manibus suis

b Mox cras redi. Transit ad mineticon. c Quãq; iniurium est. Id est est inferre iniuriam & vexare suum credi torem tot accessibus & redditibus. Vel vt Donatus ait. iniurium est. i. molestum & ab iniuria profectum cogi vendere quod nolis. d Quando eum quęstum occeperis. Vt in Andria. Deinde quęstum occipit. Quęstum occeperis. i. quęrere Sic lucella per lenoniam artem. e Musitanda. Id est patienda considerandaq; cum silentio & vt in amatore putãda ac hoc perferenda. Musitare enim proprie est dissimulandi causa tenere dictum. vel a muto vel ab m. que littera est nimiũ expresse vocis ac pene nullius: adeo vt sola omnium cum inter vocales inciderit atteratur atq; subsidat. Virg. Musat rex ipse latinus. i. tacet causa dissimulãdi. f Sed nemo. Redit ad se sic Inquiens. g Frustra egomet. Preparationis genus ad accipiendas minas totius summe desperationis.

Ascensius. Nam hercle etiam id restat. sic intelligo. Nam hercle id scilicet intulisse mihi iniuriam restat. i. reliquum est. qđ non feci stis. facturus tamen es. Nouissimã autem omniũ sententiam sic intelligo. Sed nemo dabit hęc. i. tantum quanta emi puellam. & ita frustra deputo mecum has rationes / quibus iudico sufferendas esse iniurias illatas / postq; pecuniam habuero debitam.

.f. fieri insanui .f. post acceptã iniuriã .f. mea

q minime. miror qui insaniri occipiũt ex iniuria. domo me

.f. esanus .i. saurisauit .i. ptra volũtatẽ meã .f. q̃i me exercuit

r .i. vt olẽceret arripuit ꝓpter

eripuit: verberauit me inuito abduxit meam. ob malefa

.i. virginem minus q̃ ꝓcio empta est .i. dari .i. infelici & afflicto

s .f. virginem t

cta hæc, tantidem emptã postulat sibi tradier. homini mi

.i. cũ sonitu illisit infixit .i. certe

v

sero plus quingentos colaphos infregit mihi verum etenĩ

.i. quia . .i. multũ .i. adiuuit, pfuit demeritũ suũ vt eã habeat hontãj .i. nũc

x x

quãdo bene promeruit: fiat. suum ius postulat. Age iam

.i. ea lege qđ ꝓ ea dedi .i. restituat .f. qđ fecẽ. .i. diuino auguror

cupio. si modo argentum reddat sed ego hoc ariolor. post

.f. puellã ꝓtãro ꝓcio vi .i. capiet

y ginti minarum

q̃ me dixero dare tanti: testes faciet ilico venundedisse me

.i. q̃rẽ ad argẽtũ .i. nihil erit .i. statim ita peraginat ꝙ .f. redi cras .i. morã

reddẽdũ spectat a b die in diẽ eram

de argento somnium: mox cras redi. Id quoq; nunc pos

.i. rollerare .f. argẽtũ debitũ q̃uis sz ita differre soluroz sed

c

sum ferre. si modo reddat. q̃q; iniurium est. Verum id co

.i. qđ verum est .i. posq̃

z

gito quod res est. quando eum quæstum inceperis: & ac

.i. sustinenda .i. ꝓsiderãda cũ silẽtio .i. molestia .f. iniuriam

c f

cipienda & musitanda iniuria adolescentium est. sed ne

.i. incassum . .i. apũ me & ĩ animo meo .i. cogito voluto

e

mo dabit hæc frustra egomet mecum has rõnes deputo.

In hac scena. iiii. Actus est exemplum continens vite auarorum qui sæpe in damnum ipsius auaricie rationibus ruunt. Simul etiam duorum inter se neq; hominũ spectanda quod vicissim & dolosa captio est. a Tace. Tace si pro aduerbio est. omnibus dicitur. Si pro verbo dicitur Cthesipboni maxime sollicito & supplicanti omnibus ob metum patris. b Iam faxo. Iam non tarditatis est sed properationis significatio. c Bene dicat secum esse actum. Actum recte additum est nam natura cupide accipimus, ita tamen vt male nobiscum esse dicamus actum. d Quid istuc sannio est. Illud supra. post scenam Hoc iam in prosceuio dicitur & vide q̃ ingeniose. Ter. qui supra ab Eschino lenonis nomine facit Sannionẽ vocari: vt pote ab homine arroganti & feroci ob etatem & negocium hunc blande circũuenientem honorificentius inducit cum lenone & Sannionẽ eum vocare. Sane q̃ in sordibus, professionibus agũt honorifice noie proprio appellas. sed qui in splẽdidis artibus sunt constituti gaudent ar-

SIRVS Seruus. SANNIO.

.i.noli ꝙrelas ꝓducere .i.alloquar lenonem libenter pecunias

a

Ace egomet conueniam ipſum, cupide accipi-

.i.ſtarum facta ſ.facta .i.bñ ſibi cō-

b c

at. iam faxo, atq; etiam benevt dicat ſecum eſſe

tigiſſe .i.ad ſibi vult ſ.ꝓpterquā cām

d e

actum. Quid iſtuc Sannio eſt q te audi o neſcio quid cō-

.i.ꝓtendiſſe .i.dño .i.inuſtius

f g

certaſſe cum hero? SAN. Nunq; vidi iniquius certatio-

ꝓtata cōmorum certatio ſ.nos ſ.ſanio.

nem comparatam: q; hæc quæ hodie inter nos fuit. ego

paſſiue.i.oſi ꝛberarer .i.aſſidue,diu,multū .i.defatigari

vapulando, hic verberando vſq; amob defeſſi ſumus. Sy-

tis nomine nuncupari. vt imperator orator. Philoſophus. Sic in Eunucho audire vocem viſa ſum militis apud ſe loquens meretrix. & poſt q; illum cominus videt. Salue mi Thraſo inquit non ſalue miles· quod erat duriſſimum & mox irata perſonat. Miles nunc adeo edico tibi

e Neſcio quid concertaſſe cum hero. Argute poſitum, neſcio quid vult enim ex illo audire vt nanciſcatur initium quod perſuadendum cœpit

f Concertaſſe. Oeconomia honorifice nomẽ tractat vt & placidum ſibi reddat: & vt eum faciat ad contemnendam pecuniam liberalem. Nã honeſtas adimit auariciam.

g Certationem compatam. Bene quia ille cõ certaſſe dixit non ceſum eſſe. Et proprie certatio. Nam certatio eſt actus certatio q; errantium. Sed certamen eſt res ipſa de qua certatur.

h Adolescenti morē gestū oportuit. Ab eta te iuuatur sentētia loco. Ideo adolescenti dixit. Nō Eschino. Et morē gerere, pprie & meretricis. vnde & ipse sic respondet vt non fugiens dicat vsq; os prebui. Itē cum emphasi adolescenti pronunciandum est scilicet qui facilius assentatōe caperē.

i Qui potui melius. Scilicet morem gerere, & hoc subtiliter leno cum morē gerendū fuisse i meretricis precio dixerit syrus. k Qui hodie. Hodie autem nō tempus significat sed iracundā eloquentiā ac stomachū. ut Vir. Nunq; hodie oēs moriemini inulti. l Quid loquar. Legitur & qui loquar. m Maximū interdum est lucrum. Bene additur interdum, nō enim semp. vt in hac parte. n Si huic de tuo iure concessisses paululū. Bū tuo iure ne diceret erat res mea quam venalem habui. Aut de tuo iure de lenōia duriciā. vt alibi. Meo iure vtar vt potior sit q prior ad dandum sit. o Ne non tibi fœneraret.

Istuc fœneratū est cum lucro redditū & multiplicatū. Fœneraret ergo nō Eschinus: sed ipa res i qua fœneratio est. p Ego spē precio nō emo

Contra hoc est quod seruus prius dixit. Pecuniam in loco negligere maximū interdū lucrum est. q Nunq; rem facies. Scdm personā serui lenio quicqd agit ad lucrū refert & sic lucri genus dicitur esse. Syrus a lenone quēadmodū persuade. Et nota rē & litem & negociū. meretricis & primo & omnē pecuniā noiari. Itē sed psonā serui lenonē syrus hortatur enī ipm ad lucrū excitans nō ad honestatē. r Nescis inescare homines. Metaphora ab aucupibus qui auibus capiendis effundūt cibum. Inescare astute fallere & irretire homines.

s Credo istuc melius esse. Vide comicū errorē vtriusq; persone & callidi lenonis & captiosissimi serui. t Age nunc verbum est. i. dic quia proprie est vt consentiat persuadenti.

v Quasi iam vsq; tibi. Sensus quasi numerus vt aliquo diducas & in aliis estimationem constituas. & si non velis p.xnitus cōtemnas vigintiminas dummodo huic obsequare velis.

x Pretērea aiūt te proficisci cyprum. Cum nō profecturum dixit. sed iam proficisci.

x Preterça. Archaismos est figura. Nam veteres libenter coniunctiones multiplicabant.

y Aiunt non ab vno dici se audiuisse. ne negaret. Ideo aiunt inquit.

z Proficisci. Non profecturum sed iam profecisti inquit.

a Coemisse. Hinc que illuc. nusq; hoc ostendit al's Therentius. sed apparet ex confessione lenonis vera. hec omnia esse. Et mira varietas est pficisci. coemisse. conductam ne directe proficisci. emere & conducere nauem.

b Conductam nauim. Addidit vt dilectionē res habere non possit. c Hoc scio animus tibi pendet. Hoc & correpte legi potest vt articulus demonstratiuus sit. & producte. vt significet aut hanc rem aut hunc locum i. cyprum. d Vbi illinc spero redieris. Ex spe sua vult Syrus ostendere quod leno debebat sperare. i. non accepturum modo. e Tum hoc ages. i. exiges debitum. Nam hoc agere dicimus eum qui instat negocio suo. f Nusq; pedem. Quia exclamatio est oratio per apposiopesim non expleē.

g Inieci scrupulum homini. Hoc leno non audit. simul enim dicitur cum ille clamat, & idco sil' legi non potest. & hic ostendit syrus q; hec consilio locutus sit. Scrupus. inde scrupulus dicitur lapillus breuis & asper latens in calceo ingerensq; molestiam & sollicitudinem sua asperitate. de eo satis prius dictum est. h Vt ipso articulo oppressit. Metaphora perseuerans a scrupulo. i. lapillo qui nos in calceo latens plerūq; ledit. t Oppressit Vel Eschinus vel res ipsa quam subiicit. i. qd ait emptę muleres ꝯplures &c. k Mulieres complures. Silepsis emptę vel empta.

l Que porto cyprum. Cyprum insula sic dicta vel q; veneri sacrata fit vt Horacius. Sic te diua potens cypri. vel qd mercatus mea sit. vt idem. Nunq; dimoueas vt trabe cypria mirtorum pauidus nauta secet mare.

m Nisi eo ad mercatum venio. Eo nunc aduerbium est loci. n Ad mercatū. Mercatus quarte inflectōis significat & locum mercature exercende destinatū. Itē mercatus significat tempus in quo homines in aliqua loca confluūt ad negociandū & mercaturā exercendā. Itaq; elegāter dicimus. vado ad mercatū in hyspaniā vbi dicimus. vado i mercaturā.

.f.fuit q̄ fecit vt ita vapulares .i.agere possem .f.eschino

h

Sy. tua culpa. SAN. quid agerem? Sy. adolescenti morē

p gerere .i.oportuit obtegere .i.quō .i.morē gerere .i.assidue

t l

gestum oportuit. SAN. qui potui melius? qui hodie vs-

.i.facē petitendā .i.obtuli corripientis .i.ubi opportunitas postulat

q̄ os prebui. Sy. age/ scis quid loquar? pecuniam in loco

m

negligere maximū interdum est lucrum. SAN. hui. Sy.

de lenonia duricia m .i.paululū tuū tuo ptermisisses

n

metuisti. si huic de iure tuo concessisses paululū: atq; ado-

eschino .i.morē gessisses, & obtegasses o tu

o

lescenti esses mongeratus hominū homo stultissime. ne

argentū scz qō potuisses habere .i.expectatōēz futuri boni vel lucri

p

nō tibi istuc fœneraret. SAN. ego spem precio non emo

.i.accumulabis diuicias siue augebis rē familiarē

q r .i.recede a tua pfessiōe sordida

Sy. nunq̄ rem facies abi. ne scis inescare homines sannio

qō dicis .i.cōmodi' apri' .i.sed, .i.callid'

s

SAN. credo istuc melius esse. verum ego nūq̄ adeo astu

.i.q̄ .i.omne qō .f.arripe diligentis est .i.arripe

tus fui: quin quicquid possem: mallem auferre potius in

.i.sine vllarō .f.liberalem .i.tanq̄ .i.in alio loco

r v

præsentia. Sy. age. noui tuum animum quasi iam vsq; ti

tam habeas ꝓstituas & assignatas .f.adolescenti .i.insup sed

.i.libre .i.dūmō .i.ipēdas obsequiū x

bi sint viginti mine dum huic obsequare. Præterea autē

.f.homines .i.ad illā insulā indignāris .i.compasse

y z

te aiunt proficisci cyprum. SAN. hem. Sy. coemisse hūc

.f.in cyprū .f.mercimonia .i.retentā p pcio pmisso

b .i.hoc loco

quæ illuc veheres/ multa: nauim conductam hic scio ani-

.i.q̄ animꝰ ē tam tor' pnus ad cū locū cipū adeūdū .i.exiges

dubitas d credo e debitum

mus tibi pendet. vbi illinc spero redieris: tum hoc ages.

qō minus est q̄ ire pditus sum adolescēs eo .i.interūt

f .f.moueo

SAN. Nusq̄ pedem: Perij herde. hac illi spe hoc incœpe

.i.īmissi incussi lenoni exclamatio ē

g .i.molestiā sollicitudinē & asperitatē

runt. Sy. timet inieci scrupulum homini. SAN. O scele

qō sequitur .i.q̄liter .i.puncto vtra dicā .i.lesit sunt

.i.psidera h t l

ra: illud vide vt in ipso articulo oppressit. emptæ mulieres

.i.multe fil' .f.sunt empta in lenonis mercatu

l hanc insulā m

complures: & item hinc alia quæ porto cyprum. nisi eo

.i. venũdandas merces meas .i. multũ dãni facio

n

ad mercatum venio. damnum est maximũ. nunc si omit-

.i. nihil agam postq̃ .i. ex apto .i. nulla ẽ reliq̃ spes

o p q .i. deferbuerit

tam: actum agam, vbi illinc rediero. nihil ẽ. refrixerit res.

.s. dicetur mihi a iudicibꝫ .s. es cũ rpõe erat agendi .i. melius erit

.s. ad agendũ de re sopita r

nunc demum venis, cur passus? vbi eras? vt sit satius per-

põitũ puellę .i. tã longo tpe q̃ nõ nauigo

.s. ita satius erit

dere. cq̃ aut hic nũc manere. tã diu. aut tum persequi. Sy.

vtrũ .i. cõpuasti .s. põitũ puellę quoniã pr̃a tua bursa ẽ pfectũ cũ eam

s t emisti

Iam ne enumerasti? id quod ad te rediturꝫ putes? SAN:

q̃ sequitur .s. eschino. q. d. nõ decet iuuenẽ ingenuũ in hac mala prumpe

v x in suo iuuẽtute mala facere y

Hoccine illo dignũ est? hoccine incipere eschinũ? per op-

.i. pfessionẽ .i. meã puellã .i. auferre .i. velit .i. ei⁹ animꝰ inclinatur ꝛ

z a b corrupt c

pressionẽ vt hãc mihi eripe postulet? Sy. Labascit? vnum

.s. q̃ dicã .i. pfidera

d e

hoc habeo? vide si satis placet? potius cq̃ venias in periculũ

.i. velis saluare .i. puellã ꝛ põitũ .i. diuisionẽ hoc ẽ diuide sez viginti

f g

sannio? serues? ne an perdas totũ. diuiduũ face. minas de-

.i. ab alio loco vel occasiõe .i. dolore afficior .i. ãxietũ ad sortẽ

h i

cem corradet alicunde. SAN. Hei mihi? etiã de sorte nũc

periculũ .s. malefacere .i. ruere, fecit

k l

venio in dubiũ miser. pudet nihil. omnes dentes labefecit

.i. insuper .i. illud genꝰ cibi .i. pter põdera

m n

mihi. præterea colaphis tuber est totũ caput. etiã insup de-

.i. fraude decipiar .i. quẽadmodũ vis facere .s. aliud me sciat

o p q r

fraudat. nusq̃ abeo. Sy. Vt lubet. nunq̃d vis? quin abeã.

sed q̃ sequitur .i. quocũq̃ .s. ab eschino. q. d. omnes

s offensis

SAN. Immo herde hoc q̃so scire: vtut hæc sũt facta: poti?

mea res vel puella vel pretiũ

q̃ litigemꝰ ꝛ in eũ agã v. x .i. q̃nto pão

cq̃ lites sequar, meũ mihi reddat? saltem quanti empta est

.i. aũ hoc tpe .i. recordãdo

z 3 bñficiũ

fyre. scio te nõ esse vsum ante hac amicitia mea, memorẽ

.s. si hoc feceris repẽdẽdo seu gratũ referẽdo parasceue

a .i. laborabo vehemẽter inflãrer b

me dices esse & gratum. Sy. sedulo faciã / sed ctheſiphonẽ

o Actum agã. Prouerbiũ. i. nihil agã. Quod enĩ in iure semel iudicatũ fuerit rescindi & iterum agi seu retractari nõ põt sic in phormione. Actũ aiũt ne agas. p Nihil ẽ. Noue p nulla spes ẽ. q Refrixerit. Id ẽ iã desinerit esse reçẽs iã deferbuerit. iã nõ erit noua. sed iã aboleta & reiecta. r Cur passus. Scilicet es. Tam diu te opprimi: nec intendere actionẽ: seu cur fuisti negligẽs & remissus: ac nimis patiens qui iniuriam hucusq̃ ĩ corde portaueris. s Iam ne enumerasti. Finxit syrus se non intellexisse q̃ apud seipsum leno locutus sit adeo vt illi aliud ait q̃ ille secum disputauerit. t Id quod ad te rediturꝫ putas. Hoc dicto tñ illum accepturum significat quantũ deberat in puella. nam hoc ad nos redit quod a nobis abierit. & dicendo rediturũ ostendit super viginti minis nihil illam sperare optere sic enim supra minis viginti tu illa emisti. que res tibi vertat male. v Hoccine illo dignum est. Huiusmodi comploratio summã desperationẽ leno nis ostendit. x Hoccine incipe. Quasi de magno facinore dixit vt in heau. Vide qnod incerat facinus. y Eschinum. Cum laudatione dixit, quasi quẽ non deceat malefacere. & vide q̃ omnia expiatur potẽs & miser ad recupandũ rem suam. z Vt hanc. Non dixit de qua. q̃a de illa sermo est. a Postulet. Velit aut speret. Cicero. Vt tpis. r. p. cedat nunc postulandũ i. cupiendũ: expectandũ. b Eripere. Non eripuerit tanq̃ ad hoc non fecerit: & sic loquuntur q̃ nolũt circa se pseuerare iniuriã. c Labascit Hoc per se dicitur, & ppriedicit labascit vt & suam instantiã & cunctationẽ tarde incipientis consentire monstraret. Nam inchoatiuũ verbũ ẽ & est metaphora ab arbore seccante facta, q̃ multis succisa ictibus ferri, tandẽ incipit in casum põderis ruinãq̃ minitari. d Vide si satis placet. Non placet dixit sed satis placet. Veluti magnũ consiliũ prohibituru. e Potius cq̃ venias in periculũ. Oratoria compatione peiorum dicit hoc esse quod suggerit eligendũ. f Diui diuum face. Figura macrologia diuiditur a diuisione. diuiduũ a dimensione dicimus.

g Minas decem. Scit illum viginti posse accipere: sed id circo agit vt optet leno quod paulo ante nolebat. h Corradet alicũde. Alicũde dictum est quasi non habentis. nam nec ipsa in promptu sunt. i Heu mihi etiam de sorte nũc venio &c. Sors est summa cui extrinsecus requirit Fœnus ergo sortem dicit de precio quia empta ẽ id est viginti minis & vide illum damno potius exclamare cq̃ iniuria. k In dubium. Id est periculum. Virg. Nec tibi deserte in dubium.

l Omnes dentes labefecit. Iniuria lenoni tunc dolet cum adiuncta damno est musitanda & accipienda cum querelu acceperis vt idcirco enumeratis contumelijs adiecit. m Colaphis tuber est. Tuber est genus cibi collectum extumentibus & quasi pregnantibus harenis plus autẽ hoc cq̃ supra dixit. Supra enim dixit plus quingentos colaphos infregit mihi His vero colaphis tuber est totum caput. n Etiam insuper defraudat. Vide vt eadem que dixit supra sed ardentius tamen & cũ auxesi. Sic & Virg. in maius repetit. q. d Auxesis apta lenoni auaro. Nam honestior persona non hunc ordinẽ faceret. o Nusq̃ abeo. Hoc dictum vim habet cõminantis, nisi illud cum contemptu suscepit syrus. p Vt lubet. Negligenter respondet vt rogetur a lenone q Nunquid vis. Hæc plena locutio est, nec nunquid vis desiderat supplemẽtum & hoc vti dicto adolescentes solent. r Quin abeam. Postq̃ interrogauit nunquid vellet. Statim subdit & quasi corrigendo se inquiens melius esse vt discedat. s Vtut. Id est quomodo diuerticulum ad preces faciens.

t Potius cq̃ lites sequar. Quia dixerat Eschinus nunc vtrum vis argentum accipere an cãm meditari tuam.

v Meũ mihi reddat. Sortẽ cq̃ solã supra recusabat. Et oratorie nõ enĩ quod emi dixit sed inuidiose meũ mihi reddat.

x Saltẽ. q. salutẽ. Hæc pticula nata ẽ a captiuis q ceteris rebus desperatis ad minus vt dici solet salutẽ petunt. y Scio te nõ esse vsum amicicia mea. Figura p quã ostẽdit se fideliter pmittere quod promittit Virg. Scio. m. e. d. e. v. &c z Memorẽ me dices. Figurate ĩducta promissio pmiorꝫ & bñ vtrũq̃ narrat. Nã nõ cõtinuo q memorẽ etiã gratꝰ ẽ. Memor enĩ est qui apud se memit Gratus q meruit hoc vocari dũ vicẽ reddit, nã in pñti sunt memores: ingrati tñ.

a Sedulo faciã. Sic promittit vt nihil ſuũ inter eſſe credat. b Sed cthesiphonem video &c.

Apparatus in proſcenio pſonarũ cũ cõſulto ſin guntur a poeta tãq̃ ſupueniat aliis rebus in me dio poſitis: que ipſarum interuentu finiantur. Et mire quaſi ex argumento ſi vt futuri actus ſui anteq̃ loq incipiant deſcribantur. c Lętus eſt de amica. Hoc lentius & ſumiſſe poteſt & interrogatiue pronũciare. d Quid te oro. Cur mihi nõ rñdes propter quod te oro aut qd ſi te oro. Et q̃ bũ falſi dioſum lenonẽ facit ſyrus: vt optãs ille deſpans viginti minas accipiat. Nã & ſupra nõ intẽdenti dicit tõtiẽs ĩ vno ſenſu. hoc idẽ ſyrus. Et leno videbat in alio occupatũ. Syrũ timuit nenõ intellexiſſet q̃ eũ rogauerat & iõ eũ interrogat qdnã ſit illud quod rogauerit vt faciat piculũ. an teneat ſyrus memoria necne.

c pperdamicã q̃ porte est .i.agis d ego

video. lætus eſt dd amica. SAN. Quid te oro? SyRVS.

.i.q̃diu .i.ſiste verba deſine loqui

Pauliſper mane.

In hac ſcena. V. gratiarũ actõ eſt ex pſona & eius q pſtitit & eius cui pſtitũ eſt & ex ipſius pmii q̃ntitate. Nã o me quod gerĩ aut in rebus ẽ aut in pſonis aut in tributis eorũ. a Abs quiuis hoie. Bñ ſic cepit dicturus. O frattr frater. & q ſecũdũ regulã dixit qa diximus qbus ceterum a q̊ qs facit & nõ qbus: & incerta diſtinctio ẽ. vl q̃ bñficiũ opus eſt accipe huc vetus ẽ & illud cõ muniter. b Id demũ iuuat. Oñdit plus eẽ quod iuuat q̃ gaudiũ. c O frater frater. Bene bis numero ponit vir. & fratrẽ ne. d. f. vnũ relatũ eſt p appellationẽ alterũ ad laudẽ & ſubdiſtũguẽdum vt videat q̃ſiuiſſe quod vltra diceret & plus inuenire ſe potuiſſe q̃ frater d Quid ego nũc te. Additũ eſt de ſupfluo vt tu nũc e. a. ſ. l. Itẽ qd ego nũc te. qa laus genus cauſe ẽ quod nõ adhibeẽ niſi dubie rei. e Nunq̃ ita magnifice dicã. Deeſt q̃ vt ſit q̃ nunq̃ ita magnifice duplex ẽ cã omittẽde laudis. Si res aut nimiũ mala eſt: aut nimiũ bona. f Id virtus qn ſapet tua.

Bona piphraſis virtus tua potius q̃ tu.

g Itaq̃. Et ſubiũctũ eẽ pt correpta media ſilla ba & ppoſitiuũ pducta eadem ſillaba vt ſit itaq̃ frẽm. h Vnã hãc rẽ. Noue dixit: ſed ego puto frẽm nõ ſubdiſtinguendum: ſed legẽdũ cõtexte vſq; ad pricipẽ. Nã ſi diſtinxerĩ frẽm erit bis ſubaudiẽdu arbitror & ſup̃ & infra q̃ ſi frẽm inferioribus iũxeris & cũ admiratõe pnũciabit & ſubaudiet q̃ mihi. Hãc ſane elocutionẽ ſcire debemus p pſonã elaborãtem ſic dictã. Nã & nimiũ gaudet & ruſticus adoleſcẽs ẽ q laudare conat Eſchinũ q̃ſi titubãs & pene balbutiẽs. i Hominẽ neminẽ. Noue auribus nñis. ſed veterũ cõſuetudine locutus ẽ. Nã cũ neminẽ hoiem ſignificet qd opus fuit dicere hoiem neminẽ. ſed vt diximus. figura ẽ archaiſmos. k Cthesiphon. O mire accepit gaudiũ ſignificãs & hic vt puidẽs. O dicens. l O ſyre. Hic vt q nõ puiderit O dicit. Eſchinus vbi ẽ. Bñ ſtatim de illo cui agebat gras loq cœpit. m Sed ellũ. Ec ce illũ pnomẽ vel aduerbiũ demõſtrãtis aliq interrogatiue legũt. vt ſit ellũ dicis. n Te expectat domi. Vt ſit ellũ pnomen .i. illũ. Nã & illũ & ellũ & ollũ veteres dixerũt domi. aduerbiũ eſt in loco.

CHESIPHO adoleſcens. SyRVS ſeruus. ñ

.i.quolibet homine .i.placitũ q̃ [.i.cũ egef beni ficiũ alteri

a

Bs quiuis homine beneficium: cum opus eſt:

.i.gaudeat alicȝ ſed certe bñficiũ accipe

b

accipere gaudeas, verȝ eniuero id demũ iuuat:

.i.decet fratrẽ

c

ſi quem æquũ eſt benefacere: is benefacit. O frater frater

ppter .ſ.id qõ ſequitur .i.ſublimi z grauĩ

d e ſtilo

quid ego nunc te laudem. ſatis certe ſcio vnq̃ ita magnifi

aliquid .ſ.qõ magnifice dico .i.nõ excedat .i.ideo

f g h

ce quicq̃ dicam: id virtus quin ſupet tua, itaq̃ vnã hãc rẽ

.i.vltra ceteros .i.puto q̃ ſanũ frater eſſe

i

me habere præter alios præcipuam arbitror fratrem homi

.i.nullũ hoiem .i.optimaȝ virtutũ veputa .ſ.alicui q̃ mihi q̃ magĩ colat pietatẽ fraternã .i.q̃ ſit p̃nceps

nem neminem eſſe primarum artium magis principem.

vocãtis z incitãtis ad rñdendũ

k l

SyR. O cthesipho. CTHESI. O ſyre. Eſchinus vbi eſt:

.i.ecce illũ latentis

m n

Sy. ellum te expectat domi: CHESI. Hem. Sy. quid eſt.

.f.petis cū prius laṅguerē nō ha
o p q bita ea q̄s degebam r

CTHESIP. Quid ſit illius opera ſyre nunc viuo. feſti /
iocundū lepidū .i.cōtemnēda a ſe
s
uum caput. qui omnia ſibi poſtputarit eſſe prę meo cō /
cōtumelias impropria .ſde rapien
t v .i.malū nomē x da puella
modo. maledictum famam / meum amorem /& peccatū
.i.in ſe ipſe ſcripſit .i.nō prius erat facere aliq̄d .i.oſtū tanuꝫ
y 3 .i.vltra q̄s fecit a b
in ſe tranſtulit. Nihil pote ſupra. Sed quidnam fores cre /
.i.reſonuit
c
puit? Sy. Mane / mane ipſe exit foras.

o Quid ſit. Deeſt queris ſed eſt admirātis magis q̄ interrogantis. p Illius opa. Dicendo opa, corporeū laborē Eſchini oſtēdit, vt ania magnę cereri lætis opatus in herbis q Illius opa nunc viuo. O mirā amplificationē bñficii nō dixit illius opa vitā habeo: ſed quod ſatis amatorium illius opa nunc viuo inqt. r Feſtiuū caput. Huic cōtrarius ſenſus ē ridiculū caput. Alii putant feſtiuū caput nō Eſchinū intelligendū: ſed orōnis quā habet Cthesipho agens gratias fratri Ita in eunucho, quā venuſte quod dedit principium aduenienſ: quod ſi eſt nihil pōt ſupra hāc laudationē. nam ſupra facē erit accipiendū: ſed male. Nā caput Eſchini intelligo ipſum Eſchinū vt i toto ps ſit p ſyne dochen in qua figura & ps pro toto ponenda ē: quæ aut eminet ex toto, aut maioris precii eſt ad id, qđ agitur. Ceteꝝ q̄ ipm ſi ſeruatū bonis autoribus ſit. ſi exēpla ſynechdoches pœnitus cōſiderare ſtudes ſic inuenies. s Qui oīa: Admiratiue additū q̄ ſic pnunciandū puto parelconvſq; ad maledictū famā. t Maledictū. Aut mitionis: aut Demeę. v Famā populi. Nam ſi aliter accepis idem maledictū videbitur & mala fama. x Pre meo cōmodo. Id eſt mei cōmodi: vt in eunucho. Hic ego illū contēpſi prę me. i. mei cōpationis. x Meū amorē. i. peccatū. De rapienda meretrice & amanda. Maledictū & peccatū cū dixiſſet oīa. duo tm intulit maledictū & famā, vt oīa mercurio ſilis vocē q̄; colorēq̄;: & hoc vt ſit defectus q̄dā intelligendus ex affectu grās agentis. y In ſe tranſtulit pulchra Qua ereptura eſt ſoſtrata circa Eſchinū quē admodū errauit Demea. eo q̄ ab illo credit amari meretricē. Nihil pote ſupra. Eclipſis p admirationē ē. ſubaudiēdū eni eſt vel eſſe vel dici pote, p potis: vt mage p magꝫ a Quid nā fores crepuit. Crepuit. i. reſonuit. vñ decrepiti dicti ſunt clamoſi ſenes. b Fores ſingularis numeri nti caſus c Mane Gaudentis eſt hoc dictum nō opiri iubentis.

ESCHINVS SANNIO
CTHESIPHO SIRVS
.i.nefarꝰ leno verū q̄rite me
a
Bi eſt ille ſacrilegus? SAN. Men q̄rit? nū q̄d
.i.nō ē aliq̄d qđ ſum habitur? .ſ.cū ferre
b c
nam effert? occidi: nihil video. ESCHI. ehem
d
.i.ēpeſtiue .i.agitur .i.extra piculū
c f g torū negociū
oportūe. teipm querito. q̄d fit o cthesipho? i tuto ē oīs res

In hac ſcena. VI. Mire Eſchinus ſeruat aduerſus lenonē ſuppbiam q̄ oſtendit tanto alienior eſſe anio ab amoribus meretricis q̄nto audacior in lenonē. a Men q̄rit putat leno ſe q̄ri vt pecunias accipiat. pecunias vt erat auariſſimus. Men querit. Oportune & cū quadā geſticulatiōe. & ſub ſaltatōe ſpantis lenonis ad hoc ſe queri vt accipiat pnunciandū. b Nū q̄dnā effert. Sperat nūc leno ſe aliq̄d acceptur; ppter cōuicium vt alibi minas viginti tu illā emiſti: q̄ tibi res vertat male. Argēti tātū dabitur: & vide q̄n tū ferat leno p lucro iniuriā q̄ ſacrilegi noīe ſignificari nō ſolū nō dolet ſed etiā cupit. c Occidi Nō quia ſacrileg? dict? eſt ſed q̄a nihil accipit & ſil' geſtū cōſidera loq̄ntis ex verb. Occidi nihil video. Mire hoc verbo apparet i vultu lenōis & ipē mortuā: & extinctū gaudiū iā & apta eclipſis nec dicentis. Occidi nihil video neq; addidit proferri aut qd tale. d Hem. Interiectio repentine rei. e Oportune teipm q̄rito. Aſintheton deeſt veniſſe: nō eni ſequēti nectitur. f Quid fit cthesipho. Quid ſit blandū initiū eſt nō eni interrogat cū ipſe dicat in tuto ē oīs res. g In tuto oīs res. Qualiter amatori omne dixit negociū de amica. Et an oīs res & lenonis iurgiū: & ſuſpitio patris Demeę ſimul.

h Omitte vero. Abundat aut correptū est iāduū nō omittentis. i Ego vero illā her. omitto. Apparet nūc nō primū dici chesiphoni ab Eschino omitte tristitiā tuā. necnon primū responsum omitto. & ideo additū est hercule vero qa nunc demū data est plena securitas. k Qui quidem te. Accuendū te l O mi germane. mi meus ē sed vtio. dixit cāu. m Corā in os. Corā adipm pūnet q laudat & alios q audiunt. Te adipm q laudat. Nā corā laudat q nō tacet apud alios & hoc agit nō per epistolā sed ipe pns. n In os Quia apud ipm loqtur q collaudat. o Neid assentandi. Antiqua eclipsis deest em cā & vtrū ab ea cā an ab ipa in lite sic dr. Specta. si non rusticus adolescens est & purissime simplicitatis adeo vt etiam velle laudare frēm nimio pudore nō possit, hoc solo, quia pns est cū illū nimiū laudarit absentē. p Qui qd'hēam gratū. Varie nō em intulit quas grās agenti. q Age inepte Nō est iniuria. quia maior frater est & blāda dicturus. r Hoc mihi dolet. Dolet p doleo & dolet bis subaudiendū est habet suadendum est s Et pene rem in eū locū rediisse. Insinuatio bñficii expiculo difficultatis obtps. t Vt si oēs cuperēt. Nō si eget tantūmodo aduersantibus. v Stultitia ē istæc. Hoc scilicet fateri ei cui ipse pari nunq qcq celauerit. x Tā ob paruulā Ergo diminutiuū adiungit tā particula. deest pre. y Rem. i. meretricē. Et bñ hic Eschin⁹ q̄si q maiora exptus sit. i. vicīū virginis. z Pene ex patria. Deest fugere qa amatores Comiti cito cōminantur patriā se deserturos vt amicam sequāt Menā. mori illū voluisse fingit. therē fugere

a Vt dii istæc phibeant. b Peccaui. Approbauit expiculo magnitudine beneficii. c Quid ait tandē nobis. Additū est nobis em nō intelligendū est q ad te vel me. sed nobis. d Iam mitis est. Quia debachatus est supra leno iā asper ē dixit. e Ego ad forū ibo. Tūc em in foro de mense scriptura magis q̄ ex archa domo q̄ vel cista pecunia numerabitur. f Vt hunc absoluā. i. vt hunc sibi addito pcio dimittā Nā velut ligati sunt quibus debet aliqd. dicūtur etiā serui illi solui q cū debitores pcioꝝ fuerunt pecuniā reddunt debitā. Est ergo absoluā p a me soluā. aniocat in tristitia lenonis q illū cum barba lenonia & mesta vultu sequitur tanq reus. g Tu intro ad illā Ctesipho bona eclipsis significās leticia pocūde meretricis. h Syre insta. Iā syrus ñ vt adiuuet sed vt istāter adiuuet rogat i Eamus nāq hic, pperat &c̄. Hoc clamat Syrus vt bñficiū oñdat sane, vt & rursus lenonem de pfectione cōtereat. k Ne tā cito qui. Hoc a lenone incōstanter dr, vt q pturbatōe metuētis magnū dānū posset oñdi. Tā p tantū: aut pro tñ & deest dicas me, pperare aūt propero vt sit etiā aduerbiū hortantis nō cōsentiētis. l Quamuis etiā. Quāuis pro q̄tūuis. Etiā pticula vtrūq cōsentientis aduerbiū ē. an coniunctio qa significat & properare se. & nō i in tm q negligit qd sibi debet. m Maneo ocios⁹ hic. Hoc sepatim inferendū ē q̄si pinaciter asseuerantē lenonē instaturꝝ se & clamationē facere denotet. Maneo ocios⁹ hic dixit em, ppero vbi rursū consenserat in syri verba, pperasse dicentis. n Reddet ne time. Qd' despreuerat leno Syro oñdit seruo vt oē reddat, ppter illud qd' dixerat diuiduū face & phatum est cōpletiq qd' ait cupide accipiat faxo. Et hoc ipm cū trepida & vultuosa supplicatōe pnunciandū ē. o Tace mō ac seq re hac. Sic ait syrus q̄si nunc lenonē doceat q̄ritans nō pdendū, & totū cū supcilio pstantis magnū bñficiū dicit Syrus. p Sequor. Hoc verbo leno satis cōmitigatus oñdit. q Heus heus syre. Ex argumento est oñdere q̄tū timeat Ctesipho seuū patrē heus heus vox ē de longinq reuocātis. r Obsecro hercle &c. satis māsuete q̄si lenonē. aut nō possit rusticus. aut nō audet dicere. hominem dixit. s Istū impurissimū auarissimū & totū cū execratōne lenonis. t Quā primū absoluito te. Ne si magis irritatus siet velut clamet scilicet ut canis & pprie de lenone q̄ irritari dicit vt canē. Nā irritari, pprie canes dicūtur. Lucilius de Fra R. Irritata canis qd' hō q̄ plurima dicat. Lenonē aūt timet Ctesipho vt rusticus. vt sub patre duro. vt amator. v Aliq ad patrē. Hic, puehat nō dicit qd. sed nos intelligimus raptū puelle significari: vel, pprie secretū latens latici cōpatur intra vas clausum exñti cū effundit manat. Sic & alibi ex cōmitrēdis secretis loquēs. Plenus ingt rimaꝝ sum. hac atq illac pfluo. x Atq ego tuū ppetuo pe. Quasi & nunc periisse se senciat sed nō ppetuo.

sed quasi nimiā tristiciā

h i

omitte vero hāc tristiciā tuam. Cthesi. ego vero illā hercle

.f. facile certe q. d tra ppriū cui morē debeo gerere

l

omitto: qui qdem te habeā frēm. O mi eschine: o mi ger-

dolētis in ꝓspectu tuo z in pñtia tot auditoꝝ audlādi

m n o

mane, ah vereor coram in os te laudare amplius: ne assen-

būficiū a re impēsum tudices

p

tandi magisq̄ q habeam gratum facere existimes. Eschi.

hortātis vel deterrētis .i. cognouerim⁹ .i. mutuo

q

Age inepte, quasi nunc norimus nos inter nos o Cthesi/

.f. qđ sequtur fere

r s

pho. Sed hoc mihi dolet nos pene sero scisse: & pene rē in

.i. stultū ꝓcuisse .i. nō vel nequaq

t

eū locū redijsse: vt si oēs cuperent, nihil possent auxiliarier

fateri amorē meū .i. inconsiderato .f. celasse q in iuuenib⁹ est laudand⁹

v

Cthesi. Pudebat, Eschi. Ah stultitia est istæc: non pudor

ꝓpter .i. qui momēti fere .f. est re fugere

x y .i. puellā z

Tam ob paruulā rem pene ex patria. turpe dictu: Vt dij

.i. ꝓpitiū fugāq pric .i. nō recte feci celando

a .i. ꝓcurrant b c

istæc prohibeant. CTHESI. Peccaui, Eschi. Quid ait tā

.i. b. cuiꝰ dic qđ dicit .f. leno

d e

dem nobis Sannio? Sy. Iam mitis est. Eschi. Ego ad forū

vel satisfaciam .f. ingredere .f. puellā visendā

f g .i. in domū

ibo, vt hunc absoluam, tu intro ad illā Cthesipho. Sannio

.i. vrge, z sollicita' eschinū .i. ire festinat eā insulā

l

Syre insta. Sy. eamus, nāq hic, pperat in cyprū. SAN. Ne

.i. tarū .i. certe .i. sine occupatōe .i. restituē

l m o

tam cito qdem, cuis etiā maneo ocios⁹ hic, Sy: Reddet:

.i. nolī timere

o

ne time. SAN. At / Vt omne reddat. Sy. Omne reddet, ta

.i. tātūmō .i. ꝓ hunc, locū .f. re hac

p q

ce modo, ac seq re hac. SAN. Sequor. Cthesi. Heus heus

oñdent⁹ repētinā reuocatōe .i. ꝓ hercule

r

syre. Sy. Ehem quid est: Cthesi? Obsecro hercle hominē

ꝓ ꝓtēptū .i. sordidissimū .i. crudelissime .i. cōtentore tu z eschin⁹

s t ꝓ timore

istū impurissimū q̄ primum absoluito te, ne si magis irri-

.i. adpirā cōmot⁹ demētā .i. rapt⁹ puelle .i. an ꝓpetuū

v ꝓ aliquā viā .i. pfluat x

tatus siet, aliq ad patrē hoc pmanet, atq ego tunc ꝓpetuo

gdit⁹ fuerim .i.nō ꝓmanabit ad pfem .i.cū illa capias delectaroꝫ
f .i habeas bonū animū ꝫ a
perierim. Sy.Nō fiet.bono aīo.esto tu cū illa te intus ob=
.i.interea dū distributoribus in qbꝫ accūbētes cernitabāt vertusti relīq̄ ꝑter le=
hec agēret b ctulos ad ꝓmptū
lecta interim.& lectulos iube sterni nobis.& parari cetera
pacata lite ⁊ finito negocio de raptu pucle edulijs
c
ego iā transacta re/conuertam me domum cum obsonio
.s.vt .i.qz vel posiq̄ transigam⁹ hilari vultu
d
Ctesi.ita q̄so:qn̄ bn̄ successit.hilarē hūc sumamus diem.

y Non fiet bono animo esto. Vt illi liberalis timor est ita in syro seruilis confidentia.
z Tu cum illa. Moraliter illa dictū est vt dat ne illa hodie pamphilo.Et illa quidē mea erit.
a Te intus oblecta. Honeste explicabit turpe factum. b Et lectulos iube sterni. Seruus nihil tam comicū nisi inuitus adeo vt totū superbe ac magnifice loquat. c Conuertā me domū. Conuertam magnifice dictū verbum est eni magni volumis & agminis ingentis. Nam cōuerte se dicit quē pompa p̄cedit:vt impator ꝓprie cōuertit exercitū.& hoc spectat in moribus arrogātes setui sint cum letant. d Ita queso qn̄.h. h.s. Volunt quidā & hunc versum Syre psone adiungēdū.Sed Ctesiphonis verba ex subditis planū est.cū dixit hūc diē mi syre cupio:& vt cœpi ꝓpetuū i leticia degere.

TERTIVS ACTVS

SOSTRATA.mulier. CANTARA.nutrix.

s.cantara quō se res hēbit q̄tū ad
a b partū filie

Bsecro mea nutrix /quid nunc fiet.CAN. qd
salua ꝓtet .i.ꝓfido .i.nunc
inter c
fiet rogas? recte ædepol spero.SOSTRA.mō
pariendi in s.ipi filie
d
dolores mea tu occipiunt primulū.CAN.Iā nunc times:
.i.interfuerī ꝓtuñēt mulieri tu met .i.ꝓtū fecerī sꝫ dico vt certū est
e
quasi nunc̄ affueris.nūc̄ tute pepereris.SOS.Miseram
s.mecū fu⁹ nr̄ nō pñs ē
g h
me.neminē habeo.solæ sumus.Geta aūt hic nō adest.nec
.i.mulierē q̄ adesse seu ferre opam s.hēo aliq̄s .i.aduocet
ꝓtuncti
quē ad obstetricē mittā. nec q accersat eschinum. CAN.
iurāt cerre ſtarim interrūpit
i
pol is quidē iam hic aderit:nā nunc̄ ꝫ vnū intermittit diem

Hec scena. VII. Tragedie ordinem seruat. Nā tragedia in tria diuidit. Expectationē. Gestum. & Exitū.Hic quoq; expectatio est in Gete nuncio.Gestus in planctu.Sostrata exitus. Hinc demonstratur quid sit maternus affectus q̄ grata in dño seruoꝝ fides sit.Eundēq; laborem & dolorem esse ex falsis & veris malis.Nota persone aut suis verbis:aut alioꝝ insinuantur. Ex suis vt nunc persona sostrate.Ex alienis:vt Mitio Eschini psona ex Mitionis oratione ac Demeę.
a Mea. Pro blandimento ponitur.
b Quid nunc fiet. Imploratio est magis trepidantis q̄ ignoranna & interrogatio:nāq; illius nutrix & quippe anicula est:sed nō sapiētior nutrix est q̄ dña sua. Ipsum etiā quod dicit nutrix honorificū est.Vt Annā cara mihi nutrix hunc siste sororem. Sunt enī nomia ad aliquid quibus nos tamen velimus appellari.vt magister. medicus.orator. c Modo dolores mea tu occipiunt primulū. Euidenter hic modo tempis presentis aduerbiū est.Et rursum mea tu blandimētum est sine quo nō ꝓgreditur colloquiū fœmiarum & maxime trepidantiū. Primulū inicium & ipsa origo doloꝝ diminutiue demonstrata ē.Non enim primū,sed primulū dixit: d Iam nūc times &c. Duo ꝓposuit qbus expientes sciētesq; reꝝ sumus videre & pati.Virg.sic.Quinq; .i.m.n.e.tq p.m. e Nūc; tute pepis. Vide p̄pationē doloris nihil mali adhuc secretū ē.Et iā sic turbat Sostrata Tute ꝓ tu parelcon q̄si rescisca vt facit tute & tutemet & tute metipse. f Neminē habeo solę sumus. Cū hoc nomē singularitatis sit iure solę pluraliter dixit. Mulieb̄ter q̄riter & exturbatōe sna existimās.meus multa facit q̄ pauca sunt. g Geta aūt hic nō adest. Hic apparatio est vt oñdat absens q̄ supuēturus ē. h Nec quā obstetricē mittā: Deest habeo.sed q̄ in cōsuetudine ē sic loq; cū ad vtrūq; nobis nō alterutrum

deesse cõquerimur. i Nunq̃ vnũ intermittit diẽ Nunq̃ ꝑ nõ est ſp nõ ad omnes ꝑs retulit ſed omnes dies ſed q̃ ait. nã vnũ nunq̃ intermittit diem. k Solus meaꝝ miſeriaꝝ. Bona locutio. Miſerã me ꝑpriũ est mulierꝝ cũ loquũtur aut aliis blãdiri. vt anna cara mihi. n. h. f. ſ. Aut ſe cõmiſerari vt miſere hoc tũ vnũ exequere anna mihi Hec oĩa muliebria ſunt quibus ꝑ malis ingẽtibus quaſi in aceruũ rediguntẽ. Et enumerantur nullius momẽti q̃rere neminẽ habeo quid enim opus est. aut cur nũc q̃reris ſole ſumus uũq̃ pluraliter ſolet. Gera hic nõ adest veniet. Nec q̃ ad obſtetricẽ mittã nec q̃ ad Eſchi. hẽo ſubaudiſ & magis a trepidante q̃ a rõnabili dr. nam refellit hoc totũ nutrix. Cantara.

ꝑ oĩs dies .ſ. eſchin tulamitarũ medela

q̃n ſemper veniat. SOS. ſolus meaꝝ miſeriaꝝ est reme/

.i. ſine mõ ſilentue .i. opportunꝰ euẽire nõ

l E occaſione m

dium. CAN. Hæc nata melius fieri haud potuit. q̃ fa/

.i. cuenit dña ſoſtrata ſtupũ hec mecum iunxe vitiũ oblatũ eſchinũ ſpectat

n o

ctum est hera: q̃n vitiũ oblatũ est.: quod ad illũ attinet po/

.i. bonũ rã bñ morati nobilitate affectõe i rem filiã .i. tã diuite domo

p q r

tiſſimũ. talẽ tali genere/atq; animo natũ ex tanta familia.

ſcz virtus se hz .i. nihil ad vota ꝓter ſalutẽ opꝰ est incolumis

SOS. ita pol est vt dicis: ſaluus nobis deos q̃ſo/vt siet.

l Here nate. Sic improprie dicimus de his q̃ contra volũtatẽ noſtrã acciderũt: vt nũc vicĩũ virginis: ergo here nate ſic eius dedit haud malus est: & ſic maluit dicere q̃ nõ Eſchino culpã ſed potius caſui attributã vellet. Est aũt ordo nihil potuit melius here nate fieri q̃ q̃ est hera. aut qñqdem vicianda erat virgo ab eo viciarẽ q̃ erat expetendus ad mrimoniũ. ſenſus enim hic q̃dam malũ vim fieri virgini. ſed ex conditione eius q̃ viciata ſit, nihil potuit melius euenire q̃ q̃ contingit vt ab eo vicia retur cuius nos nõ peniteret. Intelligere aũt debemus & fieri & factũ eſſe euenit & cõtingit dicit. m Melius fieri haud potuit: Si fieri ꝑ uenire accepis erit conſecutio locutionis, ſi nõ, minus deerit q̃ntũ intelligo. n Quãdo vicĩũ oblatũ est. Oblatũ dicit q̃d offertur inuito. o Ad illũ attinet potiſſimũ. Hoc est quod melius fieri haud potuit. Potiſſimũ ſuplatiuũ est ab eo q̃ est potis ac potius: & q̃ modo exceptionẽ ſignificat: ꝑ Eſchino ſignificat. p Talem. Scilicet a corpe. a forma. a pulchritudine. q Tali genere atq; anio. Laus ante illũ talem ĩ illo & genus iã & ad viuos ꝓtinet. Familia ad defunctos. Alii genus ad nobilitatẽ ꝙ referũt. familiã ad copias. Vnde & paterfamilias vt ſit ex tanta familia ex tam diuite domo. Hec oĩs exultatio tragica est gaudioꝝ introductio ante funeſtiſſimũ nuuciũ. Tali genere. Id est ab his q̃ extrinſecus ſunt. i. ab honeſta te generis. r Ex anio. Id ẽ ſapĩa modeſtia. Hoc mõ igitur nihil ꝓtermiſit in laude.

In hac ſcena. VIII.

GETA ſeruus. SOSTRATA CANTARA.

vrq; pcĩm antpas ẽ .n. eclipſis .i. ꝑgregeue

.i. ira ſe hz o

Est locus ſcẽ in artẽ Comicũ ſeruũ currentẽ exprimit & nunciãtẽ mala maxiã. itaq; pars ſcene motoria est. ſignificãt aũt nunc tale negociũ est. nunc tale periculũ est. aut vero cõſignificationẽ tpis habet vt ſi diceret q̃n aut q̃ tpe.

Vnc iſtud est. q̃d ſi oĩa oĩs ſua conſilia cõferãt/

ꝙ malũ q̃ ẽ incũbit remediũ ſalutꝙ ſtudeãt laborẽt adiumẽt.

alteno animi b c

Atq; huic malo ſalutem quærant: auxiliꝙ nihil

.ſ. malum ſ. ſuo ſoſtrate .i. ex. hera mea q̃ nũr ꝓut prima est q̃ ope Eſchi.

d

afferant. q̃d mihi q̃ heræq; filiæq; herili est. Veh miſero

ego miſer ſũ ſ. male ſubito circũdant. circũue q̃ vel illõ q̃ neb eua violẽta

e nũt nos f di vl crũpe g

mihi tot res repente circũuallant. vnde emergi nõ põt. vis

a Oĩs oĩa. Cicero. Oĩs in hoc iudicio cõferant oĩa. b Malo ſalutẽ q̃rãt. Non remedium vt ægro ſed. parentis ſalutẽ & nõne dicit malo ſalutis ꝑ contra malũ. c Auxilii nihil afferant. Mire deꝓxio repetitũ ẽ. i. cõferãt & afferant hoc cõuenit ꝑtim ſtomacho minus verba curãtis ſic ſupra oĩs oĩa. d Q̃d mihi heræq; filiæq; Mira ſeruo fides quũ primum ſe ponat in herilimalo & poſt ſe matrẽ. In vltimo puellã. & ẽ aſyntheton ꝓ q̃ oĩa ſecũ. e Tot res repentine circũuallãt. ſ. ſe circa nos & ſtipant ſe inimicẽ. Nã circũuallamus nos & alios. tũ rara locutio est. Et circũuallant dixit velut inimica acies cõtra nos. Et iõ addidit vñ emergi nõ potest.

ꝓpia puelle.mal9 iudiciū defrio a defēsiōib9 tḡminia vtq; an tales sint hoīes
h9 tempis h i h9 duraciis
egestas /iniustícia /solitudo /infamia. hoccine sæculum: o
s.miror ror esse hoim nepharia ⁊ iopia eschinū inhonestū s.deco ifelicē
l impium
scelera: o genera sacrilega, o hoiem impuꝝ. SO. Me mise
ppere turbarū festinantē seruum
m
ram q̄d nam est q̄d sic video timidū /& ꝑperantē getam:
s.hoiez ipurū q; ꝓmissio fcā q̄ mutauit se ducturā cōpassio
n o
HE. Quē neq; fides /neq; iusiurandū neq; vlla misericor
.i.cohibuit reuocauit iminebat
p q
dia repressit. neq; reflexit. neq; q̄ partus instabat ꝑpe. q̄
impie violentā .i.stupꝝ inuite
r
miseræ indigne p vim vitium obtulerat. SO. Non intel
.i.q̄s res vt q̄ sba ꝓpinqui9 .i.adea;
ligo satis: quæ loquatur. CAN. Propius obsecro acceda /
mus dolenti .i.dico q̄si nō .i.sonę mēti.
e
mus sostrata. Ge. ah me miserum, vix sum compos animi
.i.adeo .s.vtor .i ai ꝑturbarōe .i.potius cupiam
v
ita ardeo iracundia. Nihil est quod malim, q̄ totam illam
a q̄ ducit originē occurrere .i.eiectam
f
familiam mihi dari obuiam. vt iram hanc in eos euomam
q̄diu mēti, meę iracūdia .i.noua sufficies ē
y 3
omnem: dum ægritudo est hæc recens, satis mihi id habeā
de illa familia .i.punia demee .i.senem .i.i ꝓmio
a b
supplicij: dum illos vlciscar modo. Seni animam primum
.i.suffocarē genuit illū sceleros9 .i.occide sed fuū .i.suaseꝝ
extinguerē ipi. q illud produxit scelus. tum aūt syrꝝ impul
vehemēti affect9 q.d.acerbis aspis dilaniarē .i in altū sublimatū p medium
c d corpis
sorem. vah quibus illū lacerarē modis sublimē mediū arri
.i.celerē ⁊ cū impetu p caput .i.ꝓmo q.d.ꝓcipitē ꝑsternerē .i.effusionē cerebri .i.et
cū darē e
perem: & capite primū in terram statuerē, vt cerebro dispꝫ
uerſ priꝫ spergat Eschino effoderē s.q̄b9 amor capt9 postea ꝑpetrarem
seu ꝑfundat f est puellę g
gat viā. adolescenti ipi eripem oculos. posthac precipitem
.i.de illa cū impetu agitarē .i.captim conrererem .i.deturbarē
familia h ꝑsternerē i l
darem. cæteros ruerē, agerē, raperem, tunderem. & proster
.i.desisto Sostratam .i.potius volo ꝓcipē facere ꝑperāter
nerem. Sed cesso heram hoc malo impartire ꝑpere. SOS.

f Vnde emergi nō potest. Cum impūssio est hoīs tiū sic dicit. vt Sallustius. Pressi vndiq; multitu/dine Cicero q semp ꝑmunt & nunq; mergunt. Et emergi noue. Nam emergo dicit nō emergor. sed ideo vsus, quia extra cōpositionē & mergo & mergor facit. g Vis. egestas solitudo &c. Hęc res sunt q̄ circūuallant. h Infamia. Ab his qui credunt p̄cio viciatā. Nam & in subditis sic habes q̄n consciā sum. neq; p̄cium. neq; rem vilam interfisse. i Hoccine seculū. Questu rus de homine seculū accusat prius vt a tpe mo res increpet. & econtrario secula in oībus rebus laudant. vt que fetā lęta tulerunt secula. k O scelera o genera &c. Moris est nimis dolentibus incusare alia ex aliis. Virg. Cum cōplexa sui mise rabile nati. Atq; deos atq; astra vocat crudelia mater. & quē nō incusaui demēs ho. q; d.

l O hoiem impuꝝ. Eschinū scilicet & hoc. Nā sp vltimū ponimus eū cui maxime irascimur. vt iii Andria post accusatū socerꝝ vitupatā & spon sam. Nam q̄d ego dicā de patre. Et in phormio ne. ita ne tandē vxorē duxit. f.s. & post multa faci nus audax. m Quidnam est q; sic video timi dum. O geta monitor. vnde illa vix tandē inquit. Video timidū &c. Timidū. i. ꝑturbatū non em timet, sed dolet. Plautus in bachidibus. Nā ex mari timido. n Quō neq; fides neq; iusiurā dum. Exagerāt crimen admissum. Geta Sostra te exclamationē nō audiuit. ideo pgit in sermōe suo. & iō sic iunge cum illo quod dixerat. O ho minē impuꝝ. o Neq; vlla. Scām parelcon. Nam abundat illū vt nūc dextra ingeminās ictū nuncille sinistra. p Neq; reflexit. Nefa et & sic hoc dictū est. vt Virg. nunc fletu ingemuit. n.n.l.f.o, d.a.e. &c. scilicet nō potuit reprimi ne fa ceret saltem vt in peccando esset mitior debuit cō moueri sed melius quod supra. q Neq; q̄d ꝓtus instabat ꝑpe. Nō enī addidit mariti, sed pa tris scelus. r Non intelligo. Ad hoc Sostra ta ignorans inducit. vt malo nūcio repente feriat & quia optuit priorē loqui p̄sens loquit: Que au tem nō est ꝓdenda tam suauis

dolentis ad irascen tem. Idcirco nō audit geta conseruus. ne ob illa lo qui desinat nec videt ab eo sostrata. s vix sū compos anī. Aut vix tandē. aut vix nō vt carcer vix carcere dignus. t Compos anī. Id est cō petētis anī vel sani anī, cui cōtrariū est inpos anī Saluū. Neq; anio neq; satis cōpetere cū de amen te septimo loqueret. Alii compotē anī compositū animi intelligunt. Cōpos anī Eius cōtrarium est impos anī vel nō sane mentis vel impotē tis anī. vel qui suo anio nō potit. vt sint iracūdi q̄ vehemēti appetitui nequeunt moderari.

v Quā totam illā familiā. Hic nūc tam culpa familie q̄ scelus Eschini oñditur ꝑpter quē oēs cruciandi sunt. x Irā hanc. Hāc interdū p q̄litate interdū p q̄ntitate ac cipimus. interdū p vtroq;. vt tuaq; hanc aniam effundere. Et hunc ego te Euriale aspicio. Sed nūc p vtroq; hic dixit. vt Salu sti. Descripto celuberi ait. Hanc igit redarguit tarq;nus. y Egritudo est hec recens. Nā paulatim lapsu tpis eferuescit ita q̄ cū recens esset erat vehemētissima. z Satis id mihi habeā supplicii. Moraliter loquit. nā fere cū quisq; sibi irascit. videt fortis tanq; plus q̄ audet. a Dū illos vlciscar mō. Verꝝ est hanc esse vindictā q̄ ex recentis vicii flagitiis ꝑperat. Sic Virg. Teturne. s.c.n.q;. b Seni animā q; primū extinguerē. Bene extinguerē qa ignis est. Igneus est olim vigor: & celestis origo & primū addidit q̄d ordinē significat, tunc eni adiicit cū multa subiicienda mōstrant. vt cui fracta prius crura brachiaq;. Vicium in Eschinū totū, pmouens oñdit rem p aliena supplicia maxime p Syrū impulsorē cause pœne. c Vah qbus illū lacerarē modis. Hic uolūtas imodica ostēditur pœnā, p meritis poscentis. Et nota cū Syrū dixerit addidisse nutus de supcilio d Illū sublimē. Ista pœna. e Statuerē vt cerebro dispgat viā. Et cerebrū & via dispgi potest. Posset eni dici diffundat viā & faciat foueā in via pcussiōe capitis q̄ fossa fit dispgendo terrā huc atq; illuc. Ideo videt ambiguū. vt apud Virg. Ensem q;. c.f.l parq;. m. Aliter em dr spgite humū foliis. Aliter sparserat & latices simulatos fontis auerni. f Adol.i.e. oc. ipi amo risindices adiutoresq; flagitii. g Post hac &c. Grauior pœna cecitatis nō puidere q̄ cadas. h Ceteros ruerē. Ruerē acti uā vim habet. Salu. in sccō ictu eoꝝ q; i flumie ruebāt necabant. Ruere em ē toto corpe vti ad ipellēdū q̄d faciūt qipi p̄cipites alios, ꝑsternūt. Inde sues ruere dicunt. Vir. Ipe ruit, dēteq; fabellicus e.s. & Horatius. Hāc rabiosa fingit canis ac lutulēta ruit sus. i Agerē. Proseq̄rer pmouerē. Vir. Cursu parātis ta. g. & agit vētos. i. nimia celeritate, pseq;tur vt pene occupat prævenitq;. k Tunderē & ꝑsternerē. Vide q̄ fortis sibi videat qui dolet & irascitur.

l Ego sum sostrata. Hec ío inducit & verisimile sit sup nó visam Sostratã qñ etiã vix nũc agnoscitur ab irato. m Te ipsam expecto. Incerta distinctio vtrũ te expecto oppido optune sic dicendũ. An expectare sit ipatienter cupere: & sine pscriptione tpis spare iuxta certũ ips Vñ apparet ad te expecto: qa p se nimiũ est nó eẽ iungẽdũ opido. n Quid festinas mi geta. Probus assignat hoc sostratæ. Asper non vult ad oĩa seruũ rñdere sed nutricem putat hoc loqui. Et quid festinas pturbatus & cõmotus dixit prsus acta cõmota: fesso anhelãti ob pturbationẽ & cõtensum cursum o Animũ recipe. Quod in lenone gestu oñdi mime potuit id ex verbis sostratæ oñdit in geta. Nam ío dicit animũ recipe. qa ille p anhelitu crebriora verba cõtinuare nó possit. p Perimus actũ est. Iã bona verba a gunt & sunt verba despationis. Nã actũ est dicit in ea re de q̃ iã lata sit sntia. q Eloq̃re obsecro. Bñ eloq̃re: nã conãtur tm qd nec explicat. nec itelligit. cui vicio cõtraria virt ẽ eloquẽtia. iã plus hic gestu q̃ dictu agit q vt sup diximus. & lassus est q dicta nũciat. & integrat dolor nũcii. qui apud illã loquit ad quã maxime calamitas ptinet qđ dolore vox plerũq; subtrahit atq; singultus. & sil dat signũ pditarũ rerũ. r Iã anhelans geta & singultus emittẽs sic dicit. Nihil aliud addẽs sed ipedit singultibus crebris. s Amare occepit aliã. Peius ẽ amare occepit quẽ amat. Nã in eo q dicit occepit argumẽta mali metuẽda significat. vt in principiis q̃ actũ respicimus nó statim munitionẽ inspectãt. & occipit magnũ facinus dixit. Veh misere mihi. Interponit mulieris affectus nouo nuncio.

v Neq; id occulte. Vt quã celeret factũ tãq; satis facturus vxori videret sed palã. x Alenone ipsius eripuit palã. Sic nũciat vt vltima peiora sint. & his argumẽtis vult pbare q inmodice amauit Eschinus: q plus q̃ vt ginẽ. i. idipsum qđ pudor nec hortat nec cõsulit amat. Quis aũt magis potuit ipudens esse q q post honestũ amorẽ ab lenone emat. hoc etenim signat meretricẽ. ergo ñ honestũ. sed ab lenõ nó p aliũ sed ipsus nec emit aũt abduxit. sed ob impatiẽtiã valde amantis eripuit. y Scis ne hoc certo. Magis mal nó statũ credit. Hoc ergo ex dolore dicit q stupet audiẽs. nó qa habet fidẽ. z Hisce ocu. Asseuerantis Ponit eni maioris asseuerationis grã. a Ah ah me miserã qd iã credas. Mira affectio: Nã lacrime nó sinũt finire sensum. b Quid iã credas aut cui credas. Fides aut psone quasitate seruat si grauis psona ẽ cui credat. aut ipsi rei q̃litate. si ea res credit in q̃ fallere cui credit aut nó põt. aut nó debet. Hic ergo mire in vtroq; iã fidẽ dixit nullã eẽ. & in psona & in re. qđ Virg. trãstulit breuisq; dixit. Nusq; tuta fides. hoc est nec in re nec in persona. & ipe in Heauton. Proh iuppiter vbi nã est fides. c Nostrũ Eschinũ: nram vitã. Oĩa qa fletus ipedit verba. deest autẽ hoc sciisse, vel quid tale. d Site erãt. Site. i. posite. Nã situm ẽ quicqđ in loco suo positũ nó euertit. e Qui se in gremio posituꝝ pueꝝ. Pueꝝ dixit. Si puer nascereture. non quia marem nasci diuinabat. ad votum ergo cupiẽtis retulit pueꝝ nó qa necesse esset marẽ nasci. & hec oĩa magno stupore dicũt ad exaggerandũ pfidiã illius cui credit. et doloreẽ eoꝝ q̃ crediderũt. f Hera lacrimas mitte. Ac potius ad hãc rẽ qd opus ẽ. Hinc Vir. Nó lachrimis. h. t. e. s. sentit aũt nó lacrimis agẽdũ vbi cõsilio opus ẽ. g Porro pspice. Porro em ordis & tpis aduerbiũ ẽ nó cõiũctio. h Au mi &c. Hoc ex psona nutricis legendũ ẽ illa em dissimulandũ rẽ putat. i Tua fama &c. s. si tibi eꝝ crimini erit viciatã eẽ filiã. Illi etiã oberit. & vtꝝ vitã salutẽ dicit. k Gnate vita. i. salus filiæ tuę q̃ iã pturit & ita si hoc resciuerit eẽ publicatũ dolore pcussa poterit extremũ claudere diẽ. l Fateat. Viciasse filiã & cõplexio dipleuros Oratoria i qđ senseris tollis cõgeriq; qđ ex altera pte hoc ẽ cõtinere. m Quapropter &c. Cõgrua & p psona & p mulieꝝ hoc dictum ẽ. camq; in malis constantem esse demonstratur.

sq; cũ reuocantq; .i. quũcũq; sis. pmitte

Reuocemus, geta hem. GE. Quisq; es, sine me. SO. ego
s. sostrata q̃ cognita

sum sostrata. GE. vbi ea est? teipam q̃rito. te expecto. op i
valde apte in occursum cur vl pter

do opportune te obstuliisti mihi obuiã hera. SO. quid est
.i. timeo dolor mihi inest cur respirãdi
spiritum

q̃d trepidas? Ge. hei mihi. SO. q̃d festinas mi geta? animũ
resume .i. omitto .i. sibi vule pditi sum?

recipe. GE. prsus. SO. q̃d istuc prsus ergo ẽ. GE. perim?
bono mone pter qó turbar eloq̃r

actũ ẽ. SO. eloq̃re. obsecro: q̃d siet. Ge. iã. SO. q̃d iã geta?
s. vt postea sedẽ fed alienat?
alienus est Eschin?

GE. eschinus. SO: q̃d is ergo? Ge. alienus est ab nostra fa
dolenq; pdita sũ s. ẽ alien? in puellã

milia. So. hem perij quare? GE. amare occepit aliã. SOS.
.i. ego sũ maledicta z infelix .i. nõ celat turpi viro ipse

veh misere mihi. GE. neq; id occulte fert. ab lenone ipsius
abstulit manifeste verum p me s. scio

eripuit palã. So. scis ne hoc certe? Ge. Certe. hisce ocul ego
interiecto fletuq; ẽ ifelicẽ nũc .i. cui fauõt hõ
adhereas

met vidi sostrata. So. ah ah me miserã. q̃d iã credas? aut cui
s. est ne verum .i. nostrã vitę futurã spem eschino .i. expectatiões
ita familiarẽ exñtes

credas? nostrũ eschinũ? nostram vitã oĩm? in q̃ nostrę spes
facultates posite eschin? filia nra

opesq; sitæ oẽs erãt. q̃ sine hac iurabat se vnũ nunq; victu
Eschi. sup genua matre matrũ cui? pr? imminet

rũ diẽ. q̃ se in suo gremio posituꝝ pueꝝ dicebat patrẽ ita
rogaturꝝ obnixe q filiã nrã? o dña

obsecraturꝝ. vt liceret hanc sibi vxorẽ ducere. GE. Hera la
.i. noli flere amplius necessariũ ireliquũ

chrymas mitte. ac potius q̃d ad hanc rẽ opus est. porro pro
pfule .i. ferum? eq; aio vtꝝ alicui idignat? me?

spice. patiamur ne / an narremus cuipiã? CAN. Au au mi
.i. cõpos mẽtis vtꝝ diuulgandũ facto Eschi. .i. i aliq; loco

homo sanus ne es? an p ferendũ hoc tibi videt eẽ vnq;? Ge.
certe .i. nõ ẽ meus scio nũc ipse is Eschi. alienatũ
vt vsq; pferat

mihi q̃dẽ nõ placet. Iã primũ q̃dẽ illũ alieno aio ab nobis
.i. ipe effece? prodit stupratoꝝ puellę publicarem? .i. negabit

eẽ / res ipa indicat. nunc si hæc palã p feremus: ille inficias
nõ dubito .i. tuũ nomẽ sal? filię tuę piculum .i. deinde
i l

ibit. sat scio. tua fama & gnatæ vita in dubiũ veniet. tum si
.i. asserue. vt dicũt pficeat q̃ ita nõ possꝝ viuere cũ eo filiã Esch. nuptui q̃ obsem
struxisse filiã i q̃ amore alteri? teneat m

maxime fateat. cũ amet aliã. nõ ẽ vtile hãc illi dare. quapro-

.i.q̃cũq̃ mõ celari possit volẽt
n o
pter quoquo pacto celato est opus. So. ah minime gentiũ
.i.nõ tacebo diuulgabo volẽt s.hera diligenter
p q̃sidera.
nõ faciã. GE. q̃d ais? So. ꝓferã. Ge. hem mea sostrata. vide
q̃d facias q istatu q.d. pt̃ accidere nõ p̃t q̃ nã accidit
loco posita .i. in
quã rẽ agas. So. Peiore loco res nõ p̃t eẽ. q̃ ĩ q̃ nũc sita ẽ. pri
ꝓmis sine dote deinde ĩsup ꝛginitas ꝓdita est tũq̃ ꝛgo cũ cõ
r s nõ sit t
mũ ĩdotata ẽ. tũ p̃terea q̃ scd'a ei dos erat periit. p virgie da
locari .i. restat v .i. negabit meo iudicio
ri nuptũ nõ p̃t. hoc reliquũ ẽ si ĩficias ibit. testis mecum est
anulũ ẽich. deinde q̃m vl' q: .i. sũ mihi ip̃i testis
anulus quẽ ip̃e amiserat. postremo q̃n ego cõscia mihi sũ.
.i. me nõ psensisse s. õ stupro filię lõge .i. nõ s. psciã mihi sũ aliquã interuentisse
vllo pacto x
a me culpã eẽ hãc. ꝓcul. neq̃ p̃ciũ / neq̃ rẽ vllã interfecisse.
filiã male rẽdentẽ apũd iudices agã cur s. dicas appinq̃ tibi
y 3 q
Illã aut me indignam geta expiar. GE. q̃d istuc? accedo vt
ꝑmonẽ aprio ẽ loq̃s Bera .i. cito .i. discede b filie mee
melius dicas. So. tu. q̃ntũ potes; abi atq̃ hegioni cognato
rorũ facerũ .i. recitato p ordinẽ hegio .i. marito meo amic⁹ vel
c d
huius rẽ oẽm enarrato ordĩe. nã is nostro simulo fuit sum
familiarĩ amauit valde ꝑtim ꝓterea fauet nob
e
mus & nos coluit maxĩe. Ge. nã herde alius nemo respicit
accelera cara nutrix vade mulierẽ ꝓturientẽ voca
f g h
nos. SO. propera. tu mea cantara curre obstetricem accerse
.i. cũ adesse cepit pr⁹ .i. rarder nos
vt cum opus sit. ne in mora nobis siet.

n Tacito est opus. Tacito.i.celare.vñ Salusti. Priusq̃ incipias cõsulto & vbi cõsuleris mature facto opus est. o Mimegentiũ. Gentiũ ponitur cũ mime nõ necessitate significatõis sed ornatus gr̃a & sonoritatis. vt etiã dicimus nusq̃ gentiũ. terraꝝ. locoꝝ. p Nõ faciã. Hoc dixit pro nõ tacebo. q̃si tacere aliquã actionẽ habeat. Sed moralis significatio ẽ & cõis oibus sicut aduocatũ dicimus male fecisse cũ tacuerit. q Peiore in loco res eẽ nõ p̃t. Satis acute pœta inter Getã & Sostratã sñias ex ꝓturbatõe. facit q̃si in quo nũc ista esset causa nihil timẽdũ. r Primũ indotata est. Id est rõ subiecta est, qm̃ indotatam paupem mõ dicit. s Tum p̃terea q̃ scda dos ei erat &c. Videlicet dari ꝓ virgine nuptũ. i. incerta distinctio est. eẽm erat bis subaudiẽdũ. dari aũt nuptũ distinguendũ est. vt ꝓ virgine. i. virgo. q̃a viciata ẽ. neq̃ ꝓ virgine q̃a res diffamata est.

t Dare nuptũ. Dicimus filiã admittere specta tũ dare venũ ędes. q̃ verba q̃uis motũ nõ significent eũdi de loco ad locũ tñ iungũt primo supio Nã vt dicũt in se latẽte motũ obtinẽt. p̃terea id dicendi genus ab autoribus est vsurpatũ.

v Si inficias ibit testis ẽ mecũ anulus. Locatio hec sic capiẽda ẽ hoc est anulus ꝓ me testis. Vel sic anulus mecũ testes sumus sed melius q̃d supra.

x Neq̃ rem vllã. Hoc ẽ interuũciũ pactũ. domũ aut ꝓmissum & bñ totũ execratiue dixit. vt alii facinore abhorreãt. y Aut me indignam Id ẽ male rẽtem moribus meis & degenerãtẽ & ꝓpter indignã vt me habeat mr̃em. Vel indignã põt referri ad culpam dicẽdo. aut expiar. i. ꝓbabo apud iudices agẽdo illã culpã esse indignã me. i. nõ dignã q̃ imputeẽ mihi. qa dixit iã illã culpã eẽ ꝓcul a se ita q̃ nõ dicatur lena filie. z Quid istuc. Verbũ est egre consentienti. q.d. resistãt. a Accedo vt melius dicas. Id est vt cõsentiã veluti melius potẽs sis dicere. b Atq̃ Hegioni. Apud Menandrũ Sostratę frater inducit. c Nostro simulo. Simulus nomẽ pr̃is puelle diminutũ a simo vel symone. Et nota nomẽ ipalliata fabula latine diminutiuũ in simulo. d Fuit summus. An ad cognatũ. an ad amicũ refert. an absolute ponit vt in eunucho. Plurima salute sũmũ suũ imptit gnato. e Et nos coluit maxime. Et misera bilius coluit dictũ est q̃ si diceret colit Virg. Per caput h.i.p.q.a.s. Colere eẽm maioribus & minoribus cõuenit. vt post habita coluisse sano. f Nos. Monasillabũ finit vultuosam exprimẽs ꝓnũciationẽ. g Tu mea Cantara. Tristis ac serie femine blandimẽtũ est mea potius q̃ ꝓnomẽ possessiuũ. Deest eni cura vel q̃d tale. q̃ addito, ꝓnomẽ staret mea. h Curre Mire dictum est ancillę curre. i Ne in mora nobis siet. Locutio qualis supra.

Figura ad sequentes duas scęnas. r iij

In scena.IX.

Ostendit q; seuerí hoies: ac recti & honesti tenaces vel ridicu
i sunt vel odio q̃quo acceſſerint
Magno ãt affectu & q̃si clamã
tis addidit filiũ q̃si cãm redderet
cur dixerat.diſperii vna fuiſſe in
raptõe cũ eſchino .Oeconomia
in q̃ oñdit q̃ntũ cõmouebit De
mea ipa re cõperta. cum expua
rei ſuſpitõe tm̃ ſe afficiat.
a In raptõe. Raptio ad pſonã
referẽ.rapina ad rẽ.rapt⁹ ad ſtu
prũ ſi,ppríe volumus loqui.
b Id miſero reſtat. Bñ reſtat tã
q̃ iã ſũmũ malũ ſit Eſchinũ eſſe
corruptũ. c Si illũ põt. Nõ
dubitat velle.& iõ dicit poteſt.
d Qui alicuius rei. Recte enĩ
hoc ſupra dixit nõ fratrẽ rei da
re opam ruri eẽ parcũ ac ſobriũ
e Etiã eũ ad n.a. Quaſi inui
tũ dixit nõ vocare ſed abducere
f vbi ego illũ q̃rã c.a. Nõ iſſe
ſed abductũ eẽ. q̃ſi adhuc culpa
nõ ſit illius. g In ganeũ. Ga
neũ veteres meretricũ tabernã di
xerũt. h Perſuaſit. Suadem⁹
facilia.pſuademus difficilia. &
ſuadere facientis.& pſuadere pfi
cientis. Suadere in actu.pſuade
re in effectu. i Ille ĩpurus.
Impurus,pimprobo ponit apd
Therentiũ.& hic q̃q; excuſat avo
lũtas ẽ Cteſiphonis.cui a maio
re fratre & ĩprobo ingeſta ſit p;
ſuaſiõe neqtia. k Sed eccũ ſy
rũ ire video. Ire & abire & ve
nire ſignificat. l Hic de grege
illo eſt. Ordo vel bonor; vel
malor; grex dicit & grauiũ vt
eq̃ſter ordo ſenatorius ordo.

In scena.X.

Syrus Cteſiphonem apud De
meã cõmẽdat.& Eſchinũ ſil'ac
Mitionẽ q illi ſuppediteſt ſũptus
p;bro pſeq̃t:& tãq; nõ videſ De
meã hec loq̃. Et Demea ea au
diẽs verba tacite ſua intermiſcet
Hoc recte qa dixerat Mitiõi qc
qd ẽ volo ſcire atq; hoiem cõue
nire ſi apud for; eſt. a Enar
ramus. Pro enarrauim⁹.vt oĩs
hõ fumat neptunia troia.
b Ordine. Bñ qa ſimpl'r fate
tur.Fallax aũt & captioſa narra
tio eſt qd timemus fateri.
c Nihil qcq; vidi lę. Quartũ
parcon. d Hois ſtulticiã.
Scilicet quia lętatur ignorãs vbi
Eſchinus ſit. e Collaudauit filiũ. Plus additũ eſt nõ enĩ ſolũ nõ accuſauit ſed & collaudauit. f Diſtũpor. Mire his
enĩ verbis cõmouet.collaudauit.& egit grãs & vide auxeſim ſtomachi reſeruatã. g Argentũ enumerauit. Cõtra illud
eſt.Cur tu his verbis ſumptũ ſuggeris. h Id diſtributũ. In diuerſa tributũ.i. diſptitũ p pulmẽtaria. i Huic mãdes.
Ironia eſt maioris ſtomachi.qa ille dixit ex ſnĩa diſtributũ.vt indicat Demea mõ diſtributũ dilapidatũ ſic alibi Columen fa
milie bone cuſtos ſalue. k Hem Demea.Hem interiectio ẽ cõmoti.& q̃ſi pculſi re ſubita & noua. l Quid agatur.
Blandiẽtis eſt nõ interrogãtis. m Neq̃o mirari ſatis.Mira ſunt & illa q̃ vehemẽter praua ſunt. n Rationẽ. Dixit ma
lã.cũ nõ ſit rõ in bona,ſed ſic loq̃t ppl's. o Eſt hercle inepta.Hoc ad ſenẽ. p Ne dicã dolo.Ne mẽtiar.i. ex cõtrario dice
re videar ſed vt ſedulo dicã. q Abſurda. Ineptũ eſt ſtultũ tm̃. Abſurdũ qd & ſtultũ ẽ & in ipa ſtulticia diuerſum.
r Congrũ iſtũ maximũ. Diaſtole qa erãt alii nõ maximi. s Iſtũ. Quod ait dicticon eſt. Videt enĩ oñdere digito quẽ di-

Demea

varijs,modis pdit' ſum & fortunat⁹ .ſ.meã a abducõe

Isperii.cteſiphonẽ audiui filiũ vna affuiſſe in raptione cum
vt & alter filius eo: .i.reliquũ ẽ eſchin⁹ q̃ ẽ alicui⁹ pfeſſiõis ſeu artis
rũpat laſciuia b c d uſui e
eſchino.id miſero reſtat mihi mali:ſi illũ põt q̃ alicui rei ẽ:etiã eũ ad neq̃
.i.inuitũ reducere cteſiphonẽ .i.inuitũ reductũ inaliquẽ locũ
f in q̃ loco g .i.luponar h
tiã abducere. Vbi ego illũ q̃rã:credo abductũ in ganeũ aliq̃.pſuaſit ille
impiebus .i.nõ dubito .i.eccę hic eũ ventre exinde ſciam antique cteſipho p certo
i k ſeruum
impur⁹:ſat ſcio. Sed eccũ ſyr; ire video.hinc ſcibo iã vbi ſiet. atq; herde
ſyrus .i.de iſta ſodalitate .ſ.ſyrus .i.percipit inſtanter q̃rere .ſ.vbi ſit eſchin⁹
l cteſiphonẽ roztor
hic de grege illo eſt.ſi me ſenſerit eũ q̃ritare,nũq; dicet carnifex, nõ oſtẽ
.ſ.ſcire vbi ſit eſchinus
dam id me velle. SyRVS Demea
rorũ negociũ & facẽ eſchini qualiter .i.exiſteres non
pauloañ a b c
Mnẽ rem mõ ſeni:q̃ pacto haberet:enarram⁹ ordine. nihil vi
aliquid lętorẽ ſine irafcentis q.d.plurimũ miror .i.ſit' cũ lętitia ſua laudauit
d e eſchinum
di quicq; lętius. DE.proh iuppiter hoĩs ſtulticiã:Sy.collaudauit filium
vt ira res fieret quẽadmodũ narrabat et vilanior .ſ.quo erat opus
f g .ſ.micto
mihi:q id dediſſem cõſiliũ:egit grãs. DE.diſtũpor.Sy. argẽtũ adnume
ſtarum .i.vltro hoc .i.dimidiã grẽ libręs certe
h .ſ.dimidiũ mine
rauit illico.dedit pterea in ſumptũ dimidiũ minæ.id diſtributũ ſane eſt
.i.ex arbitrario ſcu arbitrio noſtro .i.cõmittas cura ac,ſtudio cuſtoditũ interterito cõmori
doleris i k
ex ſnĩa.DE.hem.huic mãdes.ſi q̃d recte curatũ velis.Sy.Hem demea/
.i.non .ſ.peris nõ poſſũ .i.cũ admiratõe herere
l m n
haud aſpexe rã te. q̃d agit.DE.Quid agat:veſtrã neq̃o mirari ſatis rati;
.ſ.rõnã .i.ſtultra,temeraria fraude .i.ſibi repugnãs .ſ.ab iſto congro
o p q
onẽ.Sy.eſt hercle inepta:ne dicã dolo:& abſurda. Piſces cæteros purga
piſce de tali genere q; nõ ſunt tali; nõ maximi .i.viuere aliq̃diu quo tpe .i.cũ vel poſtq̃
r s t
dromo.congrũ iſtũ maximũ in aq̃ ſinito ludere pauliſp.vbi egovenero,
purgabit .ſ.añ ceteros purgari vtũ .i.vicis flagitõe digna .ſ.flagitia
v fieri x
exoſſabit.prius nolo.DE.hæccine flagitia:Sy.mihi q̃dem nõ placet. &
vocifero .i.obſonia'ſalſita nomẽ ſerui .i.effice molliſicent recte
y z 3
clamo ſæpe.ſalſamẽta hæc ſtephanio fac vt macerent pulchre .DE. Dij
.ſ.imploro .i.an ne ſi,ſciens ledit filiũ .i.ad laudẽ futuꝝ eẽ .ſ.ſubmiſi ran;
a qz decipit b do ſumpt⁹
noſtrã fidem vtrũ ſtudio ne id ſibi habet:an laudi putat fore ſi pdiderit
.i.ego miſer ſum tãq; maledict⁹ q̃ſi q̃ndã criſtẽ atq; funeſtũ .i.egenus
c ego inuiſus .i.q̃ die & q̃ tpe
gnatũ:veh miſero mihi.videre videor iã diẽ illũ:quum hinc egẽs,pfugi
aliquẽ locũ .ſ.qõ ſequit .i.pñs .i.ſolũ ꝓſiderare
.i.ad militandũ d
et aliq̃ militatũ.Sy.O Demea iſtuc ẽ ſape.nõ q̃d añ pedes mõ eſt videre
.i.puidere & alonge aſpicere nũc .i.apud .i.cantatrę
e f
ſed etiã illa q̃ futura ſunt,pſpicere.DE.q̃d iſtæc iã penes nos pſaltria eſt
.ſ.pſaltria tanq; forcer vtor .ſ.cũ eſſe ea domi habitur;
g h i pſaltriã l ſ.agitat⁹
Sy.Eſt hæc iã int⁹:DE.Eho/an domi ẽ habitur⁹.Sy.credo:vt ẽ demẽtia

Eſchinus ſit. e Collaudauit filiũ. Plus additũ eſt nõ enĩ ſolũ nõ accuſauit ſed & collaudauit. f Diſtũpor. Mire his
enĩ verbis cõmouet.collaudauit.& egit grãs & vide auxeſim ſtomachi reſeruatã. g Argentũ enumerauit. Cõtra illud
eſt.Cur tu his verbis ſumptũ ſuggeris. h Id diſtributũ. In diuerſa tributũ.i. diſptitũ p pulmẽtaria. i Huic mãdes.
Ironia eſt maioris ſtomachi.qa ille dixit ex ſnĩa diſtributũ.vt indicat Demea mõ diſtributũ dilapidatũ ſic alibi Columen fa
milie bone cuſtos ſalue. k Hem Demea.Hem interiectio ẽ cõmoti.& q̃ſi pculſi re ſubita & noua. l Quid agatur.
Blandiẽtis eſt nõ interrogãtis. m Neq̃o mirari ſatis.Mira ſunt & illa q̃ vehemẽter praua ſunt. n Rationẽ. Dixit ma
lã.cũ nõ ſit rõ in bona,ſed ſic loq̃t ppl's. o Eſt hercle inepta.Hoc ad ſenẽ. p Ne dicã dolo.Ne mẽtiar.i. ex cõtrario dice
re videar ſed vt ſedulo dicã. q Abſurda. Ineptũ eſt ſtultũ tm̃. Abſurdũ qd & ſtultũ ẽ & in ipa ſtulticia diuerſum.
r Congrũ iſtũ maximũ. Diaſtole qa erãt alii nõ maximi. s Iſtũ. Quod ait dicticon eſt. Videt enĩ oñdere digito quẽ di-

vtrũ decet stulta incõsiderata ipius ad ignoscendũ
l .i.indulgẽtia ad ꝑmittẽdũ
DE.hæccine fieri flagitia? Sy.inepta lenitas prîs: & facilitas praua. DE.
ꝓpter fratrẽ ꝯ adeo male ꝓfuliẽ tibi ⁊ filio .i.inter te ⁊ fratrẽ .i.pñs ea
m verecundor ⁊ doleo n
fratris me qdẽ piget: pudetq;. Sy. Nímiũ inter vos demęa: ac nõ ꝙa ades
ĩmo valde; nimiũ .i. quãtule oscunq;
.i.lata differẽtia est o p
pñs dico hoc: ꝑ nímiũ interest. tu quãtus quãt? nihil nisi sapĩa es. ille futi
.i.inutile ⁊ vanũ eschinũ .s.quę fecit .i.tollerare debuissem
q r .i.sinere ac ꝑti debuisses s
lis sõniũ. sineres vero illũ tu tuũ facere hæc? DE. sinerẽ illũ? an nõ sex to
.i.sensissem eschin? .s.istoꝝ flagitioꝝ .i. diligentẽ obseruationẽ filij
t .i.quã maxime scio
tis mẽsibus pri? olfecissem: ꝙ ille ꝙcq; cepit? Sy. Vigilantiã tuã tu mihi
.i.res ita se habeat .i.opto .i.suã rem .s.eą res
v x y
narras. DE. sic siet mõ vt nũc est ꝙso. Sy. Vt ꝙsq; suũ vult eẽ: ita ẽ. DE.
eschinũ ctesiphonẽ .i.expellã .i.ex hoc loco .i.ãlõgo ꝛge
z a vtr̃ petis an videram b c
qd? eũ vidistin hodie? Sy. Tuũ ne filiũ? DE. abigã hinc rus. Sy. iãdudũ
in agro .i.opari vtr̃ saris filiũ egoipse
.s.eũ filiũ d
alíqd ruri agere arbitror. DE. satin scis ibi eẽ? Sy. oh. quẽ egomet ꝓduxi
.i.res se hꝫ .i.assentiendo irretiret .s.ꝓduxi eũ valde
e
DE. optime ẽ. metui: ne hæreret huic. Sy. atq; iratũ admodũ. DE. qd au
.i.aggressus est eschinũ .s.vel venale .i.dicas ne serio
g .i.obiurgatõe lite incepatõe ꝓpter hanc meretriculã
tẽ? Sy. Ador? ẽ iurgio frẽm apud fore de psaltria istac. DE. ain vero? Sy.
.i.nihil celauit .i.recẽsẽdat ob eschino vt daret psaltrie .i.interdicit
i h ctesipho
Vah nihil reticuit. Nã vt numerabat forte argẽtũ: interuenit hõ de ĩpro
.i exinspiraro ꝑter spem vtrũ decet cõmittere
l m n
uiso. cœpit clamare. o eschine hæccine flagitia facere te? hæc te admittere
.i.inhoneſta. nĕ cognatõi letantis .i.lachrymas emuto .s.clamare frater cepit
o .i.cẽ ẽ mihi gaudiũ p
indigna genere nostro. DE. Oh oh. lachrymo ꝑ gaudio. Sy. non tu hoc
amittis .s.ꝓdis .i.manear incolumis ꝑdecessoꝝ pentũ
q r .i.credo
argẽtũ ꝓdis; sed vitã tuã. DE. Saluus sit. spero est si ꝓis maioꝝ suoꝝ. Sy.
admiratis documẽtoꝝ talũ ctesidho ꝙmatores sapie ⁊ bonitatis bonos mores
s t acĕreret
hui. DE. Syre ꝑceptoꝝ istoꝝ ille plen? ẽ. Sy. Phõs domi hũit vñ disceret
sine dolo .i.assuetũ officio tandem .i.diligẽter ꝓsiderare
v x
DE. fit sedulo. nihil ꝑtermitto, cõsuefacio. denicq; inspicere tãq; ĩ specu
.i.viuendi modos .i.altioꝝ moribus .s.bonũ laudabile
volo eũ adu ertere .s.dicendo
lũ vitas hoĩm iubeo: atq; ex alijs sumere exẽplũ sibi, hoc facito. Sy. recte
ꝓfecto .i.cauero .i.assuefacis .i.ad laudẽ efficiẽtis .i.ista est vtilitas
y 3
sane. De. hoc fugito. Sy. callide. De. hoc laudi ẽ. Sy. istæc res ẽ. De. hocvi
.i.vertitĕ in vitupriũ certe sed .i.nõ habeo fũ cultarẽ .s.ea q̃ incipis dicere
rectissime sęz dicis b
cio dat. Sy. ꝓbissime. De. porro ãt. Sy. ñ herde ociũ ẽ nĕ mihi auscultãdi

cat. t In aq̃ finito lu.p. Sic oñ dit bñ obsonasse q viuos attulit pisces. Nã nõ ludit piscis nisi viuus. v Nolo prius. Supbe & ꝓ autoritate ñ dixit optet sed volo subaudit enĩ purgari eum x Mihi qdẽ nõ placet. Plus hoc ad senẽ & vide ꝙ totũ sup̃ be & cõfidẽter dixerit ob amici cĩã oĩm dñoꝝ excepto vno Demea quẽ tñ de illis cõtemnit. y Salsamẽta. Quia aut falsi pi sces aut laridũ. z Macerẽ tur. Macerare interdũ etiã signi cat debilitare. a Vtrũ studio ne. Aut ordo. vtr̃ ne. aut ẽ parel conterciũ. Aut vero ꝓ eclipsim accipit. q̃si dicat vtr̃ est aut vtr̃ versum ẽ. b Si p.diderit gnatum. Et magno affectu nõ dixit Eschinũ. & mire ñ addit cuius natum. c Veh misero mihi. Hoc est qd sup̃ dixit egre est alie nus nõ sum. d Quod ante pedes ẽ mõ videre. Hoc sumpsit pœta de illo i syr̃, ꝓmulgato an cillę dicto, qd añ pedes ẽ nõ vi det cœli scrutatẽ plagas. e Sed etiã illa q̃ futura sunt. Magis ri dicula est assentatio. si qs maxĩe laudet̃ qbus maxime caret. f Quid istec iã penes v.p.e. Dicẽdo istæc oñdit iamdudũ se hac indignari. g Est hec iã intus. Vt illũ cõfidens eatus. h Eho: Interiectio deplhẽdẽtis & attẽtionẽ mouens. i An domi e. h. Proprie. qa hoi vxor dicit̃, & haberi mulier quĩ coit. k Credo vt est de. Sic in eunu cho eũ se intẽdit esse vt ẽ demẽ tia & ntũs casus eẽ ꝑt & abla tiuus. l Inepta lenitas ꝑis & facilitas pua. Lenitas ad per mittẽdũ. Facilitas ad ignoscen dũ. m Fratris mei qdẽ me piget pu. Pudet in his q̃ turpiter facit. Piget in his q̃ cũ dãno & malo. n Nimiũ inter n.d. Nũc enĩ reddit̃ ũ est qd sup̃ dice bat̃. o Quãtus q̃ntus. Et q̃n tus cũq; sicut q̃t̃ q̃t̃ cunq;. q̃s q̃s q̃cũq;. p Nihil nisi sapia es.

Ridicule prius addit: tum ni hil q̃ ꝙ laud. s noĩe. q Il le somniũ. Nec tu sapiẽs, sed sapi entia, nec ille somniculosus. sed somniũ hipbole. r Sinere vero illũ tuũ. Ab argumẽto fabule repetit. s Sex mẽsibus totis. Quasi longi sint. i. integri: vt ne vnũ qdẽ diẽ minus a sex mẽsibus sciat ꝙ cœpturus sit filius nimis comicia & moralis assentatio. t Prius olfecissem q̃ ille ꝙ ꝙcq; cœpit. Multũ dixit & añ sex mẽses & olfecissem: sed prius q̃ cœpit nõ olfecit & totũ ridicule. x Sic sciet mõ vt nũc est Nõ dicit̃ sed respicit ad argumẽtũ & videbis hec optãtẽ Demeã x Vt nũc est. Dicit̃ nũc se hrẽ qñ mihi nõ ẽ fides, nec; mihi est assensum. y Vt ꝙsq; suũ vult esse ita est. Heę snie sp. sunt hypbolice & ꝓ ꝓsonis ridicule. z Quid eũ vidi stin hodie. Initiũ interrogatõis future de ꝑsona sic in Heaut. a Tuũ ne filiũ. Hoc dare tuũ ne Eschinũ. Moris est vtq cogi tat qd rñdeat interrogatõe remoret̃. b Abigam hinc rus. Vt pecudẽ dixit abigã, non vt hoiem mittã. abigã hoc lenius. Et abigã dixit vñ abactores dicti sunt. c Iãdudũ aliqd ru. Hoc clare aliqd ruri agere arbitror hoc plus ẽ q̃ illic esse.
d Quẽ egomet ꝓduxi. Pro mutata ꝑpositõe. nõ deduxi sed ꝓduxi dixit. i. porro duxi. e Metui ne hęreret huic. Et hæc trãslatio vt subleuet Ctesiphonẽ. ita Eschino inuidiosa est. nã heret nõ aio nec volũtate. sed visco decipiẽtis aucupis.
f Quid aũt. Quid q̃re. aut ob quã cãm. g Adortus ẽ iurgio. Aggredimur de longinq̃. Adorimur ex insidiis & ꝓximo.
h Dẽ psaltria istac. Hic mire senẽ imitatus ẽ. & memoriter qa ille dixerat. Quid ista etiã psaltria apud nos i Nihil reticu it. Mir̃ cũ minorẽ fratrẽ nõ pepcisse maiori, nec tacuisse qcqd erat opus. k Interuenit hõ de imp. Interuenire ẽ medio ne gocio q̃si ex insidiis supuenire. & opprimere in ipo actu ꝙ q̃ rẽ relatã vellẽt. & vide q̃ oratorie narrat gestionẽ rei. r iiij

.f.vt volebã .i.inueni ꝓparaui .i.ꝯhãt corruptõis aliq̃d .i.puisio ẽ mihi q̃ f.qõ pisces .irñ
c corrũpãt

Pisces ex snĩa nactus sum, hi mihi ne corrũpant cautio ẽ, nã id noꝭ tam
delictũ f.noꝭ o f.illa f.bonis dñis paulo gñ d tñ q̃ mccũ futũr tuꝑa
flagitiũ ẽ, q̃ illa demea nõ facere voꝭ q̃ mõ dixti: & qd' q̃o, cõseruis ad
q.alis plũ .i.animio sale ꝓditũ ex.cõ .i.mũdũ ⁊ mũde patũ f.obsontium
e f nõ satis
eũdẽ istũc ꝓcipio modũ hoc salsũ ẽ, hoc adustũ ẽ, hoc lautũ ẽ parꝫ, ill d're-
f.latũ scõo sue memores pare diligẽter vocco f.ca f.monere .i.fm meã sciaꝫ randem sicut
cte, iterꝫ sic memẽtote, sedulo moneo. q̃ possũ, ꝓ mea sapia. Postrẽo tã q̃
in vasa coq̃naria h admonco i .i.facere
i speculũ i patinas o demea inspicere iubeo. & moneo, qd' facto opus si-
absurda lz .i.ego facio l ꝓcipio sed m facias vnusq̃sq̃ sic̃ f.aliqs eo mõ
et, Inepta hæc ee: nos q̃ facimus, sentio. verꝫ qd facias, vt hõ ẽ, & morẽ ge
.i.nõne aliq̃d aliud o bonã tollerabilẽ .i.ad agros ex vbe discedis .i.bñ putas
ras, nũ qd vis? DE. mẽtẽ voꝭ meliorẽ dari. Sy. tu rus hĩc abis? DE. recte.
.i.in vbe recte moneas obsequẽ obedit recte
Sy. nã qd tu hic agas, vbi si qd bñ ꝓcipias, nẽo obtpat? DE. ego vero hic
qz Thesi. ꝓpter quã rẽ ad opãndũ i agrũ .i.cure habeo solũ ac Eschi. mea interest
s t papuũ .i.spectat
abeo. qñ is, q̃ obrẽ huc venerã, rus abijt, illũ curo vnũ, ille ad me attinet.
qz f.me curare hz Dico o ꝛ f.hõ vrꝫ
qñ ita vult frater, de istoc ipe viderit, sed q̃s illic ẽ, ꝓcul quẽ video? ẽ ne he-
.i.de mbu nostra visũ acutũ habeo exultãt .i.ab incũre crato
gio tribul' noster. si satis cerno, is hercle ẽ, vah, hõ amicus noꝭ iam inde a
ꝛ valde .i.talis .i.magn⁹ defec⁹ q̃ antiq̃ pollebãt
puero, dij boni, ne illiusmodi ĩa magna noꝭ ciuiũ pœnuria ẽ, hõ antiq̃
.i.honestate .i.virtute .z.i.nõ nouit aliq̃d acciderit hoĩe f.rei .i.q̃tũ q.d.mltũ. a qñ
virtute ac fide. haud scio mali q̃d ortũ ex hoc sit publicæ, q̃ gaudeo. vbi
adhuc q̃lis ipe est paucos reliq̃s lerãt b expectabo
etiã huius generis reliquias restare video, vah viuere etiã nũc libet, oppe
Negotiem .i.salute ipartiã cũ colloquiũ familiare cũ eo habeã,
riar hominem hic vt salutem, & colloquar.

c Nã id noꝭ &c. Nõ dixit pec catũ irridẽs: senẽ sed flagitiũ. & qd ẽ flagitiũ corrũpi pisces aut talia. d Qd' q̃o. Qd' possum sed sic maluit dicere vt alluderẽt se de sua arte fecisse: syr⁹. & hac re oñdere nihil ab illo dici serio. Itẽ q̃o a coq̃ndo sumpsit sic & i fra moneo q̃ possũ, ꝓ mea sapia Et Cice. dictũ referti eũ q̃ coqui filius secũ cãs agebat. tuq̃q̃ ade ras huic cause nã apd' veteres q̃ qs nõ ꝓ clrãm sed ꝓ q scribebat̃ e Ad eũdẽ, &c. Argumẽtatio ad deridẽdũ demeã oim q̃ serio ille supra dixerat. f Hoc sal-sũ &c. Cõtexte & cõiũcte dicũ tur qa nõ vicissim syro assenta tur senex. g Pro mea sapia. sapia dixit qa ꝓ cõdimẽtũ gu-stu ac sapore tpant coq̃. h Inspicere iubeo &c. Et hic speculũ nõ ad imaginẽ vultus. sed ad cõtuitũ cõtraposite ei re-tulit. i Et moneo. His dictis oibus egregie seruus illudit De meã. k Quenos fecimus Nõ coci. Sed mitio eschinus fa-milia. An nos ꝓ dño posuit. an nos ꝓ ego & melius. l Sen-cio. Cũ dilatõe & vultuose dicẽ dũ. m Verꝫ qd facias. Pro qd faciat vnusq̃sq̃. s. n Vt hõ ẽ &c. Vtꝫ aptũ ꝓuerbiũ sit seruis an amicis vt ẽ obsequiũ aĩcos veritas odiũ parit. & hec snĩa mõ velut q̃rela dẽmissa vo ce proferẽda ẽ. Itẽ q̃lis hõ ẽ tl'r illi mos gerẽdus ẽ qd' q̃dẽ ꝓuer biũ nõ ẽ seq̃ndũ. nã regula ami citie est vt nec aĩcos rogem⁹ res turpes. nec faciamus rogari. o Mẽtẽ n.m.d. Vis rñdit agre sti feritate. nõ rñdẽdũ erat recte aut valeas sed hic nevel abiens blãdus eẽt. ꝓ salutatõibus ipsis amaras suppõit. & mẽte etiam hũc eũdẽ insalutatũ relinq̃re q̃ aduẽiẽs pauloante nec salutaue-rat nec resalutauerat fratrem. p Meliorẽ. Pro bono ac tolle-rabili posuit nõ em̃ bonã credit vt meliorẽ optet. Vir. Dij melio ra piis e.m.e.p.v. q Tu rus hĩc abis. Vult syrus nosse an eat nã qd agis addidit hortãdo vt q̃ primũ abeat. r Tu rus hic abis. Qui cõsuetudis mẽor ẽ ai aduertit has interrogatõnes nõ inq̃rẽdi cã põi sed admoniti onis loco ẽ apud eos q̃s velim⁹ abscedere sic ig̃r interrogat vt hor tet: & sic ꝓnũciat vt & fiat et ap probet̃ qd' facit. s Qñ is. Noua locutio. t Illũ curo vnũ. Sic & alibi. In eo me oblecto. Solũ i. caꝛ mihi. Hic illũ curo vnũ. vnũ cũ exceptõne & tũ sic logi. vt appeat illũ nõ posse sibi ipare obliuionẽ eschini. nã iccirco addidit. v Qñ ita &c. Amare coepit & iõ tenet. Nã ãbo amare ꝓ comodũ reposcere illũ quẽ dedisti. x Quis ille &c. Inuecta cã ẽ cur nõ abeat demea ꝓpter reliquã fabule ptẽ & sil' addit̃ alicd' q̃ idignet. bñ aũt dubitat & familiã ciuẽ & multũ absens cõspectu ciuiũ y Ne illi⁹ &c. illiusmõi ciusmo di ẽ hegio q̃lis ẽ magna œconomia. senex laudat̃ vt postulationẽ eius statim adsit fides. z Haud scio &c. Vtꝫ hoc optã dũ ẽ ne moriat. an ẽ testimoniũ vitę hois nũq̃ obfuturi reipublice. a Vbi etiã &c. Reliqas ꝓ relictis paucis dixit. iõ resta re etiã dictũ est. b Viuere etiã &c. Ex hac delectatõe oñdit̃ demea & quã peccãtibus sic amarus ac seuus. Et quã facile ac cusatõi huius tãq̃ graui testionio crediturus sit demea & q̃tũ dolitur⁹ sup eschinũ q̃ displiceat talibus viris

HEGIO GETA

DEMEA PAMPHILA

In hac scena.XI. Fidem a mici cir/ ca diffinitam maturitatē senilis orationis: & ac/ cusationis eius quem ledere nolit ipse accusator continet. a Facinus indignum geta quid narras. Non ergo apud spectatores iterum dicē da que dicta sunt illud tamen admirandum eiuſ modi Hegionis verba induci qualia esse debu/ erant tm plaudati viri eiusdem Hegionis & De/ mee. b Quid uarras. Mirantis est nō inter rogantis. c Tam illiberale facinus. Id ē nō odisse cui succenseas laudare homines factum re prehendere. d O Eschine pol haud patemū. Mira maturitas in qua nescias vtrum magis in/ iuriam illatam orbe virginis. an Eschinum pec/ casse plus dolet. seruatur enim in Hegioue q vir bonus sit & amicus: e Haud paternum istuc dedisti. Deest facinus & tu perfecisti sed sic dici tur in re magna. vt dabitille ruina s arboribus. f Videlicet. Confirmatiuū est videre licet. Ilicet ire licet. scilicet. scire licet. g De psaltria hac au diuit. Sic errat Demea vt intelligat quantū debe at irasci in his que inoppinata audiet. h Is ni hili pēdit. Is abundat vt in Heauton. Perii is mi/ hi vbi adbibit plus paulo sua que narrat facino ra. Aut is pro ipe subiectiuū pronomē minus q/ finitum. i Vtinam hic prope adesset. Quasi nunc crediderit sibi dicenti in ore est omni popu lo. k Que illos equum est. Subaudiē ad su/ periora per silepsim intellectum. l Haud sic auferent. Sicut accipimus. vel an factum suū au ferent. sic aut si correxerint culpam nō silentiū ta/ cituros ipsos vel ipsum quod factum est. q nisi nō significat. dicticon est. Haud sic auferent. Ci/ uilis & matura cōminatio & est sic dictum de/ monstratio gestum continens leuissime ac praue imo magne significationis. m In te spes om/ nis Hegio. Vt narratio nō fuit necessaria. ita pre ces interponende sunt. n Tu es patronus. Pa tronus tempale nomen est defensoris. aut certe ap pellatio est per quā ostēditur q illi vultus & ob/ sequium debeatur. Est enim nomen ad aliquid. Et est nomen ab honesto. o Tu parens. Pa tens veri amoris nomen est. & a iusto & equali loco cōtinet iterpretationē & vide q/ vigilanter poeta quō cū suppliciter matronā de absente He/ gione loquentem induceret. Coluit nos dixit. quā preterea seruus etiam supplex ad p̄sentem loqui/ tur. tu es patronus inquit.

p Ille tibi moriens nos cōmendauit senex. Ser uus magnum veritatis iudicium addidit dicen/ do moriens. Nemo enim moriens non vera lo/ quitur & ingētia. vnde in iure vltima iudicia cer/ tiora sunt. sic & alibi. Mihi in manum dat, mors continuo ipsam occupat.

q Si deseris nos perimus: Proprie quasi parrono. Nam socius deficit parens prodit. patronus deserit. Sic Salust. Post dese/ ctionem sociorum & relatum. & vnius ob iram prodimur. & prodidisti & te & illam miseram & gnatum qui quidem in terfuit. Plau. Qui liberos habent eos deserunt. Hinc & milites qui defensores patrie deberent esse desertores esse dicuutur. Hec omnia magnam vim habent. si per singulas partes orationis considerentur ad cōmouendum precibus Hegionē. Item p hoc q hoc dicit. si deseris nos tu perimus. Huic rei maxime respondet. oratorieq illum maxime commouit. Vt en ego victa situ vt pulsus ego alii perimus responsum putant

r Neq faciam neq mesatis pie posse arbitror. Honesta locutio qua significat quicquid fecerit pro pietatis debito illi meri to parum esse. sensus autem hic est. neq faciam quod nefas est vt vos deseram. nec hoc ipsum quod facio satis pium est, p tan ta necessitudine. Et bene addidit satis vt & sapiens non tamen satis.

s Satis pie. Nam pii debemus esse in parentes in sanguine nobis iunctos. aut necessitate. precipui autem pii debemus es se in deum. t Saluere Hegionem plurimum iubeo. Ita preuidit Demea non preuisus est. quia non oportuit illum audire que loqueretur Hegio. & ex illius verbis indignationem moueri.

v Iubeo. Volo significat. ab eo q sequitur id quod prętedit. Non iubemus enim nisi quod volucrimus & Homericū.

x Maior filius tuus Eschinus quem fratri adoptādū. Artificiosa postulatio in qua statim Demea diceret nihil ad se hanc querelam pertinere, quippe qui Ctesiphonem curare debeat. infertur causa cur non dissimilet pater: quia filius qui ma

ior est quia Eschinus si qnid est in eo noīe charitatis qa fratri adoptiuus. qa bon⁹ & liberalis: & cōtra hec qbus laudatus est fecit. y Sed neq; boni Quasi id quod est velit quod esse debet. z Neq; liberalis functus ē officiū viri. Querendū inter bonū & liberalē qd intersit. Au bonus est q nō nocet liberalis q etiā pdest. An bonus qui peccat in facto. Liberalis q nec in verbo. Sed hec differētie nō sp obseruanť. Nā vt Cicero & Valerius inquiūt. bonus innumerabilibus officiis cōtinet. cuiusmodi aut rarū aut nullū pariter hoiem inuenias. a Quidni. Plus in se habet q̄ nouerā. Nā. qsi corripit dubitantē. dicēdo qdni: vt subaudiat nouerā. hoc est cur nō. quia fuit mihi amicissimus. b Filiā eius virginē vitiauit. Quātū valet iniuria vel dignitas psonarū q nō cōtentus facinore psonā credit pponendā. c Hem. Interiectio est irati vehemēter: quippe q̄ aliud vitiū audiebat pter crimina q̄ sciebat. d An quicq̄ est etiā amplius. Amplius quātitatis Nā iō nōdū etiā audis. qd est grauissimū. e Persuasit nox. amor. vinū. adole. Pla. in Ba. Quid hoc illecebrosius fieri pt. nox. mulier. vinū hoibus. qd hoc illecebrosius homī adolescētulo & hec oia ab impulsiōis pte dicunť. nō a rō cinatione. iō & psuasit dixit. Nā instans psuasio ipulsio dicit. vt ipe alibi. Dū in dubio ē animus paulo momēto huc vel illuc impellit. f Vinum. Plus dixit q̄ si vinolentia diceret: vt tu nihil nisi sapientia es. Ille somniū. pximū huic. Et sile est in Etyra. cū virgine vna adolescēs vt cubuerit plus potis se abstinere vt potuerit. nō verisile dicis neq; vere. Virg. Bachus & ad culpā causas dedit. & Valerius. Proximus a libero patre ad incōcussam venerē gradus ē. g Humanū. Nihil tādem ea sumptū cōsuetudine est qd nō humanū. Et hoc dicere solemus vbi peccatū qdem nō negamus sed tollerabile esse dicim⁹. Itē psuasit nox. amor. vinū &c. Hec inferunť vt multa videantē. h Vbi scit factū. Id est intelligit & sentit quod supra future peccauerit & q̄ impulsione peccat. nō peccat ratiocinatōe. hic loc⁹ illi ei occurrit: cur ergo tacuisti. k Ad matrē virgis venit ipsus vltro lachrymās. Mire ad matrē venit vltro lachrymās: ne qd leniter aut mollius mulier tulisse. aut ppe pactionē iniisse videret. l Orans obsecrans: Orare est placidos petere Obsecrare iratos rogare. m Ignotū est tacitū est: creditū est. asyntethon vt solet p syntonomiam sic loqtur vt imus venimus videmus. Ignotū est atīt qd vltro venerat & lachrymans. At tantum est q̄ orabat. & obsecrabat. Accrevit est. q̄ fidem dabat. & iurabat. & honestius impersonaliter q̄ ignouimus & tacuimus. n Virgo ex eo cōpressa grauida facta est. Hec addidit ex viliori vsu inhonesta pacientia virginis qua ad conceptū libido q̄uenerit. o Mensis decimus est. Preterea qa & hoc potuit dici. Ille quidē vitiauit virginē sed quid ex alio concepit postea que iam grauida facta est. Iccirco. & a vicio virginis tempus ostendit vt cū facto rō cōueniret. p Ille bonus vir &c. Cōclusio accusatōnis. Et bonus vir ironia quidē est indignantis in loco addita est verbis ardentibus. Et ē ab eo posita qui indignet virū bonū esse debuisse. q non sit vt supra. neq; boni. neq; liberalis. est functus officio Et sil' cōsidera q̄ noie eschinū vocet virū appellās. s. q vult eius cetera cē pmissa. & q illū iā pridē videri maritū velit. q Nobis ex abundanti ad indignationē relatū ē. r Si dijs placet. Bene interpositū ad inuidiā. s Psaltriā nobis pauit. Sic em dicimus & ē cōsuetudis puulgate. t Illā deserat. Cui cōtrariū. dum viuat obstrictus est. & deserat virginē. v Pro certon tu istæc dicis. Hoc iō nō dicit qa fidē nō habeant narrāti. sed qa mira sunt scelera. x Mater virginis in medio ē. Quasi retineri nō potuit nec cohiberi q̄n rem prohibet. Preterea cū argumētorū genera duo sunt nō sic in rebus manifestis. hoc ergo sublatis supcilijs dicendū est in medio. Nā lenius erat si diceret pīsto ē y In medio est. Qd nō est absconsum vt in corona hoīm sedentiū q stant in medio circi multum ē in luce & in pmptu. Inde ventū est vt q̄ dicimus pdire in mediū tollere aliquē de medio posterius significat remouere aliquē de hac luce interficiēdo eū z Virgo. Que in eschinū reū testis & crimen est & iō addit Res ipa. i. pondus vtei ex actis ad periendū mensibus.

a Preterea vt ca. ē. Hoc est q̄tū serui hīre pōt capacitatē bonitatis & artis. vel q̄tū se cōditio seruor̄ pmittit. vel sedm q̄ serui pōt ac solēt eē. bonifideles ac solertes. An captus q̄tū capit animus seruulus. tantū nō malū neq; iners geta. an captus quē admodū sæpius aucupiū in seruis hīdis bonū euenit vt in captu piscium vel auium vel ferarū plurimū fortūa dñat. Et hoc ideo qa serui euenire bonū nō rōe aut natura sed casu ē. vt pute in re rarissima vt sicut capt⁹ ē seruor̄ ita euētus ē in seruis suis affranius in simulāte vt vis seruor̄ captus ē. facillime domo atq; nra familia. puēdit. ego captus: dicit Donatus: fortē intelligo. b Neq; malus &c. Ad hæc intelligamus aliter dici nō inertē socratē. aliter nō inertē seruū. aliter nō malū scipionē. aliter nō malū sernū eē. Oratorie tū hic futurū testē & indicē laudat sed ne improbe id facere videat pcius id facit. Non em dixit bonus & soleis. sed q̄ in seruo sufficit nō malus neq; iners. & pferēdi gete. Hæc maxima cā ē. ne qd pmittere videat in seruo paupis atrocius fiat & f. l' vt hæc nō cōtristet getā quē prius laudat dicturus hunc abduce &c. c Alit illas solus. Duas hic res docet. Et vñ hæc viuāt qd' testimonū pudicitie ē. & grauē testē posse esse getam.

d. nō
y
3'
dedisti: neq; boni / neq; liberalis functus officium est viri
f. q̄d ru dis.] .i. cognoscebas
DE. Quid est: HE. amicum nostrum neras simulum at /
i. multū nr̄i sil'z .i. q̄d nam a b Eschin⁹ stup: uit
q̄ æqualem: DE. Quid ni: HE. filiam eius virginē vitiā /
b nēdū audierat .i. auscultet .i. nō adhuc f. id vitiū
t
uit. DE. Hem. HE. Mane, nondum audisti demea. quod
.i. enormissimū v vltra .i. aliq̄d & vltra id q̄ tam maius
o rerigisti
est grauissimum. DE. An quicq̄ est etiam amplius: HE.
certe .i. mai⁹ f. q̄ fec i ægie amore īdulsus .i. rollerādū
certe
Verum amplius. hoc quidem ferendum aliquo modo est
.i. impulit rpis opportunitas vinolēta .i. iuuenil' ergo .i. ab hūana fragilitate
e .i. ardor & furor amor̄ f ictatū g
persuasit nox / amor / vinum / adolescentia. humanum ē:
.i. q̄n itelligit .i. se peccasse fortrā nō cōpulsus sponte sua
h l
Vbi scit factum ad matrem virginis venit ipsus vltro la /
flens p sacra rogās q̄ pl⁹ē .i. fetē pmittēs f. puellaz
l
chrymans orans / obsecrans. fidem dans / iurans se illā du-
.i. se eā captuz in vxorē .i. ignoscebat .i. nihil ē reuelatū .i. pfisū est ei
m
cturum domum. ignotum est. tacitum est. creditum ē vir-
.i. cōpssione ex quo ppsit eā pōice
n o p
go ex eo cōpressu grauida facta. est mēsis decimus est. ille
Eschin⁹ ad nrm voloē puellā illā p q̄s iurat ū est acqsiuit .i. cū qua
& dedec⁹ q r v
bonus vir nobis psaltriam. si dijs placet. parauit. qui cum
virā agat filiam .i. deserā reddat p vero .i. ne so
r v
viuat. illam deserat. DE. Pro certon tu istæc dicis: HE. ma
firata .i. pīsto ē & in agro restificatura de hac re .i. ipm crimē f. pōs .i. pter ea
x y a q̄ dicta sūt
ter virginis in medio est. ipa virgo res ipa. hic geta pterea
.i. q̄tū .i. capacitas .i. bon⁹ & fidel .i. nō sine arte nutrit mīez & fi
b c
vt captus est seruorum non malus neq; iners alit illas.

.i. tota domũ scũ tota rẽ dome/ .i. fouet .i. rupe .i. liga
d flicã z familiarem e f
solus omnem familiam sustentat. hunc abduce. vinci quæ
.i. strate agti⁹ dicat q⁹ ille dixit quere s. vt dicat ipe hegio meo relatu
g sed h
re rem. GE. immo herde extorque. nisi ita factũ ẽ demea.
.i. dem⁹ Eschino .i. dicẽ fac⁹ .i. pudore afficior
i
postremo nõ negabit. coram ipam cedo. DE. pudet. nec
.i. agere debeam .i. sic rãder e debeã Megioni
quid agam. nec quid huic respondeam. scio. GET. Intus
filia sostrate gruiens scz dico dilantor .i. ppter do
k lozes gr⁹
clamat pamphila. PAM. Miseram me. differor doloribꝰ
luce pbẽs nanis .i. auxilio gruiẽtẽ vt euadã ex hꝰ puerperio salua .i. nũc
l gruiẽtibꝰ m
iuno lucina fer opem serua me obsecro. HE. Hem. num /
de q fit sermo ĩ puerperio laborat .i. de gruit cõpacientꝰ
n
mam illam quæso parturit? GE. certe hegio HE. Hem il/
.i. illa hec .i. auxilio .i. cũ ploratu rogat priugiũ .i. cõtras
posset
læc fidem nunc nostrã implorat demea. quod vos ius co /
priugiũ .i. bono aio vro .i. assequat .i. ĩ pmis s. hec q pcto .i. rogo
o
git. id voluntate impetret. hæc primũ vt fiant. quæso deos
quẽadmoꝺ s. facere sz .i. si aliter vultis. s. vt hec nõ fiãt Megio
p q
vt vos decet. sin aliter animus vester est. ego demea sũma
.i. ope puellam s. defẽdã .i. q mortuꝰ e/ .i. gẽtilis meꝰ sipe mortuꝰ
r s t
vi defendã hanc. atq; illũ mortuũ. cognatus mihi erat. A
vice aduerbij s. cũ adhuc essem⁹ nutrici ⁊ simul belli tpe .i. pacj tpe
pueris paruuli sumus educati. unà semper militiæ /& do
.i. sati sumus .i. passi sumus .s. molest ã ppter q⁹ res
v
mi fuimus: paupertatẽ vnà pertulimus grauem. quapro/
moliar .i. agã z psequar ad extremũ .i. monar ĩ pẽa vl psecutiõe
conabor; sed re ipa x tus puellei iudicio y
pter enitar. faciã. experiar. denicq; animã relinquã potius.
puellã scõ vl posteriore loco dicq Mitionẽ .i. alloquar
z a
q; illam deseram. Quid mihi rndes? DE. fratrem conueni
ß negocio teneb⁹ z mirabo²
am hegio is quod mihi de hac re dederit cõsiliũ. id sequar
ß q; sequit tu q̃tũ sine magno
b c labore
HE. sed demea tu facito / tecũ aio cogites q; vos facillime
vtinis .i. q̃tũ valde diuites .i. felices tantũ
agitis. q; estis maxime potẽtes dites fortũati nobiles. tã maxi
.i. pmpta voluntate intelligere inducere
d ea q sũt iusta
xime vos æq aio æq noscere oportet. si vos vultis phiberi

d Solus. Incerta distinctio est solus sed melius & solus omnem familiã sustentat hoc verbo te nues victus oñditur quod bene frugi esse mon / stratur in feminis. e Hanc abduce &c. Non multum premittit vtpote de alieno seruo adeo ge a plus de se largiretur. ipe tamen tria posuit vt multa videretur dicere hunc abduce vt tu vo luisse armari volstorum edice manipliis. Nã po/ stea. e. littera huiusmodi verbis au. cta est Item bo no ordine & abduce ad hoc illud vt nemo pos/ sit intercedere. Et vinci & ne solutus vt sciat si ve rum seruus accuset. f Quere rem. Latenter p. rer vincula etiam tormenta significauit. Nã hoc quære rem pete rem veritatem significat.

g Immo hercule. Et bñ ipe de se plus apertius q; largitur. h Extorque. Multum dixit non torque. sed extorque. Torquemus eim hominẽ extorquemus veritatem.

i Pudet. Aduersus hoc dicit & perturbatus demea. maioris erit ponderis. Pudet dictum si si me nec addas nec subaudias.

k Differor doloribus. diuellor. discrutior dila/ ceror. Et proprie hoc genus quærele cõuenit par turienti, & cui viscera distenduntur, & ei q; inex/ pertum dolorem nunc primum sentiat.

l Iuno lucina fer opem &c. Bona procuratio poete. & vix parturientis pro testimonio succe / dat ad inflammandum demeam. Et nota puel / las quæ in comediis honeste sunt. & ex amore dicuntur. aut nullam in se scenam esse aut rarissi mam vocem duas res poscit hæc precatio irascẽ tis & pturientis salutem.

m Hem numnã illa. Illa de qua sermo est q̃d em opus fnerat noie. n Illæc fidẽ nũc nostrã. Hec oratoria est em nõ vere interrogat sed videt eũ simpl'r agẽdo diffidere cause videatur.

o Deos q̃so &c. Hoc ẽ dixit nõ vt puelle vtile ẽ sed vt nobis placet. p Sin aliter animus vr est. Officiũ aici exeqtur in reddẽda cã cur aduer sarius futurus sit. q Ego demea &c. Hanc nõ dixit id qd'ẽ vos vlciscar sed hãc defendam.

r Atq; illũ mortuũ. ydonea cã q; aduersus vi/ uos q̃nmoniã faciẽdo, p mortuo. s. q̃si iniure & officio suo locutus sit. & exaggerauit culpam ĩ eschinũ q videbat ĩ vno & eodẽ facinore viuos mortuosq; lesisse. Et bñ mortuũ. nam in liberis parẽtes defuncti vident viuere ac defendi cũ libe/ ri defenduntur. s Cognatus mihi erat. Cau sa exposita iã de psona sua. vtrum recte faciat vt quã psonã oñdat habiturus. Cum amicicia rum duo genera sunt. Vnum necessariũ. i. propinquũ sanguinis. Alterum voluntarium quo nobis eti am alenissimi coniungunt. Mitionẽ sibi ac De/ meã & viuos & voluntarios tñ amicos esse. Si mulũ vero mortuum & nõ solum volũtate: sed necessitate amicum fuisse coniunctum in qua re & il is nunc deerit. & his purgatis hic dicit Do natus. Sed & cognotus mihi erat vultu adiuuat q̃a a cõiuuctiõe inceptiua sumpsit exordiũ. tñ cõ iunctionẽ illã ĩ nullo textu repi. Itẽ cognatus m. e. Officia multa cõtra officiũ vnũ Demeę amicicię Mitionis. t A pueris: Vice aduerbii ponit q̃ carem⁹. i. ab ineũte etate ab incunabilis ipsis a teneris annis. A teneris vt greci dicunt vnguiculis a primis tpibus etatis. Alii hunc a pueris puis sed in idẽ redit. v Pauptatẽ vna ptulimus. Et qa magis coniũgit malor cõsortiũ q; bonor. x Experiar denicq; animã &c. Sic dicit ne dicat vindicabo qd vult magis significatũ eẽ q; dictũ & ne ei diceret nihil poteris qd ad incipiẽdũ sufficit dixit ex/ periar. y Denicq; aiam relinquã. Modesta cõtinuatio prius q; sibi possit cõuenire dixit q; qd passurus sit Eschinus. z Quid mihi rndes. Rndere ppie dicit cũ lis intẽdit. Rndere eni est priorẽ alloq q̃si rndere verba fundere. vt funditq; has ore q̃relas. Rndere posteriori loco dicere. a Fratrẽ cõueniã Hegio. Voluptuose, pnũciãdũ qd addidit hegio q̃si dicat res in manu fris eẽ cõstitutas nõ mea. b Sed Demea tu facito. Supra habite cõminatõis. c Quã vos facillime agitis. Vt & supra facile victum paret. Et vide q; oratorie laudis sumpserit argumenta suadende. d Equo animo q̃a noscere oportet. Bene dixit q̃uo animo quia potentior & fortior contra naturam est equitas.

e Redito. Prosequebatur adeūdum quemadmodum apparet ex vobis.
f Decet te facere. Sollicita obsequela hegionis vltima in loquendo ostendit impotentiorē personam contra Eschinum quo magis gaudium crescit comœdie: quando tali ac tanto paupior puella. sed tamen cupita iungeē. g Non me indicente. quia dixerat ipse sentiet posterius: & nimis dura compositio est: sed apta irascenti.
h Vtinam hoc sit modo defunctū. Vtinam desperandi vim habet. Hoc. i. negociū id est i raptu virginis. Defunctū finitum. i. vt nō peiora cōmittat. Defunctū finitū. i. ne vlterius peccet Eschinus
i Nrmia illęc licentia. Quā illi dat Mitio. profecto euadet per ardua & interrupta veniet.
k Hec euomā. Non effundam. Sed euomam vtpote que mē egrum faciūt quibus me leuabo cum langor ille egestus sit. Nam euomā hac trāslatione significat.

bonos nemī iniu/ .i. incerto
riam faciēres e

probos. DE. redito, fient: quæ fieri æquum est: oīa. HE

it bi ē honestū .s. oīa q̄ cōuertit fmonē ad fuū
f cq̄ sunt g

Decet te facere. geta duc me intro ad sostratam: DE. Non

iubēre aut ꝓsentīre q̄ dicunt s. negociū de viola .i. finitū vtrimū post
placeat ōo h nōe ꝓgio q̄ nō sit aliud

me indicente / hæc fiunt. vtinā hoc sit modo defunctū. ve/

.i. ꝫ s. q̄ dāē illi a mitione certe veniet
i

rum nimia illæc licentia profecto euadet in aliquod ma/

ꝑgā vlcerī .i. diligēter inquirā .i. ꝑta s. flagitia effundā
l

gnum malum. Ibo. & requirā frēm. vt in eū hæc euomā.

In hac scena. XII.

Hi sex versus in quibusdam non feruntur. In hac scena iam videtur locute Sostrate Hegio respondere. Potest tamen & ipse incipere tanq̄ qui & rem nouerit: & mœrore eius moueatur. Bono animo F. s. Meminisse debemus q̄ dixit. Duc me intro ad Sostratam & hoc intro in proscenio est non posti scenam. Nam aliud significat eam? intro. vbi dicitur intus despondebitur intus trāsigetur. si quid est quod restat. Illud enim incertius agitur extra omne proscenium.
a Facsis sostrata. Sis honorifice additur verbum. ne quid impatio modo pronunciatur supbum deductum est autem a senatusconsulto formulare. vbi aliquid senatusconsulibus iniungit addit si eis videatur.
b Et istam quod potes. Quia vox ipsa tristis & circa tristem filiam quod potes dixit.
c Fac consolare. Duas res dixit quas & ordine locutus est: & tu bonum habe animū inquit. & filiam fac habere. d Ego Mitionem. Quia Demeam iam vidit.
e Si est facturus officium. Hoc dicendo promittit eum esse facturum. Nam facile est vnumquēq; suo officio fungi.
f Vt quid agam cū primū. Mature neq; cōminatur neq; segnem ostendit se fore.

HEGIO SOSTRATA.

ſ .i. eo opaꝫ vt hēas bonū aim
a b

O no animo facsis Sostrata, & istā, quod po/

an venale aut causaꝫ
c d

tes: fac consolare. Ego mitionē: si apud fore est:

.i. alloquar qūo rorū negociū ꝓcessit recitabo ꝓ ordinē s. ipe mitio
e

conueniam: atq; vt res gesta est narrabo ordine. si est factu

facere velit .i. debitū suū ꝓster apparebit ex re. s. id q̄ perā ꝫ s. cē sua mitiōis ita q̄ nō velit parere pe/ rius

rus, vt sit officiū suū faciat: sin aliter de hac re est eius sen/

.i. der mihi rōsum agere debeā .i. citissime mature vt ꝓbū agam
f

tentia rndeat mihī, vt quid agam. cū primum sciam.

QVARTVS ACTVS

CTHESIPHO. SyRVS

.idicisne ex hoc loco in agrũ ſ.i multo ãñ.q.d.eſt longum
a ſ.demeã diſceſſiſſe eps exã abũt

In patrem hinc abiiſſe rus? Sy. Iamdudum. CTE.
.i.ſtmudes .i.domũ agreſtẽ ſ.pr̃ .iſed
b

Dic ſodes. Sy. Apud villam eſt, nunc autem maxime ali/
.i.nunc puto eũ maxime laborare vel opari ſ.fartgari
c d

quid operis facere credo. CTE. Vtinam quidem: quod cũ
ira tñ q̃ nõ moriat̃ ex illa defatigatõe .i.autra hoc ẽt duũ
.i.delaſſari e ꝓinuo

ſalute eius fiat: ita ſe defatigari/ velim vt triduo hoc perpe/
.i.oino .i.nõ poſſit .i.efficiat̃ vr optas f .i.iſto mõ

tuo prorſus è lecto nequeat ſurgere. Sy. Ita fiat: & iſtoc: ſi
.p p̃r ſimpl'r .i.aptius cõmodi9 .i.eo mõ fiat inq̃ vt optas
h i

quid potis eſt: rectius. CTE. Ita nam hunc diem miſere
quẽ ad modũ in miſeria viuere
l l

nimis cupio: vt cœpi: perpetuum ĩ lætitia degere. & illud
.p rer nullã aliã cãm valde vehemẽter ſ illud rus
.i.odio ꝓſequor m

rus nulla alia cauſa tam male odi: niſi quia prope eſt. q̃ ſi
.i.remotũ eſſet .i.cepiſſet .i.rure .i.in vrbẽ ad me q̃/
rendum

abeſſet longius: prius nox oppreſſiſſet illic: q̃ huc reuerti
.i.denuo .i.qñ .i.rure ille pater .i.cũc .i.celeriter re/
u dibit

poſſet iterum. nunc vbi me illic videbit: iam huc recurret/
.p certo ſcio patrem ecõtra nõ vidit integro

ſat ſcio, rogabit me/ vbi fuerim: quem ego hodie toto nõ
.i.rndebo rñſionis verũ reſidet
o ſcis p

vidi die. quid dicam? Sy. Nihil ne in mẽte eſt? CTE. Nũ

In hac ſcena. XIII. Oſtenditur timiditas boni adoleſcentuli & vertiſſe ad peccãdum ex delicti conſcientia & reuerẽtia parentis apparet vt eſt mos verorũ patrũ circa filios Syro Demeã deſcribente. Siliter. Hic adoleſcẽtis reuerẽtia in pr̃em oſtẽdit timẽtis ne factũ ſuũ a patre Demea deprehendat̃ & tandẽ in iram pater exeat̃ atq̃ prumpat. a Ain patrẽ hic abiiſſe rus Compẽdio oñditur q̃d ſit iam locutus ſyrus.
b Nũc aũt maxime aliq̃d opis facere. Vide q̃ ſi verborũ ſyri eſſe de ope loqui. ſic enim dicit & Demeã. ſed illud falſo hoc ſerio. c Vtinã quidã. Apud villã ſubaudiendũ & diſtinguendũ anteq̃ inferat̃ quod ſequtur.
d Quod cũ ſalute eius fiat. Hoc eſt non odiſſe patrẽ. ſed tm̃ timere ex ꝓprio delicto. ſeruat̃ enim in eo & amor filii & amoris effectus.
e Vt triduo hoc ꝓpetuo. Quãtũ ſufficiat amatori, eteni ñ op' erat ꝓpetuo dicere, ſi triduũ dixiſſet. f Et iſtoc ſi q̃d potis eſt rectius. Deeſt addi. Nã ſi mortẽ ſignificaret nõ cõueniret adoleſcẽtem ita dicere. Videt̃ ei plus tpis optaſſe languori
Potis eſt capiendũ eſt ſimpl'r ꝓ põt. alioquin pote eſt foret dicendũ cũ p̃cedat ſubſtãtiuũ neutr̃ niſi ponat̃ genus ꝓ genere. ſicq̃ anthiteſis cuiuſmodi eſt. Triſte lupus ſtabulis anſer fœta.
h Nam hũc diẽ miſere nimis. Moriat̃. ſ. & adhuc aduerſus ſeruũ debet dicere ne indecor̃ adoleſcẽs pſone ſit hec ita dixiſſe q̃uis eiuſmodi adoleſcentes inducãt comici. vt Nevius in trinbaſello deos q̃ſo vt adiuuẽt patrẽ & matrẽ meas.
i Miſere nimis. Nimis habundat more comicorũ q hoc dicto aſſeuerationẽ inculcabant.
k Cupio: vt cœpi. ꝓpetuũ. i. l. d. Qui & ſupra ita q̃ſo q̃ bñ ſucceſſit hyllarẽ. l Et illud rus nulla alia cã tã male odi. Mire oñdit omnia ex delictis in prauum verti. adeo vt miſeram putet adoleſcens ſuburbanã villã qua re ceteri delectãtur. Illud ergo tanq̃ cum deteſtatiõe dixit & male & nimis miſere. Nam nimiũ & malũ miſerũq̃ eſt ſcdm illam ſententiam. Ne quid nimis
m Quod ſi abeſſet longius. Amori magis q̃ rei conſulit adoleſcens. n Iam huc recurret. Mire de ſene recurrit dixit, vt eius inſtantiã demõſtraret.

o Nihil ne in mẽte eſt Si hoc accipiẽdũ ẽ vt ab adoleſcẽti libero malicĩa putem⁹. nõ ſapiam deeſſe in hac re adeo magiſter ẽ ſeruus. p Mũcꝫ qcꝫ. Parelcon. i. ꝓ nũcꝫ. q Tãto neqor. Sic hoc dictũ ẽ vt ecõtrario tãto melior. r Cliẽs amicus hoſpes nemo ẽ. Vide magiſtrũ ad neqtiã vt ſimplici adoleſcẽti mẽcidi viã demõſtret. & honeſtũ tenet afferte argumẽtũ ad mẽdaciũ propter clientẽ amicũ aut hoſpitẽ in vrbe ceſſare viſũ qđ tñ ſic intelligit rudis ac ruſticus adoleſcẽs.

s Cliẽs amicus hoſpes nemo ẽ vobis. Mire ſic interrogauit vt q agreſtes inhumanoſcꝫ reprehendat: & ſociabiles aliis ꝓpter aſpitatẽ ruſtici ſenis Cliẽs eſt q opa patroni ſeu aduocati egẽs eũ ſeqt vt ſua ab eo cũ defendat. Amicus. i. neceſſitudine iũctus. cuius amicicie venie dãda ẽ & mos gerẽdus. Hoſpes inde hoſpiciũ dicit ius amicicie qđ eſt inter amicos externos aut externa.

t Que nõ data ſit nõ põt fieri. A ſupiore ſubaudit veniat in mentẽ. i. cognita dari potuiſſe & data dicit. Itẽ hic defacto q̃ſtio ẽ in q̃ qdam diſputant q̃dam tũc impoſſibilia intelligi qñ facta ſint, Cũ aũt nõ fiũt, nõ mõ nõ fieri. ſed nec poſſibilia qđẽ eſſe dicẽda q locus dicitur.

v Nõ põt. Iterꝫ ſubaudit vt data ſit velut credat data. x Interdiu. Tãtũ qa amatori maxie noctu opus ẽ. Interdiu & diu ꝓ de die idẽ ſignificant qdã tñ dicũt interdiu ſignificare inter medii diei tps qđ nõ ipedit qn aliud ſignificet vna cũ illo. y Vah quã vellẽ etiã noctu. Hoc vtriuſqꝫ ꝑſone conuenit. ſed melius a ſyro & facetius dicitur. Et qdã totũ Cteſiphoni aſſignat. Abuſqꝫ interdiu. & quã vellẽ ꝓprie dicimus in his q̃ nõ videmus fieri. Bñ igit deficiẽte argumẽto cũ aliud nõ inueniret in vota cõueniſus ẽ. vñ videnẽ magiſ hec verba Cteſiphonis eſſe. z Cũ feruet maxime. Tercia cõiugatõe dixit efferuere dicit correpta media ſyllaba. a Quõ? Mirat q timet eũ quẽ iſte contẽnit. b Laudarier te audit libenter. Quod a Demea dicit in oẽs pentes dici putat Nã nemo tã aſper ẽ pater. vt nõ ſtatũ miteſcat laudato filio. b Virtutes narro. Nõ dixit elegãtẽ indolẽ, ſed virtutes. ſunt aũt ꝓfecti ſapiẽtis, vel diui alicuius. c Meas. Bñ cũ ſtupore rñdet meas oñdens q nulle eſſent. d Meas tuas. Cũ geſtu, ꝓnũciare debemus. vt intelligat irriſio.

e Quaſi puero gaudio. Deeſt p̃. q̃ſi p̃ gaudio.

f Hem tibi aũt. Hec dicẽs ſenſit venire Demeã. tũcꝫ prupitin hãc vocẽ. g Lupus ẽ in fabula. Silentii inductio eſt in hoc ꝓuerbio atq; cuiuſmodi ſilẽtio. vel in ipo verbo vt ipa fabula cõticeſcat. q lupũ vidiſſe hoiem dicimus. q repente obmutuerũt. qđ fere is euenit q̃s prior viderit lupus vt oi cogitatiõe in q̃ fuerint etiã voce verbis careãt. ſic Theocritus. Et Virg. Vox q̃q; mœrin iã fugit ipa lupi mœrin videre priores. Alii putãt ex nutricũ fabulis notos pueros ludificatos terrore lupi paulatim capua veniẽtis vſq; ad limẽ cubiculi. Nã falſum eſt qđ dicit interueniſſe lupũ neuiane fabule alimonio Remi & Romulo dũ in theatro agerent. h Fuge mõ intro. Nõ dixit i vel abi vt vade. ſed fuge tãta celeritate opus ẽ. i Si qđ rogabit &c. Magnanvirtute Therentius rudẽ ſimplicẽ timidũq; inducit CTeſiphonẽ ab initio vt is ſit q mox opprimeretur cũ meretrice accũbẽs interuentu prĩs ob ipruditiã & ruſticitatẽ ſuã. k Nuſq; tu me. Familiaris eclipſis & apta ꝓparãti. q̃re hec oia oppreſſa voce cũ celeritate, ꝓnũciãda ſunt.

.ſ. eſt in mente .i. decerto; q̃nto min⁹ habes ſcie amicus externus

q r s

q̃ quicq̃. Sy. tanto nequior es. diens/ amicus/ hoſpes ne-
clientes amici ⁊ hoſpites .i. talib⁹ amicis
.i. fit inde
mo eſt vobis? CTE. ſunt. qđ poſtea? Sy. hiſce opa dic vt da
.ſ. a re opa .ſ. q opa veniat in mentẽ vel credat .ſ. fiert vt credat
t v
ta ſit. CTE. Quæ nõ data ſit? nõ põt fieri. Sy. põt. CTE.
.i. de die .i. gmanco hic tota nocte neq; domũ redeã ridẽtis
quã excuſationẽ
x y
Interdiu. ſed ſi hic ꝓnocto: cauſæ qđ dicam ſyre? Sy. Vah
.i. quãtũ .i. ege nocturno nõ ſolũ, inter diu cur nõ

quã vellẽ etiã noctu amicis operam mos eſſet dari. Quin
...ſecurus ſine cura, vel motu animũ optime .i. callide ſcio .i. exactiſſime
partis eui
z
tu ocioſus es: ego illius ſenſum pulchre calleo. cum feruet
.i. vehementer trãquillũ pacatũ .i. efficio illũ patrẽ .i. qua rõne
.ſ. videm⁹ placidã
a b
maxime: tã placidũ/ q̃ ouẽ reddo. CTE. Quõ? Sy. Lauda-
.i. extollo te vſq; ad celũ laudibꝰ ac ſi laudarẽ te
b
rier te audit libẽter. facio te apud illum deũ: virtutes narro.
.ſ. virtutes narras an alteri⁹ .i. ſtanim vt ſum in narratõe tua laudũ
c d patri tuo e
CTE. Meas. Sy. tuas. hoĩ ilico lachrymæ cadũt/ q̃ſi puero
dolẽtis deinoppinato .ſ. qđ vides ꝓpter qđ eo ita cõmot⁹
f aduẽtu patris g
gaudio. hem tibi aũt. CTE. Quid nã eſt? Sy. Lupus eſt in
.ſ. aduenit .ſ. adeſt ivt huic piculo medeamur
virtũ
fabula. CTE. Pater ne? Sy. Ipſus eſt. CTE. Syre quid agi-
.i. tantũ ponus .i. ꝓmitte mihi rerũ negociũ
h fuſtinebo i
mus? Sy. Fuge modo intro. ego videro. CTE. ſi qđ roga-
.i. in nullo loco .ſ. id qđ tibi dixi .i. potes efficere .i. deſiſtas, ceſſes loqui
k
bit: nuſq; tu me. audiſtin? Sy. Potin es vt deſinas?

DEMEA CTESIPHO SyRVS

.i.certe valde .i. in primis .i.nullo loco mictonē a

n Æ ego homo sum infœlix, primū fratrē nusq̄ insup .i.qñ vel q̄diu .i.de .i.o parlū alīquē fratrē b c merced ꝯducēdū

inuenio gentiū. Præterea aūt dū illū q̄ro, a villa mercēnari mercenarius .i.agere debēs vitū frēm an filium

ctesiphonē d q̄rere debeam

um vidi, is filiū negat eē ruri, nec q̄d agā/ scio. CTHE. Sy

vocātis .i.me ne periſ, in/ uestigat .i.ſz vel certe ipſe q̄rit te e

re. Sy. Quid agis? CTHE. Men. q̄rit. Sy. Verū. CTHE.

.i.pdiues ſum f .i.cui p animo .i.nō habes animū bonū z ꝛs otiosus g cura meu z ſolli citudine

Perii. Sy. Quin tu aīo bono es. DE. Quid hoc malū infœ

deeſt deteſtor nō poſſum .i.dūdiscere vū ꝓcedat

h

licitatis? neq̄o ſatis decernere: niſi credo me huic eē natum

.i.ad hāc rē calamitatib .ſ.ego aīaduos .i.infortunia .ſ.ego

.i.patiēdis rollerādis i .i.capio

rei ferūdis miſeriis. Primus ſentio mala noſtra, primus re

.i.cogno .ſ.q̄ facta ſunt .i.deinde q̄ſi malū inimīcū nūcio patior

ſco prius l l .i.moleſte indigno aio

ſciſco oīa. prim⁹ porro obnūcio, ægre ſol⁹: ſi q̄d fit: fero. Sy.

ꝓpter ſz demeā .ſ.demea .ſ.q̄ fiunt

.i.in primis m

Rideo hūc. primū ait ſe ſcire. is ſolus neſcit oīa. DE. Nunc

mitto p rediit ad videndū p ſacra rogo

n

redeo. ſi forte frater redierit: viſo. CTHE. Syre obſecro/ vi

in hāc domū in q̄ ego ſum .i.ad huc nūc .i.putabo ne id

oīno .i.impetuoſe inferat. o .i.tace fiat

de: ne ille huc, prſus ſe irruat. Sy. etiam taces? ego cauebo.

.i.no .ſ.q̄d tibi intūpi ſz vt caueres no pī irrueret ſe huc

p inīungam q

CTHE. Nūq̄ herde ego hodie iſtuc cōmittā tibi. Nam

.i.in cameā ſecretiorē vbi celari poſſem .i.ſine piculo .i.hoc q̄d dicis

.i.vna cū illa clauda me r

me in cellā aliquā cū illa cōdudā. id tutiſſimū ē. Sy. Age.

.i.q̄uis te bñ abſcondas .i.ecce hic flagitioſum ſcelere ꝓmiarū

.i.cū difficultate z labore abducā ꝓpe s

tñ ego hūc amouebo. DE. Sed eccū ſceleratū ſyrū. Sy. Nō

iurātis certe .i.diu ꝓmanere pſeuerare

.i.aliqs .i.cāra ſeuicia exercebāt in ſeruos t

hercle hic q̄dē durare q̄ſq̄: ſi ſic fit: pōt. ſcire eq̄dē volo. q̄t

.i.q̄t habeā dños .ſ.quā patior ſz .i.deplorat ille q̄rite

v x

mihi ſunt dñi. q̄ hæc eſt miſeria? DE. Quid ille gānit? q̄d

.ſ.ille g ironiā meus .i.male gre y

vult? q̄d ais bone vir, eſt frater domi? Sy. q̄d malū bone vir

ſum pdiues p nimīs ictibs .ſ.quid ſit mihi

.i.quid habes z

mihi narras, equidē periī. DE. q̄d tibi eſt? Sy. rogitas? Cte

.i.ictibus pugnis factis puellam .i.penē interfecit

a

ſipho me pugnis miſerū & iſtā pſaltriā vſq̄ occidit. DE.

In hac ſcena. XIIII.

Exēplū eſt neminē facilius q̄ optimū quēq̄ falli atq̄ deludi. vt Virg. Et ne valde ſignificat vt ne il li vehemēter erārat. Cicero i Catil mā. Ne ego ſum hō infœlix vide initiū cōueniens ppetuo merori demęe p totā fabulā aut diſperii dicit. aut deſeſſus ſum. aut aliq̄d tale ſp q̄ q̄rat. ita tñ q̄ cū argumēto ſit miſeria q̄tienſcunq̄ p̄ceſſerit. Nā plus eſt q̄ nūc dixit. Ne ergo ſum quē diſperii. a Nuſq̄ inuenio gentiū. Abūdat gentiū vt ſupius dictū eſt ſonoriorē tñ reddit orōnē. b A villa mercēnariū vidi. Sapiētiſſime Therētius & ſi ꝓxia villa ē neceſſario ſenē ad reliq̄s actus fabule nolu it ab vrbe diſcedere pſone ſenilis memor. & ar/ duū fuerat dū redit & cruciabile ne fatigatiōe in tragediā tranſiliret. Recte igit inuenit a mercenario i vrbe narratū ruri nō eē Ctesiphonē. aut vbi pſona ē adoleſcētis. & pficiſcit ad villā & conti/ nuo redit vt in Eunu. Phedria. c A villa. Vtrū a p de poſitū eſt: vt ſit de villa. an deeſt veniſ ſe vt ſit a villa vidi veniſſe mercenariū d Nec quid agā ſcio. Vtrū fratrē an filiū magis q̄ram. Nā ſenex q̄rulus tria dicat eē incōmodi ſibi q̄ fratrem nō inueniat. q̄ Ctesipho ruri nō ſit. q̄ vtrū i vrbe maneat an ad villā abeat neſciat. e Verū Modo verū nomē eſt. ſed aduerbiū vere.

f Perii. Hec Ctesiphonis pturbatio hac tendit pœte arte vt deꝑhendat cū amica filius repēte ingreſſo ſene. g Quid hoc malū. Abūdat malū. Hic aūt malū p interiectōe poſitū. & eſt dictū q̄ſi o malū. & eſt dictū anxii hoīs. & pturbati nimis. h Niſi me credo. Pro niſi q̄a iā ſupeſt vt me credā. Hic ei ſenſus eſt in hmōi locutōe niſi me credo huic eē natū. niſi me noua locutio, p niſi q̄a ego credo. & huic rei pōt ſubtrahi incolumis ſenſus. vt niſi, me credo natū eē ferēdis miſeriis, ergo huic rei ſubdiſtinguēdū & ſic inferendū ferendis miſeriis. i Primus ſentio mala. Ridicu/ lū errori demęe. & prim⁹ ad ordinē. ſol⁹ ad vnū dicit. k Primus porro obnūcio. Qui malā rē nūciat obnūciat. q̄ bonā nūciat. Nā ꝓprie obnūciare dicunt augures q̄ aliq̄d mali ominis ſeuiq̄ viderint. ergo obnūcio malū innuēs q̄ſi malū oē nūcio. Inde ei ethymologia huiuſce verbi ē. l Ægre ſolus ſi q̄d fit fero. Praue ſcilicet

m Solus is neſcit oīa. Et bñ ſol⁹, vt puta de miſtis. q̄a cum ſciat Mitio Syrus Eſchinus Ctesipho ppls hic ſolus fallit. n Vide ne ille huc, prſus ſe irruat. Iam metuit q̄d futurū ē. Et cū neutr⁹ ſic irruat. i. p q̄ſi actiuū noue intulit ſe, ſed q̄ſi pterea ſic dixit irruat de eo q̄ tanq̄ pugnaturus ſit. vt in eunucho. Quā mox irruamus aut tāq̄ de ſue. u. f. vt Horatius hec lutulēta ruit ſus. u. e. i. & Virg. Ipe ruit denteſq̄. ſ. e. ſ. o Etiā taces. Antiq̄ ꝓ tace ſic in Andria, & iā tu hoc rūdes ꝓ rūde. Eſt ergo arreptius ſignificatū. p Hodie ego iſtuc cōmittā tibi. Quod ago, hoc ē cōplexū miſeris. q Nā me in cellā aliquā cū illa cōdudā. Idē egit ſtulte adoleſcēs, vt ibi deꝑhēdat, vbi cōcluſus. ē ſed ſic ipſe egit vt poſſit ſubterfugere nō deꝑhenſus cōſpectū patris. In cellā aliquā legat figuratiue vt dicimus in locū, p in loco. In cellā cōdudā nō in cella ait mire vt recluſum totūq̄ locū ſubiret. Cellā. ſ. quā ob ea q̄ in ipa celant clauſam eē cōueniet. Nā & cella & cellariū a repo nēdis celandiſq̄ rebus eſtulādis & poculādis dicit. r Age tū hūc ego amouebo. Mire amouebo dixit nō deterrebo. nā ꝓprie amouet ſaxū de loco in q̄ verbo ſignificat i minere ſibi magnū laborē in hoc ope: & vide auxeſim ſup vt pecudē abigā berū dixit. mō vt ſaxū amouebo inquit. s Nō hercule hic q̄dē durare quiſpiā nimis moraliter exꝑſſa verba ſunt & m verberatū ſe indicātis q̄s nō ex verbis ſeruū verberatū intelligat. & ſeruū recēter verberatū, & ſeruū fugā cōminantē. Mire autē nō ego, ſed q̄ſq̄ dixit. nec pmanere, ſed durare. nā hoc verbū pferendū malis cōuenit. vt Virg. Durate & voſmet rebus ſeruate ſecundis. Hec oīa ſic dixit q̄ſi nō videat Demeā. t Quot mihi ſunt dñi. Et hic apparet nō a legitimo dño verberatū eſſe v Que hec eſt miſeria? Deeſt quā patior, & q̄ſi cōploratio q̄dam flebilis poſt q̄relas. x Quid ille gānit. Gannire eſt, p prie veluti ploratus vapulātiū. y Quid malū. Hic malū p interiectōe abundat. z Ctesipho me pugnis miſerū & iſtā pſaltriā vſq̄ occidit. Mire interiecit miſerū & neceſſario vſq̄ ad mortē addidit vt oīderet occidit nimię cędis verbū nūc occiſionis intelligi optere. a Vſq̄ occidit. Prope occidit aut vſq̄ p valde eſt. Occidit p vehemēter cecidit. Nā occidere & p occidere ad cędē referebātur apud veteres. Vſq̄ occidit nunc enim occiſus loquitur.

Quartus actus

b Hem vidi vt discidit labrũ. Non oñdit, sed videtur oñdere seni pax iam vidẽti, & intra os. Itẽ asp mediã longã à cedẽdo accipit. Ego mediã breuẽ a scindẽdo. c Nõ tu rus eũ ꝓdiisse aiebas. Mire Therẽtius seipsos q̃ fallunt ex aliq̃ pte cautos facit vt eo delectabilius spectatoribus ꝓcedãt doli aut delectatio, nãq; gra est nõ stultissimũ falli. d Nõ tu eũ rus ꝓdiisse aiebas. Me moriter senex nõ solũ qđ sibi dixerit syrus paulo añ. sed q̃bus verbis dixerit refert. Nam sic dixerat quẽ ego mec ꝓduxi. e Verũ venit post insaniens. Nũq; ꝓduxit iratũ admodũ nũc nõ iratũ ꝑdicat sed insanũ. f Nihil pepeit. Vt supra nihil reticuit sic dicimus in his q̃ post expectatõem gesta sunt. g Verberare homine senẽ. Miser fit de ætate, qđ de cõditõe non poterat. h Quẽ ego mõ puer. Addidit etati inuidiã & meritũ recẽs hoc est eni qđ dicit mõ. i Tantillũ. Dictꝫcon est videt em̃ inane fingere quẽ puulũ. Cũ dicit. Tantillũ oñdit ei digito vt manu mẽsurã, & quãtitatẽ eius q̃ erat cũ a se gestareť. k Laudo te Ctesipho patrisas. Facile inductus ẽ senex varietate fraudis & doli. Nã syrus supra vt laudãs nõ vitupans Ctesiphonẽ. & hũc vt accusans idẽ pficit atq; psuadet. hic totus versus mire dolosum oñdit senẽ. l Patrisas. Auxesis Nã vt supra dixerat spero ẽ sillis maior fuorũ. hic conseruat qđ spare se dixerat. Patrisas aũt. q̃ bene inuentũ sic inanẽ se dicere nõ videt ibi stultissimus cũ hmõi laude nõ mõ se nõ laudare vellet qđ odiosum ẽ etiã filiũ apud intelligẽtes vituparе videat. siquidẽ nõ solũ hic stultus. sed etiã ille qa patrisat inqt. Patrisas. Tã securus ẽ vt se laudet. & abi addidit. q.d. qđ iã demorer, pfect⁹ ẽ. m Vir⁹ te iudico. Inqt nõ adolescẽtulũ. hoc ei ad ætatẽ & ꝓbitatẽ nõ ad sexũ refert. n Ne ille cõtinebit post hac si sapiet manus. Cõminatio est subtilis & pcior velut serui. o Et me seruulũ. Oratorie nõ seruũ sed seruulũ cũ sit senex p Hui pfortiter. Hoc gestu seruili & minus leuiori psonę cõgruę dictum est. q Ver⁹ hodie nũq; mõstrabo. Volẽs senẽ auidius q̃rere. q; hic sp patissimus credẽtes etiã fallit & fingit se nolle dicere. Hodie nũq; aut abũdat vt nunq; oẽs hodie monemur inulti. Aut nũq; hodie, p nullo tpe huius diei qa nũq; p se generale est. r Diminuet tibi qđ ẽ iã cerebrũ. Quidã cõminatõis genus verba ipa indicãt vt appareat senẽ baculũ sustulisse. s At nomẽ nescio illius hois. s.l. n. u.s. Recte q̃si hoiem diceret nõ erratu⁹ a grata persona hois & vbi habitet cogito. si notus esset ignotus nulla cã q̃rendi supasset. t Dic ergo locũ. Dic ergo q̃si inuitum coegerit ergo sp addimus vt hortemur tarde id facientes. vt Virg. Ergo age care pr̃ ceruicẽ. i.n. v Nostin porticũ apd macellum. Cõuenit rustico i vrbe nescire: & iõ sic interrogat a seruo. x Hac deorsum. Bene hac deorsum qa nõ est vnum. y Hac recta. Proprie hac pte vt manu viã oñdere videat. Recta. Nõ debet apponi via. Sic em̃ dicere solemus recta iui domũ tuã. i. nõ declinãdo ad hos vel ad illos. z Quidni nouerim. Correptiue quid ni ꝓ qđ nisi etem̃ puus rusticus tñ ẽ ciuis demẽa: a Vbi eo veneris cliuus deorsum versum.

odiurãtis timẽtis .i.dicis — dolẽtis b — .i.q̃liter — .i.disrupie — .i.q̃re seu discis dic labrũ tibi

Hẽ qđ narras: Sy. Hẽ vide: vt discidit labrũ DE. q̃obrem: .i.suadẽte — .i.nõne.q.d.nr̃a ita .ab vrbe

c d

Sy. Me ipulsore hãc emptã esse ait. DE. Nõ tu eũ rus hinc .i.pauloañ — .i.dicebas — pdiit rus vt dixerã — .i.postea — .i.mẽtis impos⁹ & demens

mõ ꝓdisse aiebas: Sy. Factũ ẽ, verũ venit post insaniẽs. ni .i.ꝑ autrab ictib⁹ erubuit — .i.senosum — pauloañ

f g h ctesiphonẽ

hil pepcit, nõ puduit se verberare hoiem senẽ: quẽ ego mõ .i.cũ esset puer rãillius quãtillũ tu scis eũ fuisse cũ à me gestarẽ — sc̃z

i .i.portaui k

puerũ tantillũ i manib⁹ gestaui meis: DE: Laudo te ctheси .i.patrẽ imitaris me ꝑsequẽtis — .i.filiũ verũ — .i.ꝑ abice a ꝓbe

l m .i.scierẽ moderatorẽ tuo⁹ ꝓsilio⁹ — certe — ribo mihi ifligẽdis

pho, patrisas, abi virũ te iudico. Sy. Laudas ne: ille contine hoc ꝓpo — .i.sapiẽs sit — .i.egit vel fecit — ironia — .i.valde me .i.strẽnue recedẽdo rum

bit posthac, si sapiet, manus. DE: Fortiter. Sy. Perq; nimis .i.ctesipho — psalmã — .i.rerũdere iterus ꝛ repetere

.i.q̃ imbellis ẽ ꝛ calamitosa o .i.erã⁹ susus

q̃a miserã mulierẽ & me seruulũ, q̃ referire nõ audebã. vi vendẽtis — .i.laudo te ctesipho ꝛ doceſt fieri — .i.eandẽ habuit sniam

p .i.se gessit p ironiã — .i.facere

cit: hui pfortiter. DE. Nõ potuit melius: idẽ sensit quod e .i.coemptõi psalterię principalẽ — .i.meus mitte — rñdit

go: te esse huic rei caput. Sed est ne frater intus: Sy. Nõ est sed — .i.nullo hui⁹ modi

q tempe

DE. Vbi illũ q̃rã / cogito. Sy. Scio vbi sit: verũ hodie nun .i.vbi nã sit — indignãtis — .q.d.rãro iterũ peream

.i.re nõ mõstratur r caput tuũ hoc baculo

quã mõstrabo. DE. Hẽ qd ais: Sy. Ita. DE. Diminuetur ti certe — .i.sed — .i.apud quẽ est

e

bi q̃dem iã cerebrũ. Sy. At nomẽ nescio illius hois: sed lo .i.tao — .i.n.q̃ — .i.scis ne .i.domus pcm

t v

cũ noui vbi sit. DE. Dic ergo locũ. Sy. Nostin porticũ apd .i.locũ in q̃ vendunt⁹ obsonia — .i.cur nõ illã porticũ — .i.rãsi vel

x .i.versus inferiorẽ pr̃ẽ y transeas

macellũ hac deorsum: DE. Quidni nouerim: Sy. Præteri .i.recto itinere — planicie — .i.postq̃ — .i.accesseris — .i.versus pr̃ẽ inferiorem

z a .i.ad eũ locũ

to hac recta sursũ platea, vbi eo veneris, cliuus deorsũ ver .i.ꝓ hũc locũ — .i.deinde — quã ei oñdebat — .i.puũ rẽplũ

b .i.cito descende c d

sum est, hac te pcipitato postea est ad hãc manũ sacellũ: vbi .i.angustus viculus — .i.angiportũ dicis esse ꝓpe — .i.dico cẽ angiportũ

e .i.ꝓpe f

angiportũ, ꝓpter est. DE. Quodnã: Sy. Illic etiã vbi capri illud ingen⁹ ficus siluestre nũq; maturos fruct⁹ hãbit — ꝓ eũ locũ

scis vbinã dicã illũ locũ sc̃z g h

ficus magna ẽ, nostin: DE. noui. Sy. hac ꝓgito. DE. id qui .i.certe — .i.angusta ꝛ dura via — .i.facile vt illuc transeatur — .i.est angiportũ nõ esse puium — rit ẽtis

dem angiportũ nõ est puium. Sy. Verum herde. Vah: cẽ puras q.d. ego ne — .i.ꝓ imprudentiã nõ benc tẽ docui viã — certe

sũ bñ bestia .i.illã q̃ tã dixi l z

sen hoiem me esse: erraui, in porticũ rursũ redi. sane mul

b Hac te pcipitato. Hoc lentius aliq legũt aliq clarius vt sit pcipitato cito descẽde. c Ad hãc manum. dicit in q̃ nõ ꝑmanet certũ dextrũ nec certũ sinistrũ & iõ, pficit in errorẽ. vult em̃ seruus hec signa eẽ pplexa. d Et sacellũ. Vt varro ait sacra cella est. e Propter. Prope vt Virg. Tẽplum de marmore ponã ꝓpter aquã. Et lucretius. Propter aq̃ riuũ sub ramis arbor⁹ alte. f Vbi etiã caprificus magna ẽ. In hoc Homer⁹ imitatus ẽ q̃ dixit caprificũ ꝓpe troiana mœnia cõstitutũ. g Hac pgito. Nõ ito qa longũ est pgito. h Id quidẽ angiportũ. Id est angusta & curua via q̃si angiportus & angicia aut angnicia. Alii q; angiportus sit locus angustus hoc ẽ inter domos vel portas vel insulas veteres dixerũt & obseruat Therẽtianã cõsuetudinẽ in q̃ inducit ni

.i.per hãc viam .i.ppinquꝰ et breuis deuiatõ l scis ne sic noĩati m

to hac propius ibis: & minor est erratõ. Scin cratini huius

ditis ædes? DE. Scio. Sy: Vbi eas præterieris: ad sinistram

.i.recto egressu .i.qñ vel postq̃ .i.transiueris .s.templũ .s.manum per hanc planiciem n

hac recta platea. vbi ad dianæ veneris: ito ad dexterã: priusq̃

.i.antequã vrbis .i.equatoriũ equoꝝ .i.paruũ pistrillũ p p q

ad portã adueniat. Apud ipm lacum est pistrilla: ex ad

.i.opposito .i.locꝰ et officina in quo fabricatur .s.mitio frater tuus

uerso fabrica: est ibi. DE. Quid ibi facit? Syr. Lectulos in r

.i.in a .i.habentes pedes: et rite prico .i.habentes species querceus tradidit .i.in cõmisit .i.simul bi qnibꝰ baris .i.tu ipse s

sole iligneis pedibus faciũdos dedit: vbi potetis vos. DE.

.i.recte .i.valde t fronia est nimis tardo .i.me cõferre vade apud se .i.agitabo v

Bene sane. sed cesso ad eũ ꝓgere. Sy. I sane ego te exercebo

sicut .i.o senex q̃ iam silentibꝰ, vmbris cernendus sis vt exerceantis x .i.indere sine labore est cessator: et laboꝝ vacuus y

hodie. vt dignꝰ es. silicerniũ. ESCH. ociose cessat: prandiũ

.i.deuastat sed .i.in oi cogitatõe intẽtus amori nũc ꝓpter z

corrumpitur. Ctesipho aũt in amore est totus ego iam ꝓspi

.i.putdebo cõsulam .i.q: .s.locũ quiuq̃ .s.ex obsoniꝭ qõ mihi bonũ videbit .s.cape

ciam mihi. Nam iã adibo: atq̃ vnũq̃dq̃: quod q̃dem erit

.i.admodũ bonũ eligam .i.sciphos ꝓducã .i.sensim pũrem .i.paꝝ absorbẽs seu hauriens a b c

bellissimũ: carpam: & cyathos sorbillãs paulatim hunc ꝓ

ꝓrorabam

ducam diem.

MITIO HEGIO senes

hũ sape eos q̃ fallunt. i Censen hoiem me eẽ errauĩ. Calliditas est maxie deꝑhẽsum mẽdaciũ nõ defendere sed fateri vt opinionẽ simplicitatis acq̃rat. Vides igit vt ipe sibi succẽseat tãq̃ imprudẽs errauerit nõ dolosus ipulerit interrogantẽ & mire se negat hoiem tãq̃ hõ corde sit nõ corpe.

k Sane multo has ꝓpius ibis. Quasi errasse ꝓ fuerit illa via & sane ꝓ satis ac valde. qa sanus est idẽ & validus. l Minor est erratio. Erratio est pcudũ. Error ãi est & loci in q̃ erratur.

m Cratini huius ditis ædes. Cõgruenomẽ inuenit diuitis Cratini a cratos. i. potẽtia. n Ad sinistrã hac. Deest ito figura eclipsis. o Vbi ad dianę veneris. Sic absolutenõ addito tẽplũ Salu. Ad iouis mandẽ nostra. p Priusq̃ ad portã venias. Portã dicẽdo oñdit vsq̃ ad murꝝ finẽq̃ ciuitatis erraturꝝ. Porta aũt ab aratro portando dicta est. q̃ in eo loco colonie auctor & cõditor subiũctis vacca & tharo aratrũ q̃ vrbẽ designat suspẽdit manu ne imprimat sulco vbi ciuitatis aditus relinquẽdi sunt: q Apud ipsum lacũ. Credibiliter addidit lacũ. Nã Varro docet ꝓ lacũ portis aditũ sed ob vsum iumẽtoꝝ & introeũtiũ. vt ꝓterea & aduersum hostilẽ ignẽ portis deꝓximo subueniret. q Pistrilla. Veteres absolute dicebãt pistrinã vt sutrinã. & medicinã ad tabernã referẽtes. Nã pistrino nõ cõuenit & simulata diminutiua diuersa sunt a genere nomia prima & positõis veterana vt est in his stutũ stutella. canis canicula. r Lectulos in sole illigneis pedibus faciũdos dedit. In vrbe cõuiuiũ. aut in sole aut in vmbra. ꝓ cõditõe tꝑis instruebatur Repẽte igit interrogatus qđ mi me opinabat q̃si / tũ senẽ arripuit statim lectulos & qa potuit senex dicere mẽtiris. nõ habet lectulos. addidit ex tꝑe in sole & ne eos q̃q̃ hre diceret addidit illigneis pedibus faciũdos. sed gestu actoris adiutũ est: q̃si eodẽ tꝑe seruus. & q̃rat qd dicat & rñdeat.

s Vbi potetis vos. Incerta ꝓsona ẽ. Nã a syro vel Demeę hoc dictũ iungi ꝓt. t Recte sane. Hic ironia est nõ approbatio. v I sane. Aut abũdat sane aut inferioribus iungit. Silicernium Cęna infert diis manibus q̃ eã silẽter cernãt id est vmbre possideãt. vel q̃ hec inferãt cernãt neq̃ deguſtent. Nã de his q̃ libant inferis q̃q̃ comœderit aut biberit funestat. & erit silicerniũ senex q̃ iãq̃ silẽtibus vmbrisq̃ cernẽdus sit ei sic est melius q̃ vt quidã xenophanta interꝑtat putãs xenophanta sic nos silicerniũ intelligere hoc ẽ silicẽ cernentẽ senẽ. dũ incuruus est dũ vel strate saxo vie & intẽtus sarcophagi iamnã appropinquãti sibi. Ctesipho aũt in amore est totus. nõ potuit plꝰ dici de incognita hac nimia voluptate. x Eschinus ociose cessat. p. c. Asintheton deest et

y Prandiũ corrũpit. Vt cocus dixit q̃ sciat cõditionẽ quondã magis seruẽtẽ placere. z Ego iã ꝓspiciã mihi. Iã interdũ significat festinationẽ vt nũc interdũ ad describẽdã & increpandã morã. vt melior iã diua pręcor & vos q̃q̃ ꝓgamęę iã. f.e.p.g. Dii q̃. d.o. Et ꝓspiciã mihi dixit tanq̃ hoc sentiãt illi ꝓ sua agũt negocia & ego illoꝝ exemplo cõsulam mihi. & bñ ꝓspiciã. q̃si nõ praesurus nisi ꝓuidero mihi a Bellissimũ. Propriebellissimũ dixit. vũ hmõi ad irritandũ gulã cibi bellæria dicũt. b Carpã. Mõ eligã alias ledã significat. vt Carpit eñ vires paulatim. u. q. u. f. Alias fruar. vt Carpamus dũ mane nouũ dũ gramiã cauẽt. & Persiꝰ. Genio carpam ꝰ dulcia. i. fruamur rebus dulcibꝰ. c Paulatim hunc ꝓ ducã. Bono verbo vsus ẽ ad methaphorã tãq̃ vel morientis dici. vt est nec te tua. f.m ꝓduxi.

In hac scena. xv

Est plena sententiarum senilium ad officia demonstranda. a Tanto pe vim aduerbialem in se continet. Nam significat nimis. b Quod peccatum a nobis ortum est. Sic diceret peccatum est a nobis principium fuisset nunc quia ortum addidit nomen est. Nunq; enim eadem pars orationis iungi nisi p asyntheton potest. c Si qua fecere Hic distingue & sepatim infer ipsi expostulat. Et sensus est manifestus sed obscura sunt verba & eorum collatio & distinctio. Nam incertum vtrum expostulant intelligendum sit. an si qua p vna parte orationis accipi oporteat. d Vltro accusant. Vltro nunc praue & peruerse id quia non est a me factum hec interrogatio quasi sub tristi vultu est proferenda. Vltro. quasi viderit aliqs sibi mutua consilia impartientes putant eos de se sermones facere improbos. e Ah minime. Non minime ago. sed minime te credo esse illorum morum. f Quæso vt vna mecum. Seruiat addendo mecum.

g Vt vna mecum eas. Quippe ad incognitam matrefamilias. h Tute dicas mulieri. In nomine ostendit cur hec ipsa dicat. mulieri em ipsa inquit nimis pauide ac diffidenti suspitionem hac propter fratrem eius nimis breuiter atq; succincte. & vt oportuit inter scientes. Et ipsam psaltriam propter fratrem eius esse subaudiendum e.

i Si ita æquum censes. A iusto & vtili est tota sententia. Et sane hi versus desunt quos multa exemplaria no habuit. Nam & illi animum releuabis & deinceps illi maluit dicere que nutui ad huc diuitem reueritus. k Dolore ac miseria. Dolore parturientis. miseria iniuria ab Eschino accepta. l Sed si aliter putas. Artificiose remittendo quod petebat extorsit magis.

m Immo ego ibo. Hoc aduerbio q̃dait immo ostendit se prompte agere & instanter quod promisit. n Minus secunde. Dicere sic maluit ne misere diceret. o Magis sunt nescio quo modo. Hec est vehementia nulla palam ratione p Accipiunt magis. Mire additum magis cũ possit sensus & sine hoc esse integer. q Propter suam impotentiam. Infirmitatem & rursus noluit humilitatem. aut miseriam dicere.

r Negligi. Legitur & claudicare.

s Quapropter teipsum. Vtrum teipsum vna pars orationis sit. an diuise accipiendum vt sit te Mitionem ipsum Eschinum purgare.

t Coram placabilius est. Et coram presentes & coram presentibus indiget adiectione palam non indiget & preterea coram ad certas personas refertur palam ad generalem dicitur.

v Et recte & verum dicis. Recte ad verba retulit. Verum ad rem & sententiam. Potest enim recte & falsum dici. dummodo nullo vicio verborum nominumq; dicatur. q̃q; & ipsum fallere in tempore quidã de officiis scribentes rectum putet.

.i. in hoc negotio in hac materia de pmagio eschini .i. ppter quem .i. laudibus officiar .i. meum vehemens menteꝫ

Go in hac re nil reperio: q̃obrem lauder tanto
.i. qđ teneor facere
cuius petim etiam in b meũ pdecus redũdat ob eschino .i. peri fectũ

pere hegio. meũ officiũ facio quod peccatũ a nobis ortum
.i. emendo peccatũ

est corrigo, nisi si me in illo credidisti esse hominũ nũero:
.i. hoc pacto
.i. imaginatõne sua sponte nemie lacessente
d e .i. ali

qui ita putant sibi fieri iniuriã vltro si quã fecere: ipsi expo
.i. conquerunt praue .i. obiurgant
videlicet quia non expostulauit nec te accusauit

stulant: & vltro accusant. Id quia nõ est a me factum: agis
interiectõ dolentis .i. non cã. ob rẽ tibi ago gratias .i. alio mõ .i. quã

gratias. HE. Ah minime. nunq; te aliter atq; es: in animũ inveniaꝫ
f g

duxi meũ. Sed q̃so vt vna mecum ad matrem virginis eas
.s. verbo
.i. ru ract h .s. sostrate mẽ filie

mitio. ætq; istæc eadem: quæ mihi dixti: tu te dicas mulieri
scz eschinus amet psaltriã .s. eschini scz ppter thesiphonẽ

suspitõem hãc ppter fratrem eius esse & illam psaltriam:
.s. facerẽ i esse .i. iustũ .i. iudicas vt dicis .s. facere scz ad mulierẽ

MIT. Si ita æquũ censes: aut si ita opus est facto: eamus.
s. eundo ad eam pamphile vel sostrate .i. recreabis restaurabis .s. mulier. i. pdolore parturiẽtis

He. bene facis, nam illi & animũ iã releuabis: quæ dolore
aut tei sic contingenns .i. deficiat con ficiatur parte .i. facies qđ facere debes .i. fungeris .s. faciendũ necq; re velie l

ac miseria tabescit: & tuo officio fueris functus. Si aliter
l mulieri sed m

putas egomet narrabo: quæ dixti mihi. MIT. Immo ego
.s. ad eam narrando .s. homines .i. pspere puto q̃ sunt in miseria

ibo. HE. Bene facis. Omnes qbus res sunt minus secũdæ
.i. pleni suspitõib .s. nimiam hoc est magis suspicant

magis sunt: nescio q̃modo: suspicioſi, ad contumeliã omnia accipiũt: magis ppter suam impotẽtiam se semper cre-
.s. dicta vel facta interpret p q infirmitatẽ

dunt negligi. Qua ppter teipm purgare ipsis coram placabilius ẽ. MI. Et recte & verum dicis. HE. Sequere me
contẽti r .i. hoc qđ sequit mitõem .s. eschinũ .i. excusare s .i. in eor conspectu t .i. aptius ad placandũ

hac intro. MI. Maxime.
t. in domũ sostrate .i. libentissime te te sequor
.i. per hanc viam

ESCHINVS

In hac scena. XVI.

.i. meus animꝰ .patio casus .i. est ne hoc malum
mus cruciatꝰ ꝑ casu c hoc verū
a b varijs cogitationibꝰ ꝛ quidē displicentibꝰ

Iscrucior animi, hoccine de improuiso mali mi

.i. imponi .i. adeo magnū ꝛ facere debeā .i. quid mihi .i. nō de
ipropterari molestū mihi sit agendū vt liberarū
d e huic malo medear

hi obijci tantū: vt neq; q̄d de me faciā? nec q̄d agam certū

patris debilitata diuortij

est? membra metu debilia sunt: animus timore obstupuit:

.i. cōsilescere .i. deliberatōis vel ocidentis .i. pacto
g boni remedij potuit seipm

pectore consistere nihil consilij quit. Vah quomodo me

explicabo turbatōne ex .i. tam .i. mala oppinio
hus tricis seu magna
Inuolucris h

ex hac expediam turba, tanta nūc suspicio de me incidit:

.i. incidit .i. non iniuria mī pamphile ꝓme
suspitō

neq; ea immerito. Sostrata credit mihi me psaltriam hanc

.i. vetula missa .i. significauit mihi .i. dum postq̄ ex hoc loco
i ad obstetricē suspitōem incidisse ꝛ in q̄ ego sū an?

emisse. id anus mihi indicium fecit. Nam vt hinc forte ea

.i. accersendam in quo loco statim .i. venīa ad eā inter
l añ fores sostrare rogo

ad obstetricem erat missa vbi eam vidi: illico accedo: rogi-

puella i. vnū ꝓpe sit verū
m

to Panphila quid agat. iā ne partus ad siet: eo ne obstetri

.i. ear ad .i. effrenata voce vade vade .i. noli vlterius
vocandū n o vare

cem accersat? Illa exclamat. Abi abi iam eschine. satis diu

.i. deceptōes verbis tuis que i. hucvsq; .i. decepit ꝓmissio q̄
o ihil hāt effectus scāz facere vōbaris

dedisti verba nobis. Satis adhuc tua nos frustrata est fides.

qō anus dicitur .i. dico vel dixi illa abscedas puellam
p rādit a nobis q

Hem quid istuc obsecro? inquam: est: valeas habeas illam,

Eschinus suas effundit q̄rimonias dolens se esse suspectū a Sostrata & Pāphila de amore psaltrie quā fratri rapuit. a Discrutior ani hoccine. Idem huic loco amantis modi ce iuuenis senis facit & indulgentis ac lepidissimi patris. Discrutior cōponit a dis. & crutior q̄si vario mō crucior. b Discrutior ani Figura. vt Virg. O ꝑstans ani iuuenis. c Hoccine de improuiso mali. Hec verba repētino nuncio pculsum indicāt Eschinū ꝓpe diuortiū stare. & iram circa se sostratę & eius filię ob raptū meretricis. d Obiici. Proprie quia inopināti obijci dicit̄ qa in vtrāq; ptem. & quos añ quis videt q̄ expectauerit q̄ verbo magnitudo doloris oñditur ex improuiso incōmodo. e Vt neq; qd de me faciā. Plus est qd de me faciā q̄ qd faciā. Illud de rebus. hoc de homine ipso intelligit̄. f Nec qd agam certū est. Certū est ꝓ certū sit, nisi forte significet o q̄. g Consistere. Consistere interdū significat morari & cōsidere. Iuuenalis. Ede vbi consistas in q̄ tegūrio proseucha. h Tāta nūc suspitio. Mō oñditur cā trepidatōis Eschini. i Id anꝰ mihi indiciū fecit. Illa anus cui sostrata dixerat. Curre obstetricē accerse. k Nā vt hinc forte ea ad obstetricem erat missa. Apparet inter ceter a nū dixisse ad obstetricē se amisſam. An vlrū suspicatus est hoc Eschinus. Hic añt addēdo, oñdit se añ fores sostrate stare vt alibi. Exandro cōmigrauit huic vicinię. l Vbi vidi. Sunt q; addant supuacue hāc & legūt hāc vbi vidi. m Pāphila qd agat iam neptus adsiet. Amatoria interrogatio qa monstrat Eschinus sibi curę esse res oēs. n Illa exclamat. Et nō respōdet sed exclamat. Et bñ vim addidit ad exclamationē fuisse. ergo a vocis sono exclamat, nō a verbis. o Iam satis d.u dedisti verba nobis. Verba dū vsq; decipetur. p Hem quid istuc. Hem interiectio est nouas res & opume audiētis q Valeas habeas illā. Quasi recedat & lōge absit. vt in andria valeant qui inter nos dissidiū querunt.

r Garrule. Vtpote auis. s Ac fieret palam Demee scilicet cui minime opus fuit. t Nunc qd faciã. Figura v Vt neq; exeat. Id est erũpat. vt Cũ spumas amnis exit opositasq; euicit gurgute moles. x Ipsum id metuo? Ipsum qd fratri rapuit. y Vt id credant. Vt p ne nõ posuit. z Tot cõcurrũt verisimilia. Vt mea ee credat. a Ad me abducta est domũ. Proprie nõ dixit adducta sed abducta. abducit em alienũ vt in Heau. Abducimus tuã Bachidẽ. b Domũ. Moraliter dixit pro ad domũ meã an iõ ad me qa & ille luctatus leno est in retinẽda cõtra Eschinũ puella. ç Vt erat gesta indicasse. Id est silia gesta erãt. vt enim certã qlitatẽ significat vt incertam. q.d. sicut quõ male bene. d Exorassem vt eã duceret. Sic em pmiserat se sostrate facturꝝ. e Nũc porro Eschine expgiscere. Sic & alibi. Eniuero daueni hil loci est segnicie necq; secordie legiẽ etiã qp ẽ cor reptiuũ interdũ f Nũc hoc primũ. Primum ab eo qd rogamus est pater. g Horresco sp. Satis amatorie. Nã nimiũ sp est calor & frigus recedit a corpe. vt totus Parmeno tremo ab horreo q; postq; aspexi hanc. Gui. Horrere interdũ significat frigere. Iuuenal. Et horrẽti tunicã nõ reddere seruo. Persius. Scis comitẽ horridulum trita donare lacerua horresco. ergo id est horridus fio & trepidus totus more amatorꝝ q voluptate aduentãte & corpus inuadẽte: trepidare incipiũt ac trepidi efficiunt. h Aperite aliqs actutũ ostium. Vim pluralẽ habet aliqs q̃uis singulariter dicat. nõ est em aliqs nisi de multis recte. ergo aperite aliqs & noue. Nã veteribus nõ placet illud vbi sunt distinctiões. vñ apite vna ẽ altera aliqs. i Actutũ ostiũ. Vt assumatur versus apiat. pprie em veteres qs & aliqs & qsnã nõ obseruabũt p genere aut q̃ numero declinarẽt. est ergo signa archaismos. Actutũ aduerbiũ tpis dictũ ab actu. i. celeritate. vñ actuarie naues dicũt. i. celeres ac celeriter p maria currẽtes.

quę tibi .i. pcepi .i. statim vt .s. mulier .i. suspitiõem .i. cohibui volui auferre cordi est dixit res habere re illa suspitiõem nõ

q̃ placet. Sensi illico id illas suspicari: sed me repressi tm: ne

.i. de amore .i. verule loquaci er .s. id de a .i. publicaretur ab fratris r s more fris illa verula t

quid de frẽ garrulæ illi dicerẽt: ac fieret palã. nũc qd faciã: di

chesiphonis psaltriã .i. q̃ res sez .i. nõ .i. in aliquẽ locũ .i. pdire in hãc esse fratris lucem

cam fratris esse hanc: id qd minime est opus vsq; efferri: a

hortantis seipm effici .i. potest qp non .s. illud de fratre sez me cripuisse in delibeando v .i. in lucẽ pdeat p psaltriam ne nõ

ge omitto fieri. potis est vt ne qua exeat. Ipm id metuo: vt

mulieres .i. concurrunt .i. phabilia seu phabiles .s. a lenone y z aduersum me rationes similes veri

id credãt. tot cõcurrũt verisimilia. Psaltriã egomet rapui. ipse

.i. uumeraui .i. pcũ ipi .i. rapta violẽter i domũ .i. qp iminet pi lenoni a deducta b cuiũ uicinꝝ

egomet solui argentum ad me abducta est domum. hæc a

i. certe .s. hac q̃ se confitreor quitur mitõni de raptu psalterie c .i. facta

deo mea culpa fateor fieri. nõ me hãc patri rẽ: vt erat gesta

qp nõ indicauerim .i. impe quãd .s. pan .i. hrem .i. assidue .i. hactenus z potefecerim d crassem modũ philã vxorẽ

indicasse exorassem: vt iam ducerẽ cessatũ vsq; adhuc est.

.i. er nũc in futurꝝ .i. exeru teipm neq; animo cesses z sis otiosus mlieres e seu post hac f qõ sedẽ pmi illud rogãdo dẽ

Nũc iã porro eschine expgiscere. nũc hoc primũ ẽ. ad illas

.i. excusem me reiciẽdo .s. sostrare ostiũ .i. tremisco .i. qñ q me crimẽ in frem aduenia .i. pdite sum amore g

ibo: vt purgẽ me. accedã ad fores. perij. horresco sp: vbi ha-

.i. pcutere hoc ostiũ amarę vocãris aduerbiũ

sce pulsare occipio fores miser. heus heus. Eschin? ego sũ

generaliter dicũ est descẽdit ad pricularia. i. exit veniẽs .i. huc h i .i. celeriter ad aperiendas fores .i. me p ferã

apite aliquis actutũ hostiũ. pdit nescio quis concedã hoc.

In hac scena. XVII.

MITIO ESCHINVS

tu z filia .i. colloqr

a b

Apparet Mitionẽ iãmulta dixisse. Et hic luditur Eschinus a pre Mitõe q variis modis oñdit pãphilã ab alio in mrimoniũ ductũ iri q̃ non parũ dolore cõcutiẽ Eschin? q sũopere eã deperibat. sed id celauerat prem tãdẽ illi eñdẽ pr explet gaudio

i Ta: vt dixi: sostrata facito. ergo eschinũ cõueni

.i. trãsacta z pacta .i. pcusse .s. de nuptijs z priugio ipsius

am: vt quõ acta hæc sint: sciat. sed qs ostiũ hoc pulsauit? recipiẽs ab Eschino puellã iri ductũ. a Facito. Iubet. vt secure sint. vt adornẽt nuptias. b Ego eschinũ. Mire occursus eschio

.s.adoptiu⁹ mitiõ vocãdo eũ .s.mitionẽ
c d
ESCH. pater herde ẽ, perij. MI. Eschine. ESCH. q̃d huic
.i.q̃ negociũ ẽ verũ ꝓcussisti .i.tacitũ ẽ ꝺ murmur
e hoc ostiũ f
hic negocij est? MI. tu ne has pepulisti fores tacet. Cur nõ
eschinũ .i.ope p̃cũ ẽ vra me ludaꝛ amorẽ filie sostrate
.i.aliq̃ diu g .i.q̃ certe h
ludo hũc aliquãtisp⁹ melius ẽ, q̃nquidẽ hoc nũc̃ mihi ipse
.i. cõmittere alloq̃tur eschinũ pulsaui.
deregere i
voluit credere. Mihil mihi rñdes? ESCH. Nõ equidẽ istas
.i.quantũ .i.est ne ita vt ais .i.hoc est q̃ abi.vt dicim⁹ apõ
.i.ita ne is inepte.i.habes agendũ se
quã sciã. MI. Itan. nã mirabar? q̃d hic negocij esset tibi. eru
.i.verecũdatus ẽ .i.res bene .i.si audes tibi corde est sed .i.apud
erubore suffusus se habent
buit? salua res ẽ. ESCH. Dic sodes pater, tibi vero q̃d istic ẽ
negotij .s.habeo negotij certe .i.vnus ex amicis meis de .i.demoliri paulo
m ante
rei? MI. nihil mihi q̃dẽ, amicus q̃dã me à foro abduxit mõ
.i. intercessore et .i. vrbem .i.cur abduxit te .i.morantur
mediatore ẽ p se
huc aduocatũ sibi. ESCH. q̃d? MI. ego dicã tibi. habitant
.i.in istis rectis o .s.mulieres p
q r
hic q̃dã mulieres paupcule: opinor has nõ nosse te: & cer-
.i.nõ dubito scz q̃ .i.nõ ex .i.ceperũt hic sedes vel quid vis ex eo inferre
te non nosse t lõgo rpe v .s.securũ est
te scio; neq; enĩ diu huc cõmigrarũt. ESCH. q̃d tũ postea
.i.psequere in narratõne tua
x y
MI. Virgo est cũ matre, ESCH. perge. MI. Hæc virgo or
.i.caret patre virgine amico
z a
ba ẽ patre. hic me⁹ amicus illi genere ẽ, pxim⁹, huic leges cõ
.i.nuptui collocare .i.ꝑcitus tũ .s.q̃ tu .i.bñ
b sumilla voce dicis .s.ẽ c narras
gunt nubere hãc, Eschi. Perij. MI. q̃d est? Esch. nihil, recte
.i.psequere amicus quasi naui vehar .i.morãr .s.in vrbe rome
narrãdo d e
pge. MI. Is venit: vt secũ aduehat. nã habitat mileti. Eschi.
ꝓmoti .i.mulierẽ dicis bene venisse .s.verum est ab ea vrbe vnõ
vehemẽter. f
g milesie lãg ꝑdosę
Hẽ, virginẽ vt secũ aduehat? MI. Sic est. ESCHI. Miletũ
.i.obstupefacio .s.venit vt .i.animus me⁹ est eger .i.dicunt
dabimus abducat h molestia ꝛ passionibus i
vsq; obsecro? MI. ita. ESCHI. aio male est. q̃d ipsę aiunt
.s.mulieres dicũt certe adinuenit excogitauit fabulam
k posse dicere putas l m
MI. q̃d istas censes? nihil enim, cõmenta mater est esse ex

eschinũ q̃rit. c Pater hercule est. Quid hoc ẽ q̃ mitio timeꝫ an qa illi nõ est cõfessus. oñdit aũt pœta tantũ dẽ pudorẽ posse aut animũ q̃ timorẽ
d Quid huic hic negocii est. Alius timor q̃ hic egreditur pater. e Tu ne has pepulisti fores. Sic cœpit interrogare. vt negocia in locũ p̃beat. & nota pepulisti elatũ verbũ & tragico coturno magis q̃ loq̃le comice accomodatũ.
f Tacet. Hoc apud se loquit Mitio. g Melius est. Et ludere nõ bonũ est. sed melius & hoc meliore affectu dixit. q. d. dignus est. h Hoc nũc̃ mihi voluit credere. Cõtra illud q̃d ait. denicq; alii clanculũ p̃ferũ q̃ faciũt q̃ fert adolescentia ea ne me celet cõsuefeci filiũ. Credere aũt magno affectu dixit nõ em̃ confiteret vt p̃re. sed crederet. aut pentiat sodali suo. i Nõ eq̃dem istas De est pulsaui. k Itan nã mirabar q̃d hic negocii esset tibi. Accepit negociationẽ Mitio vt laudare eschinũ possit. l Erubuit salua res est. Nimis paterna snia. Et ecõtrario Simo in andria Vide num eius color pudoris signũ vsq; indicat. Et quãti affectus ẽ nõ dixisse erubuit saluus est. sed salua res ẽ. Nõne videt res eius ois in eschino cõstituta eodẽ anio vt supꝫ dixit in eo me oblecto solũ id. ẽ caꝛ mihi. Nõ ei solũ intulit q̃d spectaba ẽ sed absolute q̃si ex oĩbus solũ id est inqt. Rubor ẽ virtutis color & ita magnũ ẽ arguñtũ eũ nõ dũ pfricuisse frontẽ o em̃ vt posuisse pudorẽ.
m Nihil mihi q̃dem. Mihi id est, ppriere. & callida negatõe cepit vt & illi adimat cõfitẽdi locũ. ac fiduciã. sit q̃ fiat ei despatio ducẽde ei⁹ cuius mẽtio tã cõtemptũ ab ipo tractet. n Amicus q̃dam me a foro &c. Hinc incipit mẽdaciũ mixtũ vero. Nã amicus quidã me a foro verꝫ ẽ. huc aduocatũ falsum. sed huc & quidã mõ emphasim hñt leuis negocii & in quo nec magne psone nec res difficiles ope aũt lõge occupatõis habent. Et aduocatũ dicendo alienũ negociũ demõstrauit. Nã & sibi nõ vacat: si em̃ mlieribus addidisset potuit aliud sperari. o Quid. deest ait vt sit q̃d ait p Ego dicã tibi. Senile est. Nã id iã dicendũ fuit. & hoc emphasim habet vilis rei. q̃ vel facile dici possit vel nõ celãda sit. q Mulieres paupcule. Nõ potuit magis celare dignitatẽ forme & etatis puellã q̃ amat ab Eschino quã vt ea primo cũ eo dẽ noie matrẽ noiaret. Deinde cõiter diceret de ambabus vniuersa q̃bus cõtemni debeat. Paupcule addidit vt magis desperet eschinũ impetrare posse has nuptias a p̃re. & ita q̃dã vt ignobiles demõstrarent & totũ hoc cũ abiectõe pnũciandũ est & q̃dam & paupcule dicẽdo admit o em̃ spem nuptiaꝛ nã q̃dã ignobilẽ indicat. paupcule indotatã. q̃d ergo remanet q̃d speret eschinus. paupcule ne paupes saltẽ. r Opinor. Vel adeo obscure sint & nullius p̃cii vt opinor. s Has nõ nosce te. Potuit recte dicere. & hoc vt opinor has nõ nosci. sed illud vetustius has nosti. sed illud opinor has nõ nosse te aut te abũdat. aut deest vt. t Neq; em̃ diu huc cõmigrarũt. Hoc addit qa magnũ crimẽ est in forma vicine puelle in cognitã eẽ adolescẽti de pximo. & qa scit hũc eẽ de q̃ dixerit. quã hic nõ amauit meretricẽ. aut cui non dedit aliq̃d subdit cãm ne dignitatis pudorisq; eẽt & eã in cognitã eschino nõ eẽ dixisset. neq; em̃ huc diu cõmigrarunt. Et vt opinor mire ipe sibi sumit atq; cõfirmat q̃d nõ dũ ille cõfessus est. v Quid tũ postea. Grauissime, pducit eschinus amator cũ sedulo dissimulet. x Virgo est cũ mre. Vult mitio se audire eschinũ tãq; alienissimũ. & iõ velut inscius facti diligẽtius narrat. Virginẽ aũt archaismos p muliere dixit. y Perge. Vide instãtius interrogantẽ quẽ p cõtrariũ decuit.
z Hic meus amicus. Quẽ qui me aduocatũ abduxit de foro. a Huic leges cogũt nubere. Nõ p̃mittunt dixit nec iubẽt. sed cogũt ad pturbandũ eschinũ. Et recte alia em̃ sumũt leges alia cogũt fieri & ne eẽt q̃d resisteret illi vult vt mulieres a lege coganꝫ. b Perii. Hoc audit mitio sed dissimulat. c Recte. Scilicet q̃ perii & nihil magis comicũ Et vide trissillabũ artificiose esse subiectũ vt q̃ perii dixit vix vt locutus fuisse videat. d Is venit vt secũ aduehat. Aliud pcius in amatã vt nec athenis saltẽ alter alteri nuberet. e Nã habitat mileti. Mileti est aduerbiũ locale.
f Hem virginẽ vt secũ aduehat. Hic acrius cõmoueri, pducit adolescẽs. vt affectu fateat q̃d verbis negat. g Miletũ vsq; obsecro. Ita anio male est ille oblitus sui sic indignat vt in re ppria hic rursus callide vultu vtit tãq; aliena narrãtis. Bñ vsq; Nã miletos colonia ẽ atheniẽsiũ in ponto. h Anio male ẽ. Male fieri dicit cũ dicti alicuius meroris pculsus animus nõ sustinet corpus. sequturq; vnio mẽbroꝝ. i Quid ipe aiũt. Statim credit Eschinus pudicã matri ẽ familias statim cõsentire nuptias nouas viri ignoti. k Quid illas cẽses. Posse dicere subaudiẽdũ nihil em̃ dicũt subaudiẽdũ & sic intelligendũ nihil nõ q̃ taceãt sed q̃ nihil confirmantis habeat id quod dicunt. l Cõmenta, mater est. Nõ dixit q̃ dicat. & iam cõmẽ ta dicit. fallaciã confinxisse verisimilis dt cõmilitũ. m Ex alio viro. Iam de pximo tangit eschinum.

n Priorē esse illū. Mire tractat etiā ꝓtes Eschini. o Nōne hec iusta videnť tibi esse. Scilicet illa q̄ amicus tuus dixerat q̄si hec audires.
p Postea. Iusta q̄ postea audisti. q̄si illa q̄ ꝓsequ nio dicebas prius. Aut si hoc nō est q̄re q̄d sit postea. Postea sic abūdaret quō interdum nodie de stomacho adiicit loquēt̄is. vt Vulgus dicit. Amice ne & nos q̄diu. q Obsecro nō. Vultuo se ꝓnūciādū est nō. r An illā hinc abducet pr̄ Tanq̄ singultus platuit ē. Nā sic ꝓnūciandum pater q̄si hoc ad supplicandū dicat. s Eactū a vobis duriter. Nō dure & crudeliter sed q̄si dura mēre. i. inflexibili q̄d greci dicūt.
t Immisericorditer. Notato sillabatū aduerbium atq; insup cōpositū & cū cōiunctōe platū.
v Si est pater dicendū magis apte. Id est aptius q̄a tam aptū fuerat duriter & misericorditer: & bū ꝓfatus est ne cōtumax aduersus matrē videret. x Illiberaliter. Auxesis. Nā multa duriter. Etiā si opus sit imisericordieter q̄q; & faciēda sunt. & patiēda si ita rō & cā cogat. & nō sit illiberale. i. nō malū atq; inhonestū. y Quāobrem. Delectari magis cupiēs Mitio vult Eschinū ꝓtrahere ad defensionē sui. z Fore animū misero. Quid seplus diceret, si factū fateret.
a Qui illi cōsueuit. Legit & illā, & dicebant veteres hāc rē cōsueui

vt Plautus. vt clandestine & celer cōsuetudo & affectu maiori nō amorē allegauit sed q̄d est cōe cū bonis & multo iustius cōsuetudinē. b Qui infœlix. Nō qui sed qn infœlix & nō animū sed miserā dixit et ita affectu prodit qui vt alienus vult loq. c Presens p̄senti eripi. Adiuuant significationē hec ex abundanti addita vt illū absens absentē auditq; viditq;: & fratrē ne defere frater. Celius in exatostoti hæc caterua plena gladiatoria cū suū sibi alius socius sociū. Et totus hic locus trāslatus est a Virg. in. iiii. Aenei. Quis tibi dū dīdo cernēti talia sensus.
d Quis despōdet. Latēter obiurgat Eschinū rem sine patre gessisse & dicitur figura.
e Quis dedit. Quia rapuit anteq; peteret.
f Quādo nupsit. Quia nuptie nō facte sunt & nupsit molestē additū q̄si aliena sic q̄ nō legibus dicta sit. g Auctor his rebus. Ablatiuo casu nō hanc. & Salu. Qui nūc romanus impat auctor. p. x. n. Et iterq; obiurgat qa nō interfuit pater: & ait sic dolēs. velut si sibi minus amoris p̄bitū fuerit Mitio. vt se in his q̄ntū amor patiat videat vlcisci q̄q; sibi negociū nō cōfiteat Eschinus.
h Cur duxit alienā. Vtrū filiā an q̄ possit esse. nā oēs alienas filias dicūt. i An sedere oportuit. Sedere, ꝓprie ignaue cessatōis vt sedeāt spectēt latini: & q̄d sedes veteres q̄d spectas. k Tā grandem. Grandem ad etatē veteres retulerūt nō ad corp⁹ & i pte etatis dicit grādis, nō i tota vita, nisi sibi addat natu, vt grādus natu parēs adduct⁹ ad supplicū, & grādis isans, & grādis puer, & grādis ephœbus. & grādis virgo; recte dicit. Et vñ scit Eschinus an grandē sic fingit ignotā, qa dixit p̄, cōmēta mī est esse ex alio viro nescio quē puerq; natū. ergo & illa grandis & senus milesius q nūc virginē petit, cū tā alteri data sit vel nupta sit alteri. l Dū cognatus hinc illic. Prouerbialiter hinc illinc. m Et id defendere. Nō potuit magis amatorie & magis pueriliter loq; quā vt nō cōtentus ait hec dicere te æquū fuit & adddere & id defendere. Pater aūt q̄lis affectus, cū etiā p̄i ob aliā cām blandit & ipe nūc simulat.
n Ridicule. Vocatiuus est casus ab eo q̄ est ridiculus. o Quid iste eschine nra. Hoc vltima despatio & Eschinū i cōfessionē ꝓtrahet & in finē fallacie senem deducet & bene quidem nra dixit. Memor est oīm se rūdisse Eschino interrogāti. Tibi vero qd istic rei est: nihil mihi quidā. totū aūt hoc senex ad id redigit nō tā vt torq̄ret Eschinū q̄si vt maius faceret bñficium suū exponēdo. in q̄ pene ꝓiculo amor eī incideret. p Quid est: qd lachrymas. Quasi repēte aliā duerit flentē, & q̄si cām oēm nesciat sic ingrit. q Ah Eschine. Mō nō exhibuisset ꝓsonā patris nisi pietate victus pati filiū nollet cōfessione torq̄ri Virg. Nec plura q̄rentē passa venus in. f. i. d. e. bene ergo intelligūt. q sic accipiūt porrectur⁹ adhuc fuisse mitionē nisi victus affectu fallacia, precisset. r Nā te amo. Bū addidit. Nā te amo & cetera. Nā & iuidis inimicis moris est scire. qd agamus
s Ita velim me, pmerentē. Quā pie additū est, pmerentē tanq; illic sit totū Eschini cū possit pater etiā immeritū amare & alia duertendū est optionē sequi vel statim vel ex interuallo maxie in hmōi cōfirmatōibus sic Cicero. Ita velim mihi deos ꝓpicios vt cū illius tpis mihi venit in mentē &c. Velim aūt, p volo antique dicitur.

vir .s. ipa mī .i. cui pdere
n collocāda sit puella
alio: viro, nescio quo, puerū natū, neq; eū noīat, priorē esse
vir .s. ate .s. amico meo audiēte qō eptabat .s. q̄ dixit
o tollerare
illū non oportere huic dare. ESCHI. eho nōne hæc iusta
.i. posteq; dicta sunt .s. dicis
p q
tibi videntur: postea. MIT. Non. ESCEI. Obsecro non:
verū ex hoc loco .i. cur nō
r .i. abstrahet
an illā hinc abducet pater: MIT. Quidni illā abducat: ES
trāsactio vel pactio de nuptijs .i. auferre ā spere
s .i. dura mēre t
CHI. Factū a vobis duriter, imisericorditerq; / atq; etiam
.i. clarō apte inuste idemēter nō bū q; liberalis
v x bonus, dicitur y
si est pater dicendū magis aperte, illiberaliter. MI. quā
.i. q̄re est ita factū &c. sine lōgis ambagibus circuitōibus
z futurū esse
obrem ESCHI. Rogas: quid illi tandē creditis fore animi
.i. ꝓsuetudinē ā quersationē habuit .i. nescio
a .s. cū illa puella b ꝓpter hāc furreptōes
miseri: q̄ illi consueuit prius: q infœlix haud scio / an illā
.i. valde ā in miseriā .i. q̄ .s. ipse .s. sibi
puellā c
misere nūc amat: cū hāc sibi videbit p̄sens p̄senti eripi. ab
.i. auferri ā ꝓspectu suo .i. inhonestū qō q̄ vobis fieri debuisset .s. dicis
.i. facerū vestrū .i. q̄ mō q̄ cā
duci ab oculis: facinus indignū pater. MI. qua rōne istuc:
q̄ nō interfuerit pr̄ promisit illā .s. hoi despōsata ē aut data .i. pfuit vel pest
d c q̄si pr⁹ rapta ē q̄s daret f g faciendis
q̄s despondit: q̄s dedit: cui: q̄n nupsit: auctor his rebus q̄s
.s. ipe quē miser dicis .i. cessare ociosum esse ꝛpere
h .i. eā q̄ sibi nō erat despōsata l
est: cur duxit alienā. ESCHI. an sedere oportuit domi vir
.i. rantē ꝛra .i. aliqs de cognatōe .i. ex hac aut illa ꝛre
l2 ris quare est l
ginē tam grandē: dū cognatus hīc illīc veiret / expectantē:
.s. q̄ dixi .i. honestū erat .s. equū fuit
in sz qō nō oportuit ꝛc.
hæc mi pater te dicere æquū fuit: & id defendere. MI. Ri
.i. defendere .s. amicū .i. dicere debeā .i. ad cui⁹ defensionē .i. intercessor futurus
n
diculū: aduorsum illū cām dicerē: cui venerā aduocatus
.s. negocia .i. qd ad nos spectāt negocij vel cōmercij .i. discedam⁹
o .s. habemus p
sed q̄d istec eschine nrā: aut q̄d nobis cū illis: abeam⁹. q̄d ē
.i. cur ites .i. audi
q
q̄d lachrimas: ESCH. Pat obsecro ausculta. MI. ah eschīe
r .i. quare
audiui oīa: & scio: nā te amo q̄ magis q̄ agis / curę sūt mi
.i. volo vrinā .i. bū merentē ā dignū q̄ amet .i. sicut
s filium .i. q̄diu
hi. Esc. Ita velī me, pmerentē ames: dū viuas mi pater: vt h⁹

sibi addat natu, vt grādus natu parēs adduct⁹ ad supplicū, & grādis isans, & grādis puer, & grādis ephœbus. & grādis virgo; recte dicit. Et vñ scit Eschinus an grandē sic fingit ignotā, qa dixit p̄, cōmēta mī est esse ex alio viro nescio quē puerq; natū. ergo & illa grandis & senus milesius q nūc virginē petit, cū tā alteri data sit vel nupta sit alteri. l Dū cognatus hinc illic. Prouerbialiter hinc illinc. m Et id defendere. Nō potuit magis amatorie & magis pueriliter loq; quā vt nō cōtentus ait hec dicere te æquū fuit & adddere & id defendere. Pater aūt q̄lis affectus, cū etiā p̄i ob aliā cām blandit & ipe nūc simulat.
n Ridicule. Vocatiuus est casus ab eo q̄ est ridiculus. o Quid istec eschine nrā. Hoc vltima despatio & Eschinū i cōfessionē ꝓtrahet & in finē fallacie senem deducet & bene quidem nra dixit. Memor est oīm se rūdisse Eschino interrogāti. Tibi vero qd istic rei est: nihil mihi quidā. totū aūt hoc senex ad id redigit nō tā vt torq̄ret Eschinū q̄si vt maius faceret bñficium suū exponēdo. in q̄ pene ꝓiculo amor eī incideret. p Quid est: qd lachrymas. Quasi repēte aliā duerit flentē, & q̄si cām oēm nesciat sic ingrit. q Ah Eschine. Mō nō exhibuisset ꝓsonā patris nisi pietate victus pati filiū nollet cōfessione torq̄ri Virg. Nec plura q̄rentē passa venus in. f. i. d. e. bene ergo intelligūt. q sic accipiūt porrectur⁹ adhuc fuisse mitionē nisi victus affectu fallacia, precisset. r Nā te amo. Bū addidit. Nā te amo & cetera. Nā & iuidis inimicis moris est scire. qd agamus
s Ita velim me, pmerentē. Quā pie additū est, pmerentē tanq; illic sit totū Eschini cū possit pater etiā immeritū amare & alia duertendū est optionē sequi vel statim vel ex interuallo maxie in hmōi cōfirmatōibus sic Cicero. Ita velim mihi deos ꝓpicios vt cū illius tpis mihi venit in mentē &c. Velim aūt, p volo antique dicitur.

.i.de virginis stupro t .i.est mihi maximo dolore
.i.cōmitrēdo recepisse v
me delictū admisisse in me id mihi vehemēter dolet: & me
ppter tepudore afficior .i.te pudere facit t me .i.cognosco .i.bonum
.i.tuā naturā
tui pudet. MI. Credo herde, nā ingeniū noui tuū liberale
.i.timeo .i.incuriōs negligens .i.mihi .i.cōtrate
f f s
sed vereor ne indiligens nimiū sies. In qua ciuitate tādem
.i.putas .i.stupraſti virginē viciare .i.nō licebat
a
te arbitrare viuere? virginē vitiaſti: quā te ius nō fuerat tā-
.i.in primis .i.enorme a fragilitate humana defluxū
b
gere. iā id peccatū primū magnū: at humanū tm. fecere alij
plerūq; sed .i.contingit .i.dic .i.pſideraſti tāq; pnā
c d
sæpe ītē boni. at postq; id euenit. cedo nunqd circūspexiſti
tumet .i.puidiſti tāq; de futuro id qđ cēt faciendū
.i.fructu bonū cēt e f
aut nūqd tute pſpexiſti tibi qd fieret? qua fieret? si teipm
deest re vel rōne .i.dicere .i.nō audes
g .i.cognoscerē q̄diu h
mihi puduit dicere q̄ rescīscerē hæc dum dubitas menſes
.i.fluxerunt .i.decepiſti puellā .i.filiū quē ex ea ſu
i k ſtuliſti
abierunt decē. Prodidiſti te atq; illā miserā & gnatū: quod
.i.quārū ad te spectabat .i.cessanti t nō vigilāti, in tuis ne
l m n gocijs
quidē in te fuit. Quid? credebas hæc dormiēti tibi cōfectu-
.i.credebas .i.in camerā in q̄ dormire soles
.i.deducendā esse
ros deos: & illā sine tua opa in cubiculū iri deductū domū
.i.nō volo .i.in aliis reb⁹ t negocijs .i.quo fuiſti in hoc negocio
o .i.īprudentē impetrauiſſum p
nolim te cæteraq; rerū secordem eodē esse mō. Bono anio
.i.habebis cā in vxorē .i.sis
q puellā r dico tibi
es: duces vxorē hāc. ESCH. Hem. MI. bono aio es inquā.
optat negatiuā rōnstonē .i.deridēs q̄si pri⁹ nō luseris .i.ludam
e nunquid t
Esch. pater obsecro num ludis tu nūc me? MI. ego te? quā
.i.q̄ reludere te nimis vehemēter obnixe
v f .i.me illā ductuq; vxorē
obrē. ESCH. nescio nisi qa tā misere cē cupio. verū iō ve-
.i.pces effundere dūs tāq; aī sit res diuīa faci
f enda .i.aduocēs
reor magis. MI. abi domū. ac deos p̄care: vt vxorē accerſas

t Admiſiſſe in me adiectū est. v Et me tui puder. Ambiguū qdam hoc dictū putant, sed apparet adolescentē, ppter suū pctm̄ dicere, nō q̄ q̄cq; turpe fecerit patri. x Ne indiligens nimiū sies. Nō ergo ingratus si negligens Eschinus sit, nec negligens, sed indiligēs, nec in alterū, sed ī se deliqt. Mire clemētię genus ē, aut oīno ignoscere, aut crimē in leuius cōmutare. Nā tota obiurgatio ita amica ē vt nō multū & nō blādimento discrepet magisq; pficiat apud audiētem: vt vult Therētius. q̄; q̄ illa sint aſpa atq; pfracta. y In qua ciuitate tandē te arbitrare viuere. Cōmunē locū inducit a loco. a pſona. a facto. a tpe. In q̄ ciuitate aliter pnūciandū est. i. pſſe ac leniter ne faciat illud Tullianū. Proh dii īmortales vbi nā gentiū sumus. quā rēpublicā habemus? in q̄ vrbe viuimus? z In q̄ ciuitate. Hoc ē. oblit⁹ es athenis te esse vbi viuit legibus. vide oēs sententias poni accusatorias & nihil amoris. iſti sūt orōnū colores difficillimi. sed elaborauit Therentius Mitionē facere leuiter accusantē & inducere Demęam durissime blandientē. z In q̄ ciuitate Quod obiurgat Mitio. magni amoris ē & necessaria, p pſona assentatio. nō enī cōuenit patrē, etiā nimis ei diligentē filiū, eius pterire peccata.

a Virginē viciaſti. Vide & rem dici & abesse tragicā inclamationē, & ostēdi delictū & ad veniā festinari. Nā ſtatim dicet id peccatū primū ē magniū at humanū. tm. & tota pnūciatio ī hmōi verbis summissa deber. b Fecere alii sæpe idē boni. Moris est exemplo linire: qđ purgare non possis. Et ē cōsolatio ab exēplo, & boni nō q̄d facerent. sed al's boni. c At postq; id euenit. Inquit nō cōmissum est nihil ignoscētius dici potuit. d Nūquid circūspexti. Pro circūspexiſti. Circūspicimus pnūtia. pſpicimus futura. e Quō fieret. Et q̄ rōne. i. quibus admiſiculis vel p quas pſonas. f Si teipsum mihi puduit dicere. Optime additū est q̄si nō debuerit Eſchinū apud Mitionē pudere. g Qua re ſciſcerem fisterē. Qua. i. p quos. & ad oīa subaudiē nūqd circūspexti. h Menſes abierūt. Mire abierunt, q̄si dicat te cessante mēses cessere, & locutus est, vi incusationis a tpe & abire dicit q̄ paulatim nos deserit. hoc aūt ex ptu intelligit. i Prodidiſti te & illā miserā. Saluſt. Quod in familia nra fuit pstitit vt in oībus bellis adesset vobis. & Cicero senator. p. r. qđ in nobis fuit iacuit & pnoctauit ī publico k Prodidiſti te & illā miserā. Vide festinū senē quātū se adolescēti accōmodet, nō em illū quē cā deposcit. sed amatoriū ordinē fecit prius dicendo, pdidiſti te & illā. Tum etiā gnatū vt ex anio eius amare videat, id quod gratū est. Prodidiſti. i. decepiſti. vt Virg. Vnius ob iram, pdimur. l Quod q̄dem in te fuit. Pro id quod in te erat. i. q̄ntū in officio tuo spei & auxilii ptiūq; tuaq; fuit vel quātū ad te spectabat. & hic est illud, qđ obsequētissimus pater vult oīa per se esse correpta.

m Quid credebas dormiēti tibi hæc cōfecturos deos. Incerta disiunctio. Nā & p se quid & quid credebas legi pōt. & velut p hoc subaccuſet Eſchinus. Et vide q̄ mitis q̄ facета obiurgatio. videt satis Mitio ille esse qui aī scriptus est. Dormienti Multo melius q̄; si diceret cessanti & nō facturos. sed qđ plenū est confecturos. Et mire deos ponit in eo negocio qđ ipse prę-
stat tanq; hic & se & deos excuset. quod nō fecerit Eſchino que volebat etiam dormiēti. n Tibi hæc confecturos deos:
Et quæ sunt quæ de cessantibus prestare nō possit sequēti versu docet: & ne videat de diis male sensisse. Ibi signat ille textus sic dupl'r. Et illam sine tua opa In cubiculū iri Iri deductū domū ordo est, deductū iri. o Noli ceterarū rerq; te secordē esse. Et tanq; nihil impiose ac p autoritate patria fiat noli inquit te secordē ceterarū rerq; esse. nō dixit ne sis secors. Secors dicit quasi seorsum. aut remotū a corde. i. vel a fortitudine & audacia. vel a prudentia. Nam cordati hoies dicunt sapientes aut prudētes, ppterea secordes nō īmerito dicunt īmprudētes. p Bono anio es. Apparet flenti hæc dicta oīa esse. & hæc decuit verecundū adolescentē, & ex vi tantę orōnis & mœtu amittendę amate nimiū puelle Et es mō impatiui mōi ētpis pnūtis. nā esto futurq; ē. q Duces vxorē. Dat i vltima obiurgatiōe & breuiter & plena securitas. r Hem. Singulcientis fleu & gaudio dixit hem. s Obsecro nū ludis nūc me. Mœstus amoris animus ludentē senē loq credidit vera dicētē. sed qa optata sunt hec vt alluderet nūc puto, & ob hāc cām dixit ludis tu me nūc, nō q̄ añ eū luserit. t Ego te q̄; obrē. Magna vis pnoīni cur nō ludat qbus & accessit cōsideratio rei. Nā primo ego. deinde te. deinde cause positio. & recte ludis. Est em amātē in falsum mœtū cōuertere iminētę leticia. Quelibet vero seuicia ininici i falsum gaudiū quēq; ipellere sub alicuius mœroris aduētū sat optat & iō negat se Mitio in hac pte lusurq; Eſchinū q nō in aliis luserit. v Nescio. Ridiculose dixit nescio q̄si nō sit rō q̄re nō credat pri q̄uis subiecerit cām. x Quia tā misere hoc ē cupio verq;. Verq; p nimis: qa nimia miseria vt Ne qđ nimis miser. hoc em putāt q virtutes mediocritates ēē dixerūt. y Abi domū abi & deos cōpcare. Magnus inſtitutor sui bñficii ē. qa diis petēdū ēē dicit qđ ipe pstabit. an qa ordinatōis fuerat pri⁹ rem diuinā facere, sic vxorē accersuri. Et bñ repetitū ē abi. q̄si hereti morantiq;. Vt vos istec intro auferte abite.

z Quid iam ne vxorẽ. Accessit ad bñficiũ tẽpus. Et ideo iam q̃si gestiens repetit adolescens.
a Quantũ potes. Id est cito aut quantũ potest deest illẽ esse b Ni magis te q̃ oculos nunc amo meos. Mire ni addidit. & elegate inuentũ est q̃ in se amor multum diligat. i. oculos. vt in eunucho adolescenti ipsi eripem oculos. i. ipsos de quibus amat. c Quid? q̃ illam. Cõmendat se Micio & familiariorẽ amatori facit mentionem faciendo sepius de amica in vxorem ducenda.
d Equę. Sic infert hoc quasi dubitando inuenerit. e Perbenigne. Multũ putet quia amator hoc dixit. Ergo benigne large & pabundãter Perbenigne liberaliter me amas si illam equequã tum ad tuum amorẽ in me & eam.
f Quid? vbi est ille milesius. Non amat si statim timere desinit. vnde Virg. Omnia. t. t. s. t. a.
g Abiit/periit nauem ascendit. Facete abiit ne diceret mẽtitus sum. atq; ita dixit vt infantib⁹ nutrices de terriculis dicere solent: quas cum ipse confinxerint abolitas volũt. Post q̃ illas vidẽt nimium paupes. & mihi videtur ridens hec dixit se vt intelligat Eschinus Mitionẽ ioco fuisse mẽtitũ
h Tibi obtpaturos magis & cete. Mira snia obsequi deos bonis. quasi bonis hominbus multum debeant & in executione p̃candi deos vndi q; facultas nata sit patrẽ. sine assentatione laudare nõ est iniurio sum ad patrem referre dep̃cationem deor; sed magis est honorabile. Nam tale ẽ apud Vrg Tu genitor c. s. m. p. p. vt ipse patrem putet hic deos. i Ego eo intro vt q̃ opus sint parentur tu fac vt dixi si sapis. Hic versus in quibusdam nõ inuenitur.
k Quid hoc negocii est. hoc patrem esse. Et mirantis hæc & laudantis oratio est: & bene videtur huiusmodi patrem Therentius, pbare.
l Hic nõ amandus est. Omnia perfecit hic pater vt ametur & laudetur & foueatur.
m Magnam mihi iniecit sua cõmoditate curã Mira sententia mala nobis etiam de bonis nasci an bonus parens magne cure est filio.
n Sciens cauebo. Facere quod nolit scilicet.
o Sed cesso ire intro ne mora &c. Bene vtpote obiurgatus.

vnũ .i. nũc duces vxorem

abi. ESCHI. quid? iam ne vxorẽ ducã. MI. iam. ESCHI.
.i. nũc ducã p̃ gaudio tante sue felicitatis sepius reperie .i. odio habeãt
a .i. cito & q̃ celerrime fieri potest
Iam? MI. Iam quantũ potes. ESCH. Dij me pater oẽs ode
nisi modũ interrogãdi
b c
rint: ni magis te q̃ oculos nũc amo meos. MI. qd? q̃ illã.
.i. ita equaliter te amo atq; illã .i. vir ille de milesio
d e pfecte liberaliter f
ESCH. æque. MI. pbenigne. ESCH. quid? vbi est ille mi
.i. discessit .s. q̃ vehere milerũ .i. mozartis, cũ eartis
g .i. multũ pdius fuit in mente
lesius? MI. abijt. perijt. nauẽ ascẽdit sed cur cessas? ESCH.
discede quã ego .i. q̃nto
h
pater abi. tu potius deos cõprecare. nã tibi eos certo scio: q̃
.i. mozẽ gesturos
i
vir melior multo es q̃ ego: obtpaturos magis. MI. ego eo
in domũ redsita z̃nũciata ad nuptias
intro: vt quæ opus sint parent. tu fac: vt dixi, si sapis. Esch.
admiratẽ apud se benignitatẽ patris piter & laudat .s. qõ ego facio
l: .i. qđ sibi vult hoc negocii n vri mozẽ filiali
q̃d hoc negocij est? hoc est patrẽ esse? aut hoc filiũ esse. si fra
.s. pater meus .i. cõplaceret q̃ cõplaceat .s. pater .i. amozẽ dignus
.i. q̃re q̃ rõne l
ter aut sodalis esset? q̃ magis mozẽ gereret? hic nõ amand⁹
vtrum .i. fouendus portandus admirantis
.i. inter brachia m
hiccine nõ gestandus in sinu est? hem ita q̃ magnã mihi ĩ
.i. incussit .i. optunitate .i. sollicitudinẽ p imprudentiã
.i. valde .i. cosu aliquo
iecit adeo sua cõmoditate curã ne forte imprudens faciam
.i. animaduertens .i. nimis tardo & tõ celeriter vado
n puidebo .i. retardatio
quod nolit. sciens cauebo, Sed cesso ire intro: ne mora me
is nuptijs egomet siem.

Demea.

.i.valde a — vtinã b

Efessus sum ambulãdo: vt syre te cum tua mõ-

.i.destitui passu incessi — .i.lento passu incessi q: senex c

stratione magnus perdat iuppiter. perreptaui vsq; omne

.i.tota vrbẽ athenaꝝ b — c — .i.in quẽ locũ f — .i.officina: fa .ſ preptauit inq; bat

ne oppidum ad portam/ad lacum. quo non? nec fabrica il

mitionem

lic vlla erat: nec fratrem homo vidisse se aiebat quisq; . nũc

.i.deliberatũ ẽ apud me g — .i.sedere — .ſ.sit reuersus

vero domi certum obsidere est vsq; donec redierit.

In hac scena. XVIII.

Exemplũ inducitur sceui patris ex affectu vero: & ob hoc inuisi oibus nõ aũt eũ amare vult quẽ ipse amare inducitur nũq; sibi neq; cuiq; alii sed filio tantũ consultũ cupit. a Defessus sum. De aũ: valde significat. b Vt syre te cum tua monstratõe. Vt p vtinã: & hæc oia anhelans dixit. Te cũ tua demõstratõe adhuc nõ credit in errorẽ se missum fuisse. Te cũ tua demõstratõe Te cũ tua demõstratõe.

c Perreptaui vsq; oẽ oppidũ. Tardus incessus nõ pambulatio: sed preptatio dicitur.

d Ad portã ad lacũ. Quo non mire ppinqua omisit. vtpote porticũ macellũ Cratini ędes. Tẽplũ diane. & vltima posuit vt q̃ntũ peragraueri demonstraret. e Ad lacũ. Facete pœta memorẽ inducit senẽ quoꝝ mĩme opus fuit meminisse. f Quo nõ? Duobus dictis quo nõ addidit q̃si & ad ducendũ lassus appareat. g Certũ obsidere est vsq; donec redierit. Proprie obsidere dixit. cõuenit eñ & irato & repẽte aggressuro & ab eo qđ est obsideo obsidere facit pducta media sillaba ab eo qđ est obsideo obsidere facit eadẽ sillaba correpta.

MITIO ad sostratã — DEMEA senex .i.to me z filio

sostrate z filie

Bo illis dicam nullam esse in nobis morã. DE.

.i.ecce hic ppe b — .i.ex multo qñ tempe — .i.cur q̃rebas me .ſ.fratrem

eccum ipsum: te iamdudum quæro mitio. MI. Quidnam

affero: in pectore gesto recõdita — .i.enormia — quẽ flagitiosissimõ inrel hẽat c

DE. Fero alia flagitia ad te ingentia boni illius adolescen

.i.sed d — .ſ.fero iquã e — ppter q̃ q̃ admisit sit dignus capite plecti nũc

tis. MI. Ecce autẽ. DE. Noua/capitalia. MI. Ohe iam de-

dolẽtis f — .i.q̃lia — .ſ.q̃ vir sit g — q̃si rideẽs h — incõsiderate

sine? DE. Ah nescis qui vir sit. MI. scio. DE. Ah stulte. tu

que fuit rapta a lenone — .i.loqui — flagitiũ qđ fero — .i.erga contra

de psaltria me somnias agere? hoc peccatum in virginem

In hac scena. XIX.

Est exemplũ intẽpestiue obiurgatõis: & p hoc ri dicule. a Ibo illis dicã. Moris est senũ secũ loq. Vel senes. vt maxime aliqd exanio agẽtes.

b Sed eccũ. Demea cõstituerat diu illic domi obsidere sed interea vidit fratrem. dixitq; sed eccũ &c. c Fero alia flagitia ad te ingẽtia boni. Magno sonitu ac ingẽti oltẽsione future accusatõis exorsus ẽ. magna sunt eñ oia & fero. & alia flagitia. & ingẽtia & q̃ ironicos boni illi? adolescẽtis dicit ironia q̃sp amari? ponit q̃ criminatio manifesta. d Ecce aũt. Ecce dicit cũ repẽte triste aliqd iteruenit reb? lętis. aut certe qñ cũ aliud agit aliud emergit nouũ. vt Virg Ecce aũt gemia tenẽdo trangllą p alta arresto referens. Et ecce trahebatur pallus priameia virgo. & Cicero. Ecce ãt repẽte ebrio diomene furientibus cũctis &c.

e Noua. Recẽtia. an mira an magna vt pollio. & ipẽ facit noua carmia f Nescis q̃ vir siet. Ironia Nã vir ad laudẽ sũmi solet, vt alibi virꝝ te iudico. g Scio Satis ridicule neq; ille cupit abneget Mitio. Vel vt cõsentiẽdo iracũdiã Demęe acrio rẽ fieri possibilẽ sibi mitigare q̃rat. Nã scio ad negocii totius gestionẽ retulit. nõ ad illud quod nescis q̃ vir siet. h Eho scis & patere. Iam & illi irascitur nõ Eschino.

h Nō malū qdam. Alíí volunt Mitionē dicere. nō malū qdem: líí Demeā. Aliq nō malui vt legí in aliqbus codicibus. Nam Donatus malū dicit nec etiā coheret sensus. i Puer natus est. dii bene vertant. Hic bono exēplo inducít Mitio irascētē iuste Demeā leniter scire cui exaniato ob merorē nō cōuenit indemēter ire obuiā cū possit in tpe obiurgari postq; destomachatus fuerit. & vide q; facete cū; ille puer natus est ad argumētū mali attulerit. Híc rndit quēadmodū solēt illí quibus puellā nasci metuētibus nunciat puer natū esse. Nā in oibus q cupite venerint dii bn vertant dici solet. qa sepe hoies ea optauerunt q aliis aliter q; expectauerūt cōtigissent quā ptātē rer; vertentiū semet vtrāq; partē vertēt iū n deo supesse vete res existimauerūt. k Virgo nihil habet. Vult rem sine remedio videri qa scit posse nuptiis finiri sollicitudinē & vide amaritudinē Demee contra oēs vt nec virgini ipe parcat. l Audiui. & cum rndum q si benesit quo admissum est. m Et ducenda idotata est. Scilicet nisi donatus sit Eschinus: & hoc verbū necessitatis vim habet vt pacē troyano ab rege petendū. n Quid nūc futurū. More irascentiū cū ipe sciuerit qd futurū Mitionē interrogat & hmōi interrogatio scdm figurā suā nō habet rnsionē. sed Mitio sic rndit q; si simplr inquirenti. o Illinc huc trāsferēt virgo. Virginē q etiam cū viro fuit vocat Virg. Ah virgo infelix.
p Proh iuppiter &c. Tragice adiecit a Mitione versus. q Istoccine pacto optet fieri. Ad ipm Mitionē respiciēs dixit. r Si nō re vera. Nūc re p vtilitate posuit. s Simulare certe est hois. Nō hoc dixit qa hois est mentiri sed qa sepe iracūdie simulatio custodia disciplíne est. Nam si mulatio & mēdaciū nō cadūt in virū bonum.
t Iam desponderes composita est. Fiunt nuptie. ne diceret despondi. cōposui Facto & despondet puellā qui petit spondet a quo petit recte. ergo socer futurus despondi dixit. v Hec magis sunt hois. Bene repetit hois. Ille eni dixerat simulare certe est hois. x Ceter; placet tibi factū Mitio Nihil aliud volebat Demea q; vt seuiret Mitio quod impetrare nō potuit etiā ad eandē snīam de prauitate & peccato Eschini. x Ita est vita hominis q si cū ludas tesseris. Rectū erat si diceret Ita vita est hoim quēadmodū tesseris ludere. aut quēadmodū ludus est tesser; Nota ergo gen ꝰ locutionis. z Si illud maxie qd est opus iactu. Vtrū opus est iactu an iactu nō cadit. incerta distinctio est. a Illud qd cecidit forte id arte vt corrigas. Ars adhibēda p fortuna est. nō em si male iactus cecident deserēdus est ludus. Et nūc forte p fortuna intelligendum. b Corrector Quia dixit arte vt corrigas sed moris est tratis ab vltimo verbo contradicētis incipe. c Neq; ē neq; illā sane studeo vendere. In scrupulo versatur Mitio. in quo eligit ineptus potius videri q; p dat Ctesiphonē pri cur nō possit dicere nō ē eschini amica. sed celanda est culpa Ctesiphonis.
d Ita me dii amāt vt ego video tuā &c. Ordo est ita me dii amēt te factur; credo vt habeas qui cū cantites. ipe fefellit nō ingrendo interiorē cām retente in domo meretricis. Mire aūt cantites. q si turpius sit cātare senē cū psaltria q; coire. e Et noua nupta eadē hec distet. Alius audiet dicere. O magna in verbis elegantia vide em quā vim signíficet distet. & iō nō vxor sed noua nupta quā ad oīa docilem ipm idicat nomē. f Tu inter eas restim ductans saltabis. Lusus est natus ab eo funeq introductus equus ligneus in troyā

.s.erīā illud irascentis .s.pmittā.q.d nō deberes
b .i.cognoscis illud flagitiū .i.cur nō
est ciuē. MI. scio. DE. Eho scis & patere? MI. Quidni pa-
.i.vociferas .i.verteris in furiā cū hec cernis
b .s.verbum
tiar. De. dic mihi: non clamas: non insanis: Mi. Nō: malū:
etiam .s.ex pamphila .s.rem vt opram? pāphila
i l;
quidē. De: Puer ē natus. Ni. Dii bene vertant. De. virgo
.i.est paup .i.intellexi cā nihil hre .i.copiēda in vxore
l m .i.sine dote
nihil habet. Mi. Audiui. De. & ducenda indotata est: MI.
.i.certe ducēda indotata .s.de hac re .s.est futur;
n certe
Scilicet. DE. Quid nunc futurū est? MI. Id enim quod
.i.necessitas .i.ex domo sua .i.traduceret .s.pamphila trahēris
o .i.in domū nrām .s.te rector
res ipsa fert. Illinc huc transferetur virgo. De. O iuppiter
.i.vtrū .i.modo: quē dicis esse sine dote .i.vtra q; feci vel qō pter nuptias a me fie
q ri potest
istoccine pacto optet? MI. Quid faciam amplius? De. qd
.i.potis .i.ipo effectu: vel rei veritate est dolor .i.dicrū est hoiē fidare
r s
facies? rogitas? si nō re vera tibi istuc dolet? simulare certe
.i.spectat ad hoiem .i.ḡnimo .i rāq; socer futur? filio meo petit
t .i.negociū de ꝓiugio
est homis. MI. Quin iam virginē despondi. res cōposita ē
.i.abierit .s.q facta sunt .i.magis decēt hoiē
v q; id qō vitiatis scs filiā
fiunt nuptiæ. dempsi metū omnē: hæc magis sunt homis.
.i.sed .i.phas tu .s.de ꝓiugio dotato .s.placet .i.possim
x
De. Cæter; placet tibi factum mitio? MI. Nō si queā mu-
.s.mutare .i.pariter neq; ob id me exercitā
y
tare. nunc cū nō queo: æquo aīo fero. ita vita est hominū
.i.tanq; .i.talis .i.plurimū refrt ad hoc qō lucrificat
z
quasi cū ludas tesseris. si illud quod maxie opus est iactu:
.s.in alueolo .s.qō accidit .i.corrigat fcōa ꝓsona ꝓ tercia
a .i.calliditate rekonsilio
nō cadit: illud qd cecidit forte: id arte vt corrigas. De. Cor-
.i.dicis cē corrigendū .i.tuo cōsilio vel tua correctōe .i.pdire fuerūt
b
rector: nempe tua arte viginti minæ pro psaltria periere. q
.i.q; celerrime .i.in aliquē locū .i.si nō vendat aliqui q det pcū
.i.derrudēda .s.sine pcio
quantū potest: aliquo abiicienda est: si nō precio: vl gratis.
.s.abiicienda .i certe .i.volo cupio. laboro
c
MI. neq; est: neq; illam sane studeo vēdere. De. Quid igit
.i.deoq; .s.imploro
facias? MI. domi erit. De. proh diuum fidem meretrix &
.i.vxor honesta quā ab alijs mores discernūt .s.certe vna in domo mecum. verū
.i.sub vno tecto .i.sane mēris
materfamilias vna in domo? MI. Cur non? De. Sanum ne
.s.tu q talia dicis .s.me cē sanū iurantis
d
te credis esse? MI. Equidem arbitror. De. Ita me dii ament
.i.pspicio .i.fatuitatē incōsideratiōnē
.s.vt vna sicut in domo
vt video tuam ego ineptiam. facturum credo: vt habeas?
.i.cum qua .i.frequēter cantes. more puellar cū tā sis senex
.s.facere e
qui cum cantites. MI. Cur non? De. & noua nupta eadem
.s.q stūra psaltria .i.recte differt. illa eadē nurū ꝛ psaltriā .i.frequēter ducēs
f .i.funem
hæc discet? MI. Scilicet. De. Tu inter eas restim ductās sal-
.i.pulchre id facīā dolor inest mihi
.s.saltabis
tabis. MI. probe. & tu nobiscū vna: si opus sit. De. Hei mi

dicta tua vel inhonesta facta .i. ppter ea vel sed
.i. officiunt pudore ammoue dimitte

g h

hi. non te hæc pudent? MI. Iam vero omitte Demea tuam
.i. honestum est te esse .i. boni animi

i

istam iracundiam: atq; ita vti decet hilarum/ ac lubentem
.i. labora efficere .s. quos ei ostendebat deinde .s. ad te
te .s. tui .i. alloquar

facte in gnati nuptiis ego hos conueniam. post huc redeo.
vtrū .s. decet esse vel agi vel duci

l

pdire esse .i. pseuerare in hominibus

DE. o iuppiter/ hanccine vitam? hoscine mores? hanc de/
.i. insaniam .i. familia

m

mentiam? vxor sine dote veniet. intus psaltria est. domus
.i. quida sumptu z multa consumens ac expendens muto .i. despiciens
eschinus libidine z lasciuia

sumptuosa. adolescens luxu perditus. senex delirans. Ipsa:
que sit dea .i. omnino .s. seruare
.i. saluare

si cupiat: salus seruare prorsus nō potest hanc familiam.

est cum nexis manibus funem chorum ducunt saltantes. hoc a quibusdam dicitur. Sed ego puto manu confertos choros puellorum puellarūq; cantantes restim dicere existimari. & id maxime conuenire ad exagitandum importunitatem senis veluti pueros imitantis. simul etiam iste qa in connexu manuū lasciuus & petulans adimit discretionem cōditionē dignitatis etatis inter meretricem nouam nuptam & senem. & hoc quē admodū dictū est. sed quanto stomacho credas iam ab Eschino recessum est. & transitū ad Mitionis luxuriam describendam.

g Iam vero omitte Demea. Mire vrbanitatē expressit vltro obiurgantis qui obiurgatus est.

h Tuam istanc iracundiam. Nam ira de cau sa iracūdia de vicio multū irascētis. i Atq; ita vt decet hilarq; ac lubētē. Hilarq; vetuste nō hilarē Et bñ addidit lubētē. Multi eni hylares se simulā tes ñ lubētes sūt k Eac te. Nō dixit esto sed ela bora vt esse possis. l Hanccine vitam hoscine mores hanc de. Edipticos omnia vtpote stomachatus secum loquens. deest enim esse aut qd tale. m Domus sumptuosa. Domus id est homines. n Ipsa si cupiat salus &c.

Plautus libentiorem te faciam q; libentia. est enim

Ipsa si cupiat salus seruare prorsus non potest hanc familiam. Hinc licet existimare quantum & caloris & grauitatis apud Therētium sit ad mutationem lætitia. Nā vide quantum creuerit superioribus vt sit finiret. salus dea quēadmodum cōcordia victoria pax.

SyRVS DEMEA

iurantis tractasti .i. delicate abunde
a b

Edepol syriste te curasti molliter: lauteq; mu/
officium edendo
.i. exercuisti c

nus administrasti tuū: abi sed postq; intus sum
.i. seruloꝝ refertus repletus ad hunc locum
d .i. preparare

omnium rerum sat: prodeambulare huc libitum est. DE.

In hac scena. XX. Exemplū inducitur licencie seruorum submitti domino.

a Aedepol syriste te curasti molliter. Quia detexit Ctesiphone. Iam oportet vt ebrius inducat Syrus per cuius fabulas tegatur adeo vt syriscū se dicat nō syrum.

b Lauteq; administrasti tuum. Vt quicquid esset bellissimum caperes/ cyathoscq; sorbillares aut minus seruile esses & biberes.

c Abi. Verbum vel sibi vel alteri cum laudatione blandientis. Nam sic dicunt qui iam compotes sunt votorum omniū, perfectiq; in rebus vniuersis. d Prodeambulare. Nota duas p.

positiones vni dictioni adiunctas vt pede prosubigit terrã. Et opportune ad delicias exprimendas hoc verbum posuit. Nam producere signũ deambulare significat Nam deambulare etiam intus posuit. e Illud videsis exemplum disciplinæ. Sy. Ecce autem adest Demea cur intrepherto affert redio sceleste

f

senex noster/quid sit? Quid tu es tristis? DE. Ohe scelus, quasi ridentis .i. starim

g h i

Sy. Eho, iam tu verba fundis hic sapientia. De. Tu si mes .i. tuus si esset tuus .s. familiarem siue substãtiã .i. confirmasses

k l

esses. Sy. Dis quidem esses Demea: actuam rem stabilisses .s. ne inebriaretur .s. si tu esses meus .i. quare

l

De. Exemplum omnibus curarem vt esses. Sy. Quamob pens .i. turbatione filieq; quotum pedagogi estis

m

rem? Quid feci? De. Rogas. in ipsa turba atq; ĩ peccato maxi peccatũ nõdũ .i. peccatũ bibitis .i. scelerate

n

mo. quod vix sedatum est. potastis satis scelus, ĝsi rebñ .i. ĝsi res bñ se habuisset nec fuisset crimẽ admissum .i. certe .i. vellẽ nõ euenisse huc p̃ meã bulãdũ ĝsi ĩ Demea turgia nõ fuissem

o

gesta. Sy. sane nollem hunc exitum.

f Illud videsis exemplum disciplinæ. Sy. Ecce autem adest Demea cur intrepherto affert redio sceleste senex noster/quid sit? Quid tu es tristis? DE. Ohe scelus, quasi ridentis .i. starim g h i Sy. Eho, iam tu verba fundis hic sapientia. De. Tu si mes .i. tuus si esset tuus .s. familiarem siue substãtiã .i. confirmasses k l esses. Sy. Dis quidem esses Demea: actuam rem stabilisses .s. ne inebriaretur .s. si tu esses meus .i. quare l De. Exemplum omnibus curarem vt esses. Sy. Quamob pens .i. turbatione filieq; quotum pedagogi estis m rem? Quid feci? De. Rogas. in ipsa turba atq; ĩ peccato maximo. quod vix sedatum est. potastis satis scelus, ĝsi rebñ .i. ĝsi res bñ se habuisset nec fuisset crimẽ admissum .i. certe .i. vellẽ nõ euenisse huc p̃ meã bulãdũ ĝsi ĩ Demea turgia nõ fuissem o gesta. Sy. sane nollem hunc exitum.

f. Illud vide sis exemplum disciplinæ. Sy. Ecce autem adest Demea cur intrepherto affert redio scelesse senex noster/quid sit? Quid tu es tristis? DE. Ohe scelus, quasi ridentis .i. starim g h i Sy. Eho, iam tu verba fundis hic sapientia. De. Tu si mes .i. tuus si esset tuus .s. familiarem siue substãtiã .i. confirmasses k l esses. Sy. Dis quidem esses Demea: actuam rem stabilisses .s. ne inebriaretur .s. si tu esses meus .i. quare l De. Exemplum omnibus curarem vt esses. Sy. Quamobpens .i. turbatione filieq; quotum pedagogi estis m rem? Quid feci? De. Rogas. in ipsa turba atq; ĩ peccato maximo. quod vix sedatum est. potastis satis scelus, ĝsi rebñ .i. ĝsi res bñ se habuisset nec fuisset crimẽ admissum .i. certe .i. vellẽ nõ euenisse huc p̃ meã bulãdũ ĝsi ĩ Demea turgia nõ fuissem o gesta. Sy. sane nollem hunc exitum.

f. Illud videsis exemplum disciplinæ. Sy. Ecce autem adest Demea cur intrepherto affert redio scelesse senex noster/quid sit? Quid tu es tristis? DE. Ohe scelus, quasi ridentis .i. starim g h i Sy. Eho, iam tu verba fundis hic sapientia. De. Tu si mes .i. tuus si esset tuus .s. familiarem siue substãtiã .i. confirmasses k l esses. Sy. Dis quidem esses Demea: actuam rem stabilisses .s. ne inebriaretur .s. si tu esses meus .i. quare l De. Exemplum omnibus curarem vt esses. Sy. Quamobpens .i. turbatione filieq; quotum pedagogi estis m rem? Quid feci? De. Rogas. in ipsa turba atq; ĩ peccato maximo. quod vix sedatum est. potastis satis scelus, ĝsi rebñ .i. ĝsi res bñ se habuisset nec fuisset crimẽ admissum .i. certe .i. vellẽ nõ euenisse huc p̃ meã bulãdũ ĝsi ĩ Demea turgia nõ fuissem o gesta. Sy. sane nollem hunc exitum.

i Fundes. Vtrum sine vlla cessatione proferas. an pdes ſm illud. Nam quid tu hic agis vbi si quid boni precipias nemo obtempet.
k Dis quidem esses. Ab eo quod est dis ditis dites facit. l Quãobrem: quid feci. Nihil nunc in syro nisi simplex & purum ob ebrietatẽ. & vide quãobrẽ quid feci dicere nõ esse ebrii syri m In ipsa turba. Non minus ridicula importunitas Demee est q̃ ebrietas syri qui aduersus tam tãtum tante grauitatis orõnes personat. vt ex dicentibus vultu verbis & exaudientis habitu et stupore magnam voluptatem percipiãt spectatores. Vides enim quãto pondere verborum cum ebrio luget. n Potastis scelus. Non q̃ plus videt senex qui obiicitur oculis. sed oratorie potastis dixit. cum vnũ ebriũ cernat propter illud cui exemplum disciplinequasi in omnibus sit quod in vno nunc aspicitur. Virg. Et cui mine ab vno disce omnes. o Sane nollem hunc exitum. Et hoc dicto oblitus omnium rerum est nihil respondisse Demee per fallaciam sed tantũmodo ponit quod exeat.

In hac scena. XXI.

Aduentum cuiusdam parasiti siue cõmessatoris deprehensus esse ostenditur Ctesipho a patre seruo Demea. a Heus syre. Quã clare dicam ostendit ex eo q̃ premisit. Heus antec̃ loq̃retur Ctesipho mire additur nomen est cum aut sine hoc aut per pronomen intelligi possit Ctesipho. b Vt redeas. Redeas dicendo ostendit illũ inter pocula a quo egressus est ebrius.

DROMO puer. SyRVS DEMEA

vocandi .s. ad se vnde ebrius venisti

b

Eus heus syre rogat te Ctesipho. vt redeas. Syr .s. vadens malam rem .i. tur parasitus .s. narrat .s. nominat

c

Abi. De. Quid Ctesiphonem hic narrat. Sy. Nihil. DE.

deprehendentis aliquid alterius imprudentia .i.tortor .f.intus

Eho carnifex est Cthesipho intus? Sy. Non est. DE. Cur
.f.cum .i.imitator parasitorum

hic nominat? Sy. Est alius quidam parasitaster paruulus.
.i.cognoscis ne eum .i.scias si sit intus necne .i.nunc

Noștin? DE. Iam scibo. Sy. Quid agis? quo abis? De. Mit
quia impedichat eum ne iret .i.nō tpas nō ptines nō amoues a me retinēdo .i.malus ⁊ neq̄ seruꝰ vel ancilla

te me. Sy. noli inquā. DE. Nō manum abstines mastigia
.i.portius vis .i.diffundi frangi .f.senex .i.cuasit emantbo turantis

an tibi iam mauis cerebrum dispergi hic. Sy. Abijt. ædepol
.i.iustū parasitum cuiꝰ impta pnunciatōe deprhensus ē cthesipho .i.nō fuisse .i.psentanēū opportunū .i.certe valde q̄ etiaduētu ē deprhensus

comessatorem haud sane cōmodum presertim Cthesipho
.i.q̄diu .i.parare efficiuntur turbationes q̄ iā nō sunt ſ̄ starim future

ni. Quid ergo nunc agam nisi dum hæsilescunt turbæ in
.f.puta .i.in aliquem locū .i.exalam dormiēdo .i.discedam .i.paucu lū vini

terea in angulum aliquo abeam: atq̄ edormiscam hoc vil
.i.abdam in angulum ꝛc.

li sic agam.

c Abi. Indignatus q̄ nominasset Cthesiphonē coram patre per imprudentiam dixit abi.
d Est alius quidam parasitaster paruulus. Nō aliud parasitaster. sed aliud Cthesipho q̄si nō duo sed multi sunt Cthesiphones.
e Noștin. Sic pronunciandum est vt & simꝰ & querat & dicat / noștin quasi sycophanta nūc addidit noștin nam veteratoris est in mentientes considere. f Quid agis? quo abis? Hoc iam ebrio conuenit non illi quem cognouimus syrum nam q̄d retinet senem confessionis genus est. g Non manum abstines mastigia. Etiam iniecisse manum vt teneret Demeam. ex ipsius verbis cernitur. h Mastigia. Mastigia vt inquit Seruius. Est seruus sepe numero verberibus cesus & cedi dignus a mastigo verbo greco quod significat cedo. i An tibi maius cerebrum dispergi hic. Vt apparet baculo minatur
k Abiit. Quia prohibere non potuit de misso & desperanti vultu quid factum sit dicit & abiisse pronūciat. l Aedepol cōmessatorem haud sane cōmodum. cum oppinatus superuenit vt omnia sic offendat quē admodum qui cōmessatum est ingreditur. quia cōmessatoris est superuenire ad scortum & vociferare aliquid in iocularem strepitum. quare falsetotum ad Demeam contulit. Alii dicūt cōmessatorem dici de Demea qui veluti cōmessator inoppinatus superuenit & omnia turbauit.
m Presertim Cthesiphoni. Bona exceptio vt appareat omnibus incōmodū & huic & Eschino, sed precipue Cthesiphoni.
n Nisi dum hec silescunt turbe. Non que iam sunt sed que erant. o Hoc villi. Est vini diminutiuum vt vnus vllus. asinus asellus. vanus vallus vinum villum pariter.

QVINTVS ACTVS.
MITIO. DEMEA senes.
.f.omnia

a b c

Arata a nobis sunt, ita aut dixi? sostrata ubi uis, q̄s

In hac scena. XXII

Collatio est personarum mitis ac sevi.
a Parata a nobis sunt. De verbis absentis vult ostendere poeta quam orationem cum Sostrata habuerit ingressus Mitio & videquas interposuerit primo.

.i.meas .i.pulsauit pcussit β dolore nimio hoc dixit

c f g

nã a me pepulit tã grauiter fores? De. hei mihi quid faciã?

.i.cõqrar de fratre cũ ego meo indulgentia venio criminandus

h

quid agam? quid clamem? aut quid querar? o celum: o ter

.i.quibus neptunus preest .i. terũ negociũ rorum lñ gmẽtũ de emptõe

i

ra: o maria neptuni. MI. hem tibi resciuit omnem rem: id

.i.certe p cesiphonẽ .i.oprer succurrere ei z filio eius

.i.turgia

l m

nunc clamat scilicet paratæ lites succurrẽdum est. DE. Ec

ecce hic .i.in pmptu ẽ palã est .i.deprauatio corruptio

q̃si vtriq; pungẽs z vtriq; praminãs

n .i.nõ vni sed duob;

cum adest cõmunis corruptela nostrorum liberum. MI.

.i.post longam tui vexationẽ .i.adolenturẽ .i.cõpescui iracundiã

o p q

Tandem reprime iracundiam: atq; ad te redi. DE. repressi

.i.placare sum pbra ipropria turgia causam ipsi litis purgemus

r

redij: omitto maledicta omnia: rem ipsam putemus dictũ

quizillud dixisti videlicet q nõ cure haberes filiũ

.i.certe .i.pcessit s

inter nos hoc fuit. ex te adeo est ortum: ne tu curares meũ

.f.curarem an fuerit hoc dictũ necne .f.filiũ

.i.illud gme pcessit dictum

t

neue ego tuum: responde. MI. Factum est. nõ nego. DE.

.f.filius meus ad domũ tuam ad potandum z lasciuiendum filium .f.meo filio

v

Cur apud te potat? cur recipis meum? cur emis amicã mi

.i.cur .i.nõ est q̃si pretore cõditõe sim ego q̃ tu sis.

x .i.nõ licet

tio? Nam qui minus mihi idem ius æquum est esse q̃ q

.i.meas .i.pulsauit pcussit

b Parata a nobis sunt ita vt dixi. Et que non dixit sed vt dixi dicendo significat se dixisse omnia. c Vbi vis. Fiant nuptie vel quid tale. aut omisit. aut dicturus hoc ipsum audit. vehementius fores pulsatas & quod agebat abiecit d Quisnam a me. A me modo. i. meas. Dicimus enim accepi litteras a te. pro accepi litteras meas. e Pepulit tam grauiter fores. Quia irati omnia co ncite faciunt cum pulsande fores essent exituro foras Demea. sic eas pulsauit vt & is ipsis irasci videretur.

f Hei mihi quid faciam? quid agam &c. Multum laborauit Therentius vt analogiam seruaret in dolore Demee quo maior debet in Ctesiphone reprehẽsio esse q̃ in delictis Eschini. Et nota q vbi nõ inuenit quod dignum loqueretur ab interiectione ceperit. Hei mihi. Et adhuc quomodo pro rei magnitudine oratio parua esset: quid faciam inquit. In alieno indignatus est suo! quid faciam inquit. In alieno litigauit. hic ait quid agã? In alieno clamauit & questus est. hic in suo relinquo & preter In Eschini peccato Mitionem accusauit in Ctesiphonis clementia cum diis omnibus ac toto mundo mira auxesis q̃ imitatur. Virgilius in orpheo. Post amissam rursus euridicen. quid faceret inquit. omnia enim consumpserat primus dolor qualem raptabis coniuge ferret. Nam quid preter oẽs terras atq; inferos loci remãebat qd nõ luge ret. per quem fletum manes quasi omnes primis luctibus implerent & lachrymis quia numia vo ce mouerunt cui nec ita quidem inexperta remanserat. Et vide hic gradus doloris & iracundie in tantum autem vt iam crescere non possint. quippe in initio fabule tam tristis est Demea Nam sic audita Mitione quia tristis est. & ipse rogas me vbi noster Eschinus siet. Quid tristis ego sum vide mox precedit i penis vt sic incipiat disperii. Ctesiphonem audiui filium vna fuisse in raptiõe cũ Eschino. Inde postea dicit. Ne ego homo sum infoelix ad postremum.

g Hei mihi quid faciam? quid agam. Et in naturali quodam modo postq̃ summus furor ad extrema peruenit repẽte senex mutatur & mitis fit. h O celum. o terra. o maria neptuni. Neptunus quia medius inter celum & in feros dum vtriusq; regni particeps est habetur elementorum omnium potior. Nam ideo tridentem habet primo numero triũ elementorum vt apud Virg. Idcirco dicit. Iam celum terramq; meo sine numine venti miscere & apud homerum sicidem Et hoc est quod ait Oratius in arte poetica. Interdum tamen & vocem comoedia tollit. In hec tria rerum natura diuiditur. vt principio mare: ac terras celumq; profundum & per hoc totum mundum accusauit.

i O celum o terra o maria neptuni. Vtrum de eo elementa inuocauit q diis quoq; irascitur qui in his commorãtur vt dolentes solent. aut quia deos esse non putet. Ideo hec omnia neptuni dicit quia dicturus esset Neptuni nisi intercederet persona Mitionis quem videns ad aliud conuersus desit diluuium & interitum rebus optare cœpit obiecto fratre cui maxime irasci tur & propter quem detestabatur omnia. Tale est apud Virg. Omnia vel medium fiat mare ante omnia accusat vt indignantem. Vt quem non incusam amens hominũq; deorum. Et atq; deos atq; astra vocat. t. m.

k Hem tibi. Nulli enim tibi Mitio loquitur. Hem tibi ad nullum refertur. vt fieri sepe solet in mihi & tibi. vt en tibi fores crepuerunt. tu mihi dormis.

l Parate lites. Videtur & ipse Pertinuisse dicendo. scilicet parate lites.

m Succurrendum est. Vt rursus confirmet se hoc ait.

n Communis corruptela nostrorum liberorum. Maior accusatio est ista q̃ prior quippe cũ iã modo de ambobus accusetur Mitio non de vno. o Tandem reprime iracundiam. Mire quia reprehendere nequit nimietatem reprehendit irati. Et ira de causa est. iracundia de moribus.

p Atq; ad te redi. Quia ira ab eo quod est ire dicitur eo q a se eat qui irascitur & furit. Et ad te redi proprie dixit. Virg. Verum vbi vidi nulla .f.r .f. ad se redit. & Cicero. Redit ad se & mores suos.

q Repressi redii. Non quod est sed quod gestu dicatur specta & videbis. neq; repressisse adhuc iracundiam, neq; ad se redisse Demeam. sed q̃ mira perspicuaq; moralitas i huiusmodi rebus est apparet.

.i.licet habere .i.possēs filiū .i.noli curare

æquum est tibi? quando ego tuum non curo ne cura me,

.i.quod iustum sit dicere .i.est equū dicere .i.tristum

q

um. MI. Non æquum dicis. DE. Non? NI. Nā vetus ver-

.i.dictū puerbiū .i.certe .i.esse cōmunicāda vbi opus est inter pythagoricos ortū dicitur

bum hoc quidem est: cōmunia esse amicorū inter se om-

.i.vrbane id ē dictū a re .i.repētina & subito exorta q̄si non hīc̄s q rīdere possis q̄si videat eū tam conuictum

s

nia. DE. Facete. nunc demum istec nata oratio est. MI. Au-

.i.breui sermone .i.si fiat sine molestia tua .i. n̄ primis

a b

sculta paucis: nisi molestum est: demea. Principio si id te

.i.offendit ac ledit .i.obsecro q̄ sequūt

scz p filijs suppeditādo .i.impensam

c

mordet: sumptum filij quem faciunt quæso facito. hæc te-

.i.scōm facultatem tuā .i.sufficiē tia

d

cum cogites. Tu illos tuos olim pro re tollebas tua. q̄ satis

filijs tuis .i.tunc .i.q ego ducerē vxo

putabas tua bona ambobus fore: & me tum vxorem credi-

.i.considerationē habe .i.quā prius habebis

disti scilicet ducturum. eandem rationem antiquam obti-

.i custodi acquisita acquire vere modice . bonorum filijs

e

ne: conserua quære: parce: fac q̄plurimum illis relinquas.

laudē de collēdis educādis ac ditandis filijs tuis .i.expectatiōez z opi-nionē nā cū putabas me vxorē ductuz nō spectabas a me bona p filijs habe

gloriam tu istanc tibi obtine. Mea: quæ præter spem eue-

.i.p̄mitte .q.d. nihil tibi constabit .i.diminuetur .i.ex meis bonis

f g

nere: vtantur: sine. de summa nihil decidet, quod hinc ac-

.i.adiunctū vel additū erit .i.quę dico

cesserit. id de lucro putato esse. oia hæc si vol es in aio vere

rum q̄ filijs .i.demes .i.displicētiā

cogitare demea: & mihi/ & tibi & illis dēpseris molestiā.

pecuniam .i.tace noli p̄gere ī eo qō cepisti .i.intelligo

h i k l

De. Mitto rē: cōsuetudinē ipsorū. MI. Mane: scio, istuc ibā

f Rem ipsam putemus. Videtur paulo citius desto machatus q̄ res etiam incerta exposcebat. sed hoc morale dicitur. Nam iuste irati omissa seuicia ad ratiocinationes sepe festinant: & pręterea illud accedit quod nō inuenit. quod iam cō digne dicat. simul quia etiam increpatus est a patre q̄ apud se iam non sit per iracundiam vehementem. Iterū rem ipsam putemus. tractemus purgemus. Nam & hinc purgamina dicta sunt vt Plautus in capti. ait. Nucleum amissi retinui pignoris pitamina. Et Virg. Multa putans inquit. Putare proprie est falsa & infructifera a veris & fertilibus resecare. Vnde arborū purgatores putatores dicuntur. Et per hoc q̄ dicit rem ipam causam ipsius litis ostendit. vt mitte ista atq̄ ad rem redi.

s Ne tu curares meum. Nam ambos curare prope modum reposcere illum est quem dedisti.

t Factum est. Apparet Mitionem minutim quidem fateri. sed facete contemnere obiecta.

v Cur emis amicam. Mitio. Inclamatio ista nominis magnam inuidiam significat. vt regnū ne Eschine hic possides? & pacem te poscimus omnes turne.

x Nam qui minus mihi idem ius equum est esse. Aut nam aut qui abundat. & est ordo. Qui minus equum est esse idem ius mihi. Qui ergo cur vel quare significat.

y Nam vetus verbum hoc quidem est & cetera. Confidenter non repetiuit non habens rationem quam subiiceret nisi illi puerbium venisset in mentem. Nam quia videt se in malā causam incidisse totam vernaliter & facete agit & subiicit equitatem vbi iusto se tueri nō potest qa tamen a Demea conuincitur. dicendo quod sequitur.

z Nunc demum istec oratio nata est. Vt ostē dat illum perturbatum contraria protulisse dictis suis superioribus. Item alii totum iungunt. alii totum separant. Et bene nata est. Nam sic dicimus de rebus repentinis vt supra herę nate melius fieri haud potuit q̄ factum est hera

a Auscula paucis nisi molestum est Demea. In duas partes diuiditur persuasio nihil passurū Demeā damni nihil corruptele. Et me tum vxorem credidisti scilicet ducturum.

b Principio si id te mordet sumptū filij quem faciunt. Figuratiua locutio est. vt eunuchum quem dedisti nobis quas turbabas dedit

c Queso. Modo obiurgatorium est.

d Pro re tua. Pro patrimonii tui qualitate.

e Conserua. quere. parce. fac q̄ plurimum illis relinquas. Hoc sic pronunciandum vt appareat hāc ipsam voluptatem displicere Mitioni. Cōserua. parce. quere. noua parce omnibus.

f Vtantur sine. Aut deest his vt sic his vtanē aut antique locutus est.

g De summa nihil decidet. De summa rei tue scilicet.

h Mitto rem. Pecuniam. & est hec exclamatio moralis minus ad id sunt tardos ac nō intelligentes homines.

i Consuetudinem ipsorū. Loquor aut videtale est subintelligendum.

k Mitto rem cōsuetudinem ipsorum. Vel ab vtilitate vel ab honestate transtulit. vel a rebus ad illos istos de quibus agit. Cauetur autem ne aut rē perdant aut ipsi pereant.

l Mane scio istuc ibam. Moralis & faceta cor

reptio continens in se latenter blandimẽtum quo leniatur auditor. m Multa in homie Demea signa insunt. Obscurissimus sensus & re & verbis. n Duo cum idem faciunt. Obscure locutus est cum hic sit sensus. Duo idem faciũt qd vni licet facere. alteri nõ licet.

o Sepe vt possis dicere. Melius est sepe adsuperiora coniungere. Mam possunt duo idem etiam casu non vt similitudinẽ facere videantur tũc ergo erit signum sepe idem faciũt. Dicere autem posuit pro intelligere & scire ab eo qđ precedit id quod sequitur. vt foeneratum istuc beneficiũ pulchre tibi dices & memorẽ me dicis esse & gratũ

p Mon q̃ dissimilis res sit. An quia huic licet

q Que ego in illis esse video. Ordo & sensus hic est. Multa in homine Demea signa sunt ex q̃bus coniectura facile fit que illis inesse video.

r Vt confidã fore ita vt volumus. Duo quũ idem faciunt nam ambo & supponũt & intelligunt & in loco verentur. non ingenii vicium sed etatis est. s Intelligere: in loco vereri. Non in loco intelligere, sed in loco vereri.

t Inter se amare. Cito dixit inter se quod est cũ alter alterum inuicem amat.

v At enim metuas.

Ad priorem tractatum pertinens qui est habitus de consuetudine rei familiaris. ibi debet stare. At eni metuas ne ab re s. &c. Oratorie paulo. Nam non omissiores fore Demea. sed plurimum credit & metuit vel a re vel a proximo. x Omissiores. Negligentiores. sic in Heau. Vbi te vidi animo esse omisso.

y O noster Demea. Blanda & cum quodã complexu eius qui reprehenditur incusatio: & de more sublata. & sic hoc dixit tanq̃ dicturus eẽt multa te latent simplex homo es. Nam huiusmodi sententia latenter quandam dicentis autoritatẽ fiduciãq; designat.

z Attentiores ad rem sumus q̃ Proprie attẽtiores redit ad omissiores supra enim dixerit ne ab re tantum sint omissiores paulo. Quã sat ẽ quasi dicat. attentos nos esse nimium crimen est

a Quod illos sat ætas acuet. Methaphoricos acuet b Ne nimiũ modo bonę tuę iste nos rationes. & tuus iste animo & subuertant. Ne valde subuertant infra legedum est. Si ne pro non coniunctione. Subuertant ergo legendum ita vt subaudiamns timeo vel aliquid tale.

c Tuę istec. Quod ait significatio habent nulli usmodi rationem & ineptam. Nam apparet nõ eas probare ab eo qui sic loquitur vt supra. Iam vero omitte Demea istam iracundiam.

d Suubuertant. Subuertant i. deiiciant nos a seueritate nostra qua vti in filios erat animus.

e Tace non fiet. Tace nunc

positum quasi diceret animo subuertet ne dixeris q̃ mali ominis verbum est. f Da te hodie mihi. Accomoda teipsum voluntate meę. Nam in animum trãstulit quod est corporis. vt in Eunucho. Mihi se dare sermonem querere. Cicero. Ceruiculam iactaturum & populo se accõmodare. Si non vis inquit propter te vel propter me mitis esto.

g Exporge frontem. Quia contrahi in verbo isto ostenditur quanto conatu opus sit ad explicandum tantam contractionem senectutis & seueritatis. h Scilicet ita tempus fert faciundum est. Videsi non hoc sit quod greci

dicunt: nam si & ita tempus fert & faciundam dicendo. ostendit se magis cogi necessitatibus vt paulo sit tranquillior & cum tanta difficultate promittit tãq; mala subiturus sit, atq; adeo maiorem partem secum disputat necessario hoc velit nolit faciendum est vt sit lætior. & hoc quia tempus fert. Faciundũ est. satis misere tanq̃ necessitate cogatur ad gaudendum agrestis senex. i Cæterum cras rus cum filio primo lu. &c. Hoc ideo facit quasi gaudere interim nõ possit. mihi se vicine seuicie proximitate soletur. k Primo lucu. Apposio pesis. Nam cum primo lucu. pro sole ponẽtes. ergo cum primo lucu q̃ plurimum sol coeperit illucescere. Cum primo lucu veteres masculino genere dicebant lucem.

future ꝓbtatis cõiecturatio
presensio

m

multa in homine Demea signa insunt: ex quibus coniec-
.i.quando .i.plerũq̃ .i.intel
.i.candẽ actionẽ ligere

n o

ctura facile fit. Duo/ cum idem faciunt sæpe: vt possis dice
.i.sine puntrõe z criminatione .s.dicere .s.est talis vtuersi
eas

p

re/ hoc licet impune facere huic: illi non licet. Non q̃ dissi-
.s.q̃ vel quia .s.cã .s.signa ꝑdura in herẽtia hoiũ q̃ mores
.s.ẽ dissilis futuri nocent .s.filijs tuis
q .i.sensio

milis res sit: sed q̃ is/ qui facit, quæ ego esse in illis video: vt
.i.certissime, credã .i.eos nãis voris in'poste; suis ꝓbatis moribꝫ nãsuros .i.intelligẽres
eẽ qđ factat ĩ
r s rem suam

confidam fore ita vt volumus. Video eos sapere, intellige-
.i.vbi est op'z cõmodũ .i.mutuo amore se ꝑsequt .i.liberã naturã suam
.i.timere .i.scientes esse

t

re; in loco vereri: inter se amare, scire liberum ingeniũ atq̃
filios .i.rempe .i.sz .i.certe .i.q̃ rõ
.i.reducere, possis z reuocare in bonã viam

v

animum quo vis illos tu die reducas. at enim metuas: ne
.i.patrimonio ꝑseruãdo z augendo .i.frater z amice .i.ad oĩes
.i.negligẽtiores q: amãt porãr olent vngenta alias res

x y

ab re sint tamen omissiores paulo. o noster Demea ad om
ꝓtereq̃ ad auariciã .i.sapientes sum'z intelligimus
.i.p etatem .s.quod opus filijs

nia alia ætate sapimus rectius. vnum hoc vitium senectus
.i.diligentiores curiosiores magis auxiũ
.i.pecuniã congerendam

z

affert hominibus attentiores sumus ad rem omnes quam
.i.equum est .i.crescentes animi .i.supraq̃ sanos est
z sufficiens .i.macrabit

a b

sat est. quod illos sat ætas acuet. DEMEA. Ne nimiũ mo-
nũc paulo post .s.vereor

c

do bonæ tuæ istæ nos rationes mitio / & tuus iste animus
.i.iustus .i.lacrẽter delectãt z̃ querãt .i.nõ subuerteris nimiũ vt times
.s.q̃ tu times

d c f

æquus subuertant. MI. Tace non fiet, mitte iam istec. da te
.i.volũtati mee, q.d. more mihi geras hodie rm .i.certe .i.rgis cõditio sz nuptiaꝫ
ꝑ exporge .i. explica .i.postulat
g .s.quã ꝓtraxisti tristicia h

hodie mihi, exporge frõtem. DE. scilicet ita tempus fert fa
.i.facere necesse est .i.sed qđ qđ facio hodie ad agendũ .i.cũ primo diluculabit vel sol ceperit illucescere l
i .i.agrũ

ciundum est. Cæterum rus cras cum filio cum primo lucu

ibo hinc. MI. immo de nocte censeo: hodie modo hilarem
te fac. DE. & istam psaltriam vna illuc mecum hinc ab-
straham. MI. Pugnaueris, eo pacto prorsus illic allegaris
filium. modo facito: vt illam serues. DE. Ego istuc videro
atq; illic fauillæ plena/ fumi/ ac pollinis coquendo sit faxo
& molendo. præter hæc meridie ipso faciam. vt stipulam
colligat, tam excocta reddam atq; atram: q̃ carbo est. MI.
Placet nunc mihi videre sapere. Atq; equidem filium tu-
um: etiam si nolit: cogas. vt cum illa vna cubet. DE. deri-
des? fortunatus qui istoc animo sies ego sentio. MI. Ah per-
gis ne? DE. Iamiam desino. MI. I ergo intro & cui rei est
opus hilarem hunc sumamamus diem.

l De nocte. Abundat
m Fac te. Eodem verbo vtitur quo iamdudum laborẽ ad lætitiam se conuertens ostendat
n Et istam psaltriam vna illuc mecum hinc abstraham. Videsingulas syllabas imbutas amaritudine rustica atq; agresti. Nam ista odium significat. Psaltria seu lciam in nomen eius quã delicioſam esse oportet. & vna mecum adolescentib⁹ esse conuenerat. Et illuc ad quem locum psaltriã secum ire compellit. Deinde ne vel in itinere pœna cesset cum filio ibo hinc inquit. Illam vero ab straham illuc eo animo dixit quo supra ibo hinc & apparet illum quasi mancipiũ ducturum puellam nõ vt fidicinam. Mecũ hinc abstraham nõ abducam quod est seuientis abstraham.
o Pugnaueris. Magnam rem feceris. sic Lucillius Vicinus ocius & magnam pugnauimus pugnam. p Eo prorsus pacto illic alligaris filium. Hæc cum risu dicit Mitio. Et mutare est inicere alicui vincula. quis vero dicit alligari ad aliquod sine quo esse nõ possit. ergo ad amicam proprie alligari adolescentẽ dixit amatorẽ. Prorsus autem. Certe recte ac vere significat.
q Vt illam serues. Ad tuendum illam hoc est nõ iam filium sed illam seruã in qua vtrunq; retinueris. r Atq; illic fauillæ plena fumi ac pollinis coq̃ndo sic faxo & molendo. Quippe molere prius est q̃ coquere. Sed coquere prius posuit quo pulchritudo magis fœdatur an quia prius torreatur triticum vt tondi possit. vt Virg. Et torrere parant flãmis & frangere saxo.
s Coquendo sic faxo, & molendo præter hæc
t Octaua meridiei ipso. quũ sol vehemẽtior est & nomen facit dea ad verbio. & meridiem dixerunt veteres quasi medidies r. prod. positum est. & ppter cognationẽ harum inter se litterarum. v Vt stipulam colligat. Quod sub sole fieri necesse est.
x Tam excoctam reddam atq; atram
& dixit reddam pro faciam & excoctam ad tenuitatẽ siccati coloris. Atrã ad colorem retulit. Et vide q̃ aspera q̃q; ingrata clausula sit q̃si seuidici senis finitur oratio. y Placet nunc mihi videre sapere. Non contradixit. nerursus, provocet, timet enim suasor ne lætitia puocet ad iurgium. z Atq; equidem filium tuum. Suadet lætitiam nõ solum sed etiam rem ducere cogit inuitum. a Derides fortunatus q. si istoc animo sies. Hoc verbum vultu Demęę sic profertur vt subrisisse videat inuitus. Sed rursus ego sentio amare secureq; dixit. Et ridet qui simpliciter ridet. Deridet qui cum alterius irrisione & cõtemptu ridet. b Fortunatus qui istoc animo sies. Non laudantis est q̃ ait fortunatus sed moraliter reprehendentis. vt si dicas cum te aliquid curã offenderit fortunatos stultos. Gui nõ ponit bis stultos q nihil sentiunt hoc quoq; dicit in eunucho. Atq; ego infœlix neq; ridiculus esse neq; plagas pati possum. r Iamiam desino. Et hic velut necessitatẽ quer imponi sibi.
d Et cui rei est opus. Cui rei credis nisi nuptiis hoc est ludo lætitiæ voto & gaudio nuptiali.
e Hunc sumamus diem. Non accipiamus sed impẽdamus & consumamus. vnde & sumptũ dicimus pecuniã quæ insumẽda est.

In hac scena. xxiii.

Exemplum inducitur hominum qui virtutem tedio deserunt ob contemptum eius quod apud omnes seuum esse vitiosum sit : & adeo fauet Terentius clementionibus ac mitissimis patribus. vt hunc quoq; adducat ad sententiã Mitionis. non tamen hoc sentientem q̃ ita fieri oportet sed q̃ ita res cogat. Vult enim naturalẽ inesse veris patribus acrimoniã. sed eam semper inuidiosam esse adolescentibus. a Bene subducta ratione. Bene dispositа bene computata ducere est digitis computare. Seducere est quem apud aliũ & palam deducere. sed subducere est apud seipm & secreto deducere quo magis in verbo isto maioris attentionis & diligentie signum est.

b Quin res. Quin / modo cur non significat.

c Res / ætas / vsus. Tria posuit ex quibus res p experientia ponitur & his dicit se esse mutatũ. Nam mox dicet Reipsa repperi facilitate nihil esse homini melius. nec clementia.

d Aliquid moneat. Sylepsis est per casus. subauditur enim quem. e Que tibi putaris prima. Vt alias eligenda quæ & primo loco ponenda ac per hoc optima. f Vitam duram quã vixi &c. Archaismos vt lucilius magnam pugnamus pugnam. Prius dixit quid faciat q̃ cur faciat. g Propeiam excurso spatio. Id est ad calcem misso propter ipsos decursus metasq; viuendi. & est metaphora sumpta a cursoribus.

h Id q̃obrem reipsa repperi &c. Quia secum loquitur ideo multa secum reticet & deest faciã. Et si quis querat & dicat. i Facilitate nihil eẽ hoi melius. Facilitate iam facilem se infert. Inter facilitatẽ & clementiam hoc interest. Facilis enim cuius ira cito soluitur. Clemens qui nõ irascitur.

k Ille semper egit suam vitam in ocio. Hic iã quasi comparatiua qualitas inducitur de vtroq; & vt ille in initio fabule locutus est sic hic in fine loquitur. l Clemens placidus nulli ledere. Mira varietas & in locis & in ptibus orationis. Et clemens est qui colit mentẽ suam, nec eam vexat. Clemens. placidus. Clemẽs est circa recte agentes Placidus etiam circa delinquentes Et clemens est nulli ledere Placidi arridere omnibus. Et clemẽs animo. Placidus vultu. Et nulli ledere os adeo vt nulli se contristem faciat. & hec est figura cum recurrimus per ea que diximus omnia repetita sunt.

m Nulli ledere / os arridere. Omnibus voluptatibus affectus est duplex. Aut enim ex quiete voluptas est. aut ex aliquo actu. ergo hic vtrunq; complexus est & vide quõ grece a nomĩbus verba transeant. Leditur os cum verbũ aliquod molestum presentibus prodit ex pectore. Cum enim aliquis presens molestia sermonis afficitur tunc os. i. facies vultus eius offenditur seu leditur qđ satis patet. Nam si eo sermõe purgatur statim os eius rubore perfundi cernitur qđ illi molestã.

n Ego ille agrestis. Bene addidit ille quasi iam notus in hoc. ferus atq; agrestis & seuus factus est. o Tristis. p.t. Tristis anio. trunculẽtus vultu & aliter dici potest vt tristis sit q dolet. truculentus qui terret. & iõ auxesis mira p ista decurrit. p Duxi vxorẽ. Pendet duxi vxorem sed etiam cum magno significatu addẽdũ est maiore em̃ pondere subtrahit cõiunctio. nã duxi etiã vxorẽ dicẽdũ fuit. q Quam ibi miseriam nõ vidi. Ibi inquit quasi vxor locus sit & hoc sine coniunctione vt mala que enumerat multa videantur. r Alia cura. Non altera. Alia cura alia inq; a multis aliis curis. quia dixit quã ibi miseriam nõ vidi. s Fructi. Fructi dixit in genitiuo vetuste p fructus sicut inuenit apud vetustos tumulti p tumultus senati p senatus & ita de aliis oĩbus noibus quarte inflectionis haberi potest.

t Patria potitur cõmoda. Accusatiuo casu extulit quod nos ablatiuo dicimus. i. patris potitur cõmodo. Actius in clitẽ nestra feras potiuntur plagas.

DEMEA solus

.i. nunq̃ alĩquis habuit mẽsurã viã modũ ira. dispositũ cõputatũ. z q̃s vera dicam calculatum .f. degẽdã

a

Vnq̃ ita quisq̃ bene subducta ratione ad vi-

.i. q̃ nõ .i. experientia .i. exercitatio in mõ viuendi
b c .i. etatis conditio d

tam fuit: quin res / ætas / vsus semper aliquid

.i. afferat qõ prius erat ignotum .i. ita q̃
.f. res etas vsus

apportet noui. aliquid moneat: vt illa quæ scire credas:

.f. vt purgueris .i. p̃apua eligenda
e .i. exercẽdo p̃bando reipsa

nescias. & que tibi putaris prima: in experiundo repudi-

.f. nescire &c. .i. plenam acrimonie .f. vitã
f asperam inculcam

es: quod mihi nũc euenit. Nam ego vitam duram: quam

hactenus vsq; ad hoc tempus .i. traducto .i. in summa senectute p̃stinã
g vitam.
h

vixi vsq; adhuc: propeiam excurso spatio ego omitto. id

.f. omittis .i. ipõ efficeu .i. benignitate
.i. deprehendi i

q̃obrem reipsa repperi. Facilitate nihil esse homini meli-

.i. intrascentia .i. exp̃sideratõe comparatione mei z fratris .i. cuilibet

us neq; clemẽtia, id esse verum: ex me atq; ex fratre cuiuis

frater .i. traduxit tempus vite sue vacatione a labore
k

facile est noscere. Ille suam semper egit vitam ĩ ocio in cõ-

.i. sodalitatibꝫ viuẽdo cũ gregalibꝫ .i. nullum p̃sentem offendere
l .i. tranquillus
m

uiuiis clemens placidus: nulli lædere os, arridere omnibus

.f. ipe frater vitã p .i. sumptuosus fuit sibi cũ amicis .i. bũ loquũ de eo .f. oẽs cũ
se morẽ gerendo laute familiariter z sodaliter viuendo

sibi vixit. sibi sumptum fecit, omnes benedicũt. & amãt.

.f. existens .i. murbat. z sermone z inculcus .i. puus in sumpto faciẽdo
l. ferus crudelis .i. terribilis ipo aspectu
n o

Ego ille agrestis / sæuus / tristis / parcus / truculẽtus / tenax

mihi z aliis .i. in ꝓtugio .i. sensi crespho eschinus
p q r

duxi vxorem. Quam ibi miseriam non vidi? nati filii alia

.i. solliciturdo mihi illata .i. q̃diu .i. do operam laboro .i. q̃plurimas fortunas z q̃s
.i. sed certe plurima fortune bona

cura. Porro autem dum studeo illis vt q̃plurimum face-

.i. accumulare illis natis .i. acq̃rendo illas diuitias
.i. consumpsi

rem, contriui in quærendo vitam / atq; ætatem meam:

.i. confecto finita ablelata .i. hunc fructum filijs .i. porro
s .f. meo

Nunc exacta ætate / hoc fructi pro labore ab his fero odi-

q̃ me odio p̃sequunt̃ .i. delectatur cõmodis z fructibꝫ seu delectationibꝫ
siq; merito quibus solent frui felices patres
t

um. ille alter sine labore patria potitur commoda illum

.f.filij mei .f.frequẽter fugiũt cõmittũt .f.archana ꝓposita ꝛ decreta .f.fratrẽ

amant: me fugitant: illi credunt cõsilia omnia: illũ diligũt:
fratrem filij .i.dereliet⁹ rãꝯ ꝓcẽptum habit⁹ mitionẽ ɣ

apud illum sunt ambo: ego desertus sum: illum vt viuat/
.i.sed .i.optãt vt expectat ventꝰ filios .i.certe

optant: meã autẽ mortẽ expectant: scilicet ita eos meo labo
.i.nutritos frater .i.pua impensa

re eductos maxime hic fecit suos paulo sumptu. Miseriã
frater .i.frutꝰ gaudijs adhortat seipm ɣ experiar

omnẽ ego capio: hic potitur gaudia. age age, nunc experia
.f.q̃ facit frater .i.lenter qõ ego possum

mur contra hæc quid ego possim blande dicere: aut beni/
.i.qz. vel postq̃ .i incitat me erã .f.filijs
ʒ .i.ad locũ ad experiendũ

gne facere: qñ huc prouocat. Ego quoq; a meis amarí/ &
.i.magnifiert sꝛ vt amer .i.largiẽdo illis .i.cõplacẽdo indulgendo
a b .i.efficiẽ c d

magnipendi postulo: si id fit dando/ atq; obsequẽdo non
.i.minoris .i.agã .i.deficiet in hac benignitate .i.spectat ad me
officiũ e qõ sequit

posterioris ferã deerit: id mea minime refert: qui sum na/
.i.anꝺosus annis qõammõ ꝓfectus.

tu maximus.

SyRVS DEMEA
vocandi mitio q̃ nõ .i.discedas
a b

Eus heus demea rogat frater ne abeas lõgius, De. q̃s
.f.q̃ me vocat .f.fit agẽ
c in qt sic viso seruo d

hõ: o syre noster salue. qd fit qd agit: Sy. Recte. Ge. optie
.f.verba q̃ sequunt .i.ꝙsuetudinẽ meã
.i.In primis

est. iã nũc hæc tria primũ addidi ꝓter naturã o noster qd fit

In hac scena. XXIIII.

v Illũ diligunt apud illum sunt ambo ego &c. Hic ostendit Therentius verum patrẽ & molestiorem & odiosum esse magis adolescentibus.
x Illum vt viuat optant. Sylepsis. Nã sic veteres loquebant nos vero dicimus illi optant non illum optant. y Nunc expiamur. Magis comice pluraliter expiamur dixit q̃ si diceret experiar.. z Quãdo huc puocat. Nõ addidit qs sed intelligimus Mitionẽ significari.
a Si id fit dando atq; obsequendo. Benenaturam secutus est qui artem ignorat putans agi veris viam deberi nõ agi dando & obsequẽdo.
b Si id fit. Id est iam a liberis si magnipẽdor.
c Non posterioris feram. Subauditur partes. Aut non ꝓ infantiam .i. non vincar a Mitione. Et translatio est a partibus histrionum in fabula.
d Non posterioris feram. Primus in eo erro inquit in dando atq; obsequendo.
e Deerit. Id mea minime refert videre manere in Demea non penitus eiectam securitatem. Vel sic deerit. Id est defectus erit in hac re q̃ suspitio cum ab ea sim nimis alienus natura mea. Verum nõ curo: quia nõ erit qui me arguat & reprehendat cum sim maximus natu.

a Heus heus Demea vt apparet edormiuit crapulam Syrus & satis moraliter dixit frater. Nec addidit tuus. b Ne abeas longius. Hic ostẽdit poeta q̃ absurde blandus conet esse qui nõ soleat & q̃ modica sit repentina largitas. vbi animus a pcitate nimia incontrariũ vicium profusionis incurrerit. c O syre noster salue quid fit. Iam non hec blanda, sed dura sunt. Nam salue dixit ei nõ solũ quẽ sepe viderit sed cum quo totiẽs litigauerit. d Quid agitur. interrogat cum sci at. hic quasi spernat a. ꝟtus eius bñ rñdet. Hec em̃ interrogatões de salute atq; incolumitate eius sunt q̃ interrogantur.
d Optime est iam nunc hæc tria primũ &c. Hoc pressius dictum est. e Preter naturam. Quasi diceret ꝓter consuetudinem. Preter naturam. i. consuetudinem semper ante fui seuerus & mansuetus.

f Seruũ haud liberalẽ. Dura & iportuna repẽ tina cõiunctio ex tãta vitupatõe in laudẽ syri oñ dit cõtra naturã suã niti Demeã. g Prebes te Id ẽ te oñdis factis, pbãs. h Et tibi ludẽs bñ fa xim. Et bñ ad quã rem adiectũ est an & bene hoc addidit. Quis em̃ credat tã subitis post seui ciã blandimẽtis nisi factis queq; vera oñdant. i Et tibi lubens bñ faxim. Et additũ est vt ostẽ dat hãc eẽ sniam nõ solũ te laudo. sed etiã iuuo il lud dicẽdo hoc faciendo. Põt hoc & sic intelligi.

tercium — nõ imp:obũ — .i.pstas exhibes — bono alo

f — g — h — i

quid agitur. Seruum haud illiberalem præbes te: & tibi lu

.i.bñ facã tibi — .s.p benuolẽtia, tua sum tibi deuinct⁹ seu obligat⁹

l2 — l

bens bene faxim. Sy. gratiam habeo. DE. Atqui syre hoc

.i.ipo effectu — q̃si tã ppe sit dies

.i.pbabis — m

verum est: ipsa re experiere propediem.

Bene tibi faxim & bñ lubẽs multi em̃ bñ sed nõ ex anio faciũt oia ergo addidit q̃ placidũ oñdant ip̃m atq; clementem. k At q syre. At q abundat p parelcon. Syre assueratio est nõ credẽtis. l Hoc ver; est. Quasi falsum fuerit aliud quod iurgabit. & hoc nũc sit ver; quod nũc dicit. m Propediẽ. Nã ppediẽ aduerbiũ est tpis. vt si diceret cito.

In hac scena. XXV.

GETA seruus — DEMEA senex

.i.dña mea sostrata — .i.pcedã — .i.quãtũ ato

a — ex hoc loco

Demea obuiũ Getã blande nititur cõpellare & eius insistit laudibus. a Hera ego hic ad hos puisam. Ad hos ad Mitionẽ & Eschinũ. puiso duas res significat, pcedo & video. b Sed ec cũ Hoc apud se. c Oh q vocare. Hac inter iectione vtimur vbi ex interuallo notos videm⁹ Post oh noĩe vocaturus nõ habuit qd diceret & iõ subiecit q vocare. Virg. O quã te memorẽ virgo. Nan; haud tibi vultus mortalis o dea certe. An phœbi soror. an nimpharu; sanguis vna. Moris est aũt inferiorẽ pprio noĩe vocari si blandiri velis. Sed hic noĩs oblitus dũ dubitat & ingrit i hesit pnomĩ. d Anio meo. Hoc est p̃m animi mei sniam & q̃ntũ ad animũ ptinet. e Nam is mihi est pfecto seruus. In hoc laudãdo qa nõ laborat subiecit specialiter merita eius. aut vt exi stimo nihil habuit qd diceret. nisi laudẽ sine vlli⁹ facti mentione. f Mihi. Id est q̃ntũ ad meũ iudiciũ ptinet g Cui dñs curę est. Cũ hic dñas habuit. dñm dixit p̃ualet masculinũ. Virg. Descẽ do hoc ducẽte deo flãmas inter & hostias expe dior. Et p̃terea snia generalis inducit cũ nullũ spe cialiter dñm significat. h Ita vt tibi sensi Geta

h Era ego hinc ad hos prouisam: quã mox virgi

.i.aduocãt venire ad se factãr — b — .i.q mõ

.i.ecce hic ppe — c

nem accersant. eccum Demęam/ saluus sies. DE. Oh qui

.s.voco? — .s.vocaris — .i.plurimi estimandũ

vocare? GE. geta. DE. geta? hominẽ maximi precii esse te

.i.scõm animũ meũ — .i.certe

d — e — f

hodie iudicaui anio meo. nam is mihi est. profecto seruus

pbatus — .s.dñam ruã cẽ cure

g — h — .i.pcepi

spectatus satis cui dominus curæ est ita vt tibi sensi geta:

q: es fidelis seruus — vtilitatis — .i.acciderit in q̃ possum, tibi pdesse

.i.causam — l2 — bñ facã tibi

i

Et tibi ob hãc rem: si quid vsus venerit: lubẽs bene faxim

.i.cono; studeo — .i.sermone suauis benign⁹ — .i.successit

l

meditor esse affabilis? & bene procedit. GE. Bonus es: cũ

.s.q̃ de me dixisti — .i.efficio reddo

m — n

hæc existimas. DE. Paulatim plebem primulũ facio meã.

Maximũ delinimẽtũ infert eũ noĩe vocãs qd tm̃ supioribus ẽ. Et vide q̃; grate post q̃; ipe dixit noĩe appellauit Getã. Vtrũ quẽ admodũ aliis. aut quẽadmodũ syro. i Et tibi ob eã rẽ si qd vsus euenerit. Defectus qdã rustici est. pter naturã blandictis cogi dicta repetere sine gra. Heç aũt pmissiões ad hoc pmittunt vt cũ in subiectis agi a Demęa hmõi res coepit nõ sit absur dũ spectatoribus Demęã tã cito esse mutatũ. k Vsus. Scilicet vtilitatis: Vel si vsus capiẽ p opus. vt sepe fit apud Plautũ sic intellige si qd vsus euenerit. i si qd opus fuerit seu si q̃ necessitas cõtigerit vbi. sit opus opa mea faciã tibi. & qdã lubẽs. aut sic intellige si qd vsu euenerit. Nã sepe in eplis Ciceronianis inuenias vsu venire, p euenire. Ipe em̃ ad Appiũ sic inqt. Cũ p̃serti

mihi vsuuenturũ nõ arbitrare ergo q̃q̃ abs te defendẽdus essem. l Meditor esse affabilis. Sic hoc locutus illud sup̃. Iam nũc tria hæc addidi præter naturã. O noster. q. f. a. f. m Paulatim plebẽ. Moraliter interiorẽ turbã plebem dixit. i. vt in vrbe vulgus ita in familia seruos. Et fit translatio ab his qui honores dolose ac nõ p̃ merito petunt ambitiosiq̃ sunt.
n Plebẽ primulũ facio meã. Hoc est mihi fauentẽ vt econtrario. Vadimus imixti dancis haldo numine nostro.

ESCHINVS DEMEA SyRVS GETA

.i. nimis ledũt z cruciãt mitio, z pr̃ demeã .i. nimis integras castas cũ
a .i. certe b .i. q̃ã iã pegut puella nubens

Ccidunt me quidẽ dũ nimis nuptias studẽt fa-
o .i. celebrare .i. p̃parandis nuptijs cũ magno apparatu
.i. gerũt traducũt

cere. & in apparando totũ consumũt diẽ. DE.
.f. vocatur interiectio dephẽsi .f. cũ p̃dicta loq̃rer z q̃rerer
c d blãdiendo apud me

qd agitur eschine? ESCHI. Ehẽ pater mi tu hic eras? DE.
.f. sum p. herculẽ .i. affectiõe paterna .i. generatiõe qõ nõ inest mitioni
e loq̃t de se ĩ tertia psona
f

Tuus hercle uero & animo: & natura pater: qui te amat
.i. suos .f. tuam seu patris adoptiui
g

pluſq̃ hoſce oculos. Sed cur non demum quæſo vxorem
.i. aduocas facis uenire .f. accersi z. sed qõsequẽ .i. affer mihi morã
h .i. mulieres tibia canere solita

accerſis. ESCHI. Cupio. Verũ hoc mihi mora est tibicina.
.i. hymnũ virginalẽ nuptiaꝝ interiecto captãs attentionẽ .i. obedire
.i. vis ne i .i. mihi q̃ sumpserit

& hymeneũ qui canat. DE. Eho. vin tu huic seni auſcultare. ESCHI. Quid? DE. miſſa hec face / hymeneum turbã
.i. cur auscultabo tibi vel in q̃ .i. hymnũ nuptialẽ
.f. que sequũt k l

.i. lachrymas faculas nuptiales .i. oliuetio vbi nascunẽ herbe
.i. tibia conẽdi, piras l .i. parietẽ q̃ vesicamur .i. dissipari

lampadas / tibicinas: atq̃ hanc in horto maceriã: iube dirui
.i. q̃s celerrime vxorẽ .i. traduc .i. vnã familiã vel diruẽdo muros intersecan
.f. efficere tes domos effice, vt sit vna domus

quantũ potes. hanc transfer. vnã fac domũ. traduce & ma
.i. eã seruos ipsos .f. qõ dicis z suades
.i. suauissime

trem / & familiã oẽm ad nos. ESCHI. Placet pater lepidiſ

In hac scena. XXVI.

A dolescens & Demea inter se affabiles imaginẽ præbent & q̃dulcis sit minoribus assentatio & q̃s ingrata censura dixit
a Occidunt me quidẽ. Quidã p̃ expectatiõe est tanq̃ in hac mora. nullus alius occidat nisi q amat. i. ego. b Dum nimis sanctas nuptias. Et nimis & sanctas ridicule, additũ est in ea ducẽda que pepit. Nam sanctũ est quod omni obseruatione inuiolatũ est & bñ additũ est nimis qa nimiũ p̃ vicio ponitur Iuxta illã sentẽtiã vt ne qd nimis. c Quid agitur Eschine. Iam ipse docuit quid fit & q̃d agitur blandimentũ esse vt ipse iam nũc hæc tria. p. a. p. n. o. n. q. f. q. a.
d Hem pater. Nõ sine cõsternatõe videt Eschinus & sic blande interrogat & miti vultu. Nam & improuiso obiectus est Demea & insperãti.
e Tuus hercule vero. & animo & natura pater. Totum eripuit Mitioni cui nec animũ quidẽ reliquit. f Qui te amat plus q̃s hoſce oculos. Magis comicũ q̃s amo. g Sed cur nõ demũ q̃so vxorẽ accersis. Bene subiecit q̃ voleti esse credebat. h Verꝝ hoc mihi mora est tibicina &. h. Hoc est qd ait nimis sanctas nuptias studẽt facere. Hymineũ quidẽ liberi & veneris filiũ dicũt eẽ qui prius certas nuptias instituent. iõ plaudẽ cãtat virginalibus nuptiis ob hmõi meritum. Alii virũ fortẽ, atticũ dicũt fuisse qui raptas p̃ domib̃ virgines oppressis latronibus intactas patrie restituerit. Alii q̃ hymen dicat mẽbrana q̃dã que ẽ minuta virginitatis q̃ primo disrũpitur coitu hymeneũ putant. Alii hyminũ vocari virginalium nuptiarꝝ. ergo sic accipe hymeneũ in nuptiis quẽ admodũ in funere vel in sacris hymnũ.

i Vin tu huic seni auscultare. Seni cõtemnẽs seipsum dicit. de hoc solũ asserẽs causam cur audiendũ sit q̃ sit senex. & totũ hoc apparet leuissimo vultu dici. k Turbas lampades tibicinas. Bene totũ pluraliter: vt qui sic reprehendit multa Plautus. Quid tu mihi parasitos ludos q̃d sũma nos sũmasse. hec igitur vultu, p̃nunciãda sunt vt appareat ea displicere dicẽti.
l Atq̃ hanc in horto maceriam iube dirui. Macries dicitur paries nunc alicuius de macerata.

m Euge iam lepidus vocor. Apparet Demę am expiendi causa assentari nō quod aio facit. n Fratri ędes fient puię. Elegantius q̄ fratris. o Ego læpidus. Irridens adolescētis animum sic inquit. p In eo gratiā. In gratiā eo hoc est amicos comparo. q Iube nunc iam. Insultantis est verbū iubet tanq̄ p̄stet Mitioni hoc dixit Demęa: aut apud se dicit. hoc iube quasi insultantes dicere solemus nunc minari. hunc assistere quē afflictū tenemus. Ita & Mitioni Demęa dicit. iube nunc. q Iube nūc iā dinumeret baby lo &c. Morale cum de absente tāq̄ de p̄sente agimus. Est aūt iube nunc iā figura etiā apud Plautū frequētissima. Iube nūc. Iam iube sic dicit quēadmodū supra. Illi cui equus animus nemo adesset alicui diceret. r Dinumeret. Dixit quasi multum dinumeret illi. Cui illi: Ctesiphoni. lenoni. an Eschino. an syro babylo. an fratrē babylonem libertatē ob nimiā vocet. an Eschinū nimis pdigum. s Dirue. Hoc vultu dicit adhortāte. t Cum te video nostræ familiæ ex anio factum velle. Ex aio aliquid facere. est id facere qđ ille in aio suo velit aut certe ex tota mēte prestari nō pfunctorie. sed ex anio factū bene factū intelligere debemus. vt sit ex anio quasi ex snia. v Dignos arbitror. Multa desunt & vos. & esse. & qui fiant. x Quid tu ais. Eo vultu dicit quid tu ais quo videmus Io q eos qui interrogant gesticulāte vultu qd sentiant de consilio suo quos sciunt approbaturos esse. y Sic soleo.

gaudētis seu impatris tertiā .l.dom⁹ .i.trāsitu facilis
m .i.suauis fermōe n
sime. DE. Euge iam lepidus vocor, fratri ædes fient, per-
multitudinē femina⁹ .i.efficiet mult⁹ sumptus
eschinus .i.adhibebit recipiet
uiæ, turbā domū adducet: & sumptū admittet, multa: q̄d
.s.interest .i.suauis ep̄s fermōe .i.multū numeret
o p .i.cōsilio⁹ mihi amicitiā q r
mea: ego lepidus ineo gratiam, iube nunc iam dinumeret
miles stolidus vel diues .i.libras panica crespihonis qō missus est
.i.nimis tardas
babylo ille viginti minas, syre cessas ire / ac facere: Sy. q̄d
.i.dissipa q̄ dicta sunt .i trāsfer ad nos
s ad mulieres
agā: DE. dirue tu illas, abi & traduc. GE. Dij tibi demęa
.i.faciant .i.q; vel qñ sostrate z filie ei⁹ z ceteroꝝ .i.voro, snia facere
r
bene faxint: cū te video nostræ familiæ tam ex anio factū
vel cupe ex .s.nos: cē qđ multa fiāt vt macerią dirua⁹
tora mēte v x conuertit se ad eschinū
velle. DE. Dignos arbitror: qd tu Eschine ais: ESCH. sic
.s.cē dignos vt traducē⁊c. puellā .i.nō multo aū pcu liberatā
.s.macerią dirui z illae traduci
opinor. DE. Multo rectius est: q̄ illam puerperā hac nūc
.i.vicū sz ducaē p ortū cere .i.p̄stanti⁹ q̄ tuū ꝓsilū
.i.debilē adhuc
duci p viā ægrotā. ESCH. Nihil enī melio⁹ vidi pater. DE.
.s.ꝓsulere vel suadere .i.ecce hic ex domo
y
Sic soleo. Sed eccum: Mitio egreditur foras:

Potest ironia videri quippe qñ tale consiliū ꝓbat Demęa quod ꝓbaret adolescens. Ascen. Sic soleo nō ironice sed ficte simulate & captiose dictum puto.

In hac scena. XXVII.

Apparet Mitionē dixisse. Cur diruis: Syrus mīdisse quia hoc iubet frater tuus. a Iubet frater. Dirui maceriam. b Tune iubes hec Demea: Interrogatiue pnūciādū totū. ita erit vna p̄sona & breuiter oīditur ex huius verbis quid prior dixerit Syrus. & mīg initiū ne ꝓgnio op⁹ esset Demeę ad p̄stendā mutationē volūtatis. c Colere adiungere adiuuare. Colere ad Syrū p̄tinet, adiuuare ad Hegionē, adiūgere ad Sostra-

MITIO DEMEA ESCHINVS
.i.se iussu fratris facere frater vrū .i.macerią dirui
a demea b
Vbet frater: vbi is est: tu ne iubes hoc Demęa,
cere .s.vt dirua⁹ .i.in macerię disiectōe .s.rebꝰ qđ⁹ pertinꝰ
.i.prim .i.prim arctissime
DE: ego vero iubeo. & hac re & alijs oībus q̄ maxīe vnā
me z tez sr̄z amare seu hēre in reuerētia .i.affinitatē ꝓiungere
sez sostrate z filie c .s.rem
facere, nos hāc familiā colere: adiuuare / adiūgere. ESCH:

c.fieri t.posſulo. .f.est mea opinio p:ɔsus sed iurãtis
d
Ita quæso pater.MI.haud aliter censeo. DE. immo hercle
.f.fieri vnã famil liã .i.in primis .f.se stratã ẽ .i.qd decide
e .f.eschini vis ꝓcludere si ẽ mr̃
ita nobis decet.primũ huius vxoris est mater.MI. quid po
.i.honestu q̃rũ ad vitã q.d.qd mea refert .i.ẽ iã mlt̃ũ anno⁹
f hñs honestũ modũ ergo alios g sa⁹ annis plena
stea:DE.proba & modesta.MI.ita aiunt.DE.Natu gran
.f.cã cẽ naru grãdiorẽ .i.iã ex lõgo tpe .i.nõ ꝑmittẽtib⁹ annis mlt̃
h t .i.hñe,natos sostrata l:
dior.MI.Scio.DE.Parere iã diu hæc p annos nõ põt. nec
.f.ad ꝓcipiscendũ eã vel ad reuocãdũ cã ne nubat .i.qd ille loq̃t̃,qd molit̃
qui eã respiciat:quisq̃ est.sola est. MI. Quã hic rem agit.
sostratã immo eschine .i. vr pr̃ adoptiu⁹ ducat
l m .i.laborare eũ in vxorem
DE.Hanc te æquũ est ducere.& te operã:vt fiat:dare. NI.
.f.vicis cẽ equũ hanc .f.dico bonũ cẽ ducere hãc
n o
Me ducere aũt:DE.Te.MI.Me:DE. Te inquã. MI. in
.i insanis desipis .i.si cẽ volueris mitio .i.ducat socrũ .q.d.obrepa pitis
p q r s blandit̃ et
eptis.DE. Si tu sis hõ: hic faciat. ESCHI. MI pater. Mi.
.i.cur .i.sed pr̃i tuo naturali .i.obedis ꝓbes pares .i.nihil,pricis ira alienũ te
t in ea re pstãdo v
Quid tu aũt huic asine auscultas:DE.Nihil agis: fieri ali
.f.quin eã ducas .i.deuias discedis a,recta mẽte .i.vnicã pfuasiõe mea
x .i.ꝑmitte y.
ter nõ potest.MI.Deliras.ESCH.Sine te exorẽ mi pater.
.i.insanũ te oñdis horũtis .i.pstã illi hoc bñficiũ ꝓcede qõ petit
z .i.abi .i.rogo .i.satis ne
MI.Insanis:aufer.DE.Age.da veniã q̃so filio. MI. Satin
.i.mentis cõpos nuptus sponsus .q.d.tarde
a b
sanus ne es:ego nou⁹ marit⁹ anno demũ q̃nto & sexagesi
.i.efficiar .i.vetulã .i.vltime senectutis .i.ad idẽ faciẽdũ
c .i.captã in vxorẽ d .i.suasores
mo fiam:atq; anum decrepitã ducam:id ne estis auctores
.f.re illã ducturꝫ
.f.sostratę z hegioni z filię e
mihi:ESCH.Fac,ꝑmisi egõ illis. MI. Promisisti aũt:de
.f.z nõ de me fac,ꝑmissiões correpriuũ ẽ aliqd .f.qd facis eschinus
f
te largitor puer.DE. age. quid: si quid te maius oret:MI:
.f.qõ orat ducere vxorẽ .i.pñs ꝑmitte te exorari
g h
Quasi nõ hoc sit maximũ.DE. Da veniam. ESCH. Ne
.i.ne re difficilẽ ẽ inexorabilẽ ꝓbe .i.cessas desistis hoc suadere .f.omitte
i .f.salrẽ te ducturꝫ
grauere.DE.fac;ꝑmitte.MI.nõ omittis:ESCH.Nõ: ni
.i.pfuadeã .i.violẽtia coactio ĩpulsio .i.erũpe in actionẽ
.i.cere l: .i.benigne
si rẽ exorem. MI. Vis est hæc quidẽ.DE. Age prolixe mi
.f.ducere anũ .i.distortũ nõ rectũ incõuenientes incõsentaneũ
l m .i stultũ n
tio.MI.Et si hoc mihi prauũ/ ineptũ/ absurdum atq; alie
.f.quã sp trãsegi celibẽ .i.ẽã vehemẽter .vr ducã vxorẽ
p q
num à vita mea videtur:si vos tanto tempe istuc vultis:fi
.f.cũ vis qõ petim?
.i.nõ sine cã meritti
at.ESCH.Bene facis merito te amo.DE.Verum qd egõ

tam .& ad notandũ coli a supiori . vt Virg. Post hĩta coluisse sanio hic illius arma . d Immo herculeita nobis decet. ¦Antiq; sic addebãt statũ verbũ nos decet facere nos decet dicere sed nõ addebãt nos decet.sed simplr dicebãt. e Primũ hui⁹ vxoris ẽ mater. Incipit psuasiõe.sed latẽter Ita & q̃ ppositio cõsilio dicẽda erãt añ demõstrauit q̃ dicat qd fieri velit.& hoc sp fiat ab oratoribus in rebus incipe nõ oportet ppter turpitudinem aut incõmoditatẽ rei q̃ psuadenda est. Considera adeo apud Virgiliũ vbi psuadet iris matribus vt naues suas incendãt & inuenies hocipm cõsiliũ vltimum poni post argumẽta q̃plurima. Quin agite &.m.i.f. ex.u. p. & imtiũ a possibili factũ est.Nam dicit huius vxoris est mater,pba & modesta. f Proba & modesta. Proba sibi & modesta apud alios:& vide laudes consiliatoris businuctas & vsitatas. g Ita aiunt. Hoc ita rñdet q̃si di.quid mea refert. h Scio. Adhuc mitio nõ intelligit quo res tẽdat,sed tñ vultu q̃dã admirãtis.cur hoc dicat rñdet. i Parere iã diu hæc p annos nõ põt. Recte ne cõtra filios psuadere videat nuptias si illis coheredes eẽ ꝓcreãdos suadet. k Per annos nõ põt. Bene p annos qa nõ sterilis. l Hanc te æquũ est ducere.¦ Te mitio. m Et te opam. Eschine.nã ad illũ cõuersus a Mitõe est. Et quare Eschinũ opam dare æquũ est. scilicet vt psit socrui. n Me ducere aũt. Magna vis ꝓnoibus posita ẽ.Nã me ille dicit sic q̃si quẽ mime deceat. o Te. Ille sic rñdet q̃si quẽ maxime opteat. p Ineptis. Verbũ est quod facit ineptio ineptis ineptit.
q Si tu sis hõ. Nõ sies sed sis dixit q̃si in eo se hoiem Eschinus ꝓbaturus. r Si tu sis homo Eschine si sis p si eẽ volueris & si credo hõ volueris. s Si tu sis hõ. Hic facete & mire coegit Eschinũ ad psuadendũ.Non em̃ dixit si tu sis hõ psuade.sed sic faciat vt ac illo nõ factum.sed effectum exigeret. t Quid tu aũt huic asine auscultas. Aptũ conuiciũ grandi & fatuo. v Fieri aliter nõ p̃t. A necessario. x Deliras. Proprio vocabulo vsus tã q̃ loquaci. y Mi pater Mi vocatiuus casus est ab eo quod est meus.
z Insanus es. Congrue seni deliras inqt iuueni insanis & aufer vel te vel manũ.aut ꝓ eo qd ẽ abi.aut sic aufer rem. a Ego nouus maritus &c. Apud Menandrũ senex de nuptiis nõ grauat. Et deest & qs & q̃d & q̃n & quõ . vt sit qs ego.quid? nouus maritus. q̃n. anno demũ q̃nto & sexagesimo.quõ.anũ decrepitã ducã.
b Anno demum quinto & sexagesimo. Hec ætas est vt Varro ait etiã comicoꝝ senũ & demũ aduerbiũ tarditatis est. c Atq; anũ decrepitã ducã. Hoc facete addit tãq; faciẽdum hoc esset si puella duceret seni. Vel vt Festus ait. Decrepitã eo q; ꝓpter nimiã senectutẽ nec mouere se p̃t nec vllum facere crepitũ. Decrepitam. Aut stomacho anili aut iracũdiã.aut decrepitã obtusi animi & lese senectutis. Aut decrepitã cui sepe moribunde crepuerit planctu familia.i.damauerit. d Id ne estis mihi auctores. Hoc est psuasores.vt Virgi. Auctore.g.o.a. e De te largitor puer. Acutius dictũ est de re q̃; de tuo .Et bñ in eũ qui ꝓmiserat puelle cõiunctionẽ suã. f Largitor. Verbũ est impatiui mõ futuri tpis. g Da veniã. Presta bñficiũ cõcede quod petitur. h Ne grauere. Ne te difficilẽ ꝓbeas qa grauẽ se dicit pstare q; id facile nõ pstat in bñficio qd potest. i Da veniã ne grauere fac ꝓmitte. Altrinsecus agentiũ fatigantiũq; verba sunt. k Age,plixe Mitio. Aut age,plixe.i.age benigne. vt sit plixe benigne secdm veteres aut p Age correpriuũ vt ad,plixe subaudiat noster ẽ.aut qd tale.vt Mitio velut in suaui dictũ sit. l Et si hoc mihi prauũ. Prauũ si anũ ducit nullo cõmodo suo. m Ineptũ. Qui nõ voto filioꝝ ducat vxorem. n Absurdũ. Homi q nũq; duxerit & nũq; ducere voluerit.& seni duci vxorẽ q; adolescẽti ducta nõ sit.

Quintus actus

o Alienū. Abhonēs remotū diſſidens diſcrepans. p Si vos tāto ipe iſtuc vultis faciā. Cur ſic nō vertiſ de volūtate Soſtrate, an qa illā conſentire neceſſe ē. vel ꝓpter pauperiē vel ob amorē filie ſine. q Si vos iſtuc tāto pe vultis fiat. Ridicule dixit. & comice vxorē ſeducere nō qa velit aut debeat. ſed vt obſequaī iubētibus.

r Quū fit qđ volo. Perſpiciſ inquit qđ volo vt ſuꝑ demū recipiā Mitio & ego in eo gratiam.

s Quid nūc qđ reſtat. Quid reſtat ꝓ quid ſeqī aut qđ reſtat tāq̄ reliquiaꝝ priorē. aut ꝓpter hoc minimū. t Hegio eſt hic cognatus. Proximꝰ cōmēdatōe pſone q̄ſi notet etiā Mitioni ob merita ſua. & bñ addidit ꝓximus. Nā multi gradus & veluti rami ſunt ꝓpinquitatis in affinitate & cognatōe diſpoſiti. Addit Guido. Inſuꝑ cognati vxoris ſunt affines mariti & ediuerſo. v Affines nobis. Recte. Nā vxoris cognati mariti affines ſunt. x Paup. Iā hoc noīe apparet aliqđ flagitari. y Quod locitas foras. Foras dixit locū ꝓ pſona ponēs. q.d. neſcio cui alieno. & nos dicimus audi qđ dicit. Ecce hac ꝓ pecce hic Cicero Hic cū alius ex alia pte deeſt. ergo aliqđ. vt ſit qđ locitas foras verſum: aut ſi foris. foris poſito .i. alieno. z Agelli eſt hic ſub vrbe. Paululum totū cū contēptōe ꝓnūciandū. a Huic demꝰ q fruaī. Alaī. i. q fructū capiat nō ꝓprietate potiaī ꝓprie. ergo & q̄ſi de iure dixit. fruaī alaī quia fiumē dicit ſūma gula ꝑ quā cibū lingua demittit in ventrē. b Bonus ē noſter eſt. recte daī. Hortantis & multa cōgerentis noſter ē bñ addidit. Nā q dixit ꝓpte hinc bonus ē potuit rñderi qđ mea recte daī q̄ſi nō q̄raī an dandū ſit ſed illud ſolū erit an recte datur.

c Bonus ē. noſter eſt. Hec oia vultuoſe tanq̄ īuidiā pſimonie facit Mitiōi. Et plus ſignificat noſter q̄; ſi addaī qđ noſter. d Nō meū illud verbū facio. Nūc verꝫ ꝓ poſuit qđ vno ſtringiī verbo. ergo verbum breuis ſnia. vt vno verbo dicſi qđ eſt qđ me velis. Et miſeram me qđ verbū audio. Verbū dixit verā ſniam. Nā verba eē a veritate dicta teſtaī Varro. e Hāc maculā nos decet effugere. Maculā dicit irridēs opinionē Mitōis qa pſimoniā maculā putet. & ſil' auxit primo vicīū. Deinde maculā dicēdo. Gui. Nā ſordes hois auari dicūī. & ſordidus ipe auarus. f Suo ſibi gladio hūc iugulo. Allegoria nō ſuo ſed ſuo ſibi. Moraliter & vt veteres loq ſolēt. Hoc ē ꝓprijs verbis ſuis eū vinco & ſupo & deturbo de ſua ſnia & cōuerto in meā. Cū etiā videmus aliquē cōtra ſe locutum & in verba ſibi noxia erupuiſſe qñ ſe pdidit ſuis verbis. Dicimus recte ille ſuo ſibi gladio ſe iugulauit. in quo dicto nō eſt opus addere ſibi. quis antiquitatē velit imitari.

quia vel qñ .ſ. agendū eſt .ſ. ſeđ vel reliquū eſt
r s qđ nō fuerit obtētū

dicam: quum fit: quod volo quid nūc? quid reſtat? Hegio

.ſ. ſoſtrate t filie .i. ꝓpter nuptias
t v x q nō abūdat diuitijs

eſt hic cognatus proximus: affinis nobis: paup: bene nos a

.i. p aliqđ .i. honeſtū eſt .ſ. decet nos illi .i. poſſeſſiūcule ꝑtioli
y

liquid facere illi decet. MI. Quid facere? De. Agelli eſt hic

.i. in ſuburbanis .i. frequēter locas hortoꝝ .i. alaī illo
z .i. neſcio cui alieno a

ſuburbe paululū: qđ locitas foras: huic demus: q̄ fruatur.

.ſ. rtas .i. ſed .i. facere ꝫ vt eo fruaī

MI. Paululū id autē eſt? DE. Si multū ſit faciundum eſt:

.i. loco pīis quārū ad effectū .ſ. vir' ꝓpterea alend? .i. collocaī bñficiū apud eū
filie b c .i. nobis affinitate iūctus .i. randem

pro patre huic eſt: bonus: noſter eſt: recte datur. Poſtremo

.i. ex me inuentū neq; ꝓmo ꝓfectū .verbū .i. iuſte ꝫ cū eq̄tate
d dictū illā breuē ſniam .i. cū magna ſapīa

nō meū illud verbū facio: quod tu mitio bene et ſapienter

.ſ. qđ ſequiī .i. oēs lōge lateq̄ corrūpat' ꝓpraminat .i. rpe vel grauc ſenectuſ
.i. paulo añ .i. ad pecuniā ꝓgerendā

dixti dudū vitiū cōe oīm: q̄ nimiū ad rem in ſenecta attē

i. plus eq̄ incūbēres inhiantes .i. virare euadere
e .i. labē ꝓſanguinitatis .i. id verbū

ti ſumus, hanc maculā nos decet effugere, dictū eſt vere, &

.i. deduct ad effectū vt nō verboren? ſit dictū certe
hoc dicit vidēs ſe victū ꝓprijs verbis.

ipſa refieri oportet. MI. qđ iſtuc dabitur q̄dem: quando

blādiēs ꝫ vultuoſe applaudēris

hegio

hic vult. ESCHI. MI. pater. DE. Nūc tu es mihi germanꝰ

quārū ad aīm t corpus .ſ. tibi eſſe ſic gratū vt talia dicas
f .i. ꝓprijs ꝫbis

pariter & animo & corpore, MI. gaudeo, DE. ſuo ſibi gla

.ſ. occido neco

dio hunc iugulo.

SyRVS DEMEA MITIO ESCHINVS

.i.dirura est macerie .i.vtilis

Actum est / quod iussisti Demea. DE. Frugi .i.certe meo iudicio mea opinione

homo es. ego ædepol hodie mea quidem senten .i.effici .i.iustum .i.manumitti ac libertate donari .s.dicis scz

tia iudico syrum fieri esse æquum liberum. MI. istunc li .s.esse .s.facta .s.æquū fieri libez

berum? quodnā ob factum? DE. ob multa. Sy. o noster de .i.assidue sine intermissiõe .i.ab incũte erare .i.cure habui

mea, ædepol vir bonus. Ego istos vobis vsq; a pueris cura cresiphonē z eschinū .i.instituit .s.qd facere debebant .i.docui vel iussi cāq; custos rez

ui ambos / sedulo docui, monui, bene pręcepi semper quæ .i.efficacius .i.certe .i.prendere de obsonijs

potui omnia. DE. Res apparet: & quidem porro obsona .i.fideliter .i.rapere a lenone .s.vno

mererricē .i.parare disponere

re cum fide: scortum adducere: apparare de die cõuiuium. .i.spectat ad maximū hoiem z magni momēti p ironiā q̄ sequūt̄ .i.o hō iucūder festiue seu vrbane

Non mediocris hominis hæc sunt officia. Sy. o lepidum .i.eandem puella .i.in emēdo seruus

caput. DE. postremo hodie in psaltria istac emunda hic ad seruus .i.curā animi pbuit bonū est ac decet .s.serui

iutor fuit: hic curauit omnia prodesse æquum est. alij me .i.dabūt operam vt bñ seruiētes sine libertate cõsecuturi more istius eschini .i.vt bñ liberare seruos doneē .i.vtilis

liores erunt. Denicq; hic vult fieri. MIT. Vin tu hoc fieri? .s.id fieri .i.quoniā admonēdis aptētionē incipientis

ESCHI. cupio. MI. Siquidem tu vis: syre eho accede huc verba sunt tunc q̄b manumittit̄ seruo .i.sum debitor seu obligatoribus .s.o mitio .s.q̄ me manumittis

ad me, liber esto. Sy. Bene facis. omnibus gratiam habeo: .s.habeo grām .i.pter alios .s.q̄ liber sis .i.separatim pticipue

& seorsum tibi præter ea Demea. DE. Gaudeo. ESCHI. .s.eschinus gaudeo .s.de mea libertate .s.q̄ ambo gaudeatis

& ego. Sy. credo, vtinam hoc perpetuum fiat gaudium: sic appellarā a natōe .i.ita

phrygiam vxorem meam vt vna mecum videam liberam .s.cognoui vel inuent .i.certe .i.certe .s.optas .s.cuā liberam

DE. Optimam quidem mulierem. Sy. equidem tuo ne

In hac scena. xxviii

Omnia fine ineundo claduntur. vbi & seruis libertas donatur & ambobus filiis optate vxores conceduntur.

a Ego ædepol hodie quidem mea sententia iudico &c. Hoc est iamdudū q̄ promiserat syro sed nunc opportune videtur enim modo meritū precessisse. & sententiam iudico

Multa oratorie maluit generaliter dicere q̄ querere specialiter quod inuenire non possit.

b Quodnam ob factum. Iure ascribi enim causas manumissis in iure formula est. Et mitio singulariter vnum querit.

c Ob multa. Hic pluraliter multa rñdet. Edepol vir bonus. Iurat bonum quia pter opinionem est. d Ego istos vobis vsq; a pueris.

Intelligit syrus laborantē pro se Demeā nō habere quid dicat. & ideo ipse prosequitur ordinē meritorum sed quem apparet pedagogum fuisse e Docui monui bene precepi. Ridicule addūtur sed tamen consuetudine quia imputantur etiam facta praue pro bonis.

f Que potui omnia. Bene que potui quasi plura vellet. g Res apparet. Mire irridet Demea sic tamen vt serio agere videatur.

h Porro obsonare. Obsonor obsonaris vel obsono as. vtrunq; enim dicitur. significat vel emere obsonia vel prouidere de obsoniis quas pitancias vocant. vt si diceremus. hic seruus optime obsonare nouit. i. facit bñ emere obsonia neq; decipitur in emendo qui dicitur obsonator.

i Apparare de die conuiuium. Id est repente neq; ante predictum nec pridie constitutū.

k Postremo hodie in psaltria istac emunda. Et hoc totum serio dicitur vt magis ridiculū videatur. l Hic adiutor fuit. In re bona adiutores. in re mala impulsores dicuntur. ergo hic adiutor dicitur a nō irascente. a conuiuante autem & irato impulsor. l Hic adiutor fuit, hic curauit. Sic enim solemus onerare mentem audientis eius quem laudamus. Deinde quod prestitit qui & officium corporis vt auditor & curam animi prebuit vt consultor.

m Denicq; hic vult fieri. Abutitur Demea sciens prodigam voluntatem adolescentuli.

n Syre eho accede huc ad me. Vtrum vt eundem manumittat. an vt palam fieri iubet. propius accedens iurispublici. consuetudinem ludens. Et vide quā comicā manumissionē q̄ facete iudex erit atq; condigne.

o Et seorsum tibi preterea Demea. Et fecit de mea plusq; volebat. Nam quia conabatur amari prefertur etiam his qui amantur.

p Gaudeo & ego. Gratulātium syro hec verba sunt quibus de more ille credo respondet.

q Vtinam hoc perpetuum fiat gaudium. Integrum solidum & nusq; interruptum.

r Phrigiam vxorem meam. Vt ipse syrus ita vxor phrigia sēdm veteres qui seruis nomina a nationibus imponebant.

s Vna mecum videam liberam. Hoc sic pronunciandum est. quasi gaudeat se concordatum Demee quod cū vltro cogitat, habuisse plene oblitus fuit. t Hodie primā nāmam dedit hæc. Ridiculum meretricum siquidem oportuerit primam esse quācunq;. an quia causa est, quia ingenui dicuntur serio a nutricibus liberis educandi.

v Hercule vero ſerio. Aduerbia ſunt cõfir matiua. x Ob eam rem. Hoc eo vultu dicit quo rem veluti excutimus & oſtendimus momenti eſſe nullius.

y Argentum quanti eſt ſumito. Quanto pretio valet argentum quanti eſt ſumito. Hoc verbo vtimur vt faciunt qui perſuadere aliquid cupiũt.

z Dii tibi demęa oro oẽs ſemper omnia optata offerant. Omnes omnia antiqua elegantia & figurata. a Proceſſiſti hodie pulchre. Nũc vere proceſſit pulchre ſyrus.

b Siquidem porro mitio tuum officium facies Hoc eſt vt patroni eſt libertum nõ deſeras, ſed vt alias manu miſſum. Plautus. Facis melius cũ ps lenonum qui libertos habent & eos deſerunt.

c Atcꝙ huíç aliquid paululum pre manu dederis. Vbi animaduerte pre manu poſſe exponi quẽadmodum prę me. id eſt in cõparatione mei vt tu es pre me beatus. ait Cicero. id eſt in comparatione mei & tunc ſic iungas. Si dederis huic aliquid paululum. i. aliquid quod eſt res parua. pre manu. id eſt in comparatione potentie tue & tue liberalitatis ac promptitudinis tue in dando. Vel ſi intelligatur pre manu pro impromptu vt dici vulgo ſolet ſemper habet hec verba vel leges pre manibus pro impromptu an inepte ipſi viderint. quod ſi eſt ita, iungeretur cum dederis, vt ſit ſi dederis ei in promptu aliquid paululum. Aut ſi quis velit interpretari pre pro ante ſic ſi dederis ei pre manu id eſt ante manum. vt dici vulgo ſolet Vult me hoc dare ante manũ quod etiam legenti iudicio relinquo. Nam pre pro ante nõ inueni niſi in compoſitione vt predico prepono. Inuenio etiã prein tali dicendi genere lachrymatus eſt pre gaudio pre timore receſſit. pre nimia multitudine exire non potuit & in iam dicto modo videlicet ſic pre multis ſumus felices. id eſt in comparatione multorum. De illo autem genere dicendi vſitato habere pre manibus aliquid. id eſt in promptu fateor me nõ legiſſe neꝙ Priſtianus aſſignans huius particule preponit alias a predictis niſi cꝙ etiam prein compoſitione auget & adhibet maiorem vehementiam quã pre capitur pro valde vt prepotens pre diues preclarus &c. Si ita cꝙ dederis ei aliquid quo vtatur & fungeris officio patroni.

d Vnde vtatur. Vtatur viuat vnde vſura vita dicitur: vt vniusvſura more gladiatoris iſti nõ dediſſet an vnde alatur de quo vſum fructũcꝙ capiat & cuius tibi ſortẽ reddat & hoc melius. Nã ideo addidit reddet tibi cito.

e Iſtoc vilius. Hoc egit Therentius vt conuerſus officiis vſcꝙ adeo prodigum faceret Demęã donec parem redderet mitionẽ. Iſtoc vilius quaſi nihil minus negotio enim eſt floccum oſtendentis aut quid tale cum eclipſi qua ſubauditur qcũcꝙ & nõ dabo: f Faciet. Ne quid negatum in fine fabule videat addidit Demęa faciet & faciet hoc potens. ſ. quod irridens dixit quaſi de prodigo dicere videtur. Et mire faciet quia nec credibile erat ſtatim conſenſurum qui negauerat & propterea negatio eſſe in fine non debuit quid iſtuc cꝙ res tam repente mores mutauit tuos animaduertendum eſt qua calliditate Therentius querens finem fabule complere leticiam per ipſum demeã vtitur in vniuerſos qui in tota comœdia triſtis ac ſeuus interturbauit & vociferatus eſt.

g Quod proluuium. Proluuium quod greci id eſt promptus animꝰ

eſchini filij rut vxor

e
poti / huius filio hodie primam mãmam dedit hæc. DE.
.l.at certe .l.remoto loco vel errꝝ locum non
.l.ſi certe .ſ.dedit vxor rua ſez filio huius

v
hercle vero ſerio, ſi quidem primam dedit: haud dubium
.l.extra ſeruiturẽ mitti .ſ.dicꝙ equũ eſſe cã emitti .l.cãm.q.d.
.l.iuſtum nõ ẽ cã ſufficiẽs

f
eſt quin emitti æquum ſiet. MI. Ob eam rẽ. DE. ob eã rẽ.
.l.ſi nõ vis facere ſi liberaliter .l.ꝙnto ꝓio ipſa phrygia volet

ſ
poſtremo a me argẽtum quanti eſt ſumito. Sy. dij tibi de
.l.deſiderata .l.preſtent

a
męa oro oẽs ſemper optata omnia offerant. MI. ſyre proceſſ
.l.bñ ꝓceſſiſti vel ad magnũ bonũ ꝓfectus es qz te z vxorẽ manumitti obtinuiſti
.l.ſi certe .l.ꝓcul dubio ſi hoc feceris

b
ſiſti hodie pulchre. DE. ſiquidem porro mitio tuum offi
.l.qõ te decet facere patronũ .l.aliquid quod eſt res pua

c
cium facies atcꝙ huíc paululum aliquid pre manu dederis
.l.alatur deꝙ vſum fructuũ capiat .l.ꝓpediẽ .l.minoris valoris nõ dubo

d e
vnde vtatur, reddet tibi cito. MI. Iſtoc vilius. ESCH. Fru
bonus vultuoſz modeſtus .l.ꝑſtꝫ nunc .l.facꝙõ petis.
.ſ.forteꝫ cuius vtar fructu

gi homo eſt. Sy. reddam hercle, da modo. ESCH. age pa
.l.deliberabo .ſ.mitio qõ petiẽ de domea dicit vel de mitione

f
ter. MI. poſt cõſulã. DE. Faciet. Sy. o vir optime. ESCH.
.l.iucũdiſſime lepidiſſime .ſ.eſt

O mí pater feſtiuiſſime, MI. Quid iſtuc? quæres tam re
.l.ſubito .l.ꝓmptus animus ad largiendũ

g h
pente mores mutauit tuos? quod proluuiũ? quæ iſta ſubi
ꝓdigalitas? cũ prius parcus eſſes filij mei
.ſ.quare mutaui mores

i k
ta eſt largitas? DE. Dicam tibi. vt id oſtenderem / cꝙ te iſti
.l.benignum .l.iucundum .l.ex vero mõ viuẽdi

l
facilem & feſtiuum putant: id non fieri ex vera vita: neꝙ
.l.ſcõm cꝙ eſt æquũ z bonũ blandiendo verbis .l.plus cã ꝓmittẽdo eſſe
ue concedendo.

m
adeo ex æquo & bono: ſed ex aſſentando / indulgẽdo / &
.l.ex nimia largitione certe .l.ꝓpterea

n
largiendo mitio. Nunc adeo ſi ob eam rem vobis mea vi
.l.expoſa .ſ.quę ꝓmiſit frater

o
ta inuiſa eſchine eſt: quia non iſta iuſta prorſus omnia
.l.obſequendo vobis nõ ꝓmitto .l.diſpergite .l.extra manꝰ veſtras mittite
.l.omitto oĩa vobis dilapidanda relinquo

p q
oĩno obſequor miſſa facio, effundite, emittite, facite quod

bona vobis acquisita luxuriose viuendo z pdēdo substātiā vestrā

r

vobis lubet sed si id vultis potius quæ vos propter adole-
q̄ oberetis .i. pfideratis .i. obnixe acriter .i. nō satis, putideris
s

scentiam minus videtis, magis impense cupitis: consulitis
q̄ .i. improbare .i. emendare .i. in melio cōuertere vel obsequi
t

parum hæc reprehendere /& corrigere me et obsecundare
.i. vbi oportunū z cōmodū erit .i. ego .i. tue voluntati ac di spositōi relinq̄mus
v

in loco: ecce me qui id faciam vobis. ESCHI. Tibi pater p̄
.i. q̄ nos .i. facere cresiphone

mittimus, plus scis: q̄d facto opus est. Sed de fratre q̄d fiet
.i. pmitto psalteriū .i. modū suo amori .i. sit vel, fiatur
x y z

DE. sino, habeat, in istac finē faciat. ESCSHI. istuc recte.

ad largiendum. h Que est ista subita largitas Repentina ac per hoc ipsa est ingrata & īmoderata vt euenit cum ex nimis parcis nō largi liberales sed effusi prodigiq̄ redduntur.

i Vtid ostenderem. Abundat id nam est pro vt. k Quod te isti facilē & festiuum putant. Multum detraxit mitioni dicendo te isti putant per quod significatur errare adolescens & hunc esse festiuum. l Quod te isti facilem & festiuum putant. Benein postremo dignitas persone huius seruata est vt perpetuo cōmutata videt. vt truculenti apud Plautum.

m Indulgendo. Ante dicendo indulgentiam ad meam culpam scribi denuo.

n Et largiendo mitio. Seuere additum est nomen, verbis ex animo plorantis.

o Quia nō ista iusta prorsus omnia oīno obsequor. Prouerbiales sunt huiusmodi locutiones fanda nefanda digna indigna, velis nolis, fas nefas. p Effundite, emittite, facite. Effundite ad Eschinum pertinet. Emittite ad Cresiphonem. Facite ad omnes.

q Facite quod vobis iubet. Prope rediit rursus ad amaritudinem pristinam hec est figura qua inuitos nos permittere ostendimus quod volumus fieri. r Quenos propter adolescentiam minus videtis. Hic ostendit Therentius magis Demeam simulasse mutatos mores q̄ mutauisse: minus magis parum.

s Minus videtis: magis impense cupitis: consulitis parum.

t Hec reprehendere & corrigere me & obsecundare in loco. Tribus tria redduntur & vtraq; illam in malam partem superiora hec in bonam que inferiora sunt nō tantū enim culpe est minus prouidere q̄ impense. nec tantū mali est impense cupere quantū parum consulere iram reprehendere bonum est melius corrigere optimum secundare. Nam qui reprehendit. nō continuo corrigit qui corrigit nō ilico secundat. i letissimū reddit & fidelissimū. Alii secūdare obsequi dictum putant & ideo additum est in loco quasi nō semper faciendum sic ergo obsecundare vel in melius conuertere vel obsequi intelligimus. v Tibi pater permittimus. Noluit Therentius ab amoribus perpetuo repulsum patrem.

x Sino habeat in istac finem faciat. Hec quidem promissio est, sed exceptionem in se continet & cum quodam stomacho & velut minaci denunciatione profertur. y In istac finem faciat. Hoc est aut ne aliam amet. aut ne alteram comparet, ne post ipsam luxuriet cura alterius. z Recte. Bene & mitio nō discessit de proposito suo. qui vt peccasse alias ostenderet fratrem ob nimiā asperitatem cum expectatione quadam laudans verba eius. Istuc recte dixit quasi diceret nō vt cetera & simul. reposuit enim qui supra dixerat q̄ te isti facilem & festiuum putant.

.i. discedite in columes poeta defensor

Valete & plaudite Calliopius recensui.

DEMIPHO
STILPHO
PAMPHILA
DORIO
PHANIVM
DAVVS
CRATIN.
CRITO
HEGIO
SOSTRATA·NVTRIX
PHORMIO
DEMIPHO
CHREMES
ANTIPHO
GETA
NAVSISTRATA
PHEDRIA

Declaratio sup̄ quintam Therentij comœdiā in figuram hanc argumentū declarans lucidius.

Iterum duo vt in prioribus fuerunt patres & fratres. qui in partibus inferioribus stant vrbis ciues athenienſis. vnus noīe Demipho. qui filium habebat nuncupatum Antiphonē. Alter Chremes filium pariter habens Phedriam nomie. Igitur duo hi fratres simul vna pegre profecti Demipho in Ciliciam. Chremes vero in lemnum. Duos quos habuerunt filios atheras miserunt sub custodia serui nomine Geta. qui & nullo modo inquietos adolescentū duorum potuit animos gubernare. Phedria deperire cœpit Pamphilā que Dorio lenoni erat subiecta. vbi aūt eius amore potiri sine pecuniis nō potuit & nō haberet per Getam seruum acquisiuit. qui a Dauo fallacis partim accepit. Cum aūt Chremes ideo in lemnū iret. quia illic aliam habebat coniugē & se illic ne bigamus dēphenderetur alio nominauit nomine. eo sic pficiscente in lemnū vxor quā ibi habebat vnacū filia quesitū eum athenas venerunt. vbi & mater mortua est Dum aūt filia funus sequebat visa est p Antiphonē filium Demiphonis. is eam amare cœpit. vxorem duxit suadente Phormione qui de cognatione eam esse finxit. & ām leges eam ducere debere. Redeunte igitur Demiphone voluit rursum contractum in sua absentia matrimoniū soluere sic ventum est ad iudices tres. Cratinus dixit restitui. Hegio rescindi nō posse. Crito causam in deliberationē posuit. Phormiōe sic de sensore filii existente pater Demipho Phormioni vt ipse Phaniū duceret dotem ei dedit. Phormio hanc pecuniā Phedriç proredimenda a Dorio lenone Pamphila dedit. Tandem testante nutrice Phaniū filiam Chremetis fratris Demiphonis esse q in lemno Stilpho vocabatur. Antipho sic iuxta leges eam vxorem reuuit. Phedria Pamphilam. Phormio parasitico more cum illis vna ita cessante lite fini fœlici comico vixit.

Acta ludis romanis. L. posthumio albino. L. Cornelio Merula Aedilibus curulibus. Egere. L. ambiuius turpio. L. attilius prænestinus. Modos fecit flaccus Claudij tibijs imparibus: Tota græca Apollodori epidicazomenos acta quater: G. fannio. M. Valerio consulibus.

Argumentum Phormionis.

.i. remotus erat ab vrbe athenis
.i. longe aduerbium

Hremetis frater aberat peregre Demipho reli-

.i. in secreto, nesciēte aussistrata p̄ria vxore .i. in lemno insula

cto athenis Antiphōe filio. Chremes clam habebat lemni

.i. in vrbe hēbat athenīsi .i. vxorem

vxorem ac filiā. athenis aliam cōiugem: & amantem vni-

.i. filiū phedriā .i. citharistriā .f. phanij filie .i. insula ipsa .f. mater athenis

ce gnatum fidicinā. Mater e lemno aduenit athenas moriē

.i. absenserat .i. exequias matris mortue .i. in tali pcurabōe

virgo sola: aberat chremes: funus ꝓcurat. Ibi eam visam

.i. industria phormionis demipho

antipho: cū amaret: opera parasiti vxorem accipit. pater/ &

.i. voce ꝓfusa ceperūt oīdere suā indignabōē .f. ipi senes .i. libras

chremes reuersi fremere. dein minas triginta dant parasi-

.i. pudlā acceptā ab antiphone .f. triginta minas

to: vt illam coniugem haberet ipse. argēto hoc emitur fidi

.f. amata à phedria .f. chremete

cina: vxorē retinet antipho a patruo agnitā.

Phormionis Argumentum

Chremes & Demipho fratres fuerunt quorū Chremes fertur habuisse duas vxores: alterā diuitem Athenis. alterā paupem Lemni. i. in illa insula patria Vulcani. ex diuite sustulit filiū Phedriam noīe. ex paupe vero suscepit filiā Phaniū noīe Conuenerat aūt Chremes cū fratre Demiphone qui vnū filiū Antiphonē habebat vt daretur nuptui Phaniū Antiphoni. itaq; vt res ad exitū deduceret. Demipho iuit in Ciliciā. & Chremes lēnum ad accersendā filiā. interea mater & filia venerunt athenas querēdi Chremetis gratia. neq; eā inuenerūt ꝙ apud vxorē paupem dicebat se nominari Stilphonē & apud diuitē Chremetē, pinde petētibus Stilphonē nemo oīdere potuit. moritur illic paulopost mater remanēte filia sola in cuius amorē forte antipho exarsit & opa parasiti eā duxit in vxorē. vbi aūt redierūt ambo senes inuenerūt Antiphonē duxisse vxorē in absentia sua neq; sciebāt eā esse Phaniū. Nam Chremes vt eā genuerat aut certe ex teneris annis eam nō viderat: indignari senes admodū dederūt opam vt dissiungerent & vt eam Phormio parasitus duceret vxorem. dedit Chremes Phormioni noie dotis: xxx. minas quas Phormio parasitus dedit Phedriæ gratia compandæ citharistriæ a lenone quā vehemēter amabat. interea Phaniū agnoscit filia Chremetis & mutatū est cōsiliū ac nuptiæ cōfirmatæ quo facto cœpit Chremes repetere suas minas a Phormione ēs iam leno possidebat. Vt autem vidit Phormio Chremetē sic acerbe exigentē pdidit eum nausistratæ ꝓpriæ vxori quā athenis habebat itaq; senex libidinis reus ab ea vxore nō ante veniā meruit quā &. xxx. minas & amoris citharistriæ veniā dedisset filio. Dicit aūt fabula Phormio quo vocabulo lingua græca stramen nauticū significatus a cuius vilitate parasitus est am ab Apollodoro Phormionis noīe nuncupatus. estq; tota motoria & quasi in affectibus constituta. vt satis liquebit in progressu.

PROLOGVS

CALLIOPIVS

.f.luscius lauinio therentiũ .i.reuocare
a b .i.cariosus c d e

Postq̃ poeta vetus poetam nõ potest retrahere

f. comediaꝫ .i.tradere q̃uertere .i. vacatiõẽ studiꝫ ⁊ cessatiõẽ laboris
f therẽtiũ g ꝓtumelyã

à studio & transdere hominem in ocium: maledictis deter-

.i.vt nõ .i.molit̃ .f.poeta .i.frequẽter iactat .i.hoc ꝓpõ .f.poeta nr̃
.i.comedias cõponat h i

rere: ne scribat: parat. Qui ita dictitat: quas ante hac fecit fa

comedias q̃ntũ ad sñias .i.nõ grauib⁹ verbis .i.nullo loco
h

bulas tenui esse orõne & scriptura leui. q̃a nusq̃ insanũ

.f.poeta, noster sicut lusaus
n

scripsit adolescẽtulũ, ceruã videre fugere: & sectari canes.

.f.ceruã .f.ipe ad olescẽtulus .f.poeta vetus .i.qũ
o p

& eã plorare/orare: vt subueniat sibi. Q d̃ si intelligeret cũ

.i.placuit fabula eius .i.industria .i.placuisse intelligeret
tã pr̃idẽ .i.recitatoris .i.potius
q r

stetit olim noua actoris opa magis stetisse q̃ sua: min⁹ mꝰ

Postq̃ poeta vetus poetã &c. Hoc initium ad destructionem persone aduersarii sumitur cõ iunctũ cum insinuatione persone Therentiane

a Postq̃. Nota apud veteres nõ p̃terito modo sed etiam presenti adiungi vt postq̃ nos amarillidis habet galathea reliquit. q̃q̃ sunt qui pro quoniã accipi velint. b Poëta vetus. Qui iam diu fuit ergo vt vinũ vetus non vetus ennius. c Poetam. Iocunda repetitio vt diua deam. Et nos pueri puer &c.

d Poeta vetus poetam nõ potest retrahere. Primum per primum ita vt extrinsecus nouum audiri poetam oporteat.

e Retrahere a studio. Sic loquitur quasi rem scenicam magis ledere voluerit luscius q̃ Therẽtium. f Transdere. Veteres sonantius quod nos leuius dicimus tradere vt translatum nõ tralatum econtrario. Et transdere hominem comice & venuste inseruit hominem. hinc anus conseruatam. c.a.t.id dedit. h.u.d.c.d.

g Maledictis deterrere. Sensus hic est ipse se inquit aduersarius fateturvictum. qui a rebus exclusus ad verba delapsus est.

h Qui ita dictitat. Imprudentiam ostendit p̃ frequentatiuum verbum.

i Quas ante hac fecit fabulas. Et hic lentum accusatorem facit qui preterita ingerat: & de quibus iam sit iudicatum in melius.

k Tenui esse oratione & scriptura leui. Imperitum inducit criminatorẽ qui hoc obiiciat q̃d ꝑprium debet esse. Comici stili, Reuera autem hoc deterior Menandro Therentius iudicabatur. q̃d nimis sublimi oratione vteretur, q̃d ipsum nunc purgat dicens in tragediam altiora transire posse, quia nunq̃ insanum scripsit adolescentem. Ideo videmur senes tenuesq̃ inquit. quia in comœdia prodigia facta sunt. In tragediis concitamus & callide hic non solum errori luscii obuiat reprehendentis, sed etiam imperite scripsisseipm ostendit luscium lauinium. l Scripsit. Legitur & fecit. m Adolescentulum. Vt comicam personam ostenderet imminuit adolescentulum quo magis persona à sublimitate discessisset. n Ceruam videre fugere & sectari canes. Ambiguitas per accusatiuũ casum perseverans vsq; ad vltimũ de industria. factum est: vt etiam ipsa pplexitas odiosa sit.

o Et eã plorare orare &c. Hec ois ꝑphrasis tragica ẽ & iõ in comœdia vicioseinducit. p Cũ stetit olim noua. Bñ hoc positũ est potuit em̃ rñderi cur igit̃ stetit & nõ exacta est a pplo. Et recte olim q̃si dicat cũ adhuc Therẽtius nõ scriberet penuria melior⁹ est ꝑbata. Deinde q̃ ait noua hoc significat oia carmia nouitate ipa cõmẽdari etiã si nullius momẽti sunt.

q Actoris opa stetisse. Vna opa & suffragiũ scenicor⁹ cõparatat: & ledit aduersariũ. r Minus multo audacter. Noue dictũ minus multo audacter. vt cum dicimus nimis multo audacter.

.f.vetus poeta offenderet .f.fabule .i.q

to audacter q̄ nunc lædit/ læderet & magis placerent / q̄s
vel.i.fabule,casum,p casu .f.qđ sequit̄ .i.hoc mō

e
fecissent fabulas, Nunc si quis est qui hoc dicat: aut sic cogi
laumus .i.puocasset .i.excogitare plogus

t v
tet: vetus poeta si nō lacessisset prior: nullū inuenire prolo
.f.poeta,noster .i.apte cōponeret vel elogret

u plogū x .f.hominē
gum potuisset nouus/ quē diceret: nisi haberet cui maledi
.f.q aliqualiter cogitat .i.puret .i.cōmuni

y .f.esse vel rōsionē z
ceret. is sibi responsum hoc habeat: in medio oībus palmā
.i.cām,certamīs puta p̄cū victorie .i.poeticā .f.ver⁹ poeta .f.poetā nām

a .i.exercent b .i.esurnē c
esse positā: qui artem tractant musicā. Ille ad famē hunc ab
.f.cōponēdi laboriauit conat⁹ est .f.poeta noster
.i.repellere
studio studuit reijcere. Hic respondere voluit nō lacessere
.i.bonis sermonib⁹ .i.laudat⁹a poeta nr̄o .i.maledicrū

d e puocasset f .f.fuisset
bn̄dictis si certasset: audisset bn̄. Quod ab ipso allatū est: si
.i.recordū esse .f.vetus poeta nūc .i.statuā

g h
bi id esse relatum putet. De illo iam finem faciam dicendi
.i.maledicēdi errādi .f.peccādi.i.maledicēdi
i .i.faciat
mihi: peccandi cum ipse de se finem non facit: Nunc quid
.f.q̄ratis .i.attendrū p̄stare animū .f.latinā

k
velim, animū attendite. Apporto nouam: epidica zome=

nen quam vocant comœdiam græci, latini phormionem
.i.p̄cipua officia & summa

l
nominant, quia primas partes qui aget, is erit phormio pa
.i.fauor

m n
rasitus, per quē res geruntur maxime. Voluntas vestra si
.f.nr̄m .f.vt intelligatis .i.p̄sidio sitis vt solēt aduocati vel inten=

o ri estote
ad poetā accesserit: date operā, adeste æquo animo p̄ silen=
vt nō .i.infortunio .i.sicut

o p
tiū: ne simili vtamur fortuna: atq; vsi sumus: cū p̄ tumul=
.i.nr̄a multitudo & caterua accl. .f.locū turbatū

q .i.gdidit locū r histrionis
tū noster grex motus loco est, quem actoris virt⁹ nobis re=
.f.quē locū .i.frequēter adiuuans

s t
stituit locū: bonitas q; vestra adiutans / atq; æquanimitas.

s Qui hoc dicat aut sic cogitet. Omne quod ī mentē venit: aut cogitamus aut dicimus. vt Vir. Et mihi iam multi credule canebant. a.s. & t.u u Hic sensus est. hoc qui dicat aut cēseat improbus est Terentius qui omnes plogos de maledictis habeat is hoc rūsum sibi aduersariū coegisse q̄ p̄nūciauerit. Nam qđ faceret Terentius cum de palma artis musice certandū videat esse sibi.

t Lacessisset prior. Aut lacessisset abūdat aut prior. v Nullū inuenire plogū. Prologum mō nō horem .sicut in Heaut. sed verba.

u Potuisset nouus. Nouus hic quod supra p̄termisit veteri suppositi nouum. x Nisi haberet cui maledicerret. Mire haberet quasi dubium nō sit maledicendū esse. y Is sibi responsum hoc habeat. Huic rei p̄ q̄litate respondet aduersariū cogere vt sic agat. z In medio palmā omnibus esse positā: Sensus hic est inueniret inquit. Sed maluit cū de palma certādū sit aduersario responderе ledenti. verū oratorie manifesta soluere nō curauit hoc est inuenire. & hoc em̄ subiiciēdū fuit oibus. vt nouis & veteribus poetis palmā p̄ causa certamīs posuit & iō nō esse mirandum si pugnant quibus causa certaminis presto est.

a Qui artem tractāt. Virg. Nec qcquid vbiq; est. Gentis dardanie. m. q. p. p orbem & Comœdias scribunt.

b Ille ad famē hunc ab studio. Hic maxime incipit soluere qđ sibi supius ipse ꝓposuit. Quid ē enim ingt poetam vituparе nisi ad famē reiicere. Nam poete probi suas vendebāt fabulas. & hās rū p̄cis alebant. Cur lacessitus mōdet. certamen ē inquit. c Ab studio studuit. Rei vetuste & vt luserat ludū & pugnā pugnauit. d Benedictis si certasses. Iam hoc bn̄ certasset. & qa sup̄ dixit. In medio oibus palmā esse positam. q.d. qc quid in certamen venerit teneo vincendos æmulos esse. e Si certasset. pro uocasset ab eo q̄d p̄cedit id qđ sequit̄. Virg. Nec te certasse priorē peniteat. f Audisset bn̄. Bn̄ audire est bn̄ dici laudari. Cōtra male audire, vituperari Salustius in Ciceronē. vt si qđ voluptatis maledicendo cepis eam maledicēdo amittat. q̄ si nō sint eadem verba est saltem eadē sentētia.

g Quod ab ipso allatū est sibi id esse relatū putet. Prouerbiale est, sicut qđ dedit recepit & geminauit l. vt relliquas Danaū. h De illo faciam & cetera. Idem est & de se, ꝓprie positū ē & p̄terea amphibologia peccandi maledicendi. an peccandi cū ipse de se finē nō prius inqt ego de illo finē faciā q̄ ipse de se. & pri⁹ est dicēdū ego faciā. q̄ ille peccandi finē. i Non facit. Pro nō faciā. vt mirum ni ego me turpiter ego hodie dabo.

k Epidica zomenen quā vocant greci comœdiam. Hic manifeste errat Terētius. Nā hec fabula quā trāstulit Epidica zomene dicta est a puella. de q̄ iudiciū est. cū sit fabula Epidica zomene ejusdē appollodori. debuit ergo dicere Epidica zomē greci latini phormionē. Nā phormionē regiculū dicūt greci a q̄ insternit̄ pauimētū. Vñ phormio correpta prima sillaba apud appollodorū est. Nō ergo phormio a formula vt qdā putāt dictū est & inde parasit⁹ vilissime cōditionis nomē accepit. l Quia aptes primas q̄ agit. Primas nūc maxias ad actorē em̄ retulit Cicero. Sepe illū q̄ est secūdarū aut terciarū p̄tiū. Phormionē si a phormula esset nomē Comœdie primā, pducerem⁹ sillabā si a phormiōe corripe debemus.

m Per quē res geruntur maxie. Quia primeptes etiā aliud significāt. nō nūc primū actū dicit. sed sūmas ptes. Et bn̄ maxime qa & p̄ alios. n Volūtas vestra si ad poetā accesserit. Pro si fauentis. noue sic volūtatē p̄ fauore posuit. o Adste æq̄ aio. Nūc p̄positio est. p Nesi'i vtamur fortuna atq; vsi sumus. Ne ppl'm lederet fortunā maluit accusare.

q Cū p̄ tumultū noster Apparet etyram añ phormionē actā esse cui cōtingit id quod q̄rit̄ ppl'm subaccusans. r Noster grex motus loco ē. Locus ē distributio tpis q̄ cuiq; in spectaculū venturo attribuunt̄ ab ædilibus. vñ loco motus dicit̄ q̄ suas horas nō obtinuerit inter p̄cedētes & cōsecuturos. ergo ꝓprie & sic & Cicero. Loco ille motus ē cā ex vrbe pulsus.

s Qnē actoris virtus. Qui exclusus totiēs animū nō abiecerit. sed p̄seuerauerit agere. iō virtus est. s Restituit locū. Bn̄ repetuit locū. vt amphiboloiā vitaret ne quē tumultū dicere videret. t Bonitas q; vestra adiutās ac æq̄nimitas. Bonitas in oibus generaliter rebus ē. eq̄nimitas spectādo. An bonitas in pbandis his q̄ bona sunt. Equanimitas in ignoscēdis vicus & delictis. Et tātologia ē. an bonitas circa oēs: eq̄nimitas circa Therē. Bonitas q; vestra vt totū actori tribuēs nihil ppl'o p̄terpulpā relig̃sse videret honoris Adiutās hoc addidit qa ēm veteres adiutans dicere maluerit q̄ adiuuans.

Primus actus

IN HAC COMOEDIA. Quod in omnibus fere Comœdiis in quibus pplexa argumẽta sunt fieri solet. Id i hac q̃q; Terentius seruat. vt psonam extra argumentũ indicat cui dũ ob hoc ipm. Vel quod uti aliena tota fabula est gestaires narratur. discat populus textum ex continentia rerũ. sitq; instructus ad cetera.

PRIMVS ACTVS

DAVVS seruus.

.i. fauor. eiusdem cõditionis

a b

Amicus summus meus, & popularis geta heri

.s. inquã .s. gere cõputatione .i. olim .i. relicturũ, vt de residuo

c d

ad me venit, erat ei de ratiuncula iã pridẽ apud me reliquũ

.s. parti .i. ꝓgererem .s. difficulter q̃st fecissem

e f g .i. porro h

pauxillulũ nũmorum: id vt cõficerem, confeci, affero. Nã

.i. filiũ heri .s. gere .i. intelligo pecuniolariũ

herilem filium eius duxisse audio uxorem, munus ei: cre-

.i. rerũ radẽdo & nihil relinq̃ndo auferẽ

.i. q̃ntũ .i. intulste .i. ꝓstituturũ ei legi l

do: hoc corraditur, q̃ inique comparatum est: hi qui min⁹

antiq̃. p. tertio tbo. i. min⁹ paupibo .i. diffi-

m n o p cultor

habent: vt sp aliqd addant diuitioribꝰ. Qd̃ ille vnciati vix

c Erat ei de ratiuncula. Sed mire subtractum est. & est opportuna diminutio in re seruili ratiuncula & pauxillum erat ei &c. Moraliter intulit. Erat ei. Magis ei facetũ & comi cũ est cũ a sinthetos inferẽ. q̃si di. Nã magni erat ei. d Iam pridem apud me. r. De argumẽto sumit causa colloquii nã debuit inqt Gete. & ille met exigit vt numeret dñis ob nuptias factas. e Pauxillulum. Quartus gradus diminutõis paulũ/ paululũ/ pauxillũ/ pauxillulũ. f Id vt conficerẽ. Eclipsis prima Et conficerẽ ꝓprie. Nam fieri pecunia dicebat. Salusti. Que pecunia ad hyspaniense bellũ Marcello facta erat. Conficerẽ quia i promptu nõ erat. g Confeci. affero. Quasi reddendi mora habere cã fuerit. h Nam herilem filiũ. Trophimõ dicit atq; haud scio. an latini q̃q; alumnũ dicere potuerunt nisi hoc mallent. Nã her. &c. mire applicat argumẽto. i Munus ei credo hoc corradit. Mire heri quidã fuerunt nuptie sed adhuc munus corradit. quia in nuptiis etiã septima dies instauratio nem voti. vt in funere nonus dies q̃ euicabia cõdudunt. Ei credo vxori. s. munus hoc corradit hoc pecunie. s. munus erit. & ẽ figura ꝓexegesis. Credo ꝓ vere scio. Et ei. ari vxori an absolute vt sit ei rei Corraditur apta in verbo difficultas. vt in Adelphis. Minas decem corradet alicũde & corrasi omnia. k Quã inique compatũ est. Miro idiotismo morẽ ꝓ lege conq̃ritur. l Hi qui minus habent & ditioribus. Dixit ne diceret serui dñis. Vult em̃ latius patere quod dicit & generalẽ esse sentẽtiã. Nota garrulos seruos & sentẽtiosos amat comœdia. Tristes & parce loquẽtes tragedia. m Vt semp aliqd ad dãt. Mire nõ dent sed addãt. & nõ aliquãdo sed semp. n Quod ille. Docte ad singularẽ numerũ transit a plurali. Et re dit ad Getã. o Vnciatim. Sic veteres multa vnciatim cum expensa pecunia ferret more vetere; nõ vt nunc annumerare. Assis libra erat eiusq; ptes vncie. Rursus vncie duodecima pars libella dicebat. Merito ergo nõ p singulas sextercias neq; p singulos denarios. neq; p singulos asses. sed id quod hipbolicos minimũ fuit per singulas vncias, vnciatim dixit. Et Cicero. Quis vulcatio si suã sponte venisset viã libellã dedisset. p Vnciatim vix. Potuit & vnciatim & cito conflari peculiũ vt multa pauxillatim. sed cito fiunt maxima. merito ergo additũ est vix. sed qd si & vnciati & vix. & tũ de lucro de dimẽso suo inquit. qd si exabundãti est suũ defraudãs genitũ. Deinde nõ acquisiuit sed cõparsit. Et id postremũ miser vt inigtas consuetudinis complorationẽ finiretur.

In hac scena. I. Que docendi atq; instruẽdi spectationis cã inducit mire extrinsecus lepores facecieq; cernunt & sales comici. Id em̃ est artis poetice. vt cũ narratõni argumẽti detur opa. iam tũ res agi et comœdia spectari videatur.

a Amicus summus meus. Insinuatio psone eius q̃ inducit ad audiendũ. & vide seruuũ ostẽdi Dauũ & nõ ostẽdi cuius seruus sit. Amicus summus meus. causa cur in scenã ꝓcedat Dau⁹ amicus a voluntate popularis a fortuna ppꝛaris eiusdẽ cõditionis generisq; Salustius popularis sui sceleris & ppꝛaris populo amatus ẽ & popularis ciuis. popularis humilis est. popularis vilis populoq; factus vt si qs dicat sordidũ populare ciuiũ. Amicus meus summus Dauus extra duas familias inducit q̃ in hac sunt fabula alienus / ac p hoc ignarus cui narret geta argumentũ.

b Heri ad me venit Propter cognationẽ. e: &: i. litterarꝫ nõ dubitauerũt antiq & here & heri dicere. & mane & mani. & vespe & vesperi.

.i.poſtñe ſua refuñdo .i.pre vñcẽs nõ idulgẽs genio .i.ꝑgeſſit pce ſ.gena | vꝛo: nu
q r .i.voluptare s pra
de dimenſo ſuo ſuũ defraudans geniũ cõplſit miſer id illa
.i.rorũ illud ſit .i.obradet .i.eſtimans. ſ.id peculiũ .i.acquiſi/
t u x
vniuerſũ abripiet: haud exiſtimans quanto labore ſit par/
tum .i.certe .i.ſed .i.onerabiẽ .i.dono qñ .i.vꝛo: heriẽ
y z a
tum. Porro autem geta ferietur alio munere vbi hera pe/
.i.detnde ſ.munere .i.ſz .i.narrabiẽ .i.qñ ſ.ꝑcto
b c b
perit. Porro alio autẽ. vbi erit puero natalis dies. Vbi inij/
diabũ ſacris .i.hec oĩa munera .i.arripiet .i.pmi tedi illa
e f g
ciabunt. omne hoc mater auferet. Puer erit cauſa mittũdi.
.i.video ne.
h
Sed videon getam.

q De dimenſo ſuo. Seruí quaternos modios accipiebant frumenti in menſe. & id dimenſum dicebãt & vtrũ a menſe an a metiendo incertũ ẽ r Suũ defraudans geniũ. Genialia curare dicit q viuit lentius. s Id illa vniuerſum. Magna virtus pene in ſingulis ſillabis cõtra illud qd'ait ille. illa retulit vnciatũ vix. & de dimenſo ſuo vniuerſum. Contra qd'ait munus corradit abripiet Contra ſuũ defraudans geniũ & cõparſit miſer t Haud exiſtimans. Vel intelligens vel recogi/tans ac reputans. v Quanto labore ptũ ſit. Hoc ſic pnunciandũ eſt quaſi nunc ei venerit in mentẽ ſepius paſſus getam quod ſemel tolerare grauiſſimũ iudicauerit. x Partũ. Proprie dr ptũ de eo qd labore quæſitum eſt qa nullus partus ſine dolore ac labore eſt. y Geta feriet ad pauptatem retulit. Nã & plaga & damnũ & res ſanguis noſter dr. z Feriet alio munere. Nõ fungeẽ munere ſed feriet dixit. Item ex conſuetudine ferietur. Nam & plagam damnũ & ſumptum noſtrum ſanguinem dicimus. a Vbi hera p. Que ſupra illa dicta eſt b Porro alio aũt. Et alio quod dicit pro multis pronunciandum eſt. c Vbi erit. Cum adiectione tpis cuiuſlibet natalis dies dixit cuiuſlibet natalis melius dicitur. vt natalis & natale aſtrum. Sed virgilius ſeruiens perſone ruſtice. Meus eſt natalis iolla inquit. nec addidit dies. d Vbi iniciabunt. Hoc vultuoſe pronunciandum vbi iniciabunt vt quodam cibo & potu vt quidã ſacris. vbi ita legunt apud Varronem iniciari pueros ẽdulie & poetice & cube diuis edendi & potandi & cubandi vbi primum a lacte & a cunis tranſferunt quod Virgili. Nec deus hunc menſa dea nec dignata cubili eſt hoc adnotauit probus. Sed Therentius Appollodorum ſequitur apud quem legitur in inſula ſamothracum a certo tẽpore pueros iniciari more athenienſiũ quod vt palliata probandũ eſt magis vbi iniciabunt hoc inferendum eſt, non quaſi hoc ſolum ſit. ſed quaſi defatigatus ſit enumerando occaſiones dandorum munerum. e Omne hoc mater auferet. Hoc retulit ad irriſionem qui putat ſe puero dare. f Mater auferet. An nutrix an vera mater. g Puer erit cauſa mittundi. Proprie dixit mittundi de muneribus. h Sed videon getam. Locutur oñdit getã. Appet quoq; pœtã nihil putaſſe amplius addendũ ad inſinuandũ populo ꝑſonam; dauí. Et ideo iam induxit exeuntem getam. vt ſit cauſa cõmutande orationis.

GETA DAVVS ſerui.

.i.aliquis .i.rufo colore ſuffuſus .i.ꝑpe eſt .i.nolit' ei ire
a pura Dauus b obuiã ſiſte gdñ

Iquis me quæret rufus. DA. preſto eſt. deſine.
oſtendẽs ꝺ aduẽru .i.i occurſũ
c

GETA. Oh, at ego obuiam conabar tibi das

In hac ſcena. II. Mira fide poeta deſideratum Gete oñdit Dauũ ſiquidẽ ad ipm loqtur a q reddi ſibi debitũ ſperat.
a Si qs me q̃rit rufus. Apoſiopeſis ſcd'a. Nam appet plura dicturꝰ fuiſſe alicui de familia.
b Preſto eſt deſine. Tertia pſona de ſe loquens vſus eſt qa noiatiuũ ptulit. c Ac ego obuiã c.t.d. Conabar abſolute an eclipſis vt ſit ire et obuiã ẽ aduerbium loci.

d Accipe. Preuenit petitionem dicendo accipe et hoc cum gestu offerentis dr. et hoc est quod ait confeci. affero. e Lectum est. Absolute. Nam non dicit quid aut verum debitum. an argentū lectum. Lucilius lecti o es. Actico hoc e. Item ordinem seruauit prius em qualitas. deinde numerus pecunie spectari solet. f Conueniet numerus. Quippe tribus modis debitū pecuniarum soluit. pensione, spectatione. numero q circa lectum est cōueniet numerus q tum debui positum est lectum est lectum bonum splendidum. vt arma serestus lecta refert humeris. q quis quida putant lecta ab eo quod est lego dicta. etiam lectum est. i. electum ex multitudine ita vt nullus sit nummus adulterinus. g Amo te &c. Amat q reddiderit pecuniam. Agit gratias q diligenter et quare. vtq; qa dictum nō fefellit. an qa lectum attulerit in numero congruenti. Et recte dixit. Nam redditio debita hoc agit. vt iam grās agamus. Habeo grām. Hoc p grām actione ponitur et oditur vere necessariā fuisse pecuniam in Andria et id gratum fuisse aduersum te habeo gratiā. h Presertim vt nunc sunt mores. Sic et illud dictum est. Naq; hoc tpe obsequiū amicos veritas odium parit qa cōsuetudinis ymago est vituperare pntia. i Ad hoc res rediit. Dixit et proprie rediisse res dicitur cum aliquid peius ab expectatōe contingit. k Si quis quid reddit magna habenda est gratia. Id est et si nō rem magnam tn magna habenda est gratia. hoc em significat qd redit si quis quid reddidit. An hoc q interrogatiue pnūciauerit parum belle explicat conceptam sniam. l Sed quid tu es tristis. Hic admonemur o em ab initio sermonem getę quasi satagentis et anxii pronūciari accomodatis presertim ad vultum verbis. nam et si quis q rit. et at ego obuiam tibi conabar. daue. & amo te. non neglexisse habeo gratiam. in se quoddam contradictionis animi occupatiq; signū habent Sed particula transitum significat ad mentionē alterius rei. m Ego ne. Descēsus ad argumētum ab eo sermone qui extrinsecus a poeta informatus est iā manifeste appet. Ego ne nescis. Aposiopesis Comedię.

s. debitū. oñdet. argentū. sine ꝓtroversis erit tantus
d officiū e f
ue. DA. Accipe. hem / lectum est, cōueniet numerus: q̄n-
.i. debitum tibi e me est. s. q reddiderit pecunias. .i. non fuisse negligentem tempe necessitatis
g
tum debui. GETA. Amo te. & non neglexisse habeo gra
.i. ꝓpue. sic. .i. ꝓditōes hoim ꝓsuetudines. figurate ꝓ ita loquens: vel. i. sermo ruus huc tendit.
h i
tiam. DA. Presertim vt nunc sunt mores: ad hoc res redit
.i. alii alit. s. enim. .i. oportet esse gratū. .i. cur. vt ꝓperet quid
k l
si quis quid redit, magna habenda est gratia, sed quid tu
s. peris cur tristis sim. de futuro ꝓualo
m n o
es tristis. GETA. ego ne? nescis quo in metu & quanto
.i. ēminēti malo. ꝓpter .i. dicit se esse in metu & piculo. .i. tantūmodo
p q
in periculo sumus. DA. Quid est? GETA. Scies: modo
celare. modo increpādi. .i. ignarus. .i. ꝓstātia & astutię
r s
vt tacere possis. DA. Abi: sis insciens, cuius fidem in pecu
.i. clare cognoueri. .i. times. s. celāda. .i. ꝓmittere. q. d. nihil sce? aute
t v x
nia perspexeris, verere verba credere? vbi quid mihi lucri
de pecunia. .i. audi. auscultandi
y z
est te fallere. GETA. Ergo ausculta. DA. Hanc operam
.i. do tibi ꝓpetuo. s. demiphonis
a
tibi dico. GETA. Senis nostri daue fratrē maiorem Chre
.cognoscis ne. .i. cur nō bn nouit. Chremeti. filiū. s. nostrū
b
me nostin? DA. Quidni. GE. Quid? Eius gnatū phedriā
.i. eque. s. nouit. Chremeti & Demiphonis
c d
DAVVS. Tanq; te. GETA. Euenit senibus ambobus
.i. necessitas abeūdi pegre insulā et cicladib. .i. iter esse. sent. s. regionē. amicum
e f
similiter. Illi in lēnum vt iret nostro in ciliciam ad hospi
.i. vereret. s. hospes antiquus. .i. fraudulēter induxit. .i. solum
g h i
tem antiquum. Is senem per epistolas pellexit modo non

n Nescis q̄ in metu & q̄to in piculo. Pronūciatis & interrogantis eē pt. Et due perturbationum bige sunt a malo vna et cupitis altera. ergo a malo bigis pntis tpis piculum eē dicimus et futuri metū. nescis q̄ in metu. pnūciatiue magis quā pcontatiue asserendū est. sic cm solemus de magnis reb⁹ dicere. o Quo in metu et q̄to in piculo. Vix alter sustineri pt eor q̄ vtraq; posuit. nūc metū et piculū. p Quid istuc e Fac hūc scire et narrādi nō erit locus necessarius. igr ignarus inducit dauus. q Mō vt tacere possis. Vt p ne nō. q si e sub audiendū e vide aut qd tale. Et vere argumentū est celari id qd antipho nō coactus. sed volens duxit vxorē. Et mō p tantum mō. vt mō iupiter adsit. r Abi sic insciens. Nunc p insscito posuit vel inscientē mō stultū dicit als ignarum.
s Cuius fidē in pecunia. Sententiose dixit q̄si in omibus credendū sit seruatur fidē eē cui q in pecunia seruauerit. et hoc iō interposuit, ne longus eēt dū psuadet vt dicat quē ad modū in aliis fabulis. Et pprie locutus est de pecunia et fidē dicendo et credere. Nam fides est eor q̄bus dat. Creditores dicunt q dant. In pecunia a maiore ad minus. t Perspexeris. Non inspexeris sed pspexeris qd plus est dixit. v Verere ei verba credere. Verba cū pnunciatōe dicit vt oñdat multū distare inter pecuniā et verba. x Vbi quid in lucri est te fallere. A coniectura cui et bn qa seruus nihil de honestate dicit. vbi qd significatius dixit quā si diceret nihil. y Ergo ausculta. Ergo nunc velut increpatio ē tarde facientis qa hic igr loquēdo impediuerat narraturum ergo dixit sic Virg. Ergo age care pater ceruici imponere nre. z Hanc operā tibi dico. Plus q̄ dico q̄; do Dicit ppetuo. dat ad. tps. a Senis nri daue frēm. Dicēdo senis oñdit et adolescentē se dnm hre. Dicendo nostri ostendit et alienum fore dicendo frēm non vnum esse monstrauit. dicendo maiorem. etiam minoris fecit indicium. Sic argumenti partem maximam nondum narrans. Iam in ipa interrogatōe transegit. Hæc aūt omnia propter populum sic aguntur. Ion vt ille aliqd videat ne sit opus pluribus verbis. Senis nri daue frēm. Mir cōpendiū narratōis: q̄si p interrogationē fecit, ne ex alio repeteret. sic Virg. Fando aliqd si forte tuas puenit ad aures. b. n p. &. i. f. g. Et in eunucho. Nostin qua amat frater.
b Quid ni. qd eius gnatā phedriā Nō dixit qd phedriā sed addidit eius gnatū vt magis docere quā interrogare videretur. c Tāq; te. O varietas illud qd in tāq; te. d Euenit senibus ambobus simul iter. Nō inuenit iter sed euenit vt iter eēt sil vno tpe. e Illi in lēnū vt iret recte taceī. Cur chremes ierit. et dr cur demipho vtrūq; p argumēto ē. f Ad hospitē antiquū. sic Virg. veterēq; anchisē agnouit amicū. Hoc aūt addit vt eēt idonea cā nauigādi seni. g Senē p e. p. Epl as discēdo oñdit eū nō semel scripsisse. h Pellexit induxit blādiciis decepit inde pellax. i. fallax. Sic virg. pellacis vlixi. i Mō nō montes auri. Prouerbialis hipbole facta p exceptionē aut suplationē aut æquā collationē. Salusti, Maria mōtesq; polliceri cepit. More veterum quia hospites hospitibus multa donabant.

sed maiora f.dño pollicebat .i.copia rei familiaris .i.supabūdabat
l
mōtes auri pollicens. DA. cui tanta erāt res? & supererat?
.i.nō vltra requiras .i.eo mō .i.natura nōminatiuꝰ .i.diuitē q.d.si fuisse diues sci
m n o p uisse bñ diuitijs vti
GE. Desinas, sic est ingeniū. DA. Oh regē me esse opor-
.i.tūc .i.ppter filios nō secū abdu-
q
tuit. GE. Abeuntes ambo hinc tum senes me filijs te relin
cunt .i.pedagogum .i.onus difficile
r s
quūt quasi magistrū. DA. O geta ꝓuinciā cepisti duram
.i.eucme .i.sat? ꝓspicio .i.intellexi .i.dño meo q̄ q̄ deꝰ uimeꝫ
t me
GE. Mihi vsuuenit hoc scio. memini relinqui me deo ira
.i.in .i.resistere filijs ī ꝓncipio multis f.est detineri f.Demi-
v phoni.
to meo. cœpi aduersari primo. quid verbis opus? seni fide
..q̄diu .i.humeros .i.amisi ꝓcurēdo ꝓsiderata sūa ꝫme
f y z
lis dum sum: scapulas perdidi. DA. Venere in mentem
f.q̄ dicꝫ .i.qz stultitia ꝛ simplicitas ꝑ antiphonē .i.pcussiōis pedū
a b iactare
mihi istæc. nāq; inscitia est aduersus stimulum calces. Ge.
filijs obsequēdo cōplere .i.seruisti q̄d
c ee facere oportebat
Cœpi his omnia facere obsequi quæ vellēt. DA. Sciſti vti
f.antipho f.fecit vel admisit ī ꝓncipio f.q̄ nō est nr̄.
d c f
foro. GE. Noster mali nihil quicq̄; primo. Hic phedria cō
.i.iuenit .i.fidicinā puellā
g h
tinuo quandā nactus est puellulā citharistriā hanc amare
.i.misere ꝛ ꝓdicōꝫ .i.curatori puellaꝫ .i.turpissimo f.apō phedriā.
i
cœpit perdite. Ea seruiebat lenoni impurissimo. neq; erat
f.lenoni ob ꝓciū f.ne q̄d hr̄ent Lhæmes ꝛ .i.reliquū erat̄ siue .i.ꝓrer q̄ ꝛ
l z demipho remunerabat
quid daret quicq̄; id curarāt patres. restabat aliud nil nisi
.i.sortiare .i.comitari .i.locū ex ꝓstare comitatū .i.ō ludo eūt f.ego ꝛ
l tercerū ad ludū eunt m antipho
oculos pascere: sectari in ludum: ducere / & reducere. Nos
inertes vocātes a la ꝫ .i.fauebam⁹ pari illū adiuuare, f.citharistria scola musice
n bone o si opus fuisset p
ociosi operam dabamus phedriæ. In q̄ hæc discebat ludo.
.i.opposito exercitij officina tonsoria .i.in ea tonstrina vt
q r s
ex aduerso loco tonstrina erat quædam. Hic solebamus se-
ꝓmū puellā .i.expectari .i.q̄usq; ex ludo i domū leonis .i.q̄diu
.i.sępenūerō
re plerūq; eam operiri: dum inde iret domum. Interea dū
ꝓillic.
t v x
sedemus illi: interuenit adolescens quidam lachrimans.

k Cui tanta erat res. Cui datiuus casus est dño ne tuo inquit pollicebatur hoc.
l Et supererat. Plus est superesse quam esse.
m Desinas si ceſt ingeniū necessaria est ad fa-
bule auaritia demiphonis vt ma
iore ꝑiculo illo absente duxerit filius indotatam nam mox dicturus est. Ille ne indotatā atq; ignobilem daret illi. n Sic est ingeniū. Recte. non em̄ inqt fortuna auarus est, sed natura. An aūt ingeniū oim. an dñi, sed magis dñi. o Oh regē me eē optuit. Oñdit ei pauper affectiones. q se solos vti diuitiis scire aiunt si eas habeant.
p Regem me esse optuit. Acue me.
q Abeuntes ambo hinc. legitur & hic et tūc est ordo hic me relinquūt filiis.
r Quasi magistrum. Bene quasi qui nō complebit hoc ipm nec vult esse magrm. sic latini quem greci pedagogū appellant. s Geta, puinciam cepisti duram. Acquisite bello longe ab italia regiones, puincie dicte sunt a porro vel, pcul vincēdo. ad quas pretores qa cum officio mittebantur officia quoq; puincie nominantur. Et splendide puinciam dixit. t Memini relinqui me deo irato meo. Sic Virg. Nec dii texere cupetum ænea veniente. In hoc asper. sed mihi videtur ad hoc ad dixisse meo. ne esset amphibolon cui diceret irato deo. Neuius in stalagionis. A deo meo ꝓpitius meus hō est. deo irato meo. dño dic an vero deo & bū meo ne eēt amphibolō. Nec sic dixit memini relinq vt in andria memini me videre.
v Quid verbis opus est. Repente infertur quid opus est verbis & satis moraliter. x Seni fidelis dum sum. fidus est amicus fidelis est seruꝰ.
y Scapulas perdidi. Plus ē ꝑdidi quā si diceret dolui. Et bñ retulit Fidelis em̄ officiū est seruare aliq̄d. z Venere in mentem mihi. Venire in mentē nō ad recordationē tātum dr̄. sed ad reputationē & intelligentiā. Nāq; iustitia est aduersus hoc dictū & supioris ꝓsone esse pōt & alterius. a Aduersus stimulū calces cum eclipsi deest em̄ calcare stimulū, ꝓ adolescente posuit. b Calces. Modo calces nō ptes plantę, sed pcussiones pedū plagasq; significat. Aliter virg. Calcēq; terit iā calcediores. c Sciſti vti foro. Sc̄m illos negociatores q̄ añ locū cōmertii nō p̄scribunt q̄to vendant q̄ aduehunt. sed sc̄m annonā fori quā deprehēderunt cōsiliū de vendendis aut nō vendēdis mercibus sumūt. Sciſti vti vero. For ꝓ tribus intelligitur loco tpe & ꝓsona. Sciſti inqt his vti. Et ē vulgare ꝓuerbiū sensus aūt. hic ē sciſti inqt q̄d facere te optet. d Noster mali nihil qcq̄. Quartum parelcon vt in Ecyra nā nemo qsq̄ illorum t.s.a.u. Noster ad differentiā phedrie q̄ nō noster
e Primo. Bñ additū primo qa nō ꝓpetuo.
f Continuo quandam. Bene continuo quasi expectauerit profectionem patris. g Puellulam citharistriam. Istis noīb⁹ hic agit vt causa amoris & ex etate et exarte puelle videretur. Nā ideo puellulam dicit. h Cœpit amare perditus Legit & ꝓditus & ꝓdite vt puta puellam & cytharistriam. i Ea seruiebat. Honeste & cito dixit. Lenoni impurissimo & quare non fuisset libera: & cuius fuisset ancilla & qualis hominis fuerit demonstrauit. Magna preparatio ad rerū difficultatem imminentium puellę cytharistrię: auarus leno: amator perditus inopia.
k Id curarant prēs. Expedite dixit patres si enim patrē eius tantum dixisset restabat vt ei per patrui filium succurreret. Ideo dixit ambos non habuisse nisi oculos pascere hoc enim solum erat quod leno non venderet. l Sectari in ludum. Bene cauillatus est vt ioculariter in adolescentem cui etas ad sectandos philosophos apta erat hinc etiam philosophorum secte. Sed sectari proprie est vt taurus buculam & aries ouem. Virg. Trahit sua quēq; voluptas.
m Reducere. Sylepsis a ludo enim subauditur. n Nos ociosi. Cū typo dixit nos, velut mgr̄m excusans obsequentē ei custos sit dat⁹. & iō addidit ociosi. nos ociosi relatio ad illud q̄ mox ociosi nō erunt. Aut ad pudorē sumīt. hoc pronomē in singulari numero aut ad dignitatē, sed nō p̄t nos, & propterea typos ē dixisse nos. o Opam da. phe. Ille amice. nos illi.
p In q̄ hæc discebat. Figurate ludo ē additum ei. q Ex aduerso ei loco. Si loco legit & ilico: & adnotat exabundanti additū vt aput veteres multa sunt. ex aduerso ei loco parelcō q̄rtū. r Tōstria q̄dā. Apta sedes ociosis pelcō terciumq;
s Hic solebamus fere plerq;. Parelcon tertiū. t Dū sedemus. Proprie sedemus & in tonstrina. v Illi interuenit. Illi pro ibi, vt illi mea tristitia facta. et nota illi pro illic. x Interuenit adolescēs q̄dē lac. Appollodorus tonsorē ipm nūcium fac. q̄ dicat se nup puelle comā, obductā, abstulisse q̄d scio mutasse therētiū, ne externis morib⁹ spectatorē romanū offenderet.

y Nos mirarier. Recte mirum eñ in adoleſcen
tibus lachrime. vt cõtra triſtiſq; ſenect⁹. nos mi
rarier. vt ſolam nam perfidus ille te colere.
z Rogamus qd ſit. Quid lachrimet non quid
ſit ipſe vt ſtulti putant. a Nunc̃q; æque inquit
ac mõ. Mire oſtendit ſibi hoc viſum quod dicit.
ſed nunc̃q; æque b Paupertas mihi viſum eſt
onus. Statim fit mentio paupertatis vt ſit cã falla
cie phormionis. c Mõ quandam vidi vir
ginem. Bene quandam ne ob familiaritatẽ lauda
re videret. Vide ſic agi vt nõ tam morte mulieris
q̃ ſolitudine pulchre virginis moueat affectus.
Simul & ea deſcribi q̃ matrone future magis cõ
ueniant quã q̃ temere amanda ſit. Nã hic obitus
femine ad comicũ exitũ ſpectat. q̃nq̃dem plus ex
eius morte ſecuritas quã moleſtie ſenciat argumẽ
tum. d Huic vicinie. Aduerbiñ in hoc loco ẽ
cuius ad locũ huic vicinia. & ſtatim pximitas in
ſinuat vt ſit ſpes et cauſa videndi.
e Miſerã. Ab effectu et ſubdiſtinguendum eſt.
vt ad virginẽ referatur. f Ramentari mor
tuam. A, phitate q̃ piis attribuit et lamẽtari mor
tuam ambiguitas ſed ſenſu manifeſta.
g Et ſita erat. Sita appoſita. Salu. Cũ adiectõe
poſita eũ cũ p̃dixero poſitum inſule et hoc ci reci
proc̃ eſt. h Ea ſita erat ex aduerſo. Expoſitõ
pauptatis q̃nã facile virgo videri poſſit.
i Nec̃q; notus nec̃q; vicinus auxeſis fit. Quia res
minuit creſcit ſnia. Salu. Nõ repugnantibus mõ
ſed ne deditis qdem a. b. m. Nec̃q; vicin⁹ anapho
ra. k Extra vnam ancillulam. Hec preſtruun
tur vt ſit ſpes pociunde virginis. Et hæc deſcriptõ
pauptatis adiuuat argumentũ vt viſere audeant
& adoleſcentes virginẽ. et amet antipho.
l Qui adiuuaret funus Ipm officiũ funus dixit
m Miſertũ eſt. Hoc eſt miſertus ſum ei⁹ et hoc
videtur oñdiſſe quũ lachrymauerit.
n Virgo ipa facie. A forma indignatio. Et bene
ipa quia que ſupra dixit non ad ipa ſed ad eucti
eius pertinebant. o Quid verbis opus eſt
Sic dicit Therentius vbi ad effectũ properat.
p Cõmorat omnes nos. Figura ſyncope p cõ
mouerat et bene omnes quia res ad antiphonem
tantum ſpectat. q Ibi continuo ait antipho
Hic reddit nomen adoleſcẽtis.
r Vultis ne eamus viſere. Vt populare penates
venimus. Vultis ne &c. Ipe hortari ducitur qui
amaturus eſt. b Alius cenſeo e, d. nos. ſ. i. ve.
Hec oia diuerſi dicũt. et apparet tot eſſe homines
quot per mimiſim demonſtra
tione dematica. t Virgo pulchra. Bñ non
dixit. Videmus virginem pulchrã ſed duo ingen

.i. mirabamur. ſ. cepim⁹ .i. petim⁹ ſ. ꝓpter q̃s lacri .i. ita r
r pagoge 3 mee adoleſcẽs a
Nos mirarier, rogamus / quid ſit? Nunc̃q; equæ inquit: ac
.i. nũc .i. mĩta miſeria .i. moleſtũ
b repletũ
modo pauptas mihi onus viſum eſt. & miſerum & graue
paulo añ .i. in hac vicinia
c d e
modo quandã vidi virginẽ huic viciniæ miſeram / ſuam
.i. voce q̃rula ⁊ triſti deflere ſ. ego collocata .i. ex oppoſito.
f g h
matrem lamentari mortuam. Ea ſita erat ex aduerſo. Ne
.i. benuol⁹ ⁊ amic⁹ acḥſit⁹ .i. de ſua noticia .i. aliqs de cognatõe .i. ꝑter
i l
q̃ illi bene volens nec̃q; notus nec̃q; cognatus extra vnam
.i. aliqs .i. auxiliũ ei⁹ erat ſ. ad celebrãdũ .i. ipm officiũ exeq̃a
l m
aniculam quiſq̃ aderat / qui adiuuaret curare funus. mi
.i. miſere⁹ ſum .i. facta .i. egregia .i. q̃re diu imoze ei⁹ narrãda
n pulchra o pulchritudine
ſertum eſt. virgo ipa facie egregia. Quid verbis opus eſt?
.i. ictauerat ad ꝓcupiſcẽtiã .i. cũc illico ſ. inq̃t ſ. q̃ .i. vt̃ .i. ad vi
p q̃ eã videbã⁹ q r
cõmorat omnes nos. ibi cõtinuo antipho vultis ne eamus
ſcendã eã phedria vt̃ q̃libet .i. iudico nos dicit forte deinde ille q̃ tulit ſ. ad locum.
s eſſe eundũ ad eã rerti⁹ nunciũ
viſere? alius cenſeo, eamus, duc nos ſodes. Imus. venimus
ſ. virginẽ .i. crederes eã cẽ pulchrã auxilio
v x
videmus, virgo pulchra. & quo magis diceres? nihil aderat
.i. auxilij ſ. virginis .i. temere diſpoſit⁹ .i. pedes eius
y erãt nudi
adiumẽti ad pulchritudinem. capillus paſſus, nudus pes,
.ſqualida p̃ dolore ſ. erãt ei⁹ facie .i. habit⁹ .i. ſordid⁹ iracꝫ .i. vehemẽtia vt̃ ngã.
z a b .i. niſi ſ. illi⁹
c d
Ipſa horrida, lachrime, veſtitus turpis. vt nivis boni in ipa
pulchritudie naſali ſ. p̃dicta .i. ſuffocarẽt
e f g
ineſſet forma, hæc formam extinguerent. Hic q̃ illã ama
ſiue cithariſtriã indifferẽter bñ ẽ bonę fortũę dixit ſ. antipho ſ. cepit
q .i. bella t amare.
bat fidicinam / tantũmodo ſatis ſcita inquit. noſter vero.
interipit ꝑmonẽ .i. ſcio ne ſ. amare cepit ſ. id q̃ incepit
ĩtelligo b l
DA. Iam ſcio amare cepit. GE. Scin quam? quo euadat?
ĩtellige artẽ .i. die ſeq̃nti nõ declinãdo alioꝛſũ antipho .i. ſtatim rogat ſ. virginis
m n
vide. Poſtridie ad anum recta pergit. obſecrat vt ſibi eius
.i. vt poſſit ea potiri ſ. anus ſ. ſibi copiã facturã ſ. antiphonẽ .i. rem iuſtam
ſ. id p̃ petere.
faciat copiam. Illa enim ſe negat. nec̃q; eum æquum facere

tia dixit. Virgo et pulchra. Illud enim frigidius hoc concitatius. v Et quo magis diceres. Diceres pro crederes vt audacter dicito ſæpe plautus x Nihil aderat. Proprie aderat. adeſt eñ id quod adiuuat. y Capillus paſſus. Singularẽ nume rum pro plurali poſuit. ſic & alibi. Capillus pexus prolixus circũcaput reiectus negligenier. z Paſſus. Temere diſperſus vt pars magna. m. a. greca orõne proffuxit hec dictio. a Ipa horrida. Et lachrime ad luctum pertinent.
b Nudus pes et veſtitus turpis. Ad pauperiẽ. Capillus paſſus, nudus pes facecius pluraliter dixiſſet. Virg. Quibus facer erit in prelia ſuctus ferre manũ. c Vtni vis boni &c. Veteres ignem et calorem quendam quaſi feruorem dixerũt formã Et ideo fornaces forcipes formã & formoſos eos dicebant quibus ignis amoris exoritur. laudatus eſt ergo therentius ꝑprie tate ſeruata qui cum formam p̃tuliſſet ſubierit extinguerent. Ergo et Virg. ſic ait. At mihi ſeſe offert meus ignis Amintas Fi gura Aliud eñ ſupra. d In ipa ineſſet forma. Geminauerit p̃poſitionẽ vt alibi. in amore hec oia inſũt vicia
e Extinguerent. Bñ extinguerent. qa ab igne et calore forma dicta eſt. g Ille q̃ illã amabat. Bene illã quia iam ſupra inſi nuaui perſonã cithariſtrie. Ille qui illam. Rõ cur amauerit virginem. h Tantũmodo ſatis ſcita inquit. Senſus eſt lauda uerit tantũmodo nõ etiam captus in amorẽ. ſatis inqt ſcita magna laus formã amãti aliã placuiſſe. Et ſcita. i. bella vt i andria ſcitus puer natus eſt pamphilo. i Noſter vero: Apoſiopeſis tertia q̃ ſuccurrit q̃tiens verba rebus minora ſunt.
k Amare cepit. Ille inqt laudauit tm. Hic amare cepit. Et bñ cepit nõ amauit vt oñdat. vim amoris nõ pare eẽ et i cẽ q̃ ſel ſuſci pi poſſit. l Scin quã. Apoſiopeſis q̃ in narratõibus in cõpendiũ therẽtius vti ſolet. aliqñ cũ verba rebus minora.
Quo euadat vide. Euadat eueniat. nã euadere eſt p obſtantia venire. m Poſtridie ad anũ r. p. Hoc p̃ſtrucs anicule intulit de q̃ nullã ſupra mẽtionẽ fecerat et bñ mẽor et virgis et honeſte nõ ipam adiri facit ſed anũ nec̃q; ab ipa petit fructũ volupta tis ex cuius pſona maior deſpatio naſcebat. ſed a nutrice potius p quã ſuaderi puelle poſſe credit q̃qt libet. Poſtridie ad anũ recta emphaticos ad anũ ſtatim vt q̃ poſt habuerit oia alia recta qa nõ p nuntiũ. n Vt ſibi eius faciat copiã. vide vt nihil de virgine ſperet quia omnia ab anicula petat.

puellã nõ vilẽ .i.a bonis moꝛibꝫ .i. pfecram

ait illam ciuem esse atticam /bonam bonis prognatam. Si
s.Antipho fm legẽ .s.copiã ꝛ̃gis .i.sed si .s.aliter .s.facturã .s.Anti.
r s r copiã fieri v

vxorem velit,lege id licere facere. Sin aliter ,negat, noster
.i.agere deberet .i.nesciebat .i.capere in vxorẽ.

p

quid ageret /nescire. Et illam ducere cupiebat / & metue-
.i.nũqd .i.cũ reuersus esset
p f.filio

bat absentem patrem. DA. Num si redisset ei pater veniã
s.auar⁹ vir ꝛ nobil' .i.dote carentẽ

z

daret? GETA. Ille ne indotatam virginem / atq; ignobilẽ
s.filio .i.nũq; daret illi ralẽ s.de hac re deinde
b c q̃uis ꝛ̃ginẽ. d e

daret illi? nũquid faceret? DAVVS. Quid fit denicꝫ? GE
s.rogitas .i. vir iocularꝭ quẽrẽs implere ventrẽ suis ioc; ꝛ adulatorib⁹.
e f g

TA. quid fiat? est parasitus quidam phormio /homo con
s.ipudẽ s.vtinã .i.destruãt

h i

fidens? dij omnes illũ perdiunt? DA. Quid fecit? GETA
ius atticũ .i.pupillę pentibus
l m t puarę

Hoc cõsilium? quod dicam? dedit. Lex est vt orbæ qui sint
.i.cognatõs .i.nuptui tradant' s.primos .i.i vxores cape s.atticã

m

genere pximi eis nubant / & illos ducere eadem hæc lex
.i.pcipit indr pasit⁹ s.ꝛ̃ginis i.denũciatõcz

n o p

iubet. Ego te cognatum dicam / & tibi scribam dicam. pa-
.i.amicũ patrue .i.fingã .i.in pspectu iudicũ

ternum amicũ me assimulabo virginis ,ad iudices venie-
s.ꝛ̃ginis s.ꝛ̃gis .i.q̃o q̃ rõe s ipa ꝛ̃go s.mẽdacia

q r

mus ,qui fuerit pater /quę mater /qui cognata sit . omnia
.i.cõminiscar s.pfingere aut mẽtiri .i.saucrũ .i.opportunũ

s

hæc confingam. Quod erit mihi bonum /atq; cõmodum
.i.redargues s.efficiã ppositũ Demipho .i.aduenict

t v

cum tu horum nihil refelles /vincam scilicet. pater aderit /

o Illã ci.at. Illã cũ emphasi quasi dicat quam sic cõtemnãt. p Ciuẽ eẽ atticã bonã. Ciuẽ q̃d'ad iura ptinet. bonã q̃d'ad ipam ptinet. Bonã nõ vilẽ boni nõ viles sunt. vñ suplatiuus gradus optimates facit qa bonus melior optimus dr̃

q Bonis ꝓgnatã. q; a maioribus eius.

r Si vxorẽ velit. Recte subiũxit. Si vxorem velit postq; in virginẽ ea ptulit q̃ solẽt ornare nuptias.

s Lege id licere facere. Incerta distinctio ẽ. Vtrũ vxorẽ velit lege. an lege id licere facere.

t Sin aliter negat. Et pudice anus et tñ illecebrose licere facere dixit. q̃d'ille impudẽtius petit vt sibi eius factã copiã. Sin aliter negat sylepsis. facta ex eo quod sequitur facere. v Noster q̃d ageret nescire. Proposita deliberatio cuius tñ altera pars vincet. Nam dicturus est ꝓ absentiã prĩs. Et rectẽ sic ait. qa subiuncturus ẽ cupiebat et metuebat.

x Illã ducere cupie. et me. Metuebat ꝓprie. Metuimus eĩ eos q nos amãt. timem⁹ etiã inimicos. Vide ambiguitatẽ q̃ seq̃ntia nõ cognũt. y Nũ si rediisset &c. Bñ interrogat dauus hoc enim spectari ne possit nõ opus erat fraudibus phormionis. si rediisset si ꝓ cũ. Virg. ꝓterea si noua diẽ. m. a. a. e. z Ille ne indotatã. Emphaticos ille de q̃ dixerat desinas. sic ẽ ingeniũ. et si ꝓpter spem lucri nauigauerat senex insinuandũ ĩgr̃. fuit hoc enim erit oĩe piculũ fabule. Ex ordine therentius pri⁹ insinuauit psonã senis, vt grauiora fierẽt. q̃ dirimebãt nuptias. Ille ne indotatã atq; ignobilem duo dixit et indotatã et ignobilẽ. Hæc eĩ duo pticula riter petunt. q̃uis sunt q̃tuor q̃ in his spõsis q̃rũtur. forma, pbitas, dos, nobilitas. et manifestum ẽ cur de forma et pbitate nihil dicat. qppe cũ desup magnope ea laudauerit in puella. a Virginẽ. Simpliciter accipimus virginẽ. an subaudiamus q̃uis. vt sit q̃uis virginẽ. b Daret illi. Bono affectu dixit daret illi filius eĩ familie nõ tã ducit vxorẽ quã a patre accipit qppe cũ patri cõmittat puella potius in hmõi cõditionibus q̃ marito. c Daret illi nũq; faceret. Aposiopesis secunda. hic eĩ nõ trãsit ad aliud sed mstitit incẽpto. vt et ꝓ interrogationẽ diceret daret illi. et per rñsionẽ inferret nũq; faceret. et nota nunq; ꝓ non in maiorem negationis significationẽ poni semper. Et mire daret. vt ostenderet nihil esse potestatis in filio. d Quid fiet denicꝫ. More suo therentius denicꝫ posuit in fine sensus. et est aduerbiũ ordinis. sic in heauton. Fodere aut arare. aut aliqd facere denicꝫ: vt sit denicꝫ vl' deinde vel ad postremũ. e Quid fiat. Deest rogitas et est aposiopesis. f Est pasitus quidam phormio. Phormio nõ a formula sed a phormione dr̃ spartheo quem nos eronem dicimus ticinaliter et ꝓ cõsuetudine. g Confidens homo. Hõ comice dictũ. Nã q̃s ignoret pasitũ hoiem esse. Confidens, ꝓ improbo audaci ac temerario posuit. vt O ingentẽ confidentiãi h Qui dii omnes illum. Qui vtinam est vt Lucilius in scdo. Qui remontane malũ ad cetera pgit, aut q hoc cõsiliũ q̃d'dicã dedit. Qui aut expletiũ est. aut pnomen q̃ incipiens phormionem describere cohorruit consideratione eius et in hanc vocẽ q̃si cõsusus erupit. hoc aũt certũ geuus est r Quid is? fecit. Seruat affectus tristis. vt supra ait. sed quid tu es tristis. quid is fecit. correxit interrogationẽ errantẽ. vt rediret ad nominatiuũ casum q̃ aberrauerat et illum dixerat. k Lex est. Lex vt in palliata recte ponitur. Nã grecoꝝ fuit, & iõ in andria sic ait. Inopia et cognatoꝝ negligentia coacta est. Lex est alia causa narrationi interponitur et dr̃ lex est a causa litis potuit eĩ dici nõ hẽs cãm.

l Vt orbe q̃ sunt genere pxi. Orbã pximus ducat atticũ ius ẽ et ẽ ordo. Lex ẽ vt orbe his nubãt. m Eadẽ hec lex iubet Nõ duas res iubet hec vna lex sed puellis pmittit nubere cognatos cogit ducere. Et bñ iubet minoꝛ ẽ eĩ vim habet illa lex q̃ aliqd pmittit, q̃ illa q̃ aliqd iubet. Et illos ducere bene additũ. Nihil eĩ ad rem si ducẽdi necessitas nõ fuisset. n Ego te cognatũ dicã. Dicã a psona iustũ; agit potuit eĩ dici qd mecũ est tibi. Item hæc narratio est quã dicit Tullius constitutum. et ipe tibi vni parcã inqt in verrinis repente eĩ trãsitur ad verba psonarum ab ea descriptõe sed hoc ipm ad cõmouendos auditores valet plurimũ. o Et tibi scribã. A denunciatõe in personã ne diceret nõ mihi denunciasti. Et tibi scribã dicam Cicero scribit eradio. Dicã supra verbũ infra nomẽ est totidẽ lr̃is diuerso accentu p Paternũ amicũ me assimulabo. Dicit a psona potuit eĩ apponi psonã nõ hñs. q Qui fuerit pater. Qui hic pnomẽ est infra quõ significat. r Oia hec cõfingã. Oia hec nõ exabũdanti posuit, sed oratorie q̃si tã multa. et est archaismos. nã post enumerationẽ veteres hec dicebant. Salust. in Iugurtha. s Quod erit mihi bonũ atq; comodũ quod mihi inqt Fausto ac felix erit hoc est confingere. atq; mentiri. Et totũ ioculariter pasitus qppe q cõfingã dicit q̃si nõ solũ erubuerit de falsiloquio: sed quasi pe ari facinoris inceptionẽ etiã auspicatus sit omẽq; suscepit dicẽdo q̃d'erit mihi bonũ ac comodũ sic eĩ veteres q̃d'fausto felixq; sic dicebant ali q̃d aggressuri. t Cum tu horum nihil refelles vincã. s. hoc interrogatione pnunciandum est. Refelles, refutabis, redargues nam prorsus refellere est redarguere falsitatem.

v Pater aderit mihi parate lites q̃d mei. Mire quo maxime aliquid metueret. hic pro riducula re contempsi. Ex q̃site aũt subiectũ ẽ cũ supra dixerit mihi pate lites. q̃d mea: et ãti phõi formidãda ista sint ridicula pascito.

x Illa quidē nr̃a erit Nostra cū antiphonis tantū eē debeat. y Iocularē audaciā. Hoc ē mimei ocularē. an q̃ ex ludo et ioco in piculū veniat. z Persua sit hōi. Hic iā de antihpone q̃rit cui psuasū sit.

a Factū ē. Adeo audax phormio.

b Ventū est. Epexegesis quō factū ē. c Vincimur duxit. Iocularē audatiā. et deest audio ex te aut dicis. factū est. ventū est: vincimur. duxit vt supra imus venimus. Hoc amat Terentius vt id lauit. redit. imus venimus videmus. et funus interim pcedit. seqmur. ad sepulchrū venimus in ignē posita ē. his nō mō breuis et comica mutatio ē. sed etiā auditoris aim ad id qđ restat incēdit. d Quid narras. Admirātis vox ē nō interrogātis e Hoc qđ audis. Sic pnū tia q̃si pitur cōplexeris getā. etiā eū sub incerto ineritu defleat. dauus timet plurimū gete cuius futur picul̄ cernit f Nescio hercle &c. Et chos despatōe rer fortis ē seruus Et semel vigilauit poeta nesi et hæc eiularet res tota migraret i tragedi. g Quod fors feret feremus. Hee graues siue ex pson seruor cū dicūtur ridicule sunt et eo consilio interponunt̃. h Feremus æquo aio. Hoc se cūdū seruos q futura cōtenuit. et mire meritum culpe sue ad fortnnā retulit. i Hem istuc viri ē officiū. Cōpendiū cōsolatōis qđ hic libenter accepit. & iō statim approbat. k In me ois spes est mihi. Quō ān strenue vt se defendat. an vt fugiat. an vt patiēs sit plagar. l Ad pcatorem abeā. Bū p.xta oia tractat q̃ in tali re taceda seruo essent. nisi aliud pasceret argumentū ad precatorē sic in Heautontu. Nec tutorem tibi nec pcatorem pararis. m Nūc amitte q̃so hūc dicim̃ vbi nō verba mō, ver etiā gestū q̃ voc̄ q̃ fingamus alienā. Amitte qđ nos dicimus dimitte antiq etiā dicebāt amitte. Virg Et amissos hinc iam obliuiscere graios et Salust. Pactōne amissa publico legato. n Post hac si quic q̃ nihil pcor. Facile impetrat q nō oia extorquet ergō ars pcatoria est mitigare pnt̃ia futura pmittere. Simil etiā qa omnis cā in hoc est. ne videatur seruus ob impunitatē in delictis amplius peccaturus. Post hac si quic q̃ vt solet eleganter per eclipsim. & sil nō si tantundem peccauerit. sed si vel minimum tale est & illud. Si sensero hodie quicquā tein nuptiis fallacie conari. Et si quicquā inuenies occidito. o Nihil precor. Nihil pro non sed plena negatio. p Vbi ego hinc abiero. Hic ostēdit nullū precatorē ex animo postulare veniam seruo. q Vel occidito. Vel pro etiā. Occidito tu tm̃ cedere volebas ego dicam etiā occidito. r Quid pedagogus ille q citharistriā Moraliter querit volens audire de phedria postq̃ de antiphone cognouit maxime quia hec interrogatio rnsionē elicit q̃ spectator instruitur ad cognoscenda cetera. Quid pedagogus ille qui cytharistriam. qa dixit sectari in ludū ducere et reducere. et quia puellā dixit ab eta te pedagogus est ille ait qui citharistriā phedria. s. qui neq; abscedat a custodia puelle neq; illā ipe contingit.

s Qui citharistriā eclipsis. Sectatur. amat. vel quid tale sub audiendū est. t Sic tenuiter. Sic dicendū est cū aliq̃ gestu: v Non multū habet qđ det fortasse. Cū cōmiseratōe amatoris adolescentis pronunciandum est.

x ymo nihil nisi spem merā. Bene spem qui amat nemo em̃ cum non habet nō amat y Nondum. Quia veniet iam nō plena negatio est. z Quid senem quo ad expectatis vīm. Animaduertite qui secundum morem quottidianum tum dici cum sit transitus a mentione alterius rei ad alteram. sic et supra. quid pedagogus ille. quod id expectatis. quo ad quā diu et recte locutus est quia aduentus finis est expectationis.

a Sed epistolam ab eo allatam eē audiui. Mire paratur inopinatus subito aduentus senis. Nam ipe veniet cuius epistolam sperat. b Ad portitores esse delatam. More veterum magistri tributorum idem publicam operam in portu da/bant inferendarum rerum et efferendarum vectigal exigentes. Ad portitores ad eos qui in portu sunt. ex quo more hoc dixerit vide. attico in romano.

.i. pcētiōes fo:ses s. interest seu refert ego .i. certe q: in iudicio vincemur

mihi paratælites. quid mea? illa quidem nostra erit. DA.

s. audio ō te. i. audaciā iocularo: s. pasit .s. ira cē factādū antipho .i. denuo ctatū

Iocularem audaciam. GETA. Persuasit homini /factum

s. ad iudices .i. supamur s. cā i ypotē s. tanquā credere nois posset

est /ventū est /vincimur: duxit. DAVVS. Quid narras?

s. narro s. q̃ tagr̃ relict̄ es Antipho i. .i. qō pculū tibi pringet

GETA. Hoc quod audis. DA. O geta quid de te futurū

s. q̃d de me sit futur videlicet fortuna affe/

est? GETA. Nescio hercle. vnum hoc scio. quod fors fe/

ret .i. portabim .i. nō occidēri i tristitiā s. mihi dictū tuū s. ferre eq̃ aio .i. fortis dolēt

ret /feremus equo animo. DA. Placet. hem istuc viri est

.i. i mea solertia s. q i respem solē reponis

ficium. GETA. In me omnis spes mihi est. DA. Laudo.

.i. intercessoē .i. p me oret .i. in hec ba q̃ sequūt

GE. Ad precatorem abeam: credo /qui mihi sic oret. Nūc

.i. dimitte Geta .i. sed s. admittat scelerisq .i. neq̃ q̃ pero etiā minimi vt ignoscas.

amitte quæso hunc. Cæterum posthac si quic q̃ /nihil pre/

i. dūtaxat qō sed adhibeat .i. posthac .i. a re discess.ro .i. etiā nō solū

cor. tantūmodo non addit /vbi ego hinc abiero: vel occidi/

cedito s. Phedria s. secat vt amat .i. fidicinā .i. q̃ rem

to. DA. Quid pedagogus ille qui citharistriam? quid rei

.i. facit .i. h mō .i. exiliter modice .i. abūdanter rē familiarē s. pa/

gerit? GETA. Sic tenuiter. DA. Non multum habet: qđ

charistria emēda .i. sed s. hz .i. expectatōz. .i. solā Chremes

à lenone

dat fortasse. GE. Immo nihil: nisi spem merā. DA. Pater

.i. nō adhuc redit Demiphonem.

eius rediit /an non. GETA. Nōdum. DA. Quid? senem

.i. q̃sq; vl q̃diu .i. p vero

quoad expectatis vestrum? GE. Non certo scio: sed episto

Demiphone .i. paulo aū s. audiui .custodes

lam ab eo allatam esse audiui modo /& ad portitores esse

epla p portitorib .i. vrz ab sq; illo qō argento s. iucere vl me dicere

delatam. hanc petam. DAVVS. Nunquid geta aliud me

p.nihil f.volo tñi .i.fue vocãdo .i.vrz nemo .i.exie
.i.bñ tibi ꝓueniat

c
vis? GETA. Vt bene sit tibi, puer herus: nemon huc pro
f.has pecunias f.argentum.
.i.trade illi mulieri.
d
dit: cape, Da hoc dortio.

c Puer heus nemon huc pdit. Moralis expressio. nam eos vocat quibus initio egrediens dicebat, si quis me querit rufus. Geta cuius seruus esset preerat tamen aliis seruis minoribus.
d Cape da hoc dortio
Loquitur dortio dortium fœmineum nomẽ est vt planesium & glicerium.

SECVNDVS ACTVS.

ANTIPHO. PHEDRIA adolescẽtes.

.i.adeo ne. i.ad cũ flagrũ .i.pulsũ esse
hoc est: est ne vez̃ puenisse
a b
a Deon rem redijsse, /vt qui mihi consultum op=
.i.timeã
c
time velit esse phedria: patrem vt extimescam:
.i.qũ .i.qñ ꝓsidero seu volus patrio .i.sed .i.si nõ
d aduẽtũ. e
vbi in mentẽ meam eius aduenti venit? quod ni fuissem
.i.temerarie? incõsideratẽ .i.operirer .i.operirer .i.sic decem
f g
incogitans /ita eum expectarem /vt par fuit. PHEDRIA
g ꝓ rẽptũ. g. d. cũ pie se esse .i.temere cõmissi i absentia patris
h pala bñ i
Quid istuc est? ANTIPHO. Rogitas / qui tam audacis

In hac scena. III. est eorum q̃ q̃cq̃d immodice cõcupiuerint spernunt post cũ venerit q̃n aptiore sinia ostendit dicendo nri nos met peniter. a Adeon rem redisse. u.q.m. Cõpatiua qualitas in hac scena est inter antiphonis vitã et phedrie genus cause, demonstratiuũ. contẽdit añtvter magis miser sit. b Vt qui mihi cõsultum optime velit esse phedria. Mira sententia qua ostendit adolescentulos in pctis neminẽ magis metuere cũ eos a quibus maxime diliguntur, simulq; rerum imminentium prestructio, i qua sic audax inducitur phedria vt defensor futurus sit timidus antipho. c Patrem vt extimescam Ferienda pronunciatio in eo quod ait patrem vt qui futurus sit hoc em magis mirum est. Ideo patrem timeri quia consultum optime velit.

d Vbi in mentem meam eius aduenti venit. Nota venire in mentem veteres non recordationis cã tantum, sed etiam recogitationis consideratõnisq; posuisse. Vbi in mentem eius aduenti venit. sic veteres genitiuo casu proferebant in mentem venit. Cicero fac tibi pater ne legis auxilium veniat in mentem. e Aduenti venit. Multipliciter declinatur et aduentus. sic et i Andria. Nihil ornati, nihil tumulti. venit legitur et aduenit f Incogitans. Temerarius improbus non cogitans inquit in vsu ẽ an non eodem modo cogitans. g Ita eum expectarem. Nota expectarem nunc operirer alias spectarem.
h Quid istuc est. Hec interrogatio stomachosa est extenuare volentis metũ fratris. diuersa enim sentit. diuersum amoris eũctum. i Rogitas &c. Bene timens inducitur antipho, vt sit causa fugiendi. ad hoc eĩ fugiet ne ad dimittendam coningẽ cogatur a patre ante errorem fabule patefactum.

k Qui tam audacis facinoris &c. Proprie ad terrorem qui de facinore loquitur cõscium dixit. l Quod vtinã ne phor. &c. Gratissime. non phormioni succenset. sed phormionis inuento et vide vt et ipe se culpe subtrahat. Quod vtinã. & familiare est initia accusare rerum quos alicuius negocii penitet. vtinam ne vetus elocutio .vt Ennius in hedia. vtinã ne in nemore peluo vnq̃ ceci dissent ad terram trabes. m Ne me cupidũ eo i. Bñ addidit ad excusationẽ potuit enim dici non consentire. n Eo impulisset. Eo an ad vxorẽ ducendã. an eo intantum

o Quod mihi principium est mal. Bene qua si caput mali nõ in amore sit sed in nuptiis.

p Nõ potitus essem. More hoim loquitur credit em ex conseq̃nti facietate qd potuerit abstinere a moribus suis. Nõ potitus essem antiphora. vt vere anceps pungne. ferat fortuna fuisset. Hic ei vtraq; pars ponit. Non potitus essem nõ vt illa sed si illa potiri voluisset potuisset.

q Fuisset tñ illud egre p aliquot dies. Quidam totum interrogatiue pronunciant nempe fuisset t. i. e. a. d. r Acñ q̃tidiana cura hec ãgeret aimũ Amatorie loquit antipho errant q̃ putant eum penitere sui desiderii. Nam si hoc est nec maritus firmus videbitur. fore sed hoc dicit facilius fuisse abstinere virgine intacta quã ea cum qua iã consueuerit et ideo subiunxit. dum expecto q̃ mox. veniat qui hanc animi adimit consuetudinem

s Audio. Per ironiam dr mõ a cõtinente dctm antiphonis. Audio oĩa deridet phedria cupiens fructũ amoris vel periculis adipisci. Est ergo audio yronia p nõ audio. hoc est si nihil dicis.

t Dum expecto quã mox veniat Non quãdo sed quam cito quia timet.

v Qui adiuuat hanc consuetudinem mihi. Mire non amorem. tanq̃ amore carere potuerit consuetudine non possit. Et nota proprietatẽ dicti. Nam consuetudo specialiter de coitu dr.

x Aliis. Quia deest quod ament. Magnificentiꝰ antiphonem qui in ea fortuna positus que aduersa & contraria est .idem paciatur quod miser & est figura. Nã ad vtrumq; egre est sufficere potuit. scire autem debemus pronunciatiue. et per interrogationem hoc ipm pnunciari posse.

y Amore abundans antipho. Hoc sic pnunciãdum. quemadmodum solet cum stomacho dici vitupanti cibum. vt pleno ventre est. Vult enim ostendere sacietatis hoc esse non ratiocinationis quod nunc queritur antipho. z Tibi quia supereſt. Idest in eo quod desideres abundas ordo est tibi dolet amore abundas antipho. Abundare dicitur qui successu prospero affluit.

a Nam tua quidem hercle certe vita hec. Bene certe quia supra omnia cum ironia dixit.

b Vita hec op. expe. Vita dixit vt ostenderet etiam si non felicitas. sed vita dicatur optanda esse. Vita autem et mores significat. & animam et alimentum. et spacium viuendi. et fortunam accidentem viuentibus. vt modo expetenda optandaq;. Omnia ei que amamꝰ. aut industria aut voto proueniunt. hoc est aut in nobis sunt aut in fortuna posita.

c Ita me dii bene ament. Necessario iurat quia quod dicturus est solis amatoribus videtur esse credendum.

d Vt mihi liceat tamdiu quod amo frui. Opportunus locus in quo ostenditur quam magno amore sit possessus phedria cui par impenditur argumentum. e Tamdiu quod amo frui. Qui diu vxore fruitur antipho. an tamdiu dictum. q̃p tam diu et tantisper. hoc est vel tantillo tempore.

f Quod amo frui. Deest eo vt sit eo qd amo frui. iam depacisci mortem pactione transigere.

g Tu coniicito cetera. Aut cetera abundat aut deest per vt sit per cetera.

h Vt non addam. Paralisis figura in qua velut abundanti enumerantur adiecta. Et est occupatio.

i Ingenuam & liberalem. Hoc natalium illud morum est.

k Quod habes ita vt voluisti. Voluisti, subdistinguendum est et sic legendum. vxorem erit enim vt voluisti vxorem bona preparatio vxoris future. l Sine mala fama palam. Multi superius iungunt palam sine sumptu ingenuam liberalem contra eam que patitur. ista posuit omnia huius in amore copiam suam inopiam. Huius desiderii nullo constitisse sumptu. sibi a lenone emendam puellam. Huius ingenuam suam seruam huius liberalem suam citharistriã hunc nactum esse. se sectari tantum. huius vxorem. amicam suam. huius amorem mantalem esse suum velut prodigi. velut scortatoris. m Ni vnũ hoc desit animus qui modeste hec ferat. Modeste moderate. Salustius libro scdo. Modestus ad omnia alia nisi dominationem. Modeste cum modo.

n Quod tibi res cum lenone sit. Et cum modo connexiua vel inceptiua coniunctio est. Salustius libro scdo. Et poni fere ad uersus. a. n. c. m.

.i.facti .l.prieeps .i.sed .i.nõ
facinoris mihi conscius sis? quod vtinam ne phormioni
.i.ꝓfulere .i.amatorẽ .i.ad id faciẽ dum.
id suadere in mentem incidisset / neu me cupidum eo im-
.i.intrusisse .i.caput intimũ .i.mee ifelicitati .s.amata cupitæ
pulisset / quod mihi principiũ est mali. si nõ potitꝰ essem
s.nõ potuti .i.graue molestũ .i.saltẽ .i.q̃uis fuisse mihi graue
fuisset tum illud mihi ægre per aliquot dies / at non quo-
.i.q̃ q̃tidie ꝓficio .i.affligeret meũ
tidiana cura hæc angeret animũ. PHE. Audio. ANTI.
.i.q̃diu .i.q̃tũ ꝓtinuo s.pr̃ .i.auferas .i.queri
.i.cito
dum expecto / q̃ mox veniat qui hanc mihi adimat con-
satoꝛ libidis ꝓmeritũ s.amãtibꝫ a re .i.deficit .i.graue
suetudinẽ. PHE. Alijs quia defit / quod amant ægre est
.i.abũdat.affluit. .i.affert .i.re amata. .i.explerj.satiarj
tibi quia supereſt / dolet. amore abundas Antipho. Nam
iurãtis .i.fortuna tibi tãq̃ delectatoꝛibꝫ .s.tãq̃ bõa nõ vacua.
viuenti
tua quidem hercle certe vita hæc / optanda expetendaq; est
s.q̃tũ tu .i.re amata
Ita me dij bene ament / vt mihi liceat tamdiu: quod amo:
s.eo .i.pactiõe trãsigere seu subire mortẽ .i.pacta colligato .i.relictũ
q̃ subdie
frui. Iam depasci mortẽ cupio. tu cõijcito cætera. q̃d ego ex
.i.carentia rei optate s.infortuniũ s.cõijcito s.fructũ ac felicitatẽ .i.adiungã
s.capis p pñtiꝫ
hac inopia nũc capiã: & q̃d tu ex ista copia? vt ne addam:
s.id .mercede.i.liberalibꝫ parentibꝫ .i.inuenisti s.non addã
impensa ortã sine magno labore
q̃d sine sũptu ingenuã liberalẽ nactꝰ es. Q d habes ita vt no
s.m vorũ tuũ .i.noie nota i.manifeste .i.felices .i.solũ
ignominie ex scia iudicũ.
luisti: vxorẽ sine mala fama palã. Btũs: ni vnũ hoc desit ani
.i.moderate s.cõmode .i.tolerat .i.negociũ puellaꝫ vẽditoꝛe .i cũ quo
.i.fr̃
mꝰ: q̃ modeste istæc ferat. q̃p si tibi res cũ eo lenone sit / q̃ cũ

.i.habeō negatū .i.tūc .i.pcipias .i.habem⁹ ꝙlē naturā

o p

mihi est /tum sentias. Ita plericꝫ ingenio sumus omnes

.i.nosipsi nra ꝓmnim⁹ .i.ꝫ .i.ediuerso

q

nostri nosmet pœnitet. ANTI. At tu mihi contra nūc vi

.i.felix .i.deinceps libere .i.facultas.

dere fortunatus phedria. cui de integro est potestas etiam

.i.deliberandi .i.fuare tibi saltiꝫ rpe et⁹ societate ꝓsecuta

r

consulendi /quid velis? Retinere amare /amittere. Ego in

.i.casu q̄dā deuent .i.strātū .i.nō habeā ꝓtrē et⁹ qō amo

s

felix in eum incidi locum /vt neꝫ mihi eius sit amitten=

Cōuertat se ad gerā currentē uiat

di /nec retinendi copia. Sed quid hoc est? video ego Ge=

.i.iusticꝫ

t

tam currentem hucaduenire. Ipsus est. hei timeo miser:

antiphoni .i.efferat denūciet

quam mihi nunc nunciet rem.

o Sentias. Sic alibi. sic rogas sensi.

p Ita plericꝫ ingenio sumus omnes. Parelcon tertium in Andria. Quod plericꝫ omnes faciunt adolescentuli & est archaismos. vt accede ad ig/nem hunc iam calesces plus satis.

q Nostri nosmet penitet. Penitet eum qui parū rū putat ergo ipe nos inquit nostra contemni /mus. Sic & in Heauton. At enim dices me q̄tū hic operis fiat penitet.

r Retinere. amare. amittere. An coniuncte legē/dum est quod velis retinere vt duo sint amare. amittere quia & infra duo reddit.

s Vt neꝫ eius sit mihi ammittendi &c. Amit tendi propter amorem. retinendi propter patrem

t Hei ꝓiectio ingemiscentis est vt hei mihi q̄ꝫ tum presidium ausonie et q̄tum tu perdis iule.

v Hei timeo miser. Quam recte iam timet quia in metu semper est presaga mali mens.

GETA. ANTIPHO PHEDRIA.

Secū loq̄t de scipo .i.velociter mouentū.

.i.pditus

Vllus geta: nisi iam aliquod tibi consiliū celere

.i.adeo .i.impeuisum .i.infortunia

fuīe sūe tibi

repereris, ita nūc imparatū subito tanta te mala

s.mala .i.q̄liter .i.quadam .i.ex illis malis .i.cruam.

e

impendent quæ neꝫ vti deuitem: nec quō me inde abstra

abscōdi .i.temeritas de tali ꝓuicio

d

ham. Nā nō potest celari nostra diutius iam audacia quæ

.i.q̄sture .i.puide cauentur .i.herilē filiū .i.suppeditabunt .i.cur

oportunit e

nō astu, puident? me aut herum perfundabūt. AN. quid

s.Geta nōdū vidit adolescēs .i.momētū breuissimū .i.restat

f .i.deinde tempus g

nā ille cōmotꝰ venit? GE. Tū tpis mihi punctū ad hanc rē

In hac scena. X. Serui currē/tis officium est tendens ad ꝓturbationē antiphonis quē opor tet abesse cōspectui prīs vsqꝫ ad cognitionē rerū et cōuersionē fabule. a Cōsiliū celere. Hoc ce lere neutraliter. b Subito tāta te mala. im:

ꝓmi te pēdet mala cū supra nullus es geta dixerit hic trāsitū fec ad primā psonā. c Que neꝫ vti de. Ruina aut deuitāda ē aut extrahēda sūt ex ea corpa q̄ opp̄sserit. deuitē cū inīq̄ irruant inde extrahā cū irruerint. d Nā nō &c. Bñ no stra qa ipe ptē maximā culpe sue tenet vt mgr. Ce lari. Nigidi⁹ q̄rit vtꝫ plenū sit aut expressum.

e Quidnā il. cō. ve. Mō cōmot⁹ ꝓturbat⁹ atqꝫ cō territus. Et hic cōdit poeta iccirco cōfusū getā. vt de eius metu antipho terreat. f Tu tpis m.p. Pūctū, p momēto. vt Luci. i. xiiii. pūcto vna hora et q̄ q̄ꝫ iuasit. Pūctū angustissimū spacium.

g Ad hāc rē. Ad deliberādū qd ago. Herus ad est vultu tristi et supciliis arduis hoc dicendū est.

Secundus actus

h Quid istuc mali est. Mire presto herus adest & posuit ex persona antiphonis cui p calamitate est patris aduentus. i Quod cū audiuerit. s. q̄ vxorē duxit antipho. k Quod eius remediū inueniā. Plus est q̄ si diceret nullū. Et bñ non addidit q̄d secum em̄ loquit. Et ꝓprie remediū quasi iracundia morbus sit.

l Loquar ne incendā. Quia iracundia ignis est.

m Loquar ne taceam. Duo sunt q̄ fieri in peccando solent aut loqui aut tacere.

n Instigē. Instigari ꝓprie fera dr̄. o Purgē me. Quid vult sibi purgē me cū idem sit loquar an q̄a pōt purgatio et per defensorē et patronum induci. sic quidē putant. sed melius est hoc & perturbare et seruilis impite psone verba sine arte eē et vim significati nō hñt. d Tū mi. p. Tū preterq̄ q̄d significat mō. Et paueo ne q̄d mali accidit mihi. q Tu me &c.

ab eo q̄d ē preter antiphonē me excrucior animo sic in Ecyra fecit animi vt incertus foret gener ei⁹ visu. veteres figurabāt hanc locutionē ei⁹ me miseret. r Eius me miseret ei nunc timeo. Miseret me ꝑteritoꝝ. timeo de futuris. s Is me nunc retinet &c. Figura poliptoton eius ei is. nūc retinet si retinet quō excruciat. nā absq; eo esset si ad eū res nō ꝓtineret. i. si meū tantūmō ꝓpt̄m eēt hoc ipm. t Recte egomet &c. Facete seruus occasione melioris cōditōnis esse existimat fugecām tanq; sibi peccāti et libertatis genus prestare posset & p̄dam. v Mihi vidissem. Dicimus vide tibi et videre vobis. Et recte vidissem ꝓ ꝓui dissem. x Et senis eēm v. i. Senis maluit quā dñi dicere vt in ipo noie et hortamentū impune fugiēdi appeat et sil'qa nō irā sed iracundiam dicturus eēt. nā ira de cā iracūdia de moribus. eēm vltus dixit non euasissem. Factū em̄ serui fugiendo vt dños peniteat iratos fuisse. Essem vltus sic Virg. Vlta viros. y Aliq̄d cōuasassem. Figuratū est a colligandis vasis. z Fugam aut furtū parat. Iocunda

prius em̄ furtū quā fuga occurrere debuit.

a Sed vbi anti. re. Sed pro ergo vt sit ergo vbi antiphonē reperiā. An sed finis superioris sententie ē vt Salustius. Sed metellus in vltteriore prouicia. Repperiā si alicubi cessat. b Aut q̄. q. in. v. Si alicubi ambulet ois em̄ qui q̄rit aut cessat aut ambulat. c Tenoīat. Ad hoc dctm̄ audit Geta et ipe nō videt adolescētes vt pl⁹ illis terroris incutiat dū secū loquitur. d Nescio q. m. &c. Diserte locutus ē pro eo quod ē nescio quod magnū malū hūc mihi nūciatur⁹ arbitror e Domū ire pergā vbi plurimū ē. Oñdit ab nūtio se domū ꝓgere & sic videtur deliberasse quare vbi plurimū ē. s. propter amorē vxoris sue f Reuocemus hoiem. Comice et moraliter addit hominē. g Sta illico. Ille reuocemus hominē dixit. hic nō ꝓgredi iussit h Satis pro impio q̄sq; es. Hic oñdit culpa cōscia nullam auctoritatē relinquā in mgro geta i Cedo quid portas &c. Mire expssit affectū de timore properātis Cedo q̄d portas. vt si vera ferā. si magna rependam. Nā ferre et portare de negociis maioribus dr̄. k Eloq̄re. Alter oñdit q̄d est verbo expedi dicendo eloquere.

l Mō apud portū. Prēm vidi dicturus geta p̄uētus ē ab eo q̄ē timor intelligentē fecerat. m Hem proprie et suā cuiq; p sone exhibuit celeritatē ex psagio metuēti antiphoni & tarditatē intellectus geti pectoris secure phedrie. n Quid agam Iā flet antipho et adhuc intelligit phedria huius prēm vidisse me patrū tuū reddit vtriq; proprīū vt ille q̄ timebat. paucis intelligeret & q̄ securus erat pluribus edoceret. o Nā q̄d ego huic nūc. Nā aut subiūctiua cōiūctio est superiori dicto quod ait q̄d agā aut anastrophe ē nā q̄d pro q̄dnā. p Huic nūc subito exitu. Cū subito assurgēs fluctu nunbosus orion.

q Inueniā miser. Cū ego supra dixerit emphaticos addidit miser. r Quod si eo mee fortune redeūt. Tragice amator hoc negociū fortunas oēs dixit eē. bene redeunt q̄si in peius & a processu retro in deterius. s Phaniū abs te vt distrahar. Amatoria cōuersio sermonis p apostrophen. Abs te vt distrahar nō dixit a me vt distraharis et vide verbum vim coherentis ostēdere. t Nulla vita &c. Nulla pro nō aut nullius cōditōis. q. d. ne deoꝝ q̄dā vita mihi dulcis est sine te phanio.

.i. dñs ꝓpe est — f. ꝙcū vt mox ē

b — i

est. Herus adest. AN. q̄d illuc mali est? GE. Q d'cū audie-

.i. medelā — facilā fmonē — .i. veꝝ — .i. iciabo

l — m

rit: q̄d eius remediū inueniā iracūdiæ? loquar ne? incendā

.i. silem — .i. irritē — .i. cēarsem — .i. opam ꝓdā — dolentis — f. fareor vel dico — ꝓti

n — o — p

taceā. instigem. purgē me: laterē lauē. Eheu me miserū: tū

timeo — .i. mul romagis — .i. curis afficer — ꝓnimi Antipho. — .i. miscōia

q — r — mouear

mihi paueo tū antipho me excruciat animi eius me misē-

.i. metuo Antipho .i. remoraē — antiphone — .i. bñ

s — fugitiuū — t

ret ei nūc timeo: is nūc me retinet. Nam absq; eo esset recte

f. fuga — ꝓuidissem — f. dñi mei — .i. vindicassem — ꝙ

v — x

egomet mihi vidissem. & senis essem vlt⁹ iracundiā aliq̄d

.i. colligissem — q̄si celeriter — .i. discederē — .i. illico

cōuasissem. atq; hīc me cōijcerē ꝓtin⁹ in pedes. AN. Quā

geta — discessū — s. q; dicit qua — molit̄

z — a

hic fugā /aut furtū parat? GE. sed vbi antiphonē reperiā?

f. eū phedriā — .i. pseuerem ꝓgam — de tuo noīe loq̄t̄

b — c — d

aut qua quærere insistā via? PHE. Te noīat. AN. Nescio

f. Geta — nūciatōe — f. videō antiphonē ira cōmotū familiariter carpte

q̄d magnū hoc nūcio expecto malū. PHE. Ah sanus es?

nōdū videō luuences ꝓcār — .i. in q̄ domo — .i. freq̄nter

e — f

GE. Domū ire pergā, ibi plurimū est. PHE. reuocemus

f. tu Geta — f. loquerīs

g — .i. cessa — h

hominē. ANTIPHO. Sta illico. GETA. Hem satis pro

.i. imperiose — .i. q̄cūq; nōdū sciuit ds esset — f. Anti. anuntiphonē

imperio quisquis es. AN. GE. ipse est quē volui obuiā:

.i. dic — f. vno — .i. ex;

i

AN. Cedo quid portas obsecro, atq; id: si potes: verbo ex-

plica — .i. expedia vno ꝙbo — .i. expedi — .i. paulo ūñ

k — l

pedi vno geta. GE. faciam. ANTI. Eloquere. GE. modo

ad; quē applicauerat ex — f. ꝓem vidistī de antiphonē — itellexisti ne — .i. perū.

l — .i. vtq;

apud portū. AN. meū ne? GE. Intellextin? AN. Occidi.

idignāt; aut dolēt; — f. Geta — antiphonis

m — n

Ge. Hem. AN. Quid agā? PHE. quid ais? Ge. Huius vi

patruū tuū — .i. q̄nam — .i. repētino

o — p

disse prēm me patruū tuū. AN. Nam q̄d ego huic subito

.i. pnicies pesti — .i. sed — .i. ī eū — .i. euētus:

q — statū

exitio remediū inneniam miser? Quod si eo meæ fortune

f. in deterius — .i. a tua societate — .i. abducar — f. cnā optia q; sine te viuere non

s — t

redeunt: phaniū abs te vt abstrahar: nulla est mihi vita ex-

.i.tanto pe timeas ab eo distrahi

petenda. Ge. ergo istæc cum ita sint antipho: tantomagis
.i.accurate vigilare ⁊ insudare .i.audaces

te aduigilare æquum est. Fortis fortuna adiuuat. ANTI.
f.mei compos .i.sꝫ.certe

Non sum apud me. GETA. Atqui opus est nunc
.i.potissimū f.apud te animosus .i.timentē

ꝙ maxime vt sis antipho. Nam si senserit te timidum pa-
demipho .i.putabit cōmisisse flagitiū ⁊repsetōe dignū f.qō diis

ter esse: arbitrabitur cōmeruisse culpam. PHE. Hoc verū
.i.effici forꝫ audax meapte
ei natura talis sum

est. ANTI. Non possum immutarier. GE. Quid faceres:
.i.molestus

si aliquid grauius tibi nunc faciundū foret: ANTI. Cum
.i.esse animo forti f.graue qō antipho dicit.
.i.nulli⁹ moēti

hoc non possum: illud minus possem. GE. Hoc nihil est:
.i.re licet .i.cur laborē nostrū .i.incassū .i.cur non

phedria ilicet. quid conterimus operam frustra: quin ab-
discedā .i.certe f.abeo reuocāꝫ dictū est f.audacē .i.fingam

eam. PHE. Et quidem ego. An. obsecro: quid si assimulabo
.i.satis ne .i.nugarꝫ .i.ꝑsiderate facie⁊ videre
emergat ire ⁊ tristitie signū

Satin est: GE. Garris. AMTI. Vultum contemplamini
ostendēs vultū hilarē f.satis est f.aures f.a similem

hem. satin sic est. GE. Non. ANTI. Quid si sic: GETA.
.i.fere satis erit f.vultus

Prope modum. AN. Quid si sic est: GETA. Sat est. hem
f.de ꝙ dixi .i.sile simili repēdas
referas

istuc serua: & verbum verbo / par pari vt respondeas: ne
f.ꝑe pī .i.rembibitō ꝓtahat exagitet .i.intelligo

te iratus suis sæuis dictis / protelet. ANTIPHO. Scio.
f.rūdeas .i.violēta .i.renuentē .i.ꝑ legē .i.ꝑ sniaꝫ .i.itelligis

GETA. Vi coactum te esse inuitum / lege / iudicio tenes.
.i.ī fine ī extremitate plateę

Sed quis hic est senex: quem video in vltima platea: AN-
f.pī .i.sustinere aduenerū ei⁹ dolentꝫ

TIPHO. Ipsus est nō possum adesse. GETA. Ah. quid
.i.facis discedis .i.siste pedem .i trepꝫ dico

agis: ꝙ abis antipho: mane: mane inquā. ANTIPHO.

v Tanto magis aduigilare. Ad vim actiuam nunc habet vt ad laudabile admirabile.

x Fortis fortuna adiuuat
Et fortis accusatiuus pluralis est.

y Non sum apud me Id agitur vt supra dixim⁹ quemadmodum antipho pñs non sit quem neꝙ conuenit contra patrem aliquid dicere, neqꝫ rursum presentem opprimi a patre ex argumento est. z Nam si senserit &c. Sic Salustius in hystoria. Ita fiducia quā argumentis purgatio / res dimittuntur. a Te timidum. Pro timentem vt Virg. addit se sociam timidisqꝫ superuenit ęgle. b Hoc verum est. Congrue fit vt & geta & phedria audaciores sint. qui et absqꝫ amore sunt et hoc oportet obicii pro antiphone irato seni. c Non possum immutarier. Vim negātis hoc habet quod ait immutarier. Ostendit em̄ nature sue timiditatē nullius adhortationibus ieiici posse. d Quid faceres si aliquid grauius. Bñ grauius. quia hoc graue vt videas ipam hortationem vim habere concedentis graue esse qnod geritur. e Quum hoc non possum illud mīn⁹ possem. Hoc intulit Nam videbatur hac interrogatōe adduci posse ad sententiā pcontanus et hec ars est dyalectica contra cum male respondendo calli / de interrogatōis interrūpamus argumentum.

f Hoc nihil est o phedria. Vtꝫ hoc relatiuū. an hoc cum contemptu⁹ pro hic antipho.

g Nihil est. Sic Cicero in verinis. Et si hoc ne / scio quidā nugatorem scieb̄, ꝓ hunc.

h Ilicet semp illicet finē rei significat vt actū est Ilicet per syncopen sic iudices de cōsilio dimittebant supma dicta cū pco, pnūciasset ilicet quod significat ire licet. i Quin abeam Hic terrore cōmouet antiphonē et qn dicit ꝓ cur nō.

k Et quidē ego. Ordo est et ego quidem ab eo et deest abeo. l Obsecro quid si assimulabo satin ē. Adeo morale vicium est ex cōscia pauor. vt ipe quoqꝫ antipho nitat cōtra neqꝫ quicquā ꝓmoueat. m Satin sic ē. Hic locus auctoris magis ē qꝫ lectoris oñdit em̄ conari ad simulandā audaciā q magis ridicula formidolosa ꝑsona est. n Propemodū. Et hoc nō plene cōsensionis ē qd'ait ppe modū. o Sat ē. Nō dixit bñ ē sed sat ē. et vide vix ad hoc ipm esse peruentum.

p Hem istuc serua. Dicēdo serua oñdit iā icipe depire qd'finxit atqꝫ simulauit audatie.

q Et verbū ver. &c. Animaduerte et qd docet et cōmachinet artifex pœta, q debitū reddat reb⁹ atqꝫ ꝑsonis. Et duo finxit nō tm̄ verbum verbo sed par pari. r Ne te iratus s.f.d. Causalē vim habet ꝙ ait iratus hoc ē q ob pñtē irā vehementius tecū agat. s Protelet. Et ꝓtelū a ꝓ et cedendo dictū ē qd'ē añ et trahere. alii assiduo telorꝫ ictu existimāt dici vt Lucrecius. Vndiqꝫ pro telo plagarꝫ cōtinuato hoc ē tenore. Protelet, ptrahat ꝓueniat exagitet. t Scio. Appet hoc verbum

eo vultū dici vt manifestum sit ꝙ absenti animo esse cum eo cum quo loquitur.

v Vi coactum esse te. Mira breuitas in qua tota defensio continetur et subaudit sic respondeas aut quid tale.

x Inuitum. Bene id repetit ad confirmandam memoriam trepidantis non enim diuersa sunt, sed repetuntur vt retineri possit id quod cause opus est. Nam vi coactum esse idem significat quod inuitum. an ideo vi coactum inuitum iungendū est, quia interdum & ipi nos cogimur etiam propria voluntate, vt ipe in Andria. Tu coactus tua voluntate es.

y Tenes. Exquisite addidit tenes vt appareat antiphonem vultu ostendere ꝙ horum nihil perturbatus aduertat.

z Sed quis hic est senex. Sed vt diximus transitum significat ad aliam rem quam ad eam que agebatur.

a Quē video in vltima platea. Sic dixit vltima platea quē admodū. Virg. Imas obsidere fores ipsus ẽ & qa timidior est.

b Nō possū adesse. Quia postea de proxia ipe agnoscit magis appet, ex cōspectu pris magis cōfundi, ꝙ ex nūtio aduentus eius filiū. c Ah qd agis. Et ꝓturbati intercessoris ē dicere qd agis vt alibi. Mea gliceriū qd ais, cur te is pditā. d Quo abis antipho. Sic Virg. quo fugis enea & quē fugitis socii. sic em̄ loqtur q vult oñdere cōditionē locorꝫ in q̄ puerso mō alius petat alius relinquat. e Mane mane inquā. Ota hæc hñt singularē vim in se reuocantis.

Secundus actus

f Egomet noui te & pctm meū. Duo dixit & hoiem pauidū & pctm graue. g Vobis cōmēdo. Phanium & vitam meā. Comice duob⁹ duo retulit. me & pctm meū. Phaniū & vitā meam. Et animaduerte ꝙ amator prius ponit phaniū quā vitā suā. h Geta qd nunc iam fiet. Apparet hec sic pnūcianda q̄si a destituto dicāt. i Tu iam lites &c. Nō intulit qd q̄rebat sed verba sunt hominis despantis valentia tm tu audies ego verberabor. vt alibi. Tibi erunt parataverba huic demū verbera. qd ipm mire. tu non facies lites sed audies. k Ego plectar pendens. Plectar feriar vñ & plectrū & plage dicte. l Sed qd mō hic nos. Deest tn vt sit sed tamen. m Id nosmetipos facere oportet. Quia nos supra dixit in significatōe actus pprii ipos addit.

n Auser mihi oportet. Addidit mihi & sine hoc em plena sententia est. o Quin tu quid faciam impa. Mire ad omnia paratū se indicat q̄ impa dixit seruo. p Meministi olim &c. Mire & consilio & oratione cōpēdiosus est q̄ magis phedriā ppriis consiliis ac domesticis pmoneret. q Vt fuerit nra oro. Vt magis excitaret nō mō nra dixit sed vra. r In re incipiūda. Incipiūda ppria q.d. magna dixit. Sic alibi. vide qd inceptes facinus.

s : Ad defendā noxiā. Noxiā innuit culpā alias pœnā & ē epenthesis ab eo qd est noxā et hoc est fctm pteriambū. t Iustā illā cām &c. Considera singula et inuenies et naturali ordine et per auxesim dicta cām p defensione posuit. et vincibilē q̄ facile vincat: v Nūc ipa &. Bn callidiore qa tūc plusio fuit nūc ipm pliū. x Fiet sedulo parelcon. nā sūffecerat fiet. y Nūc prior adito tu. Quasi ad pliū. Virg. Nec quisq̄ ex agmine tāto audet adire virū. z Ego insidiis hic ero tota methaphorica de re militari est. z Succenturiatus. Succenturiarii dicuntur qui explende centurie gratia subiiciunt se ad supplemētum ordinum et est translatio a re militari.
z Age potuit dicere vero aut ita sed age dixit quod verbum vim hortantis maximam prebet.

s. timidum s. noui s. graue ꝛ puniendū

f

Egomet me noui /& peccatum meum vobis cōmendo
.i. vxori s. vt me excuset g sabeunte antiphone

Phaniū /& vitam meā. PHE. GET. quid nunc fiet? Ge.
h
mox .i. turgia feriar .i. suspēdēs ad furcā .i. nisi male intelle

i k
Tu iam lites audies. ego plectar pendens: nisi quid me fe-
cerim s. esse forti aio paulo aū .i. in loco .i. ad

l m
fellerit. Sed quid modo hic nos antiphonē monuimus: id
.i. esse forti aio q. d. noli me ingeredecū

n o
nosmetipos facere oportet phedria. Phe. Auser mihi oportet.
s. id .i. recordaris .i. aliqñ .i. q̄liter

p q
tu quod faciā /impera. GE. Meministi olim vt fuerit nos-
r
ī narratōe ipi⁹cāe .i. pprobādā .i. culpā

r s
stra oratio in re incipiunda ad defendendā noxiā? iustam
defensionem .i. nō inuolutā .i. comodissimā sū memor⁹ uli⁹

t
illam causam /facilem /vincibilē /optimam. Phe. Memi-
defēsiōis s. defensione s. iuenire subtiliore

v
ni. Ge. Hem nunc ipa est opus: aut si quid potes /meliore
x pspicatiore .i. laborabit⁹ instāter .i. subito eius pspectū.

y z
& callidiore. Phe. Fiet sedulo. Ge. Nūc prior adito tu. ego
ꝙ insidias ꝛ fraudes .i. succurrere ꝛ supplere defectū .i. in aliq̄ .i. obstupesco.

z
insidijs hic ero succēturiatus: si qd deficies. PHEDRIA.
.i. fac qd dicis

z
Age.

DEMIPHO senex, GETA, PHEDRIA.

In hac scena. V. Accusatio est & contradictio per remotiuam qualitatem ergo cõtroversia. a Ita ne tandem. v. d. a. Hic exemplum vite est, in quo spectatur nullam esse tam iustam et gratam iracundiam patris qñ et fiducia defensoris. et interuallo tpis euanescat. Ita ne tandẽ vxorem duxit. Non potuit vehementius incipe quã vt ipẽ crimen qđ obicit miraret. Tandẽ hic expletiua cõiunctio ẽ. vt Cicero. Quoscq; tandẽ abutero catilina, Ita ne tandẽ. Hic totus versus in hoc ẽ an factũ sit. b Nec meum impium quam nõ sequit sed intulit. n. age subaudiat reuereri sic Lucretius. Nonne videre. c Age mitto imperiũ nõ si. vt Virgi. Cuius ob auspitiũ infaustum moresq; siniſtros. d Age mitto. legitur et ieci. e Simultatẽ. Iurgium contentionem. f Nõ pudere. Hoc absolutum est et nulli anxiũ Et hic nigidius adnotauit. neminẽ videre pudere an delictum. g Vix tandem. Conuenit hoc dictum ei qui iam pridem se male audiri putat: et ideo sero videtur ad hunc senex peruenisse: cũ ille metuens se primum ad accusationẽ crederet. An vix tandem ad hoc pertinet, qa ille monitor dixit quasi dicat vix tandem factũ est. vt me senex laudare cepisset. qa monitor et vix in contrariũ dux erit, tñ nomen est laudis. Vix tandem. vroniq; quasi pene oblitus est mei. An quia tarde ad suũ puenit senex quẽ ille ob conscĩam a se ceptur; eẽ credebat. h Quid mihi dicent; aut quam causam reperient. Si negare voluerint cãm reperient. Si purgare oñe eñ crimen a defensore aut negatur aut purgatur. i Demiror. Pro nescio Nam admiratione ignorantia facit. k At qui repperi iam aliud cura. Eo animo hoc dixit quo supra dixit tandem. et cũ ille pluraliter reperirent dixerit. Hic singulariter repperi respondit quasi in se dolo sit crimen. l Inuitus feci lex coegit. Bene pœta iam scire facit senem, quod isti dicturi sunt. vt videtur frangi posse. qui iam partem defensionis admittit. m Illud durum Illud durum dicit; quia supra atqui repperi iã aliã causam respondit. n Ego expediã sine Vide preparationem future defensionis quam nisi hoc modo Therentius intulisset. incredibile videretur subito sedatum senem.

o Incertum est quid agam. Non nihil iã fracta indignatio est cum his verbis non iam ira sed ad modum meror est.

p Quia preter spem atq; i cre. h. Virg Hũc ego si potui. r. f. d. q Atq; incredibile hoc mihi obtigit. Grauius est incredibile quam p̃ter spẽ & ideo posterius et in actu est.. r Obtigit. Pro accidit ob cuius reciprocum est si quis bonum accidisse dicat nõ obtigisse.

s Ita sum iratus. Irritatus prouocatus in iram. impulsus hoc est cõmotus. et perturbatus t Animum vt nequeam ad cogitandum instituere. Bene instituere dixit; quo verbo quies ostenditur cogitatiue mentis: que nunc non adest.

v Quĩ secunde res sunt, maxime tum maxime. Vt nudus ara, sere fere, nudus. et bona siñia. Tum maxime sapienti metuendum quo tpe maxime securus est stultus. x Meditari opportet secum. Bene additum secum insane enim videbitur hoc palam agere. y Aduersam erumnam ferãt Abundat aduersã z Pericula d. ex. p. re. se. co. aut. fi. pec. aut vx. mor. Superiora Asyntheta inferioribus intermixta suut coniunctionibus intermixtis. Salu. Nam quidem pyrrho Hanibale æquor et terra. a Peregre rediens semper cogitat. Mire a genere ad speciem non semel transit. Nam cum dicit peregre rediens iam de se loquitur sed latenter semper cogitat. a singulari ad pluralem transit supra dixit omnes et sic cogites nunc & est ordo semper peregre rediens quicunq; peregre redit.

b Aut filii peccatum, aut vxoris mortem. Quamuis iratus filio, non potuit tamen dicere, filii mortem, conuenit autem seni vxoris mortem non putare incõmodum. Aut filii pec. &c. Varie post enumerationem conclusam cetera intulit. Virgili9. Sed neq; medorum silue ditissima in. p. g. a. a. h. l. i. c. n. b. n. i. t. q.

c Communia esse hæc fieri posse. Ordo est semper cogites cõmunia esse et fieri posse peccatum filii, vxoris mortem, filie morbum. Cõmunia esse cõmune est quod accidere omnibus potest.

.i.nō .i.inpremeditatum improuisum

vt ne quid animo sit nouū. Quicquid preter spem eueni-

.i.destinato .i.euenisse ex abundanti

at: omne id deputato esse in lucro. GETA. O phedria in

.i.ante cellam superem. .i.p sapientiā .i.improuisa

credibile est / quanti herum ante eam sapientia. Meditata

.i.a me .i.fortuna p cū .i.necesse erit mihi molere

mihi omnia mea incōmoda. Herus si redierit: molendum

molēdino .i.me oportet vapulare .i.cedi sc̄z fune .i.fum cōpedīdus .i.vincula carpere.

mihi esse in pistrino: vapulandum / habendę compedes

.i.oportet me aliquid facere dure .i.in agro pdicdoꝝ incō modoꝝ .i.nō

opus ruri faciundum. Horum nihil quicq̄ accidet animo

.i.accidit

nouum. Quicquid preter spem eueniet: omne id deputa-

.i.tardas Demiphonē .i.dd cessas

bo esse in lucro. Sed quid cessas hominē adire & blande

.i suauiter lenius verbis Chremeta

in principio alloqui? DEMI. Phedriam mei fratris video

venire.

filium mihi ire obuiam. PHE. Mi patrue salue. DEMI:

Salue. Sed vbi est antipho. PHE. Saluū te aduenire gau-

.i.re gaudere mea salute incolōis

deo. DEMIPNO. Credo. respondē hoc mihi. PHE. Va

in hac pte .i.vrz vbis .i.satis ad nrū mcū est. .i.queris

let, hic est sed satin omnia ex sententia? DEMI. Vellem

.i.es pter quod tristis

quidem. PHE. Quid istuc? DEMIPHO. Rogitas phe-

p yroniā nō i loco pfistere .i.celebrastis deph̄dēr cām tristitie

dria? bonas me absente hic confecistis nuptias. PHE. Eho

pter nuptias .i.irasceris .i.audis q̄ defendit alteri⁹ causam

p errariū mentē

an tu id succenses nunc illi? GETA. O artificem probū.

d Quicqd preter spem eueniat. oīm id deputa / to esse in lucro. Videiam senem factum non cul- pam filii magnā dicere. sed ideo indignari q̄ nō crediderit peccatū in quo ipse reph̄dat se qđ a pre- catorib⁹ dici solebat. Hec dicit cōia eē et fieri posse

e Herum ante eo. Legitur ante eo sed pronunci andum p anteam. f Meditata sunt mihi om- nia mea incōmoda. Nimis Comice nō clades et erumnas posuit seruus sed incomoda.

g Herus si redierit. Si aūt pro cum seruiliter vt dubitet ex voto suo. vtrū dominus redeat. an non quod cupit. h Molendum mihi esse in pistri- no. &c. Cum hoc nomen leue quoddam vt in eu nucho. Imo eīm infodiciter. Nam incomoda alia sunt dicenda parmeno. Molendum mihi esse in pristino facete erumpat seruus vniuersa supplicia sue conditōnis excepta cruce defurca quarum pe- nam verbis extenuare non potuit.

i Habende. Conuitiosam locutionem seruili p / sone dedit. Terentius. Nam integrum esset si di- ceret habendas compedes. Vnde quidem non eē sed vsq; legunt.

k Opus ruri faciendum. Varie molendum va- pulandum compedes h. opus f. Et supra verba gerundia sunt et infra participia.

l Horum quicq̄ nihil animo nouum. Recte addidit animo. Omne enim quicquā acciderit no num erit. sed non animo. Et est parelcon quartū. Horum nihil quicq̄ animo nouū. Tale est illud sapientis Aeneg. Non vlla laborum. O virga no- ua mi facies inopinaue surgit et arma parete ani- mis. et spe presumite bellum. et hoc ego si potui tā tum sperare dolorem.

m Quicquid preter spem euenerit id deputabo esse in lucro. Totidem verbis est vsus quot senex ad irrisionem eius sic et in Adelphis inspicere tā q̄; in speculum in patinas. demea iubeo.

n Omne id deputabo esse in lucro. Hoc idem se nex non oportere fieri dixit quod hic fecit ergo sa- pientior Geta.

o Sed quid cessas hominem adire. Bene adire quasi terribilem et pugnaturum. vt audet adire vi rum et hominem Comice addidit.

p Et blande in principio alloqui. Recte mo- nuit non perpetuo blande sed in principio agen- dum sc̄m preceptum socratis qui ait.

q Phedriam mei fratris. Hec verba ostendunt quod miti pectore suscipiatur phedria.

r Mi patrue salue. Mi vim blandimenti habet. Nam significat meus.

s Salue sed vbi est antipho. Bene expressit pmi- xtum animum alligandum partim addita salu- te. et potius ad iurgium peruertendo.

t Saluum te aduenire. Eclipsis vel aposiopesis gaudeo eīm subauditur. quod nisi accepis non in- telliges cur hic responderit credo. Saluum te ad uenire iracundiam frangere conatur obsequio et mora. Saluum te aduenire altera salutatio ad laniendum et ad criminis dissolutionē sed & tertio addidit satin omnia ex sententia:

v Credo hoc respondē mihi. Hoc incerta distinctione pronunciatur.

x Sed satin omnia ex sententia. Quod vulgo omnia recte et deest queris aut quid tale

y Vellem equidem. Hic enim oratorie dissimulat atq; ita quasi senex non iratus querat. sed de salute sollicitus sit antiphōis. Vellem equidem semper hoc aduerbium dolentis est ac negantis euenire q̄ quod voti sit.

z Quid istuc est. Magnam vim habet contra iram huiusmodi interrogatio.

a Bonas me absente. Mire consuetudinem expressit dicendo bonas.

b Me absente. Summa criminis. Crimen igitur in duobus esse demonstrat. q̄ non bonas et absente patre.

c Eho an tu id succenses nunc illi. Huc tendebat interrogatio vt tam integris rebus admiraretur irasci senem:

d Artificem probum. yronia. Nam non est artifex cuius reprehenditur locus.

.i.debeo succensere filio .i.cupio vehemẽter

DEMI. Ego illi non succenseam? ipsum gestio dari mihi
.i.ante oculos meos .i.p̃ suã .i.lenissimũ patrũ

in cõspectum nunc: sua culpa vt sciat lenem patrem illum
.i.asperrimũ .i.sed certe s.filiũ

factum esse acerrimũ. PHEDRIA. At qui nihil fecit pa-
ppter .i.mansuetus illi .i.sed s.adsũt vt apparẽt.

true: quod succenseas. DEMI. Ecce autem similia omnia
.i.concordans .i.cognoscens.

omnes congruunt. vnum cognoris: omnes noris. PHE.
.i.nõ s.vt dicas Antipho .i.sine culpa phedria

Haud ita est. DEMI. Hic in noxia est. ille ad defendendã
s.alteri? ꝓfecto est s.innoxia s.ad defendẽdũ cãz .i.alter adiuuat
alteꝝ

causam adest. Cum ille abest: hic præsto est / tradunt ope-
.i.recte iuuenũ .i.nescientes

ras mutuas. GETA. Probe horum facta imprudens de-
.i.descripsit .i.qui si .i.iuuaret alter .i.p illi? de- .i.non
alterum fensione

pixit senex. DEMI. Nam ni hæc ita essent: cum illo. haud
s.cõmittendo .i.q̃

stares phedria. PHE. Si est patrue: culpam vt antipho in
.i.admissiõe q: pauper .i.esset q: ignobilẽ .i.ꝓsulens.
.i.nõ satis

se admiserit: ex qua re minus rei foret aut famæ obtempe-
.i.q̃ vt pter quã s.ꝓpter suã culpã sultincae

rans: non causam dico. quin quod meritus sit / ferat. Sed si
.i.aliqs improbitate .i.ꝓfusus ꝓditões .i.iuuaturi

quis forte malicia fretus sua insidias nostræ fecit adolescen
.i.obtinuit s.nr̃m s.culpa iudices
sin causa

tiæ / ac vicit: nostra culpa est / an iudicum? qui sepe pro-
.i.ei? copias auferunt s.q̃ mouent in paupem

pter inuidiam adimunt diuiti, aut propter misericordiam
aliquid .i.nisi .i.cognoscerẽ rerũ negociũ

addunt pauperi. GETA. Ni nossem causam / crederem
.i.res veras i neutro gñe .i.vtr̃ .i.aliqs

vera hunc loqui. DEMIPHO. An quisq̃ iudex est: qui

a Debeo succensere filio. Succensere dicit̃ qui ex aliqua causa irascit̃ alicui. Succensere ergo filio dicit̃ pater qui ex aliqua causa irascit̃ filio. Cupio vehemẽter. Cupio dicit̃ qui desiderat aliquid. Vehemẽter dicit̃ qui ardenter desiderat aliquid.

b Demi. Ego illi non succenseam? Ipsum gestio dari mihi in cõspectum nunc. Demi. Ego illi non succenseam? Ipsum gestio dari mihi in cõspectum nunc. Sua culpa vt sciat lenem patrem illum factum esse acerrimũ. Phedria. At qui nihil fecit propter quod succenseas. Demi. Ecce autem similia omnia omnes congruunt. Vnum cognoris: omnes noris. Phedria. Haud ita est. Demi. Hic in noxia est. Ille ad defendendã causam adest. Cum ille abest: hic præsto est / tradunt operas mutuas. Geta. Probe horum facta imprudens depixit senex. Demi. Nam ni hæc ita essent: cum illo. haud stares phedria. Phe. Si est patrue: culpam vt antipho in se admiserit: ex qua re minus rei foret aut famæ obtempe-rans: non causam dico. quin quod meritus sit / ferat. Sed si quis forte malicia fretus sua insidias nostræ fecit adolescentiæ / ac vicit: nostra culpa est / an iudicum? qui sepe propter inuidiam adimunt diuiti, aut propter misericordiam addunt pauperi. Geta. Ni nossem causam / crederem vera hunc loqui. Demipho. An quisq̃ iudex est: qui

c Gestio: Plus gestio q̃ volo, et cum gestib⁹ ostendendo cupiditatem.

d Dari mihi in conspectum. Non dixit venire vt filium sed dari vt reum.

e Lenem patrem illum factum esse acerrimũ: Omne artificium pcte in media patris seuitia mẽtionem lenitatis induxit vt ostendat q̃ placari facile posset. Et nota antitheton non enim leni asprimum. sed acerrimum reddidit. et mutauit gradũ positiuo superlatiuum opponere. lenem. p.i.f.a. sic Virg. Quantum mutatus ab illo hectore.

f Atqui nihil fecit patrue. Sũma contradictõis & non dixit leniter peccauit, sed nihil fecit. Neq; puuias sed quod succenseas id quod lenissimum est. i Ecce autem. Ecce autem vox est apta his que noua et improuisa animo' accidunt. sic Virg. Ecce autem gemini a tenendo tranquilla per alta.

g Similia omnia omnes congruunt. More stomachantis omnia et omnes de his dicit q̃ ad duos pertinent. l Vnum cognoris omnes noris Iterum nõ duos sed omnes et varie cognoris noris. Sic Virg. Et crimine ab vno disce omnes.

h Hic innoxa est ille ad defendendum causam adest. Hoc de pipho non sine quadam delectatione dixit. quam tamen premit ob iram presentem.

i Cum ille abest, hic presto est. Huic loco reddidit Cicero illum locum in Verinis. qui ciues Romani erant. si siculi essent, tũ si eor̃ legibus dari oporteret. qui siculi. qui ciues romani. Nã subauditur ad qui ciues romani erant iudices dabãtur ad siculi essent subauditur ei.

k Probe horũ facta imprudens depinxit senex: Ideo iprudens. quia nescit in amore Citharistrię eẽ phedriã quare iprudens modo nesciens.

l Nã ni hæc ita essent cũ illo haud stares. Vide quẽadmodũ iã prestruat pcta ad ea quæ futura sunt ad adiuuandũ amorẽ phedrie.

m Cũ illo haud stares phedria. Cũ antiphone sciliçet et cũ illo.
pro illo in eius parte stamus pro quo facimus. s.c Virgi. Iuppiter hic stat.

n Si est patrue &c. Athortatorii principiũ.

o In se admiserit. Bono ornatu addidit in se. cũ et sine hoc planũ videri possit. Et hic est quẽ Cicero succũ orõnis appellat.

p Ex qua re minus rei &c. Nota hic cõpatiua qualitas est pauperis neq; strenui, et docuit in negocio nuptiarũ duabus rebus consuli rei et fame hoc est facultatibus dotis honestatiq; nataliũ. Ex qua re minus foret. Hec tractatio est criminis oratoria, in qua defensor accusat crimẽ. reũq; purgat

q Minus rei fo. aut sa. Venuste insertũ rei cũ pposuisset et culpã.

r Obtpans. Consulens. prouidens. moderatus

s Non causam dico qui quod meritus sit ferat Rhetoricũ theorema in hmõi exceptiõibus, quo vti solet qui preposite cause fiduciã gerit sic hoc aut illud. Non oro veniã non deprecor pœnã.

t Quin quod meritus sit. Qui hunc defensorẽ magis et nõ iudicẽ dicã. sed hic colligitur patrocinantis auctoritas non enim dixit quod voluerit. sed quod meritus sit manente eo si peccauit tñ.

v Sed si quis forte malitia fretus sua. Forte quasi non defensurus. sed sil' causã cognituras aduenerit non contendit. verũ esse quod dicit ne sollicitũ faciat ad credendũ. Sic apud Virg. Si non dũ vela darent si forte dedissent. Et bene si adiungit ad crimẽ vt leuet culpã. b Insidias nostre fecit adolescentie. Mire insidias, dixit vt diu cõpata causa per ignorantiã dolorq; capti videant. Adolescentie, opportune etatis cõmemoratio.

x Nostra ne culpa est an iudicũ &c. Potentior facta sententia est. Et est duplex Methathesis, altera in accusatorẽ, altera in iudices. et bene miscuit personã vt reũ subleuet et suo merito et multitudine eor̃. Nostra ne &c. Mire assurrexit in fidutiã defensoris. Nã supra cũ de antiphone dixerit nunc intulit nostra.

y Qui sepe propter inuidiã adimũt diuiti. Notũ alterari qui inuident.

z Aut propter misericordiã addunt pauperi. Posteriorẽ causam honestiorẽ posuit, ne non antiphonẽ defendere sed accusare iudices viderent. Aut propter misericordiã primũ antitheton, et oratorie naturã iudicũ expediuit.

a Ni nossem causam, crederẽ vera hunc loqui. Suauissime laudauit oratorẽ qui omnia ad persuadendũ ydonea adnotans, solũ consiliũ nõ adduxit ad credendũ. Ni nossem &c. oblique pcte se laudauit. g An quisq̃ iudex est &c. Appetiã psua sum seni esse verum aduersariũ fuisse phormionẽ subiectũ atq; appositũ syncophãtã. Vnde ad aliud trãsit, vt accuset segnicẽ

in rñdendo. que lenior culpa est itavt credentibus mos est paulatim seni singula extorquent̃ e manibus. h Tua iusta. Diserte et absolute tua iusta q̃ si aliter diceret.

i Vbi tute verbum. Non dixit parum dicas, sed verbum. k Itavt ille fecit. Vnde sit. An hic potęvirtus est quod omnia ante inducit cognouisse. ne in scena hecvt noua audiens tragicis motib⁹ insaniret. l Functus adolescentuli, officium. Oratorie crimen quod obiectũ est non purganit modo sed etiam ad laudẽ cõuertit qđ rhetores dicunt et hoc de appollodoro. Functus adolescentuli officiũ liberalis deriuatio cause. et est venialis status. Functus. a. e. o. l. Ingenio se non negauit hoc crimen occasionẽ laudis de confessione sumpturus. m Officiũ liberalis. Potenter officiũ nominat quod ille crimẽ appellat. Et nota functꝰ officiũ. actõ casu quod nos ablatiuo.

n Postq̃ ad iudices ventũ est &c. Hæc apud oratores dr̃. hoc est translatio cause facti q̃ vulgo colore noiant.

o Non potuit cogitata proloqui. Ergo qđ cogitauit industrie est quod nihil dixit pudoris.

p Ita eum timidũ. Timidũ. i. perturbatũ. Plau. Nã ex mari timida es. & ipe in adelphis. Me miserã quid nã est quod sic video timidũ & pperantẽ Getã. q Laudo hunc sed cesso adire. Satis de fensionis vbi Geta iam adire non timeat domiñ. r Here salue saluñ te aduenisse. g. Principiũ a beniuolentia et vide vernilitatẽ aptissimã seruo callido Credas ne hunc esse qui supra dixerit. Herus si redierit molendum esse in pistrino vapulandum.

s O bone custos. s. ab initio idem modus seruatus est seni. ne idem nunc est qui supra dixit o Geta monitor. q̃q̃ auxesi plus significat q̃ dixit bone custos quã q̃ supra monitor.

t Columen vero familię. Columen culmen. an columen colũniã. vnde Columelle apud veteres dicti serui maioris domus. Lucillius. xxii. Seruꝰ neq; infidus dño. neq; inutilis. q̃q̃ Lucillii columelle hic situs. tu vero hunc m. n. an columine ciuitatis continebatur. Horatius pro columine columniã iniuriose. Ne pede pro ruas stantẽ columnam Ennius. x. Regni versatum summam vero calũniam. Columẽ vero fama sustentatio vel decus. Vnde colũne dicte. et moralis auxesi ironia.

v Cui cõmendauí filium hinc abiens meum. Duplex accusatio est de eo quod fecerit hec conueniunt in eas personas quas spectare nõ optuerit.

x Iamdudum omnes nos accusare audio imerito. Vide quã in his verbis etiã vultus quidẽ seruí contũacis appareat. Et versute mali. Et hoc est quod dixerat. Ego insidiis hic ero succenturiatus.

y Immerito et me oĩm horꝝ immeritissimũ. Tantũ impudentie supest. vt nõ solũ se sed alios etiã defendat. Immerito vt paruo falso de aduerbiis est in o desinentibus. Horꝝ cõmertio horꝝ et sic nos hanc et hunc dicimus. z Nã qđ me in hac re voluisti facere. Bona exceptione locutus est quasi in aliis oĩa fecerit. Et vide quã contẽnat irã dñi vt hoc ipo purgatior videat et hic apparet q̃ addidit tibi. Sic em̃ dicere solemus. qđ tibi vis faciã. cũ alieno negotio frustra nos oñdimus laborare. a Seruũ hoiem causam orare leges non sinunt. Hoc nõ quasi ignoranti dixit. sed stomacho se admonet velut stultũ qui rem mnniestã non cogitet. Et venuste hominẽ. Salusti⁹. in iurgutha. Cũ interim Hyemsal reptur occultans se in tugurio mulieris ancille. Seruũ hoiem. Mire extenuauit conditionẽ suã dicendo non me sed seruũ & addendo hoiem moraliter locutus est. sic Virgi. Venerat antiquis corinthi de funibus acron grauis homo. Orare leges non improprie. Sic virgi. Orabũt cãs melius. b Neq; te. di. est. Vis scire inqt quã nõ liceat seruo q̃ dño. nec testis loco q̃duci pt. neq; testimonii ditio ẽ. Varienõ em̃ dixit neq; testionũ dicere. c Mitto oĩa. Et iã hoc pdidit senex qđ videbat validũ ad accusationẽ. ita gradatim illa singula subducũt. et accusatõis ipetus euanescit. d Adde istuc iprudẽs &c. Hec nõne verba cãlẽ ad argumẽtãdũ vim habẽt e Sino. Mitto sino vim hñt cõtra volũtatẽ cõ cedẽtis. et singula pnũciãda vt plura videanẽ. f Tu seruꝰ verꝝ si co. ẽ maxi. Sub obtẽtu huius ppõnis in q̃ps legis oñdit iã. poeta p̃pat locũ fallacie phormionis de dote accipiẽda. g Maxie addidit maxie. nã siue ẽ cognata siue nõ ẽ nõ recipit. hoc ẽ nõ dr̃ maxie cognata. et cognata mime. sed aut ẽ aut nõ est. alii sic ordinãt nõ fuit necesse maxie hre. alii sed id qđ lex iubet dotẽ daretis. h Sed id q. l. i. d. d. ld qđ lex iubet ordo. sic Virg. Verũ id qđ multo tute ipe fatebere maius. i Quereret aliũ virꝝ. Torq̃ret qm̃ ydoneũ ẽ ad significationẽ odiorꝝ. Virg. Querat sibi federa turnus. k Qua rõe &c. Etiã dicebat magno sonitu intulit qđ min⁹ momẽti habet aduersus eos qui accusant quã illa superiora. l Inopem potius ducebat domũ. Inopem potius. et potius ducebat subdistinguendum est.

.i. equa .i. responsũ dee
.i. res tuas .i. qñ
h i
possit noscere tua iusta: vbi tute verbum non respondeas /
.i. sicut filius me⁹
k l
ita vt ille fecit? PHEDRIA. Functus adolescentuli est of-
.i. officio .i. boni ꝛ verecũdi .i. ꝙ
m n o
ficium liberalis. Postquam ad iudices ventum est / nõ po
.i. mẽrj pcept⁹ pferre in lucẽ s. suapte natũ s. magis.
p
tuit cogitata proloqui, ita eum tum tumidum obstupefe-
.i. verecũdia .i. nimis tardo .i. cautissime
q
cit pudor. GETA. Laudo hunc sed cesso adire q̃ primum
demiphonẽ
r
senem? here salue. saluum te aduenisse gaudeo. DEMI /
ꝙ frontã. q. d. o ipudẽ pedagoge .i. sustentaculum s. nr̃e s. tibi
fronice
s t v
PHO. O bone custos salue / columem vero familiæ: cui
.i. tradidi .i. paulo
x
commendauí filium hinc abiens meum. GETA. Iam du
dum intelligo .i. sine causa s. accusare audio
y
dum te omnes nos accusare audio immerito: & me omni-
q; vn⁹ ep oñib⁹ mime merui accusari .i. in ꝑ negocio
z
um horum immeritissimum. Nam quid me in hac re fa-
.i. oratõẽq; defendere.
a dicere
cere voluisti tibi? seruum hominem causam orare leges
.i. patiunt̃ .i. facultas dicẽdi .i. o
b c
non sinunt / neq; testimonij ditio est. DEMIPHO. Mit-
s. q̃ dicj s. ꝙ .i. ꝙ imprudentiã .i. fuit timid⁹ nec loq; potuit admittere
d e
to omnia adde hoc. Imprudens timuit / adolescens. sino:
s. multa facere ꝙ .i. sed de cognatõe s. puella v: gẽtissime .i. necessariũ est
leges vetitus.
f g
tu seruus / verum si cognata est: maxime non fuit necesse
s. cã vxorẽ .i. qđ .i. dare debebitj
h i
habere. sed id quod lex iubet dotem daretis? quæreret ali-
.i. maritũ .i. ꝓpter quã rõez .i. pauperem puellã
l
um virum. qua ratione inopem potius ducebat domum.

GETA. Non ratio verũ argentum deerat. DEMIPHO sumeret alicũde. GE. Alicũde? nihil est dictu facili? DE. Postremo si nullo alio pacto /vel fœnore. GETA. Hui dixti pulchre. siquidem quisquã crederet te viuo. DEMIPHO. Nõ nõ sic futurum est. non potest. Ego ne illam cum illo vt patiar nuptam vnum diem? nil suaue meritũ est. hominem commonstrarier mihi hũc volo? aut vbi habitet demonstrarier. GETA. Num phormionem? DE. Istum patronum mulieris. GETA. Iam faxo hic aderit. DEMIPHO. Antipho vbi nũc est? PHEDRIA. Foris. DEMIPHO. Abi phędria /eũ require /atq; adduce huc. PHEDRIA. Eo recta via quidem illuc. GETA. Nempe ad pamphilam. DEMIPHO. At ego penates hinc salutatum domum reuertar. inde ibi ad forum. atq; aliquos mihi aduocabo amicos ad hanc rem qui adsient: vt ne impuisus paratus sim. cum aduenerit phormio.

m Non ratio, verũ argentum deerat. Hoc ita ludibundus absoluit Geta, vt etiam quasi p iocum respondeat sumeret alicunde. n Alicunde. Demipho ad facilitatem retulit, et hoc sic intelligi fingunt. vt quasi non habens ipe demipho de proximo a quo dicere incipiat dixerit alicunde.

o Nihil est dictu facilius. Hoc quasi subridens et auerso ab illo vultu pronunciauit geta. quod genus actionis securitatem ostendit hominis manifesta dicẽtis. Et mire: vt solet: prouerbio vno dissoluit totã senis intentionẽ. vt in Heauton. Quid si pater resciuerit. quid si redeo ad illos qui aiunt. Quid si celum ruat.

p Postremo si nullo alio pacto vel fœnere. Ostendit se senex hec pdere. cũ ab his alia transcendit exclusis.

q Dixti pulchre siquidem quisq; crederet. Vide quam non laboret ad respondendum geta

r Non. non sic futurum est. non potest. Hic iam palme locus est debite pœne. siquidem vt omnia obiecerit demipho. et omnia soluerit geta quibus actis sola irrationalis ex acclamatio relinquitur seni. Non. non sic futurum est. non potest. moralis abnegatio frequenti repetitione firmata.

s Ego ne illam cum illo vt patiar nuptam. Hic est de quo supra dictum est. Ille ne indotatam virginem atq; ignobilem daret illi nunquam faceret. Et hic iam prestruitur quam facile. xxx. minas perditurus sit demipho dum illam vult excludere.

t Nihil suaue meritum est. Ordo & est sensus hic est nihil mihi mercedis suaue est vt ego illam cum illo nuptam feram suaue meritum enim suaue mercedem significat.

v Hominem cõmonstrarier. Bono ordine peruenit ad phormionem a quo magis confutabit.

x Demonstrarier. Aut vbi habitet demonstrarier. Mire ostendit quã hic senex contemnat phormionem modo a quo mox superabitur.

y Istum patronum mulieris. Hic et contemptũ aduersarii et sui fiduciam monstrat.

z Iam faxo hic aderit. Virgi. Haud sibi cum danais rem faxo et pube prefaga.

a Antipho vbi nunc est. Mitius nunc querit vbi sit antipho et vtrum amate adhereat subtiliter querit. Quod seruus intelligens rũdit foris.

b Foris. Foris dixit cum fugisse eum sciat.

c Abi phędria eum require atq; abduce. Hic opportuna et apta simplicitas attribuitur Demiphoni, nihil tale de phedria suspicanti.

d Eo recta via quidem illuc. Et amatorẽ ostendit phedria, et simul id agit ne in conspectum patris veniat antipho.

e Nempe ad pamphilam. Nisi hoc geta dixisset, non intelligerent spectatores quid dixisset.

f At ego deos penates hinc salutatum domum. Nulla mentio fit vxoris apud demiphonem. non enim conuenit argumento vt abeat. neq; quid in Sicilia gesserit demõstratur. Ideo quia iam dictum est noster in siciliam ad hospitem antiquum. causa enim quesita est cur abesset dum vxorem duxit antipho. et causa ex argento. id est auaritia. et que minus videatur pati virum pauperem. qui ob spem lucri ab Attica in Siciliam nauigarit.

g Hinc salutatum. Salutatum adortum quod est primum post redditam precem.

h Deuertar. Bene deuertar quasi de via.

i Atq; aliquos mihi aduocabo amicos. Iam preparat ridiculam aduocationem quæ plures adhibendo iurisconsultos incertior redderur.

k Amicos aduocabo. Amicos et pro testibus et pro aduocatis veteres posuerunt.

l Adsient. Proprie adsient adesse enim dicuntur aduocati.

In hac scena. VI. De parasitis vilioribꝫ. Therentius proponit imaginẽ vite. vt in eunucho de pocioribus et his q nupꝑ cesserint. i. assentatoribus animaduertẽdũ aũt hmõi genus hominũ magis a therentio lacerari.

a Ita ne pris ais cõspectũ veritũ hinc abiisse. Adhuc narratur fabula de therentio et ambiuio ebrio qui acturus hanc fabulã oscitãs temulẽter atq; aurem minimo inscalpens digitulo. hos therentio pnũciauit versus qbus auditis exclamauit poeta se talẽ cũ scriberet cogitasse parasitũ. et ex indignatõe q̃ eũ satur; potuq; depẽderat delinitum statim hec labia lingẽs vt ebrius vt ructãs vt potu satur pnũciauit actor bonus. b Ad modũ. Ad modũ annuẽdi vim habet dũtaxat mõ er subaudiẽ veritũ. c Phaniũ relictã solã subaudiẽ ais. d Iratũ senẽ. Iter; subaudiẽ ais.

e Oppido. Nõ aio sed iratũ itellige. f Ad te ſũma &c. Iõ velut expgefactꝰ ad has cãs accedat phormio. qa nõ diu sollicitũ cõuenit eẽ parasitum. nec qcq; aliud nisi de cõuiuio vel ꝓpter cõuiuiũ cogitare adeo nihil a geta cogitaẽ mõ ẽt negotior; antiphõis negligẽs ẽ atq; securus g Tute hoc intristi &c. apta parasito q̃ de cibo ẽ. hoc aũt inter rusticos dealeato mortarco dici solet. Et bñ intristi; ppie eñ intrita dicũẽ hmõi cibus. h Accingere. Appara te atq; expedi.

i Ecce rẽ qd si redd̃et. Totũ hoc q̃si alia gens parasitus vt ex hoc appeat qd intersit inter audatiã sycophãtẽ ꝙbi et priſſa milias pturbationẽ minime litigiosi. nã ille in bona cãaduo catos q̃rit et; ꝑ sollicitus i toto actu ẽ. hic in pũcto tpis se adicalũniã ꝓpauit. k Quid si redd̃et. Bñ iam ad illud respicit fallatia qd futur; ẽ ꝓpter phedriã.

l Sic opinor. Nõ id tu ipulsisti hoc ptinet ad id quod secum tacitus voluit phormio.

m Cedo senẽ. Hic alii exclusisse torporẽ somni inducunt parasitũ. alii transglutisse qd in ore mandebat q̃si hoc in ore fuerit ad vincendũ senẽ. Cedo senẽ. nõ puũ vulgus molimẽ impẽdet cum se nex dicat hoiem cõmonstrari parasitus dicat cedo senẽ. n Quid agis. Nõ interrogantis sed metuentis hoc dictũ est.

o Quid vis nisi vt mãeat phaniũ atq; ex crimĩe hoc antipho. eripiã atq; in me deriuẽ omnẽ iram senis. Tria ꝓmittit in qbus omnis cã antiphonis est cõstituta. p Atq; ex crimine. Sic dixit crimine eripiã q̃si ex incendio cõsidera triũ rer; q̃s ꝓmittit gradus p auxesim esse sepatos.

q Antiphonẽ eripiã. Bñ eripiã dixit. qd causam significat doli ꝓ eo qd teneaẽ oppressus. Virgili. Tune hinc spoliis indute meor; eripiare mihi.

r In me oẽm irã deriuẽ senis. Deriuatio dr̃ insle ctio crimis ab eo ad quẽ ptinebat ad eũ ad quem nõ ptinet. s O vir fortis atq; amicus. Ordine laudauit. Plus ẽ eñ amicus quã vir fortis. Et apparet aduersum getã exclamasse. qd maiorẽ vim habet. q̃si amice dixisset. Et ntm̃ ꝓ vtõ posuit.

t Ver; hoc sepe phormio. Bñ sepe addidit. vt sniam faceret de speciali dicto. v Vereor ne ista fortitudo inneruũ erũpat. Quid ẽ istarc nimiũ audax. s. et cõuenit hoc dictũ gete q et supra dixerat est parasitus quidẽ phormio. hõ confidens qui illũ dii perdant. x In neruũ erũpat. Ex consuetudine romana dixit qa sæpe in neruũ coniciebatur ex aliquo malefitio in carcere ẽ missi annũ. qd prouerbiũ a sagittariis natum est. q; imoderate plerumq; omnes vires adducendo arcũ non telũ incident. sed neruũ rumpant quod sepe fortius ferientes. neruũ sibi aliquẽ ledant. ergo fortitudine nimia sæpe vinci. sæpe decipi contingit. y Inneruũ erũpat deniq;. Mõ para lecta therentiana cõsuetudie q hanc pticulã in vltima ponit snia. z Iam pedum; visa est via. Pedũ ꝓ pedibus visa pro prouisa et totũ methaphoricos. a Quot me censes hoies iam deuerberasse vsq; ad necẽ. Parasitice totũ translationibus loquit̃ hmõi. est eñ ius vmbraticor; hoim et scurrilis oratio.

TERTIVS ACTVS.

PHORMIO parasitus. GETA seruus.

.i. vtq; o geta .i. dic̃ s. anti. .i. ex̃ b loco

A Ta ne patris ais conspectum veritum hinc abiisse

.i. discessisse .i. dũtaxat. s. veritũ s. quã dum ne verecun

b c

se. GETA. Admodum. PHOR. Phaniũ re-

s. ais s. ais phani d s. ais

lictam solã. GETA. Sic. PHOR. Et iratũ senẽ. GETA

.i. valde iratũ alloq̃ẽ seipm .i. caput ꝑncipale .i. istoq; negocioq;.

e f .i. rero: q̃s.

Oppido. PHOR. Ad te summa solũ phormio rerũ redit.

.i. tu mea. s. phaniũ s. q̃ nimiũ .i. comedendũ .i. appara te

Tute hoc intristi. tibi omne est exedendũ: accingere. GE:

s. phormionẽ vt ira sectus. s. demipho phormiõe s. posita oĩa

Obsecro te. PHOR. Si rogitabit. GETA. In te spes est:

h est q̃ rñdebit an mulierẽ reddet s. eũ ad faciendũ id.

i k

PHOR. Ecce rem: quid si reddet. GETA. Tu impulisti:

s. esse rñsuꝝ .i. puto .i. succurre ei aut. .i. da s. ꝙspectũ

l m

PHOR. Sic opinor. GE. Subueni. PHOR. Cedo senẽ:

.i. apparatu .i. oĩs vie ⁊ modi illudẽdi s. cuius ꝙsilijs

senem. n

iam instructa mihi sunt corde consilia omnia. GE. Quid

s. me agere aliud vxor antiphonis

o p

ages: PHOR. Quid vis: nisi vt maneat phanium: atq; ex

.i. liberum .i. ad me quẽ nõ ptinet

q r

crimine hoc antiphonem eripiam: atq; in me omnẽ iram

.i. traducã transferam parris ꝓ amice .i. sed

s t

deriuem senis. GE. O vir fortis atq; amicus. Verum hoc

.i.timeo .i.rō audax animi cōnot .i.redūdet i ruū dermīnū
v f v
sæpe phormio vereor: ne ístæc fortitudo in neruū erumpat
.i.ad extremū dolenj .i.expientia
3
deniq;. PHOR. Ah non ita est: factum est periculū, iam
.t.p q̄ aufugiā si .i.purus .i.valde
res cogat A
pedum visa est via: Quot me censes homines deuerberas-
.i.montē pegrinos domesticos .i.q̄nto .i.cog.
b
se vsq; ad necem: hospites / tum ciues? quo magis noui tā-
f.deliberaut .i dic tu geta vr
c d
to sæpius. Cedo dū an vnq; in iuriarū audisti mihi scriptā
libellū iniuria .i.cur q vnq; iniuri. cē. illis aut rapacib
siue cām e f
dicam? GE. Quid istuc? PHOR. Quia nō rhete accipitri
oie z vnguib sc
g
.i.sūt nob meleti. h
tenditur / neq; miluo qui male faciūt nobis: illis qui nihil
f.rhete .i.certe q̄ nihil nob .i.ab rapacib labor.
i faciūt male l: l idustria
faciunt / tenditur. quia enim in illis fructus est: in illis opa
.i.pdit hoib .i.ex alia cā inuitet .i.a qb .i.p vim auferri
m extorq̄ri
luditur aliis alicūde periculū est / vnde aliquid abradi po
f.hoies q̄s deuerbero f.rei habere f.tu geta .i.p iniurijs soluēdis f.suam.
posses dicere n
test. Mihi sciunt nihil esse. dices: ducent damnatū domum
.i.nutrire .i.multi cibi .t.sibi pfulūt.
o .t.sapiēter ngūt
Alere nolent hominem edacem. & sapiunt mea quidem
.i.iudicio .i.iniuria illata .i.alere pasitū rerribuere
p ponere.
sententia: pro maleficio si beneficium summū nolunt red
bñficio pñto antiphōe .i.repēdi.
q r
dere. GETA. Hon satis pro merito ab illo tibi potest refer
.i.meritū sed certe pasit? f.suo i pasitū .i.vi-
s
ri gratia. PHOR. Immo enim satis nemo pro merito gra
cem .i.diuiti .i.cenā f.vngēti more matoq;
v x
tiam regi refert. Tene ad symbolum venire vnctum / atq;
.i.securū f.trāqlli .i.qñ f.rex .i.solliciteudine
y z i appaarādo.
lautum e balneis / ocioſum ab animo: cum ille / & cura /
impensa .i.ptic .i.q̄ diu .i.pat rep
A b
& sumptu absumitur / dum tibi fit quod placeat. Ille
.i.oñdēdo dēres .i.añ ipm .i.añ cū .i.sedens ad .i.adeo ampla z
b c d mensam e ferculis varijs.
ringit: tu rideas: prior bibas / prior recumbas / cœna dubia
.i.mēsis adhibet .f.dubia cena
f
apponitur. GETA. Quid istuc verbi est? PHORMIO.

b Hospites tū ciues deest ac supra tū et bene posterius posuit id quod maius est c Cedo dū an vnq; iniuria; audisti mihi scriptā dicā. Plus est hoc p interrogationē intulisse quā si diceret nūq; mihi scpta ē iniuria; dica d Iniuria; scri. di. Acyrologia. Sic em̄ et Tullius scribit eraclio dica. Dicā. dice cā est grece q̄ fit latine dica vt acte acta calliope calliopa e Quid istuc Interrogare dr̄ et fingit geta vt pasitica progrediat oro. f Quia nō rethe accipitri tēdit neq; miluo Rursus p allegoriā alloqtur pasitus vt totū triuale sit et cōuiuis estisq; translatū. g Tēdit. Legit et temnitur habet em̄ n lra cū d cōionem.
h Illis q nihil faciunt tendit. Nō sic accipe nihil faciunt quasi dicat nec bene nec male. sed cum legeris subaudito nobis male.
i Quia em̄ in illis fructus est. Parelcon tercium quo aut qa ei sic subiūgit aut em̄ ipm supuacuū ē. k In illis fructus est fruct? ab?. qa frume dr̄ tractus gule q̄ cibus in aluū demittitur.
l In illis opa ludit. Qui male faciūt nobis. ludit exterret. an illudit. i. frustrat. m Aliis alicūde &c. Vtrū hic sensus ē q̄si dixerit. aliud aliis piculum affert a qbus auferri pōt. An alii alicūde piclitant quā credunt. est em̄ illis cā pidi nō q̄ videtur. sed q̄ ab his aliqd auferre pt. n Ducēt dānatū domū. Scd'm ius. s. q̄ obgrati cum soluēdo nō eēnt manu capiebātur. Itē. vsus ē verbis ad extenuandā pœnā et rem ad comodum transferendam. Nā qd'oberatis inimicū est. id pasitus maxime optat duci ab aliq̄ domū. addidit aūt dānatū q̄si q videat genus dānatōis in q̄ victor pascere compellitur. et pascitur victus. o Alere nolēt hoiem edacē. Sensus est sciunt edacem et iō nolēt alere et hoc sic pnunciandū vt facete totū videat illa tum qñ actūs fit sub hmōi pœna. nec accusari ab aliquo queritur. neq; damnari hominem edacem se significat. p Pro maleficio si beneficiū summū. Parasitice bñficiū summū dixit alere. q Nō pōt satis p merito ab illo tibi referri grā. Multum pmittit Geta pasito, cum dicat nihil futurq; quod pro merito poscit. Et huiusmodi sniam infert pœta penthesi cū his q̄ voluit inferre r Ab illo tibi referri grā. Nō ab eo q̄ te danatū duxerit. sed antiphone deq̄ sermo est s ymo em̄ satis &c. Bñ pasitus qcqd pstat debere se dicit, et ē ppriū psone inferioris. Virgili. Tu mihi quodcūq; hoc regni tu sceptra iouēq; concilias tu. d. e. a. di t Satis nemo p &c. Rex alias regnatur. alias dñs. alias diues significat. sed nūc rex nomen habet nominis ad aliquid dicti ad significandum parasitum. vt enim parasitus regis est et libertus patroni. Sic econtrario rex parasiti ē et patronus liberti quod si non esset non nemo tā tummodo sed nemo parasitus diceret.
v Tene ad symbolum venire vnctum atq; lautum e balneis

nondum ab appollodoro. sed e sexto satis translata sunt omnia, quippe sine cura lætus lautus cum aduenis insertus malis expedito brachio, alacer, celsus lupino impetu expectans. mox cum alterius obligurias bona. quid censas dominis esse animi. Proh dūm fidem ille tristis cibum dum seruat. tu rideus dum voras. x Tene ad symbolum venire. Et hoc nomen constat inter pasitos cōfictū atq; compositū esse. Contra illud in Andria symbolū dedit cœnauit. y Ocioſum ab anio addidit ab cū sufficeret ratio. z Cū ille cura &c. Cura in appando. sumptus in comedendo.
a Dum tibi sit quod placet. Acuenda vox in eo qd'ait tibi. et hoc eminēter adiectū est, nō sui cura, sed conuiuarū. vt gereret illū q̄ vocat. b Ille ringit tu rideas. Pœtico lepore iisdē syllabis diuersa significātia p se inuicē posuit ringit et rideas Ille ringit tu rideas. Varienā pnūciatiuū cōiūctio miscuit. nō em̄ dixit ringat. Ringi ē esto machari. tracta ē em̄ trāslatio a canib? latraturis oñdēdo dētes. crispādo nasū. rugādo frontē et in aciē sonitū prūpendo. c Prior bibas. prior decūbas. Hoc ad pcacitatē pasitorq; retulit. d Prior decūbas. Sic alibi mature veniūt discūbitur inqt. e Cœna dubia apponit. et hoc adeo pasiticum verbum est vt id non intelligat geta. f Quid istuc verbi est. Vt intelligat populus iccirco et non intelligit et vult doceri geta. Ostendit autem pœta pro vna quaq; re verba propria esse. neq; cōmunia cum his q̄ diuersi sunt actus.

g Vbi tu dubitas qd ſumas potiſſimum. Non potius. ſed potiſſimū dixit vt in re omni aliis alia monſtraret potiora. Plautus. Standum eſt i lecto ſi quid de ſumma petas. h Quā ſint ſuauia et quā chara ſint. Nihil philoſophatus eſt poeta oſtendendo multis ſuauia eſſe quæ chara ſint. Chara magni precii. i Ea qui prebebat nō habebas. Plane pñtem deum hoc ē qd' ait. Immo em̄ vero ſatis. Nemo ſatis p merito gratiam rei refert. k Non tu hunc habebas plane pñtem deum. Preſentes dii ſūt. vel q ſtati pſtāt vel q colūtur et vi denī vt ſol et luna. Alii pñtem p potētiſſimo accipiūt. vt Vir. Quo nō pñti⁹ vllū l Senex. adeſt vide agas. Interuenit ſenex vltimo q̄dē. qd' ē extra argumentū inuentionē dici potuit cōſumptū ē. m Vide qd agas. Nō terrentis eſt ſed excitātis. n Pria coitio acerrima eſt. Trāſlatio eſt a plio. Nā et cōgredi milites. et coire dicūtur. o Si eā ſuſtinueris. Multū de illo exigit qñ nō dicit. ſi eā repuleris. ſed potius ſi eā ſuſtinueris nō ſuccūbendo. p Poſt illā iam vt lubet ludas licet. In officio militari ome negotiū vel pugna vel ludus eſt.

.i.qñ ſ.hec ē dubia ſcena p̄cipue p̄incipaliſſime ſ.merito regi
⁊ p̄rer alios vbos vt ſercla cene.
vti par eſt.

g
Vbi tu dubites: quid ſumas potiſſimū, hæc cum ratione
intelligas u.q̄tū .i.dulcia guſtu .i.magni p̄cij fercula
eſtimes h i k
ineas: q̄ ſint ſuauia: & q̄ cara ſint: ea qui præbeat non tu
ſ.regē reputabas .i.p̄ſus .i.ꝑpciū vel potentiſſimū Demipho .i.ſis
ranq̄ deū l
hūc habebas plane præſentem deum. GE. ſenex adeſt. vi-
gatus recte rūdere aggreſſio .i.velociſſima .i.ſuſtēnaueriſ.
m n n
de quid agas. Prima coitio eſt acerrima. ſi eam ſuſtinueris

coitionē .i.placet tibi .i.vl .i.p̄mittit tibi.
p
poſt illam iam vt lubet ludas licet.

In hac ſcena. VII.

Vt Rhethoribꝰ placet veluti q̄dā cōtrouerſia ē. q̄ vno tpe ex vtraq; pte tractaī. vt ſi q̄s dicat legem eſſe ne de eadē re bis agatur. Et item vt orbā pximus ducat qdē abſente pre ſub hoc noīe vxorē coactus erit ducere vult illā pr̄ aduenientes eicere mrimonio cōtradicit. Meminiſſe aūt debemus in omi cōteutōne ea maxie dici q̄ ſimplici p̄rifamilias. et calūnioſo ſycophāte iprobiſſimoq; paſito congrue pœta miſcet inter ſe. a En vnq̄; cuiq̄; &c. lā inſtructi ſunt aduocati. et recte. lō gū em̄ fuerat oīa hæc pꝰ ſcenā geri: En vnq̄;. En vim habet indignatōnis pꝰ enarratā iniuriā. b Adeſte q̄ſo Interim aduocati inducunē. et ridicule tacēt prius. poſtea locuturi. Et adeſte ꝓprie. Adeſſe em̄ cauſe ꝓprie dicūtur patroni et amici c Iratus ē. Hoc ad excitādū phormionē dī. d Quin tu hoc age. Annuit vt taceat' et ſignificat ſilētiū. e Iā ego hūc. Mō iā celeritatis ē ſignū. hūc cū cōtēptu dixit f Proh deū imortaliū. Eclipſis deeſt fidē aut qd tale. Cicero in œconomico. qd igī proh deū imortaliū. primū eā docebas q̄ſo. proh deū imortaliū. Artificioſe prior exclamat vt Demipho qui iniuriam paſſus eſt vltro impetum accuſatōnis incurrat.

DEMIPHO. GETA. PHORMIO.

.i.vr̄ .i.alicui hōi .i.iniuriaſt⁹ ⁊ cū ma⁊ vos aduocati
tori ꝓtumelia
a
Nunq̄ cuiq̄ contumelioſius audiſtis factam
ſ.iniuria ſ.q̄ patroni ⁊ amici
b
iniuriā: q̄ hæc eſt mihi. adeſte quæſo. GETA.
ſ.Demipho .i.q̄nimo ſ.qō nūc faq ſ.ſenem
c d .i.fac e
Iratus eſt. PHORMIO. quin tu hoc age. iam ego hunc
ꝓturbabo .i.deo q̄ ſ hominū .i.eſt ver̄ qō demipho negat
cōmonebo f alq addunt
agitabo. Proh deum immortalium: negat phanium eſſe
hanc ſibi cognatam demipho. hanc demipho negat eſſe
ſ.ſine dubio et non.
cognatam. GE. Negat. PHORMIO. Neq; enim eius

g Sequimini me. Sequimini dicit. qui properantius et concitaciore gradu pergit iratus.

de cognitione senis .i.nō cognoscere .s.se scire
vel puelle
patrem se scire qui fuerit. GETA. Negat. DEMIPHO.

Ipsum esse opinor /de quo aiebam: sequimini. PHOR.
.i.nō quē prēm puelle finxi .s.dicit se .s.scire

Nec stilphonem ipsum scire qui fuerat? GETA. Negat.
.i.inopē .s.puella .s.a suis ꝓpinqs

PHORMIO. Quia egens relicta est misera: ignoratur
.i.pater puella
h i k
parens. negligitur ipsa. vide: auaricia quid facit. GETA.
.i.accusabis improbitatis .s.a me q̄z ego q̄s tēre
l accusabo
Si herū insimulabis auariciæ: male audies. DEMIPHO.
.s.miror tantā inesse .i.nō lacessit?
homini. m
O Audaciam: etiam me vltro accusatū aduenit. PHOR.
antiphoni ꝓpter .i.irascar q̄ i hac re stilphonem
n pugnauerit
Nam iam adolescenti nihil est quod succenseam: si illum
.i.nō .i.nouerat certe pr̄ puelle. s.erat .i.grādeu? ꝓpatrū .i.industria
ꝓ positiuo o
minus norat. quippe homo iam grādior pauper. cui i ope
.i.victū q̄rebat vl .i.vt plūmū vel cōtent .s.i rure .s.ꝓducerū
alimonia vite p
ra vita erat /ruri ferē se continebat. ibi agrum de nostro pa
.i.grandū .i.dū viueret tra .i.tā grandis
q egre victū q̄rit?s
tre colendum habebat. Sæpe interea mihi senex narrabat /
Demiphonē ꝙ pauꝑ esset .i.sed .s.demipho ne/ iserrogarseipz
gligebat r rōdet sibi
se hunc negligere cognatum suum. at quem virū? quem
.i.cognouerim .i.in actu ? moribꝫ .i.aspicias Phor.
s
ego viderim in vita optimum. GETA. Videas: te /atq; il/
stilphonē .i.pdices tacere .i.discede q̄s dici solet ad patrē
.i.q̄ liter
lum vt narras. PHORMIO. Abi i malam crucem. nam
nisi stilphonē .i.iudicassem .i.molestios .i.p puellam
.i.optimum t v phantā
ni ita eum existimassem /nunquā tam graues ob hanc/ini
.i.ꝓtentiōes .i.p̄ familiā nostra recusat ꝓtēte
simultates ꝙ Demipho
micias caperem in nostram familiam /quā is aspernatur
intidue iniuste .i.pseuerꝫ ne .i.dño i absentia eius
5 a b
nunc tam illiberaliter. GETA. Pergin hero absenti ma/
.i.dicere improbissime .s.male dictū
c
le loqui impurissime. PHORMIO. Dignum autē hoc
.s.hero tuo .i.dicj ne .s.dm .i.carcere submisse voce cū nō audit
d e digne ꝓpit dicēdo
illo est. GETA. Ain tandē carcer. DEMI. geta. GE. Bo/
.i.iustoz .i.excruciatoz .i.ꝓturbatoz .s.illi.
f virorꝫ ciuiliū g
norꝫ extortor. legū cōtortor. DE. geta. PHOR. rnde. GE.

h Parens. Pater nā vt variaret parentē dixit. quē supra dixerat patrē. Patrē ergo dixit puelle a Demiphone ignorari.

i Negligitur ipa. Quia ignoret parentes puelle id ignorare se dicat. et tū ipē non negligat puellam vel vtriūq; conquestus est. k Vide qnid auaritia facit. Hęc conuersus ad circulū & coronā circunstantiū dixit & conquestus est. nulla enim re magis populus concitatur. quā si quid egenū contemnat. inde et bonis inuident. et malos extollunt. Salust. Vide auaritia proprie vide stomachātibus conuenit qui indignatione coguntur quasi cum aliquo colloqui. sic in Adelphis. Illud sibi vide exemplum disciplinę.

l Si herū insimulabis. Insimulare est crimen ingerere. Insimulatio est & falsi & veri crimis incusatio. Insimulo genitiuo iuugitur. sic Cicero. Nihil eoꝝ quæ galli insimulabant negarunt.

m O audatiā. Hæc exclamatio ostendit q̄d absente patre offenderit filius. n Nihil est q̄d succenseam. Succensere dicimus eū qui cū amare debeat lęsus irascitur. vide quā veteratorie ostendat contraxisse adolescentem.

o Cui in opa vita erat. Opera pro metu posuit. et opera hic ablatiuus casus est. p Ruri fere se continebat. Continere dicitur qui contra voluptatem se continet. Inde contenti dicuntur in malis durantes. q Sepe interea mihi senex narrabat Habet miseriā ociosa narratio.

r Quem ego viderim in vita optimū. Modo in vita in actu in moribus.

s Videas te atq; illum vt narras. Hoc est parentem illi existimo. atq; illū tibi. an potius seruus sciens hanc personā fingi. vel certe etiā mortuū hominē induci male precatur pasito. vt etiam ipe sit aut nusq; sit vt fictus aut pereat. vt mortuus. an sic accipiendū vt seruus submissa voce hocp iocū dixerit tantū in vita te videas optimū quantū fuit ille quē narras. an sic intelligendū vt seruꝰ hoc dicat. sic optimū est victū opera querere. et in alio agro esse videas atq; illum vidisti quē ad hūc modū narras viuere et allusit ad illud quod ait. quē ego viderim in vita optimum. Nam eum ita existimarem vt in vita optimum iudicarem.

t Nunq; tam graues. Hoc nō quasi timidus, sed quasi religiosus et fidelis loquitur phormio.

v Ob hanc. Tanq; presens mulier de qua lis est sic demonstratiua particula vsus dicendo hanc.

x Inimicitias caperē. Capere dicimus cū id q̄d in nobis est assumimus. vnde capere pro eligendo ponitur

y Quam is aspernatur.
quam etiam supra reuocauit ad puellam referens. vt quem regno hesperio fraudo. et Salustius. Nā Sille dominationem laudebat. et interpositis quibusdam. neq; est offensus dominationem Sylle Aspernari non solum significat corpore auertere sed et animo. est autem ductum ab aspero.

z Illiberaliter. Apud veteres illiberaliter dicebant factum. si quis excessisset omne genus maleficii. Sic in adelphis factum a vobis duriter in misericorditerq; atq; æquum sic est dicere magis aperte illiberaliter vides amore auxesis pro magno hic vltimum poni.

a Peegin hero absente maleloqui. Pro male dicere et querit probus quis ante therentium dixerit.

b Hero absente. Argute. aut absente vt videatur fidelior qui defendat absentem quod prestans argumentum est id animo habuisse Getam peregrinante domino.

c Dignum autem hoc illo est. Non negat maleloqui. sed hoc esse dignum contendit malo homine.

d Ain Nota est quæ separat. e. ab. n. Et interimit s. litteræ sonum, est em integrum aisne.

e Ain tandem carcer. Non carcerariū sed carcerē asperius appellauit. sic Lucillius. Carcer vix carcere dignus. et vix p non.

f Bonoꝝ extortor legū. Ingeniose de ipo negotio sunt inuenta cōuitia. et fingit illa criminādi cā et de negotio. g Respondę. Timuit pœta ne huiusmodi vociferatio Getę quasi veram discordiam apud populum fingeret, et ideo facit iam a phormione ipsum admoneri.

h Quis homo est hem. Mire seruus finxit se nō vidisse senem. vt ea quæ dixit in phormionē sine re dixisse credatur. Et mira dissimulatōne addidit homo. vt videatur nihil de presentia dñi cogitasse. i Absenti tibi. Tunc fidelis opera est. si absens aliquis defendatur, hoc est confirmat velut indicando. sic in Andria. O chreme per tēpus huc aduenis ausculta.

k Seqꝫ dignas contumelias. Id est quas ipse debet audire. l Desine. Imponit silentium Gete. quasi validiora dicturus sit. et supra tace dixit senex. m Ohe desine. Hac voce ostendit plus iusto pro se locutum videri getam. Nam ohe interiectio est facietatem vsqꝫ ad fastidium designans. n Adolescens primum abs te. Est auctoritas hæc in senibus vt qui minoris auctoritatis fuerint illos appellatōne pueri vt adolescentis vel iuuenis appellent. Etiam ostēdit etate vt hoc denomine illis quidam detrahāt, sibi non auctoritatem tribuant. sic Virg. O prestans animi iuuenis quantū ipe &c.

o Bona venia. Sine ira sine discordia.

p Vt respondeas mihi. Bene mihi vtpote patri adolescentis vel dño Gete vel etiam seni. Et verbum est scrupulose aliquid interrogantium. Sic Virg. Mihiꝫ hec edisserе vera roganti. et dic mihi damœta ciuiū pecus. q Quē amicum ais fuisse. Ais dicimus de his qui vana loquūtur. Dicere aūt de his qui validiora. r Proinde expiscare. Proinde ita. similitudis aduerbiū ē modo non coniunctio. vt pro inde tona eloꝗo solitum tibi. Expiscari est diligentissime querere. vbi nam pisces lateant. ergo verbum est tractū a piscatoribus. s Ego me nego tu qd ais. Subaudit ad omnia nosse. t Eho tu consobrinū tuū &c. Populari quadam vulgaricꝫ fati gatōne vtputa scurra respondit. v Nomen maxime. Falsa nō hūt memoriā. Hic ergo deest nescio, vel necessarium est. x Quid nunc taces. Vrget senex quia intelligit eū nomē nescire.

y Non dico quasi nō noris. Mire nam videtur arte celare id quod inuitus nesciebat.

z Stilpho. Sylepsis. Nam redit ad nominatiuū est vticꝫ stilpho. vt rursus ad actū noueras stylphonem s. z Stilphonem inꝯ inꝯ noueras. Figura epitracasmos. Est autem epitracasmos verborum super se inuicem effusio. vel suspensio que fit aduersarii causa turbandi. s. cōicā si neges. Vir. Nō longe. s. hostes. Querendi nobis circunstant vndicꝫ muros imus in aduersos qd cessas. a At si talentū rem. More romanorū apud quos hereditas pecunie erat talentū aut qd dixerat more grecoꝝ admiscuit. Talentū vt vult seruius scdm varias gentes. pondus est varium. sed apud romanos talentū est septuaginta librarꝫ vt ex plauto se collegisse testat. Deinde intercipit sermonē senex, dicens dii tibi male faciant:

b Ita vt dicis ego tum si aduenissem. Ita sum in qt vt dicis auarus et superbus et vide senem de iniuria non agere qa iuste cōfidit. et nititur cause. plerumꝫ enim hac constantia animi fulciuntur qui iuri confidunt. ac contra qui nullo iure freti sunt, litigant. ad iniurias prosiliūt vt his saltem perturbent aduersarium qui iure non valent. Condono igitur tibi omne contumelię genus.

s q me vocas interiecto agnoscentis vocantē.

h

Quis homo est: Hem. DEMI. Tace. GETA. Absenti tī

.i.qs nō mermisti .i.quas ipe debeat audiee hic pasit

i

bi te indignas: seqꝫ dignas contumelias nunꝯ cessauit di-

.i.desine ab his pbris s.phormio .i.in ꝓmis. sū omia.

l m n

cere. DEMI. Ohe: desine iam adolescens, primum abs te

.i.cū bona pace s.hec q sequunt .i.tibi esse cordi .i.poest

o

hoc bona venia expeto: si tibi placere potis est, mihi vt re-

s.hoiem cuius cām cæpere egisti aduersus filiū .i.manifesta expone

p q

spondeas. Quem amicum ais tuum fuisse: explana mihi:

p.vnde mō

r qa

& qui cognatum me sibi esse diceret. PHOR. Proinde

.i.cognouisse s.dicis

indagas

expiscare, quasi non nosses. DEMI. Nossem. PHOR.

s.dico s.nosse eū amicū .i.reduc

s.Phormio

s

Ita. DEMI. Ego me nego. tu qd ais, redige in memoriā.

defatigationē ostendit .i.ex sorore matris eue natum cognoueras

t

PHOR. Eho tu consobrinum tuum non noras: DEMI.

.i.cogis me mon s.q vocabat s.vis vt dicā .i.libērissime

v

Enecas: dic nomen. PHOR. Nomen maxime. DEMI.

.i.cur .i.nō dicis .i.pditus sum sum nimis oblitus.

x

Quid nunc taces? PHOR. Perij hercle: nomen perdidi:

indignant s phormio deprehendenꝫ malicium. .i.eccordaris illius nois

DEMI. Hem quid ais: PHOR. Geta si meministi id: qd

.i.suggerere s.tibi nomē ꝓ ironiā .i.nescis

y

olim dictum est, subijce. Hem non dico, quasi non noris:

.i.ad eruendū hoc ad experiendum .i.vtꝫ ne dicā .i.facio piculū

tentatum aduenis. DEMI. Egon autem tento. GETA:

s.est nomē dēcū .i.cereo s.ecferre s.ei nomē

3

Stilpho. PHOR. Atqꝫ adeo qd mea? Stilpho est. DEMI.

s.hoiem peruisti .i.itaꝫ dico.

3

Quem dixti? PHOR. Stilphonem inquā noueras? DE.

s.stilphonē .i.nouerам

Neqꝫ ego illū noram: neqꝫ mihi cognatus fuit quisquam

s.Stilphonis .i.qui habuerit talē noiacōem .i.vtꝫ ita est vt dicis .i.nō afficieris puꝺ dore .i.sed

a

isto nomine. PHOR. Ita ne? non te horum pudet, at si ta-

.i.talēcoꝫ s.cognatus .i.substāꝫ hereditatem Phormioni.

lentum rem reliquisset decem. DE. Dij tibi male faciant:

psequē incepeum sermonē s.si eelisset talentū rem .i.sine aliqbꝫ scripeis .i.sobolem genealogiā. .i.eoꝝ

PHOR. primus esses memoriter progeniem vestram vs-

dē tenore ꝛ dictu .i.a remoti maiorib ꝛ lōge ꝛeperendis .i.naerās s.esto q sū nuar

b

qꝫ ab auo, atqꝫ atauo proferens. DEMIPHO. Ita vt dicis

.i.cū disceptatū est de hac cognatōe .i.quō illa puella ego
c d
ego tum si aduenissem: qui mihi cognata ea esses: dicerem
.i.sibi cū affuerj s.qō efficeres heus here.
.i.dic e
itidem tu face, cedo / qui est cognata? GETA. En noster
s.repugnas quide tibi .i.clare explicant
f
recte, heus tu caue. PHOR. Dilucide expediui quib⁹ me
s.expedire .i.tunc s.qō dixi iudicib⁹ s.tu⁹
deinde g
oportuit iudicibus, tum id si falsum fuerat: filius cur non
.i.recriminar⁹ est s.loquer⁹ mihi de filio filū
pfuerit h
refellit? DEMI. Filium narras mihi: cuius de stulticia di-
vt maruit ei⁹ stulticia Demipho
cit: vt dignū est: nō potest? PHOR. At tu: qui sapiens es:
.i.hoīes i officio pstitutos .i.sententiā .i.secundo sna/
puta iudices
magistratus adi. iudicium de eadem causa iterum vt red-
gistrat⁹ qr certe s.tu .i.mos regū solut⁹ es legib⁹ .i.athenis
i z libertatē opprimis k
dant tibi quandoquidem solus regnas: & soli licet hic de
vbi legēs vigēt z libras scientiā .i.assecq obtinere .i.cīuis
.i.rex
eadem causa bis iudicium adipiscier. DEMI. Et si mihi fa
s.est .i.peronersis .i.exercēā s.ita blateran
l tē z mihi de/
cta iniuria est: verūtamen potius cū lites secter, aut cū te au
trahentē .i.sīr sicut s.mis s.vere .i.cīuē
m
diam: itidem vt cognata si sit: id quod lex iubet / dotem da
.i.tecū reduci puellā .i.libras q̄nq; ridēdo hoc dicit
domū tuā n o
re, abduce hanc, minas quinq; accipe. PHOR. Ha, ha he:
.i.o cūdus ac lepid⁹ s.pter qō videbo .i.rē inuisā .i.rex
p inūād q
homo suauis. DE. quid ē? num iniquum postulo? an ne:
s.est qō fec̄ .i.obtinebo rect⁹ cōtrarj
hoc quidem ego adipiscar, quod ius publicum est? Phor.
s.vt fec̄ .i.rex .i.sīr .i.qñ p meretrice cū solute
r s
Ita ne tandem quæso: itidem vbi meretricem abusus sis /
cum phanio .i.a se amittere rex .i.nō aliqd
t vel pdere v
mercedem dare lex iubet ei; atq; amittere? an vt ne quid ci
phanio .i.inhonestā pute tasciue .i.inopiā z penuriā vice⁹ .i.suo cognato
uis turpe in se admitteret propter egestatem / proximo iuf
s.viro .i.traducere vite sue ēpis s.vt degat etatē cū vno
x .i.phibes
sa est dari: vt cum vno ætatem degeret? quod tu vetas. DE
s.vt dicj p promā .i.certe tussa est dari .i.ex q̄ occasione .i.q̄resum⁹
s.sum⁹ ei primi
MIPHO. Ita proximo quidem, at nos vnde? aut quam-
ei primi .i.dicūt hoies ita ferē
y .i.ne retracēs
obrem? PHOR. Ohe, actum: aiunt: ne agas. DEMIPho
.i.sed nō cessabo .i.q̄usq; .i.deducero ad exitū
z s.negociū
Non agam? Immo haud desinam / donec perfecero hoc.
.i.insanis .i.pmitte .i tātūmodo
a b
Phor. Ineptis. DEMI. Sine modo. Phor. Postremo tecū
.i.negocij s.ad id faciendū sēz vt du/ .i.fili⁹ antipho
c cat phanium
nihil rei nobis demipho est / tuus est damnat⁹ gnatus, nō
s.exorem.
tu. Nam tua preterierat iam ad ducendum ætas. DEMI.

c Ego tum si aduenissem. Deest ad iudiciū vt sit cum ad iudicium venissem.
d Qui mihi cognata. Qui vñ quō schenia.
e En noster recte. Geta sic laudat senē. vt optet vincere phormionē. Heus noster recte. plaudit sibi Terentius suppositā pſona q̄si recte dixisset. f Quibus me optuit iudicibus. Quibus probauī iudicibus inquit. g Filius cur non refellit. Refellere est arguēdo falsū ostendere.
h Cuius de stulticia &c. Cōpendiū cōuiciorū est nihil inuenire p magna iniuria qđ respondeas
i Qñquidē solus regnas. Qm regnū solutū legibus est & opprimens libertatē. sic alibi regnū nec hic Eschine possides. k Hic de eadem causa. Hic videlicet apud athenas vbi leges. vbi libertas cōis est. l Quā lites secter aut cū te audiā. Bis posuit quā. qđ genus figure. primo scemati ē contrariū vt in heauton. Propter quō in summa infamia sum. et meo patri minus obsequēs. Item cepi rōnem. vt nec; tu egeres nec; hoc posses perdere. m Id; qđ lex iubet Id; p ob id dotē dare
n Abduce hanc minas q̄nq; accipe. modo id agit qđ reprehendit a filio nō esse factū dotē daret nequereret aliī et dotē voluit custodē eē pudoris
o Ha ha he. Hic risu destruxit qđ ptendebat senex. p Hō suauis. Prescriptio quū iam alter; factū sit fieri vtrūc; nō posse.
q An ne hoc quidē adipiscar q. i. p. est. Quia em̄ a lege recitat tm̄ id qđ a lege scriptū.
r Ita ne tandem quæso itidem. Maiora argumēta sunt quæ interrogatōe ꝓferuntur.
s Vbi meretricē abusus sis. Scriptū & volūtas. vtimur cū honore. Abutimur cum iniuria.
t Atq; amittere. Bene amittere qa finis cupiditatis est amissio v An vt ne qđ turpe ei⁹ in se a. Ydoneū testimoniū bonor; esse natalū ciuē dixit se. Nā apd veteres pegrine mulieres in meretricū numero habebant̄ sic ipe alibi. Adeon demens ex peregrina et alibi Samea mihi mater fuit; hitabat rhodi. et parmeno cōprobans rīdit. potest taceri hoc i. meretricē matrē te habuisse. Aut vt ne qđ turpe in se admitteret a voluntate.

x Vt cū vno etatē degeret. Quid em̄ est pudicitia nisi vnius scīa viri. y Actum agunt ne agas. Actum dicimus cū puerbiū; significamus acta res est. de qua snīa plata sit.

z Donec pfecero hoc. Virg. donec me flumīe viuo abluero. Perfecero pro perficiam.
a Ineptis. vt a sapia sapis dicimus. Ita ab ieptia ineptis. declinat̄ aūt ineptio ineptis ineptū ineptire
b Sine mō. Hæc minantis sunt verba, & bene imitatus est ad modum cōminantis quasi quod dici solet dimitte mihi facere; et; videbis quid ego sim facturus, si patientiam habueris.
c Tuus est damnatus gnatus. Ludit' phormio cum dicit non tu. et contemptibiliorem in hac cī sibi senem quā antiphonem fuisse dicit. simulq; etatem in illo esse despectam. Tuus est gnat⁹ non tu pro voluntate concedentis est, pbatio sententie.

d Illum puto quæ ego nunc dico dicere. Diffini tiue respondit.

e Tute idem melius feceris. Quidem sic intelli / gunt tute idem melius feceris. vt senex potius ex / tat quã eiiciat filiũ artificiose autem loquit phor / mio vt adimat suspitionem seni consensionis & conuentionis inter parasitum et filium. Tute idẽ melius feceris. locus est hic vt ostendat phormio de compacto egisse cum antiphone.

f Aduersum. Determinare potest actm̃ p̃cedẽ / tem me. vt aduersum me. vel sequentem vt aduer / sum omniae g Metuit hic nos. Sũmis / sa voce alloquitur getam phormio.

h Sedulo. Sine dolo instanter.

i Dissimulat. Fingit, mentitur.

k Quin quod est ferendum feras. Cur non inq̃t accomodas necessitati voluntatem.

l Tibi principia. Subintelligitur sunt. i. habes bona principia ad cetera consequenda ad quæ ni / teris atq; tendis.

m Que tuam senectutem oblectet. Non te sed tuam senectutem.

n Tibi habe. i. cape eam pro quoniam mihi nõ est cordi.

o Minue vero iram. Contemnentis est ira cun / dia. Dissuadentis est ira. hoc em̃ annuentis est.

p Dixi phormio. Dixi solet dicere peracta cã.

p Dixi Demipho. Cõminationem et ferocitatẽ eius imitatus est simili verbo.

q Si quid opus fuerit. Hæc repentina discessio habet aliquem maiorem litigaturi denunciatio / nem et bene breuiter ne multiloquio infrigeretur superior cõminatio.

s Heus domo me. Vocat Geta recedendo & lo / cum vbi inueniendus sic indicat. Et vide quod sp Therentius facit sp in domo q̃rendũ p̃sone se di / cunt per hoc significans q̃ tutissimum sit domo esse.

filiũ meũ ego — s. si non dicat

o

Omnia hæc illum puto quæ ego nunc dico dicere; aut qui
.i. certe — .i. tali filiũ meũ — .i. a domo ne se ingrediat

dem cum vxore hac ipsum prohibebo domo. GE. Iratus
.i. tumer s. qõ tu dicis .i. magis ꝓgnue ꝛ quemlibet .i. vt̃ ira

e .i. facies

est. PHOR. Tute idẽ melius feceris. DE. Itan es paratus
.i. ꝓtra — infauste

f g

facere me aduersum omnia infœlix? PHOR. Metuit hic
.i. c̃uis .i. sine dolo .i. fingit ac mẽtit — s. res se

h i

nos / tametsi sedulo dissimulat. GETA. Bene habent tibi
.i. ãnimo — .i. tollerandũ .i. toleres sustineas

l

principia. PHOR. Quin quod est ferendum? feras, tuis
.i. rẽ dignã .i. ꝑ tua facta .i. efficias

.i. vt̃

dignum factis feceris; vt amici inter nos simus. DE. Egon
.i. desiderẽ oꝑtẽ q. d. non .i. vt̃ velim .i. videre .i. audire. q. d. nõ

tuam expetam amiciciã; aut te visum / aut auditum velim
.i. ꝓcurare vtues .i. nutu tuo s. nurũ

m

PHOR. Si concordabis cũ illa habebis; q̃ tuã senectutem
.i. ꝓsolet. foueat. .i. rẽ ꝛ ꝑsonas erat tue nõ me s. ipsa

n

oblectet; respicere ætatem tuã. DE. Te oblectet. tibi habe.
.i. noli irasci .i. sed s. qõ dixi ha be eã tibi .i. sufficiũt ea q̃ dicta sũt

o

PHOR. Minue vero irã. DE. Hocage, satis iam verbo
phantũ .i. auferre s. vnò ẽbo

p

rũ est, nisi tu ꝓperes mulierem adducere; ego eiiciam. dixi
puellam .i. aliter .i. decet

q

phormio. PHOR. Si tu illã attigeris secus quã dignũ est
s. mulierẽ attingi .i. puellã allidã .i. magnã s. quãdmodũ ꝓs dixeras s. pñria
.i. causam

liberã; dicam impingã tibi grandẽ, dixi demipho. si quid
mea i aliq̃ vocãt s. inuenies

r

opus fuerit; heus domo me, GETA, Intellígo.

DEMIPHO senex.GETA seruus.

HEGIO.CRATINVS.CRITO aduocati.

Z Antipho

q Vanta me cura /& sollicitudine affecit gnatus:
filiꝰ remorariꝰ est.
b
qui me & se hisce impediuit nuptijs : neqꝫ mi/
.i.añ oculos filiꝰ meꝰ .i.ad meuꝰ .i.de his nuptijs.
c
hi in conspectum prodit : vt saltem sciam / quid de hac re
.i.vel .i.quam sententiã Geta s.filius .i.vtꝫ
habeat er opinio nem. .i.ad videndũ.
dicat.quidue sit sententiæ.abi tu. vise:redierit ne iam / an
.i.nõ adhuc redierit .i.vado ad videndũ s.vos aduocari .i.sta/
nondum domum.GETA Eo.DEMI.Videtis quo ĩ lo
tu s.negociũ .i.agere debeo s.ꝑus dicere .i.audi
o d
co res hæc siet.quid ago /dic hegio:HE. Ego cratinum cẽ
co .i.bonũ ꝫ decẽs esse s.q̃d agere debeo .i.vtꝫ
seo:si tibi videtur. DEMI. Dic cratine. CRATI. Me ne
s.me dicere s.volo dicere .i.vtiliterẽ .i.volo.
c
vis:DEMI. Te.CRA.Ego que in rem tuã sint:ea velim
.i.est mea opinio .i.athenis .i.reduci.
f
facias.mihi sic hoc videtur.ꝙ te absente hic filius egit:resti
.i.arbitriũ ruũ .i.honestũ ꝫ iustũ .i.vtile s.ru Demipho .i.obtineꝫ
s.ꝙ restituaris.
tui in integrum æquum /ac bonum est.& id impetrabis.
s.q̃d agere debeo .i.iustãter ꝫ q̃si Cratinũ.
g .i.eloquere sentio
dixi.DEMI.Dic nunc hegio.HE.Ego sedulo hũc dixis:
.i.sed .i.ita se res hꝫ s.sũt opiniões
h
se credo.verum ita est /quot homines,tot sententiæ.Suus
.i.vnicuiqꝫ .i.nõ est mea sententia s.id .i.iudicatũ .i.fm leges
.i.ꝓpriꝰ modꝰ i [a]
cuiqꝫ mos est.mihi nõ videtur:quod sit factum legibus /
.i.retractari ꝫ irritũ fieri s.id .i.ad incipiendũ vl vt .i.eloq̃te q̃d agã.
incipiaꝫ.
rescindi posse & turpe inceptu ẽ.DEMI.Dic crito. CRI.
.i.latiꝰ .i.ꝑsultandũ .i.materia magni põderis negocium
l m
Ego amplius deliberandum censeo.res magna est. HE.
.i.nõne s.facere qõ dictũ ẽ .i.recte .i.magꝭ in dubio
n o p
Nunquid nos vis:DEMI.Feci stis probe.incertior sum
añqꝫ dixistꝭ vãs sniãs s.domestici s.filiũ
.i.paulo añ. q
multo cẽdudum.GETA.Negant rediisse. DEMIPHO
s.Chremes
Frater est expectandus mihi,is quod mihi de hac re dede/
.i.facã s.maris q̃ redirurꝰ .i.ꝙsqꝫ
est nauigio
rit cõsilium exequar.percunctatum ibo ad portum:quo
.i.reducar ac referar domũ
ad se recipiat. GETA. At ego antiphonem quæram /vt
.i.in ꝫ loco vbi ẽ discepturũ .i.ecce ꝫppe s.antiphonẽ .i.oporune
de hac re. r
quæ acta hic sint:sciat.Eccum ipsum video in tempe huc
.i.referre.
se recipere.

In hac scena.VIII.

Deliberatiua est in qua aduocati sunt quoꝝ vnꝰ suadet.alter dissuadet.tercius qui se alterutri adde re debuisset eiusmodi sniam dicit.vt rursum delli beratõne opus fuisset.

a Quanta me cura et sollicitudine. Cura est in spe bonorum.Sollicitudo in metu malorũ.lege igitur hoc exclamando quasi dicat.cum dicit q̃n ta id est magna gnatꝰ meus.s.antipho affecit me.

b Impediuit.i.intricauit:inuoluit: implicuit.

c Prodit.i.emergit comparet.

d Ego cratinum censeo. Potest ergo distin gui vt subaudiatur ego dicam.Videquõ alter al/ terum reuereri studuit.per hoc ꝙ priorem voluit loqui.Hegio Cratinum.s.eam loquendi discretio uem et nos ymitari debemus.Si igitur bñ libras Therentium sua pregnantia & moralissimũ & familiarissimum dices.

e Qne in rem tuam sint. Bene principio beniuolentiam suam cõmẽdauit et sic consilium dedit æquum esse ab honesto. & bonum ab vtili.et id impetrabis a possibili.et bre u iter deliberatum tres locos tetigit.iustũ:vtile: et possibile.

f Restitui in integrum.i reduci in arbitrium tuum.et esse irritum perinde ac si nihil factum esset ita vt tibi integrum ac liberum defendere causam vt prius potuisses.vel sic intelli geæquum et bonum est te suple,vel filium restitui in integrum.i.in libertatem et arbitrium huiꝰ rei non faciende ꝙ.i.quia filius egit id te absente qui modus dicendi ex iure sumptus est vt liquet di/ gestis de id est integrum restitutõne.

g Dixi. Id est sententiam meam sum elocutus quod verbum in fine orationum apponi cõsue/ uit.Nam dicere significat accõmodate ad positeꝫ loqui.Inde dictio dicitur oratio festiua atqꝫ deser ta.

h Verum ita est. Subiunxit locum Apocriseo oratorie.vt inuidis contradicturus oc curreret.Et verum ita est id est hoc prouerbium quod sequitur verum est.

i Mihi non videtur.A possibili.

k Quod sit factum legimus. Hic alio ordine et loco suasorie tetigit.Primum a possibili secun/ dũ ab honesto et turpe inceptu est ab honesto.m li teram pretermisit per artẽ quæ vbi non potest fieri frustra sectatur.

l Ego amplius deliberandum censeo. Am plius id est latius accuratius.id est iudico eẽ opꝰ ampliori deliberatione.

m Res magna est.Causa ampliandi sniam.

n Nunquid nos vis. Hoc dixit abire cupien/ tes cum videat non esse vltra sua opus opera.

o Fecistis probe.Id est recte per yroniam dicit: quasi diceret optime consultastis scilicet.

p Incertior sum multo quã dudum. Ex tri bus enim vnus suasit,alter dissuasit. tertius nihil dixit et causam in deliberationem posuit.

q Negant rediisse. Rediit geta dicens filium non rediisse.

r In tpe huc sese recipere. In tpe id est mature tempestiue congrue auspicato ac bona hora qđ dici solet.Dicit autem hoc seorsum a sene Salustius.Maximeqꝫ ferotia re/ gis mithridatis in tpe bellati.

ANTIPHO. GETA.

In hac scena. IX. Antipho se incusat qꝙ abierit simul Getam, de rebus omnibus interrogat.

a Enimuero: Antipho alloquitur seipm.

b Cum istoc animo. Pro huius animi. ennius optima cum pulchris animis romana iuuentus.

c Ita ne hinc abiisse et vitam tuam vt inuidisse deos patrię.u.a.a.o.o. Et seruon fortunas meas cõmisisse futili. Et bene vitã dixit. Nã si abstrahatur ab vxore. putat se nõ posse viuere, sed mortis periculum esse subiturum.

d Alios tuam rem. Ab infinitiuo ad indicatiuũ transitum fecit.

e Credidisti. Pro putasti.

f Pateretur mali. Legitur et potiretur ꝗa potiri fuit. Plautus. Hostium potitus est.

g Spes opesꝙ sunt. Hec quidẽ de his quæ amanti spes opesꝙ sunt vt res fidesꝙ vsꝙ adieris mollius quã fugeris.

h Sed ea causa. Prosequitur Geta inceptũ sermonem. Ea cã qna. s. abieris.

i Nunquid patri subolet. i. dolet patri meo qꝙ abierim neqꝙ subierim eius conspectum. Nũqd patri subolet. Conuentia sua et phormionis dicit

k Nihil etiam. Id est nullatenus nullomodo dolet ei qꝙ abieris, quia ex hoc considerat te nimie patris timore non audere subire conspectum eius.

l Nihil fecit noui. Quoniam solitus est semper aliquid noui facere. Vel quia soleo pro eo idem facere. vel quia nihil mihi obtiuuit noui suo nixu.

m Confutauit verbis. Conuicit vt si diceret refutauit. Sed refutatio in re est. confutatio in psona

n Eheu. Interiectio hic ostendit admirationem facti phormionis et approbationem. propterea subditur o phormio quasi diceret multũ tibi debeo aut quid tale.

o Heus phormio. De se mediocriter per eclipsim moraliter satis.

p Ego quod potui porro. Ordine primo dñm post phormionem. vltimum se posuit.

A .i.certe b .i.hũs istũ animũ.

e Nimuero antipho multis modis cum istoc aĩo
s.decet discessisse .i.defendẽ
c
es vituperãdus. Ita ne hinc abiisse: & vitã tutan
dã s.phedrie z gere z pho. s.pus tueros negociũ .i.putasti .i.hs .i.eõmisisse
d e
dã aliis dedisse: alios tuã rem credidisti magis qꝙ te animbituros cure .i.vtrũqꝙ hẽ .i.reliqꝙ q debuisse curare .i.hẽbãt phanio .i.saltẽ
aduersuros: Nã vtut erãt alia; illi certe quæ nũc tuæ domi
.i.pspicere seu,pudere aliqd pmissionẽ o
debebas f
est, cõsuleres: ne qd, ppter tuã fidem decepta patereꝛ mali.
Phanij .i.hẽ tpe infelices .i.expectatões .i.solo .i posite.
g .i.facultas locate
Cuius nũc miseræ spes opesꝙ sunt in te vno oẽs sitæ. Ge:
dñe .i.paulo ante .i.criminamur culpamus.
Equidẽ here nos iam dudũ hic te absentẽ incusamus: qui
discesseris q̃ abieꝛ .i.plus.
h
abieris. AN. teipm quærebã. GE. Sed ea causa nihiloma
succubuim⁹ .i.dic .i.ĩ statu. negocia
gis defecim⁹. AN. Loquere obsecro: qnam ĩ loco sunt res
.i.mea infortuna .i.sapit male
i k
& fortunæ meæ, nũqd patri subolet: Ge. Nihil etiã. AN.
deinde s.qd dicꝫ dolẽtꝫ s.nescio
Ecqd spei porro est: GE. nescio. AN. Ah. GE. Nisi phe
.i.conari s.ipe phedria .i.deide.
l
dria haud cessauit, p te eniti. AN. nihil fecit noui. GE. Tũ
.i.sil'r .i.sicut s.rebꝰ acrẽ fortẽ .i.pstitit
phormio itidẽ mihi ĩ hac re vt in aliis strennuũ hoiem præ
ostẽdit posite⁹ m s.ipe .i.quicit .i.valde.
buit. An. qd is fecit: GE. Cõfutauit verbis admodũ iratũ
s.fecꝫ .i.deinde vl certe
n o p
patrẽ. AN. Hei phormio. GE. Ego qd potui porro. AN.

s.obtinēdi vori ita q; p;futaꝝ ē senex

Mi geta ois vos amo. GE. Sic habēt principia sese vt dico.
.i.negociū nihil hȝ turbatōis .i.expectaturus s.Chremetē prēm phedrie .i.ꝙsq;

adhuc trāquilla res est: māsurusq; patruū pater est; dū huc
.i.cur s.māsur⁹ .i.dicebat .i.ex
est pī

adueniat. AN. quid eū? GE. Vt aiebat de eius cōsilio sese
.i.volebat s.de nupcijs istis .i.q̄tū timeo

velle facere: q̄d ad hanc rem attinet. AN. Quantus metus
.i.incolumē .i.frēm pīis .i.itelligo.
q

est mihi venire huc nūc saluum patruum geta. nam: vt au
.i.solam q; sine phanio nō potero viuere

dio: per eius vnam aut moriar sententiam. GETA. Phe
.i.aduenit tibi ad tuū solatiū s.adesset .i.ecce hic eū
r

dria tibi adest. ANTIPHO. Vtinā. GETA. Eccum ab
egredī

sua palestra exit foras.

q Hunc nunc saluū patruū geta. Non optat saluum patruum venire secum apollodoꝝ. Et ostēdit non congruere salutem eius cum incomodo suo at non dicit malum esse incomodum sibi. sed tantum magni terroris plenū aduentū patrui

r Ab sua palestra exit foras. Bene palestram eius dixit lenonis donū quo est exercitus amator assidue. hoc ita et falso meo iuditio in tribus reperi comentariis. Sed debet ita stare in quo est exercitus amatorum assidue. vel sic in quo est exercitatus amator assidue. Plautus. Abstine a palestra vbi demēs desudascitur.

ASCEN.

Illud in glosematibus. Nunquid subdolet pī Nō recte acceptū puto meli⁹ āt qd̄ text⁹ habet subdolet. nā si subdolet legas falsū erit mīsum gete dicētis nihil etiā. Immo nihil peiusq; grauiꝰ dolu it seni q; factum antiphonis. lege ergo cum textu Nunquid patri subolet id est nūquid pater factū meum subsensit. ac primulū percepit hoc ē scit ne pater meapte voluntate ad eam ducendam compulsum. neq; de abitu antiphonis loquitur. vt patet ex eo q; dicit loquere obsecro quonam in loco sunt res et fortune meę. q; si de abitione eius loq̄ē nihilominus falso responderet poēta.

PHEDRIA. DORIO leno. ANTIPHO. GETA.

In hac scena. X.

leno
A
Orio audi obsecro. DORIO. Non audio. PHE.
b
.i.quo ego audi .i.animo .i.dimittē ī pace
c
Parūper. DORIO. Quin omitte me. PHE. Au
.i.ſz certe .i.tedio affect⁹ sum .i.cassē res

dit: quid dicam. DORIo. At enim tedet iam audire eadem
.i.mille verb⁹ s.ad

millies. PHE. At nūc dicā quod tu lubenter audias. DO.
s.re. i.p̄beo tibi aures .i.psuadē tibi .i.expectes spatiū

Loquere audio. PHE. Nequeo te exorare. vt maneas tri

In petitione est que sepe admittit deliberatiuū locum. Petit aūt phedria a lenone dorione vt aliq̄s diu expectet. neq; det militi pamphilam quam illi vendidit propterea q; phedria non afferebat pecunias pro emptione illius puelle pollicetur enim se infra triduum allaturum quicquid est pollicit⁹ et quidem cum fenore alioquin se facile passurū vt puella eripiatur sibi et militi tradatur p̄ciū dāti

a Dorio audi obsecro. Sunt qui sic legunt vt dorio phedrie dicat audi leno obsecro itere phedria.

b Non audio. Nam tu non affers nisi nugas. nec nummos profers.

c Quin omitte me. Quin modo corripiendi vim habet vel impandi. vt quin age. q; aliquid.

d Nequeo te exorare. s. vt neq; tradas puellam alteri volenti dare pecuniā p̄item. qd̄ cū audiret leno discedere cepit q̄si nihil noui audiens. iō subdit phedria. quo nunc abis.

e Suo ſuat capiti. Deeſt.Suat aũt appingat affigat ſuo ſuat capiti. Aposiopesis ſuo capiti dixit cum dicturus eſſet phedrie.vt dar danicꝰ rogum capitis.Suo ſuat capiti.i.ne in eam ſe inducat ſniam vt puellam alteri tradat futurus phedrie maximo dolori.Vel ne ſuat aliquid capiti phedrie.vt vult dicere donatus i.ne aliquid apponat capiti id eſt vite phedrie.i.ne aliquid faciat quo lãgueſcat phedria pre dolore vel tandem ne impingat aliquid capiti phedrie.i.ne illum verbe ret aut faſtiget.Nam videbat eos a longe decertãtes.Nam leno linquere eum volebat.et phedria retinebat· f Ariolare.In ſecunda impatiui ab ariolor aris.verbo deponenti.i.diuina.Nã ariolare eſt diuinare.ab aris dictum.

g Fœneratũ.Ab vtili fœneratũ iſtuc bũficium id eſt ei a te fœneratũ. h Logi. Ridicula ſuple ſunt tua verba ſeu dicta cõtenenda fabulenuge.et declinaẽ logi logoꝝ logos·. Sed in ſingulari dr logos quod eſt grecũ.Et ita logi logoꝝ a greco ſermone eſt vt inqt nonius.Cicero ꝓ gallo bñ exponit quid ſit logi logoꝝ.Ego te certe ſcio oẽs logos qui ludi dicti ſunt animaduertiſſe.

i Verꝰ hercle hoc ẽ.Bñ ipm dictũ ſuũ cõfirmauit· k Cantilenã eandẽ canis. Ita dr vet⁹ et vulgata cautio. l Tu mihi cognatus. Ab honeſto. m Tu parens. tu amicus. Secunda aposiopeſis. n Phaleratis dictis.Honeſtis atqꝫ ornatis.qa dixit tu mihi cognatus.tu parẽs. et quaſi leno irridet honeſtatẽ et deſpicit.

o Miſertũ eſt.Yronia.Et valet lenonẽ miſertum eſt phedrie id eſt leno habuit miſericordiã de phedria.Et ideo yronia eſt quaſi longe abſit a miſerẽdo leno.declinaẽ aũt miſeret miſerebat miſertũ ẽ vel miſertũ fuit. p Hei verbis vincor.Hoc ſibi dicit adoleſcens.Hoc ego ſepiſſime in Therẽtio cõſideraui ꝙ plere dictiones ſolũ in vna littera differẽtes a diuerſis etiã ita differenter ponũtur attamẽ ad quãcũqꝫ ptẽ accipiũtur ſp bonam:licet nõ ad Irãm cõformẽ.reddũt ſniam.ſic ẽ in preſenti.ſi hẽs verbis vincor.ſnia lre cõformis ẽ.ſi vero hẽs veris.vincor ẽ bona. q Neqꝫ antipho alio cũ occupatus eẽt ſol.Hic dolet phedria ꝙ in eadẽ re laborauit antipho.i.amore q̃dqꝫ amare contigerit.Neqꝫ antipho alia miore aliq̃ ſolicitudie q̃ꝫ hec ẽ quã nũc gerit. An alia ꝓter hanc quã de me gerit.ordo et ſenſus hic ẽ.neqꝫ tũ eẽt mihi hoc obiectũ malũ cũ antipho alia ſollicitudie eſſet occupatus leui q̃piã nõ hac de nuptiis q̃ ẽ grauiſſima.

r Vnc̃ꝫ tibi vſus. Opus aut neceſſe fuit vt faceres ꝙ ego feci. s Aurib⁹ teneo lupũ.Grecum ꝓuerbiũ de illis q̃ ſunt ꝓplexi et diſtricti qd· et ſtatũ ſubdit.nã neqꝫ inuenio q̃ mõ a me ammittã &c.

t Ipm iſtuc mihi i hoc ẽ.ſ.qd dicis eẽ in vxore ẽ mihi in hoc phedria.nã nõ ſcio q̃ via eum a me reiiciã.et q̃ retineã cũ deſunt nũmi.vel in hoc dici ꝓ in hoc negotio de emptõe puelle pamphile.

v Parꝰ leno ſies.Ille ẽ parꝰ leno q̃ parꝰ vẽdit puellas cũ tñ ſoleãt.lenones q̃ maxie pñt eas vẽditare et vt plurimũ chariſſimo ptio.Et hoc dicebat antipho ad lenonẽ q̃ dixerat id ſibi eẽ in phedria q̃d erat antiphoni in phanio.q.d.ſcio q̃re hoc dicas ꝙ videlicet nõ vẽdideris puellã q̃nti volebas vendere.deinde excipit ſermonẽ phedria.

ñũ dicꝫ ſ.o dorio .i.diſcedis ſlicd

duum hoc quo nunc abis? DO. Mirabar:ſi tu mihi q̃cq̃ dolẽt .i.redẽpronẽ puellaꝫ .i.apponat q̃s poſtea veridat e

afferres noui. AN. Hei metuo lenonẽ:ne aliq̃d ſuo ſuat ca ſ.qõ tu metuis ſ.tu Dorio

piti. GE. Idem ego metuo. PHE. Non mihi credis. DO. .i.diuina .i.ſz ſi .i.facio tibi ſancta .i.nuge ſũt oẽs ꝑmiſſiões f ꝑmiſſionẽ g

Ariolare. PHE. Sin fidem do. DO. Fabulæ. PHE. fœne qõ facerꝫ expectãdo triduũ .i.comode venuſte .i.ridicula ſunt h

ratum iſtuc beneficiũ pulchre tibi dices. DORIO. Logi. .i.fatere vt feciſſe turannis ſ.ac gauiſuꝫ i

PHE. Crede mihi:gaudebis facto verum herde hoc eſt. ſ.eſt qõ dicꝫ .i.ꝓba ſ.ꝑs qõ pero ſcꝫ triduũ

DO. Somnium. PHE. Experire:non eſt longum. DO. .i.nihil noui affers ĩ ꝙdẽ ſtas .i.cãtas ſ.eris ſi hoc feceris ſ.eris l l

Cantilenam eandem canis. PHE. Tu mihi cognatus /tu .i.tanc̃ꝫ pr̃ ſ.mihi eris .i.nugaris .i.vrꝫ m vana effaris

parens tu amicus. DO. Garris modo. PHE. Adeon in .i.hr̃e natuꝫ adeo durã inpſuaſibili .i.cõmiseratiõe

genio te eſſe duro /atqꝫ inexorabili;vt neqꝫ miſericordia / depcaroitb .i.mulceri mitigari .i.valeas .i.eſt ne,vrꝫ vel vecce .i.incõſideratum

neqꝫ precib⁹ molliri queas. DO. Adeon te eſſe incogitan .i.o:nati .i.decipias n

tem /atqꝫ imprudentem phedria vt faleratis dictis ſeducas ſ.puellã .i.duces .i.ſine ꝑcio ꝛ mercede o· dolentꝫ

me:& meã ductes gratis? AN. Miſertum eſt. PHE. Hei ꝙſtos .i.q̃rũ leno ꝛ .i.ſuis vrẽs moꝛbꝫ p phedria. q

verbis vincor. GE. c̃ꝫ vterqꝫ eſt filius ſui? PHE. Neqꝫ:anti ſ.q̃uore .i.deterrus

pho alia cum occupatus eſſet ſollicitudine: tum hoc eſſet .i.expꝛebratũ ſ.de empcõe puelle ſ.de q̃ loquerꝫ

mihi obiectum malum. AN. Ah quid iſtuc aũt ẽ phedria .i.feliciſſime ſ.ſũ fortunatiſſim⁹ .i.vrꝫ.

PHE. O fortunatiſſime antipho. ANTI. Ego ne? PHE ſ.tibi lenone. r

DRIA. Cui q̃d amas domi eſt:nec cum huiuſmodi vnc̃ꝫ .i.op⁹ aut nccẽ fuit .i freq̃nter decerares ſ.hoie ſ.dicꝫ qõ amo

tibi vſus venit:vt cõflictares malo. AN. Mihi nam domi eſt? ſ.hoies ,puerbialr ts ſ.cã vxoꝛẽ

immo:q̃d aiũt:aurib⁹ teneo lupũ.nam neqꝫ q̃ modo a me reiicã ſ.verantre lege ſ.nolente patre ſ.qõ tu dicꝫ eſſe in vxore? t

amittã:inuenio.neqꝫ vti retineã ſcio. DO. Ipm iſtuc mihi ſ.phedria hortanꝫ .i.vt nõ .i.nõ mr̃ũ vẽdideꝛ v d.nõ phedria .i.efficie

in hoc eſt. AN. Eia ne parũ leno ſies:nũquid hic cõfecit? .i.vrꝫ pcis an ꝑfecerim ne ꝭ .i.crudelißim⁹ ſ.amicam pacꝫ

PHE. Hiccine homo inhumaniſſim⁹, pamphilam meã .i.cur .i.dicꝫ ne ꝙ

vendidit. GE. Quid vẽdidit? AN. Ain? vendidit. PHE:

Vendidit.DO.Quã indignũ facinus ancillã ære emptam
suo.PHE.Nequeo exorare:vt maneat & cum illo vt mu
tet fidem triduũ hoc:dum id quod est,pmissum ab amicis
argentum:affero.Si nõ tum dedero:vnam præterea horã
ne oppertus sies.DO.Obtundis.ANTI.Haud longum
est:id quod orat dorio.exoret/sine,idem hoc tibi:quid bñ
promeritus fueris:cõduplicauerit.DO.Istæc sunt verba.
ANTI.Panphilã ne hac vrbe priuari sines:tum preterea
horũ amorẽ distrahi poteris pati.DO.Neq; ego/neq; tu.
GE.Dij tibi id oẽs qd̃ est dignũ diunt.DO.Ego te con
pluris aduorsum ingenium meũ menses tuli pollicitantẽ
& nihil ferentem/flentem nunc cõtra omnia,repperi qui
det:neq; lachrymet tu da locũ melioribus.AN.Certe her
cle ego si satis cõmemini.tibi quidem est olim dies:qua
dares huic præstituta.PHE.Factũ.DO.Num ego istuc
nego:AN.iã ne ea præterijt.DO.Non verum hæc ei añ
cessit,AN.Nõ pudet vanitatis:DO.Minime:dũobrem.
GETA.Sterquilíniũ.PHE.Ah:dorio ita ne tandem fa
cere oportet.DO.Sic sũ.si placeo:vtere.AN.Siccine hũc
decipis:DO.immo enimuero antipho hic me decipit.nã
hic me huiusmodi esse sciebat.ego hunc esse aliter credidi.
Is me fefellit.ego isti nihilo sũ aliter:ac fui,sed vtut hæc sũt,
tñ hoc faciã.Cras mane argentum mihi miles dare se dixit,
si prior tu attuleris phedria:mea lege vtar,vt potior sit,qui
prior ad dandũ est,vale.

x Ere emptam suo. Bene suo quasi de tertia persona loqueretur.
y Neopertus sies.i.ne operiaris hoc est ne expectes.Ab operior operiris opertus sum vel fui.
z Obtundis. Obtundere est crebris eiisdem sermonibus repetitis molestũ reddere.et afficere tedio.
a Promeritus fueris. Promeremur bonos tantum.Commeremur tam bona q̃ mala.
b Conduplicauerit. Coniunctiuum pro indicatiuo.i.conduplicabit.Hoc est aliter prius dictũ, fœneratum istuc beneficium pulchre tibi dices.
c Istæc sunt verba. Verba deceptiones vt verba dat omnis amans.vel sunt verba que verbotenus dumtaxat efferuntur nullam ad rem seu nullum ad effectum processura.
d Hac vrbe priuari. Hoc est abduci a milite in longinquas regiones.
e Horum amorem. Masculinum preponderatur fœminino.
f Distrahi. Dissipari.disiungi.dirimi.
g Neq; ego. neq; tu.s.poterimus pati horum amorem distrahi.et sic est conceptio.
h Dii tibi omnes id quod est dignum diunt. Hoc propter illud quod dixit.neq; ego neq; tu.q̃ verba omnia possent accipi in partẽ deteriorem.
i Nihil ferentem,flentem vsitatum veteribus.Flentem vt lachrimis,& sine pecuniis me moueres ad cõmiserationem.
k Tibi quidem est olim dies. Hic olim futuri temporis.Nam leno de accipienda ab adolescente pecunia diem constituerat,et inuẽta meliori cõditione,acceperat tempus cum adolescente p̃scriptum:
l Iam ne ea preteriit. Interrogatiue pronunciandum.
m Non verum hæc antecessit. Vrbane leno hec anteccessit vt alii putant meretrix vendita. vt alii dies lenoni qua constitutum fuit. An aperte leno perfidus mentitur.vnde sequitur non pudet vanitatis.ergo plus est anteccessit quã preteriit.
n Non pudet vanitatis. Apparet supra lenonem deperfidia anticipati temporis esse cõfessum.Vanitas mendacium est.
o Sterquilinium.i.sordes ipa nedum sordidus sed in abstracto.
p Ego hunc esse aliter credidi. Hoc est aliter se habere.ita vt non esset ita. pecuniis vacuus.
q Nihilo sum aliter.q.d.nihilo.i.in nullo sũ mutatus ab eo quod prius fui.
r Tamen hoc faciam.i.tradam militi puellam.
s Mea lege vtar. Lenonina.s.lex lenonina est in qua semper comodum prius quam fides. Et est semper paratior puellam venditare quicquid p̃finitum sit.

In hac scena. XI.

Admonetur Geta de ratione aliqua iocunda qua possit argentum lenoni promissum cito exorari

a Quid faciam. œconomia ad futurum exitum comedie. b Minus nihilo est. Hiperbole id est qui minus habeo quam nihil.

c Exorarier triduum hoc. Dicimus enim recte possumus exorari te hoc biduum. & tu exorat? es a me hoc biduum. est a re persuasio impetratu hoc argentum promissum fuerat mihi, quo illi satisfecissem, vel hoc biduum fuerat mihi prius, promissum ab eo. d Adiuuerit comiter. Secundum em̃, pnunciari debet adiuuerit comiter veteres dixerunt. Quid faciam comiter ꝯstruis vterq; intelligat quod alteruter dicat. dissimulant tamen Comiter. i. benigne suauiter non grauate seu egre sed facile. Nam comes sunt benigni faciles suaues homines qui erranti comiter prestant viam non grauati. e Beneficium. i. vicem rependere ei, p beneficio. et quasi paria cum eo facere.

f Age ergo. Quia ergo equum est age experire et tuis viribus fac periculum.

g Solus seruare hunc potes. Ne aut pereat p̃ desiderio et amore, aut abscedat puellã secuturus.

h Pater adest hic. A quo facile si velis, calliditatibus poteris quic q̃ extorquere.

i Dictum sapienti. Est generale prouerbium dictum i. breuis sermo et quasi quedam admonitio sat est i. sufficit sapienti. quod etiam vulgo dici solet, bono intelligenti pauca sufficienti.

k Etiam tu abis hinc. Post hec verba discedebat antipho. Ideo dixit Geta etiam tu hinc abis q̃si mihi soli negotium relinquẽs. Etiã tu hinc abis vt etiam. vt siqua tibi vis in malo aliud malum.

l Iubes crucẽ. i. supplicium vltimũ quot sit de me in cruce sumendũ. m Quid? Modus interrogandi. n Ego a vobis geta alienus sum. Pro q̃. s. nõ debeatis laborare. q. d. non sum.

o Haud puto. Te phedriã alienum esse. s. ymo nobis cure esse deberes.

PHEDRIA. ANTIPHO. GETA.

.i. q̃ rẽne seu a q̃cũq; hoie — lenoni — s. promissũ

A Vid faciã? vnde ego nũc tam subito huic argẽ-
s. mihi — .i. minꝰ q̃ nihil ẽ mihi — .i. ꝫ leno

b tũ inueniam miser? cui minus nihilo est? q̃d hic
.i. psuaderi iudici ī nrãz sententiã — s. mihi
.i. hoc tres dies

c si potuisset nũc exorarier triduũ hoc, promissũ fuerat. AN.
.i. vtq; phedriã — phedria — .i. paulo nũ — s. mihi

Ita ne hũc patiemur geta fieri miserũ? q̃ me dudũ? vt dixti?
s. me — .i. benigne — .i. animo — .i. qñ nece est — .i. cõtra — .i. rectoverso
d e

adiuuerit comiter? quin? cũ opus est? bñficiũ rursus ei exi-
mus — s. reddere bñficiũ — .i. decẽs ꝫ instũ — .i. ea opã
f

periamur reddere. GE. Scio equidẽ esse æquũ. AN. Age
s. vt eã fuem

ergo. solus seruare hũc potes. GE. Quid faciã? AN. Inue-
s. inuenire — s. argentũ inuenã.

h

nias argentũ. GE. Cupio: sed id vnde. edoce. AN. Pater
ppe ẽ — apẽnis — s. pẽz edesse — .i. q̃d ex eo vis iferre — ridẽt — sufficit
i

adest hic. GE. Scio. sed q̃d tum. AN. Ha dictũ sapienti sat
s. vt ais — vtq; — s. sat est — .i. certe — venuste — .i. monet

est. GE. Ita ne? AN. Ita. GE. Sane hercle pulchre suades.
.i. et ꝫ loco — .i. gloriet — accipe tuue
k

etiã tu hinc abis, nõ triũpho ex nuptijs tuis, si nihil nanci-
mo — .i. nisi — phedrę — .i. in mõmodo.
l

scor mali: ni etiã nũc me huius causa quærere in malo iu-
.i. vis — .i. supplicũ — Geta
m n

bes crucem. AN. Verũ hic dicit. PHE. Quid ego à vobis
.i. extraneꝰ — .i. nõ s. re ẽ alienũ — .i. vtilũ
o

geta alienꝰ sum? GE. Haud puto. Sed parũ ne est? q̃d oĩbꝰ

inscīt iure Demipho .i.citem⁹ stimulem⁹ .i.p̄ces nō admittāt ꝯ cō/

nūc nobis succēsset senex: ni instigem⁹ etiā vt nullus locus
p
tempus habeant
s.miles puellā

relinquat preci: PHE. Alius ab oculis meis illā ignotum
volēs s.cū abducāt .i.porcit p̄sens sum s.vos duo
q
hinc adducet locū: hem dū igit licet: dumq; adsum loqmi
.i.aspicias ōre te p̄plabimur
r
ni mecū. antipho contēplamini me. AN. q̄obrem: aut q̄d
.i.qd .i.dic .i.q̄cūq; ex hac vrbe .i.adducēt i quēcū/
s
nam es factur⁹: cedo. PHE. quoquo hinc asportabit terra
q; locū .i.deliberatū est .i.mori i via fucias vel ſpicas.
t
rum: certū est p̄seq; aut pire. GE. Dij bñ vortant/q̄d agas
s.agito auxiſij Phedrie.
x
pedetentim tamē. AN. Vide si q̄d opis potes afferre huic.
s.inuestiga vt nō aliq̄d
y
GE. Si q̄d: quid. AN. Quære obsecro: ne q̄d pl⁹ minusue
.i.faciat .i.sit nob molestie ꝛ dolori s.an aliq̄d possim s.phedria
z
faxit: q̄d nos postea pigeat geta. GE. Quæro, saluus est: vt
vt mea fert opio. sed certe infortunū
a b
opinor. Verū enim metuo malū. AN. Noli metuere. vna
.i.quanto argēto eges.
c
te cū bona/mala; tolerabim⁹. GE. Quātū opus est tibi ar
dic s.sūt mihi opus s.dic ē tibi opus.
d
genti: loquere. PHE. Solæ trigínta minæ. GE. Trigínta:
.i.numis vel puella
e
huic p̄chara est phedría. PHE. Istæc vero vilis est: GETA
hortanꝫ .i.tradā .i.iocūde ꝛ festine fue
c f
Age age inuētas dabo. PHE. O lepidum caput. GETA.
.i.amoue s.vt me auferā hinc .i.statim,
g
Auferte hinc. PHE. Iam opus est. GE. Iam feres, sed op⁹
.i.pecunias exteq̄rēdas
est mihi phormionē ad hanc rem adiutorem dari. ANTI.
.i.pat⁹ ad oīa .i.q̄dliber onus s.phormio illud
h
Præsto est, audacissime q̄d vis oneris impone: & feret. sol⁹
q.d.pauci sūt ita amici suis amicꝫ s.phormionē .i.velociter
est homo amico amicus. GE. Eamus ergo ad eum ocius.
s.phormionē .i.vt appareat .i.vtq; ē aliq̄d .i.ad q̄ fa
ciendum.
PHE. Abí: dic præsto vt sit domi. AN. Nunq̄d est quod
.i.industria ac labore .i.egeatis s.est op⁹ opa tua s.vxorem
i
opa mea vobis opus sit: GE. Nihil, verū abi domū: & illā
tuam .i.pfternatā p̄turbatā
miseram quam ego nunc intus scio esse exanimatā metu
.i.tardas .i.ita s.abeam domum
k
consolare. cessas: ANTI. Nihil est æque' quid faciā lubēs.
s.tibi .i.tātūmodo
l
PHE. Qua ístuc via facies: Ge. Dicam in itinere. modo
.i.absēde
te hinc amoue;

p Relinquat preci. Bene preci. Qui enī iam re pulsam semel passus est, non ei patet locus ad rursus postulandum q Loquimini. Nouissima verba mecum.

r Contemplamini me. s. extremum post tēpus forsitan vltra non visuri.

s Quoquo h.a.terrarum: Vacat terram, vt locorum, gentium, quantum ad sententiam, suo tamē lepore non carent.

t Certum est persequi. i. ad locum quo ibit seq.

v Dii bene vortant. i. in tuam vtilitatem et fœlicitatem vertant ac prosperitatem quasi secundent aut fortunēt.

x Pedetentim. i. caute a pedibus et tentando, vel pedetentim cape pro sensim siue paulatim. Tamē hoc quidem sic accipiunt tanꝫ Getę dicat Antipho vt caute aggrediatur senem fallere.

y Si quid. quid: Si quid opis scilicet afferre possum vt tu dicis. Tunc adde secundum quid interrogatiue quid: scilicet opis possum afferre tuo iudicio.

z Quod nos pigeat. Ibi pigeat est personale.

a Saluus est. Excogitato modo extorquendę pecunię subdit saluus est. Et bene saluus dicitur qui putabat inde salutem dependere.

b Metuo malum. i. infortunium quod mihi ex eo accidere potest. vel malum. i. supplicium et tormentum.

c Hui. Interiectio ridentis vel admirantis quantitatem precii.

d Istec vero vilis est. Amatorie istæc. i. talis puella et tante formę est vilis. i. companda paruo precio in comparatione sue venustatis.

e Age hortantis est aduerbium Nam his verbis Geta hortatur phedriam, vt sit bono animo.

f O lepidum caput. Quando exponitur vt interlinealiter. i. iocunde et festiue serue. tūc caput ponitur pro toto ipō homine. vel cape pro parte illa im̄o lepidum caput scilicet a quo est excogitata habende pecunie via.

g Feres Pecunias hinc ad dorionem lenonem.

h Præsto est. i. paratus ad omnia et comperet vbi voluimus vel præsto est. i. adest expeditus & promptus.

i Illam miseram. m. phanium vxorem tuam.

k Cessas. Corripiendo. i. tardas abire domū ad eam consolandam.

l Qua istuc via facies. Qua via. i. quo mō facies istuc. i. inuenies triginta minas.

Quartus actus

In hac scena. XII.

Continet fratrum iam annis cõfectorũ cõgressio atq; de nuptiis ipis mutua consultatio.

a Quid? Modus interrogandi ex abrupto ac repente et ex inspirato.

b Quid? qua profectus causa. h.e. Nrraatio simplex. senectus ipa est morbus appollodorus

c Hinc es lemnũ. Lemnũ insula est in quã precipitatus fuit vulcanus et lemnũ ponitur aduerbialiter sine prepositõne tanq; nomen loci ppriũ

d Quid ita non. i. cur ita dicis q; non adduxisti phanium tecum.

e Negligentiam. i. tardationem quia nimis morabar hic nec; satis diligenter consulebã nuptiis filię męę. f Quęso igitur. Quia meretrix venerat athenas.

g Id audiueras. s. matrẽ cũ familia athenas versus eẽ iter ingressas. h Detinuit morbus: Quo minus citius venirẽ. Hic paucus fuit cõmẽtator et tñ materia illa p̃cedẽti eque ẽ pregnãs causam ignoro q; eũ ad breuitatẽ hãc induxit. Necesse aũt cũ sit ppter bonã volumis fiendũ materiã ęq; recta vt textus cũ cõmẽtario pporcionẽt materiã guidonis q; ad potui ptraxi. Cũ aũt mihi plenaria caracter; ponẽdar; data sit facultas. Vtar igitur et ego ea libertate at qd circa hũc textũ. detinuit morbus dubito addã. scitis chremẽ dictũ Stilpho ad lemnũ. pfectũ cã q̃ritãde alterius coniugis. At illã vxorẽ cũ filia iusse q̃sitũ stilphonẽ athenas illa illum nõ inuenies mortua ẽ. Hũc vero ibi detinuit morbus. Ita cõsidera qd amãtibus cõtingat cum falsi cõditõe fuerint vt bñ cõmemorat Ouidius in Methamorphoseos. d pyramo et tyspe.

i Vñ aut q. Stulte demipho interrogauit. vũ. s. .i. q̃ occasiõe pcesserat morbus. aut q; hoc ẽ quõ iuaserat eũ morbus. sed nõdũ demipho sciuit eũ amore captũ. k Senectus ipa morbus est. Quã venuste morbũ senectute ascribit. Si dixisset detestabilius nihil esse quã amoris morbo senem eẽ deterrimũ. l Me factũ &c. Nã qd cõsilii p nuptiis filie mee capiã incertus sũ, vbi incertũ iungit gtõ sorsitã. an, p ablatiuo, vt pẽdeo ani, p ąio. vt in viii. lib. Epł ar; Cicerois. ltẽ excrucior ani p anio.

m Hãc cõditi. si. c. t. Quia p cõditionẽ alicui dig?

QVARTVS ACTVS.

DEMIPHO CHREMES senes fratres

.i. ppter quã cãm — .i. ex athenis — illã insulã

a b c

Vid? qua profectus causa hinc es lẽnũ chremes

.i. adduxisti ne — phanium — s. adduxi

adduxtin tecum filiam? CHREMES. Non.

.i. cur — s. adduxisti — filie.

d

DE. Quid ita non? CHREMES. Postq; videt me eius

athenis — .i. nimis diu — .i. sed — .i. ex pectebat — s. filie mee ãi

mater esse hic diutius: simul autem non manebat ætas viri

viri potẽtis — .i. tardationem — matrẽ — .i. filia ꝛ famulis

e

ginis meam negligentiam. ipsam cum omni familia ad

s. athenas — s. hoies lẽni — .i cur

f

me profectam aiebãt. DE. Quid tamdiu quæso igitur cõ

.i. psistebas — .i. postq; — p edẽ pollux — .i. ipe;

g h

morabare: vbi id audiueras? CHREMES. Pol me detinuit

diutr — .i. a qua occasiõe — s. dꝫ fuerit mor; bus.

i

nuit morbus. DEMI. Vnde / aut qui. CHRE. Rogas?

quia senectuti multa accedunt incommoda — .i. incolumes

k

senect? ipsa morbus est. Veniisse eas saluas audiui ex nau

.i. q̃ naugio adduxerat — s. antiphoni — .i. cũ esse absens.

ta: qui illas vexerat. DE. Quid gnato obtigerit me absente

.i. certe — .i. dubium. — .i. facit me incerte deliberatõis

l

audistin chreme? CHRE. Quod quidem me factũ cõsiliꝫ

.i. pactiõem. — .i. obtulero s. q̃ sit dub;

m

incertum facit. Nam hanc conditionem si cui tulero extra;

ceur? filiã — .i. modo — .i. a qua occasiõe illa filia

neo: quo pacto / aut vnde mihi sit / dicendum ordine est.

q̄ō ſcius eſt de extraneo .i.ſicut .f.fidelis

h

Te mihi fidelem eſſe: æque atq; egomet ſum mihi: ſciebā

.i.ppīnquū p nuptias .i.nō .i.q̄diu .i.erit inter nos amicicia

o p̄dcr me

is ſi me alienus affinem volet. tacebit dum intercedet fami

.i.ſed ſi .i.ꝓcēpſerit .f.vt me nō p̄derem .i.ſcire

liaritas. ſin ſpreuerit me: pluſq; opus eſt ſcito /ſciet. Vere/

.i.mmeo .f.vita vel rōne .f.me hr̄e filiā .i.recognoſcat .f.me hr̄e filiā .f.mea vꝑ

p

orq; ne vxor aliqua hoc reſciſcat mea. Quod ſi ſcit: vt me

.i.cīuīcā.ꝑturbē .i.reliquū eſt .i.ego ſolꝰ ex mentis

qō ſeq̄t q

excutiam /atq; egrediar domo: id reſtat. Nam ego meorū

.i.ī ptāte mea .f.vt dicis .f.vt filius meꝰ filiā tuā ſecreto

ſolus ſum meus. DEMI. Scio ita eſſe. & ideo hæcres mi/

ducat .i.defatigabor deficiam r .i.tentare ꝑbare

hi ſollicitudini eſt. Necq; defeciſcar vnq; ego expeririar: do

q̄uſq; fr̄i .i.ꝑmiſi vitro

nec tibi id quod pollicitus ſum effecero.

n Te mihi fidelē eē. Eque mire admixtum ante cōpletā ſniam de extraneo te mihi fidelē eſſe &c.

o Tacebit. dū intercedet familiaritas. Incertum qñ, pditū in ſe dicat ante aut poſt nuptias.

p Vt me excutiā. Excutiā legit̄ et excutiat.

q Meoꝝ ſolus ſum meus

r Defeciſcar. Deſeſcor eris tercie inflectiōnis & verbū deponēs cōponit̄ a de et fatiſcor fatiſceris ī q̄ cōpoſitōe mutat̄ a in e facitq; deſeſſus ſum. vl' fui in p̄terito mutuato et deſeſſum in ſupino vt te ſtat̄ priſcian⁹ in q̄ mutatū ē genus. nā fatiſco is a q̄ cōponi vid̄eť neutꝝ ē. et defeciſcor deponēs. qđ' nō ē mirādū. nā cōſpicor aris deponēs ē et prie cōiugctōis et eius ſimplex ſpetio actiuum et tertie Eſt aūt deficiſci defatigari deficere. nā q admodū defatigati ſīt ſolēt ſatiſſacere. i. apiri et oſcitare pre nimia laſſitudīe atq; illa ſucceſſiuo ſingultu dūctore. Forſitā etiā dici poſſet fatiſcor eē q̄ſi forme inchoatiue a fateor hic em̄ moueor vt dicā g. fateor facit faſſum. et ſil'r defatiſcor facit deſeſſū mutata a in e ſicut in pñti. Fatiſco aūt caret ſupio nec forſan abſurdū ē ita aſſerere. nā q deficit aut defatigat⁹ ē valde fatet̄ ſe vlteriori labori parē non eſſe Oēs tñ codices hūt defatiſcor p c. qđ' in caſtigatiſſimo quoq; priſciani volumie ita inueni quod forſitan tūc dici poſſet a de priuatiue capta et facio facis vt pficiſcor teſte priſciano dr̄ a p et facio nā q deſeſſus ē facere qđ' inſtituerat deſiſtit acceſſat. q tñ facit deſeſſū et nō defunctū vt pficiſcor facit pfectū nō auſim libere aſſerere. Conſpicor tū facit conſpicatū q̄uis ſpectū facit ſimplex. Et itamagis tertie ſnie accedo atq; aſſentior. tibiq; lectori indicium liberum relinquo.

GETA

.f.aſturior ē t magꝭ erectū i fallēdo, a .i.nullū.

Go hominem callidiorem vidi neminem: quā

accedo. phormionē

phormionem. Venio ad hominem /vt dicerem

f.ꝑ phedria .f.dicerē .f.pecunia haberē .i.dū adhuc i.dimidiā

argento opus eſſe: & id quo pacto fieret. Vix dum dimi/

gre ei⁹q̄ dicere volebā .f.q̄ mihi vellē .f.Phor. vt illū falleret

t quorſum tenderem

dium dixerā: intellexerat. gaudebat: me laudabat. quere/

Demiphonē .i.oportunitarē .i.i q̄ tpe vel q̄n

bat ſenem. dijs gratias agebat temp⁹ ſibi dari. vbi phedriæ

In hac ſcena. XIII.

Geta apud ſe conſiderat paraſiti calliditatem qui ſtatim intellexit q̄ bonā ratione extorqueri pecunia poſſet.

a Veni ad hominem. Veluſte repetitum hominem.

b Quis est vlterior. Deinde vt vidit alterum cum eo.ideo subdit hoc quis est vlterior.i. quis ē abūdantior.vel quis preter eum.vel vltra eum.

c Atat phedrie pater venit. Deinde hoc addit diligentius viso patre phedrie.

d Quid ptimui aūt belua. Deinde vt collegit se cognouit non esse ita timendum vt ante. Vacat aūt vel ponitur pro certe.

e Duplici spe.s.fallendi ambos senes hūc et illū vt saltem ab alterutro pecunia extorqueretur.

f Hunc adoriar hospitem. Astute hospitem de eo qui superuenit nomen aptum imprudenti. rerum atq; alieno ab earum scientia. Salust. Vitā sicuti peregrinantes transigere &c. Alia lra habet tunc alia tum quod idem valet alia tamen.

.i.eque
se ostenderet nihilnmin⁹ amicū esse ꝙ antiphoni. Homi-
.i.volui .i.expectare .i.ad forū Phormionē .i.accesi
nem ad forū iussi operiri /eo me esse adducturū senē: eccū.
ītenectio nmēt q.d.nil ē qđ mihi nmē
b c d dū sit
Quis est vlterior? atat phedriæ pater venit. Quid ptimui
t.nōsideraē .i.vrz .i.decipiā s.senex loco vni obiari
ꝗsi belua
aūt belua: an quia ꝙs fallam, p vno duo sunt mihi dati? cō-
.i.opportuni .i.habere spem duplicē .i.ab h sine .i.a ꝙ a phna
e
modius esse opinor duplici spe vtier. Petā hinc vnde a prī-
pio icepi Demipho argētū demiphōe īpetrabit chremē
f
mo institui. Si is dat: sat est, si ab hoc nihil fiet: tum hunc
.i.p insidias aggredior
adoriar hospitem.

In hac scena. XIIII.

Geta texitur fallacia qua allucinatus senex triginta minas sit daturus phormiōi vt vxorem antiphōis alteri locet. interea dabitur sūma phedriq interuentu ꝙ nutricis phanium a patre suo agnoscetur et antiphoni relinquetur. Et ad errorem cumulandum persona demiphonis interponit atq; ei abducto metu admittēde vxoris maior vis fiat repentine leticie.

a Expecto quam. Hæc secum tm loquitur.

b O noster chremes. Accedens ad eos sic inquit. Chremes vero suum intercipiens sermonē dicit salue Geta. Postea geta continuat suum sermonē.

c Volupe est. Hoc voluptatis nomen est. vt hoc facultatis sic em veteres per apocopen loquebantur. Sicut etiam facul pro facultate inuenitur et pro faculter.

d Compluria. Sed'm regulā locutus est. nā hoc complure et hec compluria sic veteres: quod nostri dempta syllaba cōplura dicunt sic dicēdo Cato originum. Vana nec loco cōpluria. Cicero. in pragora. Cōfirmāda genera cōpluria. Credo ꝙa veteres hoc plure nō hoc plus dicebant.

ANTIPHO, GETA, GHREMES, DEMIPHO.

.i.ꝑrū cite .i.retrahat .i.frēm pris mei et
A phedrie
Xpecto ꝙ mox recipiat sese geta. Sed patruum
c dolēti .i.quātū q.d.mlrū
vídeo cum patre astantem. hei mihi ꝙ timeo /
patrui .i.in q̄ sntia .i.iudicat s.chremē t
aduentus huius quo impellat patrem? GETA. Adíbo
demiphonē
b
hosce /o noster chremes. CHREMES. Salue geta. GE.
.i.voluptati cumulđā loco s.te venisse s.tibi esse voluptati
c
Venire saluū volupe est. CHRE. Credo. GETA. Quid
s.fuerūt .i.ꝓringere solet.
agitur. CHREMES. Multa aduenienti: vt fit: noua hic
.i.ꝑmulta .i.vrz accepisti. s.ea
d
compluría. GETA. Ita de antiphone audístin quæ facta?

ſ.audiui .i.tu ne ſ.facta ſ.chremeti

CHRE. Omnia. GETA. Tum dixeras huic: Facinus in
.i.nefariũ ſcel⁹ .i.circũueniri facin⁹ idignũ frater
deciꝑi

dignum chreme ſic circumiri. DEMIPHO. Id cum hoc
.i.loquebar⁊ ferebã .i.certã

c facin⁹

aiebam commodum. GETA. Nam herde: ego quoq; id
.i.voluẽs ꝓfans .i.anſtanter ſ.vt admitteretur

quidem agitans mecum ſedulo inueni: vt opinor: reme-
vxor antiphonis ſ.inueniſti ſ.excogitaſti

dium huic rei. DEMIPHO. Quid geta: quod remediũ:
.i.poſtq; .i.diſceſſi .i.ĩ occurſũ Bere

GE. Vt abij aq; te: ſit forte obuiã mihi phormio. CHRE.
ſ.fuit tibi obui⁹ ſ.Phor. ſ.puellã nob obtruſit .i.intelligo

f

Qui phormio: GETA. Is qui iſtam. CHREMES. Scio
.i.cõmodũ eſſe iudicaui q ſ.phor. .i.exptrer .i.opinionẽ .i.com.

g

GE. Viſum eſt mihi vt eius tentarem ſententiã. Prendo
Phor. .i.dico .i.animaduerteꝛis

hominem ſolum. cur non: inquam: phormio vides / inter
ſ.negocia de nuptijs .i.benuolẽtia o .i.trãſiganꝫ.ꝓcordenẽ

vos ſi hæc potius cum bona vt componantur gratia / q; cũ
.i.dñs Demipho turgiũ

h

mala: Herus liberalis eſt / & fugitans litium. Nam cæteri
.i.ꝓherculẽ ſ.ipi⁹ Demiphonis .i.paulo aũ .i.vna oĩm voce .i.vaſores
vno ꝓſenſu

quidem herde amici omnes modo vno ore auctores fue-
vxorẽ ſ.Bere .i.incipit .i.i quẽ exitũ

i Demipho h facere ſeu finẽ pueiae

re: vt præcipitem hanc daret. AN. quid cœptat: aut quo
.i.vtq; i.ꝓ leges .i.punitũ iri ſ.vt phormio ſ.ex do-
l dñm mo

euadet hodie: GE. An legibus daturum pœnas dices. ſi il-
.i.exturbauerit ſ.qđ dices .i.certũ ⁊ bñ puniũ .i.vehemẽter laborab

a b

lam eiecerit: iam id exploratum eſt. Eya ſudabis ſatis: ſi cũ
.i.ĩcipies litigare ſ.dño meo tanta ipe dñs .i.ſed .i.finge

c d

illo inceptas homine. Ea eloquentia eſt. Verum pone eſſe
ſ.in cauſa dñm vt vno ore dicã qđ ſentio .i.vite .i.negocijs tractaꝛe

victum eum. at tandem ramen non capitis eius res agit /
Phormionẽ ſ.q̃ dixi ꝓpto .i.mitti-

e

ſed pecuniæ. Poſtquam hominem his verbis ſentio mol-
gari .i.ſine arbitris .i.dixi i.ꝑ loco ...ea re

f

lirier ſoli ſumus nunc: inquam: hic: eho dic quid velis da
ſ.pecunia pñti .i.ab .i.ſuꝑſcedeat turgijs puella .i.ꝑcedat habeat

g .i.ex domo hẽy

ri tibi in manum: vt herus is deſiſtat litibus. hæc hinc faceſ
ſ.hero .i.vt nõ .i.an ſatis .i.benigne fauentes

h fecundi

ſat tu moleſtus ne ſies. ANTI. Satin illi ſunt dij propicij.
ꝓſecꝫ inceptũ ſmone phormio ⁊ ſi nõ totũ .i.vtile ⁊ honeſtũ
videaꝫ

GETA. Nam ſat ſcio: ſi tu aliquam partem æqui bonique
her⁹ .i.uſt⁹ ſ.ea bonitate .i.altercabimi

i

dixeris: vt ille bonus eſt: tria non cõmutabitis verba ho-
Bere ſ.cũ ꝓphormione

die inter vos. DEMIPHO. Quis te iſtæc iuſſit loqui:

e Comodũ. Comoda eſtimatio eſt tpis. Comodũ tantũ quod Lucilius. Quod mihi comodum eſt aut vda veſtimenta repoſuerã. Como / dũ Guido gloſa. i. nacta opportunitate ita vt comodum vice aduerbii fungaꝫ ſignificãtis opportune dicimus eĩ. Tu comodũ diuertiſti. i. comode opportune in tpe q̃ debebas et qñ eſtimatio ac conſiderato tpe therentius in Eunucho. Virgo ſe ſe interea comodum huc aduerterat in hanc noſtram plateam comodum. i. quod dici ſolet quãdo vidit bonum ſuum vel ſuam opportunitatẽ

f Is qui iſtam Apoſiopeſis tertia deeſt obtruſit nobis. aut defendit. aut quid tale.

g Prendo hominum ſolum. Tanq; familiariter loquturus et cõgreſſurus hominem: phormionem. ſolum: ſine arbitris ſeu interpretibus

h Fugitans litium. Ibi fugitans vim nomis habet quia iungitur cum gtõ iunctum actõ vim participii. Fugitans litium quaſi quod vult i domino facere id iam in eo eſſe dicit preparans hominem ad contemptum pecunię quæ poſcetur ſtatim i Vt precipitem hanc daret. i. exturbaret eam ac precipitaret de thalamo filii ſui eã poſt hac non rediturum.

k Quid inceptat. Antipho hec audiens. neq; tamen apparens ſubinde verba interponit illa.

l An legibus daturum. Proſequitur ſermonem geta quaſi alloquatur phormionem. ſic eĩ refert quaſi ſic fuerit cum eo locutus.

a Eya. Aduerbium hortantis vt potius velit componi omnia quam in contentionem deſcendere b Satis ſudabis. i. laborabis incaſſum et quidem vehementer.

c Ea loquentia eſt. ſ. eius dñi. i. talis eſt eius eloquentia vt ea eloquẽtia ſint nominatiui caſus

d Pone eſſe victum eum. Pone. i. finge. fac eſto ſic. ita faue. vbi dicunt poſito caſu eſſe victũ eum.

e Sed pecunie. ſ. tantum res agitur ita vt ſola eẽt mulcta peccuniaria.

f Dari tibi in manum: Datur ei qui ſepatim accipit ſine arbitrio aut interprete vt preuaricator aut iudex corruptus.

g Hæc hinc faceſſat. Pro hinc ſe faciat. i. hẽat vt hinc ſe faciat et huc accedat ſignificat. Hæc faceſſat procedat alias faciat. Ergo duas res ſignificat hoc vnum verbum. An hæc faceſſat, puerbialiter quaſi hinc faciat. Plautus. Argentum hinc facite. Huc te fac dicitur pro huc accede. et dicim⁹ faceſſere negotium id eſt exhibere ſollicitudinẽ et curam. Interdum ſignificat ire ad faciendũm Interdum ſignificat diſcedere. Nam qui diſcedit ab aliquo loco remotum ſe facit ab illo ediuerſo faceſſere ſe huc ſignificat accedere ad hunc locũ vt ſi diceretur. fac te huc idem eſt ac ſi diceretur accede huc. Ideo fac te hinc ſignificat diſcede hinc. Sicut fac te huc ſignificat huc accede.

h Satin illi ſunt dii propicii. Quaſi diceret. Nõne dii ſunt illi multum benigni ac faciles qui paciantur eum ita egregie mentiri. Vel qui ſit ita animo quietus. Nec vt videtur multis agitatus curis. Videtur enim nihil eſſe ſolliciſtus qui talia et excogitat et recitando inſiſtit.

i Cõmutabitis verba inter nos. Sic dicebãt iurgium ſignificantes. proprie verba cõmutari. ẽ qđ altercari dicimus. Nam altercando vltro citroq; verba coniectantur et cõmutantur.

k Quid poſtulat.ſ.vt nō ſit moleſtus et vt puel la faceſſat l Quid nimiū quantūcunq;. Aqđ q̄ſdam diuerſe pſone cū verbis ſingulis.

m Talentū magnū. Quod conſtat ex octogin ta libris vt ſupra. n Ymo malū hercle. Hoc dicit indignatus immoderatōe petētis quaſi dicat ſe malle illi dare magnū malū quā tantū p̄ciū ó. Parui retulit.i.parū pfuit vel parū interfuit id eſt nihil pfuit. p Nō ſuſcepiſſe inuenta ē q̄ dotē petat. In greca fabula ſenex hoc dicit qđ in tereſt me ſuſcepiſſe filiā ſi mō dos dabit aliene.nō ſuſcepiſſe.i.nō genuiſſe aliā filiā ſiue nō hūiſſe ali am filiā p̄ter vnicā cū inuenta ſit alia.ppinq̄ q̄ petit dotē qualis fuit phanium.q̄ per leges petitur a cognato dotem qua alicui poſſet locari. Ergo ſic aſtrue.Inuenta eſt id eſt accerſit.emerſit in lucem vna cognata quæ petat dotem vt redeam id eſt vt veniā.vt Cicero.ad chriſip. laqueos reuertamur id eſt veniamus.accedamus.

q In ſeruitutem pauperem ad ditē dari. In ſeruitutem.id eſt in omnem ſubiectionem.quoniam propter paupertatem vxor redditur magis obnoxia.velut ſerua coniugi ſuo diuiti. ſic diues vxor contra.

r Sed mihi.Parentheſis prima.Sed opus eſt inditio doli eſt.Nā añq̄ petat petendi cām ingerit.

s Que afferret qui diſſoluerem. Quia ſi opū cā habendarum dotatam quereret, minor eſſet neceſſitas captanda.cum oppulentiorum es alienum ād̄didit.vix ei nihil opponi poteſt.

t Qui diſſoluerem. Qui id eſt vt vel qui ſit ablatiuus.i.quo aliquanto.vel qui.i.vnde.

v Ab hac accipio. Mire accipio non acceptu rus ſum,et definitum modo ponit ne de ſumma dotis ſuperſit diſputatio.

x Vtrum ſtulticia facere.Parelcon tercium hoc idem enim valet vtrum quod an.

y Scientem ac imprudentem. Antitheton ſecundum.Nam ſcienti imprudentem reddidit

z Quid ſi animam debet. Quia geta dixerat phormionem dixiſſe ſibi fuiſſe opus que afferret vnde diſſolueret quæ deberet nunc per prouerbium loquitur demipho quid ſi animam debet id eſt non ſolum pecunias ſed etiam vitam. animā enim pro vita intelligit:

a Ge.ager oppoſitus.Per illud prouerbium ſenem velle ſcire quid nam deberet neq; ita in obſcuro velle promittere ſe diſſolutum debita oſtendit quæ ſicut debita. Ager oppoſitus eſt pignori ob decem minas. Aſtute non protinus.xxx.minas dixit,ſed paulatim colligit vt partibus congeſtis in ſumma ſenex minus grauetur. Nam ſi ſemel diceret deterreret parciſſimum ſenem.deniq; additis.x.minis ſtatim reſpondet dabitur concedunt ab alio de reliquis decem minus ſupereſt dubitatio non difficilis ad dandum.

b Sane decem inquit minas. Bene ſane quaſi quidem plus exigat.ſed contentus ſit.

c Sexcentas proinde potius ſcribito mihi iam dicas. Proſpicere hinc licet conſuetudinem vtri uſq; ſermonis. Nā appollodorus. d. c. dixit pro multis.& vt apud grecos,c.ita apud nos. d.c.dicere pro multis vſtatum eſt.Cicero.Sexcēta poſſū decreta,pferre:

.ſ.aptius .ſ.ad eū ſtatū .ſ.ad quē

CHRE.Immo non potuit melius p̄uenirier eo: quo nos
ſ.p̄uenire .i.perij .i.pſeuera .i.in p̄ncipio

volumus.AN.Occidi.DE.Perge eloqui. GE.At primo
Phor. furebat cū ei iſta dicerē .i.dic petit .ſ.poſtules

l2 l

homo inſaniebat. DE.Cedo /quid poſtulat? GE.Quid?
īmoderatū p̄ciū ſ.ſibi poſtulat Ere. .i.forſitan

m

nimium.quantū libuit.DE.Dic.GE.Si quis daret talen
certe ſ.ſi q̄s daret ei .i.q̄liter ſ.vel re vt illū.
n .i.incōmodū

tum magnū.DE.Immo malū hercle.vt nihil pudet.GE.
.i.ſz ſ.id q̄ō ſcīē .i.pcto ſ.pereres .i.ſolā ſ.ipe her .i.darē nu
.i.certe p̄ui

q̄ dixi adeo ei.quæſo: quid ſi filiam ſuam vnicam locaret?
.i.qua fuit cōmoditas genuiſſe ſ.alia

o p

parui retulit nō ſuſcepiſſe.inuenta eſt: quæ dotem petat.
.i.ad ſmonē breuiuſculū .i.faruitates incōſi .i.poſt multa
derata dicta.

vt ad pauca redeam:ac mittam illius ineptias; hæc denique
.i.vltimo mecū ſmo phormio .i.dixit ſic

eius fuit poſtrema oratio.Ego: inqt.iam a principio filiā:
.i.honeſtū eqtari ꝑgruū .i.cape i vxorē

ita vt æquū fuerat,volui vxorem ducere.Nam mihi venie
ſ.qđ ſcīē vtiq .i.omnē ſubiectōē ſ.puellā.

q

bat in mentem eius incōmodum: in ſeruitutem paupere
ſ.maritū .i.traduci ſ.illa vxore .i.vernilitter loquar tibi.

r

ad ditem dari.Sed mihi opus erat: vt aperte tibi nūc fabu
.i.dotē alio q̄ntitatē .i.diuerſis ſoluerē ſ.ea

s t

ler:aliquātulū: quæ afferret /qui diſſoluerem /quæ debeo:
ſ.tantū filia p̄ti

v

& etiam nunc ſi vult demipho dare /quantum ab hac acci
pecunia .i.p̄miſſa ſ.filiā ſ.amica

pio: quæ ſponſa eſt mihi: nullā mihi malim q̄ iſtanc vxo
ſecū loqđ .i.p ſtulticiā .i.p

x

rem dari. AN.Vtrum ſtulticia facere ego hūc,an malicia
.i.de induſtria .i.p imprudentiā ego ſ.ꝛicas vel
y cenſeas z

dicam:ſcientem an imprudentē incertus ſum.DE. Quid
.i.oppignorat .h ē dat pign pꝑter

A

ſi animā debet.GE.Ager oppoſitus eſt pignori ob decem
libras horātī ſ.ipe phormio ſ.illi decē minas .i.domūcule
phaniū. ei

minas inquit.DE.Age age iam ducat:dabo.GE.Aedicu
ſ.dare oppignorare ſ.minas ridentis ſ.ſolucre
indignātī

læ,item ſunt ob decem alias.DE.Huí nimiū eſt. CHRE.
.i.noli clamare

Ne clama.petito à me haſce decem. GETA.Vxori emū
.i.qua ancilla .i.deinde paulo maiore ⁊ āpliore ⁊ numeroſiore

da ancillula eſt.Tum pluſcula ſuppellectile opus eſt, op
ſ.ad nuptias fa ciendas ſ.p̄dictis pluſcula ſuppel. .i.ſuppura b ꝑcedēt

eſt ſumptu ad nuptias.his rebus pone ſane decem:inquit:
ſ.ipi Phor

c p hac re

minas.DEMIPHO.Sexcentas potius ſcribito mihi iam

dicas.nihil do;impuratus ne ille vt etiam irrideat? CHR.
quæso ego dabo quiesce tu modo:filius face vt illam du/
cat nos quã volumus. AN. hei mihi;geta occidisti me tu/
is fallacijs. CHRE. Mea causa eijcit. me hoc ẽ æquũ amit/
tere. GE. Quantũ potes:me certiorẽ:inqt:face:si illã dant
hanc vt omittã ne incertus siem. Nã illi mihi dotẽ iam cõ/
stituerunt dare. CHRE. Iã accipiet:illis repudiũ renunci/
et hãc ducat. DE. quæ q̃dem illi res vortat male. CHRE:
Opportune adeo nũc mecũ argentũ attuli. Fructũ quem
lẽni vxoris reddũt p̃dia id sũmã. vxori tibi opus eẽ dixero.

d Mea causa eiicitur. me hoc est æquum amitte re. Ratio cur ipe viginti dare debeat minas, dante demiphone decem.

e Quantum potes me certiorem. Festinat Geta scit enim dixisse lenonem mea lege vtar. vt potior sit qui prior ad dandum est.

f Que quidem res illi vortat male. Non desinit pœta ostendere auaritiam demiphonis q nec ideo libenter fert dari aliquid phormioni quia sic comodum rei est. Virg. Hos illi quod nec bñ vertat mittimus hedos.

g Mecum argentum attuli. Comicum argẽtum p̃sto. et causa additur cur p̃sto. Et vnde sit simul vxoris iracundie et iurgio preparatur locus.

h Fructum quem lemni. Et lemni et lemno legitur.

i Reddunt predia. Schema ephexegesis.

k id summam. Non fructum, sed argentum

l Summam Impendam. Inde et sumpt⁹ dict⁹

m Vxori tibi opus esse dixero. Bene esse non fuisse, ne iam repetendum videretur opus esse dixero. adiunctum pro pronunciatiuo. vt in Eunucho perculeris iam tu me;

ANTIPHO adolescens. GETA seruus

In hac scena. xv.

Antipho totus pturbatus getã alloq̃ super eo qd̃ fecerat ac tãdẽ lenit ipe antipho a seruo Geta.

a Emũxi argẽto senes. Mire cũ ecõtrario dicat. emunctus hõ elegãs & facetus. vt Horatius de illo facetus emuncte naris inqt. b Satin est id. Hoc ẽ id ne videt tibi satis eẽ ad miserias meas, q̃si inimico diceret, vt dicere solem⁹. aũt bñ habet nũc. aut fecisti certe qd̃ voluisti. iõ aũt sub ambi/guo locutus ẽ, vt neq̃quã posset aliter interpretari a geta q nõdet nescio hercule totũ iussus sum.

c Eho verbero. i digne verberibus multis & declinat verbero verberonis.

d Ad restim. i. ad chordã q̃ mihi parẽ suspẽdiũ. Nã restis chorda ẽ. q. d. res tota eo redacta ẽ, vt de suspendio cogitare possim.

e Ad ſcopulum. Vnde te precipites. vel in ſcopulum id eſt in tempeſtatem et perturbationẽ ac periculum. Nam ſæpe in ſcopulis. id eſt rupibus marinis acutis naues periclitantur.

f Vlcus tangere.. Tangere prouerbiale nõ ironicos dixit. vlcus tangere id eſt hunc locum noſtre materie periculoſum et ledentem. ſi tangatur.

g In neruum potius ibit. Id ẽ decipiet, a prouerbio tracto a ſagittariis, cum vis conatuſq; tendentis arcum non in volatum teli, ſed in ruptionem nerui expeditur, et ita ſuo impulſu fruſtratur ac decipitur. vel ibit in neruum, poteſt capi pro coniicietur in vincula. et in carcerem potius detrudet noſtra cauſa.

h Tu id qnod boni eſt excerpis. Honeſte excerpis dixit et attende quemadmodum dicat excerpi bona quibus non vtatur.

i Quot res poſt illa. Quaſi diceret multe euenerũt mihi poſt illa prima auſpitia pro nuptiis captata in quibus captandis apparuerant monſtra.

k Gallina cecinit. Obſtetricum eſt in qua domo gallina cantat, ſuperſtitem marito eſſe vxorẽ.

l Interdixit hariolus. Hariolus eſt qui diuina mente vaticinatur: dictus hariolus quaſi fariolus a faris et a fando. h. enim pro. f. Et item f. pro. h. in multis locutionibus mutabantur. an a halando Nam halitu ſolent excludere velut mortalem animam et diuinam recipiat vnde et vocem eiuſmodi dabant quę eſt œ quod æſonum exalandi vim preſtat.

m Haruſpex vetuit. Haruſpex ab haruga nominatur. Nam haruga dicitur hoſtia ab hara in qua pecora includuntur. Plautus. Ruſticus hircus hara muſtellaria.

n Ante brumam. Arte irriſit homines Therẽtius. quibus religio ſit aggredi negociũ aliquod diebus excreſcentibus. Bruna dicitur illa pars hiemis in qua dies ſunt breuiores, a bronim id eſt a breuitate dierum.

o Fient me vide. Reſpice id eſt vlcus mei fiduciam gere Non aliter latini ſiquidem quia nullũ periculum eſt. Me vide quia in iure ſuam promittit et interponit fidem quod nos dicimus me habes me vides reſpice.

.i. vtinã .i. celeſtes .i. infernales .i. in exẽpla alioq;

me, vt te quidẽ oẽs dij deæq; ſuperi / inferi malis exemplis
.i. deſtruãt volẽt Bene q̃ vronti .i. cõmittas .i. decet

perdant. hem ſi quid velis huic mãdes: quod quidẽ recte
.i. facturus .i. editurum ſeu emittentem locum .i. ex quieto loco ꝛ fiatu .i. abducat.

c

curatũ velis qui te ad ſcopulum e tranquillo inferat. Quid
.i. inutilẽ .i. attingere. ſ. quid fuit inutilẽ .i. facere mentionem de illa. .

f

minus vtile fuit: quã hoc vlcus tãgere / aut nominare vxorem? Iniecta eſt ſpes patri poſſe illam extrudi. Cedo nunc
.i. indira .i. expectatio vxorem .i. expelli a viro ſuo .i. dic
.i. deinde ſ. iure matrimonij

porro: phormio dotem ſi accipiet: vxor ducenda eſt domũ
ſ. tunc certe ſ. eã phormio .i. ſcio

quid fiet? GETA. Nõ enim ducet. ANTIPHO: Noui.
.i. ſed

g

Cæterum cum argentum repetent: noſtra cauſa ſcilicet in
.i. nimis conãdo decipiet .i. quid

h

neruum potius ibit. GETA. Nihil eſt antipho: qn male
.i. puertendo veritatem ſ. in hac re .i. extrahis

narrando poſſit deprauarier. tu id quod boni eſt / excipis.
ſ. in ea re ſ. id qõ ſum dicturus .i. vicissim ſ. phormio.

dicis quod mali eſt. Audi nũc contra iam. ſi argentũ accepe-
.i. facio: ꝛ tibi aſſentio certe

rit: ducẽda eſt vxor / vt ais. concedo. tibi ſpacium qdem
vt res ꝓſpere cedant

tandem apparandis nuptijs / vocandi / ſacrificandi / dabi-
dum hęc agant .i. ꝓmiſerũ amici phedrie.

tur paululum. Interea quod ſunt polliciti argẽtum: dabũt.
argentũ ſ. phormio .i. quare reddet ſ. illis q̃re nõ ducat i .i. in-

id iſtis reddet. AH. q̃obrem / aut quid dicis? GETA. Ro-
dris .i. in domũ noſtram

t

gas? quot res poſt illa monſtra euenerunt mihi? Introijt
.i. niger nõ noſter .i. ſerpens .i. p locum nõ cooperũ in medio recto.

in ædes ater alienus canis, anguis per impluuium cecidit
phibuit ne ducerẽ vxorẽ .i. diuinator

l2 m

de tegulis: gallina cecinit, interdixit hariolus: haruſpex ve-
.i. antecq̃ dies decreſcere inciptant .i. excuſatio vt

n

tuit ante brumam aliquid noui negocij incipere: quæ cau
occaſio nõ du cẽdi vxorẽ
ſ. digna q̃ admittat ſ. que dixi

ſa iuſtiſſima eſt, hæc fient. ANTIPHO. Vt modo fiant.
ſine dubio ſ. ruus .i. diſcede ſas uentum ꝛ ideo

o .i. aſpice vultus mei fiduciã

GETA. Fient / me vide, pater exit, abit: dic eſſe argentum
bono animo ſis

phedrie.

DEMIPHO CHREMES GETA.

.i.sine sollicitudie .i.dico tibi .i.efficiã .i.ne altiꝰ deceptões phor
a .i.sis Chremeti b mio ꝛ sui fautores.

Vietus esto inquã. ego curabo: ne qd verborũ
.i.dent argẽtũ .i.nũqꝫ patior exire meis .i.q
c

diũt hoc temere nũqꝫ amittã ego a me. qn mihi
.i.aduocẽ .i.tradã .i.q̃ rõne .i.factã mentiõez .i.cẽtũ

testes adhibeã. cui dẽ & qꝫobrẽ dẽ: cõmemorabo. GE. Vt
ſ.Demipho .i.nõ ſ.esse cautũ ſ.vt dicis .i.facere.
d

caut⁹ est vbi nihil op⁹ est: CHRE. Atqꝫ ita op⁹ facto est at
.i.festinãcũ maturitate ſ.quã dicit ſibi ſpõſam
e .i.volũtas

matura dũ libido eadẽ hæc manet. Nã si altera illa magis ĩ
.i.vrgebit f .i.repellat g .i.id qõ est .i.ꝓsideraſti o gera

stabit: forsitã nos reiiciat. GE. Rẽ ipsam putasti. DE. Duc
phormionẽ .i.sũ i moza poſtqꝫ .i.dederi phormõi
argẽtũ pñtib⁹ relitis

me ad eũ ergo. GE. Nõ moror: CNRE. Vbi hoc egeris:
.i.trãſfer re .i. alloqꝫ ſ.vxorẽ antiphõis .i.discedit
ſ.vxoꝛ mea

trãsito ad vxorẽ meam: vt cõueniat hãc: priusqꝫ abit. Dicat
re ꝛ me .i.collocare i mrimoniũ .i.trasca

eam nos dare phormioni nuptũ. ne succẽseat. & magis eẽ
phormionẽ ſ.dicat inquã

illũ idoneum q ipi sit familiarior. Nos vero nostro officio
.i.i nullo discessisse phor. ſ.rãtũ

h

nihil egressos. qtũ is voluerit datũ eẽ dotis. DE; Quid tua
ſ.refert nra
i

(malũ) id refert: CHRE. Magni demipho. DE. nõ sat tuũ
sufficit
.i.ꝓfirmat puelle

officiũ feciſſe: si nõ id fama approbat: CHRE. Volo eius
.i.certã .i.hãc seporõz .i.vt nõ ſcẽ a nob .i.apte iacere ſ.qõ vis a rua vxore
effici

qqꝫ volũtate hæc fieri: ne se eiectã putet. DE. Idẽ ego istuc
ſ.qꝫ viro

facere possũ. CHRE. Mulier mulieri magis cõgruit. DE:
k in q̃ loco l

Rogabo. Chre. Vbi ego nũc illas reperire possim. cogito.

In hac scena. xVI. Demipho cõsulit qua via certiore phormiõi tradat suas pecunias.

a Quietus. Id est securus ab eo quod procedit id quod sequitur.

b Ne quid isti verborum diunt. Dare verba, decipere est.

c Amittam. Amitto hic ponitur quasi pro emitto. d Vt cautus est vbi nihil opus est. Consulit inquit quemadmodum dcur vt omnino dare non debuerit siquidem argentũ phedrię sub nomine phormionis. Cautus est inqt vbi nihil opus ẽ. Nam potius deberet esse cautus in nõ dando etin agnoscendo fallatiam.

e Dum libido eadem hæc manet. Bene libidinem posuit pro voluntate homis incerti ac leuis

f Forte nos reiiciat. Mulierem. ſ. an vere nos in negotium nostrum et conditionem nostram seu pactionem.

g Rem ipam putasti. Pro disputasti modo.

h Quid tua malum id refert. Malũ interiectio. Ordo quid tua id refert. Quod dici solet barbare quid male gratię habes tu agendum de hoc. Nã id refert mea significat, illud à me spectare. Malũ autem illic interpositum, est interiectio, quod plerumqꝫ in nostro sermone potest congruere: vt cũ dicunt, quid mala gratię talibus rebus te immisces, dicendum esset quid rebus malum id genus te interponere iuuat.

i Magni demipho. Nota responsum contra qd refert non ad quid relatum. et quere quomodo dicatur quid mea, aut qd tua. An deest ad, vt sit aut ad mea, aut ad tua.

k Rogabo. Vxorem tuam vt id faciat.

l Illas reperire. Filium et vxorem.

In sce. XVII.

Continetur nutricis agnitio facta a chremete et contra agnitō chremetis a uutrice Sophrona a Cōsilia hec. Archana seu p posita incepta cōtra herā meā.

b Audio violenter. qđ greci dicunt. c Quęnā ē hec anus vt quis te iuuenum cōfidentissime nōras. Sed figura hec apta cōmotis est aliq re noua.

d A fratre. Pro a domo fratris. vt iam pximus ardet. V. calegon. e Quod vt facerem. Pergit sostrata non vidēs chremetem. f Egestas impulit me. Venialis status.

g Interea vita vt in tuto foret. Compensatiua qualitas. Interea quamdiu quereretur pater.

h Nisi me animus fallit. Nam visa vel corporis vel animi sunt, hoc est rōnis vel sensus

i Qui est eius pater. Cōtinuat quod incepat. dixerat enim neq; inuestigatur, et subdit qui ē pater eius.

k Meum nomen. Mire suum nomen ille agnoscit, illa dissimulat.

l Paululum. Aduerbium est, alias nomen.

m Appellasses. Pro appellaueris, tempus pro tempore.

n Quem semper te esse dicti tasti. Esse pro nominare antiq; more dixit.

o Conclusam hic habeo uxorem sequam. Bene conclusam ptulit vt si diceret feram.

SOPHRONA CHREMES

f.hoiez f.ego A .i.secreto

Vid agā: quē mihi amicū misera inueniā: aut cui cōsilia hæc

.i.recitabo .i.q .i.pter Phamū f.puella vxor amt.

referā: aut vnde mihi auxiliū petā: nā vereor: hera ne ob meū

.i.psiliū furtim idecēter .i.adeo Demiphonē .i.nuptias sic ptractas

suasū indigne iniuria afficiat: ita prēm adolescētis facta hæc tolerare audio

.i.verul. .i.turbata .i.domo .i.extuit paulo añ f.sua;

b c d fratris e

violēter. CHRE. q̄nā hæc anus exaīata a frē q egressa est mō: SO. Qđ

derē eas fieri nuptias .i.mouit nō stabiles .i.tales nuptias fieri in hūc finē

f nēcitas

vt facerē: egestas me īpulit: cū scirem infirmas nuptias hasce esse: vt id cō-

.i.sua derē honestas vite puelle esset turātis

g sine periculo h

sulerē: Interea vita vt ī tuto foret. CHRE. Certe ædepol nisi me animꝰ fallit

.i.a lōge videt .i.filie .i.q est pr. inuestigādo nō inuenit

aut parū, pspiciūt oculi: meæ nutricē gnatæ video. SO. Neq; ille īuestigat

i .i.vtq; adeo ad eā. .i.q̄sq;

CHRE. Quid agā: SO. Qui ē eiꝰ pater. CHRE. Adeon: an maneo: dñ

f.illā patrem

eā quę loqt̄/magis cognoscā: SO. qd si eū nūc repire possim, nihil ē: qđ

f.nutrix filię aliꝰ col.

vereor. CHRE. Eaipsa ē elloquar. SO. Quis hic loquit̄: CHRE. So-

f.q̄s .i.retro aspice

l

phrona. SO. Et meū nomē noīat. CHRE. REspice ad me. SO. Dij ob-

vtq; hō alio noīe f.ē stilpho f.tecē stilphonē .i.pfer te. discede

secro vos ē ne hic stilpho: CHRE. Nō. SO. Negas. CHRE. Cōcede hīc

f.vbi tu es *sus istā ptē f.si audes stilpho .i.post hōrps.

l m

à foribꝰ paululū istorsū sodes sophrona, ne me istoc posthac noīe appellas

.i.cur nō appellē f.stilpho .i.frequēter dixisti

n

ses. SO. Quid: non: obsecro. is es: quem semp te esse dictitasti. CHRE.

f.stilpho es .i.cur f.q̄b tubes me discedere .i.clausā se ptinētē.

o .i.ī illis edib;

Est. SOSTRATA. Quid has metuis fores. CHRE. Cōclusam hic ha-

.i.terribilem .i.sed Stilphonis .i.adeo malle falso

beo vxorem sæuam, verum istoc de nomine eo perperam
m'tro añ mēriōez feci .i.p ip'udētiā .i.in lucē eloq̄rimini s.eo dixi ne.
p extra pec' q
olim dixi: ne vos forte imprudentes foris effutiretis; atq; id
.i deinde .i.sciret dolentis vel iurāt
r indignāt s
porro aliqua vxor mea rescisceret. SO. hem istoc pol nos
.i.infelices
t
te hic inuenire miseræ nunc̄ potuimus. CHRE. eho dic
.i.qđ habes negocii siue cōmertiū .i.a qua egrederē familia
mihi: quid tibi rei est cum familia hac: vnde exis? aut vbi
s.mater z filia .i.o me infelicē dolēt .i.ppter qđ exclamas.
v
illę sunt. SO. miseram me: CHRE. hem quid est? viuunt
vr̄ .i.filia .i.infirmitate ac morbo
x
ne? SO. Viuit gnata, matrem ipam ex ægritudine miserā
s.est .i.feliciter accidit Sophrona
mors consecuta est. CHRE. Male factum. SO. Ego autē
.ānosa destituta vl' paup alienigena .i.nuptui
derelicta. y
quæ essem anus deserta egens ignota: vt potui: nuptum
.i.dedi
virginē locaui huic adolescēti: harę q est dns ædiū. CHR.
s.locasti nuptū vr̄ dolēt s.dedi nuptū eā s.dicis
z
Antiphoni ne inquā? So. Hem istiipi. CHRE. qđ. Duas
vr̄ Antipho Antipho certe
a
ne is vxores habet? SO. an obsecro /vnā ille quidem hanc
s.facier
solam. CHRE. quid illa altera, quæ dicitur cognata? SO.
s.filia eius q̄ dr cognata ex cōpositō. ex pactōe.
b c de industria
Hæc ergo est. CHRE. quid ais? SO. Cōposito factum ē
s.mō filiā eius Antipho apud se
quo hanc amans habere posset sine dote? CHRE. Dij vo/
s.ipsorum .i.q̄rū .i.casu aliq̄ .i.incōsiderate .i.non au/
d
stram fidem, quā sæpe forte temere eueniunt quæ non au
deat aliqs .i.inueni filiā .i.cū aduenisse .i.cū q̄ s.collocatā s.inueni
e .i.eo mō
deas optare? offendi adueniens qui cum volebam: atq; vt
s.vr filia illi nuptui daret .i.ego z fr̄ .i.moli/
limie siue conatu
volebam collocatam filiam. Quod nos ambo ope maxīo
.i.laborabam? diligētia
dabamus operam vt fieret sine nostra cura maxia sua cura
Sophrona .i.illud .i.facere Demipho
f g
hæc sola fecit. SO. Nunc quid opus facto est / vide, pater
Antiphonis .i.male prcnto .i.istā collatōez .i.valde
adolescentis venit. eumq; animo iniquo hoc oppidò ferre
fama est .i.in hac re aduro obtestor
h
aiunt. CHRE. Nihil pericli est. Sed per deos atq; homīes
filiā .i.aliqnis .i.scire
meā ēē hanc caue resciscat quisq̄. SO. nemo ex me scibit.
.i.reliq̄ q̄ tibi nō dixi.
.i.in domo
CHRE. Sequere me, cætera intus audies.

p Effutiretis. Eloqueremini. euacuaretis. effunderetis. narraretis. Effutiretis ab eo quod est effundo. Translatio est a vase futili nomine. quod patulo ore fundo acuto instabile nihil prę se cōtinet Et futilis dicitur eiusmodi vt nihil intra se contineat et semper inanis sit.

q Atq; id. i. fictionem meā. s. q̄ lemni finxi mihi aliud nomen stilpho.

r Aliqua. i. aliquomodo. aliqua via seu ratione vel aliqua i. per aliquam ex nobis.

s Hem istoc. i. ista re seu propter istam causam quia timebas ne effutiremus foris.

t Eho. Interiectio correpti timore nouo.

v Miseram me. Vide quam iarde respōdit mortem vxoris denunciatura, ne si statim et ex abrupto diceret, nimium dolore cor vulneraret Chremetis, et pulchro ordine primum se miseram dicit, postea matrem ipam egritudine miserā dicit aduc remansit in narratōne illa spes incolumitatis. demū subiunxit mors consecuta est Sic alibi in Andria. Nos quidem miseras pol perdidit.

x Ex ægritudine. Infirmitate ac morbo. Ex egritudine mors consecuta est. bene moderatus est, vt neq; nimis ęgre ferat, neq; rursum
et hæc est œconomia. nein eadem vrbe due vxores plus mali ex sollicitudine afferant chremeti q̄ ex alterius morte tristicię, neq; in comedia possint nimis miserabiles mortes esse, ne res in tragediā transeat.

y Deserta egens ignota. Singula pronuncianda sunt argumenta. hec em̄ ad venialem statum proferuntur.

z Quid? Admirando hoc interrogat vel est modus interrogandi.

a Au obsecro, Au interiectio dolentis vl' tędio obtuse. Obsecro. q.d, mali quæso amplius me interrogare super hac re.

b Quid ais. Admirabundus hoc dicit.

c Compositō hoc factum. Sic veteres nos ex cōposito. vt composite rumpit vocem. et me destiat a re.

d Quę non audeas optare. Pro quæ non audeat quis, vt facile pro eunucho probes.

e Offendi aduenies. Pro cum aduenissem. vt ipe nemus linquens patrium saltusq;. i. quia lingua latina deficit hac declinatōne.

f Hec sola fecit. Si hic legerimus antiphonem intelligimus. si hec sophronam

g Nunc quid opus facto est. Hoc dicit. Nā non audiuit chremetem exclamantem apud se ab illo loco dii vestram fidem.

h Sed per deos. Admirationis genus est.

ASCEN.

Vbi Guido noster legit. Non obsecro is es quē semper te esse dictitasti. Chre. Est &c. malim cū aliis exemplis legere hem. Nam absurda aliter eēt persone mutatio. Est autem metuentis quod sequens iudicat verbum. Item vbi idem legit. Compositō factum est modo hanc &c. plura exēplaria habent quo. q.d, ideo vt &c.

Quartus actus

DEMIPHO senex. GETA seruus

In hac scena. XVIII.

Senex de seipo conquerit. q̄ dum auari infamiā fugerat in stulti reprehensionē inciderit eūq; peniteat pecuniā dedisse. a Vt malos expediat esse. Quia ex malitia cōsequūtur a nobis pecunias.
b Ita fugias Prouerbiū ita fugito.
c Ne p̄ter casam. Hoc ē ne p̄termittas casam tuā q̄ sit tibi tutissimū receptaculū. Aut ita fugias ne p̄ter casam vbi custodiri magis & prehēdi fur. et mulctari verberibus pōt. aut verbū erat furē exagitātis. et interea quidētis ne aī casam trāseat. ne in p̄tereundo etiā indealiq̄d rapiat. d Ne p̄ter ca. q. a. Cū fit iā tritū sermōe puerbiū. q. d Ita effluas in dādo vt tñ modū nō p̄tergrediaris. vel ita largiaris vt tñ rōnem hēas domus tue. vel ita te profundas vt tñ dona apud te retineas. et in tua ptāte neq; vllū pnie locū relinq̄s. vel ita fugias. i. discedas a tenacitate tua vt tñ nō exeas casā tuā. i. vt tñ in teipo et in pectore tuo volutes attēcius q̄d dan dū sit. et q̄d nō. e Dū aliq̄d. Vetuste.
f Planissime. i. aptissime. verē ē qđ dicis siue omnino. nā plane significat oino certe. & aperte.
g Rem. i. comoditatē et q̄d dicūt factū suū et casū suū vt ita dicā. h Mō vt hoc cō. possit dis. Ne peniteat dñm pecuniā dedisse errorē seruus iniecit. i Vt hō ē an mutet aīm. Nā hois mutabilis ē animus. vel vt hō ē. i. p eius moribus q̄b; ē n. scio sit mutaturus aīm necne. k Argētū in uentū ē. Hic apud se geta loq̄t. l Ne in p̄ntia. i. hoc tpe p̄nti. Dicimus in p̄ntia sicut & in p̄ntiarū p aduerbio p̄ntis tpis. m In eodē luto hesitas .i. freq̄nter hęres seu fixus es & volutaris in eodē luto. q. d. versaris in eodē piculo. posset forsitā capi hesitas. Pro dubitas & pplexus es et districtus seu implicitus et inuolutus in eodem luto.

nr̄a ppria nos nimis benigni .i. sit vtile alicui .i. q̄ū

a

n Ostrapte culpa facim⁹: vt malos expediat eē: dū
.i. damus opam .i. liberales. manifestos

nimiū dici nos bonos studemus & benignos.
.i. sic fugiat alicui .i. q̄ nō .i. domicilū tuū q. d. ita s. q̄ō sedē .i. pari ratē tm
b c d .tm ore populi est .i. sufficiebat

ita fugias /ne p̄ter casam q̄d aiūt. Nōne id sat erat accipere
phtrarē vt decepte filiū .i. cū .i. sine rogato eī⁹ .i. oblatū .i. habeat .i. q̄ argē phormio to vī vñ.

ab illo iniuriā: etiā argentū est vltro obiectū: vt sit /qui vi
.i. q̄sq; .i. malū .i. cōmittat .i. certissime.
c f

uat: dū aliq̄d aliud flagitij conficiat. GE: Planissime. DE.
s. hoibus .i. merces s. q̄ sūt .i. rogatus obliqua s. dictis

His nūc præmiū est: q̄ recta praua faciūt. GE. Verissime.
.i. q̄ctū .i. cōsideratissime phormioni .i. fecim⁹ [tātūmō
g h

DE. Vt stultissime q̄dem illi rem gesserim⁹. GE. Modo
vtinā .i. hac lege euadi .i. capiat i vxorē vxor.

vt hoc cōsilio possit discedi: vt istā ducat. DE. Etiam ne id
s. discessū tri p̄silio .i. sic mores hūanos hz
i

dubiū est: GE. Haud scio herde: vt hō est: an mutet aīm.
volentes idignāt s. dubitat .i. sed s. an sit mutaturus necne .i. hz s. erigeret cū mutare

DE. Hem: mutet aūt: GE. Nescio: verū si forte dico. DE.
.i. sic s. fratris puella

Ita faciā: vt frater cēsuit: vxorē huc ei⁹ adducā: cū istā vt loq̄t
.i. ante vxorē
k

GE. abi p̄nuncia hāc futurā. GE. Argentū iuentū est phe-
.i. p phedria .i. ire faciēda .i. cautū .i. q̄ nō puella
.i. nulla fit mētio
l

driæ. de iurgio silet. Prouisum est ne in p̄sentia hæc hinc
.i. discedat .i. deinde
m

abeat. quid nūc porro: quid fiet: in eodē luto hæsitas: vor-

.i.luces seu pēdes .i.minūs nō dilatū i aliud tps .i.dilatū est futurę
n penas o p
surā solues geta præsens q̄d fuerat malū; in diē abijt plage

.i.augēt ma/ .i.putides vbi phanio est vxor antiphōis
tis accedēti
crescūt. nisi pspicis. Nūc hinc domū ibo: ac phaniō edoce/
.i.vt nō aliq̄ mo Phoanīōis sermonē
.i.meat.
bo: ne q̄d vereat phormionē /aut eius orationem.

n Vorsuram solues. Creditorē mutas. Vorsurā facere dr̄ q̄ es alienū ex alieno ḡre alieno soluat: dr̄ etiam vorsuram facere cum minore fœnere acceptam quis pecuniam maiorem occupat.

o Geta. Alloquitur seipsum.

p In diem. Id est in terminum aliquem deputatum. Vel in diem id est vsq; ad aliquem diem mihi incertum.

QVINTVS ACTVS.

In hac scena. XIX.

DEMIPHO NAVSISTRATA mr. CHREMES.

hortārj .i.sic psuesisti de me bene meruisti .i.mitigetur leniatur

a Ge dum: vt soles: nausistrata fac illa vt placeā no
.i.nō muire .i.discedat: z nubat phormioni.
bis. vt sua volūtate id q̄d est faciundum faciat.
.i.placebo illā .i.ęque .i.labore ruo ac industria .i.sic .i.pau
NAV. faciā. DE. Pariter nūc opa tua me adiuuas: ac du/
loante .i.auxiliora .i.facere turantis .i.possum; facere
dum re opitulata es. NAV. Factū volo. at pol min⁹ queo
marin .i.defectu .i.cur .i.sed
b c
viri culpa: q̄ me dignū est. DE. Quid aūt? NAV. ḡa pol
.i.iuste acq̄/ sita bona .i.pigre negligē/ ter bn̄ pra .i.defē dit .i.vir me⁹ .i.possessiōib⁹ mihi relict.
mei patris bn̄ parta indiligēter tutat. Nam ex hijs prædijs
.i.singul' annis duo .i.pater .i.vn⁹ .i.q̄tum.
d e f
talenta argenti bina statim capiebat. hem viro vir q̄d præ
.i.pr̄ capiebat talenta obsecro .i.ac
g
stat. DEMI. Bina quæso? NAV. Ac rebus viliorib⁹ mul/
.i.capiebat pr̄ talēta p sin/ gulos annos talenta
h i
to: tamen duo talenta. DE. Hui. NAV. Quid hæc videt;

n Vorsuram solues. Creditorē mutas. Vorsurā facere dr̄ q̄ es alienū ex alieno ḡre alieno soluat: dr̄ etiam vorsuram facere cum minore fœnere acceptam quis pecuniam maiorem occupat.

o Geta. Alloquitur seipsum.

p In diem. Id est in terminum aliquem deputatum. Vel in diem id est vsq; ad aliquem diem mihi incertum.

Diuitis vxoris de marito licentius conquerentis allocutio est cum dispositōne futurarum turbarū

a Ac dudum re opitulata es. Supra enim dixerat chremes. Id sūmam vxori tibi opus esse dixero. Ac dudum re opitulata es. i. ipō effectu, vel bonis tuis et tua re familiari mutuas mihi dando pecunias vel aliquid tale faciendo. vel lege sic pariter id est etiam nunc adiuuas me tua opera. ac pro et dudum opitulata es mihi re &c.

b Quā me dignum est. Id est quā me decet. aut quā mihi est honestum. vel quā merui.

c Quid autē? Id est cur minus potes quàm par est et quàm meruisti.

d Statim capiebat Statim perpetuo, ęqualiter. & quasi vno statu. Plautus. Ita statim stāt signa.

e Hem. Dolentis et requirentis seu desiderantis patrem f Viro vir quid prestat. Id est ḡn tum alius alium excellit. Nam pater longe prestantior erat viro meo.

g Rebus vilioribus multo. Id est quamuis res essent multo viliores et minoris locarentur quam nunc.

h Hui. Admirantis hic est. Nam pensionis quā titatem admiratur.

i Quid hec videntur. Id est quid existimas hec duo talenta annua esse. q. d. Nonne illa talenta videntur tibi esse magnum quiddam.

k Scilicet.i. certe talẽta hec videnẽ.ſ.mihi magnũ quoddam l Ego oñderẽ.ſ.hec talẽta q̃nti eſſent qa ea multiplicarẽ iduſtria vel oñderem hec talẽta magnũ eẽ aliq̃d. vel oñderẽ bina talẽta debere hñi ex pr̃i mõio meo m Defatiget.Defatigatam reddet ſermone ſuo adeo vt illi reſpõdere par eẽ non poſſis. n Ducimus hãc.ſ.vxorẽ tuã ſi es locutus cũ puella. o Quid ait tãdẽ. Auertens ſe demipho admirabũdus ait.qd ait tãdẽ q̃ſi aſſiſtẽtes alloquatur p Vterq; vtriq; ẽ cordi. Maſculino vſus ẽ.qa maſculinum ꝓpõderat fœmininо. Oratores in tali dicẽdi genere dicere ſolẽt vterq; alteri eſt cordi. q Magni.i.multũ ad nos ſpectat. Id eñ pluſcẽ; manifeſtũ eſt dici ſolere magni vel pui meare fert vel intereſt.vbi dicũt barbari q̃d habemus agendum. r Comperi.Facile perſpexi cognoui p̃ inueſtigationẽ ſiue inueni. s Deliras.Inſanis deuias.vel q̃ delyramenta ꝓfers in mediũ. t Redi mecũ in memoriã. Que ſ.cõtulimus inter nos.vel recolligere redi ad te ſiue repete mẽoria ea de q̃bus aliq̃ verba fecimus mecũ.i. quẽadmodũ ego reuertor ad mẽoriã exercẽdã. v Patris nom̃ aliud dictũ ẽ.q.d.pr̃ eius voluit ſe vocari alio noie.hoc dicitvt oñderet illi ſeẽ prẽm eius, quẽadmodũ prius cõicauerat rem totã cũ eo. x Pergis.Interrumpit ſermonẽ dicẽdo ꝓgis.i.ꝓſeq̃ris reluctãdo mihi. y Miror qd hoc ẽ. Hoc.ſ. qd demipho nõ potes intelligere.ſimiliter nec ego ipa. z Vt ꝓpior illi cẽ; ego ſũ ac tu, ſceuma eſt a medio. a Ita ne p.&c. Id ẽ hẽs mihi tã par; fidei vt te exorari nõ poſſim vt hoc mihi credas. b Vin ſatis queſitũ Hoc totũ, p vna pſona.i.qdem legũt. c Filia amici noſtri Hoc ẽ tua et hoc volutat ſecum deinde ſubdit qd futur; ẽ ex hac cognatõe. d Recte.i.ꝓſpere oĩa cedẽt. e Maneat.i.non veniat ad puellã interrogatiue,p nũtia. f Comodius eſſe in oẽs. Et circa illũ q̃ duxit & circa illã q̃ ducta ẽ.et circa teſocer g Vt cepas.ſ.curare vt eiiceret h Perliberalis vi.ẽ cũ vi.mihi Ordo ẽ pliberalis viſa mihi. i Quid iſtuc ne.ẽ.i.qd hoc totũ qd̃ dixiſti ſibi vult nõdũ eñ intelligit demipho k Opuit .i.recluſit cuius oppoſitũ ẽ aperuit l Iam.ſ.opuit ne timeas audiri ab ea. m Hem.Interiectio intelligentis qd̃ diu queſiuerat.

h .i.vt eſſem ſexus virilis l .ſ.mihi ẽ exploratũ vt oñderem

DEMI. Scilicet. Nau. Virũ me natã vellẽ, ego oſtẽderẽ. DE. Certo ſcio.
ſ.ſcis ſ.vbis .i.ſi audes ſ.loq .i.vt nõ .i.inuenis ſ.illa
Nau. q̃ pacto? DE. parce ſodes: vt poſſis cũ illa: ne te adoleſcẽs mulier de
m .i.vis ꝓtugẽ .i.ex domo tua dolẽt.timẽt.
fatiget. Nau. facĩã /vt iubes meũ virũ abs te exire video. CHR. Hem de-
Phormioni ſ.vt darẽ ſtatim ſ.eſſe argeurũ
mipho iã illi datũ eſt argẽtum? DE. curaui illico. CHRE. Nollẽ datũ, ſed
.i.fere .i.ſufficiebat ſ.datũ eſſe argẽtũ ſ.ſe habere
videbam ſum
video vxorẽ. pene pluſcẽ; ſat erat. DE. Cur nolles chreme? CHR. Iam re-
ſ.tũc .i.nũq̃d ſ.puella ſ.aliq̃d .i.q̃re .i.recordaui
n pacaui oĩa
cte. DE. Quid tu? ecq̃d locut? cũ iſta es? cẽ; obrẽ hãc ducim? CHR. Trã-
ſ.ipe frater me? ſ.puella ex domo tua .i.q̃uo abduci
o nec a filio
egi. DE. q̃d ait tãdẽ? CHRE. abduci nõ põt. DE. Qui. non põt? CHR.
.i.ſibi mutuo placẽ .i.q̃d ad nos pertinet ſ.iterũ nr̃a .i.vltra hec
p q
qa vterq; vtriq; ẽ cordi. DE. Quid iſtuc nr̃ã? Chr. magni p̃ter hæc cogna
ſ.eam r .i.cur .i.deſipis s .i.inuenierẽ tãdẽ .r.incõſultre ſine causa t
tã cõperi eẽ nobis. DE. q̃d deliras. Chre. Sic erit: nõ temere dico. redi me
.i.recordare p̃teritoꝝ .i.ſatis ne .i.ſane mẽtj faſtidiẽtj .i.putide .i.agnitõz ꝓgnare .i.erro
cũ ĩ memoriã. DE. Satin ſan? es? Nau. av obſecro caue ne ĩ cognatã pec-
ſ.p̃a ꝓgnata .i.noli negare ſ.p̃tus .i hãc mutatõe noĩs.
v
ces. DE. Nõ eſt. Chre. ne nega. patris nomẽ aliud dictũ eſt, hoc tu erraſti.
interrogatiue dicit rñdit ſ.p̃rem ſ.nomẽ ſ.pater .i.vr̃.
DE. nõ norat p̃rem? Chre. Norat. DE. Cur aliud dixit? Chre. nũq̃ te ho
.i.accuſes aſſentries ſ.q̃d mihi velim .i.explices q̃ mõ itelligã x
die cõcedes mihi. neq; ĩtelliges? DE. Si tu nihil narres. Chre. ꝓgis? Nau.
turãtj ẽ ſ.q̃d ſit turandi modus
Miror /q̃d hoc ẽ. DE. Eq̃dẽ herde neſcio. Chre. vin ſcire? at ita me ſeruet
.i.ꝓpinqz puellę fãguĩe ſ.implore .i.opẽ
3
iuppiter: vt ꝓpior illi cẽ; ego ſũ, ac tu hõ nemo ẽ. De. Dij veſtrã fidẽ. Eam?
ſ.puellã .i.ſit .i.iſtã ꝓgnatõez ſ.penit? dolentis ſ.q̃ ita doles
ad ipam vna oẽs nos: aut ſcire aut neſcire hoc volo. Chre. Ah, DE. Quid
.i.ẽ ne vr̃; ſ.eſſe .i.auctoritatẽ, credulitatẽ .i.vis ne
A b
eſt? . Chre. Ita ne puã mihi fidẽ apud te? De. vis me hoc credere? vin ſatis
.i.inquiſitũ hortantis ſ.cẽ ex hac cognatõe
.i.credaꝫ a me c
quæſitũ mihi iſtuc eſſe? age fiat. Quid illa filia amici nr̃i? q̃d futurũ eſt?
ſ.futur; eſt .i.vxorẽ tuã quã .i.re vel ob .i.cur nõ mitt? vxor tua
d ducebam? ſ.domũ me
Chre. recte. De: Hãc igit̃ mittim? Cre. Quidni? DE. Illa mãeat? Chre.
.i.ira mancat domũ qr ſic ſe res habẽt .ſ.vtilius .i.erga eſt ꝓ oĩb
.i.potes f
Sic. DE. Ire igit̃ tibi licet nauſiſtrata. Nau. Sic pol cõmodi? eſſe ĩ oẽs arbi
.i.ſicut .i.in ſ.neq; abduci puellã .i.valde honeſta ⁊ bona ac benigna.
g h
tror: cẽ; vt cœperas: manere hanc. Nã pliberalis viſa ẽ: cũ vidi: mihi. DE:
iſtuc .i.totũ negociũ vr̃; .i.clauſit tunnã
i k l
quicq̃d hoc negocij ẽ. Chre. Iã ne operuit hoſtiũ? DE. Iã. Chre. O iuppi-
.i.ſũt nob ꝓpicij ⁊ fautores .i.qua via.
m
ter dij nos reſpiciũt. gnatã inueni nuptã filio tuo. De. Hem q̃ pacto id po
ſ.fieri ſ.q̃ pacto id fieri potuit ſed ĩ domũ diſcede-
tuit? Chre. Nõ ſatis tutus eſt ad narrandũ hic locus. DE. At tu intro abi.
.i.vt nec .i.ſciãt ſ.q̃ pacto id fieri potuit
CHRE. Heus, ne filij q̃dem noſtri reſcitant hoc: volo.

ANTIPHO.adolescens.

q̄lit recrcū q̄ .i.mea negocia ſ phedrie q̄ .i.q̄rū .i.ſcire ſeu

Etus ſū: vtut meæ res ſeſe habēt: fratri obtigiſſe q̄d vult. q̄ ſcitū ē

ſapiēter facrū .i.p̄here b c .i.cū fortūa male optarj rūdeat.

eiuſmodi parare in aio cupiditates: qb⁹: cū res aduorſę ſient: pau

.i.aliq̄tulū .i.medelā p̄he. .i.poſtq̄ .i.ſollicitudie d exoluit. Antipho.

ſiue remediū adhibere.

lo mederi poſſis: hic ſil'argentū repperit. cura ſeſe expediuit. Ego nullo

.i.expedire.explicare .i.perturbatōib⁹ .i.q̄ q̄d ſimularū ē occultē e

poſſū remedio me euoluere ex iſtis turbis. qn ſi hoc celet / patri in metu:

.i.ſi .i.reuelet .i.culpa

f

ſin patefit in probro ſiem. Neq; me domū nūc recipere: niſi mihi eēt ſpes

p̄ſtita exhibita phanij .i.petā

oſtentata huiuſce habēdæ. Sed vbinam getam inuenire poſſum: vt rogē

.i.quā oportūitatē .i.alloq̄ndi p̄m meū .i.eligere .i.velit

q̄d temp⁹ cōueniendi patris me capere iubeat.

In ſcena. xx.

Antipho apud ſe cōqueri ē q̄ ea ſuſcepit q̄bus exolui non poſſit vbi res aduerſe vrgent. et ſimul oñdit ſe geſtire in aliquā ſpem.

a Quod vult. ſ. argentū ad pā philā redimēdā.

b Parare in aio. Vetuſte additū eſt animo Ennius in ſexto. ſed q̄d ego. hic aio lamētor

c Cū res aduerſe ſint. Cū deſiderate fuerint. i. cū hanc pecunię fuerint.

d Patri in metu. Ne p̄ mole ſte ferens abducat aliq̄ rōe amatā meā.

e Sin patefit. i. apiat detegat nō poſſū inquā euolue re q̄n ſim in probro.

f In probro ſiē. Apud patrem .ſ. Cū p̄poſuiſſet ſi hoc celeri me tu q̄rta q̄ intulit ſin patefit

Quintus actus

In hac scena XXI.

Iactantia inducitur phormionis qui tanq; parascitus se egregie bibitur⁹ pollicetur. Et quasi omnis proueniſſe letetur.

a Mulierem. ſ. Pamphilam quæ iam virgo non erat precipue cū eſſet in tali loco.

b Propria ea phedria. Propria. ſ. ſibi cum nemini cōmuni. Virg. in primo connubio iūgam ſtabili propriāq; dicabo.

c Emiſſa eſt manu. i. libertina facta cum prius eſſet empta tanq; ſerua. vel exiuit poteſtatem lenonis. d Ocium a ſenibus ad potandum. Priuſq; abducam mihi phanium pro qua abducenda dederunt pecunias.

e Sed phormio adeſt. Antipho qui prius ſolus loquebatur vidit phormionem et inquit apud ſe ſed phormio &c.

f Quid ais. Accedens poſtea ad eum ſic ait.

g Quid? Admiraudo dicit hoc vel intetrogando. Deinde occupat antipho.

h Viciſſim partes acturus eſt tuas. Secundum illud quod dictum eſt. Reddunt opas

i Rogitauit rurſum vt ageres cauſam. Alterū ſubaudiamus et eſt ſchema a ſuperiore.

k Vt pro ſe diceres. Id eſt orationem haberes, et ſermonem appoſitum pro ſe faceres. Nam qui dicit appoſite accomodateq; loquitur.

l Ad mercatum. Gratia exercende mercature. Et declinatur hic mercatus. tus. tui. a mercor aris. quod eſt emo is.

m Concrepuit. Bene quaſi diceret audiui oſtiū crepans id eſt ſtridens et reſonās cum aperiretur et pateſieret. Nam euſmodi crepitus eſt ſignum apertionis oſtii.

PHORMIO ANTIPHO.

ſ. a demiphōe ſ. ego phor. ſ. illud puellæ vēdtoīi ſ. mecū a le nomia domo păphilā

Rgentū accepi. tradidi lenoni, abduxi mulierē,

.i. effici ſ. puella b .i. manu⁹ miſſa

curaui; ppria ea phedria vt potiret, nam emiſſa

.i. eſt reliq̄ ſ. res .i. pfitēda c

eſt manu. Nūc vna res mihi etiā reſtat quæ eſt cōficiunda;

ſpacū ſ. demiphone ſcz .i. imperē .i. ꝛpendā traducā. d

ociū a ſenibus ad potandū vt habeā. Nam aliq̄t hos ſumā

ſ. phormio ſ. dicā perſ.

e f g

dies. AN. Sed phormio adeſt. quid ais. Quid? AN. Quid

.i. quā via .i. rēdiū ſeu expleriōes

nam nūc factur⁹ eſt phedria? quo pacto ſatietatem amoris

.i. alternarim .i. tuū officiū .i. repſentetur⁹ h

ait ſe velle ſumere? PHOR. Viciſſim partes tuas acturus

ſ. pres actur⁹ē phor. .i. frequenter fugiat .i. pīs ꝛſpectū

eſt. AN. Quas? PHOR. Vt fugitet patrem. Te ſuā rogi-

.i. defenderes. ſuſtineres .i. oꝛōem haberes ſ. phedr.s i k

tauit rurſum vt ageres cauſam; vt ꝓ ſe diceres. Nam pota

.i. dꝫ potare demiphoni chremeti .i. in cū locū

turus eſt apud me. Ego me ire ſenibus ſunium dicam ad

.i. negociādi gīa .i. puā ancillā .i. ad emendā ſ. mihi eſſe opus ſeruus l

mercatum ancillulam emptum; dudum quā dixit Geta

ꝓſumere impēdere ſ. ſenes

ne; cum hic nō videant me; cōficere credant argentum ſu-

.i. parefacerū ſeſt. apreū eſt. ſ. e domo m

um. ſed oſtium cōcrepuit abs te. AN. Vide, quis egredit.

ſ. is q egredīt

PHOR. Geta eſt.

GETA ANTIPHO PHORMIO.

i.dea mutabilitas .i.opportunitatibꝰ.

a b
O Fortuna: o fors fortuna: quãtis cõmoditatibus
.i.cõtũ .i.auxilio .fauore
c
cũ subito hero meo antiphoni ope vestra hunc
.i.deceptastis Geta s.dicere ita admirabũdꝰ.
d
honorastis diẽ? AN. qdnam hic sibi vult? GETA. Nosq;
s.phormiõis s.fortuna .i.allenastis q̃ afficiebamur .i.morer.
t fors fortũa eius causa. e
& amicos eius exoneras tis metu. Sed mihi nũc ego cesso:
vt agilior sim ad vĩa .i.meũ .i.replico antiphonẽ .i.festino
f
q̃ nõ humerũ hũc exonero pallio: atq; hoiem ppero inue
.i.nũqd
nire: vt hæc quæ cõtigerint sciat? AN. Num ĩtelligis quid
Geta .i.dicat secũ .i.nũqd .i.nõ ĩtelligo .i.ĩtelligo q̃tum
cu
hic narret? PHOR. Nũ tu? AN. Nihil. PHOR. tãtũdem
ꝓtẽdã .i.apud lenonẽ s.ipi
ꝓsequr
ego. GE. Ad lenonẽ hic ire ꝓgã, ibi nũc sunt. AN. Heus
g
.i.nũqd q.d. nõ ẽ mitꝫ .i.iustarũ .i.rerahi
h
geta. GE. Hẽ tibi nũ mirũ aut nouũ est reuocari cursũ: cũ
.i.inceperis s.ipe q me vocat .i.molestia tedio
l i k ꝓsequi me vocare me l
ĩstitueris? AN. geta. GE. Pergit hercle? nũc q̃ tu odio tuo
.i.ꝓsuadebis vt ad te cã .i.nõ sistis gradũ s.qõ imitari certe
m n o
me vinces. AN. Nõ manes. GE. Vapulabis. AN. Id qdẽ
.i.vapulabis .i.reprmis .i.dignꝰ verberibꝰ.
.i.starum
p
tibi iã fiet: nisi resistis: verbero. GE. Curialis vernula est q̃
.i.intrimiorẽ ĩ nra familia .i.vbera
me vocat? Familiarior ẽ oportet esse hũc: q̃ minitat malum
.i.vr? s.antipho s.quẽ quero .i.procede huc
Sed is ne est: quẽ quæro. an nõ? ipse est. PHOR. Cõgrede
.i.dico celeriter s.q̃ ita vehemẽter .i.q̃tũ hic ꝓ tua ꝓditõe .i.q̃tũcũq; fuerit
q r
re actutũ. AN. Quid est? GE. Quãtũ oĩm est q̃ viuãt ho
gaudes
hoĩm multitudo .i.ambigutare
minũ hõ honoratissime. Nam sine cõtrouersia dijs solus
.i.ris s.diligi à dijs quo vel cur s.vt dicꝫ.
diligere antipho. AN. Ita velim. Sed q̃ istuc credã ita esse?
.i.q̃ dicat .i.volo .i.nõne satꝫ ẽ tibi .i.ꝓfusum .i.efficio
r
mihi dici velim. GE. Satin: si te delibutum gaudio reddo?
.i.occidis .i.animo .i. nolit ita pollutari boua .i.amoue
s Antiphoni
AN. Enecas. Phor. Quin tu hinc pollicitationes auferes? &
.i.gestas in .i.vic certã
perore t
q̃d fers cedo. GE. Oh tu q̃q; aderas phormio? PHOR.
s.hic s.iter hec dicẽda .i.audi ĩtelligc .i.postq̃
.i.in mora es
v x y
Aderam. sed qd cessas? GE. Accipe. Hem: vt modo argẽ
Phormio ego antipho .i.eodem tenore nuncq̃ diuertẽdo
tum tibi dedimus apud forum: recta domũ sumus, ꝓfecti.
.i.dñs meꝰ phanũ .i.re misit te ad
z eam
Interea mittit herus me ad vxorem tuam. AN. q̃obrem.

In hac scena. XXII

Antiphoni a Geta nũciat phanĩũ inuentã eẽ filiã Chremetis patrui sui qd' magne fœlicitatis loco ducẽdum putat. a O fortuna. Fortuna dicta est incerta res fors fortuna euentus fortune bon⁹

b Fors fortuna. Aliud fortuna est aliud fors fortuna. Nã fors fortuna est cuius diẽ festum co / lunt q arte aliq̃ viuunt. cuius ædes sacra trans tyberum erat. fortuna aũt incerta res est, tã ad bonũ euentum quã ad malum.

c Quãtum subito: Hæc leguntur admiratiue.

d Noscq; amicos. Geta eum adhuc non audiebat, sed pergebat in sua admiratõne.

e Sed mihi nunc ego cesso. Ad se rediens consideransq; sibi esse potius quærendum antiphonẽ cui hoc narret. quã ita admiratione cessandum et morandum. Ideo hac subdit. Sed mihi. i. vel in dedecus meum et crimen. vel mihi generaliter ponitur vt tu mihi sp dormis. sed ego nunc cesso id est sum cessator et ociosus et quidẽ increpandus.

f Humerq; hunc exonero pallio. Recte quia palliata fabula nõ togata.

g Heus Geta. Reuocat eum iam arripientẽ iter ad lenonem. Heus ad uerbium vocantis Geta est vocatiuus.

h Hem tibi num. Geta post se nõ respexit, indignatus se reuocari festinum. Nã putabat alium quemlibet ab antiphone reuocare eum. Ideo ingt Hem interiectio indignantis.

i Instituerís. Secunda pson pro tertia.

k Pergit hercule &c. Hoc dicit inter eundem nõ retro aspiciẽs potest distingui hic pergit et cõiuncte legi hercle.

l Nunc; tu odio tuo me vinces. Odium interdum ponitur pro tedio et molestia. Inde odiosus .i. tedios⁹ molestus. et improbus seu importun⁹ q.d. nõ vinces me tua importunitate et instantia.

m Nõ manes. Hoc dicit indignabundus et mirabundus.

n Vapulabis. i. posses bene adeo instare vt vapulares. i, verberares seu verberibus afficereris.

o Id quidẽ iam tibi fiet. Id quod sibi dici audiuit minatur. et cõueniens errore festinantis.

p Curialis vernula est. Hoc audiens cognouit eẽ aliquẽ qui impio se loq̃retur.

q Actutum. Dr ab actu. i. a celeritate vñ actuarię naues dicuntur celeres. i. celeriter p mare transeuntes.

r Si te delibutum gaudio reddo. Ad animum transtulit id quod est corporis. Nam delibutus vnctus dicitur.

s Enecas. Mori me cogis qui ita animum meũ sũspensum teneas.

t Oh. Interiectio est animuertentis prius nõ uisum nec perceptum.

v Cessas. Moraris detegere rem antiphoni.

x Hem. Interiectio est tussientis vt narrationi sit aptior.

y Vt modo argentum. Vide narratõnem cœptam vnde opus est.

z Mittit herus me ad vxorem. Conuersio ad antiphonem hoc dicit.

Quintus actus

a Ingynnęciū. Gynnęcium est locus ędiū secretus in q̄ fabulant inter se mulieres. Est enim gynnetiū ait Tortellius loc⁹ in ędibus solis mulieribus ad habitandū datus. deducit enim a gynecon. i. a mulieribus.

b Mida. Fortesic dictus q̄ phrygius eēt. c Pone. i. recte aduerbiū. d Resupinat. Supinus vel resupinus dr̄ q̄ i dorso iacet q̄d q faciūt fere negligentes sunt. molles aut lasciui. iō supin⁹ p molli ponit aut lasciuo. Itē p pigro negligēti & ocioso. Itē ponit interdū p elato et superbo. Propterea q̄ tales supbi solent nō demittere caput tāq̄ humiles. sed resupinare et extollere tāq̄ tumidi. Persius. Italo quod honore supinus fregerit hemias Vñ supinare et resupinare significāt aliquē supinū siue resupinū reddere vt hic resupinat me .i. reducit me in tergū et q̄d vulgo dr̄ reuersat me. e Suspenso gradu. i. molli ac tenero sustētato. et leniter terre impresso.

f Euge Geta. Interiectio est letitie q̄ antipho getā incitat ad letitiā vt reliq̄ psequat̄ leanter.

g Hic pulcherrimū facinus audiui. Hmōi locos pœte auctoribus indulgent. q̄ i his auctoris est cōmendatio.

h Mirificissimū Pro mirificētissimum vbi pœta recto suplatiuo vsus ē a positiuo mirificus mirifica mirificū. i Patruus t. p. est in. p. v. tue. vt Salustius in primo. liberis eius auūcul⁹ erat

k Quid ais. Hoc dicit vix sibi psuadēs ita eē. l Consueuit hūit cōmertiū amoris.

m Somniū. Est fantasma et vanū dictū tanq̄ dormiendo somniatū. n Atq̄ hercle ego &c. Plautus in milite glorioso. Nā hoc colūnatim pœtę eē mandaui barbaro.

o Hem q̄d ergo. Hem interiectio idignātis q̄ nō ducat̄ celeriter. ergo cū dēas me ducere.

p Quin. Increpatiue videt̄ hic capi p gnimo. q Fecero. Cō iūctiuū. p indicatiuo. r Bñ ita me dii amēt. Deinde cum discessissent cepit phormio hec secū dicere. et ita dii me amēt iurā di modus ē. s Curā adi. ar. Varietas ē p ludēdi adimēdi varietatē eñ amauit pœta. iō adimere. p adimēdū pōit t Suorū e ff. Vt illi mutuo darēt illam sūmā q̄ redderet̄ senibus cū nollet ducere vxorē phor.

v Ingratis his. Ingratis. i. i memor būficior⁹ sibi factorum taliter iūgēdo liberos suos mūmonio fœlici. x Reipa. Ipo effectu videlicet argentū sit datū vt datū ē sine vlla restitutōe.

y Angiportū. i. in hūc locum angustum nec quium.

.i. desisto .i. lōgo sermōe vti .i. ad h̄ propositū .i. cū eum locūm .i. in
s. ea missio

GE. omitto ploq. Nā nihil ad hāc rē est antipho. Vbi ī gynneciū ire occi
.i. seruꝰ s. noīe .i. capit .i. p pallīū .i. reducit me ī domō
b vehemēs c

pio: puer ad me occurrit mida. Pone me appræhēdit pallio resupinat. Re
retro aspicio .i. q̄re rūdit .i. phibitū phanīū .i. adire ingredi

spicio: rogo q̄ obrē retineat me. Ait esse vetitū ītra ad herā accedere. Soauerūt ī gīneciū s. etiā ille fuꝰ s. frēs ītra gynneciū.
Demiphonis

phrona mō frēm huc: inq̄t: senis ītroduxit chremē. eūq̄ nūc esse intus cū
sophrona postq̄ .i. mollī gressu passu .i. trāsille sine .i. pseuerant aduent
t phanio c strepitu ac tumultu applicui

illis. hoc vbi ego audiui: ad fores suspēso gradu placide ire prexi. accessi:
.i. intra fo⁊ spīm .i. cohibuisse s. ad illas fores eo mō s. ad intelligēdū q̄d dicebaꝫ .i. ita facīē dū vt dicta res steri audirr auhelitū

astiti: animā cōpressi. aurē admoui: ita animū cœpi attēdere / hoc modo
.i. allicies auscultans f .i. rūc g .i. iocūdissimū .i. factū ideo

sermonē captās. AN. Euge geta. GE. Hic pulcherrimū facinꝰ audiui ita
.i. fere p nimia letitia s. faciꝰ audisti s. facinꝰ puras me audi⁊ uisse

q̄ herde pene exclamaui gaudio. PHOR. quodꝫ GE. q̄dnam arbitrare.
s. q̄d faciꝰ au⁊ .i. ꝫ cerre .i. mirifice facīū audiui faciꝰ s. chremes illi puelle.
dicris h i

AN. nescio. GE. Atq̄ mirificissimū. Patruus tuus pater ē iuētus phanio
admiratꝰ l phanīꝰ s. parruꝰ⁹ .i. lōgo aū rge .i. ī illa īsula

vxorī tuæ. AN. Hem q̄d aisꝫ GE. Cū eius cōsueuit olim matre ī lemno
.i. secreto s. est illud .i. vrꝫ ne ita puēit cū mrē eiꝰ
m puella

danculū. PHOR. Sōniū. vtin hæc ignoraret suū prēmꝫ GE. aliq̄d credi
.i. cēseo ne .i. in

to phormio esse causæ. Sed me cēseri potuisse oīa ītelligere extra ostiū: in
gymnęcio s. Chre. t Soph. t Phā. et n .i. illud fabulo

tus quæ iter sese ipī egerintꝫ PHOR. Atq̄ herde ego q̄q̄ illā audiui fa
sū dictū .i. sed .i. dicā .i. dū hec agūt .i. i hūc locū ex gymnecio

bulā. GE. Immo. etiā dabo: q̄ magis id credas. Patruus interea inde huc
.i. egīt .i. nō s. suo demiphone .i. retrahīt .i. rursus pater in gymneciū

egredit foras. haud mlto post cū patre inde recipit se ītro denuo. Ait vter
t patruꝰ .i. habēdi cā in vxorē .i. raudē .i. inuestigarē

q̄ tibi ptātem se eius habēdæ dare. Denicq̄ ego missus sum: vt te requiras
s. ad eos o .i. celeriter rape vt ducar ad eos p .i. tardus q .i. facīā.

rē: atq̄ adducerē. AN. Hem q̄n ergo rape me q̄d cessas? GE. Fecero. An.
.i. remane cū saltare .i. discede salute comite .i. bñ succes, sit ne pspere
r

O mi phormio vale. PHOR. Vade antipho. Bñ: ita me dij amēt: factū
felicitarē t successū .i. ex insperato s. iuuenib⁹ .i. decipiēdi .i. oportuꝫ pspeꝫ Antiph. t Phe. tunitas

gaudeo / tantā fortunā de īprouiso esse his datā. Sūma eludendi occasio
.i. anteterarē t sollicitudinē de argēto .i. vrꝫ alicui reddēdo p puella s t

est mihi nūc senes & phedriæ curā adimere argentariā: ne cuiq̄ suorum
gregalīū supplicās s. sine restitutōe s. senib⁹ vt inuitis v

æqualiū supplex siet. Nā idē hoc argētū, ita vt datū est, īgratis his datū erit
.i. q̄ mō .i. ipo affectu .i. exoptauit .i. meo⁹ me hñdi .i. iudicīū volūtaꝫ .i. alio⁹ a pfuero.
x

hoc q̄ cogā / re ipa repperi. Nūc gestꝰ mihi / vultusq̄ est capiēdus nouus.
.i. ex h̄ loco .i. pferā .i. postea senib⁹ .i. parefactā. .i. postq̄ ipī
y

Sed hinc cōcedā ī angiportū hoc pximū. inde hisce ostēdā me: vbi erunt
.i. extra domū .i. in quē locū .i. finxerā .i. negociādū in eū locū .i. vado.

egressi foras, Quo me assimulārā ire ad mercatū: non eo.

DEMIPHO PHORMIO CHREMES

A .t.ure .i qz
d ijs merito magnas grãs habeo /atq; ago qñ eue
f.cuenerũt .t.feliciter f.celeriꝰ f.fieri .t.alloq̃nd⁹
nere hæc nobis frater ꝓſpe.q;tũ põt /nũc cõue=
.i.diſperdat .t.libras.
niũd⁹ phormio ẽ.puſq; dilapidet nrãs trigita minas: vt au
b .t.bo ad vidẽdũ.
feram⁹.PHOR.Demiphouẽ:ſi domi ẽ:viſam.vt q̃d.De.
c f.veniebaꝛ ad me
vt nos ad te ibam⁹ phormio.Phor.De eadẽ hac forte aſſe cau=
.t.ibam⁹ de eadẽ cã .t.nõ dubitaui .t.res eſt ridicula
d
ſa.DE.ita herde.Phor.Credidi:q̃d ad me ibatis:ridiculũ:
vt; e .t.pmiſiſſẽ irrevocabiliꝰ f
an veremi:ne nõ id facerẽ /q̃d recepiſſẽ ſemel:? Heus heus
.t.q̃ magna g videlicꝫ
quãta hæc mea pauptas ẽ:tñ adhuc curaui vnũ hoc quidẽ:
.t.vt eſſem fideꝛ z verax .t.vt; phanũ .t.benigna z .t.valde
h i bonę indolis
vt mihi eſſet fides.Chre.Eſt ne:ita vt dixi:liberalis:De. op
liberal .t.vt nũciẽ f.ad ducendã,vxorẽ
pido.Phor.Itaq; ad vos venio nũciatũ demipho paratum
.t.q̃ f.phaniũ quã ꝓmiſi me ducere .t.poſt poſui
me eſſe.vbi vultis vxorẽ date.Nã oẽs poſt habui mihi res:
.t.decuit .t.cã vehemẽter f.vt ducerẽ k.i.animduerterã
ita vt par fuit:poſtq; tãtope id vos velle aĩm aduorteã.De.
.t.ſed chremes l: .t.vẽnõ phanũ .t.q̃lis .t.murmuratio
At hic dehortat⁹ ẽ me ne illã tibi darẽ.Nã qs erit rumor po
f.b̃ frater .t.dederꝫ et phaniũ .i.q̃n f.duxi .t.tũc
puli:inq;t:ſi id feceris:olim cũ honeſte potuit tũ nõ ẽ data:
.t.obuiã viro ꝓmo .t.inhoneſtũ .t.fere q̃ſi f.dixit vt incuſauit paulo añ
l m n .t.cumer.
Nũc viduã extrudi turpe ẽ ferme eadẽ oĩa:quæ tute dudũ
.t.i ꝓſpectu meo .i.reꝑhẽderas .t ſatis ne .t.irridentis
o
corã me incuſaueras.Phor. Satin ſupbe illuditis me.De.
.t.cur vel qũo.f.q̃ mõ me illudaꝛſ .i.nec f.quã eã ducetur⁹
ee illudim⁹
Qui:Phor.rogas:quia ne alterã quidẽ illã potero ducere.
.t.frõre f.ſpõſam .t.ſed
Nam q̃ redibo ore:ad eã quã contẽpſerim:CHRE.Tum p

In hac ſcena.XXIII.

Continetur contentio phormionis & ſenũ et to / tius ſimulationis detectio.Indignatus enim phor mio narrari parat omnia nauiſtrate vxori chre / metis quo nam videlicet modo chremes ſuſtule / rit clam filiam ex muliere quadam lemnia.

a Diis magnas merito gratias habeo.i. multũ ſum deuinctus et obnoxius diis atq; eis ago ma / gnas gratias.Habere gratias eſt in animo. Agere vero gratias eſt verbis.quod.f.barbare dicitur re gratiari.

b Viſam vt quod. Apoſiopeſis ſecũda. Deficit em̃.vt ſupple expleã quod promiſi.vel aliq̃d tale.

c De eadem hac fortaſſe cauſa.i.propter eandẽ cauſam propter quam ego ire contendebam.

d Credidi.ſ.q̃ de ea cauſa ad me venireris vnq̃; meę fidei diffidentes.

e Ne non id facerem quod recepiſſem ſemel. Et deeſt ad me vt in Heauton.nõ ad meretricẽ faciet.

f Heus heus. Particula vocantis eſt monentis attentionem vel exclamantis.

g Tamen adhuc curaui
addidit adhuc potuiſſet ſine hoc integer ſenſus eẽ.

h Vt mihi eſſet fides.Vt mihi ꝑderetur.

i Eſt ne ita &c.Chremes interrogat fratrem de puella quã viſitauerat.Et ita dicit vt non audiat a phormione.

k Dehortatus eſt.Diuertit deflexit deterruit.

l Nunc viduam.Vidua quaſi a viro vidua.id eſt diuiſa.

m Extrudi.i.eiici violenter a domo prioris ma riti: n Quæ tute dudum coram me incuſaue / ras.Noua locutio coram me incuſaueras.belle: vt ſi quis neget.contra ſeipſm ſentire videatur.

o Satin ſuperbe illuditis me.Et datiuum:et ac / cuſatiuum caſum regit illudo.dici enim poteſt il / ludo te vel illud tibi.

p Tum autem antiphonem video. Suggerit hec chremes demiphoni voce ſuppreſſa,ne audia tur a phormione.

q Inique. Exponit Guido inique. i. contra equitatem. Et probat. Nam non est equum eos se iungere cum vtercp alteri sit cordi. Probatio hec aparentiam aliqualem habet. Sed deceptus est cp oia exemplaria que ego vidi habent inique. quod tamen propter sequentia verba locum habere non potest quoniam sequentia verba sunt priorp repetitio atcp resumptio. ideo chremes dixit inique illa at demipho inquit ea de ipa nisi cp vbi chremes dixit antiphonem demipho filium & vnus eam alter mulierem & superaddit sane. i. valde inuitū

r Tum aūt. Sic estimat Guido demipho eadem verba dicit que fuerunt ei suggesta a fratre. Hec cōtinuatio est probatio cōtraria priori cp vocari debet inique.

s Rursum rescribi iube phor. Rescribi reddi seu per mensę scripturam. Iube rescribi quoniam ad numerationem antecedit scriptura. Rescribere dicebant pro remunerare. & sic infert ne ego prescripsi porro illis quibus debui. Hec est ergo figura in qua secunda de primis significantiā sumūt. Iube rescribi per scripturam. i. per mense scripturam dari. vnde hodie datur cyrographus domo exactis ne mense scriptura.

t Ne ego pscripsi. Multum per scripturam reddi: multi dedi vt apud Virg. Deditur hic subito troiana per agmina rumor.

v Cum istac magnificentia. i cum tua magniloquentia & magnitudine sumptus Nam magnificus spectari etiam solet in magnis sumptibus

x Quin tu argentum mihi cedo. Hoc ab vtrocp eum clamore dici accipiendum est.

y In ius ambula. Ad iudicem eamus. s. nam ius pro loco. Cicero. Quin te in iure consptio.

z Enimuero si porro esse odio si pergitis. Vultu viuandum est & pronunciatōne hoc tam minaciter suspenditur enimuero. Enimuero principium est aliquid per iram dicturi. hic cum alius ex alia parte enimuero hoc ferret. & ferre dotatis ablatiuo vt in Eunucho. habeo alia multa q nūc condonabuntur.

a Indotatis. Hoc est vt phanio.

b Dotatis soleo. Vt nausistrate quā scio ita eludi a marito suo. & a te fratre eius.

c Hic quendam moram cuius vir vxorem. Incipit hoc apertius loqui. Et sermo interruptus est a chremete & demea. Postea tamen pficit qd inceperat.

d Nullus sum. Perii mortuus sum.

e Sepultus sum. Auxesis. Nam plus est quam nullus sum.

f Eho. Interiectio percipientis & deprehendētis

g Ludos facit. Exhibet populo spectacula motu suo & gestu. vel ludos facit id est suis verbis ridiculis nos illudit.

h Fabule. Nuge sunt. q. d. vultis vos subterfugere ita veritatem conuertendo in fabulas quasi dicere non fiet.

.i.sed filiū tuū .i.abūcere .i.nolētē puellā. .i.dic

aūt antiphonē video ab sese amittere inuitū eā inique. De.

.i.sed phanū abuertere

r

Tum autē video filiū inuitū sane mulierē abs se amittere.

ru phormio .i.si audes .s.qō dedi

.i.transfer

Sed transi sodes ad forū: atcp illud mihi argentū rursum

.i.reddi q̄ ran p scripturā .s.argētū vis .i.certe .i.dedi p scripturā.

s tibi rescribi t

iube rescribi phormio. PHOR. Quod? ne ego præscripsi

.i.posita .i.debitor fui .s.cō ru pscripseris

porro illis quibus debui. DE. Quid igit fiet? PHOR. Si

.i.pmisisti .s.illā i vxorē .i.ꝫ sic ita .i.cp

vis mihi vxorē dare: quā despōdisti: ducam. sin est / vt velis

.i.apud me

illā manere apud te: dos hic omnis maneat / demipho. Nā

.i.ustū

nō est æquū me ppter vos decipi: cum ego vestri honoris

.i.libellū repudij .i.streci antique .s.illa quā repu/ .i.rantū dotis.

repudiauerim diaui.

causa repudium alteræ remiserim: quæ dotis tantūdem da

vade hinc .i.i in fortunū. i malā crucē magni .i.o ru cōli

v

bat: DE. Hinc in malam rem cum istac magnificentia fu/

supplicio plectēdo vr fugitiu? s.vt ista debeas facere uob .i.ira.

gitiue. etiam nunc credis te ignorarier aut tua facta adeo.

.i.incēdor i irā q.d.nō puellā .i capes

PHOR. Irritor. DE. Tu ne hanc duceres: si tibi data / eēt?

.i.experientiā an sit Antipho .i.morer.

duccur?

PHOR: Fac periculū. DE. vt filius cū illa habitet apud te

tale ppositū .i.dic

hoc vestrū cōsilium fuit. PHOR: Quæso qd narras. DE:

.i.quimo s tibi datū .i.da .i.potius s.missam

p

Quin tu argentū mihi cedo. PHOR. Immo vero tu vxo/

da .i i locā vbi prox tus reddit s.vt ambulē dic. in ius.

.i.certe ābulo i ius i decimē/

ea vestrū 3

rem cedo. DE. In ius ambula. PHOR: Enimuero si por/

.i.postea .i.molestū .i.pseueratꝭ s.qd facia persꝭ

vrꝫ

ro esse odio si pergitis. DE. Quid facies? PHOR. Ego ne

i.puellis sine dare tārūmodo .i.adesse seu p:esse uos .i.puratis

a

vos me indotatis modo patrocinari fortasse arbitramī etiā

habētis dotem .i.in q̄ s.interest s.vestra interest

b c

dotatis soleo. CHRE. Quid nostra? PHOR. Nihil hic

q̄uocatā .i.marite? indignāꝭ .i.ppt qō

quandā norā cuius vir vxorē. CHRE. Hem. DE. Quid

ta indignꝭ .i.insula illa s.vxorē .i.perij

d

est? PHOR. Lemni habuit aliam. CHRE. Nullus sum.

s.vxore .i.fuffuli .i.fecero .i.nuntii tā de me facerū est

e

Phor. ex q̄ filiā suscepit. & eā dā educat. Chr. Sepult? sum

s.ō pus dixi .i.certe vxori .i.recumbo ad lōgū

PHOR. Hæc adeo ego illi iam denarrabo. CHRE. Ob/

.i.noli ei narrare .i.tu ne s.q talia gessit .i.q̄rere

f g

secro ne facias. PHOR. Eho: tum is eras? DE. vt ludos fa/

.i.se dimittem? tāq̄ futilē ꝛ vanū h s.sunt

cit? CHRE. Missum te facimus. PHOR. Fabulę. CHR.

Quid vis tibi argentū quod habes condonam?. PHOR
MIO. Audio. quid vos: malum: ergo me sic ludificamini
inepti vestra puerili sententia? nolo: volo: volo: nolo. rur-
sum cape. cedo: quod dictum indictum est. quod mō erat
ratum: id irritū est. CHRE. Quo pacto /aut vnde hic hæc
resciuit? DE. Nescio: nisi me dixisse id nemini certe scio.
CHRE. Monstri: ita me dij ament: simile. PHOR. Inieci
scrupulum. DE. Hem hiccine vt a nobis tantū hocargen-
ti auferat /tam aperte irrídens? emori herde satius est. ani-
mo virili / præsentiq; vt sis /para. Vides tuum peccatum
iam esse elatum foras: neq; iam id celare posse te vxorem
tuam. nūc quod ea ex alijs auditura sit chreme: id nosmet
índicare placabílius est. Tum hūc ímparatum poterimus
nostro modo vlcíscí. PHOR. Atat nisi mihi ꝓspicio: hæ-
reo. hí gladiatorio animo ad me affectant viam. CHRE.
At vereor: vt placari possit. DE. Bono animo es. ego redi-
gam vos ín gratiam: hoc fretus chreme: cum e medio ex-
cessit /vnde hec susceptā est tibi. PHOR. Ita ne agitis me
cū? satis astute egredimini. Nō herde ex re istius me insti-
gasti demipho. ain tu tandē vbi peregre tibi quod libitum
fuit /feceris: neq; huic sis veritus fœminæ primariæ /quin
nouo modo ei faceres cōtumelias: venias nūc mihi p̄cibus
lautū peccatum tuum? hisce ego eam dictis ita tibi incen-
sam dabo: vt ne restinguas lachrymis: si extollaueris. DE:

i Quid vis tibi argentum quod habes. Vis iterum subaudiendum est vt sit vis argētū quod habes & est asyntheton inserendum.
k Cōmodamus tibi. Sic est apud Virgi. Vultis et his mecum pariter considere regnis. vrbē quē statuo vestra est.
l Malum quod dicitur male gratie. Est ēm hic malum aduerbium interpositeindignationis.
m Volo nolo. Primo singula sepantur. Deinde simul vtraq; pronuntianda sunt animo virilia necessario adhortaturi. Et ita dicendo deliberat capiat necne oblatum numus & taceat.
n Rursum cape cedo. Alloquitur seipm quasi diceret. dic potius nausistrate talia que dicta sunt deinde ímo cape munus oblatum.
o Quod modo erat ratum id irritum est. Eiusmodi fiunt in deliberationibus faciendis & consiliis capiendis. Nam tunc sepe mens animusq; in varias distrahitur sníias.
p Nescio. s. vnde resciuerit. Nisi voluit aliud adiungere. sed quia sibi non placuit neq; verum putauit. fecit aposiopesim & ad aliud diuertit.
q Inieci scrupulum. Scrupus. Inde scrupulus lapillius est breuis & asper qui pressus pedi sollicitudinem creat. Inde rem scrupulosā dicimus quā aliqui habent asperi.
r Nostro vlcíscí modo. Ingenio frui.
s Nisi mihi prospitio hereo. i. adhereo captioni & rhetibus nisi caueo mihi. i. capior vel capt⁹ sū nisi mihi prouideo vt lepus qui cassibus hęret.
t Hí gladiatorio animo. Parato ad periculum Hoc est ita perdito ac temerario vt nō sibi caueāt dummodo vulnerent vt Salust. Auidius alter alterum sauciare quā semet tegere.
v Ad me affectant viam. Affectant viam. Plenum quod nos eclipticos.
x Vt placari possit. vt pro ne non:
y Cum e medio excessit. Pro quia excessit. et additum. et ad rationem dici Comicum est.
z Astute aggredimini. Ironia & proprie aggredi accedere ad dimicandum est. Bene ergo seruauit translationem a gladiatoribus cœptam.
a Ain tu tandem. Modo ad chremetem cū in / uectione conuersus est.
b Lautum peccatum tuum. vt lauem, vt maculam.
c Lachrymis si extillaueris. Extillare est gutta re ex corpore, et extillare ipm corpus guttatim fiiri. ergo quasi totum in lachrymas conuerti, et ex toto extillare corpore.

Quintus actus

d Publicitus scelus.i.publica cura atq; consilio
e In solas terras.Signanter virgi.Parthorum et solis exegit montibus euum.Et Salust.in.v.Solis viis. f In ius eamus.Ad pretoris sellam modo enim locum significat.
g In ius huc si quid lubet.Apparet pascitum ad domum senis chremetis nō ad forum abstrahere litem.
h Assequare.Alloquitur frēm vt comprehendat phormionem.
i Solus enim.Enim pro at posuit vt turbatum ostenderet.Sic alibi.enim non sinam.
k Vna iniuria est.i.actio iniuriarum ex lege altera quam fecisti dotate vxori.
l Lege agito ergo.Lege agito dicebatur ei cui? intentio cōtēptibilis aduersario videbatur.Plautus in Aulularia.Lege agito et cœnā coque.Lege agito.i.persequere ius tuū per legem.q.d.contemno tuam actionem.
m Altera est tecum Chreme.Quia iniuriam fecisti dotate vxori.
n Os opprime.alloquitur fratrem.vel pōt dici pascito admonens vt taceat.
o Pugnos in ventrem ingere.vrbane in vētrem quasi parascito.an ventrem totum pascitum dicit vt Lucillius in secundo.Viuite claucones comedones viuite ventres.an simpliciter quia qui resistit ne sequatur collo trahentem ab toto ore pandum se facit.& ventum proiicit qnm in ventre seritur curuatur:et sequitur.

s.infortuniū s.malū Phormiōi .i.dent .i.suffusū .i.vex ē vex

Malum /quod isti dij deæq; omnes dium.tanta affectum
.i.aliquē s.quāta ille paratus? .i.publice vl'm publica cu ra
s.est vex o

quenq; esse hominem audacia?nonne hoc publicitus sce-
.i.penū tuū q me? frater es. .i deferras .i. ꝓduce?
e

lus hinc deportarier in solas terras?CHRE.In id redactus
.i.i cū locū angustū Phormiōe .i.offirmo
siue starū z angustiā

sum loci:vt quid agam cū illo /nesciam prorsus.DEMI.
.i.nō dubito re esse s.eam? .i.in domū .i.aliq̄ mō ubi
multū anxiū f g Chremeti placet

Ego scio.in ius eamus.PHOR.In ius huc si quid lubet
.i.psequere cū s.ꝓpchēsū q̄dm vt cū retineant
h

DEMI.Assequere.ac retine:dum ego seruos hinc eucco.
s.eū retinere .i.at vel certe .i.accede celeriter.
i

CHRE.Solus enim nequeo:accurre huc.PHORMIO
.i.acrio iniuria? s.mihi .i psequere ius s.si sit tibi mecū
h p legē l iniuria

Vna iniuria est tecū.CHRE.Lege agito ergo.PHOR.
alia acrio iniuria? .i celeriter cœpe
m s.parascitum

Altera est tecum chreme.DENI.Rape hunc.PHOR.
.i.ita me vt eraceat .i.certe .i.vocat eratōe clamat .i.egredere e domo

Ita ne agitis?enīuero voce est opus.nausistrata:exi.Chre.
.i.obtura.s.ne loq̄ē .i.hūc imꝑbū vtū .i.potest
n

Os opprime.DE.Impurū vide:quantum valet.PHOR.
s.ēpi .i.tacē dico s.dici vt q.d.nō factū.

Nausistrata inquā.CHRE.Nō taces?PHOR.Taceam
s.tpe pascit? s.eius .i.immitte
s.re vt eatur in ius o

DE.Nisi sequit.pugnos in ventrem ingere.Vel oculum
.i.erue illi oculū .i adest .i.in q̄ loco .i.puniā vl' vindictā de vobis sumam

exdude.PHOR.Est vbi vos vlciscar locus.

NAVSISTRATA CHREMES.
DEMIPHO PHORMIO.

.i.appellat s.nausistratā dolēt.idignāt

q Vis nominat me? CHRE. Hem, NAVSIT:
.i.qd tibi vult ista turbatio? rixa .i.mi marite.
Quid istuc turbæ est obsecro mi vir? PHOR.
irritāt. .i.cur q .i.q̄lis ō dicte ō chremete
Hem: quid nunc obticuisti? NAVSI. Quis hic homo est
.i.vrz̄ per
nō mihi respondes? PHOR. Hiccine nunc vt tibi respon
p̄ nimio timore ne ru s.eu nausistrata
reserascas eius scelus phormioni
deat: quę hercle vbi sit nescit? DEMI. Caue. isti quicq̄ cre
.i.accede ad eū .i.nō ē frigid⁹ totus .i.occide.
das. PHORMIO. Abi. tange. si nō tot⁹ friget: me eneca.
b s.si nihil est .i.dicat
CHRE. Nihil est. NAVSI. Quid ergo est? quod isti nar
.i.fiatim s.qd sit .i.pgis ne s.dictis eius
ret? PHOR. Iam scies: ausculta. CHRE. Pergin credere?
c phormioni
NAVSI. Quid ego obsecro huic credam qui nihil dixit.
.i.desipit ifelix Chremes icōsiderate
d incōsulte
PHOR. Delirat miser timore. NAVSI: Non pol temere
.i.tantū .i.ego ne
est: quod tu tam times. CHRE. Egon timeo? PHOR.
.i.certe vt recte fac .i.qz .i.pcēm qō nihil ē q̄z narro euū pcēm
e f qō nihil ē
Recte sane, qñ nihil times: & hoc nihil est / q̄d ego dico?
sīpe .i.refert id .i.pcēm suū frater me⁹ irridēt .i.tu fecisti
g s.dicis
tu narra. DE. Scelus tibi narret. PHOR. Eho tu: factū est
.i.instanter .i.p defēsiōr fīs .i.marite turbar⁹ aliud
Chre h dicere neq̄t
a te sedulo p fratre. NAV. Mi vir nō narras? CHRE. At
.i.qd tibi vis dī/ cendo ar .i.dicere id qō est inter nos.
NAV. Quid at? CHRE. Non opus est dicto. PHOR.
s.nō ē op⁹ dicto .i.z̄ .i.scire s.vxori tuę in illa insula. īdignāris
Tibi quidē: at scito huic opus ē. In lemno. CHRE. Hem
.i.dicī indignāter .i.re nescientē .i.de/
i
quid ais? DE. Non taces. PHOR. Clam te. CHRe. Hei
k
mihi. PHORMIO. Sic factum est. NAV. Mi homo dīj
melior⁹ q̄ñ q̄ dicī s.vt dico q: duxit vxorē .i.pdita sum.
.i.dent
meli⁹ diūt. Phor. Sic factū est. NAV. Perij misera. Phor.
.i.rp̄ta vxore phaniū sustulit .i.q̄diu .i.nō cogitas .i.dicim⁹
īhmōi rebꝰ l
Et inde filiā suscepit iam vnā: dū tu dormis, Chre. Quid
aut facim⁹ exclamatio cū indignatōe m
agimus. NAV. Proch dīj immortales: facinus miserandū
s.qd dico
& malū. PHOR. Hoc actū est. NAV. An quicq̄ hodie
iniquius s.ē factū postq̄ s.plures habendas. .i.tunc
n o
est factū indigni⁹: q̄ mihi? vbi ad vxores ventū est: tum
s.tpi marīti s.voco. s in testē viro meo valde
fiunt senes. Demipho te appello. nam me cū hoc ipo diste
plurimū tęder .i.vrz̄ hec pfectiōes frequēters .i.cōmoratōrs
det loq. Hæccine erāt itiones crebræ / & māsiones diutinę
.i.apō lemnū .i.vrz̄ hec .i.reddīt⁹ annuos
lemni? Hęccine erat ea quæ minuebat nostros fructus
p .i.cōmissam
vtilitas? DE. Ego nausistrata esse ī hac re culpā meritā nō
.i.talis ea .i.excusanda q
nego / sed quæ sit ignoscenda. PHORMIO. Verba fiūt

In hac scena. XXIIII.

Velut controuersia est in qua reus sit marītus male tractationis & est status qualitatis venialis.

a Quid nunc obticuisti. Ab ob et taceo. es. i. ta / cuisti nunc neq̄ respondisti tue vxori.

b Nihil est. s. de eo quod iste phormio loquitur.

c Quid ergo est quod istic narret. Quasi diceret quid ergo volunt eius narrationes.

d Delyrat miser timore. Vtrumq; & delyrat & timore. Nam delectatio senectuti. Timor conscientie.

e Quando. Causaliter capitur. vel sit aduerbium temporis.

f Et hoc nihil est quod ego dico. Potes intelligere phormionem. hec per irrisionem dicere recte sa ne quando nihil times & hoc nihil est quod ego dico quāuis id nihil si tibi non est parum molestę allaturum tu ipe narra.

g Scelus tibi narret. Scelus id est peccatum. vel vocat phormionem scelus dicendo. O scelus, id ē o scelerate dicis, q̄ narret tibi id quod tu vis ei narrare. q.d. non dignaretur homini tam nihili id referre.

h Mi vir. Melius est vt hoc dicatur Chremeti quā phor. non narras mihi interrogando lege. q: d. non vis mihi narrare quid iste phormio narret

i Clam te. Hoc dicit Nausistrate, sunt tamen lo / cutiones interpositę. vxorem duxit est completio clausule.

k Mi homo dii melius diunt. Querit probus. An matrona tam familiariter mi homo recte dicat alieno. sed frustra. Nam fœminarum oratio ē, & si non blanditur, blanda est.

l Quid agimus. Facete additum, Et hoc dicit fratri demiphoni.

m Faciuus miserandum. Alii codices habent in dignum id est nefandum & quod fieri non debebat.

n Quam mihi vbi. Eleganter insertum mihi vt in Heauton. Is mihi vbi adbibit plus Paulo sua quæ narrat facinora.

o Ad vxores ventum est tum fiunt senes. Eleganter fieri dixit. Et generaliter inuidiosus, quā si vnum accusaret senem.

p Ego nausistrata. Qualitas venialis a con / cessa actione.

q Verba fiunt mortuo. Non est passus parasci/tus, vt totam sententiam senex explicaret. Verba fiunt mortuo. Prouerbiale est id est tua verba sūt futilia et vana atq; eiusmodi vt si fierēt alicui in mortuo, q.d. videris alloqui nihil intelligētem ac nihil sencientem velut mortuus nihil sentit. vel intellige sine prouerbio. verba fiunt chremeti tāq̄ mortuo. Nam postea dicturus est exequias quibus ē comodum &c.

r Nã neq; negligentia tua neq; odio id fecit tuo In hac causa principalis est
Et ideo in duo diuisit. Nec negligentia circa te. nec odio inquit factum. Preterea & presto addidit de fensionem.

s Vinolentus fere ab hinc an &c. Ab etate eius a tempore criminis a diminutione conceptu cq; pellicis ab euentu. ab animo facientis q̃ mor / tua est. postremo & precibus & perilogum q̃ q̃ fecit admonens illam oratorie mansuetudinis fuę.

t Vinolentus. Ab imprudentia defensio.

v Ab hinc annos quindecim. A tempore defensio.

x Eam compressit. Quod interdũ est non amo ris sed iniurie.

y Neq; illam post vnq; attigit. Postea, ita facti penituit.

z E medio abiit. q. f. i. h. r. scrupulus. Per obitũ enim penitus abiit. scrupulus ab humanis rebus
a Equo animo vt feras. Hic locus
est id est quod futurum sit. facilius enim ignosci / tur non vltra peccaturi.

b Defungier. i. defungi desinere. vel finire mole / stiam huius facti. Nam defunctus morbis dicit̃ qui finiuit morbos.

c Sed quid spem. Id est quomodo spem habeam ipsum non vltra erraturum si ignoue / ro

d Etate porro minus. Quia dixit ab hinc annos quindecim.

e Senectus si verecundos facit. Modeste et grauiter. vel sc̃m Guidonem iuste reprehensionis ti / midos. Nam verecundia est iuste reprehensionis timor.

f An mea forma atq; ætas nec magis expeten / da est. Quia nunc maritus meus factus sit verecũ dus propter senectutem: q. d. nihil est propter q̃d id expetem cum etiam senex impudicus sit.

g Quid mihi hic affers. Callidius vsa est ad vl / timum
conuersa ad ipm defensorem mariti. Et de illa vi contradictionis exultat pascitus tanq; confecto mortuo cq; aduersario suo dicit exeqas chremeti.

h Exequias chremeti. Bono ordine. Primo de / sirat miser timore. Post verba fiunt mortuo. Ad vltimum exequias chremeti. delyrat. moriturl & fertur.

i Age nunc, age phormionem qui nolet lacessi / to. Virgili. Degeneremq; nepto Iemnum narrare memento.

k Faxo tali mactatus fit atq; hic &c. Pro eo q̃d est eum sic frequenter veteres Ennius. Omnes cor de patrem prębent animoq; benigno circũfusũ.

l Obganniat. Obgannire est contra ganniẽtem gannire id est contra rixantẽ rixari & cõtra mur / murantem murmurare. Gannire autem proprie est vulpium, sicut mugire boum. Sed sæpe p̃ me / thaphoram dicitur quemadmodum alia pene in numerabilia.

m An meo merito credam. Id est vtrum ma / ritus meus fecit illud indignum facinus meo me / rito. i. qa metuerim vt fieret mihi talis iniuria pro / pter culpam meam, qua in eum nimis fuerim in / dulgens.

n Ignosce orat confitetur purgat. Verba veni / alis status sunt ignosce confitetur.

.i. ne negligeret te q̃ re p̃fect odio

r

mortuo. DEMIPHO. Nam neq; negligentia tui: neq;
.i. nõ suscepit filiã .i. ipe vino obrut⁹ & ingurgitat⁹ .i. iam ex eo tpe sunt q̃ndecim anni transacti

s t v

odio id fecit tui. vinolentus fere ab hinc annos quindecim
ex q̃ phanũ .f. mulierculã

x vitiauit y

mulierculam eam compressit: vnde hæc nata est. neq; illã
.i. postea post illud tpe .i. iuit ad mortem .i. pen. remor⁹ est .i. ter chremete & z 3

post vnq; attigit. ea mortem obijt. e medio abijt: qui fuit in
mulierẽ .i. anxietas .f. manifestrata sic, .f. equa & moderatõe plena

hac re scrupulus. q̃ obrem te oro: vt alia facta tua sũt: æquo
.i. cur vt .i. q̃ d. nõ a

animo vt feras. NAVSISTRATA. Quid ego æquo ani
.f. tale facin⁹ .i. cupio finire molestiã huius facti .i. cur vt q̃ mõ

b c

mo feram cupio misera in hac re defungier. Sed quid spe /
.i. pter senectutẽ .i. deinde q̃ inquã .i. quo .i. nõ .i. eo tpe q̃ eam com / pressit

d

rem: ætate porro minus peccatum putem: iam tum erat
.i. tpora cõtinẽtes modestos .i. pulchritudo .f. mea bõa

e f

senex, senectus si verecundos facit. an mea forma atq; ætas
.f. mihi .i. q̃ virũ meũ: videbis hic

g

nunc magis expetenda est demipho: Quid mihi nunc af /
.i. pter quid .f. meũ maritũ .i. postea .f. tale ipudicũ

fers: quamobrem expectem / aut sperem porro non fore.
.i. sacrificia vt obsequia p̃ mortuis .i. oportunũ

h facio

PHORMIO. Exequias chremeti quibus est cõmodum
.i. efferri ad rogũ .i. dicã singul' audiẽtib⁹ horrantis est .f. me

i

ire iam tempus est, sic dabo. age nunc age. Phormionem
.i. lacessat irriter, puocet .i. faciam eũ qui lacessiuerit me esse macerãtũ .i. sic chremes

l afflictus

qui volet lacessito, faxo tali sit mactatus atq; hic est infor /
.i. infelicitate q. d. nihil nũc ipedio redeat .f. de eo

tunio. redeat sane in gratiam. iam supplicij satis est mihi.
.f. materiã vxor pter q̃ .i. q̃diu .i. assidue oblatret & obũcet argumẽtũ

l

habet hæc, quod ei dum viuat vsq; ad aurem obganniat.
.i. verũ .f. id factũ ita arbitror. .i. cur

m

NAVSISTRATA. An meo merito credam: quid ego
.i. reatare separatim .i. seor: sũ .i. cuius modi

nũc ea commemorarem Demipho si gillatim: qualis ego
.i. ergo virũ meũ .i. q̃liter .i. quẽ admodũ & ita vel nouit omnia esse mansueta

in hunc fuerim: DEMIPHO. Noui, æque omnia tecum
.i. quasi sic meuerim

NAVSISTRATA. Meriton hoc meo videtur factum:
.i. nequaq̃ .i. sed .i. quia

DEMIPHO. Minime gentium. verum quando iam ac /
i. reprehendẽdo damnando .i. nõ facturũ .f. id factũ .f. illi nã ipe vt sceleste filiter. ignoscas.

n

cusando fieri infectum non potest: ignosce: orat. cõfitetur:

excusat illud .i.qd vlra postulas ab .i.certe
scelus eo vt faciat

o

purgat.quid vis amplius?PHORMIO.Enimuero pri-
nausistrata ꝑsulã.puidebo vocanꝫ

uscꝫ hæc dat veniam:mihi prospiciam/&phedriæ.Heus
Demiphoni. .i.incõsulte qõ sum
incõsiderate dicturus

nausistrata priuscꝫ huic respondeas temere:audi.NAV/
s.qõ vis me .i.libras
audire.

SISTRATA.Quid est?PHORMIO.Ego minas tri-
astutiam viro .i.extorsi minas tradidi phedrie s.filius
deceptõez

ginta per fallaciam ab isto abstuli:eas dedi tuo gnato is ꝓ
.i.ꝓ emptione puellæ venditori volẽs vt indignãtis
sue amicicie.

sua amica lenoni dedit.CHREMES.Hem quid ais?
.i.detestabile s.existẽs.

NAVSISTRATA.Adeo indignum tibi videtur:fili?
.i.iuuenis

homo adolescens si habet vnam amicam:tu vxores duas
.i.non qua audacia fronte .i.corripies
quo vultu
ꝓ filium

nihil pudet?quo ore illum obiurgabis?responde michi.
s.filius sic .i.sed

DEMIPHO.Faciet:vt voles.NAVSISTRATA.Im-
nunc .i.opinionẽ s.illi viro meo

mo vt iam meam scias sententiam:necꝫ ego ignosco:necꝫ
.i.aliquid phedriã.

promitto quicquã:necꝫ respondeo priuscꝫ gnatum vide-
relinquo s.ad hãc rẽ filius meus s.id
refero spectãtia

ro,eius iudicio permitto omnia quod is iubebit:faciam,

PHORMIO.Mulier sapiens es nausistrata.NAVSI/
.i.nonne sufficit tibi .i.sed
de eo qõ fecit

STRATA.Satis tibi est?PHORMIO.Immo verò pul/

.i.honeste ⁊ cũ honore meo .i.ꝓter id qõ sperabam
cõmode laudabiliter - vel ꝓter expectatiõem

chre discede&probe&præter spem.NAVSISTRA.
s.petꝫ ne qõ ẽ s.ẽ mihi
nomẽ mihi

q

Tu tuum nomen:dic quod est.PHOR.Mihin?phor-
nomẽ filio .i.ꝑcipuus
r s amicus

mio,vestræ familiæ hercle amicus/&tuo summus phe-
s.est tibi nomẽ - sed .i.ꝓ pdẽ castoris

driæ.NAVSISTRA.Phormio?at ego ecastor posthac

tibi quod potero.&quæ voles faciam:atcꝫ dicã.PHOR.
.i.loqrꝫ .i.ꝓ polucẽ .i.vis ne
v

Benigne dicis.NAV.pol meritũ est tuũ.PHOR.Vin
.i.aliquid ꝓpter quod .i.ꝓpẽ

primũ hodie facere:quod ego gaudeam nausistrata,&qd

o Purgat.cꝫ vinolẽtus id fecerit&iam ab hinc multos annos&c.

p Nihil pudet.Hoc est non erubescis reprehendere illud,in quo met reprehendendus venis.

q Tu tuum nomen dic quod est. Bene dicit tuum pronomine vtitur,quia non habet nomen. Nam potentiorum blandimentum circa inferiores hoc fuit vt nomen eorum quererent.&cũ audissent ipi nominibus eos acõpellarent statim tale est in Adelphis.Qui vocare Geta hominẽ maximi precii&c.

r Vestrę familię:Hoc propter antiphonis amicitiam dixit amicus.

s Et tuo sumus phedrie. Amicus iterum sub audiendum.

t Meritum est tuum. Quasi ita dicatur merita tua ita postulant vt in te benignitatem exhibeam

v Vni primum hodie facere. Facere ex persona pascitica beneficii optio facta est quod promiserat.

ASCEN.

Illud non pol temere&c.sic intelligo.qa Hausistrata viderat chremetem tremebũdũ.dicit ipm nõ sine cã timere.Chremes aũt q dissimulare conabaꝫ figurate interrogat.Egon timeo.q.d.minime gẽtiũ timeo.qa nõ est qd timeã in hac re.Ad quid'phormio satis dicaciter ingt.Recte sane sup. tibi est.qñ.i.qñquidem tu nihil.i.nullã rẽ vel minime times.&hoc quod ego dico est nihil.i.nullius momenti.necꝫ qd'qs timere debeat. narratu: ad quod demipho volens significare nihil mali eẽ in facto chremetis.at phormionẽ indignũ esse cui narretur.Interrogat amare.scelus.i.nõ sceleste dicis cꝫ narret chremes vir:bonus&nobilis:tibi homini nihili&pdito.Necꝫ accipi velim.nihil ꝓ peccato chremetis Nec scelus.Nã demipho nolit concedere aliqd scelus in chremetis facto esse. Item illud.dum:in verbo dum tu;dormis.nõ puto accipi pro donec seu cꝫdiu.sed pro qñ;seu quo tpe.Illud aũt.an mea forma atcꝫ ætas.nũc magis expetenda est demipho&c.sic potius intelligo vt dicatur ꝓ figuratã interrogationẽ.q negatiuã desiderat rñsionẽ.vt sit putas cꝫ vir nũc magis oblectabit se forma mea cꝫ olim cum multo pulcrior eram.q.d.&iõ si olim aspnatus est eam cum melior erat.multo magis posthac despiciet eam. Et propterea asserendũ puto sic.O demipho an mea forma atcꝫ ætas est nunc cũ vetula&deformior sum magis expetenda viro meo cꝫ olim dum melior erat&eam contempsit?Item melior videtur mihi lectio in textu.faxo tali sit mactatus infortunio&c.cꝫ in cõme.faxo tali mactarum infortunio.

Argumentum

x Sed vbi eſt phedria iudex noſter. Ad illū em̄ mulieris illata ſententia eſt. vt cum ita agitur tuta ſunt marito omnia. Et per yroniam ridicule dicitur per eam que irata erat vel irritata.

y Iudex noſter. Nihil facetius quam iudicē capi aduerſus crimen voluptatis paterne & amatorē filium & fratrem antiphonis cui nubet furtiua filia.

z Iudex noſter. Terribilis: ſ. cenſor paternarum deliciarum. vides igitur hic conſultam vxoris iracundiam.

Chremeti cū me videbit ſ. id facere ſ. ad gaſcitū

tuo viro oculi doleant? NAVSI. Cupio. PHOR. Me ad
ſ3 ex ſ5 loco
cænam voca. NAV. Pol vero voco. DE. Eamus intro hīc
eam⁹ itro filius me⁹ ſ. arbitrer
ſ4 ſ5
CHRE. Fiat. ſed vbi eſt phedria iudex noſter. PHOR.
ſtarum facīā ſ. pñs erit
Iam hic faxo aderit.

ſ. diſcedite cū incolūitate ꝓgratulamini ſ. ego poere defenſor recognaui hāc totā comediā recitatui vna cū grege meo ꝓ actor

v Alete /& plaudite. Calliopius recenſui.

Comedia Vltima

Figurę ſequentis. Declaratio in ſextā & vltimā Therētij Comediā Ecyrā dictam introductoria.

Ecyram diſſentiendo quibuſdā cū aliis tñ vltimā poſui. Tum: ꝙa vltimo eſt recitata. Tū etiā: vt cū optima muliere & meretrice concluderē bona: q̄ in ea fabula continent: licet initiū ſumat cū philote & ſyra alia aliam de quęſtu meretricio faciēdo inſtituens & philotis cū totā pene originē argumēti expediēs cū pmenone q̄ tenēt ambę pſonę ſunt pyotaticę abeūtes: in nullis deinceps Comedię ptibus comparentes. Bonam igit mulierē in hac Comedia noſcere ediſce. Illa Comedia cū delectet pluri-mū: non minus vtilitatis affert ſpectatoribus. In hac Comedia duo ſunt ſenes: Laches & Phidippus. Laches filium habebat pamphilū noie. Qui cum amore Bachidis meretricis captus eſſet: pater deſponderat filiā Phidippi philomenā noie. Pr̄i ita-q; parere volens philomenā inuitus duxit: binneſtri quoq; tpe eam nulla corpis gratia amplectabatur. A Bachide ſe abſtrahere non potens: q̄ tñ eius amoris impatiens. quia aliā duxerat. eſt facta: continuo eum cœpit illis verbis da & affer lactare. nouā vero ſponſa quam domi habebat. pacientiſſima omnium noui mariti iniuriarum. ideo vt nec vultu vnam ſignificaſſet. Pamphilum igitur ſua manſuetudine a procaci traxit muliere cum qua & eum ita vinxit q; dimiſſa bachide omnem vitam ſuam in hanc poſuit. Interea moritur patris cognatus phania in imbro cuius & pater hęres erat. Miſit igitur Pamphilum vt bona hęreditaria adueheret eius aūt receſſu ob amatam pamphilam durus ei fuerat. Et ideo cum lxte rediret cum bonis hereditariis vt & rurſum amore potiri poſſet philomene vt rediit pamphilam non plus in domo repit paterna. ſed in domo ſoceri eius phidippi. Cum autem ad domum ſoceri pro ſciſſitanda abitionis cauſa iret. eam tunc ipō inſtanti pturientem repit. exquo & maior eum ſcrupulus detinuit. quia patrem pueri ſe eſſe neſciebat. Sic ergo multis prehabitis altricationibus & ſocrus ſoceri patris & matris diuortiū. Pamphilus fieri percupebat tamen cauſam hanc q; in tpe non peperit omnibus celauit Laches aūt & Phidippus credebant cauſam eſſe mores ſocrus aduerſas vel quia forte ſcorto Bachide adheſerat. Pro qua & miſerunt vt diceret philomene ſe deinceps pamphilum abnegaturū quod & illa meretrix queſtum poſtponens meretricium fecit. Cum autem ſic cum eis loquebatur: viſum ē anulum in digito eius per Mirrinam philomene matrem. quod pamphilus filię in tenebris neſcius cum eā ſtupraret detraxerat quod & pamphilus Bachidi dederat Bachide vt medio Comico hoc teſtante Pamphilus recipit matrem cum filio.

SYRA·LENA
PHILOTIS
BACHIS
PARMENO
LACHES
SOSTRATA
PAMPHILVS
PHILOMENA
MIRINA
PHYDIPPVS

Argumentum

Ecyra incipit. Argumentū Donati. Viciatā in tenebris añ nuptias cui annulū extorserat meretri cē amās. Dū ignorat pāphilus duxit vxorē gran dā ex cōpſſu ſuo. quā pegre pfectus cū reliquiſſet domi rediens parientē offendit furtim et apud ma trem ſuā. q̄re cōmotus dū repudiū inuitis penti / bus. & cām repudii neſcientibus pat p meretricē apud quā anuulus innentus eſt. cognoſcit tandē & a ſe viciatā vxorē & a ſe natū filiū. Primus actus colloquiū continet meretricis philotis acle neſyre cū pmenone vt per hanc pſonas q̄ dicunt argumētū ſpectator diſcat. Secundi actus tenor in hoc ē immeritā vxorē veluti malā ſociū accuſat laches & conuenit phidippū. & eadem cauſa ſtatim poſt quorum colloquium conque ſtio inducitur ſoſtrate quod falſum crimem in / uidioſumq; ſuſtineat. Tertio actui hæc aſcribunt Conqueſtio pamphili pegre redeuntis. de amore ſuo circa vxorē paritudo philomene. Soſtrate ver ba ſup egritudinē nuruſq; iam morbo credit af / flictam. Fletus pāphili errātis quū putat nō ex ſe filiū natū eſſe. Colloquiū pmenonis cū pueris a naui venientibus vt mox loquant cū ipo pāphi / lo a q̄ in artē mittit. Itē lachetis phidippiq; & pā / phili verba de recōciliāda illi coniuge et eor; in / uicē litigioſa diſſenſio. Quartū actū hec cōplent pturbatio i mirrine ex interuentu mariti et eiuſdem cū eo nimis callida ac muliebris aſtutię diſcepta / tio. Soſtrate pāphili lachetiſq; colloquiū. Inclama tio patris et ſoceri aduerſū pamphilū vxorē recu ſantē cōuentionē meretricis pmittentis ſe iuſiurā dū matronis exhibiturā de nō admiſſo ad ſe pā / philū. In q̄nto actu bachidis narratio de nuptiis geſtis & colloquiū cū pmenone inducit quē nū / ciū mittit ad pāphilū. pāphiliq; ad vltimū actio / gratiar; apud ipam Bachidem. Docet aūt Varro neq; in hac fabula neq; in aliis eſſe mirandum q̄ impares ſcenar; paginarūq; ſint numero. cū hæc attributio in rerum deſcriptione nō in nūero ver ſuum conſtituta ſit. Non apud latinos: non. verū etiam apud grecos ipos.

ECyRA

Acta ludis romanis Sexto Iulio Ceſare Gn. Cornelio ædilibus curulibus. nō eſt pacta tota Modos fecit Flaccus Claudij tibijs paribus Gn. Octauio Tito Manlio conſuli bus. Relicta eſt iterum ludis funebribus. Relata eſt tertio. Q. Fuluio. L. Marco ædilibus curulibus.

Argumentum.

adoleſcens ille — Philomene longe añ ege

V xorem duxit Pamphilus Philomenā: cui quon

ſupe pāphil⁹. i. ne ſciens q̄ phil. eſſ; ſupā — Philomene

dam ignorans virgini vitium obtulit. eiuſq; p

i. violēter — ſ. de digito pamphilus — Pamphilus

vim quem detraxit annulū dederat amicæ bacchidi mere

ſ. Pamphilus — .i. ī eū locū remotū ab vxore ſua — ſ. ſuā — ō ex eo non

triculæ. Deinde profectus in imbrum eſt nuptam nō atti

guida cēpotuit puellā — puelle — .i. fructū habēre ī vtero — eāq; — .i. egrotū

git. hanc mater vtero grauidam: ne id ſciat ſocrus: vt ægrā

ſeptimo — .i. reſaſat rotū factū — puelle — .i. nō

ad ſe tranſfert. reuertit Pamphilus. deprehendit: partum ce

ſ. puelle — .i. virupat hac vitio cā repudij

ſuelat alicui

lat: vxorem tamen recipere nō vult. Pater incuſat Bacchi

ſ. quē Pam. hēbat — .i. ſtupra

dis amorem. Dum ſe purgat bacchis: annulum mater vi

te filię ſue — .i. recognoſcat

ciatæ forte agnoſcit myrthina. Vxorem recipit Pamphi lus cum filio.

PROLOGVS ECyRE.

quasi socrus .i.appellatio fabula .i.q̃ .s.exhibita ē
a b populo

c Cyra est huic nomen fabule. hæc cum data est
s.edita cū ꝓ⁹ nō fuiss̄ .i.errorū siue nou⁹ error⁹ .i.miseria
acta c

noua nouum interuenit vicium /& calamitas
ſra q̃ hec fabula .i.incertā .i.grēcīōe
.i.aspica a spectaculis
d c f g h

vt nec̄ spectari /nec̄ cognosci potuerit. ita populus stu-
.i.stupēs ⁊ q̃ aio .i.i spectādo hoie gradīēte fabule quā sum⁹
rap⁹ sup fun̄.

dio stupidus in funābulo animum occupat. Nūc hæc pla-
.i.offuno .i.rāc̄ poeta ꝓposuit fabulā .i.causam
i l

ne est pro noua. & is qui scripsit hanc ob eam rem voluit
recitare .i.secundo fabulas .i.ꝓgnouiss̄ poete
l m n

iterū referre: vt iterum possit vendere. alias cognostis eius
fabulā s.nūc .i.rāc̄ legar⁹ .i.in habitu .i.et⁹ q̃ plogū
o habitur⁹ est

quæso hanc noscite. Orator ad vos venio ornatu prologi.
obtēdor perire .i.cadē successorē rate lucrū Amb. .i.p̄mittat
p q gaudere r

sinite exorator sim /eodem vt iure vti senem liceat quo iu
s.ego.diuisor s.ego .i.expulsus .i.ef. .i.ī ꝓfectu⁹
s t

re sum vsus adolescentior. nouas qui exactas feci: vt inue-
dinē venirēt .i.vt nō .i.auctor̄ .i.cōpositō .i.deficeret s.fabulis
v r

terascerent /ne cū poeta scriptura euanesceret. In his quas
illi⁹ veter⁹ poete s.vt agerē .i.exclusus ⁊ q̃i extra
p actionē missus.

primum Cecilij didici nouas partim sum earum exactus /
cū difficultate placui incertā .i.casū theatrolē ⁊ vētū scenar⁹
x

partim vix steti. quia sciebam dubiā fortunā esse scænicā.
z

Ecyra est huic nomē fabule. A nomine cœpit vt incognitā pbaret & iō spectandum.

a Ecyra est nomē huic fabule. Ntō casu figura-uit: cū in vsu sit vt dtō dicamus c̄ꝗuis p̄sto sint exempla. qbus veteres p⁹oēs fere casus hoc genus elocutōnis enunciabant. Hec primo data est sine plogo ludis megalensibus quos sex. Iulius et cornelius Dolobella ediderunt, sed occupato populi studio funabuli displicuit. Postremo data est ludis funebribus. L. Aemelii pauli quos fecerunt: Quintus fabius Maximus & cornelius africanꝰ tunc quoq̃ non peracta est per studium populi circa gladiatores. Tertio ad postremum introducta Q. fuluio. L. Martio edilibus virtute actorū: L. Ambiuii & L. Turpionis est cōmēdata. Item totus hic prologus subtilem questionem cōtinet hoc ne aperte ob populū nō lecte fabule reū faciat & facile reuocet in fauorem.

b Hec cū data est noua. Ita dr̄ data est fabula vt data est cœna, datū est prandiū: & edidit a dato descēdit. Et dari dr̄ fabula cū agiꝫ, stare cū placet. Hec cū data ē. n. n. sylepsis. Prima deest enim huic Et est figura paronomasia noua nouīs.

c Noua nouīs vicio & calamitas. Bñ secundū augurē. Vitiū em̄ si tonet tantū vicium. Et calamitas si tonet & grandinet simul & etiam fulminet. Item vicium translatum est ab augurio: & vicio creati dicuntur consules. Calamitas dr̄ clades quia clamatur vt aliud sit grandinis cumulum frangentis. aliud furti, vt in dolis mali. sic probus.

d Vt nec̄ spectari. Vitiū ꝙ non spectata est. Calamitas ꝙ non cognita.

e Vt nec̄ spectari nec̄ cognosci. Mira defensio siquidem non iuditio Comedia exacta est. si spectari cognosciq̃ non potuerit cognituris scilicet si audiretur.

f Vt nec̄ spectari nec̄ cognosci Ideo theatrū. iō spectatores. Ideo actores & maior pars in gestu q̃ in verbis cognosci vel probari vel sciri. An Ecyra sciri dicat̄ quę scita sit nomie

g Ita populus studio stupidus. A deriuatōe causę, non qa mala inquit exclusa est, sed quia populus funābuli admiratōne obstupuit. quod infra de gladiatoribus dicet ad cōmutationē causę inducendam.

h Ita populus stupidus. Hic excusatur et populus qui nec̄ iudicauit de fabula, nec̄ tamen stulte errauit.

i Pro noua. Recte iā em̄ nō est noua.

k Et is ꝙ scripsit hanc ob eā rem. i. ob eā cām. q̃si dicat nō iterū acta est sine cā. cur ergo non post funābulū relata est si illi cessarēt. in q̃ maluit auarꝰ poetā ppō inducere q̃ suo opi diffidentē

l Iterū referre. Supuacuū ē.

m Vt possit iterū vēdere. Aliis. s. ludis hoc vt diximus ad laudē fabule refer̄. post q̃ tātum fiducie poete dedit.

n Alias cognostis eius q̃so hāc noscite Mire ille fauorē petit ex aliis q̃ spectatori norę sunt eiusdē poete q̃si hec oino nota sit. at in Andria q̃ oim prima est aliter. Ait em̄ vt p⁹oscatis. & qd spei &c.

o Orator ad uos venio cum ornatu plogi. Magna arte hic plogus scriptus ē. & nimis oratorie. nā totiēs expulsa fabula quō honeste reuocare potuit in pscenīū, nisi primo ipa imprudētia, p fiducia, pferē. Et deinde actor pitissimus ipe habilius, pbaret. & poetā & Comediā cuius auctoritas elucet ex verbis, cū deinde subtiliter nouo poetę a vetusto & magne auctoritatis Cecilio petereē exēplū fauor expetereē ingeniosissime. nā qd rudi therētio cōtigit accidisse mēoraē veteri Cecilio. qd huic semel. illi sæpe. qd huic ī aliis nūc̄ hoc illi fere in omnibus. qd huic Ecyra & acta & pbata ē. & certa illi ptim exacta ē. ptimq̃ vix pbata. Itaq̃ his oibus argumentis id actum est: vt nec̄ desperandū de therētio. ꝙ expulsus est vt nihilominus illi tantū attribuendū sit. vt aut par Cecilio magno tunc poete aut vltro melior etiam esse possit. hic tamen. L. Ambiuius hystrio fuit actor comediarum. Oratorē ad vos venio. Oratorē audire oportere, ius gentiū est. Oratorē non licet iniuriam pati. Ideo ergo ne expellatur nō se, plogū, sed oratorem nominat. Plautus. Impia secrete oratorē verberas.

p Sinite exorator sim. Orator est dum rogat. Exorator cū impetrauerit, ira illud dicentis hoc iam affectus significationē habet. Et orator est cui cā defendenda mandatur.

q Eodem iure vti senē liceat. Vt me liceat casus miserari. i. a.

r Quo iure sum vsus adolescentior. Tanc̄ aliud agens defert exempla qbus oñdat: turpe nō esse therētio exclusam esse viam illius fabulā cū multoꝝ poetaꝝ multe exacte sint. et in his Cecilii, cuius illo tempore magna auctoritas fuit.

s Adolescentior. Hec cōpatio minus a positiuo sonat. & vim diminutiuā exprimit. vt iam senior sed cruda. d. n. q. s.

t Nouas qui exactas feci. vt inueterascerent & inueterascerent agerenē denuo. qa dū acta est, noua dr̄ fabula. Inueterascerent in cōsuetudinē venirent spectarentur amarēē

v Ne cū poeta scriptura vanesceret. Cā facti honestior est nō se poete vnius. sed ipius pœmatis cā laborare.

x In his quas primū Cecilii didici nouas. A simili argumentū quod fit per comparationē artificiosam & oratoriā rerum, ac personaꝝ.

v Partim sum earū. vide plus esse in exemplo siquidem ptim exacte sunt. Cecilii fabule partim vix admisisse cum vna Ecyra exclusa sit. Et est sensus. aut displicui inquit. aut aliquibus vix placui. Partim sum earum exact⁹. p in aliis aut timidis. et simul splendida locutio est. Partim aduerbium est. & pprie locutus est. Nam fabule aut agi dicunt aut stare.

z Quia sciebam dubium fortunam. Non igitur poete culpa, sed casus est, Nam ideo fortunam euentum retulit.

Prologus

a Spe incerta certum mihi. Sententiose & verū nam vbi certa spes est.nihil opus est laborare certo ac vehementi.Spe incerta,p spe incerte.an de/est incerta. b Certum.Honesta figura que dr. c Has agere cepi.Difficultatem facti & moli/mento ostendit ab eodem cecilio.s.

d Nouas studiose ne illum a studio.Iterū causa honestatis. e Perfeci.s.vt spectarent Attende q̄ tum pondus habeat q̄ non feci dixit sed potius perfeci vt molē difficultatis ostenderet. f vbi sunt cognite placite sunt.Elegaus p̄missio & hanc placituram si cognoscat & est cōiectura a futuro tpe.Nota hic pticipiū sine verbo.

g Ita poetam.Nō cecilium sed poetā,vt hoc generaliter populo p̄stitisse nō vni hōi videatur.

h Restitui in locum.Quia remotū & exclusum dixit. i Prope iam remotum.Geminauit se/cundum antiquos qui omnes in verbis liquidas duplicabant. k A studio atq; labore. Bene oñdit se populo,p fuisse.ceteꝝ poetam ad laborē reuocando atq; artē,habetur intentio cōmote au/diendum est vt hic portus alii effodiunt. Hic alta theatri f.l.a.i.c.r.e.s.d.a.f. m In p̄tia.' Statim vt a populo eiiciebantur. n Vt in otio eēt potius q̄ in negotio.Ex ip̄is rerū nominibus oste dit facilitatem deterrendi. o Nunc q̄d petam mea causa.Bene mea cā quasi orator.

p Mea causa equo animo.Cōmendatio persone leuis.p aliam personam grauē secundū precepta in rhetoricis. q Ecyrā ad vos refero.Principium a principali questione. an cognita; sit,an spectanda sit. r Quam mihi per silentium. A persona dicentis. s Ita etiam oppressit q̄ calamitas.Hoc succedit pro illo quod est a persona aduersariorum simul ad fortunam retulit culpā populi.non em̄ dixit quod presto erat.ita oppressit eum calamitas.

t Eam calamitatem.Repetit,ne nos fabulam illum dicere putaremus.

v Vestra intelligentia sedabit.Primo cum p̄sona nostre industrie.rursus cum sua.& bene periphrasi vsus est,ne diceret nos nobis.

x Cum primum agere cœpi.Iam hic narratio subtilis inducitur & vt non ledat populum.et vt defendat poetam.

y Pugilum gloria pugiles & eē glorioſos vt minus turpe sic antelatos eos esse.sic virgi.Magnis cūvna.c.n.e.o.q.d.m,q.s.m.t,s.q.p &c.hec est gloria.

z Pugilum gloria funabuli eodem accessit expectatio.Narratio cur excluſa sit.hec em̄ non poēte culpa deiecta est,nec iudicio populi.et ideo nūc admittenda est.Duplex enim causa ad vnam exclusionem adhibetur. Pugilum gloria.Pugil dictus est a pugna,& pugna a pugno.veteres nā q; ante vsum ferri & armorum pugnis & calcibus & morsibus corporum q̄ luctatione certabant.

q.d.nulli⁹ spei erat .i.indubitabilē .i.abstuli fabulas ludere .i.in

A b c

Spe incerta certū mihi laborē sustuli,has agere cœpi vt ab

cecilio .i.accurare ve nō cecilū s.scribēdi .i.defle/ fabulae.

eodem alias discerē nouas studiose:ne illum a studio abdu

ceretem .i.īpaul difficultate s.ppʒo postq̄ .i.irellecre .i.placuerūt

e f

cerem:p feci vt spectarent. Vbi sunt cognitæ:placitæ sunt:

.i.eo mō p̄stinū statū seu s.poetā iniquitate

g h statū scribēdi i impbitate.

ita poetā restitui ī locū,ppe iā remotū iniuria aduersario/

.i.poetica s

i

rum ab studio/atq; ab labore/atq; arte musica. Quid si

.i.poema .i.p̄cēpsissem .i.nūc tpis .i.dehortando

m

scripturam spreuissem impsentia: & in terrēdo voluissem

.i.laborare .i.quiete viueret .i.cāro labore studij

n

operam sumere:vt in ocio esset potius q̄ in negocio: deter

.i.ve nō s.fabulas .i.ꝓponeret .i.rogem .i.p̄cēplarōe mei.

o p

ruissem facile:ne alias scriberet.Nūc quid petā:mea causa

.i.ꝓsiderare hāc fabulā rāq̄ orare: .i.reporto

q r

æquo animo attēdite ecyrā ad vos refero:quā mihi p silen/

.i.exhibere .i.licuit .i.intātū .i.obuiit .i.malū īfortunū

s

tium nunq̄ agere licitū est.ita eā oppressit calamitas. eam

.i.p̄udētia z ad eā placabit s.intelligētia auxiliarīq̄

t v cognoscēdā attētio mitigabit

calamitatē vestra intelligētia sedabit:si erit adiutrix nostræ

diligēte ope .i.statim Comediā .i.certantiū .i.gra/

x y z

industriæ.Cum primū eam agere cœpi:pugilū gloria fu/

dict⁹ sup funē s.loco .i.adhibita ē vt adiūcta ē .i.desideriū .i.cōcursus

A b

nābuli eodem accessit expectatio comitum. conuentus/

.i.pedū tumult⁹ .i.vociferatio s.hec dicta .i.ꝓpetā fabule actionē

c d

strepitus/clamor mulierum fecere:vt ante tempus exirem

.i.extra theatrū e .i.q̄ vsus fuit in Cecilij fabulis .i.pcipio faciēdo

foras.vetere in noua cœpi vti consuetudine: in experiun/

.i.insistere reporto ī pscenū .i.itrō .i.ī pma pte

f g h i

do vt essem. refero denuo. primo actu placeo cum inte/

primo ī ppʒo fact⁹ .i.exhibēdos esse .i.eos q̄ cnsilio digladiāt .i.celeriter currit.

l

rea rumor venit datum iri gladiatores: populus conuo/

.i.tumultū faciūt vociferāt .i.certant ꝓper locū habēdū .i.dū ip fa/ cerent.

lat.tumultuantur.clamant/pugnant de loco:ego interea

suam defendere in q̄ agebā .i.turbatio .i.trāquillitas

l m o

meum nō potui tutari locum.nunc turba nulla est. ociū/

a Expectatio.Desiderium vt Virg.Expectate venis: b Comitum conuentus.Vtrum eos comites dicit qui,sūt pugilum assentatores.an seruos qui dnos sequuntur.An studium certantium diuersis fauentium.

c Clamor mulierum.Bene mulierum,non em̄ timetleas quibus suffragari vel refragari non licet in theatro:

d Vt ante tps exirem foras ne grauem passus videatur iniuriam. e Vetere Primum.'vetere vt in noua cœpi vti consuetudine.nisi nouam comediam intellexeris,non erit apta sententia.nam & supra dixit.nūc hec plane est pro noua.An a therentio noua ideo dictum est q̄a nunq̄ alias excluſus est.Et bene veterē vt oñdat turpe non eē quod & aliis poetis sæpe cōtigerit. f Refero denuo.aut vetere abūdat aut denuo. g Primo actu placeo. Rōnabiliter dixit primo qa q̄nq; act⁹ ptes fabule. h Placeo.Studeo.placeo dixit,p eo qd ē fabula placet aut therētius.Et mire nō diu inquit pepēdit iudiciū,sed statū placuit,vt qd sequī nō iuditio,sed pturbatōe factū fit. i Cū interea ru.da.iri.Hoc abhorret a nostra cōsuetudie.verūtn apd antiq̄s gladiatores in theatro spectabāt. k Datū iri.Datū iri dixit vt fabulā cōmēder. vt & omnia spectatori &.ppʒo dicāt. l Nō potui tutari locū.Facete repetit locū. m Nūc turba nulla ē.Tumultuaur turba id ē nūc turba nulla,ē turba retulit ad id qd supra dixit ppʒ's e.t. n Ociū ad illd qd pugnant de loco. Silētiū ad illud q̄d dixit clamor mulier. Ociū pugnant silentiū clamant.

.f.tacitumitas nullus tumultus .i.oportunitas .f.ab edilibus

o

Et silentium est, agendi mihi tempus datum est. vobis da-
vno sensu honestādo theatrales q̄ in .i.pati
scenis agunt

tur potestas condecorandi ludos scænicos. Nolite sinere p
q: fauoris po .i.poeticam .i. reduci peruenire
etis doctis q

vos artem musicam recidere ad paucos. facite /vt vestra au-
existimatio .i.estimatōi que .i.fauorē auditorip
r p̄bent s

ctoritas meæ auctoritati fautrix: adiutrixq; sit. Si nunc̄ a-
.i cupide p̄stitui lucrum .i.si imperauit
.f.hȳstrione t aut suasit

uare statui arti meæ. & cum esse quæstum in animum in
.f.videlicet .i.obsequi vtilitatibus
incumbere v

duxi maximum: quā maxime seruire vestris cōmodis: si-
.i.p̄mittatis .f.poeta i.defensionem
x obtinere

nite impetrate me: qui in tutelā meam studium suum /et
credidit benuolentiā poetā .i.oppressum a mo inuidi/tibus
deposuit z ventrare vt non lederis matrones

se in vestram cōmisit fidem, ne hunc circumuentū iniqui
improbe contemplatōe mei prem .i.suscipite capescite
y 3 poete defendendam a

iniq̄ irrideāt. Mea causa causam hāc accipite. & date silē-
qđ dicit componere poetis fabulas vtiesit
b c d acturos vobis

tium: vt lubeat scribere alijs. mihiq; vt discere nouas expe
ab edilibus .i.a me facto z staturo
e vel periculo meo

diat post hac p̄cio emptas meo

o Ocium & silentiñ. Abhortatio p enumerationem ad tempus est. p Vobis datur potestas condecorandi. l.s. Quasi ad aliquid agat populus cum spectet. q Nolite sinere p nos artē musicā. Oratorie q̄si nō Therentii tam agatur sed artis musicę. r Fautrix adiutrixq; sit. Cōmēdatio qua Therentiū probo. & est figura analogia. Vult autem se esse auctoritatis vt & populo placere iam debeat qui ipsi placet. s Si nunc̄ q̄ uare. Cōmendatio ab ante dictis. id est a psone attributis. & est a meritis defensoris argumentum ad laudē fabulę. Item p hæc verba Therentius vult demonstrare q̄ grauis auctor sit, q suas comœdias probet. Sic Horatius. Ea cum respondet & coneris quæ grauis Æsopus, quæ doctus Roscius ægit t Et eū esse quęstum in animum induxi. Modo nōnunq; subauditur & si vt sit & si eum esse &c. v Vestris cōmodis. Plus dixit cōmodis q̄ si diceret voluptatibus. x Sinite impetrare me. &c. Ordo est finite impetrare ne eum circūuentum iniquę iniqui in tutelam meā. f.f. & f.i.v.com.fi. y Mea causa Quasi oratori causam dixit. z Mea causa causam hanc accipite. Oratorie sic enim fit cum psona p psona ad cōmendationē affertur. & est paranomasia. a Et date silentium. Quasi fabulę ac poetę. b Vt libeat scribere aliis. Oratorię. c Mihiq; vt. Mihi p̄prie dixit. Docet enim poeta q̄ merito ipse dici debeat scenicus. d Nouas expediat post hac. Ab vtili argumētatio est & bene vt expediat tā q̄ facturus sit. Et si nō expedierit dum quæstū maximū seruit e populo putat. e Precio emptas meo. Estimatione a me facta q̄ntū ędiles darent. Et pinde me periclitante si abiecta fabula a me precium qđ poete numerauerint repetant. Ergo meo, a me facto, a me statuto. Nā quō alibi dixit post q̄ ędiles emerant: & bene vt sequat̄ populus iudiciū eius cui estimare vere fabulas onus posuerit. Precio emptas meo, vt quidam volunt, periculo.

PHILOTIS. SIRA lena
.i.turantis valde .i.inuentas
a b c

p Er pol quam paucos reperias meretricibus si-
f.lena .i.eriam
el

deles euenire amatores syra, vel hic pamphilus

In hac scena I. Nouo genere hic vtraq; inducitur. Nā & Philotis & Syra nō p̄tinēt ad argumētū fabulę. Hec aūt maluit Therētius quā aut p̄logū narrat argumentū aut inducere loqui.

a Er pol q̄ paucos repias. Hec psona Therentii more extrinsecus assumitur. vt sit post q̄ argu

menti obſcuritatē effugiat. Item animaduertēdū eſt in hac fabula Therentiū bonā meretricē indu-ctum neid; cōtra morē videat facere etiā aliā meretricē nō malā inducere, vt id exēplis fiat triti⁹ & vſu veriſi.ſe. Ordo eſt pol'p q̄ paucos repias. Nā p pol nomē eſt la'inū. b Quā paucos. Quidā nō paucos, ſed pauc̄is legunt. ſic em̄ appollodorus. c Reperias. Aptum verbū ad raritatē. Et iō nō dixit pauci ſunt, ſed paucos repias ſi quos q̄ras. nō ei reperitur niſi quod q̄rit. nō q̄ritur niſi quod preſto non ſit.. d Fideles euenire. Huiuſmodi ſentētiam rhetores vocant. Et mire nō eſſe ſed euenire dixit vt nō rōnis ſed caſus ſit id quod rariſſimum eſt. Fidi in maximis. fideles in minoribus negociis. e Vel hic. p. Tranſitus a generali ſententia ad ſpecialē. Vel nunc vt al's coniunctio diſiunctiua eſt. Al'as correptionem ſignificat. Vt apud Ciceronē vel optimā me ſane vitam. Etiā Virg. Carmina vel. c. f. d. l. aut vel vt modo.

f Iurabat q̄tiēs bachidi q̄ſ ſancte. Tria ſunt q̄ iurabat. & q̄tiēs & q̄ſ ſancte. qđ totū de more amatorū & meretricū dixit q̄ iurciurādo teneāt. q̄s lege nō p̄nt. g Vt quiuis. Nō mō Bachis q̄ amica erat.. h Nūq̄ illa viua vxorē ducturꝰ Ita id ē iurans primo iurabat i En duxit. Pronūcia vt mirātē oēndas. En ad uerbiū demōſtrātis ē vt en alter. k Ergo propterea. Mō ergo affectū exprimit rep̄hendētis tarde ſibi cōſentiētē ſic Virg. Ergo age cāre pater ceruici ponere noſtre. l Propterea te ſedulo. Sedulo inſtāter ex animo & ſine dolo. m Quin ſpolies mutiles lacēres. Magna p̄ſuaſio eſt ad male faciēdū. Spoliare eſt nō minimā p̄tē auferre Mutilare aliq̄d detrahere ſine q̄ res eſſe nō poſſit. Lacerare āt cū oīno nō habeas q̄s imminuas. Mutiles imīnuas. Vñ mutili dicti ſunt boues aut capri ſine cornibus. Nā male multi putāt dici & inde mulciber. Vulcanus q̄ ſit mutilatus ac debilis'. Nā ꝓprie mulciber dictus eſt q̄ oīa mulceat. i. molliat & vincat. n Vt ni eximiū habeā neminē. Vt in p vt ne & p̄ſeuerat in allegoria. Nā eximia pecora dicuntur q̄ de grege excepta ſunt ad vſus dñoꝝ ſuorū vt vberius paſcant. Sed proprie eximii ſunt porci maiores q ad ſacrificandū electi ſunt, teteni boues qui ad hoc electi aūt egregii dicūtur & oues lecte. Virg. Mactant lectas de more bidentes. ita & porci eximii. Vt in eximiū deeſt cēſes. vt ſit cenſes in eximiū neminē habeā. vel certe mones vt ī eximiū. ita eximiū ſepatū ex oibus ꝓprie eximius porcus eſt exemptus a grege atq; ſignatus macula aut nota. Habeā deeſt cēſes. aut vis aut mones. o Nā nemo q̄ſq̄. Parel con tercīū nā abūdat q̄ſq̄. p Scito ad te venit. Bñ additū eſt ſcito & moraliter & acutius ꝓnūciādū. eſt em̄ verbū illoꝝ q familiares corrigūt. q Quin ita paret. Hoc verbū paret aduerſum munifices & ſegnes ſumit vt alibi. An paraſti te vt ſpes nulla. r. t. ſ. t.

r Suā voluptatē expleat. Bñ expleat qđ cōtrariū eſt meretrici amatorē voluptatē ſatiari.

s Hiſcine tu Id ē talibus & vide ſi pulchra meretrix puella ē. t Inſidiabere. Inſidiari malū eſt. Cōtra inſidiare iuſtū eſt.

x Tamē pol eandē iniuriū eſt eē oibus. Aliter & vehemētius intulit. Nā prius ē eandē eſſe oib⁹ q̄ſ nullū excipe. x Iniuriū aūt. Iniquū iniuriū aūt indignātis mō ſignificatio & vim aduerbii habet. y Vlciſci aduerſarios. De more aduerſarios mutato nomine poſuit. Durū em̄ fuerat ſi amatores diceret.

a Qva via te captent illi. Qui te captent ſepe tu eos vel ſemel cape.

.i. meretrici equanteū .i. firme t. vti
f religioſe g .i. quilibet
iurabat quotiens bachidi quā ſancte: vt quis facile poſſet
.ſ. bachide .i. q̄diu viueret .i. ecce eā indigna
h t rione
credere: nunquam illa viua vxorem ducturū domū. En
ſ. vxorē .ſ. q̄ pauci repe tanq̄ conſilio tanq̄ impulſu
i: l riunt fideles philotim
duxit? Sy. ergo propterea te ſedulo & moneo: & hortor ne
.i. nō habeas miſcōiam .ſ. te .i. quo minus minuas expiles am-
de aliquo amatore m diſcerpes torem
cuiuſquam miſereat te: quin ſpolies mutiles, laceres quē
.i. inueneris t. vt ne .i. ꝓpiuū quē amem ? mutilacerem
allexens n
nacta ſis. Phi. vt ni eximium neminem habeam? Sy. Ne
habeas cuius te miſereſcat qui non
o p q
minem, nam nemo quiſquam illorū: ſcito: ad te venit: q̄n
diſponet .i. q̄ .i. ſermonibus blandis .i. admedū quo
ita paret ſeſe: abs te vt blandicijs ſuis quam minimo p̄cio
ſatice .ſ. amatoribus blanditiis q̄t .i. ex oppoſito
r s vt non rogo p amorem t
ſuam voluptatem expleat, hiſcine tu amabo nō contra in-
.i. nō tendēs inſidias .ſ. q̄d dicas .i. eā̄ſ affe iniquum
? deceptōnēs v cionis
ſidiabere? PHI. tamē pol eandem iniurum eſt eſſe omni-
iniquum .ſ. dicis .ſ. quero an ē iniuriū rarō mō
x y .i. punire 3
bus Sy. iniurium autem eſt vlciſci aduerſarios aut qua via
ſepe decipiant .ſ. vta .ſ. amatores .ſ. dolo dolentis
3 .ſ. fateor
te captent illi. eadem ipſos capi. heu me miſeram. cur non
.ſ. tua .ſ. lenę venditrici puellaꝝ .ſ. non eſt mea oppimo
3
iſtæc nunc mihi ætas & forma eſt: aut tibi hęc ſententia.

z Heu me miſerꝫ.' Bene quia nō ꝓſuaſit ſed affectu doloris expreſſit. intelligitur em̄ ex vultu eius nō eā ꝓſuaſiſſe quod vo/
luit. Heu me miſerꝫ c.n.a.i.m.&.et.ſ.e. reliquū ſit quia quod perſuadere volebat nō potuit. Et
bene nota quia vtriſq; nō habet. & mire econtrario deſcripta eſt deformitas bñ & formā & voluntatē malā gerentis.
z Aut tibi hæc ſententia. Dicticos ſimulq; oſtendit ſecm̄ difficilem deformam repiri bonum.

PARMENO ſeruus. PHILOTIS SyRA.

ſ.laches pauloante

a

Enex ſi quæret me mō / iſſe dicito ad portum

interrogarū de imbro intelligis ne

b c

percontatū aduentum pamphili. Audin quid

conſerue .i.vt .ſ.me iuiſſe ſenex

.i.tūc ad portum

dicam ſyre: ſi quæres me: vti tum dicas. ſi non quæret: nul

ꝓ nō alio tempore .i.excuſatione .i.non alias dicta

d c

lus dixeris. alias vt vti poſſim cauſa hac integra. Sed vide/

meretricē illā ex q̄ loco .i.huc vedit .i.multū ſis ſalua

f athenas

on ego Philotin vnde hæc aduenit: Philotis ſalue multū.

optantis .i.ſaluus ſis turantis

g

PHIL. O ſalue parmeno. Sy. ſalue mi ecaſtor parmeno.

lena deformis

h .ſ.mihi i h

PAR. & tu ædepol ſyra. dic philotis vbi te oblectaſti tam

tantope

l

diu: PHI: Minime equidem me oblectaui. quæ cum mi/

in illā vrbē .i.athenis .i.minimiſſimo ſpacū duoꝝ

m n annorum

lite chorintum hinc ſum ꝓfecta in humaniſſimo: bienniū

.ſ.corinthi paſſa ſum reqſitōnem

.i.primū p q r

ibi perpetuū miſera illum tuli. PAR. Aedepol deſideriū

arbitror

ꝓpoſitum deli

beratōnem

athenarum arbitror philotium cepiſſe ſepe: & te tuum cō

.i.improbaſſe .i.quantum

s

ſilium contempſiſſe. PHI. Non dici poteſt: quam cupida

.i.ad athenas diſcedendi athenis

t v x

eram huc redeundi: abeundi a milite: voſq; hic vidēdi. an/

veruſta querſatōne .i.celebrarem .i.ſine ſubiectōne

familiaritate y

tiqua vt conſuetudine agitarem inter vos libere conuiuiū

corinti non determinato ſ.militi

z a

Nam illic haud licebat: niſi prefinito loqui / quæ illi place/

.i.non ꝓtua cupiditate terminū. modū ſermoni cū

c d cōſtituiſſe loq̄ces ſitis

rent. PAR. haud opinor cōmode finem ſtatuiſſe orationi

rei q̄ta quanto

e

militem. PHI. Quid hoc negotij eſt: modo quæ narrauit

in eo loco vbi erant .ſ.illud putaui futurum eſſe

f g

mihi hic intus bacchis: quod ego nunq; credidi fore: vt il/

In hac ſcena ſecūda.

Rite Parmeno primis occaſionē nactus eſt nar/
randi argumēti Philidoti meretrici pegre veniēti
Et alloquit̄ ſyꝝ conſeruū vt eū hero petenti excu/
ſet. Et hoc dixit ſeruus in ſcenā de ꝓſcenio reſpici
ens. Due cōiunctiue ſunt i hac ſcena aut vere ſunt
nuptie. & an veriſimile ſit abſtinere potuiſſe ado
leſcentē a virgine ſibi nuptū tradita. a Senex
ſi q̄ret me. Magis expreſſit cōſuetudinē dicēdo
ſenex q̄ſi diceret dñs maior. Item vt ex verbis ſu
is tā meretrix q̄ lena deſcripta eſt: Ita & Parme/
no ipſe q̄lis ſit oſtendit̄ ex ſua ſibi locutōe. exeūdi
aūt cā de argumēto ſumit̄ quia Pāphilus abſens
ſit & expectat̄ indies eius aduentus. b Percō/
tatū aduētū Pāphili. Honeſtā cām dixit. i. poſt
Pāphili aduētū. Et ꝓcūctatū & ꝓcōtatū ſcribitur
Sed ꝓcōtatū a cōto dicit̄ q̄ naute vtūt̄ ad loca na
uibus optuna. Si vero ꝓcūctatū ab eo q; cūctis p
grat̄ dicit̄. hec oia Seue. ſi q̄rat me mō iſſe dicito
ad portū. ſubmiſſa & veloci ſermōe, pnūciatiōe
afferēda ſūt. Hec ei deſiderāt hmōi verba vtpote
& ſerui feſtinātis. c Audin qd dicā ſyre. Au
dis mō ſentis intelligis. vt Virg. Progenie ſed em̄
troyāo a ſanguie duci audierat. Itē alibi. Neq; au
dit. o. h. Itē audis mō, p aduertis Syre
inducit̄. Et cōuenit nomē ſeruo puero
quod eſt geſtire & lu/
dere. d Aſas vt vti poſſim. Inter aſas & alia
hoc inter eſt. qa aſs alio tpe ſignificat. Alia aliter
vt p alia integra nō dicta. e Sed video ego
philoti. Mire inuenta eſt cā narrādi. iō qa pegre
venit meretrix Alia q̄ſi athenis oia eſſe ſciret. Sed
video ego philotim. ſic ſolet dubitare q aduenī
entibus ipis q̄s poſt multū tpis interuallū videt.
f Vñ hec aduenit. Cū q̄dam contēptu eius hec
ſi pmeno g Salue mi ecaſtor pmeno. Olim
ſalutātes addebāt iuſiurandū. vt hoc ſedulo face/
re videret. Mi. aut adiectio eſt & abūdat. aut po/
ſitū eſt. p vna ſillaba vt greci dicūt.
h Et tu ędepol ſyra. Irriſit ad caſtor addendo
ędepol. & qđilla pmeno. Ille hic addidit ſyra. Sy
ra ſup̄ veteres legerūt, pponētes vt miſſus ſyrus.
i Vbi Philotis te oblecta. Vide licētiā ſup̄ phi
lotim. hic philotis dixit. k Oblectaſti tā diu.
Facete dictū meretrici. nō vbi fuiſti ſed vbi te ob
lectaſti: l Minime equidē me oblectaui. Et
me acutius, pferēdū eſt. Et reſpondet. m Co
rinthū hinc ſum, pfecta. Hinc magnū oñdit do
lorē hre philotim q; relictis athenis Corinthi ha
bitauerit. n Hinc ſum, pfecta inhumaniſſi/
mo. Multa dixit. & milite. & hinc. & inhuma
niſſimo. Quid potuit de milite dici niſi ſuplatiuo
inhumaniſſimo. Nāq; ois miles inhumanus. hic
vero inhumaniſſimus. Et hec argumēta ſunt an
oblectare poterit. aut ꝓſona. qa miles inhumaniſ

ſimus. a loco. q; hinc, pfecta. a tpe. q; bienniū. a re. i. iniuria quā intulit. o Bienuiū ibi ꝓpetuū. Vt continuationē ſui caſus
oñderet ꝓpetuū dixit. p Miſera. Mulieris interpoſitio. q Illū tuli. Nō, cū illo fui. ſed tuli. adeo nō me oblectaui.
r Deſideriū athenarū. Qđ Corinthū, pfecta es. Athenarū arbitror qđ dixit hinc añ athenarū & amphibo
logia te deſideriū cœpiſſe. q; cū milite inhumaniſſimo. s Cōſiliū cōtempſiſſe. Plenitudinē eſſe nō poſſeſſam t Huc re
deūdi. Iterū a loco. v Abeūdi a milite, A ꝓſona. x Voſq; hic vidēdi Oratorie vnā rē in tria diuiſit. huc redeūdi abeū
di a milite. Voſq; vidēdi vti diceret huc veniēdi. y Agitarē inter vos libere cōuiuiū. Inter agitare & agitare hoc inter eſt
q; agere eſt aliqd vel neceſſariū facere agitare volūtariū. ergo agitarē exercerē. z Nā illic haud licebat. Legit̄ & illi. vt ſit
circūflexus accentus & ſignificat illic vt illi mea triſtia & abſolutū ē. a Niſi ꝑfinito loq. A tpe hic oñdit qd dixit ſup̄ tuli
& qd ſit agitare & cōuiciū libere. & deeſt tpe. aut qd tale. b Niſi ꝑfinito loq q̄ illi placerent. Duo dixit & ꝑfinito. & q̄ illi
placerent vt neq; q̄ntū velles neq; qđ velles diceres. c Haud opinor comode. Comode, p blande. & bñ. vt nūq; tā diceres
comode. d Finē ſtatuiſſe oroni militē. Argute militē, qa q̄ſi inimicus ſit oroni. q; in pace plurimū ꝑt. e Quid hoc ne

gocii est: mõ q̃ narrauit. h Argumẽtũ nũc de-
scẽdat in phormone. Quid tu es tristis platis scili-
cet allocutõibus: & sepatarẽ & pmixta personarẽ
ne ieiune ad argumentum veniẽs nõ agere fabu-
lã sed narrare videreẽ. Et bene addidit negocii. vt
augeret inuidiã facti. Nã potuit dicere. qd hoc est
sed vt diximꝰ ad inuidiã & magnitudinẽ rei ne-
gocii dixit. Que narrauit mihi: q̃ q̃lia. s. & quãta.
Mõ q̃ narrauit mihi legendũ est vt sit q̃lia & q̃n
ta & f Quod ego nunc̃ credidi. Hoc totũ cũ inuidia pnũciandũ ex anio
meretricis q̃ facinus indignũ nuptias putat:
g Vt ille hac viua posset. Mire oñdit ex iisdẽ
verbis eandẽ hãc esse quã sup̃ dixit nũc̃ illa viua
vxorem ductuꝝ. h Posset animũ inducere:
Quasi rem durã & imanẽ. i Habere aũt. Of
fendit pnũciatõe qđ ppe est vt nõ habeat:
k Sed firme heę vereor vt sint nuptie. Bñ pp̃
sona serui q̃ vult dñm vxoriũ magis q̃ amato-
rẽ Bachidis. Aũaduerte Therẽtiũ in nuptiis hoc
dictũ seruare. vtũ firmare an infirmas dicat nu-
ptias. l Si in rẽ est bachidis. Bñ additũ si ĩ
rem ẽ bachidis vt oñderet se nõ malignitatis sed
beniuolẽtie tã talia vota suscipe. In rẽ. p vtilitatẽ.
Ab re cõtra vtilitatẽ. m Sed q̃ istuc credã ita
esse. d. m. p. Supiore voto excusauit crimẽ curi
ositatis iã videt post Bachidẽ audire velle.
n Nõ est opus plato hoc pcunctarier desiste.
Vide q̃ cõueniẽter poeta cũ id agat vt narrãtẽ p̃-
menonẽ inducat. tñ multis diuerticulis morales
facecias internectit. Et ẽ incerta distinctio vtrũ. p
lato hoc an hoc pcũctarier. o Ita me dii bene
amabũt. Pro amẽt. vt donec regina sacerdos.
m. g. g. p. d. i. p. p Vt hoc pferã. Proferã. p-
dam Bachidi. s. vel. cuilibet. q Mecũ gaudeã
Mecũ infra me. Virg. hęc secũ. r Nũc̃ tã di-
ces comode. Hęc pnũciatio eiusmodi eẽ debet
vt ex ea appareat ppe deletũ pmenonẽ vix se po-
sse cõtinere quin narret. Nũc̃ tã dices comode. q̃si
ex pte labefactus est sic eni loquit. s Ah noli
pmeno. Artificiose se fingit audire nolle vt taci
tura credat si audierit. qa curiositas est signũ lo-
citatis. Sic Horatius. Percũctatorẽ fugito nã gar-
rulus idẽ est. t Quasi tu nõ multo malis nar
rare. Deest ita dicis vt sit ita dicis q̃si & nũc phi
lotis nõ est instãtior haç calliditate vt magis ser-
uum ad dicẽdũ puocet. y Quã ego q̃ pcon-
ter scire. Eclipsis deest enim. Ita grauaris dicere
aut ita negas telocuturꝝ. x Et id mihi vicitũ ẽ
maximũ. Seruile viciũ est tacere non posse. Et
hoc lentius apud se. Illud clare si mihi fidẽ das.
Etiã alia se hrẽ vicia exceptõe significãs in hoc q̃
dicit illud mihi. y Si mihi fidẽ das. Aũad-
uerte dilatiõibus etiã spectatorẽ suspẽdi q̃ libẽn̄
audiat. z Ad ingeniũ redis. Quia a se discesse
rat. si taceret. Cice. redit ad se. a Hãc bachidẽ
amabat vt cũ maxime. Eiusmodi est hęc nar-
ratio vt defensionẽ adolescẽtis cõtinere videat q̃

pam. viuente .i. sibi psuadere ont impetrare
h
le hac viua posset animum inducere vxorẽ habere. PAR.
.s. dicis cũ vxorẽ interlecto gestientis .s. pam. vxorẽ
i .s. respondẽ
habere autem? PHI. eho tu: an non habet? PAR. Habet:
stabiles pmansure q̃ nõ
rate l
sed firmæ hæ vereor vt sint nuptiæ. PHI. Ita dij / deæq̃ fa-
.i. faciant vt nõ .s. illud nõ esse firmas .i. quomodo .i. nuptias nõ
sint firme l .i. veritare vergitur m esse firmas
xint: si in rem est bacchidis. Sed qui istuc credam ita esse?
.i. expediens .i. pferre q̃re nõ
n sint firme
dic mihi parmeno. PAR. Non est opus prolato: hoc pcõ-
tinere nimis curiose certe .s. non est opus plato .s. q̃re nõ sint firme
.i. cessa .i. pter eam causam manifestum
tarier desiste. PHI. Nempe ea causa vt ne id fiat palam. Itæ
s. vt dico verũ .i. pter eam causam publicem
o inter p
me dij bene ament: haud propterea te rogo vt hoc proferã
.s. pterea rogo ego philotis
.i. taciturna q r
sed tacita vt mecum gaudeam. PAR. Nunquã tam dices
opte .i. dolsum q; vopulem pmissionem
cõmode vt tergum meũ tuam in fidem cõmittam. PHI.
dolentis porius velis q. d. fingis te mihi
s dicere talia e non velle dicere
Ah noli parmeno. quasi tu nõ multo malis narrare hoc mi
.s. velim .i. inquiram lennus apud se
v .s. mulier
hi: quam ego qui perconter scire. PAR. vere hec predicat.
.i. tacere non posse improbrũ fidditer
x
& id mihi vitium est maximum. Si mihi fidem das te taci
s. q̃ gaincteris .i. naturã seruoꝝ .i. pmitto me tacituram
3 .i. narra
turam: dicam. PHI. ad ingenium redis. fidem do. loquere.
.i. audi .i. sum para ad audiendum
a
PAR. Ausculta. PHI. istic sum. PAR. Hanc bacchidem
quemadmodũ cũ .i. quando
b c
amabat vt cum maxime tum. Pamphilus cum pater vxo-
.s. pam. .s. cũ pater incipit .i. q̃ ab oibus pamb⁹
d e dicere dici solent
rem vt ducat orare occipit. Et hæc cõmunia omnium quæ
.s. patrem filiũ .s. sine fraetibus
f g subleuame
sunt patrum: sese senem esse dicere: illũ autem vnicũ præsi
.s. senem .s. pam. negabat
i .s. ducturꝝ l
dium velle se senectuti suæ. Primo ille se negare. sed post
vehementi⁹ vrget importunus est .s. filius esse
aio .i. dubius l
quam acrius pater instat: fecit animi vt incertus foret: pu-

meretricẽ amicã necessitate coactus deseruerit. Mire igit vñ q̃stio est. vñ cœpit. Amabat inq̃t Bachidẽ. Sic & in secũdo. Virg.
An fortiores greci troyanis fracti bello fatisq; repulli. d. Bachidẽ amabat ordo est & sensus hanc bachidẽ vt amabat Pãphi-
lus. b Vt cũ maxime. Et vt p quẽ admodũ. Et maxie bis numero subaudit. Et cũ maxime vna pars oronis est. Et cum
maxie p nimis. c Cũ pater. Cũ modo aduerbiũ est. p q̃n. d Orare occipit. Maxime necessitas est vt oret pater.
e Et hę cõmunia oim. Quid si iniustũ en qđ orabat oñdit iustũ & frequẽtatiũ quod dicebat pater. f Sese senẽ esse. Di
cere oẽm cãm adolescẽtis senex amputauit. p suo senili comodo rogãs potuisse em̃ adolescẽs dicere quã. p me curã geris hanc
pręcor. o. p me ci. g Senẽ esse. d. Illud posse agere amat cõtra vtilitatẽ tuã: sed ne poterat filius contra vtilitatẽ pris. ergo vt
cogeret pr̃ suã cãm interponebat. h Presidiũ velle se. Presidiũ senectutis sobolẽ & successionẽ dicit. i Primo ille se ne
gare. Vtrũ deest id est ducere an negare se nuptias. k Sed post̃q̃ acrius pr̃ instat. Tria dixit & acrius & pater. & instat
Post inq̃t pater acrius instat. nõ cõpulsus est Pãphilus. sed tãtũ deliberauerit. Pater instat. maioris vis est cũ pater instat. quam
cũ rogat. l Pudori ne an amori. Anacoluthon. Sic oñdit in vtrãq; ptem vt in anio honesti adolescẽtis pudor amorem
nihilominus vincere debuisse. Pudori ne an amori. latens excusationis ratio explicata est.

meretritis respondere .i.sepius rogando

dori ne an amori obsequeretur magis. Tundendo atq; instantia laches .i.sponsam fieri filiam
.i.post multa curauit pam.

odio deniq; effecit senex, despondit ei gnatam vicini proxi
desponderi non nimis molestum

mi, vsq; illud visum est pamphilo neutiquam graue: do
sempe
sq; .i.ipa mētione nuptiarū spacium

nec iam in ipis nuptijs postq; videt paratas nec moram ul
q̄ minus tunc molestet q̄ .i.accusa
capiat vxorē r s difficulter t tricem

lam quin ducat dari: ibi demū ita ęgre tulit vt ipam bachi
pūs esset ita arbitror in q̄cūq; loco
pamphili

dem: si adesset: credo ibi eius cōmis eresceret, vbicunq; da
concessum in q̄ poteramus esse soli .i.ita simul
remoris arbitris v x

tum erat spacium solitudinis: vt colloqui mecum vna pos
s.dicebat perditus sum .s.ita assentiendo de .i.ꝑcipitem dedi
sponsatōni isti

set: parmeno perij. quid ego egi? in quod me conieci ma
nfortunitū portare sustinere .s.ego sed
t v z

lum, non potero ferre hoc parmeno, perij miser. PHI. At
.i.perdant .s.euo
instantia a

te dij deæq; perduint cum isto odio laches. PARM. Vt ad
i.paucis absoluam pamphilus plena amoris z suauitatis
narratōem
b

pauca redeam: vxorem ducit domū, nocte illa prima vir
.s.primā nocē .s.attigit
dj

c

ginem non attigit: quæ consecuta est nox eam nihil ma
non potest aliud
credere c .i.dicis

gis. PHI. Quid ais cum virgine vna adolescens cubuerit
magis potens qualiter .s.pbabile
f

plus potis se illa abstinere vt potuerit? Non verisimile di
s.esse .i.ee ita iudicare illud q̄ō
g dixi non esse verum

cis: neq; verum arbitror. PAR. Credo ita videri tibi: nam
cupidus amaror noleus
h pam.

nemo ad te venit: nisi cupiēs tui. ille inuitus duxerat. PHI
.i.consequenter efficitur certe .i.vt illā nō attigit

i k l

quid deinde fit. PAR. Diebus sane pauculis post pamphi
.sine testibus .i.qualiter incorupta

m seorsum ducit n integra

lus me solum seducit foras, narratq; vt virgo ab se integra

o

etiam tum siet. secq; antequam eam duxisset vxorē domū:
.i.pati sustinere virginem staruerim et
p q defixerim

speraſſe eas tolerare posse nuptias. Sed quam decreuerim
multū diu supari illudi a me .s.pam.dixit
r

non posse diutius habere eam ludibrio haberi parmeno:

m Tundēdo atq; odio. Tundere est sepius id ē appetere. trāslatio a fabror; malleo. Odio. assidu itate. attēdēda ē difficultas vnicuiusq; verbi.

n Deniq; effecit. Deniq; tpis lōgitudinē signi ficat. vt effecimus q̄d cū magno conatu & molimine facimus vixq; p nos finē accepit. Mire inter posuit moras ad postremū cōfessurus vxorē du ctam. Primo inqt negauit. post deliberauit. ad po stremū duxit nō inqt ipse. Sed effecit hoc senex ita mutatōe psone totā volūtatē senis absoluit. Deni q; effecit oratorie tps apposuit. Nā hoc significat deniq;. o Despōdit ei gnatā. Vide nō hic di cit duxit vxorē Pāphilus. sed totū ad prem referri p Donecīā in ipsis. Nota locutionē sensu ma gis q; verbis manifestā. donecīā in ipsis nuptiis deest positus cōstitutus velut doluit: & egre tulit aut repetere debemus sic in ipis nuptiis. In mētōe nuptiar; efferuescit animus amatoris. q Nec morā vllā quin ducat. Nec aliquā dieculā. vel di lationē videt ad nuptias. r Ibi demū. Deni q; postremo. Et mire additū est tibi. qa male pēde bat in ipsis nuptiis. & sic est q̄si dixisset in ipis in quā nuptiis. s Demū ita ęgre tulit vt. i. b. s. a: Hoc hipbolicū est. Virg. Vel priamo miserādā.

t Vt ipam bachidē. Que nūc accusatrix est. & est argumētū ab anio. v Vt colloqui mecum vna posset. Parelcon terciū. & argumētū a psona. & q̄ ait mecū a dictis. x Mecū vna esset pmeno. Q̄d ait pmeno. Moraliter & antonoma siace nomē repetit. & significāter fecit nō addēdo dicebat. & sic dramaticon. & diematicon ē trans eundo. & mire interposuit nomē vt affectū dolo ris ostēderet. Sic Virg. Anna. c.a. y Parmeno perii miser repetit nomen.

z At te dii deeq;. Obtinuit vt psuasit seruus. Nā iam meretrix seni irascit nō Pāphilo.

a Vt ad pauca redeā. Tāq; multa sint q̄ de Pā phili amore dici possint. Et est p̄ceptū oratoris lō ga narratōe, p veritatis inq̄sitōe reddit em audito rē acriorē quē spes finis recipit fatigatū.

b Nocte illa prima &c. Pronūciandū est illa prima. q.d. plena desiderii. plena cupiditatis. Sic addidit virginē. & exp̄ssē nō attigit nocte illa pri ma. q.d. vel plena amoris. vel plena dulcedis vt mirū sit q̄d inferē nō tactā virginē. Et hic argumē tū est q̄nta fecerit Pāphilus erga amicā suā.

c Virginē nō attigit. Virginē emphasis est. q̄ uis nō amatā virginē tū. Et nō dixit nō amplex? est. sed ne attigit quidā. d Nihilo magis. Qua si nihilo possit esse magis aut minus. aut nihilo magis asseueratōis. e Quid ais cum virgine vna adol. cubu. Inuenit q̄s ip in Therētio vna. i: sil vno loco. Cū virgine. a psona. vna. a loco. ado lescēs. à psona. Cubuerit. ad habitū & occasionē plus potis. ab impulsione & ex accidentibus. Et sunt argumēta in cōiecturā necessario posita q; / bus Therētius ex vtraq; pte disputans

purgat ne q̄s illū stulte hec posuisse iudicaret. Hoc em tarde credit mere trix argumētis ne a pmenone vinca. Hinc est q̄d ait Horatius. Vincere Cecilius grauitate. Therēti us arte. f Nō verisile dicis. Peruersa pri us est em ver; deinde verisile. Et iō sic dixit. qa est sepe nō verisile. Ver; tū. vt decios, p alieno como

do mori voluisse. Nō verisile dicis Hoc iā plus ē tātū amat amasse Bachidē q̄ntū nō posset credi. g Credo ita videri tibi nā nemo ad te venit. Magno cōpēdio vsus ē. nō oñdens cur hoc falsum sit q̄d putet meretrix. Sed cur hoc putat ita ex eius p sona refellit q̄d obiicit. h Ille inuit?. Inuitus dicēdo q̄si admonet iter; iterū q; vt Virg Italiā nō spōte sequor. i Quid deinde fit. Interponit psona ad exitū festinās vt alibi. Quā metui quorsum euadas. k Diebus sane pauculis. Hic exit ē. l Post pāphilus me. Ne testis q̄s q; & arbiter secretor; interueniat. m Me solū seducit foras. Familiaris in seruo iactā tia de dnor; familiaritate. Sil quia decēs est vt p eū q̄d gestū sit spectatores sciant. n Narratq; vt virgo ab se. Hoc est illud quod sup̄ dixerat. Nocte illa prima virginē nō attigit. o Sed añq; eā vxorē duxisset. Bonus color purgatōis. diceret em q̄re si illā odio habebat ducebat vxorē. p Tolerare posse. Tolerare verbū est mala patiētis. q Quā decreuerim me nō

posse. Apostrophe. r Eā ludibrio hñi. Honesto verbo & pudoris pleno vsus ē. & noue p viciari. s Integrā. Id ē honestā.nō enī dixit spoliatā virginē aut mlierē. t Vt accepi a suis Vigilāter qđ ē integrā specificat.i.talē q̄lē accepi a suis potuit ei viciatā accepisse vt sepe euenit.g̃ñ a būdat vt accepi a suis:sed habet significationē.
v Pīū.& pudicū ingenīū. Erga meretricē pīū. pudicū erga virginē.an sit erga virginē & pīū & erga meretricē.pudicū erga virginē.Cogit aūt pā pudicū.an pīū philū pīū dicere quem pirum puta bat. x Hoc ego pferre.Verba pāphili sūt nō vt qdā putāt.ad psonā pmenōis referētes. y Cui nihil dicas vicii.Culpe vxorię. z Abiturā.Abitura morē significat.& postremā tarditatē itaq̄ postremo vel sero abiturā. a Quid interea.Exultātis ē & gestiētis audire Interea inter eos dies.
b Postq̄ hunc alienū. Alienū,p alienatū.vt in Phormiōe.Quid ego vob Geta alienus sum.Nā quō alienā si amabat se dixisset.Postq̄ hunc alienū.Oratorie nō ī ā bachidē excusat quā a verisimi cā vult oñdere q̄ ipa fuit in Pāphilū durior.
c Alienū ab se videt. Id ē maritū.nā hoc nomē a meretricibus alienū ē. d Maligna multo. Maligna difficilis.malignus est q̄ difficultatē sui oñdit. e Procax. Dispoliatrix petax,pcare ei est petere.Virg Procacibus austrīs.i. ipudētibus. Nā q̄ multū petit impudēs ē.& pcax.Vñ & pci dicti sunt q̄ filias alienas in mrimoniū petierunt.
f Nō ędepol miror. Obtinuit qđ volebat pmeno.Nā credit philotis iniuriā factā Pāphilo.
g Atq̄ ea res multo maxie. Immo legit & atq̄ Optune cōciraci⁹ pāphilū defendit pmeno.Postq̄ philotis inducta ē.vt fateret iniuriā factā
h Et hāc q̄ domi erat. Vxorē modestā. i Cognouit satis. Cognouit diligētius & attētius considerauit.Nā cognoscere ē diligēter & attēte cōsiderare.& bñ satis exīpius morib⁹ & meretricis.
k Ad exēplū. Quasi ad imaginē & collationē & spēm cōpatōis. l Hec ita vti liberali esse ingenio. Qualitas cōpatiua. m Pudēs modesta &c. Hec cōtra vilia meretricis posuit Pudēs hec.illa,pcax.modesta hec.illa maligna.relīq̄ vero supaddūt ornāmta vxoria matronecq̄ laudes
n Incomoda atq̄ iniurias.Callide laudata vxorem nō repetit vicia meretricis apud meritricē.& sic cōtentus de vxoris laudibus vicia meretricis intelligit.& ē figura eclipsis. o Et tegere. Hoc ē plus q̄ si ferre.Et tegere q̄ meretricem amaret.Et plus dixit tegere q̄ celare.Tegere enī adhuc dixit. vt nō solū cuiquā nō ediceret.sed & ne qs scire
p Hic animus.p. Oratorie dixit.nō ei pāphilū dixit,sed aīm pāphili.Hic animus.hic ,p tum. Virg.Hic animus.g.a.m.h. q Vxoris miscdia Recte qa ex miscdia amor nascit. Sic & in phormione.Misertū est,virgo ipsa facie egregia. Virg. Heus qbus ille iactatus.f. r Partim victus huius iniuria. Qualitas relatiua ad ea prius dixit de victus de,pxio repetiuit paromenen deuictus victus. s Paulatim elapsus ē a bachide. Adeo est tardus amor pāphili & magna.vt etiā post iniurias difficile discedat.& elapsus est animus nō pāphilus. t Postq̄ par ingeniū nactus ē. An sibi par an absolute bonū vt dicimus sit.par ē facere te.ergo aut tibi.aut vxori.id ē liberali formie. Par ingeniū.i eādē volūtatē.Salust.Quos eadem odisse.& eadē metuere in vnū coegit.Itē alibi.nā idē velle.a.i.n.e.d.f.a.e v Interea ī imbro morit cognatus senex. Bñ cā abitōis Pāphili narrat Cognatus senex.bñ q̄ ait senex.Nā acerbū funus nō cōueniebat fabule i comœdia.Ita q̄ apd The rēuū meretrix molesta.aut ex duabus vna vxor morit.aut senex.Ita ex hmōi moribus.vel incomodū vitat.vl lucrū insup nascit.vt nō sit cā legēdi. x Horę. Maluit horę q̄ dū ore dicere.

s Intactā .i.eodē mō t quemadmodū parentibus
quin integrā itidē reddā vt accepi a suis:neq̄ honestū mi
v naturam
hi:neq̄ utile ipsi virgīni est. PHI.pīū & pudicū ingenīū
dicis x .f.morē meretricis gerere
narras pāphili.PAR.Hoc ego,pferre incōmodū esse mi
.f.puellā .i.nihil culpe supbis
y vxore referas
hi arbitror.reddi patri aūt:cui nihil dicas vitij:supbum est
vxorē meā .i.qñ qđ sequit .f.ipa
sed eā spero:vbi hoc cognouerit:non posse se mecum esse
z discessurā tandē faciebat .i.verū pam. .f.amicā
abiturā denicq̄:PHI.qd iterea ibat ne ad bachidē. PAR.
.f.ibat .i.sicut fieri soler pam. alienatū,ppter mrimoniū difficilis
b c d
q̄ttidie.sed:vt fit:postq̄ hūc alienū ab se videt.maligna mlt
petax petulans .f.bachis .f.est si ipa sit facta
e f magis petax
to magis,pcax facto illico est.PHI.Nō ædepol mirū.Par.
certe talis malignitas pam. bachide
g longo vehementissime.
Atq̄ ea res mlto maxime disiūxit illū ab illa:postq̄ & ipe
scipm ⁊ mores mores vxoris .i.diligentius ⁊ arren compatōis
pprios h i tius considerantur k
sese/& illā/& hāc,q̄ domi erat: cognouit satis ad exēplū
barbidis et phil .f.pamphilus eo modo bono nature
intelligēs sicut decet
ambarū mores existimās.Hæc ita vt liberali eē ingenio de
m .i.rpata n oēs īportunitates industrias mariti s.vt
cet:pudēs/modesta/incōmoda/atq̄ iniurias viri oēs ferre
o tegebat p tunc ipemet pparte q
& tegere cōtumelias.Hic aīus parti vxoris miscdia deui
defletus multū motus īpobitare latenter .f. animus
ctus/ptim victꝰ huiꝰ iiuria palati elapsus ē a bachide: atq̄
vxor philomene naturam tnuenit ingeniū dum hec gerunt
r v
huic trāstulit amorē:postq̄ par ingeniū nactꝰ est:interea in
in eo loco .i.decognatōne horę attinebat successio
x y per legem
ibro moritꝰ cognatꝰ horę sēex,ad hos redibat lege hereditas
amore sue vxoris nolentē
z a b
eo amātē iuitiū pāphilū extrudit pater, reliq̄t cū matre hic
in agros .i.absondendo .i.redit
c se contulit d .f.urbē arhenaz
vxorē.nā senex rus abdidit se huc raro ī urbē cōmeat.Phi.
.i.hactenus.q.d. .i.quam instabilitatē cognoscēs
e nihil ex verbis suis g
Quid adhuc hñt infirmitatis nuptiæ,Par,nūc audies. Pri
in principio valde bene nulla erat .i.repente
h controuersia i
mū dies cōplusculos bñ cōueniebat sane iter eas. Interim
exemplis mirabilibus ..nulla turgia k
miris mōis odisse cœpit sostratā,neq̄ lites ullæ iter eas, po
.f.querela seu interpositō l
stulatō nunc̄q̄.Phi.qd igit:Par.Si qñ ad eā accesserat cōsa
m ne videret n postq̄
bulatū:fugere è conspectu illico, videre nolle. Denicq̄ vbi
rollerare .i.fingit aduocari .i.sacrificiū faciendū postq̄
.f.philomenā n discessit o
nō quit pati:fiat se a matre accersi ad rē diuinā. abit. Vbi
multis diebus aduocari .f.mr ⁊ filia q nō posset redire
p q ⁊ ancillę
illicdies ē cōplures:accersi iubet.Dixere tunc causā/nescio
philomenā .f.sostrata accersi philomenā .f.missa a sostrata tnfirmam
scō r s aduocant
quā iterū lubet.nemo remisit. Postq̄ accersūt sæpiꝰ: ægrā
.i.fingunt hera sostrata ad videndū
stari t philomenā
ē simulāt mulierē.Nostra illico it visere ad eā admisit ne
postq̄ cognouit p relatōem .i.ex agris .f.senex
x laches y
mo.hoc vbi senex rescīuit:heri ea causa rure huc aduenit:

illico allocutꝰ est ...fecerint q̃due fuerīt locuti
prēm cōtinuo cōuenit philomene Quid egerit iter se: nō
nō adhuc prerq̃ cerce in quā partē .t.pcessurā negotium
z a vel valde .s.scire
dū etiā scio, nisi sane mihi curæ ē. q̃rsum euẽturū hoc siet.
tenes intelligis quā audire petiit .s.temere ad portā pergā
b c ꝓsequar d
habes oēm rē. pgam /q̃ cœpi hoc iter. PHI. & q̃dē ego. nā
conuent .t.amico externo .s.hospitē allocutū ā
cōstitui cū q̃dam hospite me esse illū conuenturā. PAR.
v approbene .s.parmeno
dij vortāt bñ q̃d agas. Phi. vale. par. et tu bñ vale philocitū

y Ad hos ibat lege hereditas. Ecce verbō iuris vsus ē. ea em̄ legitima ē hereditas q̃ familię debebat. z Eo amātē. Nā iā vxorē nō iā amicī a Inuitū Pāphilū extrudit p. Inuitū recessisse vis verbi demōstrat. nā pprie extrudere dicit quī manibus expellit. Sed hic trāslatōe vsus. vt oñde ret tñ iportunitatis verbū senis fuisse q̃nta impul sio manuū efficere potuisset. Extrudit verbū ne / cessitatis. b Relinqt. Ineptia pñtis tpis. legi tur & reliqt. Relinqt q̃ mrē hic vxorē. p̄parato ad futurꝝ errorē. c Nā senex rus abdidit sese. Nā hic inceptiua pticula. vt nā meus cōseruus est hō vt magni p̃cii. Plautus i milite glorioso. Rus abdidit sese verbū rep̃hēdētis senē. q̃ sese abdidit dixit. d Huc raro in vrbē cōmeat. Hoc bñ dixit vt oñdat pmenonē in vrbe eē. mira œconomia. fac em̄ p̃item & nullus error in fabula ē. e Cōmeat. Commeare ē ab esse inde vbi te eē opteat. ergo hoc dicto oñdit q̃ raro ad vrbē veniat. & senex q̃ppe cōmeatus ē ex aliq̃ cōmemoratōe tpalis absessus. f Quid adhuc habet ifirmitatis. Bñ vsq̃ adhuc suspēla narratio est. Et hac interrogatōe q̃si substomachat philotis decepta. q̃ nihil videat infirmitatis in nuptiis q̃s optauerat. Quid adhuc h. tristior meretrix dixit. g Nūc audies. Sic ait q̃si iāduđū audire cupienti q̃si molestā pcontatricē. h Bene cōueniebat sane. Sane bñ p multū. & sane satius valide q̃ qui validus ē sanus ē. i Interim miris modis. o. Hucusq̃ pmenonē poeta passus ē dicere. cetera actibus seruaturus. Et mire ad finē comœdię rem explanatio reseruat. nāq̃ si q̃ras fallit pmeno, cū non odio socrus, sed pudore stenlitatē aduersus socrū philome nā assit̃auerat. k Postulatio nūq̃. Expostulatio q̃rela sed pprie expostulatio est apud illū ip̄m q̃ peccauerit. postulatio de illo apud alterꝝ postulatio q̃rela & q̃si iusta iterpositio q̃relarꝝ. l Quid igit̃. Recte dixit si hoc nō fuit. m Fugere e conspectu il. Bñ ecōspectu vtpote q̃ caueret grauida intelliges Si tñ subiūgimus videre nolle. vt ignorātia pmenonis appareat. qa argumētū odiorꝝ credidit q̃ philomenā neq̃ videri vellet neq̃ videre. n Denicꝝ vbi nō quiuit pati. Pati & sustinere intelligi p̃t hoc loco. virū postq̃ nō potuit sustinere socrū aut postq̃ illā socrus ferre nō potuit sic se celātē nurꝝ. Pōt etiā sic itelligi. vt ñ potuit argumēta odii sui ipa nurꝰ pati. & cōtinere migrauit ad socrū. Pati. tolerare aut tolerari. qa patior cōe ē nā patior te & a te dicimus. n Abiit pprie abiit qa nō expectault vt mitteret. o Vbi illic dies est. Dies nō diebus ē dixit: p Accersi iubet. Nō addidit q̃ qa intelligit. q Dixere tūc cām nescio quā. Quia nullius momēti ac falsam. r Ne mo remisit. Hic iā aptius odiū videt vbi nec iā fingit cā. t It visere Populare penates venimus. Visere officii ē, videre q̃rentis aliquē. v Admisit nemo: Iniuriose etiā ipa pnūciatio est. x Hoc vbi senex resciuit. Scimus q̃ ad nos defe runt, rescimus relata. y Heri ea cā. Bñ ea cā, quippe q̃ seruri abdidisset. z Nōdū etiā scio. Parelcon tercū. & deest scire. & est scio scire cū Nōdū etiā. Recte seruauit reliquis pūbus fabulę pēdu lū & attentū spectatorē. a Nisi sane cure est q̃rsum euẽturꝝ hoc siet. Bñ. qa curiosus ē pmeno. & idē garrulus. Nā p'to tā fabulā talis inducit. b Habes oēm rem. Quasi diceret quā audire expetisti. c Pergā q̃ cœpi iter. Pergā vt tenderet iter ad portū, scilicet. d Nā cōstitui cū q̃dam hospite. Dicit cām cur in reliq̃ fabula nō appareat psona huius meretricis. & pprie cōstitui. Nā cōstitutū de hmōi rebus dicit cōuenire & cōstituere. & hmōi rebus apud extraneos meretrices agūt e Dii vortāt bñ q̃d agas. Sepe em̄ res euenit̃ aliter q̃ volumus. & iō volturnus colit̃ q̃ pest rebus vertentibus.

Secundus actus.

LACHES Senex SOSTRATA vxor.
a trascentis auxilii ergo mulierbr
s.implozo b .t.q̃le
Roh deū /atq̃ hoim fidem, q̃d hoc genꝰ ē? quæ
conspirarō .i.calidē res pariter
d e f
p hec est cōiuratō? vt oēs mulieres eadē æque stu
studiose .s.mlres q̃ viri volūt inflexā recedentē mulierū .t.natura
molientur recusent g aliquo.mō
deāt. nolint q̃ oīa: neq̃ declinatā q̃q̃ ab aliarꝝ ingeio ul
inueniat .t.dico .t.valde .t.simult matres matrꝝ vxores filiarꝝ
aliquis h odio ꝓsequuntur i
lā reperias. Itaq̃ adeo vno aīo oēs socrus oderūt nurꝰ viris
.t.aduersari k dedita opa obstināta m
esse aduersas /æqui e studiū est: similis pertinatia est: in eo/
instructe n ille scelemalitie
dē oēs mihi vident ludo doctæ ad malicią. Et ei ludo: si ul/
vxorē meā explorare n exclamatō p
lus est: magistrā hāc esse satis certe scio. So. me miseram q̃
ꝓpter quā causā s.a viro meo indignantis .s.q̃re accuseris. q. o. a
optime scias q
nūc quāobrē accuser /nescio. LA. hem tu nescis. SO. non
s.vt dico nō hic blandiēs simul vira fungi
r sed et q̃ periclitet̃ inopi?
ita me dij bene amēt mi laches: itaq̃ vnà iternos agere æta
q. o. nō est magnū malū sostratā
s si eu mihi eripereris
tem liceat. LA. Dij mala phibeant. SO. neq̃ abs te imme
liter ē & socrus. Coia q̃ ipa spēaliter magistra ad malitiā. Sostrata ex hiis colligit iniuriā passam nurꝝ p cōiecturā. n Et ei ludo: si vllus ē. ma. h. Magna amplificatio crimis dubitat an sit ludus malicie & magistrā non dubitat Sostratā. Sed certe scio inqt. o Me miserā. Et hec q̃ ab exclamatōe cœpit ad miseriam spectat defendētis oīo. p Que nūc q̃ ob. a. n. Oratorie, p se loq̃t: ml'ieris q̃dā maioris innocētie est nescire crimē q̃ defendere et & his verbō oñdit sine noxa eē. & philomena non solū hāc q̃ loq̃t sostratā. q Nō ita m. d. b. a, piusiurādū nō ita me dii amēt aniaduertēdū veteres nō minus euphanismon i verbꝰ q̃ cacemphaton neglexisse velut hic ista me dii bñ amēt. r Itaq̃. Mō dueptes sunt oīonis, s Dii ma la, phibeāt. Sīr odit vxorē cuius amor obstabilis fuit in adolescentia.

In hac scena. m. Accusatio socrus ē q̃ se cōiecturaliter defendit di. nihil a se factū i pnicie cie nurus. a Proh deū atq̃ ho. f ab exclamatōe cœpta scena ē. senex ei ē difficilis & iratus. deū .p deorꝝ. b Quod hoc genus ē. q. h. e. c. Conat̃ Therētius aduersus famā socrū bonā repire & incipit a generali exclamatōe q̃ vehemētior sit accusatio. paulatiq̃ ad specialē crimē descēdit. Et sic ē accusatio a psona. cui acci dit ex sexu q̃ socrus est. c Que ē hec. Accusatio a re. d Cōiuratio Bone rei est. Cōiuratio male. & inde coniuratio catilline dicta ē. e Vt oēs mulieres eadē eq̃ st: Bono argumēto vtiꝰ. Lesisti nurꝝ. qa socrus es|& nulla socrus diligit nurꝝ. & ē accusatio a cā eadē: f. Studeāt. Maioris opis ē studere q̃ velle.
g Neq̃ declinatā. q. Id ē flexā vel inflexā ab eo q̃ declinauerit ne parꝝ sit diuersum vel dissile dixisse vt ē illud tumultū inflexit. h Itaq̃ adeo vno anio. Nescias an ex sinia hac vel adeo ex hac scena nomē fabulę sit inuentū. Itaq̃ a necessaria sinia ē amphibologia ad describēdā vtrāq̃ psonā i Viris eē aduersas. Aliud argumētū lęsisti nurū vt mihi aduersareris. Nā socrus & oēs mlieres aduersant viris. k Silis ptinatia ē
Nā studiū & bonū & malū ē. pti / nacia vero nō nūq̃ mala. l Eque studiū est: Dedita opa volūtatis hois ē attētior atq̃ impēsior. m In eodē oēs. m. v. l. d. Triam accusa tōe posuit. ex q̃bus duo sūt cōia. vnū ipius q̃ mu lier ē & socrus. Coia q̃ ipa spēaliter magistra ad malitiā. Sostrata ex hiis colligit iniuriā passam nurꝝ p cōiecturā. n Et ei ludo: si vllus ē. ma. h. Magna amplificatio crimis dubitat an sit ludus malicie & magistrā non dubitat Sostratā. Sed certe scio inqt. o Me miserā. Et hec q̃ ab exclamatōe cœpit ad miseriam spectat defendētis oīo. p Que nūc q̃ ob. a. n. Oratorie, p se loq̃t: ml'ieris q̃dā maioris innocētie est nescire crimē q̃ defendere et & his verbō oñdit sine noxa eē. & philomena non solū hāc q̃ loq̃t sostratā. q Nō ita m. d. b. a, piusiurādū nō ita me dii amēt aniaduertēdū veteres nō minus euphanismon i verbꝰ q̃ cacemphaton neglexisse velut hic ista me dii bñ amēt. r Itaq̃. Mō dueptes sunt oīonis, s Dii ma la, phibeāt. Sīr odit vxorē cuius amor obstabilis fuit in adolescentia.

t Postmodū rescisces. Hec figura ab oratoribus notat in q̄ aliqd pmittimus iudicibus pbaturos quū metuimus. ne qd illis temere psuasum sit. Postmodū rescisces Fiducia innocētie. Rescire est qd de industria celat. vix argumētū. vix agnoscit. v An qcquid pillis factis. Amare x Que me & te &c. f. Iam sic accusat q̄si iā pbauerit crimē. & est amplificatio. Que me & te &c. f. Hec exaggeratio est q̄ appellat cū ex vno maleficio multa fiūt ab oratoribus crimina. y Dedecoras. Dedecorat qd honestū aut turpatū honestū qd corpale est. a Suos cui libe/ros cōmitterēt. Nota liberos in significatōe vnius filie. z Dignū. Cui loco multū sonāt & accusatorio strepitu nec masculinū genus nec femininū posuit nec vnā. sed liberos. Sic Cicero. En cui liberos cōmittas. & habemus ei liberos oēs de puella. dignū sic dixit vt honoris genus sic accipere vxorē meruisse. b Tu sola exorere. Emergis repiris verbū. Hic impudentiā notat Cicero. Exortus ē seruus q̄ quē in aculeo. a. n. p. c. a. s. Exorere existis exoriri dicit q̄ expectās inuadit aliquē c Tu inquā mulier Tu mulier emphasim malicie habet. & oino exp̄ssio cōsuetudis & ad imaginationē & lapis nūq̄ vtilis. nisi ad templū vel celū. quē magis ad iniuriā delegit. Nā saxū melius q̄ lapis. vt Virg. Saxaq; subnectare humeris. Tu inquā mulier. Et Virg. Variū & mutabile sp̄ femina. d Lapidē nō hoiem. Sufficeret lapidē putas. Sed desto macho. nō hoiem addit. est. Plautus. Herus meus elephāti corio circūtectus ē nō suo. e An qa ruri crebro esse soleo. Memor sui est. q̄ dixerat rus abis. f Quo q̄sq; p acto. h. v. vestror. Vestror; p vestrū sic veteres. g Multo melius hic q̄ fiunt

Vsus est vt in Adelphis. At nō prius sex mēsibus olfecissem. h Ideoq; vt vos mihi do. eritis. Mire cōfirmat vñ sciat ne suspitiose crimē obiice re videret. Et bñ mihi. qa comoditas familie ad hūc redūdatura ē. i Pridē equidē audiui cepisse odiū. t. p. Primo obiurgatio ē sostrate. cur nō amet nur;. Scdo est cur non amet a nuru. Tercio cuiusq; adeo puella nupta deserat domū. k Minimeq; adeo mirū. Satis amare p merito dicit odiū cōtra meritū amorēq; simꝫ excusat nurū q̄ oderat talē sociū. Et si p̄uenit q; si nō lesa est. sed odio me habet. l Illa hic maneret.

Post acrē inuectionē seipam miseratur. vt inuidiā dure inclinatōis in ipam cōuertat. Sic in Andria. Agenūc iā ego pol. h. u. t. o. e. q. s. p. & cōtinuo Chremes pietatē nati nō te miseret mei. t. c. l. o. t. e. m Qnā imerito &. h. o. m. u. t. s. Postq; de iniuria dixit de psona eius cuius fama ē. i. cū egritudo hec orit. & magnitudinē rei significat. & repentinū impetū vt sup̄. Tu sola exorere. n Rus habitatū abii. Quia dixit senex rus addidit. o Cōcedēs vobis. Ne diceret q; sit voluptatis cā. vobis melius pluraliter. q̄ si diceret tibi. Cōcedēs vobis scilicet vt in vrbe esseris p Rei seruiēs. Res seruit diuitibus. qa abūdat. Rei seruiūt pauper qa coartāt sead angustias rei. Ita ergo res p q̄litate sua. & seruit & ei rei seruit. Horatius. Impetrata vt seruit collata pecunia cuiq; vrbanā. vel q; nihil acgritis vt in Adel. Hāc ego clemētē vitā vrbanā. Ociūq; hic amorē q̄si nihil agētibus. r Vt nr̄a res posset. Mediocris. s. vt Comici p̄ssimilias. s Pr̄eter equū atq; ætatē meā. Pr̄eter equū qa vos dñi. i. qa vos fruimi cū ego do lueri ætatē qa senex. Virg. Vires vltra. s. f. t Nō te p his curasse reb⁹. Mir⁹ sensus p his inqt tot rebus vnā & facilē redderes Et te sit pnūciādū. q. d. & si alii nō curarēt cūrare debuisti. v Nō mea opa. n. c. vellet dicere nurus culpe eēt mihi sed melius dixit nō mea. ne accusando cōfirmaret qd dixit senex oēs socros oderunt nurus. x Neq; pol. c. v. Bñ addidit neq; pol culpa venit. potuit em̄ vt nō fieret ipsa iniuria. sed tñ pmisit fieri. Mire tñ nec accusat nur;. videt vnū dixisse opa & culpa & tñ nō est idē. Opa est em̄ si scientes leserimus. culpa si nescientes. quor; alter; scelet; alterum stulticie est.

sine causa posteā i. cognosces l. esse accusatū non em̄ quantū meruisti

rito esse accusatam postmodum rescisces. LA. Scio te im/

v ytrū pro tuis improbitatibus put es merita

aliquid f

merito: an qnicq̄; p istis factis dignū te dici potest qua me

i. famulos et domū rotā decurpas pam. merorem qcq̄ris i. deinde

& te & familiam dedecoras? filio luctum paras. Tum aūt

ppter nuptias i. propinqui affines filium

ex amicis inimici vt sint nobis affines facis. q̄ illum decre/

statuerunt filiam collocarent sostrata

3 a traderent b

uerunt dignum: suos cui liberos cōmitterent. tu sola exo/

emergis has amicitias importunitate .s. perturbaui

rere: quæ p̄turbes hæc tua impudentia. SO. Ego ne? LA;

perturbasti oīa insensibilē

i. dico c d

Tu inquam mulier: quæ me oīo lapidem / non hoīem pu

i. vtrū i. magis sepe puratis ne

e

tas. an qui rure crebro esse soleo: nescire arbitramini: quo;

modo in hoc loco i. vestrum agat reducat domi

f g

quisq; pacto hic vitam vestror; exigat: multo melius hic

s. ea ruri ob eam rem

h

quæ fiunt / quā illic: vbi sum assidue: scio. ideo quia vt vos

ad meū decus dissillabū rumore i. ruri

vel dedecus i

mihi eritis: proinde ego ero fama for is. Iampridem equi/

con i. nurū nostram i. non est

k

dem audiui cepisse odium tui philomenam. minimeq; a/

valde s. si cepit nisi s. philo. i. vsuram fuisse

rui odiū i. cepisset odiū s. hucusq;

deo mir;: et ni id fecisset: magis mirū foret. Sed nō credidi

intantū familiā ; locū ipsum

adeo: vt etiam totam hanc odisset domum. Quod si scis

nurus sostrata i. iuisses sed

l domi meę

sem: illa hic maneret potius. Tu hinc isses foras. At vi/

cōsidera i. sine causa animi molestia

m

de quam immerito ægritudo hec oritur mihi abs te sostra

in agros ad habitandū i. me conferuli vtilitatē

n o morē gerēs p incumbens

ta: rus habitatum abij concedens vobis / & rei seruiens.

impensius cuiusq; virā vrbanā quiteram i. peculiū i. tolerare

q r

Sumptus vestros ociumq; vt nostra res posset pati meo

contra

s t

labori haud parcens præter æqum atq; ætatem meā. Non

contemplarie hoc labor i. vt nō aliquid

effecisse molestę

te pro his curasse rebus: ne quid egre esset mihi? SOST:

studia turādi vt nur⁹ relinqueret i. sed

v x domū i. præcipue

Non mea opera / neq; pol culpa venit: LA. Immo maxīe:

q Vestros sumptus ociūq;? Vestros sumptus id ē q; alicui ociū. vitā vrbanā. vel q; nihil acgritis vt in Adel. Hāc ego clemētē vitā vrbanā. Ociūq; hic amorē q̄si nihil agētibus. r Vt nr̄a res posset. Mediocris. s. vt Comici p̄ssimilias. s Pr̄eter equū atq; ætatē meā. Pr̄eter equū qa vos dñi. i. qa vos fruimi cū ego do lueri ætatē qa senex. Virg. Vires vltra. s. f. t Nō te p his curasse reb⁹. Mir⁹ sensus p his inqt tot rebus vnā & facilē redderes Et te sit pnūciādū. q. d. & si alii nō curarēt cūrare debuisti. v Nō mea opa. n. c. vellet dicere nurus culpe eēt mihi sed melius dixit nō mea. ne accusando cōfirmaret qd dixit senex oēs socros oderunt nurus. x Neq; pol. c. v. Bñ addidit neq; pol culpa venit. potuit em̄ vt nō fieret ipsa iniuria. sed tñ pmisit fieri. Mire tñ nec accusat nur;. videt vnū dixisse opa & culpa & tñ nō est idē. Opa est em̄ si scientes leserimus. culpa si nescientes. quor; alter; scelet; alterum stulticie est.

Sola hic fuisti. in te omnis hæret culpa. tu sola sostrata que
hic erant curares: cum ego vos solui curis ceteris. Cum pu
ella anum suscepisse inimicicias nō pudet: illius dices cul
pa factum? So. haud equidem dico mi laches. LA. Gau
deo: ita me dij ament: gnati causa. Nam de te quidem satis
scio: peccando detrimēti nihil fieri potest. SO. Qui scis an
ea causa mi vir me odisse se assimulauerit: vt cum matre v
na plus esset? LA. qui dais? non signi sat est: quod heri ne
mo voluit visentē ad eam te admittere? SO. enim lassam
eam oppido tum aiebant. eo ad eam nō admissa sum. LA
Tuos esse illi mores morbum magis quā aliam rem arbi
tror: & merito adeo. nam vestrarum nulla est: quin gnatū
velit ducere vxorē: & quæ vobis placita est condītio / dat.
Vbi duxere impulsu vestro, vestro ipulsu eadem exigūt:

Sola hic fuisti. Noua oro. & deest em vt sit sola em hic fuisti. qd ad filiū & maritū ptinet. Nā nō sola cū q nurus. solū qntū ptinet ad regēdam domū. ceteq; & filius & nurus erāt. sed sola. i. si / ne me. z In te ois heret culpa. Si est in nuru iniuria aliq in te ois tñ sostrata. a Tu sola Sostrata. Optime gēminauit sola more irascentiū nōdū nomē posuit. & Sostrata additū ad amaritudinē anū. b Cū ego vos solui. Vos p te vt desiste. m. c. t. Cū ego vos solui. noua figura solui vos. c Cū puella anū suscepisse inimicias. Hoc dicit tāq; cō cesserit etiā nurq; iniquā esse. Puellā blāde dixit ita hāc cū amaritudie anū. d Illius dices culpa factū. Preuenit defensionē & eā sic pnūciauit vt crimē. e Haud eq dē dico mi laches. Mi laches dixit q si grauissimū accusatorē arguēs. & q si defatigata. & delassata eius clamatōibus. Nō ergo blādiētis est mō mised inuidiose rogitantis. f Gaudeo ita me dii amēt. Qd filis filius nō sit. an q talē vxorē habeat. quū nec inimica accusare possit. & gnati cā dixit qa talē vxorē hñs sua cā qd gaudeat nō habet: g Nā de te qd satis scio &c. Id est nihil detrimēti sit si tu pecces idē nunq; dixit peior fieri potes, sed es eadem. Sic Cicero. Est idem verres qui fuit semper. h Peccādo detrimēti nihil fieri pt. Seruat inq numeq; peccatoq; ne sit illud copię detrimētū. sed cū plurimū delinq s tantūdē sp admittis. Peccādo de. Hic sensus obscurus ē attñ hoc dū qntūcūq; peccaueris nihil de tua estimatōe minuit. nihil de pudore derogat. eadem q fuisti es. qa peior fieri nō potes. Si. Cicero. Est idē verres. q. f. s. Peccādo de. qdam hāc putāt ironiā q. d. qd ex nullo peccato tuo dānū pati possumus sed male. i Qui scis an ea cā mi vir. Defensio a deriuatōe in q oīdit nō hāc eā quā obiicit cām senex cur abierit nurus ad matrē suā. k Vt cū matre eēt plus vna. di / xit. i. diu ac maiorē ptem. l Qd heri nemo noluit. Bñ affirmauit defensionē senex dicēdo si p pter matrē abiit. cur tu exclusa es cū venires.
m Em lassam eā oppido. Infirmius defendit socrus. vt error senis vsq; ad catastrophen pseueret. Enim lassam eā oppido. Enim qd duxit supuacua ponit interdū hec cōiunctio p altera cōiunctione. n Oppido. Valde trāslatio a rusticis q interrogati quē admodū fruges venirent. rndebāt oppido id ē q sibi & oppido sufficere potuissent. o Tuos esse illi mores. Acerbissime insistit senex. & accusatōi vxoris. & defensioni nurus. siquidē.
hoc sensu dicat nurū ne mēdacii culpā incurreret q vero egrotat ex moribus male socrus.
p Nā vestrarq; nulla est. Pro vestrū hoc em ab eo q est vester. q Quin gnatā velit. Quin q nō. r Et q nobis placita ē cōditio dat. Ymago hic q dam argumētatōis q dicit
quod latine dicit ab initio ad finē: & generaliter cepit inuētionē. ita generaliter cōduxit in socrū. & est sensus eo improbius illas q s elegetis odistis. s Vbi duxere ipulsi vro. vro impulsu. Bñ verba eadē stomachose & significāter repetiuit. vt improbitas ex primo appareat impulsu. Vbi duxere i. Videt vt sup diximus hec tota scena ad hoc interposita. vt fabule nomē hinc intelligeremus inuentū. Impulsu. impudentia socrus impulsus repetitio demōstrauit Impulsu vestro. sic in Heaut Nō sponari crebro.

Secūdus actus

In hac scena. IIII.

PHIDIPPVS senex. LACHES SOSTRATA anus

Moralis allocutio Phidippi ad filiam mitissimi patris colorem ostendens.

a Et si scio ego. Apparet & hic mlta prius patri suo Philomenā locutā esse. Ergo hec responsio nō principium. b Vt te cogam. Etiam inuitam scio ego meum ius esse vt te cogā. Hoc idem in Adelphis nō necesse habeo &c.

c Patri animo victus. Bene victus. quia non ratione facio. Victus est vndiq; qui recedit a iure Tale est in Adel. non.u.h.

d Neq; tue libidini. Libido est quelibet voluptas temere suscepta. & bene libidini. est enim non equum esse animo mariti obesse nuptā. & si em pro voluntate posuit libidinē. tamē subaccusa/uit hoc nomine. e Optime video ex hoc iam scibo. Legitur & hinc locale aduerbium: & q̄ si cōminatur vxori modo se inuenturum ipsam peccasse nō mirum. f Quid siet. Vtrum qd siet rei. an quid siet nurus. vtrum innocens an iniqua. Et videtur hoc Sostrata dicere. Nam vicini sunt inter se proximi Laches & Phidippus.

g Phidippe & si ego meis. Expostulatio Lachetis apud Phidippum accusationē continens tanq; causam iniurianrum intendat.

h Scio esse apprime obsequentē. Principium a persona eius cum quo agitur & sua. Et an vtile sit minus obsequi hominē suis.

i Sed nō adeo vt mea facilitas. Facilitas indulgentia. Et deest tamen: & est anacoluthon tercium.

k Nunc video. Iocunde tempat eius culpam quem accusat cum dicat illum coactū a suis sacere sibi iniurias. l Eya vero. Modo aduerbium corripientis. parelcon.

m Adii te heri de filia. Narratio & memoriter posita quia dixit heri ea causa. t.h.a.p.c.e.

n Itidem incertum amisisti. Pro dimisisti & idem. quid est an id iterum amisisti aut ad te incertus veni. Iungēdum ergo vt veni id est vt sit. vt veni amisisti quidā incertum. incertum inquit veni. incertus a te recessi.

o Haud ita decet. Non vsq; adeo decet. est cōfirmatio. Et bene additum est ita. si enim celande nō vsq; adeo. vt discordiam pariant.

m Aut ea refellendo. aut purgando. Refellit q̄ negat. purgat qui idem fatetur. & sic defendit. ergo refellimus per coniecturam. purgamus p ceteros status. n Vobis corrigimus. Plus dixit vobis q̄ tibi. o Te iudice ipso. Virg. Pādens. a.m.f.i.e. quid enim est teipso. nisi scilicet reo culpe. & tibi ipsi arctius fauēti. vel quia mea spes vnicus. p Sine ea causa retinendi apud vos. Reprehensio. q Arbitror Phidippe. Bene addidit nomen excitans audientē.

r Satis vt meę domi curet. Vt ne nō & iungēdum est satis diligenter nō em melius satis.

s At ita me dii ament. Addidit iusiurandum vix enim credibile est tantundē amare socerū q̄ntum patrem. t Et si illi pater es. Salu. in primo libro. Et liberis eius auunculus eras. Et si illi pater es. Compendiū attulit. Virg. Heu fuge nate dea hoc enim sentit. q̄ q̄ nata dea sis. fuge tn.

v Id adeo gnati causa. Honesto amori nur? rationem subiecit piam. Nam nō continuo rectū est nimis amari a socero nurum nisi post filiū deligatur. bene ergo gnati causa. Incredibile est eni patrem nō patris pietate superari.. x Quē ego intellexi. Et cām sui amoris oīdit & mariti nullam. ergo cōiugem culpat quippe q amat & a pmenone dictum eo amante. y Quem ego intellexi illā hau minus &c. Hic subtiliter oneratur culpa nurus. Siquidem indignus iniuriam faciat socero & marito.

z Neq; adeo clam me est. Ingeniose poēta iam preparat causam simulature ob hanc rem iracundiam Pamphilo.

q̄uis (a) filiolus (b) .i. mihi incumbere ad me i peccare

Tsi scio ego hpilomena meum ius esse: vt te co

.i. pcipiam (c)

gam quō ego imperem/facere: ego tamen pa/

.i. affectu pīs (d) psuasus .i. imperabo mihi mœrem gerā immoderate & temere suscep ta

trio animo victus faciam: vt tibi concedam: neq; tuæ libi/

.i. reluctabor sed obtiam ibo (e) ecce hic optimissime

dini aduersabor. LAC. Atq; eccum phidippum optime

phidippo .i. nunc .i. scīā antique (f) q̄uis (g) .i. de pgnatōne mea vt libens vt alioq̄n vicis

video. ex hoc iam scibo quid siet. PHI. & si ego meis me

vehementissime obedientem (h) indulgentem tñ scio me esse obseq̄n tem .i. tantam

omnibus scio esse apprime obsequentem: sed non adeo vt

indulgentia deprauet .i. meoq; .i. sed .i. qō ego facio

mea facilitas corrumpat illorū animos Quod si tu idem fa

(i) ceres: magis in rem & nostram & vestram id esset. Nunc

feiarū vxoris (k) phidipporū q̄ sp aliqd iurgū habes

(l) filie

video in illarū potestate esse te. PHI. eya vero. LA. adij te

(m) pter filiā similiter (n) remisit nie .i. non (o) .i. inhone stum est

heri de filia. vt veni: itidem in certum amisisti, haud ita de

.i. si vis vt diu pmanemus affines occultare causas rue iracundie

cet. si perpetuam hanc vis esse affinitatem: celare te iras, si

.i. in aliquo .i. errauimus .i. emute in lucem (m) negando

quid/est peccatū a nobis: profer, aut ea refellendo: aut pur

excusando .i. emendabimus ad rectitudinē reducemus (n) existente .i. talis q est egra (o)

gando vobis corrigemus te iudice ipso. Sin ea est causa re

male valens (p)

tinendi apud vos; quia egra est, te mihi iniuriam facere ar/

times ne non .i. ipa filia .i. tractetur (r)

bitror phidippe. Si metuis satis vt meæ domi curetur dili/

sed .i. verum dico .i. non .i. tibi ascribi non (s) patior q̄uis (t)

genter: at: ita me dij ament; haud tibi hoc concedo: & si illi

puelle filiam incolumem .i. volo (v) .i. volo

pater es: vt tu illam saluam magis velis q̄ ego, id adeo gna

filium (x) filiam tuā

ti causa. quem ego intellexi illam haud minus quam seip/

.i. plurimi est timare certe .i. ignoratum a me .i. quantum (y) pam philū

sum magnificare, neq; adeo dam me est: quam esse eum

grauiter laturum credam: hæc si resciuerit, eo domum, stu
deo hec prius q̃ ille huc redeat. PHI. Laches & diligentiã
vestram /& benignitatem noui. & quæ dicis omnia eẽ vt
dicis: animum induco. & te mihi hoc cupio credere: illam
advos redire studeo: si facere possum vllo mõ. LA. quæres
id te facere prohibet? eho nun quidnã accusat virũ? PHI.
Minime: nam postq̃ attendi magis: & vi cepi cogere vt re
dire: sancte adiurat / non posse apud vos, Pamphilo se ab
sente perdurare, aliud fortasse alijs vitij est. Ego sum anio
leni natus. non possem aduersari meis. LA. hem sostrata,
SO. heu me miseram. LA. Certum ne est istuc? PHIDI.
Nunc quidem vt videtur. Sed nunquid vis? nam est q̃d
me ad forum iam transire oportet. LA. Eo tecum vna.

a Hæc prius q̃ ille huc redeat. Hic subtiliter etiam terrorẽ iniecit iracũdie mariti.
b Laches & diligentiã vestrã. Principiũ a personis est factum. Laches & diligentiã vestrã. Remotiuo statu agit Phidippus p̃ p̃sona sua. nam ĩ filiã remouet culpã cur nõ redeat, & relatiuam simul tentat qualitatẽ. potest enim videri cum iniuria socrus ad hanc volũtatẽ esse compulsam. Laches & diligentiã vestrã ab eo cepit quo maxie notus est: & quod in primis sibi purgandũ fuit: ne suspectam voluntatẽ aut diligentiã habere videatur affinium. & cum affectu quodam & geminatu dixit laches, q̃ ille ait Phidippe. & bene a nomine cepit vt consentire illi videatur. & diligẽtiam q̃ ille ait. sin metuis satis vt meę &c.
c Vestrã. Melius q̃ tuam cum ille dixerit de tantũ & benignitatẽ qđ ait. haud tibi hoc concedo. & si illi pater es. vt illa magis velis q̃ ego.
d Et que dicis omnia esse vt dicis. Quod iurauit & dixit q̃ gnati causa. & q̃ addidit q̃ illã amet Pamphilus. e Et te mihi hoc cupio credere: Melius q̃ si & hic iuraret. Et bene colligit ex vicissitudine quod volebat.
f Si facere possum. Hic remotio. Si facere possum vllo modo. Mollius dixit q̃ si. & hoc enim vult intelligi nolo. & nõ possum facere.
g Eho nunc quidnam accusat virũ. Gesticulatio quedã secretiora querentis. sepe enim de maritis puellę parentibus queri solent aliquid eiusmodi quod solis ipsis cõmittendũ est. Eho interiectio ponentis aurem, ppiorem. Nam illa querit que solent de maritis puellę matribus queri.
h Nam postq̃ attendi. Institi vt viderem. & an desit animũ. vt sit attendi animũ. nõ enim plenum est. sed nõdum aduerti eni oculos. aut animũ subauditur. i Sancte adiurat. Ad nunc actiuum est significat. i. valde. k Nõ posse apud nos Pamphilo. s.a. Bene hic addidit verba Philomene ad que Phidippus cum diceret: & si scio ego Philomena in. i. e. &c. l Non posse apud nos. p. s.a. Magnifice cõtra illud qđ Laches dixit, egre laturũ Paphilũ & ita locutus est. quasi hoc Paphilo grauius esse debeat. m Perdurare. Proprie & muliebriter dixit. n Aliud fortasse. Aliud enim ẽ sic dixit ne diceret. sed coge vt redeat. & melius dixit aliis q̃ si tibi dixisset. o Ego sum anio leni. Hoc contra illud quod primũ dictum est. vt si ego me oĩbus. s.a. d. p. o. Animo leni hoc est plenum. Nã animo leni vt dicimus profertur. Ego sum animo leni. qualitas venialis. p Non possum. Conclusio. q Hem Sostrata. Que dixisti nõ mea opa neq̃ pol. e. e. r Heu me miserã. Ad se redire totiẽs q̃si delassata cõqueriẽ. s Certũ est ne istuc? Quod philomena nõ redeat. t Nũ quid vis. Discedentis verbũ.

In hac scena V.

Est allocutio qua inducitur secum loquens anus per quã orationẽ mores eius & animus mitis intelligi possit. Eque comicũ & vide sententiã defensorẽ accusaturum socrum cõtinentẽ contra illud qd̃ ait. Ita vna anio. o.s. o.u. Officium enim boni poete est nullũ genus hoim specialiter ledere. Sic Virg. Quod sepe male legere noverce id est nõ oẽs noverce sed tm̃ male.

a Aedpol ne nos sumus. Laches generaliter i/cusauit socrus. hæc plurimas defendit causas eq̃ enim iniquẽ nõ omnes sumus male. b Nam ita me dii ament. Beneiurat Nam sine iureiuran/do incredibile ẽ sit bona socrus. c Quod me accusat. Deest in eo. vt sit in eo q̃ me accusat.

n Nunc vir sum extra noxam. Nam q̃ post qd̃ socrus omnes iniquas esse intelligitur quibus iniquas id est nuribus. quia socrus nomen est ad aliquid dictum Socrus dicitur relatiue ad nu/rum: vel ad generũ. nõ enim dicit̃ socrus ad filiũ vel filiam. sed mater vocitatur. ad generũ autem vel nurum quorũ nõ est mater dicitur socrus.

e Ita animũ induxere. Inducere animũ est ita tenere vt amittant. i. psuadere animo suo.

f Haud me pol quidẽ. Esse inquã a superiore subaudiendũ est: vt sit pol pro plene iureiurando Haud pol me quidã saubaudiendũ scio esse. aut nouí & esse aut tale quid scdm quæsa/miliaris est his qui secũ loquunt̃. g Nec qui hoc mihi eueniat. Qui vnde. h Multis modis iam expecto. u.d. Quia nihil in matre est expectare filiũ. idcirco redeat additũ multis modis. i Vt redeat domũ Quasi diceret nescio. vñ hoc mi/hi contingat. nisi q̃ vehementer expecto filiũ vt redeat quo me & certiorem reddat sup huiusce rei occasiõe: & me his libe/ret atq̃ eripiat rem totam elucidando.

SOSTRATA

iurandi verbũ — equaliter
a — .i.certe

Edepol næ nos sumus mulieres æque omnes i
.i.odiose — .i.aliquas mulieres nos
.i.maritis
uisæ viris propter paucas que omnes faciunt dignæ vt vi
.i.infortunio mi — .s.vt dico verum — pter quod
serta calamitare b — c — d
deamur malo. nam: ita me dii ament: qd̃ me accusat nunc
.i.maritus — .i.culpam — .s.id cuius me accusat — .i.ad expurgandum
meus — e
vir: sum extra noxam. Sed non facile est expurgatu: ita a
.s.viri persuaserunt — .i.matres maritoq̃ — .s.nuribus suis non
f scio esse iniquã
nimum induxerunt / socrus omnes esse iniquas. haud me
iurandi — .i.certe — .s.aliter — .i.q̃
tractauí
pol quidem. Nam nunquã secus habui illam: ac si ex me
.i.vnde — .i.per pamphilum
g — .s.malum — h
esset nata. Nec qui hoc mihi euenit / scio: nisi pol filiũ mul
vehementer
i
tis modis iam expecto: vt redeat domum

In hac scena serta

Allocutio est p cõquestionẽ. & bene nõ se amato/ribus modo. sed infœlicibus amatoribus com/parauit. & principiũ est a summa totius mali.

a Nemini ego plura acerba. Loco conquestio/nis i quo dicitur quid nulli ferre talia aduersa cõ/tigerit. b Nemini ego plura acerba. Nimis coturbati ac tragici in hac scena dolores essent nõ comici, nisi adderet ex amore acerba credo eẽ.

c Ex amore. Acerba dupli eueneriũt Pãphilo. Ex pterito de meretrice. Ex psenti de vxore.

d Heu me infœlicẽ. Ab ipa simplici exclama/

TERTIVS ACTVS.

PAMPHILVS adolescens — PARMENO seruus
.i.nulli — grauia et molesta — c
a — b
n Emini ego pla acerba credo esse ex amore hoi
exclamatio q.d.ph dolor ma
d pime sum infelix
vnq̃ oblata: quam mihi. Heu me infœlicem
verum — meã — ptinuo — .i.amittere — pter hanc causam
c — f
hanccine ego vitam parsi perdere? hanccine causa ego erã

.f.tantū .f.mihi

tantopere cupidus redeundi domum, cui quanto fuerat p
fatius in quolibet alio loco .f.me
b .i.viuere
stabilius vbiuis gentiū ætatem agere: quam huc redire: at
.i.tales esse loces inter pfem p nobis omnibus
t ⁊ matrem et vxorem h l
q hæc ita esse / miserum me resciscere. Nam nos omnes q
.f.nobis omnibus .i.inter il
m .i.ex aliquo loco sine occasione lud spa
cium
bus est alicunde aliquis obiectus labor omne quod est in
.i.compertū venit .i.ad lucrū
n in cognitōem
terea tempus priusquam id rescitum est / lucro est. PAR.
sed .i.hoc modo ēsoluas calumniantibus
o p q reduxisti quomō
At sic citius qui te expedias his erumnis reperias. Si nō re
.f.inter mām grauiores
et vxorem q
disses, hæ iæ factæ essent multo ampliores Sed nunc aduē
matrem ⁊ vxorem habituras reuerentiā ita altera
aliā nō accusare audeat
r controuersam
tum tuum ambas. Pāphile scio reuerituras. Rem cogno
explicabis .i.beniuolentiā facilia
s dissolues alterius in alterā e
sces, iram expedies, rursum in gratiam restitues. leuia sūt:
.i.ad modū magni psuasisti nbi
v ponderis
quæ tu per grauia esse in animum induxti tuum. PAM.
.i.cur ris aliquis .i.eam .f.ut ego
f sum
Quid consolare me, an quisquam gentiū est æqu e miser.
.i.in alia mulicre
g 3
Priusq; hanc duxi vxorem: habebam alibi animum amo
valde earum .f.vxoria .f.ad scendū
.i.nūc f.esto q q̄ntū
ri deditum. Iam in hac re: vt taceam: cui⁹ facile est scitu: q̄
sed .f.vxorem
a
fuerim miser, tamen nunq; ausus sum recusare eam: quā
inutus .f.meus .i.ex amore meretricis
b abduxi eripui c
mihi obtrudit pater. vix me hinc abstraxi: atq; impeditū
in amore eius meretricis .i.ad amorē hui⁹ philomene
d conuertera indi
gnantis
in ea expediui animum meum. vixq; huc contuleram. hē
.f.dissensio aioq; inter postea siue deinde separet
matrem et vxorē
e
noua res orta est porro: ab hac quæ me abstrahat. tum ma
.i.dissensione
trem ex ea re / aut vxorem in culpa inuenturum arbitror.
.i.reliquū est postea vel in postremum
f g
Que cum esse ita inuenero: quid restat porro nisi vt fiam
tolerare .i.affectus
h cogit
miser? Nam matris ferre iniurias me parmeno pietas iu
deinde deuinctus adeo .i.mores meos sua māsuetu
i l: .i.diu natura
bet. Tum vxori obnoxius sum, ita me olim suo ingenio

tione. Et illachrymās hoc dicit. e Hāccine ego vitā parsi pdere. Ab eo q̄ ab aduersis aduersa. delatus sit. f Parsi pdere. Si parco conseruo. parsi facit. Parco veniā do pepci. Modo ergo continui abstinui significat. g Cupidus redeūdi domū. Ab eo qd̄ contra spem cōtingit malū. h Vbi vis gentiū ætatē agere. Magna detestatio pūtis loci eligere. q̄uis terrā vel q̄uis gētium q̄ eam in q̄ est. Virg. Tollite me teucri quascunq; abducite terras. & gentiū abundat hic: & bñ vbi vis gentiū agere ætatē quia sup̄ dixerat hanccine ego vitā parsi. nimis em̄ tragicū fieret. satius erat. in mari perire. i Atq; hęc ita eē miserę me reciscere. Quod ait lachrymātis est. Reciscere est vix repire. quod de industria q̄rat celatum.
k Nam nos oēs quibus est alicūde. Aut deest apud vt sit apud nos oēs. aut nos oēs. p nobis oi bus. nā nos omes. ratio supioris sensus. & deest apud. aut penes. aut quid tale. l Nā nos omnes quibus est alicunde aliq̄s &c. Constat hanc retulit em̄ lucri ē nō ad nos omnes. sed a quibus est alicunde. vt sit ordo. Nā quibus est alicunde aliq̄s obiectus labor lucri est tempus hoc est nos omes. nā nobis quibus a. hac figura vsus est. Etiā Tullius p murena. Preterq; ne sepulchrū ac beatū putaret ei q̄q; carmē cōpositū est. Nam ille datiuū casum subiecit cū pposuisset nominatiuū & totū appollodori est qui sic ait.
m Quibus est alicunde. Hoc genus allocutionis absolutū dicit. Tale est apud Virg. Crastina lux mea si nō irrita dicta putaris in. f.g.e.f.c.a.
n Rescitū est sic sed sit
o At sic citius q̄ te &c. At hoc mō quid venisti & discordias eē didicisti celerius repire potius quō erūnis te absoluas. Et bñ expedias erumnis. aut em̄ soluūt nos cure abeūtes aut impediūt & ligant aduenientes. vt Soluite me teucri. f.c.
p At sic citius qui. &c. Snia cōtraria. nā supra sic collegit. si ignorare mala sua vnicuiq; bonū ē sequit vt ea cito cognouisse. Infra sic. si malis suis succurrere vnicuiq; q̄ plurimū bonū est. seqtur vt ea cito cognouisse sit p q̄ optimū. q Sed nūc aduentū tuū ambas p.f.r. Ne accusare alterum altera audeat. r Rem cognoscens. Meli⁹ est rem q̄ litem. s Rem cognoscens iram expedies. r. ig. r. Tricolor snia & bono ordine vsus prius em̄ fit q̄rela. deinde ponit iracundia. Postremo redit ur in consiliū. t Leuia sūt q̄ tu p grauia esse. Genus cōsolationis nō a substātia. sed a quātitate nō dicit nō esse cām sollicitudinis. sed leuem dicit. v Que tu p grauia esse. Bñ additū cōtra leuia nō grauia. sed p grauia leuia sunt a quātitate. x Quid cōsolare me. An quisq; vsq; vt solet in vero amore ipa cōsolatōe egrescit dolor & ingeniose nō inquit ver; dicis. sed cōsolaris me. & hoc ipo oēdis scire te q̄ miser sum.
y Priusq; hanc duxi vxorē. Ante rem.
z Habebā alibi animū amori deditū. An miser sit in amore ante rem. in re. & post rem. Habebā alibi grauius dixit alibi quasi an meretricē diceret & maluit alibi dicere q̄ ad meretricē. a Quā mihi obtrudit. Recte enim dici potuit. quō vxorē duxit si amabat Et bñ obtrudit. q̄a inuito. sic alibi. Aliq̄d mōstri

aiunt ea q̄m̄ nemi obtrudi p̄t itur ad me. Obtrudit. p obtrudebat Energia tp̄is. b Vix me hinc abstraxi. Vix vel multis modis vel statim significat. c Atq; impeditū in ea ex. a. m. Cure vt diximus aut ligāt aut soluūt. Virg. Que mihi. r e. u. e. m. f. a. Amatorie em̄ cure vincula dicunt. d Vixq;. h. Maluit q̄; vxore ducere. e Hem noua res orta est porro. Porro deinde & vim habet. Deinde mō iplicationē continuar; miseriar; referētis. f Que cū esse. i. i. q̄d restat. p. n. vt. f. m. Orro deinde seruauit allocutōis. in q̄ a p̄teritis. a p̄sentibus. a futuris inducit p̄sone loq̄ntis oro. g Nisi vt fiā miser porro. Porro postea vel in postremū alii cōiunctionē putant. h Pietas iubet. Hec apte q̄a ferre dixit addit iubet. i Tum vxori ob/

noxius sum. Manis cum dixisset nō intulit vxō ris, sed mutauit casus.

k Ita me olim suo ingenio. Olim ad diuturnitatē retulit, nō ad spacium preteriti tempis.

l Tot meas iniurias. Hec sunt iniurie quas supra dixit. Nocte illa, p.u.n.a.q.c.e.n.e.n. magis & deinde quid i.i.a.b.c.

m Tot meas iniurias. Aliam vim habet quod dixit meptulit. aliī qp adiecit iniurias meas. aliā quod reticuit. Non dixit quas sed que. vt ad omnia nō ad iniurias referatur extrema conclusio.

n Sed magnum: nescio quid: necesse est. Bene de ambabus sentiens putat magnam causam eē que iram fecerit. & iram diuturnam.

o Que tam permansit diu. Et a re & a tempe.

p Haud quidem hercule paruum est. Seruilis ratio & sordida & non his respondens omnib⁹ que dixit Pamphilus. sed tantū nouissime ptī.

q Sí vís vero veram rationem. Vero vel nomen est vel coniunctio vel aduerbium.

r Non maximas que maxime sunt. i. ire. i. f. Nō iras non ire iniurias. Sed hic faciunt dixit secundū superiorē rationem increpās errorem Pamphili. qui de ire magnitudine estimet iniurie quantitatem. Alii faciūt probant ostendunt intelligunt. Caute dixit interdum, plerūqp hic parum subaudiendum. Necesse est euenisse vel euenit. nam consequens sententia tollit qp ille dixit necesse est.

s Non maximas. q.m.s. Sensus est in quo primum nō ire iniurias faciunt. accipiendū est ꝑm nō maximas maxime faciunt pro ostendunt.

t Cum de eadem causa. Obscurauit elocutionem suam, sed conuenit seruo hec humilitas rationis, nam plenum erat si diceret. nam sepe est qb⁹ in reb⁹ alī⁹ ne iratus qdē ē. cū de eisdē rebus ē est. i. f. a. Est aūt p venit dixit. & ē ordo. Cū iō qñ i qbus rebus alius ne iratus est de eadē causa est iracundus factus inimicissimus.

v Iracundus factus inimicissimus. Iratus est qui ex aliqua re lacessitus irascitur. Iracundus q ex parua nulla re causa precedente irascitur.

x Pueri inter se. Argumentum a simili. quia post id interrogato.

y Quia enim qui eos gubernat animus. Infirmus est ista cō uenit seruo.

z Itidem ille mulieres sunt. f.u.p. Artificiose a persona a similitudine pueri. a facto. gerunt ab accidētibus similitudinis. animus infirmus a collatione persone mulieris accidentium leui sententia a facto fortasse vnum aliquod verbum inter has iram h.c. qua sententia totum hic sublatum est qp ait iram. h.c. Sed magnum nescio quid necesse est. e.p.u.i.i. sic Plautus. Fortasse te amare suspicauere Nam veteres infinitiuo modo adiungebant fortasse. Itidem ille mlieres, sexus alius ad ingenium & sensus idem est & mire similitudinem continet ad id quod agitur.

a Conciuerit. A concies vel concio concis q̄re que duo faciunt concitu & concitum. i. cō mouerit. Alii legunt consciuerit a conscio is. i. quasi rem nouam fecerit, sed melior superior sententia. Iram hanc conciuerit legitur & conciuisse & rem nouam fecisse. Cōsciuit decreuit fecit. b Trepidari sentio & cursari. Trepidatio ad vocem refertur loquentium. Cursatio ad sonum pedum. & trepidatur ab his qui morbum putant. cursatur ab his qui raptum sciunt.

c Et cursari sursum rursum prorsum. Retro ante significat & est puerbiale. vt dicimus sursum deorsum. intro foras. hec illac, similia greci mos auscultantium.

d Tute loqueris me vetas. Mire expressus est Ascen.

Omissum est in expositione hic. Par. Tute. i. tuipse Pamphile loqueris. & sup. vetas. i. prohibes me subaudi loqui. Item vbi in textu est. quia enim: qui eos gubernat animum infirmum gerunt, alii cum Donato legunt. quia: qui eos gubernat animus: infirmum gerunt.

.i. vsqꝫ ad finē tolerauit l m — f. quibus eā affecī — f. a se tolerato oīa — .i. aliquo declarauit — detexit

Pertulit, tot meas iniurias: que nunquā in ullo patefecit lo

n

co: sed magnum: nescio quid: necesse est euenisse parme-

.i. a qua magna re — f. mēm z vrorē — .i. interposita est vel interuenit — tantoꝑe

o

no vnde ira inter eas intercessit quæ tam permansit diu:

.i. non certe — .i. res pua z parua occasio — .i. vertant sed

p q

PAR. haud quidem herde paruum est: si vis vero veram

argumentatōem — q.d. non ꝓsequēs est, ꝓpterea inter aliquos putare maximas esse iniurias qꝑ maxime sunt ire

r s .i. pagere

ratōem exequi: non maximas quæ maxime sunt interdū

.i. nō ostendant nō, pbant qz — contingit — f. hūs — f. homo ē

iræ iniurias faciūt. Nam sepe est quibus in rebus alius ne

i. qui nō est .iracundus — qñ ē — ꝓpter — ꝑcedente iratus facius — parua vel nulla causa

t v

iratus quidem est cum de eadem causa est iracundus fact⁹

q. d. ita ceīā mulieres — exclamatō — culpis

x q̄ntū — .i. paruis

inimicissim⁹. Pueri iter se quā pro leuibus noxijs iras ge

exercent — .i. quare pueri. ꝛc. — pueros

y

runt: Pam Qua propter: PAR. quia enim qui eos gubernat animus infirmus gerūt. Itidem ille mulieres sunt fer-

deducit — debilē non stabilē — gestant — .i. similiter

z

ꝓpemodū — inconstanti opinione

.i. in morē pueroꝝ

mevt pueri leui sententia, fortasse vnum aliquod verbum

.i. cōmouerit vel q̄ rem nouam fecerit — .f. in domū in qua est philomēa

a

inter eas iras has conciuerit. Pam. Abí parmeno intro. ac

exīmbro — interfecrō inopinati — f. z auscultes diligenter — f. qꝑ audio

me venisse nuncia. PAR. hem quid hoc est: PAM. Tace

.i. voce tremula timorē ostendi — .i. in altū — ante — .i. retro

b c

PAR. Trepidari sentio. & cursari sursum rursum prorsū

hortantis — ꝓpinqui⁹ — deꝑhendentis

PAM: Agedum. ad fores accede propius. Par. Hem sen-

percepisti nē q̄ audiui — loqui — audiro clamore dicit

sisti. PAM. noli fabularier. proh iuppiter clamorem au-

.i. tuipse pamphile — loqui

d ꝓhibes

dio. PAR. tute loqueris, me vetas

MIRHINA. PAMPILVS. PARMENO.

ne hoc furtū reſciscatur — philomena — .ſ.philomene — .t.a me ; pceora

a

t Ace obſecro mea gnata. Pam. Matris vox viſa

b

.t.infelix — .t.cur nullus es

c

eſt philomene. nullus ſum. PAR. Quid dum

.t.doloreſum ſonfectus — ſquare

d

PAM. quia perij. PAR. Quā obrem. PAM. Neſcio qđ

certe — .ſ.mei ꝓpinqui

e

magnū profecto parmeno me celant. PAR. vxorem phi

timere — .ſ.vicini — ꝓpter quod ſaudiuit clamantem

lomenam pauitare neſcio quid dixerunt. id ſi forte eſt: ne

quaſi perditus ſum

.ſ.eam pauitare

f

ſcio. pam. interij. cur id mihi nō dixti. par. quia nō poterā

ſimul — .t.quo morbo laborat

vna omnia pamphilus Quid morbi eſt? PARM. neſcio

cur neſcis — verum — ex quo ſciare potuiſſes — an aliquis medicū adduxerit

g

PAN. quid? nemon medicum adduxit? PAR. Neſcio

nimis tardo — .t.citiſſime

.ſ.in domū ſe cruſ

pam. Ceſſo hinc ire intro vt hoc quam primum: quicqđ ē

ꝓcerto

h

certum ſciam quonam modo philomena mea nunc te of

inueniam in reditu — .t.laſſam poſſeſſam a morbo — certe — periculū ſubiſſe

l

m

fendam affectam? nam ſi periculum vllum in te eſt: periſſe

ſimul non — .t.vtile vel opus facto

n

.t.facere

me vna haud dubium ē. PAR. nō vſus facto eſt: mihi nūc

in domū — .t.expoſos — ꝑmarm ꝛ filie

o

hunc intro ſequi. nam inuiſos omnis nos eſſe illis ſentio:

In hac ſcena. VII.

Nō ſolū iuno lucina nō inducitur ſed etiam ſi lentiū pturſenti ipo/ nit. quia furtiua cōceptio eſt. & tū eiuſmodi verba ſunt matris. vt dū taxat ſciētibus manifeſtū ſit Pāphilo verbū & pmenoni tanꝯ ęgram cōtinē tis filiā videant. Hic poſt auſcultationē ex iſpis gemitibus patientis philomene ſuſpicatus eſt Pamphilus morbo aliq vxorē affectā eſſe. Propterea conꝯritur ſe id celatū eſſe a pmenone. In primis Mirhina mr puelle admouet parietē vt taceat. qđ dictū auditū eſt ab auſcultantibus Pamphilo & pmenone. a Tace obſecro mea gnata. Conceptus furtim cōuenit naſci. b Matris vox viſa eſt. Omnia hec que ſenſu pcipi poſſunt viſa dicimus. Virg. Viſecꝫ canes vllulare p vmbrā.

c Nullus ſum. Rurſus ſe infoelicē & miſerę appellauit hic nullus ſum. d Quia perii. Satis amatorie. e Vxorem philomenā pauitare neſcio. q.d. Pauere & timere & ad corporis & ad animi pturbationē veteres inferebant. Plautus in bachidibus. Nam & ex mari timida ecce ergo pauitare ęgrotare quia ſic horruiſſe. ac palpitare venis. f Quia nō poterā vna oia. Deeſt dicere Et cum ſtomacho pronunciauit. g Nemon medicum adduxit. Exq ſcire poſſes ſcilicet. h Neſcio. Perturbatus pmeno idē repetit verbū. & aptū eſt pſone ſeruili. i Ceſſo hinc ire intro. In vultu ploquiū. ſic aūt agit pocta. vt grauē morbū in vxore ſuſpectās mantus ptinus ingrediatur. vt ptum iprouiſus offendat. k Quonā mō philomena. Amatorie. ſic in phormione qp ſi mee fortune redeunt phanū abs te. u.d.n.e.

l Offendā affectā. Laſſam poſſeſſamq morbo abeo qđ eſt affici. vñ affectus dicunt poſt qs afficimur. m Nam ſi piculū vllū in te in eſt. Multum dixit ſi in te periculum in eſt me periiſſe nō dubito. tātus aūt affectus nō eſt mariti tui. ſed amatoris q. Nā ſi pi. u. non pmiſit amor dicere pturā ſed piculū. n Nō vſus facto eſt. Videarti. fice Therētiū quēadmodū alias p ipm pmenonē iuenit quēadmodū neſciat a ceteris virginē añ nuptias ab ipſo Pāphilo viciatā eſſe. Nō vſus.

vtile.facto eſt.facto abūdat. o Nam inuiſos omnes nos eſſe ſentio. Acute eiuſmodi cām reperit.q̄ vel hoiem curioſum cōtineret.queq̄ non pmenonē mō ſed mox etiā Soſtratā arceat ab ingreſſu. p Heri nemo voluit Soſtratā. Quaſi aliū dixerit.vñ intelligis.& eſt argumētū odii. q Maxime heri cauſa mei. Bene maxime q & poſt ipām.vel poſt inuidiam ſocrus nō vult fieri grauiorē morbū. r Seruū illico introire. Mire vt crimioſius ſuſpitioſiuſq̄ ſit ñ Lachetis aut Pāphili ſeruū.ſed p Soſtrate nec pmenonē ſaltē. s Cōminiſcent. Dicent.i.confinxerint. t Capiti atq̄ ætati illoꝝ. Bñ maluit.maluit illoꝝ q̄ puelle dicere qđ vtiq̄ intelligitur.

mrem pamphili l

p heri nemo voluit ſoſtratam ītro admittere.ſi forte morbus
.i.grauior .ſ.morbū fuiſſe grauiorē ꝓcipue oñt pam.
certe q
amplior factus ſiet. quod ſane nolim: maxime heri cauſa
r
mei ſeruum illico introiſſe dicent ſoſtrata: aliquid tuliſſe
confingunt excogitabunt vite .i.a quo ſeruo
s t
cōminiſcentur. mali:capiti/atq̄ ætati illo rū morbus qui
.i.crescent .ſ.soſtrata puta in queſtionis tormēta
.i.crimen
auctus ſiet.hera in litem veniet.ego vero in magnū malū

In hac ſcena. VIII.

Cōtinet egreſſus triſtis Pāphili ex domo ſocrus. apud quā deꝑhēdit repentino aduētu ſeu furtiuū ptum vxoris. quē tñ q̄ maxie ꝑt celare ſtudet & ꝓtegere. q̄ſi q̄dam deliberatio ē cōtinētis ſuaſiōis diſſuaſiōiſq̄ ptes. q̄s in ſubditis cōſiderabimus hic qa nimis vicini ſunt. a Male metuo ne philomene. Magis inſtat Therētius bonā ſocrū facere q̄ vt bonā meretricē faciat. b Magis morbus aggraueſcat. Grauior fiat ꝑprie. quia morbi graues ſunt dicti.Vir.Vbi aut morbi graues.Saluſt.Morbi graues ingēdiā inſolitā veſcēti/bus. c Quod te eſculapi. Et te deeſt poſt vt ſit poſt quod. d Nūc adeā viſam. Sic Virg. Reſpice hęc. e Heus ſoſtrata: Vide quēad/modū pſemetipm per pmenonē arceaī Soſtrata q̄ neq̄ deeſſe poſt officiū neq̄ ingredi poſt ſocrū inducī. f Hem. Interiectio eſt nouas res audiētis. g Iterq̄ ne iſtinc excludere. Bñ iterq̄. vt illi pudorē incuteret. De repetitiōe iniurie & memoriter.ſam em̄ dixit nra illico.i.t. u.a.a.n. & ſil' vide q̄ vehemētiꝰ ad iniuriā ſonet excludi q̄ nō admitti. h Hem pmeno. Hē interiectio ē eiꝰ q̄ cōmota ſit noua re. i Nō viſam vxorē Pāphili. Vt dixit ſupra ſeruū Soſtrata nō pmenonē ſic vxorē Pamphili dixit magis q̄ philomenā vt aim & officiū eiuſdē ſocrus & mris breuiter demōſtraret. k Nō viſas nec mittas. Vnā rem Soſtrata cōſulit.Hic de duabꝰ.nāq̄ & illā nō vult ingredi;& cauet ne ipe mittaī. & bñ quēq̄.ne apte ꝓ ſe loq̄ videat. l Nā

SOSTRA.PARMENO.PAMPHILVS.

pauloante .i.in domo phidippi
facere tumultus

n Eſcio quid iamdudum audio hic tumultuari
.i.ego. .i.valde ? q̄ in malū meū
a b
miſera.male metuo ne Philomene magis mor
.i.grauior fiat ꝑpter vel poſt
deus medicine dea ſanitatis
c appolinis fili .i.vt nihil
bus aggraueſcat.Quod te eſculapi & te ſalus:ne quid hu
.i.venia ne.ſ.ag .i.ibo ad vi..endū eam vocandi vocat eam
graueſcat morbꝰ d e vt deterreat abeundo
ius ſit:oro,nunc ad eam viſam.PAR.heus ſoſtrata. .SO
f .ſ.ſecundo q: iā nō admittere
ſemel fuit exclusa
Hem.PAR.Iterum iſtinc excludere.SO. Hem parme/
.i.tu ne perdita ſū .i.nō ibo ad videndum
t
no tun hic eras? Perij.quid faciam miſera? non viſam vxo
.ſ.loco .i.male habens
rem pamphili:cum in proximo hic ſit ægra? PAR. Non
.i.nō eas ad videndum eā .i.eam .ſ.eam aliquem
t
viſas: nec mittas quidem viſendi cauſa quenquam.nam
.ſ.illū vel dico.i.puto
qui amat.cui odio ipſus eſt:bis facere ſtulte duco. Laborē

.f.vanũ nullius effectus .f.quã amat aqua non amatur deinde tedium pamphilus

m n

inanem ipsus capit: & illi molestiam affert. tum filius tu-

posteaq̃

o p

us introijt videre vt venit: quid agat: SO. quid ais? an ve-

filius meus .f.q̃ venit

nit pamphilus. PARMENO. Venit. SO. Dijs gratias

.f.tuo dicto de aduentu filij anxietas

q r

habeo. Hem istoc verbo animus mihi redijt, et cura ex cor

ejuit .f.preterea precipue

s

de excessit. PAR. Ita ea te causa maxime nunc huc introi-

.f.relinquere exonerẽt

t .f.in aliquo v

re nolo. nam si remittent quippiam philomenæ dolores:

.f.totã rei seriem .f.remotis arbitris te & eam

x y

omnem rem narrabit: scio: continuo sola soli: quæ iter vos

.f.aqua re principiũ vestre cœpe hic

interuenit: vnde ortum est initium iræ, atq̃ eccum video

.f.exire de domo q̃rũ socrus suæ z .q.d.gaudeo te saluum aduenisse a

ipsum egredi, quam tristis est: SO. O mi gnate. PAM.

pfice q̃ omiseris inco

b lumis

O mea mater salue. SO. Gaudeo venisse te saluum. Sal-

vxor tua .f.aliquanto melius se habens

c d

uan Philomena est? PAM. Meliuscula est. SO. Vtinam

vt meliuscula sit faciant .f.quare

.f.quemadmodũ dicis e .f.si ita est

istuc ita dij faxint, quid tu igitur lacrimas: aut quid es tam

.f.interrogas

f

tristis? PAMPHILVS. Recte mater. SOSTRATA.

.f.inter nos .f.tumultus arripuit

g b t

Quid fuit tumulti? dic michi. an dolor repente inuasit?

.f.repente me dolor inuasit

h

PAMPHILVS. Ita factum est? SOSTRATA. Quid

philomene verũ dixit q̃ parturiens cõcubina

morbi est? PAMPHILVS. febris. SOSTRATA. q̃ti-

dicunt in .f.si audes

vulgo .f.vade .f.in domũ

l m n

dianam? PAMPHILVS. Ita aiunt. I sodes intro. conse-

.f.in domũ nostram

o

quar iam te mea mater. SOSTRATA. fiat. PAMPHI

seruis afferentib⁹ onera .f.in occursum .f.seruas portã

de successione cognati tes

p q

LVS. tu pueris curre pmeno obuiã: atq̃ his onera adiuta

r .f.seruj s t p̃ quã

PARMENO. Quid? Non sciunt ipsi viam domũ qua

.f.tardas cunctaris ire quo dico

rediant? PAMPHILVS. Cessas.

q̃ amat cui odio ipse ẽ. Aliã cãm subiunxit, qã durũ fuerat ipsi Sostrate dici quod supra dictũ ẽ Nam qui amat, causa a sententia morali deest, eã vel eum. m Et illi molestiã affert. Bñ addit, ne quid amet hoc dicat laborẽ dum pmereã quẽ amat. Et hoc validissimũ ad dissuadendum fuit. n Tum filius tuus. Alia causa abeuẽtu. o Videre vt venit quid agat. Quod supuisere. An visere officii est apud egros videre cognitionis. Et iõ additũ quid agat p An venit Pamphilus. Bñ imitat affectũ. q Hem. Interiectio feminiã ac matronalis. r Ex corde excessit. Geminauit ppositionẽ. s Huc huc introire volo. Cur si venit Pãphilus nõ sit introeundum. t Nam si remittent. Causa narrat. Et verbũ actiuũ quasi neutrũ posuit. v Philomene dolores. Dramaticos errat, non em dolor morbi est cũ sit ptus. x Scio cõtinuo sola soli. Vt haud credo inuisus, c.a.u.c. & sic sola soli dicit, quõ psens psenti. Sic Virg. Illũ absens, a.a. q.n. vnde ortũ est terciũ

y Que inter vos interuenit. Melius sic q̃; si diceret que illi feceris. z Quã tristis est.

locuturi Pamphili.

a O mi gnate. Ordo est. O mi gnate gaudeo te saluum venisse. sed intercedit Pãphilus tristis.

b Saluan philomena est. Cito phat Pãphilo se amare nurũ cũ post salutationẽ nihil prius q̃; de salute vxoris inquirat, vel sub aliis verbis. Mire obuiũ sibi exeuntẽ filiũ nihil aliud nisi de philomena interrogauit, vt oñderet eius morbũ cure si bi esse. c Meliuscula est. Verum est quantum ad morbũ pttnet. Meliuscula hoc ad morbũ & ad euentũ panitudinis, vez est ita, nõ mentitur Pãphilus matri. Pãphilus volens celare ptum & fugere mẽdaciũ caute rñdet. d Vtinã istuc dii faxint. Diligẽtior officio loquit vt rea apud filium socrus. e Quid tu igitur lachrymas. Locum ire igit significat. f Recte mater. Sic dicimus cũ sine iniuria interrogãtis aliqd reticem⁹ & bñ additũ mater vt duricia reticẽtie blãdo nomine molliret. Alii recte sic accipiũt, vt intelligant nihil est mali. g Quid fuit tumulti. Antiqui sic declinauerunt tumulti senati, vt Salust. Decretum senati sit. h Dic mihi. Dic verbum est instãtis audire & curiose interrogãtis. Virg. Dic mihi Damœta aim pecus an.

i Dolor inuasit. Proprie inuasit quia repente

k Ita factum est. Moris est assentari ad dicta interrogantiũ q̃ que vera sunt celãt. l Ita aiũt Bene aliis ascripsit si falsum sit in ipsis ascribatur mendatium, ita aiunt. In hac tota interrogatõe & respõsione colorem induxit secretum ẽgre obiurgantis, ita aiunt. Religiose mendatiũ ad rumorẽ retulit. Aiunt inquit, ne ipsa falsum dicere videat. m I sodes intro. Ne ingrediatur mater ad soceros. & ideo dicit I sodes intro. & apparet intro dicentẽ manu annuere vt domũ redeat. & simul quo magis faciat reddito causam. n Consequar iam te mea mater. Adiecit & tempus iam Mea necessario additũ. Mea mater & sodes quia introductum est. o Fiat. Abiens hoc dixit mater. Fiat ne omnia iussis alienis parere videat que imperamus & nõ que nosipi facturi sumus

p Tu pueris curre pmeno obuiam. Probabilis causa quã ablegat etiam pmenonẽ dum iubet cũ pueris occurrere. & sic notandum q̃ hac fabula ridicule vexatur vsq; ad vltimũ seru⁹ & ablegatur cũ sit & piger & curiosus. q Atq; his onera adiuta. Locutio antiqua figurata & est pro ipsos onera portãtes. Atq; eis onera adiuta. r Quid nõ sciunt ipsi viam. Iam vide quẽadmodũ seruet pmenoni psona loquacis curiosi pigri, domũ aduerbiale est. s Domũ q̃ redeant. Quasi locum significet. videtur reliquũ preceptũ seruus nõ audiuisse sed audiuit. t Qua. Quomodo intelligamus, i. quẽadmodũ onus portãt de naui. & quid fieret & qua fieret. v Cessas. De industria omnes ablegauit suos, vt nõ audirent que intus post scenam sunt acta, quę tamen populo est narraturus.

In hac scena. IX. Conque/stio est ad deliberationem descendens an habeat Pāphilus an excludat vxorem in qua tota oratio Pamphili argumentū spectans amatoria magis q̄ marita lis est. Nam aliter nō peruenireturad vltimā cognitionem omniū rerum. nisi adolescens furtiuū conceptum vxoris: & ptum aliquanto lenius q̄ coniugalis dolor expetit tollerasset.

a Nequeo meaꝝ rerū. Hec est homerica illa
Nequeo meaꝝ rerꝫ initiū
Hoc principiū magna onerat
vt ostendant erumne: & multe & graues.

b Partim quepspexi his oculis. His quasi miseris intellige quibus pspexi vel audiui mala. An sic dictū est. vt apud Virg. Vocēq̄ his auribꝰ. h.

c Quapropter me exanimatū. Inter exanimatum & exanimū hoc interest. Exanimatus est cō territus cōturbatus. vt Sed quidnā Pamphilum exanimatū video. Et Virg. Examinata. s. i. m. Exanimus ē occisus. vt Virg. Corpus vbi exanimū p. u. a. d Intro me vt corripui. Ingressus sum e Timidus. Pro timēs loco participii.

f Morbo me visurꝫ affectā. Quia & hic morbus est. g Hei mihi. Interiectio dolentis est. Virg. Eloquar an sileam & dicit hec figura
Hei mihi mire interposuit

h Id quod me repente. Deest post. vt sit post id ac p hoc ideo. Id quod me repente. a causa cur lete exclamauerint id ergo ob id. i Sed cōtinuo vultum earum sensi imutari. Mire Pamphilus etiam ancillarum metu impellitur. vt alienū nascī puerum suspicetur. nec vllo modo in memoriam redeat hanc se puellam vel huiusmodi vicisse. k Fors obtulerat. Offerri dicuntur tam bona q̄ mala si insperata obiiciantur aspectuiꝰ. l Obtulerat. Oblatum dicitur in vtranq; partem quicquid expectationē preuenit. m Ego eius visende cupidus. Nō erit plena uis repentini doloris. si aliquid presentis suspicatur. Et ideo addidit. Ego eius videndę cupidus.

n Recta consequor. Absolute & sine abiectione. non enim addidit via. o Exemplo eius morbum. Morbum mitiore animo q̄ vitium

PAMPHILVS.

s. mihi molestarū principium

a
n Nequeo mearū rerum initium vllum inuenire
aptum conuenies incipiam s. ea
aquo initio
idoneum/vnde exordiat narrare/quæ mihi
suspicanti nec aliqua q. d. miseris
sommanti b
nec opinanti acciderunt: partim quæ perspexi his oculis:
.i. exordiar inq̄ audiui q; alia vidi et audiui .i. perturbatū
narrare c
partim que accepi auribus Qua propter me examinatum
ictus q̄ exiuissem .i. paulo ante postq̄
.i. extra domū in domū .i. contuli raptim
d e
ocyus eduxi foras. nam modo intro me vt corripui timis
tumens opinans .i. lassam .i. quem
f pcepi
dus/alio suspicans morbo me visurum affectam: ac sensi
dolentis
g
vxorem esse: hei mihi: postq̄ me aspexere ancille aduenis
primo gaudio aduentus s. pamphilus
dicentes hoc verbum h
se: illico omnes simul lætæ clamant: venit. id quod mc res
.i. subito qui motus repentinus .i. illico .s. que viderūt
non habet cōsideratōem
i
pente aspexerant. Sed continuo vultum earum sensi im
vel q; .i. intempestiue ancillis
.i. casus equalis
k l
mutari omnium q̄ ita incōmode illis fors abtulerrat aduē
ancillarum .i. dum ea agebantur .i. ante curre
festinanter
tum meum. Vna illarum forte interea propere precurrit/
s. matri a filie pamphilus s. vie nusq̄
inuenicdo
m n
nuntians me venisse. Ego eius videndę cupidus recta con

ꝓpter.ꝓbrum vtoris illico .ſ.q̄ parturiebat
o
ſequor. Poſtq̄ introiꝰ: exemplo eius morbū cognoui mi-
infelix temporis breuitas
moram
ſer. Nam neq̄: vt celari poſſet: tempus ſpacium vllum da-
parrus philomena, .i.gemere ⁊ do-
inſtigabat lorem oſtendere
bat: neq̄ voce alia ac res monebat / ipſa poterat conqueri.
.ſ.eam parturientem .i.dixi raptim erepti
p q
Poſtquam aſpexi, o facinus indignū: inquam: & corripui
ex camera par- .i.quam non vehementi cōmotus
turientis credidiſſem perturbatus
r s
illico inde lacrimās incredibili re / atq̄ attroci p̄rcitus, ma
mirthine .i.aſ. poſtq̄ .i.ſupra
t
ter conſequitur. Iam vt limen exirem ad genua accidit la-
.i.miſerabiliter certe ,qō ſequitur
ſe habens .i.ego miſereus ſum et .i.verum vetico
v x
crimans miſera, miſertum eſt. profecto hoc ſic eſt / vt puto
.i.mereric elati
offerunt .i.demiſſi
y
omnibus nobis: vt res dant ſeſe: ita magni atq̄ humiles ſu
.ſ.ſui ſermonis
.i.incepie
mus. hanc habere oratōnem mecum a principio inſtituit:
.i.ꝓpter quam filia mea
diſceſſerit .ſ.a
z a domo paterna
O mi pamphile abs te quamobrem hec abierit: cauſam vi
cognoſcis .i.ſtuprum
b c d e f
des. Nam vitium eſt oblatum virgini olim ah neſcio quo
ad me
improbo nūc huc confugit: te atq̄ alios partum vt celaret
.i.p̄carōnes .i.repeto memoria ſeu redigo
rogarus in memoriam p̄ncere .i.q̄
g mirrine h
ſuum. Sed cū orata ei? reminiſcor: nequeo / quin lacrimē
quecunq̄ ſubita fortuna
i
miſer. Queq̄ fors fortuna eſt: inquit: nobis quæ te hodie
fortunam .ſ.ego ⁊ filia .i.non eſt moleſtum
l m
obtulit: per eam te obſecramus ambe ſi vis / ſi fas eſt. vti ad
.i.infortunia .i.tuo beneſitio
n oculea o
uerſa eius per te tecta tacitaq̄ apud omnes ſient. Si vn-
philomenā
quam erga te animo eſſe amico ſenſiſti eā, mi pamphile
tuo .i.hoc beneficiū ſ.vt .i.vt philomena
eius crimen celaret p .ſ.p illa gratia
ſine labore hanc gratiam te vti ſibi des: illa nunc rogat.
.ſ.ſed .i.quantū p̄nce ad reſumendā .i.vtile
vtorem tuam aut repudian
q cam r
cæterum de reducenda id facias: quod in rem ſit tuam. Par
.i.laborare dolore parrus ſ.ex eo .i.apud
philo. .i.⁊ non s t
turire eam neq̄ grauidā eſſe ex te ſolus cōſcius es. Nā aiūt

dixit. aut probrum. & recte quia dixit alio me ſ.t ſpicans. m.n.a.q̄.ſ.e.u. p O facinus indignū: Facinus indignum nō ad illam hoc eſt philomenam. ſed ad auctorem vicii refertur.

q Et corripui illico. Ardens ſcilicet dolore. & eſt cauſa cur cito exierit.

r Lachrymans. Non furens ſed lachrymans non iratus ſed miſertus.

s Mater conſequitur iam vt limē.e. Oſtendit affectum miſericordie ſue matrem potius dicendo q̄ myrrinā. & addendo miſeram miſertum vt recte ſupra dictum ſit de illa pium. &.p.i.n.

t Ad genua accidit. Accidere eſt geſtu corporis oſtendere in humilitate cadētis. poſt quod & iuxta & cadere. Saluſt. autem ſine prepoſitiōe dixit. qua accidam aut quo.

v Lachrymans miſeram. Miſerabiliter ſe habens. x Miſertum eſt. Hoc ipſe ſibi.

y Omnibus nobis vt res dant ſeſe. Mire dixit dant ſeſe. Homerus. Sed ſic ſeſe ex illo & validius dixit. & hec catholica ſententia appollodorus

z O mi Pamphile abs te q̄ obrem. A nomine & blandimento mire ſecreta confitē. vt Virg. Anna fatebor em̄ miſeri poſt fata ſichei. A principio idem elaborauit vt aduerſus pudorem conſcientia & voce & confeſſione duraret. O mi Pāphile abs te q̄obrem veni alis ſtatus in quo confeſſio eſt precatio. a Abs te q̄obrem. Mora le blandimentū ante confeſſionem.

b Nam vicium eſt. Confeſſio. Nam vicium eſt. accipit a cauſa. c Oblatum. Ad repentina pertinere ſuperius annotauimus. Oblatum. quaſi nō expectatum & nolenti.

d Virgini. Quaſi que falli poſſet.

e Olim. Ergo ante menſes nouem.

f Ah neſcio quo improbo. Mire contempſit p̄ſonam dicendo neſcio quo. id eſt neſcio quem dixit. vt oſtendat ignobilem ita adiectum. Nam ſi nomē eſt habet & dignitatem. vt & nos aliquod nomen q̄ decuſq̄. Et ne placere videatur is qui fecit improbum dixit.

g Sed cum orata eius. Bona penteſis.

h Nequeo quin lachrymem miſer. Videtur q̄ ſi diſtillantes fletus detergere. nequeo. deeſt continere. i Queq̄ fors fortuna eſt. Precatio fors fortuna id eſt ſubita fortuna. & fortuna in incerto. Fors fortuna in ponit. Virg. Si qua forma i te fuiſſet. & ipe. O fors fortuna. k Per eam te obſecramus ambe. Oratorie inducuntur. id eſt pro tacentibus preces. Per eā te obſecramus. Obſecratio eſt precatio cū mēnōe earum rerum per quas petimus vt per aduerſare o.ſ.r.e.o. l Si vis ſi fas eſt. Vtrum hoc inuidioſe. an quaſi fœmina que leges neſciat.

m Vti aduerſarius. Mire nō crimē, ſed aduerſa. n Parte tecta tacitaq̄. Tecta ſi reducis. Tacita ſi repudias ſub alia excuſatiōe. an idem ſignificant. an potius neq̄ re. neq̄ verbo indices an tecta ne videatur tacita ne dicatur. Tecta ſint ne hec alii ſciant. tacita ne ipſa indicet.

o Si vn q̄ erga te. Virg Si conceſſo. p.ſ.d.e.p. Therentius ſic ſi tein germani fratris dilexi loco ſi ne hec teſemper fecit maximi. Si vn q̄ erga te ab ante facta vita.

p Vti ſibi des. Subaudiatur gratia

q Ceterum de reducenda. Si te in germani fra-

tris. Tentat etiam hoc perſuadere & oratorie & verecunde. Et mire de reducenda dixit non de reſpuenda. r Quod in rem ſit. Nam reducenda dos erit. s Solus cōſcius. A poſſibili. nā hoc nomine oſtendit tacere nō poſſe q̄ conſcius ſit ipſe ſolus. t Nam aiunt. Honeſtius aiūt pro ait dixit. Nam qui aiunt ſcire dicere potuit niſi Philomena. ergo recte aiunt em̄ potius honeſtum eſt q̄ ait.

v Post duobus concubuisse. Simpliciter accipiendū nō post duos. est em̄ antiphoris post duos statim vt nupta sit. sed postq̄ nupta ē post duos menses nuptiarum sint quinq; menses & hic apparet ante duos menses priusq; nuberet vicinata. quattuor mensibus cum Pāphilo fuisse. ex quibus duobus posterioribus amatā esse reliquis tribus pegrinatū fuisse Pāphilū. An post duobus p post duos. vt Plautus. Post principio deniq; & paulo post. x Quod te scire ipsa res indicat quia contristatus est corripuisse foras.

y Partus euenisat. Philomene scilicet.

z Abortū esse Nō est latinū aborsum est sed abortū facit. Abortū esse deest natum vl factum vel absolute quō dicimus here nata vel quemad modū dicimus ex te mihi orta est iniuria. Dicā abortam esse rationabiliter dixit. fit em̄ abortus mense septimo sine pernicie femine.

a Suspectum fore. Suspicabilem suspitiosum

b Ex te recte eū gnatū putent. Noue dixit gnatum abortū. q̄si abortus nascatur. natum ergo p facto contemptuq; dixit. c Continuo exponetur. Cum alienis exponet: & nō tollit p tuo. & mire necandi pueri nō fit mentio quia Pāphili filius inuenietur. cū ei etiam p patrē puella cōcurrit. exponetur ad mortem scilicet.

d Hic tibi nihil est quicq; incomodi. Ab vtili & est parelcon quartū. vt nihil vidi q̄cq; letius.

e Et illi misere. Vt nenō sic & supiori versu ita est addendum vt sit tibi nihil in cō modi. Et illi misere cōclusio p eneruationē & nō leseris inquit & p deris misere.

f Factā iniuriā. Mire iniuriā dixit vt nō cōtemnenda sit tollenda vel dolenda.

g Pollicitus sum plus q̄ p misi. h Quod dixi fidem. Quod p misi in vxore. i Neuti q̄ honestū esse arbitror. Neutiq; nō est oino negatiuū. sed aliquid assentationis habet. est em̄ neutiq; nō minus nō valde. k Ne faciā. Bñ addidit ne faciā. multa em̄ amare suscipimus. amare iustā honesta. l Et si me amor grauiter cōsuetudoq; tenet. Hoc cum gemitu totū. Et si nō est complexiuū. neq; p̄positiuū. sed subiectiuū p cū. vt cum sit consuetudo q; dicens cōtra honestum & vtile validissime. & bene tenet nō tenuit.

m Lachrymo que post hac futura est vita. Bene propensior in affectu est vt verisimile fiat potuisse tacere Et lachrymo nō pendet a superiori. sed interpositus diu fletibus dixit. Et que modo vim p nominis nō tenet sed & querela. & lachryme sic dixit. vt Virg. Sic effata sinus lachrymis impleuit abortis. Et est ordo lachrymo cum in mētem venit. n O fortuna. Hic fortunā p bonā posuit. o Vt nunq; es ppetuo bona. Legit & data. Nam & sit pro bona intelligitur necessario. p Idem nunc huic opam dabo. Idest qa idem ego si eidē hoc est amori operam dabo. Difficultatem rei ostendit dicendo operam dabo.

q Adest p meno cum pueris. Quia idem pmeno consors secretorūq; conscius addidit cum pueris. r Minime est opus. Id est oino ē opus.

s Ne parturire intelligat. Refisse aliquid cum sit curiosus Parmeno.

t Aliquo mihi est hinc ablegandus. In tota comœdia nō cessauit cum sit piger.

v Dum parit philomena. Dum alias dūmodo. alias donec. nunq; diu.

.i. post duos menses philo. deinde

v

tecū post duobus concubuisse eam mensibus. Tum post-

.i. tibi collata est

.f. vxor

quam ad te venit: mensis agitur hic iam septimus quod te

scire .i. temporis ꝓpurat ꝰ vel .i. possibile aut fieri potest vehementissime

quā fecisti tali tpe

nosse ipsa indicat res. Nunc si potis est pamphile maxime

.i. clabere celetur accidat

philomene

sp

volo: doq; operam: vt clam partus eueniat partem / atq; a-

certe .f. alios ꝓcipiant tam pī

q̄ cereri

deo omnis. Sed si fieri id non potest / quin sentiant. dicam

.i. ortum in maturū .f. de fetu .i. futurū esse

z a sp non

abortum esse. Scio nemini esse aliter suspectum fore quin

ꝓbabile ex tua gnatōne f. ferum .i. illico

b c

quod verisimile est. ex te recte eum natum putent. Conti-

.f. ad mortem .f. in hoc negotio aliquid

d celando partum

nuo exponetur. Hic tibi nihil est quicquam incommodi:

vt affligere ⁊ dolenti absconderis vt clam

.i. anique fiat pr

e f g

& illi misere indigne factam iniuriam contexeris pollici-

.i. ea re ꝓstitutū remissionem

h

tus sum. & seruare in eo certū est: quod dixti: fidem. Nā

.i. quantū spectat cerre non valde

ad resumenda .f. reducere .f. vt reducam eam

i

de reducenda: id vero neutiquam honestum esse arbitror

.i. non reducam eam conuersatō familiarū, ⁊ .i. afficiat

quamuis

k l m

ne faciam: & si me amor grauiter / consuetudoq; tenet la-

.i. non possum renere modus viuendi

lacrimas .i. post hoc tempus qñ .i. recordor et mente

voluo

crimo: quæ posthac futura est vita cum in mentem venit /

carentia sortiemur .i. dea mutatōnis .i. omni tpe ⁊ continue

qualiter ꝓspera

n o

solitudoq;. o fortuna vt nunquam es perpetuo bona. Sed

q̄ amauit bachidem .i. assuetum effeat amorem

.f. que ferendā aio siue assuefactum

iam prior amor me ad hanc rem exercitatum reddidit: quē

tunc industria .i. omisi ego et ipse qui priori

amori incubui philomene

p incumbam

ego tum consilio missum feci. Idem nūc huic operam da-

appropinquat aduenit seruis redeūtibus .i. non

q de imbro r

bo. Adest parmeno cum pueris: hunc minime est opus in

hoc puelle partu q; q̄ndam cōmisi tanq; .i. eū nō attigisse

p̄rem esse

hac re adesse. Nam olim illi soli credidi ea me abstinuisse

.f. mihi timeo philomene

parmeno

in principio cum data est Vereor: si clamorem eius hic cre-

sepe .i. vt .i. in aliquem locum ex hoc

p parum laborare

s t

bro exaudiat: ne parturire intelligat, aliquo mihi est hinc

.i. expellendus q̄ diu

v

ablegandus: dum parit philomena.

PARMENO. SOSIA, seruus. PAMPHILVS.

dicas ne .so sosia — .i. intempestiuũ non opportunũ — hãc ꝓfectionẽ

a b

a In tu tibi hoc incommodum euenisse iter? SO.

c

Non herde verbis parmeno dici potest tantũ

.i. ipso effectu — periculosum

quam re ipsa nauigare incommodum est. PAR. Ita ne est

pregressus sis non veniendo nobiscum — .s. tu

b e

SO. O fortunate; nescis quid mali præterieris: qui nunc̃ꝫ

.s. nauigando — mis. riam

f

es ingressus mare. Nam; alias vt mittam miserias: vnam

.i. ꝓgnosce — .s. spacio triginta dieꝝ — tempore — .s. ego — inter hos dies

g h i

hanc vide. Dies triginta aut plus eo in naui fui: cum inte-

.i. assidue — s. ego

k l

rea semper mortem expectabam miser: ita vsq; aduersa tẽ-

.i. indeo

pestas terraria — s. illud est — non ignoro

z ventis oppositis m n

pestate vsi sumus. PARM. Odiosum. SO. haud dam

.i. vt paucis concludam — .s. in imbrũ

o

me est. denicꝫ herde ausugerim potius: quam redeã: si eo

.i. in eum locum — certe

p

mihi redeundum sciam. PARMENO. Olim quidem

parue occasiones fugiendi — .s. fugere

q

te causæ impellebant leues: quod nunc minitare facere: vt

In hac scena. X. Cum alia oratio est currentis ad argumenta. alia actuũ comicorũ. sed ꝑfecti poete est ita seuire argumento. vt tamen spectator nouis delectatõibus teneatur. Ideo in hac scena donec ꝓueniat ad Pamphilũ Parmeno hic inducitur. cum hoc ostendatur quid sit nauigatõ Et postc̃ꝫ aliqua prius fuerunt. vltro citroq; inter seruos cõmunicata veniendo introducit Parmeno pergens in sermone incœpto. Deinde viso Pãphilo eum conuenit. a quo in arcem mittitur.

a Ain tu. Pro ais ne. Et sic iam aliquid dixisse magni precedentis orationis & respondere seruo demonstratur. b Ain tu. In scena nascitur oratio. aut in scenam differtur.

c Tantum quantum re ipsa nauigare incomodum est. Anacoluthon quartum. non enim intulit quantum. vt Virg. Quantũ ille magis. f. s. u.

d O fortunate nescis quid mali preterieris. Bene maiori affectu c̃ꝫ si rñderet ita.

e Qui nunc̃ꝫ es ingressus mare. Proprie dixit ingressus. q iam enauigauit egressus dicitur. Sic Virg. Egressi optata potiuntur troes harena.

f Nam alias vt omittam miserias. oratoria & miserias nauigationes. g Dies triginta. Accusatiuus casus plenum numerum & continuationẽ rei significat. Dies trigita aut plus. hoc exitiosum vel sine piculo videri potest. sed vide quid addat.

h Aut plus eo in naui. Absolute eo vt alibi annos sexaginta natus es aut plus eo.

i Cum interea semper mortem expectabam. Dura est expectatio mali. Virg. i. pro. e.

k Semper mortem expectabam miser. Id est horis omnibus cum continuatione triginta dierum. l Ita vsq;. Vsq; vel diu. vel valde.

m Odiosum. Scilicet esse in mari triginta dies ꝑ ergo maxime intelligo c̃ꝫ & nomẽ ꝑ aduerbio posuit. Odiosum ꝑ odiose. n Haud dam me est odiosum sit. nã qui iungunt & sic legunt errant & nõ intelligũt. o Ausugerim. Cõiunctiuũ mõ posuit ꝑ indicatiuo futuro. vel vt alii dicũt ꝑ missiuo. ausugerim sic veteres quod nos fugerim. p Olim quidẽ te cause impellebãt leues. Mirei seruũ fugitiuũ q̃ ob vicũ hmõi nõ ob cãm fugiat. Et bñ leues dixit. hoc em̃ nõ est leuis. q Quod nũc minitare facere. Facere. i. faceres. Ordo olim qdẽ te cause ipellebãt leues Sosia vt faceres quod facere minitaris hac occasione. & in Andria sic ait recusanti giturũ seruo missis noua. r. i. i. m. Facere vt faceres Comicum est Therentianum.

r Sed Pamphilum ipm video. A quo missus sum vel dominū vt greci dicunt.
s Ego hunc adibo. Vel noua curiositate ait pmeno. t Here etiam nunc hic stas. Ad eum vbi prexit his verbis eum cōpellauit. v Ego te expecto. Bene excepit Pāphilus pmenonē. vt videaī vera dicturꝰ. Et apparet Pāphilū pmenonis absentiam desiderare. eo ꝙ prior pmenonem alloquiī. Pāphilus aūt cupit pmenonē oblegare ne ptum philomene posset resciscere.
x In arcem transcurso opus est. Ostendit ꝙ lōge sit vt in arcem dicat. Et bñ in arcem minerua condidit. Et transcurro, p transcurrere.
y Cui homi. Cū recusatione, pnunciādū & ē pigri rñsio laborē ad alium transferentis.
z In arcem. Pronūcia vt ostendas ꝙ longo sit in arcem transcurrere. a Qui mecū vna ad / uectus est. Apparet eū cū eo aliquid negocii habere cum dicit qui mecū vna aduectus est.
b Vouisse hunc dicam si saluus. d. r. Facete dixit timore em̄ hoc fit eoꝝ qui longis itineribꝰ maris piclitaturi vouent aliquid si puenerint: & conuenit hoc Pāphilo quē supra male nauigasse audiuerat. c Quid vis nūciem. an cōueniā mō: Non em̄ mādauerat quicq̄. qui sine causa mitteret oblitus bñ dissilare. vt qui mentiunt. Et sic, pnunciandū an cōueniā mō. vt rep̄hendere dñm pmeno videaī. d Immo qđ cōstitui me hodie. Deest nuncia & sumit a supiori sinia. qa dixit quid vis nūciem an conueniā. mō ironicos dixit. Nam nō hoc interrogātis simplr. Immo qđ constituī me hodie. Apparet cum hanc conquisitam & vix corosam inuenisse causam.
e Vola Vsus est ita curras vt volare magis ꝙ currere videaris & trās currere iusserat. nunc adiecit imperio animi, non curre. sed vola. f At nō noui homis faciem. Moralis expressio pigritie in tot excusationes posita est. g At faciam vt noueris. Stomacho se pronunciandū id. & quod Pamphilus repetit dicens ꝙ magnus rubicūdus, crispus cesius crassus. c. f. preparatio archaismos: & acerbe sine coniunctiuo est vsus. h Magnus rubicūdus crispus. Imperite tertium de miconio crispum dixisse aiunt. quū appolloderus caluum dixerit ꝙđ proprium miconis est. vt Lu. Miconii causa omnis iuuentus. Vnde etiam prouerbiū grecum

Sed ego Therentium puto scientem facetius miconicū crispum dixisse i Cesius. Glaucis oculis quasi fellis oculos habens & glaucos. k Cadaueroſa facies. Sublꝛuida ac psonata rubore liuore. Rubicundi enim crassitatem & crassam faciem sepe habēt quod est proprium cadaueris. Potest & pulposa intelligi & crassa. quasi cadaueroſa. Caro enim dicta ꝙ careat anima & caro proprie dicitur mortuorum. Virg. Et ꝯcadauera luce carentū. Vnde carnifices dicti qui carnes ex homine faciant. Pulsa vero proprie ea que manducatur eo ꝙ pulsetur & cōcidatur. Potest &. r. pro. d. poni. vt caro dicta q̄si cado. vt Virg. Bello q; ꝯcaduci dardanide. ꝙ iā scilicet sine anima sit & ꝯcadat. l Dii illum pdiunt. More pigrorum male optat ei post quē mittitur. m Quid si nō veniet. Omnia dicit. n Maneto curre. Etiā Pamphilus tanq̄ de industria pseuerat. o Nō queo ita defessus sum. Hoc in gestu & spectaculo plus est. Nam incessu & auctor exprimit lassitudinem. p Ille abiit. Hoc dicit cū Pamphilus pmenonē iussse quo iussus erat quasi iam liceat loqui remotis arbitris. Et quasi completā rem ostendit hoc dicto. q Sue gnateptum. Proficiens prospiciens curas. r Quod potero faciam. Id est celabo quantum potero an quasi proficiens duras & fessus angore dixit. Quid potero ferā. Si non potero cedam amori. Et rursus tanq̄ pietatis admonitus adiecit exceptionem. tamē vt pietatem colam seruat, enim in illo amorem pcta. cuius nō penitebat recōdito terrore & sublato. Quod potero faciam. id est amori obsequar. Nam misericordia mulieris de amore descendit. Quod potero feram. ¶ Apparet hoc dictū defectus esse non virtutis. alii habent veritatis.

.s.id
r
faceres sosia. Sed pamphilum ipsum video stare ante osti-
.s.vos serui .s.pamphilū visurus .s.facere
.i.in domū lachis s t
um ite intro, ego hunc adibo, si quid me velit. here etiam
ꝓpter qō me expectas
u
nūc tu hic stas: PAM. Ego te expecto. Par. qd est: PAm.
lōcum: vrbis edilorem .s.est opus id facere
x transcursore y
in artē transcurso opus est. Par. cui homini. PAmphi. tibi
.q.d.tam remote in talem locū illū virū amicū extremū
z
PAR. in arcē quid eo: PAM. Callidemidē hospitem my-
.i.ex mycone .i.simul alloquere perdiꝰ
insula allatus est naui sum
comum: qui mecum vna aduectus est: conueni. par. perij
vero ꝓmisisse .i.dicere possim .i.in ꝙ
b pam.
vouisse hūc dicam: si saluus domum rediisset vnquam: vt
cogendo me deambulare .i.cur
tardas ire quo iuberis
c
me ambulando rumperet. pam. Quid cessas: par. quiduis
.s.ei .i.verum nunc .s.sed dic
alloquar eam d
nuntiem: an conueniam modo: pam. Immo quod cōsti-
.i.alloquturum
incessū
tui me hodie conuēturum eum non posse: ne me frustra
.s.in arce .i.ita curre vt volans .s.illius
e videris f
illic expectet. vola. PAR. At nō noui homiuis faciē. Pam
sed cognoscas magne staturę habens crispos capillos
.i.efficiam pinguis
g h .i.rubeus
at faciam / vt noueris, magnus rubicundus crispus crassus,
glaucis oculis .s.micomidē sed
ad medū cadaueris destruāe
i l m
cesius. PAR: cadaueroſa facies, dij illū perdiunt. Quid si
.s.in arcem .i.ad tempus vespertinū .s.illic q̄sq;
n venerit
non veniet maneam ne vsq; ad vesperum: pam. maneto
.s.currere defatigatus .s.seruus
p p
curre. par. nō queo ita defessus sū. Pam. Ille abijt qđ agā ī
ꝓtū .s.celare socrus
.i.occulte abscondam mea
fœlix, prsus nescio q̄ pacto hoc celem. qđ me orauit mirrhi
phylomene .i.misereor
q .s.mirrhie vel phylo. quantū ad ce
r landū portum
na sue gnate partū. nā me miser t mlieris, qđ potero facꝰ

.

.s.ira faciam .s.affectū ineimū erga mīem matri mee magis
s obseruem t indulgere
tamen vt pietatem colam, nam me parenti potius q̄ amo
.i.obedire conterreri t p̄rem philomene .s.meū lachem
geurbart
ecce hic
ri obsequi oportet atat eccum phidippum et patrem video
versus hancpartē nesio
v .i.veniunt socero t patri
horsum pergunt quid dicam hisce incertus sum.

s Tamen vt pietatē colam. Recordatus est Ig sam matrē esse ab vxore hoc credit & iō se ad ex ceptionē reuocauit. Ita se amori credere optere vt ne oīno obliuiscaī oīno pietatis & bñ in eā cām cōtulit, necessitatē nō reducēde vxoris que inuenīt nulla esse. Sunt tamē q̄ manēte eadē sīnia totū hoc iungūt quod potero ferā tamē vt pietatē colam. Dixerat em̄ quoad potero. & iō addidit exceptio nem vt pietatē colam. i. nō sum oblitus & mīis tamē pita tī. t Nā me parenti potius q̄ amori Amori plusq̄ vxori. quia dixit quod potero faci am. & hoc est quod potero faciam. v Horsum pgunt. Mō p̄gunt p eunt a fas. p pseuerant.

LAHCES PHIDIPPVS PAMPHILVS.
.i.dixisti ne q.d.dixisti meū maritum
a pauloaū
ixtin dudum illam dixisse expectare filiū. Phi;
.i.verū est applicuisse ad nos .s.ppterea philo.
b rumor est
d factum. LA. venisse aiunt redeat. PAM. quā
.s.meo ppter quā .i.nō resumam vxorem
c
causam dicam patri quā obrem non reducam nescio. LA
hominē consiliū .i.firmare me ac
d e niti contra viā
quem ego audiui hic loquí? PAM. certum est obfirmare
viam .s.potius mīi q̄ amori obsequi .s.pam.
f
viam me quam decreui prosequí? LA. ipsus est, de q̄ hic
colloquebar fili
agebam tecum. PAN. salue mi pater. LA. mi saluc gnate
.i.pspere contigit .s.pamphilū
g
PHIDIPPVS. bene factum te aduenisse pamphile. & a
certe .s.aduenisse incōlumē .i.robustū corpore bene habito
principalissimū h
deo; quod maximum est saluū atq; validum PAMPHI
.s.ab aliquibus bene factū hunc
non ab omnibus
LVS. Creditur. LACHES. Aduenis modo. PAM. ad

In hac scena. xi. Facete prī cipium in terrogantis est ita vt sciat quid sibi respōsurus sit quem interrogat illaturus est enim argumētum p dixtin. dudū illā quia dixerat iam te adiurat nō posse illic. p. s. a p. a Dixtin dudū. Captiosa interrogatione cœpit, dicturus venisse aiunt redeat. b Factum. Id est dixisse illam aut me deest vt sit factum est. c Quāobrem nō reducā nescio. Habet causam sed nō vult verā dicere cām. & ppterea nō vult cū inuidia mīis sue loq si illā cōferat vt vxorē nō reducat do mū.

d Quē ego audiui hic loqui. Vt solet primo p sonas inducit secū loquentes. Deinde ipsas conue nire inuicem, vt alibi. Quis loquit̄ misis salue.

e Certū est obfirmare. Aduersus eos obstina te agere. i. cōtra oēs obfirmare viā me. In hac structura obfirmare me viā alter accusatiuus regitur vi ppositionis. & alter vi verbi. Ob aūt interdū significat cōtra. vñ obiui contra iui. obluctari con tra luctari. opponi cōtra poni. Posset tñ illa structura sic fieri & intelligi. Certum est me obfirmare. i. occludere obturare intercludere viam quam decreui psequi. Festus inquit obstinat p obfirmat inueniri. f Quā decreui psequi. Id est vt matri potius q̄ amori morem gerat

g Et adeo qd maximū est saluū at validū. Ordo est primā aduenisse deinde saluū. postremum validū. quod maximū legit̄ & qd maxime est. h Saluū atq; validū. Auxesis ad salutē validus. nāq; robustus & habilior corpori redditur. i Creditur. Minus blande respondet de repudio reuocaturus. k Aduenis modo. Difficile inuenitur presentis tpis mō. atq; vt ostendat esse momentū etiā pūtis tpis dixit.

l Admodū. Quod eſt nimis aduenis modo. Virg. Vigilas vigilas ne deū gens enea vigila. Ad modū excuſatio cur adhuc nō viderit patrem.

m Cedo quid reliquit cōſobrinus noſter. Vtrū iactanter laches loqtur p̄ſente ſocero. vt illū cupidiorē faciat ad reuocādā filiā. & ſit ſepe hoc vt ex alio principio puenire queamus ad ea q̄ volum⁹ dicere. an id vt ſe iactet Chremeti. & diuiciis ſuis cupidiorē ſocer⁹ reddit. n Cōſobrinus noſter Quaſi ſororinus cōſobrini ſunt ex duabus ſororibus. Cōſobrini ex fratre & ſorore ac ꝓpinquitatis frequētate Therētius monet aut habeť cōſobrinus noſter. quū de fratre natus eſt alter: & alter ex ſorore. cū ex fratribus patrueles dicunť.

o Sane hercle hō voluptati obſequēs. ſ. Sane. i. ſatis valde nā qui ſanus & validus eſt. Aliqui codices hñt. Sane hercule nō voluptati obſequens. & tunc laudať phania q non vt multi auari ſuis bonis abſtinuit vt ſuos heredes locupletaret ſed illis honeſte eſt vſus & liberaliter vſq; adeo vt ſibi laudē req̄ſierit ſe bñ vixiſſe dū vixerit q quidem hoies ſint viuētes nō multū ſolēt ſuos heredes ad iuuare his ſucceſſionibus. p Voluptati obſequens fuit. Cōtra facit Pāphilus diſiurgiū volēs nihil dicit ver⁹ relictū. q Haud multū heredē Par⁹ conſulit heredi. r Si vero. h. l. r. vixit dū vixit bñ. Vnū dixit & aliud ſignificat. s Nihil attuliſti. Vixit dū vixit hoc. ſ. n. reliquit.

t Vna ſentētia. Expreſſit animū auari ſenis.

v Quicquid eſt id qđ reliquit ꝓfuit. Quicqđ & ad prauitatē referť. vt aut. n. id mihi ſatis id qđ & mire opinionis. x Quicqđ eſt ſi quid eſt. Quaſi nullus in hoc ſene. fuit doloris effectus añ q̄ ſciret aliqđ relictū. y Profuit. Id eſt ꝓ nobis fuit ac ꝓ hoc nr̄m ē. poteſt em̄ ip̄e ꝓfuiſſe poſt res eius. z Immo obfuit. Mortē eor⁹ expreſſit quibus relinqtur. qui cū audierūt ſibi aliquid eſſe relictū tūc triſtes ſe fingūt adeo & dicunt qđ ſequiť. a Nā illū viuū & ſaluū vellē. Nō idē viuū & ſaluū. b Impune optare iſtuc licet. Quia heredi pœna eſt mortuos reuiuiſcere aut ſa ne optas vt cū medicus dicit & iā mortuo ego illum ſi curarē viueret. Impune optare. ſi optata em̄ venirēt nūq̄ inqt optata res vt ille reuiuiſceret.

c Ille reuiuiſceret iā iniquā. Mire pœta his verbis Phidippū q̄ſq; figurat. Plus eſt nunq̄ q̄ non.

d Et tñ vtrū malis ſcio. Mortuū illū magis q̄ vt reuiuiſcat denuo. Et tñ vtrū malis ſcio. qđ malis de duobus ſcio. vtrū illū mortuū qđ & p̄manere an reuiuiſcere qđ optas. f Heri philomenā ad ſe. Hoc erat q̄ ois trudebat oratio.

g Ad ſe accerſi hic iuſſit. Bene & accerſi & iuſſit vt nihil vxor ſpōte ſua faceret. & heri & iuſſit. vñ & breue tp̄s fit & coacta videať exiſſe non abduci ſed accerſi. nec a nobis ſed a ſe. h Omnē rem ſcio vt ſit geſta. Virg. Troianas vt opes.

i At iſtos inuidos dii ꝑdant. Bñ iuidos q matrimoniū iuidēt. ergo reuocāda vxor eſt. Et adeo nō puduit mēdaciū honeſte dep̄henſum ſenē. vt inuidos faceret qui vera ꝓdiderūt. k Ego me ſcio cauiſſe. Principiū a tp̄e. a dictis. a factiſq; ſuis. q; aduerſario. & ab antea facta vita. & pūti

l Ego me ſcio cauiſſe ne vlla merito cō. Mire addidit merito. Nō em̄ cauere potuit inquit ne fieret ea vi. Igitur ne merito fieret quod in me fuit.

m Idq; ſi nūc cōmemorat. Ab antea facta vita. n Et clementi fui. Pro fuerim. indicatiuū, p cōiunctiuo poſuit.

q Neq; id te ex ip̄a. nāq; eo pacto. q̄ nūc in me iniq̄ eſt equa clamat. Virg. Ipſe hoſtis teucros inſigni laude ferebat. Inquit Cicero. Te ipſo teſte iniq̄ atq; iprobo. ver⁹ ad hāc rem a te inq̄ teſte. d. p Iniq̄ eſt equa de me dixerit. Qui aduerſarii teſtimoniū ſi cōtra ſe dicat tā graue eſt q̄; boni viri. q Neq; mea culpa. Nō ego qđ fiat. Vtrū ſed p nos fiat. ſed q̄rendū ē. & minus abrupte dixit euenire. nō euenire. Sil'r & ad cōfirmationē. r Sed q̄ ſeſe indignā. Hoc ſic, pſert vt eā oñdat cām eē diſſidii & hoc cip̄m tentat. Vtrū do tē relinq̄re poſſit. & iō ſup̄ neq; mea culpa hoc diſſidiū euenille inqt. s Deputat mī mee cui. c. Matri mee vt idonea ſit

.i. valde modo aduenio — ſic dictus

l m dic n

modum. LA. cedo: quid reliquit phania conſobrinus noſter? PAM. Sane hercle homo voluptati obſequens fuit.

.i. valde — .i. laute ac ſue incūbens

o p

.i. q̄diu — .i. q̄ raliter viuunt voluptati obſequentes q non — .ſ. ſuum

Dum vixit: & qui ſic ſunt haud multum heredem iuuāt.

ſed — q̄diu — .i. vel laute vel iuſte

r

Sibi vero hāc laudem reliquit. vixit: dum vixit: bene. LA.

.i. conſequenter qz ſic vixit — .ſ. illa

s t

tum tu igitur nihil attuliſti huc plus vna ſentētia? PAN.

.i. omne qđ eſt vel ſi qđ eſt — nobis — qz ſignū eſt me ꝓdidiſſe amicum

v x y z

quicquid eſt id quod reliquit: profuit. LA. Immo obfuit.

incolumē et ſanū — ſine pena atq; damno

a b

nam illum viuum & ſaluum vellem. PHI. impune optare iſtuc licet. LA. Sed iam re-

.i. tu poteſ — .ſ. vt adhuc viueret — ralis mortuus viu⁹ reſtitueť — c — ex hoc ꝑte — d — .i. qđ inter duo

magis velis — tranſſert ſermonē — .ſ. phidippū — volunt — adduci

f g

malis ſcio. LA. Heri philomenā ad ſe accerſi hic iuſſit dic

latenter dicit phidippo — pulſare ſ. me — .ſ. cā accerſi — alloquiť pamphilum ſtatim

iuſſiſſe te. PHI. Noli ſodere latus, iuſſi. LA. Sed iam re-

phidipp⁹ — .i. certe ego remittā — qualiter

phil.

h

mittet eam. PHI. ſcilicet. PAM. omnem rem ſcio: vt ſit

facta — .i. cū aduenirē — .ſ. q̄ facta ſunt — ſed — inuidē — paulo aū — i — res matert momo

geſta, adueniens audiui omnia modo. LA. At iſtos inui-

deſtruant — .ſ. talia qualia audiuiſti

k

dos dij perdant: qui hæc libenter nuntiant? PAM. Ego

.i. prodiuiſſe — p̄ꝛpue quā meruerim niſi fieret vt

l

me ſcio cauiſſe: ne ulla merito cōtumelia fieri a vobis poſ

.ſ. q̄ ſequitur — .i. rectrare — quantū — ſeruāri fidē — et darā a me

m

ſet: idq; ſi nuuc commemorare hic velim: quam fideli ani-

manſuero facili — ſ. cōmemorare — niſi

n fuerim

mo & benigno in illam /& clementi fui: vere poſſum: ni

philomenā — .ſ. quā fideli & benigno — .i. modo

o ꝓgnoſcere

te eripia. hæc magis velim reſciſcere: namq; eo pacto ma

.i. tu credis — .i. mee nature ꝓditōi — philomena

ergo p

xime apud te meo erit ingenio fides: cū illa: q nūc in me ini

.i. ea que equū eſt dicta quia vera — et non q — viuentū hanc diſcordiam

qua eſt: equa de me dixerit neq; culpa hoc diſſidium eue-

ꝓpter id teſtes inuoco — .ſ. inquam — .i. ſcipam

r

niſſe mea id teſtor deos. Sed quādo ſeſe eſſe indignam de-

obſequatur — modos viuendi difficiles — .i. equo aīo ferat

s t

putat matri mee, cui concedat, tuiſq; mores toleret ſua mo

moderatione .i.modo ꝙliari .i.marrem et benuolẽtia
senili Philomenã

v

destia: neꝙ alio pacto cõponi potest inter eas gratia segre-

.i. ꝙ.seiũgendo .i.vxor est segreganda

v

ganda aut mater a me est phidippe: aut philomena. nunc

.i.caritas ⁊ iustum? .i.ꝙ vxoꝛ .i.velitarẽ vel .i.incitat
affectus opoꝛtunitarẽ

me pietas matris potius commodum suadet sequi. LA.

i.omnino nolenti

z

Pamphile haud inuito ad aures sermo mihi accessit tuus

.i.qñ .i.post habuisse ⁊ repudiasse .i.incõparatiõe mentis tue .i.sed

a b c

cum te post putasse omnes res pro parente intelligo verñ

.i.diligenter ⁊ accurate cõsidera .i.cõmotione .i.distorte .i.immoderatis fꝫ fixus et pertinax

d

vide: ne impulsus ira praue insistas pamphile. PAM. qui

.i.indignationibꝫ cõmotionibꝫ .i.erga vel ꝓra

e f

bus iris impulsus nunc in illam iniquus sim quæ nũquã

.i.aliqñ .i.cõmisit .i.quod esset mihi molestũ.i

g

quicquã erga me commerita est pater quod nollem. & se-

s.id .i.prestitisse

h i

pe quod vellem meritam scio. amoꝙ & laudo: & vehemẽ

s.eam .i.mirabili mansuetudie et natura

k

ter desidero. nam fuisse erga me miro ingento: expertus

.i.adeo exposco .i.quod reliquũ est .i.tali mansuetudine

l

sum. illiꝙ exopto vt reliquam vitam exigat cum eo viro

.i.ꝙ ego .i.felicior .i.quia s.inuito .i.auferat.

n

me qui sit fortunatior: quandoquidẽ illam a me distrahit

vel ꝓ iuuenis sanguis ⁊ amoꝛ .i.rua ptãt .i.vt nõ distrahaꝫ .i.nõ insanꝫ

o

necessitas: PHI. Tibi id in manu est: ne fiat. LA. Si sanus

.i.ꝓpe .i.nõ est mihi ꝓpositũ insanire

p

es satis ꝙiube illam venire. PAM. Non est consilium pa-

.i.seruã ꝙsulã antique Pãphilus nolens resciscere ꝓpter malum discedere

q r tũc ira laches eũ cepit reuocare

ter matris seruibo cõmodis. LA. Quo abis? mane mane

.i.ꝙlis ⁊ qñãta obstinationis opinione

s

inquam, quo vadis? PHI. Que est hæc pertinacia? LA

causa repudii. t Cuiusꝙ mores toleret. Hoc melius quã obsequaꝫ vt inseruiat Mores tolleret auicula. Non em̃ prauitatẽ vñ senes morosi appellamur. Hora. Donec virenti canicies abest morosa. Mores. a. obtpamẽtũ mores potius ꝙ iniuria dixit. v Neꝙ alio pacto cõponi potest. Nisi vt concedat mater toleretꝙ mores eius. x Segreganda aut mater a meẽ phi. Bone tanꝙ ex deliberatõe colligit quod facturus est & mollius segreganda ꝙ excludenda. y Nunc me pietas matris pu. A ꝙ mollius verbis repudium nuptiarum est.

z Pamphile haud inuito &c. Optime dicto haud inuito. nõ em̃ in totũ nolenti. qppe de dissidio. sed tm̃ qa qd'pietatis est locutus ẽ mediocriter approbauit. Pãphile haut inuito. Grauis oꝛo est a nomine incepta. Virg. O prestans animi iuuenis. & est figura
Virg. Post habita coluisse sanio. Haud in se vili. i. proiecte locutus est.

a Omnes res. Plus dixit ꝙ si vxorẽ diceret:

b Pro parente intelligo. Bene pro parente quod nomen cõe: & cũ oĩs quos hæc necessitudo coniungit melius ergo ꝙ si diceret matrem.

c Verum vide ne impulsus ira. Leniter & suauiter non ergo inditio. d Insistas pamphile. Non em̃ incipe sed insistere hoc malum est.

e Quibus iris. Non dixit que ira ne superbe loꝙretur. sed quibus iris vt hoc ipm̃ per yroniã derideret quod pater dixit: impulsus ira. aut iris matris aut meę vxoris, aut omnium trium. Quibus iris impulsus. Recte non vult iratu esse ne peccasse videatur vxor sic em̃ aut quasi nec ipa peccauerit. Quibus iris. Ille iram singularẽ dicit: hic iras pluraliter. ne videatur vnius reę cã mittere vxorem:

f Que nuuꝙ quicꝙ erga me. Aduerte pietatem expressam.

g Cõmerita, Et merendi & sæpe merita.

h Quod vellem meritam scio. Mereri bona dicimus. Cõmereri mala. i. delinquere peccare. Ergo hic meritam pro prestitisse dixit. Virgi. Ego te quæ plurima fando. e.n. Nunꝙ regina negabo ꝓmeritam,

i Amoꝙ & laudo. Nam statim qui amantur laudantur. & continuo desiderantur: Multa ergo dixit & amo & laudo & vehementer desidero amoris impulsu. nimis est hic circa vxorem et ꝙsi oblitus est sue matris. Et viciate loquitur sed tali opus est pamphilo. ad eiusmodi argumentũ donec perueniat ad catastrophen in qua vxorem reduci necesse est.

k Erga me. Hoc totum repudiaturus inaniter diceret. nisi ad exitum fabule poeta respiciens reducturi animum in pamphilo reseruaret. Et nota repudiatam eam quã laudat pietate sola compulsus: k Nam fuisse ergã me. Quantum valet ꝯ fuisse dicit & non esse quasi retransacta.

l Vt reliquum vitam. Satis flebiliter dixit reliquam exigat. Virg. Omnes vt tecum meritis pro talibus annos exigat:

m Cum eo viro Non videre iam non est manti.

n Illam a me distrahit necessitas. Omnis consilio verborum pamphili repudii confirmationem continet. Plus tamen sententia significat reꝙ in verbis. Quandoquidem illam a me. d. n. Neꝙ dixit eam expellit vel distrahit. sed'm ipa causa sit, necessitas excusatio in necessitate quæ est inexorabilis cum necessitas partus. s. quam necessitatem domi offendit. quod ex alio. s. peperit. sed modo vult necessitatem mater videri & quod prodest socero:

o Si sanus es satis. Quod si sanus es nam aliter iubeas dicere. Et bene pater supra iram dixit nunc insaniam significat pamphile si sanus es. Non ergo culpa est vt redeat iubere potest.

p Non est consilium. Durius erat nolo reducere. ergo lenius dixit matris seruibo cõmodis.

q Matris seruibo comodis. Hoc verbo necessitatem qua negatur ostendit.

r Quo abis cẽ Adeo factum pamphili ex patris verbis ostenditur ꝙ discessit et bene. Nam vlterius presente patre resistere durum fuit. s Quæ est hæc pertinacia. Sicut decuit socerum & subdistinguatur. quia coram sibi fit contumelia:

t Dixtin phidippe. Renouauit verba sua eidem ꝑsonę nō ita dixerat ne adeo me est quā inde esse eum ęgre laturū &c. v Quāobrē te orabaum vt f.r. Inuidiosum aduersum phidippū, tanc̄ in illo sit, vñ se purget & nō accuset pamphilum.

x Non credidi ædepol. Bene quasi iratus in hūanum esse inquit sic non ædepol credidi vsc̄ adeo potuit em̄ dicere. nō credidi inhumanum fore, sed acerbe addidit adeo. y Ita is sibi nūc me. Sibi & me magno pondere legendū est & vtrūc̄ pronomen est. vt canrando tu illū. Id est genero / ro socrum pamphilo phidippū vel qd tale inuc / ris. z Suplicatur. Parum est satisfactur ad / didit. a Sin alio est animo r.d. Non tam vt dotem recipiat quā vt teneat hoc dicit. & renu meret proprie. quia dos pecunia est & hinc

irascentis est & exigentis debitū. eat vero mire dictum quasi ipē ꝑpiciatur quia iubet ire et simul hoc verbo .ga renūciatio charitatis ē.

b Renumeret dotē huc eat. Repente terrorē do / tis ostendit cum dicit: renumeret dotē simul cū in / uria huc eat.

c Tu quoc̄ proterue. Addendo quoc̄ non ni / hil assentatus est quod dicat quō pamphilus.

d Proterue. Immoderate & superbe dictum est Nam proteruus est qui dum aliis ꝓterit. quod fa / ciunt qui proterunt vt tauri in appetitu coitus fœ minarum in quas calent.

e Percontumax rediisti. Proprie contumax dr contemptor potiorum & pcontumax.

f Rediisti huc nobis pamphile. Rebus magne indignationis est absentes alloqui. vt alibi. O pā / phile haud pol.

g Nobis pamphile nobis
nam aut abundat. aut adiuuat significationē.

h Decidet ira hæc. Quasi in ira culpa sit. Non de ponetur. sed decide.

i Quia paululum v.a.p. Recte quia hētis. vnde dotē reddatis. aut quasi nullam causam repudii: sed ditiorem queritis coniugem quia. p. v.a.p.

es factus pamphilus sil maio / ri stomacho. quod cū labore celabat apte oñdit.

k Sublati animi. Non p̄lati sed sublati dixit. & hoc proprie ferarum est. vt attollitc̄ animos pœ / norum qualis manus. Nam bestię pro animi q̄li / tate vel erigunt corpora vel deponunt.

l Etiam mecum litigas. Belle. nam & illum ex inuidia iracundiorem. & hunc ad se dicentem q̄d post pamphilum dicebatur etiam effecit. Mecum litigas. Inuidiose quasi iam cū pāphilo litigauerit.

m Deliberet renuncietc̄ hodie. Ferociter so / cero renūciet. tñ mature ꝑ deliberet dixit.

n Vt alii sit. Magna fiducia conditōne filię asse / rit. quoniam iam si pamphilus nolit paratū alter dicit esse.

o Si huic non sit. Vxor subaudiatur. Sed dira dictu reticuit vt debeat:

dixine — f. discessum — .i. molestę — .i. qua
e — Philomene — v

Dixtin phidippe hanc rem ægre laturum esse eum? quam

ꝓpter — f. cuā — x

obrem te orabam: vt filiam remitteres. PHI. Non credidi

.i. inmanū — immitē ferocē vt est — .i. futurū esse — f. genero socerā — q.d. id decere

y

ædepol adeo inhumanum fore: ita nunc his sibi me suppli

f: Pamphilus in ea dispositōe. — .i. resumere — .i. potest

z

caturum putat. Si est vt velit reducere vxorem licet sin alio

f. c̄ reducende eius — .i. reddet renu / merando — pecuniā — veniat

a

est animo: renumeret dotem huc eat. LACHES. Ecce au

sicut Pamphilus — .i. protensus ad iram

b c

tem tu quoc̄ proterue iracundus es. PHIDIPPVS. Per /

.i. rebellis — f. huc ex imbecillo

c e f g h

contumax redisti huc nobis pamphile. LACHES. Deci /

f. Pamphi. — q̄uis — .i. nō sine causa

i

det ira hæc / & si merito iratus est. PHIDIPPVS. Quia

.i. incrcuit — .i. crecit ac rumefacti

k

paululum vobis accessit pecuniæ / sublati animi sunt. LA

quēadmodū cū Pamphilo li / tigasti

l m

CHES. Etiam mecum litigas. PHIDIPPVS. Delibe /

.i. significet — f. reducere vxorē vrc̄

n o

ret / renuncietc̄ hodie mihi velit ne an non? vt alij: si huic

f. vxor — .i. ad me accedes ꝓpius — .i. breui .i. auscultra fmone

p

non sit: vt siet. LACHES. Phidippe ades? audi paucis /

f: Pam. — f. refere — .i. tandē — concordant filio ꝛ phidippus

Cōuertit se ad spectatores.

q

abijt. quid mea? postremo inter se transigant ipsi vt lu /

placet — .i. qz — Pamphilus — phidippo — .i. in aliquo — .i. obediunt

r s

bet: quando nec gnatus / nec̄ hic mihi quic̄ obtempe /

.i. parui estimant — ranc̄ magnū

t v x

rant: quæ dico parui pendunt. porto hoc iurgium ad vxo /

f. vxoris — .i. suasu — f. vxorē

y z

rem: cuius hec fiunt consilia omnia, atc̄ in eam hoc omne

.i. molestū — cuciam effundam

quod mihi egre est cuomam.

p Phidippe ades. Nomine appellat quod facere solemus iratos mitigare conantes.

q Postremo inter se transigunt. Non hæc notiua sunt quibus interse delectent.

r Quando nec gnatus. Inuidiose gnatus.

s Nec̄ hic mihi quic̄ obtpamns etiam tante voluntati. v Que dicunt p.p.h. iurgium. Bene hoc rursum in merorem redditur, nec vera sunt contra fabulę propositum cognoscantur.

x Porto. Hoc iurgium. Portoq̄si ad aliquid magnum. Iurgium est dissentio siue concertatio inter benenolos & ꝓpinquos lis autem inter inimicos. y Cuius hæc fiunt consilia omnia. Non transacta obiicimur vxori. f. quæ nunc aguntur consilio: mira dispositione an ironiam in male consentientem.

z Atc̄ in eam hoc omne c̄p mihi ægre est. Non c̄p irascitur. sed c̄p mihi ægre est dixit.

z Euomiam. Bene in ægritudine solet vomitus releuare sic Cice. cum dicit. Que quidem n.n.q.t:

QVARTVS ACTVS.

MIRRHINA PHIDIPPVS.

.i.pdita sum .i.quã ptẽ .i.marito

A

p Erij.quid agã? quo me vertam? quid viro meo
b
c
respondebo misera? nam audisse vocem pueri

f.vir me? .i.clamãtj adeo .i.celeriter .i.valde subito f.ipse vir
d recepit e silens

visus est vagientis,ita corripuit de repente tacitus sese ad

philomenã .i.sed .i.cognouerit f.eam .i.ppter quã cãm
f g peperisse h

filiam.quod si rescíuerit peperisse eam: id qua causa clam
.i.tenuisse tanua parefactũ ẽ
i k

me habuisse dicam /non ædepol scio, sed ostium crepuit
f.virũ meũ .i.non vt puta
l q̃ perij, n

credo ipm ad me exire.nulla sum. PHIDIPPVS. Vxor

postq̃ pcepit .i.ptulit vl' abijt .i.ecce ẽ video eã.
m o p

vbi me ad filiam ire sensit:se duxit foras,atq̃ eccam video
Ea nihil respondẽte dixit vxꝫ manite
vocãtj .i.re alloquor
q r

Quid ais mirrhina? heus tibi dico.MIR.Mihi ne mi vir?
.i.marite? .i.nõ .i.maritũ f.ꝺdem
s t

PHI. Vir ego tuus sum.tu ne vtrum me /aut hominem
.i.existimas .i.certe .i.vir aut homo
v x

deputas adeo esse? Nam si vtrumuis horum mulier vnq̃
.i.derisioni .i.p tua facta q̃ mihi hec
illusioni celastis

tibi visus forem: non sic ludibrio tuis factis habitus essem
f.facetj a me ludibrio hĩt? es .i.inquirj f.mea indignãtj .i.celas
y z A b

MIR Quibus? PHI. At rogitas? peperit filia. Hem taces?

In hac scena.XII

Iterũ rixa est senis atq; anus.tñ varie & alio modo vt mores intra se diuersos & tñ notos possumus agnoscere.

a Perii quid agam? Hoc ploq optet Mirrinam, vt et eius psone reminiscaĩ spectator.et geste rei.si mulq; ex huius persone verbis quid agat altera psona monstretur.nã pscrutari phidippũ in vniuersa cõclamare.et ire p totũ domũ cognito ptũ filie seu apparet ex pñtibus dictis.

a Perii quid agam? q.m.v.signra apta turbatis.

b Nam audisse v.p.Virg.Continuo audire voces vagitus et ingens.et ẽ onomatopeia nam vox ipa sic est,vt quasi vagitus sepe sonet.

c Pueri visus est vagientis.Proprie dixit vagit? em̃ ingens infantiũ est.visus est vt alibi.audire vocem visa sum modo militis.

d Ita corripuit.Captã intulit. e De repente. Vna psonis ẽ vt desessui.aduerbiis em̃ ppositiones sepatim nõ addunt.nã si sepaueris nõ est latinũ de repente. f Quod.Pro nam aut ita.sed nos em̃ in huiusmodi significatõe sic dicim?.

g Quod si rescíuerit.Scimus manifesta.rescim? occulta. h Id q̃ cã.Id hoc ipm pepisse eam.

i Nõ ædepol scio.Iõ qa vera cã dici non potest.

k Sed ostiũ crepuit.Plus ẽ quã crepuit nã eo mõ iunctũ.Et crepuit cũ sonitu violẽto. l Ad me Bñ ad me q̃si ligatur. m Vbi me ad filiam. Hoc añ rem & sil' argumenti delicti ẽ quã exuli. a filia,marito ingresso mulier. n Vxor vbi me.Mirãtis ẽ gestus. o Seduxit foras.Ordo ẽ duxit se & verbis vsus ẽ inter domesticos pietes & arces se duxit pro abiit.

p Atq; eccã video. Appet mulierẽ fugere aduersarii absentiã.et iõ hoc sepatim pronunciandum

q Heus tibi dico.Oñdit Mirrina aduertẽtem q̃ nihil inueniat qd dicat de filia. r Mihi ne mi vir.Iã & in andria turbatũ se oñdit dauus.Virg. ad maritalẽ cõditionẽ rettulit nõ ad sexũ. vt Vir. in buc.Vir gregis.ẽ.c. s Tu ne vir? me.Accusatio ẽ ab increpatõe incipientis. t Aut homi Mulier vn.Acerbe vt supra.tu ntiq; mulier q̃ me.

nẽ.Auxesis puersa. v Adeo eẽ.Abũdat.Vir.Tu adeo quẽ mox. x y Quibus. Callide mulier et q̃si nullius culpe cõscia qbus dixit.vt q̃b' dictis aut factis. z At rogitas. Bñ nasciẽ inter rogãti,nã interrogare q̃ sciat impudentia est. a Pepit filia.Propositio crimis. b Hem taces.Nõ taces nũc sed taces. ce/

las ex quibus bene exequi qa argumẽ
tum impudentie est puerperiũ tacituꝛ.
c Istuc patrẽ.Mira callidas rea mulier hoc solo
defendit qd accusat. d Perii. Mire additũ ad
effectũ perii. e Nisi ex illo cui data est
Verisimile argumentũ.Et est solutio crimis p fi/
dutiã rñdentis. Salust.Ita fidutia quãquam argu
menti purgator est f Credo neqꝫ adeo arbitra
ri.Accusatõe maritus ad defensionẽ sui cõuersus
amisit qd cœpat. g Sed demiror qd sit.Molli
or factus iam nõ irascit sed mirat. Demiror id ẽ
valde miror quod minus est quã irascor.
h Quãobrem. Alia intentio criminis.
i Omnis nos celare volueris partũ.Recte quia
putat & pamphilũ esse celaturꝫ.Et due sunt cause
celandi partus si nõ tpe suo venerit quod⁹ indiciũ
stupri ẽ.Et si nõ rõne euenerit hoc est monstri ali/
qd natũ fuerit hic aũt & tpe suo & rõne natũ pre
dicat.Omnis nos celare antiqua locutio. Illã rem
celo te. k Presertim cum ẽ recte & ipe.Attulit
mulier cõpendiũ credulitatis senis semel correpti
ne aliter suspicet. l Et recte & tpe.Recte ad il/
lud pertinet qꝺ nõ monstriũ pepit. Tpe ad spacium
q̃ pgnãtes esse cõsueuerunt.i.ad mensiũ dinume/
rationẽ qa & septimini nasci solẽt.
m Adeon pruicaci esse animo. Inuentio pruicax.
Est pseuerans cũ q̃dam vi. n Vt puer preop/
tares pire. Ad etatẽ infantis inuidia.
o Ex q.f.&c. Ab accidẽtibus inuidia. Et bñ ad
dit scires.qa imprudẽtia in delicto veniã frequen
ter extorsit: p Potius quã aduersũ. Nihilomi
nus ẽ a volũtate peccãtis inuidia. q Animi
tui libidinẽ.Dixit.vt minimã cãm magnis sceleri
bus subiecisset r Esset cũ illo nupta. Ergo
ambo sibi inuicẽ nubunt. s Ego etiã illorum
culpã eẽ hanc.Bñ etiã illoꝝ.nõ em̃ hoc est erasse
q̃d illoꝝ peccauerit culpã.q̃ minus ẽ sed etiã illoꝝ
cõe pctm̃ fuerit.sed ne tuũ qdẽ deest credita mirri/
nã. An etiã adhuc vt maior sit dolor.q nec opinã
ti acciderit: t Vtinã sciã eẽ istuc. Te miserã
eẽ alibi.Miseꝝ quẽ minus credere ẽ.Et erit sensus
vtinã vere sis misera. v Vtinã sciã eẽ istuc.
Hoc qdẽ sic accipiũt q̃si phidippus dicat penes te
culpa ẽ quã illoꝝ eẽ credebã & vtinã qd credo pe
nes te esse culpã ita eẽ recte scia qa dixit se miserã:
& miseros nõ nisi innocẽtes dicimus. In hoc ne/
gotio miserã te nõ scelestẽ repias. Sic Salu. Atqꝫ ea
tegẽtes nõ coactos scelestos magis quã miseros
abstringi & iõ sequtur.sed nũc &c. x Sed nũc
mihi. Argumentũ ex antecedẽtibus dictis & fa/
ctis. Et recte nũc q̃si alias nihil suspicãti.
y Quod locuta es olim. Quod pro ante.
z Cũ illũ genꝝ cepimus. Vt arbitrũ cape dici/
mus.i.digere Et cũ laude locutus ẽ pãphilus. Ce/
pimus.i.eligimus Virg. Añ locũ capies oculis.
a Cũ eo q mereticẽ amaret.Nã in hoc accusa/
tio ẽ.qꝺ hec locuta sit sed argumentũ ẽ qꝺ celare vo
luerit ptũ.et hoc olim dixit ac pnoctaret post illud
qd dixerat.qd interea ibat ne ad bachidẽ quotidie
Et nota familiariter hoc verbũ poni a therẽtio sic
& in Eunucho.sed & si hic puoctat.q̃uis tantũ
hoc ꝓpter spectatorẽ dr̃.vt gestoꝝ meminerit.
b Quã ipam verã malo. Quia sola ex oĩbus
defendi nõ pt. c Multo prius sciui quam tu
Bñ pgit qa taciturnitas p cõfessione accepta est.
d Vere id viciũ. Hoc intelligi nõ pt nisi vicium
bis nũero subaudieris. e Adolescẽtie. Melius

s.hoïe pepit pronia.q.d.dedecet rogitare istuc de filia s.ex illo die
exquo? MIR. Istuc patrem rogitare est æquum, perij ex
Pamphilo .i.cui nupsit
quo censes? nisi ex illo cui data est nuptum obsecro? PHI.
s.eã peperisse .i.certe s. q̃ ex viro .i.decet pctm .i.valde.
ex Pam. suo filiũ pepit.
Credo: nec adeo arbitrari patris est aliter, sed demiror q̃d
ꝓpter qꝺ .i.tantũ
sit: quãobrem tantopere hunc omnis nos celare volueris
s.filie bñ disponere .i.gruo quo pregnantes possunt parere
partum: presertim cum & recte & tempore suo peperit
.i.adeo ne .i.maligno filie .i.potius cuperes .i.exponi vel valde optares od mozrẽ
adeon peruicaci esse animo vt puerum preoptares perire
filio .i.stabilio.ẽ futurã esse .i.in posterũ
ex quo firmiorem inter nos fore amiciciam post hac scires:
.i.contra .i.immoderatã cupiditatẽ s.filia
potius quam aduorsum animi tui libidinem esset cum il/
Pamphilo .i.apud illos .i.de diuortio s.culpa
lo nupta? ego etiam illorum esse culpam hãc credidi: quæ
.i in re ipsa z quasi in possessione sua .i.infelix.
te est penes. MIRRHINA. Misera sum. PHIDIPPVS
s.pene esse miserã vel penes te culpã esse.
Vtinam sciam esse istuc? Sed nunc mihi in mentem venit
.i.dixisti .i.qñ .i.vt esset gener .i.elegi
ex hac re quod locuta es olim: cum illum generum cepi/
Pam. mus
mus. nam negabas nuptam filiam tuam posse te pati cum
Phile.
Pam. s.ei .i.totam noctem in somnẽ ducere
eo: qui meretricem amaret qui pernoctaret foris. MIR.
.i.liber aliam causam s.ꝓpter quã volui celare
Phidippum .i.potius volo
quãuis causa hunc suspicari: q̃ ipsam veram malo. PHI:
s.scieris Bachidem
Pamphilum
Multo prius sciui: q̃ tu illum habere amicam mirrhina:
.i.sed s.est .i.iuuentus etatis
verum id vicium nunquã decreui esse ego adolescentiæ.
vitium .i.sed .i.aduenier
s.adolescentib⁹ turantis .i.statim post adolescentiam
breuem
Nam id omnibus innatum est, at pol iam aderit tempus:
s.tpe senectutis .i.q̃lẽ s.cum negabas .i.in nllo te posse pati filiã nubere tẽ.
se quoq; etiam quũ oderit, sed vt olim te ostendisti: nihil

dixit adolescẽtie quã pãphili.vt qd in etate fuerat nõ timeret. f Nã id oĩbus in natũ ẽ. Amare in adolescẽtia. Ita oppinatur
phidippus.sed eius sñia ẽ iniq̃.nã adolescẽtibus tale flagitiũ ẽ grauissimũ.et multis cohibitõibus reprimendum.
g At pol iã aderit tps. Mire senectutẽ accusat senex cũ et etatẽ velocẽ oñdit his verbis.et addidit se quoq; o.&c.
h Se quoq; etiã cũ oderit.q.d.Nõ solõ nõ amabit sed et odio hẽbit.Et nõ alienas mulieres mõ.nec vxorẽ quoq; sed etiã se/

.i.deftitifti .i.eſſe ſimilis talem .i hucuſq; Pam. .i.remouereꝛ
qualem te oſtẽderas l
ceſſauiſti eãdem eſſe vſq; adhuc: vt filiam ab eo abduceres:
.i.firmũ .i.exiſtimatõem .i.illa ce/
ſtabile demonſtratiõꝫ latio
m n
ne quod ego egiſſem: eſſet ratum: id nũc indicium res hæc
ſ.illud ſcꝫ q̃ filia nupſerit .i.vtꝫ
Pamphilo.
o
facit / quo pacto factum volueris. MIR. Adeon me eſſe
.i.vim agentem ſ.Philomene .i.vt haberem talem
pticoſam Pam. animum
.ee Phi. p q r
pernicacem cenſes: cui mater ſiem: vt eo eſſem animo ſi ex
i.nobis vtile ſiue q̃ .i.prerea ꝓuidere
noſtra vtilitate s
vſu eſſet noſtro hoc matrimonium? PHI. Tum proſpice/
.i.noſtrã vtilitatẽ tu
t v
re / aut iudicare noſtram in rem quid ſit / potes? audiſti ex
Pam. ſ.ab amica
u x
aliquo fortaſſe: qui vidiſſe eum diceret exeuntem. aut intro
Bachidẽ .i.tũc ſ.vis iferre .i.adhibito modo
A b c
euntem ad amicam quid tum poſtea? ſi modeſte ac raro
.i.ſi viſitat amicã .i.fingere
d e
hec facit: nõne ea diſſimulare nos magis humanum eſt?
.i.laborare ablatiuus a neutro
.i.ee q̃ vel vnde i.odio ꝓſequat.
f q
quã dare operam id ſcire / qui nos oderit? nam ſi ipe poſſet
.i.valde .i.abſtrahere .i.cũ q̃ amica .i.ꝓſucrus fierc
r s r
ab ea ſeſe de repente auellere: qui cum tot conſueſceret an
.i.fragilis naſc̃ ad voluptates multũ ꝓpẽſe .i.validũ
v x
nos: non eum hominem dicerem: nec virum ſatis firmũ
ſ.mee .i.dimitte ſ.Pamphilũ ſ.mitte ea .i.in q̃b
y z
gnate. MIRRHINA. Mitte adoleſcentem obſecro: & q̃
.i.errare .i.dicꝫ .i.ſine arbitrꝫ Pam/ .i.alloquere. .i.vtrũ
.i.diſcede philũ A
me peccaſſe ais. abi / ſolus ſolum conueni. Roga / velit ne
Philomenã ſ.velit .i.ꝓtingit .ſ.ei vxorẽ .i.ſi ꝓtig.rit
vxorem an non? ſi eſt vt dicat velle ſe / redde. ſin eſt autem
ſ.vxorẽ .i.ꝓſpexi.puidi philomene .i.ſi certe.
b c
vt nolit: recte conſului meæ gnate. PHIDIPPVS. Siqui
ſ.Pamphil? ſ.vxorẽ
dem ille ipſe non vult / & tu ſenſiſti in eo eſſe Mirrhina

ipm. plus ergo illatum quã ratio deposcebat, ſed mire ad defectum ſenis exprimendum.

i Sequoq; etiã cum oderit. Vt pœnitcat eum ſui facti nec plus dixit quã ſi diceret ſua facta.

k Sed vt olim te oſtendiſti. Cum ſupiora dicta ſunt. l Vt filiam ab eo abduceres. Vehementi? quã ſi diceret vt filiam ei non redderes.

m Ne quid ego egiſſem eſſet ratum. q̃ ab eo ab ducis nõ bona ſocrus. q̃ filiã nõ bona mater es. irrita facis quæ geſſi non bona vxor inquit.

n Nunc inditiũ res hæc fecit. Hoc eſt quod di/ cit celauiſti partũ. Id nunc res. q. d. vnde ſcio.

o Quo pacto factum volueris. Non ſolum q̃d fecit. ſed etiam quod obiicit. Et deeſt fieri.

p Cui Deeſt ei vel circa eam.

q Cui mater ſiem. Rurſus a veriſimili. An mater contra filiam faciet.

r Si ex vſu nr̃o hoc matrimoniũ. Callide mulier ex his que dixit, ſemet in defenſionẽ arripit. Nã ille ſic ait. Negabas poſſe filiã tuam te pati cum eo qui meretricẽ &c. Ex vſu modo vtile ſi pro nr̃a eſſet vtilitate. s Tum proſpicere. A perſona.

t Aut iudicare noſtram in rem. Proſpicere futura. Diiudicare pñtia.

v Audiſti ex aliquo
ſatis & oratorie. Aliquo a perſona. Bene aliquo, ademit iudicibus auctoritatem.

x Qui vidiſſe eum diceret. Non quid vidiſſet.

y Exeuntem aut i. Sic Cicero. Cum in hortis fuerit. qui vngenta ſumpſerit: qui Baias viderit: non æquum dixit. aut plectentem amicam.

z Aut intro euntem. Sylepſiis prima vt in ludũ ducere & reducere.

a Exeuntem aut in
iacet mollis eſt alludiẽ
De ſequentibus ad amicam
criminis.
de conſuetudine.

b Quid tamen poſtea
quo contemnerem crimina leuiora.

c Si modeſte. Adhibito modo: vel recte cũ pudore aut moleſtia. aut celatum voluerit.

d Nõne diſſimulare nos. Duobus modis ferũ tur pacta vel ignoſcendo vel cohibendo. Nam diſſimulare eſt ignominiam fingere.

e Magis humanum. Bene quia & illud humanum diſſimulare an magis diſſimulare, an quia iraſci & argui humanum eſt. Magis humanum. Nota pro humanis therentiano more.

f Qui nos oderit. Qui vnde vel quãobrem. & recte nemo dolens quod non ametur. id facit q̃d magis odio ſit.

q Nam ſi poſſet a.e.ſ.d.e.r. Oratorie contentus defendiſſe pamphilum, hoc ipo illum quod quia accuſatus eſt laudat.

r Derepente. Vna parſorationis eſt.

s Qui cum tot c.a. Laudat vbiq; eos Therenti? qui conſuetudine molliunt. vt alibi hic parue conſuetudinis cauſa h.m.f.t.f. & mox. Neq; me amor neq;. c.c. Ergo ſerus quẽ longa conſuetudo non cõmouet.

t Qui cũ tot. Non qui cũ ſecum. aut a quibus & nõ a quis. et cõſueſcit, ꝓprie dr̃ vt in ſtupro. v Nõ eum hominẽ dicerẽ Nõ ſolũ inquit hõ nõ eſſet id quod forſitan nihil noſtra intereat, ſed quod a nobis maxim eſt. Vir ſtabilis filiq eſſe non poſſet põt & ſic intelligi eũ hoiem dicerẽ qui cõſuetudinem lõgi ipis abrumpet. x Nec virꝫ ſatis. Vir nõ maritus Virũ quẽ res venereꝫ nõ mouerent. Nã firmũ hoc etiã poſſumus intelligere validũ in officium coitus. Sic Oratius. Fortiq; marito deſtinet vxorem. y Mitte adoleſcentẽ obſecro. His verbis ſolemus cõmẽticia argumẽta cõtẽnere vt miſericordia animos maternos his motos. vt alibi. Imprudens timuit adoleſcens ſi notus ſeruus etẽ ille dixerat. verꝫ id vitium nunc ꝓ decreui cã adoleſcentie adeo ptinaci animo tunc vt puerum portarem. z Et que me peccaſſe ais abi. ſ.ſ.c. Recte dum mulier vt pute mẽor q̃d cum pamphilo ſit locuta, et ſolus ſolum. Ideo quia timuit ne errata ſua nõ ſeruet pamphilus. & iõ multi ſciant.

a Roga velit ne vxorẽ an nõ. Verba q̃bus cũ pãphilo loq̃tur ſocrus niſi aliter agat nõ deat. a genero. b Recte cõſilium meę g. Illud inquit nolle ſignũ erit puidiſſe filie. c Siqdẽ ille ipe nõ vult: & tu ſenſiſti. eſt animaduertendũ quẽadmodum oia q̃bus ſe defenderit Mirrina in malã ptẽ accipit phidippus. & hic magis accuſat, vñ illa ſe purgat melius.

d Cuius consilia fuerat ea par.p. Nõ dixit cui? consilio repudiũ daretur pamphilo.ita ne ad domum omnia exitum spectant.
e Esse ausam f.h.i.m. Abducere filiam.celare p/tum.exponere puerum.
f Interdico tibi ne ex: Interdico & interdico interest. Dicimus quod iubemus fieri. Interdicim⁹ qđ vetamus fieri. Dicimus &,vni generi hominum Interdicimus diuersis. Itaq; pretoris edicta & interdicta dicuntur. Interdico sepatim dicendũ legẽdumq; quia interdico ne velis nõ est integrum.
g Interdico tibi ne e.e,&. Id agitur ne sub hoc incerto intercipiatur puer.& tragedia fiat ex Comedia.
h Meis dictis p.h. Demonstratine & accusatorie dixit quasi tam contumacem.
i Hanc qui postulem. Quid est hanc. Vtrũ mulierem an vxorem an contumacem fœminam.
k Ibo intro. Sibiipi hoc dicit.
l Edicam.s.n.q.e.s. Et hoc recte pœta quia ita opus est ne compleat Mirrina quod pmisit de exponendo puero. Ait em̃ inde continuo exponeret
m Nam vt hic l.h.s. Sic ostenditur causa cur perpetuo celandum sit senibus vitium virginis. Nã vt h.l.h.s. quantum iracundie habiturus sit. quãtũ furoris. hoc em̃ significat vt & simul pœta q̃d alibi obscure facit hoc aperte demonstrat. quod periculum sit in fabula nisi succurrat.
n Non ædepol clam me est. i. scio.

o Nec qua via sententia eius p.m. scio. Quomodo ex iracundo placidus fiat. Sententia eius de puero exponenda.
p Hoc mihi vnum ex plurimis m. Hoc ãdhuc inqt malũ nõ mihi eueniat cum euenerit multum & indicta quasi cũ gemitu & pcontatiue pnunciandũ sit.& nisi obscurã locutionẽ facit nisi forte cũ vel quod significat. Hoc mihi vnũ ex p.m.r.p.m. ex omnibus malis reliquũ dicat maxim malũ significat. Mam non mediocre q̃dem oĩm miseriarum est vltimũ & inter multa mala reliquum q̃d sic accipimus possumus. & nos interrogatiue pnunciare. q Si puerum vt tollam cogit. Recte tollam quæ scio vnde recte tolla sic.

r Forma in tenebris nosti nõ quita est. Abactiuo queo passiuum facit queor retinendo participiũ quita est. sed antique dixit
s Neq; detractum ei. Solet em̃ fieri.

t Ipe eripuit vi digito. Hoc ad exitum spectat quia per anulum fiet cognitio
Ipe e.v. Econtrario inquit factum est ipa vt non eriperetur.
v Simul vereor.p.n.o.n.f. Si sustulimus cogente sene cum puerum quem exposcit vir pamphilo ante promisit. cum sciret alienum puerum tolli p suo. non solum inquit tolli agere refert alienum virum etiam pro suo.

.i.ppceram .i.decreuerat .i.decẽs .i.paiderẽ
o peccata
peccatum: aderam. cuius consilia fuerat ea par prospici:
.i.vehemẽter execrandesco f.abducere filiam. celare partum. et t.absq;
e exponere puerum.
quamobrem incendor ira te esse ausam facere hæc in iussu
pcepto .i.phibeo .i.vt nõ .i.exportasse .i.domũ meã
f g
meo interdico tibi ne. extulisse extra ædes puerum vsquã
.i.nimis stultus .i.obsequi
f.vxorem meã
h i
velis. Sed ego stultior: meis dictis parere hanc qui postu-
.i.iubebo .i.in aliquẽ locum .i.pmittãe
.i.exportari
k l
lem. ibo intro /atq; edicam seruis: ne quoquã efferri sinãt:
.i.p pollucem .i.infelicioẽ.
MIRRHINA. Nullam pol credo mulierem me miserio-
f.a Pamphilo nõ
m esse grauidã .i.q̃ pacto
rem viuere, nam vt hic laturus hoc sit /si ipsam rem: vt siet
s.quẽadmodũ est .i.nõ ignoro .i.quia s.partũ celasse
n
resciuerit /non ædepol clam me est: cum hoc quod leuius
s.vir me⁹ .i.ratione
o
est: tam animo iracundo tulit, nec qua via sententia eius
.i.multis malis seu
p infortunijs
possit mutari scio, hoc mihi vnum ex plurimis miseriis re
.i.retinuerat .i.educã s.vir me⁹.
q
liquum fuerit malum: si puerũ vt tollam cogit: cuius nos
.i.ds .i.qñ .i.stupratã
r
qui sic nescimus pater. Nam cum compressa est gnata: for
animaduerti .i.ablatum .i.rũe
Pamphilo
i.nõ potuit
s
ma in tenebris nosti non quita est. neq; detractum ei tum
.i.aliq̃d .i.q̃ vel vnde s.cõpressor s.stupratore
t .i.violẽtia
quicq; est: qui post possit nostier /qui siet. ipe eripuit vi di
s.annulũ .i.discedẽs eriam.
v
gito: quem habuit: virgini abiẽs annulum. Simul vereor
.i.q̃ .i.ea q̃ orem⁹ .i.nõ possit obscõdere
pamphilum /me orata nostra nequeat diutius celare: cum
.i.nutriri
.i.loco sui filij
sciat alienum puerum tolli pro suo:

SOSTRATA PAMPHILVS.

In hac scena. XIII.

.i.nō ignosco .i.in suspitiōe

a b

n On clam me est gnate mi tibi me esse suspectā

forsitan inuecūdos abcessisse

c d

vxorem tuam propter meos mores hinc abijsse

q̄uis .i celas. sine volo
nō ostēdis

e f g

& si ea dissimulas sedulo. Verum ita me dij ament / itaq; .i.male ō ea
sū merita

h

obtingant ex te quæ exopto mihi: vt nunquā scies comme
s.q' odiū meruerim .i.cāsum
.i.patus

i k l

rui: merito vt caperet illam odium mei. teq; antequam me

s.tantū putabā amori .i adhibuisti Laches

m n o

amare rebar: ei rei firmasti fidem. nam mihi tuus pater in-

pauso añ .i.modo .i.preposueris me

p

tus narrauit modo / quo pactu habueris prepositam amo-

.i.constituī .i.edmerso victissim .i.reddere beneficium

ri tuo / & nunc tibi me certum est contra gratiam referre

.i.meredem .i.p pierate intima affectu tuo im parē rem.

p r

apud me præmium esse positum pietati scias mi Pam-

s.q̄ volo vt assim .i.psentaneū vtile
s.tibi t Pamphi.

phile. hoc & vobis & mee commodum famæ arbitror.

Velut qualitas negotialis in disputatōne venit iustum ne sit repudiare coniugem causa matris vt omnino quid fieri debeat.

a Non clam. Vero ordine a purgatōne sui incipit mater abitura ne q̄ discedit iracunda videat

b Tibi me esse in suspectam i. insuspitionem.

c Vxorem tuam. Blandius vxorem signif cauit quā si diceret philomenam.

d Propter meos mores. Mores senum dicuntur. vt senectus morosa. Et morosi homines. qui sui cuiusdam moris sunt.

e Et si ea dissimulas sedulo. Que scio. Et ea pro ea rem sed absolute occurrit supra larg sententie & genere neutro & est ordo et si ea dissimulas.

f Verum ita me dii ament. Coniectura quæ soluitur iureiuraudo.

g Itaq; obtingant ex te. Pro seiurat veritatē pamphilo probat vt blanda sit. Itaq; due ptesorōnis.

h Nunq̄; scies cōmerui. Bona exceptio qa possimus aliquē insciente ledere. q̄ res aduenia pertinet. Nunq̄; scio cōmerui. Hic ordo est iusiurandi vt cum proposuerint ita sequatur. Ita velim mihi deos propicios. vt cum dii illius temporis. mihi venit in mentem.

i Merito. Bñ dixit merito. Nā vt nos immeritos qs nō oderit nō ē in mea manu. Hec est exceptio Plauti in triuinio. Vt quid dicant nō est merito. vt ne dicant. & merito.

k Vt caperet illā odiū. Idē ē culpa sine merito.

l Teq; anteq̄; me amare rebar. Ante ea qua causa. deest causa vt sit ordo & q te amare rebar tātū

m Ei rei firmasti fidem. Neq; me fefellit quod ante rebar. & te amare. Et rei firmasti fidem. probationem attribuisti.

n Nam mihi tuus pater intus narrauit. Atq; in eum hoc omne quod mihi agie est euomam. potuit & in euomendo narrasse q̄ matē filius p posuisset vxori. o Tuus pr. Familiarius quā si laches. p Amori tuo. Plus dixit quā si vxori diceret. q Premiū eē p.p. Laborat mulier ne qd' dictura odio aut dolore. aut certa ira facere videat. Premiū esse positū &c. Sic Virg. Hic pietatis honos hic sunt sua premia laudi. r Mi pāphile &c. Rē durā dictura. vide q̄nus q̄ blādis verbis rēq; q̄ mollit. Prius cōtua grām a iusto. Nunc mi pamphile abhonesto. Et hoc principiū ē aliqd p̄canus fo. mine a blādimēto incipit. vt libēter audiat.

s Ego rus abiturā &c. Certum est inqt nesit dis suadendi locus: Et addidit patre vt nō audeat dis suadere filius. t Ne mea pñtia. Ab vtili.
v Quid istuc con. est. Bñ qa ille decreui dixerat.
x Illius stultucia victa ex vrbe &c. Illius a p sona. Stultitia a cā. Victa nō em volens. vrbe a lo co. tu a psona. habitatū a facto. Et vide quā ora / torie oia congesserit a psonis. a causis. a locis. a fa ctis. Illius stultitia ab vtili. Mire aūt & ex vrbe. et habitatum dixit.
y Haud facies neq; sinā. Prio nō facies Deinde si facere pseueraueris nō sinā. Et nō facies nō ē in terdicentis. sed quasi dicat. sed. q. d. nō te scio factu rā rem tam prauā. Sunt aūt q neq; sinā iungant inferioribus. sunt q totū cōtexte legunt haud faci es. vsq; modestia. z Vt q nobis. Ab honesto
a Mea ptinacia esse dicat factum. Bene retinet. cum vult sua interesse ne fiat. b Tū tuas t.e.c. Dissuadendo cōmiscuit & honestatē et vtilitatē.
c Mea cā no. Nō ē supbā nolo sed cōsuetudie dī
d Nihil pol iam mihi. Cōtra oia & ab vltimis incipit e Istæc res. Amice. cognate. dies festi.
f Dū eratis tps tulit. Tulit ppessum est permisit. Et in bonis em; & in malis dicitur.
g Dū etatis tempus tulit. p. s. s. m. t. Si inquit mec voluptatis cā exercenda sunt. iā nō delectant si officii ac religionis iam nō possum q; si minus iam necessaria est diuisio. qa ille & religione incu sauerat festoq; dieq. dum etatis inquit nō reprehen dat que cū potuerim pfuncta satis sum sic Virgil. Sic patrie priamoq; datum.
h Hæc mihi nunc cura est maxima. Hoc nimis scio. pnūciādū. & ne an odio quā me tibi dicere.
i Vt ne cui mea longinquitas ætatis. Hoc ad nu rū expectationē ad filiū refert. hinc em ordio di / gni pentes expectati appellantur.
k Longinqtas ætatis obstet mortē exoptet meā Sedulo agit socrus ne qd iram statuisse videatur. vide tantū vt intermiscet indignationē. & multo dolore deprompta sunt. qd' porta nō inuitus facit ad mores exprimendas psonasq; reddendas.
l Hic video me esse inuisam. Quia rus decreuit pgere nō quasi nurus sed socrū. Et mire inuisam. et nō addidit cui. m Tps est cōcedere. Dixit an? sum. aut qa nurus in domo.
n Causas precidā omnibus. Bene omnibus ne specialiter lesissent nurum et generaliter dixit. Et illis morē gessero. Mire illis nō nurui. Et morē gessero acriter dictū vt oñdat hoc illos voluisse olim vt expelleret. vt si dicas inimicū tibi morem gessisse. q; se suspenderit. o Sine me ob. h. e. Quia dixerat maritus. oēs socrus oderunt nurus Sine me. o. h. e. Potissimū est extorquere dum ali / quod argumentū cū illis qbus cari esse debemus nrā cā pocius quā illoq; dicim?. Velle nos aut nol le quod facim?. Nā et pāphilus supra dixit. sic nō facies neq; sinā. p Quod malea. Supra dixit ab honesto. Male audit. i. de q genere mala dicunē Nā male audiri nō pōt nisi prius mala dicuntur. sed puerili meo iuditio. Male audire ē auditis nō obsequi qd & cōquerebaī socrus de nuru.
q Absq; vna hæc foret. Absq; etiā. vt sit aduer biū magis q; prepositio. Et vna res subaudiēda & totū statimq; iungendum Vel certe absq; foret probasset. Alii hec de vxore dici putant. vt absq; sit prepositio.
s Non tute rem incomodam: vt queq; est: ani / mum inducas pati. Hora. Durum sed melius fit pacientia quicquid corrigere est nefas.
t Si cetera ita sūt vt tu vis. Vñ cetera absq; vno differēti. v Itaq; vt e. i. e. Propter quā nō putas reducendam.

.i. i agros .i. discessurā ex̄ō loco .i. ꝓsitui f. lache

s

Ego rus abituram hinc cum tuo me esse certe decreui pa

.i. vt nō .i. impedire ⁊ vt nō .i. relinquat

t

tre: ne mea presentia obstet, neu causa vlla restet reliqua

i. q; nō Pāphilū

quin tua philomena ad te redeat. PAMPHILVS. Quæ

.i. qō ꝓsiliū ꝓpositum philomena .i. ꝑ stulticiā.
f. tuū qō sequit

v x

so quid istuc consilij est: illius stultitia victa ex vrbe tu rus

.i. ad habitādū .i. discedas .i. nō facies .i. pariar

y z

habitatū migres: haud facies, neq; sinam: vt q nobis mater

.i. maledicere .i. obstinatōe pseuerāti f. q; migrauerj .i. nō

a

maledictū velit: mea pertinacia esse dicat factū aut tua mo

.i deinde .i. derelinq̄re q̄ celebrāt fres
b quētes i vrbe.

destia. tum tuas amicas te / & cognatas deserere / & festos

.i. ꝓpter me turantis .i. nūc f. tristi
c d

dies mea causa nolo. SOSTRATA. Nihil pol iam mihi

f. q̄s tis q̄ .i. q̄ diu .i. passum ē
e f g

istæc res voluptatis ferunt, dū ætatis tempus tulit / profun

.i. sufficierer sum illis .i. redū istoq; studioq;
rebus vsa

cta satis sum. Satietas iam me tenet studiorum istorum.

.i. maxime hoc curo q; .i. aliqui .i. lōga vita vt tu
h i k

hæc mihi nunc cura est maxima: vt ne cui mea longinqui

turnū spatiū .i. noceat f. qō fieri solet de sembo f. quis ī hac vrbe
l

tas ætatis obstet / mortemve exoptet meam hic video me

.i. odio habitā iniuria ⁊ cū nō meruerim .i. abire ⁊ locū dare.
m

esse inuisam immerito. tempus est concedere / sic optime

occasiōes .i. rescindam f. hic odio ꝓcūdi
n ampurabo

vt ego opinor: omnes causas precidā omnibus: & me hac

.i. opinione falsa q̄ de me habeī .i. sic cōplacuero .i. ꝓmittere
n o

suspitione exoluam: & illis morem gessero, sine me: obse

.i. vulgare .i. vulgꝰ
gerus p

cro: hoc effugere: vulgus q̄d male audit mulierū. PAM.

.i. q̄tū f. r discessus matris
q .i. accedere

Quā fortunatus sum ceterum rebus absq; vna hæc foret /

q̄ nullis meis flectaī f. vxorē hñs q̄ est grauida ex alio.
delenbus .i. q̄ habeo

hanc matrem habēs: talem aut illā vxorē. SO. Obsecro mi

tuipe infelicem nō opportunā f. incōmoda. .i. nō velis
.i. fin q; nō tibi ꝑ
s suadeas

pamphile: non tu te rem incōmodam: vt quecq; est: animū

.i. ferre f. ꝑter meū discessum f. vxor vt vis.
t v

inducas pati. Si cetera ita sunt / vt tu vis: itaq; vt esse ego

illã existimo mi gnate da veníam hanc mihi. reduce illam

PAM. Ve mísero mihi. SO. Et mihi quidẽ. nam hæc res

nõ minus me male habet: quã te gnate mi.

LACHES SOSTRATA PAMPHILVS.

q Vem cum ístoc sermonem habueris: procul

hinc stans accepi vxor. Istuc est sapere. qui vbi

cunq; opus sit / animũ posse flectere: quod fatiundum sit

post fortasse idẽ hoc nunc si feceris. SO. Sors fiat pol. LA.

Abi rus ergo hinc ibi ego te / & tu me feres. SO. Spero

e castor. LA. Ergo intro: & cõpone quæ tecũ simul ferant

In hac scena. XIIII

Colloquiũ est in q̃ est reconciliatio senũ post iurgiũ mixta disputatiõe pamphili de nõ reducenda vxore. a Procul hinc stans accepi vxor. Procul nunc prope. Accepi. audiui. Et mõ vxor añ mulierẽ. Et de vxore dii mala prohibeant.

b Istuc est sape. Tunc istuc excepiue dictũ quasi cetera stulte fecerit. et simul stomachũ retinet q̃ reprehendat cetera. c Qui vbicũq; o. s. Qui p interdum abundat.

d Animũ posse flectere: Mõ nõ alienũ animũ. sed suũ flectere. Et vñ flectere a iurgio ad modestiam & ex cõcessione ex domo. Ad hoc aũt flectere aim dixit, vt oñderet ne nũc q̃dẽ purgatã apud se sostratã de p̃terita culpa. e Quod facũdum sit. Põt hæc etiã nã videri generalis. Et deest ad id: vt sit flectere ad id q̃d faciẽdũ. Põt & absolute accipi q̃ p q̃ res fiẽda sit. q̃d post faciendũ sit. i. cõcedendũ necessitate hoc verbũ exprimit.

f Fors fiat pol. Fortuna saueat q̃si aduersum tristẽ dictum sit ẽ. nã fors bona fortuna ẽ. & sic significauit dixerat em̃ ille q̃d faciendũ sit post fortasse fors fiat pol. i. bona eueniat. q. d. bõa dicito poci? aut bona fortuna sicut per pollucem. g Abi rus. Hortãtis ad celeritatẽ. Virgili. Ergo age p̃ cerinthi. i. n h Ibi ego te & tu me feres. Nõ dixit ibi nos inuicẽ delectabim? sed qa senex atq; anus ẽ. i Ego te & tu me f. Et sil' qa nup accusauerat mores senũ se vocarẽ vult cãm absessionis sue & ad filie culpã aut' nur? k Ibi ego te. Aut qa inter nos sũt mores noti. aut qa vtriq; vna ætas. & sic p̃nũciat vt quasi hoc ip̃m necessitate decernat senex dũ dicit abirus ergo hic ibi ego te. ip̃a p̃nũciatio q̃relã continet de filiis & senectute. l Spero e castor. Mire non confirmauit mulier sed sperare se dixit memor iurgii pristini. & senilis amaritudinis maxime quia & ille non dixit ibi ego te & c. iocunde.

m Ergo intro & c. q. t. Et vsu quotidiano. satisq; moraliter quia mulieres diu moliuntur & diu comantur dixit.

.i.vis vt p̄cipis

n dixi? SOSTRATA. Ita vt iubes faciam. PAM. Pater.

o .i.ex hac vrbe p .i.discedere.

LACHES. Quid vis pamphile? PAM. Hinc abire ma-

.i.nō .i.cur q .s.matrē nō abire.

trem minīe. LACHES. Quid ita istuc vis? PAM. Quia philomena

r

de vxore incertus sum: etiā quid sim facturus. LACHES

.i.ꝓpter q̄d incert⁹ es s .s.aliud t .i.resumere eam philomenā

Quid est? quid vis facere / nisi reducere? PAM. Equidem

s.ea reducere .s.ḡn reducā .i.ꝓpositū

u

cupio: & vix contineor: sed non diminuā meum consiliū

.i.vt literate mea .i.vsq; ad finē ꝓducā .i.causa

v x y z a

exvsu quod est id prosequar, credo ea gratia cōcordes ma-

s.matrē ⁊ vxorē s.sine ꝓcordes fuīe b .i.nō possit nec ne causa.

gis: si non reducam: fore. LACGES. Nescias: nequeas /

.i.sed .i.nihil ad te ptinet .i.nequaq̄ c .s.ex duobꝰ scz ꝓcordiā siue discidiū mater tua

verum id tua refert nihil: vtrum illi fecerint quando hec

s.rus .i.rodiosa d .s.senilis .i.vel redire ex vrbe rus f vt ex vita in mortem

abierit. Odiosa hæc est ætas adolescentulis. e medio æquū

s.ego ⁊ senex mī .i.ꝑstam⁹ materiā risus.

excedere est. Postremo iam nos fabulæ sumus Pamphile

.i.rēpestiue opportune

g

senex / atq; anus. Sed video phidippum per tempus egre-

.i.eamus ad eum

di accedamus.

n Dixi. Denūciatio ē cōfirmāde sntie nec mutā da ē trāslata de foro et causidicis. Cice. p̄co dixisse pnūciat. Dixi hoc ē verbū in fine additū. supiora cōfirmat, et ē, ppriū his q̄ portauerint causam.

o Pater. Ipm nomē dehortationē significat ad iecta pnūciat ōe pr̄ sic, pnūtia. vt hoc vultuose dictū sit. p Hinc abire m.m. Facere præsto.

q Quid ita istuc vis. Rem supra audiuit & pso nā nūc cām q̄rit. q.d. esto vt velis qd tātope nō vis

r Incertus sū etiā qd sim factur⁹? Nō qd faciam. dixit. sed qd sim facturus, et incerta molimur etiā verbis potuisset oīdere qdē et qd ita istuc vis.

s Quid ē. Eo vultu pnūciat. vt cōsilium eius et verba videat cōtēnere pris. t Quid vis facere nisi reducere. Sic loqtur laches. vt aliud pāphilus rīdere nō audeat: id dicit eqdē cupio.

u Eqdem cupio. & vix cōtineor. Eqdem cupio vt reducas. sed adeo magna cā ē. nō reducendi vt cū velit nō possit. x Sed nō diminuā meum cōsiliū. Acute satis reducēdi inqt cupiditas ē. non reducēdi cōsiliū. y Id, psequar. Nō seqr̄ sed p seqr̄ vt cōstātiā demōstraret. z Credo eo gra cōcordes magis. Sniose dixit tūc posse inter se con gruere & cōcordare mulieres. cū & illa etiā desie rit socrus & illa nurus. hæc em̄ inter illas ē dissidi osa cōiūctio. & satis ingeniose dictū. Tolle enim inter mulieres esse nullā pximitatē. nulla cā discor die est. a Cōcordes magis. Si nō magis cōcor des ver; p minus discordibus dixit. An vt seruiret snie nescias vtr; cōcordes future sint an discor des. b Nescias nequeas verum id tua refer. Hoc verbum ex aliqua parte confirmantis ē et cō sentientis. c Vtrū Consentientes sint an dissentientes, vnum de duobus significat.

d Odiosa hæc est ætas adolescentulis. Supra in personam socrus culpam iratus contulerat discor die. nunc vt vxori placatur et nurui. parem odio rum causam a personis transtulit ad ætates. et ita tamen vt magis iuniores accusaret ei de adolescē tibus q̄stus cum misereatur senex.

e Odiosa hæc est ætas ad. Hec cum gemitu pronuuciandum est.

f E medio æquum excedere est. Vtrum ex vrbe rus: an ex vita in mortem. Et satis moraliter. Nam in medio stare dicitur sup uacuus vel molestus. Et cum stomacho dixit senili.

g Senex atq; anus. Hæc duo nominauit caput indicat & intentionem huiusmodi fabularis. Et quasi initium fabule addi tum pamphile.

PHIDIPPVS LACHES PAMPHILVS.

ſicut ꝛ matri tue / filiã meã
et ſocrui
A
Ibi quoq; ædepol ſum iratus philomena /gra-
.i.moleſte certe .i.feciſti
b
uiter quidem.nam hercle abt te eſt factum tur
q̃uis .i.defenſio excuſatio ſ.mater ſ.ad diſcedendum
c d
piter: & ſi tibi cauſa eſt de hac re mater: quæ te impulit.
matri tue mirrhine .i.cõmode
e .i.ſed f
Huic vero nulla eſt. LACHES. Opportune te mihi phi
.i.in ipſo articulo quo ſumopere optabam cõpellare te .i.ppter qõ dicẽ me opꝑ portũe vẽiſſe
dippe in ipſo tempore oſtendis. PHIDIPPVS. Quid eſt
ſ.ſentibus patri ꝛ matri g
PAMPHILVS. Quid reſpondebo his: aut quo pacto
.i.explicabo. Philomene .i.ueuram .i.ex vibe.
Alu habente operiã .i.in agrũ.
.i.celabo h
hoc aperiam? LACHES. Dic filiæ rus conceſſuram hinc
matrem Pamphi. .i.rimeat .i.vt non
.i.vt nõ i
ſoſtratã /ne reuereatur. minus iam quo redeat domum.
dolentis .i.quantũ ad has
l res ſpectat
PHIDIPPVS. Ah nullam de his rebus culpam comme-
ſ.vxor
m
ruit tua. A myrrhina hæc ſunt vxore mea orta omnia: mu
.i.tranſlatio culpe a tua vxore in meam .i.eſt cauſa perturbatõis noſtre .i.dũmodo nõ ſ.philomenã
n o ſ.mirrhina
tatio fit. ea nos perturbat laches. PAM. Dum ne reducam
ſ.a mirrhina certe .i.q̃ tũ
ꝛ ipſi ſenes
p q
turbent porro /quã velint PHIDIPPVS. Ego pamphi-
.i.vt ſis perpetuꝰ affinis .i.certe
r s
le eſſe inter nos: ſi fieri poteſt: affinitatem hanc ſane perpe
.i.ſed ſi .i.pergit .i.vt nõ velis vxorẽ reducere.
t v
tuam volo. Sin eſt vt aliter tua ſiet ſententia: accipias puer-
ſ.Phidippus ſ.philomenã .i.pdituꝰ ſum ſ.dicẽ q̃ acci
x piar.
rum. PAM. Senſit peperiſſe. occidi. LACHES. Puerum
.i.filiꝰ filij ꝑ matrẽ
y rui z
quem puerum? PHI. Natus eſt nobis nepos. Nam abdu-
.i.a domo veſtra philomena
.i.grauida b
cta a vobis prægnans fuerat filia / nec fuiſſe prægnantem
.i.iocundũ mihi nũcium affers
c
vnq̃ ante hũc ſciui diẽ. LACHET. Bene: ita me dij amẽt

In hac ſcena .xv.

Vltimus error eſt vicinus. a Tibi q̃q; ædepol q.d.nõ ſolũ matri tuę aut etiã ſocrui tuę. Tibi q̃q;.nam ſic & amicis incuſamus leniter incipientes: & grauiora inferentes. Hanc ergo ꝓtus cãm leniter incuſat. deinde cõfirmat inferẽdo grauiter q̃dẽ. Et ſtatim cãm ſubiungit cur q̃dẽ ei iraſcat
b Factũ turpiter. q; abſceſſerit domo mariti.
c Et ſi tibi cã eſt de hac re. Cãmore ſuo, p defenſione poſuit. Sic in phormi. Quid mihi dicere aut quã cãm reperient demitor. & q̃ cã fuerit ipſe dicit mater q̃ te impulit. d Mater q̃ te impulit Abſolute deeſt et em̃ nã: vt ſit: nam mater te impulit. Et eſt qualitas remotiua. e Huic vero Ipſi matri. f Opportune te mihi phidippe. Vtrũ eſt aut opportune qa volebam: & in ipo tẽpore qñ volebã. An opptune mihi, in ipo tempore tibi & mihi: & tibi comode euenisti
& opptune dictũ in ipo tpe oñditur nobis id q̃d q̃rebã. Opptune: & in ipo tpe nõ eſt idem. Etem̃ opptune cũ verbi gratia inuitati ad ipm tempus incipiendi prandii venimus. In ipo tpe eſt cũ iam prandio appoſito. g Aut quo pacto hoc aperiam. Hoc mõ oñdit neceſſe eſſe: q; ſimulet. Nec id quod verum eſt dicendũ. h Dic filiç rus c. Blandenõ addidit tuę quaſi decori filiç. Et bene nõ ſocrũ ſed Soſtratã. i Ne reuereat. Bene reuereat. ne odiſſe ſoſtratã. ſed metuere videat. & q̃ ſi ipa ſocrus nõ odiũ meruerit ſed reuerentiã.
k Minus iam quo r.d. Vt ſit ordo q; minus redeat. l Nullã de his rebus culpam. Relatio criminis põt videri. m Tua. Deeſt vxor: qđ nomen inferius poſuit. Tua cũ ꝓcuſſiõe audiendũ eſt: vt ſubaudiat vxor ab eo qđ dictũ ẽ
n Mutatio fit. Mutationẽ ſuſpitioſũ ei roremq; obiurgantiũ. Mutatio deeſt em̃ mutatio criminũ aut culpaꝝ. o Eo nos ꝓturbat l. Ea nõ ea mutatio ſed vxor, i. Mirrina. Mutatio fit: crimis. ſ. & peccati. i. vel mei crimen tua ſnia vel ad meã trãſlata eſt culpa. p Turbent porro q̃; velint. Quantũ velint. tã q̃; velint mulierem ſed eſt quod ſupra diximus. Qnõ ẽ pius erga matrẽ pãphilus ſi puifacit: vtrũ ſocrus ſua ꝓturbet. an mater: ſolui tur ſic. qa quã nõ ẽ generis fœmini ſed eſt quantũ ꝓturbent tumultuentur ſignificat vel turbentur.
q Ego pamphile Hoc pronomen intiũ conꝛiet oõnis grauiter incẽpte. vt ego poſtq̃ te eũ a paruulo. r Si fieri põt. Interpoſuit vt ſupciliũ ſoceri demõſtraret. Et recte additũ fieri põt. qa nõ cõuenit rogari a ſocero generꝝ vt ſupra dixi.
s Hãc ſane ꝑpetuã volo. Iã em̃ ẽ conſummata ſed ꝑpetuã cupit. t Sin vt aliter t. ſ. Vitauit illud qđ ẽ ignominioſũ. ne diſſidiũ diceret vt Virgiliꝰ. Grauior ne nũtius verberet. v Accipias puerꝝ Mire: qa liberi patrẽ ſequũtur. Et mire hoc maxie adiecit, q̃d maxie recuſat pãphilus. et propter hoc vxor quoq; non reducitur. Et accipias. pro accipe vt quieſcas pro quieſce.
x Senſit peperiſſe occidi. Hoc maxime opinatũ eſt pamphilo. quia ſocrus promiſerat omnes ignoraturos. Senſit ne proprie ſic puerum moraliter Primo dubitat qui audiuerit. Deinde quid ſit certius quid audierit dicendo puerum.

y Puerum quem ꝓcerum. Bene cum conſeruatione animi quod nunq̃ fando acceperat.
z Natus eſt nobis. Bene. quia ambo aui.
a Nam abducta a vobis pregnans fuerat. Hoc totum cum indignatione in vxorem pronunciandum eſt.
b Nec fuiſſe pregnantem. Pregnans eſt ante gnatum. vel ante genitricem eſt em̃ pregnante.
c Bene ita me dii ament. Agit gratias nunciãti obſuſceptum nepotem. gaudet liberatam nurum.

d Natum illum tibi. & illam saluam. Proprium affectum affert sibi nepotem illi filiam eē seruatam & tibi illam saluā. Recte tibi. qa pr puerpere est. cui dicit. e Sed quid mulieris vxorem habes. Quid mulieris dixit ne diceret qualem mulierem aut aliquid grauius & totum percunctatiue potiusq; pnunciaret & diceret pessimam mulierem & male moratā vxorē habes. Et reprehensio est cū contemptu. & sic quid hominis. vt Virg. Tu mihi quodcunq; hoc. r. at contra cī honore si dicimus quem hominem habes.

f Moratā. i. institutā et est participiū sinc verbo g Nos ne hoc celatos. non partu celatos dixi sed pregnantem filiam fuisse. h Nequeo satis Magna exageratis. i Quam hoc mihi videt factū. Totum modeste q̄uis indignetur. qa apd maritū vxor nō est vehementius accusanda. quā hoc mihi. q̄ pregnans fuerat filia. non q̄ natus ē puer k Non tibi illud factū minus placet &c. Vtrū quia minus est. & magis qm̄ sequit. an ironia est vt sit ordo nō mihi minus placet quā tibi & placet. p displicet intelligimus. vt alibi. Tū me hospitem lites sequi q̄ id mihi sit facile atq; vtile.

l Cum eam consequit alienus puer. Alienus q̄ senes gratulantur. id maxime ledit pamphilum. m Consequit alienus puer. Metaphora a pecoribus quæ vt mox nata fuerint matres sequūtur. Virg. Atq; ipe memores redeunt in. tecta suosq; deducuut. n Nulla tibi pamphile consultatio est. De reducenda vxore. o Perii. Hoc sibi & ipe pamphilus dicit. p Cū ex te esset aliqs qui te appellaret patrē. Bene hoc putant q̄d pamphilo nō videt hoc est ex illo esse: quod natum est.

q Euenit habeo grām diis. Proprie euenit iō & bonoq; euentus dicitur. r Nullus sum. Ipe sibi iterq; hoc vlterius est quā perii. qa cū aliqs periit vel relinquitur. vel cadauer est. s Ac noli. Cām interposuit senex quo magis faceret vt filiā nō recuset. t Si illa liberos ex me vellet sibi. vt apparet tamen commentus est causam.

v Si illa liberos ex me. nactus est pamphilus ex verbis senum causam aliā diffidit. x Aut esse mecum nuptā. Vetuste mecū nuptā. & recte quia partus confirmat nuptialis. & melius nuptā mecum quā tectam & opertā vno cubiculo. mecū nubere em̄ est operiri. tegiq;. Et vnde nubes q̄ tegere solent celum dicuntur. Virg. Arsuraq; obnubit amictu. y Nō clam me habere. Non tacuisse partum. z Quę celasse intelligo. Non dixit natum filiū. ne interposito affectu intermoleretur iratus. a Nūc cum eius alienum &c. Pūti tpe. b Neq; conuenturq;. a futuro.

c Quamobrem reducam. Firmior conclusio facta est per interrogatōnem. quā si esset. pnūciatiuā d Mater quod suasit fuit. Deriuatō e cause defensio. & p̄terea status est venialis ab imprudentia defendens. e Sua pro eius. Vt nanq; suā patriam antiquam ciuis a. h. f Adolescens mulier. Multa dixit & mater sua. & adolescens. Mulier. & quasi docet hoc exemplo pium patri esse. g Fecit mirandū. Bene mirandum nō iracundū dixit. Miramur em̄ magis si amici peccauerint. quā iracimur. h Vllā posse reperire mulierem. Quasi dicat si hanc repudiaueris i An quia non delinquunt. yronice dictum nō enim delinquunt.

k Vosmet videte iam laches & pamphile Non rogaret socerum ne interesse conuenit tibi. vbi certior fit ad repudiandum generum. vosmet videte L. virgi. vos o Caliopie precor.

l Remissam opus sit vobis. In veris codicibus sic est. remissam reducta domum. vt sit remissa reducta.

f. neporem — Philo. incolumē
d — f. gaud. o
nuncias. & gaudeo natum illum tibi / & illam saluam.
.i. quā mulierē — .i. qualtō — .i. inhoratā
e — f
Sed quid mulieris vxorem habes / aut quibus moratam
.i. vrq; decuit — .i. tanto rēpe — .i. quantū
f. filiā fuisse pregnantem
g — h — i
moribus? nos ne hoc celatos tamdiu? nequeo satis q̄ hoc
.i. distorte nō recte — .i. longo sermone dicere.
mihi videtur factum praue / proloqui. PHIDIPPVS.
k — .i. displicere
Nō tibi illud factum minus placet: q̄ mihi laches. PAM
.i. prius — .i. dubiū — partus filie
PHILVS. Et si iamdudum fuerat ambiguum hoc mihi
Philomenā — .i. nō a me genitus.
l — m — n
nunc non est: cum eam cōsequitur alienus puer. LA. Nul
q. d. nondū deliberasti cam reducere cū satis spacij habeas — .i. in hoc loco — .i. deliberatio de re ducenda vxore
la tibi pamphile hic iam consultatio est. PAMPHI. Perij
f. mater? ego — quando
o — p
LA. Nunc videre sæpe optabamus diem: cum ex te esset
.i. contigit qō oportuit — .i. ob id sum deo deum cmis qui meis votis q respondent.
aliquis: qui te appellaret patrem: euenit. habeo gratiā diis.
.i. non.
r
PAMPHI. Nullus sum. LACHES. Reduc vxorem: ac
.i. repugnare Pamphilo — Philomena
s — t — v
noli aduersari mihi. PAM. Pater si illa liberos ex me vel
p mihi — f. q̄ nō haberet — .i. me nesciente
x — y
let sibi: aut esse mecum nuptam: satis certo scio / non clam
.i. hoc est nō tacuisse — .i. extraneū
z — a
me haberet: quę celasse intelligo. Nunc cum eius alienum
.i. non — q. d. inter nos non cū contro uersia
b — .i. futurū p̄ eo: dū
a me esse animum sentiam: neq; conuenturum inter nos
.i. qua de re — .i. debeo eā reducere — f. tua — f. illud
c — d
posthac esse arbitror q̄obrem reducam. LA. Mater quod
.i. iuuenis — Philomena — .i. vrq; f. eā, peccasse
e — f — g
suasit sua: adolescens mulier fecit. Mirandū ne id est. Cen
vrq; — f. mulier — .i. vacet
h
ses ne te vllam posse reperire mulierem: quæ careat culpa?
vrq; — intelligit est viros suos delinquere
i — k
an quia nō delinquūt viri? PHI. Vosmet videte iā laches /
.i. vrq; — f. sit nobis
l
& pamphile: remissan opus sit vobis: an reducta domum

.s.in sua ptāte nec in remittēdo
m .s.eius nec reducendo
n

vxor quid faciat: in manu non est mea. neutra in te vobis
.s.qui natus est
o philomena

difficultas a me erit. Sed quid faciemus de puero? LAC.
.i.decidende .i.possit ꝓuidere pam. .s. filiū vel
qđ eius est
p q in .n. gen̄.

Ridicule rogas? quicquid futurum est: huic reddas suum
terre .s.filium .s.me
.s.vxor philomena
r s t

scilicet vt alamus nostrum. PAM. Quem ipsa neglexit
.s.vis vt pucrū miratur ꝙ renuat nutrire
admirantis
v x verum

pater: ego alam. LACHES. Quid dixti? Eho an non ale-
.s.puerū exponemus qualis .s.velle ꝓdere
puerꝝ ꝑtꝰ
q̄ tollere.
r

mus pāphile? prodemꝰ quæso potius, quæ hæc clemētia
terre .s.me
z a

est. Enimuero prorsus iam tacere nequeo. Nam cogis ea
.i.que bñ velle in eius .s.phidippo pāre
pāria non dicere b nescīū

quæ nolo: vt presente hoc loquar. ignarum censes tuarum
ꝓpter quid
c

lacrimarum esse me? aut qđ sit hoc quod sollicitere ad hūc
.i.vita immoderata .i.posīq̄
d in primis non reducende vxoris

modum, primum hanc vbi dixti causam: te propter tuam
.s.mater

matrē nō posse habere hanc vxorē domi: pollicita ē ea se cō
.i.recessuram
ex domo .i.remotā eriam

cessuram ex edibus. Nunc postq̄ ademptam hanc quoq̄
.i.re nesciente .i.inuenisti excogitasti
f

tibi causam vides puer dam te est natus nactus alteram es.
s.tu pāphile .i.ignorare tuū animū
g

Erras: tui animi si me esse ignarum putas. Aliquando tan
ad vxorē tuā .i.adhibeas quantū .q.d.mire diuturnū
h

dem: huc animum vt adducas tuum. quā longum spaciū
.i.impensas q.d.maximos erga
i

amandi amicam tibi dedi? Sumptus quos feci̇sti in eam:
quantū .s.hoc sumptos fieri rogaui tanq̄ suppliex
.q.d.mimis parienti familiariter
l

quam animo æquo tuli? Egi ꝙtq̄ orauī: te cū vxorē vt du
q̄ te impuli .i.quas res
l m n

ceres. Tempus dixi esse. impulsu duxsti meo. Quæ cum
.i.obsequendo sicut fuerat honestū vt
z obediendo o .s.mihi obsequereris

obsecutus mihi feci̇sti: vt decuerat Nunc animum rursum
prius ducendo vxorē .s.mihi

ad meretricem induxsti tuū, cui tu obsecutus facias huic
terre .i.relapsum
p q .i.iterū

adeo iniuram. Nam in eandem vitam te reuolutū denuo
.s.dicis esse reuolutū .s.dico esse reuolutū .i.iniuste facis
in eandē vitā r verū s

video esse. PAM. Mene? LA. te ipsum: & facis iniuriam.

m Vxor quid faciat in manu nō est mea. Or
do vxor mea quid faciat in manu eius nō est. de-
est eius. vt sit in manu eius nō est. sed in mea pote
state positū manu vero vxoris.
n Neutra in re vobis difficultas. Promittit fa-
cilitatē suā vt tñ vxor roganda sit. aut aliter vt su
pra adnotauimus. o Et quid faciemus de pu
ero. Et quid de me fiet. qui vtiq; quicquid erit pa
tri reddendus est puer. p Ridicule rogas. Ri-
dicule vel aduerbium esse potest. vel nomē. Si no
men est subdistigue ridicule & sic interrogas cū
vi, pnunciatōis. q Huic reddas suū. Quasi
reposcat: & Pamphilus nō subiunxit vt alat. sed
vt alamus. vt sua quoq; interesse monstraret.
r Vt alamus nostrum. Scilicet Pamphili filiū
nepotem meum vtrunq; nostrum.
s Quem. i.n. Si ipse legeris clare dictum est. Si
ipsa pater lenius est & videtur senex ob murmu-
rationē eius intellexisse. nō ꝙ voluit puerū tolli.
Et ideo appositum quod dixit.
t Quē. i.n. Legitur & ipsa & hoc est melꝰ. vt
sit pr̄ vocatiuus casus. v Quē. i.n. pater ego
alam. Hoc sibi obmurmurans vultu. & verbis
respondit velle suscipe filiū. x An nō alemus
Pamphile. Quāq; faciendū sit contrario vult se
nex pronūciatione demonstrare. qđ scelus sit non
fecisse y Prodemus. Porro dabimus. Virg.
Vnius ob iram prodimur. Nam a quo defenden
di sumus si nos deserit pater. z Eniuero. pr/
sus. Multa recentia de filios; viciis esse. defensio-
ne quoq; apud soceros vti parente sepe Therenti-
us demonstrauit. Et p̄cipue in Andria cum dicit.
Ego illud sedulo negare factū ille instat factū.
a Iam tacere nequeo. Quāuis tacendū sit.
b Ignarum censes tuaꝝ lachrymarum esse me
Et meretricē Pamphilus tuaꝝ lachrymaꝝ eē me
apparet illū a Sostrata hoc audisse. nam ipsa filiū
deprehenderat flentem. c Solicitere. Per tur-
bas cōmoueare. d Ad hunc modū. Immo
derate. e Primū hanc vbi dixti causam. A
summo ad ymū. f Nactus alterā es. Nanci-
sci, ꝓprie dicit qui patur ad tenendū añq; possit re
perire qđ teneat statim quod occurrat p̄hendit.
g Aliqñ tamē. h. a. u. a. tuū. Mire est tpis inter-
iectio. & ordo est aliqñ vt tandē abducas tuū de
est fac. sed plenū pnunciatione est. h Quā lon
gum spaciū. Ab ante actis. i Sumptus. q. f.
i. e. c̄p. a. & t. Recte hoc dixit. qa impabilior eē de
beri indulgētissimus pater vt alibi. Tū p̄is pudor
qui tā leni passus est anio. k Egi atq; orauī.
Agit qui iustā rem dicit. orat q anio demisso p̄ca
tur, vt q̄si bñficiū p̄stetur. l Tempus dixi esse
Tempus qa diu multūq; sustinuit tps dixisse.
m Impulsu duxti meo. Multū valet ad suadē
dum laudatio eius apud quē agimus. & ex ea p/
te laudatio qua possumus illū inflectī.
n Que cū obsecutus mihi feci̇sti. Ordo que fe-
ci̇sti tunc obsecutus mihi. o Vt decuerat nūc
aim ad rursum ad. m. Hoc vultuose & dimisso
labro vt appareat inuitū duci ad rep̄hendendum
qa laudauerit nō q̄ tu feci̇sti iuueniliter sentis qa
nō dixerit multū amas facis huic iniuriā. sed cui
obsecutus ob meretricis supbiā nō ferendā.
p Nā in eandē vitā. d. Partius vitā dixit q̄ fla-
gitiū atq; libidinē. q Te reuolutū nō. r. Sed
reuolutū esse tāq; inuitū aut nesciū. reliquit enim
quandam veniam vt velit esse correptio.
r Mene. Hoc genus interrogationis negati-
uam habet significationem.
s Et facis iniuriam. Pro facis iniuste.

Quartus actus

Vtru cũ illa viuas. Grauius est cum meretri re viuere q̃ meretricẽ amare. v Testem hũc c.a.t.a. Laudata est hic vxor modesta.cum illã testem nõ impeditricẽ appellet socer.

x Sensitq; adeo vxor.n.e.c.a. Aliud argumentum a qua vult Pamphilũ referri.nõ solum illius sed vxoris culpam etiã hincinde accusari nõ socerum. y Plane hic diuinat. Diuinat dixit pro verũ dicit.& nõ diuinat de p̃terito dictũ. vnde p uerbium aiunt diuinare sapiẽtẽ.quia qui dicit verum de his diuinus est. z Dabo iusiurandũ Vbi argumenta & testimonia deficiunt. ibi iure iurando opus est

a Nihil esse istorũ tibi. Satis concinne dixit istorum ne singulis cõmemoraretur.

b Reduc vxorẽ.a.q.o.u.o.f.c. Quia Pamphilꝰ hoc solũ defendit non deest quod pater putat.nec causam que vera est protulit.Ideo senex relicta tota questione rediit ad id quod agitur & ait reduc vxorem aut dic queres vetat. c Non est nunc tempus. Quia socer adest & oratorie cõfugit ad dedicationẽ defensione titubante.

d Puerũ accipias. Accipias pro accipe.iam accusatur ea cur accipiat. e Nam is quidẽ in culpa nõ est. In hoc dicto est quedam facета irrisio eius qui nimis iracundus sit. f Post de matre videro. Bñ de matre conceditur. & de puro extorqueat quia scit parendũ concordiã firmam p filium. g Omnibus modis miser sum. Quidem est omnibus modis miser ꝑm rem & circa pentem.Id circa vxorem an in reducenda & i nõ reducenda miser sum . an miser sum cum maxie obtruditur quod maxime fugio . vel puerum cõcludit pater. h Concludit pater. Translatio desera indagata.Sic Cicero.Circundatos verti cãcellos ait. i Nam puerum in iussu.c. Omnia facit pœta.aut ne rem palam faciat aut intercidat diuortiũ. k Presertim in ea re cum sit. Que dixit continuo exponẽtur. l Fugis hem. Ex verbis patris ostendere voluit quid agat Pamphilus & ille adibo dixit ille fugis. m Num tibi videtur esse apud sese. Quasi ob amorẽ meretricis insanus. n Sine. Sine sepatim accipe quia vim habet cõminantis.

o Amare mulieres. Quasi vir dixit amare mulieres.nõ enim abundat. sed causam dixit. vnde vxor offenderit Pamphilũ. p Non facile.h.g. Non facile feruntur pelicatum.neq; amorem aliarum in viris. q Nã ipsa narrauit mihi. Vtrũ fingit hec dixisse filiã sibi.An vero nõ factum est ego neutrum puto.& sic intelligo q̃ de vxore sua dixit.Ipa narrauit mihi.scdm q̃ supra dixit cũ illũ.g.a.c.

r Neq; illi credebam primo. Auare nõ credebas.nã q amare ad hũc dixit mulieres sũt.& sepe de nihilo suspitiose.& bene hoc addit ne timuisse generũ videret. s A nuptiis. Nõ dixit a filia mea sed quod pater Pamphili magis doleat. A nuptiis.Nam philomenã nolle irati est.Odisse nuptias amatoris. t Quid ergo agam.p. Mire conturbatur pater quasi res sua tantũ cogatur & vide quẽad modũ poeta latenter festinet ad rei cognitionẽ. v Meretricẽ hanc. Bñ hanc q̃ iterturbat.sic eã sumit hoc ꝓnomen vt hanc cine ego.u.o.p.&c. Tuaq; hanc aniam effundere.t.i. malã hanc.q.d.hanc q̃ nos ꝑturbat. x Primũ Bñ primũ vt intelligamus. Deinde Pãphilũ oremus & iterꝫ rogemus.An q̃dest verius oñi genere doquio cõmoueamus . Vñ oratores orare & porare dicuntur.& orator nomen accipit. Virg.

.i.excogitas cõmi niscens — .i.excusatiõis non reducende.vxoris — discensionẽ mouendã inter amicos t

quum fingis falsas causas ad discordiam:vt tu cum illa vi-
ne esset cõscia v — vxorẽ vel meretricem — .i.abiecerit p — ꝓpter — ꝑcepit re esse relegatum amore meretricio
uas:testem hanc cum abs te amoueris, sensitq; adeo vxor;
ꝓpter — ꝑ rediret in domũ paternã
Nam ei causa alia quæ fuit:quãobrem abs te abiret? PHI
certe omnino, y vel clare — .i.spũ diuino afflatus hec dicit
DIPPVS. Plane hic diuinat.nam id est. PAM. Dabo ius-
qꝫ opus est — .f.esse verꝫ — .f.que dicis — dolentis
a — .i.resume
iurandum nihil esse istorum tibi. LACHES. Ah reduc
quare — .f.reducere — vic
vxorem, aut quamobrem nõ opus sit:cedo PAM Nõ est
.f.reducere — .i.accipe — certe
b — d — e
nunc tempus. LAC. Puerum accipias, nam is quidem in
.i.postea
f — .i.de culpa — g
culpa non est.post de matre videro. PAM. Omnibus mo
dis miser sum.nec quid agam scio.tot me nunc rebus mi-
.i.angit vrget — discedam — .i.in presen tarum
h
serum concludit pater. Abibo hinc: presens quando pro-
.i.ꝓficio — .i.sine imperio meo — enemene
i
moueo parum nam puerum in iussu: credo: non tollent
ꝑpue — negotio — .i.fouerit ꝓ — mẽ vxoris
k
meo.presertim in ea re cum sit mihi adiutrix socrus. LA.
cũ vidit fugientẽ hoc dicit — aliquid indignantis — querꝫ sermonẽ ad phidippum
l
Fugis. Hem nec quicquam certi respondes mihi? num ti-
.f.pam. — .i.cãpos sui ꝫ fuc prãtis.q.d. nõ qꝫ turbatoribus agitatus — ꝓmitte — tertiũ negotiũ
o
bi videtur esse apud sese? sine puerum phidippe mihi, ce-
.i.nutriam — liberrime dabo tibi puerũ vel nõ videtur esse apud se — rem mirandã
do, ego alam. PHI. Maxime, non mirum fœcit vxor mea
tales mores — molestę — .i.aspere ꝫ quidẽ plusq̃ viri — pellicatũ amorẽ
o — p
si hoc ægre tulit. Amaræ mulieres sunt, non facile hæc ge
tolerãt — indignatiõ ꝓpter quã vxor phylo. discessit q
runt propterea hec ira est, nam ipa narrauit mihi: id ego
f.pamphylo — .f.vxori narranti — r — fidem habebam
hoc presente tibi nolebam dicere, neq; ei credebam primo
.f.id q̃ narrauit manifestũ — alienũ esse
nunc vero palam est, nam omnino abhorrere animũ huic
.i.a viuendo in matrimonio — .f.cũ ira sit
s — t
video a nuptijs. LA. quid ergo agã phidippe? quid das cõ
quid agere velis vel possis
bachidem v — p
silij. PHI. quid agat? meretricem hanc primum adeundã
.i.oĩ genere collo quij eã moneam? — ꝓbris, reprehensionibus acerbius — .f.minas ei ꝓponemus
q — r
censeo, oremus, accusemus grauius deniq; minitemur: si
pamphylo — lasciuiam — admonentis
cum illo habuerit rem poste. LA. faciam / vt mones, eho

i.ſerue

puer curre ad bachidem hanc vicinam noſtram, huc euo=
accerſe meo nomie phidippe
ſ.eam deinde oro
ca verbis meis. Et te oro porro in hac re adiutor ſis mihi,
volentis qui voluntatē
ſuā'nō expleuit ſ.multo añ tpe
PHI. Ah iamdudum dixi. idemq; nunc dico laches, mane
ptingit
re affinitatem hanc inter nos volo. ſi vllo modo eſt vt poſ=
ſ.fieri affinitatē futurū eſſe vtrū .i.ſimul
manſuram .i.pñtem q̄dm
ſit, quod ſpero fore. Sed vis ne adeſſe me vna: dum iſtam
i.alloquaris ſed diſcede filio philomene
.i diſpenere
conueniſ? LAC. Immo abi, aliquam puero nutricē para.

Talibus ōrabat dictis. ſ.i.nam qui erat accuſaturus aut cōmoniturus oremus.

y Accuſemus. Id eſt eloquamur poteſt intelligi & rogemus ſed non conuenit perſone potiori. Et ipſi cauſe verborum ordini.

z Si cum iſto habuerit rem poſtea. Vt in eunucho. Quo cum tū rem habebam hoſpite.

a Bachidem hanc vicinam noſtram. Sic malūit q̄ meretricem dicere. Ne graue ſit cum ea ſenilo qui. niſi quia vicina eſt.

b Huc euoca verbis meis. Bene ſeruata ſunt perſonis congruētia. Nam ſocerum mouere hāc rem inter eam non decuit. & facere vt cum pelliceſilie ſue mitius ſermocinaretur.

c Si vllo modo eſt vt poſſit. Manere vel vt maneat.

d Sed vis adeſſe me vna. d.i.c. Melius prontū ciaueris ſi remittente & imploraute huc vultu dicere cōperis Phidippum. quaſi non oporteat intereſſe ſocerum adeo mittat ſententiam Laches: & relegat eam in procurationem alterius rei.

e Nutricem para. Id eſt quere.

BACHIS meretrix. LACHES.
ꝓpter nihilū .i.ꝓpter quod

a
n On hoc de nihilo eſt: quod laches me nunc cō
allocuram ſeu .i.nō valde ignoro
cōpellaram b
uentam eſſe expetit: nec pol me multum fallat:
.i.q̄ alloquitur ſeip̄m
c .i.pro.ſeu cauendū
d
quin quod ſuſpicor ſit: quod velit. LAC. Videndum eſt ne
.ſ.q̄ poſſem aſſequi ſi tra quā impetrare poſſem
nō interuenſſet .ſ.meā f
minus propter iram hanc impetrem: quam poſſim: aut ne
t.eli .i.ſupra modū .ſ.illud tempus cuius facti poſtea
.i.non me pentreat
g
quid faciam plus: quod me poſt minus feciſſe ſatius ſit, ag

In hac ſcena .XVI.

Rarus vite color in hac locutione miſcetur à perſona pœta. Nam meretrix loquitur & ſenex. Et quod eſt mirabilius. bona meretrix mitis ſenex: Et vt intelligas laboraſſe Therētium vt a lege comicorum recederet. & in actu tantū conſuetudinem eius retineret. Cum vero dicit. non hoc de nihilo eſt. debet mirari meretrix cum ab ſene duci/tur debet timere cum ad patrem debet ſuſpicari aliquid huius amator. nam maritus eſt.

a Non hoc de nihilo eſt. Coniecturalis cauſa eſt recipis Pamphilum non recipis.

b Nec pol me multū fallat. quin quod ſuſpicor ſit. Ordo eſt & ſenſus hic eſt. Nec pol me multum fallit. quin quod velit hoc ſit quod ſuſpicor.

c Quin quod ſuſpicor. Credo quin quod velit qud ſuſpicor.

d Videndum eſt. Prouidendum, cauendum.

e Ne minus propter iram. Quia non erat veriſimile benuolum eſſe patrem meretrici interturbanti. reddit rationem ſenex cur agat mitius nec videatur pſone modus nō eſſe ſeruatus. f Impetrem. Perficiam dictum a parendo cuius rei difficultas ob tarditatem complendarū nuptiarū etiā ad illa negotia que ſunt ardua verbū hoc cōmodauit ac dedit. g Quod

me post minus fecisse satius sit. Satisfaciēdo mi
nuisse satius est. si sic ꝙuideat accepis erit sensus
ne quid faciam plus post quod modū ꝓmittat ne
videat satius minus fecisse. si sit id aut erit accepis
erit sensus videndū est ne quid plus faciam quod
cum fecero postea satius sit minorē esse & satisfa
cere. aut certe duas res significat. ꝙbus inter vtrū-
q; tpandum esse demonstrat. vt illud supra de le-
nitate tenenda. p hoc infra auctoritatem defendē
dum esse cōmouea. an minus fecisse. Pro penitere
sic em veteres dicebant minus facta & nolo fa /
ctum. cum alicuius rei eos pœnitebat sic mō sic
prouideat posuit. h Aggrediar bachis salue.
Bñ aggrediar quasi rem arduā incongruā seni.
vel aggrediar. vt meretricē circūueniā. Virg. Tali
bus aggrediar venerē saturnia dictis.
i Bachis salue laches. Nō ita meretrici obsequi
tur senex q̄q; vult illā adimere timore ꝓsone sue.
k Credo ꝯdepol. u. n. mirari. Ipsum phemium
mollius & lenius est vt oñdat se nō iurgaturum
senex. l Quid sit. Deest rei. vt sit. quid sit rei.
m Ego pol quoq; etiā timida sum. Parelcon
terciū. vt multa quoq; & bello passus consequen
ter posuit nō solū se mirari sed pauere. Et bñ etiā
vt hoc dicat nō solū miror sed etiā timeo. Et no /
ne timida sum, p timeo. n Ne nomē mihi q̄ /
stus. Id est nomen quod ineſt meo quęstui. No-
men quęstui obstet quęstui quē exerceo. s. quod ē
quęstui mihi. o Quęstui. Deest q̄ meretrix
sum. legitur & nomē meū quęstu obstet.
p Si vera dicis. Supple interrogabo. q Iā
ętate ea sum vt nō sit. Quia ipe nō veniā do. an
quia iam mihi peccanti nō danda est. Et est ordo
vt nō sit mihi ęquum peccato ignoſci. Necessa /
ria igitur ambiguitas. aut vtrū sit ꝓ videat & pec
cato, p peccatorū. Aut peccato mihi ꝓ peccante.
aut peccato meo aut deest in vt in. vt sit in pecca-
to. r Cautius ne temere faciā. Seniliter addi
tum post ve. temere faciā. s Factura ne es. Si
nō facies. t Inscitū offerre iniuriā. Offerim?
iniuriā nō merenti. Reddimus ei q̄ meret. Inscitū
in elegās nō bonū est. bñ nō dixit dura. aut quid
tale Sed inscitū quo verbo maxime mulieres &
meretrices vtunt. Scitum em dicunt quod placet
Inscitū quod displicet. vt pęcastor scitus puer na /
tus est e Pamphilo. hoc tale est quod dixit inscitū
ex abundanti quale est apud Virg. Ne post arma
vlla. a. n. r. a. v Est magna ecastor gratia.
Imitatur hic & senile & fœminaꝝ tardiloquiū.
suffecerat ago gratias. Nā sic quidē in Adelphis
ait. Indignū te esse iniuria: ac indignis cū egomet
acceptus sum modis. x Parū mihi, psit. Si
sic accipiat vt supra est est. Aut
tu es edita intelligēdū. q̄si dixerit multū mihi no /
cuerit immo me euerterit. y Sed quid istuc ē.
Nunc demū ad rem redit. z Meū receptas fi
liū. Intentio crimis & nō recipis. sed receptas. & ne diceret. qd tu meū receptas filiū. Et est ꝓpositio accusatoria. Et breuiter ꝓ
posuit crimē quod postea dilatat. & frequētatiuo vsus est verbo. q̄ nō raro sed frequēter receptet. a Meū receptes. f. Atte
stat cōiectura diluit ꝓ id ē iusiurandū ac tormēta seruoꝝ. b Ach. Quod falsum est reclamauit
meretrix statim & voluit cōtradicere si ꝓmitteret senex. c Sine dicā. Virg. Sine me hec. h. h. n. m. f. d Vxorē prius q̄
hanc duxit. Hanc q̄si molestā. & q̄ hec nolit pati. Priusq̄ hanc. d. an rem a ꝓteritis. & ante actis. e Vestrū amorē ptuli.
Aposiopesis vt in Heauton. Aut ne illud vt multū ferrēt si viuo nā iam tute cohibes. vestrū. nō ipsius Pāphili. ergo blande &
honorifice. nō em illius amorē. & nō quęstū. sed amorē vestrū. nihil potuit dici familiarius. Pertuli aūt q̄ntā vim patiētie ha /
bet. tantū & ponderis. vel ledi mereat vltrius vxorē. Priusq̄ a ꝑsona sua priusq̄ ptuli dixit. Et qa multū diuq; amauerit ptu
li dixit. q̄ est longi tpis significatio. f Nōdū etiā dixi id quod volui. Apparet senē tarde & longū loquētē interpellari mul
tum rūlum meretrici. quū ille sibi silentiū ꝓberi velit. sic Virg. latinū inducit dicētem. Sine me haud mollia factis. f. f. a. a. sed ad
postremū detur nō vt primū fateri potuit sic incipit ore. Mane nōdū etiā aposiopesis tercia. g Hic nūc vxorē habet. Cū
denūciatōe. prīūciandū ē q̄si dicat alia res est. h Quere aliū tibi firmiorē. Magna realitas in renūciatiōe magna ꝓprietas
sic em dicimus. Quere tibi. Virg. Querat sibi fœdera turnus. Itē firmiorē ꝓ firmo. nō em firmū cōcedit esse Pāphilū quē vultī
telligi deceptorē eē Bachidis. nō iam amatorē stabilē. Quere aliū tibi firmiorē. Oratorie senex q̄si cōsulis meretrici quā voca
uerat incusandā. Quęre a pūtibus & a futuris. Firmiorē amicū. Callide senex iā nō Pāphilo cōsulit. sed Bachidi q̄re aliū dixit

tanq̄ difficile
h f k
grediar, bachis salue. BAC. Salue laches. LAC. credo ędem
aliquantulū .i. propter quod
l
pol te non nihil mirari bachis? quid sit quapropter te huc
.f. seruum .q. d. non minus q̄ tu
m
foras puerum euocare iussi. BA. ego pol quoq; etiam ti-
.i. timeo .i. recordor .i. qualis .i. q̄
n
mida sum: cum venit mihi in mentē / quæsim ne nomen
i. quod in est quęstui meo q. d. preter quęstū .s. interro-
modo querende pecunie meretricū defendendo prego go te
o p
mihi quæstus obstet. nam mores facile tutor. LA. si vera di
sup interrogata .i. iminet
q
cis. nihil tibi est periclī a me mulier. nam iam ętate ea sum
.i. non videatur imperſonaliter .i. quanto .i. eia q̄ sum
.f. meo q̄ ignoſſatur facturus
vt non sit peccato mihi ignoſci æquū: quo magis res om-
.i. prouidius .i. considerare .i. valde
nes cautius: ne temere faciam: accurro. Nam si id nunc fa
mulieres .i. decet me legens iniquum
e t
cis factura ne es bonas quod parē facere: inscitū offerre in-
que non merenti
v
iuriam tibi me immerēti iniquum est. BAC. Est magna
iurandi nduerbiū .i. ꝓpter istā rem q̄ nolis mihi
muliebre inferre iniuriam .i. debeā tibi
ecastor gratia: de istac re quam habeam. Nam qui post fa-
excuſet .i. multū mihi nocet .s. q̄ mihi
nullatenus mihi comodo sit dicere cu-
x y pis
ctam iniuriam se expurget: parum mihi prosit. Sed quid
frequenter recipis exclamā
tis cōtra
3 a b obiecta
istuc est? LA. Meum receptas ad te pamphilum. BA. Ah
.i. ꝓmitte q̄ dicā q̄ .i. antequam .s. tuum ex
dicere volui pamphilū
c d e
LA. sine dicam vxorem priusquam hanc duxit: vestrum
.i. diu tolerauī .i. non adhuc
q̄ loqui bachis incipiebat
f
amorem pertuli Mane. nondum etiam dixi id quod vo-
pamphilus
g h
lui. hic nunc vxorem habet: quære alium tibi firmiorem a
ꝓuidendi pam.
i k
micum: dum tempus consulendi est. nam neq; ille hoc a

.i. habebit in te eũ animũ quem habere solebat .i. similis .s. cua q̃ tendit ad sentũ dixit

l m n o

nimo erit: neq; pol tu eadem istac ætate. BA. Quis id ait?

mater vxoris eius .s. dicit receptare filiũ abstraxit

p q

LA. Socrus. BA. Me ne? LAC. Te ipsam: & filiam abdu-

.i. in odiũ eius q̃ se apud

.s. a domo mea se sepe recipiebat

r secreto latenter

xit suam. puerumq; ob eam rem clam voluit: natus qui ẽ:

suffocare aliam rem vnde vel quo

s .i. con t

extinguere. BA. Aliud si scirem: qui firmare meam apud

credulitatem .i. firmius .i. iuramentũ

u v

vos possem fidem: sanctius / qua iusiurandum: id pollice-

.i. semotũ a me et quo

x ꝯ poltꝯ

rer tibi laches: me segregatum habuisse: vxorem vt duxit

facunda festina scis ne

y a .s. illud

a me pamphilum. LA. Lepida es. Sed scin q̃d volo poti?

si audes .s. q̃ potius faciam .i. vadas .s. mirrinã z

si vis dic b philomenã

sodes facias? BA. quid vis? Cedo. LAC. Eas ad mulieres

.i. in hunc locum qó mihi pollicebaris

c

huc intro. atq; istuc iusiurandum idem pollicere illis. ex-

sa ueris animo pollicetarõibus libera exolue

mulieribus .s. cuius accusaris tere

d ceptõne pamphili e

ple animum his, te hoc crimine expedi. BA. Faciam quod

meretricio .i. nõ non dubito

q̃ f

pol si alia esset ex hoc quæstu, haud faceret / scio vt de tali

rumore

g h

causa nuptæ mulieri se ostenderet. Sed esse falsa fama no-

pamphilũ contentibilorẽ .i. vobis

i

lo gnatum suspectum tuum, nec leuiorem vobis quibus

.i. nõ est equũ videri leuiorem sine causa .i. ira me tracaute

l2 l

est minime æquum viderier immerito. Nam meritus de

.i. possim cõmendare consulam eius benignũ

m vtilitati exorabilem

n

me est: quod queam: illi vt commodem. LA. Facilem / be

beue cupientem .i. tuus sermo lepidus efficit

niuolumq; lingua tua iam tibi me redidit. Nam nõ sũt

sine alijs alterũ abundat

s. te receptare

p q r

solæ arbitrate hæ, ego quoq; etiam hæc credidi. Nunc au-

.i. annoxiã z vacare culpa

ꝓprehendi

tem cum ego te esse præter nostram opinionem comperi,

i Dum tempus consulendi est. Sensus dũ ętas in flore posita est. facies vendibilis nunc etiam ẽ. Et est ordo dũ tempus est consulendi tibi & bis subaudiendum est tibi. k Nam neq; ille hoc animo erit. Etate puide quoniã longa ętas est.

l Neq; pol tu eadem istac ętate. Prius ętatem aduerbium. & posterius nomen.

m Quis? Non interrogatio sed firma negatio

n Quis id ait? Cum dicat senex meũ receptas filium. mirum est illam dicere. quis id ait? sed ab accusatione testimonium querit. Et bene ait. quasi vanum. Sic enim dicimus ait animo de rebus nugatoriis.

o Quis id ait. Moraliter meretrix missa fecit oia q̃ in mediũ senex cõtulit. Soli intentioni meũ receptas filium ad te Pamphilũ quis id ait respondit. p Socrus. Terribiliter quasi sciat maxime. & quę maxime doleat. Ergo oculis & labris pronunciandum est.

q Et filiam abduxit suam. Abduxit ad pſonã testis & facta quia minus idoneum videbat socrum dixisse de pellice. & simul ostendit quanto tempore hoc animaduertendum sit exquo tante turbe sint concitate. Abduxit suam. abduxit proprie. Accersi enim dicitur ad maritum abducta a marito ad diuortiũ. sic Virg. Et geminas abducere pactas.

r Puerũq; ob eam rem. Hoc sic pronunciat senex quasi qui dicat. Ecce quarum rerum tu causa. Et hec oratio de his est quibus ostendimus non posse grauiter accusare sed nolle.

s Aliud si scirem. Scilicet q̃ firmare mire dũ querit q; iuret fidem. fidẽ acquisiuit atq; ascripsit

t Apud nos possem fidem. Bene vos. quia & hic dicit socrus.

v Sanctius q̃ iusiurandum. Bene dum aliud ait etiam personam cõmendat. Nam nõ est lenis qui iureiurando nihil sanctius sciat.

x Me segregatum habuisse vxorem. Bono significatu vsu est. quasi ipsa hoc fecerit. & bene segregatum. nõ enim disiunctum aut repudiatũ proprie diceret.

y Vt duxit a me Pamphilum. Vt aduerbium est tempis pro exquo.

z Lepida es. Senex cum meretrice loquens. eo nomine laudauit eam quo meretrices solent laudari. quasi quo materfamilias sic & supra cum scitum se diceret rationem habuit quę est cum q̃ loqueretur.

a Sed scin quid volo potius. Hinc deliberatiua incipit.

b Eas ad mulieres huc intro. Non dixit ad socrum & ad vxorem terribilia nomina. & inimica merericis & quod facile est. ad mulieres. sic alibi. Mulier mulieri cõuenit. & ne longe videretur addidit hic intro.

c Atq; istuc iusiurãdum. Id est quod tu mihi pollicebaris.

d Exple animum. Quo illi prosis.

e Quod pol si alia esset ex hoc quęstu. Vigilãter pœta. vel nõ verisimilẽ videret nullã fecisse meretricẽ. iõ ipe lectorẽ puerit & sic fere in oibus Therẽtius. Que minus puulgata sint que abhorrẽda cõsuetudine agit. f Vt de tali causa. Id est amore mariti eius & pelicatũ. g Nupte mulieri se oñderet. Plus dixit q̃ nuptã alloq̃ret. h Sed esse falsa fama nolo. Bñ q̃ sit gratiosior nõ ꝓpter se dixit quod facit facere. i Nec leuiorẽ vobis. Quid leuiorẽ. an minus carũ. vt cõtra grauis intelligit. Virg. Ferit ense. u. s. Grauis etiã molestus intelligit. vt Salust. Grauiorẽ bello qui ꝓhibitus venerãt socii frigere. Grauis etiã languidus. Virg. Aut vbi. m. g. a. t. s. a. vt cõtra grauis honore dignus. & carus quibus est equũ pentibus scilicet.

k Immerito. Bona exceptũ hoc enim & cauere nobis. & pstare aliis possumus imerito. l Nã meritus est de me quod queam illi vt. c. Et hoc artificiose Therẽtius. ne vel meretricẽ dure a Pãphilo segregaret. m Quod queã. i. u. c. Sic in Andria. Magis id adeo vt mihi incomodet nisi q̃ vt subsequtur gnato. n Facilẽ beniuolũq; lingua tua. Facilẽ ad peccatum beniuolũ ad iracũdiã retulit ligua tua. cõsuetudine magis q̃ rõne dicit. lingua ergo ꝓ hoc ipo. o Lingua tua iam. Sub distinugue iam vt appareat si lingua iam quãtũ. an magis fama. iam noster. p Solę arbitrate hęc ego q̃q; etiã. Hoc nũc fatetur se q̃q; accusatorẽ fuisse. nũc vero beniuolũ factũ. q Ego q̃q; etiã. Supuacue posite sunt. sed ad hec q̃q; affirmationẽ

ostendunt.
r Hec credidi. Hec cum apostropha.
s Fac eadem vt sis porro. Hoc est pseuera pur ga te esse. Vult enim de futuro cautū eē vt supra. Nam si factor factura vres.
t Nostra vtere amicitia. Non iam amore sed amicitia.
v Aliter. Si facias
x Ne egre quicq; ex me audias. Vtrum ægre pro male. An egra pro inuita.
y Vnum hoc te moneo. Vnū hoc figura oratoria dicitur.
z Qualis sim amicus. aut quid possim. Hoc genus cōminationis minus habet amaritudinis sed plurimū grauitatis. Et Salust. Nam vim q; misericordiam eius experiri mallem.

pseuera .i.sed vel deinde .i.purgata apō mulieres c
vt sis nitor
a
fac: eadem vt sis. Porro nostra vtere amicitia: vt voles. Ali
compescam cohibebo .i.male inuita aliquid
b
ter si facias: sed reprimam me ne ægre quicquam ex me au
sed
c
dias. Verum hoc te moneo vnum. qualis sim amicus: aut
.i.quam habeā perstare .i.periclitemur sumus, experientiam
quid possim: potius quam inimicū periclum facias. BA:
.s.qō dicis .i.instanter sine dolo
Faciam sedulo

In hac scena. XVII.

PHIDIPPVS. LACHES. BACHIS. meretrix:

Idem pollicetur Bachis Phidippo q̄ erat pollicita Lachi. videlicet se ituram ad mulieres expleturam earum animū. seq; crimine expediturā Phidippus conueniens cum nutrice dicit se iusta p̄bitura & necessaria verba nutricis fuisse porta de/monstrat petentis p ordine longo. que sibi p̄benda sunt. vnde quasi tedioſi incultoris generaliter hec respondit.
a Nihil apud me. Apud dixit pro apud eum vbi futura est.
b Defieri patiar. Noluit dicere deest. sed defieri dixit. vt in quo minus suscitauit & magis delectat auditum.
c Benigne prebeatur. Benigne large. Hoc enī gratius nō solū prebere. sed benigne prebere.
d Cum tu satura atq; ebria eris. Hoc est in nutricibus nō solū nō turpe sed etiam necessariū. & hic satur & hec satura facit.
e Noster socer video venit. Noster blandientis dictum est. Virg. Noster eris hoc & magis consuetudine dictum est q̄ integritate aut certe ordo est. Noster socer est & certe video aut deest vt vt video. vt sit. vt video f Deierat. Deos iurat. vt maria. a. l. Aut valde iurat. & bene sēē preoccupauit dicendo de erat sancte ne confligerent cum meretrice & fieret fabula longior. g Hec est. Imitanda id est ironi contemplatio. quasi dicat hec est quā vxori Pamphilus anteponit.

deesse deficere .i.quod necessa rium
a b
n Ihil apud me tibi defieri patiar: quin quod op⁹
large liberaliter prestetur .i.nutrite replera ebria plena
c d
sit: benigne prebeatur. sed cum tu satura / atq;
.i.vino in gurgite ora .i.bene nutriatur efficaro phidi.
e
ebira eris: puer vt satur sit facito. LACHES. Noster socer
.i.educando
:video: venit. puero nutricem adduxit. Phidippe bachis
.i.dens iurat vel valde iurat .i.valde firme .i.vtū hec meretrix .i q̄ vxori pā phil⁹ aponit
f g
deierat per sancte. PHI. hæccine ea est. LACHES. Hec ē

meretrices.i.nõ sunt religiose .i.non curare nec hñc rõez seu respectũ eaꝝ

PHIDIPPVS. Nec pol iste metuunt deos: nec has respi

.i.talis ẽ opinio s.meas .i ptãtẽ tuã do .i.sup

cere deos opinor. BAEHIS. Ancillas dedo, quo lubet cru

plicio .i.me ꝓmittente explora receptẽ necne filiũ tuũ videlicet .i.ad maritum .i.tormento .i.tu potes id facere tractatur

ciatu per me éxquire / licet, hæc res hic agitur. Pamphilo

s.vt redeat .i.cõpleo .i.non

me facere vt redeat vxor oportet. Quod si perficio nõ pæ-

narũ mihi videbit de fama acquisita .i.reconciliasse vxorem marito

nitet me famæ; solam feciſſe id / quod aliæ meretrices facere

.i.suspitiõe positas

fugitãt. LAEHES. Phidippe nostras mulieres suspectas

.i.in rei veritate cõperim?

fuisse falso nobis in re ipsa inuenimus. Porro hanc nũc ex

.i.veramur opa ei? dephẽdit .i.suspitiõi

periamur. Nam si compererit crimini tua se vxor falso cre

.i.dimittet sed si

didisse: missam iram faciet. sinautem est ob eã rem iratus

fili? .i.occulte s.ꝓpter qõ irat? Pamphilo secreto nõ magni põder.

gnatus: quod peperit vxor clam, id leue est: cito ab eo hæc

.i.re .i.certe .i.ꝑ partu clam facto.

ira abscedet. profecto in hac re nihil mali est: quod sit dissi

diuertio s.vt nõ sit dignũ dissidio

dio dignum. PHIDIPPVS. Velim quidem herde. LA.

certe

.i.explora sagacter a bachide qõ sufficiat ad plenã purgatiõm

Exquire: adest, quid satis sit / faciet ipsa. BACHIS. Fa-

rephẽdit lacheꝫ ꝟba q̃ nõ ingrossa sint nimis .i.cum[e] s.tediosa .i.verũ

ciam. PHIDIP. Quid mihi istæc narras? an quia non tute

aliqñ ante hac .i.de petõ q̃lis

audisti dudum / de hac re animus meus vt sit laches? illis

.i.nũc .i.ꝑsuade illi mulieribꝫ.

modo exple animum vt credant. LACHES. Quæso æde

s.iusiurandũ apud tu mee .i.pstes

mulieres

pol bacchis quod mihi es pollicita: tu te vt serues. BAC.

s.vt iureiurãdo firmẽ .i.ingredtar ad vade .i.ꝑsua-

Pamphilũ a me non receptari mulieres

Ob eam rem vis ergo introeam? LACHES. I acꝫ exple

de his mulieribꝫ s.ad mulieres

.i.q̃suis

animum his: coge vt credant. BACHIS. Eo: & si scio pol

h Nec pol iste metuunt deos. Hoc argumentum est. nõ illã vera iurare sctm̃ aut iurisiurandum: aut metu religiosior, aut supplicio sacrilegior aut verenec religiose sunt meretrices inqt nec dat pœnas quippe q̃ a diis contemnantur. Tale est apud Virg. Si violatur lucus. cũ vindicat non est. Sed fa cules nimphe risere sacello

i Nec has respicere deos. Nec meretnr vt diis pœ nas referat. Et est amphiboloia quæ sensu mani festa est. k Nec has respicere deos opinor. Fœ liciores sunt inqt quã hii quos dii vindicant.

l Ancillas dedo quo lubet cruciatu. Repudiato iure iurando ad aliud transit fit mius do cumẽtũ.

m Quo lubet cruciatu per me exequere. Hoc est me ꝓmittente. n Hæc res hic agit̃. Hoc sic in / telligendũ est q̃si qui dicat sic agebamus cũ tu ad ueuires. Aut cũ assueueratõne pronunciandum ẽ. vt sit res varietas. q.d. hic non verba sunt. sed res agitur, ꝓpositio eoꝝ q̃ dictura est hoc modo hæc res hic agitur. que res pamphilo me facere. vt rede at vxor oportet.

o Quod si pficio nõ penitet me fame solam se / cisse id quod alie meretrices facere fugitant. Mul ta Therentius fœliciter ausus est arte fretus. Nam & socrus demas. & meretrices honesti cupidas preterq̃ peruulgatũ est facit. sed tanta causarum vigilantia. & rõnum momenta subiungit vt ei so li merito videatur totum licere. Nam hoc contra illud est quod alibi ait. Cõmune ita esse oĩbus comicis bonas matronas facere meretrices ñ ma las. p Non pœnitet me f. Hæc figura liptotes dicitur. minas em̃ dicit quã significat. Nã vero ñ pœnitet me fame. pro eo quod est magnam famã cupide acquisiuerim significat. Non p.m.f. Ne q̃ remus qui hoc meretrici prodesse possit.

q Solã fecisse. Bñ solã. Ne vestisse officiũ mere tricis pœta videret. solã fecisse. i. recõciliasse vxorẽ marito. r Nostras mulieres suspectas fuisse. Vel in suspitione positas. Nã esse suspectas ambi guũ est. & nunc eius ptẽ manifestã videmus.

s Falso nobis in reipa Nobis aut abundat. aut cũ modestia nostra significat. t Porro hanc nunc expiamur. Porro hanc nunc futurꝝ tps ostẽ dit. Nã sic iam inueniſti expiaris. & ea quæ restãt in reliquũ tps. qa iam de preteritis purgata est.

v Crimui t.f.v.f.c. Crimẽ dr id qd factũ ẽ. Cice. Veruntñ actã et si criminosũ visest i. falsa insimu latõne criminis vel vt alter habet falsa suspitione. Virg. Formidine crimẽ acerbat & spoꝝ odii. Sed crimine m rauces infestus iuuenitur no. i. & q eũ odiisse. & q se illius odio esse suspicaretur.

x Cito abea hæc ira abscedet. Bñ in duabus em̃ psonis cã videtur esse turbarũ socrus & pãphili.

y Profecto in hac re n.m.e. &c. Querẽdo et dis cuciẽdo hoc intulit. z Dissidio. i. diuortio.

a Velim quidẽ her. Vt nihil sit dignũ hoc est nõ peccauerit pamphilus.

b Adest quod satis sit faciet ipa. Quicqd ad ple nam dicit purgationẽ sufficiat. c An qa non tute audisti. Correptio est Nã audiuit illis explere animum. q.d quæ amare sunt: & molestę.

d Audisti dudum de hac re animus meus vt sit Vtrum quia dixit manere inter nos affinitatẽ per petuam volo. An quia apud vxorẽ defendit ado lescentem in amore meretricis.

e Quod mihi es pollicita tute vt serues. Id est iusiurandum apud mulieres. Quod mihi es &c. Ista enim reprehensio. Est quasi longorum ver / borum lacheis.

f Ob eam rem vis ergo vt intro eam. Vis di cit vt ostendat in hac re cunctationem suam.

g Nã nupta meretrici hostis est. Caute etiã prę/struit poeta vt verisimile videaꝫ potuisse meretri/cẽ cõcorditer cũ pellice agere. h At easdẽ ami/cas fore tibi &c. Alie cause sunt. q̃ mulieres faciũt molestas. & hec aũt spectatoribus nate sunt ex ar/gumento. i Et te s.s. ex. Hoc ẽ qđ supra dixit. crimẽ nos quoq; suspitionẽ interp̃tati sumus ex/olues. k Pudet philo. Pudet duo significat. si/ue ille peccaret quẽ pudet. siue illa cuius puder. & familiariter tanq̃ nata ex pamphilo. Pudet philo/mene. Conscia crimis viri & pellicantis alter ha/bet pellicatus. l Seqmini me intro ambę. An/cillis dicit q̃ sunt.

m Quid ẽ qđ mihi malũ quã qđ huic. Sensus hic ẽ. q̃d ẽ qđ magis optẽ mihi euenire. q̃ q; simꝫ/derit etiã meretricẽ. si hoc ergo. intulit curandum est em̃ euenire potuisse. vt idẽ. & seni. & pri/o prosit. q̃d meretrici. n Quid ẽ qđ m. m. q; amici/tia mihi & sibi. pfit. & oñdit cõe bonum sibi esse.

o Euenire. Euenire bis subaudiendũ

p Vt gr̃am ineat sine dispẽdio suo. Difficile ẽ ei inire gr̃am sine dãno. q Et mihi. pfit. Mire qa difficile ẽ amicũ sine dãno acqrere. & qa cũ vero nõ potuit dicere. & hoc ipm bonũ fecit quia sine damno. ergo velut tria sunt. vt gr̃am ineat. & sine dãno. & mihi. pfit. r Pãphilũ a se se. Propria meretrice segregari dr̃. ab vxore disiungi.

s Scit sibi nobilitatẽ &c. Quasi dicat ex ea quã amauit pãphilo. Sed hoc sentire & dicere patris ẽ stulta pietate magnificãtis filiũ vt meũ gnatũ ru/mor ẽ amare. Et ꝓprie nobilitatẽ dixit. Nã et mere/trix & gladiator nobiles dici solent.

t Scit sibi &c. Scit sibi qđ minus amat. ait nobi/litatẽ. Ex eo vtrũ ex pãphilo. an ex eo ex ca re id ẽ quod segregauerit a se vere pãphilũ. & hoc ẽ me/lius. nã nobilis meretricis ẽ. nõ timere ne alterum nõ inueniat. An nobilis ẽ cognitã fieri etiã senibus

v Rẽ natã. Ex patricinio & amicitia lenis.

x Et gloriã. Est facto raro in meretricibus.

y Et rẽ natã & gloriã. Rẽ natã qa multũ in eam cõtulit. & gloriã eẽ qa defendit eũ apud socerum et vxorẽ Et q; marito meretrix cõiugem reddit.

z Vnaq; sua nos sibi opa amicos iunget. Ser/mo hic est indignitate.

..futuꝫ esse — molestũ. exosũ — .f. mulier

g

his fore meum conspectum inuisum hodie. Ham nupta

.t. inimica — qñ vt erat Philo. — s. illa nupta

meretrici hostis est /vbi a viro segregata est. LACHES.

ed — s. inter se — qñ — prer quã cãm — .t. accesseris ad — .t. cognoscẽdã rãq̃ rẽ inopi/naram.

f

At hæ amicæ erunt: vbi quãobrem aduenerís resciscent/

.t. ſz — fusas esse — .i. qñ — .t. rei veritatẽ.

h

at easdem amicas fore tibí promitto: vbi rem cognouerint

certam — s. quã de re habẽt — .t. eripies explicabis

i

Nam illas errore /& te simul suspitione exolues. BAC.

pudore afficior — .t. in hũc iocũ — .t. vos duo anatle.

k l

Perij /pudet philomenæ. Sequímini me intro huc ambæ.

Bacchidi.

m n

LACHES. Quid est quod mihi malim? q̃ quod huic ín/

ira q; — s. Bacchis — .t. damno — sãpa recõci/

.i. cõciliat sibi benuolẽtiã

o p

telligo euenire: vt gratiam ineat sine díspendio suo: & mi/

liãdo vxorẽ — ꝓungit Bacchis — .t. non fiet. — .t. a sua ꝓfectu/

dine

q r

hi prosit. Nam si est vt hæc nunc pamphílum vere a se se/

.t. seũ ꝑrit — .i. ca re — .i. comoditatẽ — laudã

s t bonoꝫ

q v x

gregarit /scit sibi nobilitatem ex eo & rem natam: & glo/

s. pamphilo ⁊ reddit bñficiũ — .t. vno labore ⁊ vna sua industria

z ac opatione

riam esse: refertq; gratiam. vnaq; sua nos sibí opera ami/

y .t. con

cos iunget.

QTIMTVS ACTVS

PARMENO. BACHIS

.i.p eadem poluc .i.dñs pura pamphil⁹ .i.mcū labor .i.valde
iurāt
.i.cerre

a Edepol næ meam herus esse operam deputat

.i.pui estimatōis .s.her⁹ .i.ppe .i.inassum

c

paruí precíj: quí ob rem nullam mísit: frustra

.i.I q̄ loco .i.diu sedi .i.er micone in insula .i.externa amicum .i.qñ

d e

vbi totum desedí diem myconium hospitem dum expe-

sumitate seu i summo loco vbis. .i.nō tāq̄ ineptꝰ ⁊ factuꝰ. .i.in arce

f

cto in arce callidemidem. itaq; ineptus hodie dum illic se-

.i.cū .i.applicauerat ad litus .s.ad cū dicēdo iuuenis .i.pcor

g

deo: vt quisq; venerat accedebam. adolescens dic dū: que-

.i.de micone .s.rūdebat .s.micenius vnusquisq; .i.sz.s.es .s.sū rūdebat q̄sq; amicū.

h

so: es tu myconius? non sum. At callidemides? non. hospi

.s.rogabā deinde .i.q̄vocē pamphil⁹ .i.nunq̄d .s.se hīe talē hospitē

i

tem ecquem Pamphilum hic habes? omnes negabant. ne

callidemidē .i.aliquē eandē post multā expectatoq; .s.illic sedere rādiu discessi ab eo loco

k l

q̄ eum quēq; esse arbitror. deniq; iam pudebat herde. abij

.i.cur vel ꝓpter q̄d merentē .i.a socero pamphili phudippo.

m n

Sed quid Bacchidem ab nostro affine exeuntem video?

Bacchidi .i.negociꝰ .i.apud affinē. tempestiue

o p

quid huic est rei? BACHIS. Parmeno opportune te of-

.i.festinanter .i.cur

q

fers. propere curre ad pamphilum. PARMENO. Quid

.s.huc ad me

r

eo? BACCHIS. Dic me orare: vt veniat. PARMENO

s.dicā vt veniat .i.sed .i.vxorē ei⁹

s t

Ad te? BACHIS. Immo ad philomenam. PARME.

.i.q̄ negociū est .i.nequaq̄ ad te spectat .i.inqre nullo mō

v x

Quid rei est? BACHIS. Tua quid nihil refert: percon-

re curiose nimis .s.pamphilo q̄ ꝙ ad philomenā veniat

y

ctari desinas. PARMENO. Nihil aliud dicam? BAC.

s.dic .i.ꝙgnouisse matrē philomene filie.

z

Etiam cognosce anulum illum myrrhinam gnatæ suæ fu-

quondā .s.ea res momēti vt veniae

a

isse: quē ipsus olim mihi dederat. PAR. Scio tatū ne est?

.i.si pcio eū sit postq̄ .s.h nūciū .i.tardas .i.sine mora pñs erit tēteseas

b

BA. Tātū aderit cōtinuo: hoc vbi ex te audierit. sed cessas?

s.cesso s.cessandi

c

PAR. Minime equidem. nam hodie mihi ptās haud data

.i.adeo .i.frequēter curredo huc atq; illuc .i.ꝙsumpsi .i.nō ita celeriter eundo

c

est. ita cursitādo atq; ambulādo ⁊ totū hūc cōtriui diē. BA.

In hac scena. XVIII.

Conuersio est fabule. Nam in ea errores deprehēduntur. Et per agnitionē annuli philomene agnoscitur fuisse cōpressa a pamphilo. Idēq; puerum natū esse phibetur. Inepta aūt fabula. Seruus piger & curiosus inducit̄ neq; q̄q; illi venit ex sñia

a Aedepol ne meā &c. Hoc totū a stomachante dr̄ q̄a sic vim cū maxima iniuria p̄senserit. Et ī hac scena catastropha populo exprimi.

b Deputat pui precii. Quia sic. s. abutit̄. Deputat pui eā. quo deputat eā in re nullius p̄cii consumendā. c Frustra vbi totū d. diē. Nota actō casu vsum esse. d Miconiū hospitē dū expecto &c. Memoriter & vigilanter seruus miconiū hospitē & callidemidē dixit. ne videretur negligentia. vel obliuione sua nō inuenisse ad quē missus est. e Miconiū hospi. Bñ oñdit se memorem signoꝝ & nominum. vt videat vere illusus cum operam dederit.

f Itaq; ineptus. Moraliter additū ineptus. Et ineptus quasi inaptus.

g Adolescens dic dum q. Verniliter callidemidē seipm seruus imitat̄ & est

h Es tu Miconius. Nam vt tria mandata sunt inquirenda. tria inquisita sunt ordine.

i Omnes ne. Bñ transit a mimetico ad diegematicon

k Quēq; esse arbitror. i. nō puto eū eē in mūdo

l Iam pudebat. Sedere aut interrogare.

m Ab nostro affine exeuntem video. Satis moraliter inducitur seruus dicere ab nro affine cum dñi sint. non ipius sic & prius est noster socer venit p pamphili socerum.

n Exeuntem video. Docte poeta monstrat locuturam personam.

o Quid huic hic est rei. Rursus curiosus nihil sciturus est excursurus piger.

p Parmeno oportune te offers. Attendendo q̄ ab initio comedie vsq; ad finē pmeno mittit̄ vt currat vt celetur. vt nesciat qd̄ curiose desiderat

q Propere curre ad pāphilū. Facete poeta indeiciptentē facit. qd ille mime vult dicendo curre.

r Dic me orare vt veniat. Vide curiosum non recusare laborem quo causam sciat.

s At te. s. eo. Non ad conueniendum. sed domū ad te significat. t Imo ad philomenam Mire tota fabula inuenit q̄ob rem currat pmeno

v Quid rei est. Totum pro persona.

x Tua quid nihil refert p contari desinas

Et eximie dixit quasi minus sit iniuria prohibentis interrogare respondentis. & memento hunc esse cui in principio nihil celauerit parmeno.

y Nihil aliud dicam. Vult rem per mandata colligere.

z Etiam cognosce anulum illum mirrinā. Etiā aduerbium est vel consentientis vel reminiscentis sed magis reminiscentis modo. Sic Cice. Etiā qd pene perii capella quedam est mire facta.

a Scio. Non audio inquit sed scio.

b Sed cessas. Hoc est tardas. & quiescis. vrget autem cum cursu.

c Ita cursitando atq; ambulando. Est enim cursus & nauigantis & equitantis. Et cape ambulando pro gradiendo pedibus in terra.

d Quantū obtuli aduentu meo. Reliqua ps argumenti p monodiā narratur.
e Quot comodas res attuli. Quot tam multas. Sed more suo attuli dixit. e Quot autē ademi curas. Sic alibi vt meū in qno nunc est adimā. atq; expleā aīm gaudio. f Quot. c. r. a. q̄t a. a. c. Hæc oia admirantis sunt. vt Virg. Quis nouus hic nostris. f. f. hospes. g Gnatū ei resti. Post textus huius signationē spaciū repi sicut & sepius inueni libenter cū prioribus qui etiam sic scripserunt ignoro. quor; ego me vix scolarē dicerem vbi nihil repi & vacuū pmanere sini.
h Reddo. Reddidit nobis quod nostri cupidū est. Restituit nobis cuius cupidi sumus. Bene ergo gnatum restituo vxorem reddo.
i Quare suspectus suo patri & phidippo fuit. Ergo nō vnū bñficiū. sed tria sunt.
k Exolui. Nam auit tempora. restituo. reddo. exolui. . . l Nam memini ab hinc menses decem. Menses decē dixit. vt & rḡte. & de hoc peritisse demonstret. Ab hinc decem menses. i. qd barbare dici solet de post decē menses. vel iā sunt bñ decē menses. Abhinc em̄ referī ad preteritum Et dehinc ad futur; l Nocte prima. Primis ptibus noctis vel priuate. Virg. Videmus obscurā prius sub vallibus vibē. m Confugere anhelantē. Vide signa cōiecturalia q̄p confugere vidit. timebat q̄p anhelantē colluctatus fuerat. q̄p domū celare volebat. q̄p sine comite pudēdū fuerat facinus. q̄p vini plenū temerariū q̄p anulū hēbat partū indicat. vides igitur his indiciis vt virginē appet viciatā. n Mi pāphile inquam amabo. Hæc blādimēta sunt muliebria.
o Quid examinatus es ob. Breuitati consulit. Therentius. Nā ingrata hęc agunt. nō narrantur.
p Ille alias r. a f. f. Simulare fingere ac p vero falsū credere. ille alias res agere. i. simulātē aliasq; res fingere pudebat em̄ amicę de alterius stupro fateri. & ei amice quā depibat. q Nescio qd suspicarier ma. c. Pro aliqd. r Hō se fatet. Bñ hō additū & amatorie. s Nescio quā. Ex p dicto ois error est natus. Nam appone nomen et nulla fabula est. t Nescio quā vel qa. Vere nesciebat. vel quia sic dicendum fuit. ne amare illā videretur.
v Hæc tot propter me gaudia. Concluſit narrationem fabulę more suo ne hec in futuro actu expectaremus.
x Et si hoc meretrices alie nolunt. Color necessarius a verisimili scit se em̄ alibi dixisse bonas matronas facere meretrices malas meruit.
y In rem hostram. In rem in vtilitatem. i. pro nostro comodo.
z Ego dum illo licitum est. An meruit pamphilus.
a Incomode mihi de nuptiis euenit. Sic dixi quemadmodum male ei euenit. aut bene ei contingit nuptiis deest ex vt sit ex nuptiis. Incomode mihi euenit nuptiis

& est ordo Incomode mihi euenit ex nuptiis. Et icomodo p incomode.
b Factum fateor. Antipophora.
c Merito mihi euenerit. Ergo hæc dolentis quæ rite contingant.
d Multa exquo fuerint eius comoda. Ratio cur nouia oia fiant. & contra officium meretricis:
e Multa exquo fuerint cōmoda eius incomoda æquum est ferre. Hoc eo tractu vocis. & est ea æquanimitate dicendum. Quale est in adelphis. quando eum quæstum acceperis accipienda & inusitanda iniuria est adolescentis.

secū sedet cū admirantē .i. cū venī ad mulieres q. d. mīras
d e
Quantū obtuli aduētu meo leticiā pamphilo hodie? quot
.i. opportunitates sed .i. abstuli sollicitudies .i. filiū a segnitū pam.
f g
cōmodas res attuli. quot autem ademi curas? gnatum ei
gnarus fere .mulier; s. pamphili .i. expositꝰ fuit
.i. egritūdē Philomenā
restituī: qui pene harū ipsiusq; opera perijt vxorem quā
cōfirmauit .i. post bīs ops s. pam. .i. pperaq;
h i
nunc; estratus posthac se habiturum / reddo. Quare su-
lachrymari .i. socero expeditū .i. certe .i. ad hos
l
spectus suo patri & phidippo fuit: exolui. Hic adeo his re-
res sic inuenīdas vt animi, precederē ex animi sententia .i. recreador
l
bus anulus fuit initium inueniūdis. Nam memini ab hīc
.i. primus tenebris .i. profugisse vrce. .i. estuantes
l m
menses decem fere ad me nocte prima confugere anhelan
lacrimē facim. ex colluctarī
one cū puella .i. seruatore aliq; .i. vino ingurgitatū .i. habet certē hūc s. vt vidi
s. incā anulū
tem domū / sine comite / vini plenū cum hoc anulo. Exti-
ne mali qd esset .i. dico et blādicēs q̄ rogo re p amicē
statim n o .i. cōmendatā
mui illico, mi pamphile: inquā: amabo. quid examinatus
queso vt .i. habuisti pam.
p
es obsecro? aut vnde anulum istum nactus dic mihi. Ille
q̄ qō vera erat .i. simulabat s. tuncbat .i. timere
.i. tacere fingebat
q
alias res agere se simulare. post q̄ video nescio quid suspi-
dubitare vrgete s. id qō suspicabat qua ad nos veniebat
r s. Pamphil⁹
rier / magis cepi instare vt dicat homo se fatetur in via vir-
deflorasse qn̄ s. cū ea
s t
ginē nescio quā cōpressisse. dicit q; sese illi anulū: dū luctat
q̄ stuprari nolebat
obstitisse marcr paulo, qn̄
detraxisse: eum hæc cognouit myrrhina, ī digito meo mō
s me anulus sibi .i. ex eo tpe
habentē rogat vnde sit. narro omnia hæc, inde est cognitio
.i. vicinā Pamphilo .i. ex eo q̄ ssu
facta / philomenā esse cōpressam ab eo: & filiū inde hinc
.i. meo bñficio vt p me murrhine q̄uis
v x
natum: hæc tot propter me gaudia illi cōtigisse letor, & si
.i. letari pter ralia animi motus .i. nō ē nobis vtile q̄
y
hoc meretrices alie nolūt: neq; enim est in rem nostram vt
.i. alicuius amoris nri captꝰ gaudeat .i. sed .i. p pdē casiq;
quisq; amator nuptijs letetur. Verū ecastor nunc; animū
lucri nūmary applicatōes s. ego bacchis
z
quæsti gratia ad malas adducā partes, ego dū illo licitum
.i. liberali facili .i. male
suaui
est vsa sum benigno / & lepido & cōi. Incōmode mihi
.i. ex accidit s. male accidisse
b
de nuptijs euenit factū fateor at me pol fecisse arbitror ne
.i. q̄ sic me turpiter s. vxor quēadmodū ex pamphilo s. mariti
c d c .i. vexitarēs
merito mihi euenerit. Multa ex quo fuerint cōmoda: eius

incōmoda æquum est ferre.

PAMPHILVS. PARMENO BACHIS.

.a.diligenter consideratum .t.si audes q̄ tibi mihi explorata

a

VIde mi parmeno etiã sodes; vt mihi hæc certa et

.a.nihil habenti dubitatiõnis .t.vt non precipites .t.breue spatium rpis

clara attuleris; ne me breue hoc cõijcias tps gau

factis consideratum est

b

dio hoc falso frui. PARM. Visum est. PAM. Certe ne

felicissimus .f.vt dicis .f.esse qõ vi co

PAR. Certe. PAM. Deus sum, si hoc ita est. PAR. Verũ

.t.siste gradum & audi reliqua , t.timeo q̄ animi nostri ferãtur ad diuersa

c d

reperies. PAM. Mane dum sodes; timeo ne aliud credam

sio ad audiendum te

atq; aliud nunties. PARMENO. Maneo. PAMPHI

deprehendisse

e

LVS. Sic te dixisse oppinor, inuenisse mirrhinam bachi

inuenit eam habere anulum

dem anulum suum habere. PARMENO. Factũ PAM.

tam pridem .f.bachis .f.dixisti .t.et

Eum quẽ olim sibi dedi. Eaq; hoc te mihi nuntiare iussit

.t.verum .f.vt repero .t.veco

f

ita ne est factum. PARMENO. Ita inquã. PAM. quis

.f.pamphilo .t.voluptatis .t.non

g h i

me est fortunatior. venustatisq; adeo plenior? ego ne pro

per aliquid .f.quo me donare debeas

k

hoc̄ p te nuntio q̄d donẽ? quid? nescio. PAR. At ego scio

In hac scena. XIX.

Vix potest Pamphilo persuaderi tantam oportunitatem accidisse, quantã nunciauit Parmeno seruus tandem tamẽ allocutionẽ Bachidis ad id credendum facile induxit animum.

a Vide mi Parmeno etiam sodes vt mihi hec certa & clara. Bene hec repetit verum est em̃ vt q̄ misere cupimus idem tardius credamus effectui. Sic in Heauton. Ego vereor magis.

b Visum est. Quia dixerat ei Pamphilus vide Ideo respondet visum est.

c Mane dum. Vnum abundat. Et quia Parmeno iam tedio affectus. pre se ferebat discessum aut nõ velle amplius audire. Ideo subdit Pãphilus Mane dum.

d Sodes. Blanditur ei vt auscultet.

e Sic te dixisse opinor. Miro affectu inducitur vix induci ad credendum quod gaudet Pamphilus. Et bene repetit nunciata ne falso intellexerit.

f Ita inquã. Quasi iam late passus diu.

g Me est fortunatior. Id est fœlitior cui fœliti? & magis ex animi sententia processerint omnia.

h Venustatisq; adeo plenior. Ob beneficia veneris cui contra inuenustus cui cõtra reciderit q̄ amet. Venustatis igitur, id est voluptatis, nam venus voluptas est.

i Ego ne hoc pro te nuncio quid donẽ. Quasi dicat. immo debeo te donare maximis muneribus. Dicimus dono te hac re. & nõ dono te hanc rem nisi ad modum antiquũ esset.

k Quid donem? quid nescio

Apud se deliberat quare sit donaturus. Deinde paruo tempe lapso nõ potens inuenire quo eum donet & ex animi sñia iterũ replicat q̄d donẽ tibi vel te. Postea sibi satisfacere nõ valens ait. Nescio q̄d tibi debeã donare. siue q̄ debeã te donare. Nã dicim⁹ dono te hac re. vbi et

remuneratio pro beneficio accepto. & labore ſuſcepto cauſa noſtra.

l Nam neq; nuncio: Magis ſcire vult. & qđ minus accipere.

m Nam neq; in nuncio neq; in meipſo boni quid ſit ſcio. Façete agit Therentius. Quanto magis Parmeno curioſius eſt tanto magis neſcit illa que cupit.

n Qui ab orco mortuũ me reducem in lucem feceris. Id eſt a loco tenebrarũ in lucẽ. q. d. ego qui perieram. & q̃ſi nullus eram p̃ dolore tuo nũcio reuixi. Orcus dicit cognomẽ fluuii infernalis a ſtige palude defluẽtis ab orcos quod eſt iuramẽtũ. Nam dii pillũ fluuiũ & p ſtigẽ paludẽ iurare ſolebant certiſſima iura iurãda. Ponit etiam p inferno. Redux hic & hec redux reducis. In pl̃i reduces dicunt qui picula euaſerunt. & incolumes ac ſalui in optatos fines redierũt. o Oh. Interiectio dolentis ſe videre ingratũ. p O bachis o mea bachis ſeruatrix. Bñ additũ eſt ſeruatrix mea ſupra quod dixit amatoris eſt. q Factis vt credam facis. Difficile em̃ erat credere hiis rebus gaudere meretricẽ. r Vt voluptati obit? Obitus occurſus. ob enim ſignificat contra. ergo obitus aditus legit. & voluntate obitus.

s Obitus ſermo aduentus tuus. Inter obitum quẽ caſus aduentus quẽ voluntas & deſtinatus locus affert. t At tu ecaſtor. Hoc iurandi genus mulieres decebat. v Atq; ingeniũ. Id ẽ ſolicitatẽ naturalẽ. quia genũ deus nature eſt, vñ Perſius. Funde merũ genio &c. x Ha ha he. Interiectiones ridentis. Ridet em̃ a meretrice ſibi attribui blandimẽta q̃ potius ſunt meretricum.

y Tum mihi iſtuc. Qui blandimentũ magis meretricum eſt. Vide hoc pleriq; accidiſſe ſicut hic. Donatus blandimẽtũ magis meretricũ eſt dixit. Guido. Blandimenta que potius meretricũ ſunt. variato declinationis modo. vna tñ eſt ſnia. vult Guido & qcunq; hoc facit librũ feciſſe mutãtes bonũ in peius iuxta illud Muta ſtilũ & librum feciſti. z Tum mihi iſtuc. Id eſt tunc cũ tecũ habebã cõmerciũ attribuebas. ſ. mihi iſtud. Vel potius ſic intelligatur. Tum. i. tu ne aſcribis mihi iſtud quod me nõ decet ſed meretricũ eſſe ſolet.

a Recte amaſti Pamphile. Ad aliud ſermonẽ vertit bachis. b Nam nunq; añ hunc diem meis oculis eam qđ noſſem viderã. Hoc eſt nunq; ſic viderã. vt eã noſſem. c Quod noſſem Id eſt quod ſcirẽ meminiſſem ac p hoc nunq; viderã vt alibi. Nõ equidẽ iſtuc. d Dixtin verũ Bene inſtanter ex meretrice querit. quid de foram vxoris ſentiat. Scit em̃ hanc iudicẽ eſſe pulchritudinis poſſe vel q̃ fœmia. vel q̃ emula. e Nũ quid Nunc aliqđ acuendũ ergo quid.

f Adeo mutito. Si mittito. i. omittito dicere q̃c q̃. Alii codices habẽt mutito a mutio mutis. & tunc eſt ſenſus. mutito. i. celato. taceas. occultes. ſecretũ teneas illud quod factũ eſt. Nam interdum mutire vt vult Donatus ſignificat tacere nihil facere. nec dicere. Vñ & mutos dicimus interdum mutire. vt Feſtus inquit ſignificat loqui. Emius palã mutire hoi plebeia piaculũ eſt. g Adeo mutito. Vel tenui dicto nõ fieri. h Hoc itidẽ vt in comœdiis. Mire quaſi hec comœdia nõ ſit ſed veritas. Aut deeſt alii, vt in comœdiis deeſt ſit i Omnia oẽs vbi reſciſcũt. In fine em̃ comœdie nihil vnq; celari ſolet. k Hic quos par fuerat. Hic in hac comœdia. aut̃ in hac re.

.ſ.eſt .ſ.debes me donare non .i. in relatõne. ſeu nũciatõne mea
q; l m
PAM. Quid? PAR. Nihil enim. nam neq; in nuntio / ne
ꝓpter qđ debes me munerare .i. verũ ego .i. inferno
n ſ. ru
q̃ in meipſo boni quid ſit: ſcio. PAM. Egon qui ab orco
qui erã mortuus .i. reuerſum ſaluũ .i. putar
incolumẽ
mortuum me reducem in lucem feceris ſinam ſine mune
.i. immemorẽ
o beneficioꝝ
re a me abire? Ah nimium me ingratum putas. Sed bachi
ecce hicꝑpe
dem eccam video ſtare ante oſtium. me expectat / credo a-
ſ. eam .i. quã amo
p
dibo. BA. Salue pampile. PAM. O bachis, o mea bachis
conſeruatrix a morte .i. cũ voluptate .i. hȳs que
q facta ſunt.
ſeruatrix mea. BA. Bene factũ / & volupe. PAM. Factis
ira feſtiuitatẽ pul fouea
critudinẽ cõſeruas
vt credam / facis. antiquam adeo tuã venuſtatem obtines?
ſ. afferat vo .i. occurſus tuũ colloquiũ .i. in quencũq; locum
ſupt. tem
r s
vt voluptati obitus / ſermo aduentus tuus: quocũq; adue-
ſed .i. per edẽ caſtoris .i. qđ ſemp multo
r ante conſueuiſti
neris: ſemper ſiet. BAC. At tu ecaſtor morem antiquum
naturã rerines .i. ſolus .i. q̃ tu
v
atq; ingeniũ obtines: vt vnus hominum homo te viuat /
alt .i. ſuauior melior
t
nunq; quiſquam blandior. PAMPHIL. VS. Ha ha he.
etiam qđ me non decet ꝓuide conſiderare philomenam
r ſ a
& tum mihi iſtuc? BA. Recte amaſti pamphile vxorem
b philomenã
tuam. nam nunquam ante hunc diem meis oculis eã: qđ
ont maduertiſſem valdeꝝ honeſte ſ. mihi
c d
noſſem: videram. perliberalis viſa eſt. PAM. Dixtin verũ
iurandi modus rñde
BA. Ita me dij ament pamphile. PAM. Dic mihi harum
.i. verũ dixiſti meo lacheti .ſ. dixi de hȳs rebus
e
rerum nunquid dixti iam patri? BA. Nihil. PAM. Neq;
pñ aliquid .i. valde intrantũ .ſ. qđ factũ eſt ſimiliter
dicere f g
opus eſt adeo mutito. Placet nõ fieri hoc itidem vt in co-
ſ. aliꝝ fieri ſoleꝝ in quibus accuerat
i q̃ furta ſunt .i. poſt factũ ſciũt h
mediꝭs: omnia omnes vbi reſciſcunt. Hic quos par fuerat
.i. venire in cognitõem .ſ. quid factũ ſit
i ſ. quid actũ ſit m
reſciſcere ſciunt. Quos autem non eſt æquum ſcire: neq;
cognoſcent ꝓpriã opinionem ſed quo modo .i. celari
reſciſcent: neq; ſcient. BA. Immo etiam qui hoc occultari
dicam ſocero tuo
poſſe facili? credas: dabo. Mirrinã ita phidippo dixit iure
ſacramẽto .ſ. quia ſciũt apud ſe excuſatum eſſe
veritatem dixit
iurãdo meo ſe fidẽ habuiſſe et ꝓpterea te ſibi purgatũ. pã.

l Reſciſcere ſciunt. Scire eſt vix inuenire quod quis neſcierit. m Neq; reſciſcent neq; ſcient. Reſciſcunt ad quos ptinẽt. & Reſciſcũt que neſciunt q̃ negligunt. Et reſcimus ex alio. Scimus etiam p noſtrã opinionem.

Optime est sperocꝫ hanc rem euenturam nobis ex senten
tia. PAR. Here licet ne me scire ex te hodie / quid sit quid
feci boni: aut quid istuc est quod vos agitis. PAM. Non
licet. PAR. tamen suspicor. egon hunc ab orco mortuum
quo pacto? PAM. nescis parmeno quantum hodie profu
eris mihi: & ex quanta erumna me extraxeris. PAR. Im
mo vero scio: necꝫ hoc imprudēs feci. PAM. Ego istuc sa
tis scio. PARM. An temere quicquam parmenonē pre
tereat: quod facto vsus sit? PAM. Seqre me ītro pmeno
PAR: Sequor. Equidem plus hodie boni feci imprudēs
quam sciens ante hunc diem vnquam.

n Here licet ne me scire ex te. Ridi cule instat sci re ignorauit vt pmeno. o Egon hunc ab or co mortuū. Eclipticos loquitur. & ad hoc quod Pamphilus prius dixit. ab orco mortuū me re / ducem in lucē feceris. p Nescis pmeno. Ad dit stimulos curiositati ei⁹. q Immo vero scio nec hoc reprudēs feci. Recte puū em bñficii me ritū si ab imprudente pscitū videat. r Ego istuc satis scio. Istuc videlicet te fecisse cōsulto vt mi hi pdesses. s Temere qcꝫ pmenonē ptereat. Quod interdū nō temere ptereat qđ habet faciendi necessitatē. t Temere qcꝫ pmenonē ptereat. Sibiipsi hoc dicit. & se noiat vt degnerēcꝫ ne optolemū narrare memēto. Et age nūc Phormi / onem lacessito. v Temere quicꝫ. Vtrū hoc dicit nō temere necꝫ p imprudentiā geritur quicquid vtile. An hoc dicit nihil potest transire teme re. quod vtile factū est. qui me in gratiā sui habet An quicꝫ Pamphilus ptereat temere. ita vt non remuneret bonū factum pmenonis quod sibi vti le fuerit. x Quod facto vsus sit. Facto. i. face re. ablatiuus ptcipii pro infinitiuo. vt Salust. Ma ture facto opus est. facto, p facere.

y Equidem plus hodie boni. Conuertit se ad spectatores. z Feci imprudens quā sci ens ante hunc diem vnqꝫ. Conuenit hoc dictū meretrici abeunti. quia nō conuenit seruo sciente recte facere. Bene addidit iprudenti sibi euenisse. vt bene faceret. quod prudens nunqꝫ fecerit. Im / prudens quē sciens antitheton secundū. nam im / prudenti scientem reddit nō prudentē.

Valete & plaudite: Calliopius recensui

Guidonis Iuuenalis Natione Genomani
epigramma: ſuper cauſa operis ſuſcepti

Extat platonis prædarum dogma monentis:
Vt quærat patriæ commoda quiſq; ſuæ.
Nos hominum cauſa ſtoici dixere creatos
Quo ſibi ſuppetias mutuo nata ferant.
Quare cuncta deo cupiens accepta referri
Cuius opus celſo numine quodq; micat.
Tentaui duros iuuenum laxare labores.
Qui bene pandentis lumine ſæpe carent.
Nunc leuiter poterunt feſtiui dicta terenti.
Noſſe: nec ingenium plurima cura premet
Tergant ergo rudes tetra rubigine linguas
Et condant animo verba latina ſuo.

Ioannis Egidij Nucerienſis.
Epigramma ad iuuenes

Quid teris ignauum damnoſa per otia tempus.
Immemor ætatis culta iuuenta breuis?
Semper eunt tacito fugientia tempora motu
Hinc redit ad primos lapſa nec hora dies.
Fers modo longinquas veſtigia crebra per vrbes.
Nunc teris in certis compita cuncta vijs.
Hæc ſectatores leuitas turpiſſima vanos.
Reddit & ingenij ſemina lenta rudis.
Dum tua ſunt viridi florentia corda ſub euo.
Et cupis ore nouo verba diſerta loqui
Ingenioſa legas nitidi monumenta laboris.
Si placeant ſtudijs comica dicta tuis.
Splendet enim lepidi comedia grata terenti.
Omnia perſpicuo ſenſa decore nitent.
Moribus ingenui doctrina ſerena Guidonis.
Terſit diſficiles arte nitente locos.
Hinc tibi compoſitas clari ciceronis ad artes.
Vtile iam facili tramite carpis iter.
Inde nouam celebris ſi mox interpretis artem.
Verba vel attenta mente voluta legis
Inclita Donati ſolertis ſcripta patebunt.
Sit licet in varijs pagina ſcabra locis.
Omnia per faciles ſunt nota vocabula ſcænas.
Vana; nec interpres verba diſertus habet
Hic quoq; romano cultiſſima lingua lepore.
Exterſo lepidos edet ab ore ſales.
Candidus ecce Guido iuuenes miſeratus inertes.
Tradidit ingenij commoda dona pij.
Tuq; palemoniæ ſectator ydoneus artis.
Tradita ſub memori dona reconde ſinu
Et meritas agito facili pro codice grates.
Non ſunt ingratis munera digna viris
Otia ſed fugias ſtudijs inuiſa ſeueris.
Nullus ab ignauo pectore ſurgit honos.
Vt primum pigros ſerpet caua ruga per artus
Plorabit ſtultos tarda ſenecta dies.
Aſſiduum tolera nunc tota mente laborem
Aetas ne inſolitum curua recuſet onus
Exerce ſtudijs virides feruentibus annos
Perpetuum claris ſtet decus ingenijs.

Immpreſſum in Imperiali ac libera vrbe Argentina Per magiſtrum Ioannē Grūninger accuratiſſimē nitidiſſimeq; elaboratū & denuo reuiſum atq; collectum ex diuerſis commētarijs Anno incarnatiōis dominice Milleſimoquaterq;centeſimononageſimoſexto. Kalendarū vero Nouembrium. Finit fœliciter.

WILLIAM SALLOCH
Pines Bridge Road
Ossining, New York 10562